

જવતત્વસંગ્રહ

■■■■ (ગુજરાતી અનુવાદ સહિત) ■■■■

ગ્રંથકર્તા

પ.પૂ.આ.ભ. શ્રી. વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી
(પૂ.આત્મારામજી) મહારાજી

પ્રકાશક

શ્રી સમ્યજ્ઞાન પ્રચારક સમિતિ,
અમદાવાદ

સંપાદક

પૂ.મુ. શ્રી સંયમકીર્તિ વિ. મ.સા.

પ્રાતઃસ્મરણીય પંજાબ કેસરી ન્યાયાંભોનિધિ
પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી
(પૂ. શ્રીઆત્મારામજી) મહારાજા વિરચિત

નવતત્ત્વસંગ્રહ (ગુજરાતી અનુવાદ સહિત)

● દિવ્યકૃપા ●

તપાગચ્છાધિરાજ પૂજ્યપાદ આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્વિજયરામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજા

● પાવન પ્રેરણા ●

સૌજન્યનિધિ પૂ.આ.ભ.શ્રી વિ. હર્ષવર્ધનસૂરીશ્વરજી મહારાજા

● સંપાદક ●

તપાગચ્છાધિરાજ પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવેશ શ્રીમદ્વિજય
રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાના શિષ્યરત્ન સમતાનિધિ
પૂ. મુનિપ્રવર શ્રીદર્શનભૂષણવિજયજી મ.સા.ના શિષ્યરત્ન
પૂ. પંન્યાસપ્રવર શ્રીદિવ્યકીર્તિવિજયજી ગણિવર્યશ્રીના શિષ્યરત્ન
પૂ. પંન્યાસપ્રવર શ્રીપુણ્યકીર્તિવિજયજી ગણિવર્યશ્રીના શિષ્યરત્ન
પૂ. મુનિરાજ શ્રીસંયમકીર્તિવિજયજી મ.સા.

● પ્રકાશક ●

શ્રીસમ્યગ્જ્ઞાન પ્રચારક સમિતિ
અમદાવાદ

ગ્રંથનું નામ	: નવતત્ત્વસંગ્રહ (ગુજરાતી અનુવાદ સહિત)
ગ્રંથકર્તા	: પૂ. આ. ભ. શ્રી વિજયનાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજ (પૂ. શ્રી આત્મારામજી મહારાજ)
સંપાદક	: પૂ. મુ. શ્રી સંયમકીર્તિ વિજયજી મ. સા.
પ્રકાશક	: શ્રી સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રચારક સમિતિ, અમદાવાદ
અક્ષરાંકન	: વિરતિ ગ્રાફિક્સ, અમદાવાદ
મુદ્રણ વ્યવસ્થા	: સન્માર્ગ પ્રકાશન, અમદાવાદ
આવૃત્તિ	: પ્રથમ, પ્રકાશન : પોષ સુદ - ૧૩, વિ.સં. ૨૦૬૯,
નકલ	: ૪૦૦
પૃષ્ઠ	: ૩૪ + ૫૧૦ = ૫૪૪
મૂલ્ય	: ૩૭૫ રૂ.

— : વિશેષ અનુમોદના : —

પ્રસ્તુત ગ્રંથની સંપૂર્ણ પ્રુફશુદ્ધિ અને પદાર્થશુદ્ધિનું ગહન અને બહોળું કાર્ય તપાગચ્છાધિરાજશ્રીના સામ્રાજ્યવર્તી તપસ્વી પૂ. સાધ્વીવર્યા શ્રી સુનિતયશાશ્રીજી મ. સા. ના સુશિષ્યા વિદુષી પૂ. સાધ્વીવર્યા શ્રી જ્ઞાનદર્શિતાશ્રીજી મહારાજે કર્યું છે. તેઓની નિઃસ્વાર્થ શ્રુતભક્તિની ખૂબ ખૂબ અનુમોદના.

— : પ્રાપ્તિસ્થાન : —

૧. શ્રી સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રચારક સમિતિ બીજલ ગાંધી ૪૦૧, ઓપ્સન્જ, નેસ્ટ હોટલની સામે, સરદાર પટેલનગર રોડ, સી. જી. રોડ, નવરંગપુરા અમદાવાદ-૯.	૩. ચેતનભાઈ ખરીદીયા જૈનનગર અમદાવાદ મો. ૯૪૨૬૦૫૨૫૬૩
૨. સન્માર્ગ પ્રકાશન જૈન આરાધનાભવન પાછીયાની પોળ, રીલીફ રોડ, અમદાવાદ-૧ ફોન નં. : ૦૭૯૨૫૩૫૨૦૭૨	૪. નૃપેનભાઈ આર. શાહ મો. : ૯૪૨૭૪૯૦૧૨૦

— : શ્રુતભક્તિ-અનુમોદના : —

— : લાભાર્થી : —

દીક્ષામાર્ગ સંરક્ષક, દીક્ષાયુગ પ્રવર્તક, તપાગચ્છાધિરાજ
પૂજ્યપાદ આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી
મહારાજના દિવ્ય પ્રભાવક સામ્રાજ્યથી સંવર્ધિત

શ્રી જિનાજા આરાધક શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક
તપાગચ્છ જૈન સંઘ, મુલુંડ, મુંબઈ....

દ્વારા જ્ઞાનનિધિમાંથી.....

આ “નવતત્ત્વસંગ્રહ (ગુજરાતી અનુવાદ સહિત)”

ગ્રંથના પ્રકાશનનો સંપૂર્ણ લાભ પ્રાપ્ત કરાયો છે.

આપના શ્રીસંઘની શ્રુતભક્તિની
હાર્દિક અનુમોદના અને
ભવિષ્યમાં પણ તમારો સંઘ
ઉત્તરોત્તર શ્રુતભક્તિમાં
ઉજ્જમાળ બને
એવી શુભકામના.

લિ. શ્રીસમ્યગ્જ્ઞાન પ્રચારક સમિતિ

સૂચના :- આ પુસ્તક જ્ઞાનનિધિમાંથી પ્રકાશિત થયું હોવાથી ગૃહસ્થોએ
આની માલિકી કરવી હોય તો સંપૂર્ણ મૂલ્ય જ્ઞાનનિધિમાં જમા કરવું.
માલિકી ન કરવી હોય તો સુયોગ્ય નકરો જ્ઞાનનિધિમાં આપીને આ
પુસ્તકનો ઉપયોગ કરવો.

પ્રકાશનના શુભ અવસરે...

દીક્ષાયુગપ્રવર્તક, તપાગચ્છાધિરાજ પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવેશ શ્રીમદ્ વિજય રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજાનું આ “દીક્ષા સ્મૃતિદિન શતાબ્દી વર્ષ” પ્રવર્તમાન છે. તેઓશ્રીમદ્નો અનુયાયીવર્ગ આ શુભ અવસરને અનેક પ્રકારે ઉજવી રહ્યો છે. તેઓશ્રીમદ્ની ભાવના હતી કે, સત્યમાર્ગના ચાહક-પ્રરૂપક-સમર્થક અને ખુમારીપૂર્વક તથા નિઃસ્પૃહતાપૂર્વક અનેક માન-મોભા અને પ્રલોભનોનો ત્યાગ કરીને સત્યમાર્ગને અંગીકાર કરનારા, સંવિગ્ન-પરંપરાના ધૂરી પૂજ્યપાદ શ્રીઆત્મારામજી મહારાજા દ્વારા વિરચિત વિવિધ વિષયક ગ્રંથો, પુસ્તકો કે જે જીર્ણપ્રાય થયા છે, તેનું પુનઃ પ્રકાશન થાય તો તે શ્રુતવારસો આગલી પેઢીને પ્રાપ્ત થાય. તેઓશ્રીમદ્ની એ ભાવનાને “પાર્શ્વાભ્યુદય પ્રકાશન” અનેક ગ્રંથોને પુનઃ પ્રકાશિત કરીને સાકાર કરી રહ્યું છે.

પૂજ્યપાદશ્રીના શિષ્યરત્ન સૌજન્યમૂર્તિ પૂ.આ.ભ. શ્રી. વિજય હર્ષવર્ધનસૂરીશ્વરજી મહારાજાની ભાવના હતી કે, દીક્ષા સ્મૃતિદિન શતાબ્દી વર્ષે પૂ.શ્રીઆત્મારામજી મહારાજાના “નવતત્ત્વસંગ્રહ” ગ્રંથનું પુનઃ પ્રકાશન થાય, તો પૂજ્યપાદશ્રીની ભાવના મુજબનું એક કાર્ય થાય. પૂ.આ.ભ.શ્રીએ મને આ કાર્ય કરવાનું સૂચન કર્યું. પંજાબી હિન્દી ભાષામાં આલેખિત ગ્રંથનો ગુર્જરસુવાદ પણ સાથે કરી લેવામાં આવે તો ગ્રંથવાંચનમાં દરેકને સરળતા રહે, તેથી સાથે સાથે ગુર્જરાનુવાદ પણ કર્યો.

ગ્રંથનો વિષય : આ ગ્રંથમાં જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ : આ નવ તત્ત્વોનું વિસ્તારથી વિવેચન કર્યું છે. શ્રીભગવતીસૂત્ર, શ્રીપન્નવણાસૂત્ર, શ્રીજીવાભિગમસૂત્ર આદિ અનેક ગ્રંથોના આધારે અનેકવિધ કોઠાઓ દ્વારા નવે તત્ત્વોનું વિસ્તારથી સુંદર શૈલીમાં નિરૂપણ કર્યું છે. તેમાં જીવ તત્ત્વનું ખૂબ વિસ્તારથી પ્રતિપાદન કર્યું છે.

કાર્ય ગહન અને બહોળું હતું. જેમ જેમ ગ્રંથ વંચાતો ગયો તેમ તેમ ગ્રંથના વિષયોનું સંશોધન કરવું આવશ્યક જણાયું. પૂર્વ પ્રકાશનમાં પ્રૂફ અશુદ્ધિ આદિ કોઈપણ કારણસર શાસ્ત્રીય દૃષ્ટિએ ઘણી અશુદ્ધિઓ રહી ગઈ હતી. વળી પૂજ્યપાદશ્રી આત્મારામજી મહારાજાના કાળધર્મ પછી ઘણા વર્ષો બાદ આ ગ્રંથ પ્રકાશિત થયેલ છે. પદાર્થશુદ્ધિનું કાર્ય અતિગહન અને વિસ્તૃત હતું. કારણ કે, ગ્રંથકારશ્રીએ અનેક આગમગ્રંથોના આધારે નવતત્ત્વના વિષયને વિસ્તારથી વર્ણવ્યો છે અને એમાં કોઠાવર્ક પણ ખૂબ જ છે.

પદાર્થશુદ્ધિ અને સંપૂર્ણ પ્રકૃશુદ્ધિનું ગહન-બહોળું કાર્ય તપાગચ્છાધિરાજશ્રીના સામ્રાજ્યવર્તી તપસ્વી સાધ્વીવર્યા શ્રીસુનિતયશાશ્રીજી મ.સા.ના સુશિષ્યા વિદુષી સાધ્વીવર્યા શ્રીજ્ઞાનદર્શિતાશ્રીજી મહારાજે અથાક મહેનત કરીને સાંગોપાંગ પાર પાડ્યું છે. તેઓની નિઃસ્વાર્થ શ્રુતભક્તિની હાર્દિક અનુમોદના.

અમારા ક્ષયોપશમ મુજબ આ ગ્રંથના તમામ પદાર્થોને તે તે ગ્રંથો સાથે મેળવીને સંશોધિત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. છતાં પણ કોઈ કોઈ સ્થળે પૂર્વ પ્રકાશનમાં જેવું છપાયેલું છે તેવું જ યથાવત્ રાખવાની ફરજ પડી છે. નૂતન પ્રકાશનમાં કોઈ ક્ષતિ જણાય તો બહુશ્રુત-વિદ્વાનોને તેનું સંશોધન કરવા નમ્ર વિનંતી છે અને અમને જણાવવા પણ વિનંતી છે.

પૂજ્યપાદ શ્રીઆત્મારામજી મહારાજા વિરચિત ગ્રંથોની યાદી, તેઓશ્રીમદ્નું જીવન ચરિત્ર આદિ વિગતો પૂર્વપ્રકાશનમાંથી સાભાર લઈને યથાવત્ આગળ આપવામાં આવેલ છે.

આ ગ્રંથમાં સામસામે હિન્દી-ગુજરાતીનું સેટીંગ અને અનેક પ્રકારના કોઠાઓ આદિના ટાઈપસેટીંગનું કાર્ય વિરતિ ગ્રાફિક્સવાળા અભિલેશભાઈ મિશ્રાએ સુંદર રીતે પાર પાડ્યું છે તથા સન્માર્ગ પ્રકાશને મુદ્રણ વ્યવસ્થા કરી આપેલ છે.

પૂજ્યપાદ શ્રીઆત્મારામજી મહારાજાની દિવ્યકૃપાથી અને પૂ. ગુરુવર્ય આદિ પૂજ્યોની મહત્તી કૃપાથી દીક્ષા સ્મૃતિદિન - શતાબ્દી વર્ષે દીક્ષાયુગ પ્રવર્તકશ્રીજીની અંતરંગ ભાવનાને પરિપૂર્ણ કરતાં આનંદનો અનુભવ થાય છે.

નવતત્ત્વોની શ્રદ્ધા સમ્યક્ત્વનો પાયો છે. આ ગ્રંથના અધ્યયન - પરિશીલન દ્વારા નવતત્ત્વોની શ્રદ્ધાને મજબૂત બનાવી સમ્યગ્દર્શનની નિર્મલતા દ્વારા સૌ કોઈ સાધકો મોક્ષમાર્ગ-સંયમમાર્ગમાં પ્રગતિ સાધી શીઘ્ર મોક્ષસુખને પામે એ જ એક સદાને સદા માટેની શુભાભિલાષા....સહ....

આસો સુદ-૭, વિ.સં. ૨૦૬૮
રવિવાર, તા. ૨૧-૧૦-૨૦૧૨

મુનિ સંયમકીર્તિ વિ.
જૈન ઉપાશ્રય
ગિરધરનગર, અમદાવાદ

શાસન શિરતાજ, દીક્ષાયુગપ્રવર્તકશ્રીજીના શ્રીચરણે ભાવભરી અંજલી

ન્યાયાંભોનિધિ પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી (આત્મારામજી) મહારાજના સ્વર્ગવાસના વર્ષે જન્મી ચૂકેલા પાદરાના મા સમરથ અને પિતા છોટાલાલ રાયચંદના એકમેવ સુપુત્રરત્ન શ્રીત્રિભુવનકુમારે દીક્ષા માટેની સાર્વત્રિક વિપરીત અવસ્થાઓના વાદળાંઓને સ્વપુરુષાર્થથી વિખેરી ભરૂચ પાસેના ગંધાર તીર્થના આંગણે પૂ.મુ.શ્રી મંગલવિજયજી મહારાજના વરદહસ્તે રજોહરણ પ્રાપ્ત કરી પૂ.મુ.શ્રી પ્રેમવિજયજી મહારાજ (ત્યાર બાદ સૂરીશ્વરજી)ના પ્રથમ પટ્ટશિષ્ય રૂપે પૂ.મુ.શ્રી રામવિજયજી મહારાજનું નામ ધારણ કર્યું. એ વખતે દીક્ષિતો અને દીક્ષાર્થીઓને દીક્ષાનું પ્રદાન-આદાન કરવા માટે જે ભીષણ રીતે ઝઝૂમવું પડતું હતું, તે પરિસ્થિતિમાં પૂર્વ-પશ્ચિમ જેવો પ્રચંડ પલટો લાવવાનો દૃઢ સંકલ્પ કરી એનાં મૂળ કારણો શોધી એને ધરમૂળથી ઉખેડવાનો ભીષ્મ પુરુષાર્થ તેઓશ્રીમદે આદર્યો.

એ પુરુષાર્થની પાયાની શિલા ‘પ્રવચન ધારા’ બની. અનંત તીર્થંકરોને હૃદયમાં વસાવી, જિનાજા-ગુર્વાજ્ઞાને ભાલપ્રદેશે સ્થાપી, કરકમળમાં આગમાદિ ધર્મશાસ્ત્રો ધરી, ચરણદ્વયમાં ચંચલા લક્ષ્મીને ચાંપી, જીવ્હાના અગ્રભાગે મા શારદાને સંસ્થાપિત કરી આ મહાપુરુષે દીક્ષા વિરોધની સામે ભીષણ જેહાદ જગવી દીધી. અનેક બાળ, યુવા, પ્રૌઢ અને વૃદ્ધોને દીક્ષા આપી. એક સામટા પરિવારો દીક્ષિત થવા લાગ્યા. હીરા બજારના વેપારીઓ, મીલમાલિકો, ડૉક્ટરો, એન્જીનીયરો અને ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટો પણ તેઓશ્રીની વૈરાગ્ય ઝરતી વાણીને ઝીલી વીર શાસનના ભિક્ષુક બન્યા.

આ કાર્યકાળ દરમ્યાન તેઓશ્રીમદ્ને કેઈ ઝંઝાવાતો, અપમાનો, તિરસ્કારો, કાયની વૃષ્ટિઓ અને કંટકોની પગથાર, કાળા વાવટાઓ, સ્થાન અને ગામમાં પ્રવેશ પણ ન મળે તેવા કારસ્તાનોનો સામનો કરવો પડ્યો. પાંત્રીસથી વધુ વાર તો તેઓશ્રીને સીવીલ કે ક્રિમીનલ ગૂનાના આરોપી બનાવી જૈન વેષધારીઓએ જ ન્યાયની કોર્ટ બતાવી. મા સમરથના જાયા, રતનબાના ઘડતરપાયા, સૂરિદાનની આંખની કીકી અને સમકાલીન સર્વ વડીલ ગુરુવર્યોના હૃદયહાર રૂપે સ્થાન પામેલા પૂજ્યશ્રીએ જિનાજા અને સત્યવાદિતાના જોરે એ બધાં જ આક્રમણોને ખાળી વિજયશ્રી પ્રાપ્ત કરી. પૂ.મુ.શ્રી રામવિજયજી મહારાજમાંથી પૂ.આ.શ્રી.વિજય રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજના રૂપે વિખ્યાત બનેલા તેઓશ્રીમદ્ વ્યાખ્યાન વાયસ્પતિ, પરમ શાસન પ્રભાવક, મહારાષ્ટ્રાદિ દેશોદ્ધારક, દીક્ષાયુગ પ્રવર્તક, જૈન શાસન શિરતાજ, તપાગચ્છાધિરાજ જેવા ૧૦૮થી ૫ વધુ સાર્થક બિરૂદોને પામી જૈન શાસનને આરાધના, પ્રભાવના અને સુરક્ષાના ત્રિવેણી સંગમથી પરિસ્નાત કરતા રહ્યા.

કટ્ટરમાં કટ્ટર વિરોધી વર્ગને પણ વાત્સલ્યથી નિહાળતા અને પોતાના પ્રત્યે ગંભીર ગૂનો આચરનારને પણ ઝટ ક્ષમાનું દાન કરતા તેઓશ્રીએ પોતાના ૭૭-૭૮ વર્ષના સુદીર્ઘ સંયમપર્યાયમાં મુખ્યત્વે દીક્ષાધર્મની સર્વાંગીણ સુરક્ષા-સંવર્ધના કરી, એનાં બીજ એવાં સુનક્ષત્રમાં વાવ્યાં કે, તેઓશ્રીનાં નામ સાથે પુણ્ય સંબંધ ધરાવતા એક જ સમુદાયમાં આજે આશરે ૧૪૦૦ જેટલા સંયમીઓ સાધનારત છે. અન્ય અન્ય સમુદાયો, ગચ્છો અને સંપ્રદાયોમાં દીક્ષા-પ્રવૃત્તિના વેગમાં પણ તેઓશ્રીમદ્ અસામાન્ય કારણરૂપ છે, એમ કોઈપણ નિષ્પક્ષપાતીને કહ્યા વિના ચાલે તેમ નથી.

પૂજ્યપાદશ્રીજીના દીક્ષા સ્વીકારની ક્ષણ વિ.સં. ૨૦૬૮ના પોષ સુદ ૧૩ના દિને ‘શતાબ્દી’માં મંગલ પ્રવેશ કરી હતી અને પૂરા વર્ષભર એ નિમિત્તે દીક્ષા ધર્મની પ્રભાવનાનાં વિધવિધ અનુષ્ઠાનોની હારમાળા સર્જાઈ રહી છે.

શાશ્વત ગિરિરાજ શ્રી સિદ્ધગિરિ પાલીતાણા ખાતે ‘સૂરિરામચંદ્ર’ સામ્રાજ્યના મોવડી પૂજ્યો ગચ્છસ્થવિર પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય લલિતશેખરસૂરીશ્વરજી મહારાજા, વાત્સલ્યનિધિ પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય મહાબલસૂરીશ્વરજી મહારાજા, ગચ્છાધિપતિ પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય પુણ્યપાલસૂરીશ્વરજી મહારાજા, પ્રવચન પ્રભાવક પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય કીર્તિયશસૂરીશ્વરજી મહારાજા આદિ દશાધિક સૂરિવરો, પદસ્થો, શતાધિક મુનિવરો અને પંચશતાધિક શ્રમણવરોની નિશ્રા-ઉપસ્થિતિમાં પંચ દિવસીય મહામહોત્સવના આયોજન સાથે પ્રારંભાયેલ ‘દીક્ષા-શતાબ્દી’ની ભારતભરમાં અનેક સ્થળે ભાવસભર ઊજવણી થઈ છે અને થઈ રહી છે. પૂજ્યશ્રી સાથે સંકળાયેલાં સ્મૃતિ સ્થાનો-તીર્થોમાં પણ વિધવિધ ઊજવણીઓ આયોજાયેલ છે. સમુદાયના અન્ય અન્ય સૂરિવરો આદિની નિશ્રા-ઉપસ્થિતિમાં ય રાજનગર, સુરત, મુંબઈ વગેરે સ્થળોમાં પ્રભાવક ઊજવણીઓનાં આયોજનો થયા અને થઈ રહ્યાં છે.

આ સર્વે ઊજવણીઓના શિરમોર અને સમાપન રૂપે પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રીજીના આશીર્વાદથી અમદાવાદ સ્થિત પૂ. આચાર્ય ભગવંતોના માર્ગદર્શનથી પૂજ્યપાદશ્રીજીનાં દીક્ષા સ્થળ શ્રી ગંધારતીર્થના આંગણે વધુમાં વધુ સંખ્યામાં ચતુર્વિધ શ્રીસંઘને આમંત્રી દિગદિગંતમાં ગાજે એવો દીક્ષાદુદ્ધામિનો પુણ્યઘોષ કરવાનો ય મનસૂબો ગુરુભક્તો અને સમિતિ સેવી રહ્યા છે. દીક્ષા શતાબ્દી વર્ષમાં જિનભક્તિ, ગુરુભક્તિ, સંઘ-શાસન ભક્તિનાં વિવિધ અનુષ્ઠાનો જેમ યોજવાનાં છે, તેમ વધુમાં વધુ સંખ્યામાં મુમુક્ષુઓ મહાત્માઓ બને એવા દીક્ષા-મહોત્સવો પણ યોજવાના છે. સાથોસાથ જ્ઞાનસુરક્ષા-વૃદ્ધિ, અનુકંપા અને જીવદયાદિનાં સંગીન કાર્યો કરી પૂજ્યપાદશ્રીજીના આજ્ઞા સામ્રાજ્યને આદરભરી અંજલી સમર્પવાની છે.

આ મહદ્ યોજનાના એક ભાગરૂપે પ્રાચીન-અર્વાચીન શ્રુત-પ્રકાશનના સુંદર અને સુદૃઢ કાર્યનો સમગ્ર સમુદાયમાં પ્રારંભ થયો છે. પૂજ્યપાદ તપાગચ્છાધિરાજશ્રીના સામ્રાજ્યના વર્તમાન ગચ્છનાયક પ્રવચન પ્રદીપ પૂ.આ.ભ. શ્રીમદ્ વિજય પુણ્યપાલસૂરીશ્વરજી મહારાજાનાં આશીર્વાદથી અને સૌજન્યનિધિ પૂ.આ.ભ. શ્રી. વિજય હર્ષવર્ધનસૂરીશ્વરજી મહારાજાની પાવન પ્રેરણાથી... તપાગચ્છાધિરાજશ્રીના દીક્ષા સ્મૃતિદિન શતાબ્દી વર્ષે શ્રીસમ્યગ્જ્ઞાનપ્રચારક સમિતિના ચતુર્થ પુણ્યરૂપે પૂજ્યપાદ શ્રીઆત્મારામજી મહારાજા દ્વારા વિરચિત “નવતત્ત્વસંગ્રહ” (ગુજરાતી અનુવાદ સહિત) પુસ્તકના પ્રકાશનના અવસરે “શાસન શિરતાજ સૂરિરામચંદ્ર દીક્ષા શતાબ્દી સમિતિ” આનંદ અનુભવે છે.

પુસ્તકનું સંપાદનકાર્ય વર્ધમાન તપોનિધિ પૂ. પંન્યાસપ્રવર શ્રી પુણ્યકીર્તિવિજયજી ગણીવર્યશ્રીના શિષ્યરત્ન પૂ.મુ.શ્રી સંયમકીર્તિવિજયજી મ.સા. કર્યું છે. સન્માર્ગ પ્રકાશન દ્વારા મુદ્રણ વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.

સૌ કોઈ આ પુસ્તકના પઠન-પાઠનાદિ દ્વારા મોહનીયાદિ કર્મોનો ક્ષયોપશમ પામી મુક્તિમાર્ગમાં આગળ વધી આત્મશ્રેય સાધે એ જ અંતર-ભાવના.

આસો વદ-૬, વિ.સં. ૨૦૬૮

સોમવાર, તા. ૫-૧૧-૨૦૧૨

શાસનશિરતાજ સૂરિરામચંદ્ર

દીક્ષાશતાબ્દી સમિતિ

पूर्वसंपादकीय निवेदन

संवेगी दीक्षा अंगीकार कर्यां पहेलां परंतु दुंदक (स्थानकवासी) मतना परित्यागनी भावनाना उद्भव अने स्थिरीकरण बाद प्रथम कृति तरीके जेनी विश्वविख्यात पंजाबकेसरी न्यायांभोनिधि श्रीविजयानन्दसूरीश्वरजीना वरद हस्ते 'विनोली' गाममां 'वि. सं. १९२७मां रचना थइ ते आ नवतत्त्वसंग्रहने प्रकाशित थयेलुं जोइ कोइ पण सहृदयने आनंद थाय ज. तेमां पण वळी मारा सद्गत पिताना सतीर्थ्य अने धर्मस्नेही तेमज मारा प्रत्ये पूर्ण वात्सल्यभाव राखनारा आचार्य श्रीविजयवल्लभसूरिजीए 'मोहमयी' नगरीमां अग्र स्थान भोगवता श्रीगोडीजी महाराजना उपाश्रयमां आपेला सदुपदेशनुं आ मुख्य परिणाम छे^१ ए स्मरणमां आवतां मारा जेवाने अधिक आनंद थाय छे. अगाउथी ग्राहक तरीके नाम नोंधावी नकल दीठ चार रुपिया श्रीविजयदेवसूर संघ (पायधुनी, मुंबई)नी पेढीमां भरी जे 'ग्राहकवर्गे आ प्रकाशनमां जे आर्थिक प्रोत्साहन आप्युं छे तेतले अंशे आ प्रकाशनरूप पुण्यात्मक कार्यमां तेमनो हिस्सो छे, एम मारे कहेवुं ज जोइए. आ कार्यमां २५१ नकलो नोंधाववानी जे पहेल श्रीविजयदेवसूर संघनी पेढीना कार्यवाहकोए करी ते बदल तेमने धन्यवाद घटे छे. विशेषमां प्रकाशन माटे रकम एकठी करी आपवामां ए पेढीना ते वखते मेनेजिंग ट्रस्टी तरीके श्रीयुत मणीलाल मोतीलाल मूळजी तरफथी ए पेढी द्वारा जे अनुकूलता करी आपवामां आवी तेनी आभारपूर्वक नोंध लेवामां आवे छे. आ ग्रंथ धारेला समये बहार पडवना कार्यमां केटलाक अनिवार्य प्रसंगोने लइने जे विलंब थयो ते बदल हुं दिलगीर छुं. आ ग्रंथ तैयार करवामां जे हस्तलिखित प्रति मने काम लागी छे ते झंडियाला गुरु (Jandiala Guru) ना भंडारनी ७४ पत्रनी छे तेमज ते कर्ताए स्वहस्ते लखेली जणाय छे. एमां पीळी हरताळनो केटलेक स्थळे उपयोग करायो छे अने कोइक स्थळे ग्रन्थकारे पोते ते सुधारेली जोबाय छे. आ प्रति मने मेळवी आपवानुं जे स्तुत्य कार्य श्रीविजयवल्लभसूरिजीए कर्तुं ते साहित्यप्रचार अंगेनी तेमनी सक्रिय सहानुभूतिना प्रतीकरूप छे एम कह्या विना नहि चाले. आ प्रमाणे आ ग्रंथना प्रकाशनकार्यमां तेमनी तरफथी जे विविध प्रकारनो सहकार मल्लो छे ते बदल हुं तेमनो अत्यंत ऋणी छुं. एना स्मरणलेश तरीके आ संस्करणमां तेमनी प्रतिकृतिने सानंद अग्रस्थान आपुं छुं. दक्षिणविहारी मुनिराज श्रीअमरविजयजीना विद्वान् शिष्य मुनि श्रीचतुरविजयजीए आ ग्रन्थना १३६ पृष्ठ सुधीनां द्वितीय वेळनां शोधनपत्रोनी तेमनां उपर मोकलायेली एकेक नकल तपासी मोकली छे ते बदल तेमनो सानंद उपकार मानवामां आवे छे.

१. आ संबंधमां श्रीविजयवल्लभसूरिजी कथे छे के- "चौमासे बाद हुशिआरपुरसें विहार करके दिल्ली शहर तरफ गये, और संवत् १९२४ का चौमासा, दिल्लीसें विहार करके जमना नदीके पार "बिनौली" गाममे जा किया, जहां भी कितनेही लोकोने सनातन जैनधर्मका श्रद्धान अंगीकार किया. इस चौमासेमें श्रीआत्मारामजीने "नवतत्त्व" ग्रंथ बनाना शुरू किया, संवत् १९२५ का चौमासा श्रीआत्मारामजीने "बडौत" गाममें किया, जहां "नवतत्त्व" ग्रंथ समाप्त किया, जिस ग्रंथको देखनेसेंही ग्रंथकर्ताका बुद्धिवैभव मालुम होता है."

आ टिप्पणमां ग्रन्थ 'बडौत'मां सं. १९२५मां पूर्ण थयानो जे उल्लेख छे ते विसंवादी छे. आ संबंधमां श्रीविजयवल्लभसूरिजीनुं सादर लक्ष्य खेंचतां तेओ सूचवे छे के "मने जेवुं याद रहेल तेवुं लखायेल, कारणके आचार्यश्रीना स्वर्गवास पछी जीवनचरित्र लखवामां आवेल छे. एथी स्वखलना होवानो संभव छे. माटे ग्रंथकार पोताना हस्तलिखित पुस्तकमां ज पोते जे संवत् लखे छे ते ज खरो समजवो."

२. जुओ "श्री आत्मानंद प्रकाश" (पु. २७, अं. २, पृ. ३६-३८).

३. एमनी शुभ नामावली अंतमां आपेली छे.

પૂર્વસંપાદકીય નિવેદન

સંવેગી દીક્ષા અંગીકાર કર્યા પહેલાં પરંતુ હુંદક (સ્થાનકવાસી) મતના પરિત્યાગની ભાવનાના ઉદ્ભવ અને સ્થિરીકરણ પછી પ્રથમ કૃતિ તરીકે જેની વિશ્વવિખ્યાત પંજબકેસરી ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીવિજયાનન્દસૂરીશ્વરજીના વરદ હસ્તે ‘વિનોલી’ ગામમાં^૧ વિ. સં. ૧૯૨૭માં રચના થઈ તે આ “નવતત્ત્વસંગ્રહ”ને પ્રકાશિત થયેલું જોઈ કોઈ પણ સદ્દયને આનંદ થાય જ. તેમાં પણ વળી મારા સદ્ગત પિતાના સતીર્થ અને ધર્મસ્નેહી તેમજ મારા પ્રત્યે પૂર્ણ વાત્સલ્યભાવ રાખનારા આચાર્ય શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીએ ‘મોહમયી’ નગરીમાં અગ્રસ્થાન ભોગવતા શ્રીગોડીજી મહારાજના ઉપાશ્રયમાં આપેલા સદુપદેશનું આ મુખ્ય પરિણામ છે.^૨ એ સ્મરણમાં આવતાં મારા જેવાને અધિક આનંદ થાય છે. અગાઉથી ગ્રાહક તરીકે નામ નોંધાવી નકલ દીઠ ચાર રૂપિયા શ્રીવિજયદેવસૂર સંઘ (પાયધુની, મુંબઈ)ની પેઢીમાં ભરી જે ગ્રાહકવર્ગે આ પ્રકાશનમાં જે આર્થિક પ્રોત્સાહન આપ્યું છે તેટલે અંશે આ પ્રકાશનરૂપ પુણ્યાત્મક કાર્યમાં તેમનો હિસ્સો છે, એમ મારે કહેવું જ જોઈએ. આ કાર્યમાં ૨૫૧ નકલો નોંધાવવાની જે પહેલ શ્રીવિજયદેવસૂર સંઘની પેઢીના કાર્યવાહકોએ કરી, તે બદલ તેમને ધન્યવાદ ઘટે છે. વિશેષમાં પ્રકાશન માટે રકમ એકઠી કરી આપવામાં એ પેઢીના તે વખતે મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી તરીકે શ્રીયુત મણીલાલ મોતીલાલ મૂળજી તરફથી એ પેઢી દ્વારા જે અનુકૂળતા કરી આપવામાં આવી તેની આભારપૂર્વક નોંધ લેવામાં આવે છે. આ ગ્રંથ ધારેલા સમયે બહાર પડવાના કાર્યમાં કેટલાક અનિવાર્ય પ્રસંગોને લઈને જે વિલંબ થયો, તે બદલ હું દિલગીર છું. આ ગ્રંથ તૈયાર કરવામાં જે હસ્તલિખિત પ્રતિ મને કામ લાગી છે, તે ઝંડિયાલા ગુરુ (Jandiala Guru)ના ભંડારની ૭૪ પત્રની છે તેમજ તે કર્તાએ સ્વહસ્તે લખેલી જણાય છે. એમાં પીળી હરતાળનો કેટલેક સ્થળે ઉપયોગ કરાયો છે અને કોઈક સ્થળે ગ્રંથકારે પોતે તે સુધારેલી દેખાય છે. આ પ્રતિ મને મેળવી આપવાનું જે સ્તુત્ય કાર્ય શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીએ કર્યું, તે સાહિત્યપ્રચાર અંગેની તેમની સક્રિય સહાનુભૂતિના પ્રતીકરૂપ છે, એમ કહ્યા વિના નહિ ચાલે. આ પ્રમાણે આ ગ્રંથના પ્રકાશન કાર્યમાં તેમના તરફથી જે વિવિધ પ્રકારનો સહકાર મળ્યો છે. તે બદલ હું તેમનો અત્યંત ઋણી છું એના સ્મરણલેશ તરીકે આ સંસ્કરણમાં તેમની પ્રતિકૃતિને સાનંદ અગ્રસ્થાન આપું છું. દક્ષિણવિહારી મુનિરાજ શ્રીઅમરવિજયજીના વિદ્વાન્ શિષ્ય મુનિ શ્રીચતુરવિજયજીએ આ ગ્રંથના ૧૩૬ પૃષ્ઠ સુધીનાં દ્વિતીય વેળાનાં શોધનપત્રોની તેમના ઉપર મોકલાયેલી એકેક નકલ તપાસી મોકલી છે, તે બદલ તેમનો સાનંદ ઉપકાર માનવામાં આવે છે.

૧. આ સંબંધમાં શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજી કહે છે કે-“ચૌમાસા પછી હોંશિયારપુરથી વિહાર કરીને દિલ્લી શહેર તરફ ગયા. અને સંવત્ ૧૯૨૪નું ચોમાસું, દિલ્લીથી વિહાર કરીને યમુના નદીને પાર “બિનોલી” ગામમાં જઈને કર્યું, જ્યાં કેટલાયે લોકોએ સનાતન જૈનધર્મનું શ્રદ્ધાન અંગીકાર કર્યું. આ ચોમાસામાં શ્રીઆત્મારામજીએ “નવતત્ત્વ” ગ્રંથ બનાવવો શરૂ કર્યો, સંવત્ ૧૯૨૫માં ચોમાસું શ્રીઆત્મારામજીએ “બડૌત” ગામમાં કર્યું, જ્યાં “નવતત્ત્વ” ગ્રંથ સમાપ્ત કર્યો, જે ગ્રંથને જોતાં જ ગ્રંથકર્તાનો બુદ્ધિવૈભવ માલૂમ થાય છે.”

આ ટિપ્પણમાં ગ્રંથ ‘બડૌત’માં સં. ૧૯૨૫માં પૂર્ણ થયાનો જે ઉલ્લેખ છે. તે વિસંવાદી છે. આ સંબંધમાં શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીનું સાદર લક્ષ્ય ખેંચતાં તેઓ સૂચવે છે કે “મને જેવું યાદ રહેલું તેવું લખાવેલ છે. કારણ કે, આચાર્યશ્રીના સ્વર્ગવાસ પછી જીવનચરિત્ર લખવામાં આવેલ છે. એથી સ્ખલના હોવાનો સંભવ છે. માટે ગ્રંથકાર પોતાના હસ્તલિખિત પુસ્તકમાં જ પોતે જે સંવત્ લખે છે તે જ ખરો સમજવો.”

૨. જુઓ “શ્રીઆત્માનંદપ્રકાશ” (પુ. ૨૭, અ. ૨, પૃ. ૩૬-૩૮). ૩. એમની શુભનામાવલી અંતમાં આપેલી છે.

નવતત્ત્વસંગ્રહ એ નામ જ કહી આપે છે તેમ આ ગ્રંથમાં જીવાદિ નવ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ આલેખવામાં આવ્યું છે, પરંતુ વિશેષતા એ છે કે શ્રીભગવતીસૂત્ર પ્રમુખ વિવિધ આગમોના પાઠોની અત્ર સંકલના કરવામાં આવી છે. અનેક મુદ્દાની વસ્તુઓ યંત્રરૂપે કોષ્ટક દ્વારા રજૂ કરાઈ છે જેથી આ ગ્રંથની મહત્તામાં અસાધારણ વૃદ્ધિ થઈ છે. આ ગ્રંથના કર્તાએ બાર વિવિધવર્ણી 'ચિત્રો વડે એને અલંકૃત કર્યો છે. આ ગ્રંથની મુખ્ય ભાષા હિંદી ગણાય જોકે કેટલીક વાર સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને ગુજરાતી પ્રયોગો એમાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે, કોઈક વેળા તો પંજાબી શબ્દો પણ નજરે પડે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં તેમજ અંતમાં અતિશીઘ્રતાએ આ ગ્રંથ મુદ્રિત કરાવવો પડ્યો તેથી મારે હાથે જે યથેષ્ટ સંશોધનાદિ દ્વારા આને પૂર્ણ ન્યાય ન અપાયો હોય તો સહૃદય સાક્ષરો ક્ષમા કરશે એટલી મારી તેમને વિનંતિ છે. મૂલ્ય કૃતિમાંના આંતરિક સ્વરૂપમાં ભાગ્યે જ સ્વલ્પ પરિવર્તન કરવું અને તે પણ ખાસ આવશ્યકતા હોય તો જ કરવું એવી શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીની સૂચના તરફ પણ તેમનું સવિનય ધ્યાન ઝેંચીશ. આ ગ્રંથમાં કયા કયા વિષયો આલેખાયા છે તેનું નિરીક્ષણ કરવા મારી પાઠકમહોદયને વિશિષ્ટ વિનંતિ છે. મને પોતાને તો એમ સ્ફુરે છે કે આ ગ્રંથમાં અતિસૂક્ષ્મ વસ્તુઓની ભાષા દ્વારા પ્રથમ જ ગુંથળી થઈ છે એટલે જેમને આગમો જોવાજાળવાનો શુભ પ્રસંગ મલ્યો ન હોય તેમને આમાંથી ઘણું નવું જાણવાનું મળશે.

વિશેષમાં ઉપદેશબાવની પ્રસિદ્ધ કરવાનું વચન અપાયું હતું નહિ, છતાં શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીની સૂચનાને માન આપી તે સુરમ્ય તેમજ સુશ્લિષ્ટ પદ્યમય લઘુ ગ્રંથને પણ અત્ર સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

ગ્રંથપ્રણેતાની તેમજ તેમના પ્રથમ શિષ્યરત્ન સ્વ. મુનિવર્ય શ્રીલક્ષ્મીવિજયજીની પ્રતિકૃતિઓ શ્રીયુત લાલચંદ્ર ખુશાલચંદ્ર (બાલાપુર) તરફથી, ગ્રંથકારના હસ્તાક્ષરની તેમજ પ્રવર્તક મુનિરાજ શ્રીકાંતિ-વિજયજીની શ્રીયુત દોસી કાલીદાસ સાંકલચંદ્ર (પાલનપુર) તરફથી, શાંતમૂર્તિ મુનિરાજ શ્રીહંસ-વિજયજીની શ્રીયુત કાંતિલાલ મોહનલાલ (પાલનપુર) તરફથી, સ્વ. મુનિવર્ય શ્રીહર્ષવિજયજીની લાલા માનિકચંદ્ર છોટાલાલ દુગ્ગડ (ગુજરાંવાલા) તરફથી અને શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીની શ્રીયુત ડાહ્યાભાઈ સૂરજમલ તરફથી પૂરી પાડવામાં આવી છે તે બદલ તેમને તેમજ જેમણે એ કાર્ય માટે પોતાની બ્લૉકોનો ઉપયોગ કરવા દીધો છે તેમને પણ હાર્દિક ધન્યવાદ ઘટે છે.^૧

અંતમાં આ નિવેદનને વધુ ન લંબાવતાં આ ગ્રંથના પ્રણેતાના જીવનની જે આછી રૂપરેખા હવે પછી આલેખવામાં આવે છે તેમાંથી ઉદ્ભવતા બોધદાયક પાઠો જીવનમાં ઉતારવાનું સામર્થ્ય પ્રકટે એટલી અભિલાષા પૂર્વક વિરમવામાં આવે છે.

ભગતવાડી, ભૂલેશ્વર,

મુંબઈ.

બીરસંવત્ ૨૪૫૭

ભાદ્રપદ કૃષ્ણ પંચમી

ચારિત્રાકાંક્ષી

હીરાલાલ રસિકદાસ કાપડિયા.

૧. જુઓ હસ્તલિખિત પ્રતિના ખાસ કરીને પત્રાંક-૧૬ બ, ૩૨ બ, ૩૩ બ, ૩૪ બ, ૩૭ અ, ૫૦ અ, ૫૦ બ, ૫૨ બ, ૫૩ અ, ૫૩ બ તથા ૫૪ અ. આ ચિત્રોનું મુદ્રણકાર્ય ચિત્રશાળા મુદ્રણાલય (પુના)માં થયું છે. વઢી લિથો તરીકે એક ફોર્મ પણ ત્યાં જ તૈયાર કરાવાયો છે.

૨. મારા પિતા એમને પોતાના ગુરુદેવ તરીકે સન્માનતા હતા.

૩. સ્વ. શ્રીવિજયકમલસૂરિ તેમજ ઉપાધ્યાય શ્રીવીરવિજયની પણ પ્રતિકૃતિઓને અત્ર સાનંદ સ્થાન અપાત, કિન્તુ તેને લગતા બ્લૉકો મેલ્લવા પૂર્ણ પ્રયાસ કરવા છતાં તે ન મળવાથી એ ઇચ્છા સફળ થઈ શકી નથી.

નવતત્ત્વસંગ્રહ એ નામ જ કહી આપે છે કે આ ગ્રંથમાં જીવાદિ નવ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ આલેખવામાં આવ્યું છે, પરંતુ વિશેષતા એ છે કે, શ્રીભગવતીસૂત્ર પ્રમુખ વિવિધ આગમોના પાઠોની અત્ર સંકલના કરવામાં આવી છે. અનેક મુદ્દાની વસ્તુઓ યંત્રરૂપે કોષક દ્વારા રજૂ કરાઈ છે, જેથી આ ગ્રંથની મહત્તામાં અસાધારણ વૃદ્ધિ થઈ છે. આ ગ્રંથના કર્તાએ બાર વિવિધવર્ણી ^૧ચિત્રો વડે એને અલંકૃત કર્યો છે. આ ગ્રંથની મુખ્ય ભાષા હિંદી ગણાય જોકે કેટલીક વાર સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને ગુજરાતી પ્રયોગો એમાં દ્રષ્ટિગોચર થાય છે, કોઈક વેળા તો પંજાબી શબ્દો પણ નજરે પડે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં તેમજ અંતમાં અતિશીઘ્રતાએ આ ગ્રંથ મુદ્રિત કરાવવો પડ્યો, તેથી મારે હાથે જે યથેષ્ટ સંશોધનાદિ દ્વારા આને પૂર્ણ ન્યાય ન અપાયો હોય તો સહૃદય સાક્ષરો ક્ષમા કરશે એટલી મારી તેમને વિનંતિ છે. મૂળ કૃતિમાંના આંતરિક સ્વરૂપમાં ભાગ્યે જ સ્વલ્પ પરિવર્તન કરવું અને તે પણ ખાસ આવશ્યકતા હોય તો જ કરવું એવી શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીની સૂચના તરફ પણ તેમનું સવિનય ધ્યાન ખેંચીશ. આ ગ્રંથમાં કયા કયા વિષયો આલેખાયા છે. તેનું નિરીક્ષણ કરવા મારી પાઠકમહોદયને વિશિષ્ટ વિનંતિ છે. મને પોતાને તો એમ સ્ફુરે છે કે, આ ગ્રંથમાં અતિસૂક્ષ્મ વસ્તુઓની ભાષા દ્વારા પ્રથમ જ ગુંથણી થઈ છે. એટલે જેમને આગમો જોવા જાણવાનો શુભ પ્રસંગ મળ્યો ન હોય તેમને આમાંથી ઘણું નવું જાણવાનું મળશે.

વિશેષમાં ઉપદેશભાવની પ્રસિદ્ધ કરવાનું વચન અપાયું હતું નહિ, છતાં શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીની સૂચનાને માન આપી તે સુરમ્ય તેમજ સુશ્રિષ્ટ પદમય લઘુ ગ્રંથને પણ અત્ર સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

ગ્રંથપ્રણેતાની તેમજ તેમના પ્રથમ શિષ્યરત્ન સ્વ. મુનિવર્ય શ્રીલક્ષ્મીવિજયજીની પ્રતિકૃતિઓ શ્રીયુત લાલચંદ ખુશાલચંદ (બાલાપુર) તરફથી, ગ્રંથકારના હસ્તાક્ષરની તેમજ પ્રવર્તક મુનિરાજ શ્રીકાંતિ-વિજયજીની શ્રીયુત દોશી કાલીદાસ સાંકલચંદ (પાલનપુર) તરફથી, શાંતમૂર્તિ મુનિરાજ શ્રીહંસવિજયજીની શ્રીયુત કાંતિલાલ મોહનલાલ (પાલનપુર) તરફથી, સ્વ. મુનિવર્ય ^૨શ્રીહર્ષવિજયજીની લાલા માણેકચંદ છોટાલાલ દુગ્ગડ (ગુજરાંવાલા) તરફથી અને શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજીની શ્રીયુત ડાહ્યાભાઈ સૂરજમલ તરફથી પૂરી પાડવામાં આવી છે તે બદલ તેમને તેમજ જેમણે એ કાર્ય માટે પોતાની બ્લોકોનો ઉપયોગ કરવા દીધો છે તેમને પણ હાર્દિક ધન્યવાદ ઘટે છે. ^૩

અંતમાં આ નિવેદનને વધુ ન લંબાવતાં આ ગ્રંથના પ્રણેતાના જીવનની જે આછી રૂપરેખા હવે પછી આલેખવામાં આવે છે. તેમાંથી ઉદ્ભવતા બોધદાયક પાઠો જીવનમાં ઉતારવાનું સામર્થ્ય પ્રકટે એટલી અભિલાષા પૂર્વક વિરમવામાં આવે છે.

ભગતવાડી, ભૂલેશ્વર,

મુંબઈ.

વીરસંવત્ ૨૪૫૭

ભાદ્રપદ કૃષ્ણ પંચમી

ચારિત્રાકાંક્ષી

હીરાલાલ રસિકદાસ કાપડિયા.

૧. જુઓ હસ્તલિખિત પ્રતિના ખાસ કરીને પત્રાંક-૧૬ બ, ૩૨ બ, ૩૩ બ, ૩૪ બ, ૩૭ અ, ૫૦ અ, ૫૦ બ, ૫૨ બ, ૫૩ અ, ૫૩ બ તથા ૫૪ અ. આ ચિત્રોનું મુદ્રણકાર્ય ચિત્રશાળા મુદ્રણાલય (પુના)માં થયું છે. વળી લિથો તરીકે એક ફોર્મ પણ ત્યાં જ તૈયાર કરાવાયો છે.

૨. મારા પિતા એમને પોતાના ગુરુદેવ તરીકે સન્માનતા હતા.

૩. સ્વ. શ્રીવિજયકમલસૂરિજી તેમજ ઉપાધ્યાય શ્રીવીરવિજયજીની પણ પ્રતિકૃતિઓને અત્રે સાનંદ સ્થાન આપત, પરંતુ તેને લગતાં બ્લોકો મેળવવા પૂર્ણ પ્રયાસ કરવાં છતાં તે ન મળવાથી એ ઈચ્છા સફળ થઈ શકી નથી.

ग्रन्थप्रणेतानी जीवनरेखा

आर्हत शासनना शुद्धारूप अने अमूल्य ग्रन्थोना विधाता, जैनाचार्य न्यायाम्भोनिधि श्रीविजयानन्द-सूरीश्वरजीनुं रोचक, सार्थक अने बोधदायक जीवनचरित्र अत्यार सुधीमां विविध स्थळेथी 'अनेक विबुधोने हाथे आलेखायेलुं होवा छतां आ स्वर्गस्थ महात्माना गुणानुवाद गाइ मारा जीवननी क्षणोने सफल करुं एवी अभिलाषाथी तेमज आ ग्रंथनुं संपादनकार्य स्वीकारती वेळ ग्रन्थप्रणेतानी जीवनदिशा दर्शाववानी करेली प्रतिज्ञाना पालनार्थे हुं मारी मन्द मति अनुसार आ महामंगलकारी कार्यमां प्रवृत्त थाउं छुं. आ प्रसिद्ध जैन महर्षिनो 'जन्म आजथी १४ वर्ष उपर एटले वि. सं. १८९३ ना चैत्र मासना शुक्ल पक्षमां प्रतिपदा गुरुवारे, पंजाबना जिल्ला फिरोजपुरनी तहसील जीरामां आवेला 'लेहरा' गाममां थयो हतो. 'कपूर ब्रह्मक्षत्रिय' जातिना अने सामान्य स्थितिना गणेशचन्द्रनी धर्मपत्नी रूपादेवीने एमनी माता थवानो अद्वितीय प्रसंग प्राप्त थयो हतो. आ गुणज्ञ दंपतीए आत्माराम एवुं एमनुं शुभ नाम पाडी आनंद अनुभव्यो हतो. जन्मसमयथी ज एमनां सौन्दर्यने अलौकिकता वरेली हती. एमना वदनकमलना दक्षिण भागमांनुं रक्तिमापूरित चिह्न सुवर्णभूमिकामां पद्मराग मणिना जेवुं कार्य करतुं हतुं. एमना पिताश्री विशिष्ट प्रकारनी विद्वत्ताथी विभूषित न हता तेमज एमना जन्मस्थळमां कोइ पाठशाळा पण न हती, तेथी बालक्रीडामां लगभग दश वर्ष एमने व्यतीत करवां पड्यां. एवामां एक ग्रामीण पंडित पासे एमने हिंदी भाषानो अभ्यास करवानी तक मळी. परंतु शिक्षानी प्रारंभिक दशामां ज पिता परलोकावासी बन्या, जोके तयार बाद एमना पिताना 'जीरा' निवासी अने 'ओसवाल' जातीय सन्मित्र जोधामल्ल एमने पोताना गाममां अभ्यासार्थे लइ गया. आ वखते एमनी उमर चौद वर्षनी हती. पिताना सदाना वियोगे एमना विचारोमां पुष्कळ परिवर्तन पेदा कर्युं. पदार्थोनी यथार्थ स्थितिनुं एमने भान थवा लाग्युं. वैराग्यरंगथी एमनुं हृदयक्षेत्र रंगायुं अने एणे जीवनपलटनुं कार्य कर्युं. 'जीरा'मां दुंदक पंथना साधुओनी साथेना विशेष परिचयथी एमणे १७ वर्षनी सुकुमार वये, ए फिरकाना श्रीयुत जीवनराम साधु पासे 'मालेरकोटला'मां दुंदक मतनी दीक्षा अंगीकार करी. भोगी मटी एओ योगी बन्या. आ प्रमाणे एमनी स्थितिमां-आत्मोन्नतिना क्षेत्रमां परिवर्तन थयुं, परंतु नाम तो तेनुं ते ज राखवामां आव्युं.

एमनी प्रतिभानो प्रभाव एटलो बधो हतो के तेओ रोज बसे त्रणसे श्लोको कंठस्थ करी शकता. आथी एमणे दुंदक समयमां 'दुंदक' मतने मान्य बन्नीसे सूत्रो कंठस्थ करी लीधां. वीस वर्षनी उमरमां तो 'दुंदक' मतनां रहस्यभूत तत्त्वोथी एओ पूर्ण परिचित बनी गया. थोडा वखत पछी 'रोपड़' निवासी पंडित श्रीसदानंद अने 'मालेरकोटला'ना वासी पंडित श्रीअनंतराम पासे एमणे व्याकरणनो अभ्यास कर्यो. तयारबाद 'पट्टी'निवासी पंडित श्रीआत्माराम पासे न्याय, सांख्य, वेदान्तादि दर्शनशास्त्रोनुं अध्ययन करवानी एमने

१. आ सर्वमां मुनिरत्न श्रीवल्लभविजयजी (अत्यारे श्रीविजयवल्लभसूरिजी तरीके ओळखाता)ने हाथे आलेखायेलुं अने तत्त्वनिर्णयप्रासादमां प्रसिद्ध थयेलुं जीवनचरित्र विशेषतः मननीय जणाय छे.

२. एमनी जन्मकुंडली माटे जुओ तत्त्वनिर्णय० (पृ. ३५).

३. एमना वंशवृक्ष माटे जुओ तत्त्वनिर्णय० (पृ. ८४).

ગ્રન્થપ્રણેતાની જીવનરેખા

આર્હત શાસનના શૃંગારરૂપ અને અમૂલ્ય ગ્રંથોના વિધાતા, જૈનાચાર્ય ન્યાયામ્મોનિધિ, શ્રીવિજયાનન્દસૂરીશ્વરજીનું રોચક, સાર્થક અને બોધદાયક જીવનચરિત્ર અત્યાર સુધીમાં વિવિધ સ્થળેથી ^૧અનેક વિબુધોને હાથે આલેખાયેલું હોવા છતાં આ સ્વર્ગસ્થ મહાત્માના ગુણાનુવાદ ગાઈ મારા જીવનની ક્ષણોને સફળ કરું એવી અભિલાષાથી તેમજ આ ગ્રંથનું સંપાદન કાર્ય સ્વીકારતી વેળા ગ્રન્થપ્રણેતાની જીવનદિશા દર્શાવવાની કરેલી પ્રતિજ્ઞાના પાલનાર્થે હું મારી મંદ મતિ અનુસાર આ મહામંગલકારી કાર્યમાં પ્રવૃત્ત થાઉં છું. આ પ્રસિદ્ધ જૈન મહર્ષિનો ^૨જન્મ આજથી ૮૪ વર્ષ ઉપર એટલે વિ. સં. ૧૮૮૩ના ચૈત્ર માસના શુક્લ પક્ષમાં પ્રતિપદા ગુરુવારે, પંજાબના ફિરોજપુર જિલ્લાના જીરા તાલુકામાં આવેલા લહેરા ગામમાં થયો હતો. ‘કપૂર બ્રહ્મક્ષત્રિય’ જાતિના અને સામાન્ય સ્થિતિના ગણેશચન્દ્રની ધર્મપત્ની રૂપાદેવીને એમની માતા થવાનો અદ્વિતીય પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયો હતો. આ ગુણજ દંપતીએ આત્મારામ એવું એમનું શુભ નામ પાડી આનંદ અનુભવ્યો હતો. જન્મસમયથી જ એમનાં સૌન્દર્યને અલૌકિકતા વરેલી હતી. એમના વદનકમલના દક્ષિણ ભાગમાંનું રક્તિમાપૂરિત ચિહ્ન સુવર્ણભૂમિકામાં પન્નરાગ મણિના જેવું કાર્ય કરતું હતું. એમના પિતાશ્રી વિશિષ્ટ પ્રકારની વિદ્વત્તાથી વિભૂષિત ન હતા. તેમજ એમના જન્મસ્થળમાં કોઈ પાઠશાળા પણ ન હતી, તેથી બાલકીડામાં લગભગ દશ વર્ષ એમને વ્યતીત કરવાં પડ્યાં. એવામાં એક ગ્રામીણ પંડિત પાસે એમને હિંદી ભાષાનો અભ્યાસ કરવાની તક મળી. પરંતુ શિક્ષાની પ્રારંભિક દશામાં જ પિતા પરલોકવાસી બન્યા, જોકે ત્યાર બાદ એમના પિતાના ‘જીરા’ નિવાસી અને ‘ઓસવાલ’ જાતીય સન્મિત્ર જોધામલ્લ એમને પોતાના ગામમાં અભ્યાસાર્થે લઈ ગયા. આ વખતે એમની ઉંમર ચૌદ વર્ષની હતી. પિતાના સદાના વિયોગે એમના વિચારોમાં પુષ્કળ પરિવર્તન પેદા કર્યું. પદાર્થોની યથાર્થ સ્થિતિનું એમને ભાન થવા લાગ્યું. વૈરાગ્યરંગથી એમનું હૃદયક્ષેત્ર રંગાયું અને એણે જીવનપલટાનું કાર્ય કર્યું. ‘જીરા’માં ઢુંઢક પંથના સાધુઓની સાથેના વિશેષ પરિચયથી એમણે ૧૭ વર્ષની સુકુમાર વયે, એ ફિરકાના શ્રીયુત જીવનરામ સાધુ પાસે ‘માલેરકોટલા’માં ઢુંઢક મતની દીક્ષા અંગીકાર કરી. ભોગી મટી એઓ યોગી બન્યા. આ પ્રમાણે એમની સ્થિતિમાં-આત્મોન્નતિના ક્ષેત્રમાં પરિવર્તન થયું, પરંતુ નામ તો તેનું તે જ રાખવામાં આવ્યું.

એમની પ્રતિભાનો પ્રભાવ એટલો બધો હતો કે તેઓ રોજ બસો ત્રણસો શ્લોકો કંઠસ્થ કરી શકતા. આથી એમણે ટુંક સમયમાં ‘ઢુંઢક’ મતને માન્ય બત્રીસે સૂત્રો કંઠસ્થ કરી લીધાં. વીસ વર્ષની ઉંમરમાં તો ‘ઢુંઢક’ મતનાં રહસ્યભૂત તત્ત્વોથી એઓ પૂર્ણ પરિચિત બની ગયા. થોડા વખત પછી ‘રોપડ.’ નિવાસી પંડિત શ્રીસદાનંદે અને ‘માલેરકોટલા’ના વાસી પંડિત શ્રીઅનંતરામ પાસે એમણે વ્યાકરણનો અભ્યાસ કર્યો. ત્યારબાદ ‘પટ્ટી’ નિવાસી પંડિત શ્રીઆત્મારામ પાસે ન્યાય, સાંખ્ય, વેદાન્તાદિ દર્શનશાસ્ત્રોનું

૧. આ સર્વમાં મુનિરત્ન શ્રીવલ્લભવિજયજી (અત્યારે શ્રીવિજયવલ્લભસૂરિજી તરીકે ઓળખાતા)ને હાથે આલેખાયેલું અને “તત્ત્વનિર્ણયપ્રાસાદ”માં પ્રસિદ્ધ થયેલું જીવનચરિત્ર વિશેષતઃ મનનીય જણાય છે.

૨. એમની જન્મકુંડલી માટે જુઓ તત્ત્વનિર્ણય૦ (પૃ. ૩૫).

૩. એમના વંશવૃક્ષ માટે જુઓ તત્ત્વનિર્ણય૦ (પૃ. ૮૪).

सोनेरी तक मळी. विविध दार्शनिक साहित्य तेमज व्याकरणादिनो अभ्यास थतां यथार्थ सत्यनुं एमने दर्शन थयुं. आधी खोटी रीते मूर्तिपूजादिनो अपलाप करनारा हुंढक मतनो एमणे परित्याग कयों. केटलाक कदाग्रही स्थानकवासी साधुओए अने गृहस्थोए एमने हेरन करवामां कच्चास न राखी, परंतु ए बधां कष्टे तेओ समभावे निर्भयतापूर्वक सहन करी गया, केमके "सत्ये नास्ति भयं क्वचित्" ए वाक्य उपर एमने पूर्ण श्रद्धा हती. एमने एवो अटल विश्वास हतो के जो हुं साचे मार्गे चालुं छुं तो समग्र ब्रह्माण्डमां एवी कोइ शक्ति नथी के जे मने नाहक सतावी शके. स्थाने स्थाने जैन धर्मनो विजयडंको वगाडतां अने अनेक स्त्रीपुरुषोने सन्मार्गे दोरवतां एओ पंजाबमांथी ११५ साधुओ साथे नीकल्या अने श्रीअर्बुदाचळ, श्रीसिद्धाचळ (पालीताणा) वगैरे तीर्थोनी यात्रा करी 'अमदावाद'मां वि. सं. १९३२मां पधायी. आ समये वेष तो हुंढक साधुनो हतो. केवळ मुखवस्त्रिका उतारी नांखवामां आवी हती. अहीं गणि श्रीमणिविजय महाराजश्रीना शिष्य मुनिरत्न गणि श्रीबुद्धिविजय (बुटेरायजी महाराजश्री) पासे एमने तपागच्छनो वासक्षेप लीधो अने एमने गुरु तरीके स्वीकार्या. आ समये एमनी उमर ३९ वर्षनी हती. दीक्षासमये श्रीआनन्दविजयजी एवं एमनुं नाम राखवामां आव्युं, परंतु श्रीआत्मारामजी ए ज पूर्वनुं नाम विशेषतः प्रचलित रह्युं, एमनी साथे आवेला १५ साधुओ एमना शिष्य अने प्रशिष्य बन्या. 'अमदावाद'थी विहार करी विविध तीर्थस्थानोनी यात्रा करता, मतांतरीय विद्वानो साथे शास्त्रार्थ करी तेमने निरुत्तर करता, जैन शासननी विजयपताका देशे देशे फरकावता, अने स्याद्वादमार्गना यशःपुंजनो विस्तार करता तेओ वि. सं. १९४३मां 'सिद्धाचळजी' आवी पहोंच्या. बहु जनोनी प्रार्थनाथी एमनुं चातुर्मास अहीं ज थयुं. एमनो सत्यपूर्ण अने सारगर्भित उपदेश, एमनुं निर्मळ अने निष्कलंक चारित्र, एमनी अद्भुत प्रतिभा, विश्वधर्म बनवानी योग्यतावाळ जैन धर्मना प्रचार माटेनी एमनी तालावेली इत्यादि एमना सदगुणोथी आकर्षाईने एमना दर्शन-वन्दनार्थे तथा तीर्थयात्राना निमित्ते विविध देशोमांथी आवेला लगभग ३५००० सज्जनो समक्ष देवोने पण दुर्लभ अने अनुमोदनीय 'आचार्य' पदवी श्रीजैन संघे एमने उत्साह अने आनंदपूर्वक अर्पी अने एमनुं श्रीविजयानन्दसूरिजी एवं नाम स्थाप्युं. वि. सं. १९४५मां एमणे 'महेसाणा'मां चातुर्मास कर्युं. आ समये संस्कृतज्ञ डॉ. ए. एफ. रुडॉल्फ हॉर्नल नामना गौरांग महाशये एमने जैन धर्म संबंधी केटलाक प्रश्नो 'अमदावाद' निवासी श्रावक शाह मगनलाल दलपतराम द्वारा पूछ्या.

१. एमनां नामो नीचे मुजब छे—

(१) विश्वचंद (लक्ष्मीविजय), (२) चंपालाल (कुमुदवि०), (३) हुकमचंद (रंगवि०), (४) सलामतराय (चारित्रवि०), (५) हाकमचंद (रत्नवि०), (६) खूबचंद (संतोषवि०), (७) घनैयालाल (कुशलवि०), (८) तुलशीराम (प्रमोदवि०), (९) कल्याणचंद (कल्याणवि०), (१०) नीहालचंद (हर्षवि०), (११) निधानमल्ल (ह्रीवि०), (१२) रामलाल (कमलवि०), (१३) धर्मचंद (अमृतवि०), (१४) प्रभुदयाल (चंद्रवि०) अने (१५) रामजीलाल (रामवि०).

अत्र कौसमां सूचवेलीं नामो संवेगी दीक्षा लीधा बाद पाडवामां आव्यां हतां.

२. ज्यारे एओ उपदेश आपता त्यारे कोइ प्रश्न करतो ते तेओ पूर्ण गंभीरताथी सांभळता अने तेनो शांत चित्ते संतोषकारक उत्तर आपता. प्रश्नकार स्वधर्मी होय के परधर्मी होय, जिज्ञासु होय के टिखली होय परंतु तेनुं दिल दुभाव्या विना तेओ तेने संतोष पमाडी निरुत्तर बनावता. आ संबंधमां जुओ सरस्वती मासिक (भा. १६, खण्ड १) तेमज एमांथी उद्धृत संक्षिप्तजीवन (पृ. ११-१५)

અધ્યયન કરવાની એમને સોનેરી તક મળી. વિવિધ દાર્શનિક સાહિત્ય તેમજ વ્યાકરણાદિનો અભ્યાસ થતાં યથાર્થ સત્યનું એમને દર્શન થયું. આથી ખોટી રીતે મૂર્તિપૂજાદિનો અપલાપ કરનારા ઢુંઢક મતનો એમણે પરિત્યાગ કર્યો. કેટલાક કદાગ્રહી સ્થાનકવાસી સાધુઓએ અને ગૃહસ્થોએ એમને હેરાન કરવામાં કયાશ ન રાખી, પરંતુ એ બધાં કષ્ટો તેઓએ સમભાવે નિર્ભયતાપૂર્વક સહન કર્યા કેમ કે, “**સત્યે નાસ્તિ ભયં વ્યવચિત્**” એ વાક્ય ઉપર એમને પૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી. એમને એવો અટલ વિશ્વાસ હતો કે, જો હું સાચે માર્ગે ચાલું છું, તો સમગ્ર બ્રહ્માંડમાં એવી કોઈ શક્તિ નથી કે, જે મને નાહક સતાવી શકે. સ્થાને સ્થાને જૈન ધર્મનો વિજયડંકો વગાડતાં અને અનેક સ્ત્રીપુરુષોને સન્માર્ગે દોરવતાં એઓ પંજાબમાંથી^૧ ૧૫ સાધુઓ સાથે નીકળ્યા અને શ્રીઅર્બુદાચળ, શ્રીસિદ્ધાચળ (પાલીતાણા) વગેરે તીર્થોની યાત્રા કરી ‘અમદાવાદ’માં વિ. સં. ૧૮૩૨માં પધાર્યા. આ સમયે વેષ તો ઢુંઢક સાધુનો હતો. કેવળ મુખવસ્ત્રિકા ઉતારી નાંખવામાં આવી હતી. અહીં ગણિ શ્રીમણિવિજય મહારાજશ્રીના શિષ્ય મુનિરત્ન ગણિ શ્રીબુદ્ધિવિજય (બુટેરાયજી મહારાજશ્રી) પાસે એમને તપાગચ્છનો વાસક્ષેપ લીધો અને એમને ગુરુ તરીકે સ્વીકાર્યા. આ સમયે એમની ઉંમર ૩૯ વર્ષની હતી. દીક્ષાસમયે શ્રીઆનંદવિજયજી એવું એમનું નામ રાખવામાં આવ્યું, પરંતુ શ્રીઆત્મારામજી એ જ પૂર્વનું નામ વિશેષતઃ પ્રચલિત રહ્યું, એમની સાથે આવેલા ૧૫ સાધુઓ એમના શિષ્ય અને પ્રશિષ્ય બન્યા. ‘અમદાવાદ’થી વિહાર કરી વિવિધ તીર્થસ્થાનોની યાત્રા કરતા, મતાંતરીય વિદ્વાનો સાથે શાસ્ત્રાર્થ કરી તેમને નિરુત્તર કરતા, જૈન શાસનની વિજયપતાકા દેશે દેશે ફરકાવતા, અને સ્યાદ્વાદમાર્ગના યશઃપુંજનો વિસ્તાર કરતા તેઓ વિ. સં. ૧૮૪૩માં ‘સિદ્ધાચળજી’ આવી પહોંચ્યા. બહુ જનોની પ્રાર્થનાથી એમનું ચાતુર્માસ અહીં જ થયું. એમનો સત્યપૂર્ણ અને સારગર્ભિત^૨ ઉપદેશ, એમનું નિર્મળ અને નિષ્કલંક ચારિત્ર, એમની અદ્ભુત પ્રતિભા, વિશ્વધર્મ બનવાની યોગ્યતાવાળા જૈન ધર્મના પ્રચાર માટેની એમની તાલાવેલી ઇત્યાદિ એમના સદ્ગુણોથી આકર્ષાઈને એમના દર્શન-વન્દનાર્થે તથા તીર્થયાત્રાના નિમિત્તે વિવિધ દેશોમાંથી આવેલા લગભગ ૩૫૦૦૦ સજ્જનો સમક્ષ દેવોને પણ દુર્લભ અને અનુમોદનીય ‘આચાર્ય’ પદવી શ્રીજૈન સંઘે એમને ઉત્સાહ અને આનંદપૂર્વક અર્પી અને એમનું શ્રીવિજયાનંદસૂરિજી એવું નામ સ્થાપ્યું. વિ. સં. ૧૮૪૫માં એમણે ‘મહેસાણા’માં ચાતુર્માસ કર્યું. આ સમયે સંસ્કૃતજ્ઞ ડૉ. એ. એફ. રુડૉલ્ફ હૉર્નલ નામના ગૌરાંગ મહાશયે એમને જૈન ધર્મ સંબંધી કેટલાક પ્રશ્નો ‘અમદાવાદ’ નિવાસી શ્રાવક શાહ મગનલાલ દલપતરામ દ્વારા પૂછ્યા. એનો ઉત્તર મળતાં એ

૧. એમનાં નામો નીચે મુજબ છે-

(૧) વિશ્વચંદ (લક્ષ્મીવિજય), (૨) ચંપાલાલ (કુમુદવિં), (૩) હુકમચંદ (રંગવિં), (૪) સલામતરાય (ચારિત્રવિં), (૫) હાકમરાય (રત્નવિં), (૬) ખૂબચંદ (સંતોષવિં), (૭) ઘનેયાલાલ (કુશલવિં), (૮) તુલસીરામ (પ્રમોદવિં), (૯) કલ્યાણચંદ (કલ્યાણવિં), (૧૦) નીહાલચંદ (હર્ષવિં), (૧૧) નિધાનમલ્લ (હીરવિં), (૧૨) રામલાલ (કમલવિં), (૧૩) ધર્મચંદ (અમૃતવિં), (૧૪) પ્રભુદયાલ (ચંદ્રવિં) અને (૧૫) રામજીલાલ (રામવિં).

અત્ર કૌંસમાં સૂચવેલાં નામો સંવેગી દીક્ષા લીધા બાદ પાડવામાં આવ્યાં હતાં.

૨. જ્યારે એઓ ઉપદેશ આપતાં, ત્યારે કોઈ પ્રશ્ન કરે તો તે તેઓ પૂર્ણ ગંભીરતાથી સાંભળતા અને તેનો શાંત ચિત્તે સંતોષકારક ઉત્તર આપતા. પ્રશ્નકાર સ્વધર્મી હોય કે પરધર્મી હોય, જિજ્ઞાસુ હોય કે ટિપ્પલી હોય પરંતુ તેનું દિલ દુભાવ્યા વિના તેઓ તેને સંતોષ પમાડી નિરુત્તર બનાવતા. આ સંબંધમાં જુઓ સરસ્વતી માસિક (ભા. ૧૬, ખંડ ૧) તેમજ એમાંથી ઉદ્ધૃત સંક્ષિપ્તજીવન (પૃ. ૧૧-૧૫)

એનો ઉત્તર મળતાં એ મહાશયને પૂર્ણ સંતોષ થયો. ત્યારબાદના પ્રશ્નોત્તરોનું સક્રિય પરિણામ શું આવ્યું તેના જિજ્ઞાસુને ડૉ. હૉર્નલ્ને હાથે સંપાદન થયેલા સટીક **ઉપાસકદશાંગ**માં એ વિદ્વાને જે કૃતજ્ઞતાપ્રદર્શક નિમ્નલિખિત પદ્યો આ સૂરિવરને ઉદ્દેશીને રચ્યાં છે તેનું મનન કરવા હું વિનવું છું :-

“દુરગ્રહધ્વાન્તવિભેદભાનો ! હિતોપદેશામૃતસિન્ધુચિત્ત ! !
 સન્દેહસન્દોહનિરાસકારિન્ !, જિનોક્તધર્મસ્ય ધુરન્ધરોઽસિ ॥૧॥
 અજ્ઞાનતિમિરભાસ્કર-મજ્ઞાનનિવૃત્તયે સહૃદયાનામ્ ।
 આર્હતતત્ત્વદર્શ-ગ્રન્થમપરમપિ ભવાનકૃત ॥૨॥
 આનન્દવિજય ! શ્રીમન્નાત્મારામ ! મહામુને ! ।
 મદીયનિઘિલપ્રશ્ન-વ્યાખ્યાતઃ ! શાસ્ત્રપરાગ ! ॥૩॥
 કૃતજ્ઞતાચિહ્નમિદં, ગ્રન્થસંસ્કરણં કૃતમ્ ।
 યત્નસમ્પાદિતં તુભ્યં, શ્રદ્ધયોત્સૃજ્યતે મયા ॥૪॥”

વિ. સં. ૧૯૪૮માં આ ડૉ. હૉર્નલ્ મહોદય એમના દર્શનાર્થે ‘અમૃતસર’ આવ્યા. અહો તેમની સુજનતા ! વિ. સં. ૧૯૪૯માં ‘ચિકાગો’માં ભરવામાં આવનાર સર્વધર્મપરિષદને અલંકૃત કરવાનું એમને આમંત્રણપત્ર મળ્યું, પ્રતિકૃતિ તેમજ જીવનચરિત્ર માટે પણ અભ્યર્થના કરવામાં આવી. પરંતુ નૌકાનો આશ્રય લીધા વિના ‘અમેરિકા’ જવું અશક્ય હોવાથી, શ્રીયુત **વીરચંદ્ર રાઘવજી ગાંધી** બાર એટ્ લૉ એ મહાશયને પોતાની પ્રતિકૃતિ, સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત્ર અને જૈન સિદ્ધાન્ત વિષયક નિબંધ આપી પોતાના પ્રતિનિધિ તરીકે પસંદ કર્યા. થોડો વખત પાસે રાખી એમના સુવર્ણ જેવા જ્ઞાને શ્રી**વિજયાનન્દસૂરિજી**એ સુગન્ધનો યોગ અપ્યો. ‘મુંબઈ’ના જૈન સંઘે શ્રીયુત **ગાંધી**ને અમેરિકા મોકલ્યા. “The World’s Parliament of Religions” નામના પુસ્તકના ૨૧ મા પૃષ્ઠમાં એમની પ્રતિકૃતિ આપી નિમ્નલિખિત ઉદ્ગારો મુદ્રિત કરાયા છે :-

“No man has so peculiarly identified himself with the interests of the Jain community as Muni *Ātmāramjī*. He is one of the noble band sworn from the day of initiation to the end of life to work day and night for the high mission they have undertaken. He is the high priest of the Jain community and is recognised as the highest living authority on Jain religion and literature by oriental scholars”.

વિ. સં. ૧૯૫૩ ના જેઠ માસની સુદ બીજે ‘ગુજરાંવાલા’ ગામમાં એઓ આવ્યા. આ સમયે ત્યાંના જૈનોએ એમનું અપૂર્વ સ્વાગત કર્યું. જ્વરાકાન્ત દેહ હોવા છતાં એમણે ધર્મોપદેશ આપ્યો, પરંતુ આ એમનો અંતિમ ઉપદેશ હતો. હવે ફરીથી ‘ભારત’વર્ષના ભાગ્યમાં આ મહાત્માનો બ્રહ્મનાદ શ્રવણ કરવાનો સુપ્રસંગ મળે તેમ ન હતું. ‘સપ્તમીની રાત્રિ’એ નિત્યકર્મ સમાપ્ત કરી સૂરિવર્ય નિદ્રાધીન બન્યા. એમ કરતાં બાર વાગ્યાનો સમય થયો. આ વચ્ચે દશે દિશામાં શાંતતા અને નિશ્ચલતાનું સામ્રાજ્ય સ્થપાયેલું હતું. કાયર મૃત્યુમાં એવી તાકાત ન હતી કે આ મહર્ષિના અખંડિત તેજની તે સામે થઈ શકે. આથી તે ધીરે ધીરે ગુપ્ત રૂપે પોતાની કુટિલ જાઝ પાથરી રહ્યો

૧. જે સમયે મહારાજશ્રીનો સ્વર્ગવાસ થયો તેવારે અષ્ટમી થતી હતી, એથી એમની નિર્વાણતિથિ અષ્ટમી ગણાય છે.

મહાશયને પૂર્ણ સંતોષ થયો. ત્યારબાદના પ્રશ્નોત્તરોનું સક્રિય પરિણામ શું આવ્યું તેના જિજ્ઞાસુને ડૉ. હૉર્નલને હાથે સંપાદન થયેલા સટીક ઉપાસકદશાંગમાં એ વિદ્વાને જે કૃતજ્ઞતાપ્રદર્શક નિમ્નલિખિત પદ્યો આ સૂરિવરને ઉદ્દેશીને રચ્યાં છે. તેનું મનન કરવા હું વિનવું છું :-

“દુરાગ્રહધ્વાન્તવિભેદભાનો ! હિતોપદેશામૃતસિન્ધુચિત્ત ! !

સન્દેહસન્દોહનિરાસકારિન્ !, જિનોક્તધર્મસ્ય ધુરન્ધરોઽસિ ॥૧॥

અજ્ઞાનતિમિરભાસ્કર-મજ્ઞાનનિવૃત્તયે સહૃદયાનામ્ ।

આર્હતતત્ત્વદર્શ-ગ્રન્થમપરમપિ ભવાનકૃત ॥૨॥

આનન્દવિજય ! શ્રીમન્નાત્મારામ ! મહામુને ! ।

મદીયનિખિલપ્રશ્ન-વ્યાખ્યાતઃ ! શાસ્ત્રપરાગ ! ॥૩॥

કૃતજ્ઞતાચિહ્નમિદં, ગ્રન્થસંસ્કરણં કૃતમ્ ।

યત્નસમ્પાદિતં તુભ્યં, શ્રદ્ધયોત્સૃજ્યતે મયા ॥૪॥”

વિ. સં. ૧૯૪૮માં આ ડૉ. હૉર્નલ મહોદય એમના દર્શનાર્થે ‘અમૃતસર’ આવ્યા. અહો તેમની સુજનતા ! વિ. સં. ૧૯૪૮માં ‘ચિકાગો’માં ભરવામાં આવનાર સર્વધર્મપરિષદ્ને અલંકૃત કરવાનું એમને આમંત્રણપત્ર મળ્યું, પ્રતિકૃતિ તેમજ જીવનચરિત્ર માટે પણ અભ્યર્થના કરવામાં આવી. પરંતુ નૌકાનો આશ્રય લીધા વિના ‘અમેરિકા’ જવું અશક્ય હોવાથી, શ્રીયુત વીરચંદ્ર રાઘવજી ગાંધી બાર્ એટ્ર લૉ એ મહાશયને પોતાની પ્રતિકૃતિ, સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત્ર અને જૈન સિદ્ધાન્ત વિષયક નિબંધ આપી પોતાના પ્રતિનિધિ તરીકે પસંદ કર્યા. થોડો વખત પાસે રાખી એમના સુવર્ણ જેવા જ્ઞાનને શ્રીવિજયાનન્દસૂરિજીએ સુગન્ધનો યોગ અર્પ્યો. ‘મુંબઈ’ના જૈન સંઘે શ્રીયુત ગાંધીને અમેરિકા મોકલ્યા. “The World’s Parliament of Religions” નામના પુસ્તકના ૨૧ મા પૃષ્ઠમાં એમની પ્રતિકૃતિ આપી નિમ્નલિખિત ઉદ્ગારો મુદ્રિત કરાયા છે :-

“No man has so peculiarly identified himself with the interests of the Jain community as Muni Ātmāramjī. He is one of the noble band sworn from the day of initiation to the end of life to work day and night for the high mission they have undertaken. He is the high priest of the Jain community and is recognised as the highest living authority on Jain religion and literature by oriental scholars”.

વિ. સં. ૧૯૫૩ ના જેઠ માસની સુદ બીજે ‘ગુજરાંવાલા’ ગામમાં એઓ આવ્યા. આ સમયે ત્યાંના જૈનોએ એમનું અપૂર્વ સ્વાગત કર્યું. તાવ આવતો હોવા છતાં એમણે ધર્મોપદેશ આપ્યો, પરંતુ આ એમનો અંતિમ ઉપદેશ હતો. હવે ફરીથી ‘ભારત’વર્ષના ભાગ્યમાં આ મહાત્માનો બ્રહ્મનાદ શ્રવણ કરવાનો સુપ્રસંગ મળે તેમ ન હતું. ‘સપ્તમીની રાત્રિ’એ નિત્યકર્મ સમાપ્ત કરી સૂરિવર્ય નિદ્રાધીન બન્યા. એમ કરતાં બાર વાગ્યાનો સમય થયો. એ વખતે દશે દિશામાં શાંતતા અને નિશ્ચલતાનું સામ્રાજ્ય સ્થપાયેલું હતું. કાયર મૃત્યુમાં એવી તાકાત ન હતી કે આ મહર્ષિના અખંડિત તેજની સામે તે

૧. જે સમયે મહારાજશ્રીનો સ્વર્ગવાસ થયો તે વખતે અષ્ટમી હતી, એથી એમની નિર્વાણતિથિ અષ્ટમી ગણાય છે.

હતો. નિર્ભય સૂરિવર તો વ્યારના એ સ્વસ્થ બની મૃત્યુનું સ્વાગત કરવાની તૈયારી કરી રહ્યા હતા. આવે વચ્ચે પળ એમના શરીરની શોભા ચન્દ્રકાન્તિને હાસ્યાસ્પદ બનાવી રહી હતી. એમના મુખમાંથી 'અર્હન્' શબ્દનો દિવ્ય ધ્વનિ નીકળી રહ્યો હતો. સામે બેઠેલો શિષ્યપરિવાર આ સર્વોત્તમ નાદનું ઉત્સુક હૃદયે પાન કરી રહ્યો હતો. એટલામાં સમય પૂરો થયો. લો ભાઈ અબ હમ જાતે હૈં, અર્હન્ એમ કહેતાં કહેતાં એ સૂરીશ્વર સ્વર્ગે સંચર્યા. મનોહર રાત્રિ ભયાનક રૂપે પરિણમી. શાંત રસ કરુણરૂપે પરિવર્તન પામ્યો. બીજે દિવસે એમના દેહનો અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવ્યો. આ પ્રમાણે એમના સ્થૂલ દેહનો અસ્ત થયો, પરંતુ સાધુતાના સાચા આદર્શની એ જ દેહ દ્વારા આચરી બતાવેલ જ્યોતિ તો સદાને માટે ઉદયવંતી બની ગઈ.

આ પ્રાતઃસ્મરણીય સૂરિવર્ય વિદ્વાનોના નિઃસીમ પ્રેમી હતા, 'વિદ્યાવ્યાસંગને લઈને એમને હાથે બહુ ગ્રંથોનો ઉદ્ધાર થયો છે. 'અનેક જનોને એમણે સન્માર્ગી બનાવ્યા છે. તેમાં ખાસ કરીને 'પંજાબ' દેશ ઉપર એમનો પારાવાર ઉપકાર છે. એ દેશને ઉદ્દેશીને એમને જૈન ધર્મના જન્મદાતા તરીકે સંબોધી શકાય. એમની યશઃપતાકારૂપ ત્યાંના અનેક જૈનમંદિરો આજે પણ આ વાતની સાક્ષી પૂરી રહ્યા છે. 'સિદ્ધાચલ'માં એમની પાષાણમયી પ્રતિમા સ્થાપવામાં આવી છે એ એમના પ્રત્યેના સજ્જનોનો પ્રેમ જાહેર કરે છે. અમદાવાદ, પાટણ, વડોદરા, જયપુર, અંબાલા, લુધિયાના વગેરે સ્થળોએ એમની મૂર્તિ તેમજ ચરણપાદુકાથી વિભૂષિત બન્યાં છે એ એમની ધર્મસેવાનો પ્રતાપ છે. 'ગુજરાંવાલા' શહેરમાં એમની સ્મૃતિરૂપે ભવ્ય સમાધિમંદિર બનાવાયું છે એ ત્યાંની જનતાનું મન એમની તરફ કેટલું આકર્ષાયેલું હતું તે સૂચવે છે.

જૈન સાહિત્યને સમૃદ્ધ બનાવવા તેમણે કેવો સતત પ્રયાસ કર્યો છે એ તેમની નીચે મુજબ તત્ત્વ-નિર્ણયપ્રાસાદગત જીવનચરિત્રને આધારે રજુ કરાતી વિવિધ કૃતિઓ કહી રહી છે :-

(૧) નવતત્ત્વસંગ્રહ સં. ૧૯૨૪-૨૫, (૨) 'આત્મબાવની' સં. ૧૯૨૭, (૩) ચોવીસજિનસ્તવન સં. ૧૯૩૦, (૪) જૈનતત્ત્વાદર્શ સં. ૧૯૩૭-૩૮, (૫) અજ્ઞાનતિમિરભાસ્કર સં. ૧૯૩૯-૪૧, (૬) સત્તરભેદી પૂજા સં. ૧૯૩૯, (૭) સમ્યક્ત્વશલ્યોદ્ધાર સં. ૧૯૩૯-૪૧, (૮) વીસસ્થાનક પૂજા સં. ૧૯૪૦, (૯) જૈનમતવૃક્ષ સં. ૧૯૪૨, (૧૦) અષ્ટપ્રકારી પૂજા. સં. ૧૯૪૩, (૧૧) ચતુર્થસ્તુતિનિર્ણય (ભા. ૧) સં. ૧૯૪૪ (૧૨) શ્રીજૈનપ્રશ્નોત્તરાવલી સં. ૧૯૪૫, (૧૩) ચતુર્થસ્તુતિનિર્ણય (ભા. ૨) સં. ૧૯૪૮, (૧૪) નવપદપૂજા સં. ૧૯૪૮, (૧૫) સ્નાત્રપૂજા સં. ૧૯૫૦ અને (૧૬) તત્ત્વનિર્ણયપ્રસાદ સં. ૧૯૫૧.

અંતમાં એટલું જ નિવેદન કરીશ કે આત્મભાવમાં રમણ કરનાર શ્રીવિજયનાન્દસૂરીશ્વરજીનો જન્મ સાર્થક થયો છે. જેમને એમના દર્શનનો લાભ મળ્યો છે તેમની નેત્રપ્રાપ્તિ સફળ થઈ છે. જેમને એમનો સુધામય ઉપદેશ સાંભળવાની તક મળી છે તેમના કર્ણ ધન્યપાત્ર છે. જે માતાએ આ સૂરિરત્ને જન્મ આપ્યો તેમને સહસ્રશઃ ધન્યવાદ અને વન્દન ઘટે છે. જે જૈન સંઘે એમનું ગૌરવ કર્યું છે તે વિચક્ષણ સંઘને મારા પ્રણામ છે. જે 'ભારત' ભૂમિ આવા મહાત્માઓની જીવનભૂમિ બને છે તે બહુલા વસુન્ધરા સદા જયવંતી વર્તે.

૧. સન્મતિતર્ક જેવા પ્રૌઢ ગન્થનું એમને પઠન કર્યું હતું એમ માનવામાં ખાસ કારણો મળે છે.

૨. ૨૦૦૦૦ સ્ત્રીપુરુષોને ધર્મમાર્ગે ચઢાવવા ઉપરાંત એમણે કેટલાએ સ્થાનકવાસી સાધુઓને પણ જૈન ધર્મની પ્રશસ્ત નૌકાના કર્ણધાર બનાવ્યા.

૩. ઉપદેશબાવની તે આ જ હોય એમ જણાય છે.

થઈ શકે. આથી તે ધીરે ધીરે ગુપ્ત રૂપે પોતાની કુટિલ જાળ પાથરી રહ્યો હતો. નિર્ભય સૂરિવર તો ક્યારનાય સ્વસ્થ બની મૃત્યુનું સ્વાગત કરવાની તૈયારી કરી રહ્યા હતા. એવે સમયે પણ એમના શરીરની શોભા ચન્દ્રકાન્તિને હાસ્યાસ્પદ બનાવી રહી હતી. એમના મુખમાંથી ‘અર્હન્’ શબ્દનો દિવ્ય ધ્વનિ નીકળી રહ્યો હતો. સામે બેઠેલો શિષ્યપરિવાર આ સર્વોત્તમ નાદનું ઉત્સુક હૃદયે પાન કરી રહ્યો હતો. એટલામાં સમય પૂરો થયો. લો ભાઈ અબ હમ જાતે હૈં, અર્હન્ એમ કહેતાં કહેતાં એ સૂરીશ્વર સ્વર્ગે સંચર્યા. મનોહર રાત્રિ ભયાનક રૂપે પરિણમી. શાંત રસ કરુણરૂપે પરિવર્તન પામ્યો. બીજે દિવસે એમના દેહનો અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવ્યો. આ પ્રમાણે એમના સ્થૂલ દેહનો અસ્ત થયો, પરંતુ સાધુતાના સાચા આદર્શની એ જ દેહ દ્વાસ આચરી બતાવેલ જ્યોતિ તો સદાને માટે ઉદયવંતી બની ગઈ.

આ પ્રાતઃસ્મરણીય સૂરિવર્ય વિદ્વાનોના નિઃસીમ પ્રેમી હતા, ^૧વિદ્યાવ્યાસંગને લઈને એમને હાથે બહુ ગ્રંથોનો ઉદ્ધાર થયો છે. ^૨અનેક જનોને એમણે સન્માર્ગી બનાવ્યા છે. તેમાં ખાસ કરીને ‘પંજાબ’ દેશ ઉપર એમનો પારાવાર ઉપકાર છે. એ દેશને ઉદેશીને એમને જૈન ધર્મના જન્મદાતા તરીકે સંબોધી શકાય. એમની યશઃપતાકારૂપ ત્યાંના અનેક જૈનમંદિરો આજે પણ આ વાતની સાક્ષી પૂરી રહ્યા છે. ‘સિદ્ધાયલ’માં એમની પાષાણમયી પ્રતિમા સ્થાપવામાં આવી છે. એ એમના પ્રત્યેનો સજ્જનોનો પ્રેમ જાહેર કરે છે. અમદાવાદ, પાટણ, વડોદરા, જયપુર, અંબાલા, લુધિયાના વગેરે સ્થળો એમની મૂર્તિ તેમજ ચરણપાદુકાથી વિભૂષિત બન્યાં છે એ એમની ધર્મસેવાનો પ્રતાપ છે. ‘ગુજરાંવાલા’ શહેરમાં એમની સ્મૃતિરૂપે ભવ્ય સમાધિમંદિર બનાવાયું છે એ ત્યાંની જનતાનું મન એમની તરફ કેટલું આકર્ષાયેલું હતું તે સૂચવે છે.

જૈન સાહિત્યને સમૃદ્ધ બનાવવા તેમણે કેવો સતત પ્રયાસ કર્યો છે એ તેમની નીચે મુજબ તત્ત્વનિર્ણયપ્રાસાદગત જીવનચરિત્રને આધારે રજૂ કરાતી વિવિધ કૃતિઓ કહી રહી છે :-

(૧) નવતત્ત્વસંગ્રહ સં. ૧૯૨૪-૨૫, (૨) આત્મભાવની સં. ૧૯૨૭, (૩) ચોવીસજિનસ્તવન સં. ૧૯૩૦, (૪) જૈનતત્ત્વાદર્શ સં. ૧૯૩૭-૩૮, (૫) અજ્ઞાનતિમિરભાસ્કર સં. ૧૯૩૯-૪૧, (૬) સત્તરભેદી પૂજા સં. ૧૯૩૯, (૭) સમ્યક્ત્વશબ્દોદ્ધાર સં. ૧૯૩૯-૪૧, (૮) વીસસ્થાનક પૂજા સં. ૧૯૪૦, (૯) જૈનમતવૃક્ષ સં. ૧૯૪૨, (૧૦) અષ્ટપ્રકારી પૂજા. સં. ૧૯૪૩, (૧૧) ચતુર્થસ્તુતિનિર્ણય (ભા. ૧) સં. ૧૯૪૪, (૧૨) શ્રીજૈનપ્રશ્નોત્તરાવલી સં. ૧૯૪૫, (૧૩) ચતુર્થસ્તુતિ નિર્ણય (ભાગ-૨) સં. ૧૯૪૮ (૧૪) નવપદપૂજા સં. ૧૯૪૮, (૧૫) સ્નાત્રપૂજા સં. ૧૯૫૦ અને (૧૬) તત્ત્વનિર્ણયપ્રસાદ સં. ૧૯૫૧.

અંતમાં એટલું જ નિવેદન કરીશ કે આત્મભાવમાં રમણ કરનાર શ્રીવિજયાનન્દસૂરીશ્વરજીનો જન્મ સાર્થક થયો છે. જેમને એમના દર્શનનો લાભ મળ્યો છે, તેમની નેત્રપ્રાપ્તિ સફળ થઈ છે. જેમને એમનો સુધામય ઉપદેશ સાંભળવાની તક મળી છે, તેમના કર્ણ ધન્યપાત્ર છે. જે માતાએ આ સૂરિરત્નને જન્મ આપ્યો, તેમને સહસ્રશઃ ધન્યવાદ અને વન્દન ઘટે છે. જે જૈન સંઘે એમનું ગૌરવ કર્યું છે, તે વિચક્ષણ સંઘને મારા પ્રણામ છે. જે ‘ભારત’ ભૂમિ આવા મહાત્માઓની જીવનભૂમિ બની છે, તે બહુરત્ના વસુન્ધરા સદા જયવંતી વર્તો.

૧. સન્મતિતર્ક જેવા પ્રૌઢ ગ્રંથનું એમને પઠન કર્યું હતું એમ માનવામાં ખાસ કારણો મળે છે.

૨. ૨૦૦૦૦ શ્રીપુરુષોને ધર્મમાર્ગે ચઢાવવા ઉપરાંત એમણે કેટલાએ સ્થાનકવાસી સાધુઓને પણ જૈન ધર્મની પ્રશસ્ત નૌકાના કર્ણધાર બનાવ્યા. ૩. ઉપદેશભાવની તે આ જ હોય એમ જણાય છે.

विषयानुक्रम

क्रम	विषय	हिन्दी पृ. नं.	गुजराती पृ. नं.
(१)	निवेदन	८	८
(२)	ग्रन्थप्रणेतानी जीवनरेखा	१२	१३
(३)	नवतत्त्वसंग्रह	१	
(४)	(१) जीव-तत्त्व		
(५)	जीवभेद	२	३
(६)	संख्याद्वार	१०	११
(७)	अथ पूर्वोत्पन्नसंख्या लिख्यते (कोष्टक-१)	१२	१३
(८)	वृद्धि-हानि भगवती श० ५, उ० ८ (कोष्टक-२)	२०	२१
(९)	अवस्थित(ति)यन्त्रम्-जीवानां सर्वाद्धा (कोष्टक-३)	२२	२३
(१०)	(सोपचय आदि) भग० श० ५, उ० ८ (कोष्टक-४)	२४	२५
(११)	(कृतादि युग्म) भग० श० १८, उ० ४ (कोष्टक-५)	२४	२५
(१२)	(योग विषयक अल्पबहुत्व) भग० श० २५, उ० १ (कोष्टक-६)	२६	२६
(१३)	पंदर योग परत्वे अल्पबहुत्व भग० श० २५, उ० १ (कोष्टक-७)	२८	२८
(१४)	(सूक्ष्म पृथ्वीकायादिकी अवगाहना भग० श० १९, उ० ३) (कोष्टक-८)	३०	३१
(१५)	(कोष्टक-९)	३०	३१
(१६)	पन्नवणा पद २२ मे (सू० २८४) क्रियायन्त्रम् (कोष्टक-१०)	३२	३३
(१७)	भगवती श० १ उद्देशे २ कालयन्त्रम् (कोष्टक-११)	३४	३५
(१८)	षट् लेश्या द्वार (कोष्टक-१२)	३४	३५
(१९)	लेश्या का अल्पबहुत्व (कोष्टक-१३)	४४	४५
(२०)	श्रीपन्नवणा २ पदात् स्थानयंत्र क्षेत्र द्वारम् (कोष्टक-१४)	५०	५१
(२१)	श्रीपन्नवणा अवगाहना २१मे पदात् स्पर्शनाद्वारम् (कोष्टक-१५)	५०	५१
(२२)	श्रीपन्नवणा पद ३६मेथी समुद्धातयंत्रम् (कोष्टक-१६)	५२	५३
(२३)	केवल(लि)समुद्धातयंत्र (कोष्टक-१७)	५४	५५
(२४)	श्रीपन्नवणा पद ३६मे सात समुद्धात अल्पबहुत्वम् (कोष्टक-१८)	५६	५७
(२५)	श्रीपन्नवणा कषाद्यपदे अल्पबहुत्वम् (कोष्टक-१९)	५८	५८
(२६)	आचारांगात् षोडश (१६) संज्ञास्वरूप	५८	५८
(२७)	अथ आहारादि संज्ञा ४ यंत्रं स्थानांगस्थाने ४ उद्देशे ४ वा पन्नवणा संज्ञापद (कोष्टक-२०)	६०	६१
(२८)	सांतर निरंतर द्वारम् (कोष्टक-२१)	६०	६१
(२९)	भाषा के पुद्गल ५ प्रकारे भेदाय ते यंत्रम् पन्नवणा पद ११ (कोष्टक-२२)	६२	६३
(३०)	भाषास्वरूपयंत्रं प्रज्ञापना पद ११	६२	६३
(३१)	शरीर पांच का यंत्रं श्रीप्रज्ञापना पद २१ (कोष्टक-२३)	६४	६५
(३२)	योनियंत्र पन्नवणा पद ९	६६	६७
(३३)	८४ लाख योनिसंख्या (कोष्टक-२४)	६६	६७
(३४)	कोष्टक-२५	६८	६८

વિષયાનુક્રમ

ક્રમ	વિષય	હિન્દી પૃ. નં.	ગુજરાતી પૃ. નં.
(૧)	નિવેદન	૮	૮
(૨)	ગ્રન્થપ્રણેતાની જીવનરેખા	૧૨	૧૩
(૩)	નવતત્ત્વ સંગ્રહ	૧	
(૪)	(૧) જીવ-તત્ત્વ		
(૫)	જીવભેદ	૨	૩
(૬)	સંખ્યાદ્વાર	૧૦	૧૧
(૭)	પૂર્વોત્પન્ન સંખ્યા લખે છે (કોષ્ટક-૧)	૧૨	૧૩
(૮)	વૃદ્ધિ-હાનિ ભગવતી શ. ૫, ઉ.-૮ (કોષ્ટક-૨)	૨૦	૨૧
(૯)	અવસ્થિત(તિ)યંત્રમ્-જીવોનો સર્વકાળ (કોષ્ટક-૩)	૨૨	૨૩
(૧૦)	સોપચય વગેરે ભગ.શ. ૫, ઉ.-૮ (કોષ્ટક-૪)	૨૪	૨૫
(૧૧)	(કૃતાદિ યુગ્મ) ભગ. શ. ૧૮ ઉ.-૪ (કોષ્ટક-૫)	૨૪	૨૫
(૧૨)	(યોગ વિષયક અલ્પબહુત્વ) ભગ.શ. ૨૫, ઉ.-૧ (કોષ્ટક-૬)	૨૬	૨૬
(૧૩)	પંદરયોગ પરત્વે અલ્પબહુત્વ ભગ.શ. ૨૫, ઉ.-૧ (કોષ્ટક-૭)	૨૮	૨૮
(૧૪)	(સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાયાદિની અવગાહના ભગ.શ. ૧૯ ઉ.-૩) (કોષ્ટક-૮)	૩૦	૩૧
(૧૫)	(કોષ્ટક-૯)	૩૦	૩૧
(૧૬)	પન્નવણા પદ ૨૨માં (સૂ. ૨૮૪) ક્રિયાયંત્ર (કોષ્ટક-૧૦)	૩૨	૩૩
(૧૭)	ભગવતી શ. ૧ ઉદેશમાં ૨ કાલયંત્ર (કોષ્ટક-૧૧)	૩૪	૩૫
(૧૮)	છ લેશ્યાદ્વાર (કોષ્ટક-૧૨)	૩૪	૩૫
(૧૯)	લેશ્યાનું અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૩)	૪૪	૪૫
(૨૦)	શ્રીપ્રજ્ઞાપના ૨ પદથી સંસ્થાનયંત્ર ક્ષેત્રદ્વાર (કોષ્ટક-૧૪)	૫૦	૫૧
(૨૧)	શ્રીપ્રજ્ઞાપના અવગાહના ૨૧મા પદથી સ્પર્શનાદ્વાર (કોષ્ટક-૧૫)	૫૦	૫૧
(૨૨)	શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૩૬માંથી સમુદ્ઘાતયંત્ર (કોષ્ટક-૧૬)	૫૨	૫૩
(૨૩)	કેવલ (લિ) સમુદ્ઘાતયંત્ર (કોષ્ટક-૧૭)	૫૪	૫૫
(૨૪)	શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૩૬માં સાતસમુદ્ઘાત અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૮)	૫૬	૫૭
(૨૫)	શ્રીપ્રજ્ઞાપના કષાયપદમાં અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૯)	૫૮	૫૯
(૨૬)	આચારાંગમાંથી ૧૬ સંજ્ઞાનું સ્વરૂપ	૫૮	૫૯
(૨૭)	આહારાદિ સંજ્ઞા ૪ યંત્ર સ્થાનાંગસ્થાનમાં ૪ ઉદેશમાં-૪ અથવા પ્રજ્ઞાપના સંજ્ઞાપદ (કોષ્ટક-૨૦)	૬૦	૬૧
(૨૮)	સાંતર નિરંતરદ્વાર (કોષ્ટક-૨૧)	૬૦	૬૧
(૨૯)	ભાષાના પુદ્ગલ પાંચપ્રકારે ભેદાયને યંત્ર પન્નવણા પદ-૧૧ (કોષ્ટક-૨૨)	૬૨	૬૩
(૩૦)	ભાષાસ્વરૂપયંત્ર પ્રજ્ઞાપના પદ ૧૧	૬૨	૬૩
(૩૧)	શરીરપાંચનું યંત્ર શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ-૨૧ (કોષ્ટક-૨૩)	૬૪	૬૫
(૩૨)	યોનિયંત્ર પન્નવણા પદ-૯	૬૬	૬૭
(૩૩)	૮૪ લાખ યોનિસંખ્યા (કોષ્ટક-૨૪)	૬૬	૬૭
(૩૪)	(કોષ્ટક-૨૫)	૬૮	૬૯

(૩૫) સંઘયણસ્વરૂપમ્	૬૮	૬૯
(૩૬) ષટ્ સંસ્થાનસ્વરૂપ યંત્રં સ્થાનાંગાત્	૬૮	૬૯
(૩૭) ૧૪ બોલકી ઉત્પાદ (ઉત્પાત) ભગવતી (શ૦ ૧, ૩૦ ૨, સૂ૦ ૨૫) (કોષ્ટક-૨૬)	૭૦	૭૧
(૩૮) કાલાદેશેન સપ્રદેશી અપ્રદેશી (કોષ્ટક-૨૭)	૭૨	૭૩
(૩૯) આહારી અણાહારિક (કોષ્ટક-૨૮)	૭૬	૭૭
(૪૦) ચરમ અચરમ યંત્ર ભગવતી શ૦ ૧૮, ૩૦ ૧, સૂ૦ ૬૧૬ (કોષ્ટક-૨૯)	૮૦	૮૧
(૪૧) પદ્મ અપદ્મ યંત્રમ્ ભગવતી શ૦ ૧૮, ૩૦ ૧, સૂ૦ ૬૧૬ (કોષ્ટક-૩૦)	૮૦	૮૧
(૪૨) ભગવતી શ૦ ૨૬, ૩૦ ૧ (સૂ૦ ૮૨૪) (કોષ્ટક-૩૧)	૮૨	૮૩
(૪૩) ગતિ આદિ મૈ જ્ઞાન-અજ્ઞાન, ભગવતી શ૦ ૮, ૩૦ ૨, (સૂ૦ ૩૧૯-૩૨૧) (કોષ્ટક-૩૨)	૮૬	૮૭
(૪૪) (દ્રવ્યાદિ અપેક્ષા સે જ્ઞાન કા વિષય ભગવતી શ૦ ૮, ૩૦ ૨, સૂ૦ ૩૨૨) (કોષ્ટક-૩૩)	૧૨	૮૩
(૪૫) અંતરદ્વાર જીવાધિગમ પ્રતિ૦ ૧, ૩૦ ૨, સૂ૦ ૨૬૭ (કોષ્ટક-૩૪)	૧૨	૮૩
(૪૬) અત્પબહુત્વદ્વાર પ્રજ્ઞાપના પ૦ ૩, સૂ૦ ૬૮ (કોષ્ટક-૩૫)	૧૪	૮૫
(૪૭) છતાપદ દ્વાર વીસે ભેદે યંત્ર (કોષ્ટક-૩૬)	૧૮	૮૯
(૪૮) સંજીશ્રુતસ્વરૂપયંત્રમ્ (કોષ્ટક-૩૭)	૧૦૨	૧૦૩
(૪૯) અસંજીશ્રુતસ્વરૂપયંત્રમ્ (કોષ્ટક-૩૮)	૧૦૨	૧૦૩
(૫૦) કોષ્ટક-૩૯	૧૦૪	૧૦૫
(૫૧) શ્રુતજ્ઞાન લેનેકી વિધિ લિખ્યતે (કોષ્ટક-૪૦)	૧૦૬	૧૦૭
(૫૨) સાત પ્રકારે શાસ્ત્ર સુનનેકી વિધિયંત્રમ્ (કોષ્ટક-૪૧)	૧૦૬	૧૦૭
(૫૩) પ્રથમ અવધિજ્ઞાનના નામદ્વારમે નામાદિ છ પ્રકારે સ્થાપનાસાર્થકયંત્રમ્ (કોષ્ટક-૪૨)	૧૦૮	૧૦૯
(૫૪) અવધિજ્ઞાન આશ્રયી ક્ષેત્રની વૃદ્ધિયે કિતના કાલ વધઇ અને કાલની વૃદ્ધિયે કિતના ક્ષેત્ર વધે તે યંત્રાત્ (કોષ્ટક-૪૩)	૧૧૦	૧૧૧
(૫૫) દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ એહ ચારોમે વૃદ્ધિ હુઇ કૌનસેકી વૃદ્ધિ હુઇ અને કૌનસે કી ન હુઇ તે યંત્રમ્ (કોષ્ટક-૪૪)	૧૧૨	૧૧૩
(૫૬) વર્ણના સ્વરૂપ	૧૧૪	૧૧૫
(૫૭) દ્રવ્યકી વૃદ્ધિ હૂયા ક્ષેત્ર, કાલ કિતના વધે એ વાત કહીયે હૈ. યંત્રસે ઇસકા સ્વરૂપ (કોષ્ટક-૪૫)	૧૧૮	૧૧૯
(૫૮) પરમાવધિનો ધર્મી કિતના ક્ષેત્ર જાણે અને કિતના કાલ જાણે એ વાત કહીયે હૈ. યંત્રમ્ (કોષ્ટક-૪૬)	૧૨૦	૧૨૧
(૫૯) ભવપ્રત્યય નારકી દેવતાના અવધિમે પ્રથમ નારકીના અવધિ ક્ષેત્ર યંત્ર લિખ્યતે (કોષ્ટક-૪૭)	૧૨૦	૧૨૧
(૬૦) આયુ આશ્રયી અવધિજ્ઞાન કિતના હોવે હૈ તે યંત્રાત્ જ્ઞેયમ્ (કોષ્ટક-૪૮)	૧૨૦	૧૨૧
(૬૧) (કોષ્ટક-૪૯)	૧૨૨	૧૨૩
(૬૨) (કોષ્ટક-૫૦)	૧૨૨	૧૨૩
(૬૩) નારક આદિકા અવધિકા સંસ્થાન (કોષ્ટક-૫૧)	૧૨૨	૧૨૩
(૬૪) અવસ્થિત દ્વાર પાંચમા કહીયે હૈ (કોષ્ટક-૫૨)	૧૨૪	૧૨૫
(૬૫) યંત્રસે સ્વરૂપ હાન અને વૃદ્ધિકા જાનના (કોષ્ટક-૫૩)	૧૨૪	૧૨૫
(૬૬) એ છ પ્રકારમે અવધિજ્ઞાનની વૃદ્ધિ હાન કિતને પ્રકારે હૈ તે યંત્રમે સ્વરૂપ લિખ્યા (કોષ્ટક-૫૪)	૧૨૬	૧૨૭

(૩૫) સંઘયણસ્વરૂપમ્	૬૮	૬૯
(૩૬) સ્થાનાંગામાંથી ષટ્સંસ્થાનસ્વરૂપયંત્ર	૬૮	૬૯
(૩૭) ૧૪ બોલનો ઉત્પાત ભગવતી (શ.૧, ઉ.-૨ સૂ.૨૫) (કોષ્ટક-૨૬)	૭૦	૭૧
(૩૮) કાલાદેશથી સપ્રદેશી અપ્રદેશી (કોષ્ટક-૨૭)	૭૨	૭૩
(૩૯) આહારી અજ્ઞાહારિક (કોષ્ટક-૨૮)	૭૬	૭૭
(૪૦) ચરમ અચરમયંત્ર ભગવતી શ.૧૮, ઉ.-૧, સૂત્ર ૬૧૬ (કોષ્ટક-૨૯)	૮૦	૮૧
(૪૧) પ્રથમ-અપ્રથમ યંત્ર ભગવતી શ.૧૮, ઉ.-૧, સૂત્ર ૬૧૬ (કોષ્ટક-૩૦)	૮૦	૮૧
(૪૨) ભગવતી શ.૨૬, ઉ.-૧ (સૂત્ર ૮૨૪) (કોષ્ટક-૩૧)	૮૨	૮૩
(૪૩) ગતિ આદિમાં જ્ઞાન-અજ્ઞાન, ભગવતી શ.૮, ઉ.-૨, (સૂ.૩૧૯-૩૨૧) (કોષ્ટક-૩૨)	૮૬	૮૭
(૪૪) દ્રવ્યાદિ અપેક્ષાએ જ્ઞાનનો વિષય ભગવતી શ.૮, ઉ.-૨, સૂ.૩૨૨ (કોષ્ટક-૩૩)	૧૨	૮૩
(૪૫) અંતરદ્વાર જીવાભિગમ પ્રતિ. ૯, ઉ.-૨, સૂ. ૨૬૭ (કોષ્ટક-૩૪)	૧૨	૮૩
(૪૬) અલ્પબહુત્વદ્વાર પ્રજ્ઞાપના પ.૩, સૂ. ૬૮ (કોષ્ટક-૩૫)	૧૪	૮૫
(૪૭) છતાપદ દ્વાર વીસભેદે યંત્ર (કોષ્ટક-૩૬)	૧૮	૮૯
(૪૮) સંજીશ્રુતસ્વરૂપ યંત્ર (કોષ્ટક-૩૭)	૧૦૨	૧૦૩
(૪૯) અસંજીશ્રુતસ્વરૂપ યંત્ર (કોષ્ટક-૩૮)	૧૦૨	૧૦૩
(૫૦) (કોષ્ટક-૩૯)	૧૦૪	૧૦૫
(૫૧) શ્રુતજ્ઞાન લેવાનો વિધિ લખાય છે (કોષ્ટક-૪૦)	૧૦૬	૧૦૭
(૫૨) ૭ પ્રકારે શાસ્ત્ર સાંભળવાનો વિધિ (કોષ્ટક-૪૧)	૧૦૬	૧૦૭
(૫૩) પ્રથમ અવધિજ્ઞાનના નામદ્વારમાં નામાદિ ૬ પ્રકારે સ્થાપના સાર્થક યંત્ર (કોષ્ટક-૪૨)	૧૦૮	૧૦૯
(૫૪) અવધિજ્ઞાન આશ્રયીને ક્ષેત્ર વધે કેટલો કાળ વધે અને કાલની વૃદ્ધિએ કેટલું ક્ષેત્ર વધે તે યંત્રથી (કોષ્ટક-૪૩)	૧૧૦	૧૧૧
(૫૫) દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલ-ભાવ આ ચારની વૃદ્ધિ થયે કોની વૃદ્ધિ થાય અને કોની ન થાય તે યંત્ર (કોષ્ટક-૪૪)	૧૧૨	૧૧૩
(૫૬) વર્ગણાનું સ્વરૂપ	૧૧૪	૧૧૫
(૫૭) દ્રવ્યની વૃદ્ધિ થયે ક્ષેત્ર, કાલ કેટલા વધે એ વાત કહે છે. યંત્રથી એનું સ્વરૂપ (કોષ્ટક-૪૫)	૧૧૮	૧૧૯
(૫૮) પરમાવધિનો ધણી કેટલું ક્ષેત્ર જાણે અને કેટલો કાળ જાણે એ વાત કહે છે યંત્ર (કોષ્ટક-૪૬)	૧૨૦	૧૨૧
(૫૯) ભવપ્રત્યય નારકી દેવતાના અવધિમાં પ્રથમ નારકીનું અવધિક્ષેત્ર યંત્ર લખે છે (કોષ્ટક-૪૭)	૧૨૦	૧૨૧
(૬૦) આયુ આશ્રયી અવધિજ્ઞાન કેટલું હોય તેની યંત્રથી જાણકારી (કોષ્ટક-૪૮)	૧૨૦	૧૨૧
(૬૧) (કોષ્ટક-૪૯)	૧૨૨	૧૨૩
(૬૨) (કોષ્ટક-૫૦)	૧૨૨	૧૨૩
(૬૩) નારક આદિના અવધિનો આકાર (કોષ્ટક-૫૧)	૧૨૨	૧૨૩
(૬૪) અવસ્થિતદ્વાર પાંચમું કહે છે (કોષ્ટક-૫૨)	૧૨૪	૧૨૫
(૬૫) યંત્રથી હાનિ અને વૃદ્ધિનું સ્વરૂપ જાણવું (કોષ્ટક-૫૩)	૧૨૪	૧૨૫
(૬૬) આ છ પ્રકારમાં અવધિજ્ઞાનની વૃદ્ધિ હાનિ કેટલા પ્રકારે છે		

(६७) ज्ञान दर्शन विभाग एह तीन द्वार कहे है, ते यंत्रम् (कोष्टक-५५)	१२८	१२८
(६८) असंबद्ध अवधिज्ञान के धणीके अने अवधिके क्षेत्रके विचाले अंतर पडे ते यंत्रसे (कोष्टक-५६)	१३०	१३१
(६९) 'उपमा' प्रमाण लिख्यते (कोष्टक-५७)	१३२	१३३
(७०) प्रकारंतरसुं श्रेणि करनेकी आम्नाय यंत्रसे स्वरूप जानना (कोष्टक-५८)	१३४	१३५
(७१) श्रीअनुयोगद्वार (सू० १४६) से संख्य असंख्य अनंत स्वरूपम् (कोष्टक-५९)	१३४	१३५
(७२) इन तीन कांडका घन खंड यंत्रम् (कोष्टक-६०)	१३६	१३७
(७३) मध्यम असंख्यात असंख्यातमे जे पदार्थ है तिनका यंत्रम् (कोष्टक-६१)	१४०	१४१
(७४) मध्यम अनंत अनंतमे जो जो पदार्थ है तिनका यंत्रम् (कोष्टक-६२)	१४२	१४३
(७५) स्वरूपयंत्र (कोष्टक-६३)	१४२	१४३
(७६) वर्गके छेदांका स्वरूप निरूपक यंत्रम् (कोष्टक-६४)	१४४	१४५
(७७) इन तीनों धारका जो प्रयोजन है सो यंत्र गोमजू म्मट)सारात् (कोष्टक-६५)	१४४	१४५
(७८) इन्द्रियस्वरूपयंत्रम् प्रज्ञापना १५ मे पदे (कोष्टक-६६)	१५०	१५१
(७९) श्रीप्रज्ञापना पद १५ से इन्द्रिययन्त्रम् (कोष्टक-६७)	१५०	१५१
(८०) इन्द्रियांकी उत्कृष्ट विषय (कोष्टक-६८)	१५२	१५३
(८१) श्वासोच्छ्वासस्वरूपयंत्रम् (कोष्टक-६९)	१५२	१५३
(८२) द्रव्यप्राणादि (कोष्टक-७०)	१५२	१५३
(८३) आठ आत्मा भगवती श० १२, उ० १० (सू० ४६७) (कोष्टक-७१)	१५२	१५३
(८४) भगवती श० १२, उ० ९ (सू० ४६१-४६६), पंच देव (कोष्टक-७२)	१५४	१५५
(८५) (पुद्गलपरावर्तन) भगवती श० १२, उ० ४ (सू० ४४८) (कोष्टक-७३)	१५६	१५७
(८६) पर्याप्तियंत्रम् (कोष्टक-७४)	१५६	१५७
(८७) (पर्याप्ति अपर्याप्ति षट्क) (कोष्टक-७५)	१५८	१५८
(८८) पर्याप्तिके सर्व कालकी अल्पबहुत्व (कोष्टक-७६)	१५८	१५८
(८९) श्रीप्रज्ञापना पद २८ मेथी पर्याप्ति स्वरूपयंत्रमिदम् (कोष्टक-७७)	१६०	१६१
(९०) आहारयंत्र पन्तवणा पद २८ (कोष्टक-७८)	१६०	१६१
(९१) आगे गुणस्थान पर नाना प्रकारके १६२ द्वार है तिनका स्वरूप यंत्रसे (कोष्टक-७९)	१६४	१६५
(९२) अथ अजीवतत्त्वसंग्रह लिख्यते	२३४	२३५
(९३) भगवती (कोष्टक-८०)	२३४	२३५
(९४) अनुयोगद्वार (सू० ७४, ८०-८९) से पुद्गलयंत्रम् (कोष्टक-८१)	२३६	२३७
(९५) लोकके प्रतर और प्रदेश (कोष्टक-८२)	२३८	२३८
(९६) (कोष्टक-८३)	२४०	२४१
(९७) लोकका स्वरूप (कोष्टक-८४)	२४२	२४३
(९८) श्रीप्रज्ञापना दशमे पदात् यंत्र (कोष्टक-८५)	२४६	२४७
(९९) श्रीभगवतीके षोडशमे शते ८ मे उद्देशे (कोष्टक-८६)	२४६	२४७
(१००) श्रीभगवती दशमे शते प्रथम उद्देशके दस दिग् स्वरूपयंत्रम् (कोष्टक-८७)	२४०	२४१
(१०१) श्रीभगवत्यां १०मे शते प्रथम उद्देशे, ११ मे शते दसमे उद्देशे, षोडशमे शते ८ मे उद्देशे (कोष्टक-८८)	२४८	२४८
(१०२) भगवती शते १३मे चतुर्थ उद्देशके प्रदेशांकी परस्पर स्पर्शनायन्त्रम् (कोष्टक-८९)	२५४	२५५

તે યંત્રમાં સ્વરૂપ લખ્યું છે (કોષ્ટક-૫૪)	૧૨૬	૧૨૭
(૬૭) જ્ઞાન-દર્શન-વિભંગ આ ત્રણ દ્વાર કહે છે તે યંત્ર (કોષ્ટક-૫૫)	૧૨૮	૧૨૯
(૬૮) અસંબદ્ધ અવિજ્ઞાનના ઘણીને અને અવધિના ક્ષેત્ર વચ્ચે અંતર પડે તે યંત્રથી (કોષ્ટક-૫૬)	૧૩૦	૧૩૧
(૬૯) ઉપમા પ્રમાણ લખાય છે. (કોષ્ટક-૫૭)	૧૩૨	૧૩૩
(૭૦) પ્રકારાંતરથી શ્રેણિ કરવાની પરંપરાનું સ્વરૂપ યંત્રથી જાણવું (કોષ્ટક-૫૮)	૧૩૪	૧૩૫
(૭૧) શ્રીઅનુયોગદ્વાર (સૂ. ૧૪૬) સંખ્ય અસંખ્ય અનંતનું સ્વરૂપ (કોષ્ટક-૫૯)	૧૩૪	૧૩૫
(૭૨) આ ત્રણ કાંડના ઘનખંડ યંત્ર (કોષ્ટક-૬૦)	૧૩૬	૧૩૭
(૭૩) મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતમાં જે પદાર્થ છે તેનું યંત્ર (કોષ્ટક-૬૧)	૧૪૦	૧૪૧
(૭૪) મધ્યમ અનંત અનંતમાં જે જે પદાર્થ છે તેનું યંત્ર (કોષ્ટક-૬૨)	૧૪૨	૧૪૩
(૭૫) સ્વરૂપયંત્ર (કોષ્ટક-૬૩)	૧૪૨	૧૪૩
(૭૬) વર્ગ છેદના સ્વરૂપને જણાવનારયંત્ર (કોષ્ટક-૬૪)	૧૪૪	૧૪૫
(૭૭) આ ત્રણ દ્વારનું જે પ્રયોજન છે તે યંત્ર ગોમ્મટસારમાંથી (કોષ્ટક-૬૫)	૧૪૪	૧૪૫
(૭૮) ઈન્દ્રિયસ્વરૂપયંત્ર પ્રજ્ઞાપના ૧૫મા પદમાં (કોષ્ટક-૬૬)	૧૫૦	૧૫૧
(૭૯) શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૧૫થી ઈન્દ્રિયયંત્ર (કોષ્ટક-૬૭)	૧૫૦	૧૫૧
(૮૦) ઈન્દ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય (કોષ્ટક-૬૮)	૧૫૨	૧૫૩
(૮૧) શ્વાસોશ્વાસસ્વરૂપ યંત્રમ્ (કોષ્ટક-૬૯)	૧૫૨	૧૫૩
(૮૨) દ્રવ્યપ્રાણાદિ (કોષ્ટક-૭૦)	૧૫૨	૧૫૩
(૮૩) આઠ આત્મા ભગવતી શ.૧૨, ઉ.૧૦ (સૂ. ૪૬૭) (કોષ્ટક-૭૧)	૧૫૨	૧૫૩
(૮૪) ભગવતી શ.૧૨, ઉ.૯ (સૂ. ૪૬૧-૪૬૬) પંચદેવક (કોષ્ટક-૭૨)	૧૫૪	૧૫૫
(૮૫) (પુદ્ગલપરાવર્તન) ભગવતી શ.૧૨, ઉ.૪ (સૂ. ૪૪૮) (કોષ્ટક-૭૩)	૧૫૬	૧૫૭
(૮૬) પર્યાપ્તિ યંત્ર (કોષ્ટક-૭૪)	૧૫૬	૧૫૭
(૮૭) (પર્યાપ્તિ અપર્યાપ્તિ ષટ્ક) (કોષ્ટક-૭૫)	૧૫૮	૧૫૯
(૮૮) પર્યાપ્તિના સર્વકાલનું અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૭૬)	૧૫૮	૧૫૯
(૮૯) શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૨૮માંથી પર્યાપ્તિ સ્વરૂપયંત્ર (કોષ્ટક-૭૭)	૧૬૦	૧૬૧
(૯૦) આહારયંત્ર પત્રવણા પદ ૨૮ (કોષ્ટક-૭૮)	૧૬૦	૧૬૧
(૯૧) આગળના ગુણસ્થાનપર વિવિધપ્રકારના ૧૬૨ દ્વાર છે તેનું સ્વરૂપ યંત્રથી (કોષ્ટક-૭૯)	૧૬૪	૧૬૫
(૯૨) અજીવતાત્વસંગ્રહ લખાય છે	૨૩૪	૨૩૫
(૯૩) ભગવતી (કોષ્ટક-૮૦)	૨૩૪	૨૩૫
(૯૪) અનુયોગદ્વાર (સૂ. ૭૪, ૮૦-૮૯)થી પુદ્ગલયંત્ર (કોષ્ટક-૮૧)	૨૩૬	૨૩૭
(૯૫) લોકના પ્રતર અને પ્રદેશ (કોષ્ટક-૮૨)	૨૩૮	૨૩૯
(૯૬) (કોષ્ટક-૮૩)	૨૪૦	૨૪૧
(૯૭) લોકનું સ્વરૂપ (કોષ્ટક-૮૪)	૨૪૨	૨૪૩
(૯૮) શ્રીપ્રજ્ઞાપના ૧૦મા પદથી યંત્ર (કોષ્ટક-૮૫)	૨૪૬	૨૪૭
(૯૯) શ્રીભગવતીના ૧૬મા શતકમાં ૮મા ઉદેશમાં (કોષ્ટક-૮૬)	૨૪૬	૨૪૭
(૧૦૦) શ્રીભગવતી ૧૦મા શતકમાં પ્રથમ ઉદેશમાં ૧૦ દિન સ્વરૂપયંત્ર (કોષ્ટક-૮૭)	૨૪૦	૨૪૧
(૧૦૧) શ્રીભગવતી ૧૦મા શતકમાં પ્રથમ ઉદેશમાં, ૧૧માં શતકમાં ૧૦મા ઉદેશમાં, ૧૬માં શતકમાં ૮મા ઉદેશમાં (કોષ્ટક-૮૮)	૨૪૮	૨૪૯
(૧૦૨) ભગવતી શતક ૧૩માં ૪થા ઉદેશમાં પ્રદેશોની પરસ્પર સ્પર્શનાયંત્ર (કોષ્ટક-૮૯)	૨૫૪	૨૫૫

(१०३)	भगवती शते १२ मे, उद्देशक १० मे पुद्गलभंग (कोष्टक-१०)	२५०	२५१
(१०४)	भगवती शते ८ उद्देशे १० मे पुद्गलके भंग (कोष्टक-११)	२५०	२५१
(१०५)	भगवती शतक ५ मे उद्देशे ७ स्पर्शनायत्रम् (कोष्टक-१२)	२५०	२५१
(१०६)	श्रीभगवतीके (श. २५, उ. ३) मे ५ संस्थानस्वरूप तथा देशयंत्रस्थापना (कोष्टक-१३)	२५२	२५३
(१०७)	भगवती श० २५, उ० ४ (सू० ७४०) परमाणु द्विप्रदेशादि १३ बोलाकी अल्पबहुत्वयंत्रम् (कोष्टक-१४)	२५६	२५७
(१०८)	(कोष्टक-१५)	२५६	२५७
(१०९)	भगवती शतक २५, उ० ४ सू० ७४१ (कोष्टक-१६)	२५८	२५८
(११०)	परमाणु आदि अनंतप्रदेशी स्कंध चल अचल स्थिति भगवती (श० २५, उ० ४, सू० ७४४) (कोष्टक-१७)	२५८	२५८
(१११)	अंतरयंत्रं भग० सू० ७४४ (कोष्टक-१८)	२६०	२६१
(११२)	कालमान स्थितमान यंत्रम् भग० श० २५, उ० ४ (सू० ७४४) (कोष्टक-१९)	२६०	२६१
(११३)	अंतर मानका यंत्र (भग० सू० ७४४) (कोष्टक-१००)	२६०	२६१
(११४)	भगवती (श० २५, उ० ४, सू० ७४४, पृ. ८८५) (कोष्टक-१०१)	२६२	२६३
(११५)	परमाणुपुद्गल सैज निरेज (अल्पबहुत्व) भग० श० २५, उ० ४ (सू० ७४४) (कोष्टक-१०२)	२६२	२६३
(११६)	अल्पबहुत्व (कोष्टक-१०३)	२६२	२६३
(११७)	परमाणु संख्येय प्रदेश असंख्येय प्रदेश अनंत प्रदेशी से (सि) या चल निरेया अचल अल्पबहुत्व (कोष्टक-१०४)	२६४	२६५
(११८)	भगवती (श. २५, उ. ४) (कोष्टक-१०५)	२६४	२६५
(११९)	(कोष्टक-१०६)	२६६	२६७
(१२०)	द्रव्य ६, गुण चार २ एकेकना नित्य है (कोष्टक-१०७)	२६८	२६८
(१२१)	पर्याय षट् द्रव्यना चार चार (कोष्टक-१०८)	२६८	२६८
(१२२)	पुद्गलयंत्रं भगवती (श० २०, उ० ४) (कोष्टक-१०९)	२७०	२७१
(१२३)	भगवती शते ८ उद्देशे १ मे पुद्गलयंत्र (कोष्टक-११०)	२७०	२७१
(१२४)	(३) 'पुण्य' तत्त्व लिख्यते	२७२	२७३
(१२५)	(चक्री आदि संबंधी माहिती) (कोष्टक-१११)	२७४	२७५
(१२६)	(४) अथ 'पाप' तत्त्व लिख्यते	२७८	२७८
(१२७)	(५) अथ 'आश्रव' तत्त्व लिख्यते	२७८	२७८
(१२८)	(६) अथ 'संवर' तत्त्व स्वरूप लिख्यते	२८०	२८१
(१२९)	अथ ३६ द्वार यंत्रमे वर्णन करीये है (कोष्टक-११२)	२८४	२८५
(१३०)	अथ श्रीभगवती (श. २५, उ. ७) थी संघत ५ यंत्रम् (कोष्टक-११३)	२९२	२८३
(१३१)	भगवती (श. ७, उ. २, सू. २७३) अल्पबहुत्व (कोष्टक-११४)	३००	३०१
(१३२)	स्थानांगस्थाने दशमे दशविध यतिधर्म (कोष्टक-११५)	३०२	३०३
(१३३)	भगवती (श. ८, उ. ८) परीषह २२ यंत्रकम् (कोष्टक-११६)	३०२	३०३
(१३४)	उत्तराध्ययनके २४ मे अध्ययनात् पांच समिति, तीन गुप्ति स्वरूप	३०६	३०७
(१३५)	(कोष्टक-११७)	३०८	३०८

(૧૦૩)	ભગવતી શતક ૧૨માં ઉદ્દેશ ૧૦માં પુદ્ગલભંગ (કોષ્ટક-૮૦)	૨૫૦	૨૫૧
(૧૦૪)	ભગવતી ૮મા શતકમાં ૧૦મા ઉદ્દેશમાં પુદ્ગલના ભાંગા (કોષ્ટક-૮૧)	૨૫૦	૨૫૧
(૧૦૫)	ભગવતી ૫મા શતકમાં ૭મા ઉદ્દેશમાં સ્પર્શનાયંત્ર (કોષ્ટક-૮૨)	૨૫૦	૨૫૧
(૧૦૬)	શ્રીભગવતીના (શ. ૨૫, ઉ.-૩)માં ૫ સંસ્થાન સ્વરૂપ તથા દેશયંત્ર સ્થાપના (કોષ્ટક-૮૩)	૨૫૨	૨૫૩
(૧૦૭)	ભગવતી શ. ૨૫, ઉ.-૪ (સૂ. ૭૪૦) પરમાણુદ્વિપ્રદેશાદિ ૧૩ બોલનું અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૮૪)	૨૫૬	૨૫૭
(૧૦૮)	(કોષ્ટક-૮૫)	૨૫૬	૨૫૭
(૧૦૯)	ભગવતી શતક-૨૫, ઉ.-૪, સૂ. ૭૪૧ (કોષ્ટક-૮૬)	૨૫૮	૨૫૯
(૧૧૦)	પરમાણુ આદિ અનંતપ્રદેશી સ્કંધ-સ્કંપ-નિષ્કંપ સ્થિતિ ભગવતી શ. ૨૫, ઉ.-૪, સૂ. ૭૪૪ (કોષ્ટક-૮૭)	૨૫૮	૨૫૯
(૧૧૧)	અંતરયંત્ર ભગ.સૂ. ૭૪૪ (કોષ્ટક-૮૮)	૨૬૦	૨૬૧
(૧૧૨)	કાલમાન, સ્થિતિમાન યંત્ર ભગ.શ. ૨૫, ઉ.-૪ (સૂ. ૭૪૪) (કોષ્ટક-૮૯)	૨૬૦	૨૬૧
(૧૧૩)	અંતરમાનનું યંત્ર (ભગ.સૂ. ૭૪૪) (કોષ્ટક-૧૦૦)	૨૬૦	૨૬૧
(૧૧૪)	ભગવતી (શ. ૨૫, ઉ.-૪, સૂ. ૭૪૪, પૃ. ૮૮૫ (કોષ્ટક-૧૦૧)	૨૬૨	૨૬૩
(૧૧૫)	પરમાણુપુદ્ગલ સ્કંપ નિષ્કંપ (અલ્પબહુત્વ) ભગ.શ. ૨૫, ઉ.-૪, (સૂ. ૭૪૪) (કોષ્ટક-૧૦૨)	૨૬૨	૨૬૩
(૧૧૬)	અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૦૩)	૨૬૨	૨૬૩
(૧૧૭)	પરમાણુ સંખ્યેયપ્રદેશ અસંખ્યેયપ્રદેશ અનંતપ્રદેશી સે (સિયા) સ્કંપ નિરેયા નિષ્કંપ અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૦૪)	૨૬૪	૨૬૫
(૧૧૮)	ભગવતી (શ. ૨૫, ઉ.-૪) (કોષ્ટક-૧૦૫)	૨૬૪	૨૬૫
(૧૧૯)	(કોષ્ટક-૧૦૬)	૨૬૬	૨૬૭
(૧૨૦)	દ્રવ્ય ૬, ગુણ ૪, ભત્રે એકેકના નિત્ય છે (કોષ્ટક-૧૦૭)	૨૬૮	૨૬૯
(૧૨૧)	છ દ્રવ્યના ૪-૪ પર્યાય (કોષ્ટક-૧૦૮)	૨૬૮	૨૬૯
(૧૨૨)	પુદ્ગલયંત્ર ભગવતી (શ. ૨૦, ઉ.-૪) (કોષ્ટક-૧૦૯)	૨૭૦	૨૭૧
(૧૨૩)	ભગવતી ૮મા શતકમાં ૧લા ઉદ્દેશમાં પુદ્ગલયંત્ર (કોષ્ટક-૧૧૦)	૨૭૦	૨૭૧
(૧૨૪)	૩ પુણ્યતત્ત્વ લખે છે	૨૭૨	૨૭૩
(૧૨૫)	(ચક્રી આદિ સંબંધી માહિતી) (કોષ્ટક-૧૧૧)	૨૭૪	૨૭૫
(૧૨૬)	(૪) પાપતત્ત્વ લખે છે	૨૭૮	૨૭૯
(૧૨૭)	(૫) આશ્રવતત્ત્વ લખે છે	૨૭૮	૨૭૯
(૧૨૮)	(૬) સંવર તત્ત્વનું સ્વરૂપ લખે છે	૨૮૦	૨૮૧
(૧૨૯)	૩૬ દ્વાર યંત્રમાં વર્ણન કરીએ છીએ (કોષ્ટક-૧૧૨)	૨૮૪	૨૮૫
(૧૩૦)	શ્રીભગવતી (શ. ૨૫, ઉ.-૭)થી ૫ સંયત યંત્ર (કોષ્ટક-૧૧૩)	૨૯૨	૨૯૩
(૧૩૧)	ભગવતી (શ. ૭, ઉ.-૨, સૂ. ૨૭૩) અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૧૪)	૩૦૦	૩૦૧
(૧૩૨)	સ્થાનાંગ ૧૦મા સ્થાનમાં દશવિધયત્તિધર્મ (કોષ્ટક-૧૧૫)	૩૦૨	૩૦૩
(૧૩૩)	ભગવતી (શ. ૮ ઉ.-૮) ૨૨ પરિષદ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૧૬)	૩૦૨	૩૦૩
(૧૩૪)	ઉત્તરાધ્યયનના ૨૪મા અધ્યયનમાંથી ૫ સમિતિને ૩ ગુમિનું સ્વરૂપ	૩૦૬	૩૦૭
(૧૩૫)	(કોષ્ટક-૧૧૭)	૩૦૮	૩૦૯

(१३६)	अथ द्वादशभावनास्वरूप. दोहरा	३२२	३२३
(१३७)	अथ प्रत्याख्यानस्वरूप ठाणांग, आवश्यक, आवश्यकभाष्यात्	३२८	३२८
(१३८)	१५ भेद पाण विना द्वार दूजा आगार संख्या (कोष्टक-११८)	३३०	३३१
(१३९)	अथ २२ अभक्ष्य लिख्यन्ते	३३६	३३७
(१४०)	अथ वत्तीस अनंतकाया	३३८	३३८
(१४१)	अथ पच्चक्खाणकी ६ शुद्धि	३३८	३३८
(१४२)	अथ आगे श्रावकके बारह व्रताके सर्व भंगका स्वरूप लिख्यते	३४०	३४१
(१४३)	समचत्वारिंशत्शतभङ्गाः—प्रथमव्रते समचत्वारिंशत्शतं भंगाः द्विकादिसंयोगे अष्टत्वारिंशत्शतगुणितं समचत्वारिंशत्शतप्रक्षेपक्रमेण तावद् ० । (कोष्टक-११९)	३४८	३४८
(१४४)	अथ 'निर्जरा' तत्त्व लिख्यते	३५०	३५१
(१४५)	अथ ध्यानस्वरूप दोहरा	३५०	३५१
(१४६)	अथ धनीकृत लोकरूप लिख्यते	३६४	३६५
(१४७)	अथ अर्धालोकमे नाम आदि नरकका स्वरूप चितवे तेहना यंत्रम् (कोष्टक-१२०)	३६८	३६८
(१४८)	अथ दशभवनपतियंत्रम् (कोष्टक-१२१)	३७०	३७१
(१४९)	अथ व्यंतर १६ का यंत्र. तिर्यग् लोके चितवे (कोष्टक-१२२)	३७२	३७३
(१५०)	ज्योतिषचक्रस्वरूप चितवे यंत्रम् (कोष्टक-१२३)	३७४	३७५
(१५१)	(कोष्टक-१२४)	३७४	३७५
(१५२)	(कोष्टक-१२५)	३७४	३७५
(१५३)	(कोष्टक-१२६)	३७६	३७७
(१५४)	(कोष्टक-१२७)	३७६	३७७
(१५५)	हैमवत १ शिखरीकी दाढा चार, चार, तिस उपरि सात सात अंतरद्वीप (कोष्टक-१२८)	३७८	३७८
(१५६)	(कोष्टक-१२९)	३८०	३८१
(१५७)	नन्दीश्वरद्वीपयंत्रम् स्थानांगचतुर्थस्थानात् (कोष्टक-१३०)	३८०	३८१
(१५८)	अथ ऊर्ध्वलोके स्वरूपचिंतनयंत्र. प्रथम बारदेवलोके देवता (कोष्टक-१३१)	३८०	३८१
(१५९)	सौधर्म देवलोक अपरिगृहीत देवीना विमान ६ लाख, ते किणि किणि देवलोक भोग आवे ते यंत्रम् (कोष्टक-१३२)	३८४	३८५
(१६०)	ईशान देवलोक अपरिगृहीत देवीना विमान ४, ते किस किसके ? (कोष्टक-१३३)	३८४	३८५
(१६१)	अथ १ ग्रैवेयक, ५ अनुत्तरविमानयंत्रम् (कोष्टक-१३४)	३८४	३८५
(१६२)	असज्जाइ स्थानांग, निसी ह]थ, प्रवचनसारोद्धार (द्वा. २६८) थकी (कोष्टक-१३५)	३८६	३८७
(१६३)	(८) अथ अग्रे 'बन्ध' तत्त्व लिख्यते	३९०	३९१
(१६४)	औदारिक शरीरना सर्वबंध, देशबंधनी स्थिति (कोष्टक-१३६)	३९०	३९१
(१६५)	औदारिक शरीरके सर्वबंध, देशबंधका अंतरा (कोष्टक-१३७)	३९२	३९३
(१६६)	जीव एकेन्द्रियपणा छोडी नोएकेन्द्रिय हुया फेर एकेन्द्रिय होय तो सर्वबंध, देशबंधना कितना अंतर ए यंत्रम् (कोष्टक-१३८)	३९२	३९३
(१६७)	औदारिक शरीरके सर्वबंध, देशबंध, अबंधककी अल्पबहुत्व (कोष्टक-१३९)	३९२	३९३
(१६८)	वैक्रिय शरीरके सर्वबंध, देशबंधनी स्थिति (कोष्टक-१४०)	३९४	३९५

(૧૩૬) ૧૨ ભાવનાનું સ્વરૂપ દોહરા	૩૨૨	૩૨૩
(૧૩૭) પચ્ચક્ષુખાણ સ્વરૂપ ઠાણાંગ, આવશ્યક, આવશ્યક ભાષ્યમાંથી	૩૨૮	૩૨૯
(૧૩૮) પાણ વિના ૧૫ ભેદ દ્વાર બીજા આગાર સંખ્યા (કોષ્ટક-૧૧૮)	૩૩૦	૩૩૧
(૧૩૯) ૨૨ અભક્ષ્ય લખે છે.	૩૩૬	૩૩૭
(૧૪૦) ૩૨ અનંતકાય	૩૩૮	૩૩૯
(૧૪૧) પચ્ચક્ષુખાણની ૬ શુદ્ધિ	૩૩૮	૩૩૯
(૧૪૨) આગળ શ્રાવકના ૧૨ વ્રતના સર્વભાંગાનું સ્વરૂપ લખે છે.	૩૪૦	૩૪૧
(૧૪૩) ૧૪૭ ભાંગા-પ્રથમવ્રતમાં ૧૪૭ ભાંગા દ્વિકાદિ સંયોગમાં ૧૪૮થી ગુણી ૧૪૭ ઉમેરવાના ક્રમથી (કોષ્ટક-૧૧૯)	૩૪૮	૩૪૯
(૧૪૪) નિર્જરા તત્ત્વ લખે છે.	૩૫૦	૩૫૧
(૧૪૫) ધ્યાન સ્વરૂપ દોહરા	૩૫૦	૩૫૧
(૧૪૬) ઘનીકૃત લોકસ્વરૂપ લખે છે.	૩૬૪	૩૬૫
(૧૪૭) અધોલોકમાં નરકના નામ આદિનું સ્વરૂપ બતાવતું યંત્ર (કોષ્ટક-૧૨૦)	૩૬૮	૩૬૯
(૧૪૮) ૧૦ ભવનપતિ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૨૧)	૩૭૦	૩૭૧
(૧૪૯) તિર્થલોકમાં ૧૬ વ્યંતરનું સ્વરૂપ બનાવતું યંત્ર (કોષ્ટક-૧૨૨)	૩૭૨	૩૭૩
(૧૫૦) જ્યોતિષયંત્રનું સ્વરૂપ બતાવતું યંત્ર (કોષ્ટક-૧૨૩)	૩૭૪	૩૭૫
(૧૫૧) (કોષ્ટક-૧૨૪)	૩૭૪	૩૭૫
(૧૫૨) (કોષ્ટક-૧૨૫)	૩૭૪	૩૭૫
(૧૫૩) (કોષ્ટક-૧૨૬)	૩૭૬	૩૭૭
(૧૫૪) (કોષ્ટક-૧૨૭)	૩૭૬	૩૭૭
(૧૫૫) હૈમવંત અને શિખરી પર્વતની ૪-૪ દાઢા ઉપર ૭-૭ અંતરદ્વીપ (કોષ્ટક-૧૨૮)	૩૭૮	૩૭૯
(૧૫૬) (કોષ્ટક-૧૨૯)	૩૮૦	૩૮૧
(૧૫૭) સ્થાનાંગ ૪થા સ્થાનમાંથી નંદીશ્વરદ્વીપયંત્ર (કોષ્ટક-૧૩૦)	૩૮૦	૩૮૧
(૧૫૮) ઉર્ધ્વલોકના સ્વરૂપનું ચિંતનયંત્ર, પ્રથમ ૧૨ દેવલોકના દેવના (કોષ્ટક-૧૩૧)	૩૮૦	૩૮૧
(૧૫૯) સૌધર્મ દેવલોકમાં અપરિગૃહીત દેવીના વિમાન ૬ લાખ, તે કયા કયા દેવલોકમાં ભોગ આવે તે યંત્ર (કોષ્ટક-૧૩૨)	૩૮૪	૩૮૫
(૧૬૦) ઈશાનદેવલોકમાં અપરિગૃહીત દેવીના વિમાન ૪ તે કોણા કોણા...(કોષ્ટક-૧૩૩)	૩૮૪	૩૮૫
(૧૬૧) ૮ ગ્રૈવેયક, ૫ અનુત્તર વિમાનયંત્ર (કોષ્ટક-૧૩૪)	૩૮૪	૩૮૫
(૧૬૨) સ્થાનાંગ, નિશીથ, પ્રવચન સારોદ્ધારમાંથી અસજ્જાપ (દ્વા. ૨૬૮) (કોષ્ટક-૧૩૫)	૩૮૬	૩૮૭
(૧૬૩) (૮) હવે આગળ બંધતત્ત્વ લખે છે.	૩૯૦	૩૯૧
(૧૬૪) ઔદારિકશરીરના સર્વબંધ-દેશબંધની સ્થિતિ (કોષ્ટક-૧૩૬)	૩૯૦	૩૯૧
(૧૬૫) ઔદારિક શરીરના સર્વબંધ દેશબંધનું અંતર (કોષ્ટક-૧૩૭)	૩૯૨	૩૯૩
(૧૬૬) જીવ એકેન્દ્રિયપણું છોડી નોએકેન્દ્રિય થાય ફરી એકેન્દ્રિય થાય તો સર્વબંધ, દેશબંધનું કેટલું અંતર એ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૩૮)	૩૯૨	૩૯૩
(૧૬૭) ઔદારિક શરીરના સર્વબંધ, દેશબંધ, અબંધકનું અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૩૯)	૩૯૨	૩૯૩
(૧૬૮) વૈકિય શરીરના સર્વબંધ, દેશબંધની સ્થિતિ (કોષ્ટક-૧૪૦)	૩૯૪	૩૯૫

(१६९)	वैक्रियशरीरप्रयोगबन्धान्तरम् (कोष्टक-१४१)	३९४	३८५
(१७०)	जीव हे भगव(न्) वायुकाय हुइने नोवायुकाय हुया फेर वायुकाय हुइ तो अंतरयन्त्रम् (कोष्टक-१४२)	३९४	३८५
(१७१)	वायु, मनुष्य, तिर्यच पंचेन्द्रिय वैक्रिययन्त्रम् (कोष्टक-१४३)	३९४	३८५
(१७२)	वैक्रियना सर्वबंधादि संबंधी अल्पबहुत्व (कोष्टक-१४४)	३९६	३८७
(१७३)	आहारक शरीरना प्रयोगबंधनी स्थिति (कोष्टक-१४५)	३९६	३८७
(१७४)	अंतर (कोष्टक-१४६)	३९६	३८७
(१७५)	अल्पबहुत्व सर्व० देश० अबन्ध (कोष्टक-१४७)	३९६	३८७
(१७६)	(तैजस शरीर) (कोष्टक-१४८)	३९६	३८७
(१७७)	(कार्मण शरीर) (कोष्टक-१४९)	३९६	३८७
(१७८)	आपसमे नियम भजनेका यंत्र (कोष्टक-१५०)	३९८	३८८
(१७९)	अल्पबहुत्वयन्त्रम् (कोष्टक-१५१)	३९८	३८८
(१८०)	आपआपनी अल्पबहुत्व (कोष्टक-१५२)	३९८	३८८
(१८१)	(पापकर्मादि आश्रयी भंग) (कोष्टक-१५३)	४००	४०१
(१८२)	(वेदनीय आश्रयी भंग) (कोष्टक-१५४)	४००	४०१
(१८३)	(आयु आश्रयी भंग) (कोष्टक-१५५)	४००	४०१
(१८४)	पापकर्म १ मोह २ ज्ञाना० ३ दर्शना० ४ वेदनीय ५ नाम ६ गोत्र ७ अंतराय ८ आश्रयी (कोष्टक-१५६)	४०२	४०३
(१८५)	आयु आश्रयी यंत्र (कोष्टक-१५७)	४०२	४०३
(१८६)	(अतीतादि आश्रयी भंग) (कोष्टक-१५८)	४०४	४०५
(१८७)	(भव आश्रयी भंग) (कोष्टक-१५९)	४०४	४०५
(१८८)	संपरायके बंधके भंग (कोष्टक-१६०)	४०४	४०५
(१८९)	कर्म समुच्चय जीव मनुष्य आश्रयी (कोष्टक-१६१)	४०६	४०७
(१९०)	शेष २३ दंडक आश्रयी ४ भंग (कोष्टक-१६२)	४०६	४०७
(१९१)	श्रीपत्रवर्णापद. (१६३) अथ आयुयन्त्रम् (कोष्टक-१६३)	४०६	४०७
(१९२)	भगवती बंधी ५० बोलकी अष्ट कर्म आश्रयी (कोष्टक-१६४)	४०८	४०८
(१९३)	अथ मार्गणा उपरि बंधद्वार	४१०	४११
(१९४)	अथ उदयाधिकारः लिख्यते गुणस्थानेषु-	४२४	४२५
(१९५)	अथ सत्ताधिकार कथ्यते	४५०	४५१
(१९६)	उत्कृष्ट प्रकृतिबन्धयन्त्रम् शतकात् (कोष्टक-१६५)	४५६	४५७
(१९७)	जघन्यप्रकृतिबन्धस्वामियन्त्रम् (कोष्टक-१६६)	४५६	४५७
(१९८)	अथ स्थितिबंध अल्पबहुत्व संख्या (कोष्टक-१६७)	४५८	४५८
(१९९)	अथ ४१ प्रकृतिका अबंध कालयंत्र (कोष्टक-१६८)	४५८	४५८
(२००)	अथ ७३ अधुवबंधनो उत्कृष्ट जघन्य निरंतर बन्धयन्त्र (कोष्टक-१६९)	४६०	४६१
(२०१)	अथ उत्कृष्ट रसबन्धस्वामियन्त्रं शतककर्मग्रन्थात् (कोष्टक-१७०)	४६०	४६१
(२०२)	अथ जघन्यरसबन्धयन्त्रम् (कोष्टक-१७१)	४६२	४६३
(२०३)	अथ प्रदेशबन्धयन्त्रम्, मूल प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबन्धस्वामि शतकात् (कोष्टक-१७२)	४६२	४६३

(૧૬૯)	વૈક્રિયશરીર પ્રયોગબંધાન્તર (કોષ્ટક-૧૪૧)	૩૧૪	૩૯૫
(૧૭૦)	જીવ હે ભગવન્ વાયુકાય થઈને નોવાયુકાય થાય ફરી વાયુકાય થાય નો અંતરયંત્ર (કોષ્ટક-૧૪૨)	૩૧૪	૩૯૫
(૧૭૧)	વાયુ, મનુષ્ય, તિર્યચ પંચેન્દ્રિય વૈક્રિયયન્ત્રમ્ (કોષ્ટક-૧૪૩)	૩૧૪	૩૯૫
(૧૭૨)	વૈક્રિયના સર્વબંધાદિ સંબંધી અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૪૪)	૩૧૬	૩૯૭
(૧૭૩)	આહારક શરીરના પ્રયોગ બંધની સ્થિતિ (કોષ્ટક-૧૪૫)	૩૧૬	૩૯૭
(૧૭૪)	અંતર (કોષ્ટક-૧૪૬)	૩૧૬	૩૯૭
(૧૭૫)	અલ્પબહુત્વ સર્વ. દેશ. અબંધ (કોષ્ટક-૧૪૭)	૩૧૬	૩૯૭
(૧૭૬)	તૈજસ શરીર (કોષ્ટક-૧૪૮)	૩૧૬	૩૯૭
(૧૭૭)	કાર્મણ શરીર (કોષ્ટક-૧૪૯)	૩૧૬	૩૯૭
(૧૭૮)	અંદરોઅંદર નિયમા કે ભજના યંત્ર (કોષ્ટક-૧૫૦)	૩૧૮	૩૯૯
(૧૭૯)	અલ્પબહુત્વ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૫૧)	૩૧૮	૩૯૯
(૧૮૦)	પોતપોતામાં અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૫૨)	૩૧૮	૩૯૯
(૧૮૧)	પાપકર્મ આશ્રયી ભંગ (કોષ્ટક-૧૫૩)	૪૦૦	૪૦૧
(૧૮૨)	વેદનીય આશ્રયી ભંગ (કોષ્ટક-૧૫૪)	૪૦૦	૪૦૧
(૧૮૩)	આયુ આશ્રયી ભંગ (કોષ્ટક-૧૫૫)	૪૦૦	૪૦૧
(૧૮૪)	પાપકર્મ (૧) મોહ (૨) જ્ઞાના. (૩) દર્શના. (૪) વેદનીય (૫) નામ (૬) ગોત્ર (૭) અંતરાય (૮) આશ્રયિ (કોષ્ટક-૧૫૬)	૪૦૨	૪૦૩
(૧૮૫)	આયુ આશ્રયી યંત્ર (કોષ્ટક-૧૫૭)	૪૦૨	૪૦૩
(૧૮૬)	અતીતાદિ આશ્રયી ભંગ (કોષ્ટક-૧૫૮)	૪૦૪	૪૦૫
(૧૮૭)	ભવઆશ્રયી ભંગ (કોષ્ટક-૧૫૯)	૪૦૪	૪૦૫
(૧૮૮)	સંપરાયના બંધના ભંગ (કોષ્ટક-૧૬૦)	૪૦૪	૪૦૫
(૧૮૯)	જીવમનુષ્ય આશ્રયી કર્મસમુચ્ચય (કોષ્ટક-૧૬૧)	૪૦૬	૪૦૭
(૧૯૦)	શેષ ૨૩ દંડક આશ્રયી ૪ ભંગ (કોષ્ટક-૧૬૨)	૪૦૬	૪૦૭
(૧૯૧)	શ્રીપત્રવણાપદ (૧૬૩) હવે આયુયંત્ર (કોષ્ટક-૧૬૩)	૪૦૬	૪૦૭
(૧૯૨)	ભગવતી અષ્ટકર્મ આશ્રયી ૫૦ બોલની બંધી (કોષ્ટક-૧૬૪)	૪૦૮	૪૦૯
(૧૯૩)	હવે માર્ગણા ઉપર બંધ દ્વાર	૪૧૦	૪૧૧
(૧૯૪)	હવે ગુણસ્થાનકો ઉપર ઉદયાધિકાર લખે છે.	૪૨૪	૪૨૫
(૧૯૫)	હવે સત્તાધિકાર લખે છે.	૪૫૦	૪૫૧
(૧૯૬)	શતકમાંથી ઉત્કૃષ્ટ પ્રકૃતિ બંધ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૬૫)	૪૫૬	૪૫૭
(૧૯૭)	જઘન્યપ્રકૃતિબંધ સ્વામિયંત્ર (કોષ્ટક-૧૬૬)	૪૫૬	૪૫૭
(૧૯૮)	હવે સ્થિતિબંધ અલ્પબહુત્વ સંખ્યા (કોષ્ટક-૧૬૭)	૪૫૮	૪૫૯
(૧૯૯)	હવે ૪૧ પ્રકૃતિનો અબંધ કાલયંત્ર (કોષ્ટક-૧૬૮)	૪૫૮	૪૫૯
(૨૦૦)	હવે ૭૩ અધ્રુવબંધિનો ઉત્કૃષ્ટ જઘન્ય નિરંતર બંધયંત્ર (કોષ્ટક-૧૬૯)	૪૬૦	૪૬૧
(૨૦૧)	હવે શતક કર્મગ્રન્થમાંથી ઉત્કૃષ્ટ રસબંધ સ્વામિયંત્ર (કોષ્ટક-૧૭૦)	૪૬૦	૪૬૧
(૨૦૨)	હવે જઘન્યરસબંધ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૭૧)	૪૬૨	૪૬૩
(૨૦૩)	હવે પ્રદેશ બંધયંત્ર, મૂલપ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટપ્રદેશસ્વામિ શતક કર્મગ્રન્થમાંથી (કોષ્ટક-૧૭૨)	૪૬૨	૪૬૩

(२०४)	अथ उत्तर प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबंधयंत्र शतककर्मग्रन्थात् (कोष्टक-१७३)	४६४	४६५
(२०५)	अथ जघन्यप्रदेशबन्धस्वामियन्त्रम् (कोष्टक-१७४)	४६४	४६५
(२०६)	अथ सात बोलकी अल्पबहुत्व (कोष्टक-१७५)	४६४	४६५
(२०७)	जीव बंधवर्गणा ग्रहे तिसका कर्मपणे बांटा (कोष्टक-१७६)	४६४	४६५
(२०८)	(कोष्टक-१७७)	४६४	४६५
(२०९)	(कोष्टक-१७८)	४६६	४६७
(२१०)	अथ अग्रे बन्धकारणं लिख्यते कर्मग्रन्थात्	४६६	४६७
(२११)	अथ पंचसंग्रह थकी युगपत् बंधहेतु लिख्यते	४७०	४७१
(२१२)	(१) अथ अग्रे 'मोक्ष' तत्त्व लिख्यते	४८२	४८३
(२१३)	अथ गुणश्रेणि-रचनायन्त्रं शतकात् (कोष्टक-१९८)	४८२	४८३
(२१४)	उप(शम)श्रेणियन्त्रम् आवश्यकनिर्युक्तेः (कोष्टक-१८०)	४८२	४८३
(२१५)	(कोष्टक-१८१)	४८४	४८५
(२१६)	अथ सीझणद्वार लिख्यते श्रीपूज्यमलयगिरिकृत नंदीजीकी वृत्तिथी (कोष्टक-१८२)	४८४	४८५
(२१७)	क्षेत्रद्वार, अंतरद्वार लिख्यते. सांतर (कोष्टक-१८३)	४८८	४८९
(२१८)	अथ परम्परासिद्धस्वरूप लिख्यते	४९०	४९१
(२१९)	(कोष्टक-१८४)	४९०	४९१
(२२०)	(कोष्टक-१८५)	४९२	४९३
(२२१)	अथ तीनो द्वीपकी मिलायके अल्पबहुत्वयंत्रम्. ए तीनो यंत्र परंपरासिद्ध (कोष्टक-१८६)	४९२	४९३
(२२२)	(कोष्टक-१८७)	४९२	४९३
(२२३)	अथ आगे कालद्वारे परंपरासिद्धांकी अल्पबहुत्व लिख्यते-(कोष्टक-१८८)	४९२	४९३
(२२४)	अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी दोनाकी एकठी अल्पबहुत्वयन्त्रम् (कोष्टक-१८९)	४९२	४९३
(२२५)	गतिद्वारे (कोष्टक-१९०)	४९२	४९३
(२२६)	(कोष्टक-१९१)	४९४	४९५
(२२७)	(कोष्टक-१९२)	४९६	४९७
(२२८)	अथ ग्रंथसमामि सवईया इकतीसा	४९८	४९९
(२२९)	परिशिष्ट-१ उपदेशबावनी	५०२	५०३

(૨૦૪)	હવે શતકકર્મગ્રંથમાંથી ઉત્તરપ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટપ્રદેશબંધયંત્ર (કોષ્ટક-૧૭૩)	૪૬૪	૪૬૫
(૨૦૫)	હવે જઘન્ય પ્રદેશબંધ સ્વામિયંત્ર (કોષ્ટક-૧૭૪)	૪૬૪	૪૬૫
(૨૦૬)	હવે ૭ બોલનું અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૭૫)	૪૬૪	૪૬૫
(૨૦૭)	જીવ બંધવર્ગણા ગ્રહે ત્યારે કર્મપણે બાંટે (કોષ્ટક-૧૭૬)	૪૬૪	૪૬૫
(૨૦૮)	(કોષ્ટક-૧૭૭)	૪૬૪	૪૬૫
(૨૦૯)	(કોષ્ટક-૧૭૮)	૪૬૬	૪૬૭
(૨૧૦)	હવે આગળ કર્મગ્રંથમાંથી બંધના કારણો લખે છે.	૪૬૬	૪૬૭
(૨૧૧)	હવે પંચસંગ્રહમાંથી યુગપત્ બંધહેતુ લખે છે.	૪૭૦	૪૭૧
(૨૧૨)	(૯) હવે આગળ મોક્ષતાત્વ લખે છે.	૪૮૨	૪૮૩
(૨૧૩)	હવે શતકમાંથી ગુણશ્રેણિ રચના યંત્ર (કોષ્ટક-૧૮૮)	૪૮૨	૪૮૩
(૨૧૪)	આવશ્યકનિયુક્તિમાંથી ઉપશમશ્રેણિ યંત્ર (કોષ્ટક-૧૮૦)	૪૮૨	૪૮૩
(૨૧૫)	(કોષ્ટક-૧૮૧)	૪૮૪	૪૮૫
(૨૧૬)	હવે સિધ્ધનદ્વાર લખે છે શ્રીપૂજ્યમલયગિરિકૃત નંદીજીતી વૃત્તિ (કોષ્ટક-૧૮૨)	૪૮૪	૪૮૫
(૨૧૭)	ક્ષેત્રદ્વાર, અંતરદ્વાર લખે છે સાંતર (કોષ્ટક-૧૮૩)	૪૮૮	૪૮૯
(૨૧૮)	હવે પરંપરા સિદ્ધ સ્વરૂપ લખે છે.	૪૯૦	૪૯૧
(૨૧૯)	(કોષ્ટક-૧૮૪)	૪૯૦	૪૯૧
(૨૨૦)	(કોષ્ટક-૧૮૫)	૪૯૨	૪૯૩
(૨૨૧)	હવે ત્રણેયદ્વીપોનું મળીને અલ્પબહુત્વ એ ત્રણે યંત્ર પરંપરા સિદ્ધ (કોષ્ટક-૧૮૬)	૪૯૨	૪૯૩
(૨૨૨)	(કોષ્ટક-૧૮૭)	૪૯૨	૪૯૩
(૨૨૩)	હવે આગળ કાલદ્વારમાં પરંપરાસિદ્ધોનું અલ્પબહુત્વ લખે છે. (કોષ્ટક-૧૮૮)	૪૯૨	૪૯૩
(૨૨૪)	અવસર્પિણી, ઉત્સર્પિણી બન્નેનું સાથે અલ્પબહુત્વ (કોષ્ટક-૧૮૯)	૪૯૨	૪૯૩
(૨૨૫)	ગતિદ્વારમાં (કોષ્ટક-૧૯૦)	૪૯૨	૪૯૩
(૨૨૬)	(કોષ્ટક-૧૯૧)	૪૯૪	૪૯૫
(૨૨૭)	(કોષ્ટક-૧૯૨)	૪૯૬	૪૯૭
(૨૨૮)	હવે ગ્રંથ સર્વેયા એકતીસા	૪૯૮	૪૯૯
(૨૨૯)	પરિશિષ્ટ-૧ ઉપદેશભાવની	૫૦૨	૫૦૩

જેઓશ્રીમદ્નું છે તેઓશ્રીમદ્ને

સાદર સમર્પણમ્

પંજાબ કેસરી ન્યાયાંભોનિધિ

પરમ પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ શ્રીમદ્ વિજય

આનંદસૂરીશ્વરજી

(પૂ. શ્રીઆત્મારામજી) મહારાજના

શાસ્ત્રસંપૂત કરકમળમાં

સાદર

સમર્પણમ્

- ચરણરજ સંયમકીર્તિ વિ.

—: ઋણ સ્મરણ :—

- જ્ઞાનારાધનમાં પ્રબળ આલંબનભૂત, તપસ્વી સમ્રાટ, પૂજ્યપાદ આ.ભ. શ્રી.વિ. રાજતલિકસૂરીશ્વરજી મહારાજ
- દીક્ષાદાતા, સુવિશાલ ગચ્છાધિપતિ, પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવેશ શ્રી.વિ. મહોદયસૂરીશ્વરજી મહારાજ
- ન્યાયનિપુણ પૂ.આ.ભ.શ્રી. વિ. ચંદ્રગુપ્તસૂરીશ્વરજી મહારાજ
- પરમોપકારી, સુવિશાલગચ્છનેતા પૂ.આ.ભ.શ્રી. વિ. હેમભૂષણસૂરીશ્વરજી મહારાજ.
- પરમોપકારી, પ્રવચનપ્રભાવક પૂ.આ.ભ.શ્રી.વિ. કીર્તિયશસૂરીશ્વરજી મહારાજ.
- ત્રણ ગચ્છનાયક પૂ.સૂરિપુરંદરોની દીર્ઘકાળ પર્યંત નિઃસ્પૃહભાવે વૈયાવચ્ચ કરનારા પૂ.આ.ભ.શ્રી.વિ. હર્ષવર્ધનસૂરીશ્વરજી મહારાજ
- મમહિતચિંતક, સરળ સ્વભાવી, વિદ્વદ્વર્ધ, પરમોપકારી પૂજ્ય ગુરુદેવ પંન્યાસ પ્રવર શ્રી દિવ્યકીર્તિવિજયજી ગણિવર્ધ
- પરમોપકારી, દીક્ષાદાતા, વર્ધમાનતપોનિધિ પૂજ્ય ગુરુજી પંન્યાસ પ્રવરશ્રી પુણ્ય-કીર્તિવિજયજી ગણિવર્ધ

નવતત્ત્વસંગ્રહ

(ગુજરાતી અનુવાદ સહિત)

● કર્તા ●

પૂ.આ.ભ. શ્રી વિ. વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી
(શ્રીઆત્મારામજી) મહારાજ

ॐ

न्यायाम्भोनिधि-पञ्चनदोद्धारक-जैनाचार्य-१००८ श्रीमद्-
विजयानन्दसूरीश्वरविरचितः

॥ नवतत्त्वसङ्ग्रहः ॥

श्रीमत्सर्वज्ञाय नमः ।

शुद्धज्ञानप्रकाशाय, लोकालोकैकभानवे ।

नमः श्रीवर्धमानाय, वर्धमानजिनेशिते ॥१॥

अथ नवतत्त्वसंग्रहः लिख्यते । प्रथम 'जीव'तत्त्व लिख्यते—पन्नवणा पद १ ।

(जीवभेद)

नरकनाम—रत्नप्रभा १ शकर(कैरा)प्रभा २ वालु(का)प्रभा ३ पंकप्रभा ४ धूम्रप्रभा ५ तमा
६ तमतमा ७ ।^१

पृथ्वीभेद—कृष्ण मृत्तिका १ नीली मट्टी २ एवं पाँच वर्ण की मट्टी ५ पाण्डु ६ पनगधूल
७ कंकर ८ रेत ९ लवण १० रंग ११ लोह १२ ताँबा १३ सीसा १४ रूपा १५ स्वर्ण १६ हीरा
१७ हरिताल १८ सिंगरफ १९ मनसिल २० पारा २१ मूंगा २२ सोवीरंजन २३ भोडल २४
सर्व जाति के रत्न-पन्ना माणक आदि, सूर्यकान्त आदि मणी इति ।^२

1. “नरेइया सत्तविहा पन्नत्ता, तंजहा—रयणप्पभापुढविनेइया १ सक्करप्पभा २ वालुयप्पभा ३
पंकप्पभा ४ धूमप्पभा ५ तमप्पभा ६ तमतमप्पभा ७” । (प्रज्ञा० सू० ३१)

2. “सण्हबायरपुढविकाइया सत्तविहा पन्नत्ता, तंजहा—किण्हमत्तिया १ नीलमत्तिया २ लोहियमत्तिया ३
हालिदमत्तिया ४ सुविकलमत्तिया ५ पाण्डुमत्तिया ६ पणगमत्तिय ७, सेत्तं सण्हबादरपुढविकाइया” । (सू०
१४).....“खरबायरपुढविकाइया अणेगविहा पन्नत्ता, तंजहा—पुढवी १ य सक्करा २ वालुया ३ य उवले ४
सिला ५ य लोणूसे ६-७ । अय ८ तंब ९ तउ १० य सीसय ११ रुप १२ सुवन्ने १३ य वइरे १४ य ॥१॥
हरियाले १५ हिंगुलए १६ मणोसिला १७ सासगंजणपवाले १८-२० । अब्भपडलब्भवालुय २१-२२ बायरकाए
मणिविहाणा ॥२॥ गोमेज्जए २३ य रुयए २४ अंके २५ फलिहे २६ य लोहियक्खे २७ य । मरगय २८
मसारगल्ले २९ भुयमोयग ३० इंदनीले ३१ य ॥३॥ चंदण ३२ गेरुय ३३ हंसगब्भ ३४ पुलए ३५ सोगंधिए ३६
य बोद्धव्वे । चंदप्पभ ३७ वेरुलिए ३८ जलकंते ३९ सूरकंते ४० य ॥४॥” (प्रज्ञा० सू० १५)

१. लखाय छे । २. आ प्रकारे । ३. कलाइ धातु । ४. हिंगलोक । ५. परवाळा । ६. अबरख ।

ૐ

ન્યાયામ્બોનિધિ-પદ્મનદોદ્ધારક-જૈનાચાર્ય-૧૦૦૮ શ્રીમદ્-
વિજયાનન્દસૂરીશ્વરવિરચિતઃ

॥ નવતત્ત્વસદ્ગ્રહઃ ॥

ગુજરાતી અનુવાદ

શ્રીમત્સર્વજ્ઞાય નમઃ ।

શુદ્ધજ્ઞાનપ્રકાશાય, લોકાલોકૈકભાનવે ।

નમઃ શ્રીવર્ધમાનાય, વર્ધમાનજિનેશિને ॥૧॥

હવે નવતત્ત્વસંગ્રહ લખાય છે.^૧ તેમાં પ્રથમ ‘જીવ’ તત્ત્વ લખીએ છીએ પન્નવણા પદ-૧
(જીવભેદ)

નરકનામ-રત્નપ્રભા ૧, શકર(કંરા)પ્રભા ૨, વાલુ(કા)પ્રભા ૩, પંકપ્રભા ૪,
ધૂમપ્રભા ૫, તમા ૬, તમતમા ૭^૧

પૃથ્વી ભેદ-કાળી માટી ૧, વાદળી માટી ૨, ^૨આ પ્રકારે પાંચ વર્ણની માટી ૫, કંઈક
ધોળી ૬, અત્યંતસૂક્ષ્મધૂળ ૭, કાંકરા ૮, રેતી ૯, મીઠું (લવણ) ૧૦, ^૩કલાઈ ધાતુ ૧૧,
લોખંડ ૧૨, તાંબુ ૧૩, સીસું ૧૪, રૂપુ ૧૫, સોનું ૧૬, હીરો ૧૭, હરિતાલ ૧૮,
^૪હિંગળોક ૧૯, મનસિલ ૨૦, પારો ૨૧, ^૫પરવાળા ૨૨, સોવીરાંજન ૨૩, ^૬અબરખ
૨૪, સર્વ જાતિના રત્ન પન્ના-માણેક આદિ, સૂર્યકાંત મણિ ઈતિ.^૨

૧. “નરેડયા સત્તવિહા પન્નત્તા, તંજહા-રયણપ્પમાપુઢવિનેરડયા ૧ સવ્કરપ્પમા ૨ વાલુયપ્પમા ૩
પંકપ્પમા ૪ ધૂમપ્પમા ૫ તમપ્પમા ૬ તમતમપ્પમા ૭” । (પ્રજ્ઞા ૦ સૂ ૩૧)

૨. “સળ્હબાયરપુઢવિકાઇયા સત્તવિહા પન્નત્તા, તંજહા-કિળ્હમત્તિયા ૧ નીલમત્તિયા ૨ લોહિયમત્તિયા ૩
હાલિદ્દમત્તિયા ૪ સુક્કિલ્લમત્તિયા ૫ પાળ્હમત્તિયા ૬ પળ્હમત્તિયા ૭, સેત્તં સળ્હબાદરપુઢવિકાઇયા” । (સૂ ૦
૧૪).....“સ્થરબાયરપુઢવિકાઇયા અળેગવિહા પન્નત્તા, તંજહા-પુઢવી ૧ ય સવ્કરા ૨ વાલુયા ૩ ય ડવલે ૪
સિલા ૫ ય લોળૂસે ૬-૭ । અય ૮ તંબ ૯ તડ ૧૦ ય સીસય ૧૧ રુપ્પ ૧૨ સુવન્ને ૧૩ ય વડેરે ૧૪ ય ॥૧॥
હરિયાલે ૧૫ હિંગુલ ૧૬ મળોસિલા ૧૭ સાસગંજળપવાલે ૧૮-૨૦ । અબ્ધપડલભ્મવાલુય ૨૧-૨૨ બાયરકાણ
મળિવિહાણા ॥૨॥ ગોમેજ્જણ ૨૩ ય રુય ૨૪ અંકે ૨૫ ફલિહે ૨૬ ય લોહિયકલ્હે ૨૭ ય । મળાય ૨૮
મસાણલ્હે ૨૯ બુયમોયગ ૩૦ ઇંદનીલે ૩૧ ય ॥૩॥ ચંદળ ૩૨ ગેરુય ૩૩ હંસગભ્મ ૩૪ પુલ ૩૫ સોગંધિ ૩૬
ય બોદ્ધલ્હે । ચંદપ્પમા ૩૭ વેરુલિ ૩૮ જલકંતે ૩૯ સૂરકંતે ૪૦ ય ॥૪॥” (પ્રજ્ઞા ૦ સૂ ૧૫)

૧. લખાય છે । ૨. આ પ્રકારે । ૩. કલાઈ ધાતુ । ૪. હિંગલોક । ૫. પરવાળા । ૬. અબરખ ।

अष्काय—ओस २ ^१पाला २ ^२धूय ३ ^३गडा ४ ^४हरतणु ५ वर्षानो ६ स्वभावे शीतल ७ स्वभावे उष्ण ८ खारा पाणी ९ खट्टो पाणी १० लवणवत् ^५खारा ११ वारुणसमुद्रोदग १२ खीरोदग १३ घृतोदग १४ इक्षुरसवत् १५ कूप आदि जलाश्रयना ।^१

तेजस्काय—अंगारा १ ज्वाला २ ^६मुमर ३ अर्ची ४ ^७उल्मुक ५ लोहपिण्डमिश्रित ६ उल्कापातनी अग्नि ७ बिजली ८ भुभर ९ निर्घात अग्नि १० अरण आदि काष्ठ घसने से उपनी ११ सूर्यकान्त मणी से उपनी अग्नि १२ इत्यादि जाननी ।^२

वायु(काय)—दशो दिशाना वायु १० उत्कलिका ११ मंडलि वायु १२ गुंजा १३ झखड १४ झंझा १५ संवर्तक वायु १६ घनवात १७ तनुवात १८ शुद्ध वायु १९ इत्यादि ^६ज्ञेयम् ।^३

वनस्पति प्रत्येक—^१आम्र आदि वृक्ष १ वैगण आदि गुच्छ २ गुल्म-वनमल्लिका आदि ३ लता-चंपक आदि ४ वल्ली-कोहल आदि ५ पर्व-इक्षु आदि ६ तृण-दर्भ आदि ७ वलया-केतकी आदि ८ हरि(त)-तंदुली प्रभृति ९ ओषधि सर्व जातनां धान्य १० कमलादि ११ कुहण-भूमिस्फोट आदि १२ ॥^४

अनंतकाय लिख्यते—हलदी १ आर्द्रक २ मूली ३ गाजर ४ आलू ५ पिंडालू ६ छेदे पछे (बाद) वधे ७ नवा अंकुरा ८ कृष्ण कन्द ९ वज्र कन्द १० सूरण कन्द ११ खेलूडा १२ इत्यादि । ^{१०}पन्नवणापदात् ज्ञेयं लक्षणम् ।^५

१. बादरआउकाइया अणेगविहा पन्नत्ता, तंजहा—उस्सा १ हिमए २ महिया ३ करए ४ हरतणुए ५ सुद्धोदए ६ सीतोदए ७ उसिणोदए ८ खारोदए ९ खट्टोदए १० अंबिलोदए ११ लवणोदए १२ वारुणोदए १३ खीरोदए १४ घओदए १५ खोतोदए १६ रसोदए १७” । (प्रज्ञा० सू० १६)

२. “बादरतेऊकाइया अणेगविहा पन्नत्ता, तंजहा—इंगाले १ जाला २ मुंमुरे ३ अच्ची ४ अलाए ५ सुद्धागणी ६ उक्का ७ विज्जू ८ असणी ९ जिग्घाए १० संघरिससमुट्टिए ११ सूरकंतमणिणिस्सिए १२” । (प्रज्ञा० सू० १७)

३. “बादरवाउकाइया अणेगविहा पन्नत्ता, तंजहा—पाइणवाए १ पडीणवाए २ दाहिणवाए ३ उदीणवाए ४ उड्डुवाए ५ अहोवाए ६ तिरियवाए ७ बिदिसीवाए ८ वाउब्भामे ९ वाउक्कलिया १० वायमंडलिया ११ उक्कलियावाए १२ मंडलियावाए १३ गुंजावाए १४ झंझावाए १५ संवट्टुवाए १६ घणवाए १७ तणुवाए १८ सुद्धवाए १९” । (प्रज्ञा० सू० १८)

४. “पत्तेयसरीरबादरवणस्सइकाइया दुवालसविहा पन्नत्ता, तंजहा -

रुक्खा १ गुच्छ २ गुल्मा ३ लता ४ य वल्ली ५ य पव्वगा ६ चेव ।

तण-वलय-हरिय-ओसहि-जलरुह-कुहणा ७-१२ य बोद्धव्वा ॥१॥” (प्रज्ञा० सू० २२)

५. “साहारणसरीरबादरवणस्सइकाइया अणेगविहा पन्नत्ता तंजहा—अवए १ पणए २ सेवाले ३ लोहिणी

१. हिम । २. धूमस । ३. करा । ४. पृथ्वीने भेदीने तृणना अग्र भाग उपर रहेनारू पाणी । ५. जेम । ६. तणखा । ७. उंबाडियुं । ८. जाणवुं । ९. आंबो । १०. पन्नवणाना पदथी लक्षण जाणवुं.

અપ્કાય—ઝાકળ ૧, ^૧બરફ ૨, ^૨ધુમ્મસ ૩, ^૩કરા ૪, ^૪હરતણુ, (પૃથ્વીને ભેદીને તૃણના અગ્ર ભાગ પર રહેનારું પાણી) ૫, વર્ષાનુ ૬, સ્વભાવે શીતળ ૭, સ્વભાવે ઉષ્ણ ૮, ખારું પાણી ૯, ખારું પાણી ૧૦, મીઠા જેવું ખારું^૫ ૧૧, વારુણસમુદ્રનું પાણી ૧૨, ક્ષીરસમુદ્રનું પાણી ૧૩, ધૃતસમુદ્રનું પાણી ૧૪, ઈશુરસવત્ (શેરડીના રસ જેવું) ૧૫, કૂપ આદિ જળાશયોના.^૧

તેજસ્કાય—અંગારા ૧, જવાળા ૨, ^૬તણખા ૩, અર્ચી ૪, ^૭ઉંબાડીયું ૫, લોહપિંડ-મિશ્રિત ૬, ઉલ્કાપાતની અગ્નિ ૭, વીજળી ૮, આકાશમાંથી પડતાં તણખા ૯, નિર્ઘાત અગ્નિ ૧૦, અરણિ આદિ કાષ્ઠને ધસવાથી ઉત્પન્ન થતી ૧૧, સૂર્યકાન્ત મણીથી ઉત્પન્ન થતી અગ્નિ ૧૨ ઇત્યાદિ જાણવી.^૨

વાયુકાય—દશે દિશાના વાયુ ૧૦, ઉત્કલિકા ૧૧, મંડલિ વાયુ ૧૨, ગુંજારવ કરતો વાયુ ૧૩, મોટી આંધી ૧૪, વંટોળીયો ૧૫, સંવર્તક વાયુ ૧૬, ધનવાત ૧૭, તનુવાત ૧૮, શુદ્ધ વાયુ ૧૯ ઇત્યાદિ જાણવાં.^૩

વનસ્પતિ પ્રત્યેક—આંબો ઇત્યાદિ વૃક્ષ ૧, રીંગણા આદિ ગુચ્છા ૨, ગુલ્મ-વનમલ્લિકા આદિ ૩, લતા-ચંપક આદિ ૪, વલ્લી-કોળુ આદિ ૫, પર્વ-ઈશુ આદિ ૬, તૃણ-ડાભ આદિ ૭, વલયા-કેતકી આદિ ૮, હરિ(ત)-શાકભાજી પ્રભૃતિ ૯, ઔષધિ સર્વ જાતનાં ધાન્ય ૧૦, કમલાદિ ૧૧, કુંહણ-બિલાડીના ટોપ આદિ ૧૨.^૪

અનંતકાય લિખ્યતે—હળદર ૧, આદુ ૨, મૂળા ૩, ગાજર ૪, બટેટા ૫, પિંડાલુ ૬, છેદા પછી વધે ૭, નવા અંકુર ૮, કૃષ્ણ કંદ ૯, વજ્ર કંદ ૧૦, સૂરણ કંદ ૧૧, ખેલડાં ૧૨, ઇત્યાદિ. ^{૧૦}પન્નવળા પદથી લક્ષણ જાણવું.^૫

૧. બાદરઆઝકાઈયા અળેગવિહા પન્નત્તા, તંજહા—ઝસ્સા ૧ હિમ ૨ મહિયા ૩ કરા ૪ હરતણુ ૫ સુદ્ધોદ ૬ સીતોદ ૭ ઝસિળોદ ૮ ખારોદ ૯ ઘટ્ટોદ ૧૦ અંબિલોદ ૧૧ લવળોદ ૧૨ વારુળોદ ૧૩ ઘોરોદ ૧૪ ઘઝોદ ૧૫ ઘોતોદ ૧૬ રસોદ ૧૭” । (પ્રજ્ઞાં સૂં ૧૬)

૨. “બાદરતેઝકાઈયા અળેગવિહા પન્નત્તા, તંજહા—ઝંગાલે ૧ જાલા ૨ મુંમુરે ૩ અચ્ચી ૪ અલા ૫ સુદ્ધાળી ૬ ઝક્કા ૭ વિજ્ઞૂ ૮ અસળી ૯ ણિઘા ૧૦ સંઘરિસસમુદ્ધિ ૧૧ સૂરકંતમણિણિસ્સિ ૧૨” । (પ્રજ્ઞાં સૂં ૧૭)

૩. “બાદરવાઝકાઈયા અળેગવિહા પન્નત્તા, તંજહા—પાઈળવા ૧ પડીળવા ૨ દાહિળવા ૩ ડડીળવા ૪ ડહ્વા ૫ અહોવા ૬ તિરિયવા ૭ વિદિસીવા ૮ વાઝબ્બામે ૯ વાઝક્કલિયા ૧૦ વાયમંડલિયા ૧૧ ઝક્કલિયાવા ૧૨ મંડલિયાવા ૧૩ ગુંજાવા ૧૪ ઝંઝાવા ૧૫ સંવટ્ટવા ૧૬ ઘળવા ૧૭ તળુવા ૧૮ સુદ્ધવા ૧૯” । (પ્રજ્ઞાં સૂં ૧૮)

૪. “પત્તેયસરીરબાદરવળસ્સઝકાઈયા દુવાલસવિહા પન્નત્તા, તંજહા -
રુક્ષા ૧ ગુચ્છા ૨ ગુલ્મા ૩ લતા ૪ ય વલ્લી ૫ ય પલ્લવા ૬ ચેવ ।

તળ-વલય-હરિય-ઓસહિ-જલરુહ-કુહળા ૭-૧૨ ય બોદ્ધવ્વા ॥૧॥” (પ્રજ્ઞાં સૂં ૨૨)

૫. “સાહારણસરીરબાદરવળસ્સઝકાઈયા અળેગવિહા પન્નત્તા તંજહા—અવ ૧ પળ ૨ સેવાલે ૩ લોહિળી

૧. હિમ । ૨. ધૂમસ । ૩. કરા । ૪. પૃથ્વીને ભેદીને તૃણના અગ્ર ભાગ ઉપર રહેનારું પાણી । ૫. જેમ । ૬. તળખા । ૭. ઝંબાડિયું । ૮. જાળવું । ૯. આંબો । ૧૦. પન્નવળાના પદથી લક્ષણ જાણવું.

बेइंदी—पूरा १ (पायु)कृम(मि) २ कुक्षिकृम ३ गंडोला ४ गोरोमा ५ निकुरिषा ६ मंगल ७ वंसीमुख ८ सूचिमुख ९ गोजलोक १० जो(जलो)क ११ संख १२ लघु संख १३ कौडी १४ घोघे १५ सीप १६ गजाइ १७ चंदणग १८ मातृवाहा १९ समुद्रलीख २० संबुक्क-संखविशेष २१ नंदियावर्त २२ इत्यादि जान लेना ।^१

तेइंद्री—उपविता १ रोहणी २ कुंथुया ३ कीडी ४ उदंस माकड ५ दंसक ६ उदेही ७ फलवेंटी ८ बीजवेंटी ९ जूँका १० लीख ११ कानसिलाइ १२ कानखजूरा १३ ^१पिसू १४ इंद्रगोप १५ हस्तीसौंडा १६ ^२सुरसली १७ तूंतुवक १८ चीचड १९ ।^२

चतुरिंद्री—अंधक १ पोतिक कोच्छलीया २ माखी ३ डांस ४ उडणा(उडणेवाले) कीडा ५

४ मिहुत्थु ५ हुत्थिभागा ६ (य) । अस्सकन्नि ७ सीहकन्नी ८ सिउंढि ९ तत्तो मुसुंढी १० य ॥१॥ रुरु ११ कुंडरिया १२ जीरु १३ छीर १४ विराली १५ तहेव किट्टीया १६ । हालिद्धा १७ सिंगबेरे १८ य आतूलुगा १९ भूलए २० इय ॥२॥ कंबूयं २१ कन्नुक्कड २२ सुमत्तओ २३ वलइ २४ तहेव महुरिसी २५ । नीरुह २६ सप्पसुयंधा २७ छिन्नरुहा २८ चेव बीयरुहा २९ ॥३॥ पाढा ३० मियवालुंकी ३१ महरुससा ३२ चेव रायवत्ती ३३ य । पउमा ३४ माढरि ३५ दंतीति ३६ चंडी ३७ किट्टी ३८ ति यावर ३९ ॥४॥ मासपण्णी ४० मुग्गपण्णी ४१ जीवियरसहे ४२ य रेणुया ४३ चेव । काओली ४४ खीरकाओली ४५ तहा भंगी ४६ नही ४७ इय ॥५॥ किमिरासि ४८ भद्द ४९ मुच्छ ५० णंगलई ५१ पेलुगा ५२ इय । किण्हे ५३ पउले ५४ य हढे ५५ हरतणुया ५६ चेव लोयाणी ५७ । कण्हे कंदे ५८ वज्जे ५९ सूरणकंदे ६० तहेव खल्लूरे ६१ । एए अणंतजीवा जे यावन्ने तहाविहा ॥६॥” (प्रज्ञा० सू० २४)

साधारणनुं लक्षण -

“चक्कागं भज्जमाणस्स, गंठी चुन्धणो भवे । पुढविसरिसेण भेएण, अणंतजीवं वियाणाहि ॥१॥

गूढसिरागं पत्तं सच्छीरं जं च होइ निच्छीरं । जं पि य पणट्ठसंधि अणंतजीवं वियाणाहि ॥२॥” (सू० २५)

१. “बेइंदिया अणेगविहा पन्ता, तंजहा—पुलाकिमिया १ कुच्छिकिमिया २ गंडूयलगा ३ गोलोमा ४ णेउरा ५ सोमंगलगा ६ वंसीमुहा ७ सूइमुहा ८ गोजलोया ९ जलोया १० जालाउया ११ संखा १२ संखणगा १३ घुल्ला १४ खुल्ला १५ गुलया १६ खंधा १७ वराडा १८ सोत्तिया १९ मुत्तिया २० कलुयावासा २१ एगओवत्ता २२ दुहओवत्ता २३ नंदियावत्ता २४ संबुक्का २५ माइवाहा २६ सिप्पिसंपुडा २७ चंदणा २८ समुद्रलिक्खा २९” । (प्रज्ञा० सू० २७)

२. “तेइंदियसंसारसमावन्नजीवपन्नवणा अणेगविहा पन्ता, तंजहा—ओवइया १ रोहिणिया २ कुंथू ३ पिपीलिया ४ उदंसगा ५ उदेहिया ६ उक्कलिया ७ उप्पाया ८ उप्पडा ९ तणहारा १० कट्टहारा ११ मालुया १२ पत्ताहारा १३ तणबेटिया १४ पत्तबेटिया १५ पुप्फबेटिया १६ फलबेटिया १७ बीयबेटिया १८ तेबुरणमिजिया १९ तओसिमिजिया २० कप्पासट्ठिमिजिया २१ हिल्लिया २२ झिल्लिया २३ झिगिरा २४ किंगिरडा २५ बाहुया २६ लहुया २७ सुभगा २८ सोवत्थिया २९ सुयबेट ३० इंदकाइया ३१ इंदगोवया ३२ तुरुतुंबगा ३३ कुच्छलवाहागा ३४ जूया ३५ हालाहला ३६ पिसुया ३७ सयवाइया ३८ गोम्ही ३९ हत्थिसौंडा ४०” । (प्रज्ञा० सू० २८)

બેઈન્દ્રિય—પોરા ૧, ગુદાના કરમીયા ૨, પેટના કરમીયા ૩, ગંડોળા ૪, ગોરોમા ૫, નિકુરિયા ૬, મંગલ ૭, વાંસલાની જેવા મુખવાળા ૮, મૂચિમુખ ૯, ગોજલોક ૧૦, જો(જલો)ક ૧૧, શંખ ૧૨, શંખનક ૧૩, કોડી ૧૪, ધોધા ૧૫, છીપ ૧૬, ગજાઈ ૧૭, ચંદ્રણ ૧૮, ચૂડેલ ૧૯, સમુદ્રલીખ ૨૦, સંવુક્ક-શંખવિશેષ ૨૧, નંદિયાવર્ત ૨૨, ઇત્યાદિ જાણી લેવા.^૧

તેઈન્દ્રિય—ઉપવિતા ૧, રોહિણી ૨, કુંથુયા ૩, કીડી ૪, ઉદંસ માકડ ૫, દંશક ૬, ઉદ્દેઈ ૭, ફળવેંટી ૮, બીજવેંટી ૯, જૂ ૧૦, લીખ ૧૧, કાનસિલાઈ ૧૨, કાનખજૂરો^૧ ૧૩, ચાંચક ૧૪, ગોકળગાય ૧૫, હસ્તીસૌંડા ૧૬, ર્ધનેડાં (અનાજમાં ઉત્પન્ન થતાં લાલ રંગના જીવડાં) ૧૭, તૂંરતુવક ૧૮, ચીચડ. ૧૯^૨

ચતુરિન્દ્રિય—અંધક ૧, પોતિક કોચ્છલીયા ૨, માખી ૩, ડાંસ ૪, ઉડણા કીડા(ઉડવાવાળા

૪ મિહુથુ ૫ હુત્થિભાગા ૬ (ય) । અસ્સકન્નિ ૭ સીહકન્ની ૮ સિઝંઢિ ૯ તત્તો મુસુંઢી ૧૦ ય ॥૧॥ રુરુ ૧૧ કુંઢરિયા ૧૨ જીરુ ૧૩ છીર ૧૪ વિરાલી ૧૫ તહેવ કિટ્ટીયા ૧૬ । હાલિદ્દા ૧૭ સિંગબેરે ૧૮ ય આતૂલુગા ૧૯ ખૂલ ૨૦ ઇય ॥૨॥ કંબૂયં ૨૧ કન્નુક્કક ૨૨ સુમત્તઓ ૨૩ વલઇ ૨૪ તહેવ મહુસિંગી ૨૫ । નીરુહ ૨૬ સપ્પસુયંધા ૨૭ છિન્નરુહા ૨૮ ચેવ બીયરુહા ૨૯ ॥૩॥ પાઢા ૩૦ મિયવાલુંકી ૩૧ મહુરસા ૩૨ ચેવ રાયવત્તી ૩૩ ય । પડમા ૩૪ માઢરિ ૩૫ દંતીતિ ૩૬ ચંડી ૩૭ કિટ્ટી ૩૮ તિ યાવરા ૩૯ ॥૪॥ માસપણ્ણી ૪૦ મુગપણ્ણી ૪૧ જીવિયસહે ૪૨ ય રેણુયા ૪૩ ચેવ । કાઓલી ૪૪ ચીરકાઓલી ૪૫ તહા ભંગી ૪૬ નહી ૪૭ ઇય ॥૫॥ કિમિરાસિ ૪૮ ભદ્ ૪૯ મુચ્છા ૫૦ ગંગલઈ ૫૧ પેલુગા ૫૨ ઇય । કિણ્હે ૫૩ પડલે ૫૪ ય હઢે ૫૫ હસ્તણુયા ૫૬ ચેવ લોયાણી ૫૭ । કણ્હે કંદે ૫૮ વજ્જે ૫૯ સૂરણકંદે ૬૦ તહેવ ચ્છલ્લે ૬૧ । એ અણંતજીવા જે યાવન્ને તહાવિહા ॥૬॥” (પ્રજ્ઞાં સૂં ૨૪)

સાધારણનું લક્ષણ -

“ચક્કાગં ભજ્જમાણસ્સ, ગંઠી ચુન્નઘણો ભવે । પુઢવિસરિસેણ ભેણ, અણંતજીવં વિયાણાહિ ॥૧॥

ગૂઢસિરાગં પત્તં સચ્છીરં જં ચ હોઈ નિચ્છીરં । જં પિ ય પણ્ણસંધિ અણંતજીવં વિયાણાહિ ॥૨॥” (સૂં ૨૫)

૧. “બેઈંદિયા અણેગવિહા પન્નત્તા, તંજહા—પુલાકિમિયા ૧ કુચ્છિકિમિયા ૨ ગંઢૂયલગા ૩ ગોલોમા ૪ ણેઝરા ૫ સોમંગલગા ૬ વંસીમુહા ૭ સૂઝમુહા ૮ ગોજલોયા ૯ જલોયા ૧૦ જાલાઝયા ૧૧ સંઘા ૧૨ સંઘણગા ૧૩ ઘુલ્લા ૧૪ ઘુલ્લા ૧૫ ગુલયા ૧૬ ઘંધા ૧૭ વરાઢા ૧૮ સોત્તિયા ૧૯ મુત્તિયા ૨૦ કલુયાવાસા ૨૧ એગઓવત્તા ૨૨ દુહઓવત્તા ૨૩ નંદિયાવત્તા ૨૪ સંબુક્કા ૨૫ માઝવાહા ૨૬ સિપ્પિસંપુઢા ૨૭ ચંદણા ૨૮ સમુદ્ધલિચ્છા ૨૯” । (પ્રજ્ઞાં સૂં ૨૭)

૨. “તેઈંદિયસંસારસમાવન્નજીવપ્પન્નવણા અણેગવિહા પન્નત્તા, તંજહા—ઓવઈયા ૧ રોહિણિયા ૨ કુંથૂ ૩ પિપીલિયા ૪ ઉદ્દંસગા ૫ ઉદેહિયા ૬ ઉક્કલિયા ૭ ઉપ્પાયા ૮ ઉપ્પઢા ૯ તણહારા ૧૦ કંઢુહારા ૧૧ માલુયા ૧૨ પત્તાહારા ૧૩ તણબેંટિયા ૧૪ પત્તબેંટિયા ૧૫ પુપ્ફબેંટિયા ૧૬ ફલબેંટિયા ૧૭ બીયબેંટિયા ૧૮ તેબુરણમિજિયા ૧૯ તઓસિર્મિજિયા ૨૦ કપ્પાસટ્ઠિર્મિજિયા ૨૧ હિલ્લિયા ૨૨ ફિલ્લિયા ૨૩ ફિગિરા ૨૪ ફિગિરઢા ૨૫ બાહુયા ૨૬ લહુયા ૨૭ સુભગા ૨૮ સોવત્થિયા ૨૯ સુયબેંટ ૩૦ ઇંદકાઈયા ૩૧ ઇંદગોવયા ૩૨ તુરુતુંબગા ૩૩ કુચ્છલવાહગા ૩૪ જૂયા ૩૫ હાલાહલા ૩૬ પિસુયા ૩૭ સયવાઈયા ૩૮ ગોમ્મી ૩૯ હત્થિસૌંડા ૪૦” । (પ્રજ્ઞાં સૂં ૨૮)

पतंग ६ ढंकुण ७ कुकुड ८ कुहण ९ नंदावर्त १० संगरडा ११ कृष्ण पांखना १२ एवं पाँच वर्णनी पाँखना १६ भमरा १७ भमरी १८ टीड १९ विछु २० जलविछु २१ गोवर माहिला कीडा २२ अक्षिवेद आँख में पड़े २३ इत्यादि ।^१

पंचेद्री तिर्यच—जलचर—मत्स्य आदि १ स्थलचर—गो आदि २ खेचर—हंस आदि ३ उरपर—सर्प आदि ४ भुजपर—गोह नकुल १ गिलेरी २ किरली आदि ५ ३ इति अलम् ।

मनुष्य—कर्मभूमिज १५ अकर्मभूमिज ३० अंतरद्वीपज ५६ (१०१) संमूर्च्छिम ।^२

भवनपति—असुरकुमार १ नागकुमार २ सुवर्णकुमार ३ विद्युत्कुमार ४ अग्निकुमार ५ द्वीपकुमार ६ उदधिकुमार ७ दिक्कुमार ८ वायुकुमार ९ स्तनितकुमार १०. *पंदरे परमाधार्मिक असुरकुमारभेद ।

व्यंतर—पिशाच १. भूत २. यक्ष ३. राक्षस ४. किन्नर ५. किंपुरुष ६ महोरग ७. गंधर्व ८.

1. "चउरिदियसंसारसमापनजीवपन्नवणा अणेगविहा पन्नत्ता, तंजहा—अंधिय १ पत्तिय २ मच्छिय ३ मसगा ४ कीडे ५ तहा पयंगे ६ य । ढंकुण ७ कुक्कड ८ कुक्कुह ९ नंदावते १० यं सिंगरडे ११ ॥१॥ किण्हपत्ता १२ नीलपत्ता १३ लोहियपत्ता १४ हालिहपत्ता १५ सुक्किल्लपत्ता १६ चित्तपक्खा १७ विचित्तपक्खा १८ ओहंजलिया १९ जलचारिया २० गंभीरा २१ णीणिया २२ तंतवा २३ अच्छिरोडा २४ अच्छिवेहा २५ सासंगा २६ नेउरा २७ दोला २८ भमरा २९ भरिली ३० जरुला ३१ तोट्टा ३२ विछुया ३३ पत्तविच्छुया ३४ छाणविच्छुया ३५ जलविच्छुया ३६ पियंगाला ३७ कणगा ३८ गोमयकीडा ३९" । (प्रज्ञा० सू० २९)

2. "मणुस्सा दुविहा प० तं०—संमुच्छिममणुस्सा य गम्भवक्कंतियमणुस्सा य ।....गम्भवक्कंतियमणुस्सा ति विहा प० तं०—कम्मभूमगा १. अकम्मभूमगा २. अन्तरदीवगा ३. ।....अंतरदीवगा अट्ठवीसविहा प० तं०—एगोरुया १. आहासिया २. वेसाणिया ३. पंगोला ४. हयकन्ना ५. गयकन्ना ६. गोकन्ना ७. सक्कुलिकन्ना ८. आयंसमुहा ९. मेढमुहा १०. अयोमुहा ११. गोमुहा १२. आसमुहा १३. हत्थिमुहा १४. सीहमुहा १५. वग्घमुहा १६. आसकन्ना १७. हरिकन्ना १८. अकन्ना १९. कण्णपाउरणा २०. उक्कामुहा २१. मेहमुहा २२. विज्जुमुहा २३. विज्जुदंता २४. घणदंता २५. लड्डुदंता २६. गूढदंता २७. सुद्धदंता २८ । सेत्तं अंतरदीवगा । (यादृशा एव यावत्प्रमाणा यावदपान्तराला यन्नामानो हिमवत्पर्वतपूर्वापरदिग्व्यवस्थिता अष्टाविंशतिविधा अन्तरद्वीपास्तादृशा एव तावत्प्रमाणा तावदपान्तरालास्तन्नामान एव शिखरिपर्वतपूर्वापरदिग्व्यवस्थिता अपि, ततोऽत्यन्तसदृशतया व्यक्तिभेदमनपेक्ष्य अन्तरद्वीपा अष्टाविंशतिविधा एव विवक्षिताः)....अकम्मभूमगा तीसविहा प० तं०—पंचहिं हेमवएहिं, पंचहिं हिरण्णवएहिं, पंचहिं हरिवासेहिं, पंचहिं रम्मगवासेहिं, पंचहिं देवकुरूहिं, पंचहिं उत्तरकुरूहिं । कम्मभूमगा पन्नरसविहा प० तं०—पंचहिं भरहेहिं, पंचहिं एरवएहिं, पंचहिं महाविदेहिं" । (प्रज्ञा० सू० ३७)

१. खिस्कोली । २. गिलोडी । ३. एटले पर्याप्त । ४. समवायांगना १५मा स्थानकमां एनां नामो नीचे मुजब आपेलां छे :-

"अंबे १ अंबरिसी २ चैव, सामे ३ सबले ४ त्ति आवरे ।

रुहोवरुदकाले ५-७ अ, महाकाले ८ त्ति आवरे ॥१॥

असिपत्ते ९ धणु १० कुंभे ११, वालुए १२ वेअरणीति १३ अ ।

खरस्सरे १४ महाघोसे १५, एते पन्नरसाहिआ ॥२॥"

कीडा) ५, पतंगियुं ६, बगाई ७, कुर्कट ८, कुडडा ९, नंदावर्त १०, शृंगरीटी ११, कृष्ण पांभना १२, अेवी रीतना पांय वर्णनी पांभना १६, लमरो १७, लमरी १८, तीड १९, विंछी २०, जणविंछी २१, छाडानो कीडो २२, अक्षिवेद-आंभमां पडेला २३, छत्यादि.^१

पंथेन्द्रियतिर्य्य-जणथर-मत्सय आदि १, स्थणथर-गो आदि २, पेथर-छंस आदि ३, उरपरिसर्प आदि ४, लुजपरिसर्प-गोड नकुल(नोजियो)पिसकोली, ^१गिलेडी आदि ^२किरली आदि ५, ^३अेटला विस्तारथी सयुं.

मनुष्य-कर्मलूमिज १५, अकर्मलूमिज ३०, अंतरदीपज ५६ (१०१) संमूर्च्छिम.^२

लवनपति-असुरकुमार १, नागकुमार २, सुवर्णकुमार ३, विद्युत्कुमार ४, अग्निकुमार ५, द्वीपकुमार ६, उदधिकुमार ७, दिक्कुमार ८, वायुकुमार ९, स्तनितकुमार १०, ^४पंटर परमाधार्मिक असुरकुमारलेद.

व्यंतर-पिशाच १, लूत २, यक्ष ३, राक्षस ४, किन्नर ५, किंपुरुष ६, मछोरग ७, गंधर्व ८.

१. “चउरिदियसंसारसमापनजीवपन्नवणा अणेगविहा पन्नत्ता, तंजहा-अंधिय १ पत्तिय २ मच्छिय ३ मसगा ४ कीडे ५ तहा पयंगे ६ य । ढंकुण ७ कुक्कड ८ कुक्कुह ९ नंदावत्ते १० य सिंगिरडे ११ ॥१॥ किण्हपत्ता १२ नीलपत्ता १३ लोहियपत्ता १४ हालिदपत्ता १५ सुविकलपत्ता १६ चित्तपक्खा १७ विचित्तपक्खा १८ ओहंजलिया १९ जलचारिया २० गंभीरा २१ णीणिया २२ तंतवा २३ अच्छिरोडा २४ अच्छिवेहा २५ सारंगा २६ नेउरा २७ दोला २८ भमरा २९ भरिली ३० जरुला ३१ तोट्टा ३२ विंछुया ३३ पत्तविंछुया ३४ छाणविंछुया ३५ जलविंछुया ३६ पियंगाला ३७ कणगा ३८ गोमयकीडा ३९” । (प्रज्ञा० सू० २९)

२. “मणुस्सा दुविहा प० तं०-संमुच्छिममणुस्सा य गम्भवक्कंतियमणुस्सा य ।....गम्भवक्कंतियमणुस्सा ति विहा प० तं०-कम्मभूमगा १. अकम्मभूमगा २. अन्तरदीवगा ३. ।....अंतरदीवगा अट्ठावीसविहा प० तं०-एगोरुया १. आहासिया २. वेसाणिया ३. णंगोला ४. हयकन्ना ५. गयकन्ना ६. गोकन्ना ७. सक्कुलिकन्ना ८. आयंसमुहा ९. मेंढमुहा १०. अयोमुहा ११. गोमुहा १२. आसमुहा १३. हत्थिमुहा १४. सीहमुहा १५. वग्घमुहा १६. आसकन्ना १७. हरिकन्ना १८. अकन्ना १९. कण्णपाउरणा २०. उक्कामुहा २१. मेहमुहा २२. विज्जुमुहा २३. विज्जुदंता २४. घणदंता २५. लट्ठदंता २६. गूढदंता २७. सुद्धदंता २८ । सेत्तं अंतरदीवगा । (यादृशा एव यावत्प्रमाणा यावदपान्तराला यन्नामानो हिमवत्पर्वतपूर्वापरदिग्व्यवस्थिता अष्टाविंशतिविधा अन्तरदीपास्तादृशा एव तावत्प्रमाणा तावदपान्तरालास्तन्नामान एव शिखरिपर्वतपूर्वापरदिग्व्यवस्थिता अपि, ततोऽत्यन्तसदृशतया व्यक्तिभेदमनपेक्ष्य अन्तरदीपा अष्टाविंशतिविधा एव विवक्षिताः)....अकम्मभूमिगा तीसविहा प० तं०-पंचहिं हेमवएहिं, पंचहिं हिरणवएहिं, पंचहिं हरिवासेहिं, पंचहिं रम्मगवासेहिं, पंचहिं देवकुरूहिं, पंचहिं उत्तरकुरूहिं । कम्मभूमिगा पन्नरसविहा प० तं०-पंचहिं भरहेहिं, पंचहिं एरवएहिं, पंचहिं महाविदेहिं” । (प्रज्ञा० सू० ३७)

१. खिस्कोली । २. गिलोडी । ३. एटले पर्याप्त । ४. समवायांगना १५मा स्थानकमां एनां नामो नीचे मुजब आपेलां छे :-

“अंबे १ अंबरिसी २ चेव, सामे ३ सबले ४ त्ति आवरे ।

रुहोवरुहकाले ५-७ अ, महाकाले ८ त्ति आवरे ॥१॥

असिपत्ते ९ धणु १० कुंभे ११, वालुए १२ वेअरणीति १३ अ ।

खरस्सरे १४ महाघोसे १५, एते पन्नरसाहिआ ॥२॥”

જોતિષી—ચન્દ્ર, સૂર્ય, ગ્રહ ૮૮ નક્ષત્ર ૨૮, તારે એવં પાંચ ભેદ જોતિષી ।

વૈમાનિક—સુધર્મ ૧. ઈશાન ૨. સનત્કુમાર ૩. મહેદ્ર ૪. બ્રહ્મ ૫. લાંતિક ૬. મહાશુક્ર ૭. સહસ્ત્રાર ૮. આનત ૯. પ્રાણત ૧૦. આરણ ૧૧. અચ્યુત ૧૨, નવગ્રૈવેયક ૧. પાંચ અનુત્તર—વિજય ૧. વિજયંત ૨. જયંત ૩. અપરાજિત ૪. સર્વાર્થસિદ્ધ ૫ એવં સર્વ ૨૬.^૧ ઇત્યાદિ જીવભેદ જ્ઞાન લેના । ---

(સંખ્યાદ્વાર)

પૂર્વોત્તપનસંખ્યા—મનુષ્ય વર્જી ૨૩ ^૧દંડકમે અસંખ્યાતે, વનસ્પતિમેં અનંતે, મનુષ્યમેં સંખ્યાતે વા અસંખ્યાતે ઇતિ સંખ્યાદ્વારમ્ ।

૧. “દેવા ચઽવિહા પન્નતા, તંજહા—ભવણવાસી ૧. વાણમંતરા ૨. જોઈસિઆ ૩. વેમાણિઆ ૪. । ભવણવાસી દસવિહા પ૦ તં—અસુરકુમારા ૧. નાગ૦ ૨ સુવન્ન૦ ૩. વિજ્ઞુ૦ ૪. અગ્નિ૦ ૫. દીવ૦ ૬. ઉદહિ૦ ૭ દિસા૦ ૮. વાડ૦ ૯. થણિય૦ ૧૦. । વાણમંતરા અઢવિહા પ૦ તં—કિન્નરા ૧. કિંપુરિસા ૨. મહોરગા ૩. ગંધવ્વા ૪. જક્ષ્ણા ૫. રક્ષ્ણા ૬. ભૂયા ૭. પિસાચા ૮. । જોઈસિયા પંચવિહા પ૦ તં—ચંદા ૧. સૂરા ૨. ગહા ૩. નક્ષત્રા ૪. તારા ૫. । વેમાણિઆ દુવિહા પ૦ તં—કપ્પોવન્ના ૧. ય કપ્પાઈયા ય । કપ્પોવન્ના બારસવિહા પ૦ તં—સોહમ્મા ૧. ઈસાણા ૨. સર્ણકુમારા ૩. માર્હિદા ૪. બંધલોયા ૫. લંતયા ૬. મહાસુક્કા ૭. સહસ્સારા ૮. આણયા ૯. પાણયા ૧૦. આરણા ૧૧. અચ્ચુયા ૧૨. । કપ્પાઈયા દુવિહા પ૦ તં—ગેવિજ્જગા ય અણુત્તરોવવાઈયા ય । ગેવિજ્જગા નવવિહા પ૦ તં—હિટ્ઠિમહિટ્ઠિમગેવિજ્જગા ૧. હિટ્ઠિમમજ્ઞિમ૦ ૨. હિટ્ઠિમઝરિમ૦ ૩. મજ્ઞિમહેટ્ઠિમ૦ ૪. મજ્ઞિમમજ્ઞિમ૦ ૫. મજ્ઞિમઝરિમ૦ ૬. ઝરિમહેટ્ઠિમ૦ ૭. ઝરિમમજ્ઞિમ૦ ૮. ઝરિમઝરિમ૦ ૯. । અણુત્તરોવવાઈયા પંચવિહા પ૦ તં—વિજયા ૧. વેજયંતા ૨. જયંતા ૩. અપરાજિતા ૪. સવ્વહુસિદ્ધા ૫” । (પ્રજ્ઞા૦ સૂ૦ ૩૮)

૧. તે તે જાતિના સમુદાયનું ગ્રહણ કરવા માટે (તજ્જાતીયસમૂહપ્રતિપાદકત્વાર્થ) ‘દંડક’ શબ્દ યોજાયો છે. જેને વિષે જીવ પોતે કરેલાં કર્મોનો દંડ પામે તે ‘દંડક’ કહેવાય છે. આ સંબંધમાં એવો પણ ખુલાસો નજરે પડે છે કે એકાર્થક સરખો પાઠ જેમાં આવતો હોય તે ‘દંડક’ કહેવાય છે. જેમકે ડહ, નહ, ણહ, વહ, મહ વગેરે ધાતુઓ ગતિવાચક હોવાથી તે ‘દંડક’ ધાતુઓ કહેવાય છે. કુલે દંડકો ચોવીસ છે. તેનાં નામો માટે શ્રીભગવતીસૂત્ર (સૂ૦ ૮)ની વ્યાખ્યા કરતાં શ્રીઅભયદેવસૂરિ નીચે મુજબની ગાથાનું ટંચણ કરે છે :-

“નેરહયા ૧ અસુરહૈ ૧૦ પુઢવાઈ ૫ બેંદિયાદઓ ૩ ચેવ ।

પંચિદિયતિરિય ૧ નરા ૧ વંતર ૧ જોઈસિય ૧ વેમાણી ॥૧॥”

મોટે ભાગે ‘નેરહયા’ શબ્દ દ્વારા સાતે નરકને લગતા સરખા પાઠે—આલાપકો—સૂચવાયા છે, માટે તે એક દંડક જાણવો. ‘અસુરકુમાર જાવ થણિયકુમાર’ ઇત્યાદિ શબ્દો વડે જુદા જુદા આલાવાઓ સૂચવાયેલા હોવાથી એના દશ દંડકો ગણાય છે. એવી રીતે એકેન્દ્રિયના અધિકારમાં પ્રાયઃ ‘પુઢવિકાઈયા’ ઇત્યાદિ શબ્દ વડે પૃથક્ પૃથક્ આલાવાઓ સૂચવાયા છે, તેથી એના પાંચ દંડકો ગણાય છે.

નરકના સાત, વ્યંતરના આઠ, જ્યોતિષ્કના પાંચ અને વૈમાનિકના ૨૬ ભેદ હોવા છતાં એ પ્રત્યેકના એકેક જ દંડક ગણાય છે, જ્યારે ભુવનપતિના દશ દંડકો ગણાય છે તેનો શો હેતુ છે ? આનો ઉત્તર એમ સૂચવાય છે કે અસુરકુમાર અને નાગકુમાર વચ્ચે નરકના પ્રસ્તર (પાથડા)નું તેમજ નારકી જીવોનું અંતર છે, એવી રીતે નાગકુમાર અને વિદ્યુત્કુમાર વચ્ચે, એમ ભુવનપતિના અન્ય ભેદો આશ્રી છે. આવું અંતર નારક, વ્યંતર વગેરેના સંબંધમાં નથી તેથી, તે પ્રત્યેકનો એકેક દંડક ગણાય છે, જોકે રત્નપ્રભા અને શર્કરાપ્રભા વચ્ચે તેના આધારભૂત ઘનોદધિ, ઘનવાત, તનુવાત અને આકાશનું આંતરું છે.

જ્યોતિષી—ચન્દ્ર, સૂર્ય, ગ્રહ ૮૮, નક્ષત્ર ૨૮, તારઓ એ પ્રકારે પાંચ ભેદ જ્યોતિષી.

વૈમાનિક—સૌધર્મ ૧, ઈશાન ૨, સનત્કુમાર ૩, મહેદ્ર ૪, બ્રહ્મ ૫, લાંતિક ૬, મહાશુક ૭, સહસ્રાર ૮, આનંત ૯, પ્રાણ ૧૦, આરણ ૧૧, અચ્યુત ૧૨, નવગ્રૈવેયક ૯, પાંચ અનુત્તર-વિજય ૧, વિજયંત ૨, જયંત ૩, અપરાજિત ૪, સર્વાર્થસિદ્ધ ૫ એ પ્રકારે સર્વ ૨૬^૧ ઇત્યાદિ જીવભેદ જાણી લેવા.

(સંખ્યાદ્વાર)

પૂર્વોત્તપન્નસંખ્યા—મનુષ્ય સિવાયનાર ૩^૧ દંડકમાં અસંખ્યાતા, વનસ્પતિમાં અનંતા, મનુષ્યમાં સંખ્યાતા અથવા અસંખ્યાતા એ પ્રમાણે સંખ્યાદ્વાર છે.

૧. “દેવા ચઽવિહા પન્નન્તા, તંજહા—ભવણવાસી ૧. વાળમંતરા ૨. જોઈસિઆ ૩. વેમાણિઆ ૪. । ભવણવાસી દસવિહા પ૦ તં—અસુરકુમાર ૧. નામ૦ ૨ સુવન્ન૦ ૩. વિજ્ઞુ૦ ૪. અગ્નિ૦ ૫. દીવ૦ ૬. ઉદહિ૦ ૭ દિસા૦ ૮. વાઝ૦ ૯. થણિય૦ ૧૦. ।....વાળમંતરા અઢવિહા પ૦ તં—કિન્નરા ૧. કિંપુરિસા ૨. મહોરગા ૩. ગંધવ્વા ૪. જક્ષ્મા ૫. રક્ષ્મા ૬. મૂયા ૭. પિસાચા ૮. ।....જોઈસિયા પંચવિહા પ૦ તં—ચંદા ૧. સૂરા ૨. ગહા ૩. નક્ષત્રા ૪. તારા ૫. ।....વેમાણિઆ દુવિહા પ૦ તં—કપ્પોવન્ના ૧. ય કપ્પાઈયા ય । કપ્પોવન્ના બારસવિહા પ૦ તં—સોહમ્મા ૧. ર્સાણા ૨. સળકુમારા ૩. માર્હિદા ૪. બંમલોયા ૫. લંતયા ૬. મહાસુક્કા ૭. સહસ્સારા ૮. આણયા ૯. પાણયા ૧૦. આરણા ૧૧. અચ્ચુયા ૧૨. ।....કપ્પાઈયા દુવિહા પ૦ તં—ગેવિજ્જગા ય અણુત્તરોવવાઈયા ય ।....ગેવિજ્જગા નવવિહા પ૦ તં—હિદ્ધિમહિદ્ધિમગેવિજ્જગા ૧. હિદ્ધિમમજ્ઞિમ૦ ૨. હિદ્ધિમઝવરિમ૦ ૩. મજ્ઞિમહેદ્ધિમ૦ ૪. મજ્ઞિમમજ્ઞિમ૦ ૫. મજ્ઞિમઝવરિમ૦ ૬. ઝવરિમહેદ્ધિમ૦ ૭. ઝવરિમમજ્ઞિમ૦ ૮. ઝવરિમઝવરિમ૦ ૯. ।....અણુત્તરોવવાઈયા પંચવિહા પ૦ તં—વિજયા ૧. વેજયંતા ૨. જયંતા ૩. અપરાજિતા ૪. સવ્વહસિદ્ધા ૫” । (પ્રજ્ઞા૦ સૂ૦ ૩૮)

૧. તે તે જાતિના સમુદાયનું ગ્રહણ કરવા માટે (તજ્જાતીયસમૂહપ્રતિપાદકત્વાર્થ) ‘દંડક’ શબ્દ યોજાયો છે. જેને વિષે જીવ પોતે કરેલાં કર્મોનો દંડ પામે તે ‘દંડક’ કહેવાય છે. આ સંબંધમાં એવો પણ ખુલાસો નજરે પડે છે કે એકાર્થક સરખો પાઠ જેમાં આવતો હોય તે ‘દંડક’ કહેવાય છે. જેમકે ઝખ, નખ, ણખ, વખ, મખ વગેરે ધાતુઓ ગતિવાચક હોવાથી તે ‘દંડક’ ધાતુઓ કહેવાય છે. કુલે દંડકો ચોવીસ છે. તેનાં નામો માટે શ્રીભગવતીસૂત્ર (સૂ૦ ૮)ની વ્યાખ્યા કરતાં શ્રીઅભયદેવસૂરિ નીચે મુજબની ગાથાનું ટાંચણ કરે છે :-

“નેરૂયા ૧ અસુરાઈ ૧૦ પુઢવાઈ ૫ બંદિયાદઓ ૩ ચેવ ।

પંચિદિયતિરિય ૧ નરા ૧ વંતર ૧ જોઈસિય ૧ વેમાણી ॥૧॥”

મોટે ભાગે ‘નેરૂયા’ શબ્દ દ્વારા સાતે નરકને લગતા સરખા પાઠો-આલાપકો-સૂચવાયા છે, માટે તે એક દંડક જાણવો. ‘અસુરકુમાર જાવ થણિયકુમાર’ ઇત્યાદિ શબ્દો વડે જુદા જુદા આલાવાઓ સૂચવાયેલા હોવાથી એના દશ દંડકો ગણાય છે. એવી રીતે એકેન્દ્રિયના અધિકારમાં પ્રાયઃ ‘પુઢવિકાઈયા’ ઇત્યાદિ શબ્દ વડે પૃથક્ પૃથક્ આલાવાઓ સૂચવાયા છે, તેથી એના પાંચ દંડકો ગણાય છે.

નરકના સાત, વ્યંતરના આઠ, જ્યોતિષ્કના પાંચ અને વૈમાનિકના ૨૬ ભેદ હોવા છતાં એ પ્રત્યેકના એકેક જ દંડક ગણાય છે, જ્યારે ભુવનપતિના દશ દંડકો ગણાય છે તેનો શો હેતુ છે ? આનો ઉત્તર એમ સૂચવાય છે કે અસુરકુમાર અને નાગકુમાર વચ્ચે નરકના પ્રસ્તર (પાથઢા)નું તેમજ નારકી જીવોનું અંતર છે, એવી રીતે નાગકુમાર અને વિદ્યુત્કુમાર વચ્ચે, એમ ભુવનપતિના અન્ય ભેદો આશ્રી છે. આવું અંતર નારક, વ્યંતર વગેરેના સંબંધમાં નથી તેથી, તે પ્રત્યેકનો એકેક દંડક ગણાય છે, જોકે રત્નપ્રભા અને શર્કરાપ્રભા વચ્ચે તેના આધારભૂત ઘનોદધિ, ઘનવાત, તનુવાત અને આકાશનું આંતરૂં છે.

(१)

अथ पूर्वोत्पन्नसंख्या लिख्यते

श्रीपन्नवणा शरीरपद १२ मे वा अनुयोगद्वारे (सू० १४२) तथा ^१पंचसंग्रहे च कथितम् ।

प्र थ म ना र की के जी व व र्त मा न मे है	प्रतरके असंख्यात मे भाग में जितने आकाशप्रदेश आवे ती(इ)तने जीव प्रथम रत्नप्रभा नरक मे है । प्रतर का स्वरूप अने (और) श्रेणिका स्वरूप ^२ कथ्यते-सात रजु लंबी अने सात रजु चौड़ी अने एक प्रदेश की मोटी इसकूं तो घनीकृत लोक की एक प्रतर कहीये अने सात रजु प्रमाण लंबी अने एक प्रदेश प्रमाण चौड़ी अने एक प्रदेश प्रमाण मोटी इसकूं घनीकृत लोक की एक श्रेणि कहीये । जिहां कही समुच्चये प्रतर अने श्रेणिका मापा है तिहा (वहाँ) ऐसी प्रतर अने श्रेणि जाननी । इत्यलं ^३ विस्तरेण.	श्रेणि अंगुल प्रमाण चौड़ी अने सात रजु प्रमाण लंबी । तिस श्रेणी में असत् कल्पना करके श्रेणि २५६ कल्पीये । तिसका प्रथम वर्गमूल काढीये तो १६ होइ (वे) । दूजा(सरा) वर्गमूल काढीये तो ४ निकले है । तिस दूजे वर्गमूलकूं पहिले वर्गमूलसूं गुण्या ६४ होइ । तिण चौसठ (६४) श्रेणि प्रमाण तो चौड़ी अने सात रजु लम्बी असी सूची नीपजे । तिस सूची में जितने आकाशप्रदेश है तितने पहिली नरक में छ नरक के नारकी कम करके इतने नारकी जान लेने ।
दू जी न र क	श्रेणिके असंख्यात मे भाग में जितने आकाशप्रदेश आवे तितने दूजी नरक में नारकी जान लेने ।	श्रेणिके प्रदेशां का वर्गमूल काढतां जब बारमा वर्गमूल आवे तिस बार १२ मे वर्गमूल का भाग पूर्वोक्त श्रेणिके प्रदेशांकू दीजे जो हाथ आवे तितने नारकी दूजी नरक में जानने । एवं ^४ सर्वत्र ज्ञेयम् ।
तीसरी नरक	श्रेणि के असंख्यात में भाग ।	श्रेणिका १० मा वर्गमूल भाग हाथ लागे ।
चौथी नरक	श्रेणि के असंख्यात में भाग ।	श्रेणि ८ स्व(मा?)मूल भाग हाथ लगे ।
पांचवी नरक	श्रेणि के असंख्यात में भाग ।	श्रेणि ६ छठो वर्गमूल का भाग हाथ लगे ।
छट्टी नरक	श्रेणि के असंख्यात में भाग ।	श्रेणि ३ तीजो वर्गमूल का भाग हाथ लगे ।
सातवी नरक	श्रेणि के असंख्यात में भाग ।	श्रेणि २ दूजे वर्गमूल का भाग हाथ लगे ।
बादरपर्याप्त तेजस्काय		^५ किंचिन्न्यून घनावलि के समय प्रमाण ।
प्रत्येक	पर्याप्ते लोक के असंख्यात में भाग ।	लोक के असंख्यात में भाग ।

१. पंचसंग्रहमां पण कह्युं छे । २. कहेवाय छे । ३. विस्तारथी । ४. सर्व स्थळोमां । ५. कईक ओछ ।

(૧)

હવે પૂર્વોત્પન્નસંખ્યા લખે છે.

શ્રીપત્રવણા શરીરપદ ૧૨ માં અથવા અનુયોગ.માં (સૂત્ર ૧૪૨) તથા પંચસંગ્રહમાં પણ કહ્યું છે.

પ્ર થ મ ના ૨ કીના જી વ વ ર્ત મા ન માં છે.	પ્રતરના અસંખ્યાતમા ભાગમાં જેટલા આકાશ પ્રદેશ આવે એટલા જીવ પ્રથમ રત્નપ્રભા નરકમાં છે. પ્રતરનું સ્વરૂપ અને શ્રેણિનું સ્વરૂપ કહેવાય છે. સાત રજજી લાંબી અને સાત રજજી પહોળી અને એક પ્રદેશની જાડી એને ધનીકૃત લોકની એક પ્રતર કહેવાય છે અને સાત રજજી પ્રમાણ લાંબી અને એક પ્રદેશ પ્રમાણ પહોળી અને એક પ્રદેશ પ્રમાણ જાડી તેને ધનીકૃત લોકની એક શ્રેણિ કહેવાય છે, જ્યાં ક્યાંય પણ પ્રતર અને શ્રેણિનું માપ આવે છે, ત્યાં આવી રીતે પ્રતર અને શ્રેણિ જાણવી. (આટલા) વિસ્તારથી સર્વ.	શ્રેણિ અંગુલપ્રમાણ પહોળી અને સાત રજજી પ્રમાણ લાંબી. તે શ્રેણિમાં અસત્ કલ્પના કરીને શ્રેણિ ૨૫૬ કલ્પીએ. તેનું પ્રથમ વર્ગમૂળ કાઢીએ તો ૧૬ થાય. બીજું વર્ગમૂળ કાઢીએ તો ૪ નીકળે છે. તે બીજા વર્ગમૂળને પહેલાં વર્ગમૂળ સાથે ગુણતા ૬૪ થાય. તે ચોસઠ (૬૪) શ્રેણિ પ્રમાણ પહોળી અને સાત રજજી લાંબી એવી સૂચી થાય. તે સૂચીમાં જેટલા આકાશપ્રદેશ છે, એટલા પહેલી નરકમાં છ નરકના નારકી બાદ કરીને તેટલા નારકી જાણી લેવા.
બી જી ન ૨ ક	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગમાં જેટલા આકાશપ્રદેશ આવે તેટલા બીજી નરકમાં નારકી જાણી લેવા.	શ્રેણિના પ્રદેશોનું વર્ગમૂળ કાઢતાં જ્યારે બારમો વર્ગમૂળ આવે તે (બાર) ૧૨ માં વર્ગમૂળનો ભાગ પૂર્વોક્ત શ્રેણિના પ્રદેશોમાં ઉમેરતાં જે સંખ્યા આવે એટલા નારકી બીજી નરકના જાણવા એ પ્રકારે સર્વસ્થળે જાણવું.
ત્રીજી નરક	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	શ્રેણિના ૧૦ માં વર્ગ.ના આકાશ.જેટલા
ચોથી નરક	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	શ્રેણિના ૮ વર્ગમૂળના આકાશ. જેટલા
પાંચમી નરક	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	શ્રેણિના ૬ છઠ્ઠા વર્ગ.ના આકાશ.જેટલા
છઠ્ઠી નરક	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	શ્રેણિના ૩ ત્રીજા વર્ગ.ના આકાશ.જેટલા
સાતમી નરક	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	શ્રેણિના ૨ બીજા વર્ગ.ના આકાશ.જેટલા
બાદરપર્યાપ્ત તેજસ્કાય	૦	૧કંઈક ઓછા ઘનાવલિના સમય પ્રમાણ.
પ્રત્યેક નિગોદ પૃથ્વીકાય અપ્કાય	પર્યાપ્ત લોકના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	લોકના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા જાણવા.

૧. પંચસંગ્રહમાં પણ કહ્યું છે. ૨. કહેવાય છે. ૩. વિસ્તારથી. ૪. સર્વ સ્થળોમાં. ૫. કંઈક ઓછા.

बादर अप- र्याप्त पृथ्वी अप् तेज वायु प्रत्येक निगोद सू- क्ष्म पर्याप्ता अपर्याप्ता पृथ्वी अप् तेजो वायु निगोद	असंख्याते लोक के प्रदेशप्रमाण ।	असंख्याते लोक के प्रदेशप्रमाण ।
बे इं द्री ते इं द्री चौ रिं द्री नी सं ख्या	प्रतर के असंख्यात में भाग में कोडा कोड असंख्यात जोजन प्रमाण तो चौड़ी अने सात रजु प्रमाण लंबी ऐसी एक श्रेणी लीजे । तेहने प्रदेशो की असत् कल्पना ६५५३६ की करीये । तिसके वर्गमूल काढीये । प्रथम वर्गमूल २५६ का, दूजा १६, तीजा ४, चौथा २. ए कल्पना करके चार वर्गमूल है । पिण (किन्तु) परमार्थ थकी (से) असंख्याते वर्गमूल नीकले । ते सर्व वर्गमूल एकठा कर्या । अत्र तो २७८ हूइ पिण परमार्थथी असंख्याते वर्गमूल प्रमाण तो चौड़ी श्रेणीया अने सात रजु लंबीया । एहवी बेंद्रीयानी सूची निपजे । तिस सूची में जितने आकाश-प्रदेश है तितने बेंद्री जीव जान लेने । 'इति अनुयोग-द्वारात् ज्ञेयं तथा पन्नवणा पद बारमेथी है ।	एक प्रतर अंगुल के असंख्यात में भाग में एक बेंद्री आदिक स्थापीये । इम स्थापना करता घनीकृत लोकनी एक प्रतर संपूर्ण भरयें इतने बेंद्री, तेंद्री, चौरेंद्री है, अथवा आवलिका के असंख्यात में भाग में जितने समय आवें तितने काल में एकेक बेंद्री, तेंद्री, चौरेंद्री अपहरीये तो असंख्याती अवसरपिणी उत्सर्पिणी में संपूर्ण एक प्रतर के बेंद्री अपहरे जावे । एवं तेंद्री, चौरेंद्री पिण जान लेने । एह समास अने पिछना 'अनुयोगद्वार'ना समास एक ही जानना । केवल प्रकारांतर ही है । परं परमार्थथी एक ही समजना । इत्यलं विस्तरेण ।
सं मू र्च्छि म म नु ष्य	श्रेणि के असंख्यात में भाग ।	एक प्रदेशी श्रेणी सात रजु प्रमाण लंबी तिसमे सु अंगुल प्रमाण प्रदेश लंबे लीजे, तिसमें असत् कल्पना करे के २५६ प्रदेश, तिसका प्रथम वर्गमूल १६, दूजा वर्गमूल ४ का, तीजा २ का । तिस तीजे कूं पहिले वर्गमूल सू गुण्या ३२ होइ । परमार्थ तो असंख्यात का जानना । तिस ३२ प्रदेश के खंडकूं एक संमूर्च्छिम मनुष्य के शरीर करके अपहरीये जो एक मनुष्य और हूइ तो सात रजु लंबी श्रेणिके प्रदेश अपहरे जाये । ते तो नहीं है ।

બાદર અપ- યાપ્ત પૃથ્વી, અપ્, તેજ, વાયુ, પ્રત્યેક નિગોદ, સૂ- ક્ષ્મ પર્યાપ્તા, અપર્યાપ્તા, પૃથ્વી, અપ્, તેજો, વાયુ, નિગોદ	અસંખ્યાત લોકના પ્રદેશપ્રમાણ	અસંખ્યાત લોકના પ્રદેશપ્રમાણ
બે ઈ દ્વિય તે ઈ દ્વિય ચતુ રિ ન્દ્રિય ની સં ખ્યા	પ્રતરના અસંખ્યાતમા ભાગમાં કોડાકોડઅસંખ્યાતયોજનપ્રમાણતોપહોળી અનેસાતરજજુપ્રમાણલાંબીએવીએકશ્રેણી લેવી. તેના પ્રદેશોની અસત્ કલ્પના દૃપપઉદની કરવીતેનુંવર્ગમૂળકાઢવુંપ્રથમ વર્ગમૂળ ૨૫૬નું, બીજું ૧૬, ત્રીજું ૪, ચોથું ૨, આ કલ્પના કરીને ચાર વર્ગમૂળ છે. પણ પરમાર્થથી અસંખ્યાત વર્ગમૂળની કળે. તે સર્વ વર્ગમૂળ એકઠા કર્યા. અહીં તો ૨૭૮ થયા. પણ પરમાર્થથી અસંખ્યાત વર્ગમૂળ પ્રમાણ તો પહોળી શ્રેણિ અને સાત રજજુ લાંબી. એવી બેઈન્દ્રિયોની શ્રેણિ બને. તે શ્રેણિમાં જેટલા આકાશ પ્રદેશ છે, તેટલા બેઈન્દ્રિય જીવ જાણવા. આ પ્રમાણે ^૧ અનુયોગદ્વારથી જાણવું તથા પત્રવણા પદ બારમા જાણવું	એક પ્રતરના અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગમાં બેન્દ્રિય આદિ સ્થાપવા. આ સ્થાપના કરતાં ઘનીકૃત લોકની એક પ્રતર સંપૂર્ણ ભરાય એટલા બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય ચઉરિન્દ્રિય છે, અથવા આવલિકાના અસંખ્યાતમા ભાગમાં જેટલા સમય આવે તેટલા કાળમાં એકેક બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય ચઉરિન્દ્રિય અપહરીએ તો અસંખ્યાતી અવસર્પિણી ઉત્સર્પિણીમાં સંપૂર્ણ એક પ્રતરના બેઈન્દ્રિય અપહરી જાય. એ પ્રકારે તેઈન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય પણ જાણવા. આ સમાસ અને પછીના ‘અનુયોગદ્વાર’નો સમાસ એક જ જાણવો. કેવળ પ્રકારાંતર જ છે. પરંતુ પરમાર્થથી એક જ સમજવો. આટલો વિસ્તાર બસ છે.
સં મૂ ર્ચ્છિ મ મ નુ ષ્ય	શ્રેણિના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા.	એક પ્રદેશી શ્રેણી સાત રજજુ પ્રમાણ લાંબી, તેમાં અંગુલ પ્રમાણ પ્રદેશ લાંબો લેવો, તેમાં અસત્ કલ્પના કરવી કે ૨૫૬ પ્રદેશ, તેનું પ્રથમ વર્ગમૂળ ૧૬, બીજું વર્ગમૂળ ૪નું, ત્રીજું ૨નું, તે ત્રીજાને પહેલા વર્ગમૂળ સાથે ગુણતાં ઉર થાય. પરમાર્થથી તો અસંખ્યાતનું જાણવું. તે ઉર પ્રદેશના ખંડનું એક સંમૂર્ચ્છિમ મનુષ્યના શરીર કરીને અપહરીએ અને જો એકમનુષ્ય વધારે હોય તો સાત રજજુ લાંબી શ્રેણિના પ્રદેશ અપહરી જાય, પણ વધારે એક મનુષ્ય નથી.

गर्भज मनुष्य	पाँच में वर्ग के घन प्रमाण ।	
भवनपति	प्रतरके असंख्यात में भाग ११भः प्रदेश तुल्य जानने ।	अंगुल प्रमाण श्रेणी के प्रथम वर्गमूल के असंख्यात में भाग प्रदेश प्रमाण ।
व्यं त र	प्रतर के असंख्यात में भाग ।	संख्याते योजन प्रमाण खंड एकेक व्यंतरे करी अपहरता संपूर्ण प्रतर अपहरे । इहां संख्याते योजन प्रमाण खंड चतुरस्र ।
जो ति षी	प्रतर के असंख्यात में भाग ।	२५६ अंगुल का खंड चतुरस्र । तितना खंड एकेक जोतिषी करके अपहर्या संपूर्ण प्रतर अपहराय । घनीकृत सर्वत्र है ।
सौ ध र्म ई शा न र	प्रतर के असंख्यात में भाग ।	अंगुल प्रमाण चौड़ी सात रज्जु प्रमाण लंबी श्रेणी तिसकी असत् कल्पना २५६ श्रेणी, तिसका प्रथम वर्गमूल १६ का, दूजा वर्गमूल ४ का, तीजा २ का । तीजे वर्गमूलकूं दूजे वर्गमूलसू गुण्या ८ होइ । परमार्थशी तो असंख्याती है । इम कल्पनास्वरूप (प) ८ श्रेणि प्रमाण चौड़ी, सात रज्जु लंबी सूची नीपजे । तिस सूचीमें जितने आकाशप्रदेश है तितने सौधर्म ईशान देवलोक के देवता है वर्तमान काल में । इत्यलम् ।
सनत्कुमार महेन्द्र २	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	श्रेणिका ग्यारमा वर्गमूल काढी नें तिस ही श्रेणिके प्रदेशाकूं ग्यारमें वर्गमूल का भाग दीये जो हाथ लगे तितने देवता है । एवं जितर(ना)मा वर्गमूल होवे तिस ही का भाग ।
ब्रह्मदेव	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	श्रेणिका ९ मा मूल. श्रेणिके प्रदेशो भाग ।
लांतक	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	श्रेणि ७ स्वमूल. भाग उपरवत् ।
महाशुक्र	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	श्रेणि ५ स्वमूल. भाग देना उपरवत् ।
सहस्रार	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	श्रेणि ४ स्वमूल. भाग उपरवत् दे[ले]णा ।
आनतादि ४	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	पल्योपम के असंख्यात में भाग समयप्रमाण ।
प्रैवेयक ९	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	पल्योपम के बृहत्तर असंख्यात में भाग ।
अनुत्तर ४	श्रेणी के असंख्यात में भाग है ।	पल्योपम के अतिबृहत्तम असंख्यात में भाग ।
सर्वार्थसिद्ध	संख्याते ।	संख्याते, क्षेत्रहस्वत्वात् ।

ગર્ભજ મનુષ્ય	પાંચમા વર્ગના ધન પ્રમાણ.	
ભવનપતિ	પ્રતરના અસંખ્યાતમા ભાગના આકાશ- પ્રદેશ સમાન અસંખ્યાત શ્રેણિઓ જેટલા	અંગુલ પ્રમાણ શ્રેણીના આ. પ્રદે. ના પ્રથમ વર્ગ. ના અસં. ભા. થી સં. ગુણ કરતાં જેટલી શ્રે. આવે તેટલા
વ્યં ત ર	પ્રતરના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	સંખ્યાત યોજન પ્રમાણ ખંડ એકેક વ્યંતરે કરી અપહરતાં સંપૂર્ણ પ્રતર અપહરે, અહીં સંખ્યાત યોજન પ્રમાણ ખંડ ચતુરસ્ર.
જો તિ ષી	પ્રતરના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા	૨૫૬ અંગુલના ચઉરસ ખંડ, તેટલા ખંડ, એકેક જોતિષી કરીને અપહર્યા. સંપૂર્ણ પ્રતર અપહરાય. ધનીકૃત સર્વત્ર છે.
સૌ ધ ર્મ ઈ શા ન ર	પ્રતરના અસંખ્યાતમા ભાગ (અસં- ખ્યાતી શ્રેણિના આકાશ પ્રદેશ) જેટલા	અંગુલ પ્રમાણ પહોળી, સાત રજજુ પ્રમાણ લાંબી શ્રેણી, તેની અસત્ કલ્પના ૨૫૬ શ્રેણી, તેનું પ્રથમ વર્ગમૂળ ૧૬નું, બીજું વર્ગમૂળ ૪નું, ત્રીજું ૨નું, ત્રીજા વર્ગમૂળને બીજા વર્ગમૂળ સાથે ગુણતાં ૮ થાય. પરમાર્થથી તો અસંખ્યાતી છે. એમ કલ્પના-સ્વરૂપ ૮ શ્રેણી પ્રમાણ પહોળી, સાત રજજુ લાંબી શ્રેણિ બને, તે શ્રેણિમાં જેટલા આકાશ પ્રદેશ છે, તેટલા સૌધર્મ ઈશાન દેવલોકના દેવતા છે, વર્તમાન કાળમાં. આટલું પર્યાપ્ત છે.
સનત્કુમાર મહેન્દ્ર ૨	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	શ્રેણિનું અગિયારમું વર્ગમૂળ કાઢીને તેજ શ્રેણિના પ્રદેશોને અગિયારમા વર્ગમૂળથી ભાગતાં જે સંખ્યા આવે. તેટલા દેવતા છે, તે પ્રકારે જેટલામો વર્ગમૂળ હોય તેટલા જ ભાગ જાણવા.
બ્રહ્મદેવ	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	શ્રેણિનું ૮મું મૂળ, શ્રેણિના પ્રદેશો ભાગ.
લાંતક	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	શ્રેણિ ૭ સ્વમૂળ, ભાગ ઉપરવત્.
મહાશુક	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	શ્રેણિ ૫ સ્વમૂળ, ભાગ ઉપરવત્
સહસ્રાર	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	શ્રેણિ ૪ સ્વમૂળ, ભાગ ઉપરવત્ લેવા
આનતાદિ ૪	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	પલ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગ સમયપ્રમાણ
ઐવેયક ૯	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	પલ્યોપમના બૃહત્તર અસંખ્યાતમા ભાગ
અનુત્તર ૪	શ્રેણીના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	પલ્યોપમના અતિબૃહત્તમ અસંખ્યાતમા ભાગ
સર્વાર્થસિદ્ધ	સંખ્યાતમા ભાગ જેટલા છે.	સંખ્યાતા, ક્ષેત્રહસ્તવાત્

	एह यंत्र श्री ^१ 'प्रज्ञापना' थकी तथा श्री'अनुयोगद्वार'थी ।	ए यंत्र 'प्रज्ञापना,' श्री'अनुयोगद्वार'थी तथा २श्री'पंचसंग्रहे' श्वेतांबर आम्नाय के ग्रंथ थकी जान लेना ।

१. "नेरइयाणं भंते ! केवइया वेउव्वियसरीरा पन्नत्ता ? गोयमा ! दुविहा पन्नत्ता, तंजहा—बद्धेल्ला य मुक्केल्ला य, तत्थ णं जे ते बद्धेल्ला ते णं असंखेज्जा, असंखेज्जाहिं उस्सप्पिणिओसप्पिणिहिं अवहीरंति कालतो, खेत्ततो असंखिज्जाओ सेढीओ पयरस्स असंखेज्जइभागो, तासि णं सेढीणं विक्खंभसूई अंगुलपढमवग्गमूलं बितीयवग्गमूलपडुप्पणं अहव णं अंगुलबितीयवग्गमूलघणप्पमाणमेत्ताओ सेढीतो " । (सू० १७८) "असुरकुमारणं भंते ! विक्खंभसूई अंगुलपढमवग्गमूलस्स संखेज्जतिभागो....एवं जाव थणियकुमारा" । (सू० १७९) पुढविकाइयाणं भंते ! केवइया ओरालियसरीरा प० ? गो० ! दुविहा प० तं०—बद्धेल्ला य मुक्केल्ला य, तत्थ णं जे ते बद्धेल्ला ते णं असंखेज्जा, असंखेज्जाहिं उस्सप्पिणिओसप्पिणिहिं अवहीरंति कालतो, खेत्ततो असंखेज्जा लोगा,...तेया कम्मगा जहा एएसि चैव ओरालिया, एवं आउकाइयतेउकाइया वि । वाउकाइयाणं भंते ! केवतिया ओरालियसरीरा प० ? गो० ! दु० प० तं०—बद्धेल्ला य मुक्केल्ला य, दुविहा वि जहा पुढविकाइयाणं ओरालिया, वेउव्वियाणं पुच्छ, गो० दु० तं०—बद्धेल्ला य मुक्केल्ला य, तत्थ णं जे ते बद्धेल्ला ते णं असंखेज्जा, समए समए अवहीरमाणा अवहीरमाणा पलिओवमस्स असंखेज्जइभागमेत्तेणं कालेणं अवहीरंति नो चैव णं अवहिया सिया,...वणप्फइकाइयाणं जहा पुढविकाइयाणं, णवरं तेयाकम्मगा जहा ओहिया तेयाकम्मगा । बेइदियाणं भंते ! केवइया ओरालिया सरीरा प० ? गो० ! दु० तं०—बद्धे० मुक्के०, तत्थ णं जे ते बद्धेल्ला ते णं असंखेज्जा, असंखेज्जाहिं उस्सप्पिणिओसप्पिणिहिं अवहीरंति कालतो, खेत्ततो असंखेज्जाओ सेढीओ पयरस्स असंखेज्जइभागो, तासि णं सेढीणं विक्खंभसूई असंखेज्जाओ जोयणकोडाकोडिओ असंखेज्जाइं सेढिवग्गमूलाइं । बेइदियाणं ओरालियसरीरेहिं बद्धेल्लेहिं पयरो अवहीरंति, असंखेज्जाहिं उस्सप्पिणीओसप्पिणीहिं कालतो, खेत्ततो अंगुलपयरस्स आवलियाते य असंखेज्जतिभागपलिभागेणं,...एवं जाव चउरिदिया । पंचिदियतिरिक्खजोणियाणं एवं चैव ।.... मणुसाणं भंते ! केवइया ओरालियसरीरा प० ? गो० ! दु० तं०—बद्धे० मुक्के०, तत्थ णं जे ते बद्धेल्ला ते णं सिय संखिज्जा सिय असंखिज्जा, जहणपदे संखेज्जा संखेज्जाओ कोडाकोडीओ तिजमलपयस्स उवरि चउजमलपयस्स हिट्ठा, अहव णं छट्ठो वग्गो अहव णं छण्णउईछेयणगदाइरासी, उक्कोसपए असंखिज्जा, असंखिज्जाहिं उस्सप्पिणिओसप्पिणीहिं अवहीरंति कालतो, खेत्तओ रूवपक्खित्तेहिं सेढी अवहीरई, तीसे सेढीए आकासखेत्तेहिं अवहारो मग्गिज्जइ असंखेज्जा असंखेज्जाहिं उस्सप्पिणिओसप्पिणीहिं कालतो, खेत्ततो अंगुलपढमवग्गमूलं तइयवग्गमूलपडुप्पणं,...। वाणमंतराणं जहा नेरइयाणं ओरालिया आहासगा य, वेउव्वियसरीरा जहा नेरइयाणं, नवरं तासि णं सेढीणं विक्खंभसूई संखेज्जजोअणसयवग्गपलिभागो पयरस्स....। तासि णं सेढीणं विक्खंभसूई बिच्छप्पनंगुलसयवग्गपलिभागो पयरस्स, वेयाणियाणं एवं चैव, नवरं तासि णं सेढीणं विक्खंभसूई अंगुलबितीयवग्गमूलं तइयवग्गमूलपडुप्पणं अहवणं अंगुलतइयवग्गमूलघणप्पमाणमेत्ताओ सेढीओ,....।" (सू० १८०)

२. पंचसंग्रहना द्वितीय 'बंधक' द्वारनी गाथाओ -

"पत्तेय पज्जवणकाइया उ पयरं हरंति लोगस्स । अंगुलअसंखभागेण भाइयं भूदगतणू य ॥१०॥

आवलिवग्गो अंतावलीय गुणिओ हु बायरो तेऊ । वाऊ लोगासंखं सेसतिगमसंखया लोगा ॥११॥

	આ યંત્ર શ્રી 'પ્રજ્ઞાપના'માંથી તથા શ્રી 'અનુયોગદ્વાર'થી	આ યંત્ર 'પ્રજ્ઞાપના,' શ્રી અનુયોગ-દ્વારથી તથા 'શ્રીપંચસંગ્રહ' શ્લોકોમાંથી આભ્યાસના ગ્રંથથી જાણી લેવું.

1. “નેરડયાણં ભંતે ! કેવડયા વેડવ્વિયસરીરા પન્નત્તા ? ગોયમા ! દુવિહા પન્નત્તા, તંજહા—બદ્દેલ્લાયા ય મુક્કેલ્લાયા ય, તત્થ ણં જે તે બદ્દેલ્લાયા તે ણં અસંખેજ્જા, અસંખેજ્જાહિં ઉસ્સપ્પિણિઓસપ્પિણિહિં અવહીરંતિ કાલતો, ખેત્તતો અસંખિજ્જાઓ સેઢીઓ પયરસ્સ અસંખેજ્જાઇભાગો, તાસિ ણં સેઢીણં વિક્ખંભસૂઈ અંગુલપદમવગ્ગમૂલં બિત્તીયવગ્ગમૂલપદુપ્પણં અહવ ણં અંગુલબિત્તીયવગ્ગમૂલઘણપ્પમાણમેત્તાઓ સેઢીતો ” । (સૂ. ૧૭૮) “અસુરકુમારાણં ભંતે ! વિક્ખંભસૂઈ અંગુલપદમવગ્ગમૂલસ્સ સંખેજ્જતિભાગો....એવં જાવ થણિયકુમારા” । (સૂ. ૧૭૯) પુઢવિકાઇયાણં ભંતે ! કેવડયા ઓરાલિયસરીરા પાં ? ગોં ! દુવિહા પાં તં—બદ્દેલ્લાયા ય મુક્કેલ્લાયા ય, તત્થ ણં જે તે બદ્દેલ્લાયા તે ણં અસંખેજ્જા, અસંખેજ્જાહિં ઉસ્સપ્પિણિઓસપ્પિણિહિં અવહીરંતિ કાલતો, ખેત્તતો અસંખેજ્જા લોગા,...તેયા કમ્મગા જહા ઈર્સિ ચેવ ઓરાલિયા, એવં આડકાઇયતેડકાઇયા વિ । વાડકાઇયાણં ભંતે ! કેવતિયા ઓરાલિયસરીરા પાં ? ગોં ! દું પાં તં—બદ્દેલ્લાયા ય મુક્કેલ્લાયા ય, દુવિહા વિ જહા પુઢવિકાઇયાણં ઓરાલિયા, વેડવ્વિયાણં પુચ્છા, ગોં દું તં—બદ્દેલ્લાયા ય મુક્કેલ્લાયા ય, તત્થ ણં જે તે બદ્દેલ્લાયા તે ણં અસંખેજ્જા, સમએ સમએ અવહીરમાણા અવહીરમાણા પલિઓવમસ્સ અસંખેજ્જાઇભાગમેત્તેણં કાલેણં અવહીરંતિ નો ચેવ ણં અવહિયા સિયા,...વળપ્પફાઇયાણં જહા પુઢવિકાઇયાણં, ણવરં તેયાકમ્મગા જહા ઓહિયા તેયાકમ્મગા । બેઈદિયાણં ભંતે ! કેવડયા ઓરાલિયા સરીરા પાં ? ગોં ! દું તં—બદ્દેં મુક્કેં, તત્થ ણં જે તે બદ્દેલ્લાયા તે ણં અસંખેજ્જા, અસંખેજ્જાહિં ઉસ્સપ્પિણિઓસપ્પિણિહિં અવહીરંતિ કાલતો, ખેત્તતો અસંખેજ્જાઓ સેઢીઓ પયરસ્સ અસંખેજ્જાઇભાગો, તાસિ ણં સેઢીણં વિક્ખંભસૂઈ અસંખેજ્જાઓ જોયણકોડાકોડિઓ અસંખેજ્જાઈ સેઢિવગ્ગમૂલાઈ । બેઈદિયાણં ઓરાલિયસરીરેહિં બદ્દેલ્લોહિં પયરો અવહીરંતિ, અસંખેજ્જાહિં ઉસ્સપ્પિણીઓસપ્પિણીહિં કાલતો, ખેત્તતો અંગુલપયરસ્સ આવલિયાતે ય અસંખેજ્જતિભાગપલિભાગેણં,...એવં જાવ ચડરિંદિયા । પંચિદિયતિરિક્ખંજોણિયાણં એવં ચેવ ।.... મણુસાણં ભંતે ! કેવડયા ઓરાલિયસરીરા પાં ? ગોં ! દું તં—બદ્દેં મુક્કેં, તત્થ ણં જે તે બદ્દેલ્લાયા તે ણં સિય સંખિજ્જા સિય અસંખિજ્જા, જહણ્ણપદે સંખેજ્જા સંખેજ્જાઓ કોડાકોડીઓ તિજમલપયસ્સ ઉવરિં ચડજમલપયસ્સ હિટ્ઠા, અહવ ણં છટ્ઠો વગ્ગો અહવ ણં છળ્ણડઈછેયણગદાઇરાસી, ઉવકોસપએ અસંખિજ્જા, અસંખિજ્જાહિં ઉસ્સપ્પિણિઓસપ્પિણીહિં અવહીરંતિ કાલતો, ખેત્તઓ રૂવપવિખત્તેહિં સેઢી અવહીરઈ, તીસે સેઢીએ આકાસખેત્તેહિં અવહારો મગ્ગિજ્જા અસંખેજ્જા અસંખેજ્જાહિં ઉસ્સપ્પિણિઓસપ્પિણીહિં કાલતો, ખેત્તતો અંગુલપદમવગ્ગમૂલં તડયવગ્ગમૂલપદુપ્પણં,...। વાણમંતરાણં જહા નેરડયાણં ઓરાલિયા આહારાયા ય, વેડવ્વિયસરીરા જહા નેરડયાણં, નવરં તાસિ ણં સેઢીણં વિક્ખંભસૂઈ સંખેજ્જજોઅણસયવગ્ગપલિભાગો પયરસ્સ....। તાસિ ણં સેઢીણં વિક્ખંભસૂઈ બિચ્છપ્પન્નંગુલસયવગ્ગપલિભાગો પયરસ્સ, વેયાણિયાણં એવં ચેવ, નવરં તાસિ ણં સેઢીણં વિક્ખંભસૂઈ અંગુલબિત્તીયવગ્ગમૂલં તડયવગ્ગમૂલપદુપ્પણં અહવણં અંગુલતડયવગ્ગમૂલઘણપ્પમાણમેત્તાઓ સેઢીઓ,...।” (સૂ. ૧૮૦)

2. પંચસંગ્રહના દ્વિતીય ‘બંધક’ દ્વારની ગાથાઓ -

“પત્તેય પજ્જવળકાઇયા ડ પયરં હરંતિ લોગસ્સ । અંગુલઅસંખભાગેણ ભાઇયં ભૂદગતણૂ ય ॥૧૦॥
આવલિવગ્ગો અંતાવલીય ગુણિઓ હુ બાયરો તેઠ્ઠ । વાઠ લોગાસંખં સેસતિગમસંખયા લોગા ॥૧૧॥

(२) ^१वृद्धि-हानी भगवती श० ५, उ० ८

०	^१ वृद्धि	हायति
जीव	०	०
नरकादि वैमानिक २४	उत्कृष्ट आवलि असंख्य भाग	उत्कृष्ट आवलि असंख्य भाग
सिद्ध	उत्कृष्ट ८ समय	०
जघन्य सर्वत्र	१ समय	१ समय

विरह सर्वत्र ^३अद्धा सिद्धक विरह तुल्य ।

पज्जत्तापज्जत्ता बितिचउअस्सन्निणो अवहरंति । अंगुलासंखासंखप्पएसभइयं पुढो पयरं ॥१२॥
 सन्नी चउसु गईसु पढमाए असंखसेढि नेइया । सेढी असंखेज्जंसो सेसासु जहुत्तरं तह य ॥१३॥
 संखेज्जजोयणाणं सूइपएसेहिं भाइओ पयरो । वंतरसुरेहिं हीरइ एवं एक्केक्कभेएणं ॥१४॥
 छप्पन्न दोसयंगुलसूईपएसेहिं भाइओ पयरो । हीरइ जोइसिएहिं सट्ठाणे त्थीउ संखगुणा ॥१५॥
 अस्संखसेढिखपएसतुल्लया पढमदुइयकप्पेसु । सेढिअसंखंससमा उवरिं तु जहोत्तरं तह य ॥१६॥
 सेढीएक्केक्कपएसरइयसूईणमंगुलप्पमियं । घम्माए भवणसोहम्मयाण माणं इमं होइ ॥१७॥
 छप्पन्नदोसयंगुलभूओ भूओ विगिज्झ मूलतिगं । गुणिया जहुत्तरत्था रासीओ कमेण सूईओ ॥१८॥
 अहवंगुलप्पएसा समूलगुणिया उ नेइयसूई । पढमदुइया पयाइं समूलगुणियाइं इयराणं ॥१९॥
 अंगुलमूलासंखियभागप्पमिया उ होति सेढीओ । उत्तरविउव्वियाणं तिरियाण य सन्निपज्जाणं ॥२०॥
 उक्कोसपए मणुया सेढीं रूवाहिया अवहरंति । तईयमूलाहएहिं अंगुलमूलप्पएसेहिं ॥२१॥"
 (सामण्णा पज्जत्ता पणतिरि देवेहिं संखगुणा । संखेज्जा मणुया तहि मिच्छइगुणा वि सट्ठाणे ॥५४॥)

१. आ तेमज आ पछीनां बे यंत्रो परत्वे नीचे मुजबनुं सूत्र छे :-

जीवा णं भंते ! किं वृद्धि, हायति, अवट्टिया ? । गोयमा ! जीवा णो वृद्धि, नो हायति, अवट्टिया । नेइया णं भंते ! किं वृद्धि, हायति, अवट्टिया ? । गोयमा ! नेइया वृद्धि वि, हायति वि, अवट्टिया वि, जहा नेइया एवं जाण वेमाणिया । सिद्धा णं भंते ! पुच्छ, गोयमा ! सिद्धा वृद्धि, नो हायति, अवट्टिया वि ॥ जीवा णं भंते ! केवतियं काल अवट्टिया [वि] ? । सव्वद्धं । नेइया णं भंते ! केवतियं कालं वृद्धि ? । गोयमा ! जहन्नेणं एगं समयं, उक्को० आवलियाए असंखेज्जतिभागं, एवं हायति, नेइया णं भंते ! केवतियं कालं अवट्टिया ? । गोयमा ! जह० एगं समयं, उक्को० चउव्वीसं मुहुत्ता, एवं सत्तसु वि पुढवीसु वृद्धि हायति भाणियव्वं, नवरं अवट्टिएसु इमं नाणत्तं, तंजहा-रयणप्पभाए पुढवी अडतालीसं मुहुत्ता, सक्कर० चोदस रतिदियाणं, वालु० मासं, पंक० दो मासा, धूम० चत्तारि मासा, तमाए अट्ठ मासा, तमतमाए बारस मासा । असुरकुमारा वि० वृद्धि हायति जहा नेइया, अवट्टिया जह० एक्कं समयं, उक्को अट्ठचत्तालीसं मुहुत्ता, एवं दसविहा वि, एगिदिया वृद्धि वि हायति वि अवट्टिया वि, एएहिं तिहि वि जह० एक्कं समयं, उक्को० आवलियाए असंखेज्जतिभागं, बेइदिया वृद्धि हायति तहेव, अवट्टिया जह० एक्कं समयं, उक्को० दो अंतोमुहुत्ता, एवं जाव चउरिदिया, अवसेसा सव्वे वृद्धि हायति तहेव, अवट्टियाणं णाणत्तं इमं, तं० संमुच्छिमपंचिदियतिरिक्खजोणियाणं दो अंतोमुहुत्ता, गब्भवक्कंतियाणं चउव्वीसं मुहुत्ता, संमुच्छिममणुस्साणं अट्ठचत्तालीसं मुहुत्ता, गब्भवक्कंतियमणुस्साणं चउव्वीसं

(૨) ^૧વૃદ્ધિ-હાનિ ભગવતી શ૦ ૫, ઉ૦ ૮

૦	^૧ વધે છે	^૨ ઘટે છે
જીવ	૦	૦
નરકાદિ વૈમાનિક ૨૪	ઉત્કૃષ્ટ. આવલિ. અસં. ભાગ	ઉત્કૃષ્ટ. આવલિ. અસંખ્ય. ભાગ
સિદ્ધ	ઉત્કૃષ્ટથી ૮ સમય	૦
જઘન્ય સર્વત્ર	૧ સમય	૧ સમય

વિરહ સર્વત્ર ^૩કાળ સિદ્ધક વિરહ તુલ્ય

પજ્જતાપજ્જતાં બિતિચડઅસ્સન્નિણો અવહરંતિ । અંગુલાસંખાસંખપ્પેસભઇયં પુઢો પયરં ॥૧૨॥
 સન્ની ચડસુ ગઈસુ પઢમાએ અસંખસેઢિ નેરહયા । સેઢી અસંખેજ્જંસો સેસાસુ જહુત્તરં તહ ય ॥૧૩॥
 સંખેજ્જજોયણાણં સૂહપેસેહિં ભાહો પયરો । વંતરસુરેહિં હીરહ એવં એક્કેક્કભેણં ॥૧૪॥
 છપ્પન્ન દોસયંગુલસૂહપેસેહિં ભાહો પયરો । હીરહ જોહિસિએહિં સઢ્ઢાણે ત્થીઠ સંખગુણા ॥૧૫॥
 અસ્સંખસેઢિખપેસતુલ્લયા પઢમદુહયકપ્પેસુ । સેઢિઅસંખંસસમા ઉવરિં તુ જહોત્તરં તહ ય ॥૧૬॥
 સેઢીએક્કેક્કપેસરહયસૂહિંમંગુલપ્પમિયં । ઘમ્માએ ભવણસોહમ્મયાણ માણં ઇમં હોહ ॥૧૭॥
 છપ્પન્નદોસયંગુલભૂઓ ભૂઓ વિગિજ્જ મૂલતિગં । ગુણિયા જહુત્તરત્થા રાસીઓ કમેણ સૂહિંઓ ॥૧૮॥
 અહવંગુલપ્પેસા સમૂલગુણિયા ડ નેરહયસૂહિં । પઢમદુહયા પયાહં સમૂલગુણિયાહં ઇયરાણં ॥૧૯॥
 અંગુલમૂલાસંખિયભાગપ્પમિયા ડ હોંતિ સેઢીઓ । ઉત્તરવિઠ્ઠિવિયાણં તિરિયાણ ય સન્નિપજ્જાણં ॥૨૦॥
 ડક્કોસપે મણુયા સેઢીં રૂવાહિયા અવહરંતિ । તઈયમૂલાહએહિં અંગુલમૂલપ્પેસેહિં ॥૨૧॥”
 (સામણ્ણા પજ્જતા પળતિરિ દેવેહિ સંખગુણા । સંખેજ્જા મણુયા તહિ મિચ્છાહિગુણા વિ સઢ્ઢાણે ॥૫૪॥)

૧. આ તેમજ આ પછીનાં બે યંત્રો પરત્વે નીચે મુજબનું સૂત્ર છે :-

જીવા ણં ધંતે ! કિં વઢ્ઢંતિ, હાયંતિ, અવઢ્ઢિયા ? । ગોયમા ! જીવા ણો વઢ્ઢંતિ, નો હાયંતિ, અવઢ્ઢિયા । નેરહયા ણં ધંતે ! કિં વઢ્ઢંતિ, હાયંતિ, અવઢ્ઢિયા ? । ગોયમા ! નેરહયા વઢ્ઢંતિ વિ, હાયંતિ વિ, અવઢ્ઢિયા વિ, જહા નેરહયા એવં જાણ વેમાણિયા । સિદ્ધા ણં ધંતે ! પુચ્છ, ગોયમા ! સિદ્ધા વઢ્ઢંતિ, નો હાયંતિ, અવઢ્ઢિયા વિ ॥ જીવા ણં ધંતે ! કેવતિયં કાલ અવઢ્ઢિયા [વિ]? । સવ્વઢ્ઢં । નેરહયા ણં ધંતે ! કેવતિયં કાલં વઢ્ઢંતિ ? । ગોયમા ! જહન્નેણં એગં સમયં, ડક્કોં આવલિયાએ અસંખેજ્જતિભાગં, એવં હાયંતિ, નેરહયા ણં ધંતે ! કેવતિયં કાલં અવઢ્ઢિયા ? । ગોયમા ! જહં એગં સમયં, ડક્કોં ચડઢ્ઢીસં મુહુત્તા, એવં સત્તસુ વિ પુઢવીસુ વઢ્ઢંતિ હાયંતિ ભાણિયવ્વં, નવરં અવઢ્ઢિએસુ ઇમં નાણતં, તંજહા-રયણપ્પભાએ પુઢવી અઢતાલીસં મુહુત્તા, સવ્વકરં ચોદસ રત્તિદિયાણં, વાલું માસં, પંકં દો માસા, ધૂમં ચત્તારિ માસા, તપ્પાએ અટ્ટ માસા, તમતમાએ બારસ માસા । અસુરકુમારા વિં વઢ્ઢંતિ હાયંતિ જહા નેરહયા, અવઢ્ઢિયા જહં એક્કં સમયં, ડક્કો અટ્ટચત્તાલીસં મુહુત્તા, એવં દસવિહા વિ, ઈર્ગિદિયા વઢ્ઢંતિ વિ હાયંતિ વિ અવઢ્ઢિયા વિ, એએહિં તિહિ વિ જહં એક્કં સમયં, ડક્કોં આવલિયાએ અસંખેજ્જતિભાગં, બેહિંદિયા વઢ્ઢંતિ હાયંતિ તહેવ, અવઢ્ઢિયા જહં એક્કં સમયં, ડક્કોં દો અંતોમુહુત્તા, એવં જાવ ચડરિંદિયા, અવસેસા સવ્વે વઢ્ઢંતિ હાયંતિ તહેવ, અવઢ્ઢિયાણં ણાણતં ઇમં, તં સંમુચ્છિમપંચિદિયતિરિક્ખજોણિયાણં દો અંતોમુહુત્તા, ગમ્મવવકંતિયાણં ચડઢ્ઢીસં મુહુત્તા, સંમુચ્છિમમણુસ્સાણં અટ્ટચત્તાલીસં મુહુત્તા, ગમ્મવવકંતિયમણુસ્સાણં ચડઢ્ઢીસં

૧. વધે છે । ૨. ઘટે છે । ૩. કાઢ ।

(૩) ^૧અવસ્થિત(તિ)યન્ત્રમ્-^૨જીવાનાં સર્વાદ્વા

નારકી	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત	જોતિષી	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત
રત્નપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	સુ(સૌ)ધર્મ ઈશાન	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત
શકર(કેરા)પ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૧૪ દિનરાત્રિ	સનત્કુમાર	ઉત્કૃષ્ટ ૧૮ દિન ૪૦ મુહૂર્ત
વાલુક (કા) પ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૧ માસ	મહેન્દ્ર	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ દિન ૨૦ મુહૂર્ત
પંકપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૨ માસ	બ્રહ્મલોક	ઉત્કૃષ્ટ ૪૫ અહોરાત્રિ
ધૂમ્રપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૪ માસ	લાંતક	ઉત્કૃષ્ટ ૧૦ રાત્રિદિન
તમપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૮ માસ	મહાશુક્ર	ઉત્કૃષ્ટ ૧૬૦ રાત્રિદિન
તમતમપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૧૨ માસ	સહસ્ત્રાર	ઉત્કૃષ્ટ ૨૦૦ રાત્રિ
ભવનપતિ ૧૦	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	આનત પ્રાણત	ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતે માસ
એકેન્દ્રી ૫	ઉત્કૃષ્ટ આવલિકે અસંખ્યાત	આરણ અચ્યુત	ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતે વર્ષ
વિગલેન્દ્રી ૩	ઉત્કૃષ્ટ ૨ અંતર્મુહૂર્ત	(ગ્રૈવે૦) પહિલી ત્રિક	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાતે હજાર વર્ષ
સમ્પૂર્ણિમા પંચેન્દ્રી તિર્યંચ	ઉત્કૃષ્ટ ૨ અંતર્મુહૂર્ત	મધ્યમ ત્રિક	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાતે હજાર વર્ષ
ગર્ભજ પંચેન્દ્રી તિર્યંચ	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત	ઉપર ત્રિક	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાતે હજાર વર્ષ
સમ્પૂર્ણિમા મનુષ્ય	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	વિજયાદિ ૪	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાતે હજાર વર્ષ
ગર્ભજ મનુષ્ય	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત	સર્વાર્થસિદ્ધ	ઉત્કૃષ્ટ પત્યોપમનો સંખ્યા-તમો ભાગ
વ્યંતર	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	સિદ્ધ	ઉત્કૃષ્ટ ૬ માસ

જઘન્ય સર્વત્ર એક સમય ઇતિ ।

મુહુતા, વાણમંતરજોતિસસોહમ્મીસાણેસુ અદ્વચત્તાલીસં મુહુતા, સળંકુમારે અદ્વારસ રત્તિદિયાઈ ચત્તાલીસ ય મુહુ૦, માહિંદે ચઝવીસં રત્તિ૦ વીસ ય મુ૦, બંમલોએ પંચચત્તાલીસં રત્તિ૦, લંતએ નઝતિ રત્તિ૦, મહાસુવકે સદ્ધિ રત્તિદિયસતં, સહસ્સારે દો રત્તિદિયસયાઈ, આણયપાણયાણં સંખેજ્જા માસા, આરણચ્ચુયાણં સંખેજ્જાઈ વાસાઈ, એવં ગેવેજ્જદેવાણં વિજયવેજયંતજયંતઅપરાજિયાણં અસંખિજ્જાઈ વાસસહસ્સાઈ, સવ્વટ્ઠસિદ્ધે ય પલિઓવમસ્સ [અ]સંખેજ્જતિભાગો, એવં ભાણિયવ્વં, વઙ્ઠંતિ હાયંતિ જહ૦ એવંકં સમયં, ઉવ્કો૦ આવલિયાએ અસંખેજ્જતિભાગં, અવદ્ધિયાણં જં ભણિયં । સિદ્ધા ણં ભંતે ! કેવતિયં કાલં વઙ્ઠંતિ ? । ગોયમા ! જહ૦ એવંકં સમયં, ઉવ્કો૦ અદ્વ સમયા, કેવતિયં કાલં અવદ્ધિયા ? ગોયમા ! જહ૦ એવંકં સમયં, ઉવ્કો૦ છમ્માસા ॥

જીવા ણં ભંતે ! કિં સોવચયા, સાવચયા, સોવચયસાવચયા, નિરુવચયનિરવચયા ? । ગોયમા ! જીવા ણો

૧. જીવોની સર્વ કાલ અવસ્થિતિ છે.

(૩) ૧અવસ્થિત(તિ)પંત્રમ્-૧જીવોની સર્વ કાળમાં અવસ્થિતિ છે

નારકી	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત	જ્યોતિષી	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત
રત્નપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	સુ(સૌ)ધર્મ ઈશાન	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત
શકર(કેરા)પ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૧૪ દિનરાત્રિ	સનત્કુમાર	ઉં ૧૮ દિવસ ૪૦ મુહૂર્ત
વાલુક (કા) પ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૧ માસ	મહેદ્ર	ઉં ૨૪ દિવસ ૨૦ મુહૂર્ત
પંકપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૨ માસ	બ્રહ્મલોક	ઉત્કૃષ્ટ ૪૫ અહોરાત્રિ
ધૂમ્રપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૪ માસ	લાંતક	ઉત્કૃષ્ટ ૮૦ રાત્રિદિવસ
તમપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૮ માસ	મહાશુક	ઉત્કૃષ્ટ ૧૬૦ રાત્રિદિન
તમતમપ્રભા	ઉત્કૃષ્ટ ૧૨ માસ	સહસ્રાર	ઉત્કૃષ્ટ ૨૦૦ રાત્રિ
ભવનપતિ ૧૦	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	આનત પ્રાણત	ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાત માસ
એકેન્દ્રિય ૫	ઉત્કૃષ્ટ આવલીના અસંખ્યાત	આરણ અચ્યુત	ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાત વર્ષ
વિગલેન્દ્રિય ૩	ઉત્કૃષ્ટથી ૨ અંતર્મુહૂર્ત	(ઐવે.) પહિલી ત્રિક	ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય હજાર વર્ષ
સમ્મૂ. પંચેન્દ્રિય તિર્યચ	ઉત્કૃષ્ટ ૨ અંતર્મુહૂર્ત	મધ્યમ ત્રિક	ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય હજાર વર્ષ
ગર્ભજ પંચેન્દ્રિય તિ.	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત	ઉપર ત્રિક	ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય હજાર વર્ષ
સમ્મૂર્ચિતમ મનુષ્ય	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	વિજયાદિ ૪	ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય હજાર વર્ષ
ગર્ભજ મનુષ્ય	ઉત્કૃષ્ટ ૨૪ મુહૂર્ત	સર્વાર્થસિદ્ધ	ઉત્કૃષ્ટ પલ્યોપમનો સંખ્યા- તમો ભાગ
વ્યંતર	ઉત્કૃષ્ટ ૪૮ મુહૂર્ત	સિદ્ધ	ઉત્કૃષ્ટ ૬ માસ

જઘન્યથી સર્વત્ર એક સમય ઇતિ

મુહુતા, વાળમંતરજોતિસસોહમ્મીસાણેસુ અદ્વચત્તાલીસં મુહુતા, સળંકુમારે અદ્વારસ રાતિંદિયાઈ ચત્તાલીસ ય મુહુ, માર્હિદે ચઢવીસં રાતિં વીસ ય મુ, બંભલોએ પંચચત્તાલીસં રાતિં, લંતે નઢતિ રાતિં, મહાસુક્કે સર્દિ રાતિંદિયસતં, સહસ્સારે દો રાતિંદિયસયાઈ, આળયપાળયાણં સંખેજ્જા માસા, આરણચ્ચુયાણં સંખેજ્જાઈ વાસાઈ, એવં ગેવેજ્જદેવાણં વિજયવેજયંતજયંતઅપરાજિયાણં અસંખિજ્જાઈ વાસસહસ્સાઈ, સવ્વદ્ધસિદ્ધે ય પલિઓવમસ્સ [અ]સંખેજ્જતિભાગો, એવં ભાણિયવ્વં, વઢ્ઢંતિ હાયંતિ જહં એકં સમયં, ઉવ્વકોં આવલિયાએ અસંખેજ્જતિભાગં, અવદ્ધિયાણં જં ભણિયં । સિદ્ધા ણં ધંતે ! કેવતિયં કાલં વઢ્ઢંતિ ? । ગોયમા ! જહં એકં સમયં, ઉવ્વકોં અદ્ધ સમયા, કેવતિયં કાલં અવદ્ધિયા ? ગોયમા ! જહં એકં સમયં, ઉવ્વકોં છમ્માસા ॥

જીવા ણં ધંતે ! કિં સોવચયા, સાવચયા, સોવચયસાવચયા, નિરુવચયનિરવચયા ? । ગોયમા ! જીવા ણો

૧. જીવોની સર્વ કાલ અવસ્થિતિ છે.

(४) (सोवचय आदि) भग० श० ५, उ० ८

	१ सोवचया	२ सावचया	सोवचयसावचया	निरुव०निरवचया
जीव	०	०	०	सर्वाद्धा
एकेंद्री ५ वर्ज्जी नरक आदि वैमानिक पर्यंत १९ दंडक	उत्कृष्ट आवलिके असंख्यात में भाग	उत्कृष्ट आवलिके असंख्यात में भाग	उत्कृष्ट आवलिके असंख्यात में भाग	उत्कृष्ट आपापणे विरहप्रमाण ज्ञातव्यम्
एकेंद्री ५	०	०	सर्वाद्धा	०
सिद्ध	८ समय	०	०	६ मास

ए उत्कृष्ट कालना यंत्र, जघन्य सर्वत्र १ समय ज्ञेयम् ।

(५) (कृतादि युग्म) भग० श० १८, उ० ४

	जघन्य पद	मध्यम पद	उत्कृष्ट पद
पंचेंद्री १६ दंडक	कृतयुग्म १	कृतयुग्मादि ४ युग्म	त्रौ(त्र्यो)ज
पृथ्वी आदि ४, विगलेंद्री ३	कृतयुग्म १	कृतयुग्मादि ४ युग्म	द्वापरयुग्म
वनस्पति १ सिद्धे च	०	कृतयुग्मादि ४ युग्म	०
स्त्रीसमुच्चय तथा १५ दंडकें जूदी जूदी	कृतयुग्म १	कृतयुग्मादि ४ युग्म	कृतयुग्म १

सोवचया, नो सावचया, णो सोवचयसावचया, निरुवचयनिरवचया । एगिंदिया ततियपए, सेसा जीवा चउहि वि पदेहि वि भाणियव्वा । सिद्धाणं भंते ! पुच्छ, गोयमा ! सिद्धा सोवचया, णो सावचया, णो सोवचयसावचया, निरुवचयनिरवचया । जीवा णं भंते ! केवतियं कालं निरुवचयनिरवचया ? । गोयमा ! सव्वद्धं । नेरतिया णं भंते ! केवतियं कालं सोवचया ? गोयमा ! जह० एक्कं समयं, उक्को० आवलियाए असंखेज्जभागं । केवतियं कालं सावचया ? । एवं चेव । केवतियं कालं सोवचयसावचया ? एवं चेव । केवतियं कालं निरुवचयनिरवचया ? । गोयमा ! जह० एक्कं समयं, उक्को० बारस मु०, एगिंदिया सव्वे सोवचयसावचया सव्वद्धं, सेसा सव्वे सोवचया वि सावचया वि सोवचयसावचया वि निरुवचयनिरवचया वि जह० एगं समयं, उक्को० आवलियाए असंखेज्जतिभागं अवट्टिएहि वक्कंतिकालो भाणियव्वो । सिद्धा णं भंते केवतियं कालं सोवचया ? गोयमा ! जह० एक्कं समयं, उक्को० अट्ट समया, केवतियं कालं निरुवचयनिरवचया ? जह० एक्कं, उ० छम्मासा" । (सू० २२२)

१. "नेरइया णं भंते ! किं कडजुम्मा, तेयोगा, दावरजुम्मा, कलियोगा ? । गोयमा ! जहन्नपदे कडजुम्मा, उक्कोसपदे तेयोगा, अजहन्नुक्कोसपदे सिय कडजुम्मा १ जाव सिय कलियोगा ४, एवं जाव थणियकुमार । वणस्सइकाइयाणं पुच्छ, गोयमा ! जह० अपदा, उक्को० य अपदा, अजह० सिय कडजुम्मा जाव सिय कलियोगा । बेइंदिया णं पुच्छ, गोयमा ! जह० कड०, उक्को० दावर०, अजह० सिय कड० कलियोगा, एवं

(૪) (સોપચય આદિ) ભગ૦ શ૦ ૫, ઉ૦ ૮

	૧ વૃદ્ધિ સહિત	૨ હાનિ સહિત	વૃદ્ધિ-હાનિ સહિત	વૃદ્ધિ-હાનિ રહિત
જીવ	૦	૦	૦	સર્વાદ્વા
એકેન્દ્રિય ૫ વર્ણ નરક આદિ વૈમાનિક પર્યંત ૧૮ દંડક	ઉત્કૃષ્ટ. આવલિના અસંખ્યાતમો ભાગ	ઉત્કૃષ્ટ. આવલિના અસંખ્યાતમો ભાગ	ઉત્કૃષ્ટ. આવલિના અસંખ્યાતમો ભાગ	ઉત્કૃષ્ટ. પોત- પોતાના વિરહ- પ્રમાણ જાણવા
એકેન્દ્રિય ૫	૦	૦	સર્વાદ્વા	૦
સિદ્ધ	૮ સમય	૦	૦	૬ માસ

આ ઉત્કૃષ્ટ કાલનું યંત્ર, જઘન્ય સર્વત્ર ૧ સમય જાણવો

(૫) (૧કૃતાદિ યુગ્મ) ભગ૦ શ૦ ૧૮, ઉ૦ ૪

	જઘન્ય પદ	મધ્યમ પદ	ઉત્કૃષ્ટ પદ
પંચેન્દ્રિય ૧૬ દંડક	કૃતયુગ્મ ૧	કૃતયુગ્માદિ ૪ યુગ્મ	ત્રૌ(ત્ર્યો)જ
પૃથ્વી આદિ ૪, વિગલેન્દ્રિય ૩	કૃતયુગ્મ ૧	કૃતયુગ્માદિ ૪ યુગ્મ	દ્વાપરયુગ્મ
વનસ્પતિ ૧ અને સિદ્ધ	૦	કૃતયુગ્માદિ ૪ યુગ્મ	૦
શ્રીસમુચ્ચય તથા ૧૫ દંડકમાં જુદી જુદી	કૃતયુગ્મ ૧	કૃતયુગ્માદિ ૪ યુગ્મ	કૃતયુગ્મ ૧

સોવચયા, નો સાવચયા, ણો સોવચયસાવચયા, નિરુવચયનિરવચયા । ઈર્ગિદિયા તતિયપણ, સેસા જીવા ચડહિ વિ પદેહિ વિ ભાણિયવ્વા । સિદ્ધાણં મંતે ! પુચ્છા, ગોયમા ! સિદ્ધા સોવચયા, ણો સાવચયા, ણો સોવચયસાવચયા, નિરુવચયનિરવચયા । જીવા ણં મંતે ! કેવતિયં કાલં નિરુવચયનિરવચયા ? । ગોયમા ! સવ્વહં । નેરતિયા ણં મંતે ! કેવતિયં કાલં સોવચયા ? ગોયમા ! જહં એકકં સમયં, ઉક્કોં આવલિયાએ અસંખેજ્જહાગં । કેવતિયં કાલં સાવચયા ? । એવં ચેવ । કેવતિયં કાલં સોવચયસાવચયા ? એવં ચેવ । કેવતિયં કાલં નિરુવચયનિરવચયા ? । ગોયમા ! જહં એકકં સમયં, ઉક્કોં બારસ મું, ઈર્ગિદિયા સવ્વે સોવચયસાવચયા સવ્વહં, સેસા સવ્વે સોવચયા વિ સાવચયા વિ સોવચયસાવચયા વિ નિરુવચયનિરવચયા વિ જહં એગં સમયં, ઉક્કોં આવલિયાએ અસંખેજ્જતિભાગં અવટ્ઠિર્ણિ વક્કંતિકાલો ભાણિયવ્વો । સિદ્ધા ણં મંતે કેવતિયં કાલં સોવચયા ? ગોયમા ! જહં એકકં સમયં, ઉક્કોં અદ્ધ સમયા, કેવતિયં કાલં નિરુવચયનિરવચયા ? જહં એકકં, ઉં છમ્માસા” । (સૂં ૨૨૨)

૧. “નેરદયા ણં મંતે ! કિં કડજુમ્મા, તેયોગા, દાવરજુમ્મા, કલિયોગા ? । ગોયમા ! જહન્નપદે કડજુમ્મા, ઉક્કોસપદે તેયોગા, અજહન્નુક્કોસપદે સિય કડજુમ્મા ૧ જાવ સિય કલિયોગા ૪, એવં જાવ થણિયકુમારા । વણસ્સિકાઈયાણં પુચ્છા, ગોયમા ! જહં અપદા, ઉક્કોં ય અપદા, અજહં સિય કડજુમ્મા જાવ સિય કલિયોગા । બેઈદિયા ણં પુચ્છા, ગોયમા ! જહં કડં, ઉક્કોં દાવરં, અજહં સિય કડં કલિયોગા, એવં

(६) (^१योग विषयक अल्पबहुत्व) भग० श० २५, उ० १

योग	सूक्ष्म एकेंद्री	बादर एकेंद्री	बेइंद्री	तेइंद्री	चौरिंद्री	असंज्ञी पंचेंद्री	संज्ञी पंचेंद्री
जघन्य अपर्याप्ता योग	स्तोक १ (थोडा)	२ असंख्य गुणा	३ असं.	४ असं.	५ असं.	६ असं.	७ असं.
जघन्य पर्याप्ता योग	८ असं.	९ असं.	१४ असं.	१५ असं.	१६ असं.	१७ असं.	१८ असं.
उत्कृष्ट अपर्याप्ता योग	१० असं.	११ असं.	१९ असं.	२० वि.	२१ वि.	२२ असं.	२३ असं.
उत्कृष्ट पर्याप्ता योग	१२ असं.	१३ असं.	२४ असं.	२५ असं.	२६ असं.	२७ असं.	२८ असं.

जाव चतुरिंदिया, सेसा एगिंदिया जहा बैंदिया, पंचिंदियतिरिक्खजोणिया जाव वेमाणिया जहा नेरइया, सिद्धा जहा वणस्सइकाइया । इत्थीओ णं भंते ! किं कडं ? पुच्छ, गोयमा ! जहं कडजुम्माओ, उक्को० सिय कडजुम्माओ अजहं सिय कडजुम्माओ जाव सिय कलियोगाओ, एवं असुरकुमारित्थीओ वि जाव थणिय-कुमारइत्थीओ, एवं तिरिक्ख जोणियइत्थीओ, एवं मणुसित्थीओ, एवं जाव वाणमंतरजोइसियवेमाणिय-देवित्थीओ” । (सू० ६२४)

१. “सव्वत्थोवे सुहुमस्स अपज्जत्तगस्स जहन्नए जोए १, बादरस्स अपज्ज० जहं जोए असंखेज्जगुणे २, बैंदियस्स अपज्ज० जहं जोए असं० ३, एवं तेइंदियस्स ४, एवं चउरिंदियस्स ५, असन्निस्स पंचिंदियस्स अपज्ज० जहं जोए असं० ६, सन्निस्स पंचिं० अपज्ज० जहं जोए असं० ७, सुहुमस्स पज्जत्तगस्स जहं जोए असं० ८, बादरस्स पज्ज० जहं जोए असं० ९, सुहुमस्स अपज्जत्तगस्स उक्कोसए जोए असं० १०, बादरस्स अपज्ज० उक्को० जोए असं० ११, सुहुमस्स पज्ज० उक्को० जोए असं० १२, बादरस्स पज्ज० उक्को० जोए असं० १३, बैंदियस्स पज्ज० जहं जोए असं० १४, एवं तैंदिय, एवं जाव सन्निपंचिंदियस्स पज्ज० जहं जोए असं० १८, बैंदियस्स अपज्ज० उक्को० जोए असं० १९, एवं तैंदियस्स वि० २०, एवं चउरिंदियस्स वि० २१, एवं जाव सन्निपंचिं० अपज्ज० उक्को० जोए असं० २३, बैंदियस्स पज्ज० उक्को० जोए असं० २४, एवं तेइंदियस्स वि पज्ज० उक्को० जोए असं० २५, चउरिंदियस्स पज्ज० उक्को० (जोए) असं० २६, असन्निपंचिंदियपज्जत्त० उक्को० जोए असं० २७, एवं सन्निपंचिं० पज्ज० उक्को० जोए असं० २८” । (सू० ७१७)

२. १४मा पाना उपरमा सातमा यंत्र संबंधी सूत्र नीचे मुजब छे :-

“सव्वत्थोवे कम्मगसरीरजहन्नजोए १, ओरालियमीसगस्स जहन्नजोए असं० २, वेउव्वियमीसगस्स जहन्नए असं० ३, ओरालियसरीरस्स जहन्नए जोए असं० ४, वेउव्वियसरीरस्स जहन्नए जोए असं० ५, कम्मगसरीरस्स उक्कोसए जोए असं० ६, आहारगमीसगस्स जहं जोए असं० ७, तस्स चेव उक्कोसए जोए असं० ८, ओरालियमीसगस्स ९, वेउव्वियमीसगस्स १०, एसि णं उक्को० जोए दोण्ह वि तुल्ले असं०, असच्चाप्पोसमणजोगस्स जहं जोए असं० ११, आहारसरीरस्स जहं जोए असं० १२, ति विहस्स मणजोगस्स १५, चउव्विहस्स वयजोगस्स १९, एसि णं सत्तण्ह वि तुल्ले जहं जोए असं०, आहारगसरीरस्स उक्को० जोए असं० २०, ओरालियसरीरस्स वेउव्वियस्स चउव्विहस्स य मणजोगस्स चउव्विहस्स य वइजोगस्स एसि णं दसण्ह वि तुल्ले उक्को० जोए असं० ३०” । (सू० ७१९)

(દ) (૧યોગ વિષયક અલ્પબહુત્વ) ભગ૦ શ૦ ૨૫, ઉ૦ ૧

યોગ	સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય	બાદર એકેન્દ્રિય	બેઈન્દ્રિય	તેઈન્દ્રિય	ચતુરિ- ન્દ્રિય	અસંક્ષી પંચેન્દ્રિય	સંક્ષી પંચેન્દ્રિય
જઘન્ય અપર્યાપ્તા યોગ	સ્તોક ૧ (થોડા)	૨ અસં. ગુણા	૩ અસં.	૪ અસં.	૫ અસં.	૬ અસં.	૭ અસં.
જઘન્ય પર્યાપ્તા યોગ	૮ અસં.	૮ અસં.	૧૪ અસં.	૧૫ અસં.	૧૬ અસં.	૧૭ અસં.	૧૮ અસં.
ઉત્કૃષ્ટ અપ૦ યોગ	૧૦ અસં.	૧૧ અસં.	૧૮ અસં.	૨૦ વિ.	૨૧ વિ.	૨૨ અસં.	૨૩ અસં.
ઉત્કૃષ્ટ પર્યાપ્તા યોગ	૧૨ અસં.	૧૩ અસં.	૨૪ અસં.	૨૫ અસં.	૨૬ અસં.	૨૭ અસં.	૨૮ અસં.

જાવ ચતુરિન્દ્રિયા, સેસા ઈન્દ્રિયા જહા બેદિયા, પંચિન્દ્રિયતિરિક્ષજોણિયા જાવ વેમાણિયા જહા નેરડયા, સિદ્ધા જહા વળસ્સડકાડયા । इत्थीओ णं भंते ! किं कडं ? पुच्छ, गोयमा ! जहं कडजुम्माओ, उक्कों सिय कडजुम्माओ अजहं सिय कडजुम्माओ जाव सिय कलियोगाओ, एवं असुरकुमारिन्दीओ वि जाव थणिय-कुमारइत्थीओ, एवं तिरिक्ख जोणियइत्थीओ, एवं मणुसिन्दीओ, एवं जाव वाणमंतरजोइसियवेमाणिय-देविन्दीओ" । (સૂ૦ ૬૨૪)

1. "સવ્વત્થોવે સુહુમસ્સ અપજ્જતગસ્સ જહનન જોએ ૧, બાદરસ્સ અપજ્જં જહં જોએ અસંખેજ્જગુણે ૨, બેદિયસ્સ અપજ્જં જહં જોએ અસં ૩, एवं તેઈન્દિયસ્સ ૪, एवं ચરિન્દિયસ્સ ૫, અસન્નિસ્સ પંચિન્દિયસ્સ અપજ્જં જહં જોએ અસં ૬, સન્નિસ્સ પંચિં અપજ્જં જહં જોએ અસં ૭, સુહુમસ્સ પજ્જતગસ્સ જહં જોએ અસં ૮, બાદરસ્સ પજ્જં જહં જોએ અસં ૯, સુહુમસ્સ અપજ્જતગસ્સ ઉક્કોસએ જોએ અસં ૧૦, બાદરસ્સ અપજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૧૧, સુહુમસ્સ પજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૧૨, બાદરસ્સ પજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૧૩, બેદિયસ્સ પજ્જં જહં જોએ અસં ૧૪, एवं તેદિય, एवं જાવ સન્નિપંચિન્દિયસ્સ પજ્જં જહં જોએ અસં ૧૮, બેદિયસ્સ અપજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૧૯, एवं તેદિયસ્સ વિં ૨૦, एवं ચરિન્દિયસ્સ વિં ૨૧, एवं જાવ સન્નિપંચિં અપજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૨૩, બેદિયસ્સ પજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૨૪, एवं તેઈન્દિયસ્સ વિ પજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૨૫, ચરિન્દિયસ્સ પજ્જં ઉક્કોં (જોએ) અસં ૨૬, અસન્નિપંચિન્દિયપજ્જતં ઉક્કોં જોએ અસં ૨૭, एवं સન્નિપંચિં પજ્જં ઉક્કોં જોએ અસં ૨૮" । (સૂ૦ ૭૧૭)

2. ૧૪મા પાના ઉપરના સાતમા યંત્ર સંબંધી સૂત્ર નીચે મુજબ છે :-

"સવ્વત્થોવે કમ્મગસરીરજહનનજોએ ૧, ઓરાલિયમીસગસ્સ જહનનજોએ અસં ૨, વેડવ્વિયમીસગસ્સ જહનન અસં ૩, ઓરાલિયસરીરસ્સ જહનન જોએ અસં ૪, વેડવ્વિયસરીરસ્સ જહનન જોએ અસં ૫, કમ્મગસરીરસ્સ ઉક્કોસએ જોએ અસં ૬, આહારગમીસગસ્સ જહં જોએ અસં ૭, તસ્સ ચેવ ઉક્કોસએ જોએ અસં ૮, ઓરાલિયમીસગસ્સ ૯, વેડવ્વિયમીસગસ્સ ૧૦, એસિ ણં ઉક્કોં જોએ દોણ વિ તુલ્હે અસં, અસચ્ચામોસમણજોગસ્સ જહં જોએ અસં ૧૧, આહારસરીરસ્સ જહં જોએ અસં ૧૨, તિવિહસ્સ મણજોગસ્સ ૧૫, ચડવ્વિહસ્સ વયજોગસ્સ ૧૯, એસિ ણં સત્તણ વિ તુલ્હે જહં જોએ અસં, આહારગસરીરસ્સ ઉક્કોં જોએ અસં ૨૦, ઓરાલિયસરીરસ્સ વેડવ્વિયસ્સ ચડવ્વિહસ્સ ય મણજોગસ્સ ચડવ્વિહસ્સ ય વડ્ડજોગસ્સ એસિ ણં દસણ વિ તુલ્હે ઉક્કોં જોએ અસં ૩૦" । (સૂ૦ ૭૧૯)

(७) पंदर योग परत्वे अल्पबहुत्व भग० श० २५, उ० १

योग १५	सत्य मन- योग १	असत्य मन- योग २	मिश्र मन- योग ३	व्यव- हारमन योग ४	सत्य वचन- योग ५	असत्य वचन- योग ६	मिश्र वचन- योग ७	व्यव- हार वचन ८	औदा- रिक ९	औदा- रिक १०	वैक्रिय- मिश्र ११	वैक्रिय- मिश्र १२	आहा- रक १३	आहक मिश्र १४	कर्मण १५
जघन्य योग	१२ असं. गुणा	१२ तुल्य	१२ तुल्य	१० असं.	१२ तुल्य	१२ तुल्य	१२ तुल्य	१२ तुल्य	४ असं. गुणा	२ असं.	५ असं.	३ असं.	११ असं. गुणा	७ असं. गुणा	१ स्तोक
उकृष्ट योग	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	१४ तुल्य	९ असं.	१४ तुल्य	१ असं. तुल्य	१३ असं. गुणा	८ असं. गुणा	६ असं. गुणा

1. पंदरमा पांना उपरना आठमा यंत्र संबंधी सूत्र नीचे मुजब छे :-

“सव्वत्थोवा सुहुमनिओयस्स अपज्जत्तस्स जहनिंया ओगाहणा १, सुहुमवाउक्काइयस्स अपज्जत्तगस्स जह० ओगा० असंखेज्जगुणा २, सुहुमतेऊअपज्जत्तस्स जह० ओगा० असं० ३, सुहुमआऊअपज्ज० जह० ओगा० असं० ४, सुहुमपुढविअपज्जत्त० जह० ओगा० असं० ५, बादरवाउक्काइयस्स अपज्जत्तगस्स जह० ओगा० असं० ६, बादरतेऊअपज्जत्तजहनिंया ओगा० असं० ७, बादरआउअपज्जत्तजहनिंया ओगा० असं० ८, बादरपुढवीकाइयअपज्जत्तजहनिंया ओगा० असं० ९, पत्तेयसरीबादरवणस्सइकाइयस्स बादरनिओयस्स एएसि णं पज्जत्तगणं एएसि णं अपज्जत्तगणं जह० ओगा० दोण्ह वि तुल्ल असं० १०-११, सुहुमनिगोयस्स उक्को० ओगा० असं० १२, तस्सेव पज्जत्तगस्स उक्कीसिया ओगा० विसेसा १३, तस्स चैव अपज्जत्तगस्स उक्को० ओगा० असं० १४, सुहुमवाउक्काइयस्स पज्जत्तग० जह० ओगा० असं० १५, तस्स चैव अपज्जत्त० उक्को० ओगा० असं० १६, तस्स चैव पज्जत्त० उक्को० ओगा० असं० १७, एवं सुहुमतेउक्काइयस्स वि० १८।१९।२०, एवं सुहुमआउक्काइयस्स वि० २०।२१।२२, एवं सुहुमपुढविअपज्जत्तगस्स विसेसा २४।२५।२६, एवं बादरवाउक्काइयस्स वि० २७।२८।२९, एवं बादरतेऊक्काइयस्स वि० ३०।३१।३२, एवं बादरआउक्काइयस्स वि० ३३।३४।३५, एवं बादरपुढवीकाइयस्स वि० ३६।३७।३८, सव्वेसिं तिविहेणं गमेणं भाणियव्वं, बादरनिगोयस्स पज्जत्तगस्स जह० ओगा० असं० ३९, तस्स चैव अपज्जत्तगस्स उक्को० ओगा० विसेसाहिया ४०, तस्स चैव पज्जत्तगस्स उक्को० ओगा० विसेसाहिया ४१, पत्तेयसरीबादरवणस्सइकाइयस्स पज्जत्तगस्स जह० ओगा० असं० ४२, तस्स चैव अपज्जत्त० उक्को० ओगा० असं० ४३, तस्स चैव पज्जत्त उक्को० ओगा० असं० ४४” । (सू० ६५१)

(૭) ૧પંદર યોગ પરત્વે અલ્પબહુત્વ ભગ૦ શ૦ ૨૫, ઉ૦ ૧

યોગ ૧૫	સત્ય મન- યોગ ૧	અસત્ય મન- યોગ ૨	મિશ્ર મન- યોગ ૩	વ્યવ- હારમન યોગ ૪	સત્ય વચન- યોગ ૫	અસત્ય વચન- યોગ ૬	મિશ્ર વચન- યોગ ૭	વ્યવ- હાર વચન ૮	ઔદા- રિક ૯	ઔદા- રિક- મિશ્ર ૧૦	વૈકિય- ૧૧	વૈકિય મિશ્ર ૧૨	આહા- રિક ૧૩	આહરિક મિશ્ર ૧૪	કાર્મણ ૧૫
જઘન્ય યોગ	૧૨ અસં. ગુણા	૧૨ તુલ્ય	૧૨ તુલ્ય	૧૦ અસં.	૧૨ તુલ્ય	૧૨ તુલ્ય	૧૨ તુલ્ય	૧૨ તુલ્ય	૪ અસં. ગુણા	૨ અસં.	૫ અસં.	૩ અસં.	૧૧ અસં.	૭ અસં. ગુણા	૧ સ્તોક
ઉત્કૃષ્ટ યોગ	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૧૪ તુલ્ય	૮ અસં.	૧૪ તુલ્ય	૮ અસં. તુલ્ય	૧૩ અસં.	૮ અસં. ગુણા	૬ અસં. ગુણા

૧. પંદરમા પાના ઉપરના આઠમા યંત્ર સંબંધી સૂત્ર નીચે મુજબ છે :-

“સવ્વત્યોવા સુહુમનિઓયસ્સ અપ્પજત્તસ્સ જહનિયા ઓગાહણા ૧, સુહુમવાઠ્ઠકાઇયસ્સ અપ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસંખેજ્જગુણા ૨, સુહુમતેઠ્ઠઅપ્પજત્તસ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૩, સુહુમઆઠ્ઠઅપ્પજ્ઞ૦ જહ ઓગા૦ અસં૦ ૪, સુહુમપુઢિવિઅપ્પજ્ઞત્ત૦ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૫, બાદવાઠ્ઠકાઇયસ્સ અપ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૬, બાદતેઠ્ઠઅપ્પજત્તજહનિયા ઓગા૦ અસં૦ ૭, બાજરઆઠ્ઠઅપ્પજત્તજહનિયા ઓગા૦ અસં૦ ૮, બાદપુઢિવીકાઇયઅપ્પજત્તજહનિયા ઓગા૦ અસં૦ ૯, પતેયસરીબાદવળસ્સાઇકાઇયસ્સ અપ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૧૦, સુહુમનિગોયસ્સ અપ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૧૧, સુહુમવાઠ્ઠકાઇયસ્સ અપ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૧૨, તસ્સેવ પ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકોસિયા ઓગા૦ વિસેસા ૧૩, તસ્સ ચેવ અપ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકો૦ ઓગા૦ વિ૦ ૧૪, સુહુમવાઠ્ઠકાઇયસ્સ પ્પજત્તગ્સ વિ૦ ૧૫, તસ્સ ચેવ અપ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકો૦ ઓગા૦ વિ૦ ૧૬, તસ્સ ચેવ પ્પજત્તગ્સ વિસેસા ૨૪૧૨૫૧૨૬, એવં બાદવાઠ્ઠકાઇયસ્સ વિ૦ ૨૪૧૨૬૧૨૭, એવં બાદતેઠ્ઠકાઇયસ્સ વિ૦ ૩૦૩૩૩૩૨, એવં બાદઆઠ્ઠકાઇયસ્સ વિ૦ ૩૩૩૩૪૩૫, એવં બાદપુઢિવિકાઇયસ્સ વિ૦ ૩૬૩૭૩૮, સવ્વોસિં તિવિહેણં ગમેણં ભાણિયલ્લં, બાદરનિગોયસ્સ પ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં ૩૯, તસ્સ ચેવ અપ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકો૦ ઓગા૦ વિસેસાહિયા ૪૦, તસ્સ ચેવ પ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકો૦ ઓગા૦ વિસેસાહિયા ૪૧, પતેયસરીબાદવળસ્સાઇકાઇયસ્સ પ્પજત્તગ્સ જહ૦ ઓગા૦ અસં૦ ૪૨, તસ્સ ચેવ અપ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકો૦ ઓગા૦ અસં૦ ૪૩, તસ્સ ચેવ પ્પજત્તગ્સ ઉવ્વકો૦ ઓગા૦ અસં૦ ૪૪” । (સૂ૦ ૬૫૧)

(८) ('सूक्ष्म पृथ्वीकायादिकी अवगाहना भग० श० १९, उ० ३)

		अपर्याप्ता जघन्य	पर्याप्ता जघन्य	अपर्याप्ता उत्कृष्ट	पर्याप्ता उत्कृष्ट
१	सूक्ष्म निगोद	१ स्तोक	१२ असं.	१४ वि.	१३ वि.
२	सूक्ष्म वायु	२ असं.	१५ असं.	१६ वि.	१७ वि.
३	सूक्ष्म तेज	३ असं.	१८ वि.	१९ वि.	२० वि.
४	सूक्ष्म अप्	४ असं.	२१ वि.	२२ वि.	२३ वि.
५	सूक्ष्म पृथ्वी	५ असं.	२४ वि.	२५ वि.	२६ वि.
६	बादर वायु	६ असं.	२७ वि.	२८ वि.	२९ वि.
७	बादर तेज	७ असं.	३० वि.	३१ वि.	३२ वि.
८	बादर अप्	८ असं.	३३ वि.	३४ वि.	३५ वि.
९	बादर पृथ्वी	९ असं.	३६ वि.	३७ वि.	३८ वि.
१०	बादर निगोद	१० असं.	३९ असं.	४० वि.	४१ वि.
११	प्रत्येक वनस्पति	११ तुल्य	४२ असं.	४३ असंख्य	४४ असंख्य गुणा

(९)^१

	काइया (कायिकी)	अहिगरणी (आधिकरणिकी)	पाउ(दो)सिया (प्राद्वेषिकी)	परिताप	प्राणाति- पात
कारण	सारंभ	सारंभ	सारंभ	समारंभ	आरंभ
काइया संबंध	०	नियमा	नियमा	भजना	भजना
अहिगरणिया	नियमा	०	नियमा	भजना	भजना
पाउ(दो)सिया	नियमा	नियमा	०	भजना	भजना
पारितापनिका	नियमा	नियमा	नियमा	०	भजना
प्राणातिपात	नियमा	नियमा	नियमा	नियमा	०

१. "जस्स णं भंते ! जीवस्स कातिया किरिया कज्जइ तस्स अहिगरणिया किरिया कज्जति, जस्स अहिगरणिया किरिया कज्जति तस्स कातिया कज्जति ? । गो० ! जस्स णं जीवस्स कातिया किरिया कज्जति तस्स अहिगरणी किरिया नियमा कज्जति, जस्स अहि० किरिया क० तस्स वि काइया किरिया नियमा कज्जति, जस्स णं भंते ! जीवस्स काइया कि० तस्स पादोसिया कि०, जस्स पादोसिया कि० तस्स काइया किं क० ? । गो० ! एवं चेव, जस्स णं भंते ! जीवस्स काइया किरिया कज्जइ तस्स पारियावणिया किरिया

(૮) (૧સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાયાદિની અવગાહના ભગ૦ શ૦ ૧૯, ૭૦ ૩)

		અપર્યાપ્તા જઘન્ય	પર્યાપ્તા જઘન્ય	અપર્યાપ્તા ઉત્કૃષ્ટ	પર્યાપ્તા ઉત્કૃષ્ટ
૧	સૂક્ષ્મ નિગોદ	૧ સ્તોક	૧૨ અસં.	૧૪ વિ.	૧૩ વિ.
૨	સૂક્ષ્મ વાયુ	૨ અસં.	૧૫ અસં.	૧૬ વિ.	૧૭ વિ.
૩	સૂક્ષ્મ તેડ	૩ અસં.	૧૮ વિ.	૧૯ વિ.	૨૦ વિ.
૪	સૂક્ષ્મ અપ્	૪ અસં.	૨૧ વિ.	૨૨ વિ.	૨૩ વિ.
૫	સૂક્ષ્મ પૃથ્વી	૫ અસં.	૨૪ વિ.	૨૫ વિ.	૨૬ વિ.
૬	બાદર વાયુ	૬ અસં.	૨૭ વિ.	૨૮ વિ.	૨૯ વિ.
૭	બાદર તેડ	૭ અસં.	૩૦ વિ.	૩૧ વિ.	૩૨ વિ.
૮	બાદર અપ્	૮ અસં.	૩૩ વિ.	૩૪ વિ.	૩૫ વિ.
૯	બાદર પૃથ્વી	૯ અસં.	૩૬ વિ.	૩૭ વિ.	૩૮ વિ.
૧૦	બાદર નિગોદ	૧૦ અસં.	૩૯ અસં.	૪૦ વિ.	૪૧ વિ.
૧૧	પ્રત્યેક વનસ્પતિ	૧૧ તુલ્ય	૪૨ અસં.	૪૩ અસંખ્ય	૪૪ અસંખ્ય ગુણા

(૯)^૧

	કાઈયા (ક્રાયિકી)	અહિગરણી (આધિકરણિકી)	પાઉ(દો)સિયા (પ્રાદેષિકી)	પરિતાપ	પ્રાણાતિ- પાત
કારણ	સારંભ	સારંભ	સારંભ	સમારંભ	આરંભ
કાઈયા સંબંધ	૦	નિયમા	નિયમા	ભજના	ભજના
અહિગરણિયા	નિયમા	૦	નિયમા	ભજના	ભજના
પાઉ(દો)સિયા	નિયમા	નિયમા	૦	ભજના	ભજના
પારિતાપનિકા	નિયમા	નિયમા	નિયમા	૦	ભજના
પ્રાણાતિપાત	નિયમા	નિયમા	નિયમા	નિયમા	૦

૧. “જસ્સ પં ભંતે ! જીવસ્સ કાતિયા કિરિયા કજ્જઈ તસ્સ અહિગરણિયા કિરિયા કજ્જતિ, જસ્સ અહિગરણિયા કિરિયા કજ્જતિ તસ્સ કાતિયા કજ્જતિ ? । ગો૦ ! જસ્સ પં જીવસ્સ કાતિયા કિરિયા કજ્જતિ તસ્સ અહિગરણી કિરિયા નિયમા કજ્જતિ, જસ્સ અહિ૦ કિરિયા ક૦ તસ્સ વિ કાઈયા કિરિયા નિયમા કજ્જતિ, જસ્સ પં ભંતે ! જીવસ્સ કાઈયા કિ૦ તસ્સ પાદોસિયા કિ૦, જસ્સ પાદોસિયા કિ૦ તસ્સ કાઈયા કિં ક૦ ? । ગો૦ ! એવં ચેવ, જસ્સ પં ભંતે ! જીવસ્સ કાઈયા કિરિયા કજ્જઈ તસ્સ પારિયાવણિયા કિરિયા

(१०) पन्नवणा पद २२ मे (^१सू० २८४) क्रियायन्त्रम्

०	आरंभिता	परिग्रह	मायाप्रत्यया	मिथ्यादर्शन- प्रत्यया	अप्रत्या- ख्यान
कारण	प्रमाद	प्रत्याख्यान चौक	संज्वलन ४	अनंत मिथ्यात्व	अप्रत्या- ख्यान ४
गुणस्थान कौनसे में	६	५	७	३	४
संबंधारंभ	०	भजना	नियमा	भजना	भजना
परिग्रह	नियमा	०	नियमा	भजना	भजना
मायाप्रत्यया	भजना	भजना	०	भजना	भजना
मिथ्यादर्शन०	नियमा	नियमा	नियमा	०	नियमा
अप्रत्याख्यान- प्रत्यया	नियमा	नियमा	नियमा	भजना	०

कज्जइ जस्स पारियावणिया किरिया कज्जइ तस्स कातिया किरिया कज्जइ ? । गो० ! जस्स णं जीवस्स काइया कि० क० तस्स पारियावणिया सिय कज्जइ सिय नो कज्जइ, जस्स पुण पारियावणिया कि० क० तस्स काइया नियमा कज्जति, एवं पाणाइवायकिरिया वि, एवं आदिल्लाओ परोप्परं नियमा तिण्णि कज्जंति, जस्स आइल्लाओ तिन्नि कज्जंति तस्स उवरिल्लाओ दोन्नि सिय कज्जंति सिय नो कज्जंति, जस्स उवरिल्लाओ दोण्णि कज्जंति तस्स आइल्लाओ नियमा तिण्णि कज्जंति, जस्स णं भंते जीवस्स पारियावणिया किरिया कज्जति तस्स पाणातिवायकिरिया क०, जस्स पाणति० क० तस्स पारियावणिया कि० क० ? । गो० ! जस्स णं जीवस्स पारियावणिया कि० तस्स पाणातिवातकिरिया सिय क० सिय नो क०, जस्स पुण पाणातिपातकिरिया क० तस्स पारियावणिया किरिया नियमा कज्जति ” । (प्रज्ञा० सू० २८२)

१. “कति णं भंते किरियाओ पण्णत्ताओ ? । गो० ! पंच किरियाओ प० तं—आरंभिया, परिगहिया, मायावत्तिया, अपच्चक्खाणकिरिया, मिच्छादंसणवत्तिया, आरंभिया णं भंते ! किरिया कस्स कज्जति ? गो० ! अण्णयरस्स वि पमत्तसंजयस्स, परिगहिया णं भंते ! किरिया कस्स कज्जइ ? । गो० ! अण्णयरस्स वि संजयासंजयस्स, मायावत्तिया णं भंते ! किरिया कस्स क० ? । गो० ! अण्णयरस्सावि अपमत्तसंजयस्स, अपच्चक्खाणकिरिया णं भंते ! कस्स क० ? । गो० ! अण्णयरस्स वि अपच्चक्खाणिस्स, मिच्छादंसणवत्तिया णं भंते ! किरिया कस्स क० ? । गो० ! अण्णयरस्सावि मिच्छादंसणिस्स । जस्स णं भंते ! जीवस्स आरंभिया किया क० तस्स परिगहिया किं क० ? । जस्स परिगहिया कि० तस्स आरंभिया कि० ? । गो० ! जस्स णं जीवस्स आरंभिया कि० तस्स परि० सिय क० सिय नो क०, जस्स पुण परिगहिया कि० तस्स आरंभिया कि० नियमा क०, जस्स णं भंते ! जीवस्स आरंभिया कि० क० तस्स मायावत्तिया कि० क० पुच्छ, गो० ! जस्स णं जीवस्स आरंभिया कि० क० तस्स माया० कि० नियमा क०, जस्स पुण माया० कि० क० तस्स आरंभिया कि० सिय क० सिय नो क०, जस्स णं भंते ! जीवस्स आरंभिया कि० तस्स अपच्चक्खाणकिरिया पुच्छ, गो० ! जस्स

(૧૦) પન્નવણા પદ ૨૨ મું (૧સૂ૦ ૨૮૪) ક્રિયાયંત્રમ્

૦	આરંભિતા	પરિગ્રહ	માયાપ્રત્યયા	મિથ્યાદર્શન-પ્રત્યયા	અપ્રત્યા-પ્યાન
કારણ	પ્રમાદ	પ્રત્યાપ્યાન ૪	સંજવલન ૪	અનંત મિથ્યાત્વ	અપ્રત્યા-પ્યાન ૪
કેટલામાં ગુણસ્થાનકમાં	૬	૫	૭	૩	૪
સંબંધારંભ	૦	ભજના	નિયમા	ભજના	ભજના
પરિગ્રહ	નિયમા	૦	નિયમા	ભજના	ભજના
માયાપ્રત્યયા	ભજના	ભજના	૦	ભજના	ભજના
મિથ્યાદર્શન૦	નિયમા	નિયમા	નિયમા	૦	નિયમા
અપ્રત્યાપ્યાન-પ્રત્યયા	નિયમા	નિયમા	નિયમા	ભજના	૦

કજ્જઇ જસ્સ પારિયાવણિયા કિરિયા કજ્જઇ તસ્સ કાતિયા કિરિયા કજ્જઇ ? । ગો૦ ! જસ્સ ણં જીવસ્સ કાઇયા કિ૦ ક૦ તસ્સ પારિતાવણિયા સિય કજ્જઇ સિય નો કજ્જઇ, જસ્સ પુણ પારિયાવણિયા કિ૦ ક૦ તસ્સ કાઇયા નિયમા કજ્જતિ, એવં પાણાઇવાયકિરિયા વિ, એવં આદિલ્લાઓ પરોપ્પરં નિયમા તિણ્ણ કજ્જંતિ, જસ્સ આઇલ્લાઓ તિન્નિ કજ્જંતિ તસ્સ ઉવરિલ્લાઓ દોન્નિ સિય કજ્જંતિ સિય નો કજ્જંતિ, જસ્સ ઉવરિલ્લાઓ દોણ્ણિ કજ્જંતિ તસ્સ આઇલ્લાઓ નિયમા તિણ્ણ કજ્જંતિ, જસ્સ ણં ભંતે જીવસ્સ પારિયાવણિયા કિરિયા કજ્જતિ તસ્સ પાણાતિવાયકિરિયા ક૦, જસ્સ પાણતિ૦ ક૦ તસ્સ પારિયાવણિયા કિ૦ ક૦ ? । ગો૦ ! જસ્સ ણં જીવસ્સ પારિયાવણિયા કિ૦ તસ્સ પાણાતિવાતકિરિયા સિય ક૦ સિય નો ક૦, જસ્સ પુણ પાણાતિપાતકિરિયા ક૦ તસ્સ પારિયાવણિયા કિરિયા નિયમા કજ્જતિ " । (પ્રજ્ઞા૦ સૂ૦ ૨૮૨)

૧. "કતિ ણં ભંતે કિરિયાઓ પળ્ણત્તાઓ ? । ગો૦ ! પંચ કિરિયાઓ પ૦ તં—આરંભિયા, પરિગ્ગહિયા, માયાવત્તિયા, અપચ્ચક્ષ્ણાણકિરિયા, મિચ્છદંસણવત્તિયા, આરંભિયા ણં ભંતે ! કિરિયા કસ્સ કજ્જતિ ? ગો૦ ! અળ્ણયરસ્સ વિ પમત્તસંજયસ્સ, પરિગ્ગહિયા ણં ભંતે ! કિરિયા કસ્સ કજ્જઇ ? । ગો૦ ! અળ્ણયરસ્સ વિ સંજયાસંજયસ્સ, માયાવત્તિયા ણં ભંતે ! કિરિયા કસ્સ ક૦ ? । ગો૦ ! અળ્ણયરસ્સાવિ અપમત્તસંજયસ્સ, અપચ્ચક્ષ્ણાણકિરિયા ણં ભંતે ! કસ્સ ક૦ ? । ગો૦ ! અળ્ણયરસ્સ વિ અપચ્ચક્ષ્ણાણિસ્સ, મિચ્છદંસણવત્તિયા ણં ભંતે ! કિરિયા કસ્સ ક૦ ? । ગો૦ ! અળ્ણયરસ્સાવિ મિચ્છદંસણિસ્સ । જસ્સ ણં ભંતે ! જીવસ્સ આરંભિયા કિયા ક૦ તસ્સ પરિગ્ગહિયા કિં ક૦ ? । જસ્સ પરિગ્ગહિયા કિ૦ તસ્સ આરંભિયા કિ૦ ? । ગો૦ ! જસ્સ ણં જીવસ્સ આરંભિયા કિ૦ તસ્સ પરિ૦ સિય ક૦ સિય નો ક૦, જસ્સ પુણ પરિગ્ગહિયા કિ૦ તસ્સ આરંભિયા કિ૦ નિયમા ક૦, જસ્સ ણં ભંતે ! જીવસ્સ આરંભિયા કિ૦ ક૦ તસ્સ માયાવત્તિયા કિ૦ ક૦ પુચ્છ, ગો૦ ! જસ્સ ણં જીવસ્સ આરંભિયા કિ૦ ક૦ તસ્સ માયા૦ કિ૦ નિયમા ક૦, જસ્સ પુણ માયા૦ કિ૦ ક૦ તસ્સ આરંભિયા કિ૦ સિય ક૦ સિય નો ક૦, જસ્સ ણં ભંતે ! જીવસ્સ આરંભિયા કિ૦ તસ્સ અપચ્ચક્ષ્ણાણકિરિયા પુચ્છ, ગો૦ ! જસ્સ

(११) ^१भगवती श० १ उद्देशे २ कालयन्त्रम्

०	शून्यकाल	अशून्य काल	मिश्र काल	संतिष्ठन काल
नारकी	३ अनंत गुणा	१ सर्व स्तोक १२ मुहूर्त	२ अनंत गुणा	२ असंख्यत गुणा
तिर्य्यच	०	१ सर्व स्तोक अंत- मुहूर्त त्रस आश्री	२ अनंत गुणा	४ अनंत गुणा
मनुष्य	३ अनंत गुणा	१ सर्व स्तोक १२ मुहूर्त	२ अनंत गुणा	१ सर्व स्तोक
देव	३ अनंत गुणा	सर्व स्तोक १२ मुहूर्त १	२ अनंत गुणा	३ असंख्येय गुणा

(१२) अथ षट् लेश्या द्वार उत्तराध्ययन ३४ में वा श्रीपन्नवणा पद १७ परधी ज्ञेयं

नाम १	कृष्ण लेश्या १	नील लेश्या २	कापोत लेश्या ३	तेजोलेश्या ४	पद्म- लेश्या ५	शुक्ल लेश्या ६
वर्ण द्रव्य- लेश्या अपेक्षा २	काली घटा १ महिष शृंग गुली २ शकटना खंजन ३ नेत्रनी कीकी ४ इन सदृश वर्ण कृष्ण	अशोक वृक्ष १ नील चासना पंक्ष' २ वैडूर्य मणि ३ शुक पंक्ष ४ ऐसा वर्ण	अलसीना फूल १ कोकिलानी पंक्ष २ परेवानी ग्रीवा ३ ऐसा वर्ण	हिंगुल १ धातु पाषाण वि- शेष रक्त २ उगता सूर्य तेजोलेश्या वर्णतः	हरिताल १ हलद्री २ सण ३ असन ए वृक्षना पुष्पवत् पीत	संख १ अंकरत्न २ मचकुंद पुष्प दधि रूपाना हारवत् शुक्ल

जीवस्स आरंभिया कि० तस्स अपच्च० सिय क० सिय नो क०, जस्स पुण अपच्च० क० तस्स आरंभिया कि०
णियमा क०, एवं मिच्छादंसणवत्तियाए वि समं, एवं पारिगहिया वि तिहि उवरिल्लाहिं समं संचारेतब्बा, जस्स
माया कि० तस्स उवरिल्लाओ दो वि सिय कज्जंति सिय नो कज्जंति, जस्स उवरिल्लाओ दो कज्जंति तस्स माया०
नियमा क० जस्स अपच्च० कि० क० तस्स मिच्छा० कि० सिय क० सिय नो क०, जस्स पुण मिच्छा० कि०
तस्स अपच्च० कि० णियमा कज्जति" । (सू० २८४)

१. "नेइयसंसारसंचिद्वणकाले णं भंते ! कतिविहे पण्णत्ते ? । गोयमा ! तिविहे पण्णत्ते, तं०—सुन्नकाले,
असुन्नकाले, मिस्सकाले ॥ तिरिक्ख जोगियसंसारपुच्छ, गो० ! दुविहे प० तं०—असुन्नकाले य मिस्सकाले य,
मणुस्साण य देवाण य जहा नेइयाणं ॥ एयस्स णं भंते ! नेइयसंसारसंचिद्वणकालस्स सुन्नकालस्स असुन्नकालस्स
मीसकालस्स य कयरे कयरे हिंतो अप्पा वा बहुए वा तुल्ले वा विसेसाहिए वा ? । गो० ! सव्वत्थोवे असुन्नकाले,
मिस्सकाले अणंतगुणे, सुन्नकाले अणंतगुणे ॥ तिरिक्ख० भंते ! सव्व० असुन्न०, मिस्स० अणंत०, मणुस्सदेवाण
य जहा नेरियाणं ॥ एयस्स णं भंते ! नेइयस्स संसारसंचिद्वणकालस्स जाव देवसंसारसंचिद्वणजाव विसेसाहिए
वा ? । गो० ! सव्व० मणुस्ससंसारसंचिद्वणकाले, नेइयसंसार० असंखेज्जगुणे, देवसंसार० असं०, तिरिक्खजोगिए
अणंत०" ॥ (सू० २३)

(૧૧) ^૧ભગવતી શતકમાં ૧ ઉદ્દેશમાં ૨ કાલયંત્રમ્

૦	શૂન્યકાળ	અશૂન્ય કાળ	મિશ્ર કાળ	સંતિષ્ઠન કાળ
નારકી	૩ અનંત ગુણા	૧ સર્વ સ્તોક ૧૨ મુહૂર્ત	૨ અનંત ગુણા	૨ અસંખ્યાત ગુણા
તિર્યચ	૦	૧ સર્વ સ્તોક અંત. ત્રસને આશ્રયીને	૨ અનંત ગુણા	૪ અનંત ગુણા
મનુષ્ય	૩ અનંત ગુણા	૧ સર્વ સ્તોક ૧૨ મુહૂર્ત	૨ અનંત ગુણા	૧ સર્વ સ્તોક
દેવ	૩ અનંત ગુણા	સર્વ સ્તોક ૧૨ મુહૂર્ત ૧	૨ અનંત ગુણા	૩ અસંખ્યેય ગુણા

(૧૨) હવે છ લેશ્યા દ્વાર, ઉત્તરાધ્યયન ૩૪ મા અથવા શ્રીપત્રવણા પદ ૧૭ પરથી જાણવું

નામ ૧	કૃષ્ણ લેશ્યા ૧	નીલ લેશ્યા ૨	કાપોત લેશ્યા ૩	તેજોલેશ્યા ૪	પદ્મ- લેશ્યા ૫	શુક્લ લેશ્યા ૬
વર્ણ દ્રવ્ય- લેશ્યા અપેક્ષા ૨	કાળામેઘ ૧, પાડાનું શીગડું ૨, ગાડાની કીલ ખંજન ૩, આંખની કીકી ૪ એના જેવો કૃષ્ણ વર્ણ	અશોક વૃક્ષ. ૧, નીલ ચાસની પાંખ. ૨, વૈદૂર્ય મણિ. ૩, શુક- (પોપટ)ની પાંખ જેવો વર્ણ	અળસીના ફૂલ. ૧, કોયલની પાંખ, ૨, કબૂતરના ડોક, ૩, એવો વર્ણ	હિંગુલ ૧, ધાતુ પા- ષાણ વિશેષ ૨, રક્ત ૨, ઉગતો સૂર્ય જેવી તેજોલેશ્યા વર્ણથી છે.	હરિતાલ. ૧, હળદર ૨, સણ, ૩, બીયક ના- મના વૃ- ક્ષનાપુષ્પ- સમ પીત	શંખ ૧, અંકરત્ન ૨, મચ્છુંદ પુષ્પ, દહીં, રૂપા ના હાર જેવું સફેદ

જીવસ્સ આરંભિયા કિં તસ્સ અપચ્ચં સિય કં સિય નો કં, જસ્સ પુણ અપચ્ચં કં તસ્સ આરંભિયા કિં
નિયમા કં, एवं मिच्छादंसणवत्तिยาए वि समं, एवं पारिग्गहिया वि तिहि उवरिल्लहि समं संचारेतव्वा, जस्स
माया किं तस्स उवरिल्लओ दो वि सिय कज्जंति सिय नो कज्जंति, जस्स उवरिल्लओ दो कज्जंति तस्स मायां
नियमा कं जस्स अपच्चं किं कं तस्स मिच्छं किं सिय कं सिय नो कं, जस्स पुण मिच्छं किं
तस्स अपच્चं किं नियमा कज्जति" । (सू० २८४)

૧. "નેરહ્યસંસારસંચિટ્ટુણકાલે ણં ભંતે ! કતિવિહે પણ્ણતે ? । ગોયમા ! તિવિહે પણ્ણતે, તં—સુન્નકાલે,
અસુન્નકાલે, મિસ્સકાલે ॥ તિરિક્ખ જોણિયસંસારપુચ્છ, ગોં ! દુવિહે પં તં—અસુન્નકાલે ય મિસ્સકાલે ય,
મણુસ્સાણ ય દેવાણ ય જહા નેરહ્યાણં ॥ એયસ્સં ણં ભંતે ! નેરહ્યસંસારસંચિટ્ટુણકાલસ્સ સુન્નકાલસ્સ અસુન્નકાલસ્સ
મીસકાલસ્સ ય કયરે કયરે હિતો અપ્પા વા બહુએ વા તુલ્લે વા વિસેસાહિએ વા ? । ગોં ! સવ્વત્થોવે અસુન્નકાલે,
મિસ્સકાલે અણંતગુણે, સુન્નકાલે અણંતગુણે ॥ તિરિક્ખં ભંતે ! સવ્વં અસુન્નં, મિસ્સં અણંતં, મણુસ્સદેવાણ
ય જહા નેરિયાણં ॥ એયસ્સં ણં ભંતે ! નેરહ્યસ્સ સંસારસંચિટ્ટુણકાલસ્સ જાવ દેવસંસારસંચિટ્ટુણજાવ વિસેસાહિએ
વા ? । ગોં ! સવ્વં મણુસ્સસંસારસંચિટ્ટુણકાલે, નેરહ્યસંસારં અસંખેજ્જગુણે, દેવસંસારં અસં, તિરિક્ખજોણિએ
અણંતં" ॥ (સૂં ૨૩)

नाम १	कृष्ण लेश्या १	नील लेश्या २	कापोत लेश्या ३	तेजोलेश्या ४	पद्म- लेश्या ५	शुक्ल लेश्या ६
रस द्रव्य- लेश्या आश्री ३	कटुक उंब १ नींब २ अर्कपत्र इसके रस से अनंत गुण कटुक रस	यथा त्रिकूट रस १ हस्ती पीपलना रस एहथी अनंत गुणाधिक	तरुण आम्ररस कचा कविट्ट फल रस इनथी अनंत गुणा कषायला रस है	पक्व आम्र रस १ पाका कौठ फल २ रस इनसे अनंत गुणाधिका	घर वारुणी मद १ पुष्पका मद २ मधु मद्य- विशेष ३ सिरका इनसे अनंत गुणा	यथा खज्जूर रस १ द्राख रस २ खंड रस ३ मिसरी रस इनसे अनंत गुणा
गंध द्रव्य- लेश्या आश्री ४	मृतक गौ १ मृतक श्वान २ मृतक सर्प ३ इनके दुर्गंध से अनंत गुणाधिक	ए → व म्	ए → व म्	पूक सुगंध- वत् तथा सुगंध पी- सता जैसी सुगंध इनसे अनंत गुणा	ए → व म्	ए → व म्
स्पर्श द्रव्य- लेश्या आश्री ५	करवतनी धार १ गौ जिह्वा २ साक वनस्पतिना पत्र इनके स्पर्श से अनंत कर्कश स्पर्श	ए → व म्	ए → व म्	यथा वूर वनस्पति १ प्रक्षण २ शिरीष कु- सुम इनसे अनंतसा कोमल है	ए → व म्	ए → व म्
परिणाम- समुच्चय ६	जघन्य १ मध्यम २ उत्कृष्ट ३ इनका ९ फेर २७ फेर ८१ फेर २४३ इस तरे असंख्यवे २ करणा नियमन करणा के इतने परिणाम है	ए → व म्	ए → व म्	ए → व म्	ए → व म्	ए → व म्
लक्षण विशिष्ट लेश्यानी	२१ बोल पांच आश्रवना सेवनहार ५ तीन	१५ बोल ईर्ष्या-पर गुण असहन १ अभि-	१२ बोल वांकां बोले १ वक्राचारी २	१३ बोल नीचा वर्ते १ अचपल	१२ बोल पतले क्रोध १	१८ बोल आर्त रौद्र वर्जे २

નામ ૧	કૃષ્ણ લેશ્યા ૧	નીલ લેશ્યા ૨	કાપોત લેશ્યા ૩	તેજોલેશ્યા ૪	પદ્મ- લેશ્યા ૫	શુકલ લેશ્યા ૬
રસ દ્રવ્ય- લેશ્યા આશ્રયિ ૩	કડવા તુબંડાના ૧, લીંમડાનો ૨, અર્કપત્ર એના રસથી અનંત ગુણ કટુક રસ	જેમ ત્રિકૂટ રસ ૧, હસ્તી પીપ- ળનો રસ એથી અનંત ગુણાધિક	કાચા આમ્ર- રસ, કાચા કોઠાના ફળનો રસ એથી અનંત ગુણો કષાય રસ છે	પાકેલા આમ્રનો રસ ૧, પાકા કોઠાનો રસ ૨ તેથી અનંત ગુણાધિક	ઉત્ત.જા. મદિ.રસ ૧, પુષ્પનો મદ ૨, મધુ મદ વિશેષ ૩, મેરૈય એથી અનંત ગુણો	જેમ ખજૂરનો રસ ૧, દ્રાક્ષનો રસ ૨, ખાંડનો રસ ૩, મિસરીનો રસ તેનાથી અનંત ગુણો
ગંધ દ્રવ્ય- લેશ્યા આશ્રયિ ૪	મરેલી ગાય ૧, મરેલો કૂતરો ૨, મરેલો સાપ એની દુર્ગંધથી અનંત ગુણાધિક	→ એવમ્	→ એવમ્	પુ. સુગંધ- વત્ તથા સુગંધ પી- સાતા જેવી સુગંધ મળે તેથી અનં.	→એવમ્	→એવમ્
સ્પર્શ દ્રવ્ય- લેશ્યા આશ્રયિ ૫	કરવતની ધાર ૧, ગાયની જીભ ૨, શાક વનસ્પતિના પાંદડા એના સ્પર્શથી અનંત કર્કશ સ્પર્શ	→ એવમ્	→ એવમ્	જેમ બૂર વનસ્પતિ ૧, માખણ ૨, શિરીષ કુ- સુમ તેનાથી અનંત કોમળ છે	→એવમ્	→એવમ્
પરિણામ- સમુચ્ચય ૬	જ્યન્ય ૧ મધ્યમ ૨ ઉત્કૃષ્ટ ૩ તેના ૮ પ્રકાર ૨૭ પ્રકાર ૮૧ પ્રકાર અથવા ૨૪૩ એ રીતે અસં. ૨ ક- રણા નિય. કરણાના આટલા પરિણામ છે	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	→એવમ્	→એવમ્
લેશ્યાનું વિશિષ્ટ લક્ષણ	૨૧ બોલ પાંચ આશ્રવના સેવન- હાર ૫, ત્રણ	૧૫ બોલ ઈર્ષ્યા- ભીજના ગુણને સહન ન કરવા ૧	૧૨ બોલ વાંકા બોલા ૧, વકા- ચારી ૨	૧૩ બોલ નમ્ર. પૂ. ૧ ચપ. રહિત	૧૨ બોલ જેનો કો. અ. હોય.	૧૮ બોલ આર્ત ૧, રોદ્ર ધ્યાન ૨નો ત્યાગ કરે

अपेक्षा इह लक्षण है पिण देवता आदि के साथ व्यभि- चार नही. विशिष्ट उत्कट शुद्ध अथवा अशुद्ध. ७	गुप्तिये अगुप्ति ३ षट्कायना अविरति तीव्र आरंभी १ सर्वकुं अहितकारी १ साहसिक अनविचारों कार्यकारी १ जीव- हिंसा करता शंके नही १ वा इसलोक परलोकीना कष्टनी शंका नही ते निद्धंस परिणामी कहिये १ अजितेंद्रिय १ सूग रहित १ एवं २१ बोल	निवेसकी १ तप रहित १ कुशास्त्री १ मायावी १ अहीकाता (?) समाचार विषये निर्लज्ज १ विषयका लांपट्य १ द्वेषी १ शठ १ जात्यादि मदवान् १ रस लोलुप १ सातागवेषी १ आरंभी से अवरति १ क्षुद्रिक १ अन- विचारे कार्यना कारणहार ते साहसिक १	निवडमाया ३ असरल ४ अपने दोष आच्छादक ५ कपट से प्रवर्ते ६ मिथ्यादृष्टि ७ अनार्य ८ उत्प्राशक आग लोक लक आदि में फसे ऐसे बोले ९ दुष्ट वचन बोले १० चौर ११ मत्सरी पर- संपद् असहन १२ द्रव्य के सहचर करके तिसके उरंगते तद्रूप होना सो प्र(परि)णाम कहिये सर्वत्र	२ अमाइ ३ अकुतूहल ४ विनयवंत ५ विनय करे ६ दमतेंद्री ७ शास्त्र पढीने उप- धान तप- वान् ८ प्रिय धर्मी ९ दृढ धर्मी १० पापसे डरे ११ मोक्षा- भिलाषी १२ शुभ योग- वान् एवं तेजो ना परिणाम अर्थात् लक्षण जान लेना अनगारस्य एतत्	मान २ माया ३ लोभ ४ प्रशांत- चित्त ५ दमिता- त्मा ६ शुभ योगवान् ७ शास्त्र पठन करीने उपधान तपवान् ८ अल्प- भाषी ९ उपशम- वान् १० जितेंद्रिय ११ ए लक्षण पद्माले- श्याना धणी अनागा- रस्य एतत् सम्भ- वति, नान्य- स्येति	धर्म- ध्यान ३ शुक्ल ध्यान ध्यावे ४ प्रशांत चित्त ५ दान्त आत्मा ६ पांच समिति समिता ११ तीन गुप्ते गुप्ता १४ सराग १५ तथा वीत- राग १६ उपशांत- वान् १७ जितेन्द्रिय १८ एतदपि अनगार- स्येति लक्षणम्
स्थान प्रकर्ष अपकर्ष रूप अशुभना अशुभ शुभना शुभ ८	स्थान असंख्य कितने ? जितने असंख्य उत्सर्पिणी अवसर्पिणीना समय तुल्य. क्षेत्रतः असंख्य लोक के प्रदेश नभः- प्रदेश तुल्य	ए → व म्	ए → व म्	ए → व म्	ए → व म्	ए → व म्

१. इन्द्रियना उपर काबू राखनार । २. साधुनं आ । ३. साधुमां आ संभवे छे, नहि के अन्यने विषे । ४. आ पण साधुनं लक्षण छे ।

અપેક્ષા આ લક્ષણ છે પણ દેવતા આદિની સાથે વ્યભિ- ચાર નથી. વિશિષ્ટ ઉત્કટ શુદ્ધ અથવા અશુદ્ધ ૭	૩ ગુપ્તિથી રહિત ૩, ષટકાયના અવિરતિ, તીવ્ર આરંભી ૧, સર્વને અહિતકારી ૧, સાહસિક વગર વિચાર્યે કામ કરનાર ૧, જીવ- હિંસા કરતા શંકે (ડરે) નહીં ૧ અથવા આ લોક પરલોકના કષ્ટની શંકા નહીં તે નિર્ધ્વસ પરિણામી કહેવાય છે ૧, અજિતેન્દ્રિય ૧, સૂગ રહિત ૧ આ પ્રમાણે ૨૧ બોલ	અત્યંત કોપી ૧, તપ રહિત ૧, કુશાસ્ત્રી ૧, માયાવી ૧, અહીંકતા સમાચાર વિષયે નિર્લજ્જ ૧, વિષયની લંપટતા ૧, દ્વેષી ૧, શઠ ૧, જાત્યાદિ મદવાન ૧, રસ લોહુપ ૧, સાતાગવેષી ૧, આરંભથી નિવૃત્ત નહીં થયેલો ૧, ક્ષુદ્ર ૧, વિચાર્યા વગરના કાર્ય ને કરનાર તે સાહસિક ૧	મનમાં માયાવાળો, ૩ અસરળ, ૪ પોતાના દોષ આચ્છાદક, ૫ કપટથી વર્તે, ૬ મિથ્યાદષ્ટિ, ૭ અનાર્ય, ૮ ઉત્પ્રાશક બીજાને ત્રાસ ઉપજે તેવું બોલે, ૯ દુષ્ટ વચન બોલે, ૧૦ ચોર, ૧૧ મત્સરી બીજાની સંપદા ન જોઈ શકે તેવો, ૧૨ દ્રવ્યના સહચર કરીને તેના આવવાથી તદ્રૂપ થવું તે પ્ર(પરિ)ણામ કહો સર્વત્ર	૨ માયાથી રહિત, ૩ અકુતૂહલ, ૪ વિનયવંત, વિનય કરે, ૫ ઈન્દ્રોનું દમન કરનાર, ૬ યોગવાન, ૭ શાસ્ત્ર ભણવા માટે ઉપધાન તપવાળો, ૮ પ્રિય- ધર્મી, ૯ દૃઢધર્મી, ૧૦ પાપથી ડરે, ૧૧ મોક્ષા- ભિલાષી, ૧૨ શુભ યોગવાન અને તેજોના પરિણામ અર્થાત્ લક્ષણ જાણી લેવું સાધુના આ લક્ષણ છે	માન ૨, માયા ૩, લોભ અલ્પ હોય ૪, પ્રશાંત ચિત્ત ૫, દમિતા- ત્મા ૬, શુભ યોગવાન ૭, શાસ્ત્ર પઠન કરીને ઉપધાન તપવાન ૮, અલ્પ- ભાષી ૯, ઉપશમ- વાન ૧૦, જિતેન્દ્રિય ૧૧ એ લક્ષણ પદ્મલે- શ્યાના ધણી સાધુમાં સંભવે છે અન્યને નહીં	ધર્મ- ધ્યાન ૩, શુક્લ ધ્યાન ધરનાર ૪, પ્રશાંત ચિત્ત ૫, દાન્ત આત્મા ૬, પાંચ સમિતિ સમિત ૧૧, ત્રીન ગુપ્તિ ગુપ્તા ૧૪, સરાગ સંયમ. ૧૫, તથા વીત- રાગ ૧૬, ઉપશાંત- વાન ૧૭, જિતેન્દ્રિય ૧૮, આ પણ સાધુનું લક્ષણ છે એ
સ્થાન પ્રકર્ષ અપકર્ષ રૂપ અશુભના અશુભ શુભના શુભ ૮	સ્થાન અસંખ્ય કેટલા ? જેટલા અસંખ્ય ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીના સમય તુલ્ય, ક્ષેત્રતઃ અસં- ખ્યાતા લોકાકાશના પ્રદેશ જેટલા	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્

૧. ઇન્દ્રિયના ઉપર કાબૂ રાખનાર. ૨. સાધુનું આ. ૩. સાધુમાં આ સંભવે છે, નહિ કે અન્યને વિષે. ૪. આ પણ સાધુનું લક્ષણ છે.

स्थिति नारकीनी	जघन्य १० सागरो- पम पल्योपमका असंख्यातमा भाग अधिक, उत्कृष्ट ३३ सागरोपम	जघन्य ३ साग- रोपम पल्योप- मना असंख्यातमा भाग अधिक उत्कृष्ट १० साग- रोपम पल्योपमना असंख्यातमा भाग अधिक	जघन्य १० सहस्रवर्ष उत्कृष्ट ३ सागरोपम पल्योपमना असंख्यातमा भाग अधिक	०	०	०
तिर्य्यच	जघन्य उत्कृष्ट अंत.	→ एवम्	→ एवम्	→ एवम्	→ एवम्	→ एवम्
मनुष्य	जघन्य उत्कृष्ट अंत.	→ एवम्	→ एवम्	→ एवम्	→ एवम्	छद्मस्थ एवम्, केवली जघन्य अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट देश ऊन पूर्व कोटि
भवनपति व्यन्तर	ज० दस हजार वर्ष, उ० पल्योपमना असंख्यातमें भाग	ज० कृष्णकी उत्कृष्ट से १ समय अधिक, उ० पल्योपमना असंख्यातमें भाग	ज० नीलकी उत्कृष्ट से १ समय अधिक, उ० पल्योप- मना असंख्या- तमे भाग	ज० दश हजार वर्ष, उ० १ सागरोपम 'झझेरी' अने व्यन्तरकी स्वयं ऊह्यम्	०	०
जोतिषी	०	०	०	ज० पल्यो पमनो ८ भाग, उ० १ पल० लक्ष वर्ष अधिक	०	०
वैमानिक १	०	०	०	ज० १ पल्योपम, उ० २ सागरोपम झझेरी	ज० तेजोकी उत्कृष्टी से १ समय अधिक, उ० १० सागरो- पम अंत- र्मुहूर्त अधिक	ज० १० सागरोपम १ समय अधिक, उ० ३३ सागरोपम

સ્થિતિ નારકીની	જઘ. થી ૧૦ સાગરો- પમ પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ અધિક, ઉત્કૃષ્ટથી ૩૩ સાગરોપમ	જઘ. થી ૩ સાગ- રોપમ પલ્યોપ- મનો અસંખ્યાતમો ભાગ અધિક, ઉ- ત્કૃષ્ટથી ૧૦ સાગ- રોપમ પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ અધિક	જઘ. થી ૧૦ હજારવર્ષ, ઉત્કૃષ્ટથી ૩ સાગરોપમ અને પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ અધિક	૦	૦	૦
તિર્થંચ	જઘન્ય, ઉત્કૃષ્ટ અંત.	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્
મનુષ્ય	જઘન્ય, ઉત્કૃષ્ટ અંત.	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	→ એવમ્	છન્દસ્થ એવમ્, કેવળી જઘન્ય અંતઃ, ૩૦ દેશ ન્યૂન પૂર્વ કોટિ વર્ષની છે
ભવનપતિ વ્યંતર	જ૦ દશ હજાર વર્ષ, ૩૦ પલ્યોપમના અસંખ્યાતમો ભાગ જેટલી	જ૦ કૃષ્ણની ઉત્કૃષ્ટથી ૧ સમય અધિક, ૩૦ પલ્યોપમના અસંખ્યાતમો ભાગ	જ૦ નીલની ઉત્કૃષ્ટથી ૧ સમય અધિક, ૩૦ પલ્યોપ- મના અસં- ખ્યાતમો ભાગ	જ૦ દશ હ૦ વર્ષ, ૩૦ ૧ સાં અધિક અને વ્ય૦ ની સ્વયં વિચારવું	૦	૦
જ્યોતિષી	૦	૦	૦	જ. પલ્યો. ૮ ભાગ, ૩. ૧ પલ્યો. લક્ષ વર્ષ અધિક	૦	૦
વૈમાનિક ૯	૦	૦	૦	જ૦ ૧ પલ્યોપમ, ૩૦ ૨ સાગરોપમ અધિક પલ્યો. અસં. ભાગ	જ૦ તેજોની ઉત્કૃષ્ટથી ૧ સમય અધિક, ૩૦ ૧૦ સાગરો- પમ અંત- ર્મુદૂર્ત અધિક	જ૦ ૧૦ સાગ૦ ૧ સમય અધિક, ૩૦ ૩૩ સાગ- રોપમ

नाम १	कृष्ण लेश्या १	नील लेश्या २	कापोत लेश्या ३	तेजोलेश्या ४	पद्म- लेश्या ५	शुक्ल- लेश्या ६
गति १०	दुर्गति- गामी	दुर्गति- गामी	दुर्गति- गामी	सुगति- गामी	सुगति- गामी	सुगति- गामी
आयु ११	आयुने अंते है न करे तदा मृत्यु.	अंतर्मुहूर्त शेष आयु थाकते नर भव जहां जाता तिस भव सदृश लेश्या का स्वरूप होवे. तिस लेश्या के प्रथम समय अथवा चरम समय काल अंतर्मुहूर्त लेश्या वीती है अने अंतर्मुहूर्त ही है				
खंड १२	अनंत प्रदेशी	अनंत प्रदेशी	अनंत प्रदेशी	अनंत प्रदेशी	अनंत प्रदेशी	अनंत प्रदेशी
अवगाहना १३	असंख्य प्रदेश	असंख्य प्रदेश	असंख्य प्रदेश प्रदेश	असंख्य प्रदेश	असंख्य प्रदेश	असंख्य
वर्गणा १४	अनंती वर्गणा	एवम्	एवम्	एवम्	एवम्	एवम्
अल्पबहुत्व द्रव्यार्थ प्रदेशा १५	३ असंख्य गुणी वर्गणा	२ असंख्य गुणी०	१ स्तोक	४ असंख्य गुणी	५ असंख्य गुणी	६ असंख्य गुणी
विशुद्ध १६	अविशुद्ध	अविशुद्ध	अविशुद्ध	विशुद्ध	विशुद्ध	विशुद्ध
प्रशस्त १७	अप्रशस्त	अप्रशस्त	अप्रशस्त	प्रशस्त	प्रशस्त	प्रशस्त
ज्ञान १८	२।३।४	२।३।४	२।३।४	२।३।४	२।३।४	२।३।४।१
क्षेत्र १९	१ बहु	२ बहु	३ बहु	४ बहु	५ बहु	६ बहु
ऋद्धि २०	१ स्तोक	२ बहु	३ बहु	४ बहु	५ बहु	६ बहु
अल्पबहुत्व	७ विशेषा	६ विशेषा	५ अनंत गुण	३ संख्या	२ संख्या	१ स्तोक ४ अलेश्या अनंतगु. ८ सलेशी वि.

अथ स्थितिका खुलासा—समुच्चय कृष्ण लेश्या की स्थिति में ३३ सागरोपम अंतर्मुहूर्त अधिक ते पूर्वापर भवनी अपेक्षा है। अने नारकीने ३३ सागरोपम पूरी कही ते नरक भवनी अपेक्षा सूत्र है। इसी तरेह देवतानी लेश्या में पद्म आदिक में तिस भव अने पूर्वापर भवनी अपेक्षा सूत्रकारनी विवक्षा है। एह समाधान उत्तराध्ययन की अवचूरि सें जान लेना।

भाव थकी १६ बोल की (का) अल्पबहुत्वम्

१ जीव के योगस्थान जघन्य आदि सर्व से स्तोक। २ एकेक कर्मप्रकृति के भेद असंख्य गुणे। ३ कर्म स्थिति स्थान जघन्य आदि असंख्य गुणे। ४ षट् लेश्या स्थान स्थितिरूप असंख्य

નામ ૧	કૃષ્ણ લેશ્યા ૧	નીલ લેશ્યા ૨	કાપોત લેશ્યા ૩	તેજોલેશ્યા ૪	પદ્મ- લેશ્યા ૫	શુક્લ- લેશ્યા ૬
ગતિ ૧૦	દુર્ગતિગામી	દુર્ગતિગામી	દુર્ગતિગામી	સુગતિગામી	સુગતિ- ગામી	સુગતિ- ગામી
આયુ ૧૧	આયુને અંતે છે. ન કરે ત્યારે મૃત્યુ.	અંતર્મુહૂર્ત શેષ આયુ બાકી રહે ત્યારે મનુષ્ય જે ભવમાં જાય તે ભવ સદૃશ લેશ્યાનું સ્વરૂપ થાય. તે લેશ્યાના પ્રથમ સમય અથવા ચરમ સમય કાલ અંતર્મુહૂર્ત લેશ્યા વીતી છે અને અંતર્મુહૂર્ત જ છે.				
બંધ ૧૨	અનંત પ્રદેશી	અનંત પ્રદેશી	અનંત પ્રદેશી	અનંત પ્રદેશી	અનંત પ્રદેશી	અનંત પ્રદેશી
અવ૦ ૧૩	અસંખ્ય પ્રદેશ	અસંખ્ય પ્રદેશ પ્રદેશ	અસંખ્ય પ્રદેશ	અસંખ્ય પ્રદેશ	અસંખ્ય પ્રદેશ	અસંખ્ય પ્રદેશ
વર્ગણા ૧૪	અનંતી વર્ગણા	એવમ્	એવમ્	એવમ્	એવમ્	એવમ્
અલ્પ૦ દ્રવ્યાર્થ૦ પ્રદે૦ ૧૫	૩ અસંખ્ય ગુણી વર્ગણા	૨ અસંખ્ય ગુણી૦	૧ સ્તોક	૪ અસંખ્ય ગુણી	૫ અસંખ્ય ગુણી	૬ અસંખ્ય ગુણી
વિશુદ્ધ ૧૬	અવિશુદ્ધ	અવિશુદ્ધ	અવિશુદ્ધ	વિશુદ્ધ	વિશુદ્ધ	વિશુદ્ધ
પ્રશસ્ત ૧૭	અપ્રશસ્ત	અપ્રશસ્ત	અપ્રશસ્ત	પ્રશસ્ત	પ્રશસ્ત	પ્રશસ્ત
જ્ઞાન ૧૮	૨૧૩૪	૨૧૩૪	૨૧૩૪	૨૧૩૪	૨૧૩૪	૨૧૩૪૧
ક્ષેત્ર ૧૯	૧ બહુ	૨ બહુ	૩ બહુ	૪ બહુ	૫ બહુ	૬ બહુ
ઋદ્ધિ ૨૦	૧ સ્તોક	૨ બહુ	૩ બહુ	૪ બહુ	૫ બહુ	૬ બહુ
અલ્પ- બહુત્વ	૭ વિશેષાધિક	૬ વિશેષાધિક	૫ અનંત ગુણ	૩ સંખ્યાત ગુણા	૨ સંખ્યાત ગુણા	૧ સ્તોક, ૪ અલેશી અનંત ૮ સલેશી વિશેષાધિક,

સ્થિતિનો ખુલાસો—સમુચ્ચય કૃષ્ણ લેશ્યાની સ્થિતિમાં ૩૩ સાગરોપમ અંતર્મુહૂર્ત અધિક તે પૂર્વાપર ભવની અપેક્ષાએ છે અને નારકીને ૩૩ સાગરોપમ પૂરા કહ્યા તે નરક ભવની અપેક્ષાએ સૂત્ર છે, આ રીતે દેવતાની લેશ્યામાં પદ્મ આદિકમાં તે ભવ અને પૂર્વાપર ભવની અપેક્ષાએ સૂત્રકારની વિવક્ષા છે. એ સમાધાન ઉત્તરાધ્યયનની અવચૂરિથી જાણી લેવું.

ભાવ થકી ૧૬ બોલનું અલ્પબહુત્વમ્

૧ જીવના યોગસ્થાન જઘન્ય આદિ સર્વથી સ્તોક. ૨ એકેક કર્મપ્રકૃતિના ભેદ અસંખ્ય ગુણા. ૩ કર્મ સ્થિતિ સ્થાન જઘન્ય આદિ અસંખ્ય ગુણા. ૪ ષટ્ લેશ્યા સ્થાન સ્થિતિરૂપ

गुणे । ५ अनुभागबंध के अध्यवसाय असंख्य गुणे । ६ कर्म प्रदेश दलरूप असंख्य गुणे । ७ रस छेद जीव रस से अनंत गुणे । ८ मनःपर्यायज्ञान के पर्याय अनंत गुणे । ९ विभंगज्ञान के पर्याय अनंत गुणे । १० अवधिज्ञान के पर्याय अनंत गुणे । ११ श्रुतअज्ञान के पर्याय अनंत गुणे । १२ श्रुतज्ञान के पर्याय विशेष अधिक । १३ मतिअज्ञान के पर्याय अनंत गुणे । १४ मतिज्ञान के पर्याय विशेष अधिक । १५ द्रव्य के अगुरुलघु पर्याय अनंत गुणे । १६ केवलज्ञाननी पर्याय अनंत गुणे कर्मग्रन्थात् ।

(१३) (लेश्या का अल्पबहुत्व)

अल्पबहुत्व	कृष्ण लेश्या	नील लेश्या	कापोत लेश्या	तेजोलेश्या	पद्मलेश्या	शुक्ल लेश्या
जीव	७ वि०	६ वि०	५ अनंत	३ असंख्यात	२ संख्यात	१ स्तोक
नारकी	१ स्तोक	२ असंख्यात	३ असंख्यात	०	०	०
वनस्पतिकाय	४ वि०	३ वि०	२ अनंत	१ स्तोक	०	०
पृथ्वीकाय १ अप् २	४ वि०	३ वि०	२ असंख्यात	१ स्तोक	०	०
तेजस्काय वायुकाय विकलेन्द्रिय ३	३ वि०	२ वि०	१ स्तोक	०	०	०
१ तिर्यच पंचे- न्द्रिय	६ वि०	५ वि०	४ अनंत	३ संख्यात	२ संख्यात	१ स्तोक
२ संमूर्च्छिम् पंचेन्द्रिय तिर्यच	३ वि०	२ वि०	१ स्तोक	०	०	०
३ गर्भज पंचेन्द्रिय तिर्यच	६ वि०	५ वि०	४ संख्यात	३ संख्यात	२ संख्यात	१ स्तोक
४ तिर्यच स्त्री	६ वि०	५ वि०	४ सं०	३ सं०	२ सं०	१ स्तोक
संमूर्च्छिम् तिर्यच पंचेन्द्रिय	९ वि०	८ वि०	७ असं०	०	०	०
५ गर्भज तिर्यच पंचेन्द्रिय	६ वि०	५ वि०	४ सं०	३ सं०	२ सं०	१ स्तोक

અસંખ્ય ગુણા. ૫ અનુભાગબંધના અધ્યવસાય અસંખ્ય ગુણા. ૬ કર્મ પ્રદેશ દલરૂપ અસંખ્ય ગુણા. ૭ રસ છેદ જીવ રસથી અનંત ગુણા. ૮ મન:પર્યાયજ્ઞાનના પર્યાય અનંત ગુણા. ૯ વિભંગજ્ઞાનના પર્યાય અનંત ગુણા. ૧૦ અવધિજ્ઞાનના પર્યાય અનંત ગુણા. ૧૧ શ્રુતઅજ્ઞાનના પર્યાય અનંત ગુણા. ૧૨ શ્રુતજ્ઞાનના પર્યાય વિશેષ અધિક. ૧૩ મતિઅજ્ઞાનના પર્યાય અનંત ગુણા. ૧૪ મતિજ્ઞાનના પર્યાય વિશેષ અધિક. ૧૫ દ્રવ્યના અગુરુલઘુ પર્યાય અનંત ગુણા. ૧૬ કેવલજ્ઞાનના પર્યાય અનંત ગુણા. (આ વર્ણન કર્મગ્રંથમાંથી કર્યું છે.)

(૧૩) (લેશ્યાનું અલ્પબહુત્વ)

અલ્પબહુત્વ	કૃષ્ણ લેશ્યા	નીલ લેશ્યા	કાષોત લેશ્યા	તેજોલેશ્યા	પદ્મલેશ્યા	શુક્લ લેશ્યા
જીવ	૭ વિં.	૬ વિં.	૫ અનંત	૩ અસં.	૨ સંખ્યાત	૧ સ્તોક
નારકી	૧ સ્તોક	૨ અસં.	૩ અસં.	૦	૦	૦
વનસ્પતિકાય	૪ વિં.	૩ વિં.	૨ અનંત	૧ સ્તોક	૦	૦
પૃથ્વીકાય ૧ અપ્ ૨	૪ વિં.	૩ વિં.	૨ અસં.	૧ સ્તોક	૦	૦
તેજસ્કાય વાયુકાય વિકલેન્દ્રિય ૩	૩ વિં.	૨ વિં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦
૧ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૬ વિં.	૫ વિં.	૪ અનંત	૩ સંખ્યાત	૨ સંખ્યાત	૧ સ્તોક
૨ સંમૂર્ચિષ્ઠમ પંચેન્દ્રિય તિર્યચ	૩ વિં.	૨ વિં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦
૩ ગર્ભજ પંચેન્દ્રિય તિર્યચ	૬ વિં.	૫ વિં.	૪ સંખ્યાત	૩ સંખ્યાત	૨ સંખ્યાત	૧ સ્તોક
૪ તિર્યચ સ્ત્રી	૬ વિં.	૫ વિં.	૪ સં.	૩ સં.	૨ સં.	૧ સ્તોક
સંમૂર્ચિષ્ઠમ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૯ વિં.	૮ વિં.	૭ અસં.	૦	૦	૦
૫ ગર્ભજ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૬ વિં.	૫ વિં.	૪ સં.	૩ સં.	૨ સં.	૧ સ્તોક

अल्पबहुत्व	कृष्ण लेश्या	नील लेश्या	कापोत लेश्या	तेजोलेश्या	पद्मलेश्या	शुक्ल लेश्या
संमूर्च्छिम तिर्यच पंचेन्द्रिय	९ वि०	८ वि०	७ असं०	०	०	०
६ तिर्यच स्त्री	६ वि०	५ वि०	४ सं०	३ सं०	२ सं०	१ स्तोक
गर्भज तिर्यच पंचेन्द्रिय	९ वि०	८ वि०	७ सं०	५ सं०	३ सं०	१ स्तोक
७ तिर्यच स्त्री	१२ वि०	११ वि०	१० सं०	६ सं०	४ सं०	२ सं०
संमूर्च्छिम तिर्यच पंचेन्द्रिय	१५ वि०	१४ वि०	१३ असं०	०	०	०
८ गर्भज पंचेन्द्रिय तिर्यच	९ वि०	८ वि०	७ सं०	५ सं०	३ सं०	१ स्तोक
तिर्यच स्त्री	१२ वि०	११ वि०	१० सं०	६ सं०	४ सं०	२ सं०
तिर्यच पंचेन्द्रिय समुच्चय	१२ वि०	११ वि०	१० असं०	५ सं०	३ सं०	१ स्तोक
९ तिर्यच स्त्री	८ वि०	८ वि०	७ सं०	६ सं०	४ सं०	२ सं०
तिर्यच	१२ वि०	११ वि०	१० अनंत	५ सं०	३ सं०	१ स्तोक
१० तिर्यच स्त्री	९ वि०	८ वि०	७ सं०	६ सं०	४ सं०	२ असं०
१ देवता	५ वि०	४ वि०	३ असं०	६ सं०	२ असं०	१ स्तोक
२ देवी	३ वि०	२ वि०	१ स्तो	४ सं०	०	०
देवी	८ वि	७ वि	६ सं	१० सं	०	०
३ देवता	५ वि०	४ वि०	३ असं०	९ सं०	२ असं०	१ स्तोक
४ भवनपति देव ५ व्यंतर देव	४ वि०	३ वि०	२ असं०	१ स्तो०	०	०
६ भवनपति देवी ७ व्यंतर देवी	४ वि०	३ वि०	२ असं०	१ स्तो०	०	०
भवनपति देव व्यंतर देव	५ वि०	४ वि०	३ असं०	१ स्तो०	०	०

અલ્પબહુત્વ	કૃષ્ણ લેશ્યા	નીલ લેશ્યા	કાપોત લેશ્યા	તેજોલેશ્યા	પદ્મલેશ્યા	શુક્લ લેશ્યા
સંમૂર્ચિષ્ઠમ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૯ વિં	૮ વિં	૭ અસં	૦	૦	૦
૬ તિર્યચ સ્ત્રી	૬ વિં	૫ વિં	૪ સં	૩ સં	૨ સં	૧ સ્તોક
ગર્ભજ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૯ વિં	૮ વિં	૭ સં	૫ સં	૩ સં	૧ સ્તોક
૭ તિર્યચ સ્ત્રી	૧૨ વિં	૧૧ વિં	૧૦ સં	૬ સં	૪ સં	૨ સં
સંમૂર્ચિષ્ઠમ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૧૫ વિં	૧૪ વિં	૧૩ અસં	૦	૦	૦
૮ ગર્ભજ પંચેન્દ્રિય તિર્યચ	૯ વિં	૮ વિં	૭ સં	૫ સં	૩ સં	૧ સ્તોક
તિર્યચ સ્ત્રી	૧૨ વિં	૧૧ વિં	૧૦ સં	૬ સં	૪ સં	૨ સં
તિર્યચ પંચેન્દ્રિય સમુચ્ચય	૧૨ વિં	૧૧ વિં	૧૦ અસં	૫ સં	૩ સં	૧ સ્તોક
૯ તિર્યચ સ્ત્રી	૮ વિં	૮ વિં	૭ સં	૬ સં	૪ સં	૨ સં
તિર્યચ	૧૨ વિં	૧૧ વિં	૧૦ અનંત	૫ સં	૩ સં	૧ સ્તોક
૧૦ તિર્યચ સ્ત્રી	૯ વિં	૮ વિં	૭ સં	૬ સં	૪ સં	૨ અસં
૧ દેવતા	૫ વિં	૪ વિં	૩ અસં	૬ સં	૨ અસં	૧ સ્તોક
૨ દેવી	૩ વિં	૨ વિં	૧ સ્તોક	૪ સં	૦	૦
દેવી	૮ વિં	૭ વિં	૬ સં	૧૦ સં	૦	૦
૩ દેવતા	૫ વિં	૪ વિં	૩ અસં	૯ સં	૨ અસં	૧ સ્તોક
૪ ભવનપતિ દેવ ૫ વ્યંતર દેવ	૪ વિં	૩ વિં	૨ અસં	૧ સ્તોક	૦	૦
૬ ભવનપતિ દેવી ૭ વ્યંતર દેવી	૪ વિં	૩ વિં	૨ અસં	૧ સ્તોક	૦	૦
ભવનપતિ દેવ વ્યંતર દેવ	૫ વિં	૪ વિં	૩ અસં	૧ સ્તોક	૦	૦

अल्पबहुत्व	कृष्ण लेश्या	नील लेश्या	कापोत लेश्या	तेजोलेश्या	पद्मलेश्या	शुक्ल लेश्या
८ भवनपति देवी ९ व्यंतर देवी	८ वि०	७ वि०	६ सं०	२ सं०	०	०
१० जोतिषी देव	०	०	०	१ स्तो०	०	०
१० जोतिषी देवी	०	०	०	२ सं०	०	०
११ वैमानिक देव	०	०	०	३ असं०	२ असं०	१ स्तोक
११ वैमानिक देवी	०	०	०	सं० ४	०	०
१२ भवनपति	७ वि०	६ वि०	५ असं०	४ असं०	०	०
१२ व्यंतर	११ वि०	१० वि०	९ असं०	८ असं०	०	०
१२ जोतिषी	०	०	०	१२ सं०	०	०
१२ वैमानिक	०	०	०	३ असं०	२ असं०	१ स्तोक
१३ भवन० देवी	५ वि०	४ वि०	३ असं०	२ असं०	०	०
१३ व्यंतर देवी	९ वि०	८ वि०	७ असं०	६ असं०	०	०
१३ जोतिषी देवी	०	०	०	१० सं०	०	०
१३ वैमानिक देवी	०	०	०	१ स्तो०	०	०
१४ भवन० देव	९ वि०	८ वि०	७ असं०	५ असं०	०	०
१४ भवन० देवी	१२ वि०	११ वि०	१० सं०	६ सं०	०	०
१४ व्यंतर देव	१७ वि०	१६ वि०	१५ असं०	१३ सं०	०	०
१४ व्यंतर देवी	२० वि०	१९ वि०	१८ सं०	१४ सं०	०	०
१४ जोतिषी देव	०	०	०	२१ सं०	०	०
१४ जोतिषी देवी	०	०	०	२२ सं०	०	०
१४ वैमानिक देव	०	०	०	३ असं०	२ असं०	१ स्तोक
१४ वैमानिक देवी	०	०	०	४ सं०	०	०

मनुष्य में ९ बोल की अल्पबहुत्व तिर्यचवत् जान लेनी, दशमे बोल की अल्पबहुत्व मनुष्यदंडक में नहि है। इस वास्ते ९ बोल की तिर्यचवत् अल्पबहुत्वं ज्ञेयम्। एह यंत्र श्रीप्रज्ञापनाजी के १७ में पदथी अने दूजे उद्देशेथी षट् लेश्या की अल्पबहुत्व है।

અલ્પબહુત્વ	કૃષ્ણ લેશ્યા	નીલ લેશ્યા	કાપોત લેશ્યા	તેજોલેશ્યા	પદ્મલેશ્યા	શુકલ લેશ્યા
૮ ભવનપતિ દેવ ૮ વ્યંતર દેવી	૮ વિં	૭ વિં	૬ સં	૨ સં	૦	૦
૧૦ જ્યોતિષી દેવ	૦	૦	૦	૧ સ્તો	૦	૦
૧૦ જ્યોતિષી દેવી	૦	૦	૦	૨ સં	૦	૦
૧૧ વૈમાનિક દેવ	૦	૦	૦	૩ અસં	૨ અસં	૧ સ્તોક
૧૧ વૈમાનિક દેવી	૦	૦	૦	સં ૪	૦	૦
૧૨ ભવનપતિ	૭ વિં	૬ વિં	૫ અસં	૪ અસં	૦	૦
૧૨ વ્યંતર	૧૧ વિં	૧૦ વિં	૯ અસં	૮ અસં	૦	૦
૧૨ જ્યોતિષી	૦	૦	૦	૧૨ સં	૦	૦
૧૨ વૈમાનિક	૦	૦	૦	૩ અસં	૨ અસં	૧ સ્તોક
૧૩ ભવન દેવી	૫ વિં	૪ વિં	૩ અસં	૨ અસં	૦	૦
૧૩ વ્યંતર દેવી	૯ વિં	૮ વિં	૭ અસં	૬ અસં	૦	૦
૧૩ જ્યોતિષી દેવી	૦	૦	૦	૧૦ સં	૦	૦
૧૩ વૈમાનિક દેવી	૦	૦	૦	૧ સ્તો	૦	૦
૧૪ ભવન દેવ	૯ વિં	૮ વિં	૭ અસં	૫ અસં	૦	૦
૧૪ ભવન દેવી	૧૨ વિં	૧૧ વિં	૧૦ સં	૬ સં	૦	૦
૧૪ વ્યંતર દેવ	૧૭ વિં	૧૬ વિં	૧૫ અસં	૧૩ સં	૦	૦
૧૪ વ્યંતર દેવી	૨૦ વિં	૧૯ વિં	૧૮ સં	૧૪ સં	૦	૦
૧૪ જ્યોતિષી દેવ	૦	૦	૦	૨૧ સં	૦	૦
૧૪ જ્યોતિષી દેવી	૦	૦	૦	૨૨ સં	૦	૦
૧૪ વૈમાનિક દેવ	૦	૦	૦	૩ અસં	૨ અસં	૧ સ્તોક
૧૪ વૈમાનિક દેવી	૦	૦	૦	૪ સં	૦	૦

મનુષ્યમાં ૯ બોલનું અલ્પબહુત્વ તિર્યચવત્ જાણી લેવું, દશમા બોલનું અલ્પબહુત્વ મનુષ્યદંડકમાં નથી. એના લીધે ૯ બોલનું તિર્યચવત્ અલ્પબહુત્વ જાણવું. આ યંત્ર શ્રીપ્રજ્ઞાપનાજી સૂત્રના ૧૭મા પદથી અને બીજા ઉદ્દેશાથી ષટ્ લેશ્યાનું અલ્પબહુત્વ છે.

(१४) श्रीपन्नवणा २ पदात् स्थानयंत्र क्षेत्र द्वारम्

जीवां के भेद	स्वस्थानेन- रहने करके	उपपातेन- उपजने करके	समुद्घात आश्री
पृथ्वी १ अप् २ तेज ३ वायु ४ वनस्पति ५. ए ५ सूक्ष्म पर्याप्ता ५ अपर्याप्ता ५. एवं १० बोल	सर्व लोक में	सर्व लोक में	सर्व लोक में
बादर पृथ्वी १ अप् २ वायु ३ वनस्पति ४. ए चारों का अपर्याप्ता	लोक के असंख्यातमें भाग में	सर्वस्मिल्लोके- सर्व लोक में	सर्वलोके असंख्यलोक के प्रदेशतुल्यत्वात्
बादर तेजस्काय अपर्याप्ता १	लोक के असंख्यातमें भाग में	मनुष्यलोक के २ ऊर्ध्व कपाट तिर्यग् लोक का तट	सर्व लोक में
बादर तेजस्काय पर्याप्ता १	लोक के असंख्यात में भाग में	लोक के असंख्य भाग स्तोकत्वात्	लोक के असंख्यातमें भाग
बादर वायुकाय पर्याप्ता १	लोक के असंख्यात में भाग में	एवम्	एवम्
बादर वनस्पति पर्याप्ता १	लोक के असंख्यात में भाग में	सर्व लोक में बहुतमत्वात्	सर्व लोक में
शेष सर्व जीव	लोक के असंख्यात में भाग में	एवम्	एवम्

(१५) ^१श्रीपन्नवणा अवगाहना २१मे पदात् स्पर्शनाद्वारम्

१. “जीवस्स णं भंते मारणंतियसमुग्धाएणं समोहयस्स तेयासरीरस्स केमहालिया सरीरोगाहणा प० ? गो० ! सरीरपमाणमेत्ता विक्खंभबाहल्लेणं आयामेणं जहन्नेणं अंगुलस्स असंखेज्जभागो, उक्कोसेणं लोगंताओ लोगंतं । एगिंदियस्स णं भंते ! मारणंतिय० सरीरो० प० ? गो० ! एवं चेव, जाव पुढ्वि० आउ० तेउ० वाउ० वणप्फइकाइयस्स । बेइंदियस्स णं भंते ! मारणंतिय० प० ? गो० ! सरीरपमाणमेत्ता विक्खंभबाहल्लेणं आयामेणं जह० अंगुलस्स असंखे०, उक्को० तिरियलोगाओ लोगंतं, एवं जाव चउरिंदियस्स । नेइयस्स णं भंते ! मार० जह० सातिरेकं जोयणसहस्सं, उक्को० अधे जाव अहेसत्तमा पुढ्वी, तिरियं जाव सयंभुरमणे समुदे, उड्डं जाव पंडगवणे पुक्खरिणीतो । पंचिंदियतिरिक्खजोणियस्स णं भंते ! गो० ! जहा बेइंदियसरीरस्स । मणुस्सस्स णं भंते ! गो० ! समयखेत्ताओ लोगंतो । असुरकुमारस्स णं भंते ! जह० अंगुलस्स असं०, उक्को० अधे जाव तच्चाए पुढ्वीए हिड्डिल्ले चरमंते तिरियं जाव सयंभुरमणसमुदस्स बाहिरिल्ले वेइयंते, उड्डं जाव इसीपब्भारा पुढ्वी, एवं जाव थणियकुमारतेयगसरीरस्स । वागमंतरजोईसियसोहम्मीसाणगा य एवं चेव । सणकुमारदेवस्स णं

१. समग्र लोकमां असंख्य लोकना प्रदेशोनी बराबर होवाथी । २. अल्प होवाथी । ३. अत्यंत अधिक होवाथी ।

(૧૪) શ્રીપન્નવણા ૨ પદથી સ્થાનચંત્ર-ક્ષેત્રદ્વાર

જીવોના ભેદ	સ્વસ્થાનેન રહેવા કરીને	ઉપપાતેન- ઉપજવા કરીને	સમુદ્ધાત આશ્રયી
પૃથ્વી ૧, અપ્ ૨, તેજ ૩, વાયુ ૪, વનસ્પતિ ૫. એ ૫ સૂક્ષ્મ પર્યાપ્તા ૫ અપર્યાપ્તા ૫. એવં ૧૦ બોલ	સર્વ લોકમાં	સર્વ લોકમાં	સર્વ લોકમાં
બાદર પૃથ્વી ૧, અપ્ ૨, વાયુ ૩, વનસ્પતિ ૪, એ ચારેયના અપર્યાપ્તા	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	સર્વસ્મિંલ્લોકે- સર્વ લોકમાં	^૧ સમગ્રલોકમાં અસંખ્ય-લોકના પ્રદેશોની બરાબર હોવાથી
બાદર તેજસ્કાય અપર્યાપ્તા ૧	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	મનુષ્યલોકના ૨ ઉર્ધ્વ કપાટ અને તિર્યગ્ લોકના તટમાં	સર્વ લોકમાં
બાદર તેજસ્કાય પર્યાપ્તા ૧	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	લોકના અસં ભાગ-માં ^૨ અલ્પ હોવાથી	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં
બાદર વાયુકાય પર્યાપ્તા ૧	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	એવમ્	એવમ્
બાદર વનસ્પતિ પર્યાપ્તા ૧	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	સર્વ લોકમાં ^૩ અત્યંત અધિક હોવાથી	સર્વ લોકમાં
શેષ સર્વ જીવ	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	એવમ્	એવમ્

(૧૫) ^૧શ્રીપન્નવણા અવગાહના ૨૧મા પદથી સ્પર્શનાદ્વારમ્

૧. “જીવસ્સ ણં ધંતે મારણંતિયસમુઘાણં સમોહયસ્સ તેયાસરીસ્સ કેમહાલિયા સરીરોગાહણા પં ? ગોં ! સરીરપમાણમેત્તા વિક્ખંભબાહલ્લેણં આયામેણં જહન્નેણં અંગુલસ્સ અસંખેજ્જભાગો, ઉક્કોસેણં લોગંતાઓ લોગંતે । ઈર્ગિદિયસ્સ ણં ધંતે ! મારણંતિયં સરીરેં પં ? ગોં ! એવં ચેવ, જાવ પુઢવિં આડં તેડં વાડં વળખ્ફઙ્કાઙ્કયસ્સ । બેઙ્કિદિયસ્સ ણં ધંતે ! મારણંતિયં પં ? ગોં ! સરીરપમાણમેત્તા વિક્ખંભબાહલ્લેણં આયામેણં જહં અંગુલસ્સ અસંખેં, ઉક્કોં તિરિયલોગાઓ લોગંતે, એવં જાવ ચડરિંદિયસ્સ । નેરઙ્કયસ્સ ણં ધંતે ! મારં જહં સાતિરેકં જોયણસહસ્સં, ઉક્કોં અધે જાવ અહેસત્તમા પુઢવી, તિરિયં જાવ સયંભુરમણે સમુદ્દે, ઉઢ્ઢં જાવ પંડગવણે પુક્કરિણીતો । પંચિંદિયતિરિક્કજોણિયસ્સ ણં ધંતે ! ગોં ! જહા બેઙ્કિદિયસરીરસ્સ । મણુસ્સ ણં ધંતે ! ગોં ! સમયખેત્તાઓ લોગંતો । અસુરકુમારસ્સ ણં ધંતે ! જહં અંગુલસ્સ અસં, ઉક્કોં અધે જાવ તચ્ચાએ પુઢવીએ હિદ્દિલ્લે ચરમંતે તિરિયં જાવ સયંભુરમણસમુદ્દસ્સ બાહિરિલ્લે વેઙ્કયંતે, ઉઢ્ઢં જાવ ઇસીપખ્ખારા પુઢવી, એવં જાવ થણિયકુમારતેયગસરીરસ્સ । વાણમંતરજોઈસિયસોહમ્મીસાણગા ય એવં ચેવ । સર્ણકુમારદેવસ્સ ણં

૧. સમગ્ર લોકમાં અસંખ્ય લોકના પ્રદેશોની બરાબર હોવાથી. ૨. અલ્પ હોવાથી. ૩. અત્યંત અધિક હોવાથી.

मरणांत समुद्घात तेजस अव- गाहना	नारकी	भवन० व्यंतर जोतिषी सौधर्म ईशान	३-८ देवलोक	९-१२ देवलोक	१ ग्रैवे- यक ५ अनुत्तर	स्था व २ ५	विकलेंद्री ३ तिर्य्यच पंचेन्द्री	म नु ष्य
ज घ न्य	१००० योजन साधिक पाताल- कलश की भीति आश्री	अंगुल के असंख्या- तमो भाग स्व आभरण आदि अपेक्षा (से)	अंगुल असं- ख्यात में स्त्री से भोग भाग करी मरी तिहां उपजे अन्य वीर्य में	अंगुल असं- ख्यात में भाग स्त्री से भोग करी तिहां योनि में पहिला वीर्य है तिहां उपजे	विद्याधर श्रेणि	अंगुल के असंख्या- तमे भाग	एवम्	एवम्
उत्कृष्ट	सातमी नरक	त्रीजी नर- कका चरम अंत	पाताल- कलश के उपर ले २ भाग	अधो- ग्राम में	अधो- ग्राममें	१४ रज्जु प्रमाण	७ रज्जु	७ रज्जु
तिरछा	स्वयंभूरमण समुद्र	स्वयंभूरमण समुद्र की वे(द)दिकांत	स्वयंभूरमण समुद्र	मनुष्य क्षेत्र	मनुष्य क्षेत्र	१ रज्जु	१ रज्जु	अध रज्जु
ऊर्ध्व ऊंचा	पंडग वन वापी में	ईषत् प्राग्भार पृथ्वी	अच्युत देवलोक	अच्युत विमान बारामा देव०	अपना विमान	१४ रज्जु	७ रज्जु	७ रज्जु

(१६) श्रीपन्नवणा पद ३६मेथी समुद्घातयंत्रम्

७ समुद्घात	०	वेदनी	कषाय	मरणां- तिक	वैक्रिय	तैजस	आहारक	केवल	असम- वहता
स्वामी	०	४ गतिना	४ गतिना	४ गतिना	४ गतिना	३ नरक विना	१ मनुष्य	१ मुनष्य	४ गतिना जीव

भंते० ! जह० अंगु० असं०, उक्को० अधे जाव महापातालाणं दोच्चे तिभागे, तिरियं जाव सयंभूरमणे समुदे, उडुं जाव अच्युओ कप्पो, एवं जाव सहस्सारदेवस्स अच्युओ कप्पो । आणयदेवस्स णं भंते० ! जह० अंगु० असं०, उक्को जाव अधोलोइयगामा, तिरियं जाव मणूसखेत्ते, उडुं जाव अच्युओ कप्पो, एवं जाव आरणदेवस्स अच्युअदेवस्स एवं चेव, णवरं उडुं जाव सयाइं विमाणार्ति । गेविज्जगदेवस्स णं भंते !० जह० विज्जाहरसेढीतो, उक्को० जाव अहोलोइयगामा, तिरियं जाव मणूसखेत्ते, उडुं जाव सगार्ति विमाणार्ति, अणुत्तरोववाइयस्स वि एवं चेव" । (प्रज्ञा० सू० २७५)

મરણાંત સમુદ્ધા. તૈજસ અવ- ગાહના	નારકી	ભવન૦ વ્યંતર જ્યોતિષી સૌધર્મ ઈશાન	૩-૮ દેવલોક	૯-૧૨ દેવલોક	૯ ગ્રૈવે- યક ૫ અનુતર	સ્થા ૧ ૨ ૫	વિકલેંદ્રી ૩ તિર્યચ પંચેન્દ્રી	મ નુ ધ્ય
જ ધ ન્ય	૧૦૦૦ યોજન સાધિક પાતાલ- કલશની ભીતિ આશ્રયી	અંગુલના અસંખ્યા- તમો ભાગ સ્વ આભ- રણ આદિ અપેક્ષા(થી)	અંગુલ અસં- ખ્યાતમો ભાગ સ્ત્રીથી ભોગ કરી મરી ત્યાં ઉપજે અન્ય વીર્યમાં.	અંગુલ અસં. ભાગ સ્ત્રીથી ભોગ કરી ત્યાં યોનિમાં પહેલા વીર્ય છે ત્યાં ઉપજે	વિદ્યાધર શ્રેણિ	અંગુલનો અસંખ્યા- તમો ભાગ	એવમ્	એવમ્
ઉત્કૃષ્ટ	સાતમી નરક	ત્રીજી નર- કનો ચરમ અંત	પાતાલ- કલશના ઉપરના ૨ ભાગે	અધો- ગ્રામમાં	અધો- ગ્રામમાં	૧૪ ૨૪જુ પ્રમાણ	૭ ૨૪જુ	૭ ૨૪જુ
તિર્થ (ત્રાંસુ)	સ્વયંભૂર- મણ સમુદ્ર	સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રની વે(દ)દિકાંત	સ્વયંભૂર- મણ સમુદ્ર	મનુષ્ય ક્ષેત્ર	મનુષ્ય ક્ષેત્ર	૧ ૨૪જુ	૧ ૨૪જુ	અધ ૨૪જુ
ઊર્ધ્વ (ઊંચા)	પાંડુકવન વાવડી સુધી	ઈષ્ટ પ્રાગભાર પૃથ્વી	અચ્યુત દેવલોક	અચ્યુત વિમાન બારમા દેવ૦	પોતાનું વિમાન	૧૪ ૨૪જુ	૭ ૨૪જુ	૭ ૨૪જુ

(૧૬) શ્રીપત્રવણા પદ ઉદ્દેશ્ય સમુદ્ધાતયંત્રમ્

૭ સમુદ્ધ- ધાત	૦	વેદની	કષાય	મરણાં- તિક	વૈકિય	તૈજસ	આહારક	કેવલ	અસમ- વહતા
સ્વામી	૦	૪ ગતિના	૪ ગતિના	૪ ગતિના	૪ ગતિના	૩ નરક વિના	૧ મનુષ્ય	૧ મનુષ્ય	૪ ગતિના જીવ

ખંતે૦ ! જહ૦ અંગુ૦ અસં૦, ઉક્કો૦ અધે જાવ મહાપાતાલાણં દોચ્ચે તિથાગે, તિરિયં જાવ સયંભુરમણે સમુદ્ધે, ઉઢું જાવ અચ્ચુઓ કપ્પો, એવં જાવ સહસ્સારદેવસ્સ અચ્ચુઓ કપ્પો । આણયદેવસ્સ ણં ખંતે૦ ! જહ૦ અંગુ૦ અસં૦, ઉક્કો જાવ અધોલોહયગામા, તિરિયં જાવ મણૂસખેત્તે, ઉઢું જાવ અચ્ચુઓ કપ્પો, એવં જાવ આરણદેવસ્સ અચ્ચુઅદેવસ્સ એવં ચેવ, ણવરં ઉઢું જાવ સયાઇં વિમાણાતિ । ગેવિજ્જગદેવસ્સ ણં ખંતે !૦ જહ૦ વિજ્જાહરસેઢીતો, ઉક્કો૦ જાવ અહોલોહયગામા, તિરિયં જાવ મણૂસખેત્તે, ઉઢું જાવ સગાતિ વિમાણાતિ, અણુત્તરોવવાહયસ્સ વિ એવં ચેવ" । (પ્રજ્ઞા૦ સૂ૦ ૨૭૫)

७ समु- दघात	०	वेदनी	कषाय	मरणां- तिक	वैक्रिय	तैजस	आहारक	केवल	असम- वहता
काल	०	अंतर्मुहूर्त	अंत०	अंत०	अंत०	वि० अं०	अंत०	८ समय	०
अतीत	जघन्य	अनंती	अनंती	अनंती	अनंती	अनंती	१	१	०
काले	उत्कृष्ट	अनंती	अनंती	अनंती	अनंती	अनंती	४	१	
आगे करेगा, ते	जघन्य	करे वीन ही बीजो १	नही १ करे	→	ए	व	म्	→	०
	उत्कृष्ट	अनंती करे	अनंत	अनंत	अनंत	अनंत	४	१	०
अल्प- बहुत्व	०	७ विशेष	६ असं०	५ अनंत गुण	४ असं०	३ असं०	१ स्तोक	२ संख्येय गुणा	८ असं० गुणा
क्षेत्र	दिशा	६	६	३,४,५,६	६	६	३	६	०
विष्कंभ बाहुल्य		शरीर प्रमाण	शरीर प्रमाण	शरीर प्रमाण	शरीर प्रमाण	शरीर प्रमाण	शरीर प्रमाण	सर्व लोक	०
आयाम लांबपणें		सं.यो.	सं.यो.	१४ रज्जु	सं.यो.	सं.यो.	सं.यो.	„	०
विग्रह समय संख्या		३	३	३	३	३	०	०	०
क्रिया	०	३,४,५	३,४,५	३,४,५	३,४,५	३,४,५	३,४,५	०	०

(१७) केवल (लि) समुद्धातयंत्रं

प्रथम आउज्जी(आवर्जी)करण करे—आत्माकूं मोक्ष के सन्मुख करे, पीछे समुद्धात करे। जिस समये में आत्मप्रदेश सर्व लोक में व्याप्त करे तिस समये अपने अष्ट रुचक प्रदेश लोकरुचक पर करे इति स्थानांगवृत्तौ ।

समय ८	१ समय	२ समय	३ समय	४ समय	५ समय	६ समय	७ समय	८ समय
योग ३	औदारिक	औदारिक- मिश्र	कार्मण	कार्मण	कार्मण	मिश्र	मिश्र	औदारिक
करण ८	दंड करे	कपाट करे	मंथान करे	अंतर पूरे	अंतर संहरे	मंथान संहरे	कपाट संहरे	दंड संहरे शरीरस्थ

૭ સમુ- દ્ધાત	૦	વેદની	કષાય	મરણા- તિક	વૈક્રિય	તૈજસ	આહારક	કેવલ	અસમ- વહતા
કાલ	૦	અંત.	અંત.	અંત.	અંત.	વિ.અંત.	અંત.	૮ સમય	૦
અતીત કાલે	જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ	અનંતી	અનંતી	અનંતી	અનંતી	અનંતી	૧	૧	૦
આગળ કરશે, તે	જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ	કર્યા વગર જે બીજો ૧	નહી ૧ કરે	→	એ	વ	મૂ	→	૦
		અનંતી કરે	અનંત	અનંત	અનંત	અનંત	૪	૧	૦
અલ્પ- બહુત્વ	૦	૭ વિશેષ	૬ અસં.	૫ અન. ગુણ	૪ અસં.	૩ અસં.	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય ગુણા	૮ અસં. ગુણા
ક્ષેત્ર	દિશા	૬	૬	૩,૪,૫,૬	૬	૬	૩	૬	૦
વિષ્કંભ બાહુલ્ય		શરીર પ્રમાણ	શરીર પ્રમાણ	શરીર પ્રમાણ	શરીર પ્રમાણ	શરીર પ્રમાણ	શરીર પ્રમાણ	સર્વ લોક	૦
આયામ લંબાઈ		સં.યો.	સં.યો.	૧૪ રજજી	સં.યો.	સં.યો.	સં.યો.	,,	૦
વિગ્રહ સમય સં.		૩	૩	૩	૩	૩	૦	૦	૦
ક્રિયા	૦	૩,૪,૫	૩,૪,૫	૩,૪,૫	૩,૪,૫	૩,૪,૫	૩,૪,૫	૦	૦

(૧૭) કેવલ(લિ) સમુદ્ધાતયંત્રં

પ્રથમ આઉજજી (આવર્જી) કરણ કરીને આત્માને મોક્ષની સન્મુખ કરે, પછી સમુદ્ધાત કરે, જે સમયે આત્મપ્રદેશ સર્વ લોકમાં વ્યાપ્ત કરે, તે સમયે પોતાના આઠ રૂચક પ્રદેશ લોકરૂચક પરે કરે. આ પ્રમાણે સ્થાનાંગ સૂત્રની વૃત્તિમાં કહ્યું છે.

સમય ૮	૧ સમય	૨ સમય	૩ સમય	૪ સમય	૫ સમય	૬ સમય	૭ સમય	૮ સમય
યોગ ૩	ઔદારિક	ઔદારિક- મિશ્ર	કાર્મણ	કાર્મણ	કાર્મણ	મિશ્ર	મિશ્ર	ઔદારિક
કરણ ૮	દંડ કરવો	કપાટ કરવો	મંથાન કરવું	અંતર પૂરવું	અંતર સંહરવું	મંથાન સંહરવું	કપાટ સંહરવું	દંડ સંહરી શરીરસ્થ

समय ८	१ समय	२ समय	३ समय	४ समय	५ समय	६ समय	७ समय	८ समय
ऊर्ध्व अधो	लोकांत	लोकांत	लोकांत	लोकांत	लोकांत	लोकांत	लोकांत	लोकांत
पूर्व पश्चिम	शरीर- प्रमाण	शरीर- प्रमाण	लोकांत	लोकांत	लोकांत	शरीर- प्रमाण	शरीर- प्रमाण	शरीर प्रमाण
उत्तर दक्षिण	शरीर प्रमाण	लोकांत	लोकांत	लोकांत	लोकांत	शरीर- प्रमाण	शरीर- प्रमाण	शरीर प्रमाण
जीव- प्रदेश	सर्व शरीर में	बाह्य स्तोक	अभ्यंतरे स्तोक	लोका- काश तुल्य	लोका- काश तुल्य	अभ्यंतर स्तोक	बाह्य स्तोक	सर्व शरीर में

(१८) श्रीपन्नवणा पद ३६मे सात समुद्घात अल्पबहुत्वम्

द्वार	वेदनी १	कषाय २	मरणांतिक ३	वैक्रिय ४	तैजस ५	आहारक ६	केवल ७
नरक	४ संखे	३ संखे	१ स्तोक	२ असं०	०	०	०
भवनपति	३ असं०	४ संखे	२ असं०	५ संखे	१ स्तोक	०	०
पृथ्वी	३ विशेष	२ संखे	१ स्तोक	०	०	०	०
अप्	३ विशेष	२ संखे	१ स्तोक	०	०	०	०
अग्नि	३ विशेष	२ संखे	१ स्तोक	०	०	०	०
वायु	४ वि०	३ सं०	२ असं०	१ स्तोक	०	०	०
वनस्पति	३ वि०	२ सं०	१ स्तोक	०	०	०	०
बेइंद्री	२ असं०	३ संखे	१ स्तोक	०	०	०	०
तेंद्री	२ असं०	३ संखे	१ स्तोक	०	०	०	०
चौरिंद्री	२ असं०	३ संखे	१ स्तोक	०	०	०	०
तिर्यच पंचेंद्री	४ असं०	५ सं०	३ असं०	२ असं०	१ स्तोक	०	०
मनुष्य	६ असं०	७ सं०	५ असं०	४ सं०	३ सं०	१ स्तोक	२ सं०
व्यंतर	३ असं०	४ सं०	२ असं०	५ सं०	१ स्तोक	०	०
जोतिषी	३ असं०	४ सं०	२ असं०	५ सं०	१ स्तोक	०	०
वैमानिक	३ असं०	४ सं०	२ असं०	५ सं०	१ स्तोक	०	०

સમય ૮	૧ સમય	૨ સમય	૩ સમય	૪ સમય	૫ સમય	૬ સમય	૭ સમય	૮ સમય
ઊર્ધ્વ અધો	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત
પૂર્વ પશ્ચિમ	શરીર- પ્રમાણ	શરીર- પ્રમાણ	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	શરીર- પ્રમાણ	શરીર- પ્રમાણ	શરીર- પ્રમાણ
ઉત્તર દક્ષિણ	શરીર- પ્રમાણ	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	લોકાંત	શરીર- પ્રમાણ	શરીર- પ્રમાણ	શરીર- પ્રમાણ
જીવ- પ્રદેશ	સર્વ શરીરમાં	બાહ્ય સ્તોક	અભ્યંતર સ્તોક	લોકા- કાશ તુલ્ય	લોકા- કાશ તુલ્ય	અભ્યંતર સ્તોક	બાહ્ય સ્તોક	સર્વ શરીરમાં

(૧૮) શ્રીપત્રવણા પદ ઉદમા સાત સમુદ્રાત અલ્પબહુત્વમ્

દ્વાર	વેદની ૧	કષાય ૨	મરણાંતિક ૩	વૈક્રિય ૪	તૈજસ ૫	આહારક ૬	કેવલ ૭
નરક	૪ સં.	૩ સં.	૧ સ્તોક	૨ અસં.	૦	૦	૦
ભવનપતિ	૩ અસં.	૪ સં.	૨ અસં.	૫ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦
પૃથ્વી	૩ વિશેષ	૨ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
અપ્	૩ વિશેષ	૨ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
અગ્નિ	૩ વિશેષ	૨ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
વાયુ	૪ વિશેષ	૩ સં.	૨ અસં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦
વનસ્પતિ	૩ વિશેષ	૨ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
બેઈન્દ્રિય	૨ અસં.	૩ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
તેઈન્દ્રિય	૨ અસં.	૩ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
ચતુર્થિન્દ્રિય	૨ અસં.	૩ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦	૦	૦
તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય	૪ અસં.	૫ સં.	૩ અસં.	૨ અસં.	૧ સ્તોક	૦	૦
મનુષ્ય	૬ અસં.	૭ સં.	૫ અસં.	૪ સં.	૪ સં.	૧ સ્તોક	૨ સં.
બ્યંતર	૩ અસં.	૪ સં.	૨ અસં.	૫ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦
જ્યોતિષી	૩ અસં.	૪ સં.	૨ અસં.	૩ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦
વૈમાનિક	૩ અસં.	૪ સં.	૨ અસં.	૫ સં.	૧ સ્તોક	૦	૦

(१९) श्रीपन्नवणा कषायपदे अल्पबहुत्वम्

क्रोध द्वार संख्या	मान	माया	लोभ	अकषाय
४ वि०	३ सं०	२ सं०	१ स्तो०	०
१ स्तो०	२ सं०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
२ वि०	१ स्तो०	३ सं०	४ वि०	०
३ वि०	२ असं०	४ वि०	५ वि०	१ स्तो०
१ स्तो०	२ सं०	३ सं०	४ वि०	०
१ स्तो०	२ सं०	३ सं०	४ वि०	०
१ स्तो०	२ सं०	३ सं०	४ वि०	०

१आचारांगात् षोडश (१६) संज्ञास्वरूप

१. आहारसंज्ञा—आहार अभिलाषारूप तैजसशरीरनामकर्म असाता के उदय । २. भयसंज्ञा—त्रासरूप मोहकर्म की प्रकृति के उदय । ३. मैथुनसंज्ञा—१. स्त्री २. पुरुष ३. नपुंसक इन तीनों वेदां के उदय । ४. परिग्रहसंज्ञा—मूर्च्छारूप मोहनी(य)कर्म के उदय । ५. सुखसंज्ञा—सातावेदनी(य) के उदय करके । ६. दुःखसंज्ञा—दुःखरूप असातावेदनी(य) के उदय । ७. मोहसंज्ञा—मिथ्यादर्शनरूप मोहकर्म के उदय । ८. विचिकित्सासंज्ञा—चित्तविप्लुतिरूप मोहनी(य) अनें ज्ञानावरणी(य) के उदय । ९. क्रोधसंज्ञा—अप्रतीति(अप्रीति ?)रूप मोहकर्म के उदय । १०. भानसंज्ञा—गर्वरूप मोहकर्म के उदय । ११. मायासंज्ञा—वक्ररूपा मोहकर्म के उदय । १२. लोभसंज्ञा—गृद्धिरूपा मोहकर्म के उदय । १३. शोकसंज्ञा—विप्रलाप वैमनस्यरूपा मोहकर्म के उदय । १४. लोकसंज्ञा—स्वच्छंदे घटित विकल्परूपा लोकरूढ़ि—श्चान यक्ष है, विप्र

(૧૯) શ્રીપત્રવજ્રા કષાયપદે અલ્પબહુત્વમ્

કોષ દ્વાર સંખ્યા	માન	માયા	લોભ	અકષાય
૪ વિ.	૩ સં.	૨ સં.	૧ સ્તો.	૦
૧ સ્તોક	૨ સં.	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૨ વિ.	૧ સ્તોક	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૩ વિ.	૨ અસં.	૪ વિ.	૫ વિ.	૧ સ્તોક
૧ સ્તોક	૨ સં.	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૧ સ્તોક	૨ સં.	૩ સં.	૪ વિ.	૦
૧ સ્તોક	૨ સં.	૩ સં.	૪ વિ.	૦

૧ આચારંગમાંથી સોળ (૧૬) સંજ્ઞાઓનું સ્વરૂપ

૧. આહાર સંજ્ઞા—આહારની અભિલાષારૂપ. તૈજસશરીર—નામકર્મ, અશાતાનો ઉદય,
 ૨. ભયસંજ્ઞા—ત્રાસરૂપ. મોહકર્મની પ્રકૃતિનો ઉદય, ૩. મૈથુનસંજ્ઞા—૧ સ્ત્રી, ૨ પુરુષ, ૩
 નપુંસક આ ત્રણેય વેદનો ઉદય, ૪. પરિગ્રહ સંજ્ઞા—મૂર્ચ્છારૂપ મોહનીય કર્મનો ઉદય, ૫.
 સુખસંજ્ઞાસાતા વેદનીયનો ઉદય, ૬. દુઃખસંજ્ઞા—દુઃખરૂપ અસાતાવેદનીયનો ઉદય, ૭.
 મોહસંજ્ઞા—મિથ્યાદર્શનરૂપ મોહકર્મનો ઉદય, ૮. વિચિકિત્સાસંજ્ઞા—ચિત્તવિપ્લુતિરૂપ મોહનીય
 અને જ્ઞાનાવરણીયનો ઉદય, ૯. ક્રોધસંજ્ઞા—અપ્રતીતિ (અપ્રીતિ ?) રૂપ મોહકર્મનો ઉદય,
 ૧૦. માનસંજ્ઞા—ગર્વરૂપ મોહકર્મનો ઉદય, ૧૧. માયાસંજ્ઞા—વક્તારૂપ મોહકર્મનો ઉદય,
 ૧૨. લોભસંજ્ઞા—ગૃહ્ણિરૂપ મોહકર્મનો ઉદય, ૧૩. શોકસંજ્ઞા—વિપ્રલાપ અને વૈમનસ્યરૂપ
 મોહકર્મનો ઉદય ૧૪. લોકસંજ્ઞા—સ્વચ્છંદતા ઘટિત વિકલ્પરૂપ લોકરૂઢિ—શ્વાન યક્ષ છે,

देवता है, काकाः पितामहाः) अर्थात् काक दादा पडिदादा है, मोर की पांख की पवन से मोरणी के गर्भ होता है इत्यादि रूढि लोकसंज्ञा । ज्ञानावरणी(य) का क्षयोपशम मोहनी(य) के उदयसू है । १५. धर्मसंज्ञा—क्षांत्यादिसेवनरूपा मोहनी(य) के क्षयोपशम से होय । १६. ओघसंज्ञा—अव्यक्त उपयोगरूपा, वेलडी 'रूख' पर चडे है । ज्ञानावरणी(य) क्षयोपशम से है । उपरी १५ संज्ञा तो संज्ञी पंचेद्री, सम्यग्दृष्टि वा मिथ्यादृष्टि ने है यथासंभव । ओघसंज्ञा एकैन्द्रादि जीवां के जान लेनी । ए सर्व निर्युक्तौ ।

(२०) अथ आहारादि संज्ञा ४ यंत्रं स्थानांगस्थाने ४ उद्देशे ४

वा पञ्चवणा संज्ञापद

४ संज्ञा नाम	१ आहारसंज्ञा	२ भयसंज्ञा	३ मैथुनसंज्ञा	४ परिग्रहसंज्ञा
नारकी	२ संख्येय गुणे	४ संख्येय गुणे	१ स्तोक सर्वेभ्यः	३ संख्येय गुण
तिर्यग्	४ संख्येय गुणे	३ संख्येय गुणे	२ संख्येय गुणे	१ सर्व से स्तोक
मनुष्य	२ संख्येय गुणे	१ स्तोक सर्वेभ्यः	४ संख्येय गुणे	३ संख्येय गुणे
देवता	१ स्तोक सर्वेभ्यः	२ संख्येय गुणे	३ संख्येय गुणे	४ संख्येय गुणे
कारण ४।४	कोठे के रीते हूया	*धी(धै)र्यहीनात्	मांस रुधिर की पुष्टि से	मूर्च्छा होने ते (सें)
चार २	क्षुधा लगने से	भय के उदय	वेद के उदयते (सें)	लोभ के उदयते (सें)
चार २	आहार के देखे सुने से	भय के वस्तु के देखने से	स्त्री के देखे सुने से	उपगण के देखे सुने से
चार २	आहार की चिंता करे(रने)सें	भय की चिंता से	कामभोग की चिंतोना करे(रने) से	उपगण की चिंता करने से

(२१) सांतर निरंतर द्वारम्

गतिभेद	नारकी	तिर्यच	मनुष्य	देवता
अंतर जघन्य	१ समय	०	१ समय	१ समय
अंतर उत्कृष्ट	१२ मुहूर्त	०	१२ मुहूर्त	१२ मुहूर्त
जीवसंख्या जघन्य	१ जीव एक समये उपजे	प्रतिसमय अनन्ते उपजे	१ जीव एक समय उपजे	१ जीव एक समय उपजे

१. झाड । २. निर्युक्तिने विषे । ३. बधाथी । ४. धीरज ओछी होवाथी ।

વિપ્ર દેવતા છે, કાકા: પિતામહા: અર્થાત્ કાકા દાદા પરદાદા છે, મોરની પાંખોના પવનથી ઢેલને ગર્ભ રહે છે, ઇત્યાદિ રૂઢિ લોકસંજ્ઞા જ્ઞાનાવરણીયનો ક્ષયોપશમથી અને મોહનીયના ઉદયથી હોય છે, ૧૫. ધર્મસંજ્ઞા—ક્ષમાદિસેવનરૂપ મોહનીયના ક્ષયોપશમથી થાય, ૧૬. ઓઘસંજ્ઞા—અવ્યક્ત ઉપયોગરૂપ—વેલ 'ઝાડ પર ચડે છે. જ્ઞાનાવરણીયના ક્ષયોપશમથી થાય છે. ઉપરની ૧૫ સંજ્ઞા તો સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય, સમ્યગ્દૃષ્ટિ કે મિથ્યાદૃષ્ટિને યથાસંભવ છે. ઓઘસંજ્ઞા એકેન્દ્રિયાદિ જીવોની જાણવી. આ સર્વે નિર્યુક્તિમાંથી^૧ જાણી લેવી.

(૨૦) હવે આહારાદિ સંજ્ઞા ૪ યંત્ર સ્થાનાંગસ્થાન ૪ ઉદેશ ૪

અથવા પત્રવણા સંજ્ઞાપદ

૪ સંજ્ઞા નામ	૧ આહારસંજ્ઞા	૨ ભયસંજ્ઞા	૩ મૈથુનસંજ્ઞા	૪ પરિબ્રહ્મસંજ્ઞા
નારકી	૨ સંખ્યેય ગુણે	૪ સંખ્યેય ગુણે	૧ સ્તોક બધાથી	૩ સંખ્યેય ગુણે
તિર્યચ	૪ સંખ્યેય ગુણે	૩ સંખ્યેય ગુણે	૨ સંખ્યેય ગુણે	૧ સર્વથી સ્તોક
મનુષ્ય	૨ સંખ્યેય ગુણે	૧ સ્તોક બધાથી	૪ સંખ્યેય ગુણે	૩ સંખ્યેય ગુણે
દેવતા	૧ સ્તોક બધાથી	૨ સંખ્યેય ગુણે	૩ સંખ્યેય ગુણે	૪ સંખ્યેય ગુણે
કારણ ઠાઠ	પેટ ખાલી થવાથી	ધીરજ ઓછી હોવાથી	લોહી માંસ ભરાવાથી	મૂર્ચ્છા થવાથી
ચાર ૨	કુષા (ભૂખ) લાગવાથી	ભયના ઉદયથી	વેદના ઉદયથી	લોભના ઉદયથી
ચાર ૨	આહારના જોવા-સાંભળવાથી	ભયવાળી વસ્તુ જોવાથી	સ્ત્રીના જોવા-સાંભળવાથી	ઉપકરણના જોવા-સાંભળવાથી
ચાર ૨	આહારની ચિંતા કરવાથી	ભયની ચિંતાથી	કામભોગનું ચિંતન કરવાથી	ઉપકરણની ચિંતા કરવાથી

(૨૧) સાંતર નિરંતર દ્વાર

ગતિભેદ	નારકી	તિર્યચ	મનુષ્ય	દેવતા
અંતર જઘન્ય	૧ સમય	૦	૧ સમય	૧ સમય
અંતર ઉત્કૃષ્ટ	૧૨ મુહૂર્ત	૦	૧૨ મુહૂર્ત	૧૨ મુહૂર્ત
જીવસંખ્યા જઘન્ય	૧ જીવ એક સમયે ઉપજે	પ્રતિસમય અનંત ઉપજે	૧ જીવ એક સમયે ઉપજે	૧ જીવ એક સમયે ઉપજે

૧. ઝાડ. ૨. નિર્યુક્તિને વિષે. ૩. બધાથી. ૪. ધીરજ ઓછી હોવાથી.

गतिभेद	नारकी	तिर्य्यच	मनुष्य	देवता
जीवसंख्या उत्कृष्ट	श्रेणि के असंख्यात में भाग	अनंते उपजे	पल्य के असंख्य में भाग	श्रेणिक के असंख्य भाग
निरंतर प्रमाण जघन्य	२ समय निरंतर	सर्व अद्धा	२ समय निरंतर	२ समय निरंतर
निरंतर प्रमाण उत्कृष्ट	आवलि के असंख्य में भाग	सर्व अद्धा	आवलि के असंख्य में भाग	आवलि के असंख्यात में भाग
जीवसंख्या जघन्य	२ जीव दो समया में उपजे	अनंते समय से उपजे	२ जीव दो समया मे उपजे	२ जीव दो समया में उपजे
जीवसंख्या उत्कृष्ट	श्रेणि के असंख्य में भाग	सर्व अद्धा	पल्य के असंख्य में भाग	श्रेणि के असंख्य में भाग
सांतरोववन्नगा	२ असंख्य गुणे	०	२ असंख्य गुणे	२ असंख्य गुणे
निरंतरोववन्नगा	१ स्तोक	०	१ स्तोक	१ स्तोक

(२२) भाषा के पुद्गल ५ प्रकारे भेदाय ते यंत्रम् पन्नवणा पद ११

भेद	खें(खं)डा भेद १	प्रतरभेद २	चूर्णि(र्ण)भेद ३	अनुतडिता भेद ४	उत्करिका भेद ५
अर्थ	लोहे के खंडवत् भाषा के खंड होय	अभ्रक के पुद्गलवत् भाषा बोल्यां पछे भेदाय	अन्न के आटे की तरे(ह) भाषा बोल्यां पछे भेदाय	सरोवर की अत्रेडवत् त्रेड हो कर भेदाय	एरिंड की मटर की मूंग उडद की फली सूके से दाणा उछलें
अल्पबहुत्व	५ अनंत गुणे	४ अनंत गुणे	३ अनंत गुणे	२ अनंत गुणे	१ स्तोक

भाषास्वरूपयंत्रं प्रज्ञापना पद ११

आदि—भाषा की आदि जीवस्युं । २. उत्पत्ति—भाषा की उत्पत्ति औदारिक १. वैक्रिय २ आहारि(र)क ३. शरीर सें । ३. भाषा का संस्थान—भाषा का संस्थान वज्र का आकार । जैसे वज्र आगे पीछे तो विस्तीर्ण होता है अने मध्य भाग में पतला होता है ऐसा संस्थान भाषा का । 'कस्मात् ? लोकव्यापे तदलोक सरीषां संस्थान है । ४. (स्पर्श)—भाषा के पुद्गल तीव्र प्रयत्न से बोलनहार के लोक के षट् दिग् चरम अंतकूं चार समय में स्पर्श । ५. द्रव्य—भाषा द्रव्यथी अनंतप्रदेशी स्कंध लेवे । ६. क्षेत्र—भाषा क्षेत्रथी असंख्य प्रदेश अवगाह्या स्कंध ग्रहण करे । ७. काल—भाषा कालथी यथायोग्य अन्यतर स्थिति सर्व प्रकारनी । ८ भाव—भाषा भावथी वर्ण ५, गंध २, रस ५, स्पर्श ८ एह ग्रहण करे । ९. दिशा—भाषा के पुद्गल षट् ६ दिशाथी लेवे । १०.

ગતિભેદ	નારકી	તિર્યંચ	મનુષ્ય	દેવતા
જીવસંખ્યા ઉત્કૃષ્ટ	શ્રેણિનો અસંખ્યાત- મો ભાગ	અનંત ઉપજે	પલ્લો. અસં. ભાગ	શ્રેણિનો અસંખ્યાતમો ભાગ
નિરંતર પ્રમાણ જથ્થો.	૨ સમય નિરંતર	સર્વ અદ્વા	૨ સમય નિરંતર	૨ સમય નિરંતર
નિરંતર પ્રમાણ ઉત્કૃષ્ટ	આવલિનો અસં- ખ્યાતમો ભાગ	સર્વ અદ્વા	આવલિનો અસં. ભાગ	આવલિનો અસંખ્યાતમો ભાગ
જીવસંખ્યા જથ્થો	૨ જીવ બે સમયમાં ઉપજે	અનંત સમ- યથી ઉપજે	૨ જીવ બે સમયમાં ઉપજે	૨ જીવ ૨ સમયમાં ઉપજે
જીવસંખ્યા ઉત્કૃષ્ટ	શ્રેણિનો અસં- ખ્યાતમો ભાગ	સર્વ અદ્વા	પલ્લોપમના અસંખ્ય ગુણો	શ્રેણિનો અસંખ્યાતમો ભાગ
સાંતરોપપત્રગા	૨ અસંખ્ય ગુણો	૦	૨ અસંખ્ય ગુણો	૨ અસંખ્ય ગુણો
નિરંતરોપપત્રગા	૧ સ્તોક	૦	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક

(૨૨) ભાષાના પુદ્ગલ ૫ પ્રકારે ભેદાય તે યંત્ર-પત્રવણા પદ ૧૧

ભેદ	ખે(ખે)ડા ભેદ ૧	પ્રતરભેદ ૨	ચૂણિ(ણ)ભેદ ૩	અનુતડિતા ભેદ ૪	ઉત્કરિકા ભેદ ૫
અર્થ	લોખંડના ખંડની જેમ ભાષાનાં ખંડ થાય	અબરખના પુદ્ગ.ની જેમ ભાષા બોલ્યા પછી ભેદાય	અન્નના લોટની જેમ ભાષા બોલ્યા પછી ભેદાય	સરોવરની અત્રેડવત્ ત્રેડ થઈને ભેદાય	એરંડાની, વટાણા- ની, મગ અડદની ફળી સૂકી થઈ દાણા ઉછળે
અલ્પબહુ.	૫ અનંત ગુણો	૪ અનંત ગુણો	૩ અનંત ગુણો	૨ અનંત ગુણો	૧ સ્તોક

ભાષાસ્વરૂપયંત્ર પ્રજાપના પદ ૧૧

આદિ—ભાષાની આદિ જીવથી, ૨ ઉત્પત્તિ-ભાષાની ઉત્પત્તિ ઔદારિક ૧, વૈક્રિય ૨, આહારિ(૨)ક ૩ શરીરથી, ૩ ભાષાનું સંસ્થાન-ભાષાનું સંસ્થાન વજ્રનો આકાર, જેમ વજ્ર આગળ પાછળ તો વિસ્તીર્ણ હોય છે અને મધ્ય ભાગમાં પાતળું હોય છે, એવું સંસ્થાન ભાષાનું, શાથી? લોકવ્યાપી હોવાથી તેનું લોક સમાન સંસ્થાન છે. ૪ (સ્પર્શ)—તીવ્ર પ્રયત્નથી બોલવાવાળાના ભાષાના પુદ્ગલ લોકના છ દિશાના છેલ્લા અંત સુધી ચાર સમયમાં સ્પર્શે. ૫. દ્રવ્યભાષા દ્રવ્યથી અનંતપ્રદેશી સ્કંધ લેવો. ૬. ક્ષેત્ર-ભાષા ક્ષેત્રથી અસંખ્ય પ્રદેશ અવગાહ્ય સ્કંધ ગ્રહણ કરે ૭. કાલ-ભાષા કાલથી યથાયોગ્ય અન્યતર સ્થિતિ સર્વ પ્રકારની. ૮ ભાવ-ભાષા ભાવથી વર્ણ ૫, ગંધ ૨, રસ ૫, સ્પર્શ ૮ આ ગ્રહણ કરવા. ૯. દિશા—ભાષાના પુદ્ગલ ૬

स्थिति—भाषा की स्थिति जघन्य एक समय, उत्कृष्ट अंतर्मुहूर्त । ११. अंतर—भाषा का अंतर जघन्य अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट वनस्पति काल । १२. ग्रहण—भाषा के पुद्गल कायायोग से ग्रहण करे । १३. व्युत्सर्ग—भाषा की वर्गणाकू वचनयोग से तजे-छोडे । १४. निरंतर—भाषा के पुद्गल प्रथम समये लेवे, दूजे समय नवे ग्रहण करे अने पीछले छोडे । एवं प्रकारे तीजे ४।५।६ यावत् अंतर्मुहूर्त ताई लेवे पीछे के छोडे, अंतसमये ग्रहण न करे, पीछले छोडे । इहां पहले समय तो लेवे ही अने चरम समय में छोडे अने मध्य के असंख्य समया मे ले(वे) वी अने छोडे वी । ए दो बातें एकेक समय में होवे ।

(२३) शरीर पांच का यंत्रं श्रीप्रज्ञापना पद २१ मेथी ।

नाम १	०	औदारिक १	वैक्रिय २	आहारक ३	तैजस ४	कर्मण ५
स्वामी २	०	मनुष्य १ तिर्यच २	४ गतिना	चौदपूर्वधर मनुष्य	४ गतिना	४ गतिना जीव
संस्थान ३		६ षट्	२ मूले सम० १, हुंड २ उत्तर नाना	समचतुस्त्र	नाना संस्थान	नाना संस्थान
प्रमाण ४	जघन्य	अंगुल के असं- ख्यमे भाग	अंगुल के असं- ख्यमे भाग	देशोन १ हस्त	अंगुल के असं- ख्यमे भाग	अंगुलके अ- संख्यमे भाग
	उत्कृष्ट	१००० योजन	१,००,००० योजन	१ हस्त प्रमाण	१४ रज्जु प्रमाण	सर्व लोक प्रमाण
पुद्गल चयना ५		३।४।५।६ दिशा से	६ षट् दिशा से	६ षट् दिशा से	३।४।५।६ दिशा से	३।४।५।६ दिशा से
परस्पर पांच शरीर का संयोग द्वार ६	औदारिक	०	भजना है	भजना है	नियमा है	नियमा है
	वैक्रिय	भजना है	०	०	नियमा है	नियमा है
	आहारक	नियमा है	०	०	नियमा है	नियमा है
	तैजस कर्मण	भजना है	भजना है	भजना है	०	०
अल्प- बहु- त्व ७	द्रव्यार्थे	३ असंख्येय गुणा	२ असंख्येय गुणा	१ 'सर्वेभ्यः स्तोक	४ अनंत गुणा	४ अनंता गुणा
	प्रदेशार्थ	३ असंख्येय गुणा	२ असंख्येय गुणा	१ 'सर्वेभ्यः स्तोक	४ अनंत गुणा	५ अनंता गुणा

દિશાથી લે છે. ૧૦ સ્થિતિ-ભાષાની સ્થિતિ જઘન્ય એક સમય, ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત. ૧૧ અંતર-ભાષાનું અંતર જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ વનસ્પતિ કાલ. ૧૨ ગ્રહણ-ભાષાના પુદ્ગલ કાયાયોગથી ગ્રહણ કરે, ૧૩ વ્યુત્સર્ગ-ભાષાની વર્ગજ્ઞાને વચનયોગથી તજે-છોડે, ૧૪ નિરંતર ભાષાના પુદ્ગલ પ્રથમ સમયે લે, બીજે સમયે નવા ગ્રહણ કરે અને પછી છોડે, આ પ્રકારે ત્રીજા ાપાદ યાવત્ અંતર્મુહૂર્ત સુધી લે, પાછળના છોડે, અંતસમયે ગ્રહણ ન કરે, પાછળના છોડે, અહીં પહેલા સમયે તો લે જ અને ચરમ સમયમાં છોડે અને મધ્યના અસંખ્ય સમયોમાં લે અને છોડે, એ બે વાતો એકેક સમયમાં થાય.

(૨૩) શરીર પાંચનું યંત્રં શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૨૧માંથી

નામ ૧	૦	ઔદારિક ૧	વૈક્રિય ૨	આહારક ૩	તૈજસ ૪	કાર્મણ ૫
સ્વામી ૨	૦	મનુષ્ય ૧ તિર્યચ ૨	૪ ગતિના	ચૌદપૂર્વધર મનુષ્ય	૪ ગતિના	૪ ગતિના જીવ
સંસ્થાન ૩		૬ ષટ્	૨ મૂલમાં સમ. ૧ હુંડ ૨ ઉતર અનેક	સમયતુરગ્ન	નાના સંસ્થાન	નાના સંસ્થાન
પ્રમાણ ૪	જઘન્ય	અંગુલના અસં. ભાગ	અંગુલના અસં. ભાગ	દેશોન ૧ હસ્ત	અંગુલનો અસં. ભાગ	અંગુલનો અસં. ભાગ
	ઉત્કૃષ્ટ	૧૦૦૦ યોજન	૧,૦૦,૦૦૦ યોજન	૧ હસ્ત પ્રમાણ	૧૪ ૨જજુ પ્રમાણ	સર્વ લોક પ્રમાણ
પુદ્ગલ ચયના ૫		ઝાઝાપાદ દિશાથી	૬ ષટ્ દિશાથી	૬ ષટ્ દિશાથી	ઝાઝાપાદ દિશાથી	ઝાઝાપાદ દિશાથી
પરસ્પર	ઔદારિક	૦	ભજના છે	ભજના છે	નિયમા છે	નિયમા છે
પાંચ	વૈક્રિય	ભજના છે	૦	૦	નિયમા છે	નિયમા છે
શરીરનું	આહારક	નિયમા છે	૦	૦	નિયમા છે	નિયમા છે
સંયોગ દ્વાર ૬	તૈજસ કાર્મણ	ભજના છે	ભજના છે	ભજના છે	૦	૦
અલ્પ- બહુ- ત્વ ૭	દ્રવ્યાર્થે	૩ અસંખ્યેય ગુણા	૨ અસંખ્યેય ગુણા	૧ ૧બધાથી થોડા	૪ અનંત ગુણા	૪ અનંત ગુણા
	પ્રદેશાર્થે	૩ અસંખ્યેય ગુણા	૨ અસંખ્યેય ગુણા	૧ ૧બધાથી થોડા	૪ અનંત ગુણા	૫ અનંત ગુણા

नाम १	०	औदारिक १	वैक्रिय २	आहरक ३	तैजस ४	कार्मण ५
द्रव्यार्थे	द्रव्यार्थे	३ असं० गुणा	२ असं० गुणा	१ स्तोक	७ अनंत गुणा	७ अनंत गुणा
प्रदेशार्थे	प्रदेशार्थे	६ असंख्येय गुणा	५ असं० गुणा	४ अनंत गुणा	८ अनंत गुणा	९-अनंत गुणा
उभय						
	जघन्य	१ स्तोक	३ असं० गुणा	४ असंख्येय गुणा	२ विशेषा- धिक	२ विशेषा- धिक
अवगाह- नाकी अल्प-	उत्कृष्ट	२ संख्येय गुणा	३ संख्येय गुणा	१ स्तोक	४ असंख्येय	४ असंख्येय गुणा
बहुत्वम् ८	जघन्यो- त्कृष्ट	१ स्तोक	३ असंख्येय गुणा	४ असंख्येय	२ विशेषा- धिक	२ विशेषा- धिक
		६ संख्येय गुणा	७ संख्येय गुणा	५ विशेषा- धिक	८ असंख्येय	८ असंख्येय गुणा

योनियंत्र-पन्नवणा पद ९ थी

१. संवृत योनि ते ढंकी हुइ, देव, नरक, स्थावरनी । २. विवृत-उघाडी योनि, विकलेंद्रीनी । ३. संवृतविवृत-ढंकी वी उघाडी वी, विकलेंद्री वा गर्भजवत् । ४. सचित्त योनि-जीवप्रदेश संयुक्त, स्थावरदिवत्नी । ५. अचित्त-जीव रहित योनि, देवता नारकीनी । ६. मिश्र योनि-सचित्त अचित्तरूप, गर्भजनी । ७. शीत योनि-शीत उत्पत्तिस्थान, नारक आदिनी । ८. उष्ण योनि-उष्ण उत्पत्तिस्थान, नरक, तेजस्काय आदिकनी । ९. शीतोष्ण-उभय उत्पत्तिस्थान, मनुष्य, देव, आदिकनी । १०. शंखावर्त योनि, स्त्रीरत्नकी, जीव जन्मे नहि । ११. कूर्मोन्नत योनि-'कछुवत् ऊंची, तीर्थकर, चक्री, बलदेव (और) वासुदेवनी माता । १२. वंशीपत्रा योनि, पृथग्जननी माता, सामान्य स्त्रीनी ।

(२४) ८४ लाख योनिसंख्या

पृथ्वीकाय	७ लाख	द्विइंद्री	२ लाख
अष्काय	७ लाख	तेइंद्री	२ लाख
तेजस्काय	७ लाख	चौइंद्री	२ लाख
वायुकाय	७ लाख	देवता	४ लाख
बादर निगोद	७ लाख	नारकी	४ लाख
सूक्ष्म निगोद	७ लाख	तिर्यच पंचेंद्री	४ लाख
प्रत्येक वनस्पति	१० लाख	मनुष्य	१४ लाख

१. काचबानी पेठे ।

નામ ૧	૦	ઔદારિક ૧	વૈક્રિય ૨	આહા. ૩	તૈજસ ૪	કાર્મણ ૫
દ્રવ્યાર્થે	દ્રવ્યાર્થે	૩ અસં. ગુણા	૨ અસં. ગુણા	૧ સ્તોક	૭ અનં. ગુણા	૭ અનં. ગુણા
પ્રદેશાર્થે	પ્રદેશાર્થે	૬ અસંખ્યેય ગુણા	૫ અસં. ગુણા	૪ અનંત ગુણા	૮ અનંત ગુણા	૮ અનં. ગુણા
ઉભય						
	જઘન્ય	૧ સ્તોક	૩ અસં. ગુણા	૪ અસં. ગુણા	૨ વિશેષા-ધિક	૨ વિશેષા-ધિક
અવગાહ-નાનું	ઉત્કૃષ્ટ	૨ સંખ્યેય ગુણા	૩ સં. ગુણા	૧ સ્તોક	૪ અસંખ્યેય	૪ અસંખ્યેય ગુણા
અલ્પ-બહુત્વમ્	જઘન્યો-ત્કૃષ્ટ	૧ સ્તોક	૩ અસં. ગુણા	૪ અસં.	૨ વિશેષા-ધિક	૨ વિશેષા-ધિક
૮		૬ સંખ્યેય ગુણા	૭ સંખ્યેય ગુણા	૫ વિશેષા-ધિક	૮ અસંખ્યેય	૮ અસંખ્યેય ગુણા

યોનિયંત્ર-પત્રવણા પદ ૮થી

૧. સંવૃત્ત યોનિ તે ઢાંકેલી હોય, દેવ, નરક, સ્થાવરની, ૨. વિવૃત્ત-ઉઘાડી યોનિ, વિકલેન્દ્રિયની, ૩. સંવૃત્તવિવૃત્ત-ઢાંકેલી કે ઉઘાડી, વિકલેન્દ્રિય અથવા ગર્ભજવત્, ૪ સચિત્ત યોનિ-જીવપ્રદેશ સંયુક્ત. સ્થાવરાદિની, ૫ અચિત્ત જીવ રહિત યોનિ, દેવતા નારકીની. ૬. મિશ્ર યોનિ-સચિત્ત અચિત્ત રૂપ, ગર્ભજની. ૭. શીત યોનિ-શીત ઉત્પત્તિસ્થાન નારક આદિની, ૮. ઉષ્ણ યોનિ-ઉષ્ણ ઉત્પત્તિ સ્થાન-નરક, તેજસ્કાય આદિકની, ૯ શીતોષ્ણ-ઉભય ઉત્પત્તિસ્થાન, મનુષ્ય, દેવતા આદિકની, ૧૦ શંખાવર્તયોનિ-સ્ત્રીરત્નની, જીવ જન્મે નહિ, ૧૧ 'કૂર્મોત્ત યોનિ-કાયબાની જેમ ઊંચી, તીર્થંકર, ચક્રી, બલદેવ (અને) વાસુદેવની માતાની, ૧૨ વંશીપત્રા યોનિ, સામાન્ય માણસોની માતા-સામાન્ય સ્ત્રીની.

(૨૪) ૮૪ લાખ યોનિસંખ્યા

પૃથ્વીકાય	૭ લાખ	બેઈન્દ્રિય	૨ લાખ
અપ્કાય	૭ લાખ	તેઈન્દ્રિય	૨ લાખ
તેજસ્કાય	૭ લાખ	ચતુરિન્દ્રિય	૨ લાખ
વાયુકાય	૭ લાખ	દેવતા	૪ લાખ
બાદર નિગોદ	૭ લાખ	નારકી	૪ લાખ
સૂક્ષ્મ નિગોદ	૭ લાખ	તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય	૪ લાખ
પ્રત્યેક વનસ્પતિ	૧૦ લાખ	મનુષ્ય	૧૪ લાખ

૧. કાયબાની પેઠે.

(૨૫) કુલ ૧૯૭૫૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ એક કોડાકોડી ૯૭૫૦ લાખ કોડ કુલ છે.

પૃથ્વી	૧૨ લાખ કોટિ	જલચર	૧૨૫ લાખ કોટિ
અપ્	૭ લાખ કોટિ	સ્થલચર	૧૦ લાખ કોટિ
તેઉ	૩ લાખ કોટિ	ખેચર	૧૨ લાખ કોટિ
વાયુ	૭ લાખ કોટિ	ઉરગ	૧૦ લાખ કોટિ
વનસ્પતિ	૨૮ લાખ કોટિ	ભુજગ	૯ લાખ કોટિ
બેઈન્દ્રિય	૭ લાખ કોટિ	મનુષ્ય	૧૨ લાખ કોટિ
તેઈન્દ્રિય	૮ લાખ કોટિ	દેવતા	૨૬ લાખ કોટિ
ચતુરિન્દ્રિય	૯ લાખ કોટિ	નારકી	૨૫ લાખ કોટિ

હવે સંઘયણસ્વરૂપમ્

૧. વજ્રઋષભનારાય—સંહનન-હાડકાના સમૂહની રચનાવિશેષ વજ્ર એટલે ખીલી ૧, ઋષભ-પાટો ૨, નારાય-ઉભય મર્કટબંધ ૩, બન્ને હાડકાની પરસ્પરમાં મર્કટબંધ-સ્થાપના, ઋષભ એટલે ઉપર પાટો વીંટવા-સ્થાપના, વજ્ર એટલે ઉપર ત્રણેય હાડકા ભેદે તેવી કીલી (ખીલી) તે સ્થાપના. કાળી રેખા વજ્ર કીલી (ખીલી) છે.

૨. ઋષભનારાય—ઋષભનારાયમાં ઉભય મર્કટ બંધ ૧, નારાય ઉપર વેષ્ટન (પાટો), ખીલી નથી, એની સ્થાપના^૧.

૩. નારાય—મર્કટબંધ તો છે અને વેષ્ટન અને ખીલી એ બંને નથી, સ્થાપના.

૪. અર્ધનારાય—એક બાજુ ખીલી અને એક એક બાજુ મર્કટબંધ. તે અર્ધનારાય સ્થાપના.

૫. કીલિકા—બન્ને હાડકાને વીંધવાવાળી કેવળ એક કીલી (ખીલી), મર્કટબંધ નથી તે કીલિકાની સ્થાપના.

૬. સેવાર્ત—બન્ને હાડકાના છેદદાહી સ્પર્શે છે, તે સેવાર્ત, છેદવૃત્ત-છેવટું ઇતિ નામાંતર, સ્થાપના.

હવે સ્થાનાંગસૂત્રથી છ સંસ્થાનનું સ્વરૂપ યંત્ર

૧. સમયતુરઙ્ગ—સમ કહીએ શાસ્ત્રોક્ત રૂપ, ચતુર કહેતાં ચાર, અઙ્ગ કહેતાં શરીરના અવયવ છે, જેને વિષે તે સમયતુરઙ્ગ, સર્વ લક્ષણ સંયુત એક સો આઠ અંગુલ પ્રમાણ ગિંચા.

૨. ન્યગ્રોધપરિમંડલ—ન્યગ્રોધ-વડવત્, મંડલ એટલે નાભિ ઉપર, પરિ કહેતાં પ્રથમ સંસ્થાનના લક્ષણ છે, આનાવડે વડની જેમ નાભિની નીચેના અવયવો તે લક્ષણ હીન, વડ ઉપર સમતેમ નાભિની ઉપરના અવયવો સુલક્ષણા.

૩. સાદિ—નાભિની આદિમાં એટલે નાભિથી નીચે લક્ષણવાનું અને નાભિની ઉપર લક્ષણ રહિત તે 'સાદિ' સંસ્થાન કહેવાય.

४. कुब्ज—हाथ, पग, मस्तक तो लक्षण सहित अने हृदय, पूठ, उदर, कोठा एह लक्षण हीन ते 'कुब्ज' संस्थान ।

५. वामन—जिहा हृदय, उदर, पूठ ए सर्व लक्षण सहित अने शेष सर्व अवयव लक्षण हीन ते 'वामन', कुब्ज से विपरीत ।

६. हुंड—जिहा सर्व अवयव लक्षण हीन ते 'हुंड' संस्थान कहीये ।

(२६) १४ बोलकी उत्पाद (उत्पात) भगवती (श० १, उ० २, सू० २५) ।

असंयत भव्य द्रव्यदेव । चरणपरिणाम शुना मिथ्यादृष्टि भव्य वा अभव्य द्रव्ये क्रियाना करणहार, निखिल समाचारी अनुष्ठान युक्त, द्रव्यलिंगधारी पिण समदृष्टिना अर्थ न करणा ते निखिल क्रिया केवल से	जघन्य भवनपति मे उपजे	उत्कृष्ट उपर ले प्रैवेय- कमे २१मे देव
अविराधितसंयम । प्रव्रज्या के काल से आरंभी अभग्नचारित्रपरिणाम प्रमत्त गुणस्थान में अथवा चारित्र की घात नही करी ।	प्रथम देवलोके	सर्वार्थसिद्ध में २६
विराधिक संयत । उपर ले से विपरीत अर्थ अने सुकुमालका जो दूजे देवलोके गई सो उत्तर गुण विराधि थी इस वास्ते अने इहां विशिष्टतर संयम विराधना की है ।	भवनपति में	प्रथम देव- लोक
श्रावक आराधिक । जिसने व्रत ग्रहण थूल सें लेकर अखंड व्रत पालक श्रावक	प्रथम देवलोके	१२ मे स्वर्गे
विराधक श्रावक । उपरिले अर्थ से विपरीत अर्थ जानना ।	भवनपति में	जोतिषी मे
तापस पड्यो हूये पत्रादि के भोगनेहारे बालतपस्वी	भवनपति में	जोतिषी मे
असंज्ञी, मनोलब्धि रहित अकाम निर्जरावान्	भवनपति में	वाण व्यंतर में
कंदर्पि, व्यवहार मे तो चारित्रवंत भ्रमूह वदन मुख नेत्र प्रमुख अंग मटकावीने औरांकू हसावे ते कंदर्पिक	भवनपति में	प्रथम देव- लोके
चरणपरिव्राजक, त्रिदंडी अथवा चरण-कछोटकाय, परिव्राजककपिल मुनिना संतानीया ।	भवनपति में	ब्रह्मलोके ५ स्वर्गे
किल्बिषिक, व्यवहारे तो चारित्रवान् पिण ज्ञानादि के अवर्ण बोले, जमालिवत् ।	भवनपति में	छठे देवलोके
तिर्थच, गाय घोडा आदिकने पिण देशविरति जानना इति वृत्तौ ।	भवनपति में	८ मे देवलोके
आजीविकामति, पाखंडिविशेष आजीविका निमित्त करणी करे, गोशालाना शिष्यनी परें ।	भवनपति में	१२ में स्वर्गे
आभियोगिक, मंत्र यंत्र करी आगलेकू वश करे । विशेषार्थ वृत्तौ ।	भवनपति में	१२ में स्वर्गे
स्वर्लिंगी दर्शनव्यापन्न, लिंग तो यतिका है, पिण सम्यक्त्व से भ्रष्ट है, निहव इत्यर्थः ।	भवनपति में	२१ में देव- लोक

१. "अह भंते ! असंजयभविष्यदव्यदेवाणं १ अविराहियसंजमाणं २ विराहियसंजमाणं ३ अविराहियसंजमा-

૪. કુબ્જ—હાથ, પગ, મસ્તક લક્ષણ સહિત અને હૃદય, પૂંઠ, ઉદર એ લક્ષણ હીન તે “કુબ્જ” સંસ્થાન.

૫. વામન—જ્યાં હૃદય, ઉદર, પૂંઠ એ સર્વ લક્ષણ સહિત અને શેષસર્વ અવયવ લક્ષણ હીન તે ‘વામન.’ કુબ્જથી વિપરીત.

૬. હુંડ—જ્યાં સર્વ અવયવ લક્ષણ હીન તે ‘હુંડ’ સંસ્થાન કહેવાય.

(૨૬) ૧૪ બોલનો ઉત્પાદ (ઉત્પાત) ભગવતી (શૌ ૧, ઉ૦ ૨, સૂ૦ ૨૫)

અસંયત ભવ્ય દ્રવ્યદેવ, ચરણપરિણામ રહિત મિથ્યાદૃષ્ટિભવ્ય અથવા અભવ્ય દ્રવ્યથી ક્રિયાના કરનાર, નિખિલ સામાચારી અનુજ્ઞાનયુક્ત, દ્રવ્ય લિંગધારી પણ સમ્યગ્દૃષ્ટિ નથી, તેની સઘળી ક્રિયા માત્રથી	જઘન્ય ભવનપતિ ઉપજે	ઉત્કૃષ્ટ ઉપરના શ્રેય- ક્રમાં ૨૧મા દેવ
અવિરાધિતસંયમ, પ્રવ્રજયાના કાળથી આરંભી અભગ્ન-ચારિત્રપરિણામ પ્રમત્ત ગુણસ્થાનમાં અથવા ચારિત્રનો ધાત નથી કર્યો.	પ્રથમ દેવલોકે	સર્વાર્થ સિદ્ધમાં ૨૬
વિરાધિત સંયત, ઉપરથી વિપરીત અર્થ અને સુકુમાલના જે બીજા દેવલોકે ગઈ તે ઉત્તર ગુણની વિરાધના કરી હતી તે માટે અને અહીંયાં વિશિષ્ટતર સંયમ વિરાધના કરી છે. (?)	ભવનપતિમાં	પ્રથમ દેવલોક
આરાધક શ્રાવક, જેને વ્રત ગ્રહણ સ્થૂળથી કરીને અખંડ વ્રતનું પાલન કર્યું તે શ્રાવક.	પ્રથમ દેવલોક	૧૨ મે સ્વર્ગે
વિરાધક શ્રાવક, ઉપરના અર્થથી વિપરીત અર્થ જાણવો.	ભવનપતિમાં	જ્યોતિષીમાં
તાપસ, નીચે પડેલા વૃક્ષના પાંદડાદિને ખાનારા બાલતપસ્વી.	ભવનપતિમાં	જ્યોતિષીમાં
અસંજી, મનોલબ્ધિ રહિત અકામ નિર્જરાવાળો	ભવનપતિમાં	વાણવ્યંતરમાં
કંદર્પિ, વ્યવહારમાં તો ચારિત્રવંત પણ પાંપણ, મુખ, આંખ વગેરે અંગ મટકાવીને બીજાઓને હસાવે તે કંદર્પિક.	ભવનપતિમાં	પ્રથમ દેવલોકે
ચારક-પરિવ્રાજક, ત્રિદંડી અથવા ચરક-કછોટકાય, પરિવ્રાજક-કપિલ મુનિના સંતાનો.	ભવનપતિમાં	બ્રહ્મલોકમાં ૫ મા સ્વર્ગે
કિલ્બિષિક. વ્યવહારે તો ચારિત્રવાન પણ જ્ઞાનાદિના અવર્ણ બોલે, જમાલિની જેમ.	ભવનપતિમાં	છઠ્ઠા દેવ- લોકમાં
તિર્થ. ગાય, ઘોડા આદિકને પણ દેશ: જાણવા. આ પ્રમાણે વૃત્તિમાં છે.	ભવનપતિમાં	૮મા દેવલોકમાં
આજીવિકામતિ, પાખંડિવિશેષ, આજીવિકા નિમિત્તે કરણી કરે, ગોશાલાના શિષ્યોની જેમ.	ભવનપતિમાં	૧૨મા સ્વર્ગમાં
આભિયોગિક. મંત્ર-યંત્ર કરી આગળનાને વશ કરે, વિશેષાર્થ વૃત્તિમાં.	ભવનપતિમાં	૧૨મા સ્વર્ગમાં
સ્વલિંગી દર્શનવ્યાપન્ન. લિંગ તો યતિનું છે, પણ સમ્યક્ત્વથી ભ્રષ્ટ છે. અર્થાત્ નિહનવ વગેરે.	ભવનપતિમાં	૨૧મા દેવ- લોકમાં

૧. “અહ મંતે ! અસંજયભવિયદલ્લદેવાળં ૧ અવિરાહિયસંજમાળં ૨ વિરાહિયસંજમાળં ૩ અવિરાહિયસંજમા-

(२७) कालादेशेन सप्रदेशी-अप्रदेशी

(कालकी अपेक्षा से सप्रदेशी अप्रदेशी)	आ हा र क	अ ण हा री	भ व्य अ भ व्य	नो भ व्य नो अ भ व्य	सं जी	अ सं जी	नो सं जी नो अ सं जी	स ले शी	कृ ष्ण नी ल का पो त	ते जो ले ख्य	प द्म शु क्ल	अ ले शी	स म्य ग् दृ ष्टि	मि थ्या दृ ष्टि	मि श्र दृ ष्टि	सं य त	अ सं य त	दे श वृ त्ति	नो सं य त नो अ सं य त नो श्रा व क	स क षा यी	क्रो ध क षा य	मा न मा या	लो भ क षा य	अ क षा यी
जीवाणं	स प्र दे अ	६	स प्र दे श	३	३	३	३	स प्र दे श	स प्र दे श	३	३	३	३	३	६	३	३	३	३	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	३	
नारकाणां	३	६	३	०	३	६	०	३	३	०	०	०	३	३	६	०	३	०	०	३	३	६	६	०
देव-भवनपति १० व्यंतर जोतिषी वैमा०	३	६	३	०	३	६	०	३	३	३	३	०	३	३	६	०	३	०	०	३	६	६	३	०
पृथ्वी अप् वनस्पति	स अ प्र स	स अ प्र	स अ प्र	०	०	स अ प्र	०	स अ प्र	स अ प्र	६	०	०	०	स अ प्र	०	०	स अ प्र	०	०	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	०
तेज वायु	स अ प्र स	स अ प्र	स अ प्र	०	०	स अ प्र	०	स अ प्र	स अ प्र	०	०	०	०	स अ प्र	०	०	स अ प्र	०	०	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	०
विगलेंद्री ३	३	६	३	०	०	३	०	३	३	०	०	०	६	३	०	०	३	०	०	३	३	३	३	०
तिर्यच पंचेंद्री	३	६	३	०	३	३	०	३	३	३	३	०	३	३	६	०	३	३	०	३	३	३	३	०
मनुष्य	३	६	३	०	३	६	३	३	३	३	३	६	३	३	६	३	३	३	०	३	३	३	३	३
सिद्धानां	०	३	०	३	०	०	३	०	०	०	०	३	३	०	०	०	०	०	३	०	०	०	०	३

संजमाणं ४ विराहियसंजमासंजमाणं ५ असन्नीयं ६ तावसाणं ७ कंदप्पियाणं ८ चरणपरिव्वायगाणं ९ किक्विसियाणं १० तेरिच्छियाणं ११ आजीवियाणं १२ आभिओगियाणं १३ सल्लिगीणं दंसणवावन्नगाणं १४ एएसि णं देवलोगेसु उववज्जमाणं कस्स कहि उववाए पण्णत्ते ? गोयमा ! अस्संजयभविद्यदव्वदेवाणं जहन्नेणं भवणवासीसु उक्कोसेणं उवरिम्मेविज्जएसु १, अविराहियसंजमाणं जहन्नेणं सोहम्मे कप्पे उक्कोसेणं सव्वट्टसिद्धे विमाणे २, विराहियसंजमाणं जहन्नेणं भवणवासीसु उक्कोसेणं सोहम्मे कप्पे ३, अविराहियसंजमा० २ णं जह० सोहम्मे कप्पे उक्कोसेणं अच्चुए कप्पे

(૨૭) કાલની અપેક્ષાએ સપ્રદેશી-અપ્રદેશી

(કાલની અપેક્ષાએ સપ્રદેશી-અપ્રદેશી)	આ હા ર ક	અ હા રી	ભ વ્ય અ ભ વ્ય	નો ભ વ્ય અ ભ વ્ય	સં શી	અ સં શી	નો સં શી	સ લે શી	કૃ ષ્ણ ની લ કા પો ત	તે જો લે શ્ય કલ	પ મ શુ કલ	અ લે શી	સ મ્ય ગૃ દિ	મિ થ્યા દિ	મિ શ્ર દિ	સં ય ત	અ સં ય ત	દે શ વૃ ત્તિ	નો સં ય ત નો અ સં ય ત નો શ્ર વ ક	સ ક ષા ધી	કો ધ ક ષા ય	મા ન મા યા	લો ભ ક ષા ય	અ ક ષા યી
જીવોના	સ પ્ર દે શ	દ પ્ર દે શ	સ પ્ર દે શ	૩	૩	૩	૩	સ પ્ર દે શ	સ પ્ર દે શ	૩	૩	૩	૩	૩	૬	૩	૩	૩	૩	૩	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	૩
નારકીઓના	૩	૬	૩	૦	૩	૬	૦	૩	૩	૦	૦	૦	૩	૩	૬	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૬	૬	૦
દેવ-ભવનપતિ ૧૦ વ્યંતર જ્યોતિષી વૈમા.	૩	૬	૩	૦	૩	૬	૦	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૬	૦	૩	૦	૦	૩	૬	૬	૩	૦
પૃથ્વી અપ્ વનસ્પતિ	સ અ પ્ર સ	સ અ પ્ર	સ અ પ્ર	૦	૦	સ અ પ્ર	૦	સ અ પ્ર	સ અ પ્ર	૬	૦	૦	૦	સ અ પ્ર	૦	૦	સ અ પ્ર	૦	૦	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	૦
તેઉ (તેજ) વાયુ	સ અ પ્ર સ	સ અ પ્ર	સ અ પ્ર	૦	૦	સ અ પ્ર	૦	સ અ પ્ર	સ અ પ્ર	૦	૦	૦	૦	સ અ પ્ર	૦	૦	સ અ પ્ર	૦	૦	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	૦
વિકલેન્દ્રિય ૩	૩	૬	૩	૦	૦	૩	૦	૩	૩	૦	૦	૦	૬	૩	૦	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૩	૩	૦
તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય	૩	૬	૩	૦	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૬	૦	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૩	૦
મનુષ્ય	૩	૬	૩	૦	૩	૬	૩	૩	૩	૩	૩	૬	૩	૩	૬	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૩	૩
સિદ્ધોના	૦	૩	૦	૩	૦	૦	૩	૦	૦	૦	૦	૩	૩	૦	૦	૦	૦	૦	૩	૦	૦	૦	૦	૩

સંજમાણં ૪ વિરાહિયસંજમાસંજમાણં ૫ અસત્રીણં ૬ તાવસાણં ૭ કંદપ્પિયાણં ૮ ચરગપરિવ્વાયગાણં ૯ કિલ્લિસિયાણં ૧૦ તેરિચ્છિયાણં ૧૧ આજીવિયાણં ૧૨ આભિઓગિયાણં ૧૩ સર્લિગીણં દંસણવાવત્રગાણં ૧૪ ઇસિ પં દેવલોગેસુ ઉવવજ્જમાણાણં કસસ કહિ ઉવવાણ પ્પણતે ? ગોયમા ! અસ્સંજયભવિયદલ્લદેવાણં જહત્તેણં ભવણવાસીસુ ઉક્કોસેણં ઉવરિમગેવિજ્જણસુ ૧, અવિરાહિયસંજમાણં જહત્તેણં સોહમ્મે કપ્પે ઉક્કોસેણં સલ્લદ્વિસિદ્ધે વિમાણે ૨, વિરાહિયસંજમાણં જહત્તેણં ભવણવાસીસુ ઉક્કોસેણં સોહમ્મે કપ્પે ૩, અવિરાહિયસંજમા ૦ ૨ ણં જહં સોહમ્મે કપ્પે ઉક્કોસેણં અચ્ચુણ કપ્પે

भगवती श० ६, उ० ४, सू० २८६

औ धि ज्ञा नी	म ति श्रु त	अ व धि	म नः पर्य व	के व ल ज्ञा नी	ओ घ अ ज्ञा नी	म ति श्रु त अ ज्ञा नी	वि भं ग ज्ञा नी	स यो गी	म न व च न यो गी	का य यो गी	अ यो गी	सा का रे प यु क्त	अ ना का रे प यु क्त	स वे दी	स्त्री पु रु ष वे दी	न पुं स क वे दी	अ वे दी	स श री री तै ज स का र्म ण	औ दा रि क	वै क्रि य श री री	आ हा र क श री री	आ हा र श री री	आ हा र दि ४ प र्या स	भा षा म न २ प र्या स	आ हा र अ प ज्ज ती	श री रा दि ३ अ प र्या स	भा षा म न अ प र्या स
३	३	३	३	३	३	३	३	स	३	३	३	अ भं ग	अ भं ग	३	३	३	३	स० प्र दे श	०	०	६	३	अ भं ग	३	अ भं ग	अ भं ग	३
३	३	३	०	०	३	३	३	३	३	३	०	३	३	३	०	३	०	३	०	३	०	०	३	३	६	६	६
३	३	३	०	०	३	३	३	३	३	३	०	३	३	३	३	०	०	३	०	३	०	०	३	३	६	६	६
०	०	०	०	०	अ भं ग	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	०	०	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	०
०	०	०	०	०	अ भं ग	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	०	०	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	०
६	६	०	०	०	३	३	०	३	०	३	०	३	३	३	०	३	०	३	३	०	०	०	३	०	६	३	३
३	३	३	०	०	३	३	३	३	३	३	०	३	३	३	३	३	०	३	३	३	०	०	३	३	६	३	३
३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	६	३	३	३	३	३	३	३	३	३	६	०	३	३	६	६	६
३	०	०	०	३	०	०	०	०	०	०	३	३	३	०	०	०	३	०	०	०	०	३	०	०	०	०	०

४, विराहियसंजमासं जहन्नेण भवणवासीसु उक्कोसेणं जोतिसिएसु ५, असत्रीणं जहन्नेणं भवणवासीसु उक्कोसेणं वाणमंतरेसु ६, अवसेसा सव्वे जहं भवमवां, उक्कोसणं वोच्छमि—तावसाणं जोतिसिएसु, कंदप्पियाणं सोहम्मे, चरणपरिव्वायगाणं बंभलोए कप्पे, किव्विसियाणं लंतगे कप्पे, तेरिच्छयाणं सहस्सारे कप्पे, आजीवियाणं अच्चुए कप्पे, आभिओगियाणं अच्चुए कप्पे, सर्लिंगीणं दंसणवावन्नगाणं उवरिमगेवज्जएसु ॥१४॥" (सू० २५)

ભગવતી શ૦ ૬, ઉ૦ ૪, સૂ૦ ૨૮૬

ઔ	મ	અ	મ	કે	ઓ	મ	વિ	સ	મ	કા	અ	સા	અ	સ	સ્ત્રી	ન	અ	સ	ઔ	વૈ	આ	અ	આ	ભા	આ	શ	ભા
પિ	તિ	વ	ન:	વ	ધ	તિ	ભં	યો	ન	ય	યો	કા	ના	વે	પુ	પું	વે	શ	દા	કિ	હા	શ	હા	ષા	હા	રી	મા
જા	શુ	પિ	પ	લ	અ	શુ	ગ	ગી	વ	યો	ગી	રો	કા	દી	રુ	સ	દી	રી	રિ	ય	ર	રા	મ	ર	રી	રા	મા
ની	ત	વ	ર્ય	જા	જા	ત	જા	ના	ના	ના	ના	પ	પ	પ	વે	વે	જ	તૈ	ક	શ	ક	દિ	ન	અ	અ	અ	
				ની	ની	અ	ની	ગી	ગી	ગી	ગી	ક્ર	ક્ર	દી	દી	દી	સ	કા	મ	શ	શ	પ	પ	જી	જી	પ	
૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	અ	અ	૩	૩	૩	૩	૩	૦	૦	૬	૩	અ	૩	અ	અ	૩
												ભં	ભં					પ્ર				ભં		ભં	ભં		
												૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
૩	૩	૩	૦	૦	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૦	૩	૦	૩	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૬	૬	૬
૩	૩	૩	૦	૦	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૦	૩	૦	૩	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૬	૬	૬
૦	૦	૦	૦	૦	અ	અ	૦	અ	૦	અ	૦	અ	અ	અ	૦	અ	૦	અ	અ	૦	૦	૦	અ	૦	અ	અ	૦
					ભં	ભં		ભં		ભં		ભં	ભં	ભં		ભં		ભં	ભં				ભં		ભં	ભં	
૦	૦	૦	૦	૦	અ	અ	૦	અ	૦	અ	૦	અ	અ	અ	૦	અ	૦	અ	અ	૦	૦	૦	અ	૦	અ	અ	૦
					ભં	ભં		ભં		ભં		ભં	ભં	ભં		ભં		ભં	ભં				ભં		ભં	ભં	
૬	૬	૦	૦	૦	૩	૩	૦	૩	૦	૩	૦	૩	૩	૩	૦	૩	૦	૩	૩	૦	૦	૦	૩	૦	૬	૩	૩
૩	૩	૩	૦	૦	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૦	૦	૩	૩	૬	૩	૩
૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૬	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૬	૦	૩	૬	૬	૬	૬
૩	૦	૦	૦	૩	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩	૩	૦	૦	૦	૩	૦	૦	૦	૦	૩	૦	૦	૦	૦	૦

૪, વિરાહિયસંજમાસં જહન્નેણં ભવળવાસીસુ ડકોસેણં જોતિસિણસુ ૫, અસત્રીણં જહન્નેણં ભવળવાસીસુ ડકોસેણં વાળમંતેરેસુ ૬, અવસેસા સવ્વે જહં ભવમવાં, ડકોસગં વોચ્છમિ-તાવસાણં જોતિસિણસુ, કંદપ્પિયાણં સોહમ્મે, ચરાપરિવ્વાયગાણં બંધલોણ કપ્પે, કિલ્લિસિયાણં લંતગે કપ્પે, તેરિચ્છયાણં સહસ્સારે કપ્પે, આજીવિયાણં અચ્ચુણ કપ્પે, આભિઓગિયાણં અચ્ચુણ કપ્પે, સલિગીણં દંસળવાવત્રગાણં ડવરિમગેવેજ્જણસુ ॥૧૪॥" (સૂં ૨૫)

(२८) आहारी-अणाहारिक

	आ हा रि क अ णा हा री	भ व्य अ भ व्य	नो भ व्य नो अ भ व्य	सं ज्ञी	अ सं ज्ञी	नो सं ज्ञी नो अ सं ज्ञी	स ले शी कृ ष्ण नी ल का पो त	ते जो ले श्य	प च ले श्य शु क्ल	अ ले शी	स म्य गृ हृ ष्टि	मि श्र हृ ष्टि	मि थ्या हृ ष्टि	सं य त	अ सं य त	श्रा व क	नो सं य त नो अ सं य त नो श्रा व क	सं के षा यी	क्रो ध	मा न मा या	लो भ क षा य	अ क षा यी	सं ज्ञा नी	य ति शु त ज्ञा नी
जीवानां	अ भं ग	अ भं ग	अ णा हा री	३	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	३	३	अ णा हा री	३	आ हा री	अ भं ग	३	अ भं ग	आ हा री	अ णा हा री	अ भं ग	६	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	३	३
नारकाणां	३	३	०	३	६	०	३	०	०	०	३	''	३	०	३	०	०	३	३	६	६	०	३	३
देव-भवनपति व्यंतर जोतिषी वैमानिक	३	३	०	३	६	०	३	३	३	०	३	''	३	०	३	०	०	३	३	६	३	०	३	३
एकेंद्री पृथ्वी आदि ५	अ भं ग	अ भं ग	०	०	अ भं ग	०	अ भं ग	६	०	०	०	०	अ भं ग	०	अ भं ग	०	०	०	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	०	०	०
विगलेंद्री ३	३	३	०	०	३	०	३	०	०	०	६	०	३	०	३	०	०	३	३	३	३	०	६	६
तिर्य्यच पंचेंद्री	३	३		३	३	०	३	३	३	०	३	आ हा री	३	०	३	आ हा री	०	३	३	३	३	०	३	३
मनुष्याणां	३	३	०	३	६	३	३	३	३	अ णा हा री	३	आ हा री	३	३	३	आ हा री	०	३	३	३	३	३	३	३
सिद्धानां	अ णा हा री	०	अ णा हा री	०	०	अ णा हा री	०	०	०	अ णा हा री	अ णा हा री	०	०	०	०	०	अ णा हा री	०	०	०	०	अ णा हा री	अ णा हा री	०

(૨૮) આહારી-અણાહારિક

	આહારિક અણાહારી	ભવ્ય અભવ્ય	નોભવ્ય નોઅભવ્ય	સંજી	અસંજી	નોસંજી	સલેશી	તેજોલેશ્ય	પ્રલેશ્ય શુક્લ	અલેશી	સમ્યગ્ દષ્ટિ	મિશ્ર દષ્ટિ	મિથ્યા દષ્ટિ	સંયત	અસંયત	શ્રાવક	નોસંયત નોઅસંયત નોશ્રાવક	સકષાથી	ક્રોધ	માનમાયા	લોભકષાય	અકષાયી	સજ્ઞાની	મતિશ્રુત જ્ઞાની
જીવાનામ્	અભંગ	અભંગ	અણાહારી	૩	અભંગ	અભંગ	અભંગ	૩	૩	આણાહારી	૩	અહારી	અભંગ	૩	અભંગ	આહારી	અણાહારી	અભંગ	૬	અભંગ	અભંગ	અભંગ	૩	૩
નારકાણાં	૩	૩	૦	૩	૬	૦	૩	૦	૦	૦	૩	"	૩	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૬	૬	૦	૩	૩
દેવ-ભવન-પતિ વ્યંતર-જ્યોતિષી વૈમાનિક	૩	૩	૦	૩	૬	૦	૩	૩	૩	૦	૩	"	૩	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૬	૩	૦	૩	૩
એકેન્દ્રિય-પૃથ્વી આદિ ૫	અભંગ	અભંગ	૦	૦	અભંગ	૦	અભંગ	૬	૦	૦	૦	૦	અભંગ	૦	અભંગ	૦	૦	૦	અભંગ	અભંગ	અભંગ	૦	૦	૦
વિગલેન્દ્રિય	૩	૩	૦	૦	૩	૦	૩	૦	૦	૦	૬	૦	૩	૦	૩	૦	૦	૩	૩	૩	૩	૦	૬	૬
તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય	૩	૩	૦	૩	૩	૦	૩	૩	૩	૦	૩	આહારી	૩	૦	૩	આહારી	૦	૩	૩	૩	૩	૦	૩	૩
મનુષ્યાણાં	૩	૩	૦	૩	૬	૩	૩	૩	૩	આણાહારી	૩	આહારી	૩	૩	૩	આહારી	૦	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
સિદ્ધાન્તાં	અણાહારી	૦	અણાહારી	૦	૦	અણાહારી	૦	૦	૦	અણાહારી	અણાહારી	૦	૦	૦	૦	૦	અણાહારી	૦	૦	૦	૦	અણાહારી	અણાહારી	૦

श्रीपन्नवणा पद २८ मे उ. २

अ व धि ज्ञा नी	म नः प र्य व	के व ल ज्ञा नी	अ ज्ञा नी म ति श्रु त अ ३	वि भं ग ज्ञा नी	स यो गी	म न व च न यो गी	का य यो गी	अ यो गी	सा का रे प यु क्त अ ना का रे प यु क्त	स वे दी	स्त्री वे द पुं वे द	न पुं स क वे दी	अ वे दी	स श री री	औ दा रि क श री र	वै क्रि य आ हा र क श री र	तै ज स का र्म ण	अ श री री	आ हा र १ शरीर २ आन- प्राण ३ इन्द्रि- य ४ भाषा मन ५	आ हा र अ प र्या सी	श री र अ प र्या सी	इ न्द्रि य अ प र्या सी	आ न प्रा ण अ प ज्ज त्ती	भा षा म न अ प र्या सी
३	आ हा री	अ भं ग	अ भं ग	३	अ भं ग	आ हा री	अ भं ग	अ णा हा री	अ भं ग	३	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	३	आ हा री	अ भं ग	अ णा हा री	३	अ णा हा री	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग
३	०	०	३	३	३	आ हा री	३	०	३	३	०	३	०	३	०	०	३	०	आहा रक	०	६	६	६	६
३	०	०	३	३	३	आ हा री	३	०	३	३	३	०	०	३	०	०	३	०	आहा रक	०	६	६	६	६
०	०	०	अ भं ग	०	०	०	अ भं ग	०	अ भं ग	अ भं ग	०	अ भं ग	०	अ भं ग	आ हा री	०	अ भं ग	०	०	०	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग	अ भं ग
०	०	०	३	०	३	०	३	०	३	३	०	३	०	३	०	०	३	०	०	०	३	३	३	३
आ हा री ०	०	०	३	आ हा री	३	आ हा री	३	०	३	३	३	३	०	३	आ हा री	आ हा री ०	३	०	०	०	३	३	३	३
३	आ हा री	३	३	आ हा री	३	आ हा री	३	अ णा हा री	३	३	३	३	३	३	३	आ हा री	३	०	३	०	६	६	६	६
०	०	अ णा हा री	०	०	०	आ हा री	०	अ णा हा री	अ णा हा री	०	०	०	अ णा हा री	०	०	०	०	अ णा हा री	०	०	०	०	०	०

શ્રીપત્રવણા પદ ૨૮ મે ઉ૦ ૨

અ વ ધિ જા ની	મ નઃ પ ર્ય વ	કે વ લ જા ની	અ જા ની મ તિ શ્ચ ત અ ઉ	વિ ભં ગ જા ની	સ યો ગી	મ ન વ ચ ન યો ગી	કા ય યો ગી	અ યો ગી	સા કા રો પ યુ ક્ત અ ના કા રો પ યુ ક્ત	સ વે દો	સ્ત્રી વે દ દ પું વે દ	ન પું ક વે દો	અ વે દો	સ શ રી રી	ઔ દા રિ ક શ રી ર	વૈ કિ ય આ હા ર ક શ રી ર	તૈ જ સ કા ર્મ જા	અ શ રી રી	આ હા ર ૧ શરીર ૨ આન પ્રાણ ૩ ઇન્દ્રિ ય ૪ ભાષા મન (૫)	આ હા ર અ પ ર્યા મી	શ રી ર અ પ ર્યા મી	ઇ ન્દ્રિ ય અ પ ર્યા મી	આ ન પ્રા ણ અ પ ર્યા મી	ભા ષા મ ન અ પ ર્યા મી
૩	આ હા રી	અ ભં ગ	અ ભં ગ	૩	અ ભં ગ	આ હા રી	અ ભં ગ	અ જા હા રી	અ ભં ગ	૩	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	૩	આ હા રી	અ ભં ગ	અ જા હા રી	૩	અ જા હા રી	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ
૩	૦	૦	૩	૩	૩	આ હા રી	૩	૦	૩	૩	૦	૩	૦	૩	૦	,, ૦	૩	૦	આ હા રક	,,	૬	૬	૬	૬
૩	૦	૦	૩	૩	૩	આ હા રી	૩	૦	૩	૩	૦	૩	૦	૩	૦	,, ૦	૩	૦	આ હા રક	,,	૬	૬	૬	૬
૦	૦	૦	અ ભં ગ	૦	૦	૦	અ ભં ગ	૦	અ ભં ગ	૦	અ ભં ગ	૦	અ ભં ગ	અ હા રી	૦	અ ભં ગ	૦	,,	,,	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ	અ ભં ગ
૦	૦	૦	૩	૦	૩	૦	૩	૦	૩	૩	૦	૩	૦	૩	,,	૦	૩	૦	,,	,,	૩	૩	૩	૩
આ હા રી ૦	૦	૦	૩	આ હા રી	૩	આ હા રી	૩	૦	૩	૩	૩	૩	૦	૩	આ હા રી	આ હા રી ૦	૩	૦	,,	,,	૩	૩	૩	૩
૩	આ હા રી	૩	૩	આ હા રી	૩	આ હા રી	૩	અ જા હા રી	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	આ હા રી	૩	૦	૩	,,	૬	૬	૬	૬
૦	૦	અ જા હા રી	૦	૦	૦	આ હા રી	૦	અ જા હા રી	અ જા હા રી	૦	૦	૦	અ જા હા રી	૦	૦	૦	૦	અ જા હા રી	૦	૦	૦	૦	૦	૦

(२९) चरम अचरम यंत्र भगवती श० १८, उ० १, सू० ७२४

	१ भा व	आहार २ संज्ञी ७ असंज्ञी ८ सलेशी १० यावत् शुक्ल लेशी १६ मिथ्यादृष्टि १९ मिश्रदृष्टि २० संयत २१ असंयत २२ संयता- संयत-श्रावक २३ सकषायि २५ यावत् लोभकषायि २९ मतिज्ञानी ३२ यावत् मनःपर्यवज्ञानी ३५ अज्ञानी यावत् विभंगज्ञानी ४० सयोगी ४१ यावत् कायायोगी ४४ सवेदी ४८ यावत् नपुंसकवेदी ५१ सशरीरी ५३ यावत् कार्मण- शरीरी ५८ पांच पर्याप्ति ६४ पांच अपर्याप्ति ६९ ५२	अणा- हारी ३ सम्य- दृष्टि १८ संज्ञानी ३१ साकारो पयुक्त ४६ अना- कारोप- युक्त ४७	भ व सि द्धि क ४	अ भ व सि द्धि क ५	नोभव- सिद्धिक ५ नोअभव- सिद्धिक ६ नोसंयत नोअसंयत नोसंयता- संयत २४ अशरीरी ५९	नोसन्त्री (नोसंज्ञी) नोअ- संज्ञी ९ अलेशी १७ केवल- ज्ञानी ३६ अयोगी ४५	अक- षायी ३० अवेदी ५२
जीवा- नाम्	चरम	चरम अचरम	अचरम	चरम	अच- रम	अचरम	अचरम	अचरम
२४ दंडके	चरम अच- रम	चरम अचरम	चरम अचरम	चरम अच- रम	अच- रम	०	चरम	चरम अचरम
सिद्धा- नाम्	अच- रम	०	अचरम	०	०	अचरम	अचरम	अचरम

(३०) पढम अपढम यंत्रम् भगवती श० १८, उ० १, सू० ७२२

भा व १	आहारक २ भव्य २४ अभव्य ५ संज्ञी ७ असंज्ञी ८ सलेशी १० यावत् शुक्ललेशी १६ मिथ्यादृष्टि १९ असंयत २२ सकषायी २४ यावत् लोभ- कषायी २९ अज्ञानी ३७ यावत् विभंगज्ञानी ४० सयोगी ४१ यावत् कायायोगी ४४ सवेदी ४८ यावत् नपुंसकवेदी ५१ सशरीरी ५३ औदा- रिक ५४ वैक्रिय ५५ तैजस ५६ कार्मण ५८ पांच पर्याप्ति ६४ पांच अपर्याप्ति ६९ ४६	अणाहारी ३ साकारोप- युक्त ४६ अनाकारो- पयुक्त ४७	सम्यग् दृष्टि १८ संज्ञानी २३ आहारक शरीर ५७	नोभव- सिद्धिया (क)नो अभव- सिद्धिक नोसंयत नोअसं- यत नोसं- यतासं- यत २४ अशरीरी ५९	नोसंज्ञी नोअ- संज्ञी ९ अलेशी १७ केवल- ज्ञानी ३६ अयोगी ४५	अ- क- षा- यी ३० अ वे दी ५२	मिश्रदृष्टि २० संयत २१ संयता- संयत २३ मति० ३२ यावत् मनःपर्यव- ज्ञानी ३५ आहारक शरीर ५६ ८

१. आनुं लक्षण भगवती (सू० ६१६)नी निम्नलिखित गाथामां नजरे पडे छे :-

“जो जेण पत्तपुव्वो भावो सो तेण अपढमो होइ । सेसेसु होइ पढमो अपत्तपुव्वेसु भावेसु ॥”

(૨૯) ચરમ-અચરમ યંત્ર ભગવતી શં ૧૮, ઉં ૧, સૂં ૭૨૪

	૧ ભા વ	આહાર ૨, સંજી ૭, અસંજી ૮, સલેશી ૧૦ યાવત્ શુકલ લેશી, મિથ્યાદૃષ્ટિ ૧૯, મિશ્રદૃષ્ટિ ૨૦, સંયત ૨૧, અસંયત ૨૨, સંયતા-સંયત-શ્રાવક ૨૩, સકષાયી ૨૫, યાવત્ લોભકષાયી ૨૯, મતિ-જ્ઞાની ૩૨, યાવત્ મન:પર્યવજ્ઞાની ૩૫, અજ્ઞાની યાવત્ વિભંગજ્ઞાની ૪૦, સયોગી ૪૧, યાવત્ કાયા. ૪૪, સવેદી ૪૮, યાવત્ નપુંસક-વેદી ૫૧, સશરીરી ૫૩, યાવત્ કાર્મણશરીરી ૫૮, પાંચ પર્યાપ્તી ૬૪, પાંચ અપ. ૬૯ કુલ ૫૨	અજ્ઞા-હારી ૩ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ ૧૮ સજ્ઞાની ૩૧ સાકારો-પયુક્ત ૪૬ અનાકારો-પયુક્ત ૪૭	ભ વ સિ દ્ધિ કે ૪	અ ભ વ સિ દ્ધિ ક ૫	નોભવ સિદ્ધિ ૫ નો અભવ સિદ્ધિ ૬ નોસંયત-નોઅસંયત-સંયત ૨૪ અશરીરી ૫૯	નોસંજી નોઅ-સંજી ૯ અલેશી ૧૭ કેવલ-જ્ઞાની ૩૬ અયોગી ૪૫	અક-ષાયી ૩૦ અવેદી ૫૨
જીવા-નામ્	અચ-રમ	ચરમ અચરમ	અચરમ	ચરમ	અચ-રમ	અચરમ	અચરમ	અચરમ
૨૪ દંડના	ચરમ અચ-રમ	ચરમ અચરમ	ચરમ અચરમ	ચરમ અચ-રમ	અચ-રમ	૦	ચરમ	ચરમ અચરમ
સિદ્ધા-નામ્	અચ-રમ	૦	અચરમ	૦	૦	અચરમ	અચરમ	અચરમ

(૩૦) 'પ્રથમ અપ્રથમ યંત્રમ્ ભગવતી શં ૧૮, ઉં ૧, સૂં ૭૨૨

ભા વ ૧	આહારક ૨ ભવ્ય ૨૪ અભવ્ય-૫ સંજી ૭ અસંજી ૮ સલેશી ૧૦ યાવત્ શુકલલેશી ૧૬ મિથ્યા-દૃષ્ટિ ૧૯ અસંયત ૨૨ સકષાયી ૨૪ યાવત્ લોભ-કષાયી ૨૯ અજ્ઞાની ૩૭ યાવત્ વિભંગજ્ઞાની ૪૦ સયોગી ૪૧ યાવત્ કાયાયોગી ૪૪ સવેદી ૪૮ યાવત્ નપુંસકવેદી ૫૧ સશરીરી ૫૩ ઔદારિક ૫૪ વૈક્રિય ૫૫ તૈજસ-૫૬-૫૭ કાર્મણ ૫૮ પાંચ પર્યાપ્તી ૬૪ પાંચ અપર્યાપ્તી ૬૯	અજ્ઞાહારી ૩ સાકારોપ-યુક્ત ૪૬ અનાકારો-પયુક્ત-૪૭	સમ્યગ્ દૃષ્ટિ ૧૮ સજ્ઞાની ૨૩ આહારક શરીર ૫૭	નોભવ-સિદ્ધિયા (ક)નો અભવ-સિદ્ધિક નોસંયત નોઅસં-યત નોસંયતા સંયત ૨૪ અશરીરી ૫૯	નોસંજી નોઅ-સંજી ૯ અલેશી ૧૭ કેવલ જ્ઞાની ૩૬ અયોગી ૪૫	અ-ક-ષા-યી ૩૦ અ-વે-દી ૫૨	મિશ્રદૃષ્ટિ ૨૦ સંયત ૨૧ સંયતા-સંયત ૨૩ મતિજ્ઞાન ૩૨ યાવત્ મન:પર્યવજ્ઞાની ૩૫ આહારક શરીર ૫૬
	૪૬	૩	૩	૩	૪	૨	૮

૧. આનું લક્ષણ ભગવતી (સૂ. ૬૧૬)ની નિમ્નલિખિત ગાથામાં નજરે પડે છે.

“જો જેણ પત્તપુલ્લો ભાવો સો તેણ અપદમો હોઈ । સેસેસુ હોઈ પદમો અપત્તપુલ્લેસુ ભાવેસુ ॥”

जीव	अ प ढ म	अपढम	अपढम पढम	पढम अपढम	पढम	पढम	पढम अप- ढम	पढम अपढम
२४ दंडके	„	„	„	पढम अपढम	०	„	„	„
सिद्धानाम्	पढम	०	पढम	पढम	पढम	पढम	पढम	०

जिसकूं एक समय उपज्या हूया है सो 'अप्रदेशी' जानना अने जिसकूं द्वि आदि समय अनंत पर्यंत हूये है सो 'सप्रदेशी' जानना. इन चारो यंत्रो में जिस दंडकमें जो बोल है तिसकी अपेक्षा जानना अपनी विचारसैं. अथ प्रथम अप्रथम का लक्षण—जिसने जो भाव पहिले पाम्या सो 'प्रथम,' जिसने द्वि आदि वार पाम्या सो 'अप्रथम'. अथ चरमअचरम लक्षण गाथा—

“जो जं पावहिति पुणो भावं सो तेण अचरिमे होइ (अचरिमो होंति ?) ।

अच्चंतविओगो जस्स जेण भावेण सो चरिमो ॥”

“जीवाहारग १-२ भव ३ सण्णी ४ लेसा ५ दिट्ठि ६ य संजय ७ कसाए ८ ।

णाणे ९ जोगुवओगे १०-११ वेए १२ य सरीर १३ पज्जत्ती १४॥” ए मूल गाथा (पृ० ७३३) ॥

(३१) भगवती श० ३०, उ० १ (सू० १९८)

	सम्यक्त्वे १ वाद	मिश्रे २ वाद	मिथ्यात्वे ३ वाद	ओधिके ४ वाद
जीव मनुष्य २ ४६	अलेशी १ सम्यग्दृष्टि २ समुच्चयज्ञानी ३ यावत् केवलज्ञानी ८ नोसंज्ञोपयुक्त ९ अवेदी १० अकषायी ११ अयोगी १२	सम्यग्- मिथ्यादृष्टि	कृष्णपक्षी १ मिथ्यादृष्टि २ अज्ञानी ३ मति- श्रुत अज्ञानी ४-५ विभंगज्ञानी ६	सलेशी प्रमुख ७ शुक्लपक्षी ८ संज्ञा ४।१२ सवेदी १३ स्त्री पुरुष नपुंसक १६ सकषायी क्रोधादि प्रमुख पांच २१ उपयोग दो २३ सयोगी प्रमुख ४, एवं सर्व बोल २७ हूये ।
पंचेन्द्री तिर्यच	३९	सम्यग्दृष्टि १ ज्ञानी २ मति- ज्ञानादि ३, एवं बोल ५.	„	कृष्णपक्षी आदि उपरला ६ बोल
भवनपति व्यंतर	३६	„	„	„
नरक	३४	„	„	„
				ए २७ माहिथी पद्म १ शुक्ल २ लेश्या नपुंसकवेद ३, ए ३ वरजीने शेष बोल २४
				तेजो १ पद्म २ शुक्ल ३ स्त्रीवेद १ पुरुषवेद २, ए ५ वरजी शेष बोल बाबीस २२

જીવ	અ પ્ર થ મ	અપ્રથમ	અપ્રથમ પ્રથમ	પ્રથમ અપ્રથમ	પ્રથમ	પ્રથમ	પ્રથમ અપ્ર- થમ	પ્રથમ અપ્રથમ
૨૪ દંડના	,,	અપ્રથમ	અપ્રથમ	પ્રથમ અપ્રથમ	૦	,,	,,	,,
સિદ્ધાનામ	પ્રથમ	૦	પ્રથમ	પ્રથમ	પ્રથમ	પ્રથમ	પ્રથમ	૦

જેને એક સમય ઉપજે થયો છે, તે ‘અપ્રદેશી’ જાણવો અને જેને બે આદિથી યાવત્ અનંત સમય થયા છે, તે ‘સપ્રદેશી’ જાણવો. આ ચારેય યંત્રોમાં જે દંડકમાં જે બોલ છે, તેની અપેક્ષા સ્વયં વિચારને જાણવી. હવે પ્રથમ-અપ્રથમનું લક્ષણ કહીએ છીએ—જેને જે ભાવ પહેલાં પામ્યા તે ‘પ્રથમ’ જેને બે આદિ વખત પામ્યા તે ‘અપ્રથમ’. હવે ચરમઅચરમ લક્ષણ. ગાથા.

“જો જં પાવહિતિ પુણો ભાવં સો તેજ અચરિમે હોઝ (અચરિમો હોતિ ?) ।

અચ્ચંતવિઓગો જસ્સ જેજ ભાવેજ સો ચરિમો ॥”

“જીવાહારા ૧-૨ ભવ ૩ સણ્ણી ૪ લેસા ૫ દિદ્ધિ ૬ ય સંજય ૭ કસાણ ૮ ।

જાણે ૯ જોગુવઓગે ૧૦-૧૧ વેણ ૧૨ ય સરીર ૧૩ પજ્જત્તી ૧૪॥” એ મૂલ ગાથા (પૃં ૭૩૩) ॥

(૩૧) ભગવતી શ૦ ૩૦, ઉ૦ ૧ (સૂ૦ ૮૮૮)

	સમ્યક્ત્વે ૧ વાદ	મિશ્રે ૨ વાદ	મિથ્યાત્વે ૩ વાદ	ઓધીના ૪ વાદ	
જીવ મનુષ્ય ૨ ૪૬	અલેશી ૧, સમ્યગ્દષ્ટિ ૨, સમુચ્ચયજ્ઞાની ૩ યાવત્ કેવલજ્ઞાની ૮, નોસંજોપયુક્ત ૯, અવેદી ૧૦, અકષાયી ૧૧, અયોગી ૧૨	સમ્યગ્- મિથ્યાદષ્ટિ	કૃષ્ણપક્ષી ૧, મિથ્યાદષ્ટિ ૨, અજ્ઞાની ૩, મતિ શ્રુત અજ્ઞાની ૪-૫, વિભંગ- જ્ઞાની ૬	સલેશી પ્રમુખ ૭, શુક્લપક્ષી ૮, સંજ્ઞા ૪૧૨, સવેદી ૧૩, સ્ત્રી પુરુષ નપુંસક ૧૬, સકષાયી ક્રોધાદિ પ્રમુખ પાંચ ૨૧, ઉપયોગ બે ૨૩, સયોગી પ્રમુખ ૪, એમ સર્વ બોલ ૨૭ થયા.	
પંચેન્દ્રિય તિર્થંથ	૩૯	સમ્યગ્દષ્ટિ જ્ઞાની ૨, મતિ જ્ઞાનાદિ ૩, એમ બોલ ૫	,,	કૃષ્ણપક્ષી આદિ ઉપરના ૬ બોલ	સલેશી વગેરે ઉપરના ૨૭ બોલ જાણવા.
ભવનપતિ વ્યંતર	૩૬	,,	,,	,,	એ ૨૭માંથી પદ્મ ૧, શુક્લ ૨ લેશ્યા, નપુંસકવેદ ૩, એ ૩ વર્ણને શેષ બોલ ૨૪
નરક	૩૪	,,	,,	,,	તેજો ૧, પદ્મ ૨, શુક્લ ૩, સ્ત્રીવેદ ૧, પુરુષવેદ ૨, એ ૫ વર્ણ શેષ બોલ બાવીસ ૨૨.

	सम्यक्त्वे १ वाद	मिश्रे २ वाद	मिथ्यात्वे ३ वाद	ओधिके ४ वाद
वैमानिक	३५ सम्यग्दृष्टि १ ज्ञानी २ मति ज्ञानादि ३, एवं बोल ५.	सम्यग्- मिथ्यादृष्टि	कृष्णपक्षी आदि उपरला छ बोल	ए २७ माहिथी कृष्ण आदि ३ लेश्या नपुंसकवेद ४, ए ४ वरजी शेष २३
जोतिष	३३ "	"	"	ए २७ माहिथी कृष्ण आदि ३ लेश्या पद्य ४ शुक्ल लेश्या ५ नपुंसकवेद ६, ए ६ वरजी शेष २१
वाद	० एक क्रियावादी लाभे १	अज्ञानवादी विनयवादी	अक्रिया १ अज्ञान २ विनय ३ वाद	क्रिया १ अक्रिया २ अज्ञान ३ विनयवादी ४
आयुबंध	मनुष्य तिर्यच क्रियावादी आयु बांधे एक वैमानिकना जीव मनुष्यमे अलेशी १ केवली २ अवेदी ३ अकषायी ४ अयोगी ५ एवं पांच बोलमे आयु न बांधे, देव नारकी क्रिया- वादी आयु बांधे मनुष्यना	आयु नहीं बांधे	मनुष्य तिर्यच आयु चारों गतिका बांधे, देवता, नारकी मनुष्य तिर्यचना आयु बांधे	क्रियावादी मनुष्य तिर्यच कृष्ण आदि तीन ३ संक्लिष्ट लेश्यामे आयु न बांधे, शेष बोलमे वर्तता आयु बांधे वैमानिकना, शेष ३ समव- सरण च्यारों गतिका, देवता नारकी क्रियावादी मनुष्य-आयु बांधे, शेष समवसरण मनुष्य तिर्यचना, एकेंद्री विकलेंद्रीमे समवसरण २ अक्रिया १ अज्ञान २, विकलेंद्रीमे सज्ञानी मति श्रुतज्ञानी आयु न बांधे. अनेरो एकेंद्रीमे तेजोलेश्यामे आयु न बांधे, शेष बोलमे आयु बांधे मनुष्य, तिर्यचना, तेउ, वायु, तिर्यचना आयु बांधे ॥ क्रियावादी १ मिश्रदृष्टी २ शुक्लपक्षी ३ ए निश्चय भव्य, शेषमे भजना । इति प्रथमोद्देशकः अनत- रोव० १ अनंतो गाढा २ अनतरो आहार ३ अनंतर पञ्जत्तगा ४. एहमे आयु २४ दंडके न बांधे. बोल जौनसे नहीं पावे अलेश्यादि १२ सो जान लेने और सर्व प्रथम उद्देशवत्. अचरममे अलेशी १ केवली २ अयोगी नहीं और सर्व उद्देशा प्रथम- वत् ज्ञेयं. द्वारागाथा—“जीवा १ य लेस्स २ पक्खिय ३ दिट्ठी ४ अन्नाण ५ नाण ६ सन्नाओ ७ । वेय ८ कसाय ९ उवओग १० जोग ११ एक्कास्स वि ठाणा ॥” (भाग० सू० १७५)

	સમ્યક્ત્વે ૧ વાદ	મિશ્રે ૨ વાદ	મિથ્યાત્વે ૩ વાદ	ઓઘીના ૪ વાદ
વૈમાનિક	૩૫ સમ્યગ્દષ્ટિ ૧, જ્ઞાની ૨, મતિ જ્ઞાનાદિ ૩, એમ બોલ ૫	સમ્યગ્-મિથ્યાદષ્ટિ	કૃષ્ણપક્ષી આદિ ઉપરના છ બોલ	એ ૨૭માંથી કૃષ્ણ આદિ ૩ લેશ્યા, નપુંસકવેદ ૪, એ ૪ વર્જી શેષ ૨૩
જ્યોતિષ	૩૩ ,,	,,	,,	એ ૨૭માંથી કૃષ્ણ આદિ ૩ લેશ્યા ૫૫ ૪, શુક્લ લેશ્યા ૫, નપુંસકવેદ ૬, એ ૬ વર્જી શેષ ૨૧
વાદ	૦ એક ક્રિયાવાદી લાભે ૧	અજ્ઞાનવાદી વિનયવાદી	અક્રિયા ૧, અજ્ઞાન ૨ વિનય ૩ વાદ	ક્રિયા ૧ અક્રિયા ૨ અજ્ઞાન ૩ વિનયવાદી ૪
આયુર્બંધ	મનુષ્ય તિર્યચ ક્રિયાવાદી એક વૈમાનિકનું આયુ બાંધે જીવ મનુષ્યમાં અલેશી ૧ કેવલી ૨ અવેદી ૩ અકષાયી ૪ અયોગી ૫ એમ પાંચ બોલમાં આયુ ન બાંધે, દેવ નારકી ક્રિયાવાદી મનુષ્યનું આયુ બાંધે	આયુ ન બાંધે	મનુષ્ય તિર્યચ આયુ ચારેય ગતિના બાંધે, દેવતા, નારકી મનુષ્ય તિર્યચના આયુ બાંધે	ક્રિયાવાદી મનુષ્ય તિર્યચ કૃષ્ણ આદિ (૩) ત્રણ સંકલિષ્ટ લેશ્યામાં આયુ ન બાંધે શેષ બોલમાં વર્તતા વૈમાનિકનું આયુ બાંધે શેષ ૩ સમવસરણમાં વર્તતા ચારેયગતિનું આયુ બાંધે દેવતા નારકી ક્રિયાવાદી મનુષ્ય આયુ બાંધે શેષ સમવસરણમાં દેવતા નારકી મનુષ્ય અને તિર્યચના આયુ બાંધે, એકેન્દ્રિય અને વિકલેન્દ્રિયને અક્રિય (૧) અજ્ઞાન (૨) એમ બે સમવસરણ હોય છે. બે સમવસરણમાં મનુ. અને તિર્યચનું આયુ બાંધે વિકલેન્દ્રિય સમ્યક્ત્વ અને મતિ-શ્રુત જ્ઞાનમાં આયુ ન બાંધે એકેન્દ્રિયજીવ તેજોલે. આયુ ન બાંધે શેષ બોલમાં મનુ. તિર્યચનું આયુ બાંધે તેઉ, વાયુ, તિર્યચના આયુ બાંધે. ક્રિયાવાદી ૧ મિશ્રદષ્ટિ ૨ શુક્લપક્ષી ૩ એ નિશ્ચય ભવ્ય, શેષમાં ભજના ।. ઇતિ પ્રથમોદ્દેશક: અનંતરોપ૦ ૧ અનંત. ગાઢા ૨ અનંતર આહાર ૩ અનંતર પજજતગા ૪ એમાં આયુ ૨૪ દંડના ન બાંધે જે બોલ પ્રાપ્ત ન થાય તે અલેશ્યાદિ ૧૨થી જાણી લેવા બીજું બધું પ્રથમ ઉદ્દેશ-વત્ અચરમમાં અલેશી ૧ કેવલી ૨ અયોગી નહી બીજું બધું ઉદ્દેશ પ્રથમવત્ જાણવા. દ્વારગાથા. "જીવા ૧ ચ લેસ્સ ૨ પક્ષિચય ૩ દિઢી ૪ અન્નાણ ૫ નાણ ૬ સન્નાઓ ૭ । વેય ૮ કસાય ૯ ઉવઓગ ૧૦ જોગ ૧૧ એકારસ વિ ઠાળા ॥" (ભગ૦ સૂ૦ ૧૭૫)

(૩૨) (ગતિ વગૈરેમે જ્ઞાન અજ્ઞાન, ભગવતી શાં ૮, ૩૦ ૨, સૂં ૩૧૧-૩૧૪)

૧	જીવ ઓધે	૫ જ્ઞાન ભજના	૩ અજ્ઞાન ભજના	૨-૬	પૃથ્વી આદિ ૫ કાય	૦	૨ નિં
૧૫	નારકી ભવન- પતિ વ્યંતર જોતિષી વૈમાનિક	૩ નિયમા	૧ ૩ ભજના	૭	ત્રસકાય	૫ ભં	૩ ભં
				૮	અકાય	૧ નિં	૦
				૧	સૂક્ષ્મ	૦	૨ નિં
૨૦	પૃથ્વી આદિ ૫	૦	૨ નિં	૨	બાદર	૫ ભં	૩ ભં
૨૩	વિગલેંદ્રી ૩	૨ નિં	૨ નિં	૩	નોસૂક્ષ્મનોબાદર	૧ નિં	૦
૨૪	તિર્યંચ પંચેંદ્રી	૩ ભં	૩ ભં	૧	જીવ પર્યાસા	૫ ભં	૩ ભં
૨૫	મનુષ્ય	૫ ભં	૩ ભં	૨	પર્યાસા નારક	૩ નિં	૩ નિં
૨૬	સિદ્ધ	૧ નિં	૦	૧૫	ભવનપતિ વ્યંતર જોતિષી વૈમાનિક પર્યાસા	૩ નિં	૩ નિં
	વાટે વહતે પાંચ ગતિના	જ્ઞાન	અજ્ઞાન	૨૦	પૃથ્વી આદિ ૫ પર્યાસા	૦	૨ નિં
૧-૨	નારક ગતિ દેવગતિ	૩ નિં	૩ ભં	૨૩	વિગલેંદ્રી પર્યાસા	૦	૨ નિં
૩	તિર્યંચ ગતિ	૨ નિં	૨ નિં	૨૪	પંચેંદ્રી તિર્યંચ પર્યાસા	૩ ભં	૩ ભં
૪	મનુષ્યગતિ	૩ ભં	૨ નિં	૨૫	મનુષ્ય પર્યાસા	૫ ભં	૩ ભં
૫	સિદ્ધગતિ	૧ નિં	૦	૧	અપર્યાસા જીવ	૩ ભં	૩ ભં
	ઇન્દ્રિય	જ્ઞાન	અજ્ઞાન	૨	અપર્યાસ નારક	૩ નિં	૩ ભં
૧	સંદ્રી	૪ ભં	૩ ભં	૧૩	ભવનપતિ વ્યંતર અપર્યાસા	૩ નિં	૩ ભં
૨	એકેંદ્રી	૦	૨ નિં	૧૮	પૃથ્વીકાય આદિ ૫ અપર્યાસા	૦	૨ નિં
૫	બેંદ્રી, તેંદ્રી ચૌરેંદ્રી ૩	૨ નિં	૨ નિં	૨૧	બેંદ્રી, તેંદ્રી, ચૌરેંદ્રી અપર્યાસા	૨ નિં	૨ નિં
૬	પંચેંદ્રી	૪ ભં	૩ ભં				
૭	અનિંદ્રી	૧ નિં	૦				
	કાય	જ્ઞાન	અજ્ઞાન				
૧	સકાય	૫ ભં	૩ ભં				

૧. નારક, ભવનપતિ અને વ્યંતરમાં ત્રણ અજ્ઞાનની ભજના ।

(૩૨) (ગતિ વગેરેમાં જ્ઞાન-અજ્ઞાન ભગવતી શં ૮, ઉં ૨, સૂં ૩૯૧-૩૯૪)

૧	જીવ ઓધે	૫ જ્ઞાન ભજના	૩ અજ્ઞાન ભજના	૨-૬	પૃથ્વી આદિ ૫ કાય	૦	૨ નિ.
૧૫	નારકી, ભવનપતિ અને વ્યંત. જ્યો. વૈમા.	૩ નિયમા	૧ ૩ ભજના	૭	ત્રસકાય	૫ ભ.	૩ ભ.
				૮	અકાય	૧ નિ.	૦
				૧	સૂક્ષ્મ	૦	૨ નિ.
૨૦	પૃથ્વી આદિ ૫	૦	૨ નિ.	૨	બાદર	૫ ભ.	૩ ભ.
૨૩	વિગલેંદ્રિય ૩	૨ નિ.	૨ નિ.	૩	નોસૂક્ષ્મ નોબાદર	૧ નિ.	૦
૨૪	તિર્યચ પંચેંદ્રિય	૩ ભ.	૩ ભ.	૧	જીવ પર્યામા	૫ ભ.	૩ ભ.
૨૫	મનુષ્ય	૫ ભ.	૩ ભ.	૨	પર્યામા નારક	૩ નિ.	૩ નિ.
૨૬	સિદ્ધ	૧ નિ.	૦	૧૫	ભવનપતિ વ્યંતર જ્યોતિષી વૈમા. પર્યામા	૩ નિ.	૩ નિ.
	વાટે વહેતાં પાંચ ગતિના	જ્ઞાન	અજ્ઞાન	૨૦	પૃથ્વી આદિ ૫ પર્યામા	૦	૨ નિ.
૧-૨	નરક ગતિ દેવ ગતિ	૩ નિ.	૩ ભ.	૨૩	વિગલેંદ્રિય પર્યામા	૦	૨ નિ.
૩	તિર્યચ ગતિ	૨ નિ.	૨ નિ.	૨૪	પંચેંદ્રિય તિર્યચ પર્યામા	૩ ભ.	૩ ભ.
૪	મનુષ્ય ગતિ	૩ ભ.	૨ નિ.	૨૫	મનુષ્ય પર્યામા	૫ ભ.	૩ ભ.
૫	સિદ્ધ ગતિ	૧ નિ.	૦	૧	અપર્યામા જીવ	૩ ભ.	૩ ભ.
	ઇન્દ્રિય	જ્ઞાન	અજ્ઞાન	૨	અપર્યામા નરક	૩ નિ.	૩ ભ.
૧	સંઘન્દ્રિય	૪ ભ.	૩ ભ.	૧૩	ભવનપતિ વ્યંતર અપર્યામા	૩ નિ.	૩ ભ.
૨	એકેન્દ્રિય	૦	૨ નિ.	૧૮	પૃથ્વીકાય આદિ ૫ અપર્યામા	૦	૨ નિ.
૫	બેઠન્દ્રિ., તેઠ., ચતુરિન્દ્રિય ૩	૨ નિ.	૨ નિ.	૨૧	બેઠન્દ્રિય, તેઠન્દ્રિય ચતુરિન્દ્રિય અપર્યા.	૨ નિ.	૨ નિ.
૬	પંચેન્દ્રિય	૪ ભ.	૩ ભ.				
૭	અનિન્દ્રિય	૧ નિ.	૦				
	કાય	જ્ઞાન	અજ્ઞાન				
૧	સકાય	૫ ભ.	૩ ભ.				

૧. નારક, ભવનપતિ અને વ્યંતરમાં ત્રણ અજ્ઞાનની ભજના.

૨૨	તિર્યંચ પંચેદ્રી અપર્યાસા	૨ નિં	૨ નિં	૧૨	તસ્ય અલબ્ધિ	૪ થં	૩ થં
૨૩	મનુષ્ય અપર્યાસા	૩ થં	૨ નિં	૧૩	અજ્ઞાન લબ્ધિ	૦	૩ થં
૨૫	જોતિષી વૈમાનિક અપર્યાસા	૩ નિં	૩ નિં	૧૪	તસ્ય અલબ્ધિ	૫ થં	૦
૨૬	નોપર્યાસ- નોઅપર્યાસા	૧ નિં	૦	૧૫	મતિ શ્રુત અજ્ઞાન લબ્ધિ	૦	૩ થં
૧	નરક ભવસ્થા	૩ નિં	૩ થં	૧૭	તયોઃ અલબ્ધિકૌ	૫ થં	૦
૨	તિર્યંચ ભવસ્થા	૩ થં	૩ થં	૧૮	વિભંગ લબ્ધિ	૦	૩ નિં
૩	મનુષ્ય ભવસ્થા	૫ થં	૩ થં	૧૯	તસ્ય અલબ્ધિયા	૫ થં	૨ નિં
૪	દેવ ભવસ્થા	૩ નિં	૩ થં	૨	દર્શન લબ્ધિ	૫ થં	૩ થં
૫	અભવસ્થા	૧ નિં	૦	૨	તસ્ય અલબ્ધિ	૦	૦
૧	ભવ્ય	૫ થં	૩ થં	૩	સમ્યગ્દર્શન- લબ્ધિ	૫ થં	૦
૨	અભવ્ય	૦	૩ થં	૪	તસ્ય અલબ્ધિ	૦	૩ થં
૩	નોભવ્ય-નોઅભવ્ય	૧ નિં	૦	૫	મિથ્યાદર્શન લબ્ધિ	૦	૩ થં
૧	સંજી	૪ થં	૩ થં	૬	તસ્ય અલબ્ધિ	૫ થં	૩ થં
૨	અસંજી	૨ નિં	૨ નિં	૭	સમ્યગ્ મિથ્યા- દર્શન લબ્ધિ	૦	૩ થં
૩	નોસંજી- નોઅસંજી	૧ નિં	૦	૮	તસ્ય અલબ્ધિ	૫ થં	૩ થં
૧	જ્ઞાનલબ્ધિ	૫ થં	૦	૧	ચારિત્ર લબ્ધિ	૫ થં	૦
૨	તસ્ય અલબ્ધિ	૦	૩ થં	૨	તસ્ય અલબ્ધિ	૪ થં	૩ થં
૪	મતિશ્રુતક લબ્ધિ	૪ થં	૦	૩-૬	સામાયિક આદિ ૪ ચારિત્ર લબ્ધિ	૪ થં	૦
૬	તયોઃ અલબ્ધિ	૧ નિં	૩ થં	૧૦	તે અલબ્ધિ	૫ થં	૩ થં
૭	અવધિ-લબ્ધિ	૪ થં	૦	૧૧	યથાચ્છાતલબ્ધિ	૫ થં	૦
૮	તસ્ય અલબ્ધિ	૪ થં	૩ થં	૧૨	તસ્ય અલબ્ધિ	૫ થં	૩ થં
૯	મનઃપર્યવ-લબ્ધિ	૪ થં	૦	૧	ચરિત્રાચરિત્ર લબ્ધિ	૩ થં	૦
૧૦	તસ્ય અલબ્ધિ	૪ થં	૩ થં	૨	તસ્ય અલબ્ધિ	૫ થં	૩ થં
૧૧	કેવલ-લબ્ધિ	૧ નિં	૦				

૧. તેની અર્થાત્ જ્ઞાનની । ૨ તે બેની અર્થાત્ મતિજ્ઞાનની અને શ્રુતજ્ઞાનની । ૩ અલબ્ધિક ।

૨૨	તિર્યચ પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત	૨ નિ.	૨ નિ.	૧૨	તેની અલબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.
૨૩	મનુષ્ય અપર્યાપ્ત	૩ ભ.	૨ નિ.	૧૩	અજ્ઞાન લબ્ધિ	૦	૩ ભ.
૨૪	જ્યોતિષી વૈમાનિક અપર્યાપ્ત	૩ નિ.	૩ નિ.	૧૪	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૦
૨૬	નોપર્યાપ્ત નોઅપર્યાપ્ત	૧ નિ.	૦	૧૫	મતિ શ્રુત અજ્ઞાન લબ્ધિ	૦	૩ ભ.
૧	નરક ભવસ્થા	૩ નિ.	૩ ભ.	૧૭	તે બંનેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૦
૨	તિર્યચ ભવસ્થા	૩ ભ.	૩ ભ.	૧૮	વિભંગ લબ્ધિ	૦	૩ નિ.
૩	મનુષ્ય ભવસ્થા	૫ ભ.	૩ ભ.	૧૯	તેની અલબ્ધિક	૫ ભ.	૨ નિ.
૪	દેવ ભવસ્થા	૩ નિ.	૩ ભ.	૨૦	દર્શન લબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.
૫	અભવસ્થા	૧ નિ.	૦	૧	તેની અલબ્ધિ	૦	૦
૧	ભવ્ય	૫ ભ.	૩ ભ.	૩	સમ્યગ્દર્શન- લબ્ધિ	૫ ભ.	૦
૨	અભવ્ય	૦	૩ ભ.	૪	તેની અલબ્ધિ	૦	૩ ભ.
૩	નોભવ્ય-નોઅભવ્ય	૧ નિ.	૦	૫	મિથ્યા. લબ્ધિ	૦	૩ ભ.
૧	સંજી	૪ ભ.	૩ ભ.	૬	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.
૨	અસંજી	૨ નિ.	૨ નિ.	૭	સમ્યગ્ મિથ્યા- દર્શન લબ્ધિ	૦	૩ ભ.
૩	નોસંજી- નોઅસંજી	૧ નિ.	૦	૮	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.
૧	જ્ઞાનલબ્ધિ	૫ ભ.	૦	૧	ચારિત્ર લબ્ધિ	૫ ભ.	૦
૨	તેની અલબ્ધિ	૦	૩ ભ.	૨	તેની અલબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.
૪	મતિશ્રુતક લબ્ધિ	૪ ભ.	૦	૩-૬	સામાયિક આદિ ૪ ચારિત્ર લબ્ધિ	૪ ભ.	૦
૬	તે બંનેની અલબ્ધિ	૧ નિ.	૩ ભ.	૧૦	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.
૭	અવધિ-લબ્ધિ	૪ ભ.	૦	૧૧	યથાખ્યાત લબ્ધિ	૫ ભ.	૦
૮	તેની અલબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૧૨	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.
૯	મન:પર્યવ લબ્ધિ	૪ ભ.	૦	૧	ચરિત્રાચરિત્ર લબ્ધિ	૩ ભ.	૦
૧૦	તેની અલબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૨	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.
૧૧	કેવલ-લબ્ધિ	૧ નિ.	૦				

૧. તેની અર્થાત્ જ્ઞાનની. ૨. તે બેની અર્થાત્ મતિજ્ઞાનની અને શ્રુતજ્ઞાનની. ૩. અલબ્ધિક.

३-७	दान आदि ५ लब्धि	५ भ०	३ भ०	९	विभंग साकार०	०	३ नि०
१०	तस्य अलब्धि	१ नि०	०	१०	अनाकार उपयोग	५ भ०	३ भ०
११	बालवीर्यलब्धि	३ भ०	३ भ०	११	चक्षुदर्शन अनाकार०	४ भ०	३ भ०
१२	तस्य अलब्धि	५ भ०	०	१२	अचक्षुदर्शन अनाकार०	४ भ०	३ भ०
१३	पंडितवीर्य लब्धि	५ भ०	०	१३	अवधिदर्शन अनाकार०	४ भ०	३ भ०
१४	तस्य अलब्धि	४ भ०	३ भ०	१४	केवलदर्शन अनाकार०	१ नि०	०
१५	बालपंडितवीर्य लब्धि	३ भ०	०	१	सयोगी	५ भ०	३ भ०
१६	तस्य अलब्धि	५ भ०	३ भ०	२	मनयोगी	५ भ०	३ भ०
१	इन्द्रिय लब्धि	४ भ०	३ भ०	३	वचनयोगी	५ भ०	३ भ०
२	तस्य अलब्धि	१ नि०	०	४	काययोगी	५ भ०	३ भ०
३	श्रोत्रेन्द्रिय लब्धि	४ भ०	३ भ०	५	अयोगी	१ नि०	०
४	तस्य अलब्धि	१ नि० २ भ०	२ नि०	१	सलेशयी	५ भ०	३ भ०
५-६	चक्षुरिन्द्रिय प्राणेन्द्रिय लब्धि	४ भ०	३ भ०	६	कृष्ण आदि ५	४ भ०	३ भ०
७-८	तस्य अलब्धि	१ नि० २ भ०	२ नि०	७	शुक्ल लेशया	५ भ०	३ भ०
९	जिह्वेन्द्रिय लब्धि	४ भ०	३ भ०	८	अलेशयी	१ नि०	०
१०	तस्य अलब्धि	१ नि०	२ नि०	१	सकषायी	४ भ०	३ भ०
११	स्पर्शेन्द्रिय लब्धि	४ भ०	३ भ०	२-५	क्रोध आदि ४	४ भ०	३ भ०
१२	तस्य अलब्धि	१ नि०	०	६	अकषायी	५ भ०	०
१	साकार उपयोग	५ भ०	३ भ०	१	सवेदी	४ भ०	३ भ०
२-३	मति श्रुत साकार०	४ भ०	०	२-४	स्त्री पुं नपुंसक	४ भ०	३ भ०
४	अवधि साकार०	४ भ०	०	५	अवेदी	५ भ०	०
५	मनःपर्यव साकार०	४ भ०	०	१	आहारिक	५ भ०	३ भ०
६	केवल साकार०	१ नि०	०	२	अनाहारी	४ भ०	३ भ०
७-८	मति-अज्ञान श्रुत-अज्ञान साकार०	०	३ भ०				

૩-૭	દાન આદિ ૫ લબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.	૯	વિભંગ સાકાર૦	૦	૩ નિ.
૧૦	તેની અલબ્ધિ	૧ નિ.	૦	૧૦	અનાકાર ઉપયોગ	૫ ભ.	૩ ભ.
૧૧	બાલવીર્ય લબ્ધિ	૩ ભ.	૩ ભ.	૧૧	ચક્ષુદર્શન અનાકાર૦	૪ ભ.	૩ ભ.
૧૨	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૦	૧૨	અચક્ષુદર્શન અનાકાર૦	૪ ભ.	૩ ભ.
૧૩	પંડિતવીર્ય લબ્ધિ	૫ ભ.	૦	૧૩	અવધિદર્શન અનાકાર૦	૪ ભ.	૩ ભ.
૧૪	તેની અલબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૧૪	કેવલદર્શન અનાકાર૦	૧ નિ.	૦
૧૫	બાલપંડિતવીર્ય લબ્ધિ	૩ ભ.	૦	૧	સયોગી	૫ ભ.	૩ ભ.
૧૬	તેની અલબ્ધિ	૫ ભ.	૩ ભ.	૨	મનયોગી	૫ ભ.	૩ ભ.
૧	ઇન્દ્રિય લબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૩	વચનયોગી	૫ ભ.	૩ ભ.
૨	તેની અલબ્ધિ	૧ નિ.	૦	૪	કાયયોગી	૫ ભ.	૩ ભ.
૩	શ્રોત્રેન્દ્રિય લબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૫	અયોગી	૧ નિ.	૦
૪	તેની અલબ્ધિ	૧ નિ. ૨ ભ.	૨ નિ.	૧	સલેશ્થી	૫ ભ.	૩ ભ.
૫-૬	ચક્ષુરિન્દ્રિય ધ્રાણેન્દ્રિય લબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૬	કૃષ્ણ આદિ ૫	૪ ભ.	૩ ભ.
૭-૮	તેની અલબ્ધિ	૧ નિ. ૨ ભ.	૨ નિ.	૭	શુક્લ લેશ્યા	૫ ભ.	૩ ભ.
૯	જિહ્વેન્દ્રિય લબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૮	અલેશ્થી	૧ નિ.	૦
૧૦	તેની અલબ્ધિ	૧ નિ.	૨ નિ.	૧	સકષાયી	૪ ભ.	૩ ભ.
૧૧	સ્પર્શનેન્દ્રિય લબ્ધિ	૪ ભ.	૩ ભ.	૨-૫	ક્રોધ આદિ ૪	૪ ભ.	૩ ભ.
૧૨	તેની અલબ્ધિ	૧ નિ.	૦	૬	અકષાયી	૫ ભ.	૦
૧	સાકાર ઉપયોગ	૫ ભ.	૩ ભ.	૧	સવેદી	૪ ભ.	૩ ભ.
૨-૩	મતિશ્રુત સાકાર૦	૪ ભ.	૦	૨-૪	સ્ત્રી પું નપુંસક	૪ ભ.	૩ ભ.
૪	અવધિ સાકાર૦	૪ ભ.	૦	૫	અવેદી	૫ ભ.	૦
૫	મનઃપર્યવ સાકાર૦	૪ ભ.	૦	૧	આહારિક	૫ ભ.	૩ ભ.
૬	કેવલ સાકાર૦	૧ નિ.	૦	૨	અનાહારી	૪ ભ.	૩ ભ.
૭-૮	મતિ અજ્ઞાન શ્રુત-અજ્ઞાન સાકાર૦	૦	૩ ભ.				

(३३) (द्रव्यादि अपेक्षा से ज्ञान का विषय भगवती श० ८, उ० २, सू० ३९५)

जाणे देखे	द्रव्यथी	क्षेत्रथी	कालथी	भावथी
मति	आदेशे सर्वद्रव्य	सर्व क्षेत्र	सर्व काळ	सर्व भाव
श्रुत	उपयोगे सर्व	सर्व क्षेत्र	सर्व काळ	सर्व भाव
अवधि	जघन्य-अनंत रूपी द्रव्य अने उत्कृष्ट- सर्व रूपी द्रव्य	जघन्य-अंगुलका असंख्यातमा भाग, उत्कृष्ट-लोक सरीखा असंख्य अलोकखंड	जघन्य-आवलिकानो असंख्यातमो भाग, उत्कृष्ट-असंख्य उत्स- पिणी अवसर्पिणी	जघन्य-अनंता भाव, उत्कृष्ट-सर्व भावके अनंतमे भाग जाणे देखे
मनःपर्यव	अनंतानंत प्रदेशी स्कंध, एवं उत्कृष्ट पिण	समयक्षेत्र ऊंचे नवसे, ९०० योजन नीचा, अधोलोकना छु(क्षी)ल्लक प्रतर	जघन्य-पल्लोपमनो असंख्यातमो भाग, एवं उत्कृष्ट पिण	अनंता भाव, सर्व भावने अनंत मे भाग
केवळ	सर्व द्रव्यम्	सर्व क्षेत्र	सर्व काळ	सर्व भाव
मति अज्ञान	परिग्रह द्रव्य	परिग्रह	परिग्रह	परिग्रह
श्रुत अज्ञान	परिग्रह द्रव्य	परिग्रह	परिग्रह	परिग्रह
विभंग	परिग्रह द्रव्य	परिग्रह	परिग्रह	परिग्रह

स्थितिज्ञान—ज्ञान दुप्रकारे—(१) सादि-अपर्यवसित, (२) सादि-सपर्यवसित. सादि-सपर्यव० जघन्य-अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट-६६ सागर झंझेरा. मति श्रुत जघन्य-अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट-६६ सागर झंझेरा. अवधि जघन्य—१ समय, उत्कृष्ट ६६ सागर झंझेरा. मनःपर्यव जघन्य—१ समय, उत्कृष्ट-देश ऊन पूर्व कोड. केवल सादि अपर्यवसित.

अज्ञान त्रिधा—(१) अनादि-अपर्यवसित, (२) अनादि-सपर्यवसित, (३) सादि-सपर्यवसित. जघन्य-अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट-अर्धपुद्गल देश ऊन.

मति, श्रुत एवं उपरवत् त्रिधा ज्ञातव्यानि. विभंगज्ञानी जघन्य-१ समय, उत्कृष्ट-३३ सागर देश ऊन पूर्व कोड अधिकम्.

(३४) (अंतर्द्वार जीवाभिगम प्रति०, १०, सव्वजीव-७ ३९३-३९४)

०	अंतर जघन्य	अंतर उत्कृष्ट
ज्ञानी	अंतर्मुहूर्त	देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त
मति श्रुत ज्ञानी	अंतर्मुहूर्त	देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त
अवधिज्ञानी	अंतर्मुहूर्त	देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त
मनःपर्यवज्ञानी	अंतर्मुहूर्त	देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त

१. ओषधी, सामान्यथी । २. ए प्रमाणे उपरनी पेटे त्रण प्रकारे जाणवां ।

(૩૩) (દ્રવ્યાદિની અપેક્ષાએ જ્ઞાનનો વિષય ભગ૦ શ૦ ૮, ઉ૦ ૨, સૂ૦ ૩૯૫)

જાણે-દેખે	દ્રવ્યથી	ક્ષેત્રથી	કાળથી	ભાવથી
મતિ	સામાન્યથી સર્વદ્રવ્ય	સર્વ ક્ષેત્ર	સર્વ કાળ	સર્વ ભાવ
શ્રુત	ઉપયોગમાં સર્વ	સર્વ ક્ષેત્ર	સર્વ કાળ	સર્વ ભાવ
અવધિ	જઘન્યથી અનંત રૂપી દ્રવ્ય અને ઉત્કૃષ્ટથી સર્વ રૂપી દ્રવ્ય	જઘન્ય-અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ઉત્કૃષ્ટ-લોક સરખા અસંખ્ય અલોકખંડ	જઘન્ય-આવલિકાનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ઉત્કૃષ્ટ-અસંખ્ય ઉત્સર્પિણી અવસ.	જઘન્ય-અનંતા, ભાવ, ઉત્કૃષ્ટ સર્વ ભાવનો અનંતમો ભાગ દેખે-જાણે
મન:પર્યવ	અનંતાનંત પ્રદેશી સ્કંધ, ઉત્કૃષ્ટ પણ એ પ્રમાણે	સમયક્ષેત્ર ઊંચા નવસો, ૮૦૦ યોજન નીચા, અધોલોકના છુ(શુ)લ્લક પ્રતર	જઘન્ય-પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ, અને ઉત્કૃષ્ટ પણ એ પ્રમાણે	અનંતા ભાવ, સર્વ ભાવનો અનંતમો ભાગ
કેવળ	સર્વ દ્રવ્ય	સર્વ ક્ષેત્ર	સર્વ કાળ	સર્વ ભાવ
મતિ અજ્ઞાન	પરિગ્રહ દ્રવ્ય	પરિગ્રહ	પરિગ્રહ	પરિગ્રહ
શ્રુત અજ્ઞાન	પરિગ્રહ દ્રવ્ય	પરિગ્રહ	પરિગ્રહ	પરિગ્રહ
વિભંગ	પરિગ્રહ દ્રવ્ય	પરિગ્રહ	પરિગ્રહ	પરિગ્રહ

સ્થિતિજ્ઞાન—જ્ઞાન બે પ્રકારે છે. (૧) સાદિ-અપર્યવસિત, (૨) સાદિ-સપર્યવસિત-સાદિ-સપર્ય૦ જઘન્ય-અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ-૬૬ સાગરોપમથી અધિક મતિ-શ્રુત જઘન્ય-અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ ૬૬ સાગરોપમથી અધિક, અવધિ જઘન્ય ૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટ ૬૬ સાગરોપમથી અધિક, મન:પર્યવ જઘન્ય-૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટ-દેશોન પૂર્વ કોડવર્ષ, કેવલ સાદિ-અપર્યવસિત.

અજ્ઞાન ત્રણ પ્રકારે છે.—(૧) અનાદિ-અપર્યવસિત, (૨) અનાદિ-સપર્યવસિત, (૩) સાદિ-સપર્યવસિત. જઘન્ય-અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ-દેશોન અર્ધપુદ્ગલ પરાવર્ત.

મતિ, શ્રુત ૨એ પ્રમાણે ઉપરની જેમ ત્રણ પ્રકારે જાણવા. વિભંગજ્ઞાની જઘન્ય-૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગર દેશોન પૂર્વ કોડ અધિકમ.

(૩૪) (અંતરદ્વાર જીવાભિગમ પ્રતિ-૧૦ સવ્યજીવ૦ ૭ સૂત્ર ૩૯૩-૩૯૪)

૦	અંતર જઘન્ય	અંતર ઉત્કૃષ્ટ
જ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	દેશોન અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત
મતિ શ્રુત જ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	દેશોન અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત
અવધિજ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	દેશોન અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત
મન:પર્યવજ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	દેશોન અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત

૧. ઓઘથી, સામાન્યથી. ૨. એ પ્રમાણે ઉપરની જેમ ત્રણ પ્રકારે જાણવાં.

૦	અંતર જઘન્ય	અંતર ઉત્કૃષ્ટ
કેવલજ્ઞાની	૦	૦
અજ્ઞાની	અંતર્મૂહૂર્ત	૬૬ સાગર જ્ઞાણેશ
મતિ શ્રુત અજ્ઞાની	અંતર્મૂહૂર્ત	૬૬ સાગર જ્ઞાણેશ
વિભંગજ્ઞાની	અંતર્મૂહૂર્ત	વનસ્પતિ કાઢ-અનંતા

(૩૫) (અલ્પબહુત્વદ્વાર પ્રજ્ઞાપના પ૦ ૩, સૂ૦ ૬૮)

જ્ઞાન અજ્ઞાન	૧ અલ્પ૦	૮ ૧કી અલ્પ૦	૨ પર્યવ અલ્પ૦	૮ કા પર્યવ અલ્પ૦
મતિ જ્ઞાન	૩ વિ૦	૩ વિ૦	૪ વિ૦	૭ વિ૦
શ્રુત જ્ઞાન	૪ વિ૦ તુલ્ય	૩ વિ૦ તુલ્ય	૩ વિ૦	૫ વિ૦
અવધિ	૨ અસં૦	૨ અસં૦	૨ અનંત	૩ અનંત ગુણ
મન:પર્યવ	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક
કેવલ	૫ અનંત	૫ અનંત	૫ અનંત ગુણ	૮ અનંત
મતિ અજ્ઞાન	૨ અનંત	૬ અનંત	૩ અનંત ગુણ	૬ અનંત
શ્રુત અજ્ઞાન	તુલ્ય ૨ અનંત	૬ તુલ્ય અનંત	૨ અનંત	૪ અનંત
વિભંગ જ્ઞાન	૧ સ્તોક	૪ અસં	૧ સ્તોક	૨ અનંત

દ્વાર ગાથા—“જીવ ૧ ગતિ ૫ ઈંદી ૭ કાય ૮ સુહમ્મ ૩ પજ્જત્ત ૩ ભવત્થ ૫ ભવસિદ્ધિય ૩ સન્ના ૩ લક્કી ૭ ઉવઓગ ૧૨ જોગિય ૫।૧। લેસા ૮ કસાય ૬ વેદે ૫ ય આહારે ૨ નાણ ગોયરે ૧૭ કાલે ૧ અંતર ૧૦ અપ્પાવહુયં ૮ પજ્જવા ૮ ચેવ દારાઈ ॥૨૨॥”

જ્ઞાનસ્વરૂપં નન્દી પ્રજ્ઞાપના આવશ્યકનિર્યુક્તિ ભગવતી નન્દીવૃત્તિ સે લિખ્યતે—

મતિજ્ઞાનકે મુખ્ય ભેદ—૧ અવગ્રહ, ૨ ઈંહા, ૩ અવાય, ૪ ધારણા.

અર્થ અવગ્રહ આદિ ચારાંકા—સામાન્યપણે અર્થને ગ્રહે તે અવગ્રહ. યથા કોઈ માર્ગમાં જાતાં દૂરસે કોઈ ઠંચીસી વસ્તુ દેખી ઇમ જાણે ઇહ કુછ તો હૈ તે ‘અવગ્રહ’ જ્ઞેયં । અવગ્રહમાં જે પદાર્થ ગ્રહ્યા હૈ તિસકા સદ્ભૂત અર્થ વિચારે જો ઇહ ક્યા વસ્તુ હૈ સ્થાણુ-ટુંઠ હૈ અથવા પુરુષ હૈ એસી વિચારણા કરે સો ‘ઈંહા’ જાનની. ઈંહા અનંતર કાલ પદાર્થનો નિશ્ચય કરે જો ઇહ તો હાલે ચાલે ઇસ વાસ્તે પુરુષ હૈ, પિણ સ્થાણુ નહી તે ‘અવાય.’ ધારણા તે અવાય અનંતર કાલે નિર્ણીત જે અર્થ તેહ ધરી રાખે તે. યથા ઓહી પુરુષ હૈ જો મૈં દેખા થા તે ‘ધારણા.’ ધારણા કે ભેદ—૧ અવિચ્યુતિધારણા, ૨ વાસનાધારણા, ૩ સ્મૃતિધારણા. અર્થ ત્રીનોં કા—જો અર્થ ધાર્યા હૈ સો

○	અંતર જઘન્ય	અંતર ઉત્કૃષ્ટ
કેવલજ્ઞાની	○	○
અજ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	૬૬ સાગરોપમથી અધિક
મતિ શ્રુત અજ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	૬૬ સાગરોપમથી અધિક
વિભંગજ્ઞાની	અંતર્મુહૂર્ત	વનસ્પતિ કાળ-અનંત

(૩૫) (અલ્પબહુત્વદ્વાર પ્રજ્ઞાપના ૫૦ ૩, સૂ૦ ૬૮)

જ્ઞાન અજ્ઞાન	^૧ અલ્પબહુત્વ	૮ ^૨ અલ્પબહુત્વ	પર્યવ અલ્પબહુત્વ	૮ નો પર્યવ અલ્પ.
મતિ જ્ઞાન	૩ વિ.	૩ વિ.	૪ વિ.	૭ વિ.
શ્રુત જ્ઞાન	૪ વિ. તુલ્ય	૩ વિ. તુલ્ય	૩ વિ.	૫ વિ.
અવધિ	૨ અસં.	૨ અસં.	૨ અનંત	૩ અનંત ગુણ
મનઃપર્યવ	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક
કેવલ	૫ અનંત	૫ અનંત	૫ અનંત ગુણ	૮ અનંત
મતિ અજ્ઞાન	૨ અનંત	૬ અનંત	૩ અનંત ગુણ	૬ અનંત
શ્રુત અજ્ઞાન	તુલ્ય ૨ અનંત	૬ તુલ્ય અનંત	૨ અનંત	૪ અનંત
વિભંગ જ્ઞાન	૧ સ્તોક	૪ અસં.	૧ સ્તોક	૨ અનંત

દ્વાર ગાથા—“જીવ ૧ ગતિ ૫ ઈંદ્રી ૭ કાય ૮ સુહમ્મ ૩ પજ્જત્ત ૩ ભવત્થ ૫ ભવસિદ્ધિય ૩ સન્ના ૩ લક્કી ૭ ઉવઓગ ૧૨ જોગિય ૫૧૧ લેસા ૮ કસાય ૬ વેદે ૫ ય આહારે ૨ નાળ ગોયરે ૧૭ કાલે ૧ અંતર ૧૦ અપ્પાબહુયં ૮ પજ્જવા ૮ ચેવ દારાઈ ॥૨૨॥”

જ્ઞાનનું સ્વરૂપ નન્દીસૂત્ર-પ્રજ્ઞાપનાસૂત્ર-આવશ્યકનિયુક્તિ ભગવતી-નન્દીવૃત્તિમાંથી લખીએ છીએ :-

મતિજ્ઞાનના મુખ્ય ૪ ભેદ—૧ અવગ્રહ, ૨ ઈહા, ૩ અપાય, ૪ ધારણા.

અવગ્રહ આદિ ચારેયના અર્થ—સામાન્યપણે અર્થને જાણે તે અવગ્રહ, જેમ કોઈ માર્ગમાં જતાં દૂરથી કોઈ ઉંચી હોય તેવી વસ્તુ જોઈ એમ જાણ્યું કે, કંઈક છે, તે ‘અવગ્રહ’ જાણવો. અવગ્રહમાં જે પદાર્થ ગ્રહ્ય છે, તેનો સદ્ભૂત અર્થ વિચારે કે જે આ વસ્તુ શું છે? સ્થાણું=હું છે અથવા પુરુષ છે, એવી વિચારણા કરે તે “ઈહા” જાણવી. ઈહાના અનંતર કાલે પદાર્થનો નિશ્ચય કરે કે, જે આ તો હાલે ચાલે છે, એથી પુરુષ છે. પણ સ્થાણુ નથી, તે “અવાય”. ધારણા એટલે અવાયની અનંતર કાલે નિર્ણય જે અર્થ તે ધારી રાખે તે. જેમ તે જ પુરુષ છે, જે મેં જોયો હતો, તે ‘ધારણા’. ધારણાના ભેદ—૧ અવિચ્યુતિધારણા, ૨ વાસનાધારણા, ૩ સ્મૃતિધારણા ત્રણેયનાં અર્થ જે અર્થ ધારી રાખ્યો છે, તે ઉપયોગથી ક્ષણમાત્ર-ભૂલે નહીં તે ‘અવિચ્યુતિધારણા’ છે. સ્થિતિ

उपयोगथी क्षणमात्र च्युति-भूले नहीं ते 'अविच्युतिधारणा' है। स्थिति अंतर्मुहूर्तनी. जे वस्तुनो उपयोग था तेह तो भ्रंस हुआ है पणि संस्कार रह गया है पुष्पवासनावत् तेहने 'वासनाधारणा' कहीये। स्थिति संख्यात असंख्यात कालनी। कालांतरे कोइक तादृश अर्थ(ना) दर्शनथी संस्कारने प्रबोधेकरी ज्ञान जागृत हूया जे में एह पूर्वे दीठा था ऐसी जो प्रतीति ते 'स्मृतिधारणा' ज्ञेयं।

स्थिति अवग्रह आदि ४ की-अवग्रह एक समय वस्तु देख्यां पछे विकल्प उपजे ही स्मा (?). ईहा अंतर्मुहूर्त विचाररूप होणें ते। अवाय अंतर्मुहूर्त निश्चय करणे करके। धारणा वासना [श्री] संख्य असंख्य काल आयु आश्री। अवग्रह के दो भेद हे। दोनो का अर्थ—१ व्यंजनावग्रह। 'व्यंजन' शब्दना तीन अर्थ है। 'व्यंजन' शब्दनी व्युत्पत्ति करीने विचार लेना। श्रोत्रादिक इन्द्रिय अने शब्दादिक अर्थनो जे अव्यक्तपणे-अप्रगटपणे संबंध तेहने 'व्यंजन' कहीये। अथवा व्यंजन शब्दादिक अर्थने पिण कहीये। अथवा व्यंजन श्रोत्रादिक इन्द्रियने पिण कहीये। एतलें एहवा शब्दार्थ नीपना-अप्रगट संबंधपणे करी ग्रहीये ते 'व्यंजनावग्रह' कहीये। एह व्यंजनावग्रह प्रथम समयथी लेई अंतर्मुहूर्त प्रमाण काल जानना। २ अर्थावग्रह. प्रगटपणे अर्थग्रहण ते 'अर्थावग्रह' कहीये। ते एक समय प्रमाण।

व्यंजनावग्रह चार प्रकारे—१ श्रोत्र इन्द्रिय व्यंजन अवग्रह, २ घ्राण इन्द्रिय व्यंजन अवग्रह, ३ रसना इन्द्रिय अवग्रह, ४ स्पर्शन इन्द्रिय व्यंजन अवग्रह।

चार इन्द्रिय प्राप्यकारी कही तेहसूं व्यंजनावग्रह होय। वस्तुने पामीने परस्परे अडकीने प्रकाश करे ते 'प्राप्यकारी' कहीये। अथवा विषय वस्तुथी अनुग्रह उपघात पामे ते 'प्राप्यकारी' कहीये। ते नयन वर्जित चार इन्द्रियां जाननी। नयन, मन ते अप्राप्यकारी है, श्रोत्रेन्द्रियव्यंजनावग्रह-श्रोत्रेन्द्रिये अव्यक्तपणे शब्दना पुद्गल प्रथम समयादिकने विषे ग्राहीइ है ते 'श्रोत्रेन्द्रिय-व्यंजनावग्रह।' इसीतरे घ्राण, रसन, स्पर्शन के साथ अर्थ जोड लेना।

अर्थावग्रह ६ भेदे—१. स्पर्शनेन्द्रियार्थावग्रह, २. रसनेन्द्रियार्थावग्रह, ३. घ्राणेन्द्रियार्थावग्रह, ४. चक्षुरिन्द्रियार्थावग्रह, ५. श्रोत्रेन्द्रियार्थावग्रह, ६. नोइन्द्रियार्थावग्रह. स्पर्शनइन्द्रिये करी प्रगटपणे स्पर्श सित पुद्गलने ग्रहीये ते 'स्पर्शेन्द्रियार्थावग्रह.' एवं सर्वत्र जानना। नोइन्द्रिय मन है।

ईहा षट् भेदे—१. स्पर्शेन्द्रियेहा, २. रसनेन्द्रियेहा, ३. घ्राणेन्द्रियेहा, ४ चक्षुरिन्द्रियेहा, ५. श्रोत्रेन्द्रियेहा, ६. नोइन्द्रियेहा। स्पर्शन इन्द्रिये करी गृहीत जे अर्थ तेहनूं विचारणा ते 'स्पर्शन-इन्द्रिय-ईहा।' एवं सर्वत्र।

अवाय ६ भेदे—१. स्पर्शनेन्द्रियावाय, २. रसनेन्द्रियावाय, ३. घ्राणेन्द्रियावाय, ४. चक्षुरिन्द्रियावाय, ५. श्रोत्रेन्द्रियावाय, ६. नोइन्द्रियावाय। स्पर्शन इन्द्रिये गृहीत वस्तु विचारी तिसका निश्चय करना ते 'स्पर्शनेन्द्रियावाय.' एवं सर्वत्र ज्ञेयं।

धारणा षट् भेदे—१. स्पर्शनेन्द्रियधारणा, २. रसनेन्द्रियधारणा, ३. घ्राणेन्द्रियधारणा, ४. चक्षुरिन्द्रियधारणा, ५. श्रोत्रेन्द्रियधारणा, ६. नोइन्द्रियधारणा। स्पर्शन इन्द्रिये जे वस्तु गृही विचारी निश्चय करी धरी राखनी ते 'स्पर्शनेन्द्रियधारणा.' एवं सर्वत्र।

અંતર્મુહૂર્તની. જે વસ્તુનો ઉપયોગ હતો તે તો ભંશ થયો છે, પણ સંસ્કાર રહી ગયા છે, પુષ્પવાસનાની જેમ, તેને ‘વાસનાધારણા’ કહેવાય છે. સ્થિતિ સંખ્યાત-અસંખ્યાત કાળની. કાલાંતરે કોઈક તાદૃશ અર્થના દર્શનથી સંસ્કાર જાગતાં જ્ઞાન જાગૃત થયું કે “મેં આ પહેલાં જોયું હતું” એવી જે પ્રતીતિ તે ‘સ્મૃતિધારણા’ જાણવી.

અવગ્રહ આદિ ૪ની સ્થિતિ—અવગ્રહ એક સમય વસ્તુ જોયા પછી વિકલ્પ ઉપજે જ છે. (૧) ઈહા અંતર્મુહૂર્ત. વિચારરૂપ હોવાથી, અવાય અંતર્મુહૂર્ત. નિશ્ચય કરવા દ્વારા. ધારણા વાસના. સંખ્યાત અસંખ્યાત કાલ આયુષ્યને આશ્રયીને. અવગ્રહના બે ભેદ છે. બંનેના અર્થ-૧ વ્યંજનાવગ્રહ. ‘વ્યંજન’ શબ્દના ત્રણ અર્થ છે, ‘વ્યંજન’ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ કરીને વિચારી લેવું. શ્રોત્રાદિક ઇન્દ્રિય અને શબ્દાદિક અર્થનો જે અવ્યક્તપણે—અપ્રગટપણે સંબંધ તેને વ્યંજન કહેવાય. અથવા વ્યંજન શબ્દાદિક અર્થને પણ કહે છે અથવા વ્યંજન શ્રોત્રાદિક ઇન્દ્રિયને પણ કહેવાય, એટલે એવો શબ્દાર્થ બન્યો કે, અપ્રગટ સંબંધપણે કરી ગ્રહવા તે ‘વ્યંજનાવગ્રહ’ કહેવાય, એ વ્યંજનાવગ્રહ પ્રથમ સમયથી લઈ અંતર્મુહૂર્ત પ્રમાણ કાલ જાણવો. ૨ અર્થાવગ્રહ. પ્રગટપણે અર્થગ્રહણ તે ‘અર્થાવગ્રહ’ કહેવાય, તે એક સમય પ્રમાણ છે.

વ્યંજનાવગ્રહ ચાર પ્રકારે છે—૧ શ્રોત્રઇન્દ્રિય વ્યંજન અવગ્રહ, ૨. દ્રાણ ઇન્દ્રિય વ્યંજન અવગ્રહ, ૩ રસના ઇન્દ્રિય વ્યંજન અવગ્રહ, ૪. સ્પર્શન ઇન્દ્રિય વ્યંજન અવગ્રહ.

ચાર ઇન્દ્રિય પ્રાપ્તકારી હોવાથી તેનો વ્યંજનાવગ્રહ હોય, વસ્તુને પામીને પરસ્પરને અડકીને પ્રકાશ કરે તે ‘પ્રાપ્તકારી’ કહેવાય અથવા વિષય વસ્તુથી અનુગ્રહ—ઉપઘાત પામે તે ‘પ્રાપ્તકારી’ કહેવાય. તે નેત્ર સિવાય ચાર ઇન્દ્રિયો જાણવી. નયન, મન તે અપ્રાપ્તકારી છે. શ્રોત્રેન્દ્રિય-વ્યંજનાવગ્રહ-શ્રોત્રેન્દ્રિયે અવ્યક્તપણે શબ્દના પુદ્ગલ પ્રથમ સમયાદિકને વિષે ગ્રહ્યા છે, તે શ્રોત્રેન્દ્રિય વ્યંજનાવગ્રહ. આ જ રીતે દ્રાણ, રસન, સ્પર્શનની સાથે અર્થ જોડી લેવો.

અર્થાવગ્રહ ૬ ભેદે છે—૧ સ્પર્શનેન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ, ૨ રસનેન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ, ૩. દ્રાણેન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ, ૪. ચક્ષુરિન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ, ૫. શ્રોત્રેન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ, ૬. નોઈન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ. સ્પર્શનઇન્દ્રિયે કરી પ્રગટપણે સ્પર્શ કરી પુદ્ગલને ગ્રહે, તે ‘સ્પર્શનેન્દ્રિયાર્થાવગ્રહ’, એમ બધે જાણવું. નોઈન્દ્રિય મન છે.

ઈહા છ ભેદે છે—૧ સ્પર્શેન્દ્રિયેહા, ૨ રસનેન્દ્રિયેહા, ૩ દ્રાણેન્દ્રિયેહા, ૪ ચક્ષુરિન્દ્રિયેહા, ૫ શ્રોત્રેન્દ્રિયેહા, ૬ નોઈન્દ્રિયેહા, સ્પર્શન ઇન્દ્રિયે કરી ગૃહીત જે અર્થ તેની વિચારણા તે ‘સ્પર્શન-ઇન્દ્રિય ઈહા’ એમ બધે જ જાણવું **અવાયના છ ભેદ**—૧ સ્પર્શનેન્દ્રિયાવાય, ૨ રસનેન્દ્રિયાવાય, ૩ દ્રાણેન્દ્રિયાવાય, ૪ ચક્ષુરિન્દ્રિયાવાય ૫. શ્રોત્રેન્દ્રિયાવાય ૬ નોઈન્દ્રિયાવાય, સ્પર્શન ઇન્દ્રિયે ગૃહીત વસ્તુ વિચારી તેનો નિશ્ચય કરવો, તે ‘સ્પર્શનેન્દ્રિયાવાય.’ એમ બધે જાણવું. ધારણા છ ભેદે છે—૧ સ્પર્શનેન્દ્રિયધારણા, ૨ રસનેન્દ્રિયધારણા, ૩ દ્રાણેન્દ્રિયધારણા, ૪ ચક્ષુરિન્દ્રિયધારણા, ૫. શ્રોત્રેન્દ્રિયધારણા, ૬ નોઈન્દ્રિયધારણા-સ્પર્શન ઇન્દ્રિયે જે વસ્તુ ગ્રહી વિચારી નિશ્ચય કરી ધારી રાખવી તે ‘સ્પર્શનેન્દ્રિયધારણા એમ બધે જાણવું.

ए छ चोक चौबीस अने चार व्यंजनावग्रह एवं २८ भेद श्रुतनिश्चित मतिज्ञानके है । अने अश्रुतनिश्चित मतिना भेद औत्पत्तिकी आदि ४ बुद्धि सो तिनका विस्तार नन्दीसे ज्ञेय । तथा श्रुतनिश्चित मतिज्ञानके ३३६ भेद है सो लिख्यते—१. बहुग्राही, २. अबहुग्राही, ३. बहुविधग्राही, ४. अबहुविधग्राही, ५. क्षिप्रग्राही, ६. अक्षिप्रग्राही, ७. अनिश्रित, ८. निश्चित, ९. असंदिग्ध, १०. संदिग्ध, ११. ध्रुव, १२. अध्रुव । इनका अर्थ—कोइ एक क्षयोपशमना विचित्रपणाथी अवग्रह आदिके करी एक वेला बजाया जो भेरी, शंख प्रमुख तेहना शब्द न्यारा न्यारा जाणे ते 'बहुग्राही' अने एक अव्यक्तपणे तुर्यनी ही ज ध्वनि जाणे ते 'अबहुग्राही.' अने जे वली स्त्री प्रमुखनी बजाया मधुर आदि घणा पर्याये करी शंख प्रमुखनी ध्वनि जाणे ते 'बहुविधग्राही'. तेहथी एक विपर्यय जाणे ते 'अबहुविधग्राही'. जे शब्द आदि कह्या ते क्षिप्र-उतावला जाणे ते 'क्षिप्रग्राही.' अने एक वली विमासीने मोडा जाणे ते 'अक्षिप्रग्राही.' एक लिंगे जाणे ते 'निश्चित,' ध्वजा देखी देहरा जाणे । विपर्यय जाणे 'अनिश्चित.' जे संशय विना जाणे ते 'असंदिग्ध.' संशय सहित जाणे ते 'संदिग्ध.' अने जे एक वारनो जाण्यो सदा जाणे पिण कालांतरे परना उपदेशनी वांछा न करे ते 'ध्रुव' कहीये । विपर्यय 'अध्रुव.' एह बारे भेदसू पहिले २८ भेदकू गुणीये तो ३३६ मतिज्ञानना भेद होय है ।

१. ईहा, २. अपोहा, ३. विमर्शा, ४. मार्गणा, ५. गवेषणा, ६. संज्ञा, ७. स्मृति, ८. मति, ९. प्रज्ञा—मतिके एकार्थ(क) नाम । एह नव मतिके नाम है ।

अथ मतिज्ञान नव द्वार करी निरूपण करीये है—

१. संत० (सत्०) छता पद प्ररूपणा—मतिज्ञान किहां किहां लाभे ? २. द्रव्यप्रमाण—एक कालसे कितने जीव मतिज्ञानवंत लाभे ? ३. क्षेत्र—मतिज्ञानवंत कितने क्षेत्रमें है ? ४. स्पर्शना—मतिज्ञानवान् कितना क्षेत्र स्पर्श्य है ? ५ काल—मतिज्ञान कितना काल रहै है ? ६. अंतर—मतिनो अंतर । ७. भाग—मतिज्ञानी अन्यज्ञानीयोके कितमे(ने ?) भाग ? ८. भाव—मतिज्ञान षट् भावमें कौन से भावे है ? ९. अल्पबहुत्व—मतिज्ञान पूर्वप्रतिपन्नाप्रतिपद्यमान, इनमें घणे कौन से अने 'स्तोक कौन से ?

(३६) छतापद द्वार बीसे भेदे यंत्र

सत् पद प्ररूपणा २० द्वारे	मति है वा नहीं ?	पृथ्वी अप् तेज वायु वनस्पति	नास्ति	जहां तीनों योग एकठेमें ४	अस्ति
चारो गति में १	है	त्रसकाय में ३	अस्ति	स्त्री पुरुष नपुंसक वेदे ५	अस्ति
एकेंद्री बेंद्री तेंद्री चौरेंद्री में प्राये	नही	एकांत काय योगे	नास्ति	अनंतानुबंधी चौकडी में	नही
पंचेंद्री में २	अस्ति	एकांत वचने काये	नास्ति		

એ ૬×૪ ચોવીસ અને ચાર વ્યંજનાવગ્રહ, એમ ૨૮ ભેદ શ્રુતનિશ્ચિત મતિજ્ઞાનના છે. અને અશ્રુતનિશ્ચિત મતિના ભેદ ઔત્પાતિકી આદિ ૪ બુદ્ધિ. તેનો વિસ્તાર નન્દીસૂત્રથી જાણવો. તથા શ્રુતનિશ્ચિત મતિજ્ઞાનના ૩૩૬ ભેદ છે. તે લખે છે. ૧ બહુગ્રાહી, ૨ અબહુગ્રાહી, ૩ બુહવિધગ્રાહી, ૪ અબહુવિધગ્રાહી, ૫ ક્ષિપ્રગ્રાહી, ૬ અક્ષિપ્રગ્રાહી, ૭ અનિશ્ચિત, ૮ નિશ્ચિત, ૯ અસંદિગ્ધ, ૧૦ સંદિગ્ધ, ૧૧ ધ્રુવ, ૧૨ અધ્રુવ, તેનો અર્થ-કોઈ એક ક્ષયોપશમના વિચિત્રપણાથી અવગ્રહ આદિએ કરીને એક સાથે જે ભેરી, શંખ પ્રમુખ તેના શબ્દ જુદા જુદા જાણે તે ‘બહુગ્રાહી’ અને એક અવ્યક્તપણે તુર્યની જ ધ્વનિ જાણે તે ‘અબહુગ્રાહી’ અને જે વળી સ્ત્રી વગેરેની વગાડેલી મધુર આદિ ઘણા પર્યાયે કરી શંખ પ્રમુખની ધ્વનિ જાણે તે ‘બહુવિધગ્રાહી’. તેમાંથી એક વિપરીત જાણે તે ‘અબહુવિધગ્રાહી’. જે શબ્દ આદિ કહ્યા તે ક્ષિપ્ર-ઉતાવળા જાણે તે ‘ક્ષિપ્રગ્રાહી’ અને એક વળી અટકીને મોડા જાણે તે ‘અક્ષિપ્રગ્રાહી’, એક લિંગથી જાણે તે ‘નિશ્ચિત.’ ‘ધજા જોઈને દહેરા જાણે’, તેનાથી વિપરીત જાણે તે ‘અનિશ્ચિત’. જે સંશય વિના જાણે તે ‘અસંદિગ્ધ’. સંશય સહિત જાણે તે ‘સંદિગ્ધ’ અને જે એક વારનું જાણ્યું સદા જાણે પણ કાલાંતરે પરના ઉપદેશની ઈચ્છા ન કરે તે ‘ધ્રુવ’ કહેવાય. તેનાથી વિપરીત ‘અધ્રુવ’ કહેવાય. એ બારે ભેદ સાથે પહેલાં ૨૮ ભેદને ગુણતાં ૩૩૬ મતિજ્ઞાનના ભેદ થાય છે.

૧ ઈલા, ૨ અપોલા, ૩ વિમર્શ, ૪ માર્ગજ્ઞા, ૫ ગવેષણા, ૬ સંજ્ઞા, ૭ સ્મૃતિ, ૮ મતિ, ૯ પ્રજ્ઞા—આમતિના એકાર્થ(ક) નામ છે, એ નવ મતિના નામ છે.

હવે મતિજ્ઞાનનું નવ દ્વારે કરી નિરૂપણ કરીએ છીએ—

૧. સંત૦ (સત્૦) સત્ પદ પ્રરૂપણા અર્થાત્ મતિજ્ઞાન ક્યાં ક્યાં મળે ? ૨. દ્રવ્ય પ્રમાણ-એક કાળે કેટલા જીવ મતિજ્ઞાનવંત મળે ? ૩. ક્ષેત્ર-મતિજ્ઞાનવંત કેટલા ક્ષેત્રમાં છે ? ૪ સ્પર્શના-મતિજ્ઞાનવાન્ કેટલા ક્ષેત્રને સ્પર્શે છે ? ૫ કાળ-મતિજ્ઞાન કેટલો કાળ રહે છે ? ૬ અંતર-મતિજ્ઞાનનું અંતર ? ૭ ભાગ-મતિજ્ઞાની અન્યજ્ઞાનીઓના કેટલામાં ભાગે હોય ? ૮ ભાવ-મતિજ્ઞાન છ ભાવમાં ક્યા ભાવમાં હોય છે ? ૯ અલ્પબહુત્વ-મતિજ્ઞાન પૂર્વપ્રતિપન્ના-પ્રતિપદમાન, એમાં ઘણાં ક્યા અને અલ્પ ક્યા ?

(૩૬) સત્પદ દ્વાર-વીસ ભેદ યંત્ર

સત્ પદ પ્રરૂપણા ૨૦ દ્વારે	મતિ છે કે નહીં ?	પૃથ્વી, અપ્, તેજ વાયુ, વનસ્પતિ ત્રસકાયમાં (૩)	નાસ્તિ (નથી)	જ્યાં ત્રણેય યોગ સાથે (૪)	અસ્તિ (છે)
ચારેય ગતિમાં (૧)	છે	અસ્તિ (છે)		સ્ત્રી, પુરુષ, નપુસક વેદે (૫)	અસ્તિ (છે)
એકેન્દ્રિય, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય ચતુરિન્દ્રિયમાં પ્રાયે	નથી	એકાંત કાય- યોગે	નાસ્તિ (નથી)	અનંતાનુબંધી ચોકડીમાં	નથી
પંચેન્દ્રીયમાં (૨)	અસ્તિ (છે)	એકાંત વચનેકાયે	„		

बारां कषाय में ६	अस्ति	केवलदर्शन में १०	नास्ति	पर्याप्ता में	अस्ति
पहिली तीन भाव लेश्या में	नास्ति	संयत ५ में ११	अस्ति	लब्धि अपर्याप्ता में १६	नास्ति
उपरली तीन लेश्या में ७	अस्ति	साकार अनाकार में १२	अस्ति	सूक्ष्म में	नास्ति
सम्यक्त्व में	अस्ति	आहारी अनाहारी में १३	अस्ति	बादर में १७	अस्ति
मिथ्यात्व ५ में ८	नास्ति	भाषालब्धिवान में	अस्ति	संज्ञी में	अस्ति
मति आदि ४ ज्ञान में	अस्ति	जिसके भाषा की लब्धि नहीं १४	नास्ति	असंज्ञी में प्राये १८	नास्ति
केवलज्ञान में ९	नास्ति	प्रत्येक शरीरी में	अस्ति	भव्य में	अस्ति
चक्षु आदि ३ दर्शन में	अस्ति	साधारण शरीरी में १५	नास्ति	अभव्य में १९	नास्ति
				चरम में	अस्ति
				अचरम में २०	नास्ति

इति सत्पद द्वार १

२. **द्रव्यप्रमाणद्वार**—मतिज्ञानी सदा असंख्याता लाभे इति. ३. **क्षेत्रद्वारे**—मतिज्ञानी सारे एकठे करे तो लोकके असंख्यातमें भाग व्यापे । ४. **स्पर्शनाद्वार**—मतिज्ञानी लोकके असंख्यातमें भाग स्पर्श, क्षेत्र जो एक प्रदेश ते स्पर्शना सात प्रदेश की होती है । ५. **कालद्वार**—मतिज्ञान की स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट ६६ सागरोपम झंझरा । उपयोग आश्री मतिज्ञानी स्थिति अंतर्मुहूर्त । ६. **अंतरद्वारे**—मति का अंतर, जघन्य अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त । ७. **भागद्वार**—मतिज्ञानी सर्व ज्ञानी अनंत में भाग अने सर्व अज्ञानी के अनंत में भाग । ८. **भावद्वार**—मतिज्ञान क्षयोपशम भावे है । ९. **अल्पबहुत्वद्वार**—नवा मतिज्ञान पडि वधनेवाले स्तोक है अने पूर्वे पडि वध्या असंख्यात गुणे । इति मतिज्ञान. अलम् ।

अथ श्रुतज्ञानस्वरूप लिख्यते—१. अक्षर श्रुत, २. अनक्षर श्रुत, ३. संज्ञी श्रुत, ४. असंज्ञी श्रुत, ५. सम्यक् श्रुत, ६. मिथ्या श्रुत, ७. अनादि श्रुत, ८. अपर्यवसित श्रुत, ९. सादि श्रुत, १०. सपर्यवसित श्रुत, ११. गमिक श्रुत, १२. अगमिकश्रुत, १३. अंगप्रविष्ट श्रुत, १४. अनंगप्रविष्ट श्रुत ।

अथ इन चौदका अर्थ लिख्यते—१. अक्षर श्रुत । जीवसे कदापि न क्षरे ते 'अक्षर'. तेह अक्षर श्रुत तीन प्रकार का है. संज्ञाक्षरं. जाणीये जिस करी ते 'संज्ञा' कहीये, तेहनुं कारण जे अक्षर-पंक्ति तेहने 'संज्ञाक्षर' कहीये. ते ब्राह्मी लिपि आदि करी अष्टादश (१८) भेदे ए द्रव्यश्रुत कहीये. एहथी भावश्रुत होता है । भावश्रुतका कारणने 'द्रव्यश्रुत' कहीये. २. व्यंजनाक्षरं. 'व्यंजन' ते अकारादि अक्षरना उच्चारने कहीये. ते अर्थका व्यंजक है—बोधक है. एतले अकारादि अक्षरना उच्चारने 'व्यंजन' कहीए. ते व्यंजन अक्षरश्रुत अनेक प्रकारका है. एक मात्राये उचरीए ते 'ह्रस्व' कहीये. दो मात्राये उचरीये ते 'दीर्घ' कहीये. तीन मात्राए उचरीए ते 'प्लुत' कहीये. इत्यादिक भेद जैनेन्द्र

બાર કષા.માં (૬)	અસ્તિ (છે)	કેવલ.માં (૧૦)	નાસ્તિ	પર્યાપ્તમાં	અસ્તિ
પહેલી ત્રણ ભાવ લેશ્યામાં	નાસ્તિ (નથી)	સંયત પ થી (૧૧)	અસ્તિ (છે)	લબ્ધિઅપર્યાપ્તમાં (૧૬)	નાસ્તિ (નથી)
ઉપરની ત્રણ લેશ્યામાં (૭)	અસ્તિ (છે)	સાકાર અનાકારમાં (૧૨)	અસ્તિ (છે)	સૂક્ષ્મમાં	„
સમ્યક્ત્વમાં	અસ્તિ (છે)	આહારી અનાહારી માં (૧૩)	અસ્તિ (છે)	બાદરમાં (૧૭)	અસ્તિ
મિથ્યા. 'પ' થી (૮)	નાસ્તિ(નથી)	ભાષાલબ્ધિવાનમાં	અસ્તિ	સંજ્ઞીમાં	અસ્તિ
મતિ આદિ ૪ જ્ઞાનમાં	અસ્તિ (છે)	જેને ભાષાની લબ્ધિ નથી (૧૪)	નાસ્તિ (નથી)	અસં.માં પ્રાપ્તે (૧૮)	નાસ્તિ
કેવલજ્ઞાનમાં (૯)	નાસ્તિ(નથી)	પ્રત્યેક શરીરીમાં	અસ્તિ	ભવ્યમાં	અસ્તિ
ચક્ષુ આદિ ૩ દર્શનમાં	અસ્તિ (છે)	સાધારણ શરીરીમાં (૧૫)	નાસ્તિ (નથી)	અભવ્યમાં (૧૯)	નાસ્તિ
				ચરમમાં	અસ્તિ
				અચરમમાં (૨૦)	નાસ્તિ

इति सत्यद्वार १

૨. દ્રવ્યપ્રમાણદ્વાર—મતિજ્ઞાની સદા અસંખ્યાતા મળે. ૩. ક્ષેત્રદ્વાર—મતિજ્ઞાની બધાં ભેગા કરે તો લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં વ્યાપે. ૪. સ્પર્શનાદ્વાર—મતિજ્ઞાની લોકના અસંખ્યાતમો ભાગ સ્પર્શે, ક્ષેત્રથી જે એક પ્રદેશમાં રહેલો હોય તેને તે સ્પર્શના સાત પ્રદેશની હોય છે. ૫. કાલદ્વાર—મતિજ્ઞાનની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ દ્વ સાગરોપમથી અધિક હોય છે ઉપયોગને આશ્રયીને મતિજ્ઞાનની સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્ત, ૬. અંતરદ્વાર—મતિનું અંતર, જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ દેશોન અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્ત, ૭. ભાગદ્વાર—મતિજ્ઞાની સર્વજ્ઞાનીઓના અનંતમા ભાગે અને સર્વ અજ્ઞાનીઓના અનંતમા ભાગે ૮. ભાવદ્વાર—મતિજ્ઞાન ક્ષયોપશમ ભાવે છે, ૯. અલ્પબહુત્વદ્વાર—નવા મતિજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાવાળા થોડા છે અને પૂર્વે પામેલા થોડા અસંખ્યાત ગુણ છે, ઈતિ મતિજ્ઞાનમ્.

હવે શ્રુતજ્ઞાનનું સ્વરૂપ લખે છે :- ૧. અક્ષરશ્રુત, ૨. અનક્ષર શ્રુત, ૩. સંજ્ઞી શ્રુત, ૪. અસંજ્ઞી શ્રુત, ૫. સમ્યક્ શ્રુત, ૬. મિથ્યાશ્રુત, ૭. અનાદિ શ્રુત, ૮. અપર્યવસિત શ્રુત, ૯. સાદિ શ્રુત, ૧૦. સપર્યવસિતશ્રુત, ૧૧. ગમિક શ્રુત, ૧૨. અગમિક શ્રુત, ૧૩. અંગપ્રવિષ્ટ શ્રુત, ૧૪. અનંગપ્રવિષ્ટ શ્રુત.

હવે એ ચૌદનો અર્થ લખે છે—૧ અક્ષર શ્રુત—જીવથી કદાપિ ન કારે તે 'અક્ષર'. તે અક્ષર શ્રુત ત્રણ પ્રકારનું છે, ૧. સંજ્ઞાક્ષર—જેના દ્વારા જાણીએ તે 'સંજ્ઞા' કહેવાય, તેનું કારણ જે અક્ષર-પંક્તિ તેને 'સંજ્ઞાક્ષર' કહેવાય. તેના બ્રાહ્મીલિપિ આદિ અઢાર (૧૮) ભેદ છે એ દ્રવ્યશ્રુત કહેવાય. એનાથી ભાવશ્રુત થાય છે. ભાવશ્રુતના કારણને 'દ્રવ્યશ્રુત' કહેવાય છે. ૨. વ્યંજનાક્ષર. 'વ્યંજન' તે અકારાદિ અક્ષરના ઉચ્ચારને કહેવાય, અર્થનો વ્યંજક છે—બોધક છે. એટલે અકારાદિ અક્ષરના ઉચ્ચારને 'વ્યંજન' કહેવાય છે. તે વ્યંજન અક્ષરશ્રુત અનેક પ્રકારનું છે, એક માત્રાએ ઉચ્ચારાય તે 'હ્રસ્વ' કહેવાય, બે માત્રાએ ઉચ્ચારાય તે 'દીર્ઘ' કહેવાય, ત્રણ માત્રાએ

व्याकरणसे जानना. ए पणि द्रव्यश्रुत कहीये. ३ लब्ध्यक्षरं. अक्षर उचरवानी लब्धि अथवा अक्षरार्थ समजावनेकी लब्धि ते 'लब्ध्यक्षर' कहिये. तथा लब्ध्यक्षरश्रुत छ प्रकारे है. स्पर्शनेन्द्रियलब्ध्यक्षरं. स्पर्शन-इन्द्रिये मृदु, कर्कश आदि स्पर्श पामीने अक्षर जाणे जे अर्क, 'तूल आदि ऊर्ण, वस्त्र आदिक शब्दार्थने विचारे ते 'स्पर्शनेन्द्रियलब्ध्यक्षर' श्रुत कहीये. एवं पांचे इन्द्रियनी विषयका समझना. एवं मनकी वस्तुके अक्षर समझने ते 'नोइन्द्रियलब्ध्यक्षर' श्रुत ।

अथ दूजा भेद अनक्षर श्रुत—जिहां स्पष्टपणे अक्षर भासे नही तेहने 'अनक्षर श्रुत' कहीये. ते उच्छ्वास निःश्वास निष्ठीवन काश क्षुत सीटी आदिक अनेक प्रकारे जानना.

अथ संज्ञी श्रुत—जेहने संज्ञा हुइ तेहने 'संज्ञी' कहीये. तेहनो श्रुत ते 'संज्ञी श्रुत' कहीये. ते संज्ञी श्रुत तीन प्रकारना है. तेहना स्वरूप यंत्रात्—

(३७) संज्ञीश्रुतस्वरूपयंत्रम्

दीर्घ- कालिकी उपदेशेन संज्ञी १	जो प्राणीने पूर्वापर अर्थनी दीर्घ विचारणा हुइ पूर्वे इम था, संप्रति इम है, आगे एवमस्तु-इम होवेगी ऐसा विचारे तेहने 'दीर्घकालिकी उपदेशेन—उपदेश करी संज्ञी' कहीए. ते गर्भज मनुष्य, तिर्यच, देव, नारकी, मनःपर्यासिना धारक जानना. इति दीर्घकालिकी
हेतु उपदेशेन संज्ञी २	जे प्राणी स्वदेह पालनेके अर्थे इष्ट आहार आदिमें प्रवर्ते, अनिष्टथी निवर्ते इतनाही जाणें पिण ओर कछु पूर्वापर अर्थ न जाणे तेहने 'हेतूपदेशेन संज्ञी कहीये.' ते संमूर्च्छिम पंचेन्द्रिय मनुष्य, तिर्यच, विकलेन्द्रिय प्राणी जानना.
दृष्टिवाद उपदेशेन संज्ञी ३	दृष्टिवाद० जे प्राणीने सम्यग्दृष्टि हुइ वीतराग भाषित वचन उपरि रुचि हुइ ते 'दृष्टिवादोपदेशे करी संज्ञी.' चौथे गुणस्थानसे प्रारंभी सब जीव ज्ञेयं.

(३८) असंज्ञीश्रुतस्वरूपयंत्रम्

दीर्घ कालिकी उपदेशेन असंज्ञी १	जे प्राणी पूर्वापर विचार न जाणे तिसकूं 'दीर्घकालि(की) उपदेशे करी असंज्ञी' कहीये. ते संमूर्च्छिम पंचेन्द्रिय मनुष्य, तिर्यच, विकलेन्द्रिय, एकेन्द्रिय जानना.
हेतु उपदेशेन असंज्ञी २	जे प्राणी स्वदेह पालनेके अर्थे इष्ट वस्तु आहार आदिकके वास्ते प्रवर्ती न शके अने अनिष्ट थकी निवर्ती न शके ते स्थावर-नाम-कर्मके उदय करी तेहने 'हितो(हेतु)पदेशे करी असंज्ञी' कहीये.
दृष्टिवाद उपदेशेन असंज्ञी ३	जे प्राणीने मिथ्यादृष्टि प्रबल हुइ वीतरागनां वचन अनेकांत-स्याद्वाद-रूप जाण्यां नही ते प्रथम गुणस्थान-वर्ती जीव जानना. ते दृष्टिवाद उपदेशे करी असंज्ञी.

अथ पांचमा भेद सम्यक्श्रुतना कहीये है. सम्यक्श्रुतं जे श्रीजिनेन्द्र देवने वचन अनुसारे गौतम आदि गणधर रचित जे द्वादश अंग ते 'सम्यक्श्रुत' कहीये. तथा चौदा पूर्व धारीनो रच्यो यावत् दशपूर्वधारीनो रच्यो ते पिण 'सम्यक्श्रुत' जानना. दश पूर्वमे किंचित् न्यून हुइ तेहनो भाष्यो सम्यक्श्रुत हुइ अने नही पिण हुइ, “अभिन्नदशपुर्व्वि जस्स समसुयं तेण परं भयणा” इति वचनात्.

ઉચ્ચારાય તે ‘પ્લુત’ કહેવાય. ઇત્યાદિક ભેદ જૈનેન્દ્ર વ્યાકરણથી જાણવા. એ પણ દ્રવ્યશ્રુત કહેવાય. ૩ લબ્ધ્યક્ષર-અક્ષર ઉચ્ચારવાની લબ્ધિ અથવા અક્ષરાર્થ સમજાવવાની લબ્ધિ તે ‘લબ્ધ્યક્ષર’ કહેવાય. તથા લબ્ધ્યક્ષરશ્રુત છ પ્રકારે છે. સ્પર્શનેન્દ્રિયલબ્ધ્યક્ષર, સ્પર્શેન્દ્રિય મૃદુ, કર્કશ આદિ સ્પર્શ પામીને અક્ષર જાણે જે અર્ક, રૂ(રુ) આદિ ઊન, વસ્ત્ર આદિક શબ્દાર્થને વિચારે તે ‘સ્પર્શનેન્દ્રિય લબ્ધ્યક્ષર’ શ્રુત કહેવાય. એમ પાંચેય ઇન્દ્રિયના વિષયને સમજવા અને મનની વસ્તુના અક્ષર સમજવા ‘નોઈન્દ્રિયલબ્ધ્યક્ષર’ શ્રુત.

હવે બીજો ભેદ અનક્ષર શ્રુત-જ્યાં સ્પષ્ટપણે અક્ષર ભાસે નહીં, તેને ‘અનક્ષર શ્રુત’ કહેવાય, તે ઉચ્ચવાસ, નિઃશ્વાસ, યુક્ત્યું, ખાંસી, છીંક, સીટી આદિક અનેક પ્રકારે જાણવા.

હવે સંજી શ્રુત-જેને સંજ્ઞા હોય તેને ‘સંજી’ કહેવાય. તેનું શ્રુત તે ‘સંજી શ્રુત’ કહેવાય, તે સંજી શ્રુત ત્રણ પ્રકારનું છે, તેનું સ્વરૂપ યંત્ર દ્વારા જાણીએ :-

(૩૭) સંજીશ્રુતસ્વરૂપયંત્રમ્

દીર્ઘ- કાલિકી ઉપદેશેન સંજી ૧	જે પ્રાણીને પૂર્વાપર અર્થની દીર્ઘ વિચારણા હોય, પહેલાં આમ હતું, સંપ્રતિ એમ છે, આગળ એમ થશે એવું વિચારે, તેને “દીર્ઘકાલિકી ઉપદેશેન-ઉપદેશે કરી સંજી” કહેવાય. તે ગર્ભજ મનુષ્ય, તિર્યચ, દેવ, નારકી, મનઃ પર્યાપ્તિના ધારક જાણવા. ઇતિ દીર્ઘકાલિકી
હેતુ ઉપદેશેન સંજી ૨	જે પ્રાણી સ્વદેહ પાળવા માટે ઇષ્ટ આહાર આદિમાં પ્રવર્તે, અનિષ્ટથી નિવર્તે, એટલું જ જાણે. પણ વધારે કંઈ પૂર્વાપર અર્થ ન જાણે તેને “હેતુપદેશેન સંજી કહેવાય” તે સંમૂર્ચિશ્રમ પંચેન્દ્રિય મનુષ્ય, તિર્યચ વિકલેન્દ્રિય પ્રાણી જાણવા.
દષ્ટિવાદ ઉપદેશેન સંજી ૩	દષ્ટિવાદ૦ જે પ્રાણી સમ્યગ્દષ્ટિ હોય, વીતરાગ ભાષિત વચન ઉપર રુચિ હોય, તે “દષ્ટિવાદોપદેશે કરી સંજી.” ચોથા ગુણસ્થાનથી પ્રારંભી બધા જીવ જાણવા.

(૩૮) અસંજીશ્રુતસ્વરૂપયંત્રમ્

દીર્ઘ- કાલિકી ઉપદેશેન અસંજી ૧	જે પ્રાણી પૂર્વાપર વિચારી ન જાણે તેને ‘દીર્ઘકાલિકી(કી) ઉપદેશે કરી અસંજી’ કહેવાય. તે સંમૂર્ચિશ્રમ પંચેન્દ્રિય મનુષ્ય, તિર્યચ, વિકલેન્દ્રિય, એકેન્દ્રિય જાણવા.
હેતુ ઉપદેશેન અસંજી ૨	જે પ્રાણી સ્વદેહ પાળવા માટે ઇષ્ટ વસ્તુ આહાર આદિક માટે પ્રવર્તી ન શકે અને અનિષ્ટ થકી નિવર્તી ન શકે, તે સ્થાવર નામ-કર્મના ઉદયે કરી તેને ‘હિતો (હેતુ) પદેશે કરી અસંજી’ કહેવાય.
દષ્ટિવાદ ઉપદેશેન અસંજી ૩	જે પ્રાણીને મિથ્યાદષ્ટિ પ્રબલ હોય, વીતરાગના વચન અનેકાંતસ્યાદાદ રૂપ જાણે નહીં તે પ્રથમ ગુણ-સ્થાનવર્તી જીવ જાણવા. તે દષ્ટિ-વાદ ઉપદેશે કરી અસંજી.

હવે પાંચમો ભેદ સમ્યક્શ્રુતનો કહે છે. સમ્યક્શ્રુત જે શ્રીજિનેન્દ્ર દેવને વચન અનુસારે ગૌતમ આદિ ગણધર રચિત જે દ્વાદશ અંગ તે ‘સમ્યક્શ્રુત’ કહેવાય, તેમ ચૌદ પૂર્વધારીના રચેલા, દશપૂર્વધારીના રચેલા તે પણ “સમ્યક્શ્રુત છે અને નથી પણ” અભિન્નદસપુત્રિ જસ્સ સમસુયં તેણ પરં ભયણા’ આવું વચન હોવાથી.

अथ छद्वा भेद-‘मिथ्याश्रुतं’. मिथ्यादृष्टिनो भाष्यो जे भारत आदि वेद ४ प्रमुख जानना. इहां वली एक विचार है. सम्यक्श्रुत जो मिथ्यादृष्टि पढे तो ‘मिथ्याश्रुत’ कहीए. ते कोइ नयभेद समजे नही, रुचि पिण न हुइ तिवारे अनेकांतकूं एकांत परूपीने विघटा देवे, इस वास्ते ‘मिथ्याश्रुत’ कहीये. अने जो सम(म्यग्)दृष्टि मिथ्याश्रुत पढे तो ते ‘सम्यक् श्रुत’ कहीए. ते शास्त्र भणीने पूर्वापर विचारे तिवारे अणमिलता लागे वेदमे पूर्वे तो इम कह्या है जे-“न हिंसेत् (हिंस्यात्) सर्वभूतानि” पीछे फिर ऐसे कह्या है “यज्ञे पशून् हिंसेत्” ऐसा देखीने विचारे जो ए वचन तो परस्पर बाधित है तो धन्य श्रीवीतराग त्रिलोकपूजित जिहनी वाणी अनेकांत-स्याद्वादरूप किहां ही बाधित नही. एह छद्वा भेद श्रुतना.

सादि श्रुत सातमा द्रव्ये, क्षेत्रे, काले, भावे करी चार प्रकारका है. द्रव्यथी एक पुरुष आश्री श्रुतनी आदि है. जिहां सम्यक्त्व पाइ तहांसे आदि है. क्षेत्रथी पंच भरत, पंच ऐरवतनी अपेक्षा आदि है, प्रथम तीर्थकरने उपदेशे प्रगट हूया. कालथी अवसर्पिणी कालना त्रीजा आरके अंते, उत्सर्पिणीमे त्रीजे आरके धुरे उपजे इस अपेक्षा आदि है. भावथी. अत्र भाव ते उपयोग कहीए. जद(ब) श्रुतमां उपयोग दीया तिहां आदि कहीये. इति सप्तमं.

(३९)

	द्रव्यथी	क्षेत्रथी	कालथी	भावथी
सपर्यवसित श्रुतयंत्रं ८	एक पुरुष आश्री सम्यक्त्व वमी वा केवल पाय्या तदा अंत श्रुतनो.	पंच भरत, पंच ऐरवते जिनशासन विच्छेद आश्री अंत श्रुतनो	अवसर्पिणीमे पंचमे आरके अंते, उत्सर्पिणीमे चौथेमे अंत	उपयोग नही तदा अंतश्रुत ज्ञाननो
अनादि श्रुत ९	घणे पुरुष आश्री अनादि श्रुत जानना	विदेह आश्री अनादि सर्वाद्वा तीर्थ	नोअवसर्पिणी- नोउत्सर्पिणी आश्री	क्षयोपशम भाव आश्री प्रवाह सदा अनादि
अनंत दशमा	सर्व पुरुष आश्री अंत नही श्रुतनो	सर्व क्षेत्र आश्री अंत नही	नोअवसर्पिणी- नोउत्सर्पिणी आश्री अंत नही	क्षयोपशम भाव आश्री अंत नही

गमिक श्रुत एक सदृश सूत्र है, पिण किंचित् विशेष पामीने वार वार उचरे ते ‘गमिक श्रुत’ कहीए. ते ‘बाहुल्येन दृष्टिवाद जानना. अगमिक श्रुत बारमा. गमिकथी विपरीत ते ‘अगमिक’ ते आचारांग आदि जानना कालिक श्रुत इति. अंगप्रविष्ट द्वादशांगी जानना. अनंगप्रविष्टके दो भेद-आवश्यक. अवश्य करीये ते ‘आवश्यक’ ते सामायिक आदि षड् अध्ययन. दूजा भेद आवश्यकतिरिक्त. ते आवश्यकथी भिन्नना दो भेद-कालिक मे दिवस निशानी प्रथम पश्चिम

હવે છઠ્ઠો ભેદ—‘મિથ્યાશ્રુત’ મિથ્યાદષ્ટિના કહેલા જે મહાભારત વગેરે અને વેદ વગેરે જાણવા. વળી અહીં એક વિચાર-સિદ્ધાંત છે કે, સમ્યક્શ્રુત જો મિથ્યાદષ્ટિ ભણે તો ‘મિથ્યાશ્રુત’ કહેવાય. તે કોઈ નયભેદ સમજે નહીં, રુચિ પણ ન હોય, ત્યારે અનેકાંતને એકાંત પ્રરૂપીને ઘટાવી દે. એથી ‘મિથ્યાશ્રુત’ કહેવાય અને જો સમ(મ્યગ્)દષ્ટિમિથ્યાશ્રુત ભણે તો તે ‘સમ્યક્શ્રુત’ કહેવાય. તે શાસ્ત્ર ભણીને પૂર્વાપર વિચારે ત્યારે તેને વેદમાં પરસ્પર વિરોધ લાગે. વેદમાં પૂર્વે તો એમ કહ્યું છે કે, “ન હિંસેત્ (હિંસ્યાત્) સર્વભૂતાનિ.” પાછળથી ફરી એવું કહ્યું છે કે, “યજ્ઞે પશૂન્ હિંસેત્” એવું જોઈને વિચારે કે એ વચન તો પરસ્પર બાધિત છે, તો ધન્ય શ્રીવીતરાગ પરમાત્માને, કે જેમની ત્રિલોકપૂજિત અનેકાંત-સ્યાદ્વાદરૂપ વાણી કયાંય પણ બાધિત થતી નથી. આ છઠ્ઠો ભેદ શ્રુતનો.

સાદિ શ્રુત સાતમું દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ એમકરી ચાર પ્રકારનું છે. દ્રવ્યથી એક પુરુષ આશ્રયીને શ્રુતની આદિ છે. જ્યારે સમ્યક્ત્વ પામે ત્યારથી આદિ છે. ક્ષેત્રથી પંચ ભરત, પંચ ઐરવતની અપેક્ષાએ આદિ છે, પ્રથમ તીર્થકરને ઉપદેશથી પ્રગટ થયું છે. કાલથી અવસર્પિણી કાળના ત્રીજા આરાને અંતે, ઉત્સર્પિણીમાં ત્રીજા આરાના પ્રારંભમાં ઉપજે. આ અપેક્ષાએ આદિ છે. ભાવથી, અહીં ભાવ તે ઉપયોગ કહેવાય. જ્યારે શ્રુતમાં ઉપયોગ આપ્યો, ત્યારે આદિ કહેવાય, ઇતિ સપ્તમં.

(૩૯)

	દ્રવ્યથી	ક્ષેત્રથી	કાલથી	ભાવથી
સપર્યવસિત શ્રુતયંત્ર ૮	એક પુરુષને આશ્રયીને સમ્યક્ત્વ વમી અથવા કેવલ ૦ પામ્યા ત્યારે શ્રુતનો અંત	પંચ ભરત, પંચ ઐરાવતે, જિનશાસન વિચ્છેદ આશ્રયી શ્રુતનો અંત	અવસર્પિણીમાં પાંચમા આરાના અંતે ઉત્સર્પિણીમાં ચોથાના અંતે	ઉપયોગ ન હોય ત્યારે શ્રુત જ્ઞાનનો અંત
અનાદિ શ્રુત ૯	ઘણા પુરુષને આશ્રયીને અનાદિશ્રુત જાણવું.	વિદેહ આશ્રયી અનાદિ સર્વાદ્વા તીર્થ	નોઅવસર્પિણી નોઉત્સર્પિણી આશ્રયી	ક્ષયોપશમ ભાવને આશ્રયી પ્રવાહ સદા અનાદિ
અનંત દશામાં	સર્વ પુરુષને આશ્રયીને શ્રુતનો અંત નહીં	સર્વ ક્ષેત્ર આશ્રયી અંત નહીં.	નોઅવસર્પિણી-નોઉત્સર્પિણી આશ્રયી અંત નહીં	ક્ષયોપશમ ભાવને આશ્રયી અંત નહીં.

ગમિક શ્રુત એક સદશ સૂત્ર છે, પણ કિંચિત્ વિશેષ પામીને વારંવાર ઉચ્ચારે તે “ગમિક શ્રુત” કહેવાય. તે મોટાભાગે દષ્ટિવાદ જાણવો, અગમિક શ્રુત બારમો. ગમિકથી વિપરિત તે ‘અગમિક’. તે આચારાંગ આદિ જાણવા. કાલિક શ્રુત ઇતિ. અંગપ્રવિષ્ટ દ્વાદશાંગી જાણવી. અનંગપ્રવિષ્ટના બે ભેદ-આવશ્યક, અવશ્ય કરીએ તે ‘આવશ્યક’ તે સામાયિક આદિ ષડ્ અધ્યયન. બીજો ભેદ આવશ્યકતાતિરિક્ત, તે આવશ્યકથી ભિન્નનાં બે ભેદ-કાલિકમાં, દિવસ-રાત્રીની પ્રથમ છેલ્લી પોરસીમાં ભણાય તે ‘કાલિક’—ઉત્તરાધ્યયન આદિ, નંદીથી જાણવા.

पोरसीमे पढीये ते 'कालिक'-उत्तराध्ययन आदि, नंदी से जानना. उत्कालिक-दशवैकालिक प्रमुख जानना. इन १४ भेदेमे लौकिक लोकोत्तर भेद है सो समज लेना. एह चौदा भेद पुरा हूये.

अथ श्रुतज्ञान लेनेकी विधि लिख्यते—

(४०)

सुस्सुसइ १	पडिपुच्छइ २	सुणेइ ३	गिण्हइ ४	ईहए ५	अपोहइ ६	धारेइ ७	करेइ ८
शिष्य सिद्धांत लेनेहार होवे तो प्रथम एक चित्तपणे गुरुना मुह्थी नीकल्या वचन सांभलने वांछे ए प्रथम गुण है.	संदेह पडे विनय करी नमन होकर फेरकर पूछे ए दूजा गुण.	तथा जे गुरु संदेहना अर्थ कहै ते अछीतरे सावधान होकर सुणे.	पीछे जे संदेह नो अर्थ गुरे कह्या ते अर्थ रूडी परे ग्रहण कर रखे.	ते अर्थ बळी पूर्वापर विरोध टाळीने हृदयमें विचारना करे.	ते अर्थ विचारीने पछी निश्चय करे एह वात इम ही है.	पीछे ते अर्थ हिये मे धारी राखे, विस्मृत न हुइ.	पछे जे अनु-ष्ठान जिस विधिसे कह्या है तिस विधि-से करे ए आठमा गुण जानना.

(४१) सात प्रकारे शास्त्र सुननेकी विधियंत्रं

मूअ १	हुंकार २	वाढकार ३	पडिपुच्छ ४	विमंसा ५	पसंगपराय ६	परीयण ठिय ७
प्रथम जद शिष्य गुरु कहे अर्थ सुणे तद विनय करी शरीर संको-ची मौन करे.	दूजी वार अर्थ सुणीने मस्तक नमाय कर हुंकार देवे.	तीजी वार गाढा प्रगट बोले हे भगवन् ! ए वात इम ज है, अन्यथा नही.	चौथी वार संदेह ऊठे तो प्रश्न पूछे.	पांचमी वार ते अर्थ हियेमे विचारे.	छठी वार ते अर्थके पार जाय.	सातमी वारे गुरुनी परे शिष्य अर्थ कहै.

अथ शिष्य प्रते गुरु सिद्धांतना अर्थ किस रीतसे कहे ते वात कहीए है. गाथा—

“सुत्तथो खलु पढमो बीओ निज्जुत्तिमीसओ भणिओ ।

तइओ य निरवसेसो एस विही होइ अणुओगो ॥”

सुत्त० पहिलां गुरु सूत्रना अक्षरार्थ मात्र अछीतरे प्रकाशे, तिहां विशेष कांइ न कहइ. किस वास्ते ? पहिला विशेष कहतां शिष्यनी बुद्धि मूढा हो जावे, कुछ भी समजे नही. पीछे दूजी वार अर्थ जाणया पीछे निर्युक्ति सहित सूत्र विशेष बखाणे. ते विशेष रूडी परे जाणया पीछे बली तीजी वारे शिष्यने निरवशेष ते सूत्र माहिला विशेष अने सूत्रमे जो न कह्या गम्य शेष आदि सगला प्रकाशे. ए सिद्धांतना अनुयोग कहीए अर्थ कहेवानी विधि जाननी. इति श्रुतज्ञानस्वरूप संक्षेपथी संपूर्ण.

१. सूत्रार्थः खलु प्रथमो द्वितीयो निर्युक्तिमिश्रको भणितः । तृतीयश्च निरवशेष एष विधिर्भवत्यनुयोगः ॥

ઉત્કાલિક-દશવૈકાલિક પ્રમુખ જાણવા. આ ૧૪ ભેદમાં લૌકિક-લોકોત્તર ભેદ છે, તે સમજવા. આ ચૌદ ભેદ પૂરા થયા.

હવે શ્રુતજ્ઞાન લેવાની વિધિ લખે છે—

(૪૦)

સુસ્સુસઈ ૧	પડિપુચ્છઈ ૨	સુજોઈ ૩	ગિણહઈ ૪	ઈહએ ૫	અપોહઈ ૬	ધારેઈ ૭	કરેઈ ૮
શિષ્ય સિદ્ધાંત લેનાર હોય તો પ્રથમ એક- ચિત્તથી ગુરુ- ના મોંમાંથી નીકળેલા વચન સાંભળવા ચાહે એ પ્રથમ ગુણ છે	સંદેહ થાય ત્યારે વિનય- નમન કરીને કરીથી પૂછે એ બીજો ગુણ.	અને જે ગુરુ સંદેહના અર્થ કહે તે સારી રીતે સાવધાન થઈને સાંભળે	પછી જે સંદેહનો અર્થ ગુરુ કહે તે સારી રીતે ગ્રહણ કરી રાખે.	તે અર્થ વળી પૂર્વાપર વિરોધ ટાળીને હૃદયમાં વિચારણા કરે	તે અર્થ વિચારીને પછી નિશ્ચય કરે. એ વાત એમ જ છે.	પછી તે અર્થ હૃદયમાં ધારી રાખે. વિસ્મૃત ન થાય	પછી જે અનુજ્ઞાન જે વિધિથી કહ્યા છે, તે વિધિથી કરે એ આઠમો ગુણ જાણવો.

(૪૧) સાત પ્રકારે શાસ્ત્ર સાંભળવાનું વિધિયંત્ર

મૂઝ ૧	હુંકાર ૨	બાઢકકાર ૩	પડિપુચ્છ ૪	વિમંસા ૫	પસંગપારાયણ ૬	પરિણિક્ક ૭
પ્રથમ જ્યારે શિષ્ય ગુરુ પાસે અર્થ સાંભળે ત્યારે વિનય કરી શરીર સંકોચી મૌન ધરે	બીજી વાર અર્થ સાંભળીને મસ્તક નમાવી 'હુંકાર' આપે	ત્રીજી વાર પ્રગટ બોલે, હે ભગવાન એ વાત એમ જ છે અન્યથા નહીં	ચોથી વાર સંદેહ ઉઠે તો પ્રશ્ન પૂછે	પાંચમી વાર તે અર્થ હૃદયમાં વિચારે	છઠ્ઠી વાર તે અર્થની પાર જાય.	સાતમી વારે ગુરુની પરે શિષ્ય અર્થ કહે.

હવે શિષ્ય પ્રતિ ગુરુ સિદ્ધાંતના અર્થ કઈ રીતે કહે તે વાત કહે છે, ગાથા—

“સુત્તથો ખલુ પઢમો બીઓ નિજ્જુત્તિમીસઓ ભણિઓ ।

તહઓ ય નિરવસેસો એસ વિહી હોઈ અણુઓગો ॥”

સુત્ત-પહેલાં ગુરુ સૂત્રના અક્ષરાર્થ માત્ર સારી રીતે પ્રકાશે, ત્યારે વિશેષ કંઈ ન કહે, શા માટે ? પહેલાં વિશેષ કહેતાં શિષ્યની બુદ્ધિ મૂઢ થઈ જાય, કંઈ પણ સમજે નહીં. પાછળથી બીજી વાર અર્થ જાણ્યા પછી નિર્યુક્તિ સહિત સૂત્ર વિશેષ વખાણે તે વિશેષ સારી રીતે જાણ્યા પછી વળી ત્રીજી વાર શિષ્યને નિર્વિશેષ તે સૂત્ર માંહેના વિશેષ અને સૂત્રમાં જે ન કહ્યા ગમ્ય શેષ આદિ સઘળા પ્રકાશે. એ સિદ્ધાંતનો અનુયોગ કહેવાય. અર્થ કહેવાની આ વિધિ જાણવી. ઈતિ શ્રુતજ્ઞાનસ્વરૂપ સંક્ષેપથી સંપૂર્ણ

अथ अवधिज्ञानस्वरूप कथ्यते—अवधिना भेद असंख्य, अनंत है. ते सर्वका स्वरूप नाही लिख्या जावे है, इस वास्ते चौदे भेदे अवधिज्ञाननउ निक्षेप कहीए स्थापना कहुं हुं (?) अने पंदरवे द्वारे ऋद्धिप्राप्त कहीए लब्धिवंत, तिस वास्ते कितनीक लब्धिना स्वरूप कहसुं. अवधिना चौदे द्वारका नाम यंत्रसे जानना—

१ अवधि—अवधिज्ञानना प्रथम द्वारे नाम आदिक भेद कथन करियेंगे. २ क्षेत्रपरिमाण—अवधिज्ञानका क्षेत्रपरिमाण कथना. ३ संस्थान—अवधिज्ञानका संस्थान-आकारविशेष कहना. ४ अनुगामी—अनुगामी एक अवधि लोचननी परे धणीके साथ जावे ते 'अनुगामी' अने जे धणीके साथ न जावे ते 'अननुगामी' तेहना स्वरूप. ५ अवस्थित—जैसा अवधि उपज्या है तितना ही रहै, वधे घटे नही ते 'अवस्थित.' ६ चल—वधे घटे परिणामविशेषे ते 'चल' अवधि कहीये. ७ तीव्र मंद—कितनाका अवधि चोखा ते 'तीव्र', डोहलारूप ते 'मंद' कहीये. ८ प्रतिपाति—अवधिना उपजणो विणसनो ते 'प्रतिपाति'. ९ ज्ञान—ज्ञानद्वारे वखाणवो. १० दर्शन—दर्शनद्वारे वखाणवो. ११ विभंग—मिथ्यात्वकी अवधिज्ञान ते 'विभंग.' १२ देश—अवधि देश थकी उपजे अने सर्व थकी उपजे. १३ क्षेत्र—क्षेत्र विषे संबद्ध असंबद्ध विचाले अंतर हूइ ते. १४ गति—गइइंदिकाये मतिज्ञानवत् वीस द्वारे. १५ ऋद्धिप्राप्त-लब्धिका स्वरूप. एह सामान्य प्रकारे द्वारनामार्थकथनम्.

(४२) अथ प्रथम अवधिज्ञानना नामद्वारमे नामादि छ प्रकारे

स्थापनासार्थकयंत्रं

नाम-अवधि १	स्थापना-अवधि २	द्रव्य-अवधि ३	क्षेत्र-अवधि ४	काल-अवधि ५	भव-अवधि ६	भाव-अवधि ७
नाम-अवधि जीवका अथवा अजीवका 'अवधि' ऐसा नाम देवे ते 'नाम-अवधि,' अथवा अवधि ऐसा जो नाम ते 'नाम- अवधि' कहीए.	स्थापना-अवधि अवधिज्ञानीये जे द्रव्य अथवा क्षेत्र दीठा है तिसका जो आकार अथवा अवधिना धणी जे पुरुष तेहना जे आकार स्थापीये ते स्थापना-अवधि कहीये.	द्रव्य-अवधि अवधिज्ञाननो धणी पुरुष जिस अवसरमे असावधान होय तथा उपयोग रहित 'अवधि' शब्द उचरे ते 'द्रव्य- अवधि.'	जिस क्षेत्रमे रहीने अवधिज्ञाने करी वस्तु देखे ते 'क्षेत्र- अवधि' कहीए.	तथा काल- अवधि. जिस कालमे अवधि उपजे ते 'काल-अवधि,' अथवा जिस कालमे अवधिका व्याख्यान करे-प्रकाशे ते 'काल- अवधि' कहीये	भव-अवधि नारकीने भवे अथवा देवताने भवविषये जे अवधि- ज्ञान उपजे ते 'भव- अवधि' ज्ञान कहिये	भाव-अवधि क्षयोपशम आदि भावे जे अवधिज्ञान उपजे ते 'भाव-अवधि,' अथवा जे द्रव्यनापर्याय तेहने 'भाव' कहिये ते भाव आश्री जे अवधि ते 'भाव-अवधि.' इति ससार्थ.

હવે અવધિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ કહે છે—અવધિના ભેદ અસંખ્ય અનંત છે, તે સર્વનું સ્વરૂપ લખી શકાતું નથી, તે માટે ચૌદ ભેદે અવધિજ્ઞાનના નિર્લેપ કહેતાં સ્થાપનાં કહું છું (?) અને પંદરમા દ્વારમાં ઋદ્ધિપ્રાપ્ત કહેતાં લઘ્વિવંત, તે માટે કેટલીક લઘ્વિના સ્વરૂપ કહીશ, અવધિના ચૌદદ્વારના નામ યંત્રથી જાણવા—

૧. અવધિ—અવધિજ્ઞાનના પ્રથમ દ્વારમાં નામ આદિક ભેદે કથન કરીશું. ૨. ક્ષેત્રપરિમાણ—અવધિજ્ઞાનનું ક્ષેત્રપરિમાણ કહેવું, ૩. સંસ્થાન—અવધિજ્ઞાનનું સંસ્થાન—આકારવિશેષ કહે છે. ૪. અનુગામી—અનુગામી એક અવધિલોચનની પરેઘણીની સાથે આવે તે ‘અનુગામી’ અને જેઘણીની સાથે ન આવે તે ‘અનનુગામી’ તેનું સ્વરૂપ. ૫. અવસ્થિત—જેટલું અવધિ ઉપજ્યું છે, તેટલું જ રહે, વધે ઘટે નહીં તે ‘અવસ્થિત’ ૬. ચલ—પરિણામવિશેષે વધે ઘટે તે ‘ચલ’ અવધિ કહેવાય, ૭. તીવ્ર—મંદ—કેટલાકનું અવધિ યોગ્યતા તે ‘તીવ્ર’ ડોહલારૂપ તે ‘મંદ’ કહેવાય. ૮. પ્રતિપાતિ—અવધિની ઉપજવું, વિણસવું, તે ‘પ્રતિપાતિ’. ૯. જ્ઞાન—જ્ઞાનદ્વારે વખાણવો. ૧૦. દર્શન—દર્શનદ્વારે વખાણવો. ૧૧. વિભંગ—મિથ્યાત્વીનું અવધિજ્ઞાન તે ‘વિભંગ’ ૧૨. દેશ—અવધિદેશથી ઉપજે અને સર્વથી ઉપજે, ૧૩. ક્ષેત્ર—ક્ષેત્ર વિશે સંબદ્ધ અસંબદ્ધ વચ્ચે અંતર થાય તે, ૧૪. ગતિ—ગઈ ઈંદિકાએ મતિજ્ઞાનવત્ વીસ દ્વાર, ૧૫. ઋદ્ધિપ્રાપ્ત—લઘ્વિનું સ્વરૂપ, આ સામાન્ય પ્રકારે દ્વારના માર્થકથન.

(૪૨) હવે પ્રથમ અવધિજ્ઞાનના નામદ્વારમાં નામાદિ છ પ્રકારે

સ્થાપના સાર્થકયંત્ર

નામ અવધિ ૧	સ્થાપના અવધિ ૨	દ્રવ્ય અવધિ ૩	ક્ષેત્ર અવધિ ૪	કાલ અવધિ ૫	ભવ અવધિ ૬	ભાવ અવધિ ૭
નામ-અવધિ જીવનું અથવા અજીવનું 'અવધિ' એવું નામ દઈએ તે નામ અવધિ અથવા અવધિ એવું જે મર્યાદાનું બીજું નામ તે 'નામ-અવધિ' કહેવાય	સ્થાપના-અવધિ અવધિજ્ઞાનીએ જે દ્રવ્ય અથવા ક્ષેત્ર જોયા છે, તેનો જે આકાર અથવા અવધિનો ધણી જે પુરુષ તેનો જે આકાર સ્થાપીએ તે સ્થાપના અવધિ કહેવાય.	દ્રવ્ય-અવધિ અવધિજ્ઞાનનો ધણી પુરુષ જે અવસરમાં અસાવધાન હોય તથા ઉપયોગ રહિત 'અવધિ' શબ્દ ઉચ્ચારે તે 'દ્રવ્ય અવધિ'	જે ક્ષેત્રમાં રહીને અવધિજ્ઞાને કરી વસ્તુ જુએ તે 'ક્ષેત્ર અવધિ' કહેવાય.	તથા કાલ- અવધિ. જે કાળમાં અવધિ ઉપજે તે 'કાલ અવધિ' અથવા જે કાળમાં અવધિનું વ્યાખ્યાન કરે. પ્રકાશે તે 'કાલ-અવધિ' કહેવાય.	ભવ-અવધિ નારકીના ભવે અથવા દેવતાના ભવવિષયે જે અવધિ- જ્ઞાન ઉપજે તે 'ભવ અવધિ' જ્ઞાન કહેવાય.	ભાવ-અવધિ ક્ષયોપશમ આદિ ભાવે જે અવધિજ્ઞાન ઉપજે તે 'ભાવ અવધિ' અથવા જે દ્રવ્યના પર્યાય તેને 'ભાવ' કહેવાય. તે ભાવ આશ્ર- યીને જે અવધિ તે 'ભાવ-અવધિ'

अथ दूजा क्षेत्रपरिमाणद्वारा कहे है—तीन समयका उपनो आहारक सूक्ष्म पनक फूलिननो जीव तेहनो शरीर जितना बडा होवे गै (है ?) तितना अवधिज्ञानी जघन्य क्षेत्र देखे. हिवै सूक्ष्म पनक जीव कहा ते कैसा ते कत कहे है. सहस्र योजन प्रमाण शरीर जे मत्स्य हुइ ते मत्स्य मरीने पहिले समय आपणा शरीर नऊं कडाह संहरीने सहस्र योजन प्रमाण प्रतर कहीये. मांडा (मादा) रूप थइ अने बीजे समये ते शरीर नउ प्रतर संहरीने सहस्र योजन प्रमाण सूचीने आकारे हुये अने तीजे समये ते सूचीरूप शरीर संहरीने सूक्ष्म रूप थइने ते मत्स्यनो जीव आपणा शरीर बाहिर जे पनग हूये तिस माहे उपजे ते 'सूक्ष्म पनक' कहीए. जब तीन समयका उपना आहार करे तेहनो शरीर जितना बडा होवे तितना क्षेत्र अवधिज्ञानी जघन्य जाणे. इति जघन्य अवधिक्षेत्रम्.

अथ अवधिका उत्कृष्ट क्षेत्र कहीये है—श्रीअजितनाथने वारे पंदरे कर्मभूमे उत्कृष्ट घणा मनुष्य हुइ अने अग्निनो आरंभ मनुष्य ज करे तिस वास्ते बादर अग्निना जीव पिण घणा हुइ, ते बादर अने सूक्ष्म अग्निका जीवांकी श्रेणि माडीइ ते श्रेणि इतनी बडी नीपजे लोकमे व्यापी अलोकमे लोक सरीषा असंख्याता खंड व्यापे ते श्रेणि अवधिज्ञानीने शरीर लगाइने चारो ओर फेरीये तिस श्रेणिने चारो ओर असंख्य रज्जु परमाणु जितना क्षेत्र स्पर्श्या है तितना क्षेत्र उत्कृष्ट परम अवधिज्ञानी देखे. अलोकमे देखने योग्य वस्तु तो नही, पिण शक्ति इतनी है जो कर वस्तु होती तो देखता. इति उत्कृष्ट अवधिक्षेत्रम्.

अथ अवधिज्ञान आश्री क्षेत्रनी वृद्धिये कितना काल वधइ अने कालनी वृद्धिये कितना क्षेत्र वधे ते (४३) यंत्रात्—

	क्षेत्रथी जाणे		ते कालथी कितना जाणे ?
१	अंगुलके असंख्यातमे भाग	१	ते आवलिके असंख्यमे भाग
२	अंगुलके संख्यातमे भाग	२	ते आवलिके संख्यातमे भाग
३	एक अंगुल प्रमाण क्षेत्र	३	एक आवलिका ऊणी
४	पृथक् अंगुल क्षेत्र देखे	४	ते एक आवलिका पूरी जाणे
५	एक हस्त क्षेत्र देखे	५	अंतर्मुहूर्तनी वात जाणे
६	एक कोश क्षेत्र देखे	६	एक दिवस ऊणी किंचित्
७	एक योजन क्षेत्र देखे	७	पृथक् दिवस ९ ताई
८	२५ योजन क्षेत्र देखे	८	एक पक्ष किंचित् न्यून

હવે બીજું ક્ષેત્રપરિમાણદ્વાર કહે છે—ત્રણ સમયના ઉત્પન્ન થયેલા આહારક સૂક્ષ્મ નિગોદના જીવનું શરીર જેટલું મોટું હોય એટલું અવધિજ્ઞાની જઘન્ય ક્ષેત્ર જુએ. હવે સૂક્ષ્મ પનક જીવ કહ્યા છે તે કેવો છે તે વાત કહે છે, હજાર યોજન પ્રમાણ શરીરવાળો જે મત્સ્ય હોય છે તે મત્સ્ય મરીને પહેલા સમયે આપણા શરીરની જાડાઈ સંહરીને હજાર યોજન પ્રમાણ પ્રતર રચે છે. માદા રૂપ થઈ અને બીજે સમયે તે શરીરના હજાર યોજન પ્રમાણ પ્રતર સંહરીને સૂચીને આકારે થાય અને ત્રીજે સમયે તે સૂચીરૂપ શરીર સંહરીને સૂક્ષ્મ રૂપ થઈને તે મત્સ્યનો જીવ આપણા શરીર બહાર જે નિગોદ થાય, તેમાં ઉપજે તે ‘સૂક્ષ્મ પનક’ કહેવાય, જ્યારે ત્રણ સમયનો ઉત્પન્ન થયેલ આહાર કરે તેનું શરીર જેટલું મોટું હોય તેટલું ક્ષેત્ર અવધિજ્ઞાની જઘન્યથી જાણે ઇતિ જઘન્ય અવધિક્ષેત્રમ્.

હવે અવધિનું ઉત્કૃષ્ટ ક્ષેત્ર કહે છે—શ્રીઅજિતનાથ ભ.ના વખતે પંદર કર્મભૂમિમાં ઉત્કૃષ્ટ ઘણા મનુષ્ય થયા અને અગ્નિનો આરંભ મનુષ્ય જ કરે. તે માટે બાદર અગ્નિના જીવ પણ ઘણા થયા, તે બાદર અને સૂક્ષ્મ અગ્નિના જીવોની શ્રેણિ માંડીએ, તે શ્રેણિ એટલી મોટી નીપજે કે, લોકમાં વ્યાપી અલોકમાં લોકની જેમ અસંખ્યાતા ખંડ વ્યાપે, તે શ્રેણિ અવધિજ્ઞાનીને શરીરે લગાવીને ચારે તરફ ફેરવીએ તે શ્રેણિને ચારે તરફ અસંખ્ય રજજી પરમાણુ જેટલા ક્ષેત્ર સ્પર્શ્યા છે, તેટલા ક્ષેત્ર ઉત્કૃષ્ટ પરમ અવધિજ્ઞાની જુએ. અલોકમાં જોવા યોગ્ય વસ્તુ તો નથી, પણ શક્તિ એટલી છે, જો વસ્તુ હોત તો દેખાત, ઇતિ ઉત્કૃષ્ટ અવધિક્ષેત્રમ્.

હવે અવધિજ્ઞાનને આશ્રયીને ક્ષેત્રની વૃદ્ધિએ કેટલા કાળ વધે અને કાળની વૃદ્ધિએ કેટલા ક્ષેત્ર વધે તે (૪૩) યંત્રથી—

	ક્ષેત્રથી જાણે		તે કાળથી કેટલા જાણે ?
૧	અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગ	૧	તે આવલિનો અસંખ્યમો ભાગ
૨	અંગુલના સંખ્યાતમા ભાગ	૨	તે આવલિનો સંખ્યાતમો ભાગ
૩	એક અંગુલ પ્રમાણ ક્ષેત્ર	૩	કંઈક ન્યૂન એક આવલિકા
૪	પૃથક્ અંગુલ ક્ષેત્ર જુવે	૪	એક આવલિકા પૂરી જાણવી
૫	એક હસ્ત ક્ષેત્ર જુવે	૫	અંતર્મુહૂર્તની વાત જાણે
૬	એક કોશ ક્ષેત્ર જુવે	૬	કંઈક ન્યૂન એક દિવસ
૭	એક યોજન ક્ષેત્ર જુવે	૭	પૃથક્ દિવસ ૮ સુધી
૮	૨૫ યોજન ક્ષેત્ર જુવે	૮	કિંચિત્ ન્યૂન એક પક્ષ

	क्षेत्रथी जाणे		ते कालथी कितना जाणे ?
९	भरतक्षेत्र परिमाण देखे	९	अर्ध मास कालथी
१०	जंबूद्वीप देखे ते	१०	एक मास झाड़ेरा
११	अङ्गुइ द्वीप परिमाण देखे	११	एक वर्ष कालथी
१२	रुचक द्वीप तेरमा	१२	पृथक् वर्ष
१३	संख्याते द्वीप देखे ते	१३	संख्याता कालकी वात
१४	संख्याते वा असंख्य द्वीप	१४	कालथी असंख्य काल

संख्याते योजन परिमाण द्वीप समुद्र असंख्याते देखे, असंख्य योजन परिमाण द्वीप संख्याते देखे.

हिवै द्रव्य, क्षेत्र, काल, भाव एह चारोमे वृद्धि हुइ कौनसेकी वृद्धि हुइ अने कौनसे की न हुइ ते (४४) यंत्रम्—

काल वधे	क्षेत्र वधे	द्रव्य वधे	पर्याय वधे
द्रव्य वधे	क्षेत्र काल भजना	काल भजना	काल भजना
क्षेत्र वधे	द्रव्य वधे	क्षेत्र भजना	क्षेत्र भजना
भाव वधे	भाव वधे	पर्याय वधे	द्रव्य भजना

इस यंत्रका भावार्थ—काल आश्री जिवारे अवधिज्ञान वृद्धि हुइ तदा क्षेत्र, द्रव्य, पर्याय एह तीनो वधे अने क्षेत्रकी वृद्धि हुये कालकी भजना कहनी—वधे वी अने नही वी वधे. किस वास्ते ? क्षेत्र अतिसूक्ष्म है अने काल स्थूल-मोटा कह्या है तिस वास्ते जो घणा क्षेत्र वधे तो काल वधे अने जो थोडा क्षेत्र वधे तो काल कुछ भी नही वधे इति भावः. वली क्षेत्रनी वृद्धि होय तो द्रव्य अने पर्याय निश्चय ही वधे. किस वास्ते ? क्षेत्रथी द्रव्य अतिसूक्ष्म है. एक आकाशप्रदेश क्षेत्रमे अनंता द्रव्य समा रह्या है. अने द्रव्यथी पर्याय अतिसूक्ष्म है. 'कस्मात् ? एक द्रव्यमे अनंती पर्याय पीत रक्त आदि है तिस वास्ते क्षेत्र वधे द्रव्य, पर्याय दोनो वधे. तथा द्रव्य अने पर्यायके वधे क्षेत्र कालके वधनेकी भजना. द्रव्य अने पर्याय सूक्ष्म है अने क्षेत्र काल मोटा है इस वास्ते वधे अने नही पिण वधे. तथा द्रव्य वधे पर्याय निश्चय वधे अने पर्याय वधे द्रव्य वधे वी अने नही पिण वधे.

	ક્ષેત્રથી જાણે		તે કાળથી કેટલા જાણે ?
૯	ભરતક્ષેત્ર પરિમાણ જુવે	૯	અર્ધ માસ કાળથી
૧૦	જંબુદ્વીપ જુએ તે	૧૦	એક માસ અધિક
૧૧	અઢી દ્વીપ પરિમાણ જુએ	૧૧	એક વર્ષ કાળથી
૧૨	રૂચક દ્વીપ તેરમું	૧૨	પૃથક્ વર્ષ
૧૩	સંખ્યાત દ્વીપ જુએ તે	૧૩	સંખ્યાતા કાળની વાત
૧૪	સંખ્યાત અથવા અસંખ્ય દ્વીપ	૧૪	કાળથી અસંખ્ય કાળ

સંખ્યાત યોજન પરિમાણ દ્વીપ સમુદ્ર અસંખ્યાત જોવે, અસંખ્ય યોજન પરિમાણ દ્વીપ સંખ્યાત જોવે.

હવે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ આ ચારેયમાં વૃદ્ધિ થતાં, કોની વૃદ્ધિ થાય અને કોની ન થાય તે (૪૪) યંત્ર—

કાલ વધે	ક્ષેત્ર વધે	દ્રવ્ય વધે	પર્યાય વધે
દ્રવ્ય વધે	ક્ષેત્ર કાળ ભજના	કાલ ભજના	કાલ ભજના
ક્ષેત્ર વધે	દ્રવ્ય વધે	ક્ષેત્ર ભજના	ક્ષેત્ર ભજના
ભાવ વધે	ભાવ વધે	પર્યાય વધે	દ્રવ્ય ભજના

આ યંત્રનો ભાવાર્થ :- કાલને આશ્રયીને જ્યારે અવધિજ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય ત્યારે ક્ષેત્ર, દ્રવ્ય, પર્યાય આ ત્રણેય વધે અને ક્ષેત્રની વૃદ્ધિ થયે કાલની ભજના કહેવી—વધે પણ અને ન પણ વધે. શા માટે ? ક્ષેત્ર અતિસૂક્ષ્મ છે અને કાલ સ્થૂલ-મોટો કહ્યો છે તે માટે. જો ઘણા ક્ષેત્ર વધે તો કાલ વધે અને જો થોડા ક્ષેત્ર વધે તો કાલ કંઈ પણ ન વધે, ઈતિ ભાવઃ, વળી ક્ષેત્રની વૃદ્ધિ હોય તો દ્રવ્ય અને પર્યાય નિશ્ચયથી જ વધે. શા માટે ? ક્ષેત્રથી દ્રવ્ય અતિસૂક્ષ્મ છે, એક આકાશપ્રદેશ ક્ષેત્રમાં અનંતા દ્રવ્ય સમાયેલા છે અને દ્રવ્યથી પર્યાય અતિસૂક્ષ્મ છે. શાથી ? એક દ્રવ્યમાં અનંતા પર્યાય પીત રક્ત આદિ છે, તે માટે ક્ષેત્ર વધે દ્રવ્ય, પર્યાય બંને વધે તથા દ્રવ્ય અને પર્યાયના વધે ક્ષેત્ર-કાલના વધવાની ભજના. દ્રવ્ય અને પર્યાય સૂક્ષ્મ છે અને ક્ષેત્ર કાળ મોટા છે, આ માટે વધે અને ન પણ વધે તથા દ્રવ્ય વધે પર્યાય નિશ્ચયથી વધે અને પર્યાય વધે દ્રવ્ય વધે પણ અને ન પણ વધે.

हिवै पीछे कालथी क्षेत्र सूक्ष्म कह्या ते कितरमे भाग सूक्ष्म है ते वात कहीये है. प्रथम तो काल सूक्ष्म. एक चुटकी वजातां असंख्य समय बीते. तेह थकी क्षेत्र असंख्यात गुणा सूक्ष्म. एक अंगुल मात्र क्षेत्रमे जितने आकाशप्रदेश है ते समय समय एकेक काढतां असंख्याती अवसर्पिणी बीते. क्षेत्रथी द्रव्य सूक्ष्म अनंत गुणा. एकेक प्रदेशमे अनंते द्रव्य है. ते द्रव्यथी पर्याय सूक्ष्म अनंत गुणी. एकेक द्रव्यमे अनंती है.

अथ हिवै जदा पहिलां अवधिज्ञान उपजे तदा पहिलां कौनसा द्रव्य देखे ते वात कहीये है—ते पुरुष आदिकने जद पहिलां अवधिज्ञान उपजे ते पहिलां तैजस शरीर योग्य जे द्रव्य अने भाषा योग्य जे द्रव्य ते दोनो के विचाले जे अयोग्य द्रव्य है, ते द्रव्य कैसा है ? कुछ भारी है, कुछ हलका है ते 'गुरुलघु' कहीये अने जे भारी पिण न हुइ अने हलका पिण न हुइ ते 'अगुरुलघु' कहीये. जघन्य अवधिज्ञानना धणी गुरुलघु, अगुरुलघु ए दोनोही देखे. एक कोइ तैजस शरीरके समीप है ते गुरुलघु है अने जे भाषाद्रव्यके समीप है ते अगुरुलघु है. पीछे जे जघन्य अवधि कह्या तिसके स्वरूपके वास्ते वर्गणाका स्वरूप लिख्यते—

(१) द्रव्यवर्गणा, (२) क्षेत्रवर्गणा, (३) कालवर्गणा, (४) भाववर्गणा, (५) औदारिक अयोग्य वर्गणा, (६) औदारिक योग्य वर्गणा, (७) उभय अयोग्य वर्गणा, (८) वैक्रिय योग्य वर्गणा, (९) उभय अयोग्य वर्गणा, (१०) आहारक योग्य वर्गणा, (११) उभय अयोग्य वर्गणा, (१२) तैजस योग्य वर्गणा, (१३) उभय अयोग्य वर्गणा, (१४) भाषा योग्य वर्गणा, (१५) उभय अयोग्य वर्गणा, (१६) आनप्राण योग्य वर्गणा, (१७) उभय अयोग्य वर्गणा, (१८) मन योग्य वर्गणा, (१९) उभय अयोग्य वर्गणा, (२०) कर्म योग्य वर्गणा, (२१) ध्रुव वर्गणा, (२२) योग्य ध्रुव वर्गणा, (२३) अयोग्य ध्रुववर्गणा, (२४) अध्रुववर्गणा, (२५) शून्यतरवर्गणा, (२६) अशून्यतरवर्गणा, (२७) ध्रुवानंतरवर्गणा, (२८) तनुवर्गणा, (२९) मिश्र स्कंध, (३०) अचित्त महास्कंध.

अथ वर्गणा स्वरूप—इह लोक सर्व अलोक लग पुद्गले करी भर्या है. ते पुद्गल किम किम है ते कहीये है. पुद्गलकी न्यारी न्यारी वर्गणा है. 'वर्गणा' शब्दे सरीषा सरीषा द्रव्यना थोकडा कहीए. ते वर्गणा द्रव्य, क्षेत्र, काल, भावथी चार प्रकारे है. ते किम ? एक परमाणु एकला इम जितना परमाणुया है तेहनी एक वर्गणा जाननी. दो दो परमाणु मिल रहे है तेहनी दूजी वर्गणा. इम तीन तीननी तीजी. एवं चार चारनी. इम संख्याते परमाणुये, असंख्य परमाणुये, अनंत परमाणुये तेहनी न्यारी न्यारी वर्गणा जाननी. इम द्रव्यवर्गणा अनंती होय है. इति द्रव्यवर्गणा. अथ क्षेत्र आश्री जे परमाणुया अथवा मोटा द्रव्य एके आकाशप्रदेशे रह्या ते सर्वनी एक वर्गणा. एम दो प्रदेशे रह्यानी दूजी वर्गणा. इम तां लगे लेना जां लग असंख्य प्रदेश व्यापे. तेहनी न्यारी न्यारी वर्गणा क्षेत्र आश्री असंख्याती हुइ है. तथा काल आश्री ते एक परमाणु, दो परमाणु एवं तीन, चार, संख्याते, असंख्याते, अनंते परमाणु एकठे मिले रहे है. इनमे जितन्याकी एक समयकी स्थिति है तिन सर्वकी

હવે પછી કાલથી ક્ષેત્ર સૂક્ષ્મ કહ્યા તે કેટલામાં ભાગે સૂક્ષ્મ છે, તે વાત કહીએ છીએ. પ્રથમ તો કાલ સૂક્ષ્મ, એક ચપટી વગાડતાં અસંખ્ય સમય વીતે. તે થકી ક્ષેત્ર અસંખ્યાત ગુણા સૂક્ષ્મ, એક અંગુલ માત્ર ક્ષેત્રમાં જેટલા આકાશપ્રદેશ છે તે સમય સમય એકેક કાઢતાં અસંખ્યાતી અવસર્પિણી વીતે. ક્ષેત્રથી દ્રવ્ય સૂક્ષ્મ અનંત ગુણા. એકેક પ્રદેશમાં અનંતાદ્રવ્ય છે. તે દ્રવ્યથી પર્યાય સૂક્ષ્મ અનંત ગુણા. એકેક દ્રવ્યમાં અનંતા છે.

હવે જ્યારે પહેલા અવધિજ્ઞાન ઉપજે ત્યારે પહેલાં કયું દ્રવ્ય જુએ તે વાત કહે છે—તે પુરુષ આદિકને જ્યારે પહેલાં અવધિજ્ઞાન ઉપજે ત્યારે પહેલા તૈજસ શરીર યોગ્ય જે દ્રવ્ય અને ભાષા યોગ્ય જે દ્રવ્ય તે બન્નેની વચ્ચે જે અયોગ્ય દ્રવ્ય છે, તે દ્રવ્ય કેવું છે ? કંઈક ભારે છે, કંઈક હલકું છે, તે “ગુરુલઘુ” કહેવાય અને જે ભારે પણ ન હોય અને હલકુ પણ ન હોય તે “અગુરુલઘુ” કહેવાય. જઘન્ય અવધિજ્ઞાનના ધણી ગુરુલઘુ, અગુરુલઘુ એ બન્ને જ જુએ. એક કોઈ તૈજસ શરીરની સમીપ છે તે ગુરુલઘુ છે અને જે ભાષાદ્રવ્યની સમીપ છે તે અગુરુલઘુ છે, પછી જે જઘન્ય અવધિ કહ્યા, તેના સ્વરૂપને માટે વર્ગણાનું સ્વરૂપ લખે છે—

(૧) દ્રવ્યવર્ગણા, (૨) ક્ષેત્રવર્ગણા, (૩) કાલવર્ગણા, (૪) ભાવવર્ગણા, (૫) ઔદારિક અયોગ્ય વર્ગણા, (૬) ઔદારિક યોગ્ય વર્ગણા, (૭) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૮) વૈક્રિય યોગ્ય વર્ગણા, (૯) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૧૦) આહારક યોગ્ય વર્ગણા, (૧૧) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૧૨) તૈજસ યોગ્ય વર્ગણા, (૧૩) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૧૪) ભાષા યોગ્ય વર્ગણા, (૧૫) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૧૬) આનપ્રાણ યોગ્ય વર્ગણા, (૧૭) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૧૮) મનયોગ્ય વર્ગણા, (૧૯) ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા, (૨૦) કર્મ યોગ્ય વર્ગણા, (૨૧) ધ્રુવ વર્ગણા, (૨૨) યોગ્ય ધ્રુવ વર્ગણા, (૨૩) અયોગ્ય ધ્રુવ વર્ગણા, (૨૪) અધ્રુવવર્ગણા, (૨૫) શૂન્યતરવર્ગણા, (૨૬) અશૂન્યતરવર્ગણા, (૨૭) ધ્રુવાનંતરવર્ગણા, (૨૮) તનુવર્ગણા, (૨૯) મિશ્ર સ્કંધ અને (૩૦) અચિત્ત મહાસ્કંધ.

હવે વર્ગણા સ્વરૂપ—આલોક આખો અલોક સુધી પુદ્ગલથી ભરેલો છે. તે પુદ્ગલ કયા કયા છે તે કહે છે, પુદ્ગલની જુદી જુદી વર્ગણા છે, ‘વર્ગણા’ એટલે સરખે સરખા દ્રવ્યનો સમૂહ કહેવાય, તે વર્ગણા દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવથી ચાર પ્રકારે છે, તે કઈ રીતે ? એક એક પરમાણુઓ જેટલા છે, તેની એક વર્ગણા જાણવી. બે-બે પરમાણુ મળે તેની બીજી વર્ગણા, એમ ત્રણ-ત્રણની ત્રીજી, એમ ચાર-ચારની ચોથી, એમ સંખ્યાત પરમાણુએ, અસંખ્ય પરમાણુએ, અનંત પરમાણુએ તેની જુદી જુદી વર્ગણા જાણવી. એમ દ્રવ્યવર્ગણા અનંતી હોય છે, ઈતિ દ્રવ્યવર્ગણા. હવે ક્ષેત્રને આશ્રયીને પરમાણુઓ અથવા મોટા દ્રવ્ય જે એક આકાશપ્રદેશ રહ્યા તે સર્વની એક વર્ગણા એમ બે પ્રદેશમાં રહ્યાની બીજી વર્ગણા, એમ ત્યાં સુધી લેતા જવું, જ્યાં સુધી અસંખ્ય પ્રદેશ વ્યાપે, તેની જુદી જુદી વર્ગણા ક્ષેત્રને આશ્રયીને અસંખ્યાતી થાય છે તથા કાલને આશ્રયીને તે એક પરમાણુ, બે પરમાણુ

एक वर्गणा. एकत्र दो समय रहै तेहनी दूजी वर्गणा. इम असंख्य समयस्थिति लग असंख्याती वर्गणा जान लेनी. तथा भाव आश्री तेहि ज परमाणुया कितनेक काला, कितना ही धवला, कितना नीला, कितना पीला इम वर्ण, गंध, रस, स्पर्श करी जे परमाणु न्यारा न्यारा हुइ ते सर्वनी न्यारी न्यारी अनंती वर्गणा जाननी. एवं ४ वर्गणा. तथा कितनाक पुद्गलस्कंध थोडा परमाणु अने बादर परिणामे है ते औदारिक शरीरने अयोग्य है तिस वास्ते 'औदारिक अयोग्य वर्गणा' ५ कहीये. तिसथी अधिकतर पुद्गलस्कंध औदारिक शरीरने परिणामावा योग्य है ते 'औदारिक योग्य वर्गणा.' ६ तेहथी अधिक पुद्गलमय स्कंध सूक्ष्म परिणामी है ते औदारिकने योग्य नही अने वैक्रिय आश्री थोडा परमाणु है अने बादर परिणाम है तिस वास्ते वैक्रियके काम नही आवे, इस वास्ते 'उभय अयोग्य वर्गणा' ७ कहीये. एवं कर्म योग्य वर्गणा तांइ तीन तीन वर्गणा जाननी:—एक अयोग्य, दूजी योग्य, तीजी उभय अयोग्य. अर्थ औदारिकवत्. एवं वर्गणा २० होती है. अथ २१ मी ध्रुववर्गणाना स्वरूप—कर्मवर्गणाथी अधिक पुद्गलमय एकोत्तर वृद्धिइ अनंत परमाणुरूप ध्रुववर्गणा है. इह वर्गणा चउदा रज्ज्वात्मक लोकमे सदैव पामीये, इस वास्ते 'ध्रुव वर्गणा' २१ कहीये. पिण एह एकोत्तर वृद्धिये वधती अनंती जाननी. पीछे औदारिकादि वर्गणा जगमे सदैव लाभे, तिस वास्ते तिनका नाम 'योग्य ध्रुववर्गणा' २२ कहीये. अने ए २१ मी ध्रुववर्गणा अतिसूक्ष्म परिणाम बहुद्रव्यमय भणी औदारिकादिने योग्य नही, तिस वास्ते इसकीही संज्ञा 'अयोग्य ध्रुववर्गणा' २३ है. ते ध्रुववर्गणाथी अधिक पुद्गलमय वली एक अध्रुववर्गणा है. ते पुद्गलद्रव्य चउदे रज्ज्वात्मक लोकमे 'कदे पामीये कदे नहि पामीये, इस वास्ते इसका 'अध्रुववर्गणा' २४ नाम. एह पिण एकोत्तर वृद्धि वाधती अनंती जाननी. एह पिण औदारिकादिकने योग्य नही, सूक्ष्म अने बहुद्रव्यत्वात्. तिसथी अधिक पुद्गलमय. 'शून्यतर वर्गणा' है. शून्यतर क्या कहीये ? एक परमाणु, दो परमाणु, तीन परमाणु इम एकेक परमाणु करी वर्गणा वधे तां लगे जां लगे अनंत परमाणु मिले पिण ए वर्गणा वधतां वीचमे एकोत्तर वृद्धिनी हाण पडे अने वली पांच सात परमाणु लगे एकोत्तर वृद्धि वधे अने वीचमे वली एकोत्तर वृद्धिनी हाण पडे इम एकोत्तर वृद्धि आश्री वीचमे शून्य पडे, इस वास्ते 'शून्यतर वर्गणा.' २५ एह पिण अनंती जाननी. तथा तिसथी अधिक पुद्गलमय अशून्यतर वर्गणा है. ते वर्गणामे एकोत्तर वृद्धि आश्री वीचमे शून्य न पडे, इस वास्ते 'अशून्यतर वर्गणा' २६ ऐसा नाम. एह पिण औदारिकादिने योग्य नही. तेहथी अधिक पुद्गलमय चार प्रकारे 'ध्रुवानंतर वर्गणा' है. इस जगतमे सदैव लाभे, तिस वास्ते ध्रुव अने आरंभ्या पीछे एकोत्तर वृद्धिका अंतर न पडे, इस वास्ते अनंतर दोनो, मिली 'ध्रुवानंतर' नाम. चार भेद मोटा. एकोत्तर वृद्धिये अंतर पडे पहिली. एक फेर एकोत्तर वृद्धि अनंत लग वधीने फेर मोटा अंतर ए दूजी. एवं चार जान लेनी. २७ ध्रुवानंतरथी अधिक पुद्गलमय एकोत्तर वृद्धिये वधती चार 'तनु वर्गणा' है. ते पिण ध्रुवानंतर वर्गणावत् बीच बीच अंतर पडनेसे

એમ ત્રણ, ચાર, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત પરમાણુ ભેગા મળેલાં છે, તેમાં જેટલાની એક સમયની સ્થિતિ છે, તે બધાની એક વર્ગણા, એક ત્રણ સમય રહે તેની બીજી વર્ગણા, એમ અસંખ્ય સમય સ્થિતિ સુધી અસંખ્યાતી વર્ગણા જાણી લેવી. તથા ભાવને આશ્રયીને તે જ પરમાણુઓ કેટલાક કાળા, કેટલાક સફેદ, કેટલા પીળા એમ વર્ણ, ગંધ, સ્પર્શ, રસ કરી જે પરમાણુ જુદા જુદા થાય તે બધાની જુદી જુદી અનંતી વર્ગણા જાણવી એમ ૪ વર્ગણા. તથા કેટલાક પુદ્ગલસ્કંધ થોડા પરમાણુ અને બાદર પરિણામે છે તે ઔદારિક શરીરને અયોગ્ય છે, તે માટે ‘ઔદારિક અયોગ્ય વર્ગણા’ ૫ કહેવાય, તેનાથી અધિકતર પુદ્ગલસ્કંધ ઔદારિક શરીરને પરિણમાવવા યોગ્ય છે, તે ‘ઔદારિક યોગ્ય વર્ગણા’. ૬ તેથી અધિક પુદ્ગલમય સ્કંધ સૂક્ષ્મ પરિણામી છે તે ઔદારિકને યોગ્ય નથી અને વૈકિયથી આશ્રયીને થોડા પરમાણુ છે અને બાદર પરિણામ છે, તે માટે વૈકિયને કામ નહીં આવે, તે માટે ‘ઉભય અયોગ્ય વર્ગણા’ ૭ કહેવાય, એ પ્રમાણે કર્મયોગ્ય વર્ગણા સુધી ત્રણ ત્રણ વર્ગણા જાણવી :- એક અયોગ્ય, બીજી યોગ્ય, ત્રીજી ઉભય અયોગ્ય. અર્થ ઔદારિકવત્. એમ ૨૦ વર્ગણા થાય છે. હવે ૨૧ મી ધ્રુવ વર્ગણાનું સ્વરૂપ-કર્મવર્ગણાથી અધિક પુદ્ગલમય એકોત્તર વૃદ્ધિએ અનંત પરમાણુરૂપ ધ્રુવવર્ગણા છે. આ વર્ગણા ચૌદ રજજવાત્મક લોકમાં સદૈવ મળે છે, તે માટે ‘ધ્રુવ વર્ગણા’ ૨૧ કહેવાય, પણ એક એકોત્તર વૃદ્ધિએ વધતા અનંતી જાણવી. પછી ઔદારિકાદિ વર્ગણા જગમાં સદૈવ મળે, તે માટે તેનું નામ ‘યોગ્ય ધ્રુવવર્ગણા’ ૨૨ કહેવાય અને એ ૨૧ મી ધ્રુવવર્ગણા અતિસૂક્ષ્મ પરિણામ બહુદ્રવ્યમય હોવાથી ઔદારિકાદિને યોગ્ય નથી, તે માટે તેની જ સંજ્ઞા ‘અયોગ્ય ધ્રુવવર્ગણા’ ૨૩ છે, તે ધ્રુવવર્ગણાથી અધિક પુદ્ગલમય વળી એક અધ્રુવવર્ગણા છે, તે પુદ્ગલદ્રવ્ય ચૌદેય રજજવાત્મક લોકમાં ક્યારેક મળે ક્યારેક ન મળે. તે માટે તેનું ‘અધ્રુવવર્ગણા’ ૨૪ નામ, એ પણ એકોત્તર વૃદ્ધિ વધતાં અનંતી જાણવી. એ પણ ઔદારિકાદિને યોગ્ય નથી. સૂક્ષ્મ અને ઘણા દ્રવ્યમય હોવાથી, તેથી અધિક પુદ્ગલમય ‘શૂન્યતર વર્ગણા’ છે, શૂન્યતર કોને કહેવાય? એક પરમાણુ, બે પરમાણુ, ત્રણ પરમાણુ એમ એકેક પરમાણુ કરી વર્ગણા ત્યાં લગી વધે, જ્યાં લગી અનંતા પરમાણુ મળે પણ એ વર્ગણા વધતા વચ્ચે એકોત્તર વૃદ્ધિની હાણ પડે અને વળી પાંચ સાત પરમાણુ સુધી એકોત્તર વૃદ્ધિ વધે અને વચમાં વળી એકોત્તર વૃદ્ધિની હાણ પડે. એમ એકોત્તર વૃદ્ધિને આશ્રયીને વચ્ચે શૂન્ય પડે, એ માટે ‘શૂન્યતર વર્ગણા’ ૨૫, એ પણ અનંતી જાણવી તથા તેથી અધિક પુદ્ગલમય અશૂન્યતર વર્ગણા છે. તે વર્ગણામાં એકોત્તર વૃદ્ધિને આશ્રયીને વચ્ચે શૂન્ય ન પડે, એ માટે ‘અશૂન્યતર વર્ગણા’ ૨૬ એનું નામ, એ પણ ઔદારિકાદિને યોગ્ય નથી, તેથી અધિક પુદ્ગલમય ચાર પ્રકારે ‘ધ્રુવાનંતર વર્ગણા’ છે, તે જગતમાં સદૈવ મળે, તે માટે ધ્રુવ અને આરંભ્યા પછી એકોત્તર વૃદ્ધિનું અંતર ન પડે, તે માટે અનંતર, બંને મળી ‘ધ્રુવાનંતર’ નામ, ચાર ભેદ મોટા, એકોત્તર વૃદ્ધિએ અંતર પડે પહેલી, એક પાછી એકોત્તર વૃદ્ધિ અનંત સુધી વધીને ફરી મોટું અંતર

चार प्रकारे जाननी. ते औदारिक आदि पांच शरीरने योग्य तो नही पिण अगले पुद्गलके विछडनेसे अने नवे पुद्गलके मिलनेसे घटती वधती शरीरने योग्यता अभिमुख हुइ, तिस वास्ते ते 'तनु वर्गणा' २८ नाम. ध्रुवानंतर वर्गणावत् चार भेद जानने. तेहथी अधिक पुद्गलमय एक मिश्र स्कंध है. एह स्कंध घणा सूक्ष्म है अने कुछक बादर परिणामे है. इन दोनो परिणामके वास्ते 'मिश्र स्कंध' नाम. तेहथी अधिक पुद्गलमय 'अचित्त महास्कंध' है. ते घणा पुद्गल एकठा मिली ढिग रूप होता है. ते 'अचित्त महास्कंध' विस्त्रसा परिणामे करी केवलिसमुद्धातनी परे चउदे रज्ज्वात्मक लोक व्यापे अने चार समयमे पीछे फिर कर स्वस्थानमे आवे. इम सर्व समय आठ जानने. एह स्कंध कदे हूये अने कदे नही बी होय. पुद्गल तो सर्व अचित्त ही है, तो इसका नाम 'अचित्त स्कंध' कयुं कह्या इति प्रश्न. अथ उत्तरम्-केवली जद समुद्धात करे तदा जीवना प्रदेशे करी मिश्र जे कर्मना पुद्गल तिण करी सर्व लोक व्यापे ते 'सचित्त कर्म पुद्गल' कहीये. तिसके टालने वास्ते 'अचित्त' शब्द कीधा. इति संक्षेप करके वर्गणा स्वरूपम्.

इण औदारिक आदि द्रव्यमे कौनसा गुरुलघु है अने कौनसा अगुरुलघु है ए वात कहीये है. औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तैजस ए चार द्रव्य अने तैजस द्रव्यके नजीक जे द्रव्य है (ते) सर्व द्रव्य 'गुरुलघु' है, बादर परिणाम करके, अने कार्मण, मनोद्रव्य, भाषाद्रव्य, आनप्राणद्रव्य अने भाषाद्रव्यके समीपका द्रव्य ते सर्व सूक्ष्म परिणाम करके 'अगुरुलघु' कहीये. जघन्य अवधिके विषयके ए गुरुलघु अने अगुरुलघु द्रव्य जाने देखे.

हिंवै द्रव्यकी वृद्धि हूया क्षेत्र, काल कितना वधे ए वात कहीये है. (४५) यंत्रसे इसका स्वरूप—

द्रव्यथी	क्षेत्रथी	कालथी
मनोद्रव्य देखते	लोकका संख्यातमा भाग	पल्योपमका संख्यातमा भाग
कर्मद्रव्य देखते	लोकका संख्यातमा भाग	पल्योपमका संख्यातमा भाग
ध्रुवानंतर वर्गणा, शून्यतर वर्गणा आदि देखे	चौद रज्ज्वात्मक लोक देखे	पल्योपम किंचित् न्यून देखे
तैजस, कार्मण शरीर तैजस-योग्य भाषायोग्य वर्गणा देखे.	असंख्य द्वीप, समुद्र देखे	असंख्य काल देखे

अथ परमावधि ज्ञानना धणी उत्कृष्ट कौनसा सूक्ष्म द्रव्य देखे ते वात कहीये है—क्षेत्रके एक प्रदेशे रह्या परमाणु द्वयणुक आदिक द्रव्य परमावधिनो धणी देखे. अने कार्मण शरीर देखे. कार्मण शरीर असंख्याते प्रदेश नियमा अवगाहवे है. उत्कृष्ट अवधिनो धणी जितना अगुरुलघु द्रव्य जगमे है ते सर्व देखे. जो तैजस शरीर अवधिनो धणी देखे तो कालथी दोसे नव भव लगे देखे. ते नव भव असंख्य काल प्रमाणके जानने.

એ બીજી. એમ ચાર જાણવી. ૨૭. ધ્રુવાનંતરથી અધિક પુદ્ગલમય એકોત્તર વૃદ્ધિએ વધતી ચાર ‘તનુ-વર્ગણા’ છે, તે પણ ધ્રુવાનંતર વર્ગણાવત્ વચ્ચે વચ્ચે અંતર પડવાથી ચાર પ્રકારે જાણવી, તે ઔદારિક આદિ પાંચ શરીરને યોગ્ય તો નથી પણ આગલા પુદ્ગલના જુદા પડવાથી અને નવા પુદ્ગલના મળવાથી ઘટતી વધતી શરીરની યોગ્યતાને અભિમુખ થાય, તે માટે તે ‘તનુ વર્ગણા’ ૨૮ નામ. ધ્રુવાનંતર વર્ગણાવત્ ચાર ભેદ જાણવા. તેથી અધિક પુદ્ગલમય એક મિશ્ર સ્કંધ છે, એ સ્કંધ ઘણા સૂક્ષ્મ છે અને કેટલાક બાદર પરિણામે છે. આ બંને પરિણામ છે. માટે ‘‘મિશ્ર સ્કંધ’’ નામ. તેનાથી અધિક પુદ્ગલમય ‘અચિત્ત મહાસ્કંધ’ છે, તે ઘણા પુદ્ગલ એકઠા મળી ઢગલા જેવા થાય છે, તે ‘અચિત્ત મહાસ્કંધ’. વિગ્નસા પરિણામે કરી કેવલિસમુદ્ઘાતની જેમ ચૌદેય રજજવાત્મક લોક-વ્યાપે અને ચાર સમયમાં પાછા ફરી સ્વસ્થાનમાં આવે એમ સર્વ સમય આઠ જાણવા. એ સ્કંધ ક્યારેક થાય અને ક્યારેક ન પણ થાય. પુદ્ગલ તો બધા અચિત્ત જ છે. તો આનું નામ ‘અચિત્ત સ્કંધ’ કેમ કહ્યું, તે પ્રશ્ન, અથ ઉત્તરમ્ કેવલી જ્યારે સમુદ્ઘાત કરે ત્યારે જીવના પ્રદેશે કરી મિશ્ર જે કર્મના પુદ્ગલ છે તેને કરી સર્વ લોક વ્યાપે તે ‘સચિત્ત કર્મ પુદ્ગલ’ કહેવાય. તેને ટાળવા માટે ‘અચિત્ત’ શબ્દ કહ્યો છે. ઇતિ સંક્ષેપ કરીને વર્ગણા સ્વરૂપ.

આ ઔદારિક આદિ દ્રવ્યમાં કયા ગુરુલઘુ છે, અને કયા અગુરુલઘુ છે, એ વાત કહે છે. ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તૈજસ એ ચાર દ્રવ્ય અને તૈજસ દ્રવ્યને નજીક જે દ્રવ્ય છે (તે) સર્વ દ્રવ્ય બાદર પરિણામે કરીને ‘ગુરુલઘુ’ છે અને કાર્મણ, મનોદ્રવ્ય, ભાષાદ્રવ્ય, આનપ્રાણદ્રવ્ય અને ભાષાદ્રવ્યના સમીપના દ્રવ્ય તે સર્વ સૂક્ષ્મ પરિણામ કરીને ‘અગુરુલઘુ’ કહેવાય. જઘન્ય અવધિના વિષયના એ ગુરુલઘુ અને અગુરુલઘુ દ્રવ્ય જાણે દેખે.

હવે દ્રવ્યથી વૃદ્ધિ થયે ક્ષેત્ર, કાલ કેટલા વધે. એ વાત કહે છે. (૪૫) યંત્ર દ્વારા તેનું સ્વરૂપ

દ્રવ્યથી	ક્ષેત્રથી	કાળથી
મનોદ્રવ્ય દેખે	લોકનો સંખ્યાતમો ભાગ	પલ્યોપમનો સંખ્યાતમો ભાગ
કર્મદ્રવ્ય દેખે	લોકના સંખ્યાતા ભાગોને	પલ્યોપમના સંખ્યાતા ભાગને
ધ્રુવાનંતર વર્ગણા, શૂન્યતર વર્ગણા આદિ જોવે	ચૌદ રજજવાત્મક લોક જોવે	કિંચિત્ ન્યૂન પલ્યોપમ જોવે
તૈજસ, કાર્મણ શરીર, તૈજસ યોગ્ય ભાષાયોગ્ય વર્ગણા જોવે	અસંખ્ય દ્વીપ, સમુદ્ર જોવે.	અસંખ્ય કાળ જોવે.

હવે પરમાવધિ જ્ઞાનના ધણી ઉત્કૃષ્ટથી ક્યું સૂક્ષ્મ દ્રવ્ય જુએ તે વાત કહે છે—ક્ષેત્રના એક પ્રદેશમાં રહેલા પરમાણુ દ્વયજુક આદિક દ્રવ્ય પરમાવધિનો ધણી જુએ. અને કાર્મણ શરીર જુએ. કાર્મણ શરીર અસંખ્યાતા પ્રદેશ નિયમા અવગાહે છે. ઉત્કૃષ્ટ અવધિનો ધણી જેટલા અગુરુલઘુ દ્રવ્ય જગમાં છે તે સર્વ જુએ. જો તૈજસ શરીર અવધિનો ધણી જુએ તો કાળથી બેથી નવ ભવ સુધી જુએ. તે નવ ભવ અસંખ્ય કાલ પ્રમાણના જાણવા.

हिवै परमावधिनो धणी कितना क्षेत्र जाणे अने कितना काल जाणे ए वात कहीये है.
(४६) यंत्रम्—

द्रव्यथी	क्षेत्रथी	कालथी	भावथी
सूक्ष्म, बादर सर्व रूपी द्रव्य देखे	सर्व लोक अग्निके सर्व जीवाकी सूची प्रमाण अलोकमे देखे	असंख्याती अवसर्पिणी उत्सर्पिणी काल देखे	एकेक द्रव्य प्रते संख्याता पर्याय देखे परमावधि

एह अवधि मनुष्य आश्री कहा। हिवै तिर्यच आश्री अवधिज्ञान कहीये है. पंचेन्द्रिय तिर्यच अवधिज्ञाने करी औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तैजस ए सर्व द्रव्य देखे अने इसके मापेका क्षेत्र, काल, भाव आपे विचारणा कर लेनी. एह मनुष्य तिर्यचने क्षयोपशमक अवधिज्ञान कहा।

(४७) हिवै भवप्रत्यय नारकी देवताना अवधिमे प्रथम नारकीना अवधि क्षेत्र यंत्र लिख्यते—

विषय	रत्नप्रभा	शर्कराप्रभा	वालुकाप्रभा	पंकप्रभा	धूमप्रभा	तमप्रभा	तमतमप्रभा
जघन्य	३॥ गाउ	३ गाउ	२॥ गाउ	२ गाउ	१॥ गाउ	१ गाउ	॥ गाउ
उत्कृष्ट	४ गाउ	३॥ गाउ	३ गाउ	२॥ गाउ	२ गाउ	१॥ गाउ	१ गाउ

असुर-जघन्य २५ योजन, उत्कृष्ट असंख्य द्वीप समुद्र. नवनिकाय व्यंतर-जघन्य २५ योजन, उत्कृष्ट संख्याते द्वीप. जोतिषी-जघन्य संख्याते द्वीप, उत्कृष्ट संख्यतर द्वीप.

सौधर्म	३-४	५-६	७-८	९-१२	६ ग्रैवेयक	३ ग्रैवेयक	५ अनुत्तर
ईशान	स्वर्ग	स्वर्ग	स्वर्ग	स्वर्ग			
रत्नप्रभाका नीचलाचरम अंत	दूजीका नीचला चरम अंत	त्रीजीका	चौथीका	पांचमीका चरम अंत	छठीका	सातमीका चरम अंत	किंचित् न्यून लोक सर्व

'सौधर्म' देवलोकथी नव ग्रैवेयक पर्यंत जघन्य अंगुलके असंख्यमे भाग देखे. पूर्व भव अवधि अपेक्षा सर्व विमानवासी ऊंचा तो अपनी ध्वज तांड देखे अने तिरछा असंख्य द्वीप, समुद्र देखे. असंख्यातके असंख्य भेद है.

(४८) हिवै आयु आश्री अवधिज्ञान कितना होवे है ते यंत्रात् ज्ञेयं.

अर्ध सागरथी ओछी आयुवाला	संख्याते योजन प्रमाण देखे उत्कृष्ट
पूरी अर्ध सागरनी आयुवाला देवता	असंख्य योजन प्रमाण देखे उत्कृष्ट
अर्ध सागरसे उपरंत जिसकी आयु है ते	असंख्य योजन प्रमाण देखे उत्कृष्ट

હવે પરમાવધિના ધણી કેટલા ક્ષેત્ર જાણે અને કેટલા કાલ જાણે, એ વાત કહે છે, (૪૬) યંત્ર—

દ્રવ્યથી	ક્ષેત્રથી	કાલથી	ભાવથી
સૂક્ષ્મ, બાદર સર્વ રૂપી દ્રવ્ય જુએ	સર્વ લોક, અગ્નિના સર્વ જીવોની સૂચિ પ્રમાણ અલોકમાં જુએ	અસંખ્યાતી અવસર્પિણી, ઉત્સર્પિણી કાલ જુએ.	એકેક દ્રવ્ય પ્રતિ સંખ્યાતા પર્યાય જુએ પરમાવધિ.

એ અવધિ મનુષ્યને આશ્રયીને કહ્યા. હવે તિર્યચને આશ્રયીને અવધિજ્ઞાન કહે છે. પંચેન્દ્રિય તિર્યચ અવધિજ્ઞાને કરી ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તૈજસ એ સર્વ દ્રવ્ય જુએ અને તેના માપનું ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ સ્વયં વિચારણા કરી લેવી. આ મનુષ્ય તિર્યચને ક્ષાયોપશમિક અવધિજ્ઞાન કહેવાય છે.

(૪૭) હવે ભવપ્રત્યય નારકી દેવતાના અવધિમાં પ્રથમ નારકીનું અવધિ ક્ષેત્ર-યંત્ર લખે છે—

વિષય	રત્નપ્રભા	શર્કરાપ્રભા	વાલુકાપ્રભા	પંકપ્રભા	ધૂમપ્રભા	તમપ્રભા	તમતમપ્રભા
જઘન્ય	૩૦ ગાઉ	૩ ગાઉ	૨૦ ગાઉ	૨ ગાઉ	૧૦ ગાઉ	૧ ગાઉ	૧ ગાઉ
ઉત્કૃષ્ટ	૪ ગાઉ	૩૦ ગાઉ	૩ ગાઉ	૨૦ ગાઉ	૨ ગાઉ	૧૦ ગાઉ	૧ ગાઉ

અસુર-જઘન્ય ૨૫ યોજન, ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્ય દ્વીપ સમુદ્ર. નવનિકાય વ્યંતર-જઘન્ય ૨૫ યોજન, ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતા દ્વીપ. જ્યોતિષી-જઘન્ય સંખ્યાતા દ્વીપ, ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યતર દ્વીપ.

સૌધર્મ ઈશાન	૩-૪ સ્વર્ગ	૫-૬ સ્વર્ગ	૭-૮ સ્વર્ગ	૯-૧૨ સ્વર્ગ	૬ ગ્રૈવેયક	૩ ગ્રૈવેયક	૫ અનુતર
રત્નપ્રભાનો નીચલો ચરમ અંત	બીજીનો નીચલો ચરમ અંત	ત્રીજીનો	ચોથીનો	પાંચમીનો ચરમ અંત	છઠ્ઠીનો	સાતમીનો ચરમ અંત	કિંચિત્ ન્યૂન સર્વ લોક

“સૌધર્મ” દેવલોકથી નવ ગ્રૈવેયક પર્યંત જઘન્ય અંગુલનો અસંખ્યમો ભાગ જુએ. પૂર્વ ભવ અવધિ અપેક્ષા સર્વ વિમાનવાસી ઊંચા તો પોતાના ધ્વજ સુધી જુએ અને તિચ્છર્ષ (ત્રાંસા) અસંખ્ય દ્વીપ, સમુદ્ર જુએ. અસંખ્યાતના અસંખ્ય ભેદ છે.

(૪૮) હવે આયુને આશ્રયીને અવધિજ્ઞાન કેટલું થાય છે, તે યંત્ર દ્વારા જાણવું

અર્ધ સાગરથી ઓછી આયુવાળા	ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાત યોજન પ્રમાણ જુએ
પૂરી અર્ધ સાગરની આયુવાળા દેવતા	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્ય યોજન પ્રમાણ જુએ
અર્ધસાગરથી ઉપરાંત જેની આયુ છે તે	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્ય યોજન પ્રમાણ જુએ

(४९)

०	जघन्य अवधि	उत्कृष्ट अवधि	मध्यम अवधि	अभ्यन्तर	बाह्य	देश अवधि	सर्व अवधि
देव नरक	०	०	अस्ति	अस्ति	०	अस्ति	०
तिर्य्यच	अस्ति	०	अस्ति	०	अस्ति	अस्ति	०
मनुष्य	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति

(५०)

०	अनुगामी	अननुगामी	वर्धमान	होयमान	प्रतिपाति	अप्रति- पाति	अव- स्थित	अनव- स्थित
देव नरक	अस्ति	०	०	०	०	अस्ति	अस्ति	०
मनुष्य	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति
तिर्य्यच	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति	अस्ति

ए यंत्र दोनो प्रसंगात्. तथा उत्कृष्ट अवधिज्ञान दो प्रकारे है—एक प्रतिपाति, दूजा अप्रतिपाति. जो उत्कृष्ट चौद रज्ज्वात्मक लोक लगे व्यापे पिण अगाडी अलोकमे एक प्रदेश तक (भी) व्यापणेकी शक्ति नही तां लग अवधिज्ञान 'प्रतिपाति' कहिये, अने जे अवधि अलोकमे एके प्रदेशे व्यापे ते 'अप्रतिपाति.' इति क्षेत्रप्रमाण द्वार द्वितीय.

हियै तीजा संस्थान द्वार—जघन्य अवधिज्ञानका संस्थान पाणीके बिंदुवत् गोल है. अने उत्कृष्ट अवधिज्ञान वर्तुल आकारे ज हुइ, पिण कुछक लांबे आकारे हुइ. कस्मात् ? शरीरके चारों ओर अग्निके जीवांकी सूची फेरणे करी उत्कृष्ट अवधिका क्षेत्र कहा है. अने शरीरका कोठा तो वर्तुल नही किन्तु कुछक लांबा है, इस वास्ते उत्कृष्ट अवधिज्ञानका संस्थान वर्तुल अने कुछक लांबा है. मध्यम अवधिज्ञानका संस्थान विचित्र प्रकारना है. ते यंत्रसे जानना. किंचित् संस्थान ज्ञानका.

(५१) (नारक आदिका अवधिका संस्थान)

नारकीनो अवधि	भवनपति	मनुष्य तिर्य्यच	व्यन्तर	जोतिषी	१२ देवलोक	९ ग्रैवेयक	५ अनुत्तर
त्रापाने आकारे जिस करके नदीना पाणी तरीये ते 'त्रापु' कहिये तद्वत् संस्थाने	धान्य भरणेका ठेका तेहने संस्थाने	नाना प्रकारना संस्थान असंख्य भेदे	पडहा बीचमे तो मोटा अने दोनो पासे सम तेहने संस्थाने	झालर ते डौरूवजन्तर तेहने संस्थाने	मृदंगने आकारे एक पासे चौडा, दूजे पासे सांकडा	फूलनी चंगेरी- वत्	बालिकानो चोल जे बाल- कने माथे उपर पिहरणनी परे शरीरे पहेरे तद्वत्

(૪૯)

○	જઘન્ય અવધિ	ઉત્કૃષ્ટ અવધિ	મધ્યમ અવધિ	અત્યંતર	બાહ્ય	દેશ અવધિ	સર્વ અવધિ
દેવ, નરક	○	○	અસ્તિ	અસ્તિ	○	અસ્તિ	○
તિર્યંચ	અસ્તિ	○	અસ્તિ	○	અસ્તિ	અસ્તિ	○
મનુષ્ય	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ

(૫૦)

○	અનુગામી	અનનુગામી	વર્ધમાન	હીયમાન	પ્રતિપાતિ	અપ્રતિ- પાતિ	અવ- સ્થિત	અનવ- સ્થિત
દેવ, નરક	અસ્તિ	○	○	○	○	અસ્તિ	અસ્તિ	○
મનુષ્ય	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ
તિર્યંચ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ	અસ્તિ

આ યંત્ર બંને પ્રસંગો દ્વારા. તથા ઉત્કૃષ્ટ અવધિજ્ઞાન બે પ્રકારે છે—એક પ્રતિપાતિ, બીજું અપ્રતિપાતિ, જે ઉત્કૃષ્ટા ચૌદ રજજવાત્મક લોક સુધી વ્યાપે પણ આગળ અલોકમાં એક પ્રદેશ સુધી પણ વ્યાપવાની શક્તિ નથી, ત્યાં સુધી અવધિજ્ઞાન ‘પ્રતિપાતિ’ કહેવાય છે અને જે અવધિ અલોકમાં એક પણ પ્રદેશમાં વ્યાપે તે ‘અપ્રતિપાતિ’. ઇતિ ક્ષેત્રપ્રમાણ દ્વાર દ્વિતીય.

હવે ત્રીજું સંસ્થાન દ્વાર—જઘન્ય અવધિજ્ઞાનનું સંસ્થાન પાણીના બિંદુની જેમ ગોળ છે, અને ઉત્કૃષ્ટ અવધિજ્ઞાન વર્તુળ આકારે જ થાય, પણ કંઈક લાંબા આકારે થાય. કેમ? શરીરની ચારે તરફ અગ્નિના જીવોની સૂચી ફેરવવાને કારણે ઉત્કૃષ્ટ અવધિનું ક્ષેત્ર કહ્યું છે અને શરીરના કોઈ તો વર્તુળ નથી, પરંતુ કંઈક લાંબા છે, તે માટે ઉત્કૃષ્ટ અવધિજ્ઞાનનું સંસ્થાન વર્તુળ અને કાંઈક લાંબું છે. મધ્યમ અવધિજ્ઞાનનું સંસ્થાન વિચિત્ર પ્રકારનું છે. તે યંત્રથી જાણવું જ્ઞાનનું કિંચિત્ સંસ્થાન

(૫૧) (નારક આદિના અવધિનું સંસ્થાન)

નારકીનો અવધિ	ભવનપતિ	મનુષ્ય તિર્યંચ	વ્યંતર	જ્યોતિષી	૧૨ દેવલોક	૯ ગ્રૈવેયક	૫ અનુત્તર
(તરાપા) ત્રાપાને આકારે નદીનું પાણી જેનાથી તરીએ તે ‘ત્રાપુ’ કહે- વાય તદ્દત્ સંસ્થાન	ધાન્ય ભરવાના પ્યાલા તેને સંસ્થાને	નાના - પ્રકારના સંસ્થાન અસંખ્ય ભેદે	પટલ વચ્ચે તેથી મોટા અને બન્ને બાજુ- એથી સમ તેને સંસ્થાને	ઝાલર તે ઝીરુવજંતર તેને સંસ્થાને	મૃદંગને આકારે તેને સંસ્થાને એકબાજુથી પછીબુને બીજીબાજુ સાંકડુ	ફૂલની ચંગેરી- વત્	બાલિકાનો ચોલ જે બાલિકાને માથા ઉપરથી શરીરે પહેરાય છે. આ કન્યા- ચોલક તરીકે ઓળખાય છે તદ્દત્

भवनपति व्यंतरनो अवधिज्ञान ऊंचा घणा अने और देवताके नीचा घणा तथा नारकी, जोतिषीने तिरछा घणा अने मनुष्य, तिर्यचने ऊंचा बी हुई अने नीचा बी होवे अने थोडा बी होवे अने घणा बी होवे, तिस वास्ते विचित्र कहा। इति संस्थानद्वार ३.

हिवै चौथा अनुगामीद्वार. अवधिज्ञान दो प्रकारे है. एक अनुगामिक १ अननुगामी २. जिस पुरुषकूं अवधिज्ञान उपना ते पुरुषके साथ ही अवधिज्ञान चाले, अलग न रहे, जिम हस्तगत दीवा जिहां जाय तिहां साथ ही आवे तिम अवधिज्ञान पुरुषके साथ ही आवे ते 'अनुगामिक', अने जे अवधि पुरुषको जौनसे क्षेत्रे उपना है ते अवधिज्ञान तिस ही ज क्षेत्रे रहै, पुरुष साथ अन्यत्र जगे न जाय जिम सांकले बांध्या दीवा जिहां है तिहां ही रहै तिम ते अवधिज्ञान जिस क्षेत्रे उपना तिहां ही प्रकाश करे, पुरुष चले साथ न चले अने तेही पुरुष जदि फिरकर तिस ही क्षेत्रमे आवे तदा अवधिज्ञान फेर होवे ते 'अननुगामिक' अवधिज्ञान कहिये. हिवे तिहना स्वरूप लिखिये है—

अनुगामी १ अननुगामी २ मिश्र कया कहिए ? जे अवधिज्ञान उपना एक पासेका तो तिहां ही रहै अने दूजे पासेका पुरुषके साथ चाले ते 'मिश्र' अवधिज्ञान कहिये. फिरकर तिस ही क्षेत्रमे आवे तो चारो ओर फेर देखने लगे है. एह अवधि मनुष्य, तिर्यचने होता है. ए अनुगामी द्वार ४. (५२) हिवे अवस्थित द्वार पांचमा कहिये है.—

स्थिति	क्षेत्र आश्री स्थिति १	उपयोग आश्री स्थिति २	गुण आश्री स्थिति ३	पर्याय आश्री स्थिति ४	लब्धि आश्री स्थिति ५
अवधि- ज्ञानकी पांच प्रकारे	३३ सागरोपम अनुत्तर विमानके देवता आश्री	अंतर्मुहूर्त उपरांत एक द्रव्यमे उप- योग नहीं रहै है	आठ समयेसे उपरांत गुणमे उपयोग नहीं रहै है	पर्याय सात समय प्रमाण उपयोग रहै	लब्धि आश्री ६६ सागर साधिक

हिवै चल द्वार ६—जे अवधिज्ञान वधे बी अने घटे बी ते 'चल' अवधिज्ञान कहिये. ते छ प्रकारे वधे अने छ प्रकारे हान होय ते.

(५३) यंत्रसे स्वरूप हान अने वृद्धिका जानना—

संख्या	अनंत भाग १	असंख्य भाग २	संख्यात भाग ३	संख्यात गुण ४	असंख्य गुण ५	अनंत गुण
अधिक	असत् १०० कल्पना ९९	१०० ९८	१०० ९०	१०० १०	१०० २	१०० १
हीन	असत् ९९ कल्पना १००	९८ १००	९० १००	१० १००	२ १००	१ १००

ભવનપતિ વ્યંતરને અવધિજ્ઞાન ઉપરની દિશા તરફ વધુ અને અન્ય દેવતાને નીચેની તરફ તથા નારકી, જ્યોતિષીને તિર્યગ્ દિશા તરફ વધુ અને મનુષ્ય, તિર્યચને ઉપરની દિશાનું પણ થાય અને નીચેની દિશાનું પણ થાય અને થોડું પણ થાય અને ઘણું પણ થાય, તે માટે વિચિત્ર કહ્યું છે, ઈતિ સંસ્થાનદ્વાર ૩.

હવે ચોથું અનુગામીદ્વાર. અવધિજ્ઞાન બે પ્રકારે છે. એક અનુગામિક ૧. અનનુગામી ૨. જે પુરુષને અવધિજ્ઞાન ઉપન્યું તે પુરુષની સાથે જ અવધિજ્ઞાન ચાલે, અલગ ન રહે, જેમ હાથમાં રહેલો દીવો જ્યાં જઈએ ત્યાં સાથે જ આવે તેમ અવધિજ્ઞાન પુરુષની સાથે જ આવે તે ‘અનુગામિક’ અને જે અવધિ પુરુષને જે ક્ષેત્રે છે, તે અવધિજ્ઞાન તે જ ક્ષેત્રે રહે, પુરુષ સાથે અન્યત્ર જગ્યાએ ન જાય, જેમ સાંકળે બાંધેલો દીવો જ્યાં છે ત્યાં જ રહે, તેમ તે અવધિજ્ઞાન જે ક્ષેત્રમાં જન્મે ત્યાં જ પ્રકાશ કરે, પુરુષ ચાલે ત્યારે સાથે ન ચાલે અને તે જ પુરુષ જ્યારે ફરીને તે જ ક્ષેત્રમાં આવે ત્યારે ફરી અવધિજ્ઞાન થાય તે ‘અનનુગામિક’ અવધિજ્ઞાન કહેવાય, હવે તેનું સ્વરૂપ લખે છે—

અનુગામી ૧ અનનુગામી ૨ મિશ્ર ૩. મિશ્ર કોને કહેવાય ? જે અવધિજ્ઞાન થતાં એક દેશનું તો ત્યાં જ રહે અને બીજી બાજુનું પુરુષની સાથે ચાલે તે ‘મિશ્ર’ અવધિજ્ઞાન કહે છે. ફરીને તે જ ક્ષેત્રમાં આવે તો ચારે કોર પાછું જોવા લાગે છે. આ અવધિ, મનુષ્ય તિર્યચને થાય છે, એ અનુગામી દ્વાર ૪ (૫૨) હવે અવસ્થિત દ્વાર પાંચમું કહે છે—

સ્થિતિ	ક્ષેત્રને આશ્રયીને સ્થિતિ ૧	ઉપયોગ આશ્રયીને સ્થિતિ ૨	ગુણ આશ્રયીને સ્થિતિ ૩	પર્યાયને આ ૦ સ્થિતિ ૪	લબ્ધિને આ ૦ સ્થિતિ ૫
અવધિ-જ્ઞાનની પાંચ પ્રકારે	૩૩ સાગરોપમ અનુત્તર વિમાનના દેવતાને આશ્રયીને	અંતર્મુહૂર્ત ઉપરાંત એક દ્રવ્યમાં ઉપયોગ નથી રહેતો	આઠ સમયથી ઉપરાંત ગુણમાં ઉપયોગ નથી રહેતો	પર્યાયમાં સાત સમય પ્રમાણ ઉપયોગ રહે	લબ્ધિને આ ૦ ૬૬ સાગર સાધિક

હવે ચલ દ્વાર ૬—જે અવધિજ્ઞાન વધે પણ અને ઘટે પણ તે ‘ચલ’ અવધિજ્ઞાન કહે છે. તે છ પ્રકારે વધે અને ૬ પ્રકારે હાનિ થાય છે તે.

(૫૩) યંત્રથી હાન અને વૃદ્ધિનું સ્વરૂપ જાણવું—

સંખ્યા	અનંત ભાગ ૧	અસંખ્ય ભાગ ૨	સંખ્યાત ભાગ ૩	સંખ્યાત ગુણ ૪	અસંખ્ય ગુણ ૫	અનંત ગુણ
અધિક	અસત્ ૧૦૦ કલ્પના ૯૯	૧૦૦ ૯૯	૧૦૦ ૯૦	૧૦૦ ૧૦	૧૦૦ ૨	૧૦૦ ૧
હીન	અસત્ ૯૯ કલ્પના ૧૦૦	૯૯ ૧૦૦	૯૦ ૧૦૦	૧૦ ૧૦૦	૨ ૧૦૦	૧ ૧૦૦

(५४) हिवै ए छ प्रकारमे अवधिज्ञाननी वृद्धि हान कितने प्रकारे है ते यंत्रमे स्वरूप लिख्या—

संख्या	क्षेत्र आश्री हान वृद्धि	काल आश्री हान वृद्धि	द्रव्य आश्री हान वृद्धि	पर्याय आश्री हान वृद्धि
हान ६ प्रकारे, वृद्धि ६ प्रकारे	असंख्य भाग हानि वृद्धि, असंख्य गुण हानि वृद्धि, संख्यात भाग हा० वृ०, संख्यात गुण हा० वृ० ४	असं० भाग हा० वृ० असं० गुण हा० वृ० सं० भाग हा० वृ० सं० गुण हा० वृ० ४	अनंत भाग हा० वृ० अनंत गुणा हा० वृ० २ द्रव्य घणा वधे घटे अस्मात् २	'षट् प्रकारे हान वृद्धि छ प्रकारका स्वरूप यंत्रसे जानना

इति छठा चल द्वार संपूर्णम् ।

हिवै ७ मा तीव्र मंद द्वार कहीये है—किताएक अवधिज्ञान फाडारूप हुइ थोडासा दीसे अने बीचमे वली न दीसे, थोडेसे अंतरमे फेर दीसे, स्थापना ०००. इम फाडा रूप जानना. जिम जालीमे दीवेका तेज पडे छिद्रमे तो तेज है अने ओर जगे नही ते तेज फाडा फाडा रूप दीसे तिम जे अवधिज्ञाने करी किहां दीसे अने किहां नही दीसे, लगत मार प्रकाश न हुइ ते 'फाडारूप' अवधिज्ञान कहाता है. ते अवधिज्ञानना फाडा किताना होवे ते वात कहीये है—

एक जीवने अवधिज्ञानका फाडा संख्याता अने असंख्याता हुइ पिण ते जीव जदा एक फाडा देखे तदा सर्व ही फाडा देखे. जिस वास्ते जीवके उपयोग एक ज होय है. एक वार दो उपयोग न हुइ, तिस वास्ते सर्व फाडयामे एक वार एकठा ही उपयोग जानना. हिवै ते फाडा तीन प्रकारना है—कितनाक तो अनुगामिक १, कितनाक अननुगामिक २, कितनाक मिश्र ३. तीनाका अर्थ उपरवत्. तथा ते फाडा वली तीन प्रकारे है—एक प्रतिपाति है १, कितनेक अप्रतिपाति २, कितनेक मिश्र ३. हिवै जे अवधि उपजीने फाडारूप ते कितनाक काल रहीने विणसे ते फाडा 'प्रतिपाति' कहीये १, कितनाक न विणसे ते 'अप्रतिपाति' २, अने जे कितनेक फाडे प्रतिपाति अने अप्रतिपाति ते 'मिश्र' ३. ए अवधि मनुष्य, तिर्यचने हुइ पिण देव, नरकने नही. अनुगामी अप्रतिपाति फाडारूप अवधिज्ञान 'तीव्र' चोखे परिणामे करी उपजे ते फाडा 'तीव्र' कहीये है. अने अननुगामी प्रतिपाति फाडारूप अवधि मंद परिणामे करी उपजे है, तिस वास्ते 'मंद' कहीये है. इति तीव्र मंद द्वार ७.

अथ प्रतिपाति द्वारा—अवधिज्ञानका एक समये उपजणा अने विणसना कहीए है. जे अवधि जीवके एके दिशे उपजे ते 'बाह्य' अवधिज्ञान कहीये. अथवा जे जीवके सर्व फा(पा)से फाडारूप अवधि हुइ ते 'बाह्य' अवधिज्ञान कहीये. ते बाह्य अवधिका उपजणा अने विणसना अने दोनो द्रव्य, क्षेत्र, काल, भाव आश्री एक समयमें हुइ ते किम द्रव्य आश्री ते बाह्य अवधि एक समयसे उपजणा

(૫૪) હવે એ છ પ્રકારમાં અવધિજ્ઞાનની વૃદ્ધિ હાનિ કેટલા પ્રકારે છે, તે યંત્રમાં સ્વરૂપ લખ્યું છે—

સંખ્યા	ક્ષેત્રને આશ્રયીને હાનિ-વૃદ્ધિ	કાલને આશ્રયીને હાનિ-વૃદ્ધિ	દ્રવ્યને આશ્રયીને હાનિ-વૃદ્ધિ	પર્યાયને આશ્રયીને હાનિ-વૃદ્ધિ
હાનિ ૬ પ્રકારે વૃદ્ધિ ૬ પ્રકારે	અસંખ્યાત ભાગ હાનિ-વૃદ્ધિ, અસં. ગુણહાનિ-વૃદ્ધિ સં. ભાગ હા. વૃ સંખ્યાત ગુણ હા. વૃ. ૪	અસં. ભાગ હા. વૃ. અસં. ગુણ હા. વૃ. સં. ભાગ હા. વૃ. સં. ગુણ હા. વૃ. ૪	અનંત ભાગ હા. વૃ. અનંત ગુણ હા. વૃ. ૨ દ્રવ્ય ઘણા વધે ઘટે એમાંથી ૨	છ પ્રકારે હાનિ વૃદ્ધિ છ પ્રકારનું સ્વરૂપ યંત્રથી જાણવું

ઈતિ છઠ્ઠું ચલ દ્વાર સંપૂર્ણમ્.

હવે ૭મું તીવ્ર મંદ દ્વાર કહે છે—કેટલાક અવધિજ્ઞાન ફાડારૂપ હોવાથી થોડાક દેખાય અને વચ્ચે વળી ન દેખાય, થોડાંક અંતરમાં પાછું દેખાય, સ્થાપના ૐ. એમ ફાડા રૂપ જાણવા. જેમ જાળીમાં દીવાનું તેજ પડે છિદ્રમાં તો તેજ છે અને બીજી જગ્યાએ નહીં, તે તેજ ફાડા ફાડા રૂપ દેખાય. તેમ જે અવધિજ્ઞાને કરી ક્યાંક દેખાય અને ક્યાંક ન દેખાય, લગાતાર માર પ્રકાશ ન થાય તે ‘ફાડારૂપ’ અવધિજ્ઞાન કહેવાય છે, તે અવધિજ્ઞાનના ફાડા કેટલા થાય તે વાત કહે છે.

એક જીવને અવધિજ્ઞાનના ફાડા સંખ્યાતા અને અસંખ્યાતા હોય, પણ તે જીવ જ્યારે એક ફાડા જુએ ત્યારે બધા જ ફાડા જુએ. કારણ કે, જીવને ઉપયોગ એક જ હોય છે. એક વખતે બે ઉપયોગ ન હોય, તે માટે બધા ફાડિયાંનો એક વારે ભેગો જ ઉપયોગ જાણવો. હવે તે ફાડા ત્રણ પ્રકારનાં છે, કેટલાક તો અનુગામિક ૧, કેટલાક અનનુગામિક ૨, કેટલાક મિશ્ર ૩ ત્રણેનો અર્થ ઉપરની જેમ. તથા તે ફાડા વળી ત્રણ પ્રકારે છે. એક પ્રતિપાતિ છે ૧, કેટલાક અપ્રતિપાતિ ૨, કેટલાક મિશ્ર ૩. હવે જે અવધિ ફાડારૂપ ઉપજીને તે કેટલોક કાળ રહીને નાશ પામે તે ફાડા ‘પ્રતિપાતિ’ કહેવાય ૧, કેટલાક ન વિણસે તે ‘અપ્રતિપાતિ’ ૨, અને જે કેટલાક ફાડા પ્રતિપાતિ અને અપ્રતિપાતિ તે ‘મિશ્ર’ ૩. આ અવધિ મનુષ્ય, તિર્યચને થાય પણ દેવ, નરકને ન થાય, અનુગામી અપ્રતિપાતિ ફાડારૂપ અવધિજ્ઞાન ‘તીવ્ર’ યોખ્યા પરિણામે કરી ઉપજે તે ફાડા ‘તીવ્ર’ કહેવાય અને અનનુગામી પ્રતિપાતિ ફાડારૂપ અવધિ મંદ પરિણામે કરી ઉપજે છે, તેથી ‘મંદ’ કહે છે, ઈતિ તીવ્ર મંદ દ્વાર ૭.

હવે પ્રતિપાતિ દ્વાર—અવધિજ્ઞાન એક સમયમાં ઉપજે અને વિનાશ પામે (વિનષ્ટ થવું) તે કહે છે. જે અવધિજીવની એક દિશામાં ઉપજે તે ‘બાહ્ય’ અવધિજ્ઞાન કહેવાય છે અથવા જે જીવના સર્વ ફાડારૂપ અવધિ થાય તે ‘બાહ્ય’ અવધિજ્ઞાન કહેવાય, તે બાહ્ય અવધિનું ઉપજવું=ઉત્પાત અને નષ્ટ થવું=પ્રતિપાત અને બંને (=તદુભય) દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવને આશ્રયીને એક સમયમાં થાય.

बी विणसना बी अने दोनो वात पिण हुइ है. दावानलने दृष्टांते करी जिम दावनल एक पासे बूझे अने दूजे पासे वधे तिम कितनाक अवधिज्ञान एक पासे नवा उपजे अने दूजे पासे आगला अवधि विणसे, इस वास्ते एक समयमां कदे दो वात पिण होय है. तथा कितनाक अवधिज्ञान जीवके शरीरके थकी सर्व पासे प्रकाश करे ते शरीर विचाले फाडा कुछ बी नही होय ते 'अभ्यंतर' अवधि कहीये. जिम दीवानी कांति दीवाथी अलग नही है, चारो ओर प्रकाश करे तिम अवधि पिण ऐसा हूये ते 'अभ्यंतर' अवधिज्ञाननो उत्पाद अने विनाश ए दो वाते एक समयमे न होवे, एके समयमे एक ज वात हुइ. जिम दीवा उपजे एक समय अने विणसनेका अन्य समय तिम अभ्यंतर अवधिके एक समय एक ही वात होय. हिवै अवधिज्ञाने करी जदा एक द्रव्य देखे तदा पर्याय कितना देखे ए वात कहीये है—जदा एक द्रव्य परमाणु प्रमुख अवधि करी देखे तदा द्रव्यना पर्याय संख्याता देखे अने असंख्याता देखे, जघन्य तो चार पर्याय-रूप, रस, गंध, स्पर्श ए चार देखे. एह आठमा उत्पाद प्रतिपातद्वार संपूर्णम्.

(५५) हिवै ज्ञान दर्शन विभंग एह तीन द्वार कहे है, ते यंत्रम्—

ज्ञान १	दर्शन २	विभंग ३
जिस अवधिज्ञाने करी विशेष जाणे ते 'साकार ज्ञान' कहीए.	सामान्य जाणे, पिण विशेष न जाणे ते 'अनाकार दर्शन' कहीए	समदृष्टिका तो ज्ञान कहीए अने मिथ्यात्वीके ते 'विभंगज्ञान' कहीए.
स्वामी-समदृष्टि मिथ्यादृष्टि	समदृष्टि मिथ्यादृष्टि	मिथ्यादृष्टि

भवनपतिसे लेकर नव ग्रैवेयक पर्यंत ते सर्व देवताना अवधिज्ञान अने विभंग ज्ञान क्षेत्र, काल आश्री दोनो सरीखा जानना. द्रव्य, पर्याय आश्री विशेष कुछ है. चोखे ज्ञान विना विशेष न जाणे ते समदृष्टिके चोखा है अने 'अनुत्तर' विमानवासी देवताने अवधिज्ञान होय है पिण विभंग नही. ते पांच 'अनुत्तर' विमानवासी देवताके जे अवधिज्ञान हुइ ते क्षेत्र, काल आश्री असंख्य विषय करके असंख्याता जानना, अने द्रव्य, पर्याय विषय आश्री ते ज्ञान अनंता कहीए. ए ज्ञान, दर्शन, विभंगरूप तीन द्वार वखाणेया. इति द्वारम् ९।१०।११.

अथ १२मा 'देश' द्वार लिख्यते—नारकी, देवता अने तीर्थकर[पति]नो ज्ञानथी अबाह्य हुइ एहने शरीरसूं संबंध प्रदीपनी परे सर्व दिशे प्रकाशक इनका अवधिज्ञान जानना. एतले नारकी, देवता, तीर्थकर ए अवधि करी सर्व दिशे देखे, तथा शेष तिर्यच, मनुष्य देशथी बी देखे अने सर्वथी बी देखे. तथा नारकी, देव, तीर्थकर एहने अवधिज्ञान निश्चय होय, ओरोके भजना जाननी. ए बारमा देशद्वार.

अथ क्षेत्रने मेले अवधिज्ञानका संख्यात असंख्यातपणा 'कथ्यते—जे अवधि जीवना शरीरसूं संबद्ध हुइ दीवानी कातिनी परे अलग न हुइ ते 'संबंध अवधिज्ञान' कहीए, अने जे अवधि

તે “કિમ્” દ્રવ્ય-આશ્રયીને તે બાહ્ય અવધિ એક સમયમાં ઉપજે પણ નષ્ટ પણ થાય અને બંને વાત પણ થાય છે. દાવાનળના દૃષ્ટાંતથી, જેમ દાવાનળ એક તરફ બૂઝાય અને બીજી તરફ વધે તેમ કેટલાક અવધિજ્ઞાન એક તરફ નવું ઉપજે અને બીજી તરફ આગળનું અવધિ નષ્ટ થાય, એથી એક સમયે ક્વચિત્ બે વાત પણ હોય છે તથા કેટલાક અવધિજ્ઞાન જીવના શરીરથી બધી દિશામાં પ્રકાશ કરે તે શરીર વચ્ચે ફાડા કંઈ પણ ન હોય તે ‘અભ્યંતર’ અવધિ કહેવાય, જેમ દીવાની કાંતિ દીવાથી અલગ નથી. ચારે તરફ પ્રકાશ કરે તેમ અવધિ પણ એવું થાય, તે ‘અભ્યંતર’ અવધિજ્ઞાનનો ઉત્પાદ અને વિનાશ એ બે વાત એક સમયમાં ન થાય, એક સમયમાં એક જ વાત થાય, જેમ દીવો ઉપજવાનો એક સમય અને નાશ થવાનો અન્ય સમય તેમ અભ્યંતર અવધિને એક સમયે એક જ વાત થાય. હવે અવધિજ્ઞાને કરી જ્યારે એક દ્રવ્ય જુએ ત્યારે પર્યાય કેટલા જુએ એ વાત કહે છે—જ્યારે એક દ્રવ્ય પરમાણુ પ્રમુખ અવધિ કરી જુએ ત્યારે દ્રવ્યના પર્યાય સંખ્યાત અને અસંખ્યાત જુએ. જઘન્ય તો ચાર પર્યાય, રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ એ ચાર જુએ. આ આઠમો ઉત્પાદ પ્રતિપાતદ્વાર સંપૂર્ણમ્ (૫૫) હવે જ્ઞાન-દર્શન-વિભંગ એ ત્રણ દ્વાર કહે છે. તે યંત્ર—

જ્ઞાન ૧	દર્શન ૨	વિભંગ ૩
જે અવધિજ્ઞાને કરી વિશેષ જાણે તે ‘સાકાર જ્ઞાન’ કહેવાય	સામાન્ય જાણે, પણ વિશેષ ન જાણે તે ‘અનાકાર દર્શન’ કહેવાય	સમદૃષ્ટિનું તો જ્ઞાન કહેવાય અને મિથ્યાનું તે ‘વિભંગ જ્ઞાન’ કહેવાય
સ્વામી-સમદૃષ્ટિ-મિથ્યાદૃષ્ટિ	સમદૃષ્ટિ-મિથ્યાદૃષ્ટિ	મિથ્યાદૃષ્ટિ

ભવનપતિથી લઈને નવ ઐવેયક પર્યંત તે સર્વ દેવતાના અવધિજ્ઞાન અને વિભંગ જ્ઞાન ક્ષેત્ર, કાળને આશ્રયીને બન્ને સરખા જાણવા, દ્રવ્ય, પર્યાયને આશ્રયીને વિશેષ કંઈક છે, ચોખ્ખા (શુદ્ધ) જ્ઞાન વિના વિશેષ ન જાણે તે સમદૃષ્ટિના શુદ્ધ છે અને ‘અનુત્તર’ વિમાનવાસી દેવતાને અવધિજ્ઞાન થાય છે, પણ વિભંગ નથી. તે પાંચ ‘અનુત્તર’ વિમાનવાસી દેવતાના જે અવધિજ્ઞાન થાય. તે ક્ષેત્ર, કાલને આશ્રયીને અસંખ્ય વિષય કરીને અસંખ્યાતા જાણવા અને દ્રવ્ય, પર્યાય વિષય આશ્રયીને તે જ્ઞાન અનંતા કહેવાય, એ જ્ઞાન, દર્શન, વિભંગરૂપ ત્રણ દ્વાર કહ્યા. ઇતિ દ્વારમ્. ૮૧૦/૧૧

હવે ૧૨મું ‘દેશ’ દ્વાર લખે છે—નારકી, દેવતા અને તીર્થંકર (પતિ)નો જ્ઞાનથી અબાહ્ય હોય છે. એમના શરીરનો સંબંધ પ્રદીપની પરે સર્વ દિશામાં પ્રકાશક એનું અવધિજ્ઞાન જાણવું. એટલે નારકી, દેવતા, તીર્થંકર એ અવધિ કરી સર્વ દિશામાં જુએ તથા શેષ તિર્યંચ, મનુષ્ય દેશથી પણ જુએ અને સર્વથી પણ જુએ તથા નારકી, દેવ, તીર્થંકર એને અવધિજ્ઞાન નિશ્ચય થાય, બીજાઓની ભજના જાણવી. એ બારમું દેશદ્વાર.

હવે ક્ષેત્રને આશ્રયીને અવધિજ્ઞાનનું સંખ્યાત-અસંખ્યાતપણું કહે છે—જે અવધિજીવના શરીરથી સંબંધ થયા પછી દીવાની કાંતિની જેમ અલગ ન થાય તે ‘સંબંધ અવધિજ્ઞાન’ કહેવાય છે અને જે

शरीरस्थी अलग होय ते अवधि 'असंबंध' कहीए. ते असंबंध अवधिका धणी दूरसे तो देखे पिण 'नवजीकसे न देखे. ते जीव अने अवधिज्ञानका क्षेत्रके विचाले अंतर पड़े इति भावः.

हिवै जे संबद्ध अवधिज्ञान होय तेह नउ क्षेत्र आश्री संख्याता अने असंख्याता योजन प्रमाण विषय है तिम जे असंबद्ध अवधिज्ञान होवे तिसका क्षेत्र आश्री इम हीज विषय जाननी, परंतु ते धणीके अने अवधिके क्षेत्रके विचाले अंतर पड़े ते (५६) यंत्रसे—

असंबद्ध अवधि ४	संख्यात योजन	संख्यात योजन	असंख्य योजन	असंख्य योजन
अंतर ४	संख्यात योजन अंतर	असंख्य योजन अंतर	संख्येय योजन	असंख्य योजन

एह असंबंध अवधिके ४ भंग है अने जे संबद्ध अवधि हूइ ते कितनाक तो लोकसंबंधे लोकान्ते जाय लागे पिण अलोकमे नही गया अने जो अलोक संबंध हूइ तो अलोकमे लोक सरीखा खंड असंख्याता व्यापे. इति १३मा क्षेत्रद्वार संपूर्णम्.

हिवै गतिद्वार १४मा. ते गति आदिक वीस द्वारे यथासंभवे मतिज्ञानवत् विचारणा इति. हिवै अवधि लब्धिसे अवधिज्ञान होय है. प्रसंगात् शेष लब्धिका स्वरूप लिख्यते—१ आमोसहि—जिनके शरीरके स्पर्श सर्व रोग जाये. २ विष्णोसहि—विट्प्रसवण अर्थात् 'वडीनीति' 'लघुनीति' ही औषधि है. ३ खेलोसहि—श्लेष्म जिनका औषधि है. ४ जल्लोसहि—जिनकी 'मयल' ही औषधि है. ५ सव्वोसहि—शरीरका अवयव सर्व औषधिरूप है. ६ संभिन्नसोउ—एक इन्द्रिये करी सर्व इन्द्रियांनी विषये जाणे. ७ ओहि—सर्व रूपी द्रव्य जिस करी जाणे ते अवधि. ८ उज्जुमइ—अढाइ अंगुल ऊणा मनुष्यक्षेत्रमे मनके भाव जाणे. ९ विउलमइ—संपूर्ण मनुष्यक्षेत्रमे मनके भाव जाणे. १० चारण—विद्यासे विद्याचारण, तपसे जंघाचारण आकाशमे उडे. ११ आसीविस—शाप देणे की शक्ति ते 'आशीविष' लब्धि. १२ केवली—केवलज्ञान, केवललब्धि. १३ गणहस्—गणधरपणा पामे ते गणधरलब्धि. १४ पुव्वधस्—'पूर्वाणां ज्ञान होना ते 'पूर्व' लब्धि. १५ अरिहंत—त्रैलोक्यना पूजनीक ते 'तीर्थकर' लब्धि. १६ चक्रवट्टी—चक्रवर्तिपणा पामे ते 'चक्रवर्ति' लब्धि. १७ बलदेव—बलदेवपणा पावणा ते 'बलदेव' लब्धि. १८ वासुदेव—वासुदेवपणा पावणा ते 'वासुदेव' लब्धि. १९ खीर-महु-सप्पिरासव—खीर-चक्रवर्तीना भोजन, महु-मिश्री दूध, सप्पि-घृत ऐसा मीठा वचन. २० कोठबुद्धि—जैसे कोठेमे बीज विणसे नही तैसे सूत्रार्थ विणसे नही. २१ पयाणुसारी—एक पदके पठनेसे अनेक पद आवे. २२ बीयबुद्धि—एक पदके पढ़नेसे अनेक तरे के अर्थ जाणे. २३ तेयग—जिणे तपविशेषे करी तेजोलेश्या उपजे. २४ आहारग—चवदेपूर्वधर आहारक शरीर करे (जब) शंका पड़े. २५ सीयत्तेसाय—शीतलेश्या उपजे तपविशेषे करी. २६ वेयव्वदेह—घणे रूप करवानी शक्ति. २७ अक्खीणमहाणसी—आहार जां लगे आप न जीमे तां लगे ओर जीमे तो खूटे नही. २८ पुलाय—चक्रवर्ती आदिकनी सैन्या चूर्ण करनेकी शक्ति.

અવધિ શરીરથી અલગ હોય તે અવધિ ‘અસંબંધ’ કહેવાય. તે અસંબંધ અવધિના ધણી દૂરથી તો જુએ પણ નજીકથી ન જુએ તે જીવ અને અવધિજ્ઞાનના ક્ષેત્ર વચ્ચે અંતર પડે. ઇતિ ભાવ.

હવે જે સંબંધ અવધિજ્ઞાન હોય તેહને ક્ષેત્રને આશ્રયીને સંખ્યાત અને અસંખ્યાત યોજન પ્રમાણ વિષય છે, તેમ જે અસંબંધ અવધિજ્ઞાન થાય. તેનું ક્ષેત્રને આશ્રયીને એમ એ જ વિષય જાણવો. પરંતુ તે ધણીના અને અવધિના ક્ષેત્રની વચ્ચે અંતર પડે તે (૫૬) યંત્રથી—

અસંબંધ અવધિ ૪	સંખ્યાત યોજન	સંખ્યાત યોજન	અસંખ્ય યોજન	અસંખ્ય યોજન
અંતર ૪	સંખ્યાત યોજન અંતર	અસંખ્ય યોજન અંતર	સંખ્ય યોજન	અસંખ્ય યોજન

આ અસંબંધ અવધિના ૪ ભાંગા છે અને જે સંબંધ અવધિ થાય છે, તે કેટલાક તો લોકસંબંધે લોકાન્ત સુધી થાય છે પણ અલોકમાં નથી થતું અને જો અલોક સંબંધ થાય તો અલોકમાં લોક સરખા ખંડ અસંખ્યાતા વ્યાપે. ઇતિ ૧૩મું ક્ષેત્રદ્વાર સંપૂર્ણમ્.

હવે ગતિદ્વાર ૧૪મું. તે ગતિ આદિક વીસ દ્વારે યથાસંભવે મતિજ્ઞાનવત્ વિચારણા ઇતિ. હવે અવધિ લબ્ધિથી અવધિજ્ઞાન થાય છે. પ્રસંગાત્ શેષ લબ્ધિનું સ્વરૂપ લખે છે—૧ આમોસહિ—જેના શરીરના સ્પર્શથી સર્વ રોગ જાય, ૨ વિપ્પોસહિ—વિટ્પ્રસવણ અર્થાત્ પુરીષ (મળ) અને મૂત્ર જ ઔષધિ છે, ૩ ખેલોસહિ—જેનું શ્લેષ્મ ઔષધિ છે, ૪ જલ્લોસહિ—જેનો મેલ જ ઔષધિ છે, ૫ સવ્વોસહિ—શરીરના સર્વ અવયવ ઔષધિરૂપ છે, ૬ સંભિત્તસોઉ—એક ઇન્દ્રિયે કરી સર્વ ઇન્દ્રિયોના વિષયો જાણે, ૭ ઓહિ—જેને કરી સર્વરૂપી દ્રવ્ય જાણે તે અવધિ, ૮ ઉજ્જુમઠ—અઢી અંગુલ ઊંચા (ઓછા) મનુષ્ય ક્ષેત્રના મનના ભાવ જાણે, ૯ વિઉલમઠ—સંપૂર્ણ મનુષ્યક્ષેત્રના મનના ભાવ જાણે, ૧૦ ચારણ—વિદ્યાથી વિદ્યાચારણ, તપથી જંઘાચારણ આકાશમાં ઉડે, ૧૧ આસીવિસ—શાપ દેવાની શક્તિ તે ‘આશીવિષ’ લબ્ધિ, ૧૨ કેવલી—કેવળજ્ઞાન, કેવલલબ્ધિ, ૧૩ ગણહર—ગણધરપણું પામે તે ગણધરલબ્ધિ, ૧૪ પુવ્વધર—પૂર્વોનું જ્ઞાન થવું તે ‘પૂર્વ’ લબ્ધિ, ૧૫ અરિહંત—ત્રૈલોક્યના પૂજનીક તે ‘તીર્થંકર’ લબ્ધિ, ૧૬ ચક્કવટ્ટી—ચક્રવર્તીપણું પામે તે ‘ચક્રવર્તી’ લબ્ધિ, ૧૭ બલદેવ—બલદેવપણું પામે તે ‘બલદેવ’ લબ્ધિ, ૧૮ વાસુદેવ—વાસુદેવપણું પામે તે ‘વાસુદેવ’ લબ્ધિ, ૧૯ ખીર-મહુ-સપ્પિરાસવ—ખીર ચક્રવર્તીના ભોજન, મધ, મિશ્રી, દૂધ સપ્પિ-ઘૃત(ઘી) જેવા મીઠા વચન, ૨૦ કોઠબુદ્ધ—જેમ કોઠામાં બીજ નષ્ટ ન થાય તેમ સૂત્રાર્થ નષ્ટ ન થાય, ૨૧ પયાણુસારી—એક પદના વાંચવાથી અનેક પદ આવે, ૨૨ બીયબુદ્ધિ—એક પદના વાંચવાથી અનેક પ્રકારના અર્થ જાણે, ૨૩ તેયગ—જેણે તપવિશેષે કરી તેજોલેશ્યા ઉપજે, ૨૪ આહારગ—ચૌદ પૂર્વધર આહારક શરીર કરે (જ્યારે) શંકા પડે, ૨૫. સીયલેસાય—શીતલેશ્યા ઉપજે તપવિશેષે કરી, ૨૬ વેયવ્વદેહ—ઘણા રૂપ કરવાની શક્તિ, ૨૭ અકખીણ-મહાણસી—આહાર જ્યાં સુધી પોતે જમે નહીં ત્યાં સુધી બધા જમે તો ખૂટે નહીં, ૨૮ પુલાય—ચક્રવર્તી આદિકની સેનાને ચૂર્ણ કરવાની શક્તિ.

अर्हत, चक्री, वासुदेव, बलदेव, संभिन्नश्रोत, चारण, पूर्वधर, गणधर, पुलाक, आहारक (ए) दश लब्धियां भव्यस्त्रीने नही होती है. शेष १८ हुवै तथा ए अने केवली, ऋजुमति, विपुलमति एवं तेरह लब्धियां अभव्य पुरुषने न हुवै, शेष पंदर हुवै. तथा अभव्य स्त्रीयाने पिण १३-ए अने मधुक्षीरास्त्रव लब्धि एवं चौद नही हुवै, शेष १४ हुवै. ए पंदरे द्वारे कही अवधिज्ञान वखाण्या.

मनःपर्यवज्ञानको दो भेद—ऋजुमति १ विपुलमति २. **केवलज्ञानका एक भेद है.** एह पांच ज्ञानका स्वरूप लेशमात्र लिख्या, विशेष नंदीमे.

(५७) अथ 'उपमा' प्रमाण लिख्यते—असंख्याताका मापे आठ.

१	पल्योपम स्व रू प	कूवा योजन १ लांबा चौडा तिसकी परिधि ३ योजन साधिक. इह योजन प्रमाणांगुलसे है. तिसकू बादर पृथ्वीके शरीर तुल्य रोमखंडसे भरिये ठांस कर जिसे (अग्निसे) जले नही, जलसे वहे नही, चक्रीसैन्याके उपर चलनेसे दबे नही, तिसमेसुं सौ सौ वर्ष गये एकेक खंड काढीये. जब 'रीता होवे सर्व कूवा तद एक पल्योपम कहीये.							
२	सागर	दस कोडाकोडी कूये खाली होइ तद एक सागरोपम ज्ञेयं.							
३	सूची अंगुल	पल्योपमके छेद जितने होइ उतने ठिकाणे पल्योपमके समय लिखके आपसमे गुणाकार कीजे. जो छेहदे आवे सो सूची 'अंगुलके प्रदेशांकी गिणती. तिसके छेद ६५५३६।१६ छेद.							
४	प्रतर अंगुल	पल्य	समय १६	छेद ४	१६	१६	१६	सूची अंगुल ६५५३६ प्रदेश	
		सूची अंगुलका वर्ग सो प्रतर अंगुल ४२९४९६७२९६, छेद ३२.							
५	घन अंगुल	प्रतर अंगुल ४२९४९६७२९६ कूं सूची अंगुल ६५५३६ थी गुण्या घन अंगुल होय. २८१४७४९७६७१०६५६, तिसके छेद ४८.							
६	लोकाकाश- श्रेणि	पल्यके छेद जितने होइ तिनका असंख्यमा भाग लीजे. तितने ठिकाने पर घन अंगुलके प्रदेश रखकर आपसमे गुणाकार कीजे. जो छेहदे आवे सो लोकाकाशके श्रेणी एकेके प्रदेश होइ. ७९२२८१६२५१४२६४३३७५९-३५४३९५०३३६, छेद ९६.							
		पल्य	छेद	असंख्यभाग	घन अंगुल		छेद	छेद	लोकाकाश-श्रेणि
		सम १६	४	२	२८१४७९७६७१०६५६		४८	४८	छेद ९६
७	लोक- प्रतर	लोकश्रेणिका वर्ग कीजे सो लोकप्रतर. तिसके छेद १९२.							
८	लोकघन	१९२ छेद प्रतरके है. तिनकूं श्रेणि छेद ९६ सुं गुणाकार कर्या 'लोकका घन होय. तिसके छेद २८८ अंक. सर्व असत् कल्पना जानने.							

અરિહંત, ચક્રી, વાસુદેવ, બલદેવ, સંભિન્નશ્રોત, ચારણ, પૂર્વધર, ગણધર, પુલાક, આહારક (એ) દશ લબ્ધિઓ ભવ્યસ્ત્રીને હોતી નથી. શેષ ૧૮ હોય તથા એ અને કેવલી, ઋજુમતિ, વિપુલમતિ, એમ તેર લબ્ધિઓ અભવ્ય પુરુષને ન હોય, શેષ પંદર હોય તથા અભવ્ય સ્ત્રીઓને પણ ૧૩ એ અને મધુક્ષીરાન્નવ લબ્ધિ એમ ચૌદ ન હોય, શેષ ૧૪ હોય, એ પંદર દ્વારે કરી અવધિજ્ઞાન વખાણ્યા. (જણાવ્યા.)

મન:પર્યવજ્ઞાનના બે ભેદ—ઋજુમતિ ૧, વિપુલમતિ ૨ કેવલજ્ઞાનનો એક ભેદ છે. એ પાંચ જ્ઞાનનું સ્વરૂપ લેશમાત્ર લખ્યું છે. વિશેષ નંદીમાં છે.

(૫૭) હવે ‘ઉપમા’ પ્રમાણ લખે છે—અસંખ્યાતાના માપે આઠ

૧	પલ્યોપમ સ્વ ૩ ૫	કૂવો ૧ યોજન લાંબો પહોળો તેની પરિધિ ૩ યોજન સાધિક. એ યોજન પ્રમાણાંગુલથી છે, તેને બાદર પૃથ્વીના શરીર તુલ્ય રોમખંડથી ઠાંસીને ભરીએ, જેનાથી (અગ્નિથી) બળે નહીં, પાણીથી વહે નહીં, ચક્રીસેનાના ઉપર ચાલવાથી દબાય નહીં, તેમાંથી સો સો વર્ષ જતાં એકેક ખંડ કાઢીએ. જ્યારે કુવો આખો ખાલી થાય ત્યારે એક પલ્યોપમ કહેવાય.														
૨	સાગરોપમ	દસ કોડાકોડી કૂવા ખાલી થાય ત્યારે એક સાગરોપમ જાણવો.														
૩	સૂચી અંગુલ	પલ્યોપમના જેટલા છેદ થાય એટલા ઠેકાણે પલ્યોપમનો સમય લખીને પરસ્પર ગુણાકાર કરવો. જે છેદ આવે તે સૂચી અંગુલના પ્રદેશોની ગણતરી તેના છેદ ૬૫૫૩૬૧૬ છેદ.														
૪	પ્રતર અંગુલ	<table><tr><td>પલ્ય</td><td>સમય ૧૬</td><td>છેદ ૪</td><td>૧૬</td><td>૧૬</td><td>૧૬</td><td>સૂચી અંગુલ ૬૫૫૩૬ પ્રદેશ</td></tr></table> સૂચી અંગુલનો વર્ગ તે પ્રતર અંગુલ ૪૨૮૪૮૬૭૨૮૬, છેદ ૩૨.	પલ્ય	સમય ૧૬	છેદ ૪	૧૬	૧૬	૧૬	સૂચી અંગુલ ૬૫૫૩૬ પ્રદેશ							
પલ્ય	સમય ૧૬	છેદ ૪	૧૬	૧૬	૧૬	સૂચી અંગુલ ૬૫૫૩૬ પ્રદેશ										
૫	ઘન અંગુલ	પ્રતર અંગુલ ૪૨૮૪૮૬૭૨૮૬ને સૂચી અંગુલ ૬૫૫૩૬થી ગુણતાં ઘન અંગુલ થાય. ૨૮૧૪૭૪૮૭૬૭૧૦૬૫૬, તેના છેદ ૪૮.														
૬	લોકાકાશ- શ્રેણી	પલ્યના છેદ જેટલા થાય તેટલા અસંખ્યમા ભાગ લેવા. તેટલા ઠેકાણે ઘન અંગુલના પ્રદેશ રાખીને પરસ્પરગુણાકાર કરવા. જે છેદ આવે તે લોકાકાશની એક શ્રેણીના પ્રદેશ થાય. ૭૮૨૨૮૧૬૨૫૧૪૨૬૪૩-૩૭૫૮૩૫૪૩૮૫૦૩૩૬, છેદ ૮૬. <table><tr><td>પલ્ય</td><td>છેદ</td><td>અસં. ભાગ</td><td>ઘન અંગુલ</td><td>છેદ</td><td>છેદ</td><td>લોકાકાશશ્રેણી</td></tr><tr><td>સમ ૧૬</td><td>૪</td><td>૨</td><td>૨૮૧૪૭૪૮૭૬૭૧૦૬૫૬</td><td>૪૮</td><td>૪૮</td><td>છેદ ૮૬</td></tr></table>	પલ્ય	છેદ	અસં. ભાગ	ઘન અંગુલ	છેદ	છેદ	લોકાકાશશ્રેણી	સમ ૧૬	૪	૨	૨૮૧૪૭૪૮૭૬૭૧૦૬૫૬	૪૮	૪૮	છેદ ૮૬
પલ્ય	છેદ	અસં. ભાગ	ઘન અંગુલ	છેદ	છેદ	લોકાકાશશ્રેણી										
સમ ૧૬	૪	૨	૨૮૧૪૭૪૮૭૬૭૧૦૬૫૬	૪૮	૪૮	છેદ ૮૬										
૭	લોકપ્રતર	લોકશ્રેણીનો વર્ગ કરીએ તે લોકપ્રતર. તેના છેદ ૧૮૨														
૮	લોકઘન	૧૮૨ છેદ પ્રતરનાં છે. તેને શ્રેણી છેદ ૮૬ સાથે ગુણાકાર કરવાથી 'લોકનો ઘન' થાય. તેના છેદ ૨૮૮ અંક, સર્વ અસત્ કલ્પના જાણવી.														

अथ प्रकारान्तरसुं श्रेणि करनेकी आम्नाय—जघन्य प्रतर असंख्यातकूं दुगणा करे, उस पर पल्योपमकी वर्गशलाकाकूं भाग दीजे. जो हाथ आवे उसकूं घनांगुलकी वर्गशलाकामे भेल दीजै सो लोकाकाशकी श्रेणिकी वर्गशलाका हई. इसकी असत् कल्पनाका (५८) यंत्रसे स्वरूप जानना—

जघन्य प्रतर असंख्य	दूणा	पल्यकी वर्ग- शलाका	भाग देतें हाथ लगे	घनांगुल वर्गशलाका	भेला कीये	छछ वर्ग
१	२	२	१	५	६	७९२२८१६५१४९६४३३७- ५९३५४३९५०३३६

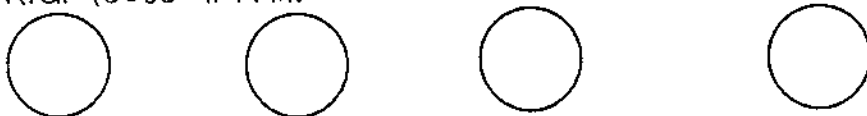
(५९) श्रीअनुयोगद्वार (सू० १४६) से संख्य असंख्य अनंत स्वरूपं

संख्यात	०	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट
असं	परित्त	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट
ख्या	युक्त	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट
त	असंख्य	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट
अ	परित्त	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट
नं	युक्त	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट
त	अनंत	जघन्य	मध्यम	उत्कृष्ट

एकका वर्ग भी एक तथा घन भी एक. गुणाकार एके से जिस राशिकूं कीजीये सो जौ की त्यौ रहै तथा एकसूं भाग जिस राशिकूं दीजीये सो वी जौ की त्यौ रहे. तिस कारणसे एका गिणतीमे नही. दूयेसे गिणती. सो दूया 'जघन्य संख्याता' कहीये. इसथी आगे ३।४।५ यावत् उत्कृष्ट संख्यातेमेसुं एक ऊणा होइ तहा ताइ सर्व 'मध्यम संख्याता' जानना. अब उत्कृष्ट संख्याता लिखीये है 'विस्तरात्—

सरसो १, यवमे ८, अंगुलमे ६४, हाथमे १५३६, दंडमे ६१४४, कोशमे १२२८८०००, सूची-योजनमे ४९१५२०००, प्रतर-योजनमे २४१५९१९१०४०००००००, घन-योजनमे ११८७४७२५५७९९८०८००००००००००.

विष्कंभ एक लाख योजन, गभीरपणा १०००, परिधि ३१६२२७ योजन झंझेरी वेदका ८ योजन. शिखा २८७४८ योजनकी.

१ अनवस्थित पाला. २ शलाका पाला. ३ प्रतिशलाका पाला. ४ महाशलाका पाला.

હવે પ્રકારાંતરથી શ્રેણિ કરવાની આમ્નાય—જઘન્ય પ્રતર અસંખ્યાતને બમણા કરે. તેમાં પલ્યોપમની વર્ગશલાકાને ભાગવી. જે હાથ આવે તેને ઘનાંગુલની વર્ગશલાકામાં ભેળવી દેવાથી લોકાકાશની શ્રેણિની વર્ગશલાકા થઈ. તેની અસત્ કલ્પનાનું (૫૮) યંત્રથી સ્વરૂપ જાણવું—

જઘન્ય પ્રતર અસંખ્ય	બમણા	પલ્યની વર્ગશલાકા	ભાગવાથી મળે	ઘનાંગુલ વર્ગશલાકા	ભેલવવું	છઠ્ઠા વર્ગ
૧	૨	૨	૧	૫	૬	૭૮૨૨૮૧૬૫૧૪૮૬૪- ૩૩૭૫૮૩૫૪૩૮૫૦૩૩૬

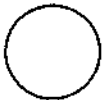
(૫૮) શ્રીઅનુયોગદ્વાર (સૂત્ર ૦ ૧૪૬)થી સંખ્ય-અસંખ્ય અનંત સ્વરૂપ

સંખ્યાત	૦	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ
અસંખ્યાત	પરિત	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ
	યુક્ત	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ
	અસંખ્ય	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ
અનંત	પરિત	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ
	યુક્ત	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ
	અનંત	જઘન્ય	મધ્યમ	ઉત્કૃષ્ટ

એકનો વર્ગ પણ એક તથા ઘન પણ એક. ગુણાકાર એકથી જે રાશિનો કરીએ તે જેમનો તેમ રહે તથા એકથી જે રાશિને ભાગીએ તે પણ જેમની તેમ રહે. તે કારણથી એક ગણતરીમાં નથી. બેથી ગણતરી. તેથી બે 'જઘન્ય સંખ્યાતા' કહેવાય, તેનાથી આગળ ડાહ્યા પાવત્ ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતમાંથી એક ઓછા થાય ત્યાં સુધી સર્વ 'મધ્યમ સંખ્યાતા' જાણવું. હવે ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતા લખે છે. વિસ્તારથી—

૧ યવની પહોળાઈમાં ૮ સરસવ સમાય છે. ૮ યવ=૧ અંગુલ-એટલે ૧ અંગુલમાં ૬૪ સરસવ, ૧ હાથમાં ૧૫૩૬, ૧ દંડમાં ૬૧૪૪, ૧ કોશમાં ૧૨૨૮૮૦૦૦, ૧ સૂચી યોજનમાં ૪૮૧૫૨૦૦૦, ૧ પ્રતર યોજનમાં ૨૪૧૫૮૧૮૧૦૪૦૦૦૦૦૦, ૧ ઘન-યોજનમાં ૧૧૮૭૪૭૨૫૫૭૮૮૮૦૮૦૦૦૦૦૦૦૦૦ સરસવ.

એક લાખ યોજન, લાંબો પહોળો ૧૦૦૦ યો. ઉંડો પરિધિ ૩૧૬૨૨૭ યોજન, ૮ યોજનથી વધારે વેદિકાવાળો શિખા ૨૮૭૪૮ યોજનની.

૧ અનવસ્થિતપ્યાલા ૨ શલાકાપ્યાલા ૩ પ્રતિશલાકાપ્યાલા ૪ મહાશલાકાપ્યાલા

अथ पाला १ तिसके योजन योजन प्रमाण खंड करणेकी आम्नाय लिख्यते—इहा पाला एक योजन, लक्ष विष्कंभ जंबूद्वीप समान, जिसका भूमिमे अवगाढपणा १००० योजन तिस पालेकी तीन कांड तीनमे प्रथम कांड १००० योजनके अवगाढपणेका, दूजा कांड ८ योजनके अवगाढपणेका, तीजा कांड २८७४८ योजनकी सिखा, तिसका मूलमे विष्कंभ तथा परिधि जंबूद्वीप समान, उपरि जाके सिखा बंधे तिहा सरसोका दाणा १ उसके उपरि दाणा दूजा नव हरे (रहे ?).

(६०) इन तीन कांडका घन खंड यंत्रम्—

१ संख्या	३ कांड	विष्कंभ	अवगाढ	घनयोजन प्रमाण खंड
१	प्रथम कांड भूमिमे	एक लाख योजन मूल	१००० योजन	७९०५६९४१५० योजन १॥ कोस ६॥ हाथ १००० गुण्या कर्या ७९०५६९४१५०४३९ योजन १ कोस १६२५ धनुष घनयोजनके खंड हूये.
२	दूजा कांड भूमिसे उपरि वेदका ताइ	एक लाख योजन मूल	८ योजन	७९०५६९४१५० योजन १॥ कोस ६२॥ हाथ ८ गुणा कर्या ६३२४५५५३२०३ योजन २ कोस १२५ धनुष इतने घनयोजन प्रमाण खंड हूये.
३	कांड तीजा वेदका से उपरि सिखा ताइ	एक लाख योजन मूल	२८७४८ योजन	२७७७७११६१६ योजन परिधिका छट्टा बांटा तिसका वर्ग होइ इसकुं सिखासूं २८७४८ गुणा कर्या घनयोजन प्रमाण खंड ७९८५३६५३५३६७६८.

अथ इन तीनों कांडाके घन योजन मिलाइये तदा अंक चवदे होय ८७८२२५९३२४०४१० ए समस्त पालेके घनयोजन हूये. एक घनयोजनमे ११८७४७२५५७९९८०८०००,०००,००० सरसों तिस थकी गुणाकार कीजे तब अंक अडतीस आवे. तितने १ पालेमे सरसुं जानने. अंक अग्रे-१०४२८६९१९४४५२१४५५२२८९७५८४१२८ ०००००००००० अंक.

अनवस्थित पालेकुं असत्कल्पनाथी कोइ उठावै दाणा १ द्वीपमे, दाणा १ समुद्रमे इस तरे जंबूद्वीप आदिकमे प्रक्षेपे करी ठाली होवे तदा एक दाणा अनवस्थितका तो नही ओर दाणा १ शलाका पालामे प्रक्षेपिये. अब 'जहां ताइ दाणे द्वीप समुद्रामे गये है तिण सर्व ही द्वीप समुद्रां प्रमाण पाला कल्पीये. तिणथी आगेके द्वीप समुद्रामे एकेक दाणा प्रक्षेपिये जदा रीता होय तदा १ दाणा शलाकामे फेर प्रक्षेपिये. ऐसेही अनवस्थित पालेके भरणे अने रिक्त करनेसे एकेक दाणे करी शलाका भरीये. अने जिहां छेहडला दाणा गया है तितने द्वीप समुद्रां प्रमाण अनवस्थित पाला भरीये, भरके उठाइये नही, किन्तु शलाका पाला उठाइये. उठा करके ते अनवस्थित पल्यांक ते क्षेत्रथी आगे एक एक दाणा अनुक्रमे द्वीप समुद्रने विषे प्रक्षेपीये. जदा तिसका अंत आवै

હવે ૧ લો પ્યાલો તેના યોજન યોજન પ્રમાણ ખંડ કરવાની આમ્નાય લખે છે. આ પ્યાલો એક લાખ યોજન, લંબાઈ પહોળાઈ જંબુદ્વીપ સમાન, જેનું ભૂમિમાં ઉંડાઈ ૧૦૦૦ યોજન તે પ્યાલાના ત્રણ કાંડ તેમાં પ્રથમ કાંડ ૧૦૦૦ યોજનના અવગાઢ પણાના, બીજો કાંડ ૮ યોજનને જાડા પણાનો, ત્રીજો કાંડ ૨૮૭૪૮ યોજનની શિખા. તેના મૂળમાં વિષ્કંભ તથા પરિધિ જંબુદ્વીપ સમાન, ઉપર શિખા સુધી સરસવના દાણાથી સંપૂર્ણ ભરવો કે તેમાં એક દાણોન આવી શકે તેવો ભરવો.

(૬૦) આ ત્રણ કાંડનું ઘન ખંડ યંત્ર—

૧ સંખ્યા	૩ કાંડ	વિષ્કંભ	અવગાઢ	ઘનયોજન પ્રમાણ ખંડ
૧	પ્રથમ કાંડ ભૂમિમાં	એક લાખ યોજન મૂળ	૧૦૦૦ યોજન	૭૯૦૫૬૯૪૧૫૦ યોજન ૧૥૥ કોસ ૬૥૬ હાથ ૧૦૦૦થી ગુણાકાર કરતાં ૭૯૦૫૬૯૪૧૫૦૪૩૯ યોજન ૧ કોસ ૧૬૨૫ ધનુષ ઘનયોજનના ખંડ થયા.
૨	બીજો કાંડ ભૂમિથી ઉપર વેદિકા સુધી	એક લાખ યોજન મૂળ	૮ યોજન	૭૯૦૫૬૯૪૧૫૦ યોજન ૧૥૬ કોસ ૬૨૦ હાથ ૮થી ગુણાકાર કરતાં ૬૩૨૪૫૫૫૩૨૦૩ યોજન ૨ કોસ ૧૨૫ ધનુષ એટલા ઘન યોજન પ્રમાણ ખંડ થયા.
૩	કાંડ ત્રીજો વેદિકાથી ઉપર શિખા સુધી	એક લાખ યોજન મૂળ	૨૮૭૪૮ યોજન	૨૭૭૭૭૧૧૬૧૬ યોજન પરિધિને છથી બાંટતા તેનો વર્ગ થાય તેને શિખાથી ૨૮૭૪૮ ગુણા કર્યા ઘનયોજન પ્રમાણ ખંડ ૭૯૮૫૩૬૫૩૫૩૬૭૬૮.

હવે આ ત્રણેય કાંડોના ઘન યોજન મેળવીએ ત્યારે અંક ચૌદ થાય. ૮૭૮૨૨૫૯-૩૨૪૦૪૧૦ એ સમસ્ત પ્યાલાના ઘનયોજન થયા. એક ઘનયોજનમાં ૧૧૮૭૪૭૨૫૫૭૯-૯૮૦૮૦૦૦,૦૦૦,૦૦૦ સરસવ તેના થકી ગુણાકાર કરીએ ત્યારે અંક આડત્રીસ આવે, તેટલા ૧ પ્યાલામાં સરસવ જાણવા. અંક અગ્રે-૧૦૪૨૮૬૯૧૯૪૪૫૨૧૪૫૫૨૨૮૯૭૫૮-૪૧૨૮ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ અંક.

અનવસ્થિત પ્યાલાને અસત્કલ્પનાથી કોઈ ઉઠાવે ૧ દાણો એક દ્વીપમાં, ૧ દાણો સમુદ્રમાં આ રીતે જંબુદ્વીપ આદિકમાં પ્રક્ષેપથી ખાલી થાય ત્યારે એક દાણો અનવસ્થિતનો તો નહીં બીજો દાણો ૧ શલાકા પ્યાલામાં પ્રક્ષેપીએ. હવે જ્યાં સુધી દ્વીપ સમુદ્રમાં દાણા ગયા છે, ત્યાં સુધીના દ્વીપ સમુદ્ર પ્રમાણ પ્યાલા કલ્પીએ. તેનાથી આગળના દ્વીપ સમુદ્રમાં એકેક દાણા પ્રક્ષેપીએ જ્યારે ખાલી થાય ત્યારે ૧ દાણો શલાકામાં પાછો પ્રક્ષેપીએ, એવી જ રીતે અનવસ્થિત પ્યાલાના ભરવા અને ખાલી કરવાથી એકેક દાણા કરીને શલાકા ભરાય, અને જ્યાં છેલ્લો દાણો પડ્યો છે. તેટલા દ્વીપ સમુદ્ર પ્રમાણ અનવસ્થિત પ્યાલો ભરાય, ભરીને ઉઠાવાય નહી. પરંતુ શલાકા પ્યાલો ઉઠાવીએ, ઉઠાવીને તે અનવસ્થિત પ્યાલામાંથી તે ક્ષેત્રથી આગળ એક એક દાણા અનુક્રમે દ્વીપ સમુદ્રને વિષે પ્રક્ષેપીએ. જ્યારે તેનો અંત આવે ત્યારે પ્રતિશલાકા પ્યાલામાં પ્રથમ એક દાણો

तदा प्रतिशलाका पालेमे प्रथम प्रतिशलाका प्रक्षेपी पछै वली अनवस्थित पाला उठाके जिस जगे शलाका पाला पूरा हूया था ते क्षेत्रथी आगे द्वीप समुद्रामे एकेक सरसों अनुक्रमे प्रक्षेपीये. पछे वली शलाका पालामे एक दाणा प्रक्षेपीये. इसी तरे वली अनवस्थित पाला भरणे अने रीता करणेसे शलाका भरीये. तदा अनवस्थित अने शलाका ए दोनो भर्या हुंता, पछे शलाका पाला उठाइने पूर्वोक्त प्रकारे आगले द्वीप समुद्रामे प्रक्षेपीये. पछे वली एक दाणा प्रतिशलाका पालामे प्रक्षेपीये. एवं अनवस्थित पालेके भरणे रीते करणेसे शलाका पाला भरीये अने शलाकाके भरणे रीते करणेसे प्रतिशलाका भरीये. जदा प्रतिशलाका १ शलाका २ अनवस्थित ३ एवं तीनो पाले भरे होइ तदा प्रतिशलाका पाला उठाइने तिमज आगले द्वीप समुद्रामे प्रक्षेपीये. जिहा पूरा होय तदा १ दाणा महाशलाका पालेमे प्रक्षेपीये. फेर शलाका पाला उठाइने तिमज आगे संचारीने प्रतिशलाका पल्यमे वली एक सरसव प्रक्षेपीये. पछे अनवस्थित उठाइने तिम ज शलाका पालानी समासिना क्षेत्र आगे द्वीप समुद्रामे प्रक्षेपी तदा शलाका पल्यमे वली एक दाणा प्रक्षेपीये. एवं अनवस्थित पाला उठावणे अने प्रक्षेपणे करी शलाका पल्य भरणा तथा शलाका पल्यने उपाडवे प्रक्षेपवे करी प्रतिशलाका पाला भरना. तथा प्रतिशलाका पालाने उपाडवे प्रक्षेपवे करी महाशलाका पल्य भरणा. इम करता जदा चारो ही पल्य भर्या हुइ और अनवस्थितादि चारो पालोंके जितने दाणे द्वीप समुद्रामे प्रक्षेप करे है वे भी सर्व जब चारो पालोमे मेलिए तदा उत्कृष्ट संख्यातेसे एक सरसव अधिक होय है. तिस एक सरसों सहित कीयां 'जघन्य परित्त असंख्याता' होय. इस जघन्य परित्त असंख्यकूं अन्योन्य अभ्यास कीजे तिसमेसुं दोय दोय निकासिये तहा ताइ 'मध्यम परित्त असंख्याते' होय. तिसमे एक भेलीये तब 'उत्कृष्ट परित्त असंख्याता' होय. तिसमे एक और मिले तब 'जघन्य युक्त असंख्य' होय.

अन्योन्य अभ्यासकी आम्नाय—यथा ५ का अन्योन्य अभ्यास करणा है. प्रथम ५ कूं विषे २ दीजे स्थापना—१११११. एकेकके उपरि वै ५।५ पांच पांच दीजे.

स्थापना—^{५५५५५}१११११ अब उपरिकी पंक्तिके अंकाकूं आपसमे गुणाकार कीजे.

स्थापना—	५	५	५	५	५
	१	१	१	१	१
	५	२५	१२५	६२५	३१२५

छेला गुणाकार करते जे राशि आवे सो उत्पन्न राशि जाननी. इस तरे अन्योन्य अभ्यासकी रीति जाननी.

जघन्य युक्त असंख्य प्रमाण एक आवलिके समय है. तिसका अन्योन्य अभ्यास करे तो अने दोय निकासिये तो तहा ताइ 'मध्यम युक्त असंख्याते' कहिये.

પ્રક્ષેપી પછી વળી અનવસ્થિત ખ્યાલો ઉઠાવીને જે જગ્યાએ શલાકા ખ્યાલા પૂરા થયા હતાં તે ક્ષેત્રથી આગળ દ્વીપ સમુદ્રમાં એકેક સરસવ અનુક્રમે પ્રક્ષેપીએ. પછી વળી શલાકા ખ્યાલામાં એક દાણો પ્રક્ષેપીએ. આ જ રીતે વળી અનવસ્થિત ખ્યાલો ભરવા અને ખાલી કરવાથી શલાકા ભરાય. ત્યારે અનવસ્થિત અને શલાકા એ બંને ભરેલા રાખવા. પછી શલાકા ખ્યાલો ઉઠાવીને પૂર્વોક્ત પ્રકારે આગળના દ્વીપ સમુદ્રમાં પ્રક્ષેપીએ પછી વળી એક દાણો પ્રતિશલાકા ખ્યાલામાં પ્રક્ષેપીએ, એમ અનવસ્થિત ખ્યાલાને ભરવા અને ખાલી કરવાથી શલાકા ખ્યાલો ભરી અને શલાકાના ભરવા અને ખાલી કરવાથી પ્રતિશલાકા ભરાય. જ્યારે પ્રતિશલાકા ૧ શલાકા ૨ અનવસ્થિત ૩ એમ ત્રણેય ખ્યાલા ભરેલા હોય ત્યારે પ્રતિશલાકા ખ્યાલો ઉઠાવીને તેમ જ આગળના દ્વીપ સમુદ્રમાં પ્રક્ષેપીએ, જ્યાં પૂરા થાય ત્યારે ૧ દાણો મહાશલાકા ખ્યાલામાં પ્રક્ષેપીએ. પછી અનવસ્થિત ઉઠાવીને તેમ જ શલાકા ખ્યાલાની સમાપ્તિના ક્ષેત્ર આગળ દ્વીપ સમુદ્રમાં પ્રક્ષેપી ત્યારે શલાકા પલ્લમાં વળી એક દાણો પ્રક્ષેપીએ, એમ અનવસ્થિત ખ્યાલો ઉઠાવવા અને પ્રક્ષેપણ કરી શલાકા પલ્લ ભરવો તથા શલાકા પલ્લને ઉપાડવા પ્રક્ષેપવા કરી પ્રતિશલાકા ખ્યાલો ભરવો, તથા પ્રતિશલાકા ખ્યાલાને ઉપાડવા પ્રક્ષેપવા કરી મહાશલાકા પલ્લ ભરવા. એમ કરતાં જ્યારે ચારેય ખ્યાલા ભરાય અને અનવસ્થિતાદિ ચારેય ખ્યાલાના જેટલા દાણા દ્વીપ સમુદ્રોમાં પ્રક્ષેપ કરેલા છે. તે પણ સર્વ જ્યારે ચારેય ખ્યાલામાં મૂકીએ ત્યારે ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતથી એક સરસવ અધિક થાય છે. તે એક સરસવ સહિત કરવાથી ‘જઘન્ય પરિત અસંખ્યાતા’ થાય, આ જઘન્ય પરિત અસંખ્યનો અન્યોન્ય અભ્યાસ કરવો તેમાંથી બે બે કાઢતાં ત્યાં સુધી ‘મધ્યમ પરિત અસંખ્યાતા’ થાય. તેમાં એક મેળવીએ ત્યારે ‘ઉત્કૃષ્ટ પરિત અસંખ્યાતા’ થાય. તેમાં એક વધારે મળે ત્યારે ‘જઘન્ય યુક્ત અસંખ્યાતા’ થાય.

અન્યોન્ય અભ્યાસની આમ્નાય—જેમ કે, ૫ નો અન્યોન્ય અભ્યાસ કરવો છે. પ્રથમ ૫ ના વિષે ૨ની સ્થાપના દેતા—૧૧૧૧૧. એકેક ઉપર ૫/૫ પાંચ પાંચ (પાંચવાર) દેતા.

સ્થાપના—૫૫૫૫૫ હવે ઉપરની પંક્તિના અંકોને આપસમાં ગુણાકાર કરવો.
૧૧૧૧૧

સ્થાપના—	૫	૫	૫	૫	૫
	૧	૧	૧	૧	૧
	૫	૨૫	૧૨૫	૬૨૫	૩૧૨૫

છેલ્લો ગુણાકાર કરતાં જે રાશિ આવે તે ઉત્પન્ન રાશિ જાણવી. આ રીતે અન્યોન્ય અભ્યાસની રીતિ જાણવી.

જઘન્ય યુક્ત અસંખ્યાતા પ્રમાણ એક આવલિના સમયો છે. તેનો અન્યોન્ય અભ્યાસ કરીએ અને તેમાંથી બે કાઢીએ ત્યાં સુધી “મધ્યમ યુક્ત અસંખ્યાત” કહેવાય છે.

तिसमे एक भेले 'उत्कृष्ट युक्त असंख्याते' होय. उत्कृष्ट युक्त असंख्यातेमे एक भेलीये तब 'जघन्य असंख्यात असंख्याते' होय. इसका अन्योन्य अभ्यास कीजे. तिणमेसु दोय निकासिये तहां ताइ 'मध्यम असंख्यात असंख्याते' होय. उसमे एक भेले तब 'उत्कृष्ट असंख्यात असंख्याते' होते है. 'मत्त्यंतरे च—

अनेरा आचार्य वली 'उत्कृष्ट असंख्यात असंख्यातानो स्वरूप इम कहे है यथा जघन्य असंख्यात असंख्यातानी राशिनो वर्ग करीये, पछे ते वर्गित राशिना वली वर्ग करीये, पछे वली वर्गराशिना वर्ग करीये. इम तीन बार करके तिसमे दस बोल असंख्यातांके भेलीये. ते कौनसे ? (१) लोकाकाशना प्रदेश, (२) धर्मास्तिकायना प्रदेश, (३) अधर्मास्तिकायना प्रदेश, (४) एक जीवना प्रदेश, (५) सूक्ष्म बादर अनंतकाय वनस्पतिना औदारिक शरीर, (६) अनंतकायना शरीर वर्जीने शेष पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजस्काय, वायुकाय, प्रत्येक वनस्पतिकाय अने त्रसकाय इन सबके शरीर, (७) स्थितिबंधना कारणभूत अध्यवसाय ते पिण असंख्याता, (८) अनुभागबंधके अध्यवसाय, (९) योगच्छेद प्रतिभाग, (१०) उत्सर्पिणी अवसर्पिणीरूप कालना समय. एवं १० बोल पूर्वोक्त त्रिवर्गित राशिमे प्रक्षेपके फेर सर्व राशि तीन बार वर्ग करीये, जे राशि हूये तिसमेसुं एक काढ्या 'उत्कृष्ट असंख्यात असंख्याता' होय.

(६१) मध्यम असंख्यात असंख्यातमे जे पदार्थ है तिनका यंत्रम्—

द्रव्यथी १	बादर पर्याप्त तेजस्कायसे लगाय के सर्व निगोदके शरीरपर्यंत ए सर्व मध्यम असंख्यात असंख्याते.
क्षेत्रथी २	सूक्ष्म अपर्याप्त जीवके तीसरे 'समेकी अवगाहना जितने क्षेत्रमे होवे तहांसे लगाय परम अवधिज्ञानका क्षेत्र ए मध्यम असंख्यात असंख्याते जानने. इहां प्रदेशा आश्री जानना.
कालथी ३	सूक्ष्म उद्धार पल्लोपमके समयथी लगाय ४ स्थावर वनस्पति विनाकी कायस्थिति के समय ए सर्व मध्यम असंख्य असंख्य जानने.
भावथी ४	सूक्ष्म निगोदके जीवके योगस्थानसूं लगाय के संज्ञी पर्याप्तके अनुभाग बंधके अध्यवसायके स्थानक ए सर्व मध्यम असंख्यात असंख्याते. इति नव बोल असंख्याताके जानने.

उत्कृष्ट असंख्यात असंख्यातमे एक भेलीये तब 'जघन्य परित्त अनंता' होय. तिसका पूर्ववत् अन्योन्य अभ्यास कीजे. तिसमेसुं दोय निकासिये तहां ताइ 'मध्यम परित्त अनंता' होय. तिसमे एक भेलीये तब 'उत्कृष्ट परित्त अनंता' होय. उत्कृष्ट परित्त अनंतेमे एक भेलीये तब 'जघन्य युक्त अनंता' होय. अभव्य जीव इतने है. तिसका पूर्ववत् अन्योन्य अभ्यास कीजे. तिसमेसुं दोय निकासिये तहां ताइ 'मध्यम युक्त अनंता' होय. तिसमे एक भेलीये तब 'उत्कृष्ट युक्त अनंता' होय. तिसमे एक भेले 'जघन्य अनंत अनंत' होय. इसथी आगे सर्व 'मध्यम अनंत अनंता' जानना. उत्कृष्ट अनंत अनंता नही.

अनेरा आचार्य वली इम वखाणे है—जघन्य अनंत अनंता पूर्वली परे तीन बार वर्ग करी

તેમાં એક ભેળવતાં ‘ઉત્કૃષ્ટ યુક્ત અસંખ્યાત’ થાય. ઉત્કૃષ્ટ યુક્ત અસંખ્યાતામાં એક ભેળવીએ ત્યારે ‘જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાત’ થાય. તેનો અન્યોન્ય અભ્યાસ કરવો. તેમાંથી બે કાઢતાં ત્યાં સુધી ‘મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાત’ થાય. તેમાં એક ભળે ત્યારે ‘ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાત’ થાય છે. મતાંતર પ્રમાણે તો—

ઘણા આચાર્ય વળી ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાતાનું સ્વરૂપ આમ કહે છે—જેમ જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતાની રાશિનો વર્ગ કરીએ, પછી તે વર્ગિત રાશિના વળી વર્ગ કરીએ, પછી વળી વર્ગરાશિના વર્ગ કરીએ એમ ત્રણ વાર કરીને તેમાં દસ બોલ અસંખ્યાતાના ભેળવીએ તે કયા? (૧) લોકાકાશના પ્રદેશ, (૨) ધર્માસ્તિકાયના પ્રદેશ, (૩) અધર્માસ્તિકાયના પ્રદેશ, (૪) એક જીવના પ્રદેશ, (૫) સૂક્ષ્મ બાદર અનંતકાય વનસ્પતિનાં ઔદારિક શરીર, (૬) અનંત કાયના શરીર વર્ણને શેષ પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેજસ્કાય, વાયુકાય, પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય અને ત્રસકાય આ બધાનાં શરીર, (૭) સ્થિતિબંધના કારણભૂત અધ્યવસાય તે પણ અસંખ્યાતા, (૮) અનુભાગબંધના અધ્યવસાય, (૯) યોગચ્છેદ પ્રતિભાગ, (૧૦) ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણીરૂપ કાળના સમય, એમ ૧૦ બોલ પૂર્વોક્ત ત્રિવર્ગિત રાશિમાં પ્રક્ષેપીને પાછા સર્વ રાશિનો ત્રણ વાર વર્ગ કરીએ, જે રાશિ થાય તેમાંથી એક કાઢતાં ‘ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાતા’ થાય.

(૬૧) મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતમાં જે પદાર્થ છે તેનું યંત્ર—

દ્રવ્યથી ૧	બાદર પર્યાપ્ત તેજસ્કાયથી લઈને સર્વ નિગોદના શરીરપર્યંત એ સર્વ મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાત.
ક્ષેત્રથી ૨	સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્ત જીવના ત્રીજા સમયની અવગાહના જેટલા ક્ષેત્રમાં થાય, ત્યાંથી લઈને પરમ અવવિજ્ઞાનનું ક્ષેત્ર મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાત જાણવા, અહીં પ્રદેશ આશ્રયી જાણવા.
કાલથી ૩	સૂક્ષ્મ ઉદ્ધાર પલ્યોપમના સમયથી લઈને ૪ સ્થાવર વનસ્પતિ વિનાની કાયસ્થિતિના સમય એ સર્વ મધ્યમ અસંખ્ય અસંખ્ય જાણવા.
ભાવથી ૪	સૂક્ષ્મ નિગોદના જીવના યોગસ્થાનથી લઈને સંજી પર્યાપ્તના અનુભાગબંધના અધ્યવસાયના સ્થાનક એ સર્વ મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાત, ઇતિ નવ બોલ અસંખ્યાતના જાણવા.

ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાતમાં એક ભેળવીએ ત્યારે ‘જઘન્ય પરિત્ત અનંતા’ થાય, તેનો પૂર્વવત્ અન્યોન્ય અભ્યાસ કરવો. તેમાંથી બે કાઢીએ ત્યાં સુધી ‘મધ્યમ પરિત્ત અનંતા’ થાય. તેમાં એક ભેળવીએ, ત્યારે ‘ઉત્કૃષ્ટ પરિત્ત અનંતા’ થાય. ઉત્કૃષ્ટ પરિત્ત અનંતામાં એક ભેળવીએ ત્યારે ‘જઘન્ય યુક્ત અનંતા’ થાય, અભવ્ય જીવ એટલા છે, તેનો પૂર્વવત્ અન્યોન્ય અભ્યાસ કરવો, તેમાંથી બે કાઢતાં ત્યાં સુધી ‘મધ્યમ યુક્ત અનંતા’ થાય. તેમાં એક ભેળવીએ ત્યારે ‘ઉત્કૃષ્ટ યુક્ત અનંતા’ થાય, તેમાં એક ભળતાં ‘જઘન્ય અનંત અનંતા’ થાય. એનાથી આગળ સર્વ ‘મધ્યમ અનંત અનંતા’ જાણવા. ઉત્કૃષ્ટ અનંત અનંતા નથી.

ઘણાં આચાર્ય વળી એમ જણાવે છે. જઘન્ય અનંત અનંતાનો પૂર્વની જેમ ત્રણવાર વર્ગ

पीछे ए छ बोल अनंता प्रक्षेपीये. तद्यथा—(१) सर्व सिद्ध, (२) सर्व सूक्ष्म बादर निगोदना जीव, (३) सर्व वनस्पतिना जीव, (४) तीनो कालके समय, (५) सर्व पुद्गल, (६) सर्व लोकालोकाकाश प्रदेश. एवं बोल छ प्रक्षेपी सर्व राशिकूं त्रिवर्ग करीये. जो राशि हुई तो पिण उत्कृष्ट अनंत अनंता न हूवे. तिवारे पछी केवलज्ञान दर्शनना पर्याय प्रक्षेपीये. इम कर्या उत्कृष्ट अनंत अनंता नीपजे. इस उपरंत और वस्तु नही. एणी परे एकेक आचार्यना मतने विषे कह्या. अने श्रीसूत्रना अभिप्रायथी जो उत्कृष्ट अनंत अनंता नही. तत्त्व केवली जाणे. इति 'अनुयोगद्वार (सू० १४६)वृत्तिवाक्यप्रमाणात् अत्र लिखिता अस्माभिः ।

(६२) मध्यम अनंत अनंतेमे जो जो पदार्थ है तिनका यंत्रम्

द्रव्यथी १	सम्यक्त्वके प्रतिपात्तिसे लगायके सर्व जीव तथा दोप्रदेशी स्कंधसे लेकर सर्व पुद्गल मध्यम अनंत अनंतेमे जानने.
क्षेत्रथी २	आहारक शरीरके विखरे थके जितने स्कंध होय तिनकू 'मुकैलगा' कहीये. सो अनंत स्कंध है. तिणोने जितना क्षेत्र स्पर्शा तिससुं लगायके सर्व आकाशके प्रदेश ए सर्व मध्यम अनंत अनंते जानने.
कालथी ३	अर्ध पुद्गलपरावर्तथी लगायके तीनो कालके समय ए सर्व मध्यम अनंत अनंते जानने.
भावथी ४	सूक्ष्म अपर्याप्त निगोद जीवके जघन्य अज्ञानके पर्याय तिणसे लगाय के केवलज्ञानके पर्याय ए सर्व मध्यम अनंत अनंते जानने.

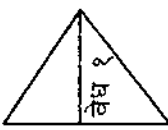
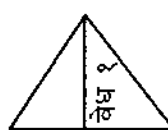
अथ जंबूद्वीपके उपरि सरसूं शिखा चढे तिसकी आम्नाय लिख्यते गोमट्ट(म्पट)सारात् दोहा—धान तीन है सुकओ, बादरनीका जोइ ।

नौ ९ दस १० ग्याह ११ भाग, इह जो परिधिका होइ ॥१॥

वेधक कहिये पुंजको, तासो करि गुणकार ।

परिधि छठे भाग कृति, घन फल कह्यौ निहार ॥२॥

(६३) स्वरूपयंत्र

सुक धान गेहु आदि	बादर धान चणा आदि	नीका धान सरसो आदि
		
२	२	३
३ ए घन फल	७ ए घनफल	१३ ए घनफल
४	९	३६

१. अनुयोगद्वारनी वृत्तिना वाक्यना आधारे अही अमे लखेल छे । २. गोम्पटसार नामना दिगंबरिय ग्रंथमांथी ।

કરી પછી એ છ બોલ અનંતા પ્રક્ષેપીએ, તે આ પ્રકારે—(૧) સર્વ સિદ્ધ, (૨) સર્વ સૂક્ષ્મ બાદર નિગોદના જીવ, (૩) સર્વ વનસ્પતિના જીવ, (૪) ત્રણેય કાલના સમય, (૫) સર્વ પુદ્ગલ (૬) સર્વ લોકાલોકાકાશ પ્રદેશ. એમ બોલ છ પ્રક્ષેપી સર્વરાશિના ત્રિવર્ગ કરીએ, જે રાશિ થાય તે પણ ઉત્કૃષ્ટ અનંત અનંતા ન થાય. ત્યારે પછી કેવળજ્ઞાન દર્શનના પર્યાય પ્રક્ષેપીએ, એમ કરીને ઉત્કૃષ્ટ અનંત અનંતા નીપજે, આ ઉપરાંત વધુ વસ્તુ નથી. એ રીતે એકેક આચાર્યના મતને વિષે જણાવ્યું, અને શ્રીસૂત્રના અભિપ્રાયથી જોકે ઉત્કૃષ્ટ અનંતા અનંતા નથી, તત્ત્વ કેવલી જાણે, ઇતિ અનુયોગદ્વાર (સૂ. ૧૪૬)ની વૃત્તિના વાક્યના આધારે અહીં અમે લખેલ છે

(૬૨) મધ્યમ અનંત અનંતામાં જે-જે પદાર્થ છે તેનું યંત્ર—

દ્રવ્યથી ૧	સમ્યક્ત્વના પ્રતિપાતિથી લઈને સર્વ જીવ તથા બેપ્રદેશી સ્કંધથી લઈને સર્વ પુદ્ગલ મધ્યમઅનંત અનંતામાં જાણવા.
ક્ષેત્રથી ૨	આહારક શરીર વિખેરાવાથી જેટલા સ્કંધ થાય તેને 'મુક્કેલગા' કહેવાય, તે અનંત સ્કંધ છે, તેમાં જેટલા ક્ષેત્ર સ્પર્શે ત્યાંથી લઈને સર્વ આકાશના પ્રદેશ એ સર્વ મધ્યમ અનંત અનંતામાં જાણવા.
કાલથી ૩	અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્તથી લઈને ત્રણેય કાલના સમય એ સર્વ મધ્યમ અનંત અનંતા જાણવા.
ભાવથી ૪	સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્ત નિગોદ જીવના જઘન્ય અજ્ઞાનના પર્યાય ત્યાંથી લઈને કેવલજ્ઞાનના પર્યાય એ સર્વ મધ્યમ અનંત અનંતા જાણવા.

હવે જંબુદ્વીપના ઉપરી ટોચથી શિખા ચઢે તેની આમ્નાય લખે છે—ગોમ્મટસાર નામના દિગંબરીય ગ્રંથમાંથી—

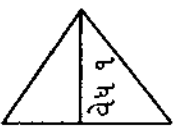
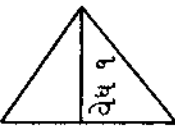
દોહા—ધાન ત્રીન હૈ સુકઓ, બાદરનીકા જોડે ।

નૌ ૯ દસ ૧૦ ગ્યારહ ૧૧ ભાગ, હિહ જો પરિધિકા હોઈ ॥૧॥

વેધક કહીયે પુંજકો, તાસો કરિ ગુણકાર ।

પરિધિ છઠ્ઠે ભાગ કૃતિ, ઘન ફલ કહ્યૌ નિહાર ॥૨॥

(૬૩) સ્વરૂપયંત્ર

સુકું ધાન્ય ઘઉં આદિ	બાદર ધાન્ય ચણા આદિ	નીકા ધાન્ય સરસવ આદિ
 પરિધિ ૯	 પરિધિ ૧૦	 પરિધિ ૧૧
૨	૨	૩
૩ એ ઘનફળ	૭ એ ઘનફળ	૧૩ એ ઘનફળ
૪	૯	૩૬

(६४) वर्गके छेदांका स्वरूप निरूपक यंत्रम्—

वर्ग	प्रथम	दूजा	तीजा
अंक	४	१६	२५६
छेद	२	४	८
स्थापना	स्थापना	स्थापना	स्थापना
०	२,१	८,४,२,१	१२८,६४,३२,१६,८,४,२,१

अथ लोकोत्तर गिणती लिख्यते—

चौपाइ—लोकोत्तर गिणती सिद्धांत, जासौ संख असंख अनंत ।

ताके भेद दोइ मन मानि, छेद गिणतओ वर्ग प्रमानि ॥१॥

छेद राशिका आधा आधा, जब लग अंतमे एक ही लाधा ।

राशिकूं आपही सौ गुणाकार, 'वर्ग' कहे इह बुद्धिविचार ॥२॥

दोहा—धारा तीन ही जानीये, वर्गधार घनधार ।

होइ घनघनाधार इम, पंडित कहे विचार ॥३॥

(६५) अथ इन तीनो धारका जो प्रयोजन है सो यंत्रं गोमट्ट (मट) सारात्

वर्गशलाका	वर्गधारा	छेदशलाका
१	४	२
२	१६	४
३	२५६	८
४	६५५३६	१६
५	४२९४९६७२९६	३२
६	१८४४६७४४०७३७०९५५१६१६	६४
७	३९ अंक आवै	१२८
८	७८ अंक आवै	२५६
संख्याते	संख्याते वर्ग जाइये तब जघन्य परित असंख्याते आवै	संख्याते
संख्याते	संख्याते वर्ग जाइये तब जघन्य युक्त असंख्याते आवै	संख्याते
असंख्याते	असंख्याते वर्ग जाइये तब जघन्य असंख्य असंख्याते आवै	असंख्याते
असंख्याते	असंख्याते वर्ग जाइये तब सूक्ष्म अद्वापल्योपमके समय होय	असंख्याते
असंख्याते	असंख्य वर्ग जाइये तब सूची अंगुलके प्रदेश	असंख्याते
असंख्याते	१ 'विरीया वर्ग कीजे तब प्रतर अंगुलके प्रदेश	असंख्याते
असंख्याते	असंख्य वर्ग जाइये तब जघन्य परित अनंत होय	असंख्याते

(૬૪) વર્ગના છેદોનું સ્વરૂપ નિરૂપક યંત્ર—

વર્ગ	પ્રથમ	બીજો	ત્રીજો
અંક	૪	૧૬	૨૫૬
છેદ	૨	૪	૮
સ્થાપના	સ્થાપના	સ્થાપના	સ્થાપના
૦	૨, ૧	૮, ૪, ૨, ૧	૧૨૮, ૬૪, ૩૨, ૧૬, ૮, ૪, ૨, ૧

હવે લોકોત્તર ગણતરી લખે છે—

ચૌપાઈ—લોકોત્તર ગિણતી સિદ્ધાંત, જાસૌ સંખ અસંખ અનંત ।

તાકે ભેદ દોઝ મન માનિ, છેદ ગિણતઓ વરગ પ્રમાનિ ॥૧॥

છેદ રાશિકા આધા આધા, જબ લગ અંતમે એક હી લાધા ।

રાશિકૂં આપહી સૌ ગુણાકાર, ‘વરગ’ કહે રહ બુદ્ધિવિચાર ॥૨॥

દોહા—ધારા ત્રીન હી જાનીયે, વરગધાર ઘનધાર ।

હોઈ ઘનઘનાધાર રમ, પંડિત કહે વિચાર ॥૩॥

(૬૫) હવે આ ત્રણેય ધારના જે પ્રયોજન છે તે યંત્ર—“ગોમટ્ટ(મ્મટ)સાર”થી

વર્ગશલાકા	વર્ગધારા	છેદશલાકા
૧	૪	૨
૨	૧૬	૪
૩	૨૫૬	૮
૪	૬૫૫૩૬	૧૬
૫	૪૨૮૪૮૬૭૨૮૬	૩૨
૬	૧૮૪૪૬૭૪૪૦૭૩૭૦૮૫૫૧૬૧૬	૬૪
૭	૩૮ અંક આવે	૧૨૮
૮	૭૮ અંક આવે	૨૫૬
સંખ્યાત	સંખ્યાત વર્ગ જાય ત્યારે જઘન્ય પરિત અસંખ્યાત આવે	સંખ્યાત
સંખ્યાત	સંખ્યાત વર્ગ જાય ત્યારે જઘન્ય યુક્ત અસંખ્યાત આવે	સંખ્યાત
અસંખ્યાત	અસંખ્યાત વર્ગ જાય ત્યારે જઘન્ય અસંખ્ય અસંખ્યાત આવે	અસંખ્યાત
અસંખ્યાત	અસંખ્યાત વર્ગ જાય ત્યારે સૂક્ષ્મ અદ્વાપલ્યોપમના સમય થાય	અસંખ્યાત
અસંખ્યાત	અસંખ્ય વર્ગ જાય ત્યારે સૂચિ અંગુલના પ્રદેશ	અસંખ્યાત
અસંખ્યાત	૧ વાર વર્ગ કરીએ ત્યારે પ્રતર અંગુલનો પ્રદેશ	અસંખ્યાત
અસંખ્યાત	અસંખ્ય વર્ગ જાય ત્યારે જઘન્ય પરિત અનંત થાય	અસંખ્યાત

असंख्याते	असंख्य वर्ग जाइये तब जघन्य युक्त अनंत आवे	असंख्याते
असंख्याते	१ विरिया वर्ग कीजे तब जघन्य अनंत अनंते आवे	अनंत
अनंत	अनंतानंत वर्ग जाइये तब जीवास्तिकाय	अनंत
अनंत	अनंतानंते वर्ग जाइये तब पुद्गलास्तिकाय	अनंत
अनंत	अनंतानंते वर्ग जाइये तब अद्धा-काल	अनंत
अनंत	अनंतानंते वर्ग जाइये तब सर्व आकाश श्रेणिके प्रदेश	अनंत
अनंत	१ विरिया वर्ग कीजे तब सर्व आकाश प्रतरके प्रदेश	अनंत
अनंत	अनंते वर्ग जाइये तब धर्मास्तिकायके पर्याय	अनंत
अनंत	अनंते वर्ग जाइये तब १ जीवके पर्याय	अनंत
अनंत	अनंते वर्ग जाइये तब जघन्य अज्ञानके पर्याय	अनंत
अनंत	अनंत वर्ग जाइये तब क्षायिक सम्यक्त्वके पर्याय	अनंत
अनंत	वर्ग अनंते जाइये तब केवलज्ञान(के) पर्याय	अनंत
वर्गशलाका	घनधारा	छेदशलाका
१	८	३
२	६४	६
३	४०९६	१२
४	१६७७७२१६	२४
५	२८१४७४९७६७१०६५६	४८
६	७९२२८१६२५१४२६४३३७५९३५४३९५०३३६ गर्भज मनुष्य	९६
७	५८ अंक	१९२
८	११६ अंक	३८४
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब घनांगुलके प्रदेश आवै	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब लोकाकाश श्रेणिके प्रदेश आवै	असंख्य
असंख्य	१ विरिया वर्ग कीजे तब लोकाकाश प्रतर प्रदेश आवै	असंख्य
वर्गशलाका	घनाघनधारा	छेदशलाका
१	५१२	९
२	२६२१४४	१८
३	६८७१९४७६१३६	३६
४	२२ अंक	७२
५	४१ अंक	१४४
६	८२ अंक	२८८
७	१६४ अंक	५७६

અસંખ્યાત	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે જઘન્ય યુક્ત અનંત થાય	અસંખ્યાત
અસંખ્યાત	૧ વાર વર્ગ કરીએ ત્યારે જઘન્ય અનંત અનંત થાય	અનંત
અનંત	અનંતાનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે જીવાસ્તિકાય	અનંત
અનંત	અનંતાનંતા વર્ગ કરીએ ત્યારે પુદ્ગલાસ્તિકાય	અનંત
અનંત	અનંતાનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે અદ્વા-કાલ	અનંત
અનંત	અનંતાનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે સર્વ આકાશ-શ્રેણિના પ્રદેશ	અનંત
અનંત	૧ વાર વર્ગ કરીએ ત્યારે સર્વ આકાશ-પ્રતરના પ્રદેશ	અનંત
અનંત	અનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે ધર્માસ્તિકાયના પર્યાય	અનંત
અનંત	અનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે ૧ જીવના પર્યાય	અનંત
અનંત	અનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે જઘન્ય અજ્ઞાનના પર્યાય	અનંત
અનંત	અનંત વર્ગ કરીએ ત્યારે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વના પર્યાય	અનંત
અનંત	વર્ગ અનંત કરીએ ત્યારે કેવલજ્ઞાન (ના) પર્યાય	અનંત
વર્ગશલાકા	ધનધારા	છેદશલાકા
૧	૮	૩
૨	૬૪	૬
૩	૪૦૯૬	૧૨
૪	૧૬૭૭૭૨૧૬	૨૪
૫	૨૮૧૪૭૪૮૭૬૭૧૦૬૫૬	૪૮
૬	૭૯૨૨૮૧૬૨૫૧૪૨૬૪૩૩૭૫૮૩૫૪૩૮૫૦૩૩૬ ગર્ભજ મનુષ્ય	૯૬
૭	૫૮ અંક	૧૯૨
૮	૧૧૬ અંક	૩૮૪
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે ધનાંગુલના પ્રદેશ આવે	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે લોકાકાશ શ્રેણિના પ્રદેશ આવે	અસંખ્ય
અસંખ્ય	૧ વાર વર્ગ કરતાં લોકાકાશ પ્રતર પ્રદેશ આવે	અસંખ્ય
વર્ગશલાકા	ધનાધન ધારા	છેદશલાકા
૧	૫૧૨	૯
૨	૨૬૨૧૪૪	૧૮
૩	૬૮૭૧૮૪૭૬૧૩૬	૩૬
૪	૨૨ અંક	૭૨
૫	૪૧ અંક	૧૪૪
૬	૮૨ અંક	૨૮૮
૭	૧૬૪ અંક	૫૭૬

८	२२७	१०५२
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब लोकाकाश प्रदेश आवै	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब तेउकायके सर्व जीव राशि	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब तेउकायकी कायस्थिति समय	असंख्य
असंख्य	१ विरिया वर्ग कीने तब परम अवधिज्ञानका क्षेत्र आवै	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब स्थितिबंधके अध्यवसाय	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब अनुभागबंधके अध्यवसाय	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब निगोदके शरीर औदारिक	असंख्य
असंख्य	असंख्य वर्ग जाइये तब निगोदकी कायस्थिति	असंख्य

दोहा—चारि ४ आठ ८ ओ पांचसे, बारह ५१२ आदि कहंत ।

धारा तीनो जाणिये, आगे वर्ग अनंत ॥१॥

चौपाइ—कृत धारामे वर्ग विचार, ताके घन लइये घनधार ।

घनाघन धारामे तस वृंद, इम भाषे सबही जिनचंद ॥१॥

दोइ २ तीन ३ अरु नौ ९ है छेद, आदि तिहुं धारा इम भेद ।

आगे दुगुण दुगुण सब ठाम, वरग कृति घन वृन्दो नाम ॥२॥

दूने कृतिमे तिगुने घणा, नौ गुण छेद घनाघन तणा ।

इक इक धारा तीन प्रकार, गुण १ पुनि भाग २ अयसि ३ निहार ॥३॥

छेद जोग है इस गुणकार, तस विजोग है भागाहार ।

निजसम थल थापीजे रास, अन्नो अन्नताको अभ्यास ॥४॥

दोहा—पहिले विरलन देय पुनि, तासौ है उत्पन्न ।

विरलन जाहि विषे(खे)रीये, देय उपरजो दिन्न ॥

चौपाइ—विरलन राशि करो गुणाकार, देय छेद सौ बुद्धिविचार ।

जो आवे सो छेद प्रमाण, उत्पन्न राशि इह विद्यमान ॥१॥

विरलन राशि स्थापना—४ । १ १ १ १. देय राशि स्थापना—४ ४ ४ ४ देय राशिके

१ १ १ १

छेद २ सें देय राशिकूं गुण्या लब्ध ८ छेद. इतने उत्पन्न राशिके २५६ छेद होय.

दोहा—अर्ध अर्ध जो छेदको, कीजे सो कृति रास ।

अपने छेद समान ही, वर्ग होय अभ्यास ॥१॥

राशि १६, छेद ४. चौथे ठिकाणे उत्पन्न राशि १८४४७४४०७३७०९५५१६१६.

૮	૨૨૭	૧૦૫૨
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ જાય ત્યારે લોકાકાશ પ્રદેશ આવે	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ જાય ત્યારે તેઉકાયના સર્વ જીવ રાશિ	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ જાય ત્યારે તેઉકાયની કાયસ્થિતિ સમય	અસંખ્ય
અસંખ્ય	૧ વાર વર્ગ કરતાં પરમ અવધિજ્ઞાનનું ક્ષેત્ર આવે	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે સ્થિતિબંધના અધ્યવસાય	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે અનુભાગબંધના અધ્યવસાય	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે નિગોદના શરીર ઔદારિક	અસંખ્ય
અસંખ્ય	અસંખ્ય વર્ગ કરીએ ત્યારે નિગોદની કાયસ્થિતિ	અસંખ્ય

દોહા—ચ્યારિ ૪ આઠ ૮ ઓ પાંચસે, બારહ ૫૧૨ આદિ કહંત ।

ધારા ત્રીનો જાણિયે, આગે વર્ગ અનંત ॥૧॥

ચૌપાઈ—કૃત ધારામે વર્ગ વિચાર, તાકે ઘન લડ્યે ઘનધાર ।

ઘનાઘન ધારામે તસ વૃંદ, ઇમ ભાષે સબહી જિનચંદ ॥૧॥

દોઢ ૨ ત્રીન ૩ અરુ નૌ ૧ હૈ છેદ, આદિ તિહું ધારા ઇમ ભેદ ।

આગે દુગુણ દુગુણ સબ ઠામ, વર્ગ કૃતિ ઘન વૃન્દો નામ ॥૨॥

દૂને કૃતિમે તિગુને ઘણા, નૌ ગુણ છેદ ઘનાઘન તણા ।

ઇક ઇક ધારા ત્રીન પ્રકાર, ગુણ ૧ પુનિ ભાગ ૨ અયસિ ૩ નિહાર ॥૩॥

છેદ જોગ હૈ ઇસ ગુણકાર, તસ વિજોગ હૈ ભાગાહાર ।

નિજસમ થલ થાપીજે રાસ, અન્નો અન્નતાકો અભ્યાસ ॥૪॥

દોહા—પહિલે વિરલન દેય પુનિ, તાસૌ હૈ ઉત્પન્ન ।

વિરલન જાહિ વિષે(સ્થે)રીયે, દેય ઉપરજો દિન્ન ॥

ચૌપાઈ—વિરલન રાશિ કરો ગુણાકાર, દેય છેદ સૌ બુદ્ધિવિચાર ।

જો આવે સો છેદ પ્રમાણ, ઉત્પન્ન રાશિ ઇહ વિદ્યમાન ॥૧॥

વિરલન રાશિ સ્થાપના—૪ । ૧ ૧ ૧ ૧. દેય રાશિ સ્થાપના—૪ ૪ ૪ ૪

૧ ૧ ૧ ૧

દેય રાશિના છેદ ૨થી દેય રાશિને ગુણતાં ૮ છેદ મળે. તેનાથી ઉત્પન્ન રાશિના ૨૫૬ છેદ થાય.

દોહા—અર્ધ અર્ધ જો છેદકો, કીજે સો કૃતિ રાસ ।

અપને છેદ સમાન હી, વર્ગ હોય અભ્યાસ ॥૧॥

રાશિ ૧૬, છેદ ૪, ચોથે ઠેકાણે ઉત્પન્ન રાશિ ૧૮૪૪૭૪૪૦૭૩૭૦૮૫૫૧૬૧૬.

(६६) अथ इन्द्रियस्वरूपयन्त्रम् प्रज्ञापना १५ मे पदे

	निवर्तन इन्द्रिय	अभ्यन्तर इन्द्रिय १	५ इन्द्रियांका संस्थान कदंब पुष्प आदिका कहा है. अंगुलके असंख्य भाग.
द्र व्य	आकार	बाह्य इन्द्रिय २	८ इन्द्रिय-कर्ण २, नेत्र २, नासिका २, जिह्वा १, स्पर्श १, इनका संस्थान नाना प्रकारे.
इ न्द्रि य	उपकरण	बाह्य इन्द्रिय १	खड्ग धारा समान स्वच्छतर पुद्गल समूह रूप जैसे खड्गधाराके सार पुद्गल काम करे है तैसे इन्द्रियाके सारता तिनके व्याघातसे अंधा, बहिरा आदि होता है.
		अभ्यन्तर २	अभ्यन्तर उपकरण शक्तिरूप जानने.
भाव इ न्द्रि य	लब्धि १		श्रोत्रेन्द्रिय आदि विषय सर्व आत्माके प्रदेशामे तदावरणीय कर्मका क्षयोपशम.
	उपयोग २		स्व स्व विषयमे लब्धिरूप इन्द्रियाके अनुसार आत्माका व्यापार ते 'उपयोग इन्द्रिय' कहीये. इति 'नन्दीवृत्तौ.

(६७) श्रीप्रज्ञापना पद १५ से इन्द्रिययन्त्रम्

इन्द्रिय	जघन्य आदि	श्रोत्रेन्द्रिय	चक्षु	घ्राण	रसनेन्द्रिय	स्पर्शन
संस्थान	०	कदंब पुष्पका	मसूर चंद्र	अतिमुक्त	छु (खु) रप्य	नाना संस्थान
जाडपणा	०	अंगुल असंख्य भाग	→ ए	व	म्	→
विस्तार	०	„	एवम्	एवम्	पृथक् अंगुल	शरीरप्रमाण
स्कंध	०	अनंत प्रदेश	→ ए	व	म्	→
अवगाहना	असं० प्रदेश	→	ए	व	म्	→
अल्प ब हु त्व म्	अवगाहना	२ संख्येय गुणा	१ स्तोक	३ संख्य	४ असंख्य	५ संख्यस्वरूप टीकामे
	प्रदेश	७ संख्येय	६ अनंत	८ संख्येय	९ असंख्येय	१० संख्येय
	कर्कश गुरु	२ अनंत	१ स्तोक	३ अनंत	४ अनंत	५ अनंत
	मृदु लघु	९ अनंत गुणे	१० अनंत गुणे	८ अनंत गुणे	७ अनंत गुणे	६ अनंत गुणे
स्पृष्ट	०	स्पृष्ट	अस्पृष्ट	स्पृष्ट	स्पृष्ट	स्पृष्ट
प्रविष्ट	०	प्रविष्ट	अप्रविष्ट	प्रविष्ट	प्रविष्ट	प्रविष्ट
विषये	जघन्य	अंगुल असंख्य	→ ए	व	म्	→
	उत्कृष्ट	१२ योजन	लाख योजन झंझरी	नव योजन	नव योजन	नव योजन

(૬૬) હવે ઇન્દ્રિયસ્વરૂપયંત્ર પ્રજ્ઞાપના ૧૫મા પદે

	નિવર્તન ઇન્દ્રિય	અભ્યંતર ઇન્દ્રિય ૧	૫ ઇન્દ્રિયોનું સંસ્થાન કદંબ પુષ્પ આદિનું કહ્યું છે. અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલી જાડાઈ છે.
દ્ર વ્ય ઇ ન્દ્રિ ય	આકાર	બાહ્ય ઇન્દ્રિય ૨	૮ ઇન્દ્રિય-કર્ણ ૨, નેત્ર ૨, નાસિકા ૨, જિહ્વા ૧, સ્પર્શ ૧, તેના સંસ્થાન વિવિધ પ્રકારે
	ઉપકરણ	બાહ્ય ઇન્દ્રિય ૧	ખડ્ગ ધારા સમાન સ્વચ્છતર પુદ્ગલ સમૂહ રૂપ જેમ ખડ્ગ- ધારાના સાર પુદ્ગલ કામ કરે છે તેમ ઇન્દ્રિયોની સારતા તેના વ્યાપાતથી આંધળા, બહેરા આદિ થાય છે.
		અભ્યંતર ૨	અભ્યંતર ઉપકરણ શક્તિરૂપ જાણવા.
ભાવ ઇ ન્દ્રિ ય	લબ્ધિ ૧	શ્રોત્રેન્દ્રિય આદિ વિષય સર્વ આત્માના પ્રદેશોમાં તદાવરણીય કર્મનો લાયકોપશમ	
	ઉપયોગ ૨	સ્વ-સ્વ વિષયમાં લબ્ધિરૂપ ઇન્દ્રિયો મુજબ આત્માનો વ્યાપાર તે 'ઉપયોગ ઇન્દ્રિય' કહેવાય, એમ 'નન્દીસૂત્ર'ની વૃત્તિમાં છે.	

(૬૭) શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૧૫થી ઇન્દ્રિયયંત્રમ્

ઇન્દ્રિય	જઘન્ય આદિ	શ્રોત્રેન્દ્રિય	ચક્ષુ	ગ્રાણ	રસનેન્દ્રિય	સ્પર્શન
સંસ્થાન	○	કદંબ પુષ્પનું	મસૂર ચંદ્ર	અતિમુક્ત	અસ્ત્રા	વિવિધસંસ્થાન
જાડાપણું	○	અંગુલ અસંખ્ય ભાગ	→એ	૧	મ્	→
વિસ્તાર	○	,,	એવમ્	એવમ્	પૃથક્ત્વઅંગુલ	શરીરપ્રમાણ
સ્કંધ	○	અનંત પ્રદેશ	→એ	૧	મ્	→
અવગા.	અસં. પ્રદેશ	→	એ	૧	મ્	→
અલ્પ બ હુ ત્વ મ્	અવગાહના	૨ સંખ્યેય ગુણા	૧ સ્તોક	૩ સંખ્ય	૪ અસંખ્ય	૫ સંખ્યસ્વરૂપ ટીકામાં
	પ્રદેશ	૭ સંખ્યેય	૬ અનંત	૮ સંખ્યેય	૯ અસંખ્યેય	૧૦ સંખ્યેય
	કર્કશગુરુ	૨ અનંત	૧ સ્તોક	૩ અનંત	૪ અનંત	૫ અનંત
	મૃદુ લઘુ	૯ અનંત ગુણ	૧૦ અનંતગુણ	૮ અનંતગુણ	૭ અનંતગુણ	૬ અનંત ગુણ
સ્પૃષ્ટ	○	સ્પૃષ્ટ	અસ્પૃષ્ટ	સ્પૃષ્ટ	સ્પૃષ્ટ	સ્પૃષ્ટ
પ્રવિષ્ટ	○	પ્રવિષ્ટ	અપ્રવિષ્ટ	પ્રવિષ્ટ	પ્રવિષ્ટ	પ્રવિષ્ટ
વિષયે	જઘન્ય	અંગુલ અસંખ્ય	→એ	૧	મ્	→
	ઉત્કૃષ્ટ	૧૨ યોજન	લાખ યોજન અધિક	૯ યોજન	૯ યોજન	૯ યોજન

(६८) अथ इन्द्रियांकी उत्कृष्ट विषय

श्रोत्रेन्द्रिय	१२ योजन	८०० धनुष्य				
चक्षु	लक्ष योजन	५९०८ धनुष्य	२९५४ धनुष्य			
घ्राण	९ योजन	४०० धनुष्य	२०० धनुष्य	१०० धनुष्य		
रसना	९ योजन	५१२	२५६ धनुष्य	१२८ धनुष्य	६४ ध.	
स्पर्शन	९ योजन	६४००	३२०० धनुष्य	१६०० धनुष्य	८०० ध.	४०० ध.
०	श्रोत्रेन्द्रिय संज्ञी	पंचेन्द्रिय असंज्ञी	चौरेन्द्री	तीनेन्द्री	बेइन्द्री	एकेंद्री

(६९) अथ श्वासोच्छ्वासस्वरूपयंत्रम्

आणमंति	ध्यानमे जो ऊंचा सास (श्वास) लेवे सो 'आणमंति' कहीये.
पाणमंति	ध्यानमे जो नीचा सास लेवे सो 'पाणमंति' कहीये.
उसास	ध्यान विना जो ऊंचा सास लेवे सो 'उसास' (उच्छ्वास).
निसास	ध्यान विना जो नीचा सास लेवे सो 'निःश्वास' कहीये.

(७०) (द्रव्यप्राणादि)

भावप्राण ४	द्रव्यप्राण १०	भावप्राण ४	द्रव्यप्राण १०
ज्ञानप्राण १	ज्ञानप्राणसे ५ इन्द्रिय- प्राण उत्पत्ति ५	सुखप्राण ३	सुखप्राणसे श्वासोच्छ्- वास प्राण १
वीर्यप्राण २	वीर्यप्राणसे मनबल, वचन, काया	जीवितव्यप्राण ४ सर्व ४ हूये	जीवितव्यप्राणसे आयु प्राण, एवं १०

(७१) ^१आठ आत्मा भगवती श० १२, उ० १० (सू० ४६७)

०	द्रव्यात्मा	कषायात्मा	योगात्मा	उपयो- गात्मा	ज्ञानात्मा	दर्श- नात्मा	चारि- त्रात्मा	वीर्यात्मा
द्रव्यात्मा १	०	नियमा	नि०	नि०	नि०	नि०	नि०	नि०
कषायात्मा २	भजना	०	भ०	भ०	भ०	भ०	भ०	भ०
योगात्मा ३	भ०	नि०	०	भ०	भ०	भ०	भ०	भ०
उपयोगात्मा ४	नि०	नि०	नि०	०	नि०	नि०	नि०	नि०
ज्ञानात्मा ५	भ०	भ०	भ०	भ०	०	भ०	नि०	भ०
दर्शनात्मा ६	नि०	नि०	नि०	नि०	नि०	०	नि०	नि०
चारित्रात्मा ७	भ०	भ०	भ०	भ०	भ०	भ०	०	भ०
वीर्यात्मा ८	भ०	नि०	नि०	भ०	भ०	भ०	नि०	०

१. अल्पबहुत्व—“सव्वत्थोवाओ चरित्तायाओ, नाणायाओ अणंतगुणाओ, कसायाओ अणंत०,

(૬૮) હવે ઈન્દ્રિયોનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય

શ્રોત્રે.	૧૨ યોજન	૮૦૦ ધનુષ્ય				
ચક્ષુ	લક્ષ યોજન	૫૮૦૮ ધનુષ્ય	૨૮૫૪ ધનુષ્ય			
ઘ્રાણ	૮ યોજન	૪૦૦ ધનુષ્ય	૨૦૦ ધનુષ્ય	૧૦૦ ધનુષ્ય		
રસના	૮ યોજન	૫૧૨	૨૫૬ ધનુષ્ય	૧૨૮ ધનુષ્ય	૬૪ ધ.	
સ્પર્શન	૮ યોજન	૬૪૦૦	૩૨૦૦ ધનુષ્ય	૧૬૦૦ ધનુષ્ય	૮૦૦ ધ.	૪૦૦ ધ.
૦	શ્રોત્રેન્દ્રિય સંજ્ઞી	પંચેન્દ્રિય અસંજ્ઞી	ચતુરિન્દ્રિય	તેઈન્દ્રિય	બેઈન્દ્રિય	એકેન્દ્રિય

(૬૯) હવે શ્વાસોચ્ચવાસ સ્વરૂપયંત્ર

આણમંતિ	ધ્યાનમાં જે ઊંચા શ્વાસ લે તે 'આણમંતિ' કહેવાય.
પાણમંતિ	ધ્યાનમાં જે નીચા શ્વાસ લે તે 'પાણમંતિ' કહેવાય.
ઉસાસ	ધ્યાન વિના જે ઊંચા શ્વાસ લે તે 'ઉસાસ' 'ઉચ્ચશ્વાસ'.
નિસાસ	ધ્યાન વિના જે નીચા શ્વાસ લે તે 'નિઃશ્વાસ' કહેવાય.

(૭૦) (દ્રવ્યપ્રાણાદિ)

ભાવપ્રાણ ૪	દ્રવ્યપ્રાણ ૧૦	ભાવપ્રાણ ૪	દ્રવ્યપ્રાણ ૧૦
જ્ઞાનપ્રાણ ૧	જ્ઞાન પ્રાણથી ૫ ઈન્દ્રિયપ્રાણ ઉત્પત્તિ ૫	સુખપ્રાણ ૩	સુખપ્રાણથી શ્વાસોચ્ચ-વાસ પ્રાણ ૧
વીર્યપ્રાણ ૨	વીર્યપ્રાણથી મનબલ, વચન, કાયા	જીવિતવ્યપ્રાણ ૪ સર્વ ૪ થાય	જીવિતવ્યપ્રાણથી આયુ પ્રાણ, એમ ૧૦

(૭૧) ^૧આઠ આત્મા ભગવતી શં ૧૨, ઉં ૧૦ (સુ ૪૬૭)

૦	દ્રવ્યાત્મા	કષાયાત્મા	યોગાત્મા	ઉપયો-ગાત્મા	જ્ઞાનાત્મા	દર્શ-નાત્મા	ચારિ-ત્રાત્મા	વીર્યાત્મા
દ્રવ્યાત્મા ૧	૦	નિયમા	નિ.	નિ.	નિ.	નિ.	નિ.	નિ.
કષાયાત્મા ૨	ભજના	૦	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
યોગાત્મા ૩	ભ.	નિ.	૦	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
ઉપયોગાત્મા ૪	નિ.	નિ.	નિ.	૦	નિ.	નિ.	નિ.	નિ.
જ્ઞાનાત્મા ૫	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	૦	ભ.	નિ.	ભ.
દર્શનાત્મા ૬	નિ.	નિ.	નિ.	નિ.	નિ.	૦	નિ.	નિ.
ચારિત્રાત્મા ૭	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	૦	ભ.
વીર્યાત્મા ૮	ભ.	નિ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.	નિ.	૦

૧. અત્પબહુત્વ—“સવ્વત્થોવાઓ ચરિતાયાઓ, નાણાયાઓ અર્ણતગુણાઓ, કસાયાઓ અર્ણતં,

(७२) भगवती श० १२, उ० ९ (सू० ४६१-४६६), पंच देव

पंच देव-नाम	गुण	आगति-नर-कथी	तिर्य-च गति	मनु-ष्य गति	देवगति	स्थिति	रूप विकु-र्वे	काल करी कहां जावे	सतिष्ठन काय-स्थिति	अं त र	अल्प-बहुत्व	अव-गाह-ना
भव्य-द्रव्य-देव १	तिर्य-च, मनु-ष्य, देवता होणे-वाला	सातो नर-कका आवे	युगल वर्जी शेष सर्व आवे	युग-ल वर्जी शेष सर्व माहे-थी आवे	सर्वार्थ-सिद्धि वर्जी २५ देवलो-कादि सर्वदेव	ज० अंत-मुहूर्त, उ० तीन पल्यो-पम	ज० १, २, ३ उ० असं-ख्य	४ ज्ञा-तके देव-तामे एक-स्मिन्	ज० अंत-मुहूर्त, उ० तीन पल्यो-पम	ज० दश हजार वर्ष, अंत-मुहूर्त अधिक, उ० वन-स्पतिकाल	४ अ सं ख्या त गु णा	ज० अं-गुलके असंख्य भाग, उ० हजार योजनकी
न र दे व २	चक्र-वर्ती	प्रथम नरक-थी आवे	नही	०	सर्व देव-तानो आव्यो	ज० सात सो वर्ष, उ० ८४ लक्ष पू-र्वनी	ज० १।२। ३, उ० अ सं.	भोग न त्यागे तो नरक-मे	ज० ७०० वर्ष, उ० ८४ लक्ष पूर्व	ज० १ सागर झझेर, उ० देश ऊन अर्ध पुद्गल	१ सर्व स्तोक	ज० ७ धनु-ष्यकी, उ० ५०० धनु-ष्यकी
धर्म-देव ३	साधु	पहि-ली पांच नरक-थी आवे	तेज, वायु युगल वर्जी शेष आवे	युग-ल वर्जी ने शेष सर्व आवे	वैमानिक प्रमुख सर्व ४ देवथी आवे	ज० अंत-मुहूर्त, उ० देश ऊन पूर्व कोटि	॥	वैमा-निक-मे तथा मोक्षे	ज० १ समय, उ० देश ऊन पूर्व कोटि	ज० पृथ-क् पल्यो-पम, उ० देश ऊन अर्ध पुद्गल	३ संख्या-त-गु-णा	ज० १ हाथ झझेरी, उ० ५०० धनुष्य
देवा-धिदे-व ४	ती र्थ क र	पहि-ली तीन नरक-थी आवे	०	०	वैमा-निकथी	ज० ७२ वर्ष, उ० ८४ लक्ष पूर्वनी	शक्ति-तो है, परंतु विकुर्वे नहीं	मुक्ति-मे जावे	ज० ७२ वर्ष, उ० ८४ लक्ष पूर्व	०	२ सं-ख्यात गुणा	ज० ७ हस्तकी उ० ५०० धनु-ष्यकी
भा व दे व ५	चार प्रका-रना देवता	०	एक-द्री ५, विग-लेंद्री ३ वर्जी शेष आवे	संमू-च्छिम मनुष्य वर्जी शेष सर्व-थी आवे	०	ज० दस हजार वर्ष, उ० ३३ सा-गरोपम	ज० १, २, उ० अ-संख्य	पृथ्वी अप् वन-स्पति गर्भज तिर्यच ३, मनुष्यमे	ज० दस हजार वर्ष, उ० ३३ सा-गरोपम	ज० अंत-मुहूर्त, उ० वन-स्पति-काल	५ अ सं ख्या त गु णा	ज० १ हस्तकी उ० ७ हाथ, उत्तर वैक्रिय लाख योजन

जोगायाओ वि०, वोरियायाओ वि उवयोगदवियदंसणायाओ तित्रि वि तुल्लाओ वि०''-भगवती सू० ४६७ ।

(૭૨) ભગવતી શૌ ૧૨, ઉ૦ ૯ (સૂ૦ ૪૬૧-૪૬૬), પંચ દેવ

પંચ દેવ-નામ	ગુણ	આગ-તિ નરક-કથી	તિર્થ-ય ગતિ	મનુ-ષ્ય ગતિ	દેવગતિ	સ્થિતિ	રૂપ વિકુ-ર્વ	કાળ કરી કયાં જાય	સંતિષ્ઠન કાય-સ્થિતિ	અં ત ર	અલ્પ-બહુત્વ	અવ-ગાહ-ના
ભવ્ય-દ્રવ્ય-દેવ ૧	તિર્થ-ય, મનુ-ષ્ય, દેવ-તા ધવા-વાળા	સાતેય નરક-ના આવે	યુગલ વર્જ શેષ સર્વ આવે	યુગ-લ વર્જ શેષ સર્વ માહે થી આવે	સર્વાર્થ-સિદ્ધિ વર્જ ૨૫ દેવલો-કાદિ સર્વ દેવ	જ૦ અંત-મુહૂર્ત, ઉ૦ ત્રણ પલ્યો-પમ	જ૦ ૧, ૨, ૩, ઉ૦ અસં-ખ્ય	૪ જા-તના દેવ-તામાં એક દેવ-તામાં	જ૦ અંત૦ ઉ૦ ત્રણ પલ્યો-પમ	જ૦ દશ હજાર વર્ષ, અંત. અધિક ઉ૦ વન-સ્પતિકાલ	૪ અ સં ખ્યા ત ગુણ	જ૦ અં-ગુલના અસંખ્ય ભાગ, ઉ૦ હજાર યોજનની
ન ૨ દેવ ૨	ચક્ર-વર્તી	પ્રથમ નરક-થી આવે	નહી	૦	સર્વ દેવ-તામાંથી આવે	જ૦ સાત સો વર્ષ, ઉ૦ ૮૪ લક્ષ પૂર્વની	જ૦ ૧૨૩, ઉ૦ અ સં	ભોગ ન ત્યાગે તો નરક-માં	જ૦ ૭૦૦ વર્ષ, ઉ૦ ૮૪ લક્ષ પૂર્વ	જ૦ ૧ સાગર અધિક, ઉ૦ દેશોન અર્ધ પુદ્ગલ	૧ સર્વ સ્તોક	જ૦ ૭ ધનુ-ષ્યની ઉ૦ ૫૦૦ ધનુ-ષ્યની
ધર્મ-દેવ ૩	સાધુ	પહે-લી પાંચ નરક-થી આવે	તેજ, વાયુ યુગલ વર્જ શેષ આવે	યુગ-લ વર્જ-ને શેષ સર્વ આવે	વૈમાઞ પ્રમુખ સર્વ ૪ દેવથી આવે	જ૦ અંત-મુહૂર્ત, ઉ૦ દેશોન પૂર્વ કોટિ	,,	વૈમા-નિક-માં તથા મોક્ષે	જ૦ ૧ સમય, ઉ૦ દેશોન પૂર્વ કોટિ	જ૦ પૃથ-કૃત્વ પલ્યોપમ, ઉ૦ દેશોન અર્ધ પુદ્ગલ	૩ સં-ખ્યાત ગુણ	જ૦ ૧ હાથ અધિક, ઉ૦ ૫૦૦ ધનુષ્ય
દેવા-ધિદે-વ ૪	તીર્થ ક ૨	પહે-લી ત્રણ નરક-થી આવે	૦	૦	વૈમા-નિક થી	જ૦ ૭૨ વર્ષ, ઉ૦ ૮૪ લક્ષ પૂર્વની	શક્ર-તિ તો છે પરંતુ વિકુર્વ નહીં	મુક્તિ-માં જાય	જ૦ ૭૨ વર્ષ, ઉ૦ ૮૪ લક્ષ પૂર્વ	૦	૨ સં-ખ્યાત ગુણ	જ૦ ૭ હસ્તની ઉ૦ ૫૦૦ ધનુ-ષ્યની
ભાવ દેવ ૫	ચાર પ્રકારના દેવતા	૦	એકેન્દ્રિય, પદ્મિય-લેન્દ્રિય ૩ વર્જ શેષ આવે	સંમુ-ર્ચિમ મનુષ્ય વર્જ શેષ થી આવે	૦	જ૦ દસ હજાર વર્ષ, ઉ૦ ૩૩ સા-ગરોપમ	જ૦ ૧, ૨, ૩, અ-સંખ્ય	પૃથ્વી અપ્ વન-સ્પતિ ગર્ભજ તિર્થય ૩, મનુ૦	જ૦ દસ હજાર વર્ષ, ઉ૦ ૩૩ સા-ગરોપમ	જ૦ અંત-મુહૂર્ત, ઉ૦ વન-સ્પતિ-કાલ	૫ અ સં ખ્યા ત ગુણ	જ૦ ૧ હસ્તની, ઉ૦ ૭ હાથ, ઉત્તર વૈશ્વિય લાખ યોજન

જોગાયાઓ વિ૦, વીરિયાયાઓ વિ ઉવયોગદવિયદંસણાયાઓ તિન્નિ વિ તુલ્લાઓ વિ૦''-ભગવતી સૂ૦ ૪૬૭ ।

(૭૩) (પુદ્ગલપરાવર્તન) ભગવતી શૃ ૧૨, ડ૦ ૪ (સૂ૦ ૫૪૦)

પુદ્ગલપરા- વર્તન ૭	ઔદારિક ૧	વૈક્રિય ૨	તૈજસ પુદ્ગલ ૩	કાર્મણ ૪	મનપુદ્ગલ ૫	વચનપુદ્ગલ ૬	આનપ્રાણ ૭
સ્તોક કાલ સર્વમે કિસ કા ?	૩ અનંત	૭ અનંત	૨ અનંત	૧ સ્તોક	૫ અનંત ગુણા	૬ અનંત	૪ અનંત
થોડા પુદ્ગલ કૌનસા [કસ્ય] અને બહુતા કૌનસા ?	૫ અનંત ગુણા	૧ સ્તોક	૬ અનંત ગુણા	૭ અનંત	૩ અનંત	૨ અનંત	૪ અનંત

(૭૪) અથ પર્યાસિયંત્રમ્

પ્રારંભકાલયંત્રમ્						સર્વ પર્યાસિકા સમુચ્ચય- કાલ	સમાસિકાલયંત્રમ્						
પ્રથમ સમય ૧	૨ સમય	૩ સમય	૪ સમય	૫ સમય	૬ સમય		સ્વામી	૧ સ્તોક	૨ અંસ- ખ્ય	૩ વિ- શેષ અધિ૦	૪ વિશે- ષ	૫ વિશે- ષ	૬ વિ- શેષ
આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	સમય	સંજી પંચે- ન્દ્રિય	આ- હાર	શરીર	ઇન્દ્રિ- ય	શ્વા- સો- ચ્છ- વાસ	ભાષા	મન
	શરીર	શરીર	શરીર	શરીર	શરીર	અંતર્મુહૂર્ત	વિક- લે- ન્દ્રિય	”	”	”	”	”	
		ઇન્દ્રિ- ય	ઇન્દ્રિ- ય	ઇન્દ્રિ- ય	ઇન્દ્રિ- ય	”	એકે- ન્દ્રિય	”	”	”	”		
			સાસો	સાસો	સાસો	”	લબ્ધિ- અપર્ય	”	”	”			
				ભાષા	ભાષા	૦	૦	૦	૦				
					મન	૦	૦	૦					

નિશ્ચયનયમતેન સર્વ પર્યાસિ એક સાથ પ્રારંભે પિણ વ્યવહાર નય મતે એક સમયાંતર. આહાર પર્યાસિને એક સમય લગે અને અન્ય સર્વને અંતર્મુહૂર્ત કાલમ્ પૃથક્ પૃથક્.

(૭૩) (પુદ્ગલપરાવર્તન) ભગવતી શં ૧૨, ઉં ૪ (સૂં ૫૪૦)

પુદ્ગલપરા- વર્તન ૭	ઔદારિક ૧	વૈક્રિય ૨	તૈજસ પુદ્ગલ ૩	કાર્મણ ૪	મનપુદ્ગલ ૫	વચન- પુદ્ગલ ૬	આનપ્રાણ ૭
સ્તોક કાલ સર્વમાંથી કોનો ?	૩ અનંત	૭ અનંત	૨ અનંત	૧ સ્તોક	૫ અનંત ગુણા	૬ અનંત	૪ અનંત
થોડા પુદ્ગલ કયા અને બહુતા (વધારે) કયા ?	૫ અનંત ગુણા	૧ સ્તોક	૬ અનંત ગુણા	૭ અનંત	૩ અનંત	૨ અનંત	૪ અનંત

(૭૪) હવે પર્યામિત્યંત્ર

પ્રારંભકાલયંત્રમ્						સર્વ પર્યામિતો	સમાપ્તિકાલયંત્રમ્						
પ્રથમ સમય ૧	૨ સમય	૩ સમય	૪ સમય	૫ સમય	૬ સમય	સમુચ્ચય- કાલ	સ્વામી	૧ સ્તોક	૨ અસં- ખ્ય	૩ વિ- શેષ અધિ.	૪ વિશે- ષ	૫ વિશે- ષ	૬ વિ- શેષ
આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	આ- હાર	સમય	સંજી પંચે- ન્દ્રિય	આ- હાર	શરીર	ઇન્દ્રિ- ય	શ્વા- સો- શ્વ- વાસ	ભાષા	મન
	શરીર	શરીર	શરીર	શરીર	શરીર	અંતર્મુહૂર્ત	વિક- લે- ન્દ્રિય	,,	,,	,,	,,	,,	
		ઇન્દ્રિ- ય	ઇન્દ્રિ- ય	ઇન્દ્રિ- ય	ઇન્દ્રિ- ય	,,	એકે- ન્દ્રિય	,,	,,	,,	,,		
			શ્વાસો	શ્વાસો	શ્વાસો	,,	લબ્ધિ- અપર્ય.	,,	,,	,,			
				ભાષા	ભાષા	૦	૦	૦	૦				
					મન	૦	૦	૦					

૧નિશ્ચયનયના અભિપ્રાય અનુસાર સર્વ પર્યામિતિ એક સાથે શરૂ થાય પણ વ્યવહાર નયના મતે એક સમયાંતરે, આહાર પર્યામિતિને એક સમય લાગે અને અન્ય સર્વનો અંતર્મુહૂર્ત કાળ પૃથક્ પૃથક્ (જુદાં જુદાં).

(७५) (पर्याप्ति अपर्याप्ति षट्क)

द्वार	भेद	पर्याप्ति षट् ६		अपर्याप्ति षट् ६	
०	०	प्रारंभ— सर्व पर्याप्ति साथ मांडे	समाप्ति— अनुक्रमसे पूरी करे	प्रारंभ— सर्व एक साथ मांडे	समाप्ति— अनुक्रमसे पूरी करे
	लब्धि अपर्याप्ति	०	०	४ साथ मांडे	३ पूरी करे
एकेन्द्रिय	पर्याप्ति	४ साथ मांडे	४ अनुक्रमे पूरी करे	०	०
बेइंद्री, तेइंद्री, चौरिंद्री, असंज्ञी पंचेद्री	लब्धि अपर्याप्ति	०	०	५ साथ मांडे	४ अनुक्रमे पूरी करे
	लब्धि पर्याप्ति	५ साथ मांडे	३।४।५ अनुक्रमे पूरी करे	०	०
गर्भज मनुष्य	करण अपर्याप्ति	६ साथ मांडे	३।४।५ अनुक्रमे पूरी करे	०	०
गर्भज तिर्यच पंचेद्री	करण पर्याप्ति	६ साथ मांडे	६ अनुक्रमे पूरी करे	०	०
नैरयिक १ देवता	करण अपर्याप्ति	६ साथ मांडे	५ अनुक्रमे पूरी करे	०	०
	करण पर्याप्ति	६ साथ मांडे	६ पूरी करे	०	०

(७६) पर्याप्तिके सर्व कालकी अल्पबहुत्व

आहार पर्याप्ति १	शरीर पर्याप्ति २	इन्द्रिय पर्याप्ति ३	श्वासोच्छ्- वास पर्याप्ति ४	भाषा पर्याप्ति ५	मन पर्याप्ति ६
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ विशेष	०	०
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ विशेष	०	०
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ वि. काल करे	५ वि.काल करे	०
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ वि. काल करे	५ वि.काल करे	०
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ वि.	५ विशेष	६ किञ्चित् न्यून
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ वि.	५ विशेष	६ विशेष अधिक
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ वि.	५ विशेष	६ अधूरी ते किञ्चित् न्यून
१ स्तोक	२ असंख्य	३ विशेष अधिक	४ वि.	५ विशेष	६ तुल्यम्

(૭૫) (પર્યાપ્તિ-અપર્યાપ્તિ ષટ્ક)

દ્વાર	ભેદ	પર્યાપ્તિ ષટ્ક		અપર્યાપ્તિ ષટ્ક	
૦	૦	પ્રારંભ— સર્વ પર્યાપ્તિ સાથે માંડે	સમાપ્તિ— અનુક્રમે પૂરી કરે	પ્રારંભ— સર્વ એક સાથે માંડે	સમાપ્તિ— અનુક્રમથી પૂરી કરે
	લબ્ધિ અપર્યાપ્તિ	૦	૦	૪ સાથે માંડે	૩ પૂરી કરે
એકેન્દ્રિય	પર્યાપ્તિ	૪ સાથે માંડે	૪ અનુક્રમે પૂરી કરે	૦	૦
બેઈન્દ્રિય	લબ્ધિ અપર્યાપ્તિ	૦	૦	૫ સાથે માંડે	૪ અનુક્રમે પૂરી કરે
તેઈન્દ્રિય, ચતુર્ન્દ્રિય, અસંજી પંચેન્દ્રિય	લબ્ધિ પર્યાપ્તિ	૫ સાથે માંડે	૩૪૫ અનુક્રમે પૂરી કરે	૦	૦
ગર્ભજ મનુષ્ય, ગર્ભજ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	કરણ અપર્યાપ્તિ	૬ સાથે માંડે	૩૪૫ અનુક્રમે પૂરી કરે	૦	૦
	કરણ પર્યાપ્તિ	૬ સાથે માંડે	૬ અનુક્રમે પૂરી કરે	૦	૦
નેરયિક ૧, દેવતા	કરણ અપર્યાપ્તિ	૬ સાથે માંડે	૫ અનુક્રમે પૂરી કરે	૦	૦
	કરણ પર્યાપ્તિ	૬ સાથે માંડે	૬ પૂરી કરે	૦	૦

(૭૬) સર્વ કાલની પર્યાપ્તિનું અલ્પબહુત્વ

આહાર પર્યાપ્તિ ૧	શરીર પર્યાપ્તિ ૨	ઈન્દ્રિય પર્યાપ્તિ ૩	શ્વાસોચ્છ- વાસ પર્યાપ્તિ ૪	ભાષા પર્યાપ્તિ ૫	મન પર્યાપ્તિ ૬
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિશેષ	૦	૦
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિશેષ	૦	૦
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિ.કાલ કરે	૫ વિ.કાલ કરે	૦
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિ.કાલ કરે	૫ વિ.કાલ કરે	૦
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિશેષ	૫ વિશેષ	૬ કિંચિત્તુન્યૂન
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિશેષ	૫ વિશેષ	૬ વિશેષ અધિક
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિશેષ	૫ વિશેષ	૬ અપૂરી તે કિંચિત્તુન્યૂન
૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ વિશેષ અધિક	૪ વિશેષ	૫ વિશેષ	૬ તુલ્યમ્

(७७) श्रीप्रज्ञापना पद २८ मेथी पर्याप्ति स्वरूपयंत्रमिदम्

पर्याप्ति ६	आहार १	शरीर २	इन्द्रिय ३	श्वासोच्छ्वास	भाषा ५	मन ६
अपर्याप्ति	अपर्याप्त	अपर्याप्त	अपर्याप्त	अपर्याप्त	अपर्याप्त	अपर्याप्त
आहारक	नियमात्	आहारी	आहारी	आहारी	आहारी	आहारी
अनाहारी	अनाहारी	अनाहारी	अनाहारी	अनाहारी	अनाहारी	अनाहारी

(७८) आहारयंत्र पन्नवणा पद २८

द्वार	भेद	स्वामी	संख्या
भे द तीन ३	सचित्त १	तिर्यच १ मनुष्य २	१
	अचित्त २	देव १, नरक, २, तिर्यच ३, मनुष्य ४	२
	मिश्र ३	तिर्यच १, मनुष्य २	३
भे द तीन ३	ओज १	अपर्याप्त अवस्थामे १	४
	रोम २	रोम पर्याप्त २	५
	कवल ३	बेंद्री, तेइंद्री, चौरेंद्री, तिर्यच पंचेंद्री, मनुष्य	६
भे द दो २	आभोगनिवृत्तितः	रोमआहारी कवल आहारी	७
	अनाभोगनिवृत्तितः	ओज आहारी, रोम आहारी	८
भेद दो २	मनोज्ञ	देवता आदिक	९
	अमनोज्ञ	नरक आदिक	१०

अथ १४ गुणस्थान स्वरूप लिख्यते—(१) मिथ्यात्व गुणस्थान, (२) सास्वादन गु., (३) मिश्र गु., (४) अविरति सम्यग्दृष्टि गु., (५) देशविरति गु., (६) प्रमत्त संयत गु., (७) अप्रमत्त संयत गु., (८) निवर्त्य बादर (अपूर्वकरण ?) गु., (९) अनिवर्त बादर (अनिवृत्ति ?) गु., (१०) सूक्ष्म संपराय गु., (११) उपशांतमोह गु., (१२) क्षीणमोह गु., (१३) सयोगी केवली गु., (१४) अयोगी (केवली) गु. इति नाम.

अथ लक्षण—प्रथम गुणस्थानका लक्षण—कुदेव माने, कुदेवके लक्षण—यथा विषयी होवे, पुण्य प्रकृति भोग ले, राग द्वेष सहित होवे तेहने देव माने १. कुगुरु—चारित्र धर्म रहित जे अन्यलिङ्गी तथा स्वलिङ्गी गुणभ्रष्ट, परिग्रहना लोभी, अभिनिवेशकी(शी), पांचे महाव्रते रहित तेहने गुरु माने.

(૭૭) શ્રીપ્રજ્ઞાપના પદ ૨૮માંથી પર્યાપ્તિ સ્વરૂપયંત્ર

પર્યાપ્તિ ૬	આહાર ૧	શરીર ૨	ઇન્દ્રિય ૩	શ્વાસોચ્છ્ ૪	ભાષા ૫	મન ૬
અપર્યાપ્તિ	અપર્યાપ્તિ	અપર્યાપ્તિ	અપર્યાપ્તિ	અપર્યાપ્તિ	અપર્યાપ્તિ	અપર્યાપ્તિ
આહારક	નિયમાત્	આહારી	આહારી	આહારી	આહારી	આહારી
અનાહારી	અનાહારી	અનાહારી	અનાહારી	અનાહારી	અનાહારી	અનાહારી

(૭૮) આહાર યંત્ર પત્રવણા પદ ૨૮

દ્વાર	ભેદ	સ્વામી	સંખ્યા
ભે	સચિત્ત ૧	તિર્યચ ૧	૧
દ		મનુષ્ય ૨	
ત્રણ	અચિત્ત ૨	દેવ ૧, નરક ૨, તિર્યચ	૨
૩		૩, મનુષ્ય ૪	
	મિશ્ર ૩	તિર્યચ ૧, મનુષ્ય ૨	૩
ભે	ઓજ ૧	અપર્યાપ્તિ અવસ્થામાં ૧	૪
દ	રોમ ૨	રોમ પર્યાપ્તિ ૨	૫
ત્રણ	કવલ ૩	બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય,	૬
૩		તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય	
ભે	આભોગ નિવૃત્તિ:	રોમ આહારી	૭
દ		કવલ આહારી	
બે	અનાભોગનિવૃત્તિ:	ઓજ આહારી,	૮
૨		રોમ આહારી	
ભેદ	મનોજ્ઞ	દેવતા આદિક	૯
બે ૨	અમનોજ્ઞ	નરક આદિક	૧૦

હવે ૧૪ ગુણસ્થાનકનું સ્વરૂપ લખે છે—(૧) મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાન, (૨) સાસ્વાદન ગુ., (૩) મિશ્ર ગુ., (૪) અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુ., (૫) દેશવિરતિ ગુ., (૬) પ્રમત્ત સંયત ગુ., (૭) અપ્રમત્ત સંયત-ગુ., (૮) નિવર્ત્ત બાદર (અપૂર્વ કરણ ?) ગુ., (૯) અનિવર્ત્ત બાદર (અનિવૃત્તિ ?) ગુ., (૧૦) સૂક્ષ્મ સંપરાય ગુ., (૧૧) ઉપશાંતમોહ ગુ., (૧૨) ક્ષીણમોહ ગુ., (૧૩) સયોગી કેવલી ગુ., (૧૪) અયોગી (કેવલી) ગુ. ઇતિ નામ.

હવે લક્ષણ કહે છે—પ્રથમ ગુણસ્થાનનું લક્ષણ—કુદેવ માનવા, કુદેવના લક્ષણ—જેમકે, વિષયી હોય, પુણ્ય પ્રકૃતિ ભોગ લે, રાગ-દ્વેષ સહિત હોય તેને દેવ માને. ૧. કુગુરુ-ચારિત્ર ધર્મ રહિત જે અન્યલિંગી તથા સ્વલિંગી ગુણબ્રહ્મ, પરિગ્રહના લોભી, અભિનિવેશી, પાંચેય

धर्म—यथार्थ आत्मपरिणति केवलिभाषित अनेकांत-स्याद्वादरूप जिम है तिम न माने, अपनी कल्पनासे सदहणा करे, पूर्व पुरुषांका मत भ्रंश करे, सूत्र अर्थ विपरीत कहै, नय प्रमाण न समजे, एकांत वस्तु प्ररूपे, कदाग्रह छोडे नही ते, मिथ्यात्वमोहनीयके उदये सत्पदार्थ मिथ्या भासे जैसे धतुरा पीये हूये पुरुषकू श्वेत वस्तु पीत भान होवे तथा जैसे ज्वरके जोरसे भोजनकी रुचि नही होती है तैसे मिथ्यात्वके उदय करी सत् पदार्थ जूठा जाने है ते प्रथम गुणस्थानके लक्षण.

जैसे पुरुषने खीर खंड खाके वम्या, पिण किंचित् पूर्वला स्वाद वेदे है तैसे उपशमसम्यक्त्व वमतां पूर्व सम्यक्त्वका स्वाद वेदे है. इति द्वितीय.

जैसे 'नालिकेर' द्वीपका मनुष्यका अन्नके उपरि राग नही, अने द्वेष बी नही तिनेने कदे अन्न देख्या नही इस वास्ते. ऐसे जैन धर्म उपरि राग बी नही द्वेष बी नही ते मिश्र गुणस्थानका लक्षण जानना. इति तृतीय.

अठारें दूषण रहित सो देव, पांच महाव्रतधारी शुद्ध प्ररूपक सो गुरु, धर्म केवलिभाषित स्याद्वादरूप. चौकडी दूजीके उदये अविरति है इति चतुर्थ.

१२ (?) अनुव्रत पाले, ११ पडिमा आराधे, ७ कुव्यसन, २२ अभक्ष्य टाले, ३२ अनंतकाय वर्जे, उभय काले सामायिक, प्रतिक्रमणा करे, अष्टमी, चौदस, अमावास्या, पूर्णमासी, कल्याणक तिथि इनमे पोषध करे ओर तिथिमे नही अने इकवीस गुण धारक ए (पांचमाका) लक्षण.

छठा—सतरे भेदे संयम पाळे, पांच महाव्रत पाले, ५ समिति, ३ गुप्ति पाले, चारित्रिया, संतोषी, परहित वास्ते सिद्धान्तका उपदेश देवे, व्यवहारमे कले (रह ?) कर चौदा उपगणधारी परंतु प्रमादी है. एह लक्षण छठेकों.

सातमे—संज्वलन कषायना मंदपणाथी नष्ट हुया है प्रमाद जेहना, मौन सहित, मोहके उपशमावनेकू अथवा क्षय करनेकू प्रधान ध्यान साधनेका आरंभ करे, मुख्य तो धर्मध्यान हुइ, अंशमात्र रूपातीत शुक्ल ध्यान पिण होवे है, षडावश्यक कर्तव्यसे रहित, 'ध्यानारूढत्वात्.

अष्टमा—क्षपक श्रेणिके लक्षण—आसन अकंप, नासिकाने अग्रे नेत्रयुगल निवेशी कछुक उघाड्या है नेत्र ऐसा होके संकल्प विकल्परूप जे वायुगजा तेहथी अलग कीना है चित्त, संसार छेदनेका उत्साह कीधा है ऐसा योगीन्द्र शुक्ल ध्यान ध्यावा योग्य होता है पीछे पूरक ध्यान, कुंभक ध्यान, स्थिर ध्यान ए तीनों शुक्लके अंतरमें वमे है. इति अष्टम लक्षण.

नवमे गुणस्थानके नव भाग करके प्रकृति क्षय करे. इति नवमा.

दसमे सूक्ष्म लोभ संज्वलन रह्या और सर्व मोहका उपशम तथा क्षय कीया.

सर्वथा मोहके उपशम होणे करके उपशांतमोह गुणस्थान कहीये है. ११ मा.

सर्वथा मोहके क्षय होणे ते क्षीणमोह गुणस्थान कह्या. १२ मा.

મહાવ્રતોથી રહિત તેને ગુરુ માને. ધર્મ-યથાર્થ આત્મપરિણતિ કેવલિભાષિત અનેકાંત—સ્યાદ્વાદરૂપ જેમ છે તેમ ન માને, પોતાની કલ્પનાથી સદ્લક્ષણ કરે, પૂર્વ પુરુષોનો મત ભંશ કરે, સૂત્ર અર્થ વિપરીત કહે, નય પ્રમાણ ન સમજે, એકાંત વસ્તુ પ્રરૂપે, કદાગ્રહ છોડે નહીં તે. મિથ્યાત્વમોહનીયના ઉદયથી સત્પદાર્થ મિથ્યા દેખાય. જેવી રીતે ધતુરો પીધેલા પુરુષને શ્વેત વસ્તુ પીત લાગે અને જે રીતે તાવના જોરથી ભોજનની રુચિ નથી થતી, તે રીતે મિથ્યાત્વના ઉદયથી સત્પદાર્થ ખોટાં જાણે છે તે પ્રથમ ગુણસ્થાનનું લક્ષણ.

જેમ પુરુષે ખીર ખંડ ખાઈને વમન કર્યું. પરંતુ કિંચિત્ પૂર્વનો સ્વાદ જાણે છે, તેમ ઉપશમસમ્યક્ત્વ વમન કરતા પૂર્વના સમ્યક્ત્વનો સ્વાદ જાણે છે. તે બીજું ગુણસ્થાનક છે.

જેવી રીતે ‘નાલિકેર’ દ્વીપના મનુષ્યને અન્ન ઉપર રાગ નહીં અને દ્વેષ પણ નહીં. તેઓએ ક્યારેય અન્ન જોયું જ નથી તેથી, એવી રીતે જૈન ધર્મ ઉપર રાગ પણ નહીં અને દ્વેષ પણ નહીં. તે મિશ્ર ગુણસ્થાનકનું લક્ષણ જાણવું. ઇતિ તૃતીય.

અઢારેય દૂષણ રહિત તે દેવ, પાંચ મહાવ્રતધારી શુદ્ધ પ્રરૂપક તે ગુરુ, ધર્મ કેવલિભાષિત સ્યાદ્વાદરૂપ, (અપ્રત્યાખ્યાનીયના) ઉદયે અવિરતિ છે. ઇતિ ચતુર્થ.

૧૨ (૧) અણુવ્રતો (અણુવ્રત) પાળે, ૧૧ પડિમા આરાધે, ૭ કુવ્યસન, ૨૨ અભક્ષ્ય ટાળે, ૩૨ અનંતકાય વર્જે, ઉભય કાળે સામાયિક, પ્રતિક્રમણ કરે, અષ્ટમી, ચૌદસ, અમાસ, પૂર્ણિમા, કલ્યાણક તિથિ એમાં પૌષધ કરે અને બીજી તિથિમાં નહીં અને એકવીસ ગુણ ધારક એ (પાંચમાનું) લક્ષણ.

છઠ્ઠું : સતરેય ભેદથી સંયમ પાળે, પાંચ મહાવ્રત પાળે, ૫ સમિતિ, ૩ ગુપ્તિ પાળે, ચારિત્રી, સંતોષી, પરહિત કાજે સિદ્ધાંતનો ઉપદેશ આપે, વ્યવહારમાં રહીને ચૌદ ઉપકરણધારી પરંતુ પ્રમાદી છે, આ છઠ્ઠાનું લક્ષણ છે.

સાતમું : સંજવલન કષાયના મંદપણાથી જેનો પ્રમાદ નષ્ટ થયો છે. મૌન સહિત, મોહના ઉપશમન માટે અથવા ક્ષય કરવા માટે પ્રધાન ધ્યાન સાધવાનો આરંભ કરે, મુખ્ય તો ધર્મધ્યાન હોય. અંશમાત્ર રૂપાતીત શુક્લ ધ્યાન પણ હોય છે. ધ્યાનમાં આરૂઢ હોવાથી ષડાવશ્યક કર્તવ્યથી રહિત.

આઠમું ક્ષપક શ્રેણિના લક્ષણ-આસન અકંપ, નાસિકાના અગ્ર ભાગ ઉપર નેત્રયુગલ નિવેશી કંઈક ઉઘડેલા છે એવા કરીને સંકલ્પ-વિકલ્પરૂપ જે વાયુરાજા તેનાથી ચિત્તને અલગ કર્યું છે, સંસાર છેદવાનો ઉત્સાહ-કર્યો છે એવા યોગીન્દ્ર શુક્લધ્યાન કરવા યોગ્ય થાય છે, પછી પૂરક ધ્યાન, કુંભક ધ્યાન, સ્થિર ધ્યાન એ ત્રણેય શુક્લના અંતરમાં વમે છે. ઇતિ અષ્ટમ લક્ષણ.

નવમા ગુણસ્થાનના નવ ભાગ કરીને પ્રકૃતિ ક્ષય કરે. ઇતિ નવમા.

દશમે સૂક્ષ્મ લોભ સંજવલન રહે. એના સિવાયના સર્વ મોહનો ઉપશમ અને ક્ષય કરે છે.

સર્વથા મોહના ઉપશમ હોવાના કારણે ઉપશાંતમોહ ગુણસ્થાન કહેવાય છે. ૧૧મું.

સર્વથા મોહનો ક્ષય થવાથી ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાન કહેવાય છે. ૧૨મું.

च्यार घातीया कर्म क्षय किया, केवल ज्ञान, केवल दर्शन, यथाख्यात चारित्र, अनंत वीर्य इन करके विराजमान, योग सहित इति सयोगी.

मन, वचन, काया योग रूंधीने पांच ह्रस्व अक्षर प्रमाण काल पीछे मोक्ष.

(७९) आगे गुणस्थान पर नाना प्रकारके १६२ द्वार है तिनका स्वरूप यंत्रसे—

	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१ जीव भेद १४	१४	७	१	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
२ योग १५	१३	१३	१०	१३	११	१३	११	९	९	९	९	९	७	०
३ उपयोग १२	५	५	६	६	६	७	७	७	७	७	७	७	२	२

जीवभेदमे दूजे गुणस्थानमे बादर ऐकेंद्रीका भेद १ अपर्याप्त कह्या है सो इस कारण—ते ऐकेंद्रीमे सास्वादन सम्यक्त्व है अने सूत्रे न कही तिसका समाधान—ऐकेंद्रीमे सास्वादन कोइक कालमे होइ है, बहुलताइ करके नही होती, इस कारण ते सूत्रमे विवक्षा नही करी. अने कर्मग्रंथमे कोइ कालकी विवक्षा करके कह्या है. इस वास्ते विरोध नही. एह समाधान भगवतीकी वृत्तिमे कह्या है. दूजे गुणस्थानमे अपर्याप्तका भेद है ते कारण अपर्याप्ता जानने, लब्धि अपर्याप्ता तो काल करे है. अने दूजे गुणस्थाने अपर्याप्ता काल नही करे. तथा योगद्वारमे पांचमे छठे गुणस्थानमे औदारिकमिश्र योग कर्मग्रंथे न मान्यो, किस कारण ? ते तिहां वैक्रिय आहारककी प्रधानता करके तिनो ही का मिश्र मान्या, अन्यथा तो १२ तथा १४ योग जानने, परंतु गुणस्थानद्वार तो कर्मग्रंथकी अपेक्षा है, तिस वास्ते कर्मग्रंथकी अपेक्षा ही ते सर्वत्र उदाहरण जानना. तथा उपयोगद्वारमे पहिले १, दूजे गुणस्थाने ५ उपयोग कहै है सो तीन अज्ञान, चक्षु, अचक्षु दोइ दर्शन, एवं ५ उपयोग जानने. दूजे गुणस्थानमे ज्ञान मलिन है, मिथ्यात्वके अभिमुख है. अवश्य मिथ्यात्वमे जायगा, तिस कारण ते अज्ञान ही कह्या, अन्यथा तो तीन ज्ञान, तीन दर्शन जानने. अवधिदर्शन अवधिज्ञान विना न विवक्ष्यौ. इस कारण ते ५ उपयोग कहै, अन्यथा तो प्रथम गुणस्थाने ३ अज्ञान, ३ दर्शन जानने तथा तीजे गुणस्थानमे ज्ञान अंशकी विवक्षा ते तीन ज्ञान, तीन दर्शन है, अने अज्ञान अंशकी विवक्षा करे तीन अज्ञान, तीन दर्शन जानने.

४ द्रव्यलेश्या ६	६	६	६	६	६	६	३	१	१	१	१	१	१	०
५ भावलेश्या ६	६	६	६	६	३	३	३	१	१	१	१	१	१	०

भावलेश्या तीन—कृष्ण, नील, कापोत, एह तीन लेश्या वर्तता सम्यक्त्व न पडिवज्जे अने सम्यक्त्व आया पीछे तो तीनो भावलेश्या होइ है इति भगवतीवृत्तौ अने तीन अप्रशस्त भावलेश्यामे देशवृत्ती (विरति ?) सर्ववृत्ती (विरति ?) नही होइ.

ચાર ઘાતી કર્મનો ક્ષય કરે. કેવલજ્ઞાન, કેવલ દર્શન, યથાપ્યાત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય એ કરીને બિરાજમાન, યોગ સહિત એટલે સયોગી.

મન, વચન, કાયા યોગ રૂંધીને પાંચ હ્રસ્વ અક્ષર પ્રમાણ કાલ પછી મોક્ષ.

(૭૯) આગળ ગુણસ્થાન પર વિવિધ પ્રકારના ૧૬૨ દ્વાર છે, તેનું સ્વરૂપ યંત્રથી

	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧ જીવ ભેદ ૧૪	૧૪	૭	૧	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૨ યોગ ૧૫	૧૩	૧૩	૧૦	૧૩	૧૧	૧૩	૧૧	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૦
૩ ઉપયોગ ૧૨	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૨	૨

જીવભેદમાં બીજા ગુણસ્થાનમાં બાદર એકેન્દ્રિયનો ભેદ ૧ અપર્યાપ્ત કહ્યો છે, તે આ કારણે—તે એકેન્દ્રિયમાં સાસ્વાદન સમ્યક્ત્વ છે અને સૂત્રમાં નથી કીધું તેનું સમાધાન—એકેન્દ્રિયમાં સાસ્વાદન કોઈક કાલે થાય છે, બહુલતા કરીને થતું નથી, આ કારણે તે સૂત્રમાં વિવક્ષા નથી કરી અને કર્મગ્રંથમાં કોઈક કાલની વિવક્ષા કરીને કહ્યા છે. એથી વિરોધ નથી. આ સમાધાન ભગવતીની વૃત્તિમાં કહ્યું છે. બીજા ગુણસ્થાનમાં અપર્યાપ્તનો ભેદ છે તે કરણ અપર્યાપ્ત જાણવા. લબ્ધિ અપર્યાપ્ત તો કાલ કરે છે અને બીજા ગુણસ્થાને અપર્યાપ્ત કાલ નહીં કરે. તથા યોગદ્વારમાં પાંચમા છઠ્ઠા ગુણસ્થાનમાં ઔદારિક મિશ્ર યોગ કર્મગ્રંથે ન માન્યો, શા માટે ? તે ત્યાં વૈકિય આહારકની પ્રધાનતા કરીને ત્રણેયના જ મિશ્ર માન્યા, અન્યથા તો ૧૨ તથા ૧૪ યોગ જાણવા, પરંતુ ગુણસ્થાનદ્વાર તો કર્મગ્રંથની અપેક્ષા છે, તે માટે કર્મગ્રંથની અપેક્ષા જ તે સર્વત્ર ઉદાહરણ જાણવા. તથા ઉપયોગદ્વારમાં પહેલા ૧ અને બીજા ગુણસ્થાને ૫ ઉપયોગ કહે છે, તે ત્રણ અજ્ઞાન, ચક્ષુ, અચક્ષુ બે દર્શન, એમ ૫ ઉપયોગ જાણવા. બીજા ગુણસ્થાનમાં જ્ઞાન મલિન છે, મિથ્યાત્વાભિમુખ છે, અવશ્ય મિથ્યાત્વમાં જશે. તે કારણે તેને અજ્ઞાન જ કહ્યું, નહીં તો ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ દર્શન જાણવા. અવધિદર્શન, અવધિજ્ઞાન વિના વિવક્ષા ન થાય. આ કારણે ૫ ઉપયોગ કહ્યા. અન્યથા તો પ્રથમ ગુણસ્થાને ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન જાણવાં તથા ત્રીજા ગુણસ્થાનમાં જ્ઞાન અંશની વિવક્ષા તે ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ દર્શન છે અને અજ્ઞાન અંશની વિવક્ષા કરવી ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન જાણવા.

૪ દ્રવ્યલેશ્યા ૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૩	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૦
૫ ભાવલેશ્યા ૬	૬	૬	૬	૬	૬	૩	૩	૩	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૦

ભાવલેશ્યા ત્રણ—કૃષ્ણ, નીલ, કાપોત, એ ત્રણ લેશ્યામાં વર્તતા સમ્યક્ત્વ ન પામે અને સમ્યક્ત્વ આવ્યા પછી તો ત્રણેય ભાવલેશ્યા હોય છે, ઇતિ ભગવતી વૃત્તિમાં અને ત્રણ અપ્રશસ્ત ભાવલેશ્યામાં દેશવૃત્તી (વિરતિ ?) સર્વવૃત્તી (વિરતિ ?) ન હોય.

६	मूल हेतु ४	४	३	३	३	३	२	२	२	२	२	२	१	१	०
७	उत्तर हेतु ५७	५५	५०	४३	४६	३९	२६	२४	२२	१६	१०	९	९	७	०
०	मिथ्यात्व ५	५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	अविरत १२	१२	१२	१२	१२	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	कषाय २५	२५	२५	२१	२१	१७	१३	१३	१३	७	१	०	०	०	०
०	योग १५	१३	१३	१०	१३	११	१३	११	९	९	९	९	९	७	०
८	अल्पबहुत्व	अनंत गुणा १४	असं. १०	असं. ११	असं. १२	असं. ९	सं. ८	सं. ७	वि. तु. ३ ५	वि. तु. ३ ४	वि. ३ ३	धोवा १	सं. २	सं. ६	अनंत गुणा १३
९	मूलभाव ५	३	३	३	५	५	५	५	५	५	५	५	४	३	३
१०	उत्तरभाव ५३	३४	३२	३३ ३२	३६ ३५	३४ ३५	३४ ३३	३० ३१	२७ २८	२८ २९ २७	२३ २२ २१	२१ २०	२० १९	१३	१२
०	उपशम २	०	०	०	१	१	१	१	२	२	२	२	०	०	०
०	क्षायिक ९	०	०	०	१	१	१	१	१	१२	१२	२	२	९	९
०	क्षयोपशम १८	१०	१०	११	१२ १३	१४ १३	१४ १५	१४ १५	१३ १४	१२ १३	१२ १३	१२ १३	१२ १३	०	०
	औदयिक १२	२१	२०	२० १९	१९	१७	१५	१२	१०	१०	४	३	३	३	२
०	परिणामी ३	३	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	१	१

मूल भाव ५, तद्यथा—(१) औपशमिक, (२) क्षायिक, (३) क्षायोपशमिक, (४) औदयिक, (५) पारिणामिक. उत्तर भेद ५३—औपशमिकके दो भेद—(१) उपशमसम्यक्त्व, (२) उपशमचारित्र, एवं दो, क्षायिक भाव ९ भेदे—(१) केवलज्ञान, (२) केवलदर्शन, (३) क्षायिक सम्यक्त्व, (४) क्षायिक चारित्र, (५) दानान्तराय, (६) लाभान्तराय, (७) भोगान्तराय, (८) उपभोगान्तराय, (९) वीर्यान्तराय एवं ५ क्षय करी, एवं ९, क्षयोपशमके १८ भेद—(१) मति, (२) श्रुत, (३) अवधि, (४) मनःपर्यव, (५-७) तीन अज्ञान, (८-१०) तीन दर्शन केवल

૬	મૂળ હેતુ ૪	૪	૩	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૦
૭	ઉ. હેતુ ૫૭	૫૫	૫૦	૪૩	૪૬	૩૯	૨૬	૨૪	૨૨	૧૬	૧૦	૯	૯	૭	૦
૦	મિથ્યા ૫	૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦	અવિરત ૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦	કષાય ૨૫	૨૫	૨૫	૨૧	૨૧	૧૭	૧૩	૧૩	૧૩	૭	૧	૦	૦	૦	૦
૦	યોગ ૧૫	૧૩	૧૩	૧૦	૧૩	૧૧	૧૩	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૭	૦
૮	અલ્પ- બહુત્વ	અનંત ગુણ ૧૪	અસં. ૧૦	અસં. ૧૧	અસં. ૧૨	અસં. ૯	સં. ૮	સં. ૭	વિ. તુલ્ય ૫ ૩	વિ. તુલ્ય ૪ ૩	વિ. ૩	થોડા ૧	સં. ૨	સં. ૬	અનં. ગુણ ૧૩
૯	મૂળ ભાવ ૫	૩	૩	૩	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૩	૩
૧૦	ઉત્તર ભાવ ૫૩	૩૪	૩૨	૩૩	૩૬	૩૪	૩૪	૩૦	૨૭	૨૮	૨૩	૨૧	૨૦	૧૩	૧૨
				૩૨	૩૫	૩૫	૩૩	૩૧	૨૮	૨૯	૨૨	૨૦	૧૯		
										૨૭	૨૧				
૦	ઉપશમ ૨	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૦	૦	૦
૦	ક્ષાયિક ૯	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧૨	૧૨	૨	૨	૯	૯
૦	ક્ષયો ૧૮	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૦	૦
					૧૩	૧૩	૧૫	૧૫	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩		
	ઔદ. ૧૨	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૭	૧૫	૧૨	૧૦	૧૦	૪	૩	૩	૩	૨
				૧૯											
૦	પરિ. ૩	૩	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૧	૧

મૂળ ભાવ ૫, જેમ કે, (૧) ઔપશમિક, (૨) ક્ષાયિક, (૩) ક્ષાયોપશમિક, (૪) ઔદયિક, (૫) પારિણામિક, ઉત્તર ભેદ ૫૩ = ઔપશમિકના બે ભેદ—(૧) ઉપશમ-સમ્યક્ત્વ, (૨) ઉપશમચારિત્ર, એમ બે, ક્ષાયિક ભાવ ૯ ભેદ—(૧) કેવલજ્ઞાન, (૨) કેવલદર્શન, (૩) ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ, (૪) ક્ષાયિક ચારિત્ર, (૫) દાનાન્તરાય, (૬) લાભાન્તરાય, (૭) ભોગાન્તરાય, (૮) ઉપભોગાન્તરાય, (૯) વીર્યાન્તરાય એમ ૫ ક્ષય કરી, એમ ૯, ક્ષયોપશમના ૧૮ ભેદ—(૧) મતિ, (૨) શ્રુત, (૩) અવધિ, (૪) મનઃપર્યવ,

विना, (११-१५) पांच अन्तरायका क्षयोपशम, (१६) देशविरति (१७) सर्वविरति, (१८) क्षयोपशमसम्यक्त्व, एवं १८, औदयिकके २१ भेद—गति ४, कषाय ४, वेद ३, लेश्या ६, मिथ्यात्व १, एवं १८, (१९) अज्ञान, (२०) अविरति, (२१) असिद्धपण्ड, एवं—सर्व २१, परिणामिकके ३—(१) जीवत्व (२) भव्यत्व (३) अभव्यत्व एवं ३, एवं सर्व ५३. नवमे गुणस्थानमे उपशमचारित्र अने क्षायिकचारित्र जो कहे है सो तीसरी चौकडीके क्षय तथा उपशमकी अपेक्षा है, उपशम क्षपक श्रेणि आश्री, अन्यथा तो चारित्र क्षयोपशमभावे है. तेरमे १४ मे एक जीवत्व परिणामिक भाव जानना.

११	समुद्घात ७	५	५	२	५	५	६	१	५	१	१	१	१	०	१	०

सातमे गुणस्थानमे ५ समुद्घात कही है ते पूर्व अपेक्षा करके जाननी. सातमे (१) वेदनीय, (२) कषाय, (३) वैक्रिय, (४) आहारक ए चार समुद्घात करता तो नही, पिण वैक्रिय, आहारक शरीर विना समुद्घातके होते नही. इस वास्ते ५, एक होवे तो मारणान्तिक समुद्घात जाणवी. इति 'अलं विस्तरेण.

१२	ध्यान पाया	८	८	८	१२	१२	७	४	५	१	१	१	१	१	२
	१६									प्रथम				दूजा	

छठे गुणस्थानमे ७ पाये कहे है सोइ आर्तध्यानका प्रथम पाया नही ते. यथा सेवे भोगे है जे कामभोग तिनका वियोग न वंछै. 'तत्त्वं बहुश्रुतात् गम्यम् ।

१३	दंडक २४	२४	२२	१६	१६	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१४	वेद स्त्री आदि	३	३	३	३	३	३	३	३	३	०	०	०	०	०
१५	चारित्र ७	१	१	१	१	१	३	३	२	२	१	१	१	१	१
१६	योनि लक्ष ८४	८४	५६	२६	२६	१८	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४
१७	कुल १९- ७५००००,- ०००	१९७- ५०	११६॥ १८७	११६॥	११६॥	६५॥	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
१८	आश्रव भेद ४२	४१	४१	४१	४०	४०	३२				७	१	१	१	०
						३९	२७								

छठे गुणस्थानमे बत्तीस भेद आश्रवके है, तद्यथा—(१) पारिग्रहिकी क्रिया, (२) मिथ्यादर्शनप्रत्यया, (३) अप्रत्याख्यानक्रिया (४) सामंतोपनिपातिकी क्रिया, (५) ईर्यापथिकी

१. विस्तारथी सयु । २. तत्त्व बहुश्रुतथी जाणवु । ३. असंयम, देशविरति अने सामायिक आदि ५ चारित्र ।

(૫-૭) ત્રણ અજ્ઞાન, (૮-૧૦) ત્રણ દર્શન-કેવલ વિના, (૧૧-૧૫) પાંચ અંતરાયનો ક્ષયોપશમ, (૧૬) દેશવિરતિ, (૧૭) સર્વવિરતિ, (૧૮) ક્ષયોપશમસમ્યક્ત્વ, એમ ૧૮, ઔદાયિકના ૨૧ ભેદ-ગતિ ૪, કષાય ૪, વેદ ૩, લેશ્યા ૬, મિથ્યાત્વ ૧, એમ ૧૮, (૧૯) અજ્ઞાન, (૨૦) અવિરતિ, (૨૧) અસિદ્ધપણું, એમ સર્વ ૨૧, પરિણામિકના ૩ (૧) જીવત્વ, (૨) ભવ્યત્વ, (૩) અભવ્યત્વ, એમ ૩, એમ બધાં ૫૩. નવમા ગુણસ્થાનમાં ઉપશમચારિત્ર અને ક્ષાયિક ચારિત્ર જે કહે છે તે પ્રત્યાખ્યાનાવરણીયના ક્ષય તથા ઉપશમની અપેક્ષાએ છે, ઉપશમ કષપક શ્રેણિ આશ્રયીને, અન્યથા તો ચારિત્ર ક્ષયોપશમભાવે છે, તેરમાં અને ચૌદમાં એક જીવત્વ પારિણામિક ભાવ જાણવો.

૧૧	સમુદ્ધાત ૭	૫	૫	૨	૫	૬	૧	૫	૧	૧	૧	૧	૦	૧	૦

સાતમા ગુણસ્થાનમાં ૫ સમુદ્ધાત કહ્યા છે તે પૂર્વ અપેક્ષા કરીને જાણવા. સાતમાં (૧) વેદનીય, (૨) કષાય, (૩) વૈક્રિય, (૪) આહારક એ ચાર સમુદ્ધાત તો કરતાં નથી. પણ વૈક્રિય, આહારક શરીર વિના વૈક્રિય, આહારક સમુદ્ધાત થતા નથી, તે માટે ૫, એક થાય તો મારણાન્તિક સમુદ્ધાત જાણવો. વિસ્તારથી હવે સર્યું.

૧૨	ધ્યાન પાયા ૧૬	૮	૮	૮	૧૨	૧૨	૭	૪	૫	૧	૧	૧	૧	૧	૨
										પ્રથમ				બીજો	

છઠ્ઠા ગુણસ્થાનમાં ૭ પાયા કહે છે તે આર્તધ્યાનનો પ્રથમ પાયો તે નથી, જે વિષયોનો ભોગવટો ચાલું છે તેનો વિયોગ ન ઈચ્છે. તત્ત્વ બહુશ્ચુત પાસેથી જાણે.

૧૩	દંડક ૨૪	૨૪	૨૨	૧૬	૧૬	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૧૪	વેદ સ્ત્રી આદિ ૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦	૦	૦	૦	૦
૧૫	ચારિત્ર ૭	૧	૧	૧	૧	૧	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૧	૧	૧
૧૬	યોનિ લક્ષ ૮૪	૮૪	૫૬	૨૬	૨૬	૧૮	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪
૧૭	કુલ ૧૯- ૭૫૦૦૦- ૦,૦૦૦	૧૯૭- ૫૦	૧૧- ૬૧	૧૧- ૬૧	૧૧- ૬૧	૬૫૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૧૮	આશ્રવભેદ ૪૨	૪૧	૪૧	૪૧	૪૦	૪૦	૩૨				૭	૧	૧	૧	૦
							૩૯	૨૭							

છઠ્ઠા ગુણસ્થાનમાં બત્રીસ ભેદ આશ્રવના છે, જેમ કે, (૧) પારિઘ્રહિકી ક્રિયા, (૨) મિથ્યાદર્શનપ્રત્યયિકી ક્રિયા, (૩) અપ્રત્યાખ્યાનક્રિયા, (૪) સામંતોપનિપાતિકી ક્રિયા. (૫) ઈર્ષાપ-

क्रिया, (६) प्राणातिपात, (७) मृषावाद, (८) अदत्तादान, (९) मैथुन, (१०) परिग्रह, एवं दश नास्ति अने सत्तावीसमे पांच इन्द्रिय टली.

१९	संवर भेद ५७	०	०	०	१२	१२	५७	५७	५७	५७	४५	४५	४५	३०	३०

ए सर्व संवरना भेद 'स्वधिया विचारितव्यं-सर्वगुणस्थान उपर विचार लेना.

२०	ध्रुवबंधी ४७	४७	४६	३९	३९	३५	३१	३१	३१	२९	१८	१४	०	०	०	०

ध्रुवबंधी प्रकृति ४७ लिख्यते—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ९, कषाय १६, भय १, जुगुप्सा १, मिथ्यात्व १, तैजस १, कर्मण १, वर्ण १, गंध १, रस १, स्पर्श १, निर्माण १, अगुरुलघु १, उपघात १, अंतराय ५, एवं ४७. जां लगे एहना बंध है तां लगे अवश्यमेव बंध होइ है, इस वास्ते इनका नाम 'ध्रुवबंधी' कहीये. दूजे गुणस्थानमे एक मिथ्यात्व टली. तीजे गुणस्थानमे अनंतानुबंधी ४, निद्रानिद्रा १, प्रचलाप्रचला १, स्त्यानर्द्धि १ एवं सात टली. त्रीजेवत् चोथे. पांचमे अप्रत्याख्यान ४ नही. छठे प्रत्याख्यानावरण चार नही. एवं सातमे तथा आठमेके प्रथम भागमे तो सातमेवत्, दूजे भागमे निद्रा १, प्रचला १, ए, दो टली, त्रीजे भागमे तैजस १, कर्मण १, वर्ण १, गंध १, रस १, स्पर्श १, निर्माण १, अगुरुलघु १, उपघात १, एवं ९ टली. चोथे भागमे भय १, जुगुप्सा १, एवं २ टली, १८ का बंध. एवं नवमे दसमे ४ टली. संज्वलनका चौक, पांच ज्ञान, चार दर्शन, पांच अंतराय, एवं १४ का बंध, आगे नास्ति.

२१	अध्रुवबंधी ७३	७०	५५	३५	३८	३२	३२	२८	२७	४	३	१	१	१	०

अध्रुवबंधी प्रकृति ७३ है.—हास्य १, रति १, शोक १, अरति १, वेद ३, आयु ४, गति ४, जाति ५, औदारिक १, वैक्रिय १, आहारक १ इन तीनोहीके अंगोपांग ३, संघयण ६, संस्थान ६, आनुपूर्वी ४, विहायोगति २, पराघात १, उच्छ्वास १, आताप १, उद्द्योत १, तीर्थकर १, त्रसदशक १०, स्थावरदशक १०, गोत्र २, वेदनीय २, एवं सर्व ७३. अर्थ-कारण तो मिथ्यात्व आदि बंधनेका है अने ए ७३ प्रकृतिका बंध होय बी अने नही बी होय, इस वास्ते इनका नाम 'अध्रुवबंधी' कहीये. प्रथम गुणस्थानमे तीन टले—आहारक १, आहारक-अंगोपांग १, तीर्थकर १, एवं ३. दूजे गुणस्थाने १५ टली—नपुंसक वेद १, नरकत्रिक ३, जाति ४ पंचेन्द्रिय विना, छेहला संहनन १, छेहला संस्थान १, आतपनाम १, थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, अपर्याप्त १, एवं १५ टली. तीजेमे २० टली—स्त्रीवेद १, आयु ३, तीर्थच गति १, तीर्थच आनुपूर्वी १, मध्यके ४ संहनन, मध्यके ४ संस्थान, उद्द्योत १, अशुभ चाल १, दुर्भग

થિકી ક્રિયા, (૬) પ્રાણાતિપાત, (૭) મૃષાવાદ, (૮) અદત્તાદાન, (૯) મૈથુન, (૧૦) પરિગ્રહ, એમ દશ નથી અને સત્તાવીસમાં પાંચ ઈન્દ્રિય ટળી.

૧૯	સંવર. ૫૭	૦	૦	૦	૧૨	૧૨	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૪૫	૪૫	૪૫	૩૦	૩૦

એ સર્વ સંવરના ભેદ સ્વમતિ પ્રમાણે વિચારવા. સર્વગુણસ્થાન ઉપર વિચારી લેવા.

૨૦	ધ્રુવબંધી ૪૭	૪૭	૪૬	૩૯	૩૯	૩૫	૩૧	૩૧	૩૧	૨૯	૧૮	૧૪	૦	૦	૦	૦
									૨૦	૧૮						

ધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ ૪૭ લખે છે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૯, કષાય ૧૬, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, મિથ્યાત્વ ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણ ૧, ગંધ ૧, રસ ૧, સ્પર્શ ૧, નિર્માણ ૧, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, અંતરાય ૫, એમ ૪૭. જ્યાં સુધી એનો બંધ છે, ત્યાં સુધી અવશ્યમેવ બંધ થાય છે, એટલા માટે તેનું નામ ‘ધ્રુવબંધી’ કહેવાય છે. બીજા ગુણસ્થાનમાં એક મિથ્યાત્વ ટળી. ત્રીજા ગુણસ્થાનમાં અનંતાનુબંધી ૪, નિદ્રાનિદ્રા ૧, પ્રયલાપ્રયલા ૧, સ્ત્યાનર્દિ ૧ એમ સાત ટળી. ત્રીજાની પેઠે ચોથે-પાંચમાંમાં અપ્રત્યાખ્યાન ૪ નથી, છઠ્ઠામાં પ્રત્યાખ્યાનાવરણ ચાર નથી, એમ સાતમા તથા આઠમાના પ્રથમ ભાગમાં તો સાતમાની જેમ. બીજા ભાગમાં નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, એ બે ટળી, ત્રીજા ભાગમાં તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણ ૧, ગંધ ૧, રસ ૧, સ્પર્શ ૧, નિર્માણ ૧, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, એમ ૯ ટળી. ચોથા ભાગમાં ભય ૧, જુગુપ્સા ૧ એમ ૨ ટળી, ૧૮નો બંધ, એમ નવમે દસમે ૪ ટળી સંજવલન ચતુષ્ક, પાંચ જ્ઞાન, ચાર દર્શન, પાંચ અંતરાય એમ ૧૪નો બંધ, આગળ નથી.

૨૧	અધ્રુવબંધી ૭૩	૭૦	૫૫	૩૫	૩૮	૩૨	૩૨	૨૮	૨૭	૪	૩	૧	૧	૧	૦
									૪	૩					

અધ્રુવબંધી પ્રકૃતિ ૭૩ છે—હાસ્ય ૧, રતિ ૧, શોક ૧, અરતિ ૧, વેદ ૩, આયુ ૪, ગતિ ૪, જાતિ ૫, ઔદારિક ૧, વૈક્રિય ૧, આહારક ૧, એ ત્રણેયના અંગોપાંગ ૩, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૬, આનુપૂર્વી ૪, વિહાયોગતિ ૨, પરાઘાત ૧, ઉચ્ચ્વાસ ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, તીર્થંકર ૧, ત્રસદશક ૧૦, સ્થાવરદશક, ૧૦, ગોત્ર ૨, વેદનીય ૨, એમ બધાં થઈને ૭૩, અર્થ-બંધાવાનું કારણ તો મિથ્યાત્વ આદિ છે અને એ ૭૩ પ્રકૃતિનો બંધ હોય પણ અને ન પણ હોય, એથી તેનું નામ ‘અધ્રુવબંધી’ કહેવાય, પ્રથમ ગુણસ્થાનમાં ત્રણ ટળે આહારક ૧, આહારક અંગોપાંગ ૧, તીર્થંકર ૧, એમ ૩, બીજા ગુણસ્થાને ૧૫ ટળી-નપુંસક વેદ, નરકત્રિક ૩, જાતિ ૪ પંચેન્દ્રિય વિના, છેલ્લું સંઘયણ ૧, છેલ્લું સંસ્થાન ૧, આતપનામ ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, એમ ૧૫ ટળી, ત્રીજામાં ૨૦ ટળી—સ્ત્રીવેદ ૧, આયુ ૩, તિર્યંચ ગતિ ૧, તિર્યંચ આનુપૂર્વી ૧, મધ્યના ૪ સંઘયણ, મધ્યના ચાર સંસ્થાન, ઉદ્યોત ૧, અશુભ વિહાયોગતિ ૧, દુર્ભગ નામ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧,

नाम १, दुःस्वर १, अनादेय १, नीच गोत्र १, एवं २० टली. चौथेमे तीन वधी-मनुष्य-आयु १, देव-आयु १, जिन-नाम १. पांचमे ६ टली-मनुष्यत्रिक ३, औदारिक १, औदारिक-अंगोपांग १, प्रथम संहनन, एवं ६ टली. छठे पांचमे वत्. सातमे आहारक तदुपांग २ वधी, ६ टली-असातावेदनीय १, शोक १, अरति १, अस्थिर नाम १, अशुभ १, अयश १, एवं ६. आठमेके दो भाग. प्रथम भागमे एक देव-आयु टली. दूजे भागमे चारका बंध-सातावेदनीय १, पुरुषवेद १, यशकीर्ति १, ऊंच गोत्र १, एवं ४ का बंध, शेष २३ टली. नवमेके प्रथम भागे ४, दूजे भागमे १ पुरुषवेद टला, तीनका बंध. 'दशमेऽपि एवं ३ का बंध. आगले तीन गुणस्थानमे एक सातावेदनीयका बंध. १४ मा अबंधक जानना.

२२	ध्रुव उदयी २७	२७	२६	२६	२६	२६	२६	२६	२६	२६	२६	२६	२६	१२	०

ध्रुव उदयी प्रकृति २७ है, ते यथा-ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय चक्षु आदि ४, मिथ्यात्व १, तैजस १, कर्मण १, वर्ण १, गंध १, रस १, स्पर्श १, निर्माण १, अगुरुलघु १, स्थिर १, अस्थिर १, शुभ १, अशुभ १, अंतराय ५, एवं २७. एह प्रकृति जां लगे उदय है तां लगे अवश्य उदय है, अंतर न पड़े, इस कारणसे इनका नाम 'ध्रुव उदयी' कहीये. दूजेमे मिथ्यात्वमोहनीय टली. एवं यावत् १२ मे गुणस्थान ताई २६ का उदय. तेरमे १४ टली-पांच ज्ञानावरणीय, चार दर्शनावरणीय, पांच अन्तराय, एवं १४. चौदमे ध्रुव उदयी कोई प्रकृति नहीं है.

२३	अध्रुव उदयी १५	१०	८५	७४	७८	६१	५५	५०	४६	४०	३४	३३	३१	३०	१२
													२९		९

अध्रुव उदयी १५ प्रकृति है, तद्यथा-निद्रा ५, वेदनीय २, मोहकी २७ मिथ्यात्व विना, आयु ४, गति ४, जाति ५, शरीर ३, अंगोपांग ३, संहनन ६, संस्थान ६, आनुपूर्वी ४, विहायोगति २, पराघात १, उच्छ्वास १, आतप १, उद्योत १, तीर्थकर १, उपघात १, त्रसादि ८ स्थिर १, शुभ २ ए दो विना आठ, स्थावर ८ अस्थिर १, अशुभ २ ए दो विना, गोत्र २, एवं सर्व १५. कदेक उदय हूइ, कदेक उदय नहीं होय, इस वास्ते 'अध्रुव उदयी' कहीये. पहिलेमे ५ नहीं-सम्यक्त्वमोह १, मिश्रमोह १, आहारक शरीर १, तदुपांग १, जिननाम १, एवं ५ नहीं. दूजेमे ५ नहीं-नरक-आनुपूर्वी १, आतप १, सूक्ष्म नाम १, साधारण १, अपर्याप्त १, एवं ५ नहीं. तीजेमे १२ टली-अनंतानुबंधी ४, तीन आनुपूर्वी, चार जात, स्थावर नाम १, एवं १२ टली, अने एक मिश्र मोहनीय वधी. चौथेमे चार आनुपूर्वी, सम्यक्त्वमोहनीय १, एवं ५ वधी, अने एक मिश्र मोहनीय टली. पांचमेमे १७ टली-अप्रत्याख्यान ४, नरकत्रिक ३, देवत्रिक ३, वैक्रिय शरीर १, तदुपांग १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, तिर्यच-आनुपूर्वी १,

નીચ ગોત્ર ૧, એમ ૨૦ ટળી. ચોથામાં ત્રણ વધી. મનુષ્ય-આયુ ૧, દેવ-આયુ ૧, જિન-નામ ૧, પાંચમે છ ટળી—મનુષ્યત્રિક ૩, ઔદારિક ૧, ઔદારિક અંગોપાંગ ૧, પ્રથમ સંઘયણ, એમ છ ટળી, છઠ્ઠે પાંચમાની જેમ, સાતમે આહારક તદ્દુપાંગ ૨ વધે, ૬ ટળે—અસાતાવેદનીય ૧, શોક ૧, અરતિ ૧, અસ્થિર નામ ૧, અશુભ ૧, અયશ ૧, એમ ૬. આઠમાના બે ભાગ. પ્રથમ ભાગમાં એક દેવ-આયુ ટળી. બીજા ભાગમાં ચારનો બંધ-સાતાવેદનીય ૧, પુરુષવેદ, યશકીર્તિ ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, એમ ૪નો બંધ, શેષ ૨૩ ટળે, નવમાના પ્રથમ ભાગે ૪, બીજા ભાગમાં ૧ પુરુષવેદ ટળ્યો, ત્રણનો બંધ, દશમામાં પણ આ પ્રમાણે ૩નો બંધ, આગળના ત્રણ ગુણઠાણામાં એક સાતાવેદનીયનો બંધ, ૧૪મું ગુણઠાણું અબંધક જાણવું.

૨૨	ધ્રુવ ઉદયી ૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૧૨	૦

ધ્રુવ ઉદયી પ્રકૃતિ ૨૭ છે—તે આ પ્રકારે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ચક્ષુ આદિ ૪, મિથ્યાત્વ ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણ ૧, ગંધ ૧, રસ ૧, સ્પર્શ ૧, નિર્માણ ૧, અગુરુલઘુ ૧, સ્થિર ૧, અસ્થિર ૧, શુભ ૧, અશુભ ૧, અંતરાય ૫, એમ ૨૭. આ પ્રકૃતિનો જ્યાં સુધી ઉદય છે. ત્યાં સુધી અવશ્ય ઉદયમાં હોય. અંતર ન પડે, આ કારણે તેનું નામ “ધ્રુવ ઉદયી” કહેવાય છે. બીજામાં મિથ્યાત્વમોહનીય ટળી, એમ ૧૨માં ગુણસ્થાન સુધી ૨૬નો ઉદય, તેરમામાં ૧૪ ટળે—પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, ચાર દર્શનાવરણીય, પાંચ અંતરાય, એમ ૧૪, ચૌદમામાં ધ્રુવ ઉદયી કોઈ પ્રકૃતિ નથી.

૨૩	અધ્રુવ ઉદયી ૮૫	૮૦	૮૫	૭૪	૭૮	૬૧	૫૫	૫૦	૪૬	૪૦	૩૪	૩૩	૩૧	૩૦	૧૨
													૨૮		૮

અધ્રુવ ઉદયી ૮૫ પ્રકૃતિ છે. તે આ પ્રમાણે—નિદ્રા ૫, વેદનીય ૨, મોહનીય ૨૭ મિથ્યાત્વ વિના, આયુ ૪, ગતિ ૪, જાતિ ૫, શરીર ૩, અંગોપાંગ ૩, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૬, આનુપૂર્વી ૪, વિહાયોગતિ ૨, પરાઘાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, તીર્થંકર ૧, ઉપઘાત ૧, ત્રસાદિ ૮ સ્થિર ૧, શુભ ૨ એ બે વિના આઠ, સ્થાવર ૮ અસ્થિર ૧, અશુભ ૨ એ બે વિના, ગોત્ર ૨, એમ બધી થઈને ૮૫. ક્યારેક ઉદય હોય, ક્યારેક ઉદય ન હોય, એથી ‘અધ્રુવ ઉદયી’ કહે છે. પહેલામાં પાંચ નહીં. સમ્યક્ત્વમોહ ૧, મિશ્રમોહ ૧, આહારક શરીર ૧, તદ્દુપાંગ ૧, જિનનામ ૧, એમ ૫ નહીં. બીજામાં ૫ નહીં—નરક-આનુપૂર્વી ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ નામ ૧, સાધારણ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, એમ ૫ નહીં. ત્રીજામાં ૧૨ ટળી—અનંતાનુબંધી ૪, ત્રણ આનુપૂર્વી, ચાર જાતિ, સ્થાવર નામ ૧, એમ ૧૨ ટળે અને એક મિશ્ર મોહનીય વધી. ચોથામાં ચાર આનુપૂર્વી, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, એમ ૫ વધી અને એક મિશ્ર મોહનીય ટળી, પાંચમામાં ૧૭ ટળી. અપ્રત્યાપ્ત ૪,

નરકત્રિક ૩. દેવત્રિક ૩. વૈક્રિયશરીર ૧, તદુપાંગ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, તિર્યચ-આનુપૂર્વી ૧, મનુષ્ય-આનુપૂર્વી ૧, એમ ૧૭ નહીં, છઠ્ઠામાં આઠ ટળે. પ્રત્યાખ્યાનાવરણ ૪, તિર્યચ આયુ ૧, તિર્યચ ગતિ ૧, ઉદ્યોત ૧, નીચગોત્ર ૧, એમ ૮ ટળે અને બે વધે-આહારક ૧, તદુપાંગ ૧, સાતમામાં પાંચ ટળે નિદ્રા ૩, આહારક ૧, તદુપાંગ ૧, એમ ૫ ટળે. આઠમામાં ૪ ટળે-સમ્યક્ત્વ મોહનીય ૧, છેલ્લાં ત્રણ સંઘયણ ૩, એમ ૪ ટળી, નવમામાં ૬ ટળે. હાસ્ય ૧, રતિ ૧, શોક ૧, અરતિ ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧ એમ ૬ ટળે, દશમામાં છ ટળે-વેદ ૩. લોભ વિના સંજવલનની ૩. એમ ૬ ટળી, અગિયારમામાં એક સંજવલન લોભ ટળે. બારમામાં સંઘયણ ૨ ટળે. અને દ્વિચરમ સ(મ)યે બે નિદ્રા ટળે. તેરમામાં એક જિનનામ વધે. ચૌદમામાં ૧૮ ટળે, ૧૨ રહે. તે બારેયના નામ-સાતા કે અસાતા ૧, મનુષ્ય ગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, સુભગ ૧, ત્રસનામ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, આદેય ૧, યશ ૧, તીર્થકર ૧, મનુષ્ય-આયુ ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, એમ ૧૨ છે. છેલ્લા સમયે ૧ વેદનીય ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૧, એમ બે ટળે તીર્થકરની અપેક્ષા આ ૧૨ તથા ૮નો ઉદય

૨૪	ધ્રુવ સત્તા	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૧૩૦	૮૦	૭૪	૭૪
	૧૩૦								૧૨૫	૮૨	૮૧				૭

ધ્રુવસત્તા ૧૩૦ છે, તે આ પ્રમાણે-જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૮, વેદનીય ૨, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, મિશ્રમોહનીય ૨ એ બે વિના ૨૬ મોહની, તિર્યચ ગતિ ૧, જાતિ ૫, વૈક્રિય ૧, આહારક વિના શરીર ૩, ઔદારિક અંગોપાંગ ૧, પાંચ બંધન-(૧) ઔદારિક બંધન (૨) તૈજસ બંધન (૩) કાર્મણ બંધન. (૪) ઔદારિક-તૈજસકાર્મણ બંધન (૫) તૈજસ કાર્મણ બંધન, એમ ૫. એમ પાંચ સંઘાતન, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૬, વર્ણ આદિ ૨૦, તિર્યચ આનુપૂર્વી ૧, વિહાયોગતિ ૨, પ્રત્યેક ૭ તીર્થકર વિના, ત્રસ આદિ ૧૦, સ્થાવર આદિ ૧૦, નીચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫, એમ ૧૩૦, ૧૩૦ બંધની વચ્ચે પાંચ બંધન ટળે છે તે લખીએ છીએ. વૈક્રિયબંધન ૧, આહારક બંધન ૧, વૈક્રિય તૈજસ કાર્મણ બંધન ૧, આહારક તૈજસ કાર્મણ બંધન ૧, ઔદારિક આહારક તૈજસ કાર્મણ બંધન ૧, એમ ૫ બંધન ટળે. ધ્રુવ સત્તાનો અર્થ : જ્યાં સુધી જે પ્રકૃતિની સત્તા કહી છે ત્યાં સુધી સદા મળે, તેથી 'ધ્રુવસત્તા' કહેવાય છે. સાતમા ગુણસ્થાનક સુધી ૧૩૦ની સત્તા. આઠમામાં ક્ષપક અને ઉપશમ શ્રેણિની અપેક્ષાએ બે પ્રકારની સત્તા જાણવી. ૧૩૦ની સત્તા ઉપશમ સમ્યક્ત્વની અપેક્ષાએ અગિયારમા સુધી જાણવી અને ક્ષપકની અપેક્ષાએ આઠમા ભાગે પાંચ ટળે. તે આ પ્રમાણે-અનંતાનુબંધી ૪, મિથ્યાત્વમોહનીય ૧ એમ ૫ ટળે. નવમામાં ૩૩ ટળે. નિદ્રાનિદ્રા ૧, પ્રયલાપ્રયલા ૧, સ્થાનર્દિ ૧, મોહની ૧૮ સંજવલનની માયા, લોભ વિના, તિર્યચ ગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય વિના જાતિ ૪, તિર્યચ-આનુપૂર્વી ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, એમ ૩૩ ટળે, નવમાના નવ ભાગ કરીને ૩૩ ટાળવી, જેમ પ્રથમ

१, स्थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, एवं १४ टली, तीजे भागे ८ टली—दो चौकडी, चोथे भागे नपुंसकवेद १, पांचमे भागे स्त्रीवेद १, छठे भागे हास्य आदि ६, सातमे भागे पुरुषवेद १, आठमे भागे संज्वलन क्रोध १, नवमे भागे संज्वलन मान १, एवं सर्व भागोमे ३३ टली. दशमे गुणस्थाने एक संज्वलननी माया टली. बारमे संज्वलन लोभ टला. तेरमे १६ टली—निद्रा १, प्रचला १, ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, अंतराय ५, एवं १६ टली. चौदमे ७४ की सत्ता तो तेरमेवत्. छेहले समय सातकी सत्ता—त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, आदेय १, सुभग १, पंचेन्द्रिय १, साता वा असाता १, एवं ७ रही. 'मुक्तौ गमने सर्व प्रकृतिका व्यक्छेद मंतव्यं.

२५	अध्रुव सत्ता	२८	२७	२७	२८	२८	२८	२८	२८	२८	२८	२८	२१	२१	२१
	२८								२३	२३	२१				५

अध्रुव सत्ता २८ प्रकृति लिख्यते—सम्यक्त्वमोह १, मिश्रमोह १, आयु ४, तीन गति तिर्यच विना, वैक्रिय शरीर १, तदुपांग १, आहारक शरीर १, तदुपांग १, बंधन ५, संघातन ५, इनका स्वरूप ध्रुव सत्तामे लिख्या है, तिर्यच विना तीन आनुपूर्वी, तीर्थकर १, उंच गोत्र १, एवं २८. अध्रुव सत्ताका अर्थ—सदा सत्तामे न लाभे, इस वास्ते 'अध्रुव सत्ता'. दूजेमे एक तीर्थकर नाम टला. एवं तीजे. चौथेथी मांडी ११ मे ताइ २८ की सत्ता, तीर्थकर नाम एक मिला. आठमे गुणस्थाने क्षपक श्रेणि अपेक्षा २३ की, सत्ता, ५ टली—सम्यक्त्वमोहनीय १, मिश्रमोह १ मनुष्य विना आयु ३ एवं ५. नवमे २ टली—नरकगति १, नरक आनुपूर्वी १, दशमे, बारमे, तेरमे, चौदमे २१ तो नवमेवत् अने पांचवी सत्ता छेहले समय—मनुष्यत्रिक १, उंच गोत्र १, तीर्थकर १ एवं ५ की सत्ता जाननी.

२६	सर्वधाती	२०	१९	१२	१२	८	४	४	४	२	२	०	०	०	०
	२०								२						

सर्वधाती २०—केवलज्ञानावरणीय १, केवलदर्शनावरणीय १, निद्रा ५, कषाय १२ संज्वलन विना, मिथ्यात्वमोहनीय १, एवं सर्व २०. सर्वधातीका अर्थ—आत्माका सर्वथा गुण हणे है, इस वास्ते 'सर्वधातिक' नाम. दूजे मिथ्यात्वमोहनीय टले. तीजे, चोथे अनंतानुबंधी ४, निद्रा ३ एवं ७ टली. पांचमे अप्रत्याख्यान ४ टली. छठे, सातमे तीजी चौकडी टली. आठमे सातमेवत्. आगे दो रही—केवलज्ञानावरणीय १ अने केवलदर्शनावरणीय १. एह द्वार बंध अपेक्षा है.

२७	देशधाती २५	२५	२४	२३	२३	२३	२३	२१	२१	१७	१२	०	०	०	०

ભાગમાં તો આઠમા ગુણસ્થાનની જેમ, બીજા ભાગમાં ૧૪ ટળે-તિર્યચદ્વિકે ૨, જાતિ ૪, થીજાત્રિક ૩, ઉદ્યોત ૧, આતપ ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, એમ ૧૪ ટળે, ત્રીજે ભાગે ૮ ટળે-બે ચોકડી, ચોથા ભાગે નપુંસકવેદ ૧, પાંચમા ભાગે સ્ત્રીવેદ ૧, છઠ્ઠા ભાગે હાસ્ય આદિ ૬, સાતમા ભાગે પુરુષવેદ ૧, આઠમા ભાગમાં સંજવલન ક્રોધ ૧, નવમા ભાગે સંજવલન માન ૧, એમ સર્વ ભાગોમાં ૩૩ ટળે. દશમા ગુણસ્થાને એક સંજવલનની માયા ટળે. બારમામાં સંજવલન લોભ ટળે. તેરમામાં ૧૬ ટળે. નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫, એમ ૧૬ ટળે, ચૌદમામાં ૭૪ની સત્તા તેરમાની જેમ, છેલ્લે સમય સાતની સત્તા-ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, આદેય ૧, સુભગ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, સાતા કે અસાતા ૧, એમ ૭ રહે, મોક્ષે જતાં તો બધી પ્રકૃતિનો ઉચ્છેદ માનવો.

૨૫	અધ્રુવસત્તા	૨૮	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯
	૨૮							૨૩	૨૩	૨૧					૫

અધ્રુવ સત્તા ૨૮ પ્રકૃતિ લખીએ છીએ :- સમ્યક્ત્વમોહ ૧, મિશ્રમોહ ૧, આયુ ૪, તિર્યચરહિત ત્રણ ગતિ, વૈક્રિય શરીર ૧, તદુપાંગ ૧, આહારક શરીર ૧, તદુપાંગ ૧, બંધન ૫, સંઘાતન ૫, એનું સ્વરૂપ ધ્રુવ સત્તામાં જણાવ્યું છે, તિર્યચરહિત ત્રણ આનુપૂર્વી, તીર્થકર ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧ એમ ૨૮. અધ્રુવ સત્તાનો અર્થ : સદાયે સત્તામાં ન મળે, તેથી 'અધ્રુવ સત્તા'. બીજામાં એક તીર્થકર નામ ટળે, એમ જ ત્રીજામાં, ચોથાથી લઈને અગિયારમા સુધી ૨૮ની સત્તા, તીર્થકર એક નામ મળ્યું. આઠમા ગુણસ્થાને ક્ષપક શ્રેણિ અપેક્ષાએ ૨૩ની સત્તા, ૫ ટળે-સમ્યક્ત્વ-મોહનીય ૧, મિશ્રમોહ ૧, મનુષ્યરહિત આયુ ૩ એમ ૫, નવમામાં ૨ ટળે-નરકગતિ ૧, નરક આનુપૂર્વી ૧, દશમા, બારમા, તેરમા, ચૌદમામાં ૨૧ તો નવમાની જેમ અને પાંચની સત્તા છેલ્લા સમય-મનુષ્યત્રિક ૧ ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, તીર્થકર ૧, એમ ૫ની સત્તા જાણવી.

૨૬	સર્વઘાતી	૨૦	૧૮	૧૨	૧૨	૮	૪	૪	૪	૨	૨	૦	૦	૦	૦
	૨૦								૨						

સર્વઘાતી ૨૦—કેવલજ્ઞાનાવરણીય ૧, કેવલદર્શનાવરણી ૧, નિદ્રા ૫, કષાય ૧૨ સંજવલન રહિત, મિથ્યાત્વમોહનીય ૧, એમ બધાં મળીને ૨૦, સર્વઘાતીનો અર્થ :- આત્માના સર્વથા ગુણો હણે છે. તેથી 'સર્વઘાતિક' નામ. બીજામાં મિથ્યાત્વમોહનીય ટળે. ત્રીજે ચોથે અનંતાનુબંધી ૪, નિદ્રા ૩, એમ ૭ ટળે. પાંચમામાં અપ્રત્યાખ્યાન ૪ ટળે. છઠ્ઠા, સાતમામાં ત્રીજી ચોકડી ટળી. આઠમું ગુણસ્થાન સાતમાના જેવું આગળ બે રહી ૧. કેવલજ્ઞાનાવરણીય ૧ અને કેવલદર્શનાવરણીય ૧ આ દ્વાર બંધ અપેક્ષાએ છે.

૨૭	દેશઘાતી	૨૫	૨૫	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૧	૨૧	૧૭	૧૨	૦	૦	૦	૦

देशघाती २५—मति आदि ज्ञानावरणीय ४, तीन दर्शनावरणीय केवल विना, संज्वलन ४, हास्य आदि ६, वेद ३, अंतराय ५ एवं २५. अर्थ—देश थकी आत्माना गुण हणे, 'न तु सर्वथा. दूजे नपुंसकवेद टला. तीजेसे लेइ छठे ताइ स्त्रीवेद टल्या. सातमे अरति १, शोक १ टले. एवं आठमे, नवमेमे हास्य १, रति १. भय १, जुगुप्सा १, एवं ४ टली. दशमे संज्वलनका चौक ४, पुरुषवेद १, एवं ५ टली. आगे बंध नही.

२८	अघाती ७५	७२	५८	३९	४२	३६	३६	३४	३३	३	३	१	१	१	०

आघाती ७५ है—वेदनीय २, आयु ४, नामकी ६७, गोत्र २, एवं ७५. अर्थ—ज्ञान, दर्शन, चारित्र इनकूं न हणे, इस वास्ते 'अघाती' कहीये. पहिलेमे आहारकद्विक २, जिननाम १, एवं तीन नही. दूजे १४ टली—छेवट्ट (सेवार्ति) संहनन १, हुंडक संस्थान १, एकेन्द्रिय जाति १, स्थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, अपर्याप्त १, आतप १, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३, एवं १४. तीजेमे १९ टली—दुभग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संहनन ४ मध्यके, संस्थान ४ मध्यके, अप्रशस्त विहायोगति १, तिर्यच गति १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, आयु ३ नरक विना, उद्घोत १, नीच गोत्र १, एवं १९. चौथे ३ मिले—मनुष्य-आयु १, देव-आयु १, जिननाम १, एवं ३. पांचमे ६ टली—प्रथम संहनन १, औदारिक १, तदुपांग १, मनुष्यगति १, मनुष्य-आयु १, मनुष्य-आनुपूर्वी १, एवं ६. एवं पांचमेवत् छठे. सातमे ४ टली—असाता १, अस्थिर १, अशुभ १, अयश १, एवं ४ टली. आहारक १, तदुपांग १, मिले. आठमे एक देव-आयु टली. नवमे ३० टली, अने ३ रही तेहनां नाम—सातावेदनीय १, यश १, उंच गोत्र १, एवं दशमे २ टली, ११ मे, १२ मे १३ मे एका साताबंध.

२९	पुण्य भेद	३९	३८	३४	३७	३१	३१	३३	३२	३	३	१	१	१	०
	४२														

पुण्यप्रकृति ४२—सातावेदनीय १, नरक विना आयु ३, मनुष्य-देव-गति २, पंचेन्द्रिय जाति १, शरीर ५, अंगोपांग ३, प्रथम संहनन १, प्रथम संस्थान १, शुभ वर्ण आदि ४, मनुष्य-देव-आनुपूर्वी २, शुभ चाल १, उपघात विना प्रत्येक ७, त्रस दशक १०, उंच गोत्र, एवं ४२. सुखदायक अने शुभ है, इस वास्ते 'पुण्यप्रकृति' कहीये. पहिलेमे ३ टली—आहारकद्विक २, तीर्थकर नाम १, एवं ३. दूजे एक आतापनाम टला. तीजे चार टली—तीन आयु ३, उद्घोत १, एवं ४. चौथे तीन मिली—मनुष्य-देव-आयु २, जिननाम १. पांचमे ६ टली—मनुष्यत्रिक ३, प्रथम संहनन १, औदारिक १, तदुपांग १, एवं ६. एवं छठे, सातमे आहारक १, तदुपांग १, एवं दो मिली. आठमे एक देव-आयु टली. नवमे २९ टली, तीन रही—साता १, यश १, उंच गोत्र १. एवं ३. दशमे २ टली आगे

દેશઘાતી ૨૫—મતિ આદિ જ્ઞાનાવરણીય ૪, કેવલ વિના ત્રણ દર્શનાવરણીય, સંજવલન ૪, હાસ્ય આદિ ૬, વેદ ૩, અંતરાય ૫ એમ ૨૫ અર્થ—દેશ થકી આત્માનાં ગુણ હણે. નહીં કે બધી રીતે. બીજામાં નપુંસકવેદ ૮, ત્રીજાથી લઈને છઠ્ઠા સુધી સ્ત્રીવેદ ૮, સાતમામાં અરતિ ૧, શોક ૧ ૮. એવી રીતે આઠમામાં, નવમામાં હાસ્ય ૧, રતિ ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, એમ ૪ ૮. દશમામાં સંજવલન ચતુષ્ક ૪, પુરુષવેદ ૧, એમ ૫ ૮. આગળ બંધ નથી.

૨૮	અઘાતી ૭૫	૭૨	૫૮	૩૮	૪૨	૩૬	૩૬	૩૪	૩૩	૩	૩	૧	૧	૧	૦

અઘાતી ૭૫ છે—વેદનીય ૨, આયુ ૪, નામની ૬૭, ગોત્ર ૨, એમ ૭૫. અર્થ :- જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર એને ન હણે, તેથી ‘અઘાતી’ કહેવાય. પહેલામાં આહારકદ્વિક ૨, જિનનામ ૧ એમ ૩ નહીં. બીજામાં ૧૪ ૮. છેવટું(સેવાતી) સંઘયણ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, એકેન્દ્રિય જાતિ ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, આતપ ૧, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩ એમ ૧૪, ત્રીજામાં ૧૮ ૮. દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, સંઘયણ ૪ મધ્યના, સંસ્થાન ૪ મધ્યના, અપ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, તિર્થય ગતિ ૧, તિર્થય-આનુપૂર્વી ૧, આયુ ૩ નરક રહિત, ઉદ્યોત ૧, નીચ ગોત્ર ૧ એમ ૧૮. ચોથામાં ૩ મળે—મનુષ્ય-આયુ ૧, દેવ આયુ ૧, જિનનામ ૧ એમ ૩. પાંચમામાં ૬ ૮—પ્રથમ સંઘયણ ૧, ઔદારિક ૧, તદુપાંગ ૧, મનુષ્યગતિ ૧, મનુષ્યાયુ ૧, મનુષ્ય આનુપૂર્વી ૧ એમ ૬, એમ પાંચમાની જેમ છઠ્ઠે, સાતમામાં ૪ ૮—અસાતા ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, અયશ ૧ એમ ૪ ૮. આહારક ૧, તદુપાંગ ૧ મળે. આઠમામાં એક દેવ આયુ ૮, નવમામાં ૩૦ ૮ અને ૩ રહે, તેના નામ-સાતાવેદનીય ૧, યશ ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧ એમ દશમે ૨ ૮, અગિયારમા, ૧૨મા અને ૧૩મામાં એકલો સાતાબંધ.

૨૮	પુણ્ય ભેદ	૩૮	૩૮	૩૪	૩૭	૩૧	૩૧	૩૩	૩૨	૩	૩	૧	૧	૧	૦
	૪૨														

પુણ્યપ્રકૃતિ ૪૨—સાતાવેદનીય ૧, નરક વિના આયુ ૩, મનુષ્ય-દેવ-ગતિ ૨, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, શરીર ૫, અંગોપાંગ ૩, પ્રથમ સંઘયણ ૧, પ્રથમ સંસ્થાન ૧, શુભ વર્ણ આદિ ૪, મનુષ્ય-દેવ-આનુપૂર્વી ૨, શુભ વિહાયોગતિ ૧, ઉપઘાત વિના પ્રત્યેક ૭, ત્રસદશક ૧૦, ઉચ્ચ ગોત્ર એમ ૪૨. સુખદાયક અને શુભ છે, તેથી ‘પુણ્યપ્રકૃતિ’ કહેવાય છે. પહેલે ૩ ૮—આહારકદ્વિક ૨, તીર્થકર નામ ૧ એમ ૩. બીજામાં એક આતપનામ ૮. ત્રીજામાં ચાર ૮, ત્રણ આયુ ૩, ઉદ્યોત ૧, એમ ૪ ચોથામાં ત્રણ મળે મનુષ્ય-દેવ આયુ ૨, જિનનામ ૧, પાંચમામાં ૬ ૮—મનુષ્યત્રિક ૩, પ્રથમ સંઘયણ ૧, ઔદારિક ૧, તદુપાંગ ૧ એમ ૬, એવી જ રીતે છઠ્ઠામાં, સાતમામાં આહારક ૧, તદુપાંગ ૧ એમ બે મળે. આઠમામાં એક દેવ-આયુ ૮. નવમામાં ૨૮ ૮ અને ત્રણ રહે, સાતા ૧, યશ ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૧, એમ ૩, દશમે ૨ ૮ આગળ એક સાતા

एक सातावेदनीयका बंध. चौदमे गुणस्थानमे बंधका व्यवच्छेद है.

३०	पापप्रकृति ८२	८२	६७	४४	४४	४०	३६	३०	२८	२३	१४	०	०	०	०

पापप्रकृति ८२—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ९, असाता १, मोहकी २६, नरक-आयु १, नरक-तिर्यच-गति २, जाति एकेन्द्रिय आदि ४, संहनन ५, संस्थान ५, अशुभ वर्ण आदि ४, नरक-तिर्यच-आनुपूर्वी २, अशुभ चाल १, उपघात, स्थावर दशक १०, नीच गोत्र १, अंतराय ५, एवं ८२. **अर्थ**—दुःख भोगवे अथवा आत्माना आनंदरस शोषे ते 'पाप.' दूजेमे १५ टली—मिथ्यात्व १, हुडक संस्थान १, छेवट्ट संहनन १, नपुंसक वेद १, जाति ४, स्थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, अपर्याप्त १, नरकत्रिक ३, एवं १५. तीजे २३ टली—अनंतानुबंधी ४, स्त्यानार्धित्रिक ३, दुभग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संहनन ४ मध्यके, संस्थान ४ मध्यके, अशुभ चाल १, स्त्रीवेद १, नीच गोत्र १, तिर्यच-गति १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, एवं २३. एवं चौथे पिण. पांचमे दूजी चौकडी ४ टली. छठे तीजी चौकडी ४ टली. सातमे ६ टली—अस्थिर १, अशुभ १, असाता १, अयश १, अरति १, शोक १, एवं ६. आठमे २ टली—निद्रा १, प्रचला १. नवमे ५ टली—वर्णचतुष्क ४, उपघात १. दशमे ९ टली—हास्य १, रति १, भय १, जुगुप्सा १, संज्वलनचतुष्क ४, पुरुषवेद १, एवं ९. ग्यारमे १४ टली—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, अंतराय ५, एवं १४ टली, बंध नही.

३१	परावर्तिनी ९१	८९	७४	४७	४९	३९	३५	३१	३०	८	३	१	१	१	०

परावर्तिनी ९१—निद्रा ५, वेदनीय २, कषाय १६, हास्य १, रति १, शोक १, अरति १, वेद ३, आयु ४, गति ४, जाति ५, औदारिक, वैक्रिय, आहारक शरीर ३, अंगोपांग ३, संहनन ६, संस्थान ६, आनुपूर्वी ४, विहायोगति २, आतप १, उद्द्योत १, त्रस १०, स्थावर १०, गोत्र २, एवं ९१. **अर्थ**—'परावर्तिनी' ते कहीये जे अनेरी प्रकृतिनो बंध, उदय निवारिने अपना बंध, उदय दिखावे [ते परावर्तिनी] यतः (पंचसंग्रहे बन्धव्यद्वारे गा. ४२)—

“विणिवारिय जा गच्छइ बंध उदयं व अण्णपगईए ।

सा हु परियत्तमाणी अणिवारं(रें)ति अपरियत्ता[ए] ॥”

पहिलेमे २ टली—आहारक द्विक २. दूजेमे १५ टली—नरकत्रिक ३, जाति ४ पंचेन्द्रिय विना, छेवट्ट संहनन १, हुडक संस्थान १, नपुंसकवेद १, स्थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, अपर्याप्त १, आतप १, एवं १५ नही. तीजेमे २७ टली—अनंतानुबंधी ४, स्त्यानार्धित्रिक ३, तिर्यचत्रिक ३, देव-मनुष्य-आयु २, स्त्रीवेद १, दुभग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संहनन ४ मध्यके, संस्थान ४ मध्यके, दुर्गमन १, नीच गोत्र १, उद्द्योत १, एवं २७ टली. चौथेमे २ मिली—देव-आयु १,

१. छाया—विनिवार्य या गच्छति बन्धुभदय वाऽन्यप्रकृतेः ।

सा खलु परावर्तमाना अनिवारयन्ती अपरावर्तमाना ॥

વેદનીયનો, બંધ. ચૌદમાં ગુણસ્થાનમાં બંધનો વ્યવચ્છેદ છે.

૩૦	પાપપ્રકૃતિ ૮૨	૮૨	૬૭	૪૪	૪૪	૪૦	૩૬	૩૦	૨૮	૨૩	૧૪	૦	૦	૦	૦

પાપપ્રકૃતિ ૮૨—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૮, અસાતા ૧, મોહની ૨૬, નરક આયુ ૧, નરક-તિર્યચ ગતિ ૨, જાતિ એકેન્દ્રિય આદિ ૪, સંઘયણ ૫, સંસ્થાન ૫, અશુભ વર્ણ આદિ ૪, નરક-તિર્યચ-આનુપૂર્વી ૨, અશુભ ચાલ ૧, ઉપઘાત ૧, સ્થાવર દશક ૧૦, નીચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫ એમ ૮૨, અર્થ:-દુઃખ ભોગવે અથવા આત્માના આનંદરસને શોષે તે ‘પાપ’. બીજામાં ૧૫ ટળે—મિથ્યાત્વ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, છેવટું સંઘયણ ૧, નપુંસક વેદ ૧, જાતિ ૪, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, નરકત્રિક ૩ એમ ૧૫, ત્રીજામાં ૨૩ ટળે—અનંતાનુબંધી ૪, સ્થાનર્થિત્રિક ૩, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, સંઘયણ ૪ મધ્યના, સંસ્થાન ૪ મધ્યના, અશુભ વિહાયોગતિ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચ આનુપૂર્વી ૧ એમ ૨૩ એમ ચોથામાં પણ. પાંચમામાં અપ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ૪ ટળે. છઠ્ઠામાં પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ૪ ટળે. સાતમામાં ૬ ટળે—અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, અસાતા ૧, અયશ ૧, અરતિ ૧, શોક ૧ એમ ૬. આઠમામાં ૨ ટળે—નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, નવમામાં ૫ ટળે—વર્ણયતુષ્ક ૪, ઉપઘાત ૧, દશમામાં ૮ ટળે. હાસ્ય ૧, રતિ ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, સંજવલનયતુષ્ક ૪, પુરુષવેદ ૧, એમ ૮, અગિયારમામાં ૧૪ ટળે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫ એમ ૧૪ ટળે. બંધ નથી.

૩૧	પરાવર્તિની ૮૧	૮૮	૭૪	૪૭	૪૮	૩૮	૩૫	૩૧	૩૦	૮	૩	૧	૧	૧	૦

પરાવર્તિની ૮૧—નિદ્રા ૫, વેદનીય ૨, કષાય ૧૬, હાસ્ય ૧, રતિ ૧, શોક ૧, અરતિ ૧, વેદ ૩, આયુ ૪, ગતિ ૪, જાતિ ૫, ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક શરીર ૩, અંગોપાંગ ૩, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૬, આનુપૂર્વી ૪, વિહાયોગતિ ૨, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, ત્રસ ૧૦, સ્થાવર ૧૦, ગોત્ર ૨ એમ ૮૧. અર્થ—‘પરાવર્તિની’ તે કહેવાય જે અન્ય પ્રકૃતિનો બંધ, ઉદય નિવારીને પોતાનો બંધ, ઉદય બતાવે (તે પરાવર્તિની) એ (પંચસંગ્રહમાં બન્ધવ્યદ્વારે ગા. ૪૨)

“‘વિણિવારિય જા ગચ્છહ્ બંધ ઉદયં વ અણ્ણપગઈએ ।

સા હુ પરિયત્તમાણી અણિવારં(રે)તિ અપરિયત્તા[એ] ॥”

પહેલામાં ૨ ટળે—અહારક દ્વિકે ૨, બીજામાં ૧૫ ટળે—નરકત્રિક ૩, જાતિ ૪ પંચેન્દ્રિય વિના, છેવટું સંઘયણ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, નપુંસકવેદ ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, આતપ ૧ એમ ૧૫ નહીં. ત્રીજામાં ૨૭ ટળે—અનંતાનુબંધી ૪. સ્થાનર્થિત્રિક ૩, તિર્યચત્રિક ૩, દેવ-મનુષ્ય આયુ ૨, સ્ત્રીવેદ ૧, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, સંઘયણ ૪ મધ્યના, સંસ્થાન ૪ મધ્યના, અશુભવિહાયોગતિ ૧, નીચગોત્ર ૧, ઉદ્યોત ૧ એમ ૨૭ ટળે. ચોથામાં બે મળે—દેવ-આયુ ૧, મનુષ્ય આયુ ૧, પાંચમામાં ૧૦ ટળે—અપ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ૪, પ્રથમ—

૧. છાયા—વિનિવાર્ય યા ગચ્છતિ બન્ધુમદય વાઽન્યપ્રકૃતેઃ ।

સા ચ્છલુ પરવર્તમાના અનિવારયન્તી અપરાવર્તમાના ॥

मनुष्य-आयु १. पांचमे १० टली-दूजी चौकडी ४, प्रथम संहनन १, औदारिकद्विक २, मनुष्यत्रिक ३, एवं १०. छठे ४ टली-तीजी चौकडी ४. सातमे ६ टली-अस्थिर १, अशुभ १, असाता १, अयश १, अरति १, शोक १, एवं ६ टली, आहारकद्विक २ मिले. आठमे एक देव-आयु टली. आठमे २२ टली, नवमे ८ रही (ता)का नाम-संज्वलनचतुष्क ४, पुरुषवेद १, साता १, यश १, उंच गोत्र १, एवं ८ रही. नवमे ५ टली, दशमे ३ रही (ता)का नाम-साता १, यश १, उंच गोत्र १, दशमे २ टली एवं १ रही. ग्यारमे, बारमे, तेरमे एक सातावेदनीयका बंध 'मंतव्यम्—

३२	अपरावर्ति २९	२८	२७	२७	२८	२८	२८	२८	२८	१४	१४	०	०	०	०

अपरावर्ति २९ लिख्यते—ज्ञानावरणीय ५, चक्षु आदि ४, भय १, जुगुप्सा १, मिथ्यात्व १, तैजस १, कार्मण १, वर्ण आदि ४, पराघात १, उच्छ्वास १, अगुरुलघु १, तीर्थकर १, निर्माण १, उपघात १, अंतराय ५, एवं २९. जे परनो बंध, उदय निवार्या विना आपणा बंध, उदय दिखलावे ते 'अपरावर्तिनी.' पहिलेमे एक तीर्थकरनाम टल्या. दूजे तथा तीजे एक मिथ्यात्व टली. चौथेसे लेइ ८ मे ताई १ तीर्थकरनाम मिल्या. नवमे तथा दशमे १४ टली, १४ रही—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, अंतराय ५, एवं १४ रही. आगे बंध नही. इति एवं बंध अधिकार. अथ **उदय अधिकार** जानना—

३३	क्षेत्रविपाकी ४	४	३	०	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

क्षेत्रविपाकी चार—आनुपूर्वी ४. जिस क्षेत्रमे जावे तिहां वाट वहता उदय होइ ते 'क्षेत्रविपाकी,' "पुव्वी उदय वंके" इति वचनात्. आनुपूर्वी वक्रगतिमे उदय होइ.

३४	भवविपाकी ४	४	४	४	४	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१

भवविपाकी आयु ४—जिस भवमे उदय होइ तिहां ही रस देवे, न तु भवांतरे इति.

३५	जीवविपाकी ७८	७५	७२	६४	६४	५५	४९	४६	४५	३९	३३	३२	३२	१७	११

जीवविपाकी ७८—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय १, वेदनीय २, मोह० २८, गति ४, जाति ५, विहायोगति २, उच्छ्वास १, तीर्थकर १, त्रस आदि त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, सुभग आदि ४, स्थावर १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १, दुर्भग आदि ४, गोत्र २, अंतराय ५, एवं ७८. जीवने रस देवे पिण शरीर आदि पुद्गलने रस न देवे, तस्मात् 'जीवविपाकी' नाम. पहिले ३ टली—सम्यक्त्वमोहनीय १, मिश्रमोहनीय १, जिननाम १. दूजे ३ टली—सूक्ष्मनाम १, अपर्याप्त १, मिथ्यात्वमोहनीय १, एवं ३. तीजे ९ टली—अनंतानुबंधी ४, एकेंद्री १, बेइंद्री १, तेंद्री १, चौरिंद्री १, स्थावर १, एवं ९ मिश्रमोहनीय मिली. चौथे एक मिश्रमोहनीय टली, सम्यक्त्व-

સંઘયણ ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, મનુષ્યત્રિક ૩ એમ ૧૦, છઠ્ઠામાં ૪ ટળે, ત્રીજી ચોકડી ૪, સાતમામાં ૬ ટળે. અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, અસાતા ૧, અયશ ૧, અરતિ ૧, શોક ૧ એમ ૬ ટળે, આહારકદ્વિક ૨ મળે, આઠમામાં એક દેવ આયુ ટળે. આઠમે ૨૨ ટળે, નવમે ૮ રહે, તેના નામ-સંજવલનચતુષ્ક ૪, પુરુષવેદ ૧, સાતા ૧, યશ ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧ એમ ૮ રહે, નવમે પાંચ ટળે, દશમે ૩ રહે, તેના નામ, સાતા ૧, યશ ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, દશમે બે ટળી, એક રહે અગિયારમા, બારમા તથા તેરમામાં એક સાતાવેદનીયનો બંધ જાણવો—

૩૨	અપરા. ૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૧૪	૧૪	૦	૦	૦	૦

અપરાવર્તિ ૨૮ જણાવે છે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, ચક્ષુ આદિ ૪, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, મિથ્યાત્વ ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણ આદિ ૪, પરાધાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, અગુરુલઘુ ૧, તીર્થંકર ૧, નિર્માણ ૧, ઉપધાત ૧, અંતરાય ૫ એમ ૨૮. જે પરનો બંધ, ઉદય નિવાર્યા વિના આપણા બંધ, ઉદય બતાવે તે ‘અપરાવર્તિની’, પહેલાં ગુણમાં એક તીર્થંકરનામ ટળ્યું. બીજા તથા ત્રીજામાં એક મિથ્યાત્વ ટળે. ચોથાથી લઈ ઇમા સુધી ૧ તીર્થંકરનામ મળે. નવમા તથા દસમામાં ૧૪ ટળે. ૧૪ રહે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫, એમ ૧૪ રહે. આગળ બંધ નથી, બંધ અધિકાર પૂર્ણ થાય છે. હવે ઉદય અધિકાર જાણવો.

૩૩	ક્ષેત્રવિ. ૪	૪	૩	૦	૪	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ક્ષેત્રવિપાકી ૪ (ચાર)—આનુપૂર્વી ૪, જે ક્ષેત્રમાં આવે ત્યાં વાટે વહેતા ઉદય થાય તે ‘ક્ષેત્રવિપાકી’, “પુલ્લી ઉદય વંકે” આનુપૂર્વીનો વક્રગતિમાં ઉદય થાય.

૩૪	ભવવિ. ૪	૪	૪	૪	૪	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧

ભવવિપાકી આયુ ૪—જે ભવમાં ઉદય થાય ત્યાં જ રસ આપે. નહિ કે અન્ય ભવમાં.

૩૫	જીવવિપાકી ૭૮	૭૫	૭૨	૬૪	૬૪	૫૫	૪૮	૪૬	૪૫	૩૮	૩૩	૩૨	૩૨	૧૭	૧૧

જીવવિપાકી ૭૮—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૮, વેદનીય ૨, મોહ ૨૮, ગતિ ૪, જાતિ ૫, વિહાયોગતિ ૨, ઉચ્ચવાસ ૧, તીર્થંકર ૧, ત્રસ આદિ ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્તિ ૧, સુભગ આદિ ૪, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્તિ ૧, દુર્ભગ આદિ ૪, ગોત્ર ૨, અંતરાય ૫ એમ ૭૮, જીવને રસ આપે પણ શરીર આદિ પુદ્ગલને રસ ન આપે, તેથી ‘જીવવિપાકી’ નામ. પહેલે ૩ ટળે—સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, મિશ્રમોહનીય ૧, જિનનામ ૧, બીજામાં ૩ ટળે—સૂક્ષ્મનામ ૧, અપર્યાપ્તિ ૧, મિથ્યાત્વમોહનીય ૧ એમ ૩, ત્રીજામાં ૮ ટળે—અનંતાનુબંધી ૪, એકેન્દ્રિય ૧, બેઈન્દ્રિય ૧, તેઈન્દ્રિય ૧, ચતુરિન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧ એમ ૮ મિશ્રમોહનીય મળે, ચોથામાં એક મિશ્રમોહનીય ટળે, સમ્યક્ત્વમોહનીય મળી પાંચમામાં ૮

मोहनीय मिली-पांचमे ९ टली-दूजी चौकडी ४, गति २, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, एवं ९. छठे ६ टली-तीजी चौकडी ४, तिर्यच-गति १, नीच गोत्र १, एवं ६ टली. सातमे ३ निद्रा टली. आठमे एक सम्यक्त्वमोहनीय टली. नवमे हास्य आदि ६ टली. दशमे ३ वेद, स्लोभ विना तीन संज्वलनकी, एवं ६ टली, ११ मे संज्वलनका लोभ टला. बारमे ३२ तो ग्यारमेवत्. अंतके द्विसमयेमे दो निद्रा टली. तेरमे १४ टली-ज्ञाना० ५, दर्शना० ४, अंतराय ५, एवं १४, तीर्थकरनाम मिल्या. चौदमे ६ टली-एक तो वेदनीय साता वा असाता १, विहायोगति २, सुस्वर १, दुःस्वर १, उच्छ्वास १, एवं ६ टली, ११ रही-साता वा असाता १, मनुष्यगति १, पंचेन्द्रिय १, सुभग १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, आदेय १, यश १, तीर्थकर १, उंच गोत्र, एवं ११.

३६	पुद्गलविपाकी ३६	३४	३२	३२	३२	३०	३१	२९	२६	२६	२६	२६	२४	२४	१०

पुद्गलविपाकी ३६—शरीर ५, अंगोपांग ३, संहनन ६, संस्थान ६, वर्ण आदि ४, पराघात १, आतप १, उद्द्योत १, अगुरुलघु १, निर्माण १, उपघात १, प्रत्येक १, साधारण १, स्थिर १, शुभ १, अस्थिर १, अशुभ १, एवं ३६. पहिले २ टली—आहारकद्विक २. दूजे २ टली—आतप १, साधारण १. एवं तीजे, चौथे. पांचमे वैक्रियद्विक २. छठे १ उद्द्योत टली—आहारक १, अने आहारकद्विक २ मिले. सातमे २ टली—आहारकद्विक २. आठमे ३ टली—अंतके ३ संहनन. एवं ११ मे ताइ. १२ मे २ टली—दूजा, तीजा संहनन. एवं तेरमे बारमेवत्. (अर्थ)—पुद्गलने रस देवे पिण जीवने नही.

३७	ज्ञानावरणीयके बंधस्थान १	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०	०	०
३८	ज्ञानावरणीयके उदयस्थान १	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०
३९	ज्ञानावरणीयके सत्तास्थान १	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०

ज्ञानावरणीय कर्मना बंधस्थान १, पांच प्रकृतिना, एवं उदयस्थान १, सत्तास्थान १ पांच रूप.

४०	दर्शनावरणीयके बंधस्थान ३	९	९	६	६	६	६	६	६	४	४	०	०	०	०

नवमो बंधस्थान प्रथम. दूजे गुणस्थानमे १. छका बंधस्थान त्रीजासे लेकर आठमे गुणस्थानके प्रथम भागमे होइ है. छके बंधमे ३ टली—निद्रानिद्रा १, प्रचलाप्रचला १, स्त्यानर्धि १, एवं ३ टली. चारनो बंधस्थान अपूर्वकरणके दूजे भागथी लेकर दशमे ताइ है. चारके बंधस्थानमे २ प्रकृति टली—निद्रा १, प्रचला १. एवं दर्शनावरणीयके बंधस्थान ९।६।४.

ટળે—અપ્રત્યાખ્યાનીય ૪, ગતિ ૨, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮, છઠ્ઠામાં ૬
 ટળે—પ્રત્યાખ્યાનીય ૪, તિર્યચ ગતિ ૧, નીચ ગોત્ર ૧ એમ ૬ ટળે. સાતમામાં ૩ નિદ્રા ટળે,
 આઠમામાં એક સમ્યક્ત્વમોહનીય ટળે. નવમામાં હાસ્ય આદિ ૬ ટળે. દશમામાં ૩ વેદ,
 લોભ વિના ત્રણ સંજવલનની એમ ૬ ટળે, ૧૧મામાં સંજવલનનો લોભ ટળે. બારમામાં
 ૩૨ તો અગિયારમાની જેમ, અંતના દ્વિસમયોમાં બે નિદ્રા ટળે. તેરમામાં ૧૪ ટળે—જ્ઞાના
 ૫, દર્શના ૪, અંતરાય ૫ એમ ૧૪ તીર્થંકરનામ મળે. ચૌદમામાં ૬ ટળે—એક તો વેદનીય
 સાતા કે અસાતા ૧, વિહાયોગતિ ૨, સુસ્વર ૧, દુઃસ્વર ૧, ઉચ્ચવાસ ૧ એમ ૬ ટળે, ૧૧
 રહે—સાતા અથવા અસાતા ૧, મનુષ્યગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, સુભગ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧,
 પર્યાપ્ત ૧, આદેય ૧, યશ ૧, તીર્થંકર ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર : એમ ૧૧.

૩૬	પુદ્ગલવિ.	૩૬	૩૪	૩૨	૩૨	૩૦	૩૧	૨૮	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૪	૨૪	૧૦

પુદ્ગલવિષાકી ૩૬—શરીર ૫, અંગોપાંગ ૩, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૬, વર્ણ આદિ ૪,
 પરાધાત ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, અગુરુલઘુ ૧, નિર્માણ ૧, ઉપધાત ૧, પ્રત્યેક ૧, સાધારણ
 ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧ એમ ૩૬, પહેલે ૨ ટળે—આહારકદ્ધિક ૨,
 બીજામાં ૨ ટળે—આતપ ૧, સાધારણ ૧, એમ ત્રીજા, ચોથા, પાંચમામાં વૈકિયદ્ધિક ૨,
 છઠ્ઠામાં ૧ ઉદ્યોત ટળે—અને આહારકદ્ધિક ૨ મળે, સાતમામાં ૨ ટળે—આહારકદ્ધિક ૨, આઠમામાં
 ૩ ટળે—અંતના ૩ સંઘયણ એમ ૧૧ સુધી. ૧૨મામાં ૨ ટળે—બીજું-ત્રીજું-સંઘયણ, એમ તેરમું
 બારમાની જેમ. (અર્થ) પુદ્ગલને રસ આપે પણ જીવને નહીં.

૩૭	જ્ઞાનાવરણીયના બંધસ્થાન ૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦	૦	૦
૩૮	જ્ઞાનાવરણીયના ઉદયસ્થાન ૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦
૩૯	જ્ઞાનાવરણીયના સત્તાસ્થાન ૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦

જ્ઞાનાવરણીય કર્મના બંધસ્થાન ૧, પાંચ પ્રકૃતિનું, એમ ઉદયસ્થાન ૧, સત્તાસ્થાન ૧ પાંચ રૂપ.

૪૦	દર્શનાવરણીય ના બંધસ્થાન ૩	૮	૮	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૪	૪	૦	૦	૦	૦

નવનું બંધસ્થાન પ્રથમ, બીજા ગુણસ્થાનમાં ૧. છનું બંધસ્થાન ત્રીજાથી લઈને આઠમા
 ગુણસ્થાનના પ્રથમ ભાગ સુધી દના બંધમાં ૩ ટળે—નિદ્રા નિદ્રા ૧, પ્રયલા પ્રયલા ૧, સ્ત્યાનર્ધિ ૧ એમ
 ૩ ટળે. ચારનું બંધસ્થાન અપૂર્વકરણના બીજા ભાગથી લઈને દશમા સુધી છે. ચારના બંધસ્થાનમાં
 બે પ્રકૃતિ ટળે—નિદ્રા ૧. પ્રયલા ૧. એમ દર્શનાવરણીયના બંધસ્થાન ૮૬/૪.

४१	दर्शनउदयस्थान	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०
	२	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	०	०

चारका उदयस्थान होवे तो चक्षु आदि ४. जो पांचका उदयस्थान होवे तो तिहां निद्रा एक कोइ जिसका जिस गुणस्थानमे उदय है सो प्रक्षेपीये तो पांचका उदयस्थान.

४२	दर्शनसत्ता- स्थान ३	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	६	०	०
								६	६	६	६	४	०	०

मिथ्यात्वसे लेकर उपशान्तमोह लगे नवकी सत्तानो एक स्थान. उपशमश्रेणि अपेक्षा अने क्षपकश्रेणि आश्री नवमे गुणस्थानके प्रथम भाग लगे नवनी सत्ता. नवमेके दूजे भागथी प्रारंभी बारमेके छेहले दो समय लगे स्त्यानार्धि त्रिक क्षये ६ नी सत्तास्थान. बारमेके छेहले समय दो निद्रा क्षये ४ का सत्तास्थान ज्ञातव्यम्.

४३	वेदनीयके बंधस्थान १	साता वा असाता	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	सा ता	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	०	०

वेदनीयका बंधस्थान १—साता वा असाता. आपसमे विपर्ये(र्यय) है. इस वास्ते बंधस्थान १ जानना.

४४	वेदनीयका उदयस्थान १	साता वा असाता	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं	ए वं

वेदनीयका उदयस्थान १—साता वा असाता. दोनो(का) समकालमे उदय नही, इस वास्ते एक स्थान.

४५	वेदनीयके सत्तास्थान २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २	१ वा २

वेदनीयके सत्तास्थान २ साता वा असाता. जो साता क्षय कीनी होइ तो असाताकी सत्ता, असाता क्षय करी होइ तो साताकी सत्ता, इस वास्ते दो सत्तास्थान ज्ञेयम्.

४६	मोहके बंध- स्थान १०	२२	२१	१७	१७	१३	९	९	९	५	०	०	०	०	०
										४					
										३					
										२					
										१					

૪૧	દર્શનઉદયસ્થાન	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦
	૨	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૦	૦

ચારનું ઉદયસ્થાન હોય તો ચક્ષુ આદિ ૪. જો પાંચનું ઉદયસ્થાન થાય તો ત્યાં નિદ્રા એક કોઈ જેનો જે ગુણસ્થાનમાં ઉદય છે તે પ્રક્ષેપીએ તો પાંચનું ઉદયસ્થાન.

૪૨	દર્શનસત્તા	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૬	૦	૦
	સ્થાન ૩							૬	૬	૬	૬	૬	૪	૦	૦

મિથ્યાત્વથી લઈને ઉપશાંતમોહ સુધી નવની સત્તાનું એક સ્થાન, ઉપશમશ્રેણિની અપેક્ષાએ અને ક્ષપકશ્રેણિને આશ્રયીને નવમા ગુણસ્થાનના પ્રથમ ભાગ સુધી નવની સત્તા. નવમાના બીજા ભાગથી શરૂ કરી બારમાના છેલ્લા બે સમય સુધી સ્થાનાર્થિ ત્રિક ક્ષય હનું સત્તાસ્થાન, બારમાના છેલ્લા સમયે બે નિદ્રા ક્ષય થયે ૪નું સત્તાસ્થાન જાણવું.

૪૩	વેદનીયના	સાતા કે	એ	એ	એ	એ	એ	સા	એ	એ	એ	એ	એ	એ	૦
	બંધસ્થાન ૧	અસાતા	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	તા	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	૦

વેદનીયનો બંધસ્થાન ૧ - સાતા કે અસાતા પરસ્પરમાં વિપર્યય છે, તેથી બંધસ્થાન ૧ જાણવું.

૪૪	વેદનીયના	સાતા કે	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ	એ
	ઉદયસ્થાન ૧	અસાતા	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્	વમ્

વેદનીયના ઉદયસ્થાન ૧-સાતા કે અસાતા-બંનેનો સમકાળે ઉદય નથી એટલા માટે એક સ્થાન.

૪૫	વેદનીયના	૧ અને	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	સત્તાસ્થાન ૨	૨	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને	અને
			૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨

વેદનીયના સત્તાસ્થાન ૨ સાતા અથવા અસાતા. જો સાતાનો ક્ષય કર્યો હોય તો અસાતાની સત્તા. અસાતા ક્ષય કરેલી હોય તો સાતાની સત્તા, એટલા માટે બે સત્તાસ્થાન જાણવા.

૪૬	મોહના	૨૨	૨૧	૧૭	૧૭	૧૩	૯	૯	૯	૫	૦	૦	૦	૦	૦
	બંધસ્થાન									૪					
	૧૦									૩					
										૨					
										૧					

मोहनीयके दश बंधस्थान, तत्र २२ नो बंध किम् ? २८ माहेथी ६ काटे-सम्यक्त्वमोहनीय १, मिश्रमोहनीय १, वेद २, हास्ययुगल २ अथवा अरतियुगल २, इनमे (से) एक युगल लीजे, एवं ६ टली. २१ के बंधे मिथ्यात्व १ टली. १७ ने बंधे प्रथम चौकडी ४ टली. १३ ने बंधे दूजे चौकडी ४ टली. ९ ने बंधस्थाने तीजी चौकडी ४ टली. ५ ने बंधे ४ टली—हास्य १, रति १, भय १, जुगुप्सा १, एवं ४. नवमेके पहिले भागे ५ बांधे, दूजे भागमे पुरुषवेद टला, तीजे भागे संज्वलनक्रोध टला, चौथे भागे संज्वलनमान टला, पांचमे भागे माया टली.

४७	मोहके उदय- स्थान ९	७	७	७	६	५	४	४	४	२	१	०	०	०	०
		८	८	८	७	६	५	५	५	१					
		९	९	९	८	७	६	६	६	१					
		१०			९	८	७	७		१					
										१					

उदयस्थानमे पश्चानुपूर्वी समजना. दसमे एक संज्वलन लोभनो उदय. एवं एक स्थान. नवमे संज्वलना एक कोइ उदय, एवं १. जो चार जगे एकेकका अंक लिख्या सो चार तरे(ह) उदय—क्रोध १ वा मान १ वा माया १ वा लोभ १. दोके उदयमे एक कोइ वेद घालीये तो २. अपूर्वकरणे हास्य १, रति १, घाले ४ का उदय. भय प्रक्षेपे ५ का उदय, जुगुप्सा प्रक्षेपे ६ का उदय, सातमे तथा छठे प्रत्याख्यानीया कोइ एक घाले सातका उदय, पांचमे अप्रत्याख्यानीया कोइ एक घाले ८ नो उदय, अविरति मिश्र गुणस्थाने अनंतानुबंधी एक कोइ घाले ९ नो उदय. मिथ्यात्वगुणस्थाने एक मिथ्यात्व घाले १० का उदय. एवं उदयस्थान नव.

अथ सुगमताके वास्ते फिर लिखीये है—मिथ्यात्वगुणस्थानमे चार उदयस्थान. प्रथम सातका उदय—मिथ्यात्व १, कोइ अप्रत्याख्यान चारोंमें १, कोइ प्रत्याख्यान १, कोइ संज्वलन १. कोइ किस वास्ते ? एक चौकडीना क्रोध आदि वेदातां सघलाइ क्रोध वेदे क्रोध, एवं मान आदि वेदे मान, जातके सदृशपणे करी तीन वेद माहे एक कोइ वेद १, हास्य १, रति १ वा शोक १, अरति १ इनमे एक युगल लीजे, एवं ७. आठके उदयमे भय वा जुगुप्सा, अथवा अनंतानुबंधी चारमे(से) एक इन तीनो माहेथी एक, सात पूर्वली, एवं ८. नवके उदयमे अनंतानुबंधी १, भय १ लीजे, अथवा अनंतानुबंधी १ जुगुप्सा १ लीजे, अथवा भय १, जुगुप्सा १ लीजे, एवं ९. दशमे तीनो—अनंतानुबंधी १, भय १, जुगुप्सा १, ए तीनो सातमे घाले. दूजेमे सातका उदयमे चारों चौकडीका स्वजातीया एकेक, एवं ४, हास्य १, रति १, शोक १, अरति १, इनमेसुं एक जुगल २, एक कोइ वेद १, एवं ७. आठमे भय १ वा जुगुप्सा १ घाले ८. भय १, जुगुप्सा १ दोनो घाले ९. एवं मिश्रे जानना. चौथे गुणस्थाने ६ नो उदय उपशमसम्यक्त्व वा वा क्षायिक सम्यक्त्वना धणीने है. अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, संज्वलन १, इनमेसुं एकेक

મોહનીયના દશબંધસ્થાન, ત્યાં ૨૨નો બંધ કેમ? ૨૮માંથી ૬ કાઢવા. સમ્યક્ત્વ-મોહનીય ૧, મિશ્ર મોહનીય ૧, વેદ ૨, હાસ્ય-યુગલ ૨ અથવા અરતિ-યુગલ ૨, એમાંથી એક યુગલ લેવું, એમ ૬ ટળે—૨૧ના બંધે મિથ્યાત્વ ૧ ટળે, ૧૭ના બંધે પ્રથમ ચોકડી ૪ ટળે, ૧૩ના બંધે બીજી ચોકડી ૪ ટળે—૮માં બંધસ્થાને ત્રીજી ચોકડી ૪ ટળે—પને બંધે ૪ ટળે—હાસ્ય ૧, રતિ ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧ એમ ૪, નવમાના પહેલા ભાગમાં ૫ બાંધે, બીજા ભાગમાં પુરુષવેદ ટળ્યો, ત્રીજા ભાગમાં સંજવલન કોષ ટળ્યો. ચોથા ભાગમાં સંજવલન માન ટળ્યો. પાંચમાં ભાગમાં માયા ટળી.

૪૭	મોહના ઉદય સ્થાન ૮	૭	૭	૭	૬	૫	૪	૪	૪	૨	૧	૦	૦	૦	૦
		૮	૮	૮	૭	૬	૫	૫	૫	૧					
		૮	૮	૮	૮	૭	૬	૬	૬	૧					
		૧૦			૮	૮	૭	૭		૧					
										૧					

ઉદયસ્થાનમાં પશ્ચાત્તુપૂર્વી સમજવી, દસમે એક સંજવલન લોભનો ઉદય, એમ એક સ્થાન, નવમામાં સંજવલનના એક કોઈનો ઉદય, એમ ૧, જો ચાર જગ્યાએ એકેકનો અંક લખીએ તેનો ચાર રીતે ઉદય કોષ ૧ અથવા માન ૧ અથવા માયા ૧ અથવા લોભ ૧. બેના ઉદયમાં કોઈ વેદ નાખીએ તો ૨ અપૂર્વકરણમાં હાસ્ય ૧, રતિ ૧, નાખતાં ૪નો ઉદય, ભય પ્રક્ષેપતાં ૫નો ઉદય, જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૬નો ઉદય—સાતમા તથા છઠ્ઠા પ્રત્યાખ્યાનમાંથી કોઈ એક નાખતાં સાતનો ઉદય, પાંચમામાં અપ્રત્યાખ્યાનમાંથી કોઈ એક નાખતાં ૮નો ઉદય, અવિરતિ તથા મિશ્ર ગુણસ્થાને અનંતાનુબંધી એક કોઈ નાખતાં ૯નો ઉદય, મિથ્યાત્વગુણસ્થાને ૧ મિથ્યાત્વ નાખતાં ૧૦નો ઉદય, એમ ઉદય સ્થાન નવ.

હવે સુગમતા માટે પુનઃ જણાવે છે—મિથ્યાત્વગુણસ્થાનમાં ચાર ઉદયસ્થાન. પ્રથમ સાતનો ઉદય-મિથ્યાત્વ ૧, કોઈ અપ્રત્યાખ્યાન ચારેયમાં ૧, કોઈ પ્રત્યાખ્યાન ૧, કોઈ સંજવલન ૧, કોઈ શા માટે? એક ચોકડીના કોષ આદિ વેદાય તો સઘળા કોષ વેદે, એમ માન આદિ વેદાતા માન, જાતને સમાનપણે કરી ત્રણે વેદમાંથી કોઈ ૧ વેદ, હાસ્ય ૧, રતિ ૧ કે શોક ૧, અરતિ ૧ તેમાં એક યુગલ લેવું, એમ ૭. આઠના ઉદયમાં ભય કે જુગુપ્સા. અથવા અનંતાનુબંધી ચારમાંથી એક આ ત્રણેયમાંથી એક, સાત પૂર્વના એમ ૮, નવમાનાં ઉદયમાં અનંતાનુબંધી ૧, ભય ૧ લેવા. અથવા અનંતાનુબંધી ૧, જુગુપ્સા ૧ લેવી. અથવા ભય ૧, જુગુપ્સા ૧ લેવી એ પ્રમાણે ૮, દશમામાં ત્રણેય-અનંતાનુબંધી ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, એ ત્રણેય સાતમા નાખવા. બીજા ગુણઠાણામાં સાતના ઉદયમાં ચારેય ચોકડીના સ્વજાતિમાંથી એક-એક, એમ ૪, હાસ્ય ૧, રતિ ૧, શોક ૧, અરતિ ૧, એમાંથી એક જોડી ૨, કોઈ એક વેદ ૧, એમ ૭, આઠમાં ભય ૧, અથવા જુગુપ્સા ૧ નાખતાં ૮, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧ બન્ને નાખતાં ૯, એમ મિશ્રે જાણવું. ચોથા ગુણસ્થાનમાં ૬નો ઉદય ઉપશમસમ્યક્ત્વ કે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વના ધણીને છે, અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧, એમાંથી એકેક સ્વજાતિમાંથી ૩, કોઈ એક

४८	मोहके सत्ता- स्थान १५	२८ २७ २६	२८ २४	२८ २७ २४	२८ २४ २३ २२ २१	२८ २४ २३ २२ २१	२८ २४ २३ २२ २१	२८ २४ २३ २२ २१	२८ २४ २१ ५१४१३१२ २१	२८ २४ २१ १	२८ २४ २१	०	०	०

[illegible]

५२	नामकर्मके बंधस्थान ८	२३।२५ २६।२८ २९।३०	२८ २९ ३०	२८ २९ ३०	२९ २९ ३०	२८ २९ ३०	२८ २९ ३०	२८ २९ ३०	२८ २९ ३०	१ १ ३१	१ ३१ ३१	० ३० ३०	० ३० ३०	० ३० ३०	० ३० ३०

વેદ, કોઈએકયુગલએમ૬સાતમાંભય૧અથવાજુગુપ્સા૧અથવાસમ્યક્ત્વમોહનીય૧નાખતાં
૭, સમ્યક્ત્વમોહ૧, ભય૧, અથવાસમ્યક્ત્વમોહ૧, જુગુપ્સા૧, અથવાભય૧, જુગુપ્સા૧નાખતાં
૮, ત્રણેયનાખતાં૮. પાંચમાગુણસ્થાનેપ્રત્યાખ્યાન૧, સંજવલન૧, કોઈએકવેદ૧, કોઈએકયુગલ
૨એમ૫, ભય૧વાજુગુપ્સા૧અથવાસમ્યક્ત્વમોહ૧નાખતાં૬, ભય૧અથવાજુગુપ્સા૧, અથવા
ભય૧સમ્યક્ત્વમોહ૧, અથવાજુગુપ્સા૧સમ્યક્ત્વમોહ૧નાખતાં૭, ત્રણેયનાખતાં૮, છઠ્ઠા
ગુણસ્થાનમાંસંજવલન૧, કોઈએકવેદ૧, કોઈએકયુગલએમ૪. ક્ષાયિકતથાઉપશમ-સમ્યક્ત્વના
ધણીને૪નોઉદય, ભય૧, જુગુપ્સા૧સમ્યક્ત્વમોહનીયપાછળનીજેમનાખતાંપાંદા૭નોઉદયથાય.
છઠ્ઠાગુણસ્થાનનીજેમસાતમામાં, આઠમાઅનેનવમાનુંપહેલાજણાવ્યુંજછે.

૪૮	મોહના સત્તાસ્થાન ૧૫	૨૮ ૨૭ ૨૬	૨૮	૨૮ ૨૭ ૨૪	૨૮ ૨૪ ૨૩	૨૮ ૨૪ ૨૩	૨૮ ૨૪ ૨૩	૨૮ ૨૪ ૨૩	૨૮ ૨૪ ૨૧	૨૮ ૨૧ ૨૧૧૩ ૧૨૧૧૧ પાંદા૩ ૨૧	૨૮ ૨૪ ૨૧	૨૮ ૨૪ ૨૧	૦	૦	૦

મોહનીયનાસત્તાસ્થાન૧૫. સર્વસત્તા૨૮. સમ્યક્ત્વમોહનીયરહિત૨૭, મિશ્રરહિત
૨૬, એછવીસનીસત્તાઅભવ્યનેહોયછે. તથા૨૮માંચારઅનંતાનુબંધીનાક્ષયે૨૪નીસત્તા,
મિથ્યાત્વનાક્ષયે૨૩નીસત્તા, મિશ્રમોહક્ષયે૨૨નીસત્તા, સમ્યક્ત્વમોહનીયનાક્ષયે૨૧ની
સત્તા. બીજી, ત્રીજીચોકડીનાક્ષયે૧૩નીસત્તા. નપુંસકવેદનાક્ષયે૧૨નીસત્તા, સ્ત્રીવેદક્ષયે
૧૧નીસત્તા, હાસ્યઆદિ૬નાક્ષયે૫નીસત્તા, પુરુષવેદક્ષયે૪નીસત્તા, સંજવલનક્રોધક્ષયે
૩, માનક્ષયે૨, માયાક્ષયે૧, એમ૧૫સત્તાસ્થાનગુણસ્થાનપરસુગમછે.

૪૯	આયુનાબંધ- સ્થાન૧	૧	૧	૦	૧	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૫૦	ઉદયસ્થાન૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૫૧	સત્તાસ્થાન૧	૧કે ૨	૧કે ૨	એ વં	એ વં	એ વં	એ વં	એ વં	એ વં	એ વં	એ વં	એ વં	૧	૧	૧

જ્યાંસુધીપરભવનુંઆયુબાંધ્યુંનથી, ત્યાંસુધીજેઆયુનોઉદયછે, તેનીજએક
સત્તા, પરભવનાઆયુબાંધ્યાપછીબેનીસત્તા. નરકઆયુબાંધ્યુંહોયતોપણઅગિયારમું
ગુણસ્થાનઆવીજાયછે. એટલામાટેચારઆયુમાંકોઈએકનીસત્તાછે.

૫૨	નામકર્મના બંધસ્થાન૮	૨૩૨૫ ૨૬૨૮ ૨૯૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૨૮ ૩૦	૧ ૧ ૩૧	૧ ૧ ૩૧	૦	૦	૦	૦

नामकर्मके बंधस्थान ८. तिर्यच-गति योग्य सामान्ये पांच बंधस्थान ते कौनसे ? २३। २५।२६।२९।३०, ए पांच बंधस्थान, प्रथम एकेन्द्रिय योग्य तीन बंध स्थान २३।२५।२६. प्रथम तेवीस कहे छै—तिर्यच-गति १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, एकेन्द्रिय जाति १, औदारिक १, तैजस १, कर्मण १, हुंड संस्थान १, वर्ण आदि ४, अगुरुलघु १, उपघात १, स्थावर १, सूक्ष्म १ वा बादर १ एकतरं, अपर्याप्त १, प्रत्येक साधारण १ एकतरं १, अस्थिर १, अशुभ १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, निर्माण १, एवं २३ एकेन्द्रिय अपर्याप्त माहे जाणे(ने)वाला मिथ्यात्वी हुइ ते बांधे. एहीमे पराघात १, उच्छ्वास १ सहित कीजे तो २५ होइ है. अपर्याप्ताकी जगे पर्याप्ता जानना. ए २५ का बंध जे मिथ्यात्वी पर्याप्त एकेन्द्रियमे जाणेहारा बांधे, परं इतना विशेष स्थिर १ वा अस्थिर १, शुभ वा अशुभ, यश वा अपयश, इनमेसूं तीन कोइ ले लेनी. अथ २६ का बंध तेरां तो पहली तेवीसकी लेनी अने परघात १, उच्छ्वास १, आतप १ वा उद्द्योत १, बादर १, स्थावर १, पर्याप्त १, प्रत्येक १, स्थिर १ वा अस्थिर १, शुभ वा अशुभ १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश वा यश १, निर्माण १, एवं २६. जो मिथ्यात्वी एकेन्द्रिय बादर पर्याप्त माहे जाणेवाला है ते बांधे. हिवे बेइंद्रीने बंधस्थान तीन- २५।२९।३०. प्रथम २५-तिर्यच-गति १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, बेइंद्री जाति १, उदीरी (औदारिक ?) १, तैजस १, कर्मण १, हुंड संस्थान १, सेवार्त संहनन १, औदारिक अंगोपांग १, वर्ण आदि ४, अगुरुलघु १, उपघात १, त्रस १, बादर १, अपर्याप्त १, प्रत्येक १, अस्थिर १, अशुभ १ दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, निर्माण १, एवं २५. जे मिथ्यात्वी अपर्याप्त बेइंद्रीमे जाणेवाला है ते बांधे. २५ मे चार घाले २९. पराघात १, उच्छ्वास १, अशुभ चाल १, दुःस्वर १, एवं ४ घाले २५ मे २९ होइ. अने अपर्याप्तने ठामे पर्याप्त जानना अने स्थिर वा अस्थिर एक १, शुभ वा अशुभ एक १, यश वा अयश १, एवं २९. जे मिथ्यात्वी बेइंद्री पर्याप्ता माहे जाणेवाला है ते बांधे. तीसके बंधमे एक उद्द्योतनाम घाले ३०. एह पण उपरवत् बेइंद्रीमे जाणेवाला बांधे. एवं तेइंद्री, चौरिंद्री, नवरं जाति न्यारी न्यारी कहनी. हिवै तिर्यच पंचेंद्रीने तीन बंधस्थान—२५।२९।३०. पचीसका बंध बेइंद्रीवत्, विशेष जातिका. २९ का बंध—तिर्यच-गति १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय जाति १, औदारिकद्विक २, तैजस १, कर्मण १, छ संहननमे एक कोइ १, संस्थानमे छमे एक कोइ १, वर्ण आदि ४, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, प्रशस्त, अप्रशस्त गतिमे एकतर १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, प्रत्येक १, स्थिर वा अस्थिर १, शुभ वा अशुभ १, सुभग वा दुर्भग १, सुस्वर वा दुःस्वर १, आदेय अनादेय एकतरं १, यश वा अयश १, निर्माण १, एवं २९, जे मिथ्यात्वी पर्याप्त तिर्यच पंचेन्द्रियमे जाणेवाला बांधे अने जो २९ का सास्वादनमे बांधे तो हुंड, छेवट्ट वर्जिने पांचा माहे एक कोइ लेना. ३० के बंधमे एक उद्द्योत नाम प्रक्षेपे ३०, जे मिथ्यात्वी तिर्यच पंचेन्द्रिय पर्याप्तमे जाणेवाला बांधे. हिवै मनुष्यने तीन बंधस्थान—२५।२९।३०. प्रथम पचीसने बंध बेइंद्रीने कह्या तीम

નામકર્મના બંધસ્થાન ૮, તિર્યચ ગતિ યોગ્ય સામાન્યથી પાંચ બંધસ્થાન, તે કયા ? ૨૩૨ પા ૨૬ ૨૮૩૦, આ પાંચ બંધસ્થાન. પ્રથમ એકેન્દ્રિય યોગ્ય ત્રણ બંધસ્થાન ૨૩૨ પા ૨૬, પ્રથમ ત્રેવીસ કહે છે :- તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચ આનુપૂર્વી ૧, એકેન્દ્રિય જાતિ ૧, ઔદારિક ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, વર્ણ આદિ ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧ અથવા બાદર ૧ બેમાંથી એક, અપર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક-સાધારણ ૧ બેમાંથી એક ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, નિર્માણ ૧, એમ ૨૩ એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્તમાં જવાવાળા મિથ્યાત્વી હોય તે બાંધે. તેમાં પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧ સહિત કરીએ તો ૨૫ થાય છે. અપર્યાપ્તની જગ્યાએ પર્યાપ્ત જાણવા, એ ૨૫નો બંધ જે મિથ્યાત્વી પર્યાપ્ત એકેન્દ્રિયમાં જવાવાળા બાંધે, એટલું વિશેષ સ્થિર ૧ અથવા અસ્થિર ૧, શુભ કે અશુભ, યશ કે અપયશ આમાંથી કોઈ ત્રણ લઈ લેવા. હવે ૨૬નો બંધ તેર તો પહેલી ત્રેવીસની લેવી અને પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, આતપ ૧ અથવા ઉદ્યોત ૧, બાદર ૧, સ્થાવર ૧, પર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧ અથવા અસ્થિર ૧, શુભ અથવા અશુભ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ અથવા યશ ૧, નિર્માણ ૧, એમ ૨૬ જે મિથ્યાત્વી એકેન્દ્રિય બાદર પર્યાપ્તમાં જવાવાળો છે તે બાંધે, હવે બેઈંદ્રિયના બંધસ્થાન ત્રણ—૨૫ ૨૮૩૦, પ્રથમ ૨૫—તિર્યચ-ગતિ ૧, તિર્યચ આનુપૂર્વી ૧, બેઈંદ્રિય જાતિ ૧, ઔદારિક ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, સેવાર્ત સંઘયણ ૧, ઔદારિક અંગો પાંગ ૧, વર્ણ આદિ ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, અપર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, નિર્માણ ૧ એમ ૨૫, જે મિથ્યાત્વી અપર્યાપ્ત બેઈંદ્રિયમાં જવાવાળા છે તે બાંધે ૨૫માં ચાર નાખતાં ૨૯. પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, અશુભ વિહાયોગતિ ૧, દુઃસ્વર ૧, એમ ૪ નાખતાં ૨૫માંથી ૨૯ થાય, અને અપર્યાપ્તની જગ્યાએ પર્યાપ્ત જાણવા અને સ્થિર અથવા અસ્થિર એક ૧, શુભ કે અશુભ એક ૧, યશ કે અયશ ૧ એમ ૨૯, જે મિથ્યાત્વી બેઈંદ્રિય પર્યાપ્તમાં જવાવાળા છે તે બાંધે, ત્રીસના બંધમાં એક ઉદ્યોતના નાખતાં ૩૦, એ પણ ઉપરની જેમ બેઈંદ્રિયમાં જવાવાળા બાંધે, એવી રીતે તેઈંદ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય, વિશેષ જાતિ જુદી જુદી કહેવી. હવે તિર્યચ પંચેન્દ્રિયના ત્રણ બંધસ્થાન—૨૫ ૨૮૩૦. પચીસનો બંધ બેઈંદ્રિયની જેમ, વિશેષ જાતિનો. ૨૯નો બંધ—તિર્યચ-ગતિ ૧, તિર્યચ-આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, ઔદારિક દ્વિકે ૨, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, છ સંઘયણમાં કોઈ એક ૧, સંસ્થાનના છમાંથી કોઈ એક ૧, વર્ણ આદિ ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, પ્રશસ્ત, અપ્રશસ્ત ગતિ—બેમાંથી એક ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર કે અસ્થિર ૧, શુભ અથવા અશુભ ૧, સુભગ અથવા દુર્ભગ ૧, સુસ્વર અથવા દુઃસ્વર ૧, આદેય-અનાદેય બેમાંથી એક ૧, યશ અથવા અયશ ૧, નિર્માણ ૧ એમ ૨૯, મિથ્યાત્વી પર્યાપ્ત તિર્યચ પંચેન્દ્રિયમાં જવાવાળા બાંધે અને જો ૨૯નું સાસ્વાદનવાળા બાંધે તો હુંડક સેવાર્ત છોડીને પાંચમાંથી કોઈ એક લેવું. ૩૦ના બંધમાં એક ઉદ્યોતનામ પ્રક્ષેપ કરવાથી ૩૦, જે મિથ્યાત્વી તિર્યચ પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તમાં જવાવાળા બાંધે. હવે મનુષ્યના ત્રણ બંધસ્થાન—૨૫ ૨૯

जानना. मिथ्यात्वी मनुष्य अपर्याप्तमे जाणेवाला बांधे, नवरं मनुष्य-गति १, मनुष्य-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय जाति १. एकहनी(?) २९ का बंध तीन प्रकारे है—एक तो मिथ्यात्वगुणस्थान आश्री, दूजा सास्वादन आश्री, तीजा मिश्र अविरति आश्री. मिथ्यात्व, सास्वादनमे २९ का बंध बेइंद्रीबत् जानना. मिश्र अविरतिका २९ बंध लिखीये है—मनुष्य-गति १, मनुष्य-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय जाति १, औदारिकद्विक २, तैजस १, कर्मण १, समचतुरस्र संस्थान १, वज्रऋषभनाराच संहनन १, वर्ण आदि ४, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, प्रशस्त विहायोगति १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, प्रत्येक १, स्थिर वा अस्थिर १, शुभ वा अशुभ १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय २ यश वा अयश १, निर्माण १, एवं २९. ए २९ मनुष्यगति योग्य तीर्थकरनाम प्रक्षेपे ३०. एवं २ मनुष्य पर्याप्ताने है. हिवै देवगति प्रयोग चार बंधस्थान—२८।२९।३०।३१. देवगति १, देव-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय जाति १, वैक्रियद्विक २, तैजस १, कर्मण १, प्रथम संस्थान १, वर्ण आदि चार ४, अगुरुलघु १, पराघात १, उपघात १, उच्छ्वास १, शुभ चाल १, त्रस १, बादर १, प्रत्येक १, पर्याप्त १, स्थिर वा अस्थिर १, शुभ वा अशुभ १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय १, यश वा अयश १, निर्माण १, एवं २८. एह २८ नो बंध पहिलेसे छठे ताइ है. देवगतिके जाणेवाले आश्री तथा कोई एक भंग अपेक्षा ७ मे, ८ मे गुणस्थाने है. एक तीर्थकरनाम प्रक्षेपे २९ का बंध देवगति योग्य चौथेसे आठमे ताइ ७।८ मे भंग अपेक्षा तीर्थकर रहित कीजे. आहारकद्विक २ मिले ३०. ते यथा—देव-गति १, देव-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय १, वैक्रियद्विक २, आहारकद्विक २, तैजस १, कर्मण १, प्रथम संस्थान १, वर्ण आदि ४, अगुरुलघु १, पराघात १, उपघात १, उच्छ्वास १, शुभ चाल १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, प्रत्येक १, स्थिर १, शुभ १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय १, यश १, निर्माण १, एवं ३०. सातमे, आठमे देवगति योग्य बांधे. तीर्थकर नाम प्रक्षेपे ३१. सातमे, आठमे, देवगति योग्य एक बांधे तो यशकीर्ति नवमे, दशमे तथा आठमे कोई भागमे. 'इति नामकर्मस्य(णः) बन्धस्थानानि अष्टौ समाप्तानि.

५३	नामकर्मके	२१।२४	२१।२४	२९	२१।२५	२५।२७	२५	२९	३०	३०	३०	३०	३०	२०।२१	८
	उदयस्थान १२	२५।२६	२५।२६	३०	२६।२७	२८।२९	२७	३०						२६।२७	९
		२७।२८	२९।३०	३१	२८।२९	३०।३१	२८							२८।२९	
		२९	३१		३०।३१		२९							३०।३१	
		३०					३०								
		३१													

नामकर्मके उदयस्थान १२. ते यथा—२०।२१।२४।२५।२६।२७।२८।२९।३०।३१।८।९, एवं १२. प्रथम एकेन्द्रियने उदयस्थान पांच—ते कौनसे ? २१।२४।२५।२६।२७. प्रथम २१ उदय कहीये है. नामकर्मकी ध्रुवोदयी १२—तैजस १, कर्मण १, अगुरुलघु १, अस्थिर १, स्थिर १, शुभ १,

૩૦. પ્રથમ પચ્ચીસનો બંધ બેઈન્દ્રિયના કહ્યો તેમ જાણવો. મિથ્યાત્વી અપર્યાપ્ત મનુષ્યમાં જવાવાળા બાંધે, વિશેષ મનુષ્ય ગતિ-૧, મનુષ્ય-આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, એકહેવી (૧) ૨૮નો બંધ ત્રણ પ્રકારે છે—એક તો મિથ્યાત્વગુણસ્થાન આશ્રયી, બીજો સાસ્વાદન આશ્રયી, ત્રીજો મિશ્ર અને અવિરતિ આશ્રયી. મિથ્યાત્વ, સાસ્વાદનમાં ૨૮નો બંધ બેઈન્દ્રિયવત્ જાણવો. મિશ્ર અવિરતિનો ૨૮નો બંધ જણાવીએ છીએ—મનુષ્યગતિ ૧, મનુષ્ય આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, ઔદારિકદ્વિકે ૨, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, સમયતુરમ્ભ સંસ્થાન ૧, વજ્રઋષભનારાય સંઘયણ ૧, વર્ણ આદિ ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, પરાઘાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર કે અસ્થિર ૧, શુભ અથવા અશુભ ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧, નિર્માણ ૧, એમ ૨૮, એ ૨૮ મનુષ્યગતિ યોગ્યમાં તીર્થંકરનામ ઉમેરતાં ૩૦, એમ ૨ મનુષ્ય પર્યાપ્તાના છે. હવે દેવગતિ પ્રાયોગ્ય ચાર બંધસ્થાન ૨૮ ૨૮ ૩૦ ૩૧. દેવગતિ-૧ દેવ-આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, પ્રથમ સંસ્થાન ૧, વર્ણ આદિ ચાર ૪, અગુરુલઘુ ૧, પરાઘાત ૧, ઉપઘાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, શુભ વિહાયોગતિ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પ્રત્યેક ૧, પર્યાપ્ત ૧, સ્થિર અથવા અસ્થિર ૧, શુભ અથવા અશુભ ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧, નિર્માણ ૧ એમ ૨૮, એ ૨૮નો બંધ પહેલેથી છઠ્ઠા સુધી છે. દેવગતિમાં જવાવાળા આશ્રયી તથા કોઈ એક ભંગ અપેક્ષાએ ૭માં ૮માં ગુણસ્થાને છે, એક તીર્થંકરનામ ઉમેરતાં ૨૮નો બંધ દેવગતિ યોગ્ય ચોથાથી આઠમા સુધી. ૭મા ૮મા ભંગ અપેક્ષાએ તીર્થંકર રહિત કરવા. આહારકદ્વિકે ૨ મળતાં ૩૦, તે આ પ્રમાણે—દેવગતિ ૧, આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, આહારકદ્વિકે ૨, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, પ્રથમ સંસ્થાન ૧, વર્ણ આદિ ૪, અગુરુલઘુ ૧, પરાઘાત ૧, ઉપઘાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, શુભ વિહાયોગતિ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, યશ ૧, નિર્માણ ૧ એમ ૩૦. સાતમા, આઠમા દેવગતિ યોગ્ય બાંધે તીર્થંકર નામ પ્રક્ષેપતાં ૩૧. સાતમા, આઠમા ગુણઠાણાવાળા, દેવગતિ યોગ્ય એક બાંધે. તો યશકીર્તિ નવમા, દસમા તથા આઠમાના કોઈ ભાગમાં. આ પ્રમાણે નામકર્મના આઠ બંધસ્થાનો સમાપ્ત થયા.

૫૩	નામકર્મના ઉદયસ્થાન ૧૨	૨૧૧૨૪ ૨૫૧૨૬ ૨૭૧૨૮ ૨૮ ૩૦ ૩૧	૨૧૧૨૪ ૨૫૧૨૬ ૨૮૧૩૦ ૩૧	૨૮ ૩૦ ૩૧	૨૧૧૨૫ ૨૬૧૨૭ ૨૮૧૨૮ ૩૦૧૩૧ ૩૦૧૩૧	૨૫૧૨૭ ૨૮૧૨૮ ૩૦૧૩૧ ૨૮ ૩૦	૨૮ ૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૨૦૧૨૧ ૨૬૧૨૭ ૨૮૧૨૮ ૩૦૧૩૧	૮ ૯

નામકર્મના ઉદયસ્થાન ૧૨. તે આ પ્રમાણે—૨૦ ૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦ ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦. પ્રથમ એકેન્દ્રિયના ઉદયસ્થાન પાંચ—તે કયા? ૨૧ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭. પ્રથમ ૨૧નો ઉદય કહે છે. નામકર્મની ધ્રુવોદયી ૧૨—તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, અગુરુલઘુ ૧, અસ્થિર ૧,

अशुभ १, वर्ण आदि ४, निर्माण १, एवं १२, तिर्यच-गति १, तिर्यच आनुपूर्वी १. स्थावर १, एकेन्द्रिय जाति १, सूक्ष्म १, बादर १, पर्याप्त वा अपर्याप्त १, दुर्भग १, अनादेय १, यश वा अयश १, एवं ९. बारं उपरली एवं २१ प्रकृति. एकेन्द्रिय विग्रहगतिमे होय तदा २१ का उदय होइ. हिवै शरीर कीधे २४ का उदय होइ ते किम ? औदारिक शरीर १, हुंड संस्थान १, उपघात १, प्रत्येक या साधारण १, ए चार प्रक्षेपे, तिर्यगानुपूर्वी १ काढे २४ का उदय एकेन्द्रिये शरीरपर्याप्ति पूरी कीधा पीछै. २४ मे पराघात प्रक्षेपे २५ का उदय. बादर वायुकाय वैक्रिय करतां शरीरपर्याप्ति पूरी हुइ. एही २५ का उदय औदारिकने ठामे वैक्रिय घालीये. पचवीसमे उच्छ्वास घाले २६ होइ अथवा शरीरपर्याप्ति पूरी हुइ जो कर उच्छ्वासनो उदय नही हुइ तो उच्छ्वास काढीने आतप तथा उद्द्योत एक लीजे, एवं २६. जौनसी छव्वीसमे उच्छ्वास है तिन छव्वीसमे आतप तथा उद्द्योत एक प्रक्षेपे २७. **अथ बेइंद्रीने उदयस्थान ६**, ते यथा—२१।२६।२८।२९।३०।३१. प्रथम २१ का उदय, बारं तो ध्रुवोदयी १२ नामकर्मकी अने तिर्यच-गति १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, बेइंद्री जाति १, त्रसनाम १, बादर १, पर्याप्त वा अपर्याप्त १, दुर्भग १, अनादेय १, यश वा अयश १, एवं सर्व २१. बेइंद्री वक्रगति करे तद २१ का उदय. अथ शरीर कीधे २६ का उदय—औदारिक शरीर १, तदुपांग १, हुंड संस्थान १, सेवार्त संहनन १, उपघात १, प्रत्येक १. एवं ६ प्रक्षेपे २१ मे अने तिर्यगानुपूर्वी १ काढे २६ रही. इन २६ मे अशुभ चाल १, पराघात १ ए २ घाले २८. इनमे उच्छ्वास १ घाले २९ [जो कर उच्छ्वासनो उदय न हूया हो तो उद्द्योत घाले २९ तथा शरीरपर्याप्ति हुइ है] तथा उच्छ्वासवाली २९ मे दुःस्वर तथा सुस्वर घाले ३० श्वासोच्छ्वास पर्याप्ति पूरी हुइ अने स्वरनो उदय नही हूया तो उद्द्योत घाले ३० होइ. २९ मे सुस्वर १, उद्द्योत १, अथवा दुःस्वर १, उद्द्योत १ घाले ३१ होय. एवं तैंद्रीने ६ स्थान, एवं चौरिंद्रीने, नवरं जाति आपापणी लेनी. **अथ पंचेन्द्रिय तिर्यचने उदयस्थान ६**, ते यथा—२१।२६।२८।२९।३०।३१, एवं ६. बारं तो ध्रुवोदयी १२ पीछेकी अने तिर्यच-गति १, तिर्यगानुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय १, त्रसनाम १, बादर १, पर्याप्त वा अपर्याप्त १, सुभग वा दुर्भग १, आदेय वा अनादेय १, यश वा अयश १, बारं पीछली, एवं २१. तिर्यच विग्रहगतिमे होइ तद २१ (का) उदय. शरीर कर्या २१ माहेथी आनुपूर्वी १ काढी औदारिकद्विक २, षट् संस्थानमेसुं एक कोइ संस्थान १, छ संहननमे एक कोइ संहनन १. उपघात १, प्रत्येक १, ए ६ घाले २६ होइ. हिवै शरीर पर्याप्त हूओ तदा पराघात १, प्रशस्त १, अप्रशस्त १ ए दोनोमे एक १ घाले २८ होइ. हिवै २८ मे उच्छ्वास घाले २९ अथवा शरीरपर्याप्ति पूरी हूइ अने उच्छ्वासनो उदय न हूया होइ तो उद्द्योत १ घाले २९. अने २९ मे स्वर घाले ३०, उद्द्योत घाले ३१. हिवै तिर्यच पंचेन्द्रिय वैक्रिय करतां उदयस्थान ५, ते यथा—२५।२७।२८।२९।३०. प्रथम २५ का वर्णन-तिर्यचने २१ कही है ते माहेथी एक आनुपूर्वी काढे २० रही अने वैक्रियद्विक २, प्रथम संस्थान १, उपघात १, प्रत्येक

સ્થિર ૧, શુભ ૧, અશુભ ૧, વર્ણઆદિ ૪, નિર્માણ ૧, એમ ૧૨, તિર્યચ-ગતિ ૧, તિર્યચ-આનુપૂર્વી ૧, સ્થાવર ૧, એકેન્દ્રિય જાતિ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અથવા બાદર ૧, પર્યાપ્ત અથવા અપર્યાપ્ત ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧, એમ ૮, બાર ઉપરની એમ ૨૧ પ્રકૃતિ. એકેન્દ્રિય વિગ્રહગતિમાં હોય ત્યારે ૨૧નો ઉદય થાય. હવે શરીર દ્વારા ૨૪નો ઉદય થાય. તે કઈ રીતે ? ઔદારિક શરીર ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, ઉપઘાત ૧, પ્રત્યેક અથવા સાધારણ ૧, એ ચાર પ્રક્ષેપતાં, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧ કાઢતાં ૨૪નો ઉદય, એકેન્દ્રિય શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી કર્યા પછી ૨૪માં પરાઘાત પ્રક્ષેપતાં ૨૫નો ઉદય. બાદર વાયુકાય વૈક્રિય કરતાં શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી થાય ને એ જ ૨૫નો ઉદય ઔદારિકના સ્થાને વૈક્રિય મૂકવું. પચીસમાં ઉચ્છ્વાસ મૂકી ૨૬ થાય અથવા શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી થાય, અને ઉચ્છ્વાસનો ઉદય ન થાય તો ઉચ્છ્વાસ કાઢીને આતપ તથા ઉદ્યોત એક લેવું એમ ૨૬. જેને છવ્વીસમો ઉચ્છ્વાસ છે તેને છવ્વીસમાં આતપ અને ઉદ્યોત એક પ્રક્ષેપતાં ૨૭. હવે બેઈન્દ્રિયના ઉદયસ્થાન ૬, તે આ પ્રમાણે—૨૧ | ૨૬ | ૨૮ | ૨૯ | ૩૦ | ૩૧. પ્રથમ ૨૧નો ઉદય. બાર તો ધ્રુવોદયી ૧૨ નામકર્મની અને તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચ-આનુપૂર્વી ૧, બેઈન્દ્રિય જાતિ ૧, ત્રસનામ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત અથવા અપર્યાપ્ત ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧, એમ બધાં મળીને ૨૧, બેઈન્દ્રિય વક્રગતિ કરે તો ૨૧નો ઉદય, હવે શરીર દ્વારા ૨૬નો ઉદય—ઔદારિક શરીર ૧, તદુપાંગ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, સેવાર્ત સંઘયણ ૧, ઉપઘાત ૧, પ્રત્યેક ૧, એમ ૨૧ મા ૬ પ્રક્ષેપતાં અને તિર્યચાનુપૂર્વી ૧ કાઢતાં ૨૬ રહે, એ ૨૬માં અશુભ વિહાયોગતિ ૧, પરાઘાત ૧, એ ૨ નાખતાં ૨૮, તેમાં ૧ ઉચ્છ્વાસ ૧ નાખતાં ૨૯ (જેથી ઉચ્છ્વાસનો ઉદય ન થયો હોય તો ઉદ્યોત નાખતાં ૨૯ તથા શરીરપર્યાપ્તિ થાય છે) તથા ઉચ્છ્વાસવાળી ૨૯માં દુઃસ્વર તથા સુસ્વર નાખતાં ૩૦, શ્વાસોચ્છ્વાસ પર્યાપ્તિ પૂરી થઈ અને સ્વરનો ઉદય ન થાય તો ઉદ્યોત નાખતાં ૩૦ થાય. ૨૯માં સુસ્વર ૧, ઉદ્યોત ૧, અથવા દુઃસ્વર ૧, ઉદ્યોત ૧ નાખતાં ૩૧ થાય, એમ તેઈન્દ્રિયના ૬ સ્થાન, એમ ચતુરિન્દ્રિયને, વિશેષ જાતિ પોત પોતાની લેવી, હવે પંચેન્દ્રિય તિર્યચના ઉદયસ્થાન ૬. તે આ પ્રમાણે—૨૧ | ૨૬ | ૨૮ | ૨૯ | ૩૦ | ૩૧ એમ ૬. બાર તો ધ્રુવોદયી ૧૨ પાછળની અને તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ત્રસનામ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત અથવા અપર્યાપ્ત ૧, સુભગ અથવા દુર્ભગ ૧, આદેય અથવા અનાદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧ એમ ૨૧, તિર્યચ વિગ્રહગતિમાં હોય ત્યારે ૨૧ (નો) ઉદય. શરીરના ૨૧ માંથી આનુપૂર્વી ૧ કાઢી ઔદારિકદ્વિ ૨, છ સંસ્થાનમાંથી કોઈ એક સંસ્થાન ૧, છ સંઘયણમાંથી કોઈ એક સંઘયણ ૧, ઉપઘાત ૧, પ્રત્યેક ૧, એ છ નાખતાં ૨૬ થાય. હવે શરીર પર્યાપ્ત થાય ત્યારે પરાઘાત ૧, પ્રશસ્ત ૧, અપ્રશસ્ત ૧, વિહાયોગતિ ૧, એ બંનેમાંથી એક ૧ નાખતાં ૨૮ થાય. હવે ૨૮માં ઉચ્છ્વાસ નાખતાં ૨૯ અથવા શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી થયે ઉચ્છ્વાસનો ઉદય ન થયો હોય તો ઉદ્યોત ૧ નાખતાં ૨૯ અને ૨૯માં સ્વર નાખતાં ૩૦, ઉદ્યોત નાખતાં ૩૧, હવે તિર્યચ પંચેન્દ્રિય વૈક્રિય કરતાં ઉદયસ્થાન ૫, તે આ પ્રમાણે ૨૫ | ૨૭ | ૨૮ |

१, ए ५ प्रक्षेपे २५. हिवै शरीरपर्याप्ति पूरी हूये प्रशस्त गति १, पराघात १ ए २ प्रक्षेपे २७. उच्छ्वास १ घाले २८. अथवा शरीरपर्याप्ति पूरी है अने उच्छ्वासनो उदय नहीं हुआ तो उद्द्योत घाले २८. भाषापर्याप्ति पूरी हूये उच्छ्वास सहित २८, सुस्वर घाले २९, अथवा उच्छ्वासनी पर्याप्ति (पूरी) हुई अने स्वरनो उदय न हुआ तो उद्द्योत १ घाले २९, सुस्वर घाले पिण २९, उद्द्योत घाले ३० होय है. अथ सामान्ये मनुष्यने उदयस्थान ५, ते यथा—२१।२६।२८।२९।३०. हिवै २१।२६।२८ तीनों तीर्थच पंचेन्द्रियवत्, नवरं मनुष्य-गति १, मनुष्य-आनुपूर्वी १ ए २ कहनी. हिवै २९ का उदय उद्द्योत सहित होवे. उच्छ्वास १, सुस्वर तथा दुःस्वर ए २ अठावीसमे घाले ३०. तथा २९ होइ इहां उद्द्योत वैक्रिय तथा आहारककी अपेक्षा है, अन्यथा तो नहीं. हिवै मनुष्य वैक्रिय करे तदा उदयस्थान ५ है, ते यथा—२५।२७।२८।२९।३०. प्रथम २५ कहुं—मनुष्यगति १, पंचेन्द्रिय जाति १, वैक्रियद्विक २, प्रथम संस्थान १, उपघात १, त्रस १, बादर १, पर्याप्ति १, प्रत्येक १, सुभग वा दुर्भग १, आदेय तथा (वा ?) अनादेय १, यश वा अयश १, एवं १३, अने बारं ध्रुवोदयी, एवं २५. देशवृती(विरति) अने संयतने वैक्रिय करतां सर्व प्रकृति प्रशस्त जाननी. शरीरपर्याप्ति थये पराघात १, प्रशस्त चाल १, ए २ घाले २७, उच्छ्वास १ घाले २८. अथवा संयत उत्तर वैक्रिय करतां शरीरपर्याप्ति कीधां जो उच्छ्वासनो उदय नहीं हुआ तो उद्द्योत १ घाले २८. भाषापर्याप्ति पूरी कीधे उच्छ्वास १, सुस्वर १ ए २ सत्तावीसमे घाले २९. संयतने जो स्वरनो उदय नहीं तो उद्द्योत घाले २९. सुस्वर सहित २९, उद्द्योत १ घाले ३०. हिवै आहारकशरीर करतां साधुने उदयस्थान ५, ते यथा—२५।२७।२८।२९।३०. प्रथम २५ नो कहुं. पां(पी)छे मनुष्यगते २१ कही ते माहेथी आनुपूर्वी १ काढी पांच घाले—आहारकद्विक २, प्रथम संस्थान १, उपघात १, प्रत्येक १, ए ५ प्रक्षेपे २५, पिण इहां दुर्भग, अनादेय, अयश नहीं, प्रशस्त तीनों जानने. शरीरपर्याप्ति कीधां पराघात १, प्रशस्त खगति १, ए २ घाले २७, उच्छ्वास घाले २८, अथवा उच्छ्वासना उदय नहीं तो उद्द्योत १ घाले २८. भाषापर्याप्ति ह्यां उच्छ्वास सहित २८, सुस्वर सहित २९, अथवा उच्छ्वासपर्याप्ति हुई है अने स्वरनो उदय नहीं तो उद्द्योत घाले २९. स्वर सहित जो २९ तो उद्द्योत घाले ३०. हिवै केवलीने १० उदयस्थान, ते यथा—२०।२१।२६।२७।२८। २९।३०।३१।९।८. प्रथम २० का कहुं—मनुष्यगति १, पंचेन्द्रिय जाति १, त्रस १, बादर १, पर्याप्ति १, सुभग १, आदेय १, यश १, एवं ८, अने बारं १२ ध्रुवोदयी, एवं २०. इह उदय अतीर्थकर केवली समुद्घात करतां त्रीजे, चौथे, पांचमे समय केवल कार्मण काययोगे वर्ततां एह उदयस्थान होता है. तीर्थकरनाम प्रक्षेपे २१. तथा बीसमे औदारिकद्विक २, छ संस्थानेमे एक कोइक संस्थान १, प्रथम संहनन १, उपघात १, प्रत्येक १, एवं ६ प्रक्षेपे २६. अतीर्थकर केवली दूजे, छठे, सातमे समय औदारिक मिश्र योगे वर्ततां हूइ तद २६ का उदय हूइ, सो तीर्थकरनाम सहित २७, तीर्थकर केवली औदारिक मिश्र योगे वर्ततां ए भंग होइ तथा २६ मे

૨૮૩૦, પ્રથમ ૨૫નું વર્ણન-તિર્યચની ૨૧ કહી છે. તેમાંથી ૧ આનુપૂર્વી કાઢતાં ૨૦ રહી અને વૈક્રિયદ્વિકે ૨, પ્રથમ સંસ્થાન ૧, ઉપધાત ૧, પ્રત્યેક ૧, એ ૫ ઉમેરતાં ૨૫, હવે શરીરપર્યામ્નિ પૂરી થતાં પ્રશસ્ત ગતિ ૧, પરાધાત ૧ એ ૨ ઉમેરતાં ૨૭, ઉચ્ચવાસ ૧ નાખતાં ૨૮, અથવા શરીરપર્યામ્નિ પૂરી થઈ હોય અને ઉચ્ચવાસનો ઉદય ન થયો હોય તો ઉદ્યોત નાખતાં ૨૮, ભાષાપર્યામ્નિ પૂરી થયે ઉચ્ચવાસ સહિત ૨૮, સુસ્વર નાખતાં ૨૯, અથવા ઉચ્ચવાસની પર્યામ્નિ થયે અને સ્વરનો ઉદય ન થયે ઉદ્યોત ૧ નાખતાં ૨૯, સુસ્વર નાખતાં પણ ૨૯, ઉદ્યોત નાખતાં ૩૦ થાય છે. હવે સામાન્યરૂપે મનુષ્યના ઉદયસ્થાન ૫—તે આ પ્રમાણે ૨૧ ૨૬ ૨૮ ૨૮ ૩૦. હવે ૨૧ ૨૬ ૨૮ ત્રણેય તિર્યચ પંચેન્દ્રિયની જેમ વિશેષ મનુષ્ય ગતિ ૧, મનુષ્ય-આનુપૂર્વી ૧, એ ૨ કહેવી. હવે ૨૯નો ઉદય ઉદ્યોત સહિત થાય, ઉચ્ચવાસ ૧, સુસ્વર દુઃસ્વર એ બે અઠાવીસમાં નાખતાં ૩૦, તથા ૨૯ થાય ત્યાં ઉદ્યોત વૈક્રિય તથા આહારકની અપેક્ષા છે, અન્યથા તો નહીં, હવે મનુષ્ય વૈક્રિય કરે ત્યારે ઉદયસ્થાન ૫ છે, તે આ પ્રમાણે—૨૫ ૨૭ ૨૮ ૨૮ ૩૦, પ્રથમ ૨૫ કહે છે—મનુષ્ય ગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, પ્રથમ સંસ્થાન ૧, ઉપધાત ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યામ્નિ ૧, પ્રત્યેક ૧, સુભગ અથવા દુર્ભગ ૧, આદેય અથવા અનાદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧ એમ ૧૩ અને ૧૨ ધ્રુવોદયી એમ કરીને ૨૫, દેશવૃત્તિ (વિરતિ) અને સંયતને વૈક્રિય કરતાં સર્વ પ્રકૃતિ પ્રશસ્ત જાણવી, શરીરપર્યામ્નિ થયે પરાધાત ૧, પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, એ ૨ નાખતાં ૨૭, ઉચ્ચવાસ ૧ નાખતાં ૨૮, અથવા સંયત ઉત્તર વૈક્રિય કરતાં શરીરપર્યામ્નિ દ્વારા જો ઉચ્ચવાસનો ઉદય ન થાય તો ઉદ્યોત ૧ નાખતાં ૨૮. ભાષાપર્યામ્નિ પૂરી કરતા ઉચ્ચવાસ ૧, સુસ્વર ૧ એ ૨ સત્તાવીસમાં નાખતાં ૨૯. સંયતને જો સ્વરનો ઉદય ન હોય તો ઉદ્યોત નાખતાં ૨૯, સુસ્વર સહિત ૨૯, ઉદ્યોત ૧ નાખતાં ૩૦, હવે આહારકશરીર દ્વારા સાધુને ઉદયસ્થાન ૫, તે આ પ્રમાણે ૨૫ ૨૭ ૨૮ ૨૮ ૩૦, પ્રથમ ૨૫નું કહે છે. પાછળ મનુષ્યગતિમાં ૨૧ કહી તેમાંથી આનુપૂર્વી ૧ કાઢી પાંચ નાખવી—આહારકદ્વિકે ૨, પ્રથમ સંસ્થાન ૧, ઉપધાત ૧, પ્રત્યેક ૧, એ ૫ ઉમેરતાં ૨૫, પણ અહીંયા દુર્ભગ, અનાદેય, અયશ નથી, પ્રશસ્ત ત્રણેય જાણવા, શરીરપર્યામ્નિ કર્યા પછી પરાધાત ૧, પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, એ ૨ નાખતાં ૨૭, ઉચ્ચવાસ નાખતાં ૨૮, અથવા ઉચ્ચવાસનો ઉદય ન હોય તો ઉદ્યોત ૧ નાખતાં ૨૮, ભાષાપર્યામ્નિ થયે ઉચ્ચવાસ સહિત ૨૮, સુસ્વર સહિત ૨૯, અથવા ઉચ્ચવાસ પર્યામ્નિ થઈ છે અને સ્વરનો ઉદય નથી તો ઉદ્યોત નાખતાં ૨૯, સ્વર સહિત જો ૨૯માં ઉદ્યોત નાખતાં ૩૦, હવે કેવળીના ૧૦ ઉદયસ્થાન—તે આ પ્રમાણે—૨૦ ૨૧ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૮ ૩૦ ૩૧ ૩૨, પ્રથમ ૨૦ કહેતાં. મનુષ્યગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય જાતિ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યામ્નિ ૧, સુભગ ૧, આદેય ૧, યશ ૧, એમ ૮ અને ૧૨ ધ્રુવોદયી એમ ૨૦. આ ઉદય અતીર્થકર કેવળી સમુદ્ધાત કરતાં ત્રીજા, ચોથા, પાંચમા સમયે કેવળ કાર્મણ કાયયોગમાં વર્તતા આ ઉદયસ્થાન હોય છે. તીર્થકરનામ ઉમેરતાં ૨૧ તથા વીસમાં ઔદારિકદ્વિકે ૨, છ સંસ્થાનમાંથી કોઈ એક સંસ્થાન ૧, પ્રથમ સંહનન ૧, ઉપધાત ૧, પ્રત્યેક ૧ એમ ૬ ઉમેરતાં—૨૬, અતીર્થકર કેવળી બીજા, છઠ્ઠા, સાતમા સમયે

पराघात १, उच्छ्वास १, प्रशस्त वा अप्रशस्त खगति १, सुस्वर तथा (वा) दुःस्वर १, ए चार प्रक्षेपे ३० होइ है। अतीर्थकर केवली सयोगी पहिले आठमे समये औदारिक काययोगे वर्ततां उदय जानना। ३० मे तीर्थकरनाम प्रक्षेपे ३१. ए सयोगी केवली तीर्थकर औदारिक योगे वर्ततां हूइ. सयोगी केवली वचनयोग रूंधे तदा ३० का उदय. उच्छ्वास रूंधे तद २९ का उदय. हिवै सामान्य केवलीने पाछे ३० का उदय कहा है तेमेसूं वचनयोग रूंधे २९, उच्छ्वास रूंधे २८. हिवै ९ का उदय कहीये है—मनुष्यगति १, पंचेन्द्रिय १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, सुभग १, आदेय १, यश १, तीर्थकर १, एवं ९. चौदमेके छेहले समय तीर्थकरने ए उदयस्थान, सामान्य केवलीने तीर्थकरनाम रहित ८ का उदय. हिवै देवताने उदयस्थान ६, ते ए—२१।२५।२७।२८। २९।३०. देव-गति १, देव-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, सुभग अथवा दुर्भग १, आदेय अथवा अनादेय १, यश वा अयश १, ए नव अने बारां ध्रुवोदयी, एवं २१. ए विग्रहगतिमे २१ का उदय.

अथ अपर्याप्तपणे शरीर करतां वैक्रियद्विक २, उपघात १, प्रत्येक १, समचतुरस्र संस्थान १, ए ५ प्रक्षेपे, देव-आनुपूर्वी काढे २५ का उदय. शरीरपर्याप्ति पूरी हुयां पराघात १, प्रशस्त गति १, ए २ घाले २७. इन २७ मे उच्छ्वास घाले २८. जो कर उच्छ्वासनो उदय नही तो उद्द्योत घाले २८. भाषापर्याप्ति पूरी हुयां स्वर घाले २९. जोकर स्वरनो उद्द्योत नही हुया तो उद्द्योत घाले २९. देवताने दुःस्वरनो उदय नही है. उत्तर वैक्रिय करतां देवताके उद्द्योत लाभे, २८ मे स्वर सहित २९, उद्द्योत घाले ३०. हिवै नारकीने उदयस्थान ५, ते यथा—२१।२५।२७।२८।२९. नरक-गति १, नरक-आनुपूर्वी १, पंचेन्द्रिय १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, एवं ९, अने बारां ध्रुवोदयी, एवं २१. अपर्याप्तपणे शरीरपर्याप्ति(सि) करतां वैक्रिय शरीर १, वैक्रिय अंगोपांग १, हुंड संस्थान १, उपघात १, प्रत्येक १, ए ५ प्रक्षेपे, नरक-आनुपूर्वी १ काढे २५. पराघात १, अप्रशस्त खगति १ घाले २७, उच्छ्वास घाले २८. भाषापर्याप्ति पूरी हुया दुःस्वर घाले २९. गुणस्थान पर एकेन्द्रिय आदि देइ विचार लेना. एह उदय अधिकार गहन है सो भूल चूक सप्ततिसूत्रसे शुद्ध कर लेना. मेरी समजमे जितना आया है सोइ तितना ही लिख्या है. शुद्ध अशुद्ध शोध लेना.

५४	नामकर्मके सत्तास्थान १२	१२।८९ ८८।८६ ८०।७८	९२ ८८	९२ ८८	९३ ९२ ८९ ८८	९३ ९२ ८९ ८८	९३ ९२ ८९ ८८	९३ ९२ ८९ ८८	९३ ९२ ८९ ८८	९३ ८९ ८० ७६	९२ ८८ ७९ ७५	९३ ९२ ८९ ८८	९३ ९२ ८९ ८८	८० ७९ ७६ ७५	८० ७९ ७६ ७५ ९।८

नामकर्मके सत्तास्थान १२, ते ए—९३।९२।८९।८८।८६।८०।७९।७८।७६।७५।९।८, एवं १२. सर्व सत्ता तो ९३. तीर्थकर टले ९२ तथा ९३ माहेथी आहारक शरीर १ आहारक अंगोपांग १,

ઔદારિક મિશ્ર યોગમાં વર્તતા હોય ત્યારે ૨૬નો ઉદય થાય તે તીર્થંકરનામ સહિત ૨૭, તીર્થંકર કેવળી ઔદારિક મિશ્ર યોગે વર્તતાં એ ભંગ થાય તથા ૨૬માં પરાઘાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, પ્રશસ્ત અથવા અપ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, સુસ્વર અથવા દુઃસ્વર ૧, એ ચાર ઉમેરતાં ૩૦ થાય છે. અતીર્થંકર કેવળી સયોગી પહેલાં અને આઠમા સમયમાં ઔદારિક કાયયોગે વર્તતાં ઉદય જાણવો ૩૦માં તીર્થંકરનામ ઉમેરતાં ૩૧, એ સયોગી કેવળી તીર્થંકર ઔદારિક યોગે વર્તતાં થાય, સયોગી કેવળી વચનયોગ રૂંધે ત્યારે ૩૦નો ઉદય, ઉચ્ચવાસ રૂંધે ત્યારે ૨૮નો ઉદય, હવે સામાન્ય કેવળીને પાછો ૩૦નો ઉદય કલ્પો છે. તેમાંથી વચનયોગ રૂંધે તો ૨૮, ઉચ્ચવાસ રૂંધે તો ૨૮, હવે ૮નો ઉદય કહે છે—મનુષ્યગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, સુભગ ૧, આદેય ૧, યશ ૧, તીર્થંકર ૧ એમ ૮, ચૌદમાના છેલ્લા સમયે તીર્થંકરને એ ઉદયસ્થાન, સામાન્ય કેવળીને તીર્થંકરનામ રહિત ૮નો ઉદય. હવે દેવતાના ઉદયસ્થાન ૬—તે આ પ્રમાણે ૨૧૨૫૨૭૨૮૨૮૨૮૩૦. દેવગતિ ૧, દેવ આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, સુભગ અથવા દુર્ભગ ૧, આદેય અથવા અનાદેય ૧, યશ અથવા અયશ ૧, એ નવ અને બાર ધ્રુવોદયી એમ ૨૧, એ વિગ્રહગતિમાં ૨૧નો ઉદય.

હવે અપર્યાપ્તપણે શરીર કરતાં વૈકિયદ્વિક ૨, ઉપઘાત ૧, પ્રત્યેક ૧, સમયતુરસંસ્થાન ૧ એ ૫ ઉમેરતા અને આનુપૂર્વી કાઢતાં ૨૫નો ઉદય, શરીરપર્યાપ્તિ પૂરી થયે પરાઘાત ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, એ ૨ નાખતાં ૨૭. આ ૨૭માં ઉચ્ચવાસ નાખતાં ૨૮, જો ઉચ્ચવાસનો ઉદય ન હોય તો ઉઘોત નાખતાં ૨૮, ભાષાપર્યાપ્તિ પૂરી થયે સ્વર નાખતાં ૨૮ જો સ્વરનો ઉદય ન થયો હોય તો ઉઘોત નાખતાં ૨૮, દેવતાને દુઃસ્વરનો ઉદય નથી. ઉત્તર વૈકિય કરતાં દેવતાને ઉઘોત મળે. ૨૮માં સ્વર સહિત ૨૮, ઉઘોત નાખતાં ૩૦, હવે નારકીના ઉદયસ્થાન ૫—તે આ પ્રમાણે— ૨૧૨૫૨૭૨૮૨૮, નરક-ગતિ ૧, નરક આનુપૂર્વી ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ અને બાર ધ્રુવોદયી એમ ૨૧, અપર્યાપ્તપણે શરીરપર્યાપ્તિ કરતા વૈકિય શરીર ૧, વૈકિય અંગોપાંગ ૧, હુંડ સંસ્થાન ૧, ઉપઘાત ૧, પ્રત્યેક ૧, એમ ૫ ઉમેરતા નરક-આનુપૂર્વી ૧ કાઢતાં ૨૫. પરાઘાત ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧ નાખતાં ૨૭ ઉચ્ચવાસ ૧ નાખતાં ૨૮, ભાષાપર્યાપ્તિ પૂરી થયે દુઃસ્વર નાખતાં ૨૮. ગુણસ્થાન પર એકેન્દ્રિય આદિમાં આપ્યા મુજબ વિચારી લેવું. આ ઉદય અધિકાર ગહન છે. તેથી ભૂલચૂક સમ્પત્તિસૂત્રથી શુદ્ધ કરી લેવું. મારી સમજમાં જેટલું આવ્યું છે, તે તેટલું જ લખ્યું છે. શુદ્ધ અશુદ્ધ શોધી લેવું.

૫૪	નામકર્મના સત્તાસ્થાન ૧૨	૮૨૧૮૮	૮૨	૮૨	૮૩	૮૩	૮૩	૮૩	૮૩	૮૩	૮૨	૮૩	૮૩	૮૦	૮૦
		૮૮૧૮૬	૮૮	૮૮	૮૨	૮૨	૮૨	૮૨	૮૨	૮૮	૮૮	૮૨	૮૨	૭૮	૭૮
		૮૦૧૭૮			૮૮	૮૮	૮૮	૮૮	૮૮	૮૦	૭૮	૮૮	૮૮	૭૬	૭૬
					૮૮	૮૮	૮૮	૮૮	૮૮	૭૬	૭૫	૮૮	૮૮	૭૫	૭૫
															૮૧૮

નામકર્મના સત્તાસ્થાન ૧૨—તે આ ૮૩૧૮૨૧૮૮૧૮૮૧૮૬૧૮૦૧૭૮૧૭૮૧૭૬૧૭૫૧૮.

आहारक संघातन १, आहारक बंधन १, ए ४ रहित कीयां ८९ की सत्ता. तीर्थकर टले ८८. नरक-गति १, नरक-आनुपूर्वी १, ए २ टले ८६. देव-गति १, देव-आनुपूर्वी १, वैक्रिय शरीर १, वैक्रिय अंगोपांग १, वैक्रिय संघातन १, वैक्रिय बंधन १, एवं ६ टले ८०. नरकगति-योग्य ८० मे ६ घालीये ८६ कीजे-नरक-गति १, नरक-आनुपूर्वी, वैक्रिय चतुष्क ४, एवं ८६ नी सत्ता, अथवा ८० मे ६ घाले-देव-गति १, देव-आनुपूर्वी १, वैक्रिय ४, एवं ६ घाले ८६ देवगति योग्य जाननी. तथा ८० मे मनुष्य-गति १, मनुष्य-आनुपूर्वी १, ए २ टले ७८ नी सत्ता. ए पूर्वोक्त सात ठाम संसारी जीवने न हूइ. पिण [क्षपक श्रेणे नही] क्षपक श्रेणे ए सत्ता जाणवी. ९३ माहेथी १३ रहित कीजे, ते-नरकद्विक २, तिर्यचद्विक २, एकेन्द्रिय आदि चार जाति ४, स्थावर १, आतप १, उद्द्योत १, सूक्ष्म १, साधारण १, एवं १३ टली ८० ए सत्ता क्षपक श्रेणे. तीर्थकर टले ७९. ८९ मे तेरां एही टले ७६ की सत्ता. क्षपके ८८ माहेथी तेरे टले ७५ की सत्ता क्षपकने. हिवै नवनी सत्ता-मनुष्यगति १, पंचेन्द्रिय १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, सुभग १, आदेय १, यश १, तीर्थकर १, एवं ९. अयोगी गुणस्थानके छेहले समय तीर्थकरने ए सत्ता, सामान्य केवलीने तीर्थकरनाम विना ८ नी सत्ता. गुणस्थान उपर सुगम है.

५५	गोत्रका बंध- स्थान १	उं वा नी	उं वा नी	उं	उं	उं	उं	उं	उं	उं	उं	०	०	०	०
५६	गो० उदय- स्थान १	उं वा नी	→	ए	व	म्	उं	उं	उं	उं	उं	उं	उं	उं	उं
५७	गो० सत्ता- स्थान २	उं १ नी २	—	—	—	→	ए	व	म्	—	—	—	—	→	१ २
५८	अंतरायका बंधस्थान १	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०	०	०
५९	अं० उदयस्थान १	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०
६०	अं० सत्तास्थान १	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०
६१	ज्ञानावरणीय भंग २	१/५	१/५	१/५	१/५	१/५	१/५	१/५	१/५	१/५	१/५	१	१	०	०
												दू	दू		

ज्ञानावरणीयके भंग २. बंध ५ का उदय ५, सत्ता पांच, १ बंध नही, उदय ५, सत्ता ५, एवं २ भंग.

६२	दर्शनावरणीयके भंग ११	१ २ एवं २	१ २	३ ४	३ ४	३ ४	३ ४	३ ४	३ ४	५ ६ ७	५ ६ ७	८ ९	१० ११	० ० ० ०	० ० ० ०

સર્વ સત્તા તો ૮૩, તીર્થંકર ૮૨, તથા ૮૩ માંહેથી આહારક શરીર ૧, આહારક અંગોપાંગ ૧, આહારક સંઘાતન ૧, આહારક બંધન ૧, એ ૪ બાદ કરતાં ૮૮ની સત્તા, તીર્થંકર ૮૮, નરક ગતિ ૧, નરક આનુપૂર્વી ૧, એ ૨ જતાં ૮૬, દેવગતિ ૧, દેવ-આનુપૂર્વી ૧, વૈક્રિય શરીર ૧, વૈક્રિય અંગોપાંગ ૧, વૈક્રિય સંઘાતન ૧, વૈક્રિય બંધન ૧ એમ ૬ ટળતાં ૮૦, નરકગતિ યોગ્ય ૮૦માં ૬ નાખીને ૮૬ કરવા, નરક ગતિ ૧, નરક આનુપૂર્વી, વૈક્રિય ચતુષ્ક ૪ એમ ૮૬ની સત્તા, અથવા ૮૦માં ૬ નાખવા. દેવગતિ ૧, દેવ-આનુપૂર્વી ૧, વૈક્રિય ચતુષ્ક એમ ૬ નાખતાં ૮૬ દેવગતિ યોગ્ય જાણવી. તથા ૮૦માંથી મનુષ્ય ગતિ ૧, મનુષ્ય-આનુપૂર્વી ૧, એ ૨ જતાં ૭૮ની સત્તા. એ પૂર્વોક્ત સાત સ્થાન સંસારી જીવને ન હોય. પણ ક્ષપક શ્રેણિએ એ સત્તા જાણવી. ૮૩માંથી ૧૩ બાદ કરવા, તે નરકદ્વિકે ૨, તિર્યચદ્વિકે ૨, એકેન્દ્રિય આદિ ચાર જાતિ ૪, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, એમ ૧૩ ટળે ૮૦, આ સત્તા ક્ષપક શ્રેણિએ, તીર્થંકર જતાં ૭૮, ૮૮માં આ જ તેર ટળતાં ૭૬ની સત્તા, ક્ષપકમા ૮૮માંથી ૧૩ ટળતા ૭૫ની સત્તા. ક્ષપકની હવે નવની સત્તા-મનુષ્ય-ગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, સુભગ ૧, આદેય ૧, યશ ૧, તીર્થંકર ૧, એમ ૮, અયોગી ગુણસ્થાનના છેલ્લે સમયે તીર્થંકરને આ સત્તા. સામાન્ય કેવલીને તીર્થંકરનામ વિના ૮ની સત્તા. ગુણસ્થાન ઉપર સુગમ છે.

૫૫	ગોત્રના બંધ-સ્થાન ૧	ઉં વા ની	ઉં વા ની	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	૦	૦	૦	૦
૫૬	ગો. ઉદય-સ્થાન ૧	ઉં વા ની	→	એ	વ	મ્	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં	ઉં
૫૭	ગો. સત્તા-સ્થાન ૨	ઉં ૧ ની ૨	—	—	—	→	એ	વ	મ્	—	—	—	—	→	૧	૨
૫૮	અંતરાયનો બંધસ્થાન ૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦	૦	૦
૫૯	અં. ઉદય. ૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦
૬૦	અં. સત્તા. ૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦	૦
૬૧	જ્ઞાનવરણીય ભંગ ૨	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧/૫	૧	૧	૦	૦
													બીજો	બીજો		

જ્ઞાનાવરણીયના ભંગ ૨, બંધ ૫ નો, ઉદય ૫, સત્તા પાંચ, ૧ બંધ નહીં, ઉદય ૫, સત્તા ૫, એમ ૨ ભંગ.

૬૨	દર્શનાવરણીય ના ભંગ ૧૧	૧	૧	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૫	૫	૮	૧૦	૦	૦	૦
		૨	૨	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૬	૬	૮	૧૧	૦	૦	૦
	એમ ૨									૫	૭			૦	૦	૦

अंकसंख्या	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	०
बंध	९	९	६	६	४	४	४	०	०	०	०	०
उदय	४	५	४	५	४	५	४	४	५	५	४	०
सत्ता	९	९	९	९	९	९	६	६	९	६	४	०

एह उपरले यंत्रमे दर्शनावरणीयके ११ भंग है, सोइ विचार लेना सुगम है.

६३ वेदनीयके भंग	१	१	१	१	१	१	३	३	३	३	३	३	३	५
गुणस्थान उपर	२	२	२	२	२	२	४	४	४	४	४	४	४	६
८	३	३	३	३	३	३								७८
	४	४	४	४	४	४								

अंक	भंगरचना अंक	१	२	३	४	५	६	७	८
०	बंध	असाता	असाता	साता	साता	०	०	०	०
०	उदय	असाता	साता	असाता	साता	असाता	साता	असाता	साता
०	सत्ता	असाता साता	→	ए	व	म्	→	असाता	साता

एह वेदनीयका यंत्र अयोगीके द्विचरम समये पांचमा ६ भंग, चरम समये असाता क्षय ७ मा साता क्षय ८ मा.

देवताना-यंत्र ५

अंक	१	२	३	४	५
बंध	०	म	ति	०	०
उदय	दे	दे	दे	दे	दे
सत्ता	दे	दे म	दे ति	दे म	दे ति

तिर्यच-यंत्र ९

१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
०	दे	म	ति	न	०	०	०	०
ति	ति	ति	ति	ति	ति	ति	ति	ति
ति	ति	ति	ति	ति	ति	ति	ति	ति
	दे	म	ति	न	दे	म	ति	न

मनुष्य-यंत्र ९

६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
०	दे	म	ति	न	०	०	०	०
म	म	म	म	म	म	म	म	म
म	म	म	म	म	म	म	म	म
	दे	म	ति	न	दे	म	ति	न

नरक-यंत्र ५

२४	२५	२६	२७	२८
०	म	ति	०	०
न	न	न	न	न
न	न	न	न	न
	म	ति	म	ति

અંકસંખ્યા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૦
બંધ	૯	૯	૬	૬	૪	૪	૪	૦	૦	૦	૦	૦
ઉદય	૪	૫	૪	૫	૪	૫	૪	૪	૫	૫	૪	૦
સત્તા	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૬	૬	૯	૬	૪	૦

આ ઉપરના યંત્રમાં દર્શનાવરણીયના ૧૧ ભંગ છે, તેથી વિચારવું સુગમ છે.

દૃ	વેદનીયના ભંગ ગુણસ્થાન ઉપર ૮	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૫
		૨	૨	૨	૨	૨	૨	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૬
		૩	૩	૩	૩	૩	૩								૭/૮
		૪	૪	૪	૪	૪	૪								

અંક	ભંગરચના એક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૦	બંધ	અસાતા	અસાતા	સાતા	સાતા	૦	૦	૦	૦
૦	ઉદય	અસાતા	સાતા	અસાતા	સાતા	અસાતા	સાતા	અસાતા	સાતા
૦	સત્તા	અસાતા સાતા	→	એ	વ	મૂ	→	અસાતા	સાતા

આ વેદનીયનું યંત્ર અયોગીના દ્વિચરમ સમયે પાંચમો દૃહો ભંગ, ચરમ સમયે અસાતા ક્ષયે ૭ મો અને સાતા ક્ષયે ૮ મો.

દેવતાના યંત્ર-૫

અંક	૧	૨	૩	૪	૫
બંધ	૦	મ	તિ	૦	૦
ઉદય	દે	દે	દે	દે	દે
સત્તા	દે	દે	દે	દે	દે
		મ	તિ	મ	તિ

તિર્યચ-યંત્ર ૮

૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩
૦	દે	મ	તિ	ન	૦	૦	૦	૦
તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ
તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ	તિ
	દે	મ	તિ	ન	દે	મ	તિ	ન

મનુષ્ય-યંત્ર ૮

૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૦	દે	મ	તિ	ન	૦	૦	૦	૦
મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ
મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ
	દે	મ	તિ	ન	દે	મ	તિ	ન

નરક-યંત્ર ૫

૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
૦	મ	તિ	૦	૦
ન	ન	ન	ન	ન
ન	ન	ન	ન	ન
	મ	તિ	મ	તિ

६४	आ यु के भं ग २८	१।२ ३।४ ५।६ ७।८ ९।११ १२।१३ १४।१५ १६।१७ १८।२० २१।२२ २३।२४ २५।२६ २७।२८ एवं २६, दो नही १०।१९	२ ३ ८ ९ १० १७ १६ १७ १८ १९ २५ २६ ए वं १२	३ ८ ९ १० १७ १६ २६ ए व २०	७।६ ११ १२ १३ १४ १५ १६ २० २१ २२ २३ ए व १२	६ ७ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ७ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है	६ ११ ११ ११ १२ १३ ए व है

गोत्रके सात भंग हैं—सो पहिला तेजस्काय वायु-
कायमे, दूजा मिथ्यात्व सास्वादनमे, तीजा मिथ्यात्व
सास्वादनमे, चौथा १मे, २मे, ३मे, ४मे, ५मे, पांचमा
भंग एकसे दस तक गुणस्थानोमे, छठ उपशमथी अयोगी
द्विचरम समय, ७ मा अयोगीके अंत समयमे कहो.
अथ सुगमताके वास्ते यंत्र लिख्यते—

अंकसंख्या	१	२	३	४	५	६	७
बंध	नीच	नीच	नीच	उंच	उंच	०	०
उदय	नीच	नीच	उंच	उंच	उंच	उंच	उंच
सत्ता	नीच	नीच	नीच	नीच	नीच	नीच	उंच

६५	गोत्रके भंग ७	१ २,३ ४,५	२,३ ४,५	४ ५	४ ५	४ ५	५ ५	५ ५	५ ५	५ ५	६ ६	६ ६	६ ६	६ ७
६६	अंतरा भंग	१	१	१	१	१	१	१	१	१	अंत १	अंत का १	०	०
६७	एक जीव रज्जु स्पर्श	१४ रज्जु	१२ रज्जु	८ रज्जु	८ रज्जु	६ रज्जु	७ रज्जु देश ऊन	→	ए	व	म्	→	१४	७ रज्जु देश ऊन

दूजे गुणस्थानवाला बारां रज्जु स्पर्शें तिसकी युक्ति लिख्यते—‘स्वयंभूरमण’ समुद्रके पश्चिमका
मत्स्य सास्वादनवाला मरीने सातमी नरककी पृथ्वीमे अथवा घनोदधिमे समश्रेणि जाइने पीछे
तिरछा पूर्वकूं जावे साढे तीन रज्जु, पीछे कूणेमे जावे अढाइ रज्जु, एवं १२ रज्जु होइ घनोदधिमे वा
पृथ्वीमे उपजे. तथा चोक्तं पञ्चसंङ्ग्रहे (द्वितीये बन्धकद्वारे गा० ३२)—गाथा—

“छट्टाए (छट्टीणं ?) नेरइउ(ओ) सासणभावेण एइ तिरिमणु[लो]ए ।

लोगंतनिकबुडेसु जंतते (तिन्ने) सासणगुणद्धा(त्था) ॥”

१. छाया—षष्ठ्या नैरयिकः सास्वादनभावेन एति तिर्यङ्मनुष्ये(षु) ।

लोकान्तनिष्कूटेषु यान्त्यन्ये सास्वादनगुणस्थाः ॥

આ	૨૮	૧૨	૨	૩	૭૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
યુ		૩૪	૩	૮	૧૧	૭	૭	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	એ	એ	એ	એ
નો		૫૬	૭	૮	૧૨	૧૧	૧૧	એ	એ	એ	એ	એ	ક	ક	ક	ક
ભં		૭૮	૮	૧૦	૧૩	૧૨	૧૨	૨	૨	૨	૨	૧				
ગ		૮૧૧	૮	૧૭	૧૪	૧૩	૧૩									
૨૮		૧૨૧૩	૧૦	૧૮	૧૫	૧૪	૧૪									
		૧૪૧૫	૧૬	૧૮	૧૬	એ	એ									
		૧૬૧૭	૧૭	૨૬	૨૦	મ	મ									
		૧૮૨૦	૧૮	એ	૨૧	૬	૬									
		૨૧૨૨	૧૮	મ	૨૨	છે	ભં									
		૨૩૨૪	૨૫	૮	૨૩		ગ									
		૨૫૨૬	૨૬	ન	એ		છે.									
		૨૭૨૮	એ	હી,	મ											
		એમ	મ	શે	૧૨											
		૨૬,બે	૧૨	ષ	છે.											
		નહી	ન	૨૦												
		૧૦૧૮	હી,	છે												
			શે													
			ષ													
			૧૬													
			છે.													

ગોત્રના સાત ભંગ છે. તેમાં પહેલો તેજસ્કાય વાયુકાયમાં, બીજો મિથ્યાત્વ સાસ્વાદનમાં, ત્રીજો મિથ્યાત્વ સાસ્વાદનમાં, ચોથો ૧લા, ૨જા, ૩જા, ૪થા પમાં ગુ.માં, પાંચમો ભંગ એકથી દસ ગુણસ્થાનોમાં, છઠ્ઠો ઉપશમથી અયોગી દ્વિચરમ સમય, ૭મો અયોગીના અંત સમયમાં કહેવાય છે. હવે સુગમતા માટે યંત્ર જણાવે છે—

અંકસંખ્યા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
બંધ	નીચ	નીચ	નીચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	૦	૦
ઉદય	નીચ	નીચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ
સત્તા	નીચ	નીચ	નીચ	નીચ	નીચ	નીચ	ઉચ્ચ
		ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ	ઉચ્ચ

દપ	ગોત્રના ભંગ	૧	૨, ૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬
	૭	૨, ૩	૪, ૫	૫	૫	૫									૭
દદ	અંતરા ભંગ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	અંત	અંતનો	૦	૦
												૧	૧		
દ૭	એક જીવ રજજી સ્પર્શ	૧૪	૧૨	૮	૮	૬	૭	→	એ	વ	મૂ		→	૧૪	૭
		૨જજી	૨.	૨.	૨.	૨.	૨.	દેશ ન્યૂન							૨. દેશ ન્યૂન

બીજા ગુણસ્થાનવાળા બાર રજજી સ્પર્શે તેની યુક્તિ જણાવે છે—‘સ્વયંભૂરમણ’ સમુદ્રના પશ્ચિમનો મત્સ્ય સાસ્વાદનવાળા મરીને સાતમી નરકની પૃથ્વીમાં અથવા ધનોદધિમાં સમશ્રેણિ જઈને પછી તિસ્થા પૂર્વમાં જાય સાડા ત્રણ રજજી, પછી ખૂણામાં આવે અઢી રજજી, એમ ૧૨ રજજી થઈ ધનોદધિમાં કે પૃથ્વીમાં ઉપજે, તેમ પંચસંગ્રહમાં (દ્વિતીય બન્ધકદ્વારે ગા. ૩૨) કહે છે ગાથા-૨

“છદ્વાણ (છદ્વીણ ?) નેરઙ્ગ(ઓ) સાસણભાવેણ દ્વિ તિરિમણુ[લો]ણ ।

લોગંતનિક્ષુદેસુ જંતતે (તિન્ને) સાસણગુણદ્વા(ત્થા) ॥”

૧. છાયા-ષષ્ઠ્યા નૈરયિકઃ સાસ્વાદનભાવેણ દ્વિ તિર્યઙ્મનુષ્ઠે(ષુ) ।

લોકાન્તનિક્ષૂટેષુ યાન્ત્યન્યે સાસ્વાદનગુણસ્થાઃ ॥

इस गाथासे जैसे १२ रज्जु स्पर्शें तैसें विचार लेना. मैंने पंचसंग्रहका अर्थ नहीं देखा, अपनी विचारसे लिखा है. विचारसे लिखना यथायोग्य होय अने नहीं भी होइ, इस वास्ते पंडितें शुद्ध विचारके जैसें होय तैसें लिख देना, मेरे लिखनेका कुछ प्रयोजन नहीं समझना, अर्थमे जैसा लिखा होइ सो लिख देना.

त्रीजे चौथे गुणस्थानवाला ८ रज्जु स्पर्शें तिसकी युक्ति (पंचसंग्रहका द्वितीय बन्धकद्वारकी) इस (३१ मी) गाथासे समज लेना:—

गाथा—“सहस्रारंतियदेवा णारयणेहेण जंति तइयभुवं ।

निज्जंति अच्चुयं जा अच्चुयदेवेण इयरसुरा ॥”

बारमे देवलोकका देवता मिश्रवाला वा चौथे गुणस्थानवाला नारकीके नेह कही चौथी नरककी पृथ्वी लगे जाये. तीन रज्जु तो नीचेके हूये अने ५ रज्जु बारमा देवलोक है, एवं ८ रज्जु. त्रीजी नरक तो सारी अने चौथीके नरकावास ताई एवं ३ रज्जु, आगे पंचसंग्रहके अर्थ मुजब लिख देना. मेरी समजमें आया तैसे लिख्या है. श्रावक बारमे देवलोकके कूणेमे उपजे, त्रसनाडीके अभ्यंतर तिस आश्री ६ रज्जु. सर्वत्र पंचसंग्रहसे शंका दूर कर लेनी.

६८	संज्ञी असंज्ञी द्वार	सं असं	सं असं	सं	सं	सं	सं	सं	सं	सं	सं	सं	सं	०	०
६९	शाश्वते गुणस्थान	शा	अशा	अशा	शा	शा	शा	शा	अशा	अशा	अशा	अशा	अशा	शा	अशा

सातमा गुणस्थान जैन मतके शास्त्रमे किहां ही अशाश्वत नहीं कहा. अने जो कोई कहै है सो इ भूल है, उक्त पंचसंग्रहे (द्वितीये बन्धकद्वारे गा० ६)—

“मिच्छा अविरयदेसा पमत्त अपमत्तया सजोगी य ।

सव्वद्धं” इति वचनात् अशाश्वता नहीं है. इति अलं विस्तरे(ण).

७०	जघन्य स्थिति द्वार	अंत- मुहूर्त	१ समय	अंत- मुहूर्त	अंत- मुहूर्त	अंत- मुहूर्त	१ समय	→	ए	व	म्	→	अंत- मुहूर्त	अंत- मुहूर्त	अंत- मुहूर्त
७१	उत्कृष्ट स्थिति द्वार	अणा अप १ । अणा स २ सा सा देश ऊन अर्थ पुद्गल	६ आव- लिका	अंत- मुहूर्त	३३ सागर झंझरी एक	देश ऊन पूर्व कोड	अंत- मुहूर्त	→	ए	व	म्	→	देश ऊन पूर्व कोड	अंत- मुहूर्त	अंत- मुहूर्त

१. सहस्रारान्तिकदेवा नारकस्त्रेहेन यान्ति तृतीयभुवम् ।

नीयन्तेऽच्युतं यावत् अच्युतदेवेनेतरसुराः ॥

२. मिथ्याविरतदेशाः प्रमत्ताप्रमत्तकौ सयोगी च । सर्वाद्धम्

આ ગાથામાં જે રીતે ૧૨ રજજી સ્પર્શે તે રીતે વિચારી લેવું. મેં પંચસંગ્રહનો અર્થ નથી જોયો, પોતાના વિચારથી લખ્યો છે. વિચારથી લખવું યથાયોગ્ય હોય અને ન પણ હોય, એટલા માટે પંડિતોએ શુદ્ધ વિચારીને જેવું હોય તેવું લખી દેવું, મારા લખવાનું કંઈ પ્રયોજન ન સમજવું, અર્થમાં જેવું લખ્યું હોય તેવું લખી નાંખવું.

ત્રીજા ચોથા ગુણસ્થાનકવાળા ૮ રજજી સ્પર્શે તેની યુક્તિ (પંચસંગ્રહનાં દ્વિતીય બંધકદ્વાર)ની આ (૩૧મી) ગાથાથી સમજી લેવું :-

ગાથા—“સહસારંતિયદેવા ણાયણેહેણ જંતિ તદ્વિભુવં ।

નિજ્જંતિ અચ્ચુયં જા અચ્ચુયદેવેણ ઇયસુગ ॥”

બારમા દેવલોકના દેવતા મિશ્રવાળા અથવા ચોથા ગુણસ્થાનવાળા નારકીના સ્નેહથી ચોથી નરકની પૃથ્વી સુધી જાય, ત્રણ રજજી તો નીચેના થયા અને ૫ રજજી બારમો દેવલોક છે, એમ ૮ રજજી. ત્રીજી નરક તો આખી અને ચોથીના નરકવાસ સુધી, એમ ૩ રજજી, આંગળ પંચસંગ્રહના અર્થ મુજબ લખી નાંખવું, મારી સમજમાં આવ્યું તેમ લખ્યું છે. શ્રાવક બારમાં દેવલોકના અંતે ઉપજે, ત્રસનાડીના અભ્યંતર તેને આશ્રયી ૬ રજજી. સર્વત્ર પંચસંગ્રહથી શંકા દૂર કરી લેવી.

૬૮	સંજી અસંજી દ્વાર	સં અસં	સં અસં	સં	સં	સં	સં	સં	સં	સં	સં	સં	સં	○	○
૬૯	શાશ્વત્તા ગુણ.	શા	અશા	અશા	શા	શા	શા	શા	અશા	અશા	અશા	અશા	અશા	શા	અશા

સાતમું ગુણસ્થાન જૈનશાસ્ત્રમાં ક્યાંય પણ અશાશ્વત નથી કહ્યું અને જો કોઈ કહે છે, તો એ ભૂલ છે, તેમ પંચસંગ્રહમાં (દ્વિતીય બન્ધકદ્વારમાં ગા.૦૬) કહે છે—

“મિચ્છા અવિરયદેસા પમત્ત અપમત્તયા સજોગી ચ ।

સવ્વદ્ધં” આ પ્રમાણેનું વચન હોવાથી અશાશ્વત નથી. ઇતિ અલં વિસ્તરેણ.

૭૦	જથ્થાન્ય સ્થિતિ દ્વાર	અંત- મુહૂર્ત	૧ સમય	અંત- મુહૂર્ત	અંત- મુહૂર્ત	અંત- મુહૂર્ત	૧ સમય	→	એ	વ	મૂ	→	અંત- મુહૂર્ત	અંત- મુહૂર્ત	અંત મુ.
૭૧	ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ દ્વાર	અના. અપ ૧ અના. સ ૨ સા સ દેશીન અર્ધ પુદ્ગલ	૬ આવ લિકા	અંત- મુહૂર્ત	૩૩ સાગર કંઈક અધિક	દેશ ન્યૂન પૂર્વ કોડ	અંત- મુહૂર્ત	→	એ	વ	મૂ		→	દેશ ન્યૂન પૂર્વ કોડ	અંત મુ.

૧. સહસ્રારાન્તિકદેવા નારકસ્નેહેન યાન્તિ તૃતીયભુવમ્ ।

નીયન્તેઽચ્યુતં યાવત્ અચ્યુતદેવેનેતરસુગઃ ॥

૨. મિથ્યાવિસ્તદેશાઃ પ્રમત્તાપ્રમત્તકૌ સયોગી ચ । સર્વાદ્ધમ્

इहां छठे गुणस्थानकी उत्कृष्ट स्थिति अंतर्मुहूर्तकी कही है. सो प्रमत्त गुणस्थान अंतर्मुहूर्त ही रहै है. अने जे श्रीभगवतीजीमे प्रमत्त संयतिके कालकी पूछ करी है तिहां गुणस्थान आश्री नही है. तिहां तो प्रमत्तका सर्व काल एकठा कर्या देश ऊन कोड पूर्व कहुआ है. पणि छठे गुणस्थानकी स्थिति नही कही. छठे गुणस्थानकी स्थिति अंतर्मुहूर्तकी कही है. उक्त पंचसंग्रहे (गा० ४४) —

गाथा—“समयाओ अंतमहु(मुहूर्त) प्रमत्त अ(म)प्रमत्तयं भयंति मुणी ।

देसूणा पुव्वकोडीओ (देसूणपुव्वकोडिं) अण्णोणं चिट्ठेहिं (चिट्ठंति) भयंता ॥”

अर्थ—समयसे लेइ अंतर्मुहूर्त ताई प्रमत्त अप्रमत्तपणा भेजे-सेवे मुनि देश ऊन पूर्व कोड आपसमे दोनो ही गुणस्थानमे रहै, एतावता छठे सातमे दोनीहीमे देश ऊन पूर्व कोड रहै, परंतु एकले छठे अथवा एकले सातमे देश ऊन पूर्व कोड नही रहै. इति गाथार्थः. शंका होय तो भगवतीजीकी टीकामे कहुआ है सो देख लेना. अने मूल पाठमे देश ऊन पूर्व कोडकी कही है सो प्रमत्तका सर्व काल लेकर कही है. परंतु छठे गुण आश्री स्थिति भगवतीजीमे नही कही तथा सातमे गुणस्थानकी स्थिति जघन्य एक समयकी कही है. अने श्रीभगवतीजीमे सर्व अप्रमत्तके काल आश्री जघन्य तो अंतर्मुहूर्त, उत्कृष्ट देश ऊन पूर्व कोडकी. तिसका न्याय चूर्णिकारे ऐसा कहुआ है—सातमे गुणस्थानसे लेइ कर उपशांतमोह लगे सर्व गुणस्थान अप्रमत्त कहीये. तिन सर्वका काल जघन्य एकठा करीये ते जघन्य अप्रमत्तका काल लाभे. इस अपेक्षा जघन्य स्थिति है, पिण सातमेकी अपेक्षा नही. तथा टीकाकारने मते अप्रमत्त गुणस्थानवाला अंतर्मुहूर्त पहिला काल न करे, इस वास्ते अंतर्मुहूर्तकी स्थिति है. आगे तत्त्व केवली विदंति, सूत्राशय गंभीर है.

७२	प्रमाण द्वार	अनंते	पत्योप- मके असंख्य भागे	ए	व	म्	सं ख्या त	ए	→	ए	व	म्	—	—	
७३	लोकस्य (दर्शन द्वार	सर्व लोक	लोकके असंख्या तमे भाग	—	ए	→	ए	व	म्	—	—	—	→	सर्व लोक	दूजे वत्

१. समयादन्तर्मुहूर्त प्रमत्ततामप्रमत्ततां भजन्ति मुनयः ।

देशोनपूर्वकोटिमन्योन्यं तिष्ठन्ति भजमानाः ॥

२. एटला पूरतु । ३. गाथानो अर्थ । ४. सर्वज्ञ जाणे छे ।

અહીં છઠ્ઠા ગુણસ્થાનની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ અંતર્મુહૂર્તની કહી છે, તે પ્રમત્ત ગુણસ્થાન અંતર્મુહૂર્ત જ રહે છે. અને જે શ્રીભગવતીજીમાં પ્રમત્ત સંયતિના કાળની પૃચ્છા કરી છે, ત્યાં ગુણસ્થાન આશ્રયીને નથી, ત્યાં તો પ્રમત્તનો સર્વ કાળ ભેગો કરી દેશોન કોડ પૂર્વ કહ્યો છે. પણ છઠ્ઠા ગુણસ્થાનની સ્થિતિ નથી કહી. છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકની સ્થિતિ 'અંતર્મુહૂર્તની કહી છે. તે પંચસંગ્રહમાં (ગા. ૪૪) કહે છે—

ગાથા—“સમયાઓ અંતમહુ(મુહૂ) પ્રમત્ત અ(મ)પમત્તયં ભયંતિ મુણી ।

દેસૂળા પુવ્વકોડીઓ (દેસૂળપુવ્વકોર્ડિ) અણ્ણોણં ચિદ્દેહિં (ચિદ્દંતિ) ભયંતા ॥”

અર્થ :- સમયથી લઈને અંતર્મુહૂર્ત સુધી પ્રમત્ત-અપ્રમત્તપણાને ભજે-સેવે મુનિ, દેશોન પૂર્વ કોડ પરસ્પરમાં બંનેય ગુણસ્થાનમાં રહે એટલા પ્રમાણવડે છઠ્ઠા સાતમા બંનેમાં જ દેશોન પૂર્વ કોડ રહે, પરંતુ એકલા છઠ્ઠા અથવા એકલા સાતમાં દેશોન પૂર્વ કોડ ન રહે. આ ગાથાનો અર્થ છે. શંકા હોય તો ભગવતીજીની ટીકામાં કહ્યું છે તે જોઈ લેવું અને મૂળ પાઠમાં દેશોન પૂર્વ કોડનું કહ્યું છે, તે પ્રમત્તના સર્વ કાળ લઈને કહ્યું છે. પરંતુ છઠ્ઠા ગુણ આશ્રયી સ્થિતિ ભગવતીજીમાં કહી નથી તથા સાતમા ગુણસ્થાનની સ્થિતિ જઘન્ય એક સમયની કહી છે અને શ્રીભગવતીજીમાં સર્વ અપ્રમત્તના કાળ આશ્રયી જઘન્ય તો અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્કૃષ્ટ દેશોન પૂર્વ કોડની, તેનો ન્યાય ચૂર્ણિકારે આમ કહ્યો છે—સાતમા ગુણસ્થાનથી લઈને ઉપશાંતમોહ સુધી સર્વ ગુણસ્થાન અપ્રમત્ત કહેવાય છે, તે સર્વનો કાલ જઘન્ય એકઠો કરીએ તે જઘન્ય અપ્રમત્તનો કાળ મળે. આ અપેક્ષાએ જઘન્ય સ્થિતિ છે, પણ સાતમાની અપેક્ષાએ નથી તથા ટીકાકારના મતે અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનવાળા અંતર્મુહૂર્ત પહેલાં કાળ ન કરે, એ માટે અંતર્મુહૂર્તની સ્થિતિ છે. આગળનું તત્ત્વ સર્વજ્ઞ જાણે છે. સૂત્રાશય ગંભીર છે.

૭૨	પ્રમાણ દ્વાર	અનંત	પલ્થો- પમના અસંખ્ય ભાગ	એ	વ	મ્	સં ખ્યા ત	—	→	એ	વ	મ્	—	—	→
૭૩	લોકના (દ)ર્શન દ્વાર	સર્વ લોક	લોકનો અસં- ખ્યાતમો ભાગ	—	□	→	એ	વ	મ્	—	—	—	→	સર્વ લોક	બી- જા ની જેમ

૧. સમયાદન્તર્મુહૂર્ત પ્રમત્તતામપ્રમત્તતાં ભજન્તિ મુનયઃ ।

દેશોનપૂર્વકોટિમન્યોન્યં તિષ્ઠન્તિ ભજમાનાઃ ॥

७४	मार्गणा द्वार गुणस्थानका आवे	२।३।४ ५।६	४।५ ६	१।४ ५।६	१।३ ५।६	१ ४	७ ६	१।४ ५।६	७ ९	१० ८	११ ९	१०	१०	१२	१३
७५	गुणस्थानमे जावे	३।४। ५।७	१ ४	१ ४	१।२ ३।५	१।२ ३।४	१।२ ३।४	४ ६	७ ९	८ १०	९ ११	१० ११	१३ ४	१४	मोक्षमे

पहिले गुणस्थानकी गत(ति) मार्गणामे ३।४।५।७, एह गति तो सादि मिथ्यात्वी आश्री है, अने जिस जीवने पहिलाही मिथ्यात्व गुण० छोड्या है तिसकी गत ४।५।७ मे होइ, औरमे नही.

७६	परिषहद्वार २२	०	०	०	०	०	२२	२२	२२	२२	१४	१४	१४	११	
७७	आत्मद्वार ८	६ ज्ञान चारित्र विना	६ ज्ञान चारित्र विना	७ चारित्र विना	७	७	८	८	८	८	८	७	७	७	६

दूजे तथा त्रीजे गुणस्थानमे ज्ञान अज्ञानकी चर्चा उपयोग द्वारसे समज लेनी.

७८	आहारी १	आहारी है	१ है	—	—	—	→	ए	व	म्	—	—	—	→	० नही
७९	अनाहारी १	१ है	१ है	१ नही	१ है	१ नही	—	→	ए	व	म्	—	→	१ है	१ है
८०	शरीरद्वार ५	४	४	३	४	४	५	५	३	३	३	३	३	३	३
८१	नियंत्रद्वार २६	०	०	०	०	०	४	३	१	१	१	१	१	१	१

सातमे गुणस्थान अलब्धोपजीवी है, एतले लब्धि न फोरवे, 'अप्रमत्तत्वात्.

८२	संयतद्वार ५	०	०	०	०	०	३	३	२	२	१	१	१	१	१
८३	सम्यक्त्व- द्वार ५	०	सास्वादन	०	४	४	४	४	२	२	२	२	१	१	१
८४	वेदद्वार ३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	उ तथा प, क्षी नही	उप श म	क्ष य	क्ष य	क्ष य
८५	संज्ञाद्वार ४	४	४	४	४	४	४	नो तथा नोसत्रा	नो	नो	नो	नो	नो	नो	नो

૭૪	માર્ગજાણવાર ગુણસ્થાનકના આવે	૨૩૩૪ પાંદ	૪૫ ૬	૧૪ પાંદ	૧૩ પાંદ ૭૮૮ ૧૦૧૧	૧ ૪ ૬	૭	૧૪ પાંદ ૮	૭ ૮	૧૦ ૮	૧૧ ૮	૧૦	૧૦	૧૨	૧૩
૭૫	ગુણસ્થાનમાં જાય	૩૪૧ પાંત	૧ ૪	૧ ૪	૧૨ ૩૫ ૭	૧૨ ૩૪ ૭	૧૨ ૩૪ પાંત	૪ ૬ ૮	૭ ૮ ૪	૮ ૧૦ ૪	૮ ૧૧૧૨ ૪	૧૦ ૪	૧૩	૧૪	મો ક્ષ માં

પહેલાં ગુણસ્થાનની ગત(તિ) માર્ગજામાં ૩૪૧ પાંત, આ ગતિ તો સાદિ મિથ્યાત્વી આશ્રયી છે, અને જે જીવે પહેલી વાર જ મિથ્યાત્વ ગુણ. છોડ્યું છે, તેની ગતિ ૪૧ પાંતમાં થાય, બીજામાં નહીં.

૭૬	પરિપહ. ૨૨	૦	૦	૦	૦	૦	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૧૪	૧૪	૧૪	૧૧	
૭૭	આત્મદાર ૮	૬ જ્ઞાન ચારિત્ર રહિત	૬ જ્ઞાન ચારિત્ર રહિત	૭ ચારિત્ર રહિત	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૬

બીજા અને ત્રીજા ગુણસ્થાનમાં જ્ઞાન અજ્ઞાનની ચર્ચા ઉપયોગદારથી સમજી લેવી.

૭૮	આહારી ૧	આ. છે	૧ છે	—	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	—	→	નથી
૭૯	અના. ૧	૧ છે	૧ છે	૧ નહીં	૧ છે	૧ નહીં	—	→	એ	વ	મૂ	—	→	૧ છે	૧ છે
૮૦	શરીર. ૫	૪	૪	૩	૪	૪	૫	૫	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
૮૧	નિયંકા. દાર ૨૬	૦	૦	૦	૦	૦	૪	૩	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
												નિ	નિ	સ્ના	સ્ના

સાતમું ગુણસ્થાન અલબ્ધોપજીવી છે, એટલે લબ્ધિ ન ફોરવે, અપ્રમત્તપણું હોવાથી

૮૨	સંયત. ૫	૦	૦	૦	૦	૦	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૧	૧	૧
૮૩	સમ્યક્- ત્વદાર ૫	૦	સાસ્વાદન	૦	૪	૪	૪	૪	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧
૮૪	વેદ- દાર ૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
										તથા નહીં	પ. ક્ષી	ઉપ શ મ	ક્ષ ય	ક્ષ ય	ક્ષ ય
૮૫	સંજ્ઞા- દાર ૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	તથા નોસંજ્ઞા	નો	નો	નો	નો	નો	નો	નો

८६	गति ४ मे जावे	४	३ नरक विना	०	मनुष्य देव	देव	—	→	ए	वम्	—	→	०	०	मोक्ष
८७	भंग सत्रि-पातके ६	१ त्रिक छोटो	१ एवम्	१ एवम्	तीन भंग	→	ए	वम्	→	३	३	४	३	१	१
८८	भाषक अभाषक २	२	२	१ भा	२	१	१	१	१	१	१	१	१	२	१ अभाषक
८९	पढम अपढम	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	पढम	एवम्	एवम्
९०	चरम अचरम	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	चरम	चरम	चरम
९१	भव्य अभव्य	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
९२	आयुबंध करे	४	३	०	२	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०
९३	परिणामकी हान वृद्धि ६ स्थान	६ स्थान	—	→	ए	व	म्	—	→	तुल्य	ए	व	म्	→	०

बंधी बंधति बंधिस्सति १, बंधी बंधति न बंधिस्सति २, बंधी न बंधति बंधिस्सति ३, बंधी न बंधति न बंधिस्सति ४,^१ ए चार भंग सर्व कर्म आश्री सर्व गुणस्थानमे विचार लेना.

९४	५ कर्म आश्री भंग चारमे	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	३	४	४	४
९५	वेदनीय आश्री	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	४
९६	मोह आश्री भंग	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	१ २	३ ४	३ ४	४	४	४
९७	आयु आश्री भंग	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	३ ४	१ २ ३ ४	१ ३ ४	१ ३ ४	१ ३ ४	३ ४	३ ४	३ ४	३ ४	४	४	४
९८	स्वर्लिंग, अन्य- लिंग, गृहि- लिंग, ३ द्रव्ये	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३

૮૬	ગતિ ૪માં જાય	૪	૩ નરક વિના	૦	મનુ. દેવ	દેવ	—	→	એ	વમ્	—	→	૦	૦	મો ક્ષ
૮૭	ભંગ સન્નિ- પાતના ૬	૧ ત્રિક છટ્ટો	૧ એવમ્	૧ એ વમ્	ત્રીન ભંગ	→	એ	વમ્	→	૩	૩	૪	૨	૧	૧
૮૮	ભાષક અભાષક ૨	૨	૨	૧ ભા	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૧અ- ભા.
૮૯	પદમ અપદમ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૫ ઢ મ	એ વ મ્	એ વ મ્
૯૦	ચરમ અચરમ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	થ રમ	થ રમ	થ રમ
૯૧	ભવ્ય અભવ્ય	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૯૨	આયુબંધ કરે	૪	૩	૦	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૯૩	પરિણામની હાનિ વૃદ્ધિ ૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	—	→	એ	વ	મ્	—	→	તુ- લ્ય	એ	વ	મ્	→	૦

બંધી બંધતિ બંધિસ્સતિ ૧, બંધી બંધતિ ન બંધિસ્સતિ ૨, બંધી ન બંધતિ બંધિસ્સતિ ૩, બંધી ન બંધતિ ન બંધિસ્સતિ ૪,^૧ એ ચાર ભાંગા સર્વ કર્મ આશ્રયી સર્વ ગુણસ્થાનોમાં વિચારી લેવા

૯૪	૫ કર્મ આશ્રયી ભંગ ચારમા	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૩	૪	૪	૪
૯૫	વેદનીય આશ્રયી	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૪
૯૬	મોહ આશ્રયી ભંગ	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૩ ૪	૩	૪	૪	૪
૯૭	આયુ આશ્રયી ભંગ	૧ ૨ ૩ ૪	૧ ૨ ૩ ૪	૩ ૪	૧ ૨ ૩ ૪	૧ ૩ ૪	૧ ૩ ૪	૧ ૩ ૪	૩ ૪	૩ ૪	૩ ૪	૩ ૪	૪	૪	૪
૯૮	સ્વ. અન્ય- લિંગ, ગૃહિ- લિંગ, ૩ દ્રવ્યે	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩

१९	संघयण ६	६	६	६	६	६	६	६	३	३	३	३	१	१	१
१००	संस्थान ६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६
१०१	ईरियावहिया भंग ८	३, ७ ८	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	३ ७	१ ५	२ २	४
१०२	सराग बीत- राग २	सराग	स	स	स	स	स	स	स	स	स	स	स	वी	वी
													उ		
													प		
													शा		
१०३	दृष्टिद्वार ३	मि०	स	मिश्र	स	स	स	स	स	स	स	स	स	स	स
१०४	पर्याप्त अपर्याप्त २	२	२	१	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१०५	प्रत्याख्यानी अप्रत्याख्यानी २	अप्र०	अप्र०	अप्र०	अप्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०	प्र०
१०६	सूक्ष्म बादर २	२	बादर	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१०७	त्रस स्थावर २	त्र० स्था०	त्र० स्था०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०	त्र०
१०८	गति कौन- सीमे ?	४	४	४	४	म ति	म	म	म	म	म	म	म	म	म
१०९	परत अपस्त संसारि	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१

प्रथम गुणस्थानमे परत संसार हो जावे है, मेघकुमारके हाथी के भववत् ज्ञेयं.

११०	गुणस्थानमे काल करे	काल करे	करे	करे नही	क	क	क	क	क	क	क	क	न	न	क
१११	परभव साथ जाये	जाये	जाये	न	जाये	न	न	न	न	न	न	न	न	न	न
११२	इन्द्रियद्वार ५	१२।३।४। ५	१२। ३।४।५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०
११३	गति जाये देवलोक	२१	१२	०	१२	१२	२१	२६	०	०	०	०	०	०	०

૯૯	સંઘયણ ૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
૧૦૦	સંસ્થાન ૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
૧૦૧	ઈરિયાવણિ- યા ભંગ ૮	૩, ૭ ૮	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૩ ૭	૧ ૫	૨	૨	૪	
૧૦૨	સરાગ વીત- રાગ ૨	સ- રાગ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ ૩ ૫ શા	વી	વી	વી	
૧૦૩	દષ્ટિદાર ૩	મિ.	સ	મિશ્ર	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	સ	
૧૦૪	પર્યાપ્તિ અપર્યાપ્તિ ૨	૨	૨	૧	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	
૧૦૫	પ્રત્યાખ્યાની અપ્રત્યા- ખ્યાની ૨	અપ્ર.	અપ્ર.	અપ્ર.	અપ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	પ્ર.	
૧૦૬	સૂક્ષ્મ બાદ. ૨	૨	બાદ. ૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	
૧૦૭	ત્રસ સ્થાવ. ૨	ત્ર. સ્થા.	ત્ર. સ્થા.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	ત્ર.	
૧૦૮	ગતિ કઈ ?	૪	૪	૪	૪	મ તિ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	મ	
૧૦૯	પરત અપરત સંસારી	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	

પ્રથમ ગુણસ્થાનમાં પરત સંસાર થઈ જાય છે. મેઘકુમારના હાથીના ભવની જેમ જાણવું.

૧૧૦	ગુણસ્થા. માં કાલ કરે	કાલ કરે	કરે	કરે નહીં	ક	ક	ક	ક	ક	ક	ક	ક	ક	ક	ક	
૧૧૧	પરભવ સાથે જાય	જાય	જાય	ન	જાય	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	ન	
૧૧૨	ઈન્દ્રિયદ્વાર ૫	૧૧૨૩૪ ૫	૧૧૨ ૩૪૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૦
૧૧૩	ગતિ જાય દેવલોક	૨૧	૧૨	૦	૧૨	૧૨	૨૧	૨૬	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

११४	अवगाहना- द्वार	जघन्य० अंगु- लके असं- ख्यातमे भाग, उत्कृष्ट- हजार योजन झड़ेरी	ए	व	म्	ए व म्	ज-१ हाथ झड़े- री, उ- ५०० धनु- ष्य	ए व म्	ज-२ हाथ उ- ५०० धनु- ष्य	-	→	एव	म्	-	→
११५	द्रव्यप्रमाण संख्याद्वार	अनंते	असं- ख्याते	ए व म्	ए व म्	ए व म्	पृथक् हजार कोड								
११६	काल स्थिति छत्ता	सर्वाद्धा	ज-१ समय, उ- पत्यके असंख्या- तमे भाग	ए व म्	स र्वा द्धा	स र्वा द्धा	स र्वा द्धा	स र्वा द्धा	ज-१ समय, उ- अंत- मुहूर्त	ए व म्	ए व म्	ए व म्	७। ८ स म य	स र्वा द्धा	अंत० अधिक ७ समय
११७	निरंतर गुणस्थानमे आवे	पत्योपम- के असंख्या- तमे भाग ताइं	एवम्	ए व म्	आव- लिका के अ- सं- ख्या तमे भाग ताइं	ए व म्	८ स म य	-	-	→	ए	वम्	-	-	→
११८	एक जीव आश्री अंतरा	ज-अंत- मुहूर्त, उ- ६६ सागर झड़ेरा	ज-अंत- मुहूर्त, उ- अर्ध पु- द्गल देश ऊन	-	-	→	ए	व	म्	-	-	-	→	०	०
११९	घणा जीव आश्री अंतर	नही	ज-१ स- मय, उ- पत्यका असंख्य भाग	ए व म्	न ही	न ही	न ही	न ही	उप- शम श्रेणि पृथक् वर्ष क्षपके ६ मास	ए व म्	ए व म्	पृ थ क् व र्ष	६ मा स	न ही	६ मास
१२०	उतरे चडे	चडे	उतरे	२	२	२	२	२	२	२	२	उतरे	चडे	चडे	चडे

૧૧૪	અવગા- હના દ્વાર	જઘ.અંગુ- નો અસં- ખ્યાતમો ભાગ, ઉત્કૃ.હજાર યોજન અધિક	એ	વ	મ્	એ વ મ્	જ-૧ હાથ અધિ- ક,ઉ- ૫૦૦ ધનુ- ધ્ય	૧ વ મ્	જ-૨ હાથ ઉ- ૫૦૦ ધનુ- ધ્ય	—	→	એવ	મ્	—	→
૧૧૫	દ્રવ્ય- પ્રમાણ સંખ્યાદ્વાર	અનંત	અસં- ખ્યાત	એ વ મ્	એ વ મ્	એ વ મ્	પૃથક્ત્વ હજાર કોડ								
૧૧૬	કાલ- સ્થિતિ સહિત	સર્વાદ્વા	જ-૧ સમય, ઉ.પલ્લવનો અસંખ્યા- તમો ભા.	એ વ મ્	સ ર્વા દ્વા	સ ર્વા દ્વા	સ ર્વા દ્વા	સ ર્વા દ્વા	જ-૧ સમય, ઉ- અંત- મુદૂર્ત	એ વ મ્	એ વ મ્	એ વ મ્	૭ ૮ સ મ ય	સ ર્વા દ્વા	અંત- મુદૂર્ત અધિક ૭ સમય
૧૧૭	નિરંતર ગુણ- સ્થાનમાં આવે	પલ્લવોપમ- ના અસં- ખ્યાતમા ભાગ સુધી	એવમ્	એ વ મ્	આવ- લિના અસં- ખ્યાત- મા ભા ગ સુધી	એ વ મ્	૮ સ મ ય	—	—	→	એ	વમ્	—	—	→
૧૧૮	એક જીવ આશ્રયી અંતર	જઘ-અંત- મુદૂર્ત. ઉ- ૬૬ સાગર અધિક	જ-અંત- મુદૂર્ત- ઉ.દેશોન અર્ધપુદ્ગ. પરાવર્ત	—	—	→	એ વ મ્	—	—	—	—	—	→	૦	૦
૧૧૯	ઘણા જીવ આશ્રયી અંતર	નથી	જ.૧ સ- મય, ઉ- પલ્લવનો અસંખ્ય ભાગ	એ વ મ્	ન હી	ન હી	ન હી	ન હી	ઉપ- શમ શ્રેણિ પૃથક્- ત્વ વર્ષ શપકના ૬ માસ	એ વ મ્	એ વ મ્	પૃ થ ક્ત્વ વ ર્ષ	૬ મા સ	ન હી	૬ માસ
૧૨૦	ઉત્તરે-ચડે	ચડે	ઉત્તરે	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	ઉત્તરે	ચઢે	ચઢે	ચઢે

[illegible]

१३४	आहार दिग् ६ ना	३।४। ५।६	३।४। ५।६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	०
१३५	ओज रोम कवल आहार ३	३	३	२	३	२	२	२	२	२	२	२	२	२	०
१३६	सचित्त अचित्त मिश्र आहार ३	३	३	३	३	३	३	३	१ अचि- त्त	ए व म्	ए व म्	१	१	१	०
१३७	समवसरण ४	३	३	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१३८	जघन्य स्थिति बांधे ८ कर्मकी	आयु जघन्य	०	०	०	०	०	०	०	मो ह ज घ	५ क र्म	वे द नी य	वे द नी य	वे द नी य	०
१३९	मध्यम बंध आठ कर्म	८	८	७	८	८	८	७	७	६	०	०	०	०	०
१४०	उत्कृष्ट बंध आठ कर्म आश्री	८	०	०	०	०	०	आ यु	०	०	०	०	०	०	०
१४१	मूल कर्मका बंध	७ ८	७ ८	७	७ ८	७ ८	७ ८	७	७	७	६	१	१	१	०
१४२	मूल उदय	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	७	७	४	४
१४३	मूल उदी- रणा	७ ८	७ ८	८	७ ८	७ ८	७ ८	६	६	६	६	५	५	२	०
१४४	मूल सत्ता	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	७	४	४

त्रीजे गुणस्थानमे ८ कर्म की उदीरणा इस वास्ते कही है, उदीरणा ८ कर्मकी तब ताइ होइ है जब ताइ एक आवलिका प्रमाण उदय काल प्रकृतिका रह्या होइ अने जिवारे आवलिके माहे प्रवेश करे तिवारे उदीरणा नही होय अने तीजा गुणस्थान आवलि प्रमाण आयु शेष रहेसे पहलेही आवे है, आवलि प्रमाण आयु शेष रहै तीजा गुणस्थान ही आवे है, इस वास्ते ८ की उदीरणा सत्यं. ऐसे ही दशमे गुणस्थाने मोहकी उदीरणा टली आवलिमे प्रवेश करे. औसेही १२ मे ५ की तथा २ वेदनीय उपर इह संज्ञा न जाननी. इति अलं विस्तरेण.

૧૩૪	આહાર દિગ્દ ના	૩૪ પાદ	૩૪ પાદ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૦
૧૩૫	ઓજ, રોમ, કવલ અહાર ૩	૩	૩	૨	૩	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૦
૧૩૬	સચિત્ત, અચિત્ત, મિશ્ર આહાર ૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૧ અચિ- ત્ત	એ વ મૂ	એ વ મૂ	૧	૧	૧	૦
૧૩૭	સમવસરણ ૪	૩	૩	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
૧૩૮	જઘન્ય સ્થિતિ બાંધે ૮ કર્મની	આયુ જઘન્ય	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	મો હ જ ધ	પ ક ર્મ	વે દ ની ય	વે દ ની ય	વે દ ની ય	૦
૧૩૯	મધ્યમ બંધ આઠ કર્મ	૮	૮	૭	૮	૮	૮	૭	૭	૬	૦	૦	૦	૦	૦
૧૪૦	ઉત્કૃષ્ટ બંધ આઠ કર્મ આશ્રયી	૮	૦	૦	૦	૦	૦	આ યુ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૧૪૧	મૂલ કર્મ- ના બંધ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૧	૧	૧	૦
૧૪૨	મૂલ ઉદય	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૪	૪
૧૪૩	મૂલ ઉદી- રણા	૭	૭	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૫	૫	૨	૦
૧૪૪	મૂલ સત્તા	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૪	૪

ત્રીજા ગુણસ્થાનમાં ૮ કર્મની ઉદીરણા આ માટે કહી છે, ઉદીરણા ૮ કર્મની ત્યાં સુધી હોય છે, જ્યાં સુધી એક આવલિનું પ્રમાણ ઉદય કાળ પ્રકૃતિનો બાકી રહ્યો હોય અને જ્યારે આવલિકાની અંદર પ્રવેશ કરે ત્યારે ઉદીરણા ન હોય અને ત્રીજા ગુણસ્થાન આવલિ પ્રમાણ આયુ શેષ રહેવાની પહેલાં જ આવે છે, આવલિ પ્રમાણ આયુ શેષ રહે, ત્રીજું ગુણસ્થાન જ આવે છે. આ માટે ૮ની ઉદીરણા સત્ય એમ જ દશમા ગુણસ્થાનમાં મોહની ઉદીરણા ટળે, આવલિમાં પ્રવેશ કરે. એમ જ ૧૨માં ગુ.૫ની ઉદીરણા તથા ૨ વેદનીય ઉપર એ સંજ્ઞા ન જાણવી. વિસ્તારથી સર્ચું.

१४५	उत्तर प्रकृ- तिका १२० बंध	११७	१०१	७४	७७	६७	६३	५९	५८	२२	१७	१	१	१	०
								५८	५६	१८					
									२६						

पहिलेमे तीन टली—आहारकद्विक २, तीर्थकर १, एवं ३. दूजेमे १६ टली—मिथ्यात्व १, हुंड संस्थान १, नपुंसकवेद १, सेवार्त संहनन १, एकेन्द्रिय १, स्थावर १, आतप १, सूक्ष्म १, साधारण १, अपर्याप्त १. विकल ३, नरकत्रिक ३, एवं १६. तीजे २७ टली—अनंतानुबंधी ४, स्त्यानर्धित्रिक ३, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संस्थान चार मध्यके, संहनन चार मध्यके, दुर्गमन १, स्त्रीवेद १, नीच गोत्र १, तिर्यचत्रिक ३, उद्द्योत १, मनुष्य-आयु १, देव-आयु १, एवं २७. चौथेमे तीन मिली—तीर्थकर १, मनुष्य-देव-आयु २, एवं ३. पांचमे १० टली—अप्रत्याख्यान ४, प्रथम संहनन १, औदारिकद्विक २, मनुष्यत्रिक ३, एवं १०. छठे ४ टली—प्रत्याख्यान ४. सातमे ६ टली—अस्थिर १, अशुभ १, असाता १, अयश १, अरति १, शोक १, एवं ६. दो मिली—आहारकद्विक २ अने जो आयु १ टले तो ५८. आठमेके प्रथम भागमे एवं ५८, दूजे भागमे निद्रा २ दो टले ५६, तीजे भागमे ३० टली—देवद्विक तीर्थकर १, निर्माण १, सद्गमन १, पंचेन्द्रिय १, तैजस १, कर्मण १, आहारकद्विक २, समचतुरस्र १, वैक्रियद्विक २, वर्णचतुष्क ४, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, प्रत्येक १, स्थिर १, शुभ १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय १, एवं ३०. नवमेके प्रथम भागमे ४ टली—हास्य १, रति १, भय १, जुगुप्सा १, एवं ४. नवमेके दूजे भागमे पुरुषवेद १, संज्वलनत्रिक ३, एवं ४. दसमे एक संज्वलननो लोभ टल्यो. ग्यारमेमे १६ टली—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, अंतराय ५, यश १, उंच गोत्र १, एवं १६. आगे १ साता बांधे. १४ मे नही.

१४६	उत्तर प्रकृ- तिना उदय १२२	११७	१११	१००	१०४	८७	८१	७६	७२	६६	६०	५९	५७	४२	१२
													५५		

पहिले ५ टली—आहारकद्विक २, तीर्थकर १, मिश्र मोहनीय १, सम्यक्त्व-मोहनीय १, एवं ५ टली. दूजे ६ टली—मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १, साधारण १, एवं ५, नरक-आनुपूर्वी १, एवं ६ टली. तीजेमे १२ टली—अनंतानुबंधी ४, एकेन्द्रिय आदि जाति ४, स्थावर १, आनुपूर्वी ३, एवं १२ अने मिश्रमो १ मिली, चौथे मिश्र मोह १ टली अने ५ मिली—आनुपूर्वी ४, सम्यक्त्व-मोह १, पांचमे १७ टली—अप्रत्याख्यान ४, वैक्रियद्विक २, नरकत्रिक ३, देवत्रिक ३, मनुष्य आनुपूर्वी १, तिर्यगानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, एवं १७. छठे ८ टली—प्रत्याख्यान ४, तिर्यच-आयु १, तिर्यच-गति १, उद्द्योत १, नीच गोत्र १, एवं ८ टली अने आहारकद्विक मिले. सातमे ५ टली—स्त्यानर्धित्रिक ३, आहारकद्विक २, एवं ५. आठमे ४ टली—

૧૪૫	ઉત્તર પ્રકૃતિના ૧૨૦ બંધ	૧૧૭	૧૦૧	૭૪	૭૭	૬૭	૬૩	૫૮	૫૮	૨૨	૧૭	૧	૧	૧	૦
								૫૮	૫૬	૧૮					
									૨૬						

પહેલામાં ત્રણ ટળે—આહારકદ્ધિકે ૨, તીર્થંકર ૧, એમ ૩. બીજામાં ૧૬ ટળે—મિથ્યાત્વ ૧, હુંડક સંસ્થાન ૧, નપુંસકવેદ ૧, સેવાર્ત સંઘયણ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, વિકલ ૩, નરકત્રિક ૩, એમ ૧૬. ત્રીજામાં ૨૭ ટળે—અનંતાનુબંધી ૪, સ્થાનર્ધિત્રિક ૩, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, મધ્યના ચાર સંસ્થાન, મધ્યના ચાર સંઘયણ, દુર્ગમન ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નીચગોત્ર ૧, તિર્યચત્રિક ૩, ઉદ્યોત ૧, મનુષ્ય-આયુ-૧, દેવ-આયુ ૧, એમ ૨૭. ચોથામાં ત્રણ મળે—તીર્થંકર ૧, મનુષ્ય-દેવ-આયુ ૨, એમ ૩, પાંચમાં ૧૦ ટળે—અપ્રત્યાખ્યાન ૪, પ્રથમ સંઘયણ ૧, ઔદારિકદ્ધિકે ૨, મનુષ્યાત્રિક ૩, એમ ૧૦, છઠ્ઠામાં ૪ ટળે—પ્રત્યાખ્યાન ૪, સાતમામાં ૬ ટળે—અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, અસાતા ૧, અયશ ૧, અરતિ ૧, શોક ૧, એમ ૬, બે મળે—આહારકદ્ધિકે ૨ અને જો આયુ ૧ ટળે તો ૫૮, આઠમાના પ્રથમ ભાગમાં એમ ૫૮, બીજા ભાગમાં નિદ્રા ૨ બે ટળે ૫૬, ત્રીજા ભાગમાં ૩૦ ટળે—દેવદ્ધિકે, તીર્થંકર ૧, નિર્માણ ૧, શુભવિહાયોગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, આહારકદ્ધિકે ૨, સમયતુરન્ન ૧, વૈકિયદ્ધિકે ૨, વર્ણચતુષ્ઠ ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, એમ ૩૦. નવમાના પ્રથમ ભાગમાં ૪ ટળે—હાસ્ય ૧, રતિ ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, એમ ૪, નવમાના બીજા ભાગમાં પુરુષવેદ ૧, સંજવલનત્રિક ૩, એમ ૪. દશમામાં એક સંજવલનનો લોભટળ્યો, અગિયારમાં ૧૬ ટળે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫, યશ ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૧, એમ ૧૬, આગળ ૧ સાતા બાંધે, ૧૪મામાં બંધ નથી.

૧૪૬	ઉત્તર પ્રકૃ- તિના ઉદય ૧૨૨	૧૧૭	૧૧૧	૧૦૦	૧૦૪	૮૭	૮૧	૭૬	૭૨	૬૬	૬૦	૫૮	૫૭	૪૨	૧૨
													૫૫		

પહેલાં ૫ ટળે—આહારકદ્ધિકે ૨, તીર્થંકર ૧, મિશ્ર મોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, એમ ૫ ટળે. બીજામાં ૬ ટળે—મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, સાધારણ ૧, એમ ૫, નરક-આનુપૂર્વી ૧, એમ ૬ ટળે, ત્રીજામાં ૧૨ ટળે—અનંતાનુબંધી ૪, એકેન્દ્રિય આદિ જાતિ ૪, સ્થાવર ૧, આનુપૂર્વી ૩, એમ ૧૨ અને મિશ્રમો. ૧ મળી ચોથે મિશ્રમોહ ૧ ટળે અને ૫ મળે. આનુપૂર્વી ૪, સમ્યક્ત્વમોહ ૧, પાંચમામાં ૧૭ ટળે—અપ્રત્યાખ્યાન ૪, વૈકિયદ્ધિકે ૨, નરક-ત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, મનુષ્ય-આનુપૂર્વી ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ, એમ ૧૭. છઠ્ઠામાં ૮ ટળે—પ્રત્યાખ્યાન ૪, તિર્યચ-આયુ ૧, તિર્યચ-ગતિ ૧, ઉદ્યોત ૧, નીચગોત્ર ૧, એમ ૮ ટળે અને આહારકદ્ધિકે મળે. સાતમામાં ૫ ટળે. સ્થાનર્ધિક ૩, આહારકદ્ધિકે ૨, એમ ૫. આઠમામાં ૪ ટળે—સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, અંતનાં સંઘયણ ૩, એમ ૪. નવમામાં ૬ ટળે—હાસ્ય ૧, રતિ

सम्यक्त्वमोहनीय १, अंतके संहनन ३, एवं ४. नवमे ६ टली-हास्य १, रति १, शोक १, अरति १, भय १, जुगुप्सा १, एवं ६. दसमे ६ टली-वेद ३, संज्वलनना क्रोध १, मान १, माया १, एवं ६. ग्यारमे संज्वलना लोभ टल्या. बारमे २ संहनन टले, द्विचरम समय निद्रा १, प्रचला १ टली. तेरमे १४ टली-ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४, अंतराय ५, एवं १४ टली, तीर्थकरनाम मिला १. चौदमे ३० टली-असाता वा साता १, वज्रऋषभनाराच १, निर्माण १, स्थिर १, अस्थिर १, शुभ १, अशुभ १, सुस्वर १, दुःस्वर १, प्रशस्त खगति १, अप्रशस्त खगति १, औदारिकद्विक २, तैजस १, कार्मण १, संस्थान ६, वर्णचतुष्क ४, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, प्रत्येक १, एवं ३०. चौदमे १२ रही तिनका नाम—साता वा असाता १, मनुष्यगति १, पंचेंद्री १, सुभग १, त्रस १, बादर १, पर्यास १, आदेय १, यश १, तीर्थकर १, मनुष्य-आयु १, उंच गोत्र, ए १४.

१४७	उत्तर प्रकृ- तिका उदी- रणा १२२	११७	१११	१००	१०४	८७	८१	७३	६९	६३	५७	५६	५४	३९	०
													५२		

पहिलेसे छठे ताइ उदयवत् उदीरणा. सातमेसे तेरमे ताइ तीन टली-वेदनीय २, मनुष्य-आयु १, और सर्व उदयवत् उदीरणा जाननी. चौदमे उदीरणा 'नास्ति' इत्यलम् ।

१४८	उत्तर प्रकृति सता १४८														
१४९	आकर्ष गुण- स्थान कितनी विरीया आवे ?	ज. १, उ. पृथक्त्व सय, घणे भवे. ज. २, उ. असंखे	ज. उ. १ घणे भवे आश्री ज. २, उ. ५ वार	ज. १, उ. पृथक् सय, घणे भव ज. २, उ. असंख	ए व म्	ए व म्	ज. १ उ.सं- ख्या- ती वार	ए व म्	ज. १ उ. ४, घणे ज. २ उ. ९	एव म्	ज. १, उ. ४, घणे ज. २, उ. ५ वार	ए क वा २	ए क वा २	ए क वा २	
१५०	कर्मनिर्जरा	०	असंख. गुणी	—	—	→	ए	व	म्	—	—	—	—	—	→
१५१	हीयमान वर्धमान २ अवस्थित	३	३	३	३	३	३	३	३	३		व र्ध. अव स्थि त	वर्ध. अव स्थि त	व र्ध. मा न	
१५२	स्थानक	असंख्य लोक- प्रमाण	—	→	ए	व	म्	—	→	अंत- मुहूर्त सम- प्रमाण	ए व म्	१	१	१	१

१. नथी । २. आ कोष्ठक तेमज तेना स्पष्टीकरण माटे भूल प्रतिमां जग्या रखायेली छे, परंतु तेनो उपयोग ग्रन्थकारे कयों नथी ।

૧, શોક ૧, અરતિ ૧, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, એમ ૬. દસમામાં ૬ ટળે—વેદ ૩, સંજવલનના કોષ ૧, માન ૧, માયા ૧, એમ ૬. અગિયારમામાં સંજવલનનો લોભ ટળ્યો. બારમામાં ૨ સંઘયણ ટળે, દ્વિચરમ સમયનિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧ ટળે, તેરમામાં ૧૪ ટળે—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪, અંતરાય ૫, એમ ૧૪ ટળે, તીર્થંકરનામ ૧ મળે, ચૌદમામાં ૩૦ ટળે—અસાતા અથવા સાતા ૧, વજ્રઋષભનારાય ૧, નિર્માણ ૧, સ્થિર ૧, અસ્થિર ૧, શુભ ૧, અશુભ ૧, સુસ્વર ૧, દુઃસ્વર ૧, પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, અપ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, સંસ્થાન ૬, વર્ણયતુષ્ક ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, પ્રત્યેક ૧, એમ ૩૦. ચૌદમામાં ૧૨ રહે તેના નામ—સાતા કે અસાતા ૧, મનુષ્યગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, સુભગ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, આદેય ૧, યશ ૧, તીર્થંકર ૧, મનુષ્ય-આયુ ૧, ઉચ્ચ ગોત્ર, એમ ૧૨.

૧૪૭	ઉત્તર પ્રકૃતિની ઉદીરણા ૧૨૨	૧૧૭	૧૧૧	૧૦૦	૧૦૪	૮૭	૮૧	૭૩	૬૯	૬૩	૫૭	૫૬	૫૪	૫૨	૩૯	૦

પહેલાથી છઠ્ઠા સુધી ઉદયવત્ ઉદીરણા, સાતમાથી તેરમા સુધી ત્રણ ટળે. વેદનીય ૨, મનુષ્ય-આયુ-૧, બાકીની સર્વે ઉદયવત્ ઉદીરણા જાણવી, ચૌદમામાં ઉદીરણા નથી.

૧૪૮	ઉત્તર પ્રકૃતિ સત્તા ૧૪૮															
૧૪૯	આકર્ષ ગુણસ્થાન કેટલી વાર આવે ?	જ. ૧, ઉ. પૃથક્ત્વ સય, ઘણે ભવે જ. ૨, ઉ. અસંખ્ય.	જ. ઉ. ૧, ઘણે ભવે આશ્રયી જ. ૨. ઉ. ૫ વાર	જ. ૧, ઉ. પૃથક્ત્વ સય, ઘણે ભવ. જ. ૨, ઉ. અસંખ્ય.	એ વ મૂ	એ વ મૂ	જ. ૧ ઉ. સં. ખ્યા-તી વાર	એ વ મૂ	જ. ૧ ઉ. ૪, ઘણે જ. ૨ ઉ. ૯	એવ મૂ	જ. ૧, ઉ. ૪, ઘણે જ. ૨, ઉ. ૫ વાર	એ ક વા ૨	એ ક વા ૨	એ ક વા ૨		
૧૫૦	કર્મ-નિર્જરા	૦	અસંખ. ગુણી	—	—	→	એ વ મૂ	—	—	—	—	—	—	—	→	
૧૫૧	હીયમાન વર્ષમાન ૨ અવસ્થિત	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૫ વર્ષ. અવસ્થિત	૫ વર્ષ. અવસ્થિત	૫ વર્ષ. અવસ્થિત	૫ વર્ષ. અવસ્થિત	
૧૫૨	સ્થાનક	અસંખ્ય લોક-પ્રમાણ	—	→	એ વ મૂ	—	→	અંત-મુદ્ધર્ત સમ-પ્રમા.	એ વ મૂ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	

૧. આ કોષ્ટક તેમજ તેના સ્પષ્ટીકરણ માટે મૂળ પ્રતિમાં જગ્યા રખાયેલી છે. પરંતુ તેનો ઉપયોગ ગ્રંથકારે કર્યો નથી.

१५३	श्रेणि उपशम क्षपक	०	०	०	०	०	०	०	२	२	२	१ उ पश म	१ क्ष पक	१	१
१५४	कल्प ५	०	०	०	०	०	५	५	४	४	४	४	४	४	४
१५५	चवके दंडके जावे	२४	२१	०	१६	१	१	१	१	१	१	१	०	०	मोक्ष मे
१५६	पर्याप्ति ६	४ ६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	१ वा ६
१५७	अनुव्रत १२	०	०	०	०	१२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१५८	महाव्रत ५	०	०	०	०	०	५	५	५	५	५	५	५	५	५
१५९	सम्यक्त्व- सामायिक १, श्रुतसामायिक २ देशव्रतसामायि- क ३ सर्वव्रती सामायिक ४	० ० ० ०	० ० ० ०	० ० ० ०	१ १ २ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३	१ १ १ ३
१६०	मोहना बंध- भंग २१	२२ ने बंधे भंग ६	२१ ने बंधे भंग ४	१७ ने बंधे भंग २	१७ ने बंधे भंग २	१३ ने बंधे भंग २	१३ ने बंधे भंग २	१३ ने बंधे भंग २	१३ ने बंधे भंग २	५ ने १, ४ ने बंधे भंग १, ३ ने १, २ ने १, १ ने १	०	०	०	०	०

बावीसवो बंधस्थाने पीछे लिख्या है। अंथ भंगस्वरूप—हास्य रति वा अरति शोक २ ए दो भंग पुरुषवेद साथ, एवं २ स्त्रीवेद साथ, एवं २ भंग नपुंसकवेद संघाते, एवं २२ ने बंधे भंग ६. इक्कीसेके बंधे भंग ४—अरति शोक पुरुषवेद १, हास्य रति पुरुषवेदसे बंधे २, एवं पुरुषवेद काढीने स्त्रीवेदसुं दो भंग करणा, एवं ४. नपुंसकवेदका बंध सास्वादने नही. १७ ने बंधे भंग २—हास्य रति पुरुषवेद १, अरति शोक पुरुषवेद २, एवं २, स्त्रीका बंध नही. तेरके बंधमे ए ही दो भंग जानने. छठे गुणस्थानमे ९ के बंधमे ए ही दो भंग, एवं ९ के बंधमे, आगे पिण ए ही दो भंग अने नवमेमे ५ ने बंधे एक भंग १, ४ ने बंधे १ भंग, ३ ने बंधे भंग १, २ ने बंधे भंग १, अने १ ने बंधे भंग १. यद्यपि सातमे आठमे गुणस्थानमे अरति १ शोकका बंध नही है तथापि भंगनी अपेक्षा सप्ततिसूत्रमे बंध कहा है इति अलम्—

१६१	मोहके उदय- भंग १९५	२४ ७२ ७२ २४	२४ ४८ २४	२४ ४८ २४	२४ ७२ ७२ २४	२४ ७२ ७२ २४	२४ ७२ ७२ २४	ए व म्	ए व म्	२४ १०	१	०	०	०	०

૧૫૩	શ્રેણિ ઉપશમ ક્ષપક	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૨	૨	૨	૧ ઉ પશ મ	૧ ક્ષ પક	૧	૧
૧૫૪	કલ્પ પ	૦	૦	૦	૦	૦	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૧૫૫	અવીને કેટલા દંડકમાં જાય.	૨૪	૨૧	૦	૧૬	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૦	૦	મોક્ષ માં
૧૫૬	પર્યામિ દ	૪ દ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૧વા દ
૧૫૭	અણુવ્રત ૧૨	૦	૦	૦	૦	૧૨	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૧૫૮	મહાવ્રત ૫	૦	૦	૦	૦	૦	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૧૫૯	સમ્યક્ત્વ- સામાયિક ૧, શ્રુતસામા. ૨, દેશવ્ર. સામા. ૩, સર્વવ્રતી સામાયિક ૪	૦ ૦ ૦ ૦	૦ ૦ ૦ ૦	૦ ૦ ૦ ૦	૧ ૧ ૨ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩	૧ ૧ ૧ ૩
૧૬૦	મોહના બંધ ભંગ ૨૧	૨૨ના બંધે ભંગ ૬	૨૧ના બંધે ભંગ ૪	૧૭ના બંધે ભંગ ૨	૧૭ના બંધે ભંગ ૨	૧૩ના બંધે ભંગ ૨	૮ના બંધે ભંગ ૨	૮ના બંધે ભંગ ૨	૮ના બંધે ભંગ ૨	૨ને ૧, ૧, ૧, ૧ બંધ ૧, ૩ને ૧, ૫ને ૧, ૪ના બંધે	૦	૦	૦	૦	૦

બાવીસનું બંધસ્થાન પાછળ જણાવે છે—હવે ભંગસ્વરૂપ—હાસ્ય રતિ અથવા અરતિ-શોક ૨ એ બે ભંગ પુરુષવેદ સાથે, એમ ૨ સ્ત્રીવેદ સાથે, એમ ૨ ભંગ નપુંસકવેદ સાથે, એમ ૨૨ના બંધે ભંગ ૬. એકવીસના બંધે ભંગ-૪, અરતિ શોક પુરુષવેદ ૧, હાસ્યરતિ પુરુષવેદ સાથે બાંધે ૨, એમ પુરુષવેદ કાઢીને સ્ત્રીવેદ સાથે બે ભંગ કરવા, એમ ૪. નપુંસકવેદનો બંધ સાસ્વાદને નથી. ૧૭ના બંધે ભંગ ૨—હાસ્ય રતિ પુરુષવેદ ૧, અરતિ શોક પુરુષવેદ ૨, એમ ૨, સ્ત્રીનો બંધ નથી, તેરના બંધમાં આજ બે ભંગ જાણવા. છઠ્ઠા ગુણસ્થાનમાં ૮ના બંધમાં આ જ બે ભંગ, એમ ૮ના બંધમાં આગળ પણ આ જ બે ભંગ અને નવમામાં પના બંધે ભંગ એક ૧, ૪ને બંધે ૧ ભંગ, ૩ના બંધે ભંગ ૧, ૨ને બંધે ભંગ ૧, અને ૧ના બંધે ભંગ ૧, જોકે સાતમા, આઠમા ગુણસ્થાનમાં અરતિ ૧, શોકનો બંધ નથી, છતાં પણ ભંગની અપેક્ષા સમ્પત્તિ સૂત્રમાં બંધ કહ્યા છે.

૧૬૧	મોહના ઉદય ભંગ ૮૮૫	૨૪ ૭૨ ૭૨ ૨૪	૨૪ ૪૮ ૨૪	૨૪ ૪૮ ૭૨ ૨૪	૨૪ ૭૨ ૭૨ ૨૪	૨૪ ૭૨ ૭૨ ૨૪	૨૪ ૭૨ ૭૨ ૨૪	૦ ૫ ૫ મૂ	૦ ૫ ૫ મૂ	૨૪ ૧૦	૧	૦	૦	૦	૦

उदयभंग रचना. प्रथम गुणस्थानमे २२ ने बंधे सात आदि ७।८।९।१० उदयस्थान ४, इनका स्वरूप पीछे उदयस्थानमे लिख्या है सो जान लेना. इहां सातने उदयमे भंग २४ ते किम ? हास्य रति पुरुषवेद १ अरति शोक पुरुषवेद २, एवं दो २, ए ही दो स्त्रीवेदसुं २, ए ही दो नपुंसकवेदसुं, २, एवं ६ हुये, ए ही ६ क्रोधसुं, एवं ६ मानसुं, एवं ६ मायासे, एवं ६ लोभसे, एवं सर्व २४ हुये. हिवे आठने उदय तीन चौवीसी ३ ते किम ? अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, मिथ्यात्व १, संज्वल १, एक कोइ वेद १, हास्य १, रति १, अथवा एहने ठामे अरति शोक इणमे भय घाले एतले आठने उदय एक चौवीसी, इम भय काढी जुगुप्सा घाले आठमे दूजी चौवीसी, जुगुप्सा काढी अनंतानुबंधीयासुं तीजी चौवीसी, एवं ८ ने उदय ७२ भंग. हिवै नवने उदय तीन चौवीसी ते किम ? सातमे भय जुगुप्सा घाले ९. ए नवने उदय भय जुगुप्सा संघाते पीछे कह्या ते छ विकल्प क्रोध, मान, माया, लोभसे एक चौवीसी १, अथवा जुगुप्सा काढे भय, अनंतानुबंधीसुं नवने उदय दूजी चौवीसी २, अथवा भय काढी जुगुप्सा, अनंतानुबंधीयासुं तीजी चउवीसी ३, एवं भंग ७२. हिवै सातमे भय, जुगुप्सा, अनंतानुबंधी १ घाले १० ने उदय एक चौवीसी. पुरुषवेद आदिकसुं. हिवै २१ ने बंधे सात आदि ७।८।९ लगे तीन उदयना ठाम. सातनो उदय अनंतानुबंधी १, अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, संज्वलन १ ए चार, कोइ एक कोइ वेद १, हास्य रति १, अरति शोक ए दोनोमे एक कोइ, एवं ७. एही पाछला छ विकल्प क्रोध १, मान १, माया लोभसुं एक चउवीसी १, सातमे भय घाले आठनो उदय, भय संघाते एक चौवीसी १, भय काढी जुगुप्सासुं एक चौवीसी, एवं भंग ४८. सातमे भय, जुगुप्सा समकाले घाले नवनो उदय. नवने उदय एक चौवीसी. ए सास्वादन गुणस्थानमे जाणवा. प्रथम सत्तरने बंधे मिश्र गुणस्थानमे तीन उदयना ठाम, तिहां चौवीसी चार ते किम ? अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, संज्वलन १, एक कोइ वेद १, कोइ एक जुगल, मिश्र, एवं ७ नो उदय. ध्रुव पाछला ६ विकल्प, क्रोध १, मान १, माया १, लोभसुं छ गुणा एतले एक चौवीसी. सातमे भय घाले एतले आठने उदय पीछली परे एक चौवीसी १, भय काढी जुगुप्सासे आठने उदय दूजी चौवीसी २, सात मध्ये भय, जुगुप्सा समकाले घाले नवने उदय पाछली तरे एक चौवीसी १, एवं मिश्र गुणस्थाने ४ चउवीसी. हवै अविरतिने ६।७।८।९ ए चार उदयठाम उपशम अथवा क्षायिक सम्यक्त्वना धणीने ए ६ ना उदय हुये अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, संज्वलन १, एक कोइ वेद १, एक कोइ युगल २, एवं ६ ने उदय एक चउवीसी. ए छ माहे भय घाले सातने उदय एक चउवीसी १, भय काढी जुगुप्सासे सातने उदय दूजी चउवीसी २, जुगुप्सा काढी वेदक सम्यक्त्वसुं सातने उदय तीजी चौवीसी ३, अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, संज्वलन १, वेद १, युगल ए छ माहे भय, जुगुप्सा घाले एतले आठने उदय एक चौवीसी १, जुगुप्सा काढी भय, वेदकसम्यक्त्वसुं आठने उदय दूजी चउवीसी २, भय काढी जुगुप्सा वेदकसुं आठने उदय तीजी चौवीसी ३. अप्रत्याख्यान १, प्रत्याख्यान १, संज्वलन १, वेद १, युगल २, भय १, जुगुप्सा १ वेदक १, एवं ९ ने उदय एक

ઉદયભંગ રચના. પ્રથમ ગુણસ્થાનમાં ૨૨ના બંધે સાત આદિ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ઉદયસ્થાન ૪, એનું સ્વરૂપ પાછળ ઉદયસ્થાનમાં લખ્યું છે તે જાણી લેવું. અહીં સાતના ઉદયમાં ભંગ ૨૪ તે કેમ ? હાસ્ય રતિ પુરુષવેદ ૧, અરતિ શોક પુરુષવેદ ૨, એમ બે ૨, આ જ બે સ્ત્રીવેદ સાથે ૨, આ જ બે નપુંસકવેદ સાથે ૨, એમ ૬ થાય, એ જ ૬ ક્રોધ સાથે, એ જ ૬ માન સાથે, એ જ ૬ માયાથી, એ જ ૬ લોભથી, એમ બધાં ૨૪ થયા, હવે આઠના ઉદય ત્રણ ચોવીસી કેમ ? અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, મિથ્યાત્વ ૧, સંજવલન ૧, કોઈ એક વેદ ૧, હાસ્ય ૧, રતિ ૧, અથવા એના સ્થાને અરતિ શોક એમાં ભય નાખતાં આઠને ઉદય એક ચોવીસી. એમ ભય કાઢી જુગુપ્સા નાખતાં આઠમાની બીજી ચોવીસી, જુગુપ્સા કાઢી અનંતાનુબંધીથી ત્રીજી ચોવીસી, એમ ૮ને ઉદય ૭૨ ભંગ, હવે ૮ને ઉદય ત્રણ ચોવીસી તે કેમ ? સાતમાં ભય જુગુપ્સા નાખતાં ૮, એ નવનો ઉદય ભય જુગુપ્સા સાથે પાછળ કહેલા છ વિકલ્પ ક્રોધ, માન, માયા, લોભથી એક ચોવીસી ૧, અથવા જુગુપ્સા કાઢી ભય અનંતાનુબંધીથી નવને ઉદય બીજી ચોવીસી ૨, અથવા ભય કાઢી જુગુપ્સા અનંતાનુબંધીથી ત્રીજી ચોવીસી ૩ એમ ભંગ ૭૨. હવે સાતમાં ભય, જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ૧ નાખતાં ૧૦ને ઉદય એક ચોવીસી પુરુષવેદ આદિકથી, હવે ૨૧ના બંધે સાત આદિ ૭ ૮ ૯ સુધી ત્રણ ઉદયના સ્થાન, સાતનો ઉદય અનંતાનુબંધી ૧, અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧ એ ચાર, કોઈ એક વેદ ૧, હાસ્ય રતિ ૧, અરતિ શોક એ બંનેમાં કોઈ એક, એમ ૭, આ જ પાછળના છ વિકલ્પ ક્રોધ ૧, માન ૧, માયા ૧, લોભથી એક ચોવીસી ૧, સાતમા ભય નાખતાં આઠનો ઉદય ભય સાથે એક ચોવીસી ૧, ભય કાઢી જુગુપ્સાથી એક ચોવીસી, એમ ભંગ ૪૮, સાતમાં ભય, જુગુપ્સા સમકાળે સાથે નાખતાં નવનો ઉદય, નવને ઉદય એક ચોવીસી, એ સાસ્વાદન ગુણસ્થાનમાં જાણવા. પ્રથમ સત્તરના બંધે મિશ્ર ગુણસ્થાનમાં ત્રણ ઉદયના સ્થાન, ત્યાં ચોવીસી ચાર તે કઈ રીતે ! ૧ અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧, કોઈ એક વેદ ૧, કોઈ એક જોડી, મિશ્રમો., એમ ૭નો ઉદય. ધ્રુવ પાછળના ૬ વિકલ્પ, ક્રોધ ૧, માન ૧, માયા ૧, લોભથી છ ગુણતાં એક ચોવીસી. સાતમાં ભય નાખતા આઠના ઉદયે પાછળની જેમ એક ચોવીસી ૧, ભય કાઢી જુગુપ્સાથી આઠને ઉદયે બીજી ચોવીસી ૨, સાત મધ્યે ભય, જુગુપ્સા સમકાળે નાખતાં નવને ઉદયે પાછળની જેમ એક ચોવીસી ૧, એમ મિશ્ર ગુણસ્થાને ૪ ચોવીસી. હવે અવિરતિને ૬ ૭ ૮ ૯ આ ચાર ઉદયસ્થાન ઉપશમ અથવા ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વના ધણીને એ ૬નો ઉદય થતા અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧, કોઈ એક વેદ ૧, કોઈ એક યુગલ ૨, એમ ૬ને ઉદયે એક ચોવીસી, એ છમાં ભય નાખતાં સાતના ઉદયે એક ચોવીસી ૨, ભય કાઢી જુગુપ્સાથી સાતના ઉદયે બીજી ચોવીસી ૨, જુગુપ્સા કાઢી વેદક સમ્યક્ત્વથી સાતને ઉદયે ત્રીજી ચોવીસી ૩, અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧, વેદ ૧, યુગલ એ છમાં ભય, જુગુપ્સા નાખતાં આઠને ઉદયે એક ચોવીસી ૧, જુગુપ્સા કાઢી ભય, વેદક સમ્યક્ત્વથી આઠને ઉદયે બીજી ચોવીસી ૨, ભય કાઢી જુગુપ્સા, વેદકથી આઠને ઉદયે ત્રીજી

चौवीसी. तेराने बंधे पांच आदि देइ आठ लगे. चार उदयना ठाम हुइ ५।६।७।८ प्रथम ५ ते किम ? प्रत्याख्यान १, संज्वलन १, वेद १, एक कोइ युगल, ए पांचने उदय पाछली परे एक चौवीसी १, ए पांच माहे भय घाले ६ ने उदय एक चौवीसी १, भय काढी जुगुप्सा घाले ६ ने उदय पाछली तरे एक चौवीसी १, ए दूजी चौवीसी २, जुगुप्सा काढी वेदकसुं त्रीजी चौवीसी ३. प्रत्या० १, संज्व० १, एक केहु वेद १, एक कोइ युगल २, भय १, जुगुप्सा, एवं ७ ने उदय एक चौवीसी, अथवा जुगुप्सा काढी भयने वेदकसुं सातने उदय दूजी चौवीसी, भय काढी जुगुप्साने वेदकसुं सातने उदय तीजी चौवीसी ३, प्रत्या० १, संज्व० १, एक कोइ वेद १, एक कोइ युगल २, भय १, जुगुप्सा १, वेदक १, एवं आठने उदय पूर्ववत् एक चौवीसी १. नवने बंधे प्रमत्त १, अप्रमत्त १, अपूर्वकरण १ ए तीन गुणस्थानमे नवने बंधे चार आदि ४।५।६।७ ए उदयस्थान. प्रथम चारका किम ? संज्वलन एक कोइ १, एक कोइ वेद १, एक कोइ युगल २, ए चार प्रकृतिना उदय क्षायिक वा उपशम सम्यक्त्वना धणीने प्रमत्त आदि चार गुणस्थानना धणीने हुइ. एवं नवने बंधे चारने उदय पूर्ववत् एक चौवीसी, ए चार माहे भय घाले, एवं पांचने उदय पूर्ववत् एक चउवीसी, भय काढी जुगुप्सा घाले पांचने उदय दूजी चौवीसी, जुगुप्सा काढी वेदकसुं पांचने उदय त्रीजी चौवीसी ३, संज्व० १, वेद एक केहु १, युगल एक केहु २, एह चारमे भय, जुगुप्सा घाले छेने उदय एक चौवीसी १, अथवा जुगुप्सा काढी भय १ वेदकसुं दूजी चौवीसी २, भय काढी जुगुप्सा वेदकसुं छेने उदय तीजी चौवीसी ३. संज्व० १, एक केहु वेद १, एक युगल २, भय १, जुगुप्सा १, वेदक १, एवं सातने उदय एक चौवीसी. पांचने बंधे दो उदयना स्थान ते किम ? संज्वलन १, एक कोइ वेद १, ए दोने उदय त्रिण वेद ३, क्रोध १, मान १, माया १, लोभ १ से चार गुणा कीजे तो बारं भंग होइ. हिवै पांचने बंधे संपूर्ण. चारनुं बंध १, तीननो बंध, दोनो बंध, एकनो बंध. ए चारोमे एकेक प्रकृतिन(उ) उदय ते किम ? पांचना बंधमेसुं पुरुषवेद विच्छेद कीधे चार रहै, ते चारने बंधकाले एक कोइ संज्वलननो उदय इहां चार भांगा उपजे ते किम ? कोइ क्रोधने उदय श्रेणि पडिवज्जे, एवं मान १, माया १, लोभ १. इहां कोइ एक आचार्यने मते इम कह्यो ४ बांधवाने काले एक कोइ वेदनी इच्छा करे तेह भणी तेहने मते बांधवाने पहिले समये चार त्रिक बारं भंग उपजे, तेह भणी तेहने मते २४ भंग हूइ ते किम ? बारं भंगा पांचना बंधना, बारं एहना मतना, एवं २४. चौवीसी सर्व ४१. संज्वलना क्रोध छेदे तीनका बंध, क्रोध टाली एक कोइनो उदय जो संज्वलना क्रोधनउ उदय तु संज्वलना क्रोधनो बंध हुइ. “जो बंधइ सो वेध(द ?)इ” इति वचनात्. संज्वलना मान छेदे दोनो उदय, मान टाली एक कोइनो उदय. माया छेदे लोभनो बंध, लोभनो उदय. संज्वलना क्रोध थकी ४ भंग, मानसे ३, मायासे २ भंग, लोभसे एक भंग, एवं भंग ११. पिछली ४१ चौवीसी अने एह ग्यार, सर्व एकत्र कीया ९९५ भंग मोहोदयके है.

ચોવીસી ૩, અપ્રત્યાખ્યાન ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧, વેદ ૧, યુગલ, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, વેદક ૧, એમ ૯ને ઉદયે એક ચોવીસી. તેરના બંધે પાંચ આદિથી આઠ સુધી. ચાર ઉદયના સ્થાન થાય, પાદા ૭૮, પ્રથમ પાંચ તે કેમ? પ્રત્યાખ્યાન ૧, સંજવલન ૧, વેદ ૧, કોઈ એક યુગલ એ પાંચને ઉદયે પાછળની જેમ એક ચોવીસી ૧, એ પાંચમા ભયના ખતાં દને ઉદયે એક ચોવીસી ૧, ભય કાઢી જુગુપ્સાના ખતાં દને ઉદયે પાછળની રીતે એક ચોવીસી ૧, એ બીજી ચોવીસી ૨. જુગુપ્સા કાઢી વેદકથી ત્રીજી ચોવીસી ૩. પ્રત્ય ૦ ૧, સંજવ ૦ ૧, એક (કોઈ પણ) વેદ ૧, કોઈ એક યુગલ ૨, ભય ૧, જુગુપ્સા, એમ ૭ને ઉદયે એક ચોવીસી, અથવા જુગુપ્સા કાઢી ભય અને વેદકથી સાતને ઉદયે બીજી ચોવીસી, ભય કાઢી જુગુપ્સા અને વેદકથી સાતને ઉદયે ત્રીજી ચોવીસી ૩, પ્રત્યા ૦ ૧, સંજવ ૦ ૧, કોઈ એક વેદ ૧, કોઈ એક યુગલ ૨, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, વેદક ૧, એમ આઠને ઉદયે પૂર્વવત્ એક ચોવીસી ૧, નવના બંધે પ્રમત્ત ૧, અપ્રમત્ત ૧, અપૂર્વકરણ ૧ આ ત્રણ ગુણસ્થાનમાં નવના બંધે ચાર આદિ ૪૫ પાદા ૭ એ ઉદયસ્થાન, પ્રથમ ચાર નું તે કેમ? સંજવલન કોઈ એક ૧, કોઈ એક વેદ ૧, કોઈ એક યુગલ ૨, એ ચાર પ્રકૃતિનો ઉદય ક્ષાયિક અથવા ઉપશમ સમ્યક્ત્વના ધણીને પ્રમત્ત આદિ ચાર ગુણસ્થાનના ધણીને થાય, એમ નવના બંધે ચારને ઉદયે પૂર્વવત્ એક ચોવીસી, એ ચારમાં ભયનાં બે પાંચનો ઉદય પૂર્વની જેમ પાંચના ઉદયે એક ચોવીસી, ભય કાઢી જુગુપ્સાનાં ખતાં પાંચને ઉદયે બીજી ચોવીસી, જુગુપ્સા કાઢી વેદકથી પાંચને ઉદયે ત્રીજી ચોવીસી ૩, સંજવ ૦ ૧, કોઈ એક વેદ ૧, કોઈ એક યુગલ ૨, આ ચારમાં ભય, જુગુપ્સાના ખતાં છને ઉદયે એક ચોવીસી ૧, અથવા જુગુપ્સા કાઢી ભય ૧, વેદકથી બીજી ચોવીસી ૨, ભય કાઢી જુગુપ્સા, વેદકથી છને ઉદયે ત્રીજી ચોવીસી ૩. સંજવ ૦ ૧, કોઈ એક વેદ ૧, એક યુગલ ૨, ભય ૧, જુગુપ્સા ૧, વેદક ૧, એમ સાતને ઉદયે એક ચોવીસી પાંચના બંધે બે ઉદયસ્થાન તે કેમ? સંજવલન ૧, કોઈ એક વેદ ૧, આ બેનાં ઉદયે, ત્રણ વેદ ૩, ક્રોધ ૧, માન ૧, માયા ૧, લોભ ૧ થી એ ૪ થી ગુણતાં તો બાર ભંગ થાય. હવે પાંચના બંધે સંપૂર્ણ. ચારના બંધે ૧, ત્રણના બંધે, બેના બંધે, એકના બંધે, આ ચારેયમાં એકેક પ્રકૃતિનો ઉદય તે કેમ? પાંચના બંધમાંથી પુરુષ વેદ વિચ્છેદ કરવાથી ચાર રહે. તે ચારના બંધકાળે કોઈ એક સંજવલનના ઉદયે અહીં ચાર ભાંગા ઉપજે તે કેમ? કોઈ ક્રોધને ઉદયે શ્રેણિ સ્વીકારે, એમ માન ૧, માયા ૧, લોભ ૧, અહીં કોઈ એક આચાર્યના મતે એમ કહેવાય છે ૪ બાંધવાને કાળે કોઈ એક વેદનો ઉદય માને છે તેમના મતે ૨ ના ઉદયે પહેલા સમયે ચાર તરી બાર ભાંગા ઉપજે. તે વખતે તેમના મતે ૨ ૪ ભાંગા થયા, તે કેમ? બાર ભાંગા પાંચના બંધના, બાર એમના મતના. એમ બધી મળીને ચોવીસી ૪૧ સંજવલનો ક્રોધ કાઢતાં ત્રણનો બંધ, ક્રોધટાળી એક કોઈના ઉદયે જો સંજવલનના ક્રોધનો ઉદય હોય તો સંજવલનના ક્રોધનો બંધ થાય, “જો બંધ સો વેદ (દ?)” એ વચન મુજબ, સંજવલનનો માન કાઢતાં બેનો ઉદય, માનટાળી કોઈ એકનો ઉદય. માયા છોડી લોભનો બંધ, લોભનો ઉદય, સંજવલનના ક્રોધથી ૪ ભંગ, માનથી ૩, માયાથી ૨ ભંગ, લોભથી ૧ ભંગ, એમ ભંગ ૧૧ પાછળની ૪૧ ચોવીસી અને આ અગિયાર, બધા એકત્ર કરતાં ૯૯૫ ભંગ મોહોદયના છે.

૧૬૨	નામ- કર્મના બંધ ભંગ ૧૩૮૪પ ભંગ	૪ ૨૫ ૧૬ ૯ ૮૨૪૦ ૪૬૩૨ સર્વ ૧૩૮૨૬	૮ ૬૪૦૦ ૩૨૦૦ સર્વ સંખ્યા ૯૫૦૮	૮ ૮ સર્વ સં. ૧૬ સં.	૮ ૧૬ ૮ સર્વ સં. ૧૬ ૩૨	ઓ વ મ્	૧ ૧ ૧ ૧ સર્વ ૪	૧ ૧ ૧ ૧ સર્વ ૫	૧	૧	૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦	૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦	૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦
૧૬૩	નામ- કર્મના (ઉદય- ભંગ (૭૭૯૧)	૭૭૦૪ ૭૭૬૮ ૭૭૬૮ (૭૬૦૨?) ૩૫૪૪ ૭૭૭૩ ૭૭૭૩ સર્વ (૪૬૩૮૮?) ૪૨૩૩૦	૩૪૫૬ ૪૦૯૭ ૪૦૯૭ ૧૧૬૫૦ સર્વ	૩૪૫૬ ૯ સર્વ ૩૪૬૫	૭૫૮૨ ૨૭૦૧ ૬૯ ૧૦૩૬૨ ૫૮૧	૪૪૩ ૧૪૮ સર્વ ૫૮૧	૧૫૮ (૧૪??) ૧૫૮ ૧૪૬ સર્વ (૧૪??) ૩૧૬ ૧૪૬ ૧૪૮ ૧૪૮ સર્વ સર્વ (૫૮૨??) ૫૮૮	૭૨ ૭૨ ૭૨ ૭૨ ૭૨ ૭૨ ૩૬૦	૭૨	૭૨	૭૨ ૭૨ ૨૪	૧ ૧ ૬ ૧ ૧૨ ૧૩ ૨૫ ૧ સર્વ ૬૦	૧ ૧ સ વ ૨

આ બંને યંત્રનો વિસ્તાર ઘણો છે. એટલા માટે ભાંગાઓ લખ્યા નથી. જેને ભાંગાઓ વિચારવાની અને શિખવાની ઈચ્છા હોય તેણે સમ્રતિસૂત્ર (ગાં ૨૬, ૨૮)ની વૃત્તિ અવલોકનીય છે. વિસ્તારથી સર્ચું.

આ રીતે 'જીવ' તત્ત્વનું વર્ણન પૂર્ણ થાય છે.

• • •

હવે 'અજીવતત્વ'નો સંગ્રહ લખાય છે

(૮૦) ભગવતી

અજીવ દ્રવ્ય	દ્રવ્યથી	ક્ષેત્રથી	કાલથી	ભાવથી	ગુણથી
ધર્માસ્તિકાય ૧	એક	લોકપ્રમાણ	અનાદિ અનંત	વર્ણ નહીં, ગંધ, રસ, સ્પર્શ નહીં, અરૂપી	ચલનસહાય
અધર્માસ્તિકાય ૨	એક	લોકપ્રમાણ	અનાદિ અનંત	વર્ણ આદિ પાંચેય નહિ, અરૂપી	સ્થિતિસહાય
આકાશાસ્તિકાય ૩	એક	લોકાલોક પ્રમાણ	અનાદિ અનંત	વર્ણ આદિ ૫ નથી, અરૂપી છે.	અવગાહ- સહાય

अजीव द्रव्य	द्रव्यथी	क्षेत्रथी	कालथी	भावथी	गुणथी
काल ४	अनन्ता	मनुष्यलोक- प्रमाण	कालथी	वर्ण आदि ५ नहीं	वर्तन(ना) गुण कालस्य
पुद्गलास्तिकाय ५	अनन्त	लोकप्रमाण	कालथी	वर्ण, गंध, रस, स्पर्श है	ग्रहणलक्षण

(८१) अनुयोगद्वार (सू० ७४, ८०-८१) से पुद्गलयंत्रम्

	आनुपूर्वी १	अनानुपूर्वी २	अवक्तव्य ३
सत्पदप्ररूपणा	नियमात् अस्ति	अस्ति	अस्ति
द्रव्यपरिमाण	अनन्ते	अनन्ते	अनन्ते
क्षेत्र	संख्य भाग १, असंख्य भाग २ घणे, संख्ये घणे, असंख्ये सर्व लोक	असंख्यमे भाग लोकके	असंख्यमे
स्पर्शना	क्षेत्रवत् पांच बोल जानने, वरं स्पर्शना कहनी	असंख्यमे भाग	असंख्यमे भाग
काल	एक द्रव्य आश्री असंख्य काल, नाना आश्री सर्वाद्धा	→ एवम्	→
अंतर	एक द्रव्य आश्री अनन्त काल, नाना आश्री सर्वाद्धा	एक० असंख्य, नाना सर्वाद्धा	एक अनन्त काल, नाना सर्वाद्धा
भाग	शेष द्रव्यके घणे असंख्य भाग अधिक	शेष द्रव्य० असंख्य भाग हीन घणे	→
भाव	सादि पारिणामिक भावे है	→ एवम्	→
अल्पबहुत्व द्रव्यार्थे	३ असंख्येय गुण	२ विशेष अधिक	१ स्तोक
अल्पबहुत्व प्रदेशार्थे	६ अनन्त गुणे	अप्रदेश स्तोक ४	विशेष अधिक ५
स्वरूप	त्रिप्रदेशी ४।५।६।७।८।९ यावत् अनन्त	पुद्गल परमाणु	द्विप्रदेशी स्कंध

जिस स्कंधमे आदि, अंत पाइये, मध्य पाइये सो 'स्कंध आनुपूर्वी' कहीये १. जिस स्कंधमे तीन बोलमेसु कोइ बी न पाइये सो 'अनानुपूर्वी' कहीये. जिस स्कंधमे आदि, अंत पाइये पिण मध्य न पाइये सो 'अवक्तव्य' कहीये.

अथ अग्रे लोकस्वरूप व्यवहार नयके मतसे लिखिये है, निश्चयमे तो अनियत प्रमाण है.

અજીવ દ્રવ્ય	દ્રવ્યથી	ક્ષેત્રથી	કાળથી	ભાવથી	ગુણથી
કાલ ૪	અનંતા	મનુષ્યલોક પ્રમાણ	કાળથી	વર્ણ આદિ ૫ નહીં	વર્તન(ના) ગુણ કાળનો
પુદ્ગલાસ્તિ-કાય ૫	અનંતા	લોકપ્રમાણ	કાળથી	વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ છે	બ્રહ્મણ લક્ષણ

(૮૧) અનુયોગદ્વાર (સૂ-૭૪, ૮૦-૮૮)થી પુદ્ગલયંત્ર

	આનુપૂર્વી ૧	અનાનુપૂર્વી ૨	અવક્તવ્ય ૩
સત્યદમરૂપણા	નિયમથી છે.	છે	છે
દ્રવ્યપરિમાણ	અનંત	અનંત	અનંત
ક્ષેત્ર	સંખ્યા. ભાગ ૧, અસંખ્યા. ભાગમાં ૨, ઘણા, સંખ્યાત ઘણા અસંખ્યા. સર્વ લોકમાં	લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં	અસંખ્યાતમા
સ્પર્શના	ક્ષેત્રવત્ પાંચ બોલ જાણવા વરમ્ સ્પર્શના કહેવી.	લોકના અસંખ્યા. ભાગ	અસંખ્યાતમા ભાગ
કાલ	એક દ્રવ્ય આશ્રી અસં.કાલ, નાના(વિવિધ) આશ્રયી સર્વ.	→ એવમ્	→
અંતર	એક દ્રવ્ય આશ્રી અનંતકાલ નાના આશ્રયી સર્વકાળ	એક. અસંખ્યા. નાના સર્વકાળ	એક અનંતકાલ નાના નાના સર્વકાળ
ભાગ	શેષ દ્રવ્યના ઘણા અસંખ્યાત ભાગમાં	શેષ દ્રવ્ય અસંખ્યાત ભાગમાં	→
ભાવ	સાદિ પારિજામિક ભાવે છે	→ એવમ્	→
અલ્પબહુત્વ દ્રવ્યાર્થે	૩ અસંખ્યેય ગુણ	૨ વિશેષ અધિક	૧ સ્તોક
અલ્પબહુત્વ પ્રદેશાર્થે	૬ અનંત ગુણે	અપ્રદેશ સ્તોક ૪	વિશેષ અધિક ૫
સ્વરૂપ	ત્રિપ્રદેશી-ઝપાઠાઝટાલ અનંત સુધી	પુદ્ગલ પરમાણુ	દ્વિપ્રદેશી સ્કંધ

જે સ્કંધમાં આદિ, અંત મળે, મધ્ય મળે તે 'સ્કંધ આનુપૂર્વી' કહેવાય ૧. જે સ્કંધમાં ત્રણ બોલમાંથી કોઈ પણ ન મળે તે 'અનાનુપૂર્વી' કહેવાય. જે સ્કંધમાં આદિ, અંત મળે પણ મધ્ય ન મળે તે 'અવક્તવ્ય' કહેવાય.

હવે આગળ લોકસ્વરૂપ વ્યવહાર નયના મતથી જણાવ્યું છે. નિશ્ચયમાં તો અનિયત પ્રમાણ છે.

(८२) लोकके प्रतर और प्रदेश

[illegible]

(૮૨) લોકના પ્રતર અને પ્રદેશ

[illegible]

सातमी नरकके अकाशके तले अर्थात् नीचे दोय प्रतर आपसमे सहश अने सात राज (रज्जु)के लंबे चौड़े है. तिसके ऊपर एक प्रदेश हीन दोय प्रतर है. तिनके ऊपर एक प्रदेश हीन चार प्रतर सरीषे है. तिनके ऊपर एक प्रदेश हीन दोय प्रतर सरीषे है, तिन के ऊपर एक प्रदेश हीन दो प्रतर है. ऐसे ही १ प्रदेश हीन फेर दोय प्रतर है. एक प्रदेश हीन फेर दोय प्रतर है. एवं सर्व १४ प्रतर चढेसे बारा प्रदेशकी हान होइ, इसी तरे चढदे प्रतर चढे फेर बारा प्रदेश घटे. ऐसी सात रज्जु ताइ चढदे प्रतर चढे बारे घटालेने अने ऊर्ध्व लोकमे सात प्रदेश चढ चारकी हान जाननी. चारकी आदिमे वृद्धि उपर हान जाणवी अने जे दूजी तरफ दो आदिकके अंक लिखे है सो प्रतरके प्रदेशांकी संख्याके कृतयुग्म अने द्वापरयुग्म ज्ञेयं. इति अलम्.

(८३)

लोकश्रेणि			अलोकश्रेणि		
	०	ऊंची	तिरछी	तिरछी	ऊंची
संख्य, असंख्य, अनंत	द्रव्यार्थे	असंख्य	असंख्य	अनंत	अनंत
संख्य, असंख्य, अनंत	प्रदेशार्थे		असंख्य	अनंत	सं., असं.
युग्म ४	द्रव्यार्थे	संख्य, असंख्य	कृतयुग्म	कृतयुग्म	कृतयुग्म
युग्म ४	प्रदेशार्थे	कृतयुग्म	४	४।३।२।१	४।३।२।१
चतुर्भंगी	श्रेणि अपेक्षा	४ २ सादि सांत	सादि सांत	अण अप अण स ३ सा अप ३	अण अप अण स स अप स सप ४

(८४) श्रीभगवती दशमे शते प्रथम उद्देशके दस दिग् स्वरूपयंत्रम्

०	इन्द्रा पूर्व दिग्	अग्नि कूण	यमा दक्षिण	नैऋत्य कूण	वरुणा पश्चिम	वायव्य कूण	सोमा उत्तर	ईशान कूण	तमा अधो	विमला ऊर्ध्व दिग्
उद्भव उत्पत्ति	रुचकसे	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
संस्थान	जूया	मुक्तावल	जूया	मुक्ता०	जूया	मुक्ता०	जूया	मुक्ता०	गोस्तन	गोस्तन
लोक देश	एक दशमे	बहु	१	बहु	१	बहु	१	बहु	१	१
आयाम लंबी	३॥ रज्जु २॥ रज्जु ॥ रज्जु	→	ए	व	म्	३॥ रज्जु २॥ रज्जु ॥ रज्जु	३॥ रज्जु २॥ रज्जु ॥ रज्जु	३॥ रज्जु २॥ रज्जु ॥ रज्जु	७ झंझरी	प्रदेश ऊन सात रज
द्रव्यार्थे	सर्व स्तोक १	१	१	१	१	१	१	१	१	१
प्रदेशार्थ	असंख्य गुणी ५	असंख्य ४	असंख्य ५	असंख्य ४	असंख्य ५	असंख्य ४	असंख्य ५	असंख्य ४	विशेष ३	असंख्य २

સાતમી નરકના આકાશની તળે એટલે કે નીચે બન્ને પ્રતર એકબીજાને સદૃશ અને સાત રાજ (૨૪જી)ના લાંબા પહોળાં છે, તેના ઉપર એક પ્રદેશ હીન બે પ્રતર છે. તેના ઉપર એક પ્રદેશ હીન ચાર પ્રતર સરખા છે. તેના ઉપર એક પ્રદેશ હીન બે પ્રતર છે. એ રીતે જ ૧ પ્રદેશ હીન ફરી બે પ્રતર છે. એક પ્રદેશ હીન ફરી બે પ્રતર છે. એમ સર્વ ૧૪ પ્રતર ચઢવાથી બાર પ્રદેશની હાનિ થાય, આ રીતે ચૌદ પ્રતર ચઢીને ફરી બાર પ્રદેશ ઘટે. એવી સાત ૨૪જી સુધી ચૌદ પ્રતર ચઢે, બાર ઘટે અને ઉર્ધ્વ લોકમાં સાત પ્રદેશ ચઢતાં ચારની હાનિ જાણવી. ચારની આદિમાં વૃદ્ધિ ઉપર હાનિ જાણવી અને જે બીજી તરફ બે આદિકના અંક લખ્યાં છે તે પ્રતરના પ્રદેશોની સંખ્યાના કૃતયુગ્મ અને દ્વાપરયુગ્મ જાણવા. વિસ્તારથી સર્વ

(૮૩)

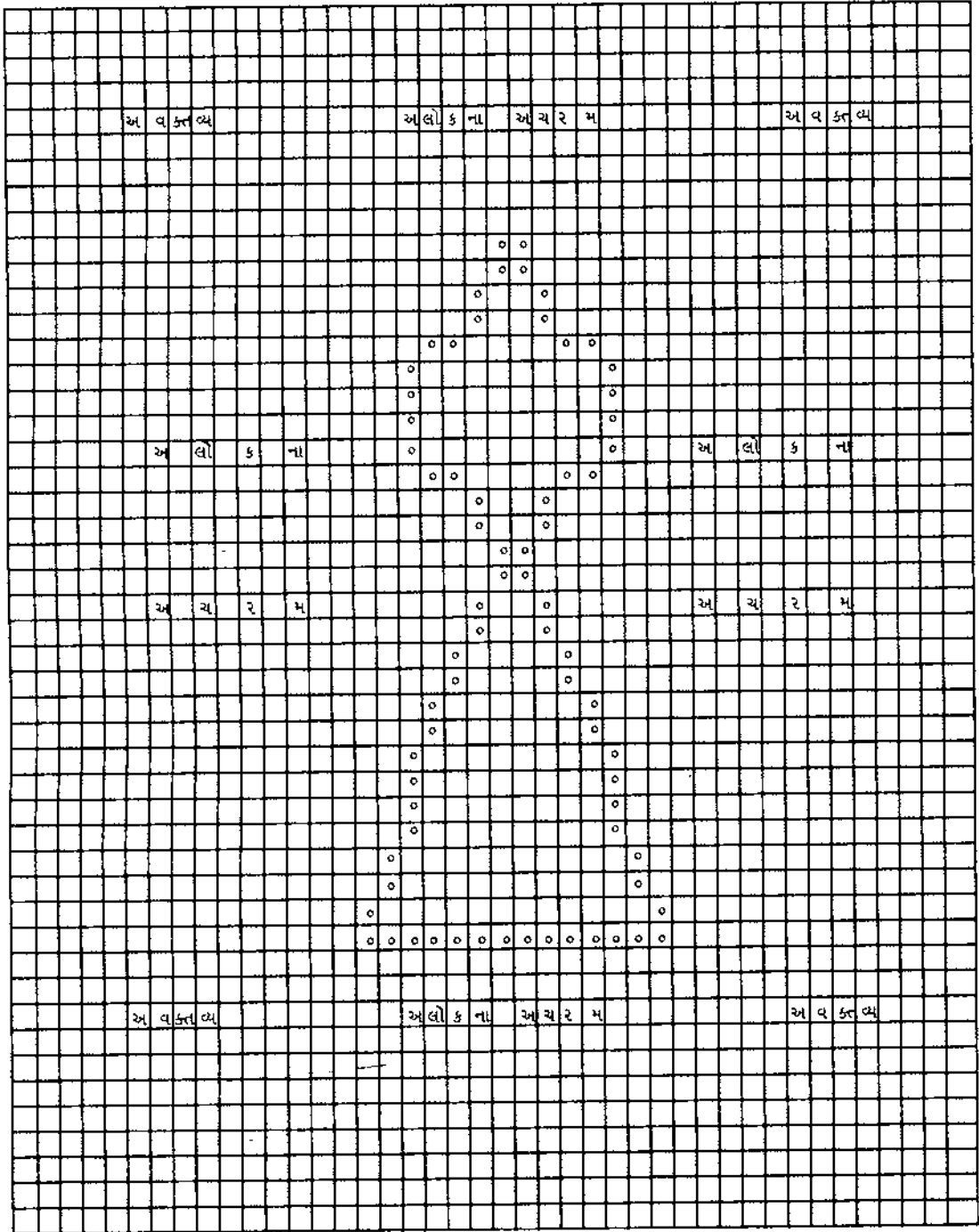
લોકશ્રેણિ			અલોકશ્રેણિ		
	૦	ઊંચી	તિચ્છી	તિચ્છી	ઊંચી
સંખ્ય, અસંખ્ય, અનંત	દ્રવ્યાર્થે	અસંખ્ય	અસંખ્ય	અનંત	અનંત
સંખ્ય, અસંખ્ય, અનંત	પ્રદેશાર્થે	અસંખ્ય	અનંત	અનંત	સં., અસં.,
યુગ્મ ૪	દ્રવ્યાર્થે	સંખ્ય, અસંખ્ય	કૃતયુગ્મ	કૃતયુગ્મ	કૃતયુગ્મ
યુગ્મ ૪	પ્રદેશાર્થે	કૃતયુગ્મ	૪	૪૩૨૧	૪૩૨૧
ચતુર્ભંગી	શ્રેણિ અપેક્ષા	૪ ૨ સાદિ સાંત	સાદિ સાંત	અના. અપ. અના. સ ૩ સા અપ ૩	અના. અપ. અના. સ., સા.- અપ, સા. અપ ૪

(૮૪) શ્રીભગવતી દશમા શતકે પ્રથમ ઉદ્દેશના દસ દિગ્ સ્વરૂપચંદ્ર

૦	ઈન્દ્રા પૂર્વ દિગ્	અગ્નિ ખૂણો	યમા દક્ષિણ	નૈઋત્ય ખૂણો	વરુણા પશ્ચિમ	વાયવ્ય ખૂણો	સોમા ઉત્તર	ઈશાન ખૂણો	તમા અધો	વિમલા ઊ. દિગ્
ઉદ્ભવ ઉત્પત્તિ	રુચકથી	—	—	→	એ	વ	મ્	—	—	→
સંસ્થાન	યુગ	મોતિનીમાળા	યુગ	મોતિનીમાળા	યુગ	મોતિનીમાળા	યુગ	મોતિનીમાળા	ગોસ્તન	ગોસ્તન
લોક દેશ	એક દશમે	બહુ	૧	બહુ	૧	બહુ	૧	બહુ	૧	૧
આયામ લાંબી	૩૥ ૨૪જી ૨૥ ૨૪જી ૧૧ ૨૪જી	→	-એ	વ	મ્	૩૥ ૨૪જી ૨૥ ૨૪જી ૧૧ ૨૪જી	૩૥ ૨૪જી ૨૥ ૨૪જી ૧૧ ૨૪જી	૩૥ ૨૪જી ૨૥ ૨૪જી ૧૧ ૨૪જી	૭ અધિક	પ્રદેશ ન્યૂન સાત રાજ ૨૪જી
દ્રવ્યાર્થે	સર્વ સ્તોક ૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
પ્રદેશાર્થે	અસંખ્ય ગુણી ૫	અસંખ્ય ૪	અસંખ્ય ૫	અસંખ્ય ૪	અસંખ્ય ૫	અસંખ્ય ૪	અસંખ્ય ૫	અસંખ્ય ૪	વિશેષ ૩	અસંખ્ય ૨

अथ लोकस्वरूप विचार मुख २, भूमि १४ विश्लेष कीधे १२ रहै. एवं १४ प्रदेशके चढे बारां प्रदेशकी हान होय है. उदाहरण यथा-आदिमे चौदा प्रदेश है अने अंतमे २ प्रदेश है. सो

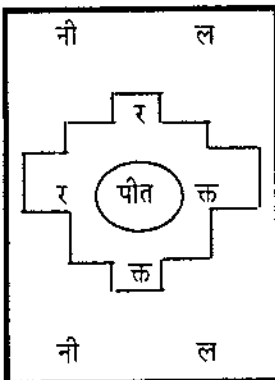
(૮૪) લોકનું સ્વરૂપ

હવે લોકસ્વરૂપ વિચાર-મુખ ૨, ભૂમિ ૧૪, વિશ્લેષ કરતાં ૧૨ રહે અને ૧૪ પ્રદેશથી ચઢતાં બાર પ્રદેશની હાનિ થાય છે. ઉદાહરણ આ પ્રમાણે છે-ચૌદ પ્રદેશ છે અને અંતમાં ૨ પ્રદેશ

चौदाका नाम 'भूमि' है अने दोका नाम 'मुख' है. सो मुख २ चवदे माहिथी काढे १२ रहै इसका नाम 'विश्लेष' है. इस कारण ते चवदें प्रदेशके चढे ते बार घटे अने ऊर्ध्व लोकमे मुख २, भूमि १०, विश्लेष ८ रहे. एवं ७ प्रदेश चढे ४ की वृद्धि अने ऊपर हाणा. एवं सर्वत्र ज्ञेयम्. कोई कहै है जो एकेक प्रदेश लोक घट्या है, सो अशुद्ध है, किस वास्ते ? अलोककी ऊंची श्रेणिमे तीन युग्म कहै है श्री भगवतीजीमे-कृतयुग्म, द्वापरयुग्म, त्रौज, एवं ३. अने जो प्रदेश प्रदेशकी हान वृद्ध माने चारो ही युग्म हो जावे है, इस वास्ते द्वे द्वे चार द्वे द्वे चढेसे एकेक प्रदेशकी हान होती है. एवं सर्वत्र ज्ञेयम्.

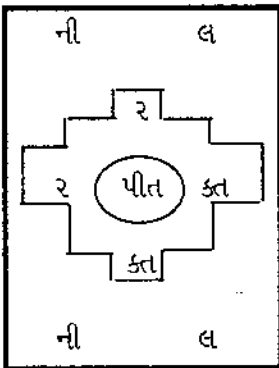
अथ श्रीपन्नवणाजीमे १० मे पदे १२ बोलकी अल्पबहुत्व लिख्यते-सर्वसे थोडा लोकका एकेक अचरम खंड १, लोकके चरम खंड असंख्य गुणे, तेभ्यः अलोकके चरम खंड विशेषाधिक ३, तेभ्यः लोकालोकके चरमाचरम खंड विशेषाधिक ४, तेभ्यः लोकके चरम प्रदेश असंख्यात गुणे ५, तेभ्यः अलोकके चरमप्रदेश विशेषाधिक ६, तेभ्यः लोकके अचरम प्रदेश असंख्य गुणे ७, तेभ्यः अलोकके अचरम प्रदेश अनंत गुणे ८, तेभ्यः लोक अलोकके चरमाचरम प्रदेश विशेषाधिक ९, तेभ्यः सर्व द्रव्य विशेषाधिक १०, ते किम ? जीव, पुद्गल, काल अनन्ते अनन्ते है, इस वास्ते, तेभ्यः सर्व प्रदेश अनंत गुणे ११, अवक्तव्य प्रदेश मिले लोक स्वरूपमे जो पीले रंग करे है चार खंड तिस थकी सर्व पर्याय अनंत गुणी ? प्रति प्रदेशे अनन्ती है, एवं १२. इह स्वरूप १०।११ मे बोलका केवली जाणे पिणबुद्धि समजमे आया तैसे लिख्या है, आगे जो बहुश्रुत कहै सो सत्य, सूत्राशय अति गंभीर है.

अथ चरमाचरम स्वरूप लिख्यते-गोल अने पीला तो लोकका अचरम खंड है. अने जे लाल रंग के आठ खंड है तिनकूं लोकके 'निखुड' कहीये है तिनकूं ही लोकके 'चरम खंड' कहीये है. तिनके ऊपर बारं खंड नीले 'अलोकके चरम खंड' कहीये है. तिन बारं खंडसे परे जो अलोक है सो सर्व अलोकका एक अचरम खंड है. इन चारके प्रदेशांकू 'चरम तथा अचरम' कहीये है. एतावता चरम खंडाके सर्व 'चरम प्रदेशकू अचरम खंडके 'अचरम प्रदेश' जानने. असत् कल्पना करके आठ अने बार खंड लोकालोकके कहै है. परमार्थथी असंख्य निखुड जानने अने ए जो निखुड है सो सम श्रेणि

છે. તે ચૌદનું નામ 'ભૂમિ' છે અને બેનું નામ 'મુખ' છે, તે મુખ ૨ ચૌદમાથી કાઢતાં—૧૨ રહે, તેનું નામ 'વિશ્લેષ' છે. આ કારણે તે ચૌદ પ્રદેશથી ચઢે તો બાર ઘટે અને ઊર્ધ્વ લોકમાં મુખ ૨, ભૂમિ ૧૦, વિશ્લેષ ૮ રહે, એમ ૭ પ્રદેશ ચઢે, ચારની વૃદ્ધિ અને ઉપર હાનિ, એ પ્રમાણે સર્વત્ર જાણવું, કોઈ કહે છે કે એકેક પ્રદેશ ઘટે છે, તે અશુદ્ધ છે. શા માટે? અલોકની ઊંચી શ્રેણિમાં ત્રણ યુગ્મ કહ્યા છે, શ્રીભગવતીજીમાં—કૃતયુગ્મ, દ્વાપરયુગ્મ, ત્રોજ, એમ ૩. અને જો પ્રદેશ-પ્રદેશની હાનિ વૃદ્ધિ માનીએ તો ચારેય યુગ્મ થઈ જાય. આ માટે બે બે ચાર બે બે બેના ઉપર ચઢવાથી એક એક પ્રદેશની હાનિ થાય છે. એમ સર્વત્ર જાણવું.

હવે શ્રીપત્રવણાજીમાં ૧૦મા પદે ૧૨ બોલનું અલ્પબહુત્વ લખે છે—સર્વથી થોડા લોકના એકેક અચરમ ખંડ ૧, લોકના ચરમ ખંડ અસંખ્ય ગુણ, તેનાથી અલોકના ચરમ ખંડ વિશેષાધિક ૩. તેનાથી લોકાલોકના ચરમાચરમ ખંડ વિશેષાધિક ૪, તેનાથી લોકના ચરમ પ્રદેશ અસંખ્યાત ગુણ-૫, તેનાથી અલોકના ચરમ પ્રદેશ વિશેષાધિક-૬, તેનાથી લોકના અચરમ પ્રદેશ અસંખ્ય ગુણ ૭, તેનાથી અલોકના અચરમ પ્રદેશ અનંત ગુણ ૮, તેનાથી લોક અલોકના ચરમાચરમા પ્રદેશ વિશેષાધિક ૯, તેનાથી સર્વ દ્રવ્ય વિશેષાધિક ૧૦. તે કેમ? જીવ, પુદ્ગલ, કાલ, અનંતા અનંતા છે, તે માટે, તેનાથી સર્વ પ્રદેશ અનંત ગુણ ૧૧ અવક્તવ્ય પ્રદેશ મળે લોક સ્વરૂપમાં જે પીળો રંગ કર્યો છે ચાર ખંડ તે થકી સર્વ પર્યાય અનંત ગુણ? પ્રતિ પ્રદેશે અનંતા છે, એમ ૧૨, આ સ્વરૂપમાં ૧૦/૧૧મા બોલનું કેવલી જાણે. પણ બુદ્ધિથી સમજમાં આવ્યા તેમ લખ્યું છે, આગળ જે બહુશ્રુત કહે તે સત્ય, સૂત્રાશય અતિ ગંભીર છે.

હવે ચરમાચરમ સ્વરૂપ લખે છે—ગોળ અને પીળા તે લોકના અચરમ ખંડ છે અને જે લાલરંગના આઠ ખંડ છે, તેને લોકના 'નિખુડ' કહેવાય છે, તેને જ લોકના 'ચરમ ખંડ' કહીએ છીએ, તેના ઉપર બાર ખંડ નીલા 'અલોકના ચરમ ખંડ' કહે છે. તે બાર ખંડથી પરે જે અલોક છે તે સર્વ અલોકનો એક અચરમ ખંડ છે, આ ચારેયના પ્રદેશને 'ચરમ તથા અચરમ' કહેવાય છે, એટલા માટે ચરમ ખંડોના 'સર્વ ચરમ પ્રદેશને અચરમ ખંડના,' 'અચરમ પ્રદેશ' જાણવા. અસત્ કલ્પના કરીને આઠ અને બાર ખંડ લોકાલોકના કહે છે. પરમાર્થથી અસંખ્ય નિખુડ જાણવા અને જે નિખુડ છે, તે સમશ્રેણી

हिवै पुद्गलके छव्वीस भंग्याकी स्थापना पन्नवणाजीकी (श्रीमलयमिसुरिकृत)

(८५) श्रीप्रज्ञापना दशमे पदात् यंत्रं (८६) श्रीभगवतीके षोडशमे शते ८ मे उद्देशे

०	द्रव्यार्थे ज्ञेयं		प्रदेशार्थे		०	द्रव्यार्थे	प्रदेशार्थे
०	अचरम	चरमाणि	अचरम प्रदेश	चरम प्रदेश	चार दिशा चारमांत	असंख्येय गुणे २	संख्येय गुणे ५
लोक	सर्व स्तोक १	असंख्य गुणे २	असंख्य गुणे ७	असंख्य गुणे ५	अधो चरमांत	सर्व स्तोक १	संख्येय गुणे ४
अलोक	सर्व स्तोक १	विशेषा-धिक ३	अनंत गुणे ८	विशेषा-धिक ६	उर्ध्व चरमांत	सर्व स्तोक १	असंख्येय गुणे ३
तदुभय	विशेषाधिक ४		विशेषाधिक ९		०	०	०

આવું સ્વરૂપ છે, એ વાત શ્રીઅનુયોગદ્વારમાં છે, અને સમ પણા છે, વિસ્તારથી સર્યું.

ચાર ભાંગા પામે, ૧૩૮૧૧ સ્થાપના

૧	૩	૮	૧૧

 ચાર પ્રદેશીમાં ભાંગા સાત ૧૩૮૧

ભંગસ્થાપના ૧૩૦૧૧૧૨૧૩૨૩૨૪૨૫.

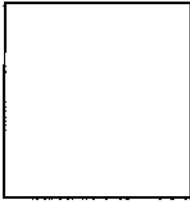
૨૫૨૬, એમ ૧૫ આ સ્થાપના

આ છે સ્થાપના

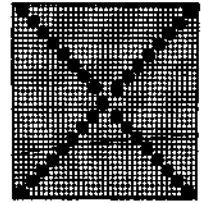
આ સ્થાપના

થી અનંતપ્રદેશ સુધી જાણવું.

○	દ્રવ્યાર્થે જાણવું		પ્રદેશાર્થ		○	દ્રવ્યાર્થે	પ્રદેશાર્થે
○	અચરમ	ચરમાણિ	અચરમ - પ્રદેશ	ચરમ પ્રદેશ	ચાર દિશા ચરમાંત	અસંખ્યેય ગુણા ૨	સંખ્યેય ગુણા ૫
લોક	સર્વ સ્તોક ૧	અસંખ્ય ગુણો ૨	અસંખ્ય ગુણો ૭	અસંખ્ય ગુણો ૫	અધો ચરમાંત	સર્વ સ્તોક ૧	સંખ્યેય ગુણા ૪
અલોક	સર્વ સ્તોક ૧	વિશેષા- ધિક ૩	અનંત ગુણો ૮	વિશેષા- ધિક ૬	ઊર્ધ્વ ચરમાંત	સર્વ સ્તોક ૧	અસંખ્યેય ગુણા ૩
તદુભય	વિશેષાધિક ૪		વિશેષાધિક ૮		○	○	○

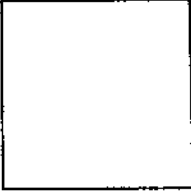
जैसे शुल्लक प्रतरका स्वरूप है तैसी स्थापना, जैसा एह प्रतर है अैसा ही इसके ऊपर दूजा प्रतर है. इन दोनों का नाम 'शुल्लक प्रतर' है. इनके मध्यके आठ प्रदेशाकी 'रुचक' संज्ञा है. इनसे १० दिशा.

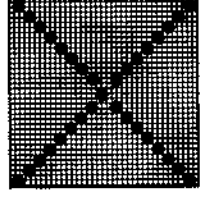
(८८) श्रीभगवत्यां १०मे शते प्रथम उद्देशे, ११ मे शते दसमे उद्देशे, षोडशमे शते ८ मे उद्देशे

जीव अजीव द्रव्यम्	देश प्रदेश	चार दिग्	चार विदिग्	ऊर्ध्व दिग्	अधो दिग्	अधो लोक	तिर्यग् लोक	ऊर्ध्व लोक	लोकना १प्रदे- शमे	दिग् चरमां- त ४	ऊर्ध्व लोक- चरमांत	अधो- लोक- चरमांत	बीस बोल-दिशा १०, लोक ३, प्रदेश १, चरमांत ६ एवं सर्व २०
जीव	०	अनंत	०	०	०	अनंत	अनंत	अनंत	०	०	०	०	७ बोलमे अनन्ते, १३ बोलमे शून्य
एकेन्द्रिय	देश	३।३	—	—	→	ए	व	म्	—	—	—	→	२० बोलमे घणे एके- न्द्रियांके घणे देश ३३
एकेन्द्रिय	प्रदेश	३।३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	३३	२० बोलमें भंग ३।३
बेंद्री, तेइंद्री चौहिंद्री, पंचेंद्री.	देश	३।३	११ १३ ३३	११ १३ ३३	११ १३ ३३	३३	३३	३३	११ ०० ३३	११ १३ ३३	११ ०० ३३	११ ०० ३३	७ बोलमे ३३, १० बो- लमे ११।१३।३३, बोल ३मे ११।३३.
बें., तें., चौ., पं.	प्रदेश	३।३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	३३	३३	३३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	७ बोलमे ३३, बोल १३ मे १३।३३,
अनिन्द्रिय	देश	३।३	११ १३ ३३	११ १३ ३३	११ १३ ३३	३३	३३	३३	११ ०० ३३	०० १३ ३३	३३	११ ०० १३	८ मे ३३ बोल, ६मे ११।१३।३३, ४ मे १३।३३, एकमें ११।१३ एकमें ११।३३
अनिन्द्रिय	प्रदेश	३।३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	०० १३ ३३	३३	३३	३३	११ १३ ३३	०० १३ ३३	३३	११ ०० ३३	८ मे ३३ बोल, ११मे १३।३३, १मे ११।१३।३३
अजीव	रूपी	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	२० मे चार
अजीव	अ- रूपी	७	७	७	६काल विना	७	७	६	६ ७	६	६	६	१२ बोलमे ७, ८ बोलमे ६.

जिहां ११ लिख्ये है तिहां प्रथम एकातो एक जीव परला एका देशके कोठेमे एक देश अने प्रदेशके कोठेमे एक प्रदेश. तीनका अंक है जहां तिहां बहुवचन जानना. इति अलम्.

જેવું ક્ષુલ્લક પ્રતરનું સ્વરૂપ છે. તેની સ્થાપના, જેવું આ પ્રતર છે, એવું જ તેની ઉપર બીજું પ્રતર છે. આ બન્નેના નામ 'ક્ષુલ્લક પ્રતર' છે, એના મધ્યના આઠ પ્રદેશોની 'રુચક' સંજ્ઞા છે. તેનાથી ૧૦ દિશા.

(૮૮) શ્રીભગવતીના ૧૦મા શતે પ્રથમ ઉદેશે, ૧૧મા શતકે, દસમા ઉદેશે, સોળમા શતક ૮મો ઉદેશ

જીવ અજીવ દ્રવ્ય	દેશ પ્રદેશ	ચાર દિ શા	ચાર વિ- દિગ્	ઊર્ધ્વ દિગ્	અધો દિગ્	અધો લોક	તિર્થગ્ લોક	ઊર્ધ્વ લોક	લોકના ૧પ્રદે- શમાં	દિગ્ ચર- માંત ૪	ઊર્ધ્વ લોક- ચર- માંત	અધો- લોક- ચર- માંત	વીસ બોલ-દિશા ૧૦, લોક ૩, પ્રદેશ ૧, ચરમાંત ૬ એમ સર્વ ૨૦
જીવ	૦	અનં ત	૦	૦	૦	અનં ત	અનં ત	અનં ત	૦	૦	૦	૦	૭ બોલમાં અનંત, ૧૩ બોલમાં શૂન્ય
એકેન્દ્રિય	દેશ	૩૩	—	—	→	એ	વ	મ્	—	—	—	→	૨૦માં ઘણા એકે. નાં ઘણા દેશ ૩૩
એકેન્દ્રિય	પ્રદેશ	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૨૦ બોલ. ભાં. ૩૩
બેઠ., તેઠ, ચતુરિ., પંચેન્દ્રિય,	દેશ	૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૧૧ ૦૦ ૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૧૧ ૦૦ ૩૩	૧૧ ૦૦ ૩૩	૭ બોલમાં ૩૩, ૧૦ બોલમાં ૧૧૧૩૩૩, ૩ બોલમાં ૧૧૩૩.
બેઠ., તેઠ, ચતુ., પંચે.,	પ્રદેશ	૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૭ બોલમાં ૩૩, ૧૩ બોલમાં ૧૩૩૩
અનિ- ન્દ્રિય	દેશ	૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૧૧ ૦૦ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૩૩	૧૧ ૦૦ ૧૩	૮ બોલમાં ૩૩, ૬માં ૧૧૧૩૩૩, ૪માં ૧૩૩૩, ૧માં ૧૧૧ ૧૩, ૧માં ૧૧૩૩
અનિ- ન્દ્રિય	પ્રદેશ	૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૧૧ ૧૩ ૩૩	૦૦ ૧૩ ૩૩	૩૩	૧૧ ૦૦ ૩૩	૮મા ૩૩ બોલ, ૧૧ માં ૧૩૩૩, ૧માં ૧૧૧૩૩૩
અજીવ	રૂપી	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૨૦માં ચાર
અજીવ	અ- રૂપી	૭	૭	૭	૬કાળ રહિત	૭	૭	૬	૬ ૭	૬	૬	૬	૧૨ બોલમાં ૭, આઠ બોલમાં ૬

જ્યાં ૧૧ લખ્યાં છે, ત્યાં પ્રથમ એકથી તો એક જીવ પછીના એક દેશના કોઠામાં એક દેશ અને પ્રદેશના કોઠામાં એક પ્રદેશ, ત્રણનો અંક જ્યાં છે ત્યાં બહુવચન જણાવું. વિસ્તારથી સર્વું.

(१०) भगवती शते १२ मे, उद्देशक १० मे पुद्गलभंग (११) भगवती शते ८ उद्देशे १० मे पुद्गलके भंग ८

१	सद्भाव					१
२	असद्भाव					२
३	स.					३
४	स.	अस.				१२
५	स.	स.				१३
६	अस.	स.				२३
७	अस.	स.	अस.			१२२
८	स.	अस.	स.			११२
९	स.	स.	स.			१३३
१०	स.	स.	स.			११३
११	स.	अस.	स.			२३३
१२	अस.	स.	अस.			२२३
१३	स.	अस.	स.			१२३
१४	स.	अस.	स.	अस.		११२२
१५	स.	स.	स.	स.		११३३
१६	अस.	स.	अस.	स.		२२३३
१७	स.	स.	अस.	स.		१२३३
१८	स.	अस.	स.	अस.		१२२३
१९	स.	अस.	स.	स.		११२३
२०	स.	अस.	स.	अस.	स.	१२२३३
२१	स.	स.	अस.	स.	स.	११२३३
२२	अस.	स.	अस.	स.	स.	११२२३
२३	स.	अस.	स.	स.	अस.	११२२३३

१	द्रव्यम्	○
२	द्रव्यदेशे	
३	दव्वाइ	○ ○
४	दव्वदेसा	
५	दव्वं च दव्वदेसे	○
६	दव्वं च देसा	○
७	दव्वाइ च दव्वदेसेय	○
८	दव्वाइ च दव्वदेसाय	○

भगवती ५ मे शते उद्देशे ७ मे भंग ९

१	देसेणं	देसं फुसइ	
२	देसेणं	देसे	
३	देसेणं	सव्वं	
४	देसेहिं	देसं	
५	देसेहिं	देसे	
६	देसेहिं	सव्वं	
७	सव्वेणं	देसं	
८	सव्वेणं	देसे	
९	सव्वेणं	सव्वं	

(१२) भगवती शतक ५ मे उद्देशे ७ स्पर्शनायन्त्रम्

			१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	परमाणु-पुद्गल	परमाणु-स्पर्श	०	०	०	०	०	०	०	०	९
२	परमाणु-पुद्गल	द्वि प्रदेशी स्कंध	०	०	०	०	०	०	७	०	९
३	परमाणु-पुद्गल	तिप्र-स्पर्श	०	०	०	०	०	०	७	८	९
४	द्विप्रदेशी स्कंध	पर. स्पर्श	०	०	३	०	०	०	०	०	९
५	द्विप्रदेशी स्कंध	द्विप्रदे. स्पर्श	१	०	३	०	०	०	७	०	९
६	द्विप्रदेशी स्कंध	तिप्रदे. स्पर्श	१	२	३	०	०	०	७	८	९
७	तिप्रदेशी स्कंध	पर. स्पर्श	०	०	३	०	०	६	०	०	९
८	तिप्रदेशी स्कंध	द्विप्र. स्पर्श	१	०	३	४	०	६	७	०	९
९	तिप्रदेशी स्कंध	तिप्रदेशीकू	१	२	३	४	५	६	७	८	९

द्रव्य देश करके ८ भांगे हैं. सो परमाणुमे २ पावें - १।२, द्विप्रदेशीमे भंग ५ पावें-१-५, त्रिप्रदेशीमें ५ भंग पावें-१-७, चार प्रदेशीमें भंग ८ पावें-१-८, एवं पांचसे लेकर अनंत-

(૯૦) ભગવતી શતક ૧૨માં, ઉદ્દેશક ૧૦માં પુદ્ગલભંગ (૯૧) ભગવતી શતક ૮ ઉદ્દેશ ૧૦માં પુદ્ગલના ભંગ ૮

૧	સદ્ભાવ						૧
૨	અસદ્.						૨
૩	સ.						૩
૪	સ.	અસ.					૧૨
૫	સ.	સ.					૧૩
૬	અસ.	સ.					૨૩
૭	અસ.	સ.	અસ.				૧૨૨
૮	સ.	અસ.	સ.				૧૧૨
૯	સ.	સ.	સ.				૧૩૩
૧૦	સ.	સ.	સ.				૧૧૩
૧૧	સ.	અસ.	સ.				૨૩૩
૧૨	અસ.	સ.	અસ.				૨૨૩
૧૩	સ.	અસ.	સ.				૧૨૩
૧૪	સ.	અસ.	સ.	અસ.			૧૧૨૨
૧૫	સ.	સ.	સ.	સ.			૧૧૩૩
૧૬	અસ.	સ.	અસ.	સ.			૨૨૩૩
૧૭	સ.	સ.	અસ.	સ.			૧૨૩૩
૧૮	સ.	અસ.	સ.	અસ.			૧૨૨૩
૧૯	સ.	અસ.	સ.	સ.			૧૯૨૩
૨૦	સ.	અસ.	સ.	અસ.	સ.		૧૨૨૩૩
૨૧	સ.	સ.	અસ.	સ.	સ.		૧૧૨૩૩
૨૨	અસ.	સ.	અસ.	સ.	સ.		૧૧૨૨૩
૨૩	સ.	અસ.	સ.	સ.	અસ.	સ.	૧૧૨૨૩૩

૧	દ્રવ્ય	○
૨	દ્રવ્યદેશ	
૩	દ્રવ્યો (દબ્બાઈ)	○ ○
૪	દ્રવ્યદેશો (દબ્બદેસા)	
૫	દ્રવ્ય અને દ્રવ્યદેશ	○
૬	દ્રવ્ય અને દ્રવ્ય દેશો	○
૭	દ્રવ્યં ચ દ્રવ્યદેશે ચ	○○
૮	દ્રવ્યો અને દ્રવ્યદેશો	○○

ભગવતી પમા શતે ઉદ્દેશે ૭માં ભંગ ૯

૧	દેશેન	દેશં કુસર્થ	
૨	દેશેન	બે દેશને	
૩	દેશેન	સર્વને	
૪	દેશેહિં	દેશને	
૫	દેશેહિં	બે દેશને	
૬	દેશેહિં	સર્વને	
૭	સર્વેણ	દેશં	
૮	સર્વેણ	બે દેશને	
૯	સર્વેણ	સર્વને	

(૯૨) ભગવતી શતક પમા ઉદ્દેશો ૭ સ્પર્શના યંત્ર

			૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧	પરમાણુ-પુદ્ગલ	પરમાણુસ્પર્શ	○	○	○	○	○	○	○	○	○
૨	પરમાણુ-પુદ્ગલ	દ્વિપ્રદેશી સ્કંધ	○	○	○	○	○	○	○	○	○
૩	પરમાણુ-પુદ્ગલ	ત્રિપ્ર. સ્પર્શ	○	○	○	○	○	○	○	○	○
૪	દ્વિપ્રદેશી સ્કંધ	પર. સ્પર્શ	○	○	○	○	○	○	○	○	○
૫	દ્વિપ્રદેશી સ્કંધ	દ્વિ.પ્રદે. સ્પર્શ	૧	○	○	○	○	○	○	○	○
૬	દ્વિપ્રદેશી સ્કંધ	ત્રિ.પ્રદે. સ્પર્શ	૧	૨	○	○	○	○	○	○	○
૭	ત્રિપ્રદેશી સ્કંધ	પર. સ્પર્શ	○	○	○	○	○	○	○	○	○
૮	ત્રિપ્રદેશી સ્કંધ	દ્વિ.પ્ર. સ્પર્શ	૧	○	○	○	○	○	○	○	○
૯	ત્રિપ્રદેશી સ્કંધ	ત્રિપ્રદેશને	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯

દ્રવ્ય દેશ કરીને ૮ ભાંગા છે. તે પરમાણુમાં ૨-મલે ૧૨, દ્વિપ્રદેશીમાં પાંચ ભાંગા મળે. ૧-૫, ત્રિપ્રદેશીમાં ૫ ભાંગા મળે-૧-૭, ચાર પ્રદેશીમાં આઠ-૮ ભંગ મળે. ૧-૮. અને

(१३) श्रीभगवतीके (श. २५, उ. ३) मे ५ संस्थानस्वरूप तथा देशयंत्रस्थापना.

संस्थान	सूची		प्रतर		घन		जुम्मे	
प्रदेश	ओजस प्रदेश १।३।५	युग्म २।४।६	ओज १।३।५	युग्म २।४।६	ओज १।३।५	युग्म २।४।६	जुम्मे	० ० ०
परिमंडल	० ०	० ०	० ०	२० प्रदेश	० ०	४ प्रदेश	४ कृतयुग्म	० ० ०
वट्ट	० ०	० ०	५	१२ प्रदेश	७	३२	१।३।४	० ० ०
त्र्यंस	० ०	० ०	३	६ प्रदेश	३५	४	२।३।४	० ० ०
चतुरस्र	० ०	० ०	९	४ प्रदेश	२७	८	१।३।४	० ० ०
आयतन	३	२	१५	६ प्रदेश	४५	१२	१।२।३।४	० ० ० ०

[illegible]

(૯૩) શ્રીભગવતીજીના (શં ૨૫. ૭૦૩)માં ૫ સંસ્થાનસ્વરૂપ અને દેશયંત્રસ્થાપના.

સંસ્થાન	સૂચી		પ્રતર		ધન		જુગ્મા (યુગ્મ)	
પ્રદેશ	ઓજસ પ્રદેશ	યુગ્મ	ઓજ	યુગ્મ	ઓજ	યુગ્મ	જુગ્મે	૦૦૦
	૧૩૫	૨૪૬	૧૩૫	૨૪૬	૧૩૫	૨૪૬		
પરિમંડલ	૦૦	૦૦	૦૦	૨૦ પ્રદેશ	૦૦	૪ પ્રદેશ	૪ કૃતયુગ્મ	૦૦૦
વૃત્ત	૦૦	૦૦	૫	૧૨ પ્રદેશ	૭	૩૨	૧૩૫	૦૦૦
ત્રિકોણ	૦૦	૦૦	૩	૬ પ્રદેશ	૩૫	૪	૨૩૫	૦૦૦
ચતુષ્કોણ	૦૦	૦૦	૯	૪ પ્રદેશ	૨૭	૮	૧૩૫	૦૦૦
આયતન	૩	૨	૧૫	૬ પ્રદેશ	૪૫	૧૨	૧૩૫	૦૦૦૦

પુ.ધ.૭.

[illegible]

ऋजुगति में एक समय पर भव जातां लागे, अनाहारिक नास्ति. एक वक्रमें दो समय लागे, प्रथम समय अनाहारिक, दूजे समये आहार लेवे. द्विवक्रमें तीन समय लागे, प्रथम दो समय अनाहारी, तीजे समये आहार लेवे. तीन वक्रमें चार समय लागे, प्रथम-तीन समय अनाहारी, चौथे समय आहार लेवे. चार वंक्रमें पांच समय लागे, प्रथम चार समय अनाहारी, पांच मे समये आहार लेवे. श्रीभगवतीजी (सू.) मे तो तीन समय अनाहारिक कहा है तो चार समय कैसें हूये तिसका उत्तर-श्रीभगवतीजीमे बहुलताइकी विवक्षा करके तीन समय कहे है. अल्पताकी विवक्षा नही करी, कदे कदे इक चार समय अनाहारिक होता है. कोइ कहै जो पांच समयकी गति न मानीये तो क्या काम अटके है तिसका उत्तर-प्रथम तो पूर्वाचार्योंने पांच समयकी गति मानी है, श्रीजिनभद्रगणि क्षमाश्रमण आदि देइ सर्व वृत्तिकारेने मानी है, इस वास्ते सत्य है. तथा सातमी नारकीके स्थावरनाडीके कूणेवाला जीव मरीने 'ब्रह्मदेव' लोककी स्थावर नाडीके कूणे मे उपजणहार पांच समयकी विग्रह बिना उपज नही सकता, एह विचार सूक्ष्म बुद्धिसे विचार लेना. इस बिना काम अटके है. इसकी साख भगवतीकी वृत्तिमे तथा पत्रवणाकी वृत्तिमे वा (बृहत)संघयणी (गा. ३२५-३२६) मे है.

(८९) श्रीभगवती शते १३ मे चतुर्थ उद्देशके प्रदेशांकी परस्परस्पर्शनायन्त्रम्

०	धर्मास्तिकायके	अधर्मास्तिकायके	आका- शास्ति- कायके	जीवके	पुद्गलके	कालके
धर्मास्तिकायका एक प्रदेश	३।४।५।६ प्रदेशस्पर्श	४।५।६।७	७	अनंते	अनंते	अनंते
अधर्मास्तिकायका एक प्रदेश	४।५।६।७	३।४।५।६।	७	अनंते	अनंते	अनंते
आकाशास्तिकायका एक प्रदेश	१।२।३।४।५।६।७	१।२।३।४।५।६।७	६	अनंते	अनंते	अनंते
जीवका एक प्रदेश	४।५।६।७	४।५।६।७	७	अनंते	अनंते	अनंते
परमाणुपुद्गल	४।५।६।७	४।५।६।७	७	अनंते	अनंते	अनंते

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	पुद्गलपद ज्ञेयम्
४	६	८	१०	१२	१४	१६	१८	२०	२२	जघन्य पद
७	१२	१७	२२	२७	३२	३७	४२	४७	५२	उत्कृष्ट पद

चूर्णिकारे नयमते करी एक अवग्रही प्रदेशना दोय गिन्या है अने टीकाकारे दोय परमाणु करी व्याख्यान कर्या है. इति रहस्यं पुद्गलकी स्पर्शनामे. परमाणु जघन्य ४ प्रदेश धर्म अधर्मके स्पर्श, तिनका स्वरूप पीछे लिख्या ही है अने दोय प्रदेशी आदिक स्कंधनी जघन्य स्पर्शनामे

१ ग्रंथकारे १२४ मा पृष्ठनी पछी आनी योजना करी छे, परंतु छपावती वेला ए पृष्ठमां समावेश नहि थई शकवाथी आ यंत्र अही आपेल छे.

ઋજુગતિમાં એક સમય પર ભવ જતાં લાગે, અનાહારિક નથી, એક વળાંકમાં બે સમય લાગે, પ્રથમ સમય અનાહારિક, બીજા સમયે આહાર લે. બેવળાંકમાં ત્રણ સમય લાગે, પ્રથમ બે સમય અનાહારી, ત્રીજે સમયે આહાર લે, ત્રણવળાંકમાં ચાર સમય લાગે, પ્રથમ ત્રણ સમય અનાહારી, ચોથા સમયે આહાર લે. ચાર વળાંકમાં પાંચ સમય લાગે. પ્રથમ ચાર સમય અનાહારી, પાંચમાં સમયે આહાર લે, શ્રીભગવતીજી (સૂ.)માં તો ત્રણ સમય અનાહારિક કહ્યા છે, તો ચાર સમય કેમ થયા, તેનો ઉત્તર-શ્રીભગવતીજીમાં બહુલતાની વિવક્ષા કરીને ત્રણ સમય કહ્યાં છે, અલ્પતાની વિવક્ષા નથી કરી. ક્યારેક ક્યારેક કોઈક ચાર સમય અનાહારિક થાય છે. કોઈ કહે જો પાંચ સમયની ગતિ ન માની તો શું કામ અટકે છે, તેનો ઉત્તર - પ્રથમ તો પૂર્વાચાર્યોએ પાંચ સમયની ગતિ માની છે, શ્રીજિનભદ્રગણિ ક્ષમાશ્રમણ આદિ સર્વ વૃત્તિકારોએ માની છે, એથી સત્ય છે તથા સાતમી નારકીના સ્થાવરનાડીના ખૂણાવાળા જીવ મરીને 'બ્રહ્મદેવ' લોકની સ્થાવર નાડીના ખૂણામાં ઉપજનારા પાંચ સમયની વિગ્રહ વિના ઉપજી નથી શકતા, આ વિચાર સૂક્ષ્મ બુદ્ધિથી વિચારી લેવો. તેના વિના કામ અટકે છે. તેની સાબિતી ભગવતીની વૃત્તિમાં તથા પત્રવણાની વૃત્તિમાં અથવા (બૃહત્) સંઘયણી (ગા.૩૨૫-૩૨૬)માં છે.

(૮૯) શ્રીભગવતી શ. ૧૩મા ચતુર્થ ઉદેશના પ્રદેશોની પરસ્પરસ્પર્શનાયંત્ર^૧

○	ધર્માસ્તિકાયના	અધર્માસ્તિકાયના	આકા- શાસ્તિકાયના	જીવ- ના	પુદ્ગલ- લના	કાલના
ધર્માસ્તિકાયના એક પ્રદેશ	૩૪૪૫૫૬ પ્રદેશ.	૪૫૫૬૧૭	૭	અનંત	અનંત	અનંત
અધર્માસ્તિકાયના એક પ્રદેશ	૪૫૫૬૧૭	૩૪૪૫૫૬	૭	અનંત	અનંત	અનંત
આકાશાસ્તિકાયના એક પ્રદેશ	૧૨૨૩૪૪૫૫૬૧૭	૧૨૩૪૪૫૫૬૧૭	૬	અનંત	અનંત	અનંત
જીવનો એક પ્રદેશ	૪૫૫૬૧૭	૪૫૫૬૧૭	૭	અનંત	અનંત	અનંત
પરમાણુપુદ્ગલ	૪૫૫૬૧૭	૪૫૫૬૧૭	૭	અનંત	અનંત	અનંત

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	પુદ્ગલપદ જાણવા
૪	૬	૮	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	જઘન્ય પદ
૭	૧૨	૧૭	૨૨	૨૭	૩૨	૩૭	૪૨	૪૭	૫૨	ઉત્કૃષ્ટ પદ

ચૂર્ણિકારે નયમતે કરી એક અવગ્રહી પ્રદેશના બે ગણ્યા છે, અને ટીકાકારે બે પરમાણુ કરી વ્યાખ્યાન કર્યા છે. પુદ્ગલની સ્પર્શનામાં આ રહસ્ય છે. પરમાણુ જઘન્ય ૪ પ્રદેશ ધર્મ-અધર્મને સ્પર્શ, તેનું સ્વરૂપ પાછળ લખ્યું જ છે અને બે પ્રદેશી આદિક સ્કંધની જઘન્ય-

૧. ગ્રંથકારે ૧૨૪મા પૃષ્ઠની પછી આની યોજના કરી છે. પરંતુ છપાવતી વેળાએ પૃષ્ઠમાં સમાવેશ નહીં થઈ શકવાને કારણે આ યંત્ર અહીં આપેલ છે.

दो दो प्रदेश बधा लेने अने उत्कृष्टी स्पर्शनामे पांच पांच प्रदेशानी सर्वत्र वृद्धि जान लेनी. इति अलं विस्तरेण.

(९४) भगवती श० २५, उ० ४ (सू० ७४०) परमाणु द्विप्रदेशादि १३ बोलाकी

अल्पबहुत्वयंत्रम्

द्रव्य- यंत्रम् १	परमाणु १	द्विप्र- देशी २	त्रिप्र- देशी ३	४ प्रदेश- शी ४ स्कंध	५ प्रदेश- शी ५ स्कंध	६ प्रदेश- शी ६ स्कंध	७ प्र- देशी ७	८ प्रदेश- शी ८	९ प्र- देशी ९	१० प्र- देशी १०	संख्यात प्रदेशी ११	अ- संख्यात प्रदेशी १२	अनंत- प्रदेश- शी १३
द्रव्यार्थे	११ वि.	१० वि.	९ वि.	८ वि.	७ वि.	६ वि.	५ वि.	४ वि.	३ वि.	२ वि.	१२ संख्यात गुणा	१३ असंख्य गुणा	१ स्तोक
प्रदेशार्थे	२ अनंत गुणा	३ वि.	४ वि.	५ वि.	६ वि.	७ वि.	८ वि.	९ वि.	१० वि.	११ वि.	१२ वि.	१३ असंख्य गुणा	१ स्तोक

क्षेत्र- यंत्रम् २	एक प्रदेश- शाव- गाढा १	२ प्र. गा. ३२	३ प्र. गा. ४३	४ प्रदेशा- वगाढा ४	५ प्रदेश- शाव- गा. ५	६ प्र. गा. ६	७ प्र. गा. ७	८ प्र. गा. ८	९ प्र. गा. ९	१० प्र. गा. १०	संख्यात प्र. गा. ११	असंख्य- प्रदेशाव- गाढा १२
द्रव्यार्थे	१० वि.	९ वि.	८ वि.	७ वि.	६ वि.	५ वि.	४ वि.	३ वि.	२ वि.	१ सर्व से स्तोक	११ संख्येय गुणा	१२ असंख्येय गुणा
प्रदेशार्थे	१ स्तो.	२ वि.	३ वि.	४ वि.	५ वि.	६ वि.	७ वि.	८ वि.	९ वि.	१० वि.	११ संख्यात	१२ असंख्यात

एक समय स्थितिक आदि १२ बोलका यंत्रना क्षेत्रवत् निर्विशेष ॥ भावयंत्र एक गुण काला आदि यावत् अनंत गुण १३ बोल. वर्णना ५, गंध २, रस ५, शीत स्पर्श १, उष्ण स्पर्श २, स्निग्ध ३, लु(रू)क्ष ४, एवं १६ बोलमेथे एकेक बोलना तेरां तेरां बोल करके द्रव्ययंत्रवत् जान लेना.

(९५)

कर्कश १ मृदु २ गुरु ३ लघु ४	एक गुण कर्कश आदि	द्विगु- ण २	त्रिगु- ण ३	४ गु- ण ४	५ गु- ण ५	६ गु- ण ६	७ गु- ण ७	८ गु- ण ८	९ गु- ण ९	१० गुण १०	संख्येय गुण ११	असंख्य गुण १२	अनंत १३
द्रव्यार्थे	१ स्तोक	२ वि.	३ वि.	४ वि.	५ वि.	६ वि.	७ वि.	८ वि.	९ वि.	१० सं.	११ असं.	१२ असं.	१३ बहु
प्रदेशार्थे	१ स्तोक	२ वि.	३ वि.	४ वि.	५ वि.	६ वि.	७ वि.	८ वि.	९ वि.	१० बहु	११ बहु	१३ बहु	१३ बहु

સ્પર્શનામાં બે બે પ્રદેશ વધારે લેવા અને ઉત્કૃષ્ટ સ્પર્શનામાં પાંચ-પાંચ પ્રદેશોની સર્વત્ર વૃદ્ધિ જાણી લેવી. વિસ્તારથી સર્ધું.

(૯૪) ભગવતી શ૦૨૫, ઉ૦૪, (સૂ૦ ૭૪૦) પરમાણુ દ્વિપ્રદેશાદિ ૧૩ બોલનું

અલ્પબહુત્વ

દ્રવ્ય- યંત્ર-૧	પર- માણુ ૧	દ્વિપ્ર- દેશી ૨	ત્રિપ્ર- દેશી ૩	૪ પ્રદે- શી ૪ સ્કંધ	૫ પ્રદે- શી ૫ સ્કંધ	૬ પ્રદે- શી ૬ સ્કંધ	૭ પ્ર- દેશી ૭	૮ પ્રદે- શી ૮	૯ પ્ર- દેશી ૯	૧૦ પ્ર- દેશી ૧૦	સં- ખ્યાત પ્રદેશી ૧૧	અસં- પ્રદેશી ૧૨	અનંત પ્રદે- શી ૧૩
દ્રવ્યાર્થે	૧૧ વિ.	૧૦ વિ.	૯ વિ.	૮ વિ.	૭ વિ.	૬ વિ.	૫ વિ.	૪ વિ.	૩ વિ.	૨ વિ.	અનંત સંખ્યા. ગુણા	૧૩ અસં. ગુણા	૧ સ્તોક
પ્રદેશાર્થે	૨ અનંત ગુણા	૩ વિ.	૪ વિ.	૫ વિ.	૬ વિ.	૭ વિ.	૮ વિ.	૯ વિ.	૧૦ વિ.	૧૧ વિ.	૧૨ વિ.	૧૩ અસં. ગુણા	૧ સ્તોક

ક્ષેત્ર યંત્ર ૨	એક પ્રદે- શાવ- ગાઢા ૧	૨ પ્ર. ગા. ૩૨	૩ પ્ર. ગા. ૪૩	૪ પ્રદેશા- વગાઢા ૪	૫ પ્રદે- શાવ- ગાઢા ૫	૬ પ્ર. ગા. ૬	૭ પ્ર. ગા. ૭	૮ પ્ર. ગા. ૮	૯ પ્ર. ગા. ૯	૧૦ પ્ર. ગા. ૧૦	સંખ્યાત પ્ર. ગા. ૧૧	અસંખ્ય- પ્રદેશા ગાઢા ૧૨
દ્રવ્યાર્થે	૧૦ વિ.	૯ વિ.	૮ વિ.	૭ વિ.	૬ વિ.	૫ વિ.	૪ વિ.	૩ વિ.	૨ વિ.	૧ સર્વ થી સ્તોક	૧૧ સંખ્યેય ગુણા	૧૨ અસં. ગુણા
પ્રદેશાર્થે	૧ સ્તોક	૨ વિ.	૩ વિ.	૪ વિ.	૫ વિ.	૬ વિ.	૭ વિ.	૮ વિ.	૯ વિ.	૧૦ વિ.	૧૧ સંખ્યા. ગુણા	૧૨ અસં.

એક સમય સ્થિતિક આદિ ૧૨ બોલના યંત્રના ક્ષેત્રવત્ નિર્વિશેષ ॥ ભાવયંત્ર એક ગુણાકાળા આદિ અનંત ગુણ સુધી ૧૩ બોલ, વર્ણના ૫, ગંધ ૨, રસ ૫, શીત સ્પર્શ ૧, ઉષ્ણ સ્પર્શ ૨, સ્નિગ્ધ ૩, લુ(રુ)ક્ષ ૪, એમ ૧૬ બોલમાંથી એકેક બોલના તેર તેર બોલ કરીને દ્રવ્ય યંત્રની જેમ જાણી લેવું. (૯૫)

કર્કશ ૧ મૃદુ ૨ ગુરુ ૩ લઘુ ૪	એક ગુણ કર્કશ આદિ	દ્વિગુ- ણ ૨	ત્રિગુ- ણ ૩	૪ ગુ- ણ ૪	૫ ગુ- ણ ૫	૬ ગુ- ણ ૬	૭ ગુ- ણ ૭	૮ ગુ- ણ ૮	૯ ગુ- ણ ૯	૧૦ ગુણ ૧૦	સંખ્યેય ગુણ ૧૧	અસં. ગુણ ૧૨	અનંત ૧૩
દ્રવ્યાર્થે	૧ સ્તોક	૨ વિ.	૩ વિ.	૪ વિ.	૫ વિ.	૬ વિ.	૭ વિ.	૮ વિ.	૯ વિ.	૧૦ સં.	૧૧ અસં.	૧૨ અસં.	૧૩ બહુ
પ્રદેશાર્થે	૧ સ્તોક	૨ વિ.	૩ વિ.	૪ વિ.	૫ વિ.	૬ વિ.	૭ વિ.	૮ વિ.	૯ વિ.	૧૦ બહુ	૧૧ બહુ	૧૨ બહુ	૧૩ બહુ

(९६) भगवती शतक २५, उ० ४, सू० ७४१

द्रव्य	परमाणु १	संख्यातप्रदेशी २	असंख्यातप्रदेशी ३	अनंतप्रदेशी ४
द्रव्यार्थे	२ अनंत गुणा	३ संख्यात गुण	४ संख्येय गुण	१ स्तोक
प्रदेशार्थे	२ अनंत गुणा	३ संख्येय गुण	४ असंख्येय गुण	१ स्तोक
द्रव्यार्थे	३ अनंत गुणा	४ संख्यात गुण	६ असंख्यात	१ स्तोक
प्रदेशार्थे	०	५ संख्यात गुण	७ असंख्यात	अनंत २

क्षेत्रयंत्र	एकप्रदेशावगाढा १	संख्यातप्रदेशावगाढा २	असंख्यप्रदेशावगाढा ३
द्रव्यार्थे	१ स्तोक	२ संख्येय गुणा	३ असंख्येय गुणा
प्रदेशार्थे	१ स्तोक	२ संख्येय गुणा	३ असंख्येय गुणा
द्रव्यार्थे	१ स्तोक	२ संख्येय गुणा	४ असंख्येय गुणा
प्रदेशार्थे	०	३ संख्येय गुणा	५ असंख्येय गुणा

क्षेत्रयंत्रवत् कालयंत्र-कालयंत्रमे एक समय स्थिति आदि कहनी.

भाव एक गुण कर्कश आदि ४	१ गुण	संख्येय गुण	असंख्येय गुण	अनंत गुण
द्रव्यार्थे	१ स्तोक	२ संख्येय	३ असंख्येय	४ अनंत
प्रदेशार्थे	१ स्तोक	२ असंख्येय	३ असंख्येय	४ अनंत
द्रव्यार्थे	१ स्तोक	२ संख्येय	४ असंख्येय	६ अनंत
प्रदेशार्थे	०	३ [अ]संख्येय	५ असंख्येय	७ अनंत

सोले बोलना यंत्र परमाणु आदिवत् जान लेना द्रव्यवत्.

(९७) परमाणु आदि अनंतप्रदेशी स्कंध चल अचल स्थिति

भगवती (श० २५, उ० ४, सू० ७४४)

	जघन्य स्थिति	उत्कृष्ट स्थिति
चल (सैज) एकवचने	१ समय	आवलिके असंख्यातमे भाग
अचल (निरेज) एकवचने	१ समय	असंख्यात काल

चल बहुवचने अचल बहुवचने सर्वाद्धा.

(૯૬) ભગવતી શતક ૨૫, ઉ૦ ૪, સૂ૦ ૭૪૧

દ્રવ્ય	પરમાણુ ૧	સંખ્યાતપ્રદેશી ૨	અસંખ્યાતપ્રદેશી ૩	અનંતપ્રદેશી ૪
દ્રવ્યાર્થે	૨ અનંત ગુણ	૩ સંખ્યાત ગુણ	૪ સંખ્યેય ગુણ	૧ સ્તોક
પ્રદેશાર્થે	૨ અનંત ગુણ	૩ સંખ્યેય ગુણ	૪ અસંખ્યેય ગુણ	૧ સ્તોક
દ્રવ્યાર્થે	૩ અનંત ગુણ	૪ સંખ્યાત ગુણ	૬ અસંખ્યાત	૧ સ્તોક
પ્રદેશાર્થે	૦	૫ સંખ્યાત ગુણ	૭ અસંખ્યાત	અનંત ૨

ક્ષેત્રયંત્ર	એક પ્રદેશાવગાઢા ૧	સંખ્યાતપ્રદેશાવગાઢા ૨	અસંખ્યપ્રદેશાવગાઢા ૩
દ્રવ્યાર્થે	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય ગુણા	૩ અસંખ્યેય ગુણા
પ્રદેશાર્થે	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય ગુણા	૩ અસંખ્યેય ગુણા
દ્રવ્યાર્થે	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય ગુણા	૪ અસંખ્યેય ગુણા
પ્રદેશાર્થે	૦	૩ સંખ્યેય ગુણા	૫ અસંખ્યેય ગુણા

ક્ષેત્રયંત્રવત્ કાલયંત્ર-કાલયંત્રમાં એક સમય સ્થિતિ આદિ કહેવી

ભાવ એક ગુણ કર્કશ આદિ ૪	૧ ગુણ	સંખ્યેય ગુણ	અસંખ્યેય ગુણ	અનંત ગુણ
દ્રવ્યાર્થે	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય	૩ અસંખ્યેય	૪ અનંત
પ્રદેશાર્થે	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્યેય	૩ અસંખ્યેય	૪ અનંત
દ્રવ્યાર્થે	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય	૪ અસંખ્યેય	૬ અનંત
પ્રદેશાર્થે	૦	૩ (અ)સંખ્યેય	૫ અસંખ્યેય	૭ અનંત

સોળ બોલના યંત્ર પરમાણુ આદિવત્ જાણવા, દ્રવ્યવત્

(૯૭) પરમાણુ આદિ અનંતપ્રદેશી સ્કંધ સકંપ-નિષ્કંપ સ્થિતિ

ભગવતી (શ૦ ૨૫, ઉ૦ ૪, સૂ૦ ૭૪૪)

	જઘન્ય સ્થિતિ	ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
સકંપ (સૈજ) એકવચને	૧ સમય	આવલિનો અસંખ્યાતમો ભાગ
નિષ્કંપ (નિરૈજ) એકવચને	૧ સમય	અસંખ્યાતા કાલ

સકંપ બહુવચને નિષ્કંપ બહુવચને સદાકાળ.

(९८) अंतरयंत्रं भग० सू० ७४४

	परमाणु-पुद्गल			द्विप्रदेश आदि-अनंत प्रदेश पर्यंत	
	जघन्य	उत्कृष्ट		जघन्य	उत्कृष्ट
चल	स्वस्थाने	१ समय	असंख्य काल	१ समय	असंख्यात काल
एकवचने	परस्थाने	१ समय	असंख्य काल	१ समय	अनंत काल
अचल एकवचने	स्वस्थाने	१ समय	आवलि असंख्य भाग	१ समय	आवलि असंख्य भाग
	परस्थान	१ समय	असंख्य काल	१ समय	अनंत काल
बहुवचने	चल	नास्ति अंतरं	नत्थि	नत्थि	नत्थि
	अचल	नास्ति अंतरं	नास्ति अंतरं सर्वत्र		
अंतर समुच्चये	१ समय	असंख्य काल	असंख्य काल	१ समय	उत्कृष्ट असंख्य काल

(९९) कालमान स्थितमान यंत्रम् भग० श० २५, उ० ४ (सू० ७४४)

		परमाणु		द्विप्रदेशादि अनंत प्रदेशी पर्यंत	
		जघन्य	उत्कृष्ट	जघन्य	उत्कृष्ट
	देशैज	०	०	१ समय	आवलिके असंख्यमे भाग
एकवचने	सर्वैज	१ समय	आवलिके असंख्यमे भाग	१ समय	आवलिके असंख्यमे भाग
	निरेज	१ समय	असंख्य काल	१ समय	असंख्य काल
बहुवचने	देशैज	०	सर्वाद्धा		सर्वाद्धा

(१००) अंतर मानका यंत्र (भग० सू० ७४४)

		परमाणु		द्विप्रदेशादि-अनंत प्रदेशी पर्यंत	
		जघन्य	उत्कृष्ट	जघन्य	उत्कृष्ट
देशैज	स्वस्थाने	०	०	१ समय	असंख्य काल
	परस्थाने	०	०	१ समय	अनंत काल
सर्वैज	स्वस्थाने	१ समय	असंख्य काल	१ समय	असंख्य काल
	परस्थान	१ समय	असंख्य काल	१ समय	अनंत काल
			सर्वाद्धा		सर्वाद्धा

१. परमाणुपुद्गलो तेमज द्विप्रदेशादि स्कंधो सर्वं अंशे सदा काल कंपे तेमज सदा काल निष्कंप रहे ।

(૯૮) અંતરયંત્ર ભગ૦ સૂ૦ ૭૪૪

	પરમાણુ પુદ્ગલ જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ			દ્વિપ્રદેશાદિ અનંત પ્રદેશી (પર્યંત) જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ	
સંકંપ	સ્વસ્થાને	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ
એકવચને	પરસ્થાને	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ	૧ સમય	અનંત કાળ
નિષ્કંપ	સ્વસ્થાને	૧ સમય	આવલિ અસંખ્ય ભાગ	૧ સમય	આવલિ અસંખ્ય ભાગ
એકવચને	પરસ્થાને	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ	૧ સમય	અનંત કાળ
બહુવચને	સંકંપ	અંતર નથી	નથી	નથી	નથી
	નિષ્કંપ	અંતર નથી	સર્વત્ર અંતર નથી		
અંતર સમુચ્ચયે	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ	અસંખ્ય કાળ	૧ સમય	ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્ય કાળ

(૯૯) કાલમાન સ્થિતિમાન યંત્ર ભગ૦ શ૦ ૨૫, ઉ૦ ૪, (સૂ૦ ૭૪૪)

		પરમાણુ જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ		દ્વિપ્રદેશાદિ અનંત પ્રદેશી (પર્યંત) જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ	
	દેશસંકંપ	૦	૦	૧ સમય	આવલિનો અસંખ્યમો ભાગ
એકવચને	સર્વઅંશે- સંકંપ	૧ સમય	આવલિનો અસંખ્યમો ભાગ	૧ સમય	આવલિનો અસંખ્યમો ભાગ
	નિષ્કંપ	૧ સમય	અસંખ્ય કાલ	૧ સમય	અસંખ્ય કાલ
બહુવચને	દેશસંકંપ	૦	સર્વકાળ		સર્વકાળ

(૧૦૦) અંતર માનનું યંત્ર (ભગ૦ સૂ૦ ૭૪૪)

		પરમાણુ જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ		દ્વિપ્રદેશાદિ અનંત પ્રદેશી (પર્યંત) જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ	
દેશસંકંપ	સ્વસ્થાને	૦	૦	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ
	પરસ્થાને	૦	૦	૧ સમય	અનંત કાળ
સર્વાંશે સંકંપ	સ્વસ્થાને	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ
	પરસ્થાને	૧ સમય	અસંખ્ય કાળ	૧ સમય	અનંત કાળ
			સર્વકાળ		સર્વકાળ

૧. પરમાણુપુદ્ગલો તેમજ દ્વિપ્રદેશાદિ સ્કંધો સર્વ અંશે સદા કાલ કંપે તેમજ સદા કાળ નિષ્કંપ રહે.

(१०१) भगवती (श० २५, उ० ४, सू० ७४४, पृ. ८८५)

	०	परमाणु १	संख्यात प्रदेश २	असंख्यात प्रदेश ३	अनंत प्रदेश ४
द्रव्यार्थे	देशैजा	०	७ असंख्य	८ असंख्य	३ अनंत
	सर्वैजा	६ असंख्य	५ असंख्य	४ (असं.)	१ स्तोक
	निरेजा	९ असंख्य	१० असंख्य	११ असंख्य	२ अनंत गुणा
प्रदेशार्थे	देशैज	अप्रदेशार्थ	६ असंख्य	७ असंख्य	३ अनंत गुणा
	सर्वैज	अप्रदेशार्थ	५ असंख्य	४ असंख्य	१ स्तोक
	निरेज	अप्रदेशार्थ	८ असंख्य	९ असंख्य	२ अनंत
द्रव्यार्थ	देशैज	अप्रदेशार्थ	१२ असंख्य	१४ असंख्य	५ अनंत
	सर्वैज	११ असंख्य	९ असंख्य	७ अनंत	१ स्तोक
	निरेज	१६ असंख्य	१७ संख्यात	१९ असंख्य	३ अनंत
प्रदेशार्थ	देशैज	०	१३ संख्यात	१५ असंख्य	६ अनंत
	सर्वैज	०	१० संख्यात	८ असंख्य	२ अनंत
	निरेज	०	१८ संख्यात	२० असंख्य	४ अनंत

(१०२) परमाणुपुद्गल सैज निरेज (अल्पबहुत्व) भग० श० २५, उ० ४ (सू० ७४४)

अल्पबहुत्व	परमाणु यावत् असंख्य- प्रदेशी स्कंध	अनंतप्रदेशी स्कंध
चला	१ स्तोक	२ अनंतगुणा
अचला	२ असंख्य गुण	१ स्तोक

(१०३) अल्पबहुत्व

	अल्पबहुत्व	परमाणु	संख्यातप्रदेशी	असंख्यातप्रदेशी	अनंतप्रदेशी
द्रव्यार्थे	सैजा	३ अनंत गुण	४ असंख्य गुणा	५ असंख्यात	२ अनंत गुण
	निरेजा	६ असंख्य	७ संख्य गुणा	८ असंख्यात	१ स्तोक
प्रदेशार्थे	सैजा	३ अप्रदेश०	४ असंख्य गुणा	५ असंख्यात	२ अनंत गुणा
	निरेजा	६ असंख्य	७ असंख्य गुणा	८ असंख्यात	१ स्तोक
द्रव्यार्थे	सैजा	५ अनंत	६ असंख्य गुणा	८ असंख्यात	३ अनंत
	निरेजा	१० असंख्य	११ असंख्य गुणा	१३ असंख्यात	१ स्तोक
प्रदेशार्थे	सैजा	०	७ असंख्य गुणा	९ असंख्यात	४ अनंत
	निरेजा	०	१२ असंख्य गुणा	१४ असंख्यात	२ अनंत

१. आ संबंधी उल्लेख विचारणीय जणाय छे ।

(૧૦૧) ભગવતી (શં ૨૫, ઉં ૪, સૂં ૭૪૪, પૃ. ૮૮૫)

	૦	પરમાણુ ૧	સંખ્યાતપ્રદેશ ૨	અસંખ્યપ્રદેશ ૩	અનંતપ્રદેશ ૪
દ્રવ્યાર્થે	દેશકંપ	૦	૭ અસંખ્ય	૮ અસંખ્ય	૩ અનંત
	સર્વાશિકંપ	૬ અસંખ્ય	૫ અસંખ્ય	૪ (અસં.)	૧ સ્તોક
	નિષ્કંપ	૮ અસંખ્ય	૧૦ અસંખ્ય	૧૧ અસંખ્ય	૨ અનંતગુણા
પ્રદેશાર્થે	દેશકંપ	અપ્રદેશાર્થ	૬ અસંખ્ય	૭ અસંખ્ય	૩ અનંતગુણા
	સર્વાશિકંપ	અપ્રદેશાર્થ	૫ અસંખ્ય	૪ અસંખ્ય	૧ સ્તોક
	નિષ્કંપ	અપ્રદેશાર્થ	૮ અસંખ્ય	૮ અસંખ્ય	૨ અનંત
દ્રવ્યાર્થે	દેશકંપ	અપ્રદેશાર્થ	૧૨ અસંખ્ય	૧૪ અસંખ્ય	૫ અનંત
	સર્વાશિકંપ	૧૧ અસંખ્ય	૮ અસંખ્ય	૭ અનંત	૧ સ્તોક
	નિષ્કંપ	૧૬ અસંખ્ય	૧૭ સંખ્યાત	૧૮ અસંખ્ય	૩ અનંત
પ્રદેશાર્થે	દેશકંપ	૦	૧૩ સંખ્યાત	૧૫ અસંખ્ય	૬ અનંત
	સર્વાશિકંપ	૦	૧૦ સંખ્યાત	૮ અસંખ્ય	૨ અનંત
	નિષ્કંપ	૦	૧૮ સંખ્યાત	૨૦ અસંખ્ય	૪ અનંત

(૧૦૨) પરમાણુપુદ્ગલ સકંપ નિષ્કંપ (અલ્પબહુત્વ) ભગં ૨૫, ઉં ૪, (સૂં ૭૪૪)

અલ્પબહુત્વ	પરમાણુ યાવત્ અસંખ્ય પ્રદેશી સ્કંધ	અનંતપ્રદેશી સ્કંધ
સકંપ	૧ સ્તોક	૨ અનંતગુણા
નિષ્કંપ	૨ અસંખ્ય ગુણ	૧ સ્તોક

(૧૦૩) અલ્પબહુત્વ

	અલ્પબહુત્વ	પરમાણુ	સંખ્યાતપ્રદેશી	અસંખ્યાતપ્રદેશી	અનંતપ્રદેશી
દ્રવ્યાર્થે	સકંપ	૩ અનંતગુણ	૪ અસંખ્ય ગુણા	૫ અસંખ્યાત	૨ અનંતગુણા
	નિષ્કંપ	૬ અસંખ્ય	૭ સંખ્ય ગુણા	૮ અસંખ્યાત	૧ સ્તોક
પ્રદેશાર્થે	સકંપ	૩ અપ્રદેશાર્થ	૪ અસંખ્ય ગુણા	૫ અસંખ્યાત	૨ અનંતગુણા
	નિષ્કંપ	૬ અસંખ્ય	૭ અસંખ્ય ગુણા	૮ અસંખ્યાત	૧ સ્તોક
દ્રવ્યાર્થે	સકંપ	૫ અનંત	૬ અસંખ્ય ગુણા	૮ અસંખ્યાત	૩ અનંત
	નિષ્કંપ	૧૦ અસંખ્ય	૧૧ અસંખ્ય ગુણા	૧૩ અસંખ્યાત	૧ સ્તોક
પ્રદેશાર્થે	સકંપ	૦	૭ અસંખ્ય ગુણા	૮ અસંખ્યાત	૪ અનંત
	નિષ્કંપ	૦	૧૨ અસંખ્ય ગુણા	૧૪ અસંખ્યાત	૨ અનંત

૧. આ સંબંધી ઉલ્લેખ વિચારણીય જણાય છે.

(१०४)

परमाणु, संख्येय प्रदेश, असंख्येय प्रदेश, अनंत प्रदेशी से(सि)या चल, निरेया अचल अल्पबहुत्व.

परिणाम	जीव	मूर्त	सप्रदेश	एक	अक्षेत्री	किरिया	नित्य	कारण	कर्ता	सर्वगत
२ भेद	१	१	५	३	४(५?)	२	४	५	१	१
जीव, पुद्गल परि- णामी	जीव १ एक जीव १	मूर्तवत पुद्गल १	धर्म, अधर्म, आकाश, जीव, पुद्गल	धर्म, अधर्म, आकाश	धर्म, अधर्म, पुद्गल, जीव, काल	जीव १, पुद्गल २, ए क्रिया- वत	धर्म, अधर्म, काल, आकाश ए ४ नित्य	धर्म, अधर्म, आ- काश, काल, पुद्गल	एक जीव कर्ता	आकाश १
४ अपरि- णाम	अजीव ५	अमूर्त ५	अप्र- देशी १	अनेक ३	क्षेत्री १	अकि- रिया ४	अनि- त्य २	अका- रण १	अ- कर्ता ५	असर्व- गत ५
धर्म, अधर्म, आकाश, काल ए ४ अपरि.	धर्म, अधर्म, आकाश, पुद्गल काल,	धर्म, अधर्म, आकाश, काल, जीव.	काल- द्रव्य १	पुद्गल १, काल २, जीव ३, ए अनेक	एक आकाश- द्रव्य	धर्म, अधर्म, आकाश, काल ए ४	जीव १, पुद्गल- पर्याय २, विभाव- अपेक्षा	जीव एक अ- कारण	धर्म, अधर्म, आ., काल, पुद्गल	धर्म, अधर्म, जीव, काल, पुद्गल

“परिणाम १ जीव २ मुक्ता ३, सपएसा ४ एग ५ खित्त ६ किरिया ७ य ।

निच्चं ८ कारण ९ कत्ता १०, सव्वगय ११ इसर हि यपएसा ॥१॥

दुन्नि २ य एगं १ एगं १, पंच ५ ति ३ पंच ५ ति ३ पंच ५ दुन्नि २ चउरो ४ य ।

पंच ५ य एगं १ एगं १, दस १० एय उत्तरगुणं २ च ४ ॥२॥

पण ५ पण ५ इग १ य तित्ति ३ य, एग १ चउरो ४ दुन्नि २ एक १ पण ५ पणगं ५ ।

परिणामेयरभेया, बोद्धव्वा सुद्धबुद्धिहि ॥३॥”

(१०५) भगवती (श. २५, उ. ४)

युगम	धर्म	अधर्म	आकाश	जीव	पुद्गल	काल
द्रव्यार्थे	१	१	१	४	४।३ २।१	४
प्रदेशार्थे	४	४	४	४	४	०
प्रदेशावगाढ	४	४	४	४	४	०
समयस्थिति	४	४	४	४	४	०

१. परिणामजीवमूर्ताः सप्रदेशा एकक्षेत्रक्रियाश्च । नित्यं कारणं कर्ता, सर्वगत इतरे हि चाप्रदेशाः ॥१॥

द्वे च एकं एकं पञ्च त्रि पञ्च त्रि, पञ्च द्वे चत्वारि च । पञ्च च एकं एकं दश एते उत्तरगुणाश्च ॥२॥

पञ्च पञ्च एकं त्रीणि च एकं चत्वारि द्वे एकं पञ्च पञ्च च । परिणामेतरभेदा बोद्धव्याः शुद्धबुद्धिभिः ॥३॥

(૧૦૪)

પરમાણુ, સંખ્યેય પ્રદેશ, અસંખ્યેયપ્રદેશ, અનંત પ્રદેશી સકંપ, નિષ્કંપ અલ્પબહુત્વ.

પરિણામ	જીવ	મૂર્ત	સપ્રદેશ	એક	અક્ષેત્રી	કિરિયા	નિત્ય	કારણ	કર્તા	સર્વ.
૨ ભેદ	૧	૧	૫	૩	૫	૨	૪	૫	૧	૧
જીવ, પુદ્ગલ પરિ- ણામી	જીવ ૧ એક જીવ ૧	મૂર્તવંત પુદ્ગલ ૧	ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, જીવ, પુદ્ગલ	ધર્મ, અધર્મ, આકાશ	ધર્મ, અધર્મ, પુદ્ગલ જીવ, કાલ	જીવ ૧, પુદ્ગલ ૨, એ ક્રિયાવંત	ધર્મ, અધર્મ, કાલ, આકાશ એ ૪ નિત્ય	ધર્મ, અધર્મ, આ- કાશ, કાલ, પુદ્ગલ	એક જીવ કર્તા	આકા- શ ૧
૪ અપ- રિણામ	અજીવ ૫	અમૂર્ત ૫	અપ્ર- દેશી ૧	અનેક ૩	ક્ષેત્રી ૧	અક્રિય ૪	અનિ- ત્ય ૨	અકા- રણ ૧	અ- કર્તા ૫	અસર્વ ગત ૫
ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, કાલ એ ૪ અપરિ.	ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, પુદ્ગલ કાલ,	ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, કાલ, જીવ	કાલ- દ્રવ્ય ૧	પુદ્ગલ ૧, કાલ ૨, જીવ ૩, એ અનેક	એક આકાશ- દ્રવ્ય	ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, કાલ એ ૪	જીવ ૧, પુદ્ગલ પર્યા. ૨ વિભાવ અપેક્ષા	જીવ એક અ- કારણ પુદ્.	ધર્મ, અધર્મ, આકાશ, કાલ, પુદ્.	ધર્મ, અધર્મ, જીવ, કાલ, પુદ્.

“પરિણામ ૧ જીવ ૨ મુક્તા ૩, સપણા ૪ એ ૫ ચિત્ત ૬ કિરિયા ૭ ય ।

નિચ્ચં ૮ કારણ ૯ કર્તા ૧૦, સર્વગય ૧૧ ઇયર હિ યપણા ૧૧॥

દુન્નિ ૨ ય એ ૧ એ ૧, પંચ ૫ તિ ૩ પંચ ૫ તિ ૩ પંચ ૫ દુન્નિ ૨ ચરો ૪ ય ।

પંચ ૫ ય એ ૧ એ ૧, દસ ૧૦ એય ઉત્તરુણ ૨ ચ ૪ ૧૨॥

પણ ૫ પળ ૫ ઇ ૧ ય તિન્નિ ૩ ય, એ ૧ ચરો ૪ દુન્નિ ૨ એક ૧ પળ ૫ પળાં ૫ ।

પરિણામેયરખેયા, બોદ્ધવ્વા સુદ્ધબુદ્ધિર્હિ ૧૩॥”

(૧૦૫) ભગવતી (શ૦ ૨૫, ઉ૦ ૪)

યુગ્મ	ધર્મ	અધર્મ	આકાશ	જીવ	પુદ્ગલ	કાલ
દ્રવ્યાર્થ	૧	૧	૧	૪	૪૩૨૧૧	૪
પ્રદેશાર્થ	૪	૪	૪	૪	૪	૦
પ્રદેશાવગાહ	૪	૪	૪	૪	૪	૦
સમયસ્થિતિ	૪	૪	૪	૪	૪	૦

૧. પરિણામજીવમૂર્ત: સપ્રદેશા એકક્ષેત્રક્રિયાશ્ચ । નિત્યં કારણં કર્તા, સર્વગત ઇતરે હિ ચાપ્રદેશા: ॥૧॥

દ્વે ચ એકં એકં પચ્ચ ત્રિ પચ્ચ ત્રિ, પચ્ચ દ્વે ચત્વારિ ચ । પચ્ચ ચ એકં એકં દશ એતે ઉત્તરુણાશ્ચ ॥૨॥

પચ્ચ પચ્ચ એકં ત્રીણિ ચ એકં ચત્વારિ દ્વે એકં પચ્ચ પચ્ચ ચ । પરિણામેતરખેદા બોદ્ધવ્વા: શુદ્ધબુદ્ધિભિ: ॥૩॥

युग्म	धर्म	अधर्म	आकाश	जीव	पुद्गल	काल
अल्प द्रव्यार्थे	१	१	१	३ अनंत गुण	५ अनंत गुण	७ अनंत गुण
बहुत्व प्रदेशार्थे	२ असंख्य	२ असंख्य	८ अनंत	४ असंख्य	६ असंख्य	०

(१०६)

१	धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकाय ३	द्रव्यार्थ	स्तोक
२	धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय २	पएस (प्रदेश)	असंख्य
३	जीवास्तिकाय १	द्रव्यार्थ	अनंत
४	जीवास्तिकाय १	पएस	असंख्य
५	पुद्गलास्तिकाय १	द्रव्यार्थ	अनंत
६	पुद्गलास्तिकाय १	पएस	असंख्य
७	काल	द्रव्यार्थ	अनंत
८	आकाशास्तिकाय १	प्रदेश	अनंत

अथ कालकी अल्पबहुत्व ६२ बोला

(१) सर्वसं स्तोक समयनो काल, (२) आवलिनो काल असंख्य गुण, (३) जघन्य अंतर्मुहूर्त १ समय अधिक, (४) जघन्य आयुबंधकाल संख्येय गुण, (५) उत्कृष्ट आयुबंधकाल संख्येय गुण, (६) जघन्य अपर्यायी एकेन्द्रिय न संख्येय, (७) उत्कृष्ट अपर्याप्त एकेन्द्रियनो विशेष, (८) पर्याप्त एकेन्द्रियनो जघन्य काल विशेष, (९) पर्याप्त निगोद उत्कृष्ट विशेष अधिक, (१०) उत्कृष्ट त्रसकायविरह सं०, (११) जघन्य अपर्याप्त बेइंद्रीनो विशेष०, (१२) उत्कृष्ट अपर्याप्त बेइंद्रीनो विशेष०, (१३) जघन्य पर्याप्त बेइंद्रीनो विशेष०, (१४) जघन्य तेइंद्री अपर्याप्त काल विशेष०, (१५) उत्कृष्ट अपर्याप्त तेइंद्रीनो विशेष०, (१६) जघन्य पर्याप्त तेइंद्रीनो विशेष०, (१७) उत्कृष्ट पर्याप्त चौरिंद्रीनो विशेष०, (१८) उत्कृष्ट अपर्याप्त चौरिंद्री विशेष०, (१९) जघन्य पर्याप्त चौरिंद्री विशेष०, (२०) जघन्य अपर्याप्त पंचेद्रीनो विशेष०, (२१) उत्कृष्ट अपर्याप्त पंचेद्रीनो विशेष०, (२२) जघन्य पर्याप्त पंचेद्रीनो विशेष०, (२३) उत्कृष्ट अंतर्मुहूर्त काल संख्येय, (२४) मुहूर्तनो काल समय १ अधिक विशेष, (२५) अहोरात्रनो काल संख्येय गुण, (२६) उत्कृष्ट तेउकायनी स्थिति सं०, (२७) पक्षनो काल संख्येय गुण, (२८) मासनो काल संख्येय गुण, (२९) तेइंद्रीनी उत्कृष्ट स्थिति विशेष०, (३०) ऋतुनो काल विशेष०, (३१) आयन वा चौरिंद्री उत्कृष्ट स्थिति सं०, (३२) वर्षनो काल संख्येय गुण, (३३) युगनो काल

યુગ્મ	ધર્મ	અધર્મ	આકાશ	જીવ	પુદ્ગલ	કાલ
અલ્પ દ્રવ્યાર્થે	૧	૧	૧	૩ અનંતગુણ	૫ અનંતગુણ	૭ અનંતગુણ
બહુત્વ પ્રદેશાર્થે	૨ અસં.	૨ અસં.	૮ અનંત	૪ અસંખ્ય	૬ અસંખ્ય	૦

(૧૦૬)

૧	ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય આકાશાસ્તિકાય ૩	દ્રવ્યાર્થે	સ્તોક
૨	ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય ૨	પએસ (પ્રદેશ)	અસંખ્ય
૩	જીવાસ્તિકાય ૧	દ્રવ્યાર્થ	અનંત
૪	જીવાસ્તિકાય ૧	પએસ (પ્રદેશ)	અસંખ્ય
૫	પુદ્ગલાસ્તિકાય ૧	દ્રવ્યાર્થ	અનંત
૬	પુદ્ગલાસ્તિકાય ૧	પએસ (પ્રદેશ)	અસંખ્ય
૭	કાલ	દ્રવ્યાર્થ	અનંત
૮	આકાશાસ્તિકાય ૧	પ્રદેશ	અનંત

હવે કાલના અલ્પબહુત્વ ૬૨ બોલ

(૧) સર્વથી ઓછો સમયનો કાલ, (૨) આવલિનો કાલ અસંખ્ય ગુણ, (૩) જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત ૧ સમય અધિક, (૪) જઘન્ય આયુર્બંધકાલ સંખ્યેય ગુણ, (૫) ઉત્કૃષ્ટ આયુર્બંધકાલ સંખ્યેય ગુણ, (૬) જઘન્ય અપર્યાયી એકેન્દ્રિય નો સંખ્યેય, (૭) ઉત્કૃષ્ટ અપર્યાયી એકેન્દ્રિયનો વિશેષ, (૮) પર્યાયી એકેન્દ્રિયનો જઘન્ય કાલ વિશેષ, (૯) પર્યાયી નિગોદ ઉત્કૃષ્ટ, વિશેષ અધિક, (૧૦) ઉત્કૃષ્ટ ત્રસકાયવિરહ સં. (૧૧) જઘન્ય અપર્યાયી બેઈંદ્રિયનો વિશેષ, (૧૨) ઉત્કૃષ્ટ અપર્યાયી બેઈંદ્રિયનો વિશેષ, (૧૩) જઘન્ય પર્યાયી બેઈંદ્રિયનો વિશેષ, (૧૪) જઘન્ય તેઈંદ્રી અપર્યાયી કાલ વિશેષ, (૧૫) ઉત્કૃષ્ટ અપર્યાયી તેઈંદ્રિયનો વિશેષ, (૧૬) જઘન્ય પર્યાયી તેઈંદ્રિયનો વિશેષ, (૧૭) ઉત્કૃષ્ટ પર્યાયી ચતુરિન્દ્રિયનો વિશેષ, (૧૮) ઉત્કૃષ્ટ અપર્યાયી ચતુરિન્દ્રિય. વિશેષ, (૧૯) જઘન્ય પર્યાયી ચતુરિન્દ્રિય વિશેષ, (૨૦) જઘન્ય અપર્યાયી પંચેન્દ્રિયનો વિશેષ, (૨૧) ઉત્કૃષ્ટ અપર્યાયી પંચેન્દ્રિયનો વિશેષ, (૨૨) જઘન્ય પર્યાયી પંચેન્દ્રિયનો વિશેષ, (૨૩) ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત કાલ સંખ્યેય, (૨૪) મુહૂર્તનો કાલ સમય ૧ અધિક વિશેષ, (૨૫) અહોરાત્રનો કાલ સંખ્યેય ગુણ, (૨૬) ઉત્કૃષ્ટ તેઉકાયની (તેજકાયની) સ્થિતિ સં., (૨૭) પક્ષનો કાલ સંખ્યેય ગુણ, (૨૮) માસનો કાલ સંખ્યેય ગુણ, (૨૯) તેઈંદ્રિયની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ વિશેષ, (૩૦) ઋતુનો કાલ વિશેષ, (૩૧) આયન વા ચતુરિન્દ્રિય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સં., (૩૨) વર્ષનો કાલ સંખ્યેય ગુણ, (૩૩) યુગનો કાલ સંખ્યેય

संख्येय गुण, (३४) बेइंद्री उत्कृष्ट स्थिति संख्येय, (३५) वायुकाय उत्कृष्ट स्थिति संख्येय, (३६) अप्काय उत्कृष्ट स्थिति संख्येय, (३७) वनस्पति उत्कृष्ट या देव, नरक जघन्य वि०, (३८) पृथ्वीकाय उत्कृष्ट स्थिति संख्येय, (३९) उद्धार पत्यनो असंख्य भाग संख्येय, (४०) उद्धार पत्यनो काल असंख्य गुण, (४१) उद्धार सागरनो काल संख्येय, (४२) जघन्य अद्धा पत्यका असंख्य भाग असंख्येय, (४३) उत्कृष्ट अद्धा पत्यका असंख्य भाग असंख्य, (४४) अद्धा पत्यनो काल असंख्य गुण, (४५) उत्कृष्ट मनुष्यनी कायस्थिति संख्येय, (४६) अद्धासागरनो काल संख्येय, (४७) उत्कृष्ट देव-नारक-स्थिति संख्येय, (४८) अवसर्पिणी उत्सर्पिणी काल सं०, (४९) क्षेत्र पत्यनो काल असंख्य गुण, (५०) क्षेत्रसागरनो काल संख्येय गुण, (५१) तेउनी उत्कृष्ट कायस्थिति विशेष०, (५२) वायुनी उत्कृष्ट कायस्थिति विशेष०, (५३) अप्नी उत्कृष्ट कायस्थिति विशेष०, (५४) पृथ्वीनी उत्कृष्ट कायस्थिति विशेष०, (५५) कार्मण पुद्गलपरावर्तन अनंत गुण, (५६) तैजस पुद्गल परावर्तन अनंत गुण, (५७) औदारिक पुद्गल परावर्तन अनंत, (५८) श्वासोच्छ्वास पुद्गल परावर्तन अनंत, (५९) वैक्रिय पुद्गलपरावर्तन अनंत गुण, (६०) वनस्पतिनी उत्कृष्ट कायस्थिति असंख्य, (६१) अतीत अद्धा अनंत गुण, (६२) अनागत अद्धा विशेष अधिक.

(१०७) द्रव्य ६, गुण चार २ एकेकना नित्य है

धर्म	अरूपी १	अचेतन २	अक्रिया ३	गतिसहाय ४
अधर्म	अरूपी १	अचेतन २	अक्रिया ३	स्थितिस्वभाव ४
आकाश	अरूपी १	अचेतन २	अक्रिया ३	अवगाहदान ४
काल	अरूपी १	अचेतन २	अक्रिया ३	वर्तमान व जीर्ण ४
पुद्गल	रूपी १	अचेतन २	सक्रिय ३	पूरण-गलन ४
जीव	अनंत ज्ञान १	अनंत दर्शन २	अनंत चारित्र ३	अनंत वीर्य ४

(१०८) पर्याय षट् द्रव्यना चार चार

धर्म १	स्कंध नित्य	देश अनित्य	प्रदेश अनित्य	अगुरुलघु
अधर्म २	स्कंध नित्य	देश अनित्य	प्रदेश अनित्य	अगुरुलघु
आकाश ३	स्कंध नित्य	देश अनित्य	प्रदेश अनित्य	अगुरुलघु
काल ४	अतीत	अनागत	वर्तमान	अगुरुलघु
पुद्गल ५	वर्ण	गन्ध	रस	स्पर्श
जीव ६	गुरु	लघु	अगुरुलघु	अव्याबाध

पुद्गलका वर्ण आदि, धर्म अगुरुलघु पर्याय.

ગુણ, (૩૪) બેઈન્દ્રિય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સંખ્યેય, (૩૫) વાયુકાય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સંખ્યે, (૩૬) અપ્કાય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સંખ્યેય, (૩૭) વનસ્પતિ ઉત્કૃષ્ટ અથવા દેવ, નરક જઘન્ય વિં (૩૮) પૃથ્વીકાય ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સંખ્યેય, (૩૯) ઉદ્ધાર પલ્લવનો અસંખ્ય ભાગ સંખ્યેય, (૪૦) ઉદ્ધાર પલ્લવનો કાલ અસંખ્ય ગુણ, (૪૧) ઉદ્ધાર સાગરનો કાલ સંખ્યેય, (૪૨) જઘન્ય અદ્ધા પલ્લવનો અસંખ્ય ભાગ અસંખ્યેય, (૪૩) ઉત્કૃષ્ટ અદ્ધા પલ્લવનો અસંખ્ય ભાગ અસંખ્ય, (૪૪) અદ્ધા પલ્લવનો કાલ અસંખ્ય ગુણ, (૪૫) ઉત્કૃષ્ટ મનુષ્યની કાયસ્થિતિ સંખ્યેય, (૪૬) અદ્ધા સાગરનો કાલ સંખ્યેય, (૪૭) ઉત્કૃષ્ટ દેવ-નારક સ્થિતિ સંખ્યેય, (૪૮) અવસર્પિણી ઉત્સર્પિણી કાલ સં, (૪૯) ક્ષેત્ર પલ્લવનો કાલ અસંખ્ય ગુણ, (૫૦) ક્ષેત્રસાગરનો કાલ સંખ્યેય ગુણ, (૫૧) તેઉ (તેજ)ની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ વિશેષ, (૫૨) વાયુની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ વિશેષ, (૫૩) અપ્ની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ વિશેષ, (૫૪) પૃથ્વીની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ વિશેષ, (૫૫) કાર્મણ પુદ્ગલપરાવર્તન અનંત ગુણ, (૫૬) તૈજસ પુદ્ગલ પરાવર્તન અનંત ગુણ, (૫૭) ઔદારિક પુદ્ગલ પરાવર્તન અનંત, (૫૮) શ્વાસોચ્શ્વાસ પુદ્ગલ પરાવર્તન અનંત, (૫૯) વૈક્રિય પુદ્ગલપરાવર્તન અનંત ગુણ, (૬૦) વનસ્પતિની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ અસંખ્ય, (૬૧) અતીત અદ્ધા અનંત ગુણ, (૬૨) અનાગત અદ્ધા વિશેષ અધિક.

(૧૦૭) દ્રવ્ય ૬, એકેકના ૪-૪ ગુણ નિત્ય છે.

ધર્મ	અરૂપી ૧	અચેતન ૨	અક્રિયા ૩	ગતિસહાય ૪
અધર્મ	અરૂપી ૧	અચેતન ૨	અક્રિયા ૩	સ્થિતિસ્વભાવ ૪
આકાશ	અરૂપી ૧	અચેતન ૨	અક્રિયા ૩	અવગાહદાન ૪
કાલ	અરૂપી ૧	અચેતન ૨	અક્રિયા ૩	વર્તમાન અને જીર્ણ ૪
પુદ્ગલ	રૂપી ૧	અચેતન ૨	સક્રિય ૩	પૂરણગલન ૪
જીવ	અનંત જ્ઞાન ૧	અનંત દર્શન ૨	અનંત ચારિત્ર ૩	અનંતવીર્ય ૪

(૧૦૮) ષટ્ દ્રવ્યના ચાર-ચાર પર્યાય

ધર્મ ૧	સ્કંધ નિત્ય	દેશ અનિત્ય	પ્રદેશ અનિત્ય	અગુરુલઘુ
અધર્મ ૨	સ્કંધ નિત્ય	દેશ અનિત્ય	પ્રદેશ અનિત્ય	અગુરુલઘુ
આકાશ ૩	સ્કંધ નિત્ય	દેશ અનિત્ય	પ્રદેશ અનિત્ય	અગુરુલઘુ
કાલ ૪	અતીત	અનાગત	વર્તમાન	અગુરુલઘુ
પુદ્ગલ ૫	વર્ણ	ગન્ધ	રસ	સ્પર્શ
જીવ ૬	ગુરુ	લઘુ	અગુરુલઘુ	અવ્યાબાધ

પુદ્ગલનો વર્ણ આદિ, ધર્મ અગુરુલઘુ પર્યાય.

(१०९) पुद्गलयंत्रं भगवती (श० २०, उ० ४)

	वर्ण	गन्ध	रस	स्पर्श	संस्थान	भंग
परमाणु	५	२	५	४	१	२००
२ प्रदेश	१५	३	१५	९	२	
३ प्रदेश	४५	५	४५	- २५	३	
४ प्रदेश	९०	६	९०	३६	४	
५ प्रदेश	१४१	६	१४१	३६	५	
६ प्रदेश	१८६	६	१८६	३६	५	
७ प्रदेश	२१६	६	२१६	३६	५	
८ प्रदेश	२३१	६	२३१	३६	५	
९ प्रदेश	२३६	६	२३६	३६	५	
१० प्रदेश	२३७	६	२३७	३६	५	
२० प्रदेश	२३७	६	२३७	३६	६	

(११०) भगवती शते ८ उद्देशे १ मे पुद्गलयंत्र

पुद्गल	प्रयोगपरिणत	मीसा (मिश्र)	विस्त्रसा
अल्पबहुत्व	१ स्तोक	२ अनंत गुणा	३ अनंत गुणा

जीवे ग्रह्या 'प्रयोग,' सा जीवने तज्या परिणामांतरे परिणम्या नही ते 'मीसा,' स्वभावे परिणम्या अभ्रवत् ते 'विस्त्रसा,' एवम् ३.

नरक ७, भवनपति १०, व्यंतर ८, ज्योतिषी ५, देवलोक २६, सूक्ष्म ५, स्थावर बादर ५, बेइंद्री १, तेइंद्री १, चौरिंद्री १, असंज्ञी पंचेंद्री ५, संज्ञी पंचेंद्री तिर्यच ५, असंज्ञी मनुष्य १, संज्ञी मनुष्य १, एवं सर्व ८१, ए प्रथम दंडक. इनकूं अपर्याप्तसे गुण्या ८१, पर्याप्त अपर्याप्त १६१, शरीरसे गुण्या ४९१, जीवेंद्रीसे गुण्या ७१३, शरीरेंद्रीसे गुण्या २१७५. १६१ कूं पांच वर्ण, दो गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थानसे गुण्या ४०२५, ४९१. कूं इन पचीससे गुण्या ११६३१ (१२२७५ ?), ७१३ कूं इन वर्ण आदि २५ से गुण्या १७८२५, २१७५ कूं इन २५ से गुण्या ५१५२३ (५४३७५ ?).

इति आत्मरामसंकलता(ना ?) यां अजीवतत्त्वं द्वितीयं संपूर्ण ॥

(૧૦૯) પુદ્ગલયંત્ર ભગવતી (શ૦ ૨૦, ઉ૦ ૪)

	વર્ષ	ગન્ધ	રસ	સ્પર્શ	સંસ્થાન	ભંગ
પરમાણુ	૫	૨	૫	૪	૧	૨૦૦
૨ પ્રદેશ	૧૫	૩	૧૫	૯	૨	
૩ પ્રદેશ	૪૫	૫	૪૫	૨૫	૩	
૪ પ્રદેશ	૯૦	૬	૯૦	૩૬	૪	
૫ પ્રદેશ	૧૪૧	૬	૧૪૧	૩૬	૫	
૬ પ્રદેશ	૧૮૬	૬	૧૮૬	૩૬	૫	
૭ પ્રદેશ	૨૧૬	૬	૨૧૬	૩૬	૫	
૮ પ્રદેશ	૨૩૧	૬	૨૩૧	૩૬	૫	
૯ પ્રદેશ	૨૩૬	૬	૨૩૬	૩૬	૫	
૧૦ પ્રદેશ	૨૩૭	૬	૨૩૭	૩૬	૫	
૧૧ પ્રદેશ	૨૩૭	૬	૨૩૭	૩૬	૬	

(૧૧૦) ભગવતી શ૦ ૮ ઉદ્દેશે ૧ લું પુદ્ગલયંત્ર

પુદ્ગલ	પ્રયોગપરિણત	મીસા (મિશ્ર)	વિઘ્નસા
અલ્પબહુત્વ	૧ સ્તોક	૨ અનંત ગુણા	૩ અનંત ગુણા

જીવે ગ્રહેલાં તે ‘પ્રયોગ’, જીવે તજેલા પરિણામાંતરે પરિણમ્યાં નહીં તે ‘મીસા’, સ્વભાવે પરિણમ્યા અભવત્ તે વિઘ્નસા એમ ૩.

નરક ૭, ભવનપતિ ૧૦, વ્યંતર ૮, જ્યોતિષી ૫, દેવલોક ૨૬, સૂક્ષ્મ ૫, સ્થાવર બાદર ૫, બેઈંદ્રિય ૧, તેઈંદ્રિય ૧, ચતુરિન્દ્રિય ૧, અસંજી પંચેંદ્રિય ૫, સંજી પંચેંદ્રિય તિર્યચ ૫, અસંજી મનુષ્ય ૧, સંજી મનુષ્ય ૧, એમ બધાં ૮૧, એ પ્રથમ દંડક, એને અપર્યામિથી ગુણતાં ૮૧, અપર્યામિ અપર્યામિ ૧૬૧, શરીરથી ગુણતાં ૪૮૧, જીવેંદ્રિયથી ગુણતાં ૭૧૩, શરીરેંદ્રિયથી ગુણતાં ૨૧૭૫. ૧૬૧ને પાંચ વર્ષ, બે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ સ્પર્શ, પાંચ સંસ્થાનથી ગુણતાં ૪૦૨૫, ૪૮૧ ને આ પચીસથી ગુણતાં ૧૧૬૩૧ (૧૨૨૭૫?), ૭૧૩ સાથે આ વર્ષ આદિ ૨૫થી ગુણતાં ૧૭૮૨૫, ૨૧૭૫ સાથે ૨૫થી ગુણતાં ૫૧૫૨૩ (૫૪૩૭૫?).

આ રીતે બીજું અજીવ-તત્ત્વ પૂર્ણ થાય છે.

अहं नमः ॥ अथ 'पुण्य' तत्त्व लिख्यते—

नव प्रकारे बांधे पुण्य, ४२ प्रकारे भोगवे. सातवेदनीय १, देव २, मनुष्य ३ तीर्थचना आयु ४, देवगति ५, मनुष्यगति ६, पंचेन्द्रिय ७, औदारीक ८, वैक्रिय ९, आहारक १०, तैजस ११, कर्मण शरीर १२, तीन अंगोपांग १५, वज्रऋषभनाराच संहनन १६, समचतुरस्र संस्थान १७, शुभ वर्ण १८, गंध १९, रस २०, स्पर्श २१, देव-आनुपूर्वी-२२, मनुष्य-आनुपूर्वी २३, प्रशस्त खगति २४, पराघात २५, उच्छ्वास २६, आतप २७, उद्द्योत २८, अगुरुलघु २९, तीर्थकर ३०, निर्माण ३१, त्रस ३२, बादर ३३, पर्याप्त ३४, प्रत्येक ३५, स्थिर ३६, शुभ ३७, सौभाग्य (सुभग) ३८, सुस्वर ३९, आदेय ४०, यशकीर्ति ४१, उच्च गोत्र ४२, ए प्रकारे पुण्य भोगवे.

अथ उत्कृष्ट पुण्य प्रकृतित्वान् तीर्थकर महाराजका समवसरणस्वरूप लिख्यते—

“मुणि वेमाणिया देवि साहुणि ठंति अगिकोणंमि ।

जोइसिय भवणवितर देवीओ हुंति नेरईए ॥१॥

भवणवणजोइदेवा वायव्ये कप्पवासिणो अमरा ।

नरनारीओ ईसाणे पुव्वाइसु पविसिउं ठंति ॥२॥

द्वादश परिषत् नाम—

“उसभस्स तिन्नि गाऊ बत्तीस धनुणि वद्धमाणस्स ।

सेसजिणाण असोगो देहाउ दुवालसगुणो य ॥१॥

किंकिलि कुसुमवुट्ठी दिव्वजुणि चामरासणाइं ।

भामंडल य छत्त भेरी जिणिंद (? जयंति) जिणपाडिहेराइं ॥२॥

दप्पण भद्दासण वद्धमाण वरकलस मच्छ सिरिवच्छ ।

सत्थिय नंदावत्तो विविहा अट्ट मंगल्ला ॥३॥

समवसरण अढाइ कोस धरतीसे ऊंचा जानना अंबरे । मध्यमे मणीपीठको [के] उपरि आसन चार है. तीन चारो ही सिंहासनाके उपरि अशोक वृक्ष छाया करता है. पूर्वके सिंहासन उपरि तीर्थकर त्रैलोक्यपूज्य परम देव विराजमान होय है. अने अन्य सिंहांसन तीन उपरि भगवान् सरीषे(खे) तीन रूप व्यंतर देवता बनाय कर स्थापन करते हैं. सो भगवान्की अतिशय करी भगवान् सदृश दिखलाइ देते हे. ऐसा मालूम होवे है जानो एह भगवान् ही उपदेश देते हैं. हे

१. मुनयो वैमानिका देव्यः साध्यस्तिष्ठन्ति अग्निकोणे । ज्योतिष्कभवन (पति) व्यन्तरदेव्या भवन्ति नैऋत्ये ॥

भवनवनज्योतिर्देवा वायव्ये कल्पवासिनोऽमराः । नरनार्य ईशाने पूर्वादिषु प्रविश्य तिष्ठन्ति ॥

ऋषभस्य त्रीणि गव्यूतानि द्वात्रिंशद् धनूंषि वर्धमानस्य । शेषजिनानामशोको देहाद् द्वादशगुणश्च ॥

कङ्कल्लिः कुसुमवृष्टिर्दिव्यध्वनिश्चामरासनानि । भामण्डलं च छत्रं भेरी जिनेन्द्र ! जिनप्रातिहार्याणि ।

दर्पणो भद्रासनं वर्धमानं वरकलशं भस्त्र्यः श्रीवत्सः । स्वस्तिको नन्दावर्तो विविधानि खलु मङ्गलानि ॥

હવે ‘પુણ્ય’ તત્ત્વ લખે છે :—

નવ પ્રકારે પુણ્ય બંધાય, ૪૨ પ્રકારે ભોગવાય, સાતાવેદનીય ૧, દેવ ૨, મનુષ્ય ૩, તિર્યંચના આયુ ૪, દેવગતિ ૫, મનુષ્યગતિ ૬, પંચેન્દ્રિય ૭, ઔદારીક ૮, વૈક્રિય ૯, આહારક ૧૦, તૈજસ ૧૧, કાર્મણ શરીર ૧૨, ત્રણ અંગોપાંગ ૧૫, વજ્રઋષભનારાય સંઘયણ ૧૬, સમયતુરંત્ર સંસ્થાન ૧૭, શુભ વર્ણ ૧૮, ગંધ ૧૯, રસ ૨૦, સ્પર્શ ૨૧, દેવ-આનુપૂર્વી ૨૨, મનુષ્ય-આનુપૂર્વી ૨૩, પ્રશસ્ત વિહાયોગતિ ૨૪, પરાઘાત ૨૫, ઉચ્ચવાસ ૨૬, આતપ ૨૭, ઉદ્યોત ૨૮, અગુરુલઘુ ૨૯, તીર્થંકર ૩૦, નિર્માણ ૩૧, ત્રસ ૩૨, બાદર ૩૩, પર્યાપ્ત ૩૪, પ્રત્યેક ૩૫, સ્થિર ૩૬, શુભ ૩૭, સૌભાગ્ય (સુભગ) ૩૮, સુસ્વર ૩૯, આદેય ૪૦, યશકીર્તિ ૪૧, ઉચ્ચ ગોત્ર-૪૨ એ પ્રકારે પુણ્ય ભોગવાય.

હવે ઉત્કૃષ્ટ પુણ્ય પ્રકૃતિવાનું તીર્થંકર મહારાજનું સમવસરણસ્વરૂપ લખે છે.

“મુણિ વેમાણિયા દેવિ સાહુણિ ઠંતિ અગ્નિકોણમિ ।

જોડ સિય ભવણ વિંતર દેવીઓ હુંતિ નેરૂંદ ॥૧॥

ભવણવળજોડેદેવા વાયવ્યે કલ્પવાસિણો અમરા ।

નરનારીઓ રૂંસાણે પુલ્વાઇસુ પવિસિડં ઠંતિ ॥૨॥

દ્વાદશ પર્ષદાના નામ—

“સમભસ્સ તિત્તિ ગારુ બત્તીસ ધનુણિ વદ્ધમાણસ્સ ।

સેસજિણાણ અસોગો દેહાડ દુવાલસગુણો ય ॥૧॥

કિંકિલ્લિ કુસુમવુદ્ધી દિવ્વજુણિ ચામરાસણાં ।

ભામંડલ ય છત્ત ભેરી જિણિંદ (? જયંતિ) જિણપાડિહેરાં ॥૨॥

દપ્પણ ભદ્રાસણ વદ્ધમાણ વરકલસ મચ્છ સિરિવચ્છ ।

સત્થિય નંદાવત્તો વિવિહા અદ્ધ મંગલ્લા ॥૩॥

સમવસરણ અઢી કોસ ધરતીથી ઊંચુ અકાશમાં જાણવું. મધ્યમાં મણીપીઠની ઉપર ચાર આસન છે, તે ચારેય સિંહાસન ઉપર અશોક વૃક્ષ છાયા કરે છે. પૂર્વના સિંહાસન ઉપર તીર્થંકર ત્રૈલોક્યપૂજ્ય પરમદેવ બિરાજમાન હોય છે અને અન્ય ત્રણ સિંહાસન ઉપર ભગવાન સરખા ત્રણ રૂપ વ્યંતર દેવતા બનાવીને સ્થાપન કરે છે. તે ભગવાનના અતિશયે કરી ભગવાન સદૃશ દેખાય છે. એમ જણાય છે, જાણે એ ભગવાન જ ઉપદેશ

૧. મુનયો વૈમાનિકા દેવ્યઃ સાધ્વ્યસ્તિષ્ઠન્તિ અગ્નિકોણે । જ્યોતિષ્કભવન (પતિ) વ્યન્તરદેવ્યા ભવન્તિ નૈઋત્યે ॥

ભવનવનજ્યોતિર્દેવા વાયવ્યે કલ્પવાસિનોઽમરાઃ । નરનાર્ય રૂંસાણે પૂર્વાદિષુ પ્રવિશ્ય તિષ્ઠન્તિ ॥

ઋષભસ્ય ત્રીણિ ગવ્યૂતાનિ દ્વાત્રિંશદ્ ધનૂંષિ વર્ધમાનસ્ય । શેષજિનાનામશોકો દેહાદ્ દ્વાદશગુણ શ્ચ ॥

કલ્કેલિઃ કુસુમવૃદ્ધિર્દિવ્યધ્વનિશ્ચામરાસનાનિ । ભામણ્ડલં ચ છત્રં ભેરી જિનેન્દ્ર ! જિનપ્રતિહાર્યાણિ ।

દર્પણો ભદ્રાસનં વર્ધમાનં વરકલશં મત્સ્યઃ શ્રીવત્સઃ । સ્વસ્તિકો નન્દાવર્તો વિવિધાનિ ચલુ મઙ્ગલાનિ ॥

नाथ ! मेरी एह प्रार्थना है जो सचमुच आपका समवसरण देखूं भक्ति संयुक्त पदपंकज स्पर्श
मस्तकेन. (१११) (चक्री आदि संबंधी माहिती)

चक्री- नाम	पिता- नाम	माता- नाम	कुमा- रकाल	मंड- लिक- काल	विज- येसा	षट्- खंड- राज्य	दीक्षा- काल	पूर्व- जन्म- नाम	पूर्व- जन्म- नगरी	आग- ति आया	गति गया	आयु	अव- गाह	नगरी- नाम
१ भरत	ऋषभ- देव	सुमं- गला	पूर्व ७७ लाख	वर्ष १०००	६० हजार वर्ष	पूर्व ६ लाख ६० हजार वर्ष न्यून	पूर्व १ लाख	बाहु	पुंड- रीकि- णी	सर्वा- र्थ- सिद्ध	मो- क्ष	पूर्व ८४ लक्ष	५०० धनु	विनी- ता
२ सगर	सुमति राजा	यश- वती	पूर्व ५०० सहस्र	वर्ष ५० हजार	३० हजार वर्ष	३० हजार वर्ष न्यून वर्ष ७० लाख	पूर्व १ लाख	विज- य राजा	पृ- थ्वी- पुर	विज- य विमान	मो- क्ष	पूर्व ७२ लक्ष	४५० धनु	अयो- ध्या
३ मध- वा	समुद्र- विजय	सुभ- द्रा	२५ हजार वर्ष	वर्ष २५ हजार	१० हजार वर्ष	वर्ष ३ लाख ९० हजार	५० हजार वर्ष	शि- शिभ राट्	पुंड- रीकि- णी	त्रैवे- यक	देव- लोक ३	वर्ष ५ लाख	४२॥ धनु	श्राव- स्ती
४ सन- त कुमार	अश्व- सेन राट्	सह- देवी	वर्ष ५० हजार	वर्ष ५० हजार	१० हजार वर्ष	वर्ष ९० हजार	१ लाख वर्ष	मरु- राजा	महा- पुरी	सौधर्म १	देव- लोक ३	वर्ष ३ लाख	४१॥ धनु	हस्ति- नापुर
५ शांति- नाथ	विश्व- सेन राट्	अचि- र	वर्ष २५ हजार	वर्ष २५ हजार	वर्ष ८००	वर्ष २४२- ००	वर्ष २५ हजार	मेघ- रथ राजा	पुंड- री- किणी	सर्वा- र्थ सिद्ध	मो- क्ष	वर्ष १ लाख	४० धनु	गज- पुर
६ कुंथु- नाथ	सूरसेन राट्	श्री- राणी	२३७- ५० वर्ष	वर्ष २३७- ५०	वर्ष ६००	वर्ष २३१- ५०	वर्ष २३७- ५०	सिंह- रथ राजा	सु- सीमा	सर्वा- र्थ सिद्ध	मो- क्ष	वर्ष ९५ सहस्र	३५ धनु	गज- पुर
७ अर- नाथ	सुदर्शन	देवी राणी	वर्ष २१ हजार	वर्ष २१ हजार	वर्ष ४००	वर्ष २०६- ००	वर्ष २१ हजार	धन- पति राट्	क्षेम- पुरी	अप- राजि- त	मो- क्ष	वर्ष ८४ सहस्र	३० धनु	गज- पुर
८ सुभूम	कीर्ति- वीर्य	तारा- राणी	वर्ष ५ हजार	वर्ष ५ हजार	वर्ष ५००	वर्ष ४९५- ००	दीक्षा नही	कैना- भ राजा	धन- पुरी	जयंत विमा- न	७ मी नरक	वर्ष ६० सहस्र	२८ धनु	गज- पुर
९ महा- पद्म	पद्मो- त्तर राजा	ज (ज्वा) लादेवी	वर्ष ५००	वर्ष ५००	वर्ष ३००	वर्ष १८७- ००	वर्ष १० हजार	वित- हु राजा	बी- त शोका	अच्यु- तेन्द्र	मो- क्ष	वर्ष ३० सहस्र	२० धनु	हस्ति- नापुर

१. मस्तक वडे ।

२-१२. आ तेमज बीजां पण केटलांक नामो त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरित्रथी जुदां पडे छे ते विचारणीय छे ।

આપે છે. હે નાથ ! મારી આ પ્રાર્થના છે કે ખરેખર આપનું સમવસરણ જોડ ભક્તિ સંયુક્ત મસ્તક વડે ચરણકમલનો સ્પર્શ કરું. (૧૧૧) (ચક્રી આદિ સંબંધી માહિતી)

ચક્રી નામ	પિતા-નામ	માતા-નામ	કુમારકાલ	મંડલિક-કાલ	વિજયેસા	ષ્ટ-ખંડ રાજ્ય	દીક્ષા-કાલ	પૂર્વ-જન્મ નામ	પૂર્વ-જન્મ-નગરી	આગતિ આયા	ગતિ ગયા	આયુ	અવગાહ	નગરી નામ
૧ ભરત	ઋષભ-દેવ	સુમંગલા	પૂર્વ ૭૭ લાખ	વર્ષ ૧૦૦૦	૬૦ હજાર વર્ષ	પૂર્વ ૬ લાખ ૬૦ હજાર વર્ષ ન્યૂન	પૂર્વ ૧ લાખ	બાહુ	પુંડરી-કિણી	સર્વાર્થ-સિદ્ધ	મોક્ષ	પૂર્વ ૮૪ લક્ષ	૧૦૦ ધનુ	વિનીતા
૨ સગર	સુમતિ રાજા	યશવતી	પૂર્વ ૫૦૦ હજાર	વર્ષ ૫૦ હજાર	૩૦ હજાર વર્ષ	૩૦ હજાર ન્યૂન વર્ષ ૭૦ લાખ	પૂર્વ ૧ લાખ	વિજય રાજા	પૃથ્વી-પુર	વિજય વિમાન	મોક્ષ	પૂર્વ ૭૨ લક્ષ	૪૫૦ ધનુ	અયોધ્યા
૩ મધવા	સમુદ્ર-વિજય	સુભદ્રા	૨૫ હજાર વર્ષ	વર્ષ ૨૫ હજાર	૧૦ હજાર વર્ષ	વર્ષ ૩ લાખ ૮૦ હજાર	૫૦ હજાર વર્ષ	શિશિલ રાદ્ર	પુંડરી-કિણી	ઐવે-યક	દેવલોક ૩	વર્ષ ૫ લાખ	૪૨૧ ધનુ	શ્રાવસ્તી
૪ સનત કુમાર	અશ્વ-સેન રાદ્ર	સહદેવી	વર્ષ ૫૦ હજાર	વર્ષ ૫૦ હજાર	૧૦ હજાર વર્ષ	વર્ષ ૮૦ હજાર	૧ લાખ વર્ષ	અરુ-રાજા	મહા-પુરી	સૌધર્મ-૧	દેવલોક ૩	વર્ષ ૩ લાખ	૪૧૧ ધનુ	હસ્તિના પુર
૫ શાંતિ નાથ	વિશ્વ-સેન રાદ્ર	અશિ-રા	વર્ષ ૨૫ હજાર	વર્ષ ૨૫ હજાર	વર્ષ ૮૦૦	વર્ષ ૨૪૨-૦૦	વર્ષ ૨૫ હજાર	મેઘ-૨થ રાજા	પુંડરી-કિણી	સર્વાર્થ-સિદ્ધ	મોક્ષ	વર્ષ ૧ લાખ	૪૦ ધનુ	ગજપુર
૬ કુંથુ નાથ	સૂરસેન રાદ્ર	શ્રી-રાણી	૨૩૭-૫૦ વર્ષ	વર્ષ ૨૩૭-૫૦	વર્ષ ૬૦૦	વર્ષ ૨૩૧-૫૦	વર્ષ ૨૩૭-૫૦	સિંહ-૨થ રાજા	સુસી-મા	,,	,,	વર્ષ ૮૫ સહ.	૩૫ ધનુ	,,
૭ અર નાથ	સુદર્શન	દેવી રાણી	વર્ષ ૨૧ હજાર	વર્ષ ૨૧ હજાર	વર્ષ ૪૦૦	વર્ષ ૨૦૬-૦૦	વર્ષ ૨૧ હજાર	ધન-પતિ રાદ્ર	ક્ષેમ-પુરી	અપ-રાજિત	મોક્ષ	વર્ષ ૮૪ હજાર	૩૦ ધનુ	,,
૮ સુભૂમ	કીર્તિ-વીર્ય	તારા-રાણી	વર્ષ ૫ હજાર	વર્ષ ૫ હજાર	વર્ષ ૫૦૦	વર્ષ ૪૮૫-૦૦	દીક્ષા નથી	કૃત્તિ-રાજા	ધન-પુરી	જયંત વિમાન	૭ મી નરક	વર્ષ ૬૦ સહ.	૨૮ ધનુ	,,
૯ મહા-પદ્મ	પદ્મોત્તર રાજા	જ (જવા) લાદેવી	વર્ષ ૫૦૦	વર્ષ ૫૦૦	વર્ષ ૩૦૦	વર્ષ ૧૮૭-૦૦	વર્ષ ૧૦ હજાર	વિ-તહુ રાજા	લી-શોકા	અચ્યુ-તેન્દ્ર	મોક્ષ	વર્ષ ૩૦ સહ.	૨૦ ધનુ	હસ્તિનાપુર

૧-૧૧. આ તેમજ બીજાં પણ કેટલાક નામો ત્રિપરિશલાકાપુરુષચરિત્રથી જુદાં પડે છે તે વિચારણીય છે.

१० हरि- षेण	महा- हरि	मोरा राणी	वर्ष ३२५	वर्ष ३२५	वर्ष १५०	वर्ष ८८५०	वर्ष ३५०	महे- न्द्र रट्	वि- जय पुरु	सनत्- कुमार ३	मो- क्ष	वर्ष १० सहस्र	१५ धनु	कंपि- लपुर
११ जय	विजय राजा	विप्रा राणी	वर्ष ३००	वर्ष ३००	वर्ष १००	वर्ष १९००	वर्ष ४००	अभि- त रट्	राज- पुर	महा- शुक्र	मो- क्ष	वर्ष ३ सहस्र	१२ धनु	राज- गृह
१२ ब्रह्म- दत्त	ब्रह्मभूत राजा	चूल- णी	वर्ष २८	वर्ष ५६	वर्ष १६	वर्ष ६००	दीक्षा नही	संभू- तजी	काशी	सौ- धर्म	७ मी नरक	वर्ष ७००	७ धनु	कंपि- लपुर

९ वासुदेव	त्रिपृष्ठ	द्विपृष्ठ	स्वयंभू	पुरुषो- त्तम	पुरुष- सिंह	पुरुषपुं- डरीक	दत्त	नारायण लक्ष्मण	कृष्ण
पूर्व भव नाम	विश्व- भूति	पर्वत	धन- मित्र	समुद्र- दत्त	सैवाल	प्रिय मित्र	ललित- मित्र	पुनर्वसु	गंगदत्त
पूर्व भव आचार्य	संभूति	सुभद्र	सुदर्शन	श्रेयांस	कृष्ण	गंगदत्त	सागर- समित	समुद्र	द्रुमसेन
निदान नगर	मथुरा	कनक- वस्तु०	श्रावस्ती	श्रा- वस्ती	राजगृह	काकंदी	मिथिला	काशी	हस्तिना- पुर
पिता नाम	प्रजापति	ब्रह्मा	रुद्र	सौम्य	शिव	महाशिर	अग्नि- शिख	दशरथ	वासुदेव
माता नाम	मृगावती	उमा	पृथ्वी	सीता	अमृता	लक्ष्मी	शेषमति	कैकयी सुमित्रा	देवकी
अवगाहना-धनु	८०	७०	६०	५०	४५	२९	२६	१६	१०
गति-नरक	सातमी	छठी	छठी	छठी	छठी	छठी	पांचमी	चौथी	त्रीजी
आयु-वर्ष	८४ लक्ष	७२ लक्ष	६० लक्ष	३० लक्ष	१० लक्ष	६५ सहस्र	५६ हजार	१२ सहस्र	१ सहस्र

९ प्रतिवासुदेव	अश्व- ग्रीव	[मे]ता- रक	मेरक	मधुकै- सव(टभ)	निसुंभ	बल	प्रह्लाद	रावण	जरा- सिंध

९ बलदेव	अचल	विजय	भद्र	सुप्रभ	सुदर्शन	आनंद	नंदन	पद्म रामचंद्र	राम बलभद्र
पूर्व भव नाम	विश्व- नंदी	सु- बुद्धि	सागर- दत्त	अशोक	वराह ललित	वराह	धर्म सेन	अपरा- जित	ललि- तांग

૧૦ હરિ- શેષ	મહા- હરિ	મોરા રાણી	વર્ષ ૩૨૫	વર્ષ ૩૨૫	વર્ષ ૧૫૦	વર્ષ ૮૮- ૫૦	વર્ષ ૩૫૦	મહે- ન્દ્ર રાટ્ર	વિ- જય પુર	સનત્- કુમાર ૩	મો- ક્ષ	વર્ષ ૧૦ સહસ્ર	૧૫ ધનુ	કંપિ- લપુર
૧૧ જય	વિજય રાજા	વિપ્રા રાણી	વર્ષ ૩૦૦	વર્ષ ૩૦૦	વર્ષ ૧૦૦	વર્ષ ૧૮- ૦૦	વર્ષ ૪૦૦	અભિ- ત રાટ્ર	રાજ પુર	મહા- શુક	મો- ક્ષ	વર્ષ ૩ સહસ્ર	૧૨ ધનુ	રાજ- ગૃહ
૧૨ બ્રહ્મ- દત્ત	બ્રહ્મ. રાજા	ચૂલ- ણી	વર્ષ ૨૮	વર્ષ ૫૬	વર્ષ ૧૬	વર્ષ ૬૦૦	દીક્ષા નહી	સંભૂ- તિજી	કાશી	સૌ- ધર્મ	૭મી નરક	વર્ષ ૭૦૦	૭ ધનુ	કંપિ- લપુર

૯ વાસુદેવ	ત્રિપૃષ્ઠ	દ્વિપૃષ્ઠ	સ્વયંભૂ	પુરુષો- ત્તમ	પુરુષ- સિંહ	પુરુષ- પુંડરીક	દત્ત	નારાયણ લક્ષ્મણ	કૃષ્ણ
પૂર્વ ભવ નામ	વિશ્વ- ભૂતિ	પર્વત	ધન મિત્ર	સમુદ્ર- દત્ત	સૈવાલ	પ્રિય મિત્ર	લલિત- મિત્ર	પુનર્વસુ	ગંગદત્ત
પૂર્વ ભવ આચાર્ય	સંભૂતિ	સુભદ્ર	સુદર્શન	શ્રેયાંસ	કૃષ્ણ	ગંગ- દત્ત	સાગર- સમિત	સમુદ્ર	દ્રુમસેન
નિદાન નગર	મથુરા	કનક- વસ્તુપુર	શ્રાવસ્તી	શ્રા- વસ્તી	રાજ- ગૃહ	કા- કંદી	મિથિલા	કાશી	હસ્તિના- પુર
પિતા નામ	પ્રજા- પતિ	બ્રહ્મા	રુદ્ર	સૌમ્ય	શિવ	મહા- શિર	અગ્નિ- શિખ	દશરથ	વાસુદેવ
માતા નામ	મૃગા- વતી	ઉમા	પૃથ્વી	સીતા	અમૃતા	લક્ષ્મી	શેષ- મતિ	કૈકયી સુમિત્રા	દેવકી
અવ.-ધનુ	૮૦	૭૦	૬૦	૫૦	૪૫	૨૮	૨૬	૧૬	૧૦
ગતિ-નરક	સાતમી	છઠ્ઠી	છઠ્ઠી	છઠ્ઠી	છઠ્ઠી	છઠ્ઠી	પાંચમી	ચોથી	ત્રીજી
આયુ-વર્ષ	૮૪ લક્ષ	૭૨ લક્ષ	૬૦ લક્ષ	૩૦ લક્ષ	૧૦ લક્ષ	૬૫ સહસ્ર	૫૬ હજાર	૧૨ સહસ્ર	૧ સહસ્ર

૯ પ્રતિવાસુદેવ	અશ્વ- ગ્રીવ	(મે)તા- રક	મેરક	મધુકૈ સવ	નિશુંભ	બલ	પ્રહ્લાદ	રાવણ	જરા- સંઘ

૯ બલદેવ	અચલ	વિજય	ભદ્ર	સુપ્રભ	સુદર્શન	આનંદ	નંદન	પદ્મ રામચંદ્ર	રામ બલભદ્ર
પૂર્વ ભવ નામ	વિશ્વ- નંદી	સુ- બુદ્ધિ	સાગર દત્ત	અશોક	લલિત	વરાહ	ધર્મ સેન	અપરા- જિત	લલિ- તાંગ

माता नाम	भद्रा	सुभद्रा	सुप्रभा	सुदर्शना	विजया	वैजयंती	जयंती	अपरा- जिता	रोहिणी
गति	मोक्ष	—	→	ए	व	म्	—	→	ब्रह्मलोक
आयु	८५ लक्ष वर्ष	७५ लक्ष वर्ष	६५ लक्ष वर्ष	५५ लाख वर्ष	१७ लक्ष वर्ष	८५ हजार वर्ष	६५ हजार वर्ष	१५ हजार वर्ष	१२ सो वर्ष
तीर्थकरके बारे	श्रेयांस	वासु- पूज्य	विमल- नाथ	अनंत- नाथ	धर्मनाथ	१८।१९ के अंतरे	१८।१९ के अंतरे	२०।२१ के अंतरे	नेमि- नाथ
वर्ण	सुवर्ण	—	—	→	ए	व	म्	—	→

इति नवतत्त्वसंग्रहे पुण्यतत्त्वं तृतीया(यं) संपूर्णम्.

अथ 'पाप'तत्त्व लिख्यते—प्राणातिपात १, मृषावाद २, अदत्तादान ३, मैथुन ४, परिग्रह ५, क्रोध ६, मान ७, माया ८, लोभ ९, राग १०, द्वेष ११, कलह १२, अभ्याख्यान १३, पैशुन्य १४, परापवाद १५, रतिअरति १६, मायामृषा १७, मिथ्यादर्शनशल्य १८ इनसे पापका बंध होइ.

८२ प्रकारे पाप भोगवे—ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ९, असातावेदनीय १, मोहनीय २६, नरक-आयु १, नरक-तिर्यच-गति २, जाति ४, संहनन ५, संस्थान ५, अशुभ वर्ण आदि ४, नरक-तिर्यच-आनुपूर्वी २, अशुभ विहायोगति १, उपघात १, स्थावरदशक १०, नीच गोत्र १, अंतराय ५, एवं सर्व ८२ प्रकारे भोगवे.

इति नवतत्त्वसंग्रहे पापतत्त्वं चतुर्थं सम्पूर्णम्.

अथ 'आश्रव' तत्त्व लिख्यते—

२५ क्रियाओ—(१) काइया—कायाव्यापर करी नीपनी ते 'कायिकी'. (२) अहिगर-णीया—जिस करी जीव नरक आदिकनो अधिकारी होय ते 'अधिकरण', ते भूंडा अनुष्ठान अथवा खड्ग आदि तिहां उपनी ते 'अधिकारिणीकी'. (३) पाउसिया—मत्सरभावे नीपनी ते 'प्राद्वेषिकी'. (४) परियावणिया—आपकूं अथवा परकूं परितापना करता 'पारितापनिकी. (५) पाणाइ-वातिया—अपणा अथवा परना प्राण हरता 'प्राणातिपात' क्रिया. (६) आरंभिया—जीवने वा जीवना कलेवरने तथा पीठीमय जीवना आकारने अथवा वस्त्र आदिकने आरंभतां-मर्दतां 'आरंभिकी'. (७) परिगहिया—जीवका अने अजीवका परिग्रह करता 'पारिग्रहिकी'. (८) मायावत्तिया—माया तेह ज प्रत्यय-कारण है कर्मबंधनो ते 'मायाप्रत्ययिकी'. (९) मिच्छादंसणवत्तिया—हीन

માતા નામ	ભદ્રા	સુભદ્રા	સુપ્રભા	સુદર્શના	વિજયા	વૈજયંતી	જયંતી	અપરા- જિતા	રોહિણી
ગતિ	મોક્ષ	—	→	એ	વ	મ્	—	→	બ્રહ્મ.
આયુ	૮૫ લાખ વર્ષ	૭૫ લાખ વર્ષ	૬૫ લાખ વર્ષ	૫૫ લાખ વર્ષ	૧૭ લાખ વર્ષ	૮૫ હજાર વર્ષ	૬૫ હજાર વર્ષ	૧૫ હજાર વર્ષ	૧૨ સો વર્ષ
તીર્થંકરના વારે	શ્રેયાંસ	વાસુ- પૂજ્ય	વિમલ- નાથ	અનંત નાથ	ધર્મનાથ	૧૮/૧૯ ના અંતરે	૧૮/૧૯ ના અંતરે	૨૦/૨૧ ના અંતરે	નેમિ- નાથ
વર્ણ	સુવર્ણ	—	—	→	એ	વ	મ્	—	→

આ રીતે નવતત્ત્વ સંગ્રહમાં પુણ્યતત્ત્વ પૂર્ણ થાય છે

હવે ‘પાપ’ તત્ત્વ લખે છે— પ્રાણાતિપાત ૧, મૃષાવાદ ૨, અદત્તાદાન ૩, મૈથુન ૪, પરિગ્રહ ૫, ક્રોધ ૬, માન ૭, માયા ૮, લોભ ૯, રાગ ૧૦, દ્વેષ ૧૧, કલહ ૧૨, અભ્યાખ્યાન ૧૩, પૈશુન્ય ૧૪, પરાપવાદ ૧૫, રતિઅરતિ ૧૬, માયામૃષા ૧૭, મિથ્યાદર્શનશલ્ય ૧૮ એનાથી પાપનો બંધ થાય.

૮૨ પ્રકારે પાપ ભોગવાય—જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૯, અંસાતાવેદનીય ૧, મોહનીય ૨૬, નરક આયુ ૧, નરક-તિર્થંચ-ગતિ ૨, જાતિ ૪, સંહનન ૫, સંસ્થાન ૫, અશુભ વર્ણ આદિ ૪, નરક-તિર્થંચ-આનુપૂર્વી ૨, અશુભ વિહાયોગતિ ૧, ઉપધાત ૧, સ્થાવરદશક ૧૦, નીચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫, એમ બધા થઈને ૮૨ પ્રકારે ભોગવે.

આ રીતે નવતત્ત્વ સંગ્રહમાં પાપતત્ત્વ પૂર્ણ થાય છે

હવે ‘આશ્રવ’ તત્ત્વ લખે છે—

૨૫ ક્રિયાઓ—(૧) કાઈયા—કાયાવ્યાપાર કરી નીપજે તે ‘કાયિકી’, (૨) અહિ-ગરણીયા—જેને કરીને જીવ નરક આદિકનો અધિકારી થાય તે ‘અધિકરણ’ તે ખરાબ અનુજ્ઞાન અથવા ખડ્ગ આદિ જ્યાં ઉપજે તે ‘અધિકરણિકી’, (૩) પાઉસિયા—મત્સરભાવે નીપજે તે ‘પ્રાદ્વેષિકી’, (૪) પરિયાવણિયા—સ્વયંને અથવા પરને પરિતાપના કરતાં ‘પારિતાપનિકી’ (૫) પાણાઈવાતિયા—આપણા અથવા બીજાના પ્રાણ હરતાં ‘પ્રાણાતિપાત’ ક્રિયા. (૬) આરંભિયા—જીવને અથવા જીવનાં ફૂલેવરને તથા પીઠીમય જીવના આકારને અથવા વજ્ર આદિકને આરંભતા-મર્દતા ‘આરંભિકી. (૭) પરિગ્ગહિયા—જીવનો અને અજીવનો પરિગ્રહ

प्रमाणसे वा अधिक माने ते 'मिथ्यादर्शनप्रत्ययिकी'. (१०) **अपचवखाण**—जीवना अथवा अजीव मद्य आदिनो प्रत्याख्यान नही ते. (११) **दिट्टिया**—देखने जाना अथवा देखना तेहथी जे पाप ते 'दृष्टिजा'. (१२) **पुट्टिया**—पूजने करी अथवा स्पर्शें करी जे कर्म ते 'स्पृष्टिजा'. (१३) **पाडुच्चिया**—बाह्य वस्तु आश्री उपजे ते 'प्रातीत्यकी'. (१४) **सामंतोवणिया**—समंतात्-चौ फेरे उपनिपात-लोकांका मिलना तिहां जे उपनी ते 'सामंतोपनिपातिकी'. सांड आदि रथ आदि लोक देखीने प्रशंसे तिम् तिम् घणी हर्षे ते धणीने 'सामंतोपनिपातिकी' क्रिया लागे. (१५) **सहत्थिया**—आपणे हस्तसे उपनी ते 'स्वाहस्तिकी'. (१६) **निसत्थिया**—नाखणे से सेडलादिसे नीपनी ते 'नैसृष्टिकी'. (१७) **आणवणिया**—पापनो आदेश देवो ते 'आज्ञापनिकी' अथवा वस्तु मंगवावणी. (१८) **वियारणिया**—जीवने वेदारतां वा दलालने जीव आदि वेचवानां अथवा पुरुषने विप्रतारता 'वैदारिणी', 'वैचारणिकी', 'वैतारणिकी' ए ३ पर्याय. (१९) **अणाभोगवत्तिया**—अज्ञानना कारण थकी उपनी ते 'अनाभोगप्रत्ययिकी'. (२०) **अणवकंखवत्तिया**—अपणे शरीर आदिने ते निमित्त है जिसका ते 'अनवकांक्षाप्रत्ययिकी'. एतावता कुकर्म करता हुया परभवसे डरे नही. (२१) **पेज्जवत्तिया**—रगसे उपनी माया लोभरूप ('प्रेमप्रत्ययिकी'). (२२) **दोसवत्तिया**—द्वेषथी उपनी क्रोध, मानरूप ('द्वेषप्रत्ययिकी'). (२३) **पओगकिरिया**—काया आदिकना व्यापारथी नीपनी ते 'प्रयोग' क्रिया. (२४) **समुदाणकिरिया**—अष्ट कर्मनो ग्रहवो ते 'समुदान'क्रिया. (२५) **ईरियावहिया**—योग निमित्त है जेहनो ते ('ईर्यापथिकी'), कायाना योग थकी बंध पडे.

हेतु सत्तावन 'कर्मग्रन्थात्—मिथ्यात्व ५, अव्रत १२, कषाय २५, योग १५, एवं सर्व ५७ हेतु. इनका गुणस्थान उपर स्वरूप गुणस्थानद्वारसे जान लेना. और विशेष आश्रव त्रिभंगीसे जानना.

श्रीस्थानांग (१० मे) स्थाने दस भेदे असंवर—(१) श्रोत्रेन्द्रिय-असंवर, (२) चक्षुरिन्द्रिय-असंवर, (३) घ्राणेन्द्रिय-असंवर, (४) रसनेन्द्रिय-असंवर, (५) स्पर्शनेन्द्रिय-असंवर, (६) मन-असंवर, (७) वचन-असंवर, (८) काय-असंवर, (९) भंडोवगरण-असंवर, (१०) सूची कुसग्ग-असंवर, एवं ए दस आश्रवके भेद है. तथा आश्रवके ४२ भेद—इन्द्रिय ५, कषाय ४, अव्रत ५, योग ३, क्रिया २५, एवं ४२. इति आश्रवतत्त्वं पंचमं सम्पूर्णम्.

अथ 'संवर' तत्त्व स्वरूप लिख्यते—

पांच चरित्र, षट् निर्ग्रन्थ. प्रथम षट्निर्ग्रन्थस्वरूप—(१) पुलाक, (२) बकुश, (३) प्रतिसेवना(कुशील), (४) कषायकुशील, (५) निर्ग्रथ अने (६) स्नातक. **पुलाकके ५ भेद**—ज्ञानपुलाक (अर्थात्) ज्ञानका विराधक १, एवं दर्शनपुलाक २, एवं चारित्रपुलाक ३, विना

કરતાં ‘પારિગ્રહિકી’. (૮) માયાવત્તિયા—માયા તે જ કર્મબંધનું પ્રત્યય—કારણ છે તે ‘માયાપ્રત્યયિકી’. (૯) મિચ્છાદંસણવત્તિયા—પ્રમાણથી હીન અથવા અધિક માને તે ‘મિચ્છાદર્શનપ્રત્યયિકી’. (૧૦) અપચ્ચક્રખાણ—જીવનો અથવા અજીવ મદ્ય આદિનો પ્રત્યાખ્યાન નહીં તે, (૧૧) દિઢિયા—જોવા જવું અથવા જોવું તેથી જે પાપ તે ‘દિષ્ટિજા’ (૧૨) પુઢિયા—પૂંજવાથી અથવા સ્પર્શથી જે કર્મ તે ‘સ્પૃષ્ટિજા’, (૧૩) પાડુચ્ચિયા—બાહ્ય વસ્તુ આશ્રયી ઉપજે તે ‘પ્રાતીત્યકી’ (૧૪) સામંતોવણિયા—સમંતાત્—ચારે બાજુ ઉપનિપાત-લોકોનું મળવું. તેમાં જે ઉપજે તે ‘સામંતોપનિપાતિકી’, સાંઠ આદિ રથ આદિ જોઈને લોક પ્રશંસે તેમ તેમ તે ઘણી ઘણો હર્ષ પામે, ‘સામંતોપનિપાતિકી’ ક્રિયા લાગે. (૧૫) સહત્થિયા—આપણા હાથે જ ઉપજે તે ‘સ્વાહસ્તિકી’ (૧૬) નિસત્થિયા—નાખવાથી, સેડલાદિથી નીપજે તે ‘નૈસૃષ્ટિકી’, (૧૭) આણવણિયા—પાપનો આદેશ દેવો તે ‘આજ્ઞાપનિકી’ અથવા વસ્તુ ભાંગવાવાળી, (૧૮) વિચારણિયા—જીવને વિદારતાં અથવા દલાલને જીવ આદિ વેચવાના અથવા પુરુષને વિપ્રતારતાં ‘વૈદારિણી’, ‘વૈચારણિકી’ ‘વૈતારણિકી’ એ ૩ પર્યાય, (૧૯) અણાભોગવત્તિયા—અજ્ઞાનના કારણ થકી ઉપજે તે ‘અનાભોગ-પ્રત્યયિકી’ (૨૦) અણવકંખવતિયા—આપણા શરીર આદિ તે નિમિત્ત છે જેનું તે ‘અનવકાંક્ષાપ્રત્યયિકી’, એટલા માટે કુકર્મ કરતાં પરભવથી ડરે નહીં, (૨૧) પેજજવત્તિયા—રાગથી ઉત્પન્ન થતાં માયા લોભરૂપ (‘પ્રેમપ્રત્યયિકી’), (૨૨) દોસવત્તિયા—દ્વેષથી ઉત્પન્ન થતાં ક્રોધ, માનરૂપ (‘દ્વેષપ્રત્યયિકી’), (૨૩) પઓગકિરિયા—કાયા આદિકના વ્યાપરથી નીપજે તે ‘પ્રયોગ’ ક્રિયા (૨૪) સમુદાણકિરિયા—અષ્ટ કર્મને ગ્રહવા તે ‘સમુદાન’ ક્રિયા, (૨૫) ઈરિયાવહિયા—યોગ નિમિત્ત છે જેનો તે (‘ઈર્યાપયિકી’) કાયાના યોગ થકી બંધાય છે.

કર્મગ્રંથના અનુસારે સત્તાવન હેતુ—મિચ્છાત્વ ૫, અવ્રત ૧૨, કષાય ૨૫, યોગ ૧૫, એમ બધા મળીને ૫૭ હેતુ. તેમનું ગુણસ્થાન ઉપર સ્વરૂપ ગુણસ્થાનદ્વારથી જાણી લેવું અને વિશેષ આશ્રવ ત્રિભંગથી જાણવું.

શ્રીસ્થાનાંગ (૧૦મા) સ્થાનમાં દસ ભેદે અસંવર—(૧) શ્રોત્રેન્દ્રિય-અસંવર, (૨) ચક્ષુરિન્દ્રિય-અસંવર, (૩) શ્રાણેન્દ્રિય-અસંવર, (૪) રસનેન્દ્રિય-અસંવર, (૫) સ્પર્શનેન્દ્રિય-અસંવર (૬) મન-અસંવર (૭) વચન-અસંવર (૮) કાય-અસંવર, (૯) ભાંડોપકરણ-અસંવર (૧૦) સૂચી કુસંગ-અસંવર’ એમ આ દસ આશ્રવના ભેદ છે. તથા આશ્રવના ૪૨ ભેદ—ઈન્દ્રિય ૫, કષાય ૪, અવ્રત ૫, યોગ ૩, ક્રિયા ૨૫, એમ ૪૨, ઈતિ આશ્રવ તત્ત્વ પંચમ સંપૂર્ણમ્.

હવે ‘સંવર’ તત્ત્વનું સ્વરૂપ લખે છે. પાંચ ચારિત્ર. છ નિર્ગ્રંથ પ્રથમ ષટ્ત્રિન્ગ્રંથનું સ્વરૂપ—(૧) પુલાક, (૨) બકુશ, (૩) પ્રતિસેવના (કુશીલ) (૪) કષાયકુશીલ, (૫) નિર્ગ્રંથ અને (૬) સ્નાતક.

कारण अन्य लिंग करे ते लिंगपुलाक ४, मन करी अकल्पनिक सेवे ते यथा सूक्ष्मपुलाक ५. लब्धिपुलाकका स्वरूप वृत्तिसे जानना. **बकुशके ५ भेद**—साधुकुं करणे योग्य नही शरीर, उपकरणकी विभूषा ते करे जानके ते आभोगबकुश १, अनजाने दोष अनाभोगबकुश २, छाने दोष लगावे ते संवृतबकुश ३, प्रगट दोष लगावे ते असंवृतबकुश ४, आंख, मुख मांजे ते यथासूक्ष्मबकुश. ५. **प्रतिसेवना कुशीलके ५ भेद**—सेवना-सम्यक् आराधना, तिसका प्रतिपक्ष प्रतिसेवना, एतावता ज्ञान आदि आराधे नही. ज्ञान नही आराधे ते ज्ञानप्रतिसेवना १, एवं दर्शन २, चारित्र ३, लिंग ४, जो तपस्या करे वांछा सहित ते यथासूक्ष्मप्रतिसेवना ५. **कषायकुशीलके ५ भेद**—जो ज्ञान, दर्शन, लिंग, कषाय क्रोध आदि करी प्रजुं(युं)जे सो ज्ञान १, दर्शन २, लिंग ३ कुशील, कषायके परिणाम चारित्रमे प्रवर्तावे ते चारित्रकुशील ४, मन करी क्रोध आदि सेवे ते यथासूक्ष्मकषायकुशील ५. **निर्ग्रन्थके ५ भेद** उपशांतमोह तथा क्षीणमोहके अंतर्मुहूर्त कालके प्रथम समय वर्तमान ते प्रथम समय निर्ग्रन्थ १, शेष समयमे अप्रथम समय निर्ग्रन्थ २, एवं निर्ग्रन्थ कालके चरम समयमे वर्तमान ते चरम समय निर्ग्रन्थ ३, शेष समयमे अचरम समय निर्ग्रन्थ ४, सामान्य प्रकारे सर्व काल यथासूक्ष्मनिर्ग्रन्थ ५. इति परिभाषाकी संज्ञा. **स्नातकके ५ भेद**—अच्छवी अत्थवी, अव्यथक इति. अन्ये आचार्या छवि-चांमडी योगनिरोधकाले नही इति अच्छवि, एक आचार्य ऐसे कहै है. क्षपी सखेद व्यापार ते जिनके नही ते अक्षपी, एक आचार्य ऐसे कहै है—घातिकर्म चार क्षपाय है फेर क्षपावणे नही इस वास्ते 'अक्षपी' कहीये १, अशवल 'अतिचारपंकाभावात्. शुद्ध चारित्र २, विगतघातिकर्म अकर्मांश ३, शुद्धज्ञानदर्शनधर केवलधारी ४, अर्हन् जिन केवली ए चौथा भेदमे है. इति वृत्तौ. कर्म न बांधे ते 'अपरिश्रावी' ५, योगनिरोधकाले. अथ अग्रे ३६ द्वार यंत्रसे जानने—

गाथा भगवती (श. २५, उ. ६) मे सर्वद्वारसंग्रह—

“पेणवण १ वेय २ रागे ३, कप्प ४ चरित्त ५ पडिसेवणा ६ णाणे ७ ।

तित्थे ८ लिंग ९ सरीरे १०, खित्त (खेत्ते) ११ काल १२ गई १३ संजम १४ निकासे १५ ॥१॥

जोगु १६ वओग १७ कसाए १८, लेसा १९ परिणाम २० बंध २१ वेए २२ य ।

कम्मोदीरण २३ उवसंप(जहण्ण) २४ सण्णा २५ य आहारे २६ ॥२॥

भव २७ आगरिसे २८ कालंतरे २९-३० य समुग्घाय ३१ खेत्त ३२ फुसणा ३३ य ।

भावे ३४ परिमाणे ३५ खलु (चिय) अप्पाबहुयं नियंठाणं ३६ ॥३॥”

१. अतिचाररूप कादवना अभावधी ।

२. प्रज्ञापनवेदशगाः कल्पचारित्रप्रतिषेवणाज्ञानानि । तीर्थलिङ्गशरीराणि क्षेत्रकालगतिसंयमनिकर्षाः ॥१॥

योगोपयोगकषाया लेश्यापरिणामबन्धवेदाश्च । कर्मोदीरणोपसम्पद्धानसञ्ज्ञाश्चाहारः ॥२॥

भव आकर्ष कालान्तरे च समुद्घातक्षेत्रस्पर्शनाश्च । भावः परिणामः खलु अल्पबहुत्वं निर्ग्रन्थानाम् ॥३॥

પુલાકના ૫ ભેદ—જ્ઞાનપુલાક (અર્થાત્) જ્ઞાનનો વિરાધક ૧, એમ દર્શનપુલાક ૨, એમ ચારિત્રપુલાક ૩, કારણ વિના અન્ય લિંગ કરે તે લિંગપુલાક ૪, મનથી અકલ્પનિક સેવે તે જેમ સૂક્ષ્મપુલાક ૫, લબ્ધિપુલાકનું સ્વરૂપ વૃત્તિથી જાણવું. બકુશના ૫ ભેદ—સાધુને કરવા નહીં યોગ્ય શરીર, ઉપકરણની વિભૂષા તે જાણીને કરે તે આભોગ બકુશ ૧, અજાણ્યાં દોષ અનાભોગ બકુશ ૨, છૂપા દોષ લગાવે તે સંવૃત બકુશ ૩ પ્રગટ દોષ લગાવે તે અસંવૃત બકુશ ૪, આંખ, મુખ ધોવે તે યથાસૂક્ષ્મ બકુશ ૫. પ્રતિસેવના કુશીલના ૫ ભેદ—સેવના-સમ્યક્ આરાધના, તેનો પ્રતિપક્ષ પ્રતિસેવના, જ્ઞાન આદિ આરાધે નહીં, જ્ઞાન ન આરાધે તે જ્ઞાનપ્રતિસેવના ૧, એમ દર્શન ૨, ચારિત્ર ૩, લિંગ ૪, જે વાંછા (ઈચ્છા) સહિત તપસ્યા કરે તે યથાસૂક્ષ્મપ્રતિસેવના ૫. કષાયકુશીલના ૫ ભેદ—જે જ્ઞાન, દર્શન, લિંગ, ક્રોધ કષાય, આદિથી પ્રયોજાય તે જ્ઞાન ૧, દર્શન, ૨, લિંગ ૩ કુશીલ, કષાયના પરિણામ ચારિત્રમાં પ્રવર્તવે તે ચારિત્રકુશીલ ૪, મનથી ક્રોધ આદિ સેવે તે યથાસૂક્ષ્મકષાયકુશીલ ૫, નિર્ગ્રન્થના ૫ ભેદ ઉપશાંતમોહ તથા ક્ષીણમોહના અંતર્મુહૂર્ત કાલના પ્રથમ સમયે વર્તમાન તે પ્રથમ સમય નિર્ગ્રન્થ ૧, શેષ સમયમાં અપ્રથમ સમય નિર્ગ્રન્થ ૨, એમ નિર્ગ્રન્થ કાલના ચરમ સમયમાં વર્તમાન તે ચરમ સમય નિર્ગ્રન્થ ૩, શેષ સમયમાં અચરમ સમય નિર્ગ્રન્થ ૪, સામાન્ય પ્રકારે સર્વ કાલ યથાસૂક્ષ્મનિર્ગ્રન્થ ૫. એ પ્રમાણે પરિભાષાની સંજ્ઞા. સ્નાતકના ૫ ભેદ—અચ્છવી, અત્યવી, અવ્યથક ઇતિ અન્ય આચાર્યો છવિ-ચામડી યોગનિરોધકાળે નથી, એ પ્રમાણે અચ્છવિ, એક આચાર્ય એમ કહે છે. ક્ષપી સખેદ વ્યાપાર તે જેને નથી, તે અક્ષપી, એક આચાર્ય એમ કહે છે—ઘાતિકર્મ ચાર ખપાઈ ગયા પછી ફરી ખપાવવાના નથી, એથી ‘અક્ષપી’ કહેવાય ૧, અશબલ અતિચારરૂપ કાદવના અભાવથી, શુદ્ધ ચારિત્ર ૨, ચાલી ગયેલા ઘાતિકર્મવાળા અકર્માશ ૩, શુદ્ધ જ્ઞાનદર્શનધર કેવલધારી ૪, અર્હન, જિન, કેવલી એ ચોથા ભેદમાં છે. ઇતિ વૃત્તૌ, કર્મ ન બાંધે તે ‘અપરિશ્રાવી’ ૫, યોગનિરોધકાલે, હવે અગ્રે ઉદ્ધ દ્વાર યંત્રથી જાણવા.

ગાથા ભગવતી (શ. ૨૫, ઉ. ૬)માં સર્વદ્વારસંગ્રહ—

“પણ્ણવણ ૧ વેય ૨ રાગે ૩, કપ્પ ૪ ચરિત્ત ૫ પહિસેવણા ૬ ણાણે ૭ ।

તિત્થે ૮ લિંગ ૯ સરીરે ૧૦, ચિત્ત (ચેત્તે) ૧૧ કાલ ૧૨ ગઈ ૧૩ સંજમ ૧૪ નિકાસે ૧૫ ॥૧॥

જોગુ ૧૬ વઓગ ૧૭ કસાણ ૧૮, લેસા ૧૯ પરિણામ ૨૦ બંધ ૨૧ વેણ ૨૨ ચ ।

કમ્મોદીરણ ૨૩ ઉવસંપ(જહણ્ણ) ૨૪ સણ્ણા ૨૫ ચ આહારે ૨૬ ॥૨॥

ભવ ૨૭ આગરિસે ૨૮ કાલંતરે ૨૯-૩૦ ચ સમુગ્ધાય ૩૧ ચેત્ત ૩૨ ફુસણા ૩૩ ચ ।

ભાવે ૩૪ પરિમાણે ૩૫ ચલુ (ચિય) અપ્પાબહુયં નિયંટાણં ૩૬ ॥૩॥”

૧. પ્રજ્ઞાપનવેદયગાઃ કલ્પચારિત્રપ્રતિષેવણાજ્ઞાનાનિ । તીર્થલિંગ્ગશરીરાણિ ક્ષેત્રકાલગતિસંયમનિકર્ષાઃ ॥૧॥

યોગોપયોગકષાયો લેશ્યાપરિણામબન્ધવેદાશ્ચ । કર્મોદીરણોપસમ્પદહાનસન્જ્ઞાશ્ચાહારઃ ॥૨॥

ભવ આકર્ષ કાલાન્તરે ચ સમુદ્ધાતક્ષેત્રસ્પર્શનાશ્ચ । ભાવઃ પરિણામઃ ચલુ અલ્પબહુત્વં નિર્ગ્રન્થાનામ્ ॥૩॥

(११२) अथ ३६ द्वार यंत्रमे वर्णन करीये है—

१ प्रज्ञापन	१ पुलाक	२ बकुश	३ प्रतिसेवना	४ कषाय- कुशील	निर्ग्रन्थ	स्नातक
२ वेद	पुरुष, नपुंसक, कृत्रिम पिण जन्मनपुंसक नही इति वृत्तौ	स्त्री, पुरुष, नपुंसक कृत्रिम	बकुशवत्	बकुशवत् अथवा क्षीणवेद उप- शांतवेदे भवेत्	उपशांतवेद, क्षीणवेद	क्षीण- वेद
३ राग	सरागी	सरागी	सरागी	सरागी	उपशांत क्षीण	क्षीण
४ कल्प	स्थित, अस्थित, स्थविर	स्थित, अस्थित, जिनकल्प, स्थविर	बकुशवत् ४	स्थित, अस्थित, जिनकल्प, स्थविर, कल्पातीत	स्थित, अस्थित, कल्पातीत	निर्ग्रन्थ- वत्
५ चारित्र	सामायिक, छेदोपस्था- पनीय	सामायिक, छेदोपस्थाप- नीय	सामायिक, छेदोपस्थाप- नीय	आद्य चार	यथाख्यात	यथा- ख्यात
६ प्रति- सेवना	मूल गुण, उत्तर गुण	उत्तर गुण	पुलाकवत्	अप्रतिसेवी	अप्रतिसेवी	अप्रति- सेवी
७ ज्ञान प्रवचन	२ वा ३ प्रवचन, ज० ८, उ० नवमे पूर्वकी ३ वस्तु	२ वा ३ प्रव- चन, ज० ८, उ० १० पूर्व	बकुशवत्	२ वा ३ वा ४ प्रवचन, ज० ८, उ० १४ पूर्व	कषाय- कुशीलवत्	केवल श्रुत व्यति- रिक्त
८ तीर्थ	तीर्थमे	तीर्थमे	तीर्थमे	तीर्थमे अतीर्थमे वा	कषाय- कुशीलवत्	कषायकु- शीलवत्
९ लिंग	द्रव्ये ३ भावे स्वर्लिंग	→	ए	व	म्	→
१० शरीर	३ औ, तै, का	४ औ, वै, तै, का	४ औ, वै, तै, का	पांच	३ औ, तै, का	३ औ, तै, का
११ क्षेत्र	जन्म कर्मभूमि संहरण नही	जन्म कर्म० संहरण कर्मभू० अकर्म० भू	→	ए	व	म्

१. क्षीणवेदमां अथवा उपशांतवेदमां होय ।

(૧૧૨) હવે ૩૬ દ્વાર યંત્રનું વર્ણન કરે છે—

૧ પ્રજાપત્ન	૧ પુલાક	૨ બકુશ	૩ પ્રતિસેવના	૪ કષાય-કુશીલ	નિર્ગન્ધ	સ્નાતક
૨ વેદ	પુરુષ, નપુંસક કૃત્રિમ પણ જન્મનપુંસક નહી, એ વૃત્તિમાં	સ્ત્રી, પુરુષ, નપુંસક કૃત્રિમ	બકુશવત્	બકુશવત્ અથવા ક્ષીણ. અથવા ઉપશાંત. હોય	ઉપશાંત- વેદ, ક્ષીણ- વેદ	ક્ષીણ- વેદ
૩ રાગ	સરાગી	સરાગી	સરાગી	સરાગી	ઉપશાંત ક્ષીણ	ક્ષીણ રાગ
૪ કલ્પ	સ્થિત, અસ્થિત, સ્થવિર	સ્થિત, અસ્થિત, જિનકલ્પ, સ્થવિર	બકુશવત્ ૪	સ્થિત, અસ્થિત, જિનકલ્પ, સ્થવિર, કલ્પાતીત	સ્થિત, અસ્થિત, કલ્પાતીત	નિર્ગન્ધ- વત્
૫ ચારિત્ર	સામાયિક, છેદોપસ્થા- પનીય	સામાયિક છેદોપસ્થા- નીય	સામાયિક છેદોપસ્થા- નીય	આદ્ય ચાર	યથાખ્યાત	યથા- ખ્યાત
૬ પ્રતિ- સેવના	મૂલ ગુણ, ઉત્તર ગુણ	ઉત્તર ગુણ	પુલાકવત્	અપ્રતિસેવી	અપ્રતિસેવી	અપ્રતિ- સેવી
૭ જ્ઞાન પ્રવચન	૨ અથવા ૩ પ્રવ. જ. ૮, ઉ. નવમા પૂર્વની ૩ વસ્તુ	૨ અથવા ૩ પ્રવ. જ. ૮ ઉ. ૧૦ પૂર્વ	બકુશવત્	૨ વા ૩ અથવા ૪ પ્રવ. જ. ૮, ઉ. ૧૪ પૂર્વ	કષાય- કુશીલવત્	કેવલ શ્વત રહિત
૮ તીર્થ	તીર્થમાં	તીર્થમાં	તીર્થમાં	તીર્થમાં અથવા અતીર્થમાં	કષાયકુ- શીલવત્	કષાયકુ- શીલવત્
૯ લિંગ	દ્રવ્ય ૩, ભાવ સ્વલિંગ	→	એ	વ	મ્	→
૧૦ શરીર	૩ ઔ, તૈ, કા.	૪ ઔ, વૈ, કા. તૈ	૪ ઔ, વૈ, કા. તૈ	પાંચ	૩ ઔ, તૈ, કા.	૩ ઔ, કા. તૈ
૧૧ ક્ષેત્ર	જન્મ કર્મભૂમિ સંહરણ નથી.	જન્મ કર્મ. સંહરણઅકર્મ ભૂ. કર્મભૂ.	→	એ	વ	મ્

१२ काल	अवसर्पिणीमे जन्म आश्री ३१४ आरे छता भाव आश्री ३१४।५ आरे. उत्स- र्पिणीमें जन्म आश्री २।३१४ आरे, छता भाव आश्री ३१४ आरे	जन्म अवस- र्पिणी ३१४।५ आरे, छता ३१४ आरे, उत्सर्पिणी जन्म आश्री ३१४।२, छता ३१४, संहरण सर्व	बकुशवत्	बकुशवत्	जन्म आश्री पुलाकवत् संहरण आश्री सर्वत्र	निर्ग्रन्थ- वत्
१३ गति, पदवी-इंद्र, सामानिक, त्रायस्त्रिशत्, लोकपाल, अहमिन्द्र	ज० सौधर्म, उ० ८ मा देवलोक, पदवी ४ मेसुं एक, स्थिति ज० पृथक् पल्योपम, उ० १८ सागरोपम	ज० सौधर्म, उ० १२मे देवलोक, पदवी ४ मेसुं एक, स्थिति ज० पृथक् पल्योपम, उ० २२ सागरोपम	बकुशवत्	ज० सौधर्म, उ० पांच अनुत्तर, पदवी पांच- मेसु एक, ज० पृथक्पल्योपम, उ० ३३ सा०	पांच अनुत्त- रमे, पदवी एक अह- मिन्द्र, स्थिति ज० उ० ३३ सागरोपम	मोक्ष- गति
१४ संयमस्थान अल्पबहुत्व	असंख्याते, ३ असंख्य गुणे	असंख्याते, ४ असंख्य गुणे	असंख्याते, ५ असंख्य गुणे	असंख्याते, ६ असंख्य गुणे	एक, स्तोक	२ एक, तुल्य
१५ चारित्र- पर्यायना सन्निकर्ष	पु ६ स्थान	अनंत गुण हीन	अनंत गुण हीन	६ स्थान	अनंत गुण हीन	अनंत गुण हीन
	ब अनंत गुण अधिक	६ स्थान	६ स्थान	६ स्थान	अनंत गुण हीन	अनंत गुण हीन
	प्र अनंत गुण अधिक	६ स्थान	६ स्थान	६ स्थान	अनंत गुण हीन	अनंत गुण हीन
	क ६ स्थान	६ स्थान	६ स्थान	६ स्थान	अनंत गुण हीन	अनंत गुण हीन
	नि अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	तुल्य	तुल्य
	स्त्रा अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	तुल्य	तुल्य
जघन्य	१ स्तोक	३ अनंत गुण	३ तुल्य	१ तुल्य	०	०
उत्कृष्ट	२ अनंत गुण	४ अनंत गुण	५ अनंत गुण	६ अनंत गुण	७ अनंत	७ तुल्य

૧૨ કાલ	અવસર્પિણીમાં જન્મ આશ્રયી ડાઠ આરામાં છતાં ભાવ આશ્રયી ડાઠાપ આરામાં, ઉત્સ.માં જન્મ આશ્રયી રાડાઠ આરે, ભાવ સહિત આશ્રયી ડાઠ આરામાં	જન્મ અવસર્પિણી ડાઠાપ આરામાં, ભાવ સહિત ડાઠાપ આરામાં, ઉત્સર્પિણી જન્મ આશ્રયી ડાઠા૨, ભાવ સહિત ડાઠ, સર્વકાળે સંહરણ	બકુશવત્	બકુશવત્	જન્મ આશ્રયી પુલાકવત્ સંહરણ આશ્રયી સર્વત્ર	નિર્ગન્થ-વત્
૧૩ ગતિ પદવીઈંદ્ર સામાનિક, ત્રાયગ્નિશત્, લોકપાલ, અહમિન્દ્ર	જ. સૌ.ઉ.૮મા દેવલોક પદવી ૪ માંથી એક, સ્થિતિ જ. પૃથક્ પલ્યો. ઉ. ૧૮ સાગરોપમ	જ.સૌ.ઉ. ૧૨ દેવલોક પદવી ૪માંથી એક, સ્થિતિ જ. પૃથક્ પલ્યોપમ, ઉ. ૨૨ સાગરો.	બકુશવત્	જ. સૌધર્મ ઉ. પાંચ અનુત્તર, પદવી પાંચ-માંથી એક, જ, પૃથક્પલ્યોપમ, ઉ. ૩૩ સાગ.	પાંચ અનુ. માં, પદવી એક અહ-મિન્દ્ર-સ્થિતિ જ. ઉ. ૩૩ સાગરોપમ	મોક્ષ-ગતિ
૧૪ સંયમ. અલ્પબહુત્વ	અસંખ્યાતે, ૩ અસં.ગુણા	અસંખ્યાતે, ૪ અસં.ગુણા	અસંખ્યાતે, ૫ અસં.ગુણા	અસંખ્યાતે, ૬ અસં.ગુણા	એક સ્તોક	(૨) એક સ્તોક તુલ્ય
૧૫ ચારિત્ર પર્યાયના સત્ત્રિકર્ષ	પુ ૬ સ્થાન	અનંત ગુણ હીન	અનંત ગુણ હીન	૬ સ્થાન	અનંત ગુણ હીન	અનંત ગુણ હીન
	બ અનંત ગુણ અધિક	૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	અનંત ગુણ હીન	અનંત ગુણ હીન
	પ્ર અનંત ગુણ અધિક	૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	અનંત ગુણ હીન	અનંત ગુણ હીન
	ક ૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	૬ સ્થાન	અનંત ગુણ હીન	અનંત ગુણ હીન
	નિ અનંત ગુણ અધિક	અનંત ગુણ અધિક	અનંત ગુણ અધિક	અનંત ગુણ અધિક	તુલ્ય	તુલ્ય
	રૂ અનંત ગુણ અધિક	અનંત ગુણ અધિક	અનંત ગુણ અધિક	અનંત ગુણ અધિક	તુલ્ય	તુલ્ય
જઘન્ય	૧ સ્તોક	૩ અનંત ગુણ	૩ તુલ્ય	૧ તુલ્ય	૦	૦
ઉત્કૃષ્ટ	૨ અનંત ગુણ	૪ અનંત ગુણ	૫ અનંત ગુણ	૬ અનંત ગુણ	૭ અનંત	૭ તુલ્ય

१६ योग	मन आदि ३ मनो० वचन० कामयोगी	→	ए	व	म्	मन आदि ३, सयोगी वा अयोगी
१७ उपयोग	साकार १, अनाकार २	→	ए	व	म्	→
१८ कषाय	क्रोध आदि ४	४	४	४।३।२।१	उपांशत, क्षीण	क्षीणक०
१९ लेश्या	३ प्रशस्त	३ प्रशस्त	३ प्रशस्त	६	१ शुक्ल	१, वा अलेश्यी
२० परिणाम	वर्धमान, हीन, अवस्थित	वर्धमान, हीन, अवस्थित	वर्धमान, हीन, अवस्थित	वर्धमान, हीन, अवस्थित	वर्धमान, अवस्थित	निर्ग्रन्थ- वत्
	वर्धमान ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त, हीयमान ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त, अवस्थित ज० १ समय, उ० ७ समय,	ए	व	म्	वर्धमान ज० उ० अंत- र्मुहूर्त, अव- स्थित ज० १ समय, उ० अंत- र्मुहूर्त	वर्धमान ज० उ० अंतर्मुहूर्त, अव- स्थित ज० अंत- र्मुहूर्त, उ० देश ऊन पूर्व कोटि
२१ बंध	७ बांधे आयु नहीं	७ वा ८	७ वा ८	८ वा ७ वा ६	१ साता	१ बंधे वा अबंधक
२२ वेद	८ कर्म	८	८	८	७ मो० वर्जा	४
२३ उदीरण	६ आयु १ वेदनीय ? २ वर्जा	७ ८ ६	७ ८ ६	८ ७ ६ ५	५ वा २	उदीरे २, वा अनु- दीरक
२४ उव- संपज हण्ण	पुलाकपणा छोडी कषाय- कुशील १, असंयम २, ए २ प्रति आदरे.	प्रतिसेवना १, कषायकुशील २, असंयम ३, देशविरति ४, एवं ४ आदरे, बकुशपणा छोडी	प्रतिसेवना- पणा छोडी बकुश १, कषायकुशील २, असंयम ३ देशविरति ४, ए ४ आदरे	कषायकुशी- लपणा छोडी पुलाक १, बकुश २, प्रतिसेवना ३, निर्ग्रन्थ ४, असंयम ५, देशविरति ६, ए ६ पडिवजे	निर्ग्रन्थपणा छोडी कषाय- कुशील १, स्नातक २, असंयम ३, ए ३ पडिवजे	स्नातक- पणा छोडी सिद्ध- गति आदरे

૧૬ યોગ	મન આદિ ૩ મનો. વચન. કાયયોગી	→	એ	વ	મૂ	મન આદિ ૩, સયોગી કે અયોગી
૧૭ ઉપયોગ	સાકાર ૧, અનાકાર ૨,	→	એ	વ	મૂ	→
૧૮ કષાય	ક્રોધ આદિ ૪	૪	૪	૪૩૨૧	ઉપ.ક., ક્ષીણ.	ક્ષીણ.
૧૯ લેશ્યા	૩ પ્રશસ્ત	૩ પ્રશસ્ત	૩ પ્રશસ્ત	૬	૧ શુકલ	૧ અથવા અલેશ્યી
૨૦ પરિણામ	વર્ધમાન હીન, અવસ્થિત	વર્ધ. હીન, અવસ્થિત	વર્ધ. હીન, અવસ્થિત	વર્ધ. હીન, અવસ્થિત	વર્ધ. અવસ્થિત	નિર્ગ્ન્ય- વત
	વર્ધમાન જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત, હીયમાન જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત, અવસ્થિત જ. ૧ સમય, ઉ. ૭ સમય	એ	વ	મૂ	વર્ધમાન જ.ઉ.અંત- ર્મુહૂર્ત, અવ- સ્થિત જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત	વર્ધમાન જ.ઉ. અંતર્મુ. અવ- સ્થિત જ. અંત- ર્મુહૂર્ત ઉ. દેશોન દેશોન પૂર્વ કોટિ
૨૧ બંધ	૭ બાંધે આયુ સિવાય	૭ કે ૮	૭ કે ૮	૮ કે ૭ કે ૬	૧ સાતા	૧ બાંધે અથવા ન બાંધે
૨૨ વેદ	૮ કર્મ	૮	૮	૮	૭ મોહ.વર્જ	૪
૨૩ ઉદ્દી- રણા	૬ આયુ ૧, વેદનીય ૨ વર્જ	૭ ૮ ૬	૭ ૮ ૬	૮ ૭ ૬ ૫	૫ અથવા ૨	૨ ઉદ્દીરે અથવા ન ઉદ્દીરે
૨૪ ઉવસં- પજહણ	પુલાકપણું છોડી કષાય કુશીલ ૧, અસંયમપણ ૨, પામે	પ્રતિસેવના ૧, કષાયકુશીલ ૨, અસંયમ ૩, દેશવિરતિ ૪, બકુશપણા જો છોડે તો એમ ૪ આદરે	પ્રતિસેવના પણાને છોડીને બકુશ ૧ કષાયકુશીલ ૨, અસંયમ ૩, દેશવિરતિ ૪ એ ૪ આદરે	કષાયકુશીલ પણાને છોડી પુલાક ૧, બકુશ ૨, પ્રતિસે. ૩, નિર્ગ. ૪, અસંયમ ૫, દેશ. ૬, એ ૬ આદરે	નિર્ગ્ન્ય- પણાને છોડીને કષાય. ૧, સ્નાતક ૨, અસંયમ ૩ એ ૩ પડિવજે	સ્નાતક- પણાને છોડીને સિદ્ધ ગતિ આદરે

२५ संज्ञा	नोसंज्ञोपयुक्त	संज्ञोपयुक्त १, नोसंज्ञोपयुक्त २	एवम्	एवम्	नोसंज्ञोपयुक्त	नोसंज्ञो- पयुक्त
२६ आहार	आहारक	आहारी	आहारी	आहारी	आहारी	आहारी अनाहारी
२७ भव	ज० १, उ० ३	ज० १, उ० ८	ज० १, उ० ८	ज० १, उ० ८	ज० १, उ० ३	१ तेही ज०
२८ आकर्ष- एक भव आश्री घणे भव आश्री	ज० १, उ० ३	ज० १, उ० पृथक्त्व शत	ज० १, उ० पृथक् शत	ज० १, उ० पृथक् शत	ज० २, उ० २	१
	ज० १, उ० ७	ज० २, उ० २ से ९ हजार	ज० २, उ० २ से ९ हजार	ज० २, उ० २ से ९ हजार	ज० २, उ० ५	०
२९ स्थिति- एक जीव आश्री	ज० उ० अंतर्मुहूर्त	ज० १ समय, उ० देश ऊन पूर्व कोटि	एवम्	एवम्	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० देश ऊन पूर्व कोटि
नाना जीव आश्री	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त	सर्वाद्धा	सर्वाद्धा	सर्वाद्धा	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त	सर्वाद्धा
३० अंतर- एक जीव आश्री	ज० अंतर्मुहूर्त उ० वनस्पति काल	→	एवम्	—	→	नास्ति अंतरम्
घणा जीव आश्री	ज० १ समय, उ० संख्यात वर्ष	नास्ति अन्तरम्	नास्ति अन्तरम्	नास्ति अन्तरम्	ज० १ समय, उ० ६ समय	नास्ति अंतरम्

३१ समु- द्धात	वे १, क २, मर ३	वे १, क २, म ३, वै ४, ते ५	वे १, क २, म ३, वै ४, ते ५	६ केवल नही	०	१ केवल
३२ क्षेत्र	लोकके असं- ख्यमे भाग	→	एवम्	—	→	असं० भागमें असं० भागमें सर्व०
३३ स्पर्शन	लोकके असं- ख्यमे भाग	→	एवम्	—	→	”
३४ भाव	क्षयोपशम	ए	व	म्	औपशमिक वा क्षायिक	क्षायिक

૨૫ સંજ્ઞા	નોસંજો-પયુક્ત	સંજોપયુક્ત ૧, નોસંજોપયુક્ત ૨	એવમ્	એવમ્	નોસંજોપયુક્ત	નોસંજો-પયુક્ત
૨૬ આહાર	આહારક	આહારી	આહારી	આહારી	આહારી	આહારી અના.
૨૭ ભવ	જ.૧, ઉ.૩	જ.૧, ઉ. ૮	જ.૧, ઉ. ૮	જ.૧, ઉ. ૮	જ.૧, ઉ. ૩	૧ તેજ ભવ
૨૮ આકર્ષક ભવ આશ્રયી	જ.૧, ઉ.૩	જ.૧, ઉ. પૃથક્ શત	જ.૧, ઉ. પૃથક્ શત	જ.૧, ઉ. પૃથક્ શત	જ.૨, ઉ. ૨	૧
ઘણા ભવ આશ્રયી	જ.૧, ઉ. ૭	જ.૨, ઉ. ૨થી ૮ હજાર	જ.૨, ઉ. ૨થી ૮ હજાર	જ.૨, ઉ. ૨થી ૮ હજાર	જ.૨, ઉ. ૫	૦
૨૯ સ્થિતિ એક જીવ આશ્રયી	જ. ઉ. અંતર્મૂર્ત	જ. ૧ સમય, ઉ. દેશોન પૂર્વ કોટિ	એવમ્	એવમ્	જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મૂર્ત	જ. અંતર્મૂ. ઉ. દેશો ન પૂર્વ કોટિ
નાના જીવ આશ્રયી	જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મૂર્ત	સર્વકાળ	સર્વકાળ	સર્વકાળ	જ. ઉ. અંતર્મૂર્ત	સર્વકાળ
૩૦ અંતર એક જીવ આશ્રયી	જ. અંતર્મૂર્ત ઉ. વનસ્પતિ કાલ	→	એવમ્	—	→	અંતર નથી
ઘણા જીવ આશ્રયી	જ. ૧ સમય, ઉ. સંખ્યાતા વર્ષ	અંતર નથી	અંતર નથી	અંતર નથી	જ. ૧ સમય, ઉ. ૬ સમય	અંતર નથી

૩૧ સમુ-દ્ધાત	વે ૧, ક ૨ મર ૩	વે ૧, ક ૨ મ ૩, વૈ ૪, તે ૫	વે ૧, ક ૨ મ ૩ વૈ ૪ તે. ૫	૬ કેવલ નથી	૦	૧ કેવલ
૩૨ ક્ષેત્ર	લોકના અસં. ભાગ	→	એવમ્	—	→	અસંખ્યાતમા ભાગમાં અસંખ્યાત ભાગોમાં સર્વલોક
૩૩ સ્પર્શન	લોકના અસં. ભાગ	→	એવમ્	—	→	,,
૩૪ ભાવ	ક્ષયોપશમ	એ	વ	મ્	ઔપશમિક અથવા ક્ષા.	ક્ષાયિક

३५ परि- णाम	प्रतिपाद्यमान ‘सिय अत्थि, ‘सिय नत्थि, ‘जदि अत्थि ज० १, २, ३, उ० पृथक् शत, पूर्वप्रतिपन्न ‘स्याद् अस्ति ‘स्याद् नास्ति ‘यद्यस्ति ज० १, २, ३, उ० पृथक् सहस्र	प्रतिपद्यमान होवे, नही बी होवे, जोकर होवे तो ज० १, २, ३, उ० पृथक् शत, पूर्वप्रति- पन्न जघन्य, उत्कृष्ट पृथक् शतकोटि	बकुशवत्	प्रतिपद्यमान होवे बी, नही बी होवे, जो होवे तो ज० १, २, ३, उ० पृथक् सहस्र, पूर्वप्रतिपन्न जघन्य, उत्कृष्ट पृथक् सहस्र कोटि	प्रतिपद्यमान होवे बी, नही बी होवे, जो होवे तो ज० १, २, ३, उ० १६२ तिनमे १०८ क्षपक ५४ उपशम, पूर्व- प्रतिपन्न होवे बी, नही बी होवे, होवे तो ज० १, २, ३, उ० पृथक् शत	प्रतिपद्यमान स्याद् अस्ति, स्याद् नास्ति, यद्यस्ति तदा ज० १, २, ३, उ० ८०० पूर्वप्रतिपन्न ज० उ० पृथक् कोटि
३६ अल्प बहुत्व	२ संख्येय गुणा	४ संख्येय गुणा	५ संख्येय गुणा	६ संख्येय गुणा	१ स्तोक	३ संख्येय गुणा

(११३) अथ श्रीभगवती (श. २५, उ. ७) थी संयत ५ यंत्रम्

१	प्रज्ञापन	सामायिक १	छेदोपस्थाप- नीय २	परिहार- विशुद्धि ३	सूक्ष्म- सम्पराय ४	यथाख्यात ५
२	वेद	३ वेद, अवेदी वा	सामायिक- वत्	पुरुषवेद १, कृत नपुंसकवेद २	उपशांतवेद, क्षीणवेद	उपशांतवेद, क्षीणवेद
३	राग	सरागी—→	ए	व	म्	उपशांतराग क्षीणराग
४	कल्प	स्थितकल्प १, अस्थित २, जिनकल्प ३, स्थविर ४, कल्पातीत ५	स्थितकल्प १, अस्थित २, जिनकल्प ३, स्थविरकल्प ४	स्थितकल्प १, अस्थित २, जिनकल्प ३, स्थविरकल्प ४,	स्थितकल्प १, अस्थितकल्प २, कल्पातीत ३	स्थितकल्प १, अस्थितकल्प २, कल्पातीत ३
५	पुलाकादि षट्	आद्य ४	आद्य ४	कषाय- कुशील १	कषाय- कुशील १	निर्ग्रन्थ १, ज्ञातक २
६	प्रति- सेवना	मूलगुण १, उत्तरगुण २, सेवे षं(खं)डे, अप्रतिसेवी ३	सामायिक- वत्	अप्रति- सेवी	अप्रति- सेवी	अप्रतिसेवी

१. कथंचित् होय । २. कथंचित् न होय । ३. जो होय । ४, ५, ६ अनुक्रमे १, २, ३ प्रमाणे ।

૩૫ પરિ- ણામ	પ્રતિપદમાન કથંચિત્ હોય, કથંચિત્ ન હોય જો હોય તો જ. ૧, ૨, ૩, ઉ. પૃથક્ શત પૂર્વપ્રતિપન્ન કથંચિત્ હોય કથંચિત્ ન હોય જો હોય જ. ૧, ૨, ૩, ઉ. પૃથક્ સહસ્ર	પ્રતિપદમાન થાય, ન પણ થાય, જો થાય તો જ. ૧, ૨, ૩, ઉ. પૃથક્ શત, પૂર્વપ્રતિપન્ન જથન્ય, ઉત્કૃષ્ટ પૃથક્ત્વ શતકોટિ	બકુશવત્	પ્રતિપદમાન હોય પણ ન પણ હોય જો હોય તો જ. ૧, ૨, ૩, ઉ. પૃથક્ સહસ્ર, પૂર્વ પ્રતિપન્ન જથન્ય, ઉ. પૃથક્ સહસ્ર કોટિ	પ્રતિપદમાન હોય પણ ન પણ હોય જો હોય તો જ. ૧, ૨, ૩, ઉ. ૧૬૨, તેમાં ૧૦૮ ક્ષપ. ૫૪ ઉપ- શમ, પૂર્વ પ્રતિપન્ન હોય પણ ન પણ હોય, હોય તો જ. ૧, ૨, ૩ ઉ. પૃથક્ શત	પ્રતિપદમાન કદાચ હોય કદાચ ન હોય, જો હોય તો જ. ૧, ૨, ૩, ઉ. ૮૦૦ પૂર્વપ્રતિપન્ન જ. ઉ. પૃથક્ત્વ કોટિ
૩૬ અલ્પ બહુત્વ	૨ સંખ્યાત ગુણા	૪ સંખ્યાત ગુણા	૫ સંખ્યાત ગુણા	૬ સંખ્યાત ગુણા	૧ સ્તોક	૩ સંખ્યાત ગુણા

(૧૧૩) હવે શ્રીભગવતી (શ. ૨૫, ઉ. ૭) થી સંયત ૫ યંત્ર

૧	પ્રજ્ઞાપના	સામાયિક ૧	છેદોપસ્થાપ- નીય ૨	પરિહાર- વિશુદ્ધિ ૩	સૂક્ષ્મ- સંપરાય ૪	યથાખ્યાત ૫
૨	વેદ	૩ વેદ અથવા અવેદી	સામાયિક- વત્	પુરુષ. ૧, કૃત નપુંસકવેદ ૨	ઉપશાંતવેદ ક્ષીણવેદ	ઉપશાંતવેદ ક્ષીણવેદ
૩	રાગ	સરાગી—→	એ	વ	મ્	ઉપશાંતરાગ ક્ષીણરાગ
૪	કલ્પ	સ્થિતકલ્પ ૧, અસ્થિત ૨, જિનકલ્પ ૩, સ્થવિર ૪, કલ્પાતીત ૫,	સ્થિતકલ્પ ૧, અસ્થિત ૨, જિનકલ્પ ૩, સ્થિવરકલ્પ ૪	સ્થિતકલ્પ ૧, અસ્થિત ૨, જિનકલ્પ ૩, સ્થિવરકલ્પ ૪	સ્થિતકલ્પ ૧, અસ્થિતકલ્પ ૨, કલ્પાતીત ૩	સ્થિતકલ્પ ૧, અસ્થિતકલ્પ ૨, કલ્પાતીત ૩
૫	પુલાકાદિ ૫૨	આઘ ૪	આઘ ૪	કષાય- કુશીલ ૧	કષાય- કુશીલ ૧	નિર્ગ્રન્થ ૧ સ્નાતક ૨
૬	પ્રતિ- સેવના	મૂલગુણ ૧, ઉત્તરગુણ ૨, સેવેષ(ખં)૩, અપ્રતિસેવી ૩,	સામાયિક- વત્	અપ્રતિ- સેવી	અપ્રતિ- સેવી	અપ્રતિસેવી

७	ज्ञान	२।३।४ प्रवचन, ज० ८ प्रवचन, उ० १४ पूर्व पठन करे	सामायिक- वत्	२।३।४ ज्ञान, प्रवचन, ज० ९ पूर्व, उ० १० मठेश	२।३।४ ज्ञान, प्रवचन ज० ८, उ० १४ पूर्व	२।३।४।१ ज्ञान, प्रवचन, ज० ८, उ० १४ पूर्व श्रुतातीत
८	तीर्थ	तीर्थे अतीर्थे वा	तीर्थे	तीर्थे	तीर्थे अतीर्थे	तीर्थे अतीर्थे
९	लिंग	द्रव्ये ३, भावे १ स्वर्लिंग	सामायिक- वत्	द्रव्ये भावे १ स्वर्लिंग	द्रव्ये ३, भावे १ स्वर्लिंग	द्रव्ये ३, भावे १ स्वर्लिंग
१०	शरीर	५	५	३ औ, तै, का.	३ औ, तै, का.	३ औ, तै, का.
११	क्षेत्र	जन्म आश्री कर्मभूमि, संहरण आश्री सर्वत्र	जन्म कर्म०, संह० सर्वत्र	कर्मभूमि संहरण नहीं	जन्म० कर्म०, संह० सर्वत्र	जन्म० कर्म०, संह० सर्वत्र
१२	काल	बकुशवत् अव- सर्पिणी उत्स- र्पिणी भावनीय	एवं बकुशवत्, नवरं जन्म महाविदेह नही	पुलाकवत्	निर्ग्रन्थवत्	निर्ग्रन्थवत् सर्व जानना
१३	गति,	विरुधक चार जातके देव- तामे, आराधक ज० सौधर्म, उ० सर्वार्थसिद्ध	सामायिक- वत्	ज० सौधर्म, उ० ८ मा देव लोक	ज० उ० 'पंच अनुत्तरेषु उत्पद्यते	'अनुत्तर- विमाने वा सिद्धगता
१४	स्थिति, पदवी पामे	स्थिति ज० २ पल्योपम, उ० ३३ सागरोपम, पदवी पांचमेसू अन्यतर १	सामायिक- वत्	ज० पल्यो- पम, उ० १८ सागरोपम, पदवी ४ मे अनंतर एकाय	ज०, उ० ३३ सागरोपम, पदवी एक- अहमिन्द्रकी पामे	ज०, उ० ३३ सागरोपम, पदवी एक- अहमिन्द्र
१५	संयम- स्थिति अल्प- बहुत्व	असंख्याते ४ असंख्यगुणे	असंख्याते ४ तुल्य	असंख्याते ३ असंख्यगुणे	असंख्याते अंतर्मुहूर्तके समय तुल्य २ असंख्यगुण	एक्यं १ स्तोक

१. पांच अनुत्तरोमां उत्पन्न थाय छे । २. 'अनुत्तर' विमानमां अथवा सिद्ध गतिमां ।

૭	જ્ઞાન	રાગાજ, પ્રવચન જ.૮ પ્રવચન ઉ.૧૪ પૂર્વ પઠન કરે	સામાયિકવત્	રાગાજ જ્ઞાન, પ્રવચન જ. ૮ પૂર્વ ઉ. ૧૦ અપૂર્ણ	રાગાજ જ્ઞાન પ્રવચન જ.૮ ઉ. ૧૪ પૂર્વ	રાગાજા૧ જ્ઞાન પ્રવચન જ.૮ ઉ.૧૪ પૂર્વ શ્રુતાતીત
૮	તીર્થમાં	તીર્થે અથવા અતીર્થે	તીર્થમાં	તીર્થમાં	તીર્થમાં અતીર્થમાં	તીર્થમાં અતીર્થમાં
૯	લિંગ	દ્રવ્યે ૩, ભાવે ૧, સ્વલિંગ	સામાયિકવત્	દ્રવ્યે ભાવે ૧ સ્વલિંગ	દ્રવ્યે ૩, ભાવે ૧ સ્વલિંગ	દ્રવ્યે ૩, ભાવે ૧ સ્વલિંગ
૧૦	શરીર	પ	પ	૩ ઔ,તૈ,કા.	૩ ઔ,તૈ,કા.	૩ ઔ,તૈ,કા.
૧૧	ક્ષેત્ર	જન્મ આશ્રયી કર્મભૂમિ, સંહરણ આશ્રયી સર્વત્ર	જન્મ.કર્મ. સંહ.સર્વત્ર	કર્મભૂમિ સંહરણ નથી	જન્મ.કર્મ. સંહ.સર્વત્ર	જન્મ.કર્મ. સંહ.સર્વત્ર
૧૨	કાલ	બકુશવત્ અવ- સર્પિણી ઉત્સ- ર્પિણી ભાવ- નીય	બકુશવત્ નવરં જન્મ મહાવિદેહ નથી	પુલાકવત્	નિર્ગ્ન્યવત્	નિર્ગ્ન્યવત્ સર્વ જાણવા
૧૩	ગતિ	વિરાધક ચાર જાતના દેવતામાં આરાધક જ. સૌધર્મ ઉ. સર્વાર્થસિદ્ધ	સામાયિકવત્	જ૦ સૌધર્મ ઉ. ૮મો દેવલોક	જ.ઉ. પાંચ અનુત્તરમાં ઉત્પન્ન થાય છે	અનુત્તર વિમાનમાં અથવા સિદ્ધગતિમાં
૧૪	સ્થિતિ, પદવી પામે	સ્થિતિ જ.૨ પલ્યોપમ, ઉ. ૩૩ સાગરોપમ પદવી પાંચમાંથી અન્યતર ૧	સામાયિકવત્	જ.૨ પલ્યોપમ, ઉ. ૧૮ સાગરો- પમ, પદવી ૪માંથી કોઈ એક	જ.ઉ.૩૩ સાગરોપમ, પદવી એક અહમિન્દ્રની પામે	જ.ઉ.૩૩ સાગરોપમ, પદવી એક અહમિન્દ્ર
૧૫	સંયમ સ્થિતિ અલ્પ બહુત્વ	અસંખ્યાતે ૪ અસંખ્ય ગુણા	અસંખ્યાતે ૪ તુલ્ય	અસંખ્યાતે ૩ અસંખ્યગુણા	અસંખ્યાતે, અંતર્મુહૂર્તના સમય તુલ્ય ૨ અસંખ્યગુણા	એક સંયમ સ્થાન ૧ સ્તોક

	चारित्र- पर्यवना संनिकर्ष	०	सामा- यिक	छेदोपस्थाप- नीय	परिहार- विशुद्धि	सूक्ष्मसंपराय	यथाख्यात
		सा०	६	६	६	अनंतगुणहीन	अनंतगुणहीन
		छे०	६	६	६	अनंतगुणहीन	अनंतगुणहीन
		प०	६	६	६	अनंतगुणहीन	अनंतगुणहीन
		सू०	अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	अनंत गुण अधिक	अनंतगुणहीन अनंतगुण अधिक	अनंतगुणहीन
		य०	अनंत गुण अधिक	→ ए	व	म्	तुल्य
	चारित्र पर्यवनूं ज०उ० अल्पबहुत्व	१ स्तोक		१ स्तोक तुल्य	२ अनंत गुण	५ अनंत गुण	०
		४ अनंत गुण		४ अनंतगुण तुल्य	३ अनंत गुण	६ अनंत गुण	७ अनंत गुण
१६	योग	मन आदि ३		→ ए	व	म्	मन आदि ३, अयोगी वा
१७	उपयोग	साकार १, अनाकार २		→	एवम्	साकार-१	साकार अनाकार २
१८	कषाय	४।३।२।१ संज्वलन		एवम्	४ संज्वलन	१ लोभ संज्वलन	उपांशत वा क्षीण
१९	लेश्या	६ द्रव्ये		६ द्रव्ये	३ प्रशस्त	१ शुक्ल	१ परम शुक्ल वा अलेश्यी
२०	परिणाम	वर्धमान, हीय- मान, अवस्थित		वर्ध०, हीय०, अव०	वर्ध०, हीय०, अव०	वर्ध०, हीय०,	वर्ध०, अव०,
	परिणाम स्थिति	वर्ध० ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त, हीय० ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त, अ० ज० १ समय, उ० ७ समय		सामायिक- वत्	सामायिक- वत्	वर्ध० ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त, हीय० ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त	वर्ध० ज० उ० अंतर्मुहूर्त, अव० ज० १ समय, उ० देश ऊन पूर्वकोटि
२१	बंध	७, ८		७, ८	७, ८	६ मोह, आयु नही	१ साता, अबंधक वा

	ચારિત્ર- પર્યવના સંનિકર્ષ	૦	સામા- યિક	છેદોપસ્થાપ- નીય	પરિહાર વિશુદ્ધિ	સૂક્ષ્મસંપરાય	યથાખ્યાત
		સા.	દ	દ	દ	અનંતગુણહીન	અનંતગુણહીન
		છે.	દ	દ	દ	અનંતગુણહીન	અનંતગુણહીન
		પ.	દ	દ	દ	અનંતગુણહીન	અનંતગુણહીન
		સૂ.	અનંત ગુણ અધિક	અનંતગુણ અધિક	અનંતગુણ અધિક	અનંતગુણહીન અનંતગુણ અધિક	અનંતગુણહીન
		વ.	અનંત ગુણ અધિક	→ એ	વ	મ્	તુલ્ય
	ચારિત્ર પર્યવનાં જ.ઉ. અલ્પબ.	૧ સ્તોક		૧ સ્તોક તુલ્ય	૨ અનંતગુણ	૫ અનંતગુણ	૦
		૪ અનંતગુણ		૪ અનંતગુણ તુલ્ય	૩ અનંતગુણ	૬ અનંતગુણ	૭ અનંતગુણ
૧૬	યોગ	મન આદિ ૩		→ એ	વ	મ્	મન આદિ ૩ અથવા અયો.
૧૭	ઉપયોગ	સાકાર ૧, અનાકાર ૨		→	એવમ્	સાકાર ૧	સાકાર અનાકાર ૨
૧૮	કષાય	૪૩૨/૧ સંજવલન		એવમ્	૪ સંજવલન	૧ લોભ સંજવલન	ઉપશાંત અથવા ક્ષીણ
૧૯	લેશ્યા	દ દ્રવ્યે		દ દ્રવ્યે	૩ પ્રશસ્ત	૧ શુક્લ	૧ પરમ શુક્લ અથવા અલેશ્યી
૨૦	પરિણામ	વર્ષમાન, હીય- માન, અવસ્થિત		વર્ષ., હીય. અવ.	વર્ષ., હીય. અવ.	વર્ષ. હીય,	વર્ષ., અવ.
	પરિણામ સ્થિતિ	વર્ષ.જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત, હીય. જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત, અ.જ. ૧ સમય ઉ. ૭ સમય		સામાયિકવત્	સામાયિકવત્	વર્ષ.જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત, હીય.જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત	વર્ષ.જ.ઉ. અંતર્મુહૂર્ત, અવ.જ. ૧ સમય, ઉ. દેશોન પૂર્વકોટિ
૨૧	બંધ	૭, ૮		૭, ૮	૭, ૮	દ મોહ, આયુ સિવાય	૧ સાતા, અથ- વા અબંધક

२२	वेदना(नीय) कर्म	८ वेदे	→ ए	व	म्	७ वा ४ वेदे
२३	उदीरणा	८, ७, ६, आयु वेदनीय वर्जा	८, ७, ६	८, ७, ६	६, ५, आयु वेदनीय, मोह वर्जा	५ वा २ अनुदीरक वा
२४	उपसंपत्ति त्याग	सामायिक छोडी छोडो १, सू० २, असंयम ३, संयमासं- यम ४ आदरे	छेदो० छोडी सा० १, प० २ सू० ३, असंयम ४, असंयमासं- यम ५ आदरे	परि० छोडी छे० १, असंयम २, ए २ आदरे	सूक्ष्म० छोडी सा० १, छे० २, यथा० ३, असंयम ४, ए ४ आदरे	यथा० छोडी सू० १, असं- यम २ सिद्धि गति ३ आदरे
२५	संज्ञा	४ संज्ञा, नो- संज्ञोपयुक्त वा	सामायिकवत्	सामायिकवत्	नोसंज्ञोपयुक्त	नोसंज्ञोपयुक्त
२६	आहार	आहारी	→ आहारी	आहारी	आहारी	आहारी, अनाहारी वा
२७	भव केते करे ?	ज० १, उ० ८	ज० १, उ० ८	ज० १, उ० ३	ज० १, उ० ३	ज० १, उ० ३
२८	आकर्ष एक भव आश्री	ज० १, उ० पृथक्त्व शत	ज० १, उ० २०	ज० १, उ० ३	ज० १, उ० ४	ज० १, उ० २
	आकर्ष नाना भव आश्री	ज० २, उ० ७	ज० २, उ० नवसेसे उप- संत, हजारके हेठे	ज० २, उ० ७ वेला	ज० २, उ० ९	ज० २, उ० ५
२९	स्थिति एक जीव आश्री	ज० १ समय, उ० नव वर्ष ऊन पूर्व कोड	सामायिकवत्	ज० १ समय, उ० २९ वर्ष ऊन पूर्व कोड	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त	ज० १ समय, उ० देश ऊन पूर्व कोटि
	स्थिति घणा आश्री	सर्वाद्धा	ज० २५० वर्ष, उ० ५० लाख कोडि सागरोपम	ज० देश ऊन २०० वर्ष, उ० देश ऊन दो पूर्वकोटी	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त	सर्वाद्धा
३०	अंतर एक जीव आश्री	ज० अंतर्मुहूर्त उ० अनंत काल,	→	ए	व	म्

૨૨	વેદના(ની-ય) કર્મ	૮ વેદે	→એ	વ	મ	૭ અથવા ૪ વેદે
૨૩	ઉદીરણા	૮,૭,૬ આયુ વેદનીય વર્જ	૮,૭,૬	૮,૭,૬	૬ અથવા ૫, આયુ વેદનીય, મોહ વર્જ	૫ અથવા ૨ અથવા અનુદીરક
૨૪	ઉપસંપતિ ત્યાગ	સામાયિક છોડી છેદો. ૧, સૂ. ૨, અસંયમ ૩, સંયમા સં-યમ ૪ આદરે	છેદો. છોડી સા. ૧, પ. ૨, સૂ. ૩, અસંયમ ૪, અસંયમાસં-યમ ૫ આદરે	પરિ. છોડી છે. ૧, અસંયમ ૨ એમ ૨ આદરે	સૂક્ષ્મ. છોડી સા. ૧, છે. ૨, યથા. ૩, અસંયમ ૪, આદરે	યથા. છોડી સૂ. ૧, અસં-યમ ૨ સિદ્ધિગતિ ૩ આદરે
૨૫	સંજ્ઞા	૪ સંજ્ઞા અથવા નોસંજોપ.	સામાયિકવત્	સામાયિકવત્	નોસંજોપ.	નોસંજોપ.
૨૬	આહારી	આહારી	→આહારી	આહારી	આહારી	આહારી અથવા અનાહા.
૨૭	ભવ કેટલા કરે ?	જ. ૧, ઉ. ૮	જ. ૧, ઉ. ૮	જ. ૧, ઉ. ૩	જ. ૧, ઉ. ૩	જ. ૧, ઉ. ૩
૨૮	આક.એક ભવ આશ્રયી	જ. ૧, ઉ. પૃથક્ત્વ શત	જ. ૧, ઉ. ૨૦	જ. ૧, ઉ. ૩	જ. ૧, ઉ. ૪	જ. ૧, ઉ. ૨
	આ.વિવિધ (નાના)ભવ આશ્રયી	જ. ૨, ઉ. ૭	જ. ૨, ઉ. ૮૦૦ થી ઉપરાંત, હજારથી નીચે	જ. ૨, ઉ. ૭ વેલા	જ. ૨, ઉ. ૮	જ. ૨, ઉ. ૫
૨૯	સ્થિતિ એક જીવ આશ્રયી	જ. ૧, સમય, ઉ. નવવર્ષ ન્યૂન પૂર્વકોડ	સામાયિકવત્	જ. ૧, સમય, ઉ. ૨૯ વર્ષ ન્યૂન પૂર્વકોડ	જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત	જ. ૧ સમય, ઉ. દેશોન પૂર્વ કોટિ
	સ્થિતિ અધિક (ઘણા) અધિક	સર્વકાળ	જ. ૨૫૦ વર્ષ, ઉ. ૫૦ લાખ કોડિ સાગરોપમ	જ. દેશોન ૨૦૦ વર્ષ, ઉ. દેશોન બે પૂર્વકોટિ	જ. ૧ સમય ઉ. અંતર્મુહૂર્ત	સર્વકાળ
૩૦	અંતર એક જીવ આશ્રયી	જ. અંતર્મુહૂર્ત ઉ. અનંત કાલ,	→	એ	વ	મૂ

	अंतर घणा जीव आश्री	नास्त्यन्तरम्	ज० ६३ सहस्र वर्ष, उ० १८ कोट्यकोटि सागरोपम	ज० ८४ सहस्र वर्ष, उ. १८ कोट्यकोटि सागरोपम	ज० १ समय, उ० ६ मास	नास्ति अंतरम्
३१	समुद्घात	६ केवल वर्जी	६	धुरली ३	०	केवल १
३२	क्षेत्र	लोकने असं- ख्यमे भाग	→ ए	व	म्	असंख्यमे घणे, असंख्य सर्वलोक
३३	स्पर्शना	लोकने असं- ख्यमे भाग	→ ए	व	म्	असंख्यमे घणे, असंख्य सर्वलोक
३४	भाव	क्षयोपशम	→ ए	व	म्	उपशम, क्षय
३५	परिमाण	प्रतिपाद्यमान होवे, नही बी होवे, जे, होवे (तो) ज० १।२।३, उ० पृथक् सहस्र, पूर्वप्रतिपन्न पृथक् सहस्र कोड	प्रतिपाद्यमान होवे, नही बी होवे, जो होवे (तो) ज० १।२।३, उ० पृथक् शत, पूर्वप्रतिपन्न होवे, न बी होवे, (जो होवे तो) ज० उ० पृथक् शतकोटि	पुलाकवत्	निर्ग्रन्थवत्	प्रतिपाद्यमान होवे, नही बी होवे, जो होवे (तो) ज० १।२।३, उ० १६२, पूर्वप्रतिपन्न पृथक् कोटि
३६	अल्प बहुत्व	५ संख्येय गुणा	४ संख्येय	२ संख्येय गुणा	१ स्तोक	३ संख्येय गुणा

(११४) भगवती (श. ७, उ. २, सू. २७३) अल्पबहुत्व

१ यंत्र	मूल गुण पञ्चकखाणी	उत्तरगुण पञ्चकखाणी	अपञ्चकखाणी
जीव	१ स्तोक	२ असंख्येय	३ अनंत
तिर्यच पंचेन्द्रिय	१ स्तोक	२ असंख्येय	३ असंख्य
मनुष्य	१ स्तोक	२ असंख्येय	३ असंख्य

	અંતર ઘણા (અધિક) જીવ આશ્રયી	અંતર નથી	જ.૬૩ સહસ્ર વર્ષ, ઉ. ૧૮ કોડાકોડિ સાગરોપમ	જ.૮૪ સહસ્ર વર્ષ, ઉ. ૧૮ કોડાકોડિ સાગરોપમ	જ. ૧ સમય, ઉ. ૬ માસ	અંતર નથી
૩૧	સમુદ્ધાત	૬ કેવલ વર્જ	૬	પ્રથમ ૩	૦	કેવલ ૧
૩૨	ક્ષેત્ર	લોકનો અસં- ખ્યાતમો ભાગ	→ એ	વ	મૂ	અસંખ્યાતમા ભાગમાં અસંખ્યાતા ભાગોમાં સર્વલોકમાં
૩૩	સ્પર્શના	લોકનો અસં- ખ્યાતમો ભાગ	→ એ	વ	મૂ	,,
૩૪	ભાવ	ક્ષયોપશમ	→ એ	વ	મૂ	ઉપશમ, ક્ષય
૩૫	પરિણામ	પ્રતિપદમાન હોય, ન પણ હોય, જો હોય તો જ. ૧૧૨૩, ઉ. પૃથક્ સહસ્ર, પૂર્વપ્રતિપન્ન જ. ઉ. પૃથક્ સહસ્ર કોડ	પ્રતિપદમાન હોય, ન પણ હોય, જો હોય (તો) જ. ૧૧૨૩ ઉ. પૃથક્ શત, પૂર્વપ્રતિપન્ન હોય, ન પણ હોય, (જો હોય તો પણ) જ. ઉ. પૃથક્ શતકોટિ	પુલાકવત્	નિર્ઋત્યવત્	પ્રતિપદમાન હોય, ન પણ હોય જો હોય (તો) જ. ૧૧૨૩, ઉ. ૧૬૨, પૂર્વપ્રતિપન્ન જ. ઉ. પૃથક્ કોટિ
૩૬	અલ્પ- બહુત્વ	૫ સંખ્યાત ગુણા	૪ સંખ્યાત ગુણા	૨ સંખ્યાત ગુણા	૧ સ્તોક	૩ સંખ્યાત ગુણા

(૧૧૪) ભગવતી (શ.૭, ઉ.૨, સૂ. ૨૭૩) અલ્પબહુત્વ

૧ યંત્ર	મૂળ ગુણ પરચક્રખાણી	ઉત્તરગુણ પરચક્રખાણી	અપરચક્રખાણી
જીવ	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય ગુણ	૩ અનંત ગુણ
તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્યેય	૩ અસંખ્ય
મનુષ્ય	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્યેય	૩ અસંખ્ય

२ यंत्र	सर्वमूल	देशमूल	अपच्यकखाणी
जीव	१ स्तोक	२ असंख्य	३ अनंत गुण
तिर्य्यच पंचेन्द्रिय	०	१ स्तोक	२ असंख्य
मनुष्य	१ स्तोक	२ संख्येय	३ असंख्य

३ यंत्र	सर्व उत्तरगुण पच्यकखाणी	देश उत्तरगुण पच्यकखाणी	अपच्यकखाणी
जीव	१ स्तोक	२ असंख्य	३ अनंत
तिर्य्यच पंचेन्द्रिय	१ स्तोक	२ असंख्य	३ अनंत
मनुष्य	१ स्तोक	२ संख्य	३ असंख्य

(११५) स्थानांगस्थाने दशमे दशविध यतिधर्म

	नामपाठ	अर्थ		नामपाठ	अर्थ
१	खंती	क्रोधनिग्रह	६	सच्चे	सत्यवादी
२	मुत्ती	निर्लोभता	७	संजमे	१७ संयमवान्
३	अज्जवे	सरल स्वभाव	८	तवे	द्वादशभेदी तपवान्
४	मद्वे	मार्दव, अहंकार- रहित कोमल (स्वभाव)	९	चियाए	प्रतीतकारी घरका वस्त्र पात्र अन्य आदिलपै(से?) साधूकूं दान देवे
५	लाघवे	द्रव्ये भावे हलका	१०	बंधचेखासे	ब्रह्मचर्यके साथ सोवे

दश बोलमे 'वास' शब्द इस वास्ते कहा है जैसे गृहस्थ अंगनाके संग शयन करे है ऐसे शीलकूं संग लेके रात्रौ वास करे इति वृत्तौ.

(११६) भगवती (श. ८, उ. ८) परीषह २२ यंत्रकम्

	अष्ट कर्मके बंधकमे परीषह २२	षड्विध बंधकमे एक बंध छद्मस्थमे	एकविध बंधक वीतराग केवलीमे ११	कौनसे कर्मके उदय कौनसा परीषह ?
१	क्षुधा	अस्ति १	अस्ति १	वेदनीयके उदय
२	तृट्	अस्ति २	अस्ति २	वेदनीयके उदय
३	शीत	अस्ति ३	अस्ति ३	वेदनीयके उदय
४	उष्ण	अस्ति ४	अस्ति ४	वेदनीयके उदय
५	दंशमशक	अस्ति ५	अस्ति ५	वेदनीयके उदय
६	अचेल	०	०	चारित्रमोहके उदय

૨ યંત્ર	સર્વમૂલ	દેશમૂલ	અપચ્ચક્રખાણી
જીવ	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ અનંત ગુણ
તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૦	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય
મનુષ્ય	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય	૩ અસંખ્ય

૩ યંત્ર	સર્વ ઉત્તરગુણ પચ્ચક્રખાણી	દેશ ઉત્તરગુણ પચ્ચક્રખાણી	અપચ્ચક્રખાણી
જીવ	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ અનંત
તિર્યચ પંચેન્દ્રિય	૧ સ્તોક	૨ અસંખ્ય	૩ અનંત
મનુષ્ય	૧ સ્તોક	૨ સંખ્ય	૩ અસંખ્ય

(૧૧૫) દશમા સ્થાનાંગસ્થાનમાં દશપ્રકારનો યતિધર્મ

	નામપાઠ	અર્થ		નામપાઠ	અર્થ
૧	ખંતી	ક્રોધનિગ્રહ	૬	સચ્ચ	સત્યવાદી
૨	મુત્તી	નિર્લોભતા	૭	સંજમ	૧૭ સંયમવાન્
૩	અજજવ	સરળ સ્વભાવ	૮	તવ	દ્વાદશભેદી તપવાન્
૪	મદવ	માદવ, અહંકાર રહિત કોમળ (સ્વભાવ)	૯	ચિયાએ	પ્રતીતકારી ઘરનું વસ્ત્ર, પાત્ર અન્ય આદિલ્પૈ(ધી ?) સાધુને દાન આપે
૫	લાઘવે	દ્રવ્ય ભાવે હલકાં	૧૦	બંભચેરવાસે	બ્રહ્મચર્યની સાથે સૂએ

દશમાં બોલમાં 'વાસ' શબ્દ એટલા માટે કહ્યો છે, જેમ ગૃહસ્થી સ્ત્રી સાથે શયન કરે છે, એમ શીલને સંગે લઈને રાત્રીવાસ કરે, इति વृत्तौ.

(૧૧૬) ભગવતી (શ.૮, ઉ.૮) પરીષદ ૨૨ યંત્રક

	અષ્ટ કર્મના બંધકમાં પરીષદ ૨૨	ષડ્વિધ બંધકમાં એક બંધ છગ્નસ્થમાં	એકવિધ બંધક વીતરાગ કેવલીમાં ૧૧	કયા કર્મના ઉદયે કયો પરીષદ ?
૧	ક્રુધા	અસ્તિ (છે) ૧	અસ્તિ (છે) ૧	વેદનીયના ઉદયે
૨	તુદ્ધ (તૃષ્ણા)	અસ્તિ (છે) ૨	અસ્તિ (છે) ૨	વેદનીયના ઉદયે
૩	શીત	અસ્તિ (છે) ૩	અસ્તિ (છે) ૩	વેદનીયના ઉદયે
૪	ઉષ્ણ	અસ્તિ (છે) ૪	અસ્તિ (છે) ૪	વેદનીયના ઉદયે
૫	દશમશક	અસ્તિ (છે) ૫	અસ્તિ (છે) ૫	વેદનીયના ઉદયે
૬	અચેલ	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે

७	अरति	०	०	चारित्रमोहके उदय
८	स्त्री	०	०	चारित्रमोहके उदय
९	चर्या	अस्ति ६	अस्ति ६	वेदनीयके उदय
१०	नैषेधिकी	०	०	चारित्रमोहके उदय
११	शय्या	अस्ति ७	अस्ति ७	वेदनीयके उदय
१२	आक्रोश	०	०	चारित्रमोहके उदय
१३	वध	अस्ति ८	अस्ति ८	वेदनीयके उदय
१४	याचना	०	०	चारित्रमोहके उदय
१५	अलाभ	अस्ति ९	०	अंतर्गमके उदय
१६	रोग	अस्ति १०	अस्ति ९	वेदनीयके उदय
१७	तृणस्पर्श	अस्ति ११	अस्ति १०	वेदनीयके उदय
१८	मल	अस्ति १२	अस्ति ११	वेदनीयके उदय
१९	सत्कारपुरस्कार	०	०	चारित्रमोहके उदय
२०	प्रज्ञा	अस्ति १३	०	ज्ञानवरणके उदय
२१	अज्ञान	अस्ति १४	०	ज्ञानवरणके उदय
२२	दर्शन	०	०	दर्शनमोहके उदय

सत्ता २२	०	१४	११
वेदे एक साथे २०,	बावीसमे चर्या- निसिहिया एकतर, शीत-उष्ण एकतर.	शीत होय तो उष्ण नहीं, उष्ण होय तो शीत नहीं, चर्या, शय्या एकतर, एवं १९	शीत, उष्णमेसु एक, चर्या, शय्यामेसु एक- तर, एवं ९ वेदे. एवं अयोगी पिण

कोइ कहै जोकर कोइ पुरुष शीत कालमें अग्नि तापे है सो तिसके एक पासे तो उष्ण परीषह है अने एक पासे शीत लगे है, तो युगपद् दोनो परीषह कयुं न कहै ? तिसका उत्तर—एह दोनो परीषहकी विवक्षा शीत काल अने उष्ण कालकी अपेक्षा है, कुछ अग्निकी ताप अपेक्षा नहीं इति वृत्तौ, और परीषहकी चर्चा भगवतीजीकी टीकामे (पृ. ३८९) मे स्वरूप कथन किया है सोइ तिहांसे लिख्यते—

“‘जं समयं चरिया० नो तं समयं निसिहिया०” (भग० श. ८, उ. ८ सू. ३४३) इत्यादि. तिहां ‘चर्या’ परीषह तो ग्राम आदिकमे विहार अने ‘नैषेधिकी’ परीषह ग्राममे मासकल्प आदि रहणा अने ‘शय्या’ परीषह उपाश्रयमे जाकर बैसणा. इस अर्थ करकेइ इस कारण विहार अने अवस्थान अर्थात् तिष्ठने करके परस्पर विरोध है. इस वास्ते एक कालमे नहीं संभव है. अथ

१. यत् समये चर्या० न तत्समये नैषेधिका० ।

૭	અરતિ	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે
૮	સ્ત્રી	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે
૯	ચર્યા	અસ્તિ (છે) ૬	અસ્તિ (છે) ૬	વેદનીયના ઉદયે
૧૦	નૈષેધિકી	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે
૧૧	શય્યા	અસ્તિ (છે) ૭	અસ્તિ (છે) ૭	વેદનીયના ઉદયે
૧૨	આકોશ	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે
૧૩	વધ	અસ્તિ (છે) ૮	અસ્તિ (છે) ૮	વેદનીયના ઉદયે
૧૪	યાચના	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે
૧૫	અલાભ	અસ્તિ (છે) ૯	૦	અંતરાયના ઉદયે
૧૬	રોગ	અસ્તિ (છે) ૧૦	અસ્તિ (છે) ૯	વેદનીયના ઉદયે
૧૭	તૃણસ્પર્શ	અસ્તિ (છે) ૧૧	અસ્તિ (છે) ૧૦	વેદનીયના ઉદયે
૧૮	મલ	અસ્તિ (છે) ૧૨	અસ્તિ (છે) ૧૧	વેદનીયના ઉદયે
૧૯	સત્કારપુરસ્કાર	૦	૦	ચારિત્રમોહના ઉદયે
૨૦	પ્રજ્ઞા	અસ્તિ (છે) ૧૩	૦	જ્ઞાનવરજ્ઞાના ઉદયે
૨૧	અજ્ઞાન	અસ્તિ (છે) ૧૪	૦	જ્ઞાનવરજ્ઞાના ઉદયે
૨૨	દર્શન	૦	૦	દર્શનમોહના ઉદયે

સત્તા ૨૨	૦	૧૪	૧૧
વેદે એક સાથે ૨૦,	બાવીસમા ચર્યા- નિસિદિયા એકતર, શીત-ઉષ્ણ એકતર	શીત હોય તો ઉષ્ણ નહીં, ઉષ્ણ હોય તો શીત નહીં, ચર્યા, શય્યા એકતર, એમ ૧૯	શીત, ઉષ્ણમાંથી એક, ચર્યા-શય્યામાંથી એકતર, એમ ૯ જાણવા એમ અયોગી ૯ પણ જાણવા

કોઈ કહે જો કોઈ પુરુષ શીત કાલમાં અગ્નિથી તાપણું તાપે છે, તો તેની એક બાજુ ઉષ્ણ પરીષદ છે અને એક બાજુ શીતપરીષદ લાગે છે, તો યુગપત્ (એકસાથ) બન્ને પરીષદ કેમ ન કહેવાય ? તેનો ઉત્તર-આ બન્ને પરીષદની વિવક્ષા શીત કાલ અને ઉષ્ણ કાલની અપેક્ષાએ છે, કોઈ અગ્નિના તાપની અપેક્ષાએ નથી. ઇતિ વૃત્તૌ, બીજા પરીષદની ચર્યા ભગવતીજીની ટીકામાં (પૃ. ૩૮૯)માં સ્વરૂપ કથન કર્યું છે, ત્યાંથી તે લખેલ છે.

“યત્ સમયે ચર્યાં ન તત્સમયે નૈષેધિકાં” (ભગ. શ. ૮, ઉ. ૮, સૂ. ૩૪૩) ઇત્યાદિ ત્યાં ‘ચર્યા’ પરીષદ તો ગ્રામ આદિકમાં વિહાર અને ‘નૈષેધિકી’ પરીષદ ગ્રામમાં માસકલ્પ આદિ રહેવું અને ‘શય્યા’ પરીષદ ઉપાશ્રયમાં જઈને બેસવું. આ અર્થ કરીને કોઈ વિહાર અને અવસ્થાન અર્થાત્ તિષ્ઠન કરવું પરસ્પર વિરોધ છે. એટલા માટે એક કાળમાં સંભવતા નથી. હવે પ્રશ્ન નૈષેધિકી અને શય્યા આ બંનેને ચર્યાની સાથે વિરોધ છે, તેથી બંનેનો

प्रश्न—नैषेधिकी अने शय्या एह दोनो चर्याके साथ विरोधी है तो दोनोका एककालमे संभव हुआ. यदि एककालमे संभव हुआ तदि एककालमे १९ परिषह वेदे इह सिद्ध हुआ. अथ उत्तर—इम नही है. किस वास्ते ? ग्राम आदि जानेकूं प्रवृत्ते है तिस कालमे जाता हुआ भोजनविश्रामके अर्थे औत्सुक्य परिणाम सहित थोडे काल वास्ते शय्यामे वर्त्ते है । तिस कालमे 'शय्या' परिषहका 'चर्या' अने 'नैषेधिकी' दोनीको साथ संबंध है. इस वास्ते २० ही परिषह एककालमे वेदे है. यो ऐसे कहा तो षड्विध बंधक आश्री कहा है. जिस समये चर्या है तिस समय शय्या नही. इहां कैसे संभव हुआ ? उत्तर—षड्विध बंधकके 'मोह' कर्म उदयमे बहुत नही है इस वास्ते शय्याकालमे औत्सुक्य परिणामका अभाव है इस वास्ते. शय्याकालमे शय्या ही है, परंतु बादर रागके उदय औत्सुक्य करके विहारके परिणाम नही. इस वास्ते परस्पर विरोधी होने करके दोनो युगपत् एककालमे नही. इति अलं चर्चेण (चर्चया).

उत्तराध्ययनके २४ मे अध्ययनात् पांच समिति, तीन गुप्ति स्वरूप—

प्रथम ईर्यासमिति—आलंबने १, काल २, मार्ग ३, यत्न ४ ए चार प्रकारे. शुद्ध ईर्या शोधे तिहां आलंबन—ज्ञान १, दर्शन २, चारित्र ३ इन तीनोंकूं अवलंबीने ईर्या शोधे १. काल थकी दिवसमे ईर्या शोधे २. मार्ग थकी उत्पथ वर्जे ३. यत्नाके चार भेद है—द्रव्य १, क्षेत्र २, काल ३, भाव ४. द्रव्य थकी तो चक्षुसे देख कर चाले १. क्षेत्र थकी चार हाथ प्रमाण धरती देखीने चाले २. काल थकी जितना काल चलनेका तहां लग यत्न करी चाले ३. भाव थकी उपयोग सहित. उपयोग सहित किस तरे होवे ? पांच इन्द्रियकी विषयथी रहित पांच प्रकारकी वाचना आदि स्वाध्याय रहित शरीरकूं ईर्यारूप करे. ईर्यामे उद्यम एह उपयोग थकी ईर्या शोधे इति ईर्यासमिति.

भाषासमिति. क्रोध १, मान २, माया ३, लोभ ४, हास्य ५, भय ६, मुखारि (मौखर्य) ७, विकथा ८ ए आठ स्थानक वर्जीने बोले. असावद्य मर्यादा सहित भाषा बोले. उचित काले बोले. तथा दश भेदे सत्य, बासं भेदे व्यवहार, एवं २२ भेदे भाषा बोले. ते बावीस भेद लिख्यते—

(१) जणवए सच्चे—'जनपद'सत्य. जौनसे देशमे जो भाषा बोले सो तिहां सत्य. जैसे 'कोकन' देशमे पाणीकूं पिछ, कोइ देशमे बडे पुरुषकूं बेटा कहै वा बेटेकूं काका, पिताकूं भाइ, सासूकूं आइ. सो सत्यम्. (२) सम्मत (य)—'संमत'सत्य. जैसे पंकसे उपना मीडक, सेवाल अने कमल, तो हि पिण कमलने 'पंकज' कहीये पिण मीडक, सेवालने 'पंकज' शब्द नही. (३) ठवणा—'स्थापना'सत्य. जिसकी मूर्ति स्थापी है सो मूर्तिकूं देव कहना जूठ नही. (४) नाम—'नाम' सत्य. 'कुलवर्धन' नाम है, चाह कुलका क्षय करे तो पिण कुलवर्धन कहना जूठ नही. (५) रूवे—गुणकरी भ्रष्ट है तो पिण साधुके वेषवालेकूं 'साधु' कहीये. (६) पडुच्च—'अपेक्षा'सत्य. जैसे मध्यमाकी अपेक्षा अनामिकी कनिष्ठा अंगुली है. (७) ववहार—'व्यवहार'

એકકાલમાં સંભવ થયો, જો એકકાલમાં સંભવ થાય તો એકકાળમાં ૧૯ પરીષદ વેદે આ સિદ્ધ થાય, હવે જવાબ-એમ નથી શા માટે? ગ્રામ આદિ તરફ જવાની પ્રવૃત્તિ છે, તે કાળમાં જતો ભોજનવિશ્રામના માટે ઔત્સુક્ય પરિણામ સહિત થોડા સમય માટે શય્યામાં વર્તે છે, તે કાળે 'શય્યા' પરીષદનો 'ચર્યા' અને 'નૈષેધિકી' બંનેની સાથે સંબંધ છે. એટલા માટે ૨૦ જ પરીષદ એક કાળમાં જણાય છે, જો એમ કહ્યું તે ષડ્વિધ બંધક આશ્રયી કહ્યું છે, જે સમયે ચર્યા છે, તે સમયે શય્યા નથી, અહીં કેમ સંભવ થયું? ઉત્તર-ષડ્વિધ બંધકને 'મોહ' કર્મ ઉદયમાં વધારે નથી, તેથી શય્યાકાળમાં ઔત્સુક્ય પરિણામનો અભાવ છે. એથી શય્યાકાળમાં શય્યા જ છે, પરંતુ બાદર રાગના ઉદયે ઔત્સુક્યે કરીને વિહારના પરિણામ નથી એટલા માટે પરસ્પર વિરોધી હોવાથી બન્ને યુગપત્ એકકાલમાં નથી. વિશેષ ચર્યાથી સર્યુ.

ઉત્તરાધ્યયનના ૨૪મા અધ્યયનમાંથી પાંચ સમિતિ, ત્રણ ગુપ્તિ સ્વરૂપ—

પ્રથમ ઈર્યાસમિતિ—આલંબન ૧, કાળ ૨, માર્ગ ૩, યત્ન ૪ એ ચાર પ્રકારે શુદ્ધ ઈર્યા શોધે, ત્યાં આલંબન-જ્ઞાન ૧, દર્શન ૨, ચારિત્ર ૩ આ ત્રણેયને અવલંબીને ઈર્યા શોધે ૧ કાલ થકી દિવસમાં ઈર્યા શોધે ૨, માર્ગથી ઉન્માર્ગ વર્જે ૩, યત્નના ચાર ભેદ છે—દ્રવ્ય ૧ ક્ષેત્ર ૨, કાલ ૩, ભાવ ૪, દ્રવ્યથી તો ચક્ષુથી જોઈને ચાલે, ક્ષેત્રથી ચાર હાથ પ્રમાણ ધરતી જોઈને ચાલે ૨, કાલથી જેટલો કાળ ચલવાનું હોય ત્યાં સુધી યત્ન કરી ચાલે ૩, ભાવથી ઉપયોગ સહિત. ઉપયોગ સહિત કઈ રીતે થાય? પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષયથી રહિત, પાંચ પ્રકારની વાયના આદિ સ્વાધ્યાય રહિત શરીરને ઈર્યારૂપ કરે, ઈર્યામાં ઉદયમ આવા ઉપયોગથી ઈર્યા શોધે ઇતિ ઈર્યાસમિતિ.

ભાષાસમિતિ : ક્રોધ ૧, માન ૨, માયા ૩, લોભ ૪, હાસ્ય ૫, ભય ૬, મુખરિ (મૌખ્ય-મુખરતા) ૭, વિકથા ૮ એ આઠ સ્થાનક છોડીને (વર્જી) ને બોલે, નિર્દોષ પરિમિત ભાષા બોલે, ઉચિત સમયે બોલે તથા દશ પ્રકારનું સત્ય, બાર ભેદે વ્યવહાર એમ ૨૨ ભેદે ભાષા બોલે, તે બાવીસ ભેદ લખે છે.

(૧) જણવએ સચ્ચે—'જનપદ' સત્ય. જે દેશમાં જે ભાષા બોલાય તે ત્યાં સત્ય, 'કોંકણ' દેશમાં પાણીને પિછ, કોઈ દેશમાં મોટા પુરુષને બેટા કહે અથવા પુત્રને કાકા, પિતાને ભાઈ, સાસુને આઈ, તે જનસત્ય. (૨) સમ્મત (ય)—'સંમત' સત્ય. જેમ પંકમાં મીંડક(દેડકા), સેવાળ અને કમળ, ઉત્પન્ન થાય તો પણ કમળને 'પંકજ' કહેવાય પણ મીંડક, સેવાળને 'પંકજ' શબ્દ ન કહેવાય. (૩) ઠવણા 'સ્થાપના' સત્ય, જેની મૂર્તિ સ્થાપી છે, તે મૂર્તિને દેવ કહેવું ખોટું નથી. (૪) નામ—'નામ' સત્ય, 'કુલવર્ધન' નામ છે. ભલે કુળનો ક્ષય કરે પણ કુલવર્ધન કહેવું, ખોટું નથી. (૫) રુવે-રૂપ. ગુણથી ભ્રષ્ટ છે તો પણ સાધુના વેષવાળાને 'સાધુ' કહેવાય, (૬) પડુચ્ચ- 'અપેક્ષા' સત્ય જેમ મધ્યમાની અપેક્ષાએ અનામિકા નાની આંગળી છે. (૭) વવહાર- 'વ્યવહાર'

सत्य. जैसे पर्वत बलता है, रस्ता चलता है. (८) भाव—‘भाव’सत्य. जैसे तोतेमे पांच वर्ण है तो पिण तोता हर्या है. (९) जोग—‘योग’सत्य. जैसे दंडके संयोगसे दंडी कहीये, छत्रसे छत्री. (१०) उपमासच्चे—‘उपमा’सत्य. चंद्रवत् वदन, समुद्रवत् तडाग. असत्य यंत्रम्—

कोहनिस्सिया—क्रोधके उदय बोले. माननिस्सिया—मानके उदय बोले. मायानिस्सिया—मायाके उदय बोले. लोहनिस्सिया—लोभनिश्चित बोले. पेज्जनिस्सिया—रागके उदय बोले. दोसनिस्सिया—द्वेषके उदय बोले. हासनिस्सिया—हास्यके उदय बोले. भयनिस्सिया—भयके उदय बोले. अक्खायनिस्सिया—विकथा करी. उवघायनिस्सिया—हिंसाकारी वचन. (११७)

मिश्र भाषा पा.	अर्थ	मिश्र भाषा पा.	अर्थ
१ उप्पन्नमिसि(स्सि?)या	इस गाममे दस बालक जन्मे है	६ जीवाजीवमिसिया	जीव, अजीव दोनोकी मिश्र भाषा बोले
२ विगयमिसिया	इस गाममे आज दस-जणे मरे है	७ अनंतमिसिया	मूली आदिक कंदोमे अनंते जीव है सो ‘प्रत्येक’ जीव कहै.
३ उप्पन्नविगयमिसिया	इस गाममे दस जन्मे है, दस(की) मृत्यु होइ है	८ परत(रित्त)मिसिया	प्रत्येककूं अनंतकाया कहै
४ जीवमिसिया	एकचा(त्र) सर्व जीव है	९ अद्धामिसिया	ऊठ रे दिन चढ्या पहरके तडकेसे कहै
५ अजीवमिसिया	अन्नकी रास देखके कहै ए तो अजीव है.	१० अद्धद्धामिसिया	घणे कालका जूठ, घडी एक रात गये (रहो) दिन ऊगा कहै

व्यवहार भाषाके बारां भेद

(१) आमंताणि—हे भगवन्. (२) आणवणि—इह काम कर तथा यह वस्तु लाव. (३) जायणि—यह हमें देउगे. (४) पुच्छणि—ग्राम आदिनो मार्ग पूछणा. (५) पन्नवणि—धर्म ऐसे होता है. (६) पच्चक्खाणी—यह काम हम नहीं करेंगे. (७) इच्छणुलोम—अहासुह देवानुप्रिय. (८) अणभिग्गहिया—अगलेका कहा ठीकतरे समजे न. (९) अभिग्गहिया—मुझे ठीक है. (१०) संसयकारण—खबर नहीं क्यों कर है. (११) वोगडा—प्रगट अर्थ कहै. (१२) अवोगडा—अप्रगट अर्थ.

इह २२ भेद भाषाके हैं. सत्य १०, व्यवहार १२, एवं २२ भेद बोले. इति भाषासमिति संपूर्ण.

સત્ય, જેમ પર્વત બળે છે, રસ્તો ચાલે છે, (૮) ભાવ-‘ભાવ’ સત્ય. જે રીતે પોપટમાં પાંચ વર્ણા (રંગ) છે તો પણ પોપટ ‘લીલો’ છે, (૯) જોગ-‘યોગ’ સત્ય, જેમ દંડના સંયોગથી દંડી કહેવાય, છત્રથી છત્રી. (૧૦) ઉવમા સચ્ચે-‘ઉપમા’ સત્ય, ચંદ્રવત્ વદન (મુખ), સમુદ્રવત્ તળાવ

અસત્ય યંત્ર-કોહનિસ્સિયા-ક્રોધના ઉદયે બોલે, માનનિસ્સિયા-માનના ઉદયે બોલે, માયાનિસ્સિયા-માયાના ઉદયે બોલે, લોહનિસ્સિયા લોભના ઉદયથી બોલે, પેજજનિસ્સિયા-રાગના ઉદયથી બોલે, દોષનિસ્સિયા-દ્વેષના ઉદયે બોલે, હાસનિસ્સિયા-હાસ્યના ઉદયે બોલે, ભયનિસ્સિયા-ભયના ઉદયે બોલે, અક્રૂપાયનિસ્સિયા-વિક્રથા કરે, ઉવધાયનિસ્સિયા-હિંસાકારી વચન બોલે. (૧૧૭)

મિશ્ર ભાષા પા.	અર્થ	મિશ્ર ભાષા પા.	અર્થ
૧ ઉત્પન્નમિસિ(સ્સિ?) યા	આ ગામમાં દસ બાળક જન્મ્યા છે.	૬ જીવાજીવમિસિયા	જીવ, અજીવ બન્નેની મિશ્ર ભાષા બોલે
૨ વિગયમિસિયા	આ ગામમાં આજ દસ જણ મર્યા છે.	૭ અનંતમિસિયા	મૂળા આદિક કંદોમાં અનંતા જીવ છે, તે ‘પ્રત્યેક’ જીવ કહે.
૩ ઉત્પન્નવિગયમિસિય	આ ગામમાં દસ જન્મ્યા છે, દસનું મૃત્યુ થયું છે.	૮ પરત(સ્સિ)મિસિયા	પ્રત્યેકને અનંતકાય કહે,
૪ જીવમિસિયા	એકત્ર સર્વ જીવ છે.	૯ અદ્દામિસિયા	ઊઠ રે દિવસ ચઢી ગયો. પ્રહરનો તડકો જોઈને કહે
૫ અજીવમિસિયા	અન્યની નાડી જોઈને કહે, એ તો અજીવ છે.	૧૦ અદ્દદામિસિયા	ઘણા સમયનું અસત્ય એક ઘડી રાત ગયે દિન ઊગ્યો કહે.

વ્યવહાર ભાષાના બાર ભેદ (પ્રકાર)

(૧) આમંતાણિ-હે ભગવન્, (૨) આણવણિ-આ કામ કર તથા આ વસ્તુ લાવ, (૩) જાયણિ-આ અમને આપશો, (૪) પુચ્છણિ-ગ્રામ (ગામ) આદિનો માર્ગ પૂછવો, (૫) પન્નવણિ-ધર્મ આમ થાય છે, (૬) પરચ્છખાણી-આ કામ અમે નહીં કરીએ. (૭) ઈચ્છાણુલોમ-દેવાનુગ્રિય, જેમ સુખ થાય તેમ કરો, (૮) અણભિગ્ગહિયા-આગળનાનું કહેલું સારી રીતે ન સમજે, (૯) અભિગ્ગહિયા-મને ઠીક છે. (૧૦) સંશયકારણ-ખબર નથી, શા માટે છે ? (૧૧) વોગડા-પ્રગટ અર્થ કહે. (૧૨) અવોગડા-અપ્રગટ અર્થ.

આ ૨૨ ભેદ ભાષાનાં છે. સત્ય ૧૦, વ્યવહાર ૧૨, એમ ૨૨ ભેદ કહ્યા.

આ રીતે ભાષાસમિતિ પૂર્ણ થાય છે

एषणासमितिका स्वरूप विस्तार सहित पिंडनिर्युक्ति तथा पिंडविशुद्धिसे जाणना इति.

अथ 'आदानभंडनिक्षेप'समिति लिख्यते—उपधि दो भेदे है—(१) औधिक, (२) औपग्राहिक. 'औधिक' ते साधु, साध्वी सदाइ राखे अने 'औपग्राहिक' ते जे कदाचित् कार्य उपने ग्रहै ते. प्रथम औधिक कहीये है—

“उवही उवगगहे संगहे य तह पगगहुगहे चेव ।

भंडग उवगरणे वि य करणे वि य हुंति एगट्ठा ॥१॥ (ओघ० ६६७)

पत्तं १ पत्ताबंधो २ पायट्ठवणं ३ च पायकेसरिया ४ ।

पडलाइं ५ रयत्ताणं ६ (च) गुच्छओ ७ पायनिजो(ज्जो)गो ॥२॥ (ओघ० ६६९)

तिन्नेव य पच्छागा १० रयहरणं ११ चेव होइ मुहप(पो)त्ती १२ ।

एसो दुवालस्स(स)विहो उवही जिणकप्पियाणं तु ॥३॥ (ओघ० ६७०)

एते(ए) चेव दुवालस्स(स) मत्तग १ अइरेग चोलपट्ठो य ।

एसो चउदसविहो उवही पुण थेरकप्पमि ॥४॥ (ओघ० ६७१)

पत्तं १ पत्ताबंधो २ पायट्ठवणं ३ च पायकेसरिया ४ ।

पडलाइं ५ रयत्ताणं ६ (च) गुच्छओ ७ पायनिजो(ज्जो)गो ॥५॥ (ओघ० ६७५)

तिन्नेव य पच्छागा १० रयहरणं ११ चेव होइ मुहपत्ती १२ ।

ततो (य) मत्तउ खलु १३ चउदसमो कमढओ(गो) चेव १४ ॥६॥ (ओघ० ६७६)

उगगहणंतग १५ पदो(ट्ठो) १६ उड्ढोरू (अड्ढोरूअ) १७ चलणिया १८ य बोद्धव्वा ।

अब्भितर १९ बाहरि(हिर ?) २० नियंसणी य तह कंचुए २१ चेव ॥७॥ (ओघ० ६७७)

उग(क)च्छिय २२ वेगच्छिय २३ संघाडी २४ चेव खंधकरणी २५ य ।

ओहोवहिमि एए अज्जाणं पन्नवीसं तु ॥८॥ (ओघ० ६७८)

उक्कोसगो जिणाणं चउवि(व्विहा) मज्झिमो वि एमेव ।

जहन्नो चउविहो खलु एत्तो थेरण वुच्छमि ॥९॥

१. उपधिरुपग्रहः सङ्ग्रहश्च तथा प्रग्रहोऽवग्रहश्चैव । भण्डकमुपकरणमपि च करणेऽपि च भवन्ति एकार्थाः ॥१॥

पात्रं पात्रबन्धः पात्रस्थापनं च पात्रकेसरिका । पटलानि रजस्त्राणं (च) गुच्छकः पात्रनिर्योगः ॥२॥

त्रय एव च प्रच्छदका रजोहरणं चैव भवति मुखपतिः (‘वस्त्रिका’) । एष द्वादशविध उपधिर्जिनकल्पिकानां तु ॥३॥

एते चैव द्वादश मात्रकमतिरिक्तं चोलपट्टश्च । एष चतुर्दशविध उपधिः पुनः स्थविरकल्पे ॥४॥

२. ततो मात्रकश्चतुर्दशमः कमढगं चैव ॥६॥

अवग्रहानन्तकं पट्टोऽर्धोरुकं चलनिका च बोद्धव्या । आभ्यन्तरा बाहिरा निवसनी च तथा कञ्चुकश्चैव ॥७॥

औपकच्छिकं वैकक्षिकं सङ्घाटी चैव स्कन्धकरणी च । ओघोपधौ एते आर्याणां पञ्चविंशतिस्तु ॥८॥

उत्कृष्टो जिनानां चतुर्विधो मध्यमोऽपि एवमेव । जघन्यश्चतुर्विधः खलु इतः स्थविराणां वक्ष्ये ॥९॥

'उक्कोसो थेराणं चउवि(व्वि)हो छवि(व्वि)हो उ मज्झिमओ ।
 जहन्नो चउवि(व्वि)हो खलु एत्तो अज्जाण साहेमि ॥१०॥
 उक्कोसो अट्ठविहो मज्झिमओ होइ तेरसविहो उ ।
 जहन्नो चउवि(व्वि)हो खलु तेण परमुवग्गहं जाणे(ण) ॥११॥ (ओघ० ६७९)
 एगं पायं जिणकप्पियाण थेराण मत्तओ बीओ ।
 एयं गणणपमाणं पमाणमाणं अओ वुच्छं ॥१२॥ (ओघ० ६८०)
 तिन्नि विहत्थी चउरंगुलं च भाणस्स मज्झिमपमाणं ।
 इत्तो हीण जहन्नं अइरेगयरं तु उक्कोसं ॥१३॥ (ओघ० ६८१)
 पत्ताबंधपमाणं भाणपमाणेण होइ नायव्वं ।
 जह गंठिर्मि कयंमि कोणा चउरंगुला हुंति ॥१४॥ (ओघ० ६९४)
 पत्तट्ठवणं तह गुच्छओ य पायपडिलेहणी(णि)या य ।
 तिण्हं पि य प्पमाणं विहत्थि चउरंगुलं चेव ॥१५॥ (ओघ० ६९५)
 जेहिं सविआ न दीसइ अंतरिओ तारिसा भवे पडला ।
 तिन्नि व पंच व सत्त व कदलीगब्भोवमा मसिणा ॥१६॥ (ओघ० ६९६)
 अट्ठाइज्जा हत्था दीहा छत्तीस अंगुले रुंदा ।
 बीयं च (बितियं) पडिगहाओ ससरीसओ य निप्फन्नं ॥१७॥ (ओघ० ७०२)
 माणं तु रयत्ताणे भाणपमाणेण होइ निप्फन्नं ।
 पायाहिणं करंतं मज्जे चउरंगुलं कमइ ॥१८॥ (ओघ० ७०४)
 कप्पा आयपमाणा अट्ठाइज्जा य वित्थडा हत्था ।
 दो चेव सुत्तिया उ उन्निय तइओ मुणेयव्वो ॥१९॥ (ओघ० ७०६)
 बत्तीसंगुलदीहं चउवीसंगुलाइं दंडो से ।
 अट्ठंगुला दसाओ एगतरं हीणमहियं वा ॥२०॥ (ओघ० ७०९)

१. उत्कृष्टः स्थविराणां चतुर्विधः षड्विधस्तु मध्यमकः । जघन्यश्चतुर्विधः खलु इत आर्याणां कथयामि (?) ॥१०॥
 उत्कृष्टोऽष्टविधो मध्यमको भवति त्रयोदशविधस्तु । जघन्यश्चतुर्विधः खलु तेन परमुपग्रहं जानीयात् ॥११॥
 एकं पात्रं जिनकल्पिकानां स्थविराणां मात्रकं द्वितीयम् । एतद् गणनाप्रमाणं प्रमाणमानमतो वक्ष्ये ॥१२॥
 त्रयो विहस्तयश्चतुरङ्गुलं च भाजनस्य मध्यमप्रमाणम् । अतो हीनं जघन्यमतिरिक्ततरं तूत्कृष्टम् ॥१३॥
 पात्रबन्धप्रमाणं भाजनप्रमाणेन भवति ज्ञातव्यम् । यथा ग्रन्थौ कृते कोणाश्चतुरङ्गुला भवन्ति ॥१४॥
 पात्रस्थापनं तथा गुच्छकश्च पात्रप्रतिरेखनिका च । त्रयाणामपि च प्रमाणं विहस्तिश्चतुरङ्गुलं चैव ॥१५॥
 यैः सविता न दृश्यतेऽन्तरितस्तादृशानि भवन्ति पटलानि । त्रीणि पञ्च वा सप्त वा कदलीगर्भोपमानि मसृणानि ॥१६॥
 अर्धतृतीयहस्तदीर्घाणि षट्त्रिंशदङ्गुलानि रुन्दाणि । द्वितीयं च पतद्ग्रहात् स्वशरीराच्च निष्पन्नम् ॥१७॥
 मानं तु रजस्त्राणे भाजनप्रमाणेन भवति निष्पन्नम् । प्रादक्षिण्यं कुर्वन् मध्ये चतुरङ्गुलानि क्रामति ॥१८॥
 कल्पा आत्मप्रमाणा अर्धतृतीयांश्च विस्तृतान् हस्तान् । द्वौ चैव सौत्रिकौ तु औणिकस्तृतीयो ज्ञातव्यः ॥१९॥
 द्वात्रिंशदङ्गुलदीर्घं चतुर्विंशतिरङ्गुलानि दण्डस्तस्य । अष्टाङ्गुला दशा एकतरं हीनमधिकं वा ॥२०॥

'उक्कोसो थेरणं चउवि(व्वि)हो छवि(व्वि)हो उ मज्झिमओ ।
 जहन्नो चउवि(व्वि)हो खलु एत्तो अज्जाण साहेमि ॥१०॥
 उक्कोसो अट्टविहो मज्झिमओ होइ तेरसविहो उ ।
 जहन्नो चउवि(व्वि)हो खलु तेण परमुवग्गहं जाणे(ण) ॥११॥ (ओघ० ६७९)
 एगं पायं जिणकप्पियाण थेरण मत्तओ बीओ ।
 एयं गणणपमाणं पमाणमाणं अओ वुच्छं ॥१२॥ (ओघ० ६८०)
 तिन्नि विहत्थी चउरंगुलं च भाणस्स मज्झिमपमाणं ।
 इत्तो हीण जहन्नं अइरेगयरं तु उक्कोसं ॥१३॥ (ओघ० ६८१)
 पत्ताबंधपमाणं भाणपमाणेण होइ नायव्वं ।
 जह गंठिमि कयंमि कोणा चउरंगुला हुंति ॥१४॥ (ओघ० ६९४)
 पत्तट्ठवणं तह गुच्छओ य पायपडिलेहणी(णि)या य ।
 तिण्हं पि य प्पमाणं विहत्थि चउरंगुलं चेव ॥१५॥ (ओघ० ६९५)
 जेहिं सविया न दीसइ अंतरिओ तारिसा भवे पडला ।
 तिन्नि व पंच व सत्त व कदलीगब्भोवमा मसिणा ॥१६॥ (ओघ० ६९६)
 अङ्गुइज्जा हत्था दीहा छत्तीस अंगुले रुंदा ।
 बीयं च (बितियं) पडिग्गहाओ ससरीराओ य निप्फन्नं ॥१७॥ (ओघ० ७०२)
 माणं तु रयत्ताणे भाणपमाणेण होइ निप्फन्नं ।
 पायाहिणं करंतं मज्झे चउरंगुलं कमइ ॥१८॥ (ओघ० ७०४)
 कप्पा आयपमाणा अङ्गुइज्जा य वित्थडा हत्था ।
 दो चेव सुत्तिया उ उन्निय तइओ मुणेयव्वो ॥१९॥ (ओघ० ७०६)
 बत्तीसंगुलदीहं चउवीसंगुलाइं दंडो से ।
 अट्ठंगुला दसाओ एगतरं हीणमहियं वा ॥२०॥ (ओघ० ७०९)

१. उत्कृष्टः स्थविराणां चतुर्विधः षड्विधस्तु मध्यमकः । जघन्यश्चतुर्विधः खलु इत आर्याणां कथयामि (?) ॥१०॥
 उत्कृष्टोऽष्टविधो मध्यमको भवति त्रयोदशविधस्तु । जघन्यश्चतुर्विधः खलु तेन परमुपग्रहं जानीयात् ॥११॥
 एकं पात्रं जिणकल्पिकानां स्थविराणां मात्रकं द्वितीयम् । एतद् गणनाप्रमाणं प्रमाणमानमतो वक्ष्ये ॥१२॥
 त्रयो विहस्तयश्चतुरङ्गुलं च भाजनस्व-मध्यमप्रमाणम् । अतो हीनं जघन्यमतिरिक्ततरं तूत्कृष्टम् ॥१३॥
 पात्रबन्धप्रमाणं भाजनप्रमाणेन भवति ज्ञातव्यम् । यथा ग्रन्थौ कृते कोणाश्चतुरङ्गुला भवन्ति ॥१४॥
 पात्रस्थापनं तथा गुच्छकश्च पात्रप्रतिलेखनिका च । त्रयाणामपि च प्रमाणं विहस्तिश्चतुरङ्गुलं चैव ॥१५॥
 यैः सविता न दृश्यतेऽन्तरितस्तादृशाणि भवन्ति पटलानि । त्रीणि पञ्च वा सप्त वा कदलीगर्भोपमानि मसृणानि ॥१६॥
 अर्धतृतीयहस्तदीर्घाणि षट्त्रिंशदङ्गुलानि रुद्राणि । द्वितीयं च पतद्ग्रहात् स्वशरीराच्च निष्पन्नम् ॥१७॥
 मानं तु रजस्त्राणे भाजनप्रमाणेन भवति निष्पन्नम् । प्रादक्षिण्यं कुर्वन् मध्ये चतुरङ्गुलानि क्रामति ॥१८॥
 कल्पा आत्मप्रमाणा अर्धतृतीयांश्च विस्तृतान् हस्तान् । द्वौ चैव सौत्रिकौ तु और्णिकस्तृतीयो ज्ञातव्यः ॥१९॥
 द्वात्रिंशदङ्गुलदीर्घं चतुर्विंशतिरङ्गुलानि दण्डस्तस्य । अष्टाङ्गुला दशा एकतरं हीनमधिकं वा ॥२०॥

१ उन्नियं उट्टियं वा वि कंबलं पायपुच्छणं ।
 तिपरीयल्लमणिस्सट्ठं रयहरणं धारए इक्कं ॥२१॥ (ओघ० ७१०)
 चउरंगुलं विहत्थी एवं मुहणंतगस्स उ पमाणं ।
 बीयं मुहप्पमाणं गणणपमाणेण इक्किक्कं ॥२२॥ (ओघ० ७१२)
 जो मागहओ पत्थो सविसेसरं तु मत्तगपमाणं ।
 दोसु वि दव्वगहणं वासावासासु अहिगारे ॥२३॥ (ओघ० ७१४)
 सूओदणस्स भरियं दुगाउमद्धाणमागओ साहू ।
 भुंजइ एगट्ठणे एयं किर मत्तयपमाणं ॥२४॥ (ओघ० ७१५)
 दुगुणो चउगुणो वा हत्थो चउरंस चोलपट्टो य ।
 थेरजुवाणाणट्ठा सण्हे थूलंमि य विभासा ॥२५॥ (ओघ० ७२२)
 संथारुत्तरपट्टो अट्ठाइज्जा य आयया हत्था ।
 दोहं पि य वित्थारो हत्थो चउरंगुलं चेव ॥२६॥ (ओघ० ७२४)
 रयहरणपट्टमिन्ता अदसागा किंचि वा समइरेगा ।
 इक्कगुणा उ निसिज्जा हत्थपमाणा सपच्छगा ॥२७॥ (ओघ० ७२६)
 वासोवगहिओ पुण दुगुणो उवही उ वासकप्पाई ।
 आयासंजमहेउं इक्कगुणो सेसओ होइ ॥२८॥ (ओघ० ७२७)
 जं पुण सपमाणाओ ईसिं हीणाहियं व लंभिज्जा ।
 उभयं पि अहाकडयं न संधणा तस्स छेओ वा ॥२९॥ (ओघ० ७२८)

इति औघिकोपधिः संपूर्णः । अथ औपग्राहिकं उपगणमाह—औपग्राहिक उपधिके तीन
 भेद—(१) जघन्य, (२) मध्यम, (३) उत्कृष्ट. तत्र प्रथमं जघन्यमाह—

१ पीठ १ निसिज्जा २ दंडग ३ पमज्जणं ४ घट्ट ५ डगल ६ पिप्पलगा ७ सूइ ८ नहरणी

-
१. और्णिकं औष्ट्रिकं वाऽपि कम्बलं पादप्रोच्छनम् । त्रिः परिवर्तननिसृष्टं रजोहरणं धारयेदेकम् ॥२१॥
 चतुरङ्गुलं वितस्तिरेवं मुखानन्तकस्य तु प्रमाणम् । द्वितीयं मुखप्रमाणं गणनप्रमाणेनैकैकम् ॥२२॥
 यो मागधकः प्रस्थः सविशेषतरं तु मात्रकप्रमाणम् । द्वयोरपि द्रव्यग्रहणं वर्षावर्षयोरधिकारः ॥२३॥
 सूपौदनेन भृतं द्विगव्यूताध्वन आगतः साधुः । भुङ्क्ते यदेकं स्थानमेतत् किल मात्रकस्य प्रमाणम् ॥२४॥
 द्विगुणश्चतुर्गुणो वा सहस्तश्चतुरस्रश्चोलपट्टश्च । स्थविरयूनामर्थाय श्लक्ष्णे स्थूले च विभाषा ॥२५॥
 संस्तारकोत्तरपट्टौ अर्द्धतृतीयौ च आयतौ हस्तौ । द्वयोरपि च विस्तारो हस्तश्चतुरङ्गुलं चैव ॥२६॥
 रजोहरणपट्टमात्रा अदशाका किञ्चित् समतिरेका वा । एकगुणा तु निषद्या हस्तप्रमाणा सपाश्चात्या ॥२७॥
 वर्षौपग्रहिकः पुनर्द्विगुणोपधिस्तु वर्षाकल्पादिः । आत्मसंयमहेतुरेकगुणः शेषको भवति ॥२८॥
 यत् पुनः स्वप्रमाणादीषद्धीनमधिकं वा लभ्येत । उभयमपि यथाकृतं न सन्धना तस्य छेदो वा ॥२९॥
 २. पीठकं निषद्या दण्डकः प्रमार्जनी घटको डगलं पिप्पलकः सूची नखहरणी दन्तकर्णशोधनक्यौ ।

उन्नियं उद्वियं वा वि कंबलं पायपुच्छणं ।

तिपरीयल्लमणिस्सट्ठं रयहरणं धारए इक्कं ॥२१॥ (ओघ० ७१०)

चउरंगुलं विहत्थी एवं मुहणंतगस्स उ पमाणं ।

बीयं मुहप्पमाणं गणणपमाणेण इक्किक्कं ॥२२॥ (ओघ० ७१२)

जो मागहओ पत्थो सविसेसयरं तु मत्तगपमाणं ।

दोसु वि दव्वगगहणं वासावासासु अहिगारो ॥२३॥ (ओघ० ७१४)

सूओदणस्स भरियं दुगाउमद्धाणमागओ साहू ।

भुंजइ एगट्ठणे एयं किर मत्तयपमाणं ॥२४॥ (ओघ० ७१५)

दुगुणो चउगुणो वा हत्थो चउरंस चोलपट्टो य ।

थेरजुवाणाणट्ठा सण्हे थूलंमि य विभासा ॥२५॥ (ओघ० ७२२)

संधारुत्तरपट्टो अट्ठाइज्जा य आयया हत्था ।

दोहं पि य वित्थारो हत्थो चउरंगुलं चेव ॥२६॥ (ओघ० ७२४)

रयहरणपट्टमित्ता अदसागा किंचि वा समइरेगा ।

इक्कगुणा उ निसिज्जा हत्थपमाणा सपच्छागा ॥२७॥ (ओघ० ७२६)

वासोवग्गहिओ पुण दुगुणो उवही उ वासकप्पाई ।

आयासंजमहेउं इक्कगुणो सेसओ होइ ॥२८॥ (ओघ० ७२७)

जं पुण सपमाणाओ ईसिं हीणाहियं व लंभिज्जा ।

उभयं पि अहाकडयं न संधणा तस्स छेओ वा ॥२९॥ (ओघ० ७२८)

इति औघिकोपधिः संपूर्णः । एवे औपश्राद्धिक उपगारण कडे छे—औपश्राद्धिक उपधिना

त्रय (६६—(१) जघन्य, (२) मध्यम, (३) उत्कृष्ट, तेमां प्रथम जघन्य कडे छे—

१पीठ १, निसिज्जा २, दंडग ३, पमज्जणं ४, धट्ट ५, उगल ६, पिप्पल ७, सूई (सोय) ८,

१. और्णिकं औष्ट्रिकं वाऽपि कम्बलं पादप्रोच्छनम् । त्रिः परिवर्तमनिसृष्टं रजोहरणं धारयेदेकम् ॥२१॥

चतुरङ्गुलं वितस्तिरेवं मुखानन्तकस्य तु प्रमाणम् । द्वितीयं मुखप्रमाणं गणनप्रमाणेनैकैकम् ॥२२॥

यो मागधकः प्रस्थः सविशेषतरं तु मात्रकप्रमाणम् । द्वयोरपि द्रव्यग्रहणं वर्षावर्षयोरधिकारः ॥२३॥

सूपौदनेन भृतं द्विगव्यूताध्वन आगवः-साधुः । भुङ्क्ते यदेकं स्थानमेतत् किल मात्रकस्य प्रमाणम् ॥२४॥

द्विगुणश्चतुर्गुणो वा सहस्तश्चतुस्त्र्यंशोऽलपट्टश्च । स्थविरयूनामर्थाय श्लक्ष्णे स्थूले च विभाषा ॥२५॥

संस्तारकोत्तरपट्टौ अर्द्धतृतीयौ च आयतौ हस्तौ । द्वयोरपि च विस्तारो हस्तश्चतुरङ्गुलं चैव ॥२६॥

रजोहरणपट्टमात्रा अदशाका किञ्चित् समतिरेका वा । एकगुणा तु निषद्या हस्तप्रमाणा सपाश्चात्या ॥२७॥

वर्षौपग्रहिकः पुनर्द्विगुणोपधिस्तु वर्षाकल्पादिः । आत्मसंयमहेतुरेकगुणः शेषको भवति ॥२८॥

यत् पुनः स्वप्रमाणादीषद्धीनमधिकं वा लभ्येत । उभयमपि यथाकृतं न सन्धना तस्य छेदो वा ॥२९॥

२. पीठकं निषद्या दण्डकः प्रमार्जनी घटको डगलं पिप्पलकः सूची नखहरणी दन्तकर्णशोधनक्यौ ।

९ दंत १० कन्न ११ सोधणी इति जघन्यम् ॥

“वासता(त्त)णाइ उ मज्झिमगो वासता(त्त)ण पंच इमे ।
 वाले १ सुत्ते २ सूई ३ कुडसीसग ४ छत्त ए ५ चेव ॥२ (?) ॥
 तहियं दुन्निय ओहो वहं(हिं)मि वाले य सुत्तिए चेव ।
 सेस तिय वासताणायणंगं तह चिलमिलीण इमं ॥३॥
 वालमई सुत्तमई वागमई तह य दंडकडगमई ।
 संथार दुगमप्सु सिरिपियदंडगपो(प्प?)णंगं ॥४॥
 दंड विदंड लट्ठी विलट्ठी तह नालिया य पंच ।
 अवलेहणिमत्तटिगं पासवणुच्चारखेले य ॥५॥
 चिंचणिया बुर पेपी उरतलिगा अहवा विचंमतिविहिमिमं ।
 कत्ती तलिगा वहु झाझाध पट्टदुगं चेव होइ मिमं ॥६॥
 संथारुपट्टो अहवा सन्नाहपट्ट पह्ण्थी ।
 मज्झो अज्जाणं पुण अइरित्तो वारगो होइ ॥७॥
 रेलट्ठी आयपमाणा विलट्ठि चउरंगुलेण परिहीणा ।
 दंडो बाहुपमाणो विदंडओ कक्खमित्तो य ॥८॥ (ओघ० ७३१)
 सिरसोवरि चउरंगुलं दीहा उ नालिया होई ।
 अवलेहणि वट्ठेबुर तस्स अला[व]भंमि चिंचणिया ॥९॥”

इति मज्झिम । उत्कृष्टमाह—

“अक्खा संथारो वा दुविहो एकंगिओ तदियरो वा ।
 बीय पयपुत्थपणंगं फलगं तह होई उक्कोसा ॥१०॥”

१. आ गाथाओ अत्यंत अशुद्ध छे. वळी तेनुं मूळ स्थळ पण जाणवामां नथी. एवी परिस्थितिमां एनी छाया आपवी ते एक प्रकारनुं साहस गणाय एटले ए दिशामां प्रयास करतो नथी. तेने माटे जग्या कोरी रखाय छे.

... ..

२. यष्टिरात्मप्रमाणा वियष्टिश्चतुरङ्गुलेन परिहीना । दण्डो बाहुप्रमाणो विदण्डकः कक्षमात्रश्च ॥८॥

शीर्षोपरि चत्वारि अङ्गुलानि दीर्घा तु नालिका भवति । तस्य ॥९॥

३. अक्षाः संस्तरको वा द्विविध एकांस्तरस्तदितरो वा । द्वितीयं...पुस्तकपञ्चकं फलकं तथा भवत्युत्कृष्टा ॥१०॥

નીલકટર ૯ દંત શોધની ૧૦ કાનખોતરણી ૧૧ ઈતિ જધન્ય ॥

“^૧વાસતા(ત્ત)ણાઙ્ગ મજ્ઞિમગો વાસતા(ત્ત)ણ પંચ ઇમે ।
 વાલે ૧ સુત્તે ૨ સૂર્ય ૩ કુડસીસગ ૪ છત્ત એ ૫ ચેવ ॥૨ (?) ॥
 તહિયં દુન્નિય ઓહો વહં(હિં)મિ વાલે ય સુત્તિએ ચેવ ।
 સેસ તિય વાસતાણાયણં તહ ચિલમિલીણ ઇમં ॥૩॥
 વાલમઈ સુત્તમઈ વાગમઈ તહ ય દંડકડગમઈ ।
 સંથાર દુગમપ્પુ સિરિપિયદંડગપો(પ્પ?)ણં ॥૪॥
 દંડ વિદંડ લટ્ટી વિલટ્ટી તહ નાલિયા ય પંચ ।
 અવલેહણિમત્તટિં પાસવણુચ્ચારખેલે ય ॥૫॥
 ચિંચણિયા બુર પેપી ઉરતલિગા અહવા વિચંમતિવિહિમિં ।
 કત્તી તલિગા વહુ જ્ઞાજ્ઞાધ પટ્ટદુગં ચેવ હોઙ્ગ મિમં ॥૬॥
 સંથારુપટ્ટો અહવા સત્તાહપટ્ટ પહ્થી ।
 મજ્ઞો અજ્ઞાણં પુણ અરિત્તો વારગો હોઙ્ગ ॥૭॥
^૨લટ્ટી આયપમાણા વિલટ્ટિ ચરંગુલેણ પરિહીણા ।
 દંડો બાહુપમાણો વિદંડઓ કક્કમિત્તો ય ॥૮॥ (ઓઘ ૦ ૭૩૧)
 સિરસોવરિ ચરંગુલં દીહા ડ નાલિયા હોઈ ।
 અવલેહણિ વટોંબુર તસ્સ અલા[વ]ભંમિ ચિંચિણિયા ॥૯॥”

ઈતિ મધ્યમ । ૭વે ઉત્કૃષ્ટ કહે છે—

“^૩અવકા સંથારો વા દુવિહો એકંગિઓ તદિયરો વા ।
 બીય પયપુત્થપણં ફલગં તહ હોઈ ઉક્કોસા ॥૧૦॥”

૧. આ ગાથાઓ અત્યંત અશુદ્ધ છે, વળી તેનું મૂળ સ્થળ પણ જાણવામાં નથી આવ્યું. એવી પરિસ્થિતિમાં એની છાયા આપવી તે એક પ્રકારનું સાહસ ગણાય એટલે એ દિશામાં પ્રયાસ કર્યો નથી. તેને માટે જગ્યા કોરી રાખી છે.

... ..

૨. યષ્ટિરત્મપ્રમાણા વિચક્ષિતુરજ્ઞુલેણ પરિહીના । દણ્ડો બાહુપ્રમાણો વિદણ્ડકઃ કક્ષામાત્રશ્ચ ॥૮॥

શીર્ષોપરિ ચત્તવારિ અજ્ઞુલાનિ દીર્ઘાં તુ નાલિકા ભવતિ । તસ્ય ॥૯॥

૩. અક્ષાઃ સંસ્તારકો વા દ્વિવિધ એકાન્તરસ્તદિતરો વા । દ્વિતીયં...પુસ્તકપદ્ધત્તં ફલકં તથા ભવત્યુત્કૃષ્ટ ॥૧૦॥

तथा—“दंडए लट्टिया चैव चम्मए चम्मकोसए ।

चम्मच्छेयणए पट्टो चिलिमिली धारए गुरु ॥१॥ (ओघ० ७२९)

जं चन्न एवमाई तवसंजमसाहगं जइजणस्स ।

ओहाइरेगगहियं उवगहियं तं वियाणाहि ॥२॥ (ओघ० ७३०)

जं जस्स उ उवयारो उवगरणं (जुज्जइ उवगरणे) तंसि होई उवगरणं ।

अइरेगं अहिगरणं अजतो अजयं परिहरंतो ॥३॥ (ओघ० ७४२)

न केवलमइरितं अहिगरणं पइमियं पि जो अजओ ।

परिजुजइ उवगरणं अहिगरणं तस्स वि होई ॥४॥”

इति. अथ उपगणधारणकारणानि—

“छक्कायरक्खणट्ठा पायगहणं जिणेहिं पन्नत्तं ।

जे य गुणा संभोए हवन्ति ते पायगहणे त्ति(वि) ॥१॥ (ओघ० ६९२)

अतरंतबालवुड्डासेहाएसा गुरु असहुवग्गे ।

साहारणुग्गहालद्धिकारणा पायगहणं तु ॥२॥ (ओघ० ६९३)

रयमाइरक्खणट्ठा पत्तगठवणं वि उ उवइस्सन्ति ।

होइ पमज्जणहेउं गुच्छओ भाणवत्थाणं ॥३॥ (ओघ० ६९६)

पायपमज्जणहेउं केसरिया पाएँ पाएँ इक्किक्का ।

गुच्छण पत्तद्ववणं इक्किक्कं गणणमाणेणं ॥४॥ (ओघ० ६९७)

पुप्फफलोदयरयरेणुसउणपरिहारपायरक्खट्ठा ।

लिंगस्स य संवरणे वेओदयरक्खणे पडला ॥५॥ (ओघ० ७०३)

मूसगरयउत्केरे वासे(सा) सिन्हा ए य रक्खट्ठा ।

हुन्ति गुणा रयताणे पाए पाए य इक्केक्कं ॥६॥ (ओघ० ७०५)

तणगहणानलसेवानिवारणा धम्मसुक्कझाणट्ठा ।

दिट्ठं कप्पगहणं गिलाणमरणट्ठया चैव ॥७॥ (ओघ० ७०७)

१. दण्डको यष्टिका चैव चर्मकश्चर्मकोशकः । चर्मच्छेदनकः पट्टः चिलिमिली (यवनिका) धारयेद् गुरुः ॥१॥

यच्चान्यदेवमादि तपःसंयमसाधकं यतिजनस्य । ओघातिरेकं गृहीतमौषग्रहिकं विजानीहि ॥२॥

यदुपयुज्यते उपकरणे तदेव भवति उपकरणम् । अतिरेकमधिकरणं अयतोऽयतं परिहरन् ॥३॥

न केवलमतिरिक्तमधिकरणं परिमितमपि योऽयतः । परियुक्ति उपकरणं अधिकरणं तस्यापि भवति ॥४॥

२. षट्कायरक्षणार्थं पात्रग्रहणं जिनैः प्रज्ञप्तम् । ये च गुणाः सम्भोगे भवन्ति ते पात्रग्रहणे इति ॥१॥

अतो ग्लानबालवृद्धशिक्षादेशा गुरुः असहिष्णवग्रहः । साधारणावग्रहात् अलब्धिकारणात् पात्रग्रहणं तु ॥२॥

रजआदिरक्षणार्थं पात्रकस्थापनमपि तूपदिशन्ति । भवति प्रमार्जनहेतुर्गुच्छको भाजनवस्त्राणाम् ॥३॥

पात्रप्रमार्जनहेतुः केसरिका पात्रे पात्रे एकैका । गुच्छकः पात्रस्थापनं एकैकं गणनाप्रमाणेन ॥४॥

पुष्पफलोदकरजोरेणुशकुनपरिहारपातरक्षणार्थम् । लिङ्गस्य च संवरणे वेदोदयरक्षणे पटलानि ॥५॥

मूषकरजउत्केरे वर्षावश्यायजोरक्षणार्थं च । भवन्ति गुणा रजस्त्राणे पात्रे पात्रे चैकैकम् ॥६॥

तृणग्रहणानलसेवानिवारणार्थं धर्मशुक्लध्यानार्थम् । दृष्टं कल्पग्रहणं ग्लानमरणार्थं चैव ॥७॥

तथा—“दंडए लट्टिया चैव चम्मए चम्मकोसए ।

चम्मच्छेयणए पट्टो चिलिमिली धारए गुरु ॥१॥ (ओघ० ७२९)

जं चन्न एवमाई तवसंजमसाहगं जइजणस्स ।

ओहाइरेगगहियं उवगहियं तं वियाणाहि ॥२॥ (ओघ० ७३०)

जं जस्स उ उवयारो उवगरणं (जुज्जइ उवगरणे) तंसि होई उवगरणं ।

अइरेगं अहिगरणं अजतो अजयं परिहरंतो ॥३॥ (ओघ० ७४२)

न केवलमइरित्तं अहिगरणं पइमियं पि जो अजओ ।

परिजुंजइ उवगरणं अहिगरणं तस्स वि होई ॥४॥”

इति. अथ उपगणधारणकारणानि—

“छक्कायरक्खणट्टा पायगहणं जिणेहिं पन्नत्तं ।

जे य गुणा संभोए हवंति ते पायगहणे त्ति(वि) ॥१॥ (ओघ० ६९२)

अतरंतबालवुड्ढासेहाएसा गुरु असहुवगे ।

साहारणुगहालद्धिकारणा पायगहणं तु ॥२॥ (ओघ० ६९३)

रयमाइरक्खणट्टा पत्तगठवणं वि उ उवइस्संति ।

होइ पमज्जणहेउं गुच्छओ भाणवत्थाणं ॥३॥ (ओघ० ६९६)

पायपमज्जणहेउं केसरिया पाएँ पाएँ इक्किक्का ।

गुच्छग पत्तट्ठवणं इक्किक्कं गणणमाणेणं ॥४॥ (ओघ० ६९७)

पुप्फफलोदयरयरेणुसउणपरिहारपायरक्खट्टा ।

लिंगस्स य संवरणे वेओदयरक्खणे पडला ॥५॥ (ओघ० ७०३)

मूसगरयउक्केरे वासे(सा) सिन्हा रए य रक्खट्टा ।

हुंति गुणा रयताणे पाए पाए य इक्केक्कं ॥६॥ (ओघ० ७०५)

तणगहणानलसेवानिवारणा धम्मसुक्कझाणट्टा ।

दिट्ठं कप्पगहणं गिलाणमरणट्टया चैव ॥७॥ (ओघ० ७०७)

१. दण्डको यष्टिका चैव चर्मकश्चर्मकोशकः । चर्मच्छेदनकः पट्टः चिलिमिली (यवनिका) धारयेद् गुरुः ॥१॥

यच्चान्यदेवमादि तपःसंयमसाधकं यतिजनस्य । ओघातिरेकं गृहीतमौपग्रहिकं विजानीहि ॥२॥

यदुपयुज्यते उपकरणे तदेव भवति उपकरणम् । अतिरेकमधिकरणं अयतोऽयतं परिहरन् ॥३॥

न केवलमतिरिक्तमधिकरणं परिमितमपि योऽयतः । परियुनक्ति उपकरणं अधिकरणं तस्यापि भवति ॥४॥

२. षट्कायरक्षणार्थं पात्रग्रहणं जिनैः प्रज्ञप्तम् । ये च गुणाः सम्भोगे भवन्ति ते पात्रग्रहणे इति ॥१॥

अतो ग्लानबालवृद्धशिक्षकादेशा गुरुः असहिष्णवग्रहः । साधारणावग्रहात् अलब्धिकारणात् पात्रग्रहणं तु ॥२॥

रजआदिरक्षणार्थं पात्रकस्थापनमपि तूपदिशन्ति । भवति प्रमार्जनहेतुर्गुच्छको भाजनवस्त्राणाम् ॥३॥

पात्रप्रमार्जनहेतुः केसरिका पात्रे पात्रे एकैका । गुच्छकः पात्रस्थापनं एकैकं गणनाप्रमाणेन ॥४॥

पुष्पफलोदकरजोरैणुशकुनपरिहारपात्ररक्षणार्थम् । लिङ्गस्य च संवरणे वेदोदयरक्षणे पटलानि ॥५॥

मूषकरजउक्केरे वर्षावश्यायरजोरक्षणार्थं च । भवन्ति गुणा रजस्त्राणे पात्रे पात्रे चैकैकम् ॥६॥

तृणग्रहणानलसेवानिवारणार्थं धर्मशुक्लध्यानार्थम् । दृष्टं कल्पग्रहणं ग्लानमरणार्थं चैव ॥७॥

१आयाणे निक्खेवे ठाण निसीयण तुयट्ट संकोए ।
 पुव्वं पमज्जणट्ठा लिंगट्ठा चेव रयहरणं ॥८॥ (ओघ० ७११)
 संपाइमरयरेणुपमज्जणट्ठा वयंति मुहपत्ति ।
 नासं मुहं च बंधइ तीए वसहिं पमज्जंतो ॥९॥ (ओघ० ७१३)
 संपाइमतसपाणा धूलिसरिक्खे अ परिगलंतंमि ।
 पुढविदगअगणिमारुयउद्धंसणखिसणाडहरे ॥१०॥ (ओघ० ७१६)
 आयरिए य गिलाणे पाहुणए दुल्लहे सहसदाणे ।
 संसत्तए भत्तपाणे मत्तगपरिभोगणुत्ताउ ॥११॥ (ओघ० ७१७)
 संसत्तभत्तपाणेषु वा वि देसेसु मत्तए गहणं ।
 पुव्वं तु भत्तपाणं सोहेउ छुहंति इयरेसु ॥१२॥ (ओघ० ७२१)
 वेउव्ववाउडे वाइए हीय खद्धपजणणे चेव ।
 तेसिं अणुगहट्ठा लिंगुदयट्ठा य पट्टो उ ॥१३॥ (ओघ० ७२३)
 पाणाईणुसंरक्खणट्ठया हुंति पट्टगा चउरो ।
 छप्पइयरक्खणट्ठा तत्थुवरिं खोमियं कुज्जा ॥१४॥ (ओघ० ७२५)
 दुट्ठपसुसाणसावयविज्ज(चिक्ख)लविसमेसु उदगमज्जेसु ।
 लट्ठी सरीरक्खा तवसंजमसाहणी भणिया ॥१५॥ (ओघ० ७४०)
 मुखट्ठा नाणाई तणू तयट्ठा तयट्ठिया लट्ठी ।
 दिट्ठो जहोवयारो कारणंमि कारणेसु जहा (कारणतत्कारणेसु तहा ?) ॥१६॥ (ओघ० ७४१)
 इति कारणम्. इनकूं जतनासे लेवे, जतनासे मेले ए चौथी समिति.
 अथ पांचमी समिति अचित्त स्थंडले दस दोष ते रहितमे मल आदि व्युत्सर्जन करे. मन,
 वचन, काया पापसे गोपे ते 'गुप्त.'

१. आदाने निक्षेपे स्थाने निषदने त्वग्वर्तने सङ्कोचने । पूर्वं प्रमार्जनार्थं लिङ्गार्थं चैव रजोहरणम् ॥८॥
 सम्पातिमरजोरेणुप्रमार्जनार्थं वदन्ति मुखवस्त्रिकाम् । नासिकां मुखं च बध्नाति तथा वसति प्रमार्जयन् ॥९॥
 सम्पातिमत्रसपाणा धूलिसरजस्के च परिगलमाने । पृथिव्युदकाग्निमारुतोद्धंसणपरिभवडहरे ॥१०॥
 आचार्ये ग्लाने प्राधूर्णिके दुर्लभे सहसादाने । संसक्तके भक्तपाणे मात्रकपरिभोगमनुज्ञातः ॥११॥
 संसक्तभक्तपाणेषु वाऽपि देशेषु मात्रकग्रहणम् । पूर्वं तु भक्तपानं शोधयित्वा प्रक्षिपन्ति इतरेषु ॥१२॥
 वैक्रियोऽप्रावृत्तो वातिको ह्रीको बृहत्प्रजननश्चैव । तेषामनुग्रहार्थं लिङ्गोदयार्थं च पट्टस्तु ॥१३॥
 प्राण्यादिरेणुसंरक्षणार्थं च भवन्ति पट्टकाश्चत्वारः । षट्पदिकारक्षणार्थं तत्रोपरि क्षौमिकं कुर्यात् ॥१४॥
 दुष्टपशुश्वक्षापदचिक्खलविषमेषूदकमध्येषु । यष्टिः शरीररक्षणार्थं तपः संयमसाधिनी भणिता ॥१५॥
 मोक्षार्थं ज्ञानादीनि तनुः तदर्थं तदर्थिका यष्टिः । दृष्टो यथोपकारः कारणतत्कारणेषु तथा ॥१६॥

'आयाणे निक्खेवे ठाण निसीयण तुयट्ट संकोए ।
 पुव्वं पमज्जणद्धा लिगद्धा चेव रयहरणं ॥८॥ (ओघ० ७११)
 संपाइमरयेणुपमज्जणद्धा वयंति मुहपत्ति ।
 नासं मुहं च बंधइ तीए वसहिं पमज्जंतो ॥९॥ (ओघ० ७१३)
 संपाइमतसपाणा धूलिसरिक्खे अ परिगलंतंमि ।
 पुढविदगअगणिमारुयउद्धंसणखिसणाडहरे ॥१०॥ (ओघ० ७१६)
 आयरिए य गिलाणे पाहुणए दुल्लहे सहसदाणे ।
 संसत्तए भत्तपाणे मत्तगपरिभोगणुन्नाउ ॥११॥ (ओघ० ७१७)
 संसत्तभत्तपाणेषु वा वि देसेसु मत्तए गहणं ।
 पुव्वं तु भत्तपाणं सोहेउ छुहंति इयरेसु ॥१२॥ (ओघ० ७२१)
 वेउव्ववाउडे वाइए हीय खद्धपजणणे चेव ।
 तेसिं अणुगहद्धा लिगुदयद्धा य पट्टो उ ॥१३॥ (ओघ० ७२३)
 पाणाइरेणुसंरक्खणद्धा हुंति पट्टगा चउरो ।
 छप्पइयरक्खणद्धा तत्थुवरिं खोमियं कुज्जा ॥१४॥ (ओघ० ७२५)
 दुट्ठपसुसाणसावयविज्ज(चिक्ख)लविसमेसु उदगमज्जेसु ।
 लट्ठी सरीरक्खा तवसंजमसाहणी भणिया ॥१५॥ (ओघ० ७४०)
 मुखद्धा नाणाई तणू तयद्धा तयट्ठिया लट्ठी ।
 दिट्ठो जहोवयारो कारणंमि कारणेसु जहा (कारणतत्कारणेषु तहा ?) ॥१६॥" (ओघ० ७४१)
 ण्ति ३२३।म्. आटलाने यतनाथी लेवा, यतनाथी भणे अ योथी समिति.
 एवे पांयभी समिति अयित स्थंडिलना दस दोष तेनाथी रक्षितमां भल आदि
 व्युत्सर्जन करे, मन, वयन, कायाने पापथी रक्षे ते 'गुप्त'.

१. आदाने निक्षेपे स्थाने निषदने त्वग्वर्तने सङ्कोचने । पूर्वं प्रमार्जनार्थं लिङ्गार्थं चैव रजोहरणम् ॥८॥
 सम्पातिमरजोरेणुप्रमार्जनार्थं वदन्ति मुखवस्त्रिकाम् । नासिकां मुखं च बध्नाति तथा वसति प्रमार्जयन् ॥९॥
 सम्पातिमत्रसप्राणा धूलिसरजस्के च प्रणिगलमाने । पृथिव्युदकाग्निमारुतोद्धसणपरिभवडहरे ॥१०॥
 आचार्ये ग्लाने प्राघूर्णके दुर्लभे सहसादाने । संसक्तके भक्तपाने मात्रकपरिभोगमनुज्ञातः ॥११॥
 संसक्तभक्तपानेषु वाऽपि देशेषु मात्रकग्रहणम् । पूर्वं तु भक्तपानं शोधयित्वा प्रक्षिपन्ति इतरेषु ॥१२॥
 वैक्रियोऽप्रावृतो वातिको हीको बृहत्प्रजननश्चैव । तेषामनुग्रहार्थं लिङ्गोदयार्थं च पट्टस्तु ॥१३॥
 प्राण्यादिरेणुसंरक्षणार्थं च भवन्ति पट्टकाश्चत्वारः । षट्पदिकारक्षणार्थं तत्रोपरि क्षौमिकं कुर्यात् ॥१४॥
 दुष्टपशुश्वश्वपदचिक्खलविषमेषुदकमध्येषु । यष्टिः शरीरक्षार्थं तपः संयमसाधिनी भणिता ॥१५॥
 मोक्षार्थं ज्ञानादीनि तनुः तदर्थं तदर्थिका यष्टिः । दृष्टो यथोपकारः कारणतत्कारणेषु तथा ॥१६॥

अथ द्वादशभावनास्वरूप. दोहरा—

पावन भावन मन वसी, सब दुष मेटनहार, श्रवण सुनत सुष होत है, भवजलतारनहार १
अथ 'अनित्य' भावना. सवईया इकतीसा—

संध्या रंग छिन भंग सजन सनेही संग उडत पतंग रंग चंद रवि संगमे
तन कन धन जन अवधि तरंग मन सुपनेकी संपतमे रंक रमे रंगमे
देषते ही तोरे भोरे रंक कोरे तोरे भये राजन भिषारी भये हीन दीन नंगमे
बादरकी छाया माया देषते विनस जात भोरे चिदानंद भूलो काहेकी तरंगमे ? १
इंद चंद सुरगिंद आनन आनंद चंद नरनको इंद सोहे नीके नीके वेसमे
उत्तम उत्तंग सोध जंगमे अभंग जोध घुमत मतंग रंग राजत हमेसमे
रंभा तरुषंभा जैसी माननी अनूप ऐसी रसक दसक दिन माने सुष ए समे
परले पवन तृण उडत गगन जेसे षवर न काहु वाहु गये काहु देसमे २

अथ 'असरण' भावना(स्व)रूप—

मात तात दारा भ्रात सजन सनेही जात कोउ नही त्रात भ्रात नीके देष जोयके
तन धन जोवन अनंग रंग संग रसे करम भरम बीज गये मूढ वोयके ।
नाम न निशान थान रान षानलेषि यत दरव गरव भरे जरे नंगे होयके
त्राता नही कोउ ऐसे बलवंत जंत संत अंतकाल हाथ मल गये सब रोयके १
साजन सुहाये लाष प्रेमके सदन बीच हसे मोह फसे कसे नीके रंग लसे है
माननीके प्रेम लसे फसे धसे कीच वीच मीचके हिंदोले हीच मूढ रंग रसे है
चपलासी झमक अनित बाजी जगतकी रंषनमे वास रात पंषी चह चसे है
मोहकी मरोर भोर ठानत अधिक ओर छोर सब जोर सिर काल वली हसे है २ इति
अथ 'संसार' भावना—

राजा रंक सुर कंक सुंदर सरूप भंक रति पति रूप भूप कुष्ठ सरवंग है
अरी मरी मीत धरी तात मात नारी करी रामा मात षरी करी धूयावरी रंग है
उलट पलट नट बट केसो षेल रच्यो मच्यो जगजालमे विहाल वहु रंग है
एते माहे तेरे जोरे कोउ नाही नम्र फेरे गेरे चिदानंद मेरे तूही सरवंग है १
रंग चंग सुष मंग राग लाग मोहे सोहे छिनकमे दोहे जोहे मौत ही मरदके
नीके वाजे गाजे साजे राजे दरबार ही मे छिनकमे कूकहूक सुनीये दरदके
जगमे विहाल लाल फिरत अनादि काल सारमेय थाल जैसे चाटत छरदके
मद भरे मरे षरे जंगरमे परे जरे देष तन जरे धरे छरे है गरके २

अथ 'एकत्व' भावना—

एक टेक पकर फकर मत मान मन जगत स्वरूप सब मिथ्या अंधकूप है
चारों गत भटक पटक सब रूप रंग यति मति सति रति छति एकरूप है

હવે દ્વાદશભાવનાસ્વરૂપ દોહરા—

પાવન ભાવન મન વસી, સબ દોષ મેટનહાર, શ્રવણ સુનત સુખ હોત હૈ, ભવજલતારણહાર. ૧
હવે ‘અનિત્ય’ ભાવન, સવૈયા-એકત્રીસા

સંધ્યા રંગ છિન ભંગ સજન સનેહી સંગ ઉડત પતંગ રંગ ચંદ રવિ સંગમે
તન કન ધન જન અવધિ તરંગ મન સુપનેકી સંપતમે રાંક રમે રંગમે
દેખતે હી તોરે ભોરે રંક કોરે તોરે ભયે રાજન ભિખારી ભયે હીન દીન નંગમે
બાદરકી છાયા માયા દેખતે વિનસ જાત ભોરે ચિદાનંદ ભૂલો કાહેકી તરંગમે ? ૧
ઈંદ ચંદ સુરગિંદ આનન આનંદ ચંદ નરનકો ઈંદ સોહે નીકે નીકે વેસમે
ઉત્તમ ઉત્તંગ સોધ જંગમે અભંગ જોધ ધુમત મતંગ રંગ રાજત હમેસમે
રંભા તરુષંભા જૈસી માનની અનૂપ ઐસી રસક દશક દિન માને સુખ એ સમે
પરલે પવન તૂણ ઉડત ગગન જેસે ખવર ન કાહુ વાહુ ગયે કાહુ દેસમે ૨
હવે ‘અશરણ’ ભાવના(સ્વ)રૂપ—

માત તાત દારા ભ્રાત સજન સનેહી જાત કોઉ નહી ત્રાત ભ્રાત નીકે દેખ જોય કે
તન ધન જોવન અનંગ રંગ સંગ રસે કરમ ભરમ બીજ ગયે મૂઢ બોય કે,
નામ ન નિશાન થાન રાન પાનલેખિ યત દરવ ગરવ ભરે જરે નંગે હોય કે
ત્રાતા નહી કોઉ ઐસે બલવંત જંત સંત અંતકાલ હાથ મલ ગયે સબ રોય કે ૧
સાજાન સુહાયે લાખ પ્રેમ કે સદન બીચ હસે મોહ ફસે કસે નીકે રંગ લસે હૈ
માનની કે પ્રેમ લસે ફસે ધસે કીચ બીચ મીચ કે હિંદોલે હીચ મૂડ રંગ રસે હૈ
ચપલાસી ઝમક અનિત બાજી જગતકી રંખનમે વાસ રાત પંખી ચહ ચલે હૈ
મોહકી મરોર ભોર ઠાનત અધિક ઓર છોર સબ જોર સિર કાલ વલી હસે હૈ ૨ ઈતિ
અથ ‘સંસાર’ ભાવના—

રાજા રંક સુર કંક સુંદર સરૂપ ભંક રતિ પતિ રૂપ ભૂપ કુજ સરવંગ હૈ
અરી મરી મીત ધરી તાત માત નારી કરી રામા માત ખરી કરી ધૂયાવરી રંગ હૈ
ઉલટ પલટ નટ વટ કેસો ખેલ રચ્યો મચ્યો જગજાલમે વિહાલ વહુ રંગ હૈ
એતે માહે તેરો જોરો કોઉ નાહી નમ્ર ફેરો ગેરો ચિદાનંદ મેરો તૂહી સરવંગ હૈ ૧
રંગ ચંગ સુખ મંગ રાગ લાગ મોહે સોહે છિનકમે દોહે જોહે મૌત હી મરદકે
નીકે વાજે ગાજે સાજે રાજે દરબાર હી મેં છિનકમે કૂકહૂક સુનીયે દરદકે
જગમે વિહાલ લાલ ફિરત અનાદિ કાલ સારમેય થાલ જૈસે ચાટત છરદકે
મદ ભરે મરે ખરે જંગરમે પરે જરે દેખ તન જરે ધરે છરે હૈ ગરદકે ૨
અથ ‘એકત્વ’ ભાવના—

એક ટેક પકર ફકર મત માન મન જગત સ્વરૂપ સબ મિથ્યા અંધકૂપ હૈ
ચારો ગત ભટક પટક સબ રૂપ રંગ યતિ મતિ સતિ રતિ છતિ એકરૂપ હૈ

करमको घेरे गेरे नाना कछु नही तेरो मात तात भ्रात तेरो नाही कर चूप है
चिदानंद सुषकंद रकाके पूरन चंद आत्मसरूप मेरे तूही निज भूप है १
आथ साथ नाही चरे काहेकू गेरत गरे संगी रंगी साथी तेरे जाथी दुख लहिये
एक रोच केरो तेरो संगी साथी नही नेरो मेरो मेरो करत अनंत दुष सहिये
ऊषरमे मेह तैसो सजन सनेह जेह षेहके बनाये गेह तेह काहा चाहिये
जान सब ज्ञान कर वासन विषम हर इहां नही तेरो घर जाते तो सो कहिये २ इति
अथ 'अन्य' भावना—

तेल तिल संग जैसे अगनि वसत संग रंग है पतंग अंग एक नाही किन्न है
करमके संग एक रंग ढंग तंग हूया डोल तस छंद मंद गंद भरे दिन है
दधि नेह अभ्र मेह फूलमे सुगंध जेह देह गेह चित एह एक नाही भिन्न है
आतमसरूप धाया पुगलकी छोर माया आपने सदन आया पाया सब घिन्न है १
काया माया बाप ताया सुत सुता मीत भाया सजन सनेही गेही एही तासो अन्न है
ताज वाज राज साज मान गान थान लाज चीत प्रीत रीत चीत काहुका ए धन्न है ।
चेतन चंगेरो मेरो सबसे एकेरो होरे डेरो हुं वसेरो तेरो फेरे नेरो मन्न है
आपने सरूप लग माया काया जान ठग उमग उमग पग मोषमे लगन्न है २
अथ 'अशुच(चि)' भावना—

षट चार द्वार षुले गंदगीके संग झुले हिले मिले षिले चित कीट जुं पुरीसके
हाड चाम खेल घाम काम आम आठो जाम लपट दपट पट कोथरी भरी सके
गंदगीमे जंदगी है बंदगी करत नत तत्त वात आत जात रात दिन जीसके
मैली धेली मेली वेली वैलीवद फैली जैली अंतकाल मूढ तेऊ मूए दांत पीसके १
जननीके खेत सृग रेतको करत हार उर धर चरन करी धरी देह दीन रे
सातो धात पिंड धरी चमक दमक घरी मद भरी मरी षरी करी वाजी छीन रे
प्रिये मीत जार कर छर न मे राख कर आन वेठे निज घर साथ दीया कीन रे
छरद करत फिर चाटत रसक अत आतम अनूप तोहे उपजेना घीन रे २
अथ 'आश्रव' भावना—

हिंसा झूठ चोरी गोरी कोरी केरे रंग रस्यो क्रोध मान माया लोभ षोभ घेरो देतु है
राग द्वेष ठग मेस नारी राज भक्त देस कथन करन कर्म भ्रमका सहेतु है
चंचल तरंग अंग भामनिके रंग चंग उद्गत विहंग मन अति गर भेतु है
मोहमे मगन जग आतम धरम ठग चले जग मग जिय एसें दुष लेतु है १
नाक कान रान काट वाटमे उचाट ताट सहे गहे बंदी रहे दुख भय मानने
जोग रोग सोग भोग वेदना अनेक थोग परे विल लाये दुख लीये पीये जानने

કરમકો ઘેરે ગેરે નાના કછુ નહી તેરો માત તાત બ્રાત તેરો નાહી કર ચૂપ હૈ
 ચિદાનંદ સુખકંદ રાકાકે પૂરન ચંદ આત્મસરૂપ મેરે તૂહી નિજ ભૂપ હૈ ૧
 આથ સાથ નાહી ચરે કાહેકૂ ગેરત ગરે સંગી રંગી સાથી તેરે જાથી દુખ લહિયે
 એક રોય કેરો તેરો સંગી સાથી નહી નેરો મેરો મેરો કરત અનંત દુખ સહિયે
 ઊખરમે મેહ તૈસો સજન સનેહ જેહ ખેહકે બનાયે ગેહ નેહ કાહા ચહિયે
 જાન સબ જ્ઞાન કર વાસન વિષમ હર ઈલાં નહી તેરો ઘર જાતે તો સો કહિયે ૨ ઈતિ
 અથ ‘અન્ય’ ભાવના—

તેલ તિલ સંગ જૈસે અગનિ વસત સંગ રંગ હૈ પતંગ અંગ એક નાહી કિત્ત હૈ
 કરમકે સંગ એક રંગ ઢંગ તંગ હૂયા ડોલ તસ છંદ મંદ ગંદ ભરે દિત્ત હૈ
 દધિ નેહ અબ્ર મેહ ફૂલમે સુગંધ જેહ દેહ ગેહ ચિત એહ એક નહી ભિન્ન હૈ
 આતમસરૂપ ધાયા પુગ્ગલકી છોર માયા આપને સદન આયા પાયા સબ ધિન્ન હૈ ૧
 કાયા માયા બાપ તાયા સુત સુતા મીત ભાયા સજન સનેહી ગેહી એહી તાસો અન્ન હૈ
 તાજ બાજ રાજ સાજ માન ગાન થાન લાજ ચીત પ્રીત રીત ચીત કાહુકા એ ધન્ન હૈ ।
 ચેતન ચંગેરો મેરે સબસે એકેરો હોરે ડેરો હું બસેરો તેરો ફેરે નેરો મન્ન હૈ
 આપને સરૂપ લગ માયા કાયા જાન ઠગ ઉમગ ઉમગ પગ મોખમે લગન્ન હૈ ૨
 અથ ‘અશુચિ(ચિ)’ ભાવના—

ષટ ચાર દ્વાર ખુલે ગંદગીકે સંગ જુલે હિલે મિલે ખિલે ચિત કીટ જું પુરીસકે
 હાડ ચામ ખેલ ધામ કામ આમ આઠો જામ લપટ દપટ પટ કોથરી ભરી સકે
 ગંદગીમે જંદગી હૈ બંદગી કરત નત તત્ત વાત આત જાત રાત દિન જીસકે
 મૈલી થેલી મેલી વેલી વૈલીવદ ફૈલી જૈલી અંતકાલ મૂઢ તેગી મૂએ દાંત પીસકે ૧
 જનનીકે ખેત સૂગ રેતકો કરત હાર ઉર ઘર ચરન કરી ધરી દેહ દીન રે
 સાતો ધાત પિંડ ધરી ચમક દમક ધરી મદ ભરી મરી ખરી કરી વાજી છીન રે
 પ્રિયે મીત જાર કર છર ન મે રાખ કર આન વેઠે નિજ ઘર સાથ દીયા કીન રે
 છરદ કરત ફિર ચાટત રસક અત આતમ અનૂપ તોહે ઉપજેના ધીન રે ૨

અથ ‘આશ્રવ’ ભાવના—

હિંસા જૂઠ ચોરી ગોરી કોરી કેરે રંગ રસ્યો કોધ માન માયા લોભ ખોભ ઘેરો દેતુ હૈ
 રાગ દ્વેષ ઠગ ભેસ નારી રાજ ભત્ત દેસ કથન કરન કર્મ ભ્રમકા સહેતુ હૈ
 ચંચલ તરંગ અંગ ભામનિકે રંગ ચંગ ઉદ્ગત વિહંગ મન અતિ ગર ભેતુ હૈ
 મોહમે મગન જગ આતમ ધરમ ઠગ ચલે જગ મગ જિય એસે દુષ લેતુ હૈ ૧
 નાક કાન રાન કાટ વાટમે ઉચાટ તાટ સહે ગહે બંદી રહે દુખ ભય માનને
 જોગ રોગ સોગ ભોગ વેદના અનેક થોગ પરે વિલ લાયે દુખ લીયે પીયે જાનને

आपने कमाये पाप भोगनमे आपे आप अंग जरे कुष्ट भरे इंदुवत आनने
आपने करम करी दुष रोग पीर परी मिथ्यामति कहे ए तो कीये भगवानने २
अथ 'संवर' भावना—

हिस्देमे ज्ञान धर पापमंथ परहर निहचे सरूप कर डर जर करसे
आवत महान अघ रोध कर हो अनघ आपने विकार तज भज कर भरसे
करम पटल ढग तिन माही देह अगनि कसत गुन दग आप परठरसे
करम भरम जावे मोद मन बोध पावे ऐसा रसरसीया ते आ रसकूं परसे १
सत मत नव तत भेदाभेदवित हित मीत जीत तीन नित तीन तेरे बोधके
तीन चीन मीन लीन उदक प्रवीन पीन खीन दीन हीन तज रजक जुं सोधके
सत्ताको सरूप जान परणत भ्रम मान निज गुन तान जेही महानंद सोधके
भ्रमजाल परहरे काहुकी न भीत करे संजमके बारे मारे कर्म सारे रोधके २
अथ 'निर्जरा' भावना—

जैसे न्यारी सुध रीत छानत कनक पीच डारत असुध लीत मोद मन कर्यो है
तैसी ही सुधार यार करम पकार डार मार मार चार यार लार तेरे पर्यो है
जोलों चित रीत नाही तोलों मिटे भीत नाही कुगुर डगर वीच लूटवेको ष(?प)र्यो है
आतम सियाने वीर करमकी मिते पीर परम अजीत जीत सिवगढ चर्यो है १
सत जत सील तप करम भरम कप वासना सनेह गेह चितमे न धरीये
नरक निगोद रोग भोगत अनंत काल माया भ्रम जाल लाल भवदधि तरिये
संकटमे पर्यो दुष भर्यो मर्यो वसुधामे चर्यो जगछोर भोर अब मन डरिये
चारत कंकन धर दोस दृष्ट दूर कर अरहत ध्यान कर मोष(क्ष)वधू वरिये २
अथ 'लोकस्वरूप' भावना—

जामाधार नराकार भामरी करत याह लोकाकार रूप धार कह्या करतार रे
राज दस चार जान ऊंचताको परिमान अधो विसतार राज सात है पतारने
घटत घटत मृत मंडलमे एक राज पंचम सुरग मध्य पांच राज धारने
आदि अंत नही संत स्वयं सिद्धरूप ए तो षट द्रव्य वास एही आपत उचारने १
नरक भवन षिति तनुवात घन मिति वसत पतार वार करमके दोषमे
षिति आप तेज वात वन रन त्रस घन विगल तिगल पसु पंषी अहि रोषमे
नर नारी भेस धारी धरम विहारी सारी वीतराग ब्रह्मचारी नारी धन तोषमे
सुरगन सुषमन नाटक करत धन धन धन प्रभु सिद्ध पूरे सुष मोषमे २
अथ 'धर्म' भावना—

षिमा धर तोष कर कपट लपट हर मान अरि मार कर भार सब छोरेके
सत परिमान कर पाप सब छार कर करम इंधन जर तप धूनी जोरेके

આપને કમાયે પાપ ભોગને આપે આપ અંગ જરે કુષ્ટ ભરે ઈંદુવત આનને
આપને કરમ કરી દુખ રોગ પીર પરી મિથ્યામતિ કહે એ તો કીયે ભગવાનને ૨
અથ 'સંવર' ભાવના—

હિરદેમે જ્ઞાન ધર પાપપંથ પરહર નિહચે સરૂપ કર ડર જર કરસે
આવત મહાન અધ રોધ કર હો અનધ આપને વિકાર તજ ભજ કર ભરસે
કરમ પટલ ઢગ તિન માહી દેહ અગનિ કસત ગુન દગ આપ પરઠરસે
કરમ ભરમ જાવે મોદ મન બોધ પાવે ઐસા રસરસીયા તે આ રસકૂં પરસે ૧
સત મત નવ તત ભેદાભેદવિત હિત મીત જીત નિત તીન તેરે બોધકે
તીન ચીન મીન લીન ઉદક પ્રવીન પીન ખીન દીન હીન તજ રજક જું સોધકે
સત્તાકો સરૂપ જાન પરણત ભ્રમ માન નિજ ગુન તાન જેહી મહાનંદ સોધકે
ભ્રમજાલ પરહરે કાહુકી ન ભીત કરે સંજમકે બારે મારે કર્મ સારે રોધકે ૨
અથ 'નિર્જરા' ભાવના—

જૈસે ન્યારી સુધ રીત છાનત કનક પીત ડારત અસુધ લીત મોદ મન કર્યો હૈ
તૈસી હી સુધાર ચાર કરમ પકાર ડાર માર માર ચાર ચાર લાર તેરે પર્ચો હૈ
જોલોં ચિત રીત નાહી તોલોં મિટે ભીત નાહી કુગુરુ ડગર વીચ લૂટવેકો ૪(?)પર્ચો હૈ
આતમ સિયાને વીર કરમકી મિતે પીર પરમ અજીત જીત સિવગઢ ચર્ચો હૈ ૧
સત જત સીલ તપ કરમ ભરમ કપ વાસના સનેહ ગેહ ચિતમે ન ધરીયે
નરક નિગોદ રોગ ભોગત અનંત કાલ માયા ભ્રમ જાલ લાલ ભવદષિ તરિયે
સંકટમે પર્ચો દુખ ભર્ચો મર્ચો વસુધામે ચર્ચો જગછોર ભોર અબ મન ડરિયે
ચારત કંકન ધર દોસ દેષ દૂર કર અરહત ધ્યાન કર મોખ(ક્ષ)વધૂ વરિયે ૨
અથ 'લોકસ્વરૂપ' ભાવના—

જામાધાર નરાકાર ભામરી કરત ચાર લોકાકાર રૂપ ધાર કહ્યા કરતાર રે
રાજ દસ ચાર જાન ઊંચતાકો પરિમાન અધો વિસતાર રાજ સાત હૈ પતારને
ઘટત ઘટત મૃત મંડલમે એક રાજ પંચમ સુરગ મધ્ય પાંચ રાજ ધારને
આદિ અંત નહી સંત સ્વંય સિદ્ધરૂપ એ તો ષટ દ્રવ્ય વાસ એહી આપત ઉચારને ૧
નરક ભવન ખિતિ તનુવાત ઘન મિતિ વસત પતાર વાર કરમકે દોષમે
ખિતિ આપ તેજ વાત વન રન ત્રસ ઘન વિગલ તિગલ પશુ પંખી અહિ રોષમે
નર નારી ભેસ ધારી ધરમ વિહારી સારી વીતરાગ બ્રહ્મચારી નારી ધન તોષમે
સુરગન સુખમન નાટક કરત ધન ધન ધન પ્રભુ સિદ્ધ પૂરે સુખ મોખમે ૨
અથ 'ધર્મ' ભાવના—

ખિમા ધર તોષ કર કપટ લપટ હર માન અરિ માર કર ભાર સબ છોરકે
સત પરિમાન કર પાપ સબ છાર કર કરમ ઈંધન જર તપ ધૂની જોરકે

तपोधन दान कर सील मीत चीत धर निज गुण वास कर दस धम्म दोरके
 आतम सियाने माने एह धम्मरूप जाने पाने जाने दोरे भोरे कल मल तोरके १
 असी चार लाष जोन षाली तिहां रही कोन वार ही अनंत जंत जिहा नही जाया है
 नवे नवे भेस धार रांक ढांक नर नार दूष भूष मूक घूक ऊंच नीच पाया है
 राजा राना दाना माना सूरवीर धीर छाना अंतकाल रोया-सब काल बाज षाया है
 तो है समजाया अब ओसर पुनीत पाया निज गुन धाया सोइ वीर प्रभु गाया है २
 अथ 'बोध(धि)दुर्लभ' भावना—

सुंदर रसीली नार नाककी वसनहार आप अवतार मार सुंदर दिदार रे
 इंद चंद धरणिंद माधव नरिंद चंद वसन भूषन षंद पाये बहु वार रे
 जगतके ष्याल रंगवद रंग लाल माल मुगता उजाल डालू रे(ह)दे बीच हार रे
 ए तो सब पाये मन माये काम जगतके एक नही पाये विभु वीर वच तार रे १
 सुंदर सिंगार करे बार बार मोती भरे पति बिन फीकी नीकी निंदा करे लोक रे
 वदन रदन सित दग बिन फीके नित पगरि तेरि तकित भूषनके थोक रे
 जीव बिन काया माया दान बिन सूम गाया सील बिन वायां खाया तोष बिन लोक रे
 तप जप ज्ञान ध्यान मान सनमान सब सम कद रस बिन जाने सब फोक रे २

इति द्वादशभावनाविचार.

अथ प्रत्याख्यानस्वरूप ठाणांग, आवश्यक, आवश्यकभाष्यात्

(१) भावि—आचार्य आदिकनी वैयावृत्य निमित्ते जो तप आगे करणा था पर्युषण आदिमे
 अष्टम आदि सो पहिला करे ते 'भावि-अनागत तप.' (२) अईयं—आचार्य आदिकनी
 वैयावृत्य निमित्ते पर्युषण आदिमे अष्टम आदि तप न करे, पर्युषण आदिकके पीछे करे ते
 'अतीत तप' कहिये. (३) कोडिसहियं—प्रारंभता अने मूकतां छोडतां चतुर्थ आदिक सरीषो तप
 ते बेहु छेहडा मेल्या हुइ ते 'कोटिसहितम्.' (४) सागास्—अणत्थणा भोग सहसागार इन दोनो
 विना अपर महत्तरागार आदि आगार राषे ते 'सागारतप.' (५) अणागार—अणत्थणाभोगेण
 सहसागारेण ए दो विना होर (और) कोइ आगार न राषे ते 'अणागार तप'. (६) परिमाण—
 एक दाता आदि १ कवल २ घर ३ द्रव्य संख्या करे ते 'प्रमाणकृत.' (७) निरविसेसे—सर्व
 अशन आदि वोसरवे ते 'निर्विशेष.' (८) नियंठि—अमुको तप अमुक दिने निश्चे करूणा
 'नियंत्रित तप.' ए जिनकल्पी विषे प्रथम संघयण होता है, सो वर्तमानमे व्यवच्छेद (च्छिन्न)
 है. (९) संकेय—अंगुठि १ मुठ्ठि २ गंठ्ठी ३ घर ४ से ५ ऊसास ६ थिवुग ७ जोइरके ८, ए आठ
 'संकेत'के भेद जानने. (१०) अब्बा—नमुक्कारसहियं १ पोरसि २ साढपोरसि ३ पुरिम ४ अपाढ
 ५ विगय ६ निवीता ७ आचाम्ल ८ एकासणा ९ बेआसणा १० एकलठाणा ११ पाण १२ देसा
 १३ अभत्तड १४ चरम १५ अभिग्रह १६.

તપોધન દાન કર સીલ મીત ચીત ધર નિજ ગુણ વાસ કર દસ ધમ્મ દોરકે
આતમ સિયાને માને એહ ધર્મરૂપ જાને પાને જાને દોરે ભોરે કલ મલ તોરકે ૧
અસી ચાર લાખ જોન ખાલી તિહાં રહી કોન વાર હી અનંત જંત જિહા નહી જાયા હૈ
નવે નવે ભેખ ધાર રાંક ઢાંક નર નાર દૂખ ભૂખ મૂક ધૂક ઊંચ નીચ પાયા હૈ
રાજા રાના દાના માના સૂરવીર ધીર છાના અંતકાલ રોયા સબ કાલ બાજ ખાયા હૈ
તો હૈ સમજાયા અબ ઓસર પુનીત પાયા નિજ ગુન ધાયા સોઈ વીર પ્રભુ ગાયા હૈ ૨
અથ 'બોધ(ધિ)દુર્લભ' ભાવના—

સુંદર રસીલી નાર નાકકી વસનહાર આપ અવતાર માર સુંદર દિદાર રે
ઈંદ્ર ચંદ્ર ધરણિંદ્ર માધવ નરિંદ્ર ચંદ્ર વસન ભૂષન પંદ્ર પાયે બહુ બાર રે
જગતકે ખ્યાલ રંગવદ રંગ લાલ માલ મુગતા ઉજાલ ડાલ રે(દ)દે બીચ હાર રે
એ તો સબ પાયે મન માયે કામ જગતકે એક નહી પાયે વિભુ વીર વચ તાર રે ૧
સુંદર સિંગાર કરે બાર બાર મોતી ભરે પતિ બિન ફીકી નીકી નિંદા કરે લોક રે
વદન રદન સિત દગ વિન ફીકે નિત પગરિ તેરિ તકિત ભૂષનકે થોક રે
જીવ વિન કાયા માયા દાન વિન સૂમ ગાયા સીલ વિન વાયાં ખાયા તોષ વિન લોક રે
તપ જપ જ્ઞાન ધ્યાન માન સનમાન સબ સમ કદ રસ વિન જાને સબ ફોક રે ૨

इति द्वादशभावनाविचार.

હવે પ્રત્યાખ્યાનસ્વરૂપ સ્થાનાંગ (ઠાણાંગ), આવશ્યક, આવશ્યકભાષ્યમાંથી

(૧) **ભાવિ**—આચાર્ય આદિકની વૈયાવૃત્ય નિમિત્તે પર્યુષણ આદિમાં અષ્ટમ આદિ જે તપ આગળ કરવાનું હતું, તે પહેલાં કરે તે 'ભાવિ-અનાગત તપ.' (૨) **અર્હયં**—આચાર્ય આદિકની વૈયાવૃત્ય નિમિત્તે પર્યુષણ આદિમાં અષ્ટમ આદિ તપ ન કરે, પર્યુષણ આદિક પછી કરે તે 'અતીત તપ' કહેવાય. (૩) **કોડિસહિયં**—પ્રારંભ કરતાં અને મૂકતાં છોડતાં ચતુર્થ આદિક જેવો તપ તે બેઉ છેડા મળ્યા હોય તે 'કોટસહિતમ્.' (૪) **સાગાસ**—અણત્યજ્ઞા ભોગ, સહસાગાર આ બન્ને વિના બીજા મહત્તરાગાર આદિ આગાર રાખે તે 'સાગારતપ.' (૫) **અણાગાસ**—અણત્યજ્ઞાભોગેણ સહસાગારેણ એ બે વિના બીજા (અને) કોઈ આગાર ન રાખે તે 'અણાગાર તપ'. (૬) **પરિમાણ**—એક દાતા આદિ ૧, કવલ ૨, ધર ૩, દ્રવ્ય સંખ્યા કરે તે 'પ્રમાણકૃત' (૭) **નિરવિસેસ**—સર્વ અશન આદિ વોસીરાવે તે 'નિર્વિશેષ.' (૮) **નિયંત્રિ**—અમુક તપ અમુક દિવસે નિશ્ચે કરીશ તે 'નિયંત્રિત તપ' એ જિનકલ્પી વિષે પ્રથમ સંઘયણમાં હોય છે તેથી વર્તમાનમાં વ્યવચ્છેદ (ચ્છિન્ન) છે. (૯) **સંકેય**—અંગુઠી ૧, મુઠ્ઠી ૨, ગંઠી ૩, ધર ૪, સ્વેદ ૫, શ્વાસોશ્વાસ ૬, સ્તિબુક ૭, જલબિંદુ ૮, એ આઠ 'સંકેત'ના ભેદ જણાવા. (૧૦) **અબ્દા**—નમુક્કારસહિયં ૧ પોરસિ ર સાઢપોરસિ ૩ પુરિમ ૪ અવઢ ૫ વિગય ૬ નિવીયાતા ૭ આયંબિલ ૮ એકાસણા ૯ બિયાસણા ૧૦ એકલઠાણા ૧૧ પાણ ૧૨ દેસા ૧૩ અબ્મતટ્ટઠ ૧૪ ચરમ ૧૫ અભિગ્રહ ૧૬.

(११८) १५ भेद पाण विना द्वार दूजा आगार संख्या

	नमो- कार- सहि- यं १	पोर- सी २	साढ- पोर- सी ३	पुरिम- ४	अपा- द्धं ५	विग- या ६	निवी- याता ७	आ- चा- म्ल ८	एका- सणा ९	बेआ- सणा १०	एक- लठा- णा ११	अभ- सं १२	दिव- स- १३ चरम १४	अ भि ग्र ह १५
अणत्थणाभोगे	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०	अ०
सहसागारेणं	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०
पच्छन्नकालेणं	०	प०	प०	प०	प०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दिसामोहेणं	०	दि०	दि०	दि०	दि०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
साहुवयणेणं	०	सा०	सा०	सा०	सा०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
आकुंचनपसा०	०	०	०	०	०	०	०	०	आ०	आ०	०	०	०	०
गुरुअब्भुद्धा०	०	०	०	०	०	०	०	०	गु०	गु०	गु०	०	०	०
सागारियागा०	०	०	०	०	०	०	०	०	सा०	सा०	सा०	०	०	०
पारिद्धावणिया	०	०	०	०	०	पा०	पा०	पा०	पा०	पा०	पा०	पा०	०	०
लेवालेवेणं	०	०	०	०	०	ले०	ले०	ले०	०	०	०	०	०	०
उक्खितविवेगे	०	०	०	०	०	उ०	उ०	उ०	०	०	०	०	०	०
गिहत्थसंसट्ठे	०	०	०	०	०	गि०	गि०	गि०	०	०	०	०	०	०
पडुच्चमक्खिये	०	०	०	०	०	प०	प०	०	०	०	०	०	०	०
महत्तरागारे	०	०	०	म०	म०	म०	म०	म०	म०	म०	म०	म०	म०	म०
सव्वसमाहि०	०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०	स०
आगारसंख्या	२	६	६	७	७	९	९	८	८	८	७	५	४	४

अथ आगार-अर्थ लिख्यते-अणत्थ० अत्यंत भूल गया, पच्चक्खाण करके भोजन मुखमे दीया पीछे पच्चक्खाण संभार्यो तदा तत्काल थूक देवे तो भंग नहीं १. सहसा० गाय आदि दोहना मुखमें छीट पड़े, बलात्कारे मुखमे पड़े पूर्ववत् थूके २. पच्छन्नकाल० सूर्य वादलसे ढक्यो पूरी पोरसीकी बुद्धिसे पारे पीछे सूर्य देख्या तो पोरसी नहीं हूइ तदा मुखके कवलकूं राषमे यत्नसे थूके, पूरी हूइ पोरसी तदा फेर जीमे तो भंग नहीं इम सर्व जगे जानना. ३. दिसामो० पूर्व दिस(श) पश्चिम जाणे तदा पारे पीछे खबर पड़े पूर्वोक्तवत् थूके ४. सा० साधुके वचनथी पोरसी जाणी जीमे पीछे जाण्या पोरसी नहीं आइ पूर्वोक्त० ५. महत्तरा० अति मोटा काम संघ गुरुकी आज्ञासे जीमे तो भंग नहीं, ग्लान आदिकनी वैयावृत्य करणी ते विना खाया होइ नहीं, इस वास्ते भोजन करे तो भंग नहीं ६. सव्वसमाहि० प्रत्याख्यान कर्या है अने तीव्र शूल आदि उपना अथवा सर्प आदि डस्यो तदा आर्त्तध्याने मरे तो अच्छ नहीं इस वास्ते औषधी करे भंग नहीं

(૧૧૮) ૧૫ ભેદ પાણ વિના (પાણરહિત)દ્વાર બીજી આગાર સંખ્યા

	નમો- કાર સહિ- યં ૧	પો- રસી ૨	સાઢ પોર- સી ૩	પુરિમ. ૪	અપા- ર્દ ૫	વિ- ગય ૬	નિવી યાતા ૭	આ યા મ્લ ૮	એકા- સણા ૯	બેઆ- સણા ૧૦	એક- લઠા- ણા ૧૧	અભ- તઠે ૧૨	દિવ- સ ૧૩ ચરમ ૧૪	અ ભિ ૧૫
અણત્યજ્ઞાભો.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.	અ.
સહસાગારેણ	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.
પચ્છન્નકાલેણ	૦	પ.	પ.	પ.	પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિસામોહેણં	૦	દિ.	દિ.	દિ.	દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
સાહુવયણેણં	૦	સા.	સા.	સા.	સા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
આકુચનપસા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	આ.	આ.	૦	૦	૦	૦
ગુરુઅબ્બુઢ્ઠા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	ગુ.	ગુ.	ગુ.	૦	૦	૦
સાગારિયાગા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	સા.	સા.	સા.	૦	૦	૦
પારિઢવણિયા	૦	૦	૦	૦	૦	પા.	પા.	પા.	પા.	પા.	પા.	પા.	૦	
લેવાલેવણં	૦	૦	૦	૦	૦	લે.	લે.	લે.	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઉક્ષિતવિવેગ	૦	૦	૦	૦	૦	ઉ.	ઉ.	ઉ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ગિહત્યસંસઢે	૦	૦	૦	૦	૦	ગિ.	ગિ.	ગિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પડુચ્ચમકિખ.	૦	૦	૦	૦	૦	પ.	પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મહત્તરાગારે.	૦	૦	૦	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.	મ.
સવ્વસમાહિવ.	૦	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.	સ.
આગારસંખ્યા	૨	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૫	૪	૪

હવે આગારના અર્થ લખે છે—અણત્ય. પચ્ચકખાણ કરીને અત્યંત ભૂલી ગયો. ભોજન મુખમાં મૂક્યા પછી પચ્ચકખાણ યાદ આવતાં ત્યારે તત્કાલ થૂંકી દે તો ભંગ નથી. ૧. સહસા. ગાય આદિ દોહતાં મુખમાં છાંટા પડે, બળાત્કારે મુખમાં પડે, પૂર્વવત્ થૂંકે ૨. પચ્છન્નકાલ. સૂર્ય વાદળથી ઢંકાયેલ પૂરી પોરસીની બુદ્ધિથી પાળે પછી સૂર્ય દેખાય તો પોરસી ન થઈ ત્યારે મુખના કવલને રાખમાં જયણાથી થૂંકે, પોરસી પૂરી થાય ત્યારે ફરી જમે તો ભંગ નહીં, એમ સર્વ જગ્યાએ જાણવું ૩ દિસામો. પૂર્વ દિશા (શ) પશ્ચિમ જાણે ત્યારે પાળે પછી ખબર પડે, પૂર્વોક્તવત્ થૂંકે ૪ સા. સાધુના વચનથી પોરસી જાણી જમે પછી જાણે પોરસી નથી આવી પૂર્વોક્ત. ૫ મહત્તરા. અતિ મોટા કામે સંઘ કે ગુરુની આજ્ઞાથી જમે તો ભંગ નહીં. ગ્લાન આદિકની વૈયાવચ્ચનું કાર્ય તે ખાયા વિના થાય નહીં એ માટે ભોજન કરે તો ભંગ ન થાય ૬ સવ્વસમાહિ. પ્રત્યાખ્યાન કર્યા છે અને તીવ્ર શૂળ આદિ થતાં અથવા સર્પ આદિ ઉસતાં ત્યારે આર્તધ્યાને મરે તો સારુ નથી. તેથી ઔષધી કરવામાં ભંગ નથી. ૭ સાગારી. જેની નજર લાગતા દોષ થાય

७. **सागारी०** जिसकी नजर लगे दोष हूइ तो अध जीमे उठके ओर जगे जायके जीमे पिण तिसकी दृष्टि आगे न जीमे अथवा साधुकूं भोजन करतां गृहस्थ देखता होइ तो तिहाथी अन्यत्र जाइ जीमे तो भंग नही होइ ८. **आउट्टण०**—हाथ, पग आदि संकोचे पसारे तो भंग नही, वात आदि कारणात् ९. **गुरुअभु०**—गुरुकूं आवता देखके जो खडा होवे तो भंग नही १०. **पारिद्धा०**—विधिसे लीया विधिसे जीम्या इम करतां जे विगय प्रमुख आहार ऊगर्या ते परिठावणिया गुरुनी आज्ञाये लेवे तो भंग नही. ११. **लेवालेवे०**—जे विगय त्याग्य है तिणे करी कडछी आदिक खरडी हूइ तिण कडछी करी आहार आदिक दीइ ते लेता व्रत भंग नही होइ १२. **गिहत्थसं०**—गृहस्थे आपणे काजे उ(ओ)दन दूधे(धसे) अथवा दही करी उल्या हूइ तिहा जे धान्य उपरि चार अंगुल चडिउ दूध दही हूइ ते निवीये कल्पे, जो पांच अंगुल तो विग(य) ही जाननी. ए आचाम्ल ताइ कल्पे १३. ए आगार साधुने. **उखित्तवि०**—गाढी विगय गुड पकवान आदिक पोली ऊपरि मूकी हुइ ते उपाडी दूर करी ते पोली आचाम्ल ताइ कल्पे १४. ए आगार साधुने. **पडुच्चमक्खि०**—सर्वथा रूषा मंडक आदिकने राख दूर करनेकू हाथ फेरे मंडा फेरे १५.

पच्चक्खाण तिविहार करे तदा पाणीके छ आगार—पाणस्स लेवेण वा अलेवेण वा अच्छेण वा वहलेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसरमि. अस्य अर्थ—पाण० जिस करी भाजन आदि खरडाइ ते खर्जुर आदिकनउ पाणी लेपकृत १. अलेवे० अलेप पाणी कांजिका प्रमुख २. अच्छेण० अच्छ निर्मल तत्ता पाणी ३. वहलेण० वहल डोहलउ तंदुल धोवल प्रमुख ४. ससित्थे० सीथ सहित उसामण आदि ५. असित्थे० सीथ रहित पाणी ६, ए ६ पाणी लेवे तो भंग नही. पच्चक्खाण करणेवाला वोसरमि कहै, गुरु करावणेवाला वोसरइ कहै. श्रावककूं आचाम्ल नीवीमे पाणी भोजन अचित्त करे, सचित्त न करे, अने श्रावकने आचाम्ल नीवीमे तीन आहारका त्याग जानना. नमोकारसीमे अने रात्रिभोजनमे साधुके च्यार ही आहारका त्याग निश्चै करी होय है, शेष पच्चक्खाण तिविहार चौविहार होय है. रात्रिभोजन १ पोरसि २ दोपहीरी ३ एकासणेमे श्रावकने दो आहार, तीन आहार, चार आहारका त्याग होवे है. ए सर्व पच्चक्खाणका भेद जानना.

अथ च्यार आहारका स्वरूप लिख्यते—प्रथम अशनके भेद—शालि, ज्वारि, वरठी प्रमुख सर्व ओदन १, मूंग आदि सर्व दाल २, सत्तू आदि सर्व आटा ३, पेठ आदि सर्व तीमण ४, मोदक आदि सर्व पकवान ५, सूरण आदि सर्व कंद ६, मंडक आदि सर्व तली वस्तु ७, वेसण ८, विराहली ९, आमला १०, सैधव ११, कउठपत्र १२, लींबुपत्र १३, लूण १४, हींग १५, ए सर्व अशनका भेद जानना. १.

पाण० पाणी कांजिक १, जव २, कयर ३, ककोडा आदिकनो धोवण ४, अवर सर्व शास्त्रोक्त धोवण ५, ए सर्व पाणी, साकरपाणी १ आंबिलपाणी इक्षु रसप्रमुख सर्व सरस पाणी. ए पाणीमे गिण्या पिण व्यवहारे अशन ही है. २.

તો અર્ધુ જમે અને ઉઠીને બીજી જગ્યાએ જઈને જમે પણ તેની દૃષ્ટિ આગળ ન જમે, અથવા સાધુને ભોજન કરતાં ગૃહસ્થ જોતા હોય તો ત્યાંથી અન્યત્ર જઈને જમે તો ભંગ ન થાય. ૮ આઉંટણ. વાત આદિના કારણે હાથ પગ આદિ સંકોચે, પ્રસારે તો ભંગ નથી. ૯, ગુરુઅભુ. ગુરુને આવતાં જોઈને જો ઊભો થાય તો ભંગ નથી. ૧૦ પારિક્ક—વિધિથી લીધું. વિધિથી જમ્યા એમ કરતાં જે વિગય પ્રમુખ આહાર વધ્યાં તે પરિઠાવણિયા ગુરુની આજ્ઞાએ લે તો ભંગ નથી. ૧૧ લેવાલેવે. જે વિગય ત્યાગ્યા તેનાથી કડછી આદિક ખરડાયેલી હોય તે કડછીથી આહાર આદિક છે તે લેતાં વ્રતભંગ ન થાય. ૧૨ ગિહત્થસં. ગૃહસ્થે પોતાના માટે ઓદન (ભાત) દૂધથી અથવા દહીંથી ઓળ્યાં હોય ત્યાં જે ધાન્ય ઉપર ચાર આંગુલ ચડે દૂધ દહીં થાય તે નિવીયે કલ્પે, તે પાંચ અંગુલ તો વિગ(ય) જ જાણવી. એ આચામ્લ સુધી કલ્પે ૧૩, એ આગાર સાધુને. ઉક્ખિતવિ. કઠણ ગોળ વિગય, પફવાન આદિક પોળી ઉપર મૂકેલા તે ઉપાડી દૂર કરી તે પોળી આચામ્લ સુધી કલ્પે. ૧૪. આ આગાર સાધુને. પડુચ્યમકિખ. સર્વથા લુખા મંડક આદિકને રુક્ષતા દૂર કરવા હાથ ફેરે મંડા ફેરે ૧૫.

પચ્ચક્રખાણ તિવિહાર કરે ત્યારે પાણીના છ આગાર :—પાણસ લેવેશ અથવા અલેવેશ અથવા અચ્છેશ અથવા બહુલેશ વા સસિત્થેશ અથવા અસિત્થેશ વા વોસરામિ, આનો અર્થ—પાણ. જેનાથી ભાજન આદિ ખરડાય તે ખજૂર આદિકના પાણી લેપકૃત ૧. અલેવે. અલેપ કાંજીનું પાણી પ્રમુખ. ૨ અચ્છેશ. સારું નિર્મળ ગરમ પાણી, ૩ બહુલેશ. ઘણું ડહોળાયેલું ચોખા ધોયેલું પાણી ૪ સસિત્થે—સીથ દાણાં સહિત ઓસામણ આદિ ૫ અસિત્થે. સીથ રહિત પાણી ૬, એ છ પાણી લે તો ભંગ નહીં. પચ્ચક્રખાણ કરવાવાળા વોસરામિ કહે, ગુરુ કરાવવાવાળા વોસરઈ કહે. શ્રાવકને આચામ્લ નીવીમાં પાણી ભોજન અચિત્ત કરે, સચિત્ત ન કરે, અને શ્રાવકે આચામ્લ નીવીમાં ત્રણ આહારનો ત્યાગ જાણવો. નમોક્કારસી અને રાત્રિભોજનમાં સાધુને ચારે ય આહારનો ત્યાગ નિશ્ચય હોય છે, શેષ પચ્ચક્રખાણ ત્રિવિહાર ચૌવિહાર હોય છે, રાત્રિભોજન ૧, પોરસિ ૨, પુરિમદ્દ ૩ એકાસણામાં શ્રાવકને બે આહાર ત્રણ આહાર, ચાર આહારનો ત્યાગ હોય છે. એ સર્વ પચ્ચક્રખાણનો ભેદ જાણવો.

હવે ચાર આહારનું સ્વરૂપ લખે છે. પ્રથમ અશનના ભેદ ડાંગર, જુવાર, વરઠી પ્રમુખ સર્વ ઓદન (ભાત) ૧, મગ આદિ સર્વ દાળ ૨, સાથવો વગેરે સર્વ લોટ ૩, રાબડી આદિ સર્વ પ્રવાહી, ૪, મોદક આદિ સર્વ પફવાન ૫, સૂરણ આદિ સર્વ કંદ ૬, મંડક આદિ સર્વ તળેલી વસ્તુ ૭, બેસન ૮, વિરાહલી ૯, આમળા ૧૦, સૈંધવ ૧૧, કાઉઠપત્ર ૧૨, લીંબુપત્ર ૧૩, લૂણ(મીઠું) ૧૪, હીંગ ૧૫ આ સર્વ અશનના ભેદ જાણવા ૧.

પાણ. પાણી કાંજિક ૧, જવ ૨, કેર ૩, કાકડી આદિકનું ધોવણ ૪, અન્ય સર્વ શાસ્ત્રોક્ત ધોવણ ૫ એ સર્વ પાણી, સાકરપાણી ૧, આંબલીપાણી, ઈશ્વરસ પ્રમુખ (શેરડીનો રસ) સર્વ સરસ પાણી એ પાણીમાં ગણ્યા પણ વ્યવહારે અશન જ છે. ૨

खाइम० सूखडी पतासा आदि १, सेक्या धान्य २, खोपरा ३, द्राख ४, वा(ब)दाम ५, अक्षोट ६, खर्जूर ७, प्रमुख सर्व मेवा, काकडी, आम्र, फणस आदि सर्व फल.

साइम० सूठ १, हरडे २, पीपल ३, मिरी ४, अजमो ५, जाइफल ६, कसेलउ ७, काथो ८, खयरडी ९, जेठी मधु १०, तज ११, तमालपत्र १२, एलची १३, लवंग १४, विडंग १५, काठा १६, विडलवण, १७, आजउ १८, अजमोद १९, कुर्लिजण २०, पीपलामूल २१, चीणीकवाव २२, कचूरउ २३, मोथ २४, कंटासेलूउ २५, कपूर २६, सूंचल २७, छोटी हरडे २८, बहेडा २९, कुंभडउ ३०, पोनपूग ३१, हिंगुलाष्टक ३२, हींगु त्रेवीस ३३, पुष्करमूल ३४, जबासामूल ३५, वावची ३६, वउलछाल ३७, धवछालि ३८, खयरछाली ३९, खेजडेकी छाल ४०, ए सर्व 'स्वादिम' कहिये. गुड 'खादिम' कहीए पिण व्यवहारे 'अशन' ही ज है. फोकोक्यो(?) नीर साकर वासिउ १, पाडल वासिउ २, सूठनउ पाणी ३, हरडइनउ पाणी, ए जो नितारीने छण्या होइ तो 'खादिम' नही, तिबिहारमे लेणा कल्पे. जीरा प्रवचनसारोद्धारमे 'खादिम' कह्या अने श्रीकल्पवृत्तिमे 'खादिम' कह्या है. ए चार आहारनो विचार संपूर्णम्.

नीव छाल १, मूल पनडा शिली २, गोमूत्र ३, गिलो ३ (?) कडु ४, चिरायता ५, अतिविस ६, चीडी ७, सूकड ८, राख ९, हलद १०, रोहिणी ११, उपलोठ १२, वेजत्रिफला १३, पांच कूलि भूनिव १४, धमासउ १५, नाहि १६, असंधिरोगणी १७, एलूउ १८, गुगल १९, हरडा दालि २०, वउणिमूल २१, बोरमूल २२, कंवरीमूल २३, कयरनो मूल २४, पूयाड २५, आछी २६, मंजीठ २७, वालवीउ २८, कुयारी २९, वोडाथरी ३०, इत्यादि जे अनिष्टपणे इच्छा विना लीजे ते चारो आहारमे नही, 'अनाहार' ही ज जाणना. इति अनाहारः.

अथ विगय स्वरूप—दूध १, घृत २, दही ३, तेल ४, गुड ५, पकवान ६, ए छ 'भक्ष्य विगय' है. अथ दूध-विगयके भेद ५—गायका १, महिसका २, ऊंटणीका ३, बकरीका ४, भेडका ५, और दूध-विगय नही १. घृत अने दही ४ भेदे—ऊंटणी विना. अथ तेल-विगय ४ भेदे—तिल १, सरसव २, अलसि ३, करड ४. अथ गुड २ भेदे—ढीलालाला १, काठ २. पकवान-विगय जे घृत तेलथी तली.

अथ महाविगय ४ अभक्ष्य—कुत्तिना १, मर्खिना २, भमरिना ३, ए मधु सहित. काष्टका १ पीठीका २ मद्य २ भेदे. थलचर १, जलचर २, खेचर ३ का मांस तीन भेदे. माखण चार भेदे घृतवत् जानना. ए ४ अभक्ष्य जाननी.

अथ विगयके अंतर्गत तीस भेद. तीस भेद. प्रथम दूधनी पांच द्राक्ष सहित रांधिउ दूध ते 'पय' १, घणे चावल थोडा दूध ते 'खीर' २, अल्प चावल घणा दूध ते 'पेया' ३, तंदुलना चूर्ण सहित दूध रांध्या ते 'अवलेहि' कहीये ४, आछण सहित वितरेडिउ ते दूध 'दुग्धाटी' ५, ए पांच दूधना विगयगत भेद जानना.

ખાઈમ. સુખડી પતાસા આદિ ૧, શેકેલા ધાન્ય ૨, કોપરું ૩, દ્રાક્ષ ૪, બદામ ૫, અખરોટ ૬, ખજૂર ૭ પ્રમુખ સર્વ મેવા, કાકડી, આમ્ર (કેરી), ફણસ આદિ સર્વ ફળ.

સાઈમ. સૂંઠ ૧, હરડે ૨, પીપળ ૩, મરી ૪, અજમો ૫, જાયફળ ૬, કસેલું ૬, કાથો ૮, ખેરવટી ૯, જેઠી મધ ૧૦, તજ ૧૧, તમાલપત્ર ૧૨, એલચી ૧૩, લવિંગ ૧૪, વિડંગ (વાવડીંગ) ૧૫, કાઠા ૧૬, વિડલવણ, ૧૭ આજઉ ૧૮, અજમોદ ૧૯, કુલિંજણ ૨૦, પીપળીમૂળ ૨૧, ચીણીકવાવ ૨૨, કચૂરઉ ૨૩, મોથ ૨૪, કાંટાસેલિઓ ૨૫, કપૂર ૨૬, સંચળ ૨૭, નાની હરડે ૨૮, બહેડાં ૨૯, કુંભડુ ૩૦, પોનપૂગ ૩૧, હિંગુલાષ્ટક ૩૨, હીંગુ ત્રેવીસ ૩૩, પુષ્કરમૂળ ૩૪, જવાસામૂળ ૩૫, બાવચી ૩૬, બાવળછાલ ૩૭, ધાવડીછાલિ ૩૮, ખેરછાલી ૩૯, ખિજડાની છાલ ૪૦, એ સર્વ 'સ્વાદિમ' કહેવાય, ગોળ 'સ્વાદિમ' કહેવાય પણ વ્યવહારે 'અશન' જ છે. ફોકોક્યો (?) નીર સાકર વાસિઉ ૧, પાડલ વાસિઉ ૨, સૂંઠનું પાણી, ૩, હરડેનું પાણી, એ જો નિતારીને ગાળ્યા હોય તો 'સ્વાદિમ' નથી, તિવિહારમાં લેવા કલ્પે, જીરું પ્રવચનસારોદ્ધારમાં 'સ્વાદિમ' કહ્યું અને 'શ્રીકલ્પવૃત્તિ'માં 'સ્વાદિમ' કહ્યું છે. આ ચાર આહારનો વિચાર સંપૂર્ણ.

લીમડાની છાલ ૧, મૂળ પનડા શિલી ૨, ગોમૂત્ર ૩, ગળો ૩ (?) કડુ ૪, ચિરાયતા ૫, અતિવિષ ૬, ચીડ ૭, સૂકડ ૮, રાખ ૯, હળદર ૧૦, રોહિણી ૧૧, ઉપલેટ ૧૨, વેજત્રિકલા ૧૩, પાંચ કૂળી ભૂનિવ ૧૪ ધમાસો ૧૫, નાહિ ૧૬, અસંધિરોગણી ૧૭, એલીઓ ૧૮ ગૂગળ ૧૯ હરડા દાલિ ૨૦, વઉણિમૂળ ૨૧, બોરમૂલ ૨૨, કંથેરીમૂળ ૨૩, કેરમૂળ ૨૪, પૂંઆડ ૨૫, આછી ૨૬, મજીઠ ૨૭, વાલવીઉ ૨૮, કુચારી ૨૯, વોડાથરી ૩૦ ઇત્યાદિ જે અનિષ્ટપણે ઇચ્છા વિના લઈએ તે ચાર આહારમાં નહીં. 'અનાહાર' જ જાણવા. ઇતિ અનાહાર.

હવે વિગય સ્વરૂપ—દૂધ ૧, ઘી ૨, દહીં ૩, તેલ ૪, ગોળ ૫, પકવાન ૬, એ છ 'ભક્ષ્ય વિગય' છે. હવે દૂધ-વિગયના ભેદ પ-ગાયનું ૧, મહિષનું. (ભેંસનું) ૨, ઉંટડીનું ૩, બકરીનું ૪, ઘેટાંનું ૫, બીજા દૂધ-વિગઈ નથી ૧, ઊંટડી સિવાય. ઘી અને દહીં ૪ ભેદથી હવે તેલવિગય ૪ ભેદે તલ ૧, સરસવ ૨, અળસી ૩, કુસુંબીના ઘાસનું ૪. હવે ગોળ બે પ્રકારે - ઢીલોપોચો ૧, કાઠો (કઠણ) ૨. પકવાન-વિગય જે ઘી-તેલથી તળેલી.

હવે મહાવિગય ૪ અભક્ષ્ય—કુંતીયાનું ૧, માખીનું, ભમરીનું આ મધ સહિત, વનસ્પતિનું ૧ લોટનું ૨ મદ્ય(દારુ) ૨ પ્રકારે, સ્થળચર ૧, જલચર ૨, ખેચર ૩નું માંસ ત્રણ ભેદે. માખણ ચાર પ્રકારે ઘૃતવત્ જાણવું, એ ૪ અભક્ષ્ય જાણવી.

હવે વિગયને અંતર્ગત ત્રીસ ભેદ, ત્રીસ ભેદ-પ્રથમ દૂધના પાંચ દ્રાક્ષ સહિત રાંધેલું દૂધ તે 'પય શાટી' ૧. વધારે ચોખા થોડું દૂધ તે 'ખીર' ૨. થોડાં ભાત (ચોખા) વધારે દૂધ તે 'પેયા' ૩. તંદૂલના ચૂર્ણ સહિત દૂધ રાંધ્યા તે 'અવલેહિ' કહેવાય ૪, ખાટા પદાર્થ સાથે રાંધેલુ દૂધ "દુગ્ધાટી" ૫, એ પાંચ દૂધનાં વિગયગત ભેદ જાણવા.

अथ घृतना ५—पकवान जिसमे तल्या ते 'दग्धघृतनिभंजन' कहीये १, दहीने तारी घी काढे ते वीस्पंदन २, औषधी पकाके काढ्या घी ३, घृत नीतार्या पीछे छाछ रही ते ४, औषधी करी रांध्या पचिउ घृत ५. ए पांच घृतना विगयगत भेद.

अथ दहीनी ५—करवो १, शिपरणी मीठा घाली दही मसल्या २, लूण सहित दही मथ्यो ३, कपडसे छाणी दही घोल ४, घोलवडा उकालिउ दही जे माहे वडा घोल्या ते ५. ए ५ दहीना विगयमत भेद जानना.

अथ तेलना ५—जिसमे पकवान तलिया ते 'तेलदग्धनिभंजन' १, तिलकुट्टि माहे जों गुड आदि घणा घाल्या होइ ते वासी राख्या पीछे विगयगत २, लाक्षा आदि द्रव्ये करी पच्यो तेल ३, औषध पची नितार्या तेल ४, तेलना मल ५, ए ५ तेलनी.

अथ गुडनी ५—साकरना गुलवाणी १, उकालिउ २, गुडनी पात ३, खांडकी राव ४, अधकटिउ इक्षुरस, ए पांच गुडनी.

अथ पकवाननी ५—तवी भरी घीकी पूडे करी सगली भरी तिहां जे पाछे पूडा तले ते १, नवा घी अणघाले तवीमें जे तीन पूर उतर्या पाछे जे पकवान उतरे ते २, गुडधाणी ३, पहिला कडाइहीमे सोहाली करी पाछे तिणे घी खरडी कडाहीमें जे लापसी आदिक करे ते ४, खरडी तवी मे जे पूडा कर्या ५. ए पांच पकवानना विगयगत भेद. एवं ३०. ए नीवीमे लेणे नही कल्पते, गाढा कारण हूइ तो वात न्यारी.

अथ २२ अभक्ष्य लिख्यन्ते-गाथा—

“पंचुबर(रि) ५ चउ विगई ९ हिम १० विस ११ करो य १२ सव्वमट्टी १३ य ।

रयणीभोयण १४ वयंगण १५ बहुबीय १६ मणंत १७ संधाणा(णं) १८ ॥१॥

विदलामगोरसाइं १९ अमुणियनामाइं पुष्पफलयाइं २० ।

तुच्छफलं २१ चलियरसं २२ वज्जह वज्जाणि बावीसं ॥२॥”

इति गाथाद्वयं. अनयोरर्थः—बडवंट १, पीपलवंट २, गूलिर ३, पीलुखण ४, कटुंवर ५, ए ५ 'उंबर' कहीए. इन पांचो माहै मसाने आकारे घणा त्रस जीव भर्या होइ हे तिस वास्ते अभक्ष्य ५, मधु १, माखण २, मद्य ३, मांस ४ ए माहे तद्वर्णे निरंतर समूर्च्छिम पंचेद्री उपजे इस वास्ते अभक्ष्य, माखण इहां छाछेथी अलग हुया जानना ९, हेमनि केवल असंख्य अप्काय भणी अभक्ष्य १०, विस उदर माहिला गंडोला आदि सर्व जीवने मारे अने मरण समय असावधानपणाना कारण ११, करहा गडाओले असंख्याता अप्काय भणी अभक्ष्य १२, खडीमरुहंड प्रमुख सर्व जातिनी मट्टी, मीडक आदिक पंचेद्री जीवनी उत्पत्ति भणी अने आम वात आदि रोग उपजे तिस वास्ते अभक्ष्य १३, रात्रिभोजन एह लोक परलोक विरुद्ध १४, बहु बीजा पंपोट, रींगणा आदि फल जेह माहें जितने बीज

१. पञ्चोदुम्बरी चतस्रो विकृतयो हिमं विषं करकं च सर्वमृतिका च । रजनीभोजनं वृत्ताकं बहुबीजमनन्त(कायिकं) सन्धानम् ।

द्विदलामगोरसे अज्ञाननामानि पुष्पफलानि । तुच्छफलं चलितरसं वर्जत वर्ज्यानि द्वाविंशतिम् ॥

હવે ધૃતના(ધી)ના ૫—પકવાન જેમાં તળ્યાં તે ‘દગ્ધધૃત નિર્ભંજન’ કહેવાય ૧, દહીને તારવી ધી કાઢે તે વીસ્પંદન ૨, ઔષધી પકાવીને કાઢેલું ધી ૩, ધી નીતાર્યા પછી મેલ રહે તે ૪, ઔષધિ નાંખીને ઉકાળેલું ધી ૫, એ પાંચ ધીના વિગયગત ભેદ.

હવે દહીંના ૫—કરંબો ૧, શિખરિણી મીઠાશ નાખી દહીં વચ્ચથી ગાળ્યું હોય ૨, લૂણ (મીઠું) સહિત દહીં મથવું ૩. કપડાથી ગાળી દહીં ઘોળવું ૪, ઘોળવડા દહીં ઉકાળી જેમાં વડા ઘોળ્યા તે ૫, એ ૫ દહીંના વિગયગત ભેદ જાણવા.

હવે તેલના ૫—જેમાં પકવાન તળ્યાં તે ‘દગ્ધતેલ નિભંજન’ ૧, તલકુટ્ટીમા જે ગોળ આદિ ઘણા નાંખ્યા હોય તે વાસી રાખ્યા પછી વિગયતગત ૨, લાક્ષા આદિ દ્રવ્યથી બનેલ તેલ ૩, ઔષધી બનાવી નિતારેલ તેલ ૪, તેલનો મલ ૫, એ ૫ તેલના.

હવે ગોળની—સાકરના ગુલવાણી ૧, ઉકાળીને ૨, ગોળનો પાક ૩, ખાંડની રાબ ૪, અર્ધકવચિત શેરડીનો રસ, એ પાંચ ગોળના.

હવે પકવાનની—ધીના પૂડાએ કરી સઘળી તવી ભરીને તેમાં જે ફરી પૂડા તળે તે ૧, નવા ધી નાખ્યાં વગર તવીમા જે ત્રણ ઘાણ ઉતર્યા પછી જે પકવાન ઉતરે તે ૨, ગોળધાણી ૩, પહેલા કડાઈમાં સેકીને પછી તેને ધી લગાવીને કડાઈમાં જે લાપસી આદિક કરે તે ૪, ધી લગાડી તવીમાં જે પૂડા કર્યા ૫, એ પાંચ પકવાનના વિગયગત ભેદ, એમ ૩૦, એ નીવીમાં લેવા નથી કલ્પતા. ગાઢ કારણ હોય તો વાત જુદી.

હવે ૨૨ અભક્ષ્ય લખે છે ગાથા—

“પંચુબર(રિ) ૫ ચડ વિગઈ ૯ હિમ ૧૦ વિસ ૧૧ કરગે ૧૨ સવ્વમટ્ટી ૧૩ ય ।

ચયણીભોયણ ૧૪ વયંગળ ૧૫ બહુબીય ૧૬ મળંત ૧૭ સંધાણા(ળં) ૧૮ ॥૧॥

વિદલામગોરસાઈ ૧૯ અમુણિયાનામાઈ પુષ્પફલયાઈ ૨૦ ।

તુચ્છફલં ૨૧ ચલિયરસં ૨૨ વજ્જહ વજ્જાણિ બાવીસં ॥૨॥”

ઈતિ ગાથાદ્વયં બંનેનો અર્થ :- વડનાટેટા ૧, પીપળવંટા ૨, ગુલિર ૩, પ્લક્ષ ૪, કાકોદુમ્બરી ૫, એ ૫ ‘ઉદુંબર’ કહેવાય, એ પાંચેયમાં મચ્છરના આકારે ઘણા ત્રસ જીવ ભર્યા હોય છે, માટે અભક્ષ્ય ૫, મધુ ૧, માખણ ૨, મદ્ય ૩, માંસ ૪. એમાં તદ્દવર્ણો નિરંતર સંમૂર્ચિત્તમ પંચેન્દ્રિય ઉપજે તેથી અભક્ષ્ય, માખણ અહીં છાશથી અલગ પડેલું જાણવું ૮, બરફ કેવળ અસંખ્ય અપ્કાય છે માટે અભક્ષ્ય ૧૦, વિસ પેટની અંદરના ગંડોળા આદિ સર્વ જીવને મારે અને મરણ સમયે અસાવધાન પણાનું કારણ ૧૧, કરા પિંડરૂપ અસંખ્યાતા અપ્કાયના અભક્ષ્ય ૧૨, ખડી મરુહંડ પ્રમુખ સર્વ જાતિની માટી મીંડક આદિક પંચેન્દ્રિય જીવની ઉત્પત્તિ થાય અને આમ વાત આદિ રોગ ઉપજે તે માટે અભક્ષ્ય ૧૩, રાત્રિભોજન આ લોક પરલોક વિરુદ્ધ ૧૪, વધારે બીવાળાં પંપોટ, રીંગણા આદિ ફળ જેમાં જેટલાં બીજ તેમાં તેટલા જીવ ૧૫, દહીંવડા

૧. પશ્ચોદુમ્બરી ચત્તસો વિકૃતયો હિમં વિષં કરકં ચ સર્વમૃતિકા ચ । રજનીભોજનં વૃન્તાકં બહુબીજમનન્ત(કાયિકં) સન્ધાનમ્ ।

દ્વિદલામગોરસે અજ્ઞાનનામાનિ પુષ્પફલાનિ । તુચ્છફલં ચલિતરસં વર્જત વર્જ્યાનિ દ્વાવિશતિમ્ ॥

ते माहे तीतने जीव १५, घोलवडा जे काचा गोरस माहें घाल्या वडा हुइ ते अभक्ष्य, तत्काल जीवनी उत्पत्ति होइ है, एवं सर्व मूंग आदि दो दल जानना. जेहनी दो दाल होइ अने घाणी पीड्या तेल न निकले ते काचा गोरसमे मिल्या अभक्ष्य ए विदल आमगोरसका अर्थ १६, अनंतकाय ३२ अभक्ष्य ते बत्तीस आगे कहेगे १७, संधाण कहीये अथाणा अर्थात् आचार विल्ल, अंब, पाडल, नींबू आदि ते जीवनी उत्पत्ति रस चलतके कारण अभक्ष्य १८, वडंगण काम दीपावे अने नींद घनी आवे अने आकार बुरा १९, अजाण फल फूल आदि कदे (?) विषफल होइ २०, तुच्छ फल जिसके घणे खाणेसे तृपित न होइ २१, चलित रस जे कुहिया अन्न आदिक उदन पहर उपरांत, दही १६ पहर, छाछ १२ पहर, करंबा ८ पहर, जाडी राबडी १२ पहर, पतली राबडी ८ पहर, लापसी ४ पहर, पूडा ४ पहर, रोटी ४ पहर, कांजीके वडे ४ पहर, कौर वडे ४ पहर, खीचडी ४ पहर, पीछे ए सर्व रस चलित होइ है जोकर तस आदि कारणे जलदी रस चले तो विवेकीये पहिला ही वरजणा, ए व्यवहारकी अपेक्षा है. एवं २२ वर्जनीयं.

अथ बत्तीस अनंतकाया—सर्व कंद जाति सूरणकंद १, वज्रकंद २, आली हलद ३, आदउ ४, आला कथूर ५, सतावरि ६, विराली ७, कुमारि ८, थोहर ९, गिलो १०, लहसण ११, वांसना करल १२, गाजर १३, लाणा जिसकुं वाली साजी करे १४, लोटो पोयणनउ कंद १५, गिरिकर्णिका वेलि १६, नवा ऊगता किसलय पत्र १७, खेरि सुया १८, थेगकंद १९, आला मोथ २०, लवण वृक्षकी छाल २१, खेलूडा २२, अमृतवेलि २३, मूली २४, भूमिफोडा जे वर्षाकाले छत्रडा उपजे २५, विल्हा जे कठुल धान्य अंकूरिया हुइ २६, जे छेद्या पीछे ऊगे २७, सूयरवाल जे मोटउ होइ २८, कोमल आंबली जेह माहे चीचकउ संचरिउ नही २९, पलंक ३०, आलू ३१, पिंडालू ३२, ए अनंतकाय प्रसिद्ध है और अनंतकायके लक्षण श्रीपन्नवणाजीके (प्रथम) पद (सू. २५)थी जानना “चक्कगं भज्ज” इत्यादि.

अथ भंग १४७ श्रावकके श्रीभगवतीजीसे जानने करण कारवण आदि. गुरुमुखे पच्चक्खाण करे, इहां गुरु अने श्रावक आश्री च्यार भांगा है. ते किम ? गुरु पच्चक्खाणनउ जाण अने श्रावक पच्चक्खाणनउ जाण, ए भांगा शुद्ध १, अने गुरु जाणकार पिण श्रावक अजाण तउ तेहने पच्चक्खाण संखेपथी सुणा कर भेद करावे ए भांगा शुद्ध २, तथा गुरु अजाण पिण श्रावक जाणकार ए भांगामां भलउ ३, तथा श्रावक अजाण अने गुरु अजाण, ए भांगा सर्वथा अशुद्ध ४. एवं च्यार भांगा जानना.

अथ पच्चक्खाणकी ६ शुद्धि—(१) फासिय—विशुद्धिसे यथावत् उचित काल प्राप्त, (२) पालिय—वार वार स्मरण करणा, (३) सोहिय—गुरुदत्त शेष भोजन करणा, (४) तीरिय—आपणे काल तक पूरी करे, (५) किट्टिय—भोजनके अवसर फेर स्मरण करे, (६) आराहिय—उपरिले बोल पूरे करे ते आराध्या. अथवा छ शुद्धि प्रकारांतरे—सदहणा शुद्ध १, जानना शुद्ध २, विनयशुद्धि ३, अनुभासणशुद्ध ४, अनुपालनशुद्ध ५, भावशुद्ध ६. इस विध पच्चक्खाण पालीने अनंत जीव तरे, आगे तरसे इति समत्तं.

(ઘોળવડા) જે કાચા ગોરસમાં નાખ્યા તે વડા અભક્ષ્ય તત્કાળજીવની ઉત્પત્તિ થાય છે, એમ સર્વ મગ આદિ દાળ (દ્વિદલ) જાણવા જેની બે દાળ થાય અને ઘાણીમાં પડે તો તેલ ન નીકળે તે કાચા ગોરસમાં મળતા અભક્ષ્ય એ દ્વિદળ આમગોરસનો અર્થ ૧૬, અનંતકાય ૩૨ અભક્ષ્ય તે બત્રીસ આગળ કહીશું ૧૬, સંઘાણ કહેતાં અથાણા અર્થાત્ બીલા, કેરી, લીંબુ, પાડલ આદિ, તે જીવની ઉત્પત્તિ રસ ચલિતના કારણે અભક્ષ્ય ૧૮, રીંગણ કામ ઉદ્દીપિત કરે અને ઉંઘ વધારે આવે અને આકાર ખરાબ ૧૯, અજાણ્યાં ફલ ફૂલ આદિ ક્યારેક વિષફળ હોય ૨૦, તુચ્છ ફળ જેના ઘણા ભોજનથી પણ તૃપ્તિ ન થાય ૨૧, ચલિત રસ જે કોહવાયેલ અન્ન આદિક ઓદન પ્રહર ઉપરાંત દહીં ૧૬ પ્રહર, છાશ ૧૨ પ્રહર, કરંબા ૯ પ્રહર, જાડી રખડી ૧૨ પ્રહર, પાતળી રખડી ૯ પ્રહર, લાપસી ૪ પ્રહર, પૂડા ૪ પ્રહર, રોટલી ૪ પ્રહર કાંજીના વડા ૪ પ્રહર, કોરાં વડા ૪ પ્રહર, ખીચડી ૪ પ્રહર, પછી આ સર્વ રસ ચલિત થાય છે, જો કે તમ આદિકારણે જલદી રસ ચાલે (જાય) તો વિવેકીએ પહેલાં જ છોડાવા, એ વ્યવહારની અપેક્ષા છે, એમ ૨૨ વર્જનીય.

હવે ૩૨ (બત્રીસ)અનંતકાય—સર્વ કંદ જાતિ સૂરણકંદ ૧, વજ્રકંદ ૨, લીલી હળદર ૩, આદૂ ૪, લીલો કચૂરો ૫, શતાવરી ૬, વિરાલી ૭, કુંઆરિ ૮, થોહર ૯, ગલો ૧૦, લસણ ૧૧, વાસના કારેલા ૧૨ ગાજર ૧૩, લવણક-લૂણી જેને સાજીખાર કહેવાય ૧૪, લોઢક પોયણીનું કંદ ૧૫, ગિરિકર્ણિકા વેલી ૧૬, નવા ઊગતા કિસલય પત્ર ૧૭, ખરસઈઓ ૧૮, થેગકંદ ૧૯, લીલી મોથ ૨૦, લવણ વૃક્ષની છાલ ૨૧, ખિલ્લહડોકંદ ૨૨, અમૃતવેલી ૨૩, મૂળા ૨૪, ભૂમિકોડ જે વર્ષા કાળે છત્રડા ઉપજે ૨૫, વિરુઢા જે કઠોર ધાન્ય અંકુર થાય ૨૬, જે છેઘા પછી ઊગે ૨૭, શૂકરવલ્લી જે મોટાં થાય ૨૮, કોમળ આંબલી જેમાં કાંચિકા બેઠા નહીં ૨૯, પાલખભાજી ૩૦, બટેટા ૩૧, ડુંગળીકંદ-૩૨, એ અનંતકાય પ્રસિદ્ધ છે અને અનંતકાયના લક્ષણ શ્રીપત્રવણાજીના (પ્રથમ)પદ (સૂ. ૨૫)થી જાણવા ‘ચક્કગંભજજ’ ઈત્યાદિ

હવે ભંગ ૧૪૭ શ્રાવકના શ્રીભગવતીજીથી જાણવા કરવું, કરાવવું આદિ ગુરુમુખે પચ્ચક્રખાણ કરવું. અહીં ગુરુ અને શ્રાવક આશ્રયી ચાર ભાંગા છે, તે કેમ? ગુરુ પચ્ચક્રખાણને જાણે અને શ્રાવક પચ્ચક્રખાણને જાણે, એ ભાંગો શુદ્ધ ૧ અને ગુરુ જાણકાર પણ શ્રાવક અજાણ તેને પચ્ચક્રખાણ સંક્ષેપથી સંભળાવી ભેદ કરાવે એ ભાંગો શુદ્ધ ૨ તથા ગુરુ અજાણ પણ શ્રાવક જાણકાર એ ભાંગામાં ભળતાં ૩ તથા શ્રાવક અજાણ અને ગુરુ અજાણ એ ભાંગો સર્વથા અશુદ્ધ ૪ એમ ચાર ભાંગા જાણવા.

હવે પચ્ચક્રખાણની ૬ શુદ્ધિ—(૧) **ફાસિય**—વિશુદ્ધિથી યથાવત્ ઉચિત કાલે પચ્ચક્રખાણ લીધું હોય તે, (૨) **પાલિય**—વારંવાર સ્મરણ કરવું. (૩) **સોહિય**—ગુરુમહારાજાને વહોરાવ્યા પછી વધેલાનું ભોજન કરવું (૪) **તીરિય**—કંઈક અધિકકાલ થવા દેવો, (૫) **કિટ્ટિય**—ભોજનની સમયે ફરી સ્મરણ કરવું. (૬) **આરાહિય**—ઉપરના બોલ પૂરાં કરે તે આરાહિય અથવા છ શુદ્ધિ પ્રકારાંતરે, સદ્લક્ષણ શુદ્ધ ૧, જાણવું શુદ્ધ ૨, વિનયશુદ્ધિ ૩, અનુભાષણશુદ્ધ ૪, અનુપાલન શુદ્ધ ૫, ભાવશુદ્ધ ૬ એ પ્રકારે પચ્ચક્રખાણ પાળીને અનંત જીવતર્યા છે. આગળ તરશે ઈતિ સમતં

अथ आगे श्रावकके बारह व्रताके सर्व भंगका स्वरूप लिख्यते—

प्रा	मु	अ	प्रा	द	एक संयोगी १	द	भ
१	१	१	प्रा	द	ए.सं. २	१२	१४
२	१	१	मु	३६	द्वि. सं. १	३६	७४
३	१	१	प्रा	द	ए. सं. ३	१८	३६
४	१	१	मु	३६	द्वि. सं. ३	१०८	२४६
५	१	१	अ	२१६	त्रि. सं. १	२१६	२४६
६	१	१	प्रा	द	ए. सं. ४	२४	२४०
७	१	१	मु	३६	द्वि. सं. ६	२१६	२४०
८	१	१	अ	२१६	त्रि. सं. ४	८६४	२४०
९	१	१	मै	१२९६	चा. सं. १	१२९६	२४०
१०	१	१	प्रा	द	१ सं. ५	३०	१६८०
११	१	१	मु	३६	२ सं. १०	३६०	१६८०
१२	१	१	अ	२१६	३ सं. १०	२१६०	१६८०
१३	१	१	मै	१२९६	४ सं. ५	६४८०	१६८०
१४	१	१	प	७७७६	५ सं. १	७७७६	१६८०
१५	१	१	प्रा	द	१ सं. ६	३०	१६८०
१६	१	१	मु	३६	२ सं. १५	५४०	१६८०
१७	१	१	अ	२१६	३ सं. २०	४३२०	१६८०
१८	१	१	मै	१२९६	४ सं. १५	१९४४०	१६८०
१९	१	१	प	७७७६	५ सं. ६	४६६५६	१६८०
२०	१	१	दि	४६६५६	६ सं. १	४६६५६	१६८०
२१	१	१	प्रा	द	१ सं. ७	४२	१६८०
२२	१	१	मु	३६	२ सं. २१	७५६	१६८०
२३	१	१	अ	२१६	३ सं. ३५	७५६०	१६८०
२४	१	१	मै	१२९६	४ सं. ३५	४५३६०	१६८०
२५	१	१	प	७७७६	५ सं. २१	१६३२९६	१६८०
२६	१	१	दि	४६६५६	६ सं. ७	३२६५९२	१६८०
२७	१	१	भो	२७९९३६	७ सं. १	२७९९३६	१६८०
२८	१	१	प्रा	द	१ सं. ८	४८	१६८०
२९	१	१	मु	३६	२ सं. २८	१००८	१६८०
३०	१	१	अ	२१६	३ सं. ५६	१२०९६	१६८०
३१	१	१	मै	१२९६	४ सं. ७०	९०७२०	१६८०
३२	१	१	प	७७७६	५ सं. ५६	४३५४५६	१६८०
३३	१	१	दि	४६६५६	६ सं. २८	१३०६३६८	१६८०
३४	१	१	भो	२७९९३६	७ सं. ८	२२३९४८८	१६८०
३५	१	१	अ	१६७९६९६	८ सं. १	१६७९६९६	१६८०

હવે આગળ શ્રાવકના બાર વ્રતોના સર્વભંગનું સ્વરૂપ જણાવે છે—

પ્રા.	મૃ.	અ.	પ્રા.	૬	એક સંયોગી ૧	૬	ક
૧	૧	૧	પ્રા	૬	એ.સં. ૨	૧૨	૭૨
૨	૧	૧	મૃ	૩૬	દ્વિ.સં. ૧	૩૬	
૩	૧	૧	પ્રા	૬	એ.સં. ૩	૧૮	૨૪૬
૪	૧	૧	મૃ	૩૬	દ્વિ.સં. ૩	૧૦૮	
૫	૧	૧	અ	૨૧૬	ત્રિ.સં. ૧	૨૧૬	
૬	૧	૧	પ્રા	૬	એ.સં. ૪	૨૪	૦૦૪૨
૭	૨	૧	મૃ	૩૬	દ્વિ.સં. ૬	૨૧૬	
૮	૨	૧	અ	૨૧૬	ત્રિ.સં. ૪	૮૬૪	
૯	૨	૧	મૈ	૧૨૮૬	ચા.સં. ૧	૧૨૮૬	
૧૦	૨	૧	પ્રા	૬	૧ સં. ૫	૩૦	૩૦૭૩૬
૧૧	૨	૧	મૃ	૩૬	૨ સં. ૧૦	૩૬૦	
૧૨	૩	૧	અ	૨૧૬	૩ સં. ૧૦	૨૧૬૦	
૧૩	૩	૧	મૈ	૧૨૮૬	૪ સં. ૫	૬૪૮૦	
૧૪	૩	૧	પ	૭૭૭૬	૫ સં. ૧	૭૭૭૬	
૧૫	૩	૧	પ્રા	૬	૧ સં. ૬	૩૦	૭૨૩૬૬૬
૧૬	૩	૧	મૃ	૩૬	૨ સં. ૧૫	૫૪૦	
૧૭	૩	૧	અ	૨૧૬	૩ સં. ૨૦	૪૩૨૦	
૧૮	૪	૧	મૈ	૧૨૮૬	૪ સં. ૧૫	૧૮૪૪૦	
૧૯	૪	૧	પ	૭૭૭૬	૫ સં. ૬	૪૬૬૫૬	
૨૦	૪	૧	દિ	૪૬૬૫૬	૬ સં. ૧	૪૬૬૫૬	
૨૧	૪	૧	પ્રા	૬	૧ સં. ૭	૪૨	૨૪૫૬૨૭
૨૨	૪	૧	મૃ	૩૬	૨ સં. ૨૧	૭૫૬	
૨૩	૪	૧	અ	૨૧૬	૩ સં. ૩૫	૭૫૬૦	
૨૪	૫	૧	મૈ	૧૨૮૬	૪ સં. ૩૫	૪૫૩૬૦	
૨૫	૫	૧	પ	૭૭૭૬	૫ સં. ૨૧	૧૬૩૨૮૬	
૨૬	૫	૧	દિ	૪૬૬૫૬	૬ સં. ૭	૩૨૬૫૮૨	
૨૭	૫	૧	ભો	૨૭૮૮૩૬	૭ સં. ૧	૨૭૮૮૩૬	
૨૮	૫	૧	પ્રા	૬	૧ સં. ૮	૪૮	૦૦૭૪૩૬૫
૨૯	૫	૧	મૃ	૩૬	૨ સં. ૨૮	૧૦૦૮	
૩૦	૬	૧	અ	૨૧૬	૩ સં. ૫૬	૧૨૦૮૬	
૩૧	૬	૧	મૈ	૧૨૮૬	૪ સં. ૭૦	૮૦૭૨૦	
૩૨	૬	૧	પ	૭૭૭૬	૫ સં. ૫૬	૪૩૫૪૫૬	
૩૩	૬	૧	દિ	૪૬૬૫૬	૬ સં. ૨૮	૧૩૦૬૩૬૮	
૩૪	૬	૧	ભો	૨૭૮૮૩૬	૭ સં. ૮	૨૨૩૮૪૮૮	
૩૫	૬	૧	અ	૧૬૭૮૬૧૬	૮ સં. ૧	૧૬૭૮૬૧૬	

प्रा मृ अ मै प दि भो अ सा	६ ३६ २१६ १२९६ ७७७६ ४६६५६ २७९९३६ १६७९६१६ १००७७६९६	१ सं. १ २ सं. ३६ ३ सं. ८४ ४ सं. १२६ ५ सं. १२६ ६ सं. ८४ ७ सं. ३६ ८ सं. १ ९ सं. १	५४ १२९६ १८१४४ १६३२९६ १७९७७६ ३९९९१०४ १००७७६९६ १५११६५४४ १००७७६९६	४०३५३६०६
प्रा मृ अ मै प दि भो अ सा दे	६ ३६ २१६ १२९६ ७७७६ ४६६५६ २७९९३६ १६७९६१६ १००७७६९६ ६०४६६१७६	१ सं. १० २ सं. ४५ ३ सं. १२० ४ सं. २१० ५ सं. २५२ ६ सं. २१० ७ सं. १२० ८ सं. ४५ ९ सं. १० १० सं. १	६० १६२० २५९२० १७२१६० १९५९५५२ १७९७७६० ३३५९२३२० ७५५८२७२० १००७७६९६० ६०४६६१७६	२८२४७५२४८
प्रा मृ अ मै प दि भो अ सा दे पौ	६ ३६ २१६ १२९६ ७७७६ ४६६५६ २७९९३६ १६७९६१६ १००७७६९६ ६०४६६१७६ ३६२७९७०५६	१ सं. ११ २ सं. ५५ ३ सं. १६५ ४ सं. ३३० ५ सं. ४६२ ६ सं. ४६२ ७ सं. ३३० ८ सं. १६५ ९ सं. ५५ १० सं. ११ ११ सं. १	६६ १९८० ३५६४० ४२७६८० ३५९२५१२ २१५५५०७२ १२३७८८८० २७७९३६६४० ५५४२७३२८० ६६५१२७९३६ ३६२७९७०५६	१९७७२६७७१९२
प्रा मृ अ मै प दि भो अ सा दे पौ अ	६ ३६ २१६ १२९६ ७७७६ ४६६५६ २७९९३६ १६७९६१६ १००७७६९६ ६०४६६१७६ ३६२७९७०५६ २१७६७८२३३६	१ सं. १२ २ सं. ६६ ३ सं. २२० ४ सं. ४९५ ५ सं. ७९२ ६ सं. ९२४ ७ सं. ७९२ ८ सं. ४९५ ९ सं. २२० १० सं. ६६ ११ सं. १२ १२ सं. १	७२ २३७६ ४७५२० ६४१५२० ६१५८५९२ ४३११०१४४ २२१७०९३१२ ८३१४०९९२० २२१७०९३१२० ३९९०७६७६१६ ४३५३५६४६७२ २१७६७८२३३६	१३८४९२८७२००

પ્રા મૃ અ મૈ પ દિ ભો અ સા	૬ ૩૬ ૨૧૬ ૧૨૯૬ ૭૭૭૬ ૪૬૬૫૬ ૨૭૯૯૩૬ ૧૬૭૯૬૧૬ ૧૦૦૭૭૬૯૬	૧ સં. ૯ ૨ સં. ૩૬ ૩ સં. ૮૪ ૪ સં. ૧૨૬ ૫ સં. ૧૨૬ ૬ સં. ૮૪ ૭ સં. ૩૬ ૮ સં. ૯ ૯ સં. ૧	૫૪ ૧૨૯૬ ૧૮૧૪૪ ૧૬૩૨૯૬ ૯૭૯૭૭૬ ૩૯૧૯૧૦૪ ૧૦૦૭૭૬૯૬ ૧૫૧૧૬૫૪૪ ૧૦૦૭૭૬૯૬	૪૦૩૫૩૬૦૬
પ્રા મૃ અ મૈ પ દિ ભો અ સા દે	૬ ૩૬ ૨૧૬ ૧૨૯૬ ૭૭૭૬ ૪૬૬૫૬ ૨૭૯૯૩૬ ૧૬૭૯૬૧૬ ૧૦૦૭૭૬૯૬ ૬૦૪૬૬૧૭૬	૧ સં. ૧૦ ૨ સં. ૪૫ ૩ સં. ૧૨૦ ૪ સં. ૨૧૦ ૫ સં. ૨૫૨ ૬ સં. ૨૧૦ ૭ સં. ૧૨૦ ૮ સં. ૪૫ ૯ સં. ૧૦ ૧૦ સં. ૧	૬૦ ૧૬૨૦ ૨૫૯૨૦ ૧૭૨૧૬૦ ૧૯૫૯૫૫૨ ૯૭૯૭૭૬૦ ૩૩૫૯૨૩૨૦ ૭૫૫૮૨૭૨૦ ૧૦૦૭૭૬૯૬૦ ૬૦૪૬૬૧૭૬	૨૮૨૪૭૫૨૪૮ ૭૨૫૨૪૮
પ્રા મૃ અ મૈ પ દિ ભો અ સા દે પૌ	૬ ૩૬ ૨૧૬ ૧૨૯૬ ૭૭૭૬ ૪૬૬૫૬ ૨૭૯૯૩૬ ૧૬૭૯૬૧૬ ૧૦૦૭૭૬૯૬ ૬૦૪૬૬૧૭૬ ૩૬૨૭૯૭૦૫૬	૧ સં. ૧૧ ૨ સં. ૫૫ ૩ સં. ૧૬૫ ૪ સં. ૩૩૦ ૫ સં. ૪૬૨ ૬ સં. ૪૬૨ ૭ સં. ૩૩૦ ૮ સં. ૧૬૫ ૯ સં. ૫૫ ૧૦ સં. ૧૧ ૧૧ સં. ૧	૬૬ ૧૯૮૦ ૩૫૬૪૦ ૪૨૭૬૮૦ ૩૫૯૨૫૧૨ ૨૧૫૫૫૦૭૨ ૯૨૩૭૮૮૮૦ ૨૭૭૧૩૬૬૪૦ ૫૫૪૨૭૩૨૮૦ ૬૬૫૧૨૭૯૩૬ ૩૬૨૭૯૭૦૫૬	૧૯૭૭૩૨૬૭૪૨ ૨૪૭૭૩૨૬૭૪૨
પ્રા મૃ અ મૈ પ દિ ભો અ સા દે પૌ અ	૬ ૩૬ ૨૧૬ ૧૨૯૬ ૭૭૭૬ ૪૬૬૫૬ ૨૭૯૯૩૬ ૧૬૭૯૬૧૬ ૧૦૦૭૭૬૯૬ ૬૦૪૬૬૧૭૬ ૩૬૨૭૯૭૦૫૬ ૨૧૭૬૭૮૨૩૩૬	૧ સં. ૧૨ ૨ સં. ૬૬ ૩ સં. ૨૨૦ ૪ સં. ૪૯૫ ૫ સં. ૭૯૨ ૬ સં. ૯૨૪ ૭ સં. ૭૯૨ ૮ સં. ૪૯૫ ૯ સં. ૨૨૦ ૧૦ સં. ૬૬ ૧૧ સં. ૧૨ ૧૨ સં. ૧	૭૨ ૨૩૭૬ ૪૭૫૨૦ ૬૪૧૫૨૦ ૬૧૫૮૫૯૨ ૪૩૧૧૦૧૪૪ ૨૨૧૭૦૯૩૧૨ ૮૩૧૪૦૯૯૨૦ ૨૨૧૭૦૯૩૧૨૦ ૩૯૯૦૭૬૭૬૧૬ ૪૩૫૩૫૬૪૬૭૨ ૨૧૭૬૭૮૨૩૩૬	૧૬૮૪૧૮૭૨૦૦ ૦૦૨૭૭૨૨૪૨૬૩

प्रथमव्रते षट् भंगा त एव सप्तगणाः, कथं ? षट्गुणने ३६ द्वितीयव्रतस्य ६ षट् प्रथमव्रतस्य प्रक्षेप्यन्ते यथा ४८, एवं सर्वत्र ७ गुणाः षट्प्रक्षेपः

प्रा १,२,३,४,५,६ भंगा एकसंयोगे १.		प्रा १,२,३,४,५,६, ३६ मृ ६,६,६,६,६,६ द्विकसंयोग २
प्रा १ १ १ १ १ १ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ अ ६ ६ ६ ६ ६ ६ त्रिकसंयोग ३	प्रा २ २ २ २ २ २ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ अ ६ ६ ६ ६ ६ ६	प्रा ३ ३ ३ ३ ३ ३ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ अ ६ ६ ६ ६ ६ ६
प्रा ४ ४ ४ ४ ४ ४ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ अ ६ ६ ६ ६ ६ ६	प्रा ५ ५ ५ ५ ५ ५ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ अ ६ ६ ६ ६ ६ ६	प्रा ६ ६ ६ ६ ६ ६ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ अ ६ ६ ६ ६ ६ ६
प्रा १ १ १ १ १ १ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा २ २ २ २ २ २ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ३ ३ ३ ३ ३ ३ मृ १ २ ३ ४ ५ ६	प्रा ४ ४ ४ ४ ४ ४ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ५ ५ ५ ५ ५ ५ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ६ ६ ६ ६ ६ ६ मृ १ २ ३ ४ ५ ६	एवं ३६, षट् षट्त्रिंशद्भिः भंग २१६, एवं अग्रेऽपि भावना कार्या.
प्रा १ १ १ १ १ १ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा २ २ २ २ २ २ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ३ ३ ३ ३ ३ ३ मृ १ २ ३ ४ ५ ६	प्रा ४ ४ ४ ४ ४ ४ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ५ ५ ५ ५ ५ ५ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ६ ६ ६ ६ ६ ६ मृ १ २ ३ ४ ५ ६	एवं ३६, प्रथम व्रतस्य षट्, द्वितीयव्रतस्य षट्, एवं १२, एवं ३६ मध्ये प्रक्षेपे ४८
प्रा १ १ १ १ १ १ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा २ २ २ २ २ २ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ३ ३ ३ ३ ३ ३ मृ १ २ ३ ४ ५ ६	प्रा ४ ४ ४ ४ ४ ४ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ५ ५ ५ ५ ५ ५ मृ १ २ ३ ४ ५ ६ प्रा ६ ६ ६ ६ ६ ६ मृ १ २ ३ ४ ५ ६	प्रा ९ १ १ १ १ प्रा १ १ २ १८ १९ मृ ८१ १ ८१ प्रा १ ३ २७ १९९ मृ ८१ ३ २४३ अ ७२९ १ ७२९

एवं अग्रेतन अष्ट यंत्र ज्ञेयं १२ मे

३ ३ ३ २ २ २ १ १ १ क का	नव भंगयुक्त २ भेद ४९ भंगयंत्र. म १ व २ का ३ मावा ४
२ २ १ ३ २ १ ३ २ १ अ नु	माका ५ वाका ६ मावाका ७ कर १ करा २ कराकरा ३ सप्त
१ ३ ३ ३ १ १ ३ १ १ लब्ध	त्रि २१, एह एकवीस भंगाका स्वरूपम्.

नव भङ्ग्या तु प्रथमव्रते भङ्गा नव ९, ततो द्विकादि व्रते संयोगे दशगुणित नवकप्रक्षेपक्रमेण तावद् गन्तव्यं यावदेकादशवेलायां द्वादशव्रतसंयोगभङ्गसङ्ख्या ९ ९ ९ ९ ९ ९ ९ ९ ९ ९ ९, ए सर्व नवभङ्गीनां भांगा

२ २ २ १ १ १ क का	षट्भंगयुत्तरभेद २१ भंगयंत्रम्		
३ २ १ ३ २ १ म व का			
१ ३ ३ २ ६ ६			
प्रा ९	१२	१०८	१०
मृ ८१	६६	५३४६	१०
अ ७२९	२२०	१६०३८०	१०
मै ६५६१	४९५	३२४७६९५	१०
प ५९०४९	७९२	४६७६६८०८	१०
दि ५३१४४१	९२४	४९१०५१४८४	१०
भो ४७८२९६९	७९२	३७८८१११४४८	१०
अ ४३०४६७२१	४९५	२१३०८१२६८९५	१०
सा ३८७४२०४८९	२२०	८५२३२५०७५८०	१०
दे ३४८६७८४४०१	६६	२३०१२७७७०४६६	१०
पौ ३१३८१०५९६०९	१२	३७६५७२७१५३०८	१०
अ २८२४२९५३६४८१	१	२८२४२९५३६४८१	

પ્રથમવ્રતના છ ભાંગા તેને સાતથી ગુણવા, કેમ ? છ ગુણવાથી ૩૬, દ્વિતીયવ્રતના ૬, છ પ્રથમ વ્રતના ઉમેરતાં જેમ ૪૮, એમ સર્વત્ર ૭ ગુણા ષટ્પ્રસેપ.

પ્રા ૧,૨,૩,૪,૫,૬ ભાંગા એકસંયોગે ૧.			પ્રા ૧,૨,૩,૪,૫,૬, ૩૬ મૃ ૬,૬,૬,૬,૬,૬ દ્વિકસંયોગ ૨		
પ્રા ૧૧૧૧૧૧ મૃ ૧૨૩૪૫૬ અ ૬૬૬૬૬૬ ત્રિકસંયોગ ૩		પ્રા ૨૨૨૨૨૨ મૃ ૧૨૩૪૫૬ અ ૬૬૬૬૬૬		પ્રા ૩૩૩૩૩૩ મૃ ૧૨૩૪૫૬ અ ૬૬૬૬૬૬	
પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ અ ૬૬૬૬૬૬		પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ અ ૬૬૬૬૬૬		પ્રા ૬૬૬૬૬૬ મૃ ૧૨૩૪૫૬ અ ૬૬૬૬૬૬	
પ્રા ૧૧૧૧૧૧ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૨૨૨૨૨૨ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૩૩૩૩૩૩ મૃ ૧૨૩૪૫૬		પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૬૬૬૬૬૬ મૃ ૧૨૩૪૫૬		એમ ૩૬ ષટ્ ષટ્ત્રિશદ્ધિભઃ ભાંગા ૨૧૬, એમ આગળ પણ ભાવના કરવી	
પ્રા ૧૧૧૧૧૧ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૨૨૨૨૨૨ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૩૩૩૩૩૩ મૃ ૧૨૩૪૫૬		એમ ૩૬. પ્રથમ વ્રતનાં છ, બીજા વ્રતનાં છ, એમ ૧૨, ૩૬માં ઉમેરતાં ૪૮		પ્રા ૮ ૧ ૮ ૮	૮ ૮ ૮ ૮
પ્રા ૧૧૧૧૧૧ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૨૨૨૨૨૨ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૩૩૩૩૩૩ મૃ ૧૨૩૪૫૬		પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૬૬૬૬૬૬ મૃ ૧૨૩૪૫૬		પ્રા ૮ ૧ ૮ ૮	૮ ૮ ૮ ૮
પ્રા ૧૧૧૧૧૧ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૨૨૨૨૨૨ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૩૩૩૩૩૩ મૃ ૧૨૩૪૫૬		પ્રા ૪૪૪૪૪૪ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૫૫૫૫૫૫ મૃ ૧૨૩૪૫૬ પ્રા ૬૬૬૬૬૬ મૃ ૧૨૩૪૫૬		પ્રા ૮ ૧ ૮ ૮	૮ ૮ ૮ ૮

એમ ૧૨માં આગળનાં આઠ યંત્ર જાણવાં

૩૩૩	૨૨૨	૧૧૧	ક કા	નવ ભાંગા યુક્ત ૨ ભેદ ૪૮ ભાંગાયંત્ર મ ૧, વ ૨, કા ૩, મ.વ. ૪, મ.કા. ૫, વ.કા ૬, મ.વ.કા ૭ કર ૧, કરા ૨, કરકરા ૩ સાતને ત્રણવાર ગુણતાં ૨૧ એ એકવીસ ભાંગોનું સ્વરૂપ
૨૨૧	૩૨૧	૩૨૧	અ નુ	
૧૩૩	૩૮૮	૩૮૮	લબ્ધ	

નવ ભાંગામાં પ્રથમવ્રતમાં ભંગ નવ ૮, પછીદ્વિકાદિ વ્રતના સંયોગ દશગુણવા. નવ ઉમેરતાં ક્રમાનુસાર ત્યાં સુધી જવું, જ્યાં સુધી અગ્યારમીવાર આવે. દ્વાદશવ્રતસંયોગભંગ સંખ્યા ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮, એ સર્વ નવભંગીના ભાંગા

૨૨૨	૧૧૧	ક કા	ષટ્ભંગ્યુત્તરભેદ ૨૧ ભંગયંત્રમ્		
૩૨૧	૩૨૧	મ વ કા			
૧૩૩	૨૬૬				
પ્રા	૮		૧૨	૧૦૮	૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮
મૃ	૮૧		૬૬	૫૩૪૬	
અ	૭૨૮		૨૨૦	૧૬૦૩૮૦	
મૈ	૬૫૬૧		૪૮૫	૩૨૪૭૬૮૫	
પ	૫૮૦૪૮		૭૮૨	૪૬૭૬૬૮૦૮	
દિ	૫૩૧૪૪૧		૮૨૪	૪૮૧૦૫૧૪૮૪	
ભો	૪૭૮૨૮૬૮		૭૮૨	૩૭૮૮૧૧૧૪૪૮	
અ	૪૩૦૪૬૭૨૧		૪૮૫	૨૧૩૦૮૧૨૬૮૮૫	
સા	૩૮૭૪૨૦૪૮૮		૨૨૦	૮૫૨૩૨૫૦૭૫૮૦	
દે	૩૪૮૬૭૮૪૪૦૧		૬૬	૨૩૦૧૨૭૭૭૦૪૬૬	
પો	૩૧૩૮૧૦૫૮૬૦૮		૧૨	૩૭૬૫૭૨૭૧૫૩૦૮	
અ	૨૮૨૪૨૮૫૩૬૪૮૧		૧	૨૮૨૪૨૮૫૩૬૪૮૧	

एह एकविंशति भंगा न्यायेन	प्रा	२१	१२	२५२	५२६४००६३२००५५७२६४
	मू	४४१	६६	२९१०६	
	अ	९२६१	२२०	२०३७४२०	
	मै	१९४४८१	४९५	९६२६८०९५	
	प	४०८४१०१	७९२	३२३४६०७९९२	
	दि	८५७६६१२१	९२४	७९२४७८९५८०४	
	भो	१८०१०८८५४१	७९२	१४२६४६२१२४४७२	
	अ	३७८२२८५९३६१	४९५	१८७२२३१५३८३६९६	
	सा	७९४२८००४६५८१	२२०	१७४७४१६१०२४७८२०	
	दे	१६६७९८८०९७८२०१	६६	११००८१२१४४५६१२६६	
कार १ कार २ अनु ३ कर । कार ४ कार अनु ५ कार अनु ६ कारा अनु ७ सप्त सप्त गुणा ४९ भंगी भवति	मै	३५०२७७५००५४२२२१	१२	४२०३३३०००६५०६६४२	४२६४००६३२००५५७२६४
	पौ	७३५५८२७५१९३८६६४१	१	७३५५८२७५१९३८६६४१	
	अ	४९	१२	५८८	
	मू	२४०१	६६	१५८४६६	
	अ	११७६४९	२२०	२५८८२७८०	
	मै	५७६४८०१	४९५	२८५३५७६४९५	
	प	२८२४७५२४९	७९२	२२३७२०३९७२०८	
	दि	१३८४१२८७२०१	९२४	१२७९९३४९३७३७२४	
	भो	६७८२३३०७२८४९	७९२	५३७९५२६७३६९६४०८	
	अ	३३२३२९३०५६९६०१	४९५	१६४५०३००६३९९५२४९५	
एकसो सैतालीस १४७ भंगी न्यायेन	सा	१६२८४१३५९७९१०४४९	२२०	३५८२५०९९१५४०२९८७८०	४२६४००६३२००५५७२६४
	दे	७९७९२२६६२९७६१२००१	६६	५२६६२८९५७५६४२३९२०६६	
	पौ	३९०९८२१०४८५८२९८८०४९	१२	४६९१७८५२५८२९९५८५६५८८	
	अ	१९१५८१२३१३८०५६६४१४४०१	१	१९१५८१२३१३८०५६६४१४४०१	
	प्रा	१४७	१२	१७६४	
	मू	२१६०९	६६	१४२६१९४	
	अ	३१७६५२३	२२०	६९८८३५०६०	
	मै	४६६१४८८८१	४९५	२३१३३९६९६०९५	
	प	६८६४१४८५५०७	७९२	५४३६४०५६५२१५४४	
	दि	१००९०२९८३६९५२९	९२४	९३२३४३५६९३४४४७९६	
एकसो सैतालीस १४७ भंगी न्यायेन	भो	१४८३२७३८६०३२०७६३	७९२	११७४७५२८९७३७४०४४२९६	४२६४००६३२००५५७२६४
	अ	२१८०४१२५७४६७९५२१६१	४९५	१०७९३०४२२४६२४०३१९६९५	
	सा	३२०५२०६४८४७६७९३६७६७	२२०	७०५१४५४२६६४८७७००८८६७४०	
	दे	४७११६५३५३२८०७६९१०४७०४९	६६	३१०९६११३३१५२१०७६०९१०५२३४	
	पौ	६९२६१३९६९२९३३३०५८३९१६२०३	१२	८३११३५६८३१५१९९६७००६९१४४३६	
	अ	१११८१५४०६४८६११९५९३८३५६८१८४१	१	१११८१५४०६४८६११९५९३८३५६८१८४१	

एकविंशतिभङ्गाः—प्रथमव्रते एकविंशतिभङ्गास्ततो द्विकादिव्रतसंयोगे द्वाविंशतिगुणितं एकविंशतिप्रक्षेपक्रमेण तावद् गन्तव्यं यावदेकादशवेलायां द्वादशव्रतसंयोगे भङ्गसङ्ख्या ।

एकोनपञ्चाशद् भङ्गाः—प्रथमव्रते एकोनपञ्चाशद् भङ्गास्ततो द्विकादिव्रतसंयोगे पञ्चाशद्गुणितं एकोनपञ्चाशत्प्रक्षेपक्रमेण तावद् ।

[illegible]

એકવીસ ભાંગા :- પ્રથમવ્રતના એકવીસ ભાંગા પછી દ્વિકાદિવ્રતસંયોગે બાવીશે (૨૨) ગુણતાં એકવીસ ઉમેરતાં ક્રમાનુસાર ત્યાં સુધી જવું જ્યાં એકાદશવેળાના દ્વાદશવ્રત-સંયોગે ભંગસંખ્યા.

ઓગણપચાસ ભાંગા :- પ્રથમવ્રતના ઓગણપચાસ ભાંગા પછી દ્વિકાદિવ્રતસંયોગે પચાસથી ગણાતાં ઓગણપચાસ ઉમેરતાં ક્રમાનુસાર ત્યાં સુધી.

सप्तचत्वारिंशत्शतभङ्गाः—प्रथमव्रते सप्तचत्वारिंशत्शतं भंगाः द्विकादिसंयोगे अष्टत्वारिंशत्शतगुणितं सप्तचत्वारिंशत्शतप्रक्षेपक्रमेण

()

तावद् ० ।

प्रा० १	मृ० २	अ० ३	मैथुन ४	परि० ५	दिग् ६	भोगो० ७	अन० ८	सामा० ९	दिशा० १०	पौषध ११	अतिथि० १२
मने करी करूं नहीं	—	—	→	ए	व	म्			→		→
मने करी करावूं नहीं १	६	३६	२१६	१२९६	७७७६	४६६५६	२७९९३६	१६७९६१६	१००७७६९६	६०४६६१७६	३६२७९७०५६
वचने करी करूं नहीं २	१२	७२	४३२	२५९२	१५५५२	९३३१२	५५९८१२	३३५९२३२	२०१५५३९२	१२०९३२३५२	७२५५९४११२
वचने करी करावूं नहीं ३	१८	१०८	६४८	३८८८	२३३२८	१३९९६८	८३९८०८	५०३८८४८	३०२३३०८८	१८१३९८५२८	१०८८३९११६८
काया करी करूं नहीं ४	२४	१४४	८६४	५१८४	३११०४	१८६६२४	१११९७४४	६७१८४६४	४०३१०७८४	२४१८६४७०४	१४५११८८२२४
काया करी करावूं नहीं ५	३०	१८०	१०८०	६४८०	३८८८०	२३३२८०	१३९९६८०	८३९८०८०	५०३८८४८०	३०२३३०८८०	१८१३९८५२८०
१ संयोगी	२ सं०	३ सं०	४ सं०	५ सं०	६ सं०	७ सं०	८ सं०	९ सं०	१० सं०	११ सं०	१२ सं०
६	३६	२१६	१२९६	७७७६	४६६५६	२७९९३६	१६७९६१६	१००७७६९६	६०४६६१७६	३६२७९७०५६	२१७६७८२३३६

एग वए छ भंगा, निदिष्टा सावयाण जे सुते । ते ज्विय वयवुड्डीए, सत्तगुणा छज्जुया कमसो ॥१॥

સસચત્વારિશત્શતભજ્ઞા:—પ્રથમવ્રતે સસચત્વારિશત્શતં ભંગા: દ્વિકાદિસંયોગે અષ્ટત્વારિશત્શતગુણિતં સસચત્વારિશત્શતપ્રક્રમેણ તાવદ્ ૧ ।

પ્રા. ૧	મૂ. ૨	અ. ૩	મૈથુન ૪	પરિ. ૫	દિગ્ ૬	ભોગો ૭	અન. ૮	સામા. ૯	દેશા. ૧૦	પૌષધ ૧૧	અતિથિ ૧૨
મનથી કરું નહીં	—	—	→	એ	વ	મૂ			→		→
મનથી કરાવું નહીં ૧	૬	૩૬	૨૧૬	૧૨૮૬	૭૭૭૬	૪૬૬૫૬	૨૭૮૮૩૬	૧૬૭૮૬૧૬	૧૦૦૭૭૬૮૬	૬૦૪૬૬૧૭૬	૩૬૨૭૮૭૦૫૬
વચનથી કરું નહીં ૨	૧૨	૭૨	૪૩૨	૨૫૮૨	૧૫૫૫૨	૮૩૩૧૨	૫૫૮૮૧૨	૩૩૫૮૨૩૨	૨૦૧૫૫૩૮૨	૧૨૦૮૩૨૩૫૨	૭૨૫૫૮૪૧૧૨
વચનથી કરાવું નહીં ૩	૧૮	૧૦૮	૬૪૮	૩૮૮૮	૨૩૩૨૮	૧૩૮૮૬૮	૮૩૮૮૦૮	૫૦૩૮૮૪૮	૩૦૨૩૩૦૮૮	૧૮૧૩૮૮૫૨૮	૧૦૮૮૩૮૧૧૬૮
કાયાથી કરું નહીં ૪	૨૪	૧૪૪	૮૬૪	૫૧૮૪	૩૧૧૦૪	૧૮૬૬૨૪	૧૧૧૮૭૪૪	૬૭૧૮૪૬૪	૪૦૩૧૦૭૮૪	૨૪૧૮૬૪૭૦૪	૧૪૫૧૧૮૮૨૨૪
કાયાથી કરાવું નહીં ૫	૩૦	૧૮૦	૧૦૮૦	૬૪૮૦	૩૮૮૮૦	૨૩૩૨૮૦	૧૩૮૮૬૮૦	૮૩૮૮૦૮૦	૫૦૩૮૮૪૮૦	૩૦૨૩૩૦૮૦	૧૮૧૩૮૮૫૨૮૦
૧ સંયોગી	૨ સં.	૩ સં.	૪ સં.	૫ સં.	૬ સં.	૭ સં.	૮ સં.	૯ સં.	૧૦ સં.	૧૧ સં.	૧૨ સં.
૬	૩૬	૨૧૬	૧૨૮૬	૭૭૭૬	૪૬૬૫૬	૨૭૮૮૩૬	૧૬૭૮૬૧૬	૧૦૦૭૭૬૮૬	૬૦૪૬૬૧૭૬	૩૬૨૭૮૭૦૫૬	૨૧૭૬૭૮૨૩૩૬

एग वए छ भंगा, निदिद्धा सावयाण जे सुते । ते च्विय वयवुद्धीए, सतगुणा छज्जुया कमसो ॥१॥

इति सर्वव्रतानां भङ्गोत्पत्तिकारिका मंतव्या इति श्रावकव्रतानां भङ्गाः समर्थिताः ।

इति आत्मारामसङ्कलितायां संवरतत्त्वं संपूर्णम् ।

अथ 'निर्जरा' तत्त्व लिख्यते—अथ 'निर्जरा' शब्दार्थ—'निर्' अतिशय करके 'जू' कहतां हानि करे कर्मपुद्गलनी ते 'निर्जरा' कहीये. अथ निर्जराके बारा भेद लिख्यते—अनशन १, ऊनोदरी २, भिक्षाचरी ३, रसपरित्याग ४, कायक्लेश ५, प्रतिसंलीनता ६, प्रायश्चित्त १, विनय २, वैयावृत्य ३, स्वाध्याय ४, ध्यान ५, व्युत्सर्ग ६, एवं १२. पहले ६ भेद बाह्य निर्जराके जानने, आगले ६ भेद अभ्यंतर निर्जराके जानने, तपवत्. इस तरे निर्जराके भेदोंका विस्तार उववाइ शास्त्रसे जानने. इहां तो किंचित् मात्र ध्यान च्यारका स्वरूप लिख्यते श्रीजिनभद्रगणि क्षमाश्रमणविरचित ध्यानशतकथी ।

अथ ध्यानस्वरूप दोहरा—

शुक्ल ध्यान पावक करी, कर्मधन दीये जार, वीर धीर प्रणमुं सदा, भवजल तारनहार १
अथ आर्त्तध्यानके चार भेद कथन. सवईया इकतीसा—

द्वेषहीके बस पर अमनोग विसे घर तिनका विजोग चिते फेर मत मिलीयो
शूल कुण्ठ तप रोग चाहे इनका विजोग आगेकूं न होय मन औषधिमें भिलियो
राग बस इष्ट विशेष साता सुष माहि लिये नारी आदि इष्टके संजोग भोग किलियो
इंद चंद धरनिंद नरनको इंद थऊं इत्यादि निदान कर आरतमे झिलियो १

अथ स्वामी अने लेश्या कथन. सवईया ३१ सा—

राग द्वेष मोह भयों आरतमे जीव पर्यो बीज भयो जगतरु मन भयो आंध रे
किसन कपोत नील लेसा भइ मध मही उतकृष्ट जगनमे एकही न सांध रे
आरतके वस पर्यो नर जन्म हार कर्यो चलत दिषाइ हाथ चढ चहुं कांध रे
आतम सयाना तोकूं एही दुषदाना जाना दाना मरदाना है तो अब पाल बांध रे २

अथ आर्त्तके लिंग—

रोद करे सोग करे गाढ स्वर नाद करे हिरदेकूं कूट मरे इष्टके विजोग ते
चित्त मांजि षेद करे हाय हाय साद करे वदन ते लाल गिरे कष्टके संजोग ते
निंदे कृत आप पर रिद्धि देश चित ताप चाहे राग फाहे मेरे ऐसा क्यु न जोग ते
विसेका पिया सामन आसा षासा भासा वन आलसी विसेमे गृद्ध मूढ मति जोग ते ३
इति आर्त्तध्यान संपूर्णम्. अथ रौद्र ध्यानके चार भेद—

निर्घृण चित्त करी जीव वध नीत धरी वेध बंध दाह अंक मारण प्रणाम रे
माया झूठ पिशुनता कठन वचन भने एक बृ (ब्र)ह्म जग मने नाना नही काम रे
पंचभूतरूप काया देवकूं कुदेव गाया आतम सरूप भूप नही इन ठाम रे
छाना पाप करे लरे दुष्ट परिणाम धरे ठगवासी रीत करे दूजा भेद आम रे ४

એ પ્રમાણે સર્વવ્રતોની ભંગોત્પત્તિનીકારિકા સમજવી. આ પ્રમાણે શ્રાવકવ્રતોના ભાંગા બતાવ્યા.
આ રીતે સંવરતત્ત્વ પૂર્ણ થાય છે.

● ● ●

હવે “નિર્જરા” તત્ત્વ જણાવે છે—‘નિર્જરા’ શબ્દનો અર્થ—‘નિર્’ અતિશય કરીને ‘જૃ’ કહેતા હાનિ કરે કર્મપુદ્ગલની તે ‘નિર્જરા’ કહેવાય. હવે નિર્જરાના બાર ભેદ જણાવે છે—
અનશન ૧, ઉણોદરી ૨, ભિક્ષાયરી ૩, રસપરિત્યાગ ૪, કાયકલેશ ૫, પ્રતિસંલીનતા ૬.
પ્રાયશ્ચિત્ત ૧, વિનય ૨, વૈયાવૃત્ત્ય ૩, સ્વાધ્યાય ૪, ધ્યાન ૫, વ્યુત્સર્ગ ૬ એમ ૧૨. પહેલાં
છ ભેદ બાહ્ય નિર્જરાનાં જાણવા. આગળનાં ૬ ભેદ અભ્યંતર નિર્જરાના જાણવા તપવત્,
આ રીતે નિર્જરાના ભેદોનો વિસ્તાર ઉવવાઈ શાસ્ત્રથી જાણવો. અહીંયા તો કિંચિત્ માત્ર
ધ્યાન ચારનું સ્વરૂપ શ્રીજિનભદ્રગણિ ક્ષમાશ્રમણવિરચિત ધ્યાનશતકથી જણાવેલ છે.

હવે ધ્યાનસ્વરૂપ દોહરા—

શુક્લ ધ્યાન પાવક કરી, કરમેધન દીધે જાર, વીર ધીર પ્રણમું સદા, ભવજલ તારનહાર ૧
હવે આર્તધ્યાનના ચાર ભેદ કથન. સવઈયા એકત્રીસા—

દ્વેષહીકે બસ પર અમનોગ વિસે ઘર તિનકા વિજોગ ચિંતે ફેર મત મિલીયો
શૂલ કુણ્ઠ તપ રોગ ચાહે ઈનકા વિજોગ આગેકું ન હોય મન ઔષધિમેં ભિલિયો.
રાગ બસ ઈષ્ટ વિસે સાતા સુષ માહિ લિયે નારી આદિ ઈષ્ટકે સંયોગ ભોગ કિલિયો
ઈંદ્ર ચંદ્ર ધરનિંદ નરનકો ઈંદ્ર થઈ ઈત્યાદિ નિદાન કર આરતમેં ઝિલિયો ૧

હવે સ્વામી અને લેશ્યા કથન. સવૈયા ૩૧સા—

રાગ દ્વેષ મોહ ભયો આરતમે જીવ પર્યો બીજ ભયો જગતરુ મન ભયો આંધ રે
કિસન કપોત નીલ લેસા ભઈ મધ મહી ઉતકૃષ્ટ જગનમે એકહી ન સાંધ રે
આરતકે વસ પર્યો નર જન્મ હાર કર્યો ચલત દિષાઈ હાથ ચઢ ચહું કાંધ રે
આતમ સયાના તોફું એહી દુષદાના જાના દાના મરદાના હૈ તો અબ પાલ બાંધ રે ૨
હવે આર્તના લિંગ—

રોદ કરે સોગ કરે ગાઢ સ્વર નાદ કરે હિરદેકું કૂટ મરે ઈષ્ટકે વિજોગ તે
ચિત્ત માંજિ ષેદ કરે હાય હાય સાદ કરે વદન તે લાલ ગિરે કષ્ટકે સંજોગ તે
નિંદે કૃત આપ પર રિદ્ધિ દેષ ચિત્ત તાપ ચાહે રાગ ફાહે મેરે એસા ક્યું ન જોગ તે
વિસેકા પિયા સામન આસા પાસા ભાસા વન આલસી વિસેમે ગૃહ મૂઢ મતિ જોગ તે ૩
આર્તધ્યાન સંપૂર્ણ. હવે રૌદ્રધ્યાનના ચાર ભેદ

નિર્ઘૃણ ચિત્ત કરી જીવ વધ નીત ધરી વેધ બંધ દાહ અંક મારણ પ્રણામ રે
માયા ઝૂઠ પિશુનતા કઠન વચન ભને એક બૃ (બ્ર)હ્મ જગ મને નાના નહી કામ રે
પંચભૂતરૂપ કાયા દેવકું કુદેવ ગાયા આતમ સરૂપ ભૂપ નહી ઈન ઠામ રે
છાના પાપ કરે લરે દુષ્ટ પરિણામ ધરે ઠગવાસી રીત કરે દૂજા ભેદ આમ રે. ૪

पर धन हरे क्रोध लोभ चित धरे दूर दिल दया करे जीव वध करी राजी है
पापसे न डरे कष्ट नरकके गरे परे तिनकी न भीत करे कहे हम हाजी है
मांस मद पान करे भामनि लगावे गरे रात दिन काम जरे मन हूये राजी है
नरककी आग जरे जमनकी मार परे रोय रोय मरे जिहां अल्ला है न काजी है ५

अथ चौथा भेद—

साद आद साधनके धनकूं समार रषे कारण विसेके सब मेलत महान है
वीणा आद साद पूर पूतरी गंध कपूर मोदक अनेक कूर ललना सुहान है
अमनोगसे उदास दुष्ट मनन विसास पर घात मन धरे मलिन अग्यान है
आतमसरूप कोरे तप जप दान चोरे ग्यानरूप मारे कोरे टरे रुद्र ध्यान है ६

अथ स्वामी—

राग द्वेस मोह भरे चार गति लाभ करे नरकमे परे जरे दुखकी अगनसे
किसन कपोत नील संकलेस लेस तीन उतकिरू(कृ)ष्ट रूप भइ गइ है जगनसे
मोहकी मरोर पगे कामनीके काम लगे निज गुन छोर भगे होरकी लगनसे
एही रीत जिन टारी भय है धरम धारी मात तात सुत नारी जाने है ठगनसे ७

अथ लिंग ४ कथन—

दिव माहे बहु वार जीव वध आदि चार चितन कर करत लिंग प्रथम कहातु है
बहु दोस एक दोन तीन चार चिते सोय मोहमे मगन होय मूढ ललचातु है
नाना दोस अमुककूं अमुक प्रकार करी मार गारु पार डारु रिंदेमे ठरातु है
आमरण दोस फाही अंतकाल छोडे नाही जगमे रुलाइ भव भ्रमण करातु है ८

अथ कृत (कर्त)व्य—

रुद्रध्यान पर्यो जीव पर दुष देश कर मनमे आनंद माने ठाने न दया लगी
पाप करी पछताप मनसे न करे आप अपर करीने पाप चिते मेरिं झालगी
किसकी न सार करे निरदयी नाम परे करथी न दान करे जरे कामदा लगी
कही समझाया फिर जात उर झाया समझे न समझाया मेरे कहे की कहा लगी ९

इति रौद्र ध्यान संपूर्णम् ॥२॥ अथ धर्मध्यानका स्वरूप लिख्यते—द्वार १२—भावना १,
देश २, काल ३, आसन ४, आलंबन ५, क्रम ६, ध्यातव्य ७, ध्याता ८, अनुप्रेक्षा ९, लेश्या
१०, लिंग ११, फल १२. तत्र प्रथम भावना ४—ज्ञान १, दर्शन २, चारित्र, ३ वैराग्य ४. अथ
प्रथम 'ज्ञान'-भावना सर्वईया इकतीसा—

यथावत् जोग बही गुरुगम्य ग्यान लही आठ ही आचार ही ग्यान सुद्ध धर्यो है
ग्यानके अभ्यास करी चंचलता दूर टरी आसवास दूर परी ग्यानघट भर्यो है

પર ધન હરે ક્રોધ લોભ ચિત ધરે દૂર દિલ દયા કરે જીવ વધ કરી રાજી હૈ
પાપસે ન ડરે કષ્ટ નરકકે ગરે પરે તિનકી ન ભીત કરે કહે હમ હાજી હૈ
માંસ મદ પાન કરે ભામનિ લગાવે ગરે રાત દિન કામ જરે મન હૂયે રાજી હૈ
નરકકી આગ જરે જમનકી માર પરે રોય રોય મરે જિહાં અલ્લા હૈ ન કાજી હૈ ૫
હવે ચૌથા ભેદ—

સાદ આદ સાધનકે ધનકું સમાર રષે કારણ વિસેકે સબ મેલત મહાન હૈ
વીણા આદ સાદ પૂર પૂતરી ગંધ કપૂર મોદક અનેક કૂર લલના સુહાન હૈ
અમનોગસે ઉદાસ દુષ્ટ મનન વિસાસ પર ઘાત મન ધરે મલિન અગ્યાન હૈ
આતમસરૂપ કોરે તપ જપ દાન ચોરે ગ્યાનરૂપ મારે કોરે ટરે રુદ્ર ધ્યાન હૈ. ૬
હવે સ્વામી—

રાગ દ્વેસ મોહ ભરે ચાર ગતિ લાભ કરે નરકમે પરે જરે દુખકી અગનસે
કિસન કપોત નીલ સંકલેસ લેસ તીન ઉતકિરુ(કૃ)ષ્ટ રૂપ ભઈ ગઈ હૈ જગનસે
મોહકી મરોર પગે કામનીકે કામ લગે નિજ ગુન છોર ભગે હોરકી લગનસે
એહી રીત જિન ટારી ભય હૈ ધરમ ધારી માત તાત સુત નારી જાને હૈ ઠગનસે ૭
હવે લિંગ ૪ કથન—

દિવ માહે બહુ વાર જીવ વધ આદિ ચાર ચિંતન કર કરત લિંગ પ્રથમ કહાતુ હૈ
બહુ દોસ એક દોન તીન ચાર ચિંતે સોય મોહમે મગન હોય મૂઢ લલચાતુ હૈ
નાના દોસ અમુકકૂં અમુક પ્રકાર કરી માર ગારુ પાર ડારુ રિદેમે ઠરાતુ હૈ
આમરણ દોસ ફાહી અંતકાલ છોડે નાહી જગમે રુલાઈ ભવ ભ્રમણ કરાતુ હૈ ૮
હવે કૃત(કર્ત)વ્ય—

રુદ્રધ્યાન પર્યો જીવ પર દુષ્ટ દેષ કર મનમે આનંદ માને ઠાને ન દયા લગી
પાપ કરી પછાતાપ મનસે ન કરે આપ અપર કરીને પાપ ચિતે મેરિં જાલગી
કિસકી ન સાર કરે નિરદયી નામ પરે કરથી ન દાન કરે જરે કામદા લગી
કહી સમજાયા ફિર જાત ઉર જાયા સમજે ન સમજાયા મેરે કહે કી કહા લગી ૯

इति रौद्र ध्यान संपूर्णम् ॥२॥ (રૌદ્ર ધ્યાન સંપૂર્ણ.) હવે ધર્મધ્યાનનું સ્વરૂપ જણાવે છે—

દ્વાર ૧૨—ભાવના ૧, દેશ ૨, કાલ ૩, આસન ૪, આલંબન ૫, ક્રમ ૬, ધ્યાતવ્ય ૭, ધ્યાતા ૮, અનુપ્રેક્ષા ૯, લેશ્યા ૧૦, લિંગ ૧૧, ફળ-૧૨, તેમાં પ્રથમ ભાવના ૪—જ્ઞાન ૧, દર્શન ૨, ચારિત્ર ૩, વૈરાગ્ય ૪, હવે પ્રથમ ‘જ્ઞાન’ ભાવના સર્વેયા એકત્રીસા—

યથાવત્ જોગ બહી ગુરુગમ્ય ગ્યાન લહી આઠ હી આચાર હી ગ્યાન સુદ્ધ ધર્યો હૈ
ગ્યાનકે અભ્યાસ કરી ચંચલતા દૂર ટરી આસવાસ દૂર પરી ગ્યાનઘટ ભર્યો હૈ

प्रकट तुरंग रंग कूदित विहंग खंग मन थिर भयो जुं निवात दीप जयों है
 ग्यान सार मन धार विमल मति उजार आतम संभार थिर ध्यान जोग कर्यों है १
 इति 'ग्यान' भावना. अथ 'दर्शन'-भावना—

संखा कंखा दूर करी मूढता सकल हरी सम थिर गुन भरी ठरी सब मोहनी
 मिथ्या रंग भयो भंग कुगुर कुसंग फंग सतगुर संग चंग तत्त वात दोहनी
 निर्वेद सम मान दयाने संवेग ठान आसति करत जान राग द्वेस दोहनी
 ध्यान केरी तान धरे आतमसरूप भरे भावना समक करे मति सोहनी १
 इति. अथ 'चारित्र'-भावना—

उपादान नूतन करम कोन करे जीव पुव्व भव संचित दगध करे छारसी
 सुभका गहन करे ध्यान तो धरम धरे विना ही जतन जैसे चाकर जुहारसी
 चारतको रूप धार करम पषार डार मार धार मार बूंद गिरे जैसे ठारसी
 करम कलंक नासे आतमसरूप पासे सत्ताको सरूप भासे जैसे देषे आरसी १
 इति. अथ 'वैराग'-भावना—

चक्रपति विभो अति हलधर गदाधर मंडलीक रान जाने फूले अतिमानमे
 रतिपति विभो मति सुखनकू मान अति जगमे सुहाये जैसे वादर विहानमे
 रंभा अनुहार नार तनमे करे सिंगार षिनक तमासा जैसे बीज आसमानमे
 पवन झकोर दीप बुझत छिनकमा जिऐसे बुझ गये फिर आये न जिहानमे १
 खासा खाना खाते मनमाना सुख चाते ताते जानते न जात दिन रात तान मानमे
 सुंदर सरूप वने भूषनमे वने वने पोर समेसने अने वच मद मानमे
 गेह नेह देह संग आस लोभ नार रंग छोरके विहंग जैसे जात आसमानमे
 पवन झकोर दीप बुझत छिनकमां जिऐसे बुझ गये फिर आये न जिहानमे २
 रोयां रीकी घरे परी राषत न एक घरी प्रिया मन सोग करी परीकूने जाइ रे
 माता हुं विहाल कहै लाल मेरो गयो छोर आसमान माही मेरी पूरी हुं न काइ रे
 मिल कर चार नर अस्थीमे धर कर जगमे दिखाइ कर कूटे सिर माइ रे
 पीछे ही तमासा तेरो देषेगा जगत सब आपना तमासा आप क्यूं न देषे भाइ रे ? ३
 हाथी आथी छोर करी धाम वाम परहरी ना तातां तोर करी घरी न ठगइ रे
 षान पीन हार यार कोउ नही चले नार आपने कमाये पाप आप साथ जाइ रे
 सुंदरसी वपु जरी छारनमे छार परी आतम ठगोरी भोरी मरी धोषो षाइ रे
 पीछेहि तमासा तेरो देषेगा जगत सब आपना तमासा आप क्यूं न देषे भाइ रे ? ४
 इति 'भावना' द्वार संपूर्णम्. अथ 'देश' द्वारमाह—कुशीलसंगवर्जन सवईया इकतीसा—
 भामनि पसु ने षंड रहित स्थान चंग विजन कुशील जनसंगत रहतु है
 द्यूतकार १ हस्तिपार २ सवतिकार ३ नार ४ छतर पवनहार ५ कुट्टिनी सहतु है

મુકટ તુરંગ રંગ કૂદિત વિહંગ ખંગ મન ચિર ભયો જું નિવાત દીપ જયો હૈ
ગ્યાન સાર મન ધાર વિમલ મતિ ઉજાર આતમ સંભાર ચિર ધ્યાન જોગ કર્યો હૈ ૧

ઈતિ ‘ગ્યાન’ ભાવના. અથ ‘દર્શન’-ભાવના—

સંખા કંખા દૂર કરી મૂઢતા સકલ હરી સમ ચિર ગુન ભરી ટરી સબ મોહની
મિથ્યા રંગ ભયો ભંગ કુગુર કુસંગ ફંગ સતગુર સંગ ચંગ તત્ત વાત ટોહની
નિર્વેદ સમ માન દયાને સંવેગ ઠાન આસતિ કરત જાન રાગ દ્વેષ દોહની
ધ્યાન કેરી તાન ધરે આતમસરૂપ ભરે ભાવના સમક કરે મતિ સોહની ૧

ઈતિ. હવે ‘ચારિત્ર’-ભાવના—

ઉપાદાન નૂતન કરમ કોન કરે જીવ પુવ્વ ભવ સંચિત દગધ કરે છારસી
સુભકા ગહન કરે ધ્યાન તો ધરમ ધરે વિના હી જતન જૈસે ચાકર જુહારસી
ચારતકો રૂપ ધાર કરમ પષાર ડાર માર ધાર માર બૂંદ ગિરે જૈસે ઠારસી
કરમ કલંક નાસે આતમસરૂપ પાસે સત્તાકો સરૂપ ભાસે જૈસે દેષે આરસી ૧

ઈતિ હવે ‘વૈરાગ્ય’-ભાવના—

ચક્રપતિ વિભો અતિ હલધર ગદાધર મંડલીક રાન જાને ફૂલે અતિમાનમે
રતિપતિ વિભો મતિ સુખનકૂ માન અતિ જગમે સુહાયે જૈસે વાદર વિહાનમે
રંભા અનુહાર નાર તનમે કરે સિંગાર ષિનક તમાસા જૈસે વીજ આસમાનમે
પવન ઝકોર દીપ બુઝત છિનકમા જિએસે બુઝ ગયે ફિર આયે ન જિહાનમે ૧
ખાસા ખાના ખાતે મનમાના સુખ ચાતે તાતે જાનતે ન જાત દિન રાત તાન માનમે
સુંદર સરૂપ બને ભૂષનમે વને વને પોર સમેસને એ વચ મદ માનમે
ગેહ નેહ દેહ સંગ આસ લોભ નાર રંગ છોરકે વિહંગ જૈસે જાત આસમાનમે
પવન ઝકોર દીપ બુઝત છિનકમાં જિએસે બુઝ ગયે ફિર આયે ન જિહાનમે ૨
રોયાં રીકી ધરે પરી રાષત ન એક ધરી પ્રિયા મન સોગ કરી પરીકૂને જાઈ રે
માતા હું વિહાલ કહૈ લાલ મેરો ગયો છોર આસમાન માહી મેરી પૂરી હું ન કાઈ રે
મિલ કર ચાર નર અરથીમે ધર કર જગમે દિખાઈ કર કૂટે સિર માઈ રે
પીછે હી તમાસા તેરો દેષેગા જગત સબ આપના તમાસા આપ ક્યું ન દેષે ભાઈ રે ? ૩
હાથી આથી છોર કરી ધામ વામ પરહરી ના તાતાં તોર કરી ધરી ન ઠરાઈ રે
પાન પીન હાર યાર કોઉ નહી ચલે નાર આપને કમાયે પાપ આપ સાથ જાઈ રે
સુંદરસી વપુ જરી છારનમે છાર પરી આતમ ઠગોરી ભોરી મરી ધોષો ખાઈ રે
પીછેહિ તમાસા તેરો દેષેગા જગત સબ આપના તમાસા આપ ક્યું ન દેષે ભાઈ રે ? ૪
ઈતિ ‘ભાવના દ્વાર સંપૂર્ણમ્-હવે ‘દેશ’દ્વાર કહે છે કુશીલસંગવર્જન સવૈયા એકત્રીસા—
ભામનિ ષસુ ને ષંડ રહિત સ્થાન ચંગ વિજન કુશીલ જનસંગત રહતુ હૈ
ઘૂતકાર ૧ હસ્તિપાર ૨ સવતિકાર ૩ નાર ૪ છાતર પવનહાર ૫ કુટ્ટિની સહતુ હૈ

नट विट भांड रंड पर घर नित हांड एही सब दूर छांडकु 'सील' कहतु है
 ध्यान दृढ मुनि मन सुन्य गृह ग्राम बन तथा जना कीरण विसेस न लहतु है १
 मन वच काये साधि होत है जहां समाधि तेही देस थानक धियानजोग कहे है
 पृथी (ध्वी) आप तेज वन बीज फूल जीव घन कीट ने पतंग भृंग जीव वधन हे है
 ऐसा ही सथान ध्यान करनेके जोग जान संग एकलो विसेस नही लहे है
 एही देस द्वार मान ध्यान केरा वान तान भिष्ट कर अरि थान सदा जीत रहे है २
 इति 'देश' द्वार २. अथ 'काल' द्वारमाह-दोहरा—
 जोग समाधिमे वसे, ध्यान काल है सोय, दिवस घरीके कालको, ताते नियम न कोय १
 इति 'काल' द्वार ३. अथ 'आसन' द्वार-दोहरा—
 सोवत बैठे तिष्ठते, ध्यान सवी विध होय, तीन जोग थिरता करो, आसन नियम कोय १
 इति 'आसन' द्वार ४. अथ 'आलंबन' द्वार, सवईया इकतीसा—
 वाचन पूछन कित बार बार फेरे नित अनुपेहा सुद्ध मेहा धरम सहतु है
 समक श्रुत समाय देस सब वृत्ति थाय चारो ही समाय धाय लाभ लहतु है
 विषम प्रसाद पर चरखेको मन कर रजुकूं पकर नर सुषसे चरतु है
 ऐसो 'धर्म' ध्यान सौध चरखेको भयो बौध वाचनादि 'आलंबन' नामजुं कहतु है १
 इति 'आलंबन' द्वार ५. अथ 'क्रम' द्वार-योगनिरोधविधि, दोहरा—
 प्रथम निरोधे मन सुद्धी, वच तन पीछे जान, तन वचन मन रोधे तथा, वचन तन मन इक ठान १
 इति 'क्रम' द्वार ६. अथ 'ध्यातार' द्वार, सवैया ३१ सा—
 धरमका ध्याता ग्याता मुनिजन जग त्राता जगतकूं देत साता गाता निज गुणने
 छोरे सब परमाद जारे सब मोह माद ग्यान ध्यान निराबाद वीर धीर थुणने
 खीण उपसंत मोह मान माया लोभ कोह चारों गैरे खोह जोह अरि निज मुणने
 आलम उजारी टारी करम कलंक भारी महावीर वैन ऐननीकी भांत सुणने १
 इति 'ध्यातार' द्वार ७. अथ 'ध्यातव्य' द्वार. प्रथम आज्ञाविज(च)य—
 निपुन अनादि हित मोल तोलके न कित कथन निगोद मित महत प्रभावना
 भासन सरूप धरे पापको न लेस करे जगत प्रदीप जिनकथन सुहावना
 जड मति बूझे नहि नय भंग सूझे नहि गमक परिमान गेय गहन भुलावना
 आरज आचारजके जोग विना मति तुच्छ संका सब छोर वाद वारके कहावना १

अथ अपायविज(च)य—

कुटुंबके काज लाज छोरके निलज्ज भयो ठान तअका जतन सीत घाम सहे है
 चिंता करी चकचूर दुषनमे भरपूर उड गयो तननूर मेरो मेरो कहे है
 पाप केरी पोटरी उठाय कर एक रोतूं रींक झींक सोग भरे साथी इहां रहे है
 नरक निगोद फिरे पापनको हार गरे रोय रोय मरे फेर ऊन सुख चहे है २

નટ વિટ ભાંડ રાંડ પર ઘર નિત હાંડ એહી સબ દૂર છાંડકુ 'સીલ' કહતુ હૈ
ધ્યાન દેઢ મુનિ મન સુન્ય ગૃહ ગ્રામ બન તથા જના કીરણ વિસેસ ન લહતુ હૈ ૧
મન વચ કાયે સાધિ હોત હૈ જહાં સમાધિ તેહી દેસ થાનક ધિયાનજોગ કહે હૈ
પૃથી(શ્વી) આપ તેજ વન બીજ ફૂલ જીવ ધન કીટ ને પતંગ ભૂંગ જીવ વધન હે હૈ
એસા હી સથાન ધ્યાન કરનેકે જોગ જાન સંગ એકલો વિસેસ નહી લહે હૈ
એહી દેસ દ્વાર માન ધ્યાન કેરા વાન તાન ભિષ્ટ કર અરિ થાન સદા જીત રહે હૈ ૨
ઈતિ 'દેશ' દ્વાર ૨. હવે 'કાલ' દ્વાર કહે છે દોહરા—

જોગ સમાધિમે વસે, ધ્યાન કાલ હૈ સોય, દિવસ ઘરીકે કાલકો, તાતે નિયમ ન કોય ૧

ઈતિ 'કાલ' દ્વાર ૩. હવે 'આસન' દ્વાર-દોહરા—

સોવત બૈઠે તિષ્ટતે, ધ્યાન સવી વિદ્દ હોય, ત્રીન જોગ થિરતા કરો, આસન નિયમ કોય ૧

ઈતિ 'આસન' દ્વાર ૪. હવે 'આલંબન' દ્વાર, સવૈયા એકત્રીસા—

વાચન પૂછન કિત બાર બાર ફેરે નિત અનુપેહા સુદ્ધ મેહા ધરમ સહતુ હૈ

સમક શ્રુત સમાય દેસ સબ વૃત્તિ થાય ચારો હી સમાય ધાય લાભ લહતુ હૈ

વિષમ પ્રસાદ પર ચરવેકો મન કર રજુકૂ પકર નર સુષસે ચરતુ હૈ

એસો 'ધર્મ' ધ્યાન સૌધ ચરવેકો ભયો બૌધ વાચનાદિ 'આલંબન' નામજું કહતુ હૈ ૧

ઈતિ 'આલંબન'-દ્વાર ૫, હવે 'કમ' દ્વાર-યોગનિરોધવિધિ, દોહરા—

પ્રથમ નિરોધે મન સુદ્ધી, વચ તન પીછે જાન, તન વચન મન રોધે તથા, વચન તન મન ઈકઠાન ૧

ઈતિ 'કમ' દ્વાર ૬. હવે 'ધ્યાતાર' દ્વાર સવૈયા-૩૧ સા—

ધરમ કા ધ્યાતા ગ્યાતા મુનિજન જગ ત્રાતા જગતકૂ દેત સાતા ગાતા નિજ ગુણને

છોરે સબ પરમાદ જારે સબ મોહ માદ ગ્યાન ધ્યાન નિરાબાદ વીર ધીર થુણને

ખીણ ઉપસંત મોહ માન માયા લોભ કોહ ચારોં ગેરે ખોહ જોહ અરિ નિજ મુણને

આલમ ઉજારી ટારી કરમ કલંક ભારી મહાવીર વૈન ઐનનીકી ભાંત સુણને ૧

ઈતિ 'ધ્યાતાર' દ્વાર ૭ હવે 'ધ્યાતવ્ય' દ્વાર. પ્રથમ આજ્ઞાવિજ(ચ)ય—

નિપુન અનાદિ હિત મોલ તોલકે ન કિત કથન નિગોદ મિત મહત પ્રભાવના

ભાસન સરૂપ ધરે પાપકો ન લેસ કરે જગત પ્રદીપ જિનકથન સુહાવના

જડ મતિ બૂઝે નહિ નય ભૂંગ સૂઝે નહિ ગમક પરિમાન ગેય ગહન ભુલાવના

આરજ આચારજકે જોગ વિના મતિ તુચ્છ સંકા સબ છોર વાદ વારકે કહાવના ૧

હવે અપાયવિજ(ચ)ય—

કુટુંબકે કાજ લાજ છોરકે નિલજજ ભયો ઠાન તઅકા જતન સીત ધામ સહે હૈ

ચિંતા કરી ચકચૂર દુષનમે ભરપૂર ઉડ ગયો તનનૂર મેરો મેરો કહે હૈ

પાપ કેરી પોટરી ઉઠાય કર એક રોતૂં રીંક ઝીંક સોગ ભરે સાથી ઈહાં રહે હૈ

નરક નિગોદ ફિરે પાપનકો હાર ગરે રોય રોય મરે ફેર ઊન સુખ ચહે હૈ ૨

अथ विपाकविज(च)य--

करम सभावथित रस परदेस मित मन वच काये धित सुभासुभ कयों है
मूल आठ भेद छेद एकसो अठावना है निज गुन सब दबे प्राणी भूल पर्यो है
राजन ते रंक होत ऊंच थकी नीच गोत कीट ने पतंग भृंग नाना रूप धर्यो है
छेदे जिन कर्म भ्रम ध्यानकी अगन गर्म मानत अनंग सर्म धर्मधारी ठर्यो है ३

अथ संठाणविज(च)य--

आदि अंत बेहू नही वीतराग देव कही आसति दरब पंचमय स्वयं सिद्ध है
नाम आदि भेद अहुपुव्व धार कहे वहु अधो आदि तीन भेद लोक केरे किद्ध है
षिति बले दीप वार नरक विमानाकार भवन आकार चार कलस महिद्ध है
आतम अपंड भूप ग्यान मान तेरो रूप निज दृग षोल लाल तोपे सब रिद्ध है ४
इस सवईयेका भावार्थ आगे यंत्रोमे लिखेंगे तहांसे जानना इति संस्थानविज(च)य इति
'ध्यातव्य' द्वार ८.

अथ 'अनुप्रेक्षा' द्वार-ध्यान कर्या पीछे चितना ते 'अनुप्रेक्षा.' सवईया ३१ सा, समुद्रचितन-
आपने अग्यान करी जम्म जरा मीच नीर कषाय कलस नीर उमगे उतावरो
रोग ने विजोग सोग स्वापद अनेक थोग धन धान रामा मान मूढ मति वावरो
मनकी घमर तोह मोहकी भमर जोह वातही अग्यान जिन तान वीचि धावरो
संका ही लघु तरंग करम कठन द्रंग पार नही तर अब कहूं तो हे नावरो १

अथ पोतवरनन-

संत जन वणिग विरतमय महापोत पत्तन अनूप तिहा मोषरूप जानीये
अवधि तारणहार समक बंधन डार ग्यान है करणधार छिदर मिटानीये
तप वात वेग कर चलन विराग पंथ संकाकी तरंग न ते षोभ नही मानीये
सील अंग रतन जतन करी सौदा भरी अवाबाध लाभ धरी मोष सौध ठानीये २
इति अनुप्रेक्षा द्वार ९. अथ अनुप्रेक्षा चार कथन, सवैया ३१ सा-

जगमे न तेरो कोउ संपत विपत दोउ ए करो अनादिसिद्ध भ्रम भुलानो है
जासो तूंतो माने मेरो तामे कोन प्यारो तेरो जग अंध कूप झेरो परे दुख मानो है
मात तात सुत भ्रात भारजा बहिन आत कोइ नही त्रात थात भूल भ्रम ठानो है
थिर नही रहे जग जग छोर धम्म लग आतम आनंद चंद मोष तेरो थानो है ३
इति अनुप्रेक्षा द्वार ९. अथ 'लेश्या' द्वारकथन, दोहरा-

पीत पउम ने सुक्क है, लेस्या तीन प्रधान, सुद्ध सुद्धतर सुद्ध है, उत्कट मंद कहान १
इति लेश्याद्वार १०. अथ 'लिंग' द्वार, सवैया इकतीसा-

धमा धम्म आदि गेय ग्यान केरे जे प्रमेय सत सरद्धान करे संका सब छारी है
आगम पठन करी गुरवैन रिदे धरी वीतराग आन करी स्वयंबोध भारी है

હવે વિપાકવિજ(ચ)ય—

કરમ સભાવથિત રસ પરદેસ મિત મન વચ કાચે થિત સુભાસુભ કર્યો હૈ
મૂલ આઠ ભેદ છેદ એકસો અઠાવના હૈ નિજ ગુન સબ દવે પ્રાણી ભૂલ પર્ચો હૈ
રાજન તે રંક હોત ઊંચ થકી નીચ ગોત કીટ ને પતંગ ભુંગ નાના રૂપ ધર્ચો હૈ
છેદે જિન કર્મ ભ્રમ ધ્યાનકી અગન ગર્મ માનત અનંગ સર્મ ધર્મધારી ઠર્ચો હૈ ૩
હવે સંઠાણવિજ(ચ)ય—

આદિ અંત બેહૂં નહી વીતરાગ દેવ કહી આસતિ દરબ પંચમય સ્વયં સિદ્ધ હૈ
નામ આદિ ભેદ અહુપુવ્વ ધાર કહે બહુ અધો આદિ ત્રીન ભેદ લોક કેરે કિદ્ધ હૈ
થિતિ વલે દીપ વાર નરક વિમાનાકાર ભવન આકાર ચાર કલસ મહિદ્ધ હૈ
આતમ અષંક ભૂપ ગ્યાન માન તેરો રૂપ નિજ દગ ખોલ લાલ તોપે સબ રિદ્ધ હૈ ૪
આ સર્વેયાઓનો ભાવાર્થ આગળ યંત્રોમાં લખાશે. ત્યાંથી જાણવો. ઇતિ સંસ્થાન
વિજ(ચ)ય ઇતિ 'ધ્યાતવ્ય' દ્વાર ૮—

હવે 'અનુપ્રેક્ષા' દ્વાર-ધ્યાન કર્યા પછી જે ચિંતન તે 'અનુપ્રેક્ષા' સર્વેયા ૩૧સા, સમુદ્રચિંતન—
આપને અગ્યાન કરી જમ્મ જરા મીચ નીર કષાય કલસ નીર ઉમગે ઉતાવરો
રોગ ને વિજોગ સોગ સ્વાપદ અનેક થોગ ધન ધાન રામા માન મૂઢ મતિ વાવરો
મનકી ઘમર તોહ મોહકી ભમર જોહ વાતહી અગ્યાન જિન તાન વીચિ ધાવરો
સંકા હી લધુ તરંગ કરમ કઠન દ્રંગ પાર નહી તર અબ કહૂં તો હે નાવરો ૧

હવે પોતવરનન—

સંત જન વણિગ વિરતમય મહાપોત પત્તન અનૂપ તિહા મોષરૂપ જાનીયે
અવધિ તારણહાર સમક બંધન ડાર ગ્યાન હૈ કરણધાર છિદર મિટાનીયે
તપ વાત વેગ કર ચલન વિરાગ પંથ સંકાકી તરંગ ન તે ધોભ નહી માનીયે
સીલ અંગ રતન જતન કરી સૌદા ભરી અવાબાધ લાભ ધરી મોષ સૌધ ઠાનીયે ૨
ઇતિ અનુપ્રેક્ષા ૯. હવે અનુપ્રેક્ષા ચાર કથન, સર્વેયા ૩૧સા—

જગમે ન તેરો કોઉ સંપત વિપત દોઉ એ કરો અનાદિસિધ ભરમ ભુલાનો હૈ
જાસો તૂંતો માને મેરો તામે કોન પ્યારો તેરે જગ અંધ કૂપ ઝેરો પરે દુખ માનો હૈ
માતા તાત સુત બ્રાત ભારજા બહિન આત કોઈ નહી ત્રાત થાત ભૂલ ભ્રમ ઠાનો હૈ
થિર નહી રહે જગ જગ છોર ધમ્મ લગ આતમ આનંદ ચંદ મોષ તેરો થાનો હૈ ૩
ઇતિ 'અનુપ્રેક્ષા' દ્વાર ૯. અથ 'લેશ્યા' દ્વારકથન, દોહરા—

પીત પઉમ ને સુક્ક હૈ, લેસ્યા ત્રીન પ્રધાન, સુદ્ધ સુદ્ધતર સુદ્ધ હૈ, ઉત્કટ મંદ કહાન ૧

ઇતિ 'લેશ્યાદ્વાર' ૧૦. અથ 'લિંગ' દ્વાર, સર્વેયા એકત્રીસા—

ધમા ધમ્મ આદિ ગેય ગ્યાન કેરે જે પ્રમેય સત સરદાન કરે સંકા સબ છારી હૈ
આગન પઠન કરી ગુરવૈન રિદે ધરી વીતરાગ આન કરી સ્વયંબોધ ભારી હૈ

चार ही प्रकार करी मिथ्या भ्रम जार जरी सतका सरूप धरी भय ब्रह्मचारी है
आतम आराम ठाम सुमतिको करी वाम भयो मन सिद्ध काम फूलनकी वारी है १
इति 'लिंग'द्वारम्, अथ 'फल'द्वारम्—

कीरति प्रशंसा दान विने श्रुत सील मन धरम रतन जिन तिनही को दीयो है
सुरगमे इंद भूप थान ही विमानरूप अमर समरसुष रंभा चंभा कीयो है
नर केरी जो न पाय सुष सहु मिले धाय अंत ही विहाय सब तोषरस पीयो है
आतम अनंत बल अघ अरि तोर दल मोषमे अचल फल सदा काल जीयो है १
इति फलम्, इति धर्मध्यानं संपूर्णम् ३.

अथ शुक्ल ध्यान लिख्यते—अथ 'आलंबन' कथन, दोहरा—

खंति आर्जव मार्दव, मुक्ति आलंबन मान, सुकल सौधके चरनको, एही भये सोपान १
इति आलंबन. अथ ध्यानक्रमस्वरूप, सवैया ३१ सा—

त्रिभुवन फस्यो मन क्रम सो परमानु विषे रोक करी धर्यो मन भये पीछे केवली
जैसे गारुडिक तन विसकूं एकत्र करे डंक मुष आन धरे फेर भूम ठेवली
ध्यानरूप बल भरी आगम मंतर करी जिन वैद अनु थकी फारी मनने वली
ऐसे मन रोधनकी रीत वीतराग देव करे धरे आतम अनंत भूप जे वली १
जैसे आगई धनके घट ते घटत जात स्तोक एध दूर कीये छार होय परी है
जैसे धरी कुंड जर घर नार छेर कर सने सने छीज तजुं मन दोर हरी है
जैसे तत्ततवे धर्यो उदग जर तपस्यो तैसें विभु केवलीकी मनगति जरी है
ऐसें वच तन दोय रोधके अजोगी भये नाम है 'सेलेस' तब ए जनही करी है २
अथ शुक्ल ध्यानके चार भेद कथन, सवैया—

एक हि दरव परमानु आदि चित धरी उतपात व्यय ध्रुवस्थिति भंग करे है
पुव्व ग्यान अनुसार पर जाय नानाकार नय विसतार सात सात सात सत धरे है
अरथ विजन जोग सविचार राग विन भंगके तरंग सब मन वीज भरे है
प्रथम सुकल नाम रमत आतमराम पृथग वितर्क आम सविचार परे है १ इति प्रथम.
एक हि दरवमांजि उतपात व्यय ध्रुव भंग नय परि जाय एकधिर भयो है
निरवात दीप जैसे जरत अकंप होत ऐसे चित धोत जोत एकरूप ठयो है
अरथ विजन जोग अविचार तत जोग नाना रूप गेय छोर एकरूप छयो है
'एकतवितर्क' नाम अविचार सुष धाम करम थिरत आग पाय जैसे तयो है २ इति दूजा.
विमल विग्यान कर मिथ्या तम दूर कर केवल सरूप धर जग ईस भयो है
मोषके गमनकाल तोर सब अघजाल ईषत निरोध काम जोग वस ठयो है
तनु काय क्रिया रहे तीजा भेद वीर कहे करम भरम सब छोरवेको थयो है
सूषम तो होत क्रिया 'अनिवृत्त' नाम लीया तीजा भेद सुकर मुकर दरसयो है ३ इति तीजा.

ચાર હી પ્રકાર કરી મિથ્યા ભ્રમ જાર જરી સતકા સરૂપ ધરી ભય બ્રહ્મચારી હૈ
આતમ આરામ ઠામ સુમતિકો કરી વામ ભયો મન સિદ્ધ કામ ફૂલનકી વારી હૈ ૧
ઈતિ 'લિંગ' દ્વારમ્ હવે 'ફલ' દ્વાર—

કીરતિ પ્રશંસા દાન વિને શ્રુત સીલ માન ધરમ રતન જિન તિનહી કો દીયો હૈ
સુરગમે ઈંદ ભૂપ થાન હી વિમાનરૂપ અમર સમરસુષ રંભા ચંભા કીયો હૈ
નર કેરી જો ન પાય સુષ સહુ મિલે ધાય અંત હી વિહાય સબ તોષરસ પીયો હૈ
આતમ અનંત બલ અઘ અરિ તોર દલ મોષમે અચલ ફલ સદા કાલ જીયો હૈ ૧
ઈતિ ફલમ્ ઈતિ ધર્મધ્યાનં સંપૂર્ણમ્ ૩.

હવે શુકલધ્યાન લખે છો—હવે 'આલેખના' કથન-દોહરા-

ખંતિ આર્જવ માર્દવ, મુક્તિ આલંબન માન, સુકલ સૌંધકે ચરનકો, એહી ભયે સોપાન ૧
ઈતિ આલંબન-હવે ધ્યાનક્રમ સ્વરૂપ-સવૈયા-૩૧ સા

ત્રિભુવન ફસ્યો મન ક્રમ સો પરમાનુ વિષે રોક કરી ધર્યો મન ભયે પીછે કેવલી
જૈસે ગારુડિક તન વિસફૂં એકત્ર કરે ડંક મુષ આન ધરે ફેર ભૂમ ઠેવલી
ધ્યાનરૂપ વલ ભરી આગમ મંતર કરી જિન વૈદ અનુ થકી ફારી મનને વલી
એસે મન રોધનકી રીત વીતરાગ દેવ કરે ધરે આતમ અનંત ભૂપ જે વલી ૧
જૈસે આગઈ ધનકે ઘટ તે ઘટત જાત સ્તોક એધ દૂર કીયે છાર હોય પરી હૈ
જૈસે ધરી કુંડ જર ઘર નાર છોર કર સને સને છીજ તજું મન દોર હરી હૈ
જૈસે તત્તતવે ધર્યો ઉદગ જર તપસ્યો તેસે વિભુ કેવલીકી મનગતિ જરી હૈ
એસે વચ તન દોય રોધકે અજોગી ભયે નામ હે 'સેલેસ' તબ એ જનહી કરી હૈ ૨
હવે શુકલ ધ્યાનના ચાર ભેદ-કથન-સવૈયા

એક હિ દરવ પરમાનુ આદિ ચિત ધરી ઉતપાત વ્યય ધ્રુવસ્થિતિ ભંગ કરે હૈ
પુવ્વ ગ્યાન અનુસાર પર જાય નાનાકાર નય વિસતાર સાત સાત સાત સત ધરે હૈ
અરથ વિજન જોગ સવિચાર રાગ વિન ભંગકે તરંગ સબ મન વીજ ભરે હૈ
પ્રથમ સુકલ નામ રમત આતમરામ પૃથગ વિતર્ક આમ સવિચાર પરે હૈ ૧ ઈતિ પ્રથમ.
એક હિ દરવમાંજિ ઉતપાત વ્યય ધ્રુવ ભંગ નય પરિ જાય એકથિર ભયો હૈ
નિરવાત દીપ જૈસે જરત અકંપ હોત એસે ચિત ધોત જોત એકરૂપ ઠયો હૈ
અરથ વિજન જોગ અવિચાર તત જોગ નાના રૂપ ગેય છોર એકરૂપ છયો હૈ
'એકતવિતર્ક' ના અવિચાર સુષ ધામ કરમ થિરત આગ પાય જૈસે તયો હૈ ૨ ઈતિ દ્વિતીય
વિમલ વિગ્યાન કર મિથ્યા તમ દૂર કર કેવલ સરૂપ ધર જગ ઈસ ભયો હૈ
મોષકે ગમનકાલ તોર સબ અઘજાલ ઈષત નિરોધ કામ જોગ વસ ઠયો હૈ
તનુ કાય ક્રિયા રહે તીજા ભેદ વીર કહે કરમ ભરમ સબ છોરવેકો થયો હૈ
સૂષમ તો હોત ક્રિયા 'અનિવૃત્ત' નામ લીયા તીજા ભેદ સુકર મુકર દરસયો હૈ ૩ ઈતિ તૃતીય

ईस सब कर्म पीस मेरु नगर जईस ऐसे भयो थिर धीस फेर नही कंपनी
 कदे हीन परे ऐसो परम सुकल भेद छेद सब क्रिया ऐही नाम याको जंपना
 प्रथम सुकल एक योग तथा तीनहीमे एक जोग माहे दूजा भेद लेइ ठंपना
 काय जोग तीजो भेद चौथ भयो जोग छेद आतम उमेद मोष महिल धरंपना ४
 जैसे छदमस्थ केरो मनोयोग ध्यान कह्यो तैसे विभु केवलीके काय छोरे ध्यान ठेरे है
 विना मन ध्यान कह्यो पूरव प्रयोग करी जैसे कुंभकारचाक एक वेरे है
 पीछे ही फिरत आप ऐसे मन करे थाप मन रुक गयो तो ही ध्यानरूप लेरे है
 वीतराग वैन ऐन मिथ्या नही कहै जैन ऐसे विभु केवलिले कर्म दूर गरे है ५
 इति चौथा. अथ अनुप्रेक्षाकथन, सवैया ३१ सा—

पापके अपथ केरी नरकमे दुष परे सोगकी अगन जरे नाना कष्ट पायो है
 गर्भके वास वसे मूत ने पुरीष रसे जम्म पाय फेर हसे जरा काल खायो है
 फेर ही निगोद वसे अंत विन काल फसे जगमे अभव्य लसे अंत नही आयो है
 राजन ते रंक होत सुष मान देश रोत आतम अषंड जोत धोत चित ठायो है १
 अथ लेश्याकथन, दोहरा—

प्रथम भेद दो सुकलमे, तीजा परम वखान, लेश्यातीत चतुर्थ है, ए ही जिनमतवान १
 अथ लिंगकथन, सवईया एकतीसा—

परीसहा आन परे ध्यान थकी नाही चरे गज मुनि जैसे षरे ममताकूं छोरेके
 देवमाया गीत नृत मूढता न होत चित सूषम प्रमान ग्यान धारे भ्रम तोरके
 दीषे जो ही नेत्रको ही सब ही विनास होही निज गुन टेही तोही कहूं कर जोरके
 घर नर नार यार धन धान धाम वार आतमसे न्यार धार डार पार दोरके १
 इति लिंग. अथ फल—

देव इंद चंद षंद दोनोचर नारविंद पूजन आनंद छंद मंगल पठतु है
 नाकनाथ रंभापति नाटक विबुध रति भयो हे विमानपति सुष न घटतु है
 हलधर चक्रधर दाम धाम वाम घर रात दिन सुषभर कालयूं कटतु है
 जोग धार तप ठये अघ तोर मोष गये सिद्ध विभु तेरी जयनाम यूं रटतु है १ इति फल.
 दोनो सुभध्यान धरे पापको न लेस करे ताते दोनो नही भये कारण संसार के
 संवर निज्जर दोय भाव तप दोनो पोय तप सब अघ खोय सब छार के
 याते दोनो तप भरे जीव निज चित धरे करम अंधारे टारे ग्यानदीप जार के
 करम करूर भूर आतमसे कीये दूर ध्यान केरे सूरने तो मारे है पछार के १
 अथ आतम कर्म ध्यान दृष्टांतकथन—

वस्त्र लोह मही वंक मलिन कलंक पंक जलानल सूर नूर सोधन करतु है
 अंबर ने लोह मही आतमसरूप कही करत कलंक पंक मलिन कहतु है

ઈસ સબ કર્મ પીસ મેરુ નગરા જઈશ એસે ભયો ધિર ધીસ ફેર નહી કંપના
કદે હીન પરે એસો પરમ સુકલ ભેદ છેદ સબ ક્રિયા એહી નામ યાકો જંપના
પ્રથમ સુકલ એક યોગ તથા તીનહીમે એક જોગ માહે દૂજ ભેદ લેઈ ઠંપના
કાય જોગ તીજો ભેદ ચૌથ ભયો જોગ છેદ આતમ ઉમેદ મોષ મહિલ ધરંપના ૪
જૈસે છદમસ્થ કેરો મનોયોગ ધ્યાન કહ્યો તૈસે વિભુ કેવલીકે કાય છેર ધ્યાન ઠરે હૈ
વિના મન ધ્યાન કહ્યો પૂરવ પ્રયોગ કરી જૈસે કુંભકારયાક એક વેરે હૈ
પીછે હી ફિરત આપ એસે મન કરે થાપ મન રુક ગયો તો હી ધ્યાનરૂપ લેરે હૈ
વીતરાગ વૈન એન મિથ્યા નહી કહૈ જૈન એસે વિભુ કેવલિને કર્મ દૂર ગેરે હૈ ૫
ચોથું પૂર્ણ, હવે અનુપ્રેક્ષાકથન, સવૈયા ૩૧ સા

પાપકે અપથ કેરી નરકમે દુષ પરે સોગકી અગન જરે નાના કષ્ટ પાયો હૈ
ગભકે વાસ વસે મૂત ને પુરીષ રસે જમ્મ પાય ફેર હસે જરા કાલ ખાયો હૈ
ફેર હી નિગોદ વસે અંત વિન કાલ ફસે જગમે અભવ્ય લસે અંત નહી આયો હૈ
રાજન તે રંક હોત સુષ માન દેષ રોત આતમ અષંડ જોત ધોત ચિત ઠાયો હૈ ૧
હવે લેશ્યાકથન, દોહરા—

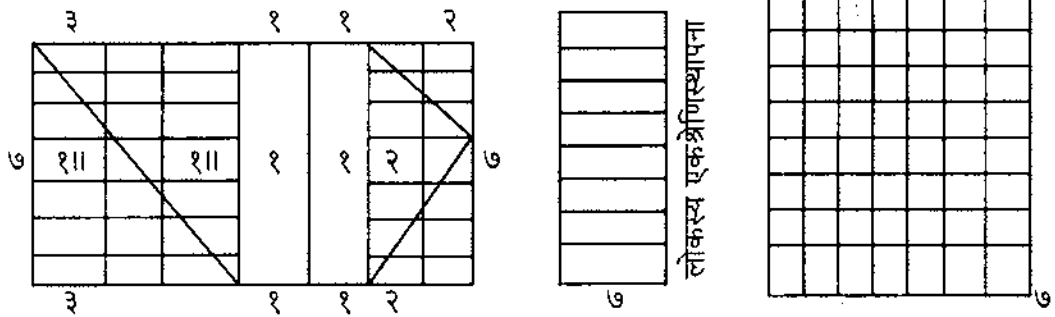
પ્રથમ ભેદ દો સુકલમે, તીજા પરમ વખાન, લેશ્યાતીત ચતુર્થ હૈ, એ હી જિનમતવાન ૧
હવે લિંગકથન, સવૈયા એકત્રીસા—

પરીસહા આન પરે ધ્યાન થકી નાહી ચરે ગજ મુનિ જૈસે ષરે મમતાકૂં છોરકે
દેવમાયા ગીત નૂત મૂઢતા ન હોત ચિત સુષમ પ્રમાન ગ્યાન ધારે ભ્રમ તોરકે
દીષે જો હી નેત્રકો હી સબ હી વિનાસ હોહી નિજ ગુન ટોહી તોહી કહૂં કર જોરકે
ઘર નર નાર યાર ધન ધાન ધામ વાર આતમસે ન્યાર ધાર ડાર પાર દોરકે ૧
ઈતિ લિંગ હવે ફલ—

દેવ ઈંદ્ર ચંદ્ર ષંદ દોનોચર નારવિંદ પૂજન આનંદ છંદ મંગલ પઠતુ હૈ
નાકનાથ રંભાપતિ નાટક વિબુધ રતિ ભયો હે વિમાનપતિ સુષ ન ઘટતુ હૈ
હલધર ચક્રધર દામ ધામ વામ ધર રાત દિન સુષભર કાલયૂં કટતુ હૈ
જોગ ધાર તપ ઠયે અઘ તોર મોષ ગયે સિદ્ધ વિભુ તેરી જયનામ યૂં રટતુ હૈ ૧ ઈતિ ફલ.
દોનો સુભધ્યાન ધરે પાપકો ન લેસ કરે તાતે દોનો નહી ભયે કારણ સંસાર કે
સંવર નિજજર દોય ભાવ તપ દોનો પોય તપ સબ અઘ ખોય ધોય સબ છાર કે
યાતે દોનો તપ ભરે જીવ નિજ ચિત ધરે કરમ અંધારે ટારે ગ્યાનદીપ જાર કે
કરમ કરૂર ભૂર આતમસે કીયે દૂર ધ્યાન કેરે સૂરને તો મારે હૈ પછાર કે ૧
હવે આતમ કર્મ ધ્યાન દૃષ્ટાંતકથન—

વસ્ત્ર લોહ મહી વંક મલિન કલંક પંક જલાનલ સૂર નૂર સોધન કરતુ હૈ
અંબર ને લોહ મહી આતમસરૂપ કહી કરત કલંક પંક મલિન કહતુ હૈ

जलानल सूर ध्यान आतम अधिष्ठान जलानल ग्यान भान मानके रहतु है
 वसनकी मैल झरे लोह केरी कीटी जरे मही केरो पंक हरे उपमा लहतु है १
 जैसे ध्यान धर करी मन वच काय लरी ताप सोस भेद परी ऐसे कर्म कहे है
 जैसे वैद लंघन विरेचन उषध कर ऐसे जिनवैद विभुरीत परठहे है
 तप ताप तप सोस तप ही उषध जोस ध्यान भयो तपको स रोग दूर थहे है
 ए ही उपमान ग्यान तपरूप भयो ध्यान मार किर पान भान केवलको लहे है १
 जैसे चिर संचि एध अगन भसम करे तैसे ध्यान छाररूप करत कर्मको
 जैसे वात आभवृंद छिनमे उडाय डारे तैसे ध्यान ढाह डारे कर्मरूप हर्मको
 जब मन ध्यान करे मानसीन पीर करे तनको न दुष धरे धरे निज सर्मको
 मनमे जो मोष वसी जग केरी तो (?) रसी आतमसरूप लसी धार ध्यान मर्मको १
 अथ पिछले सबैइयेका भावार्थमे लोकसरूप आदि विवरण लिख्यते—

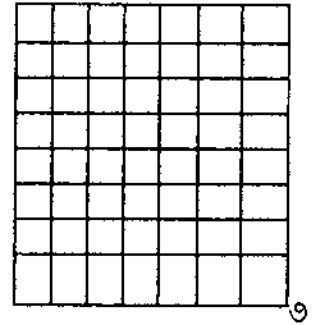
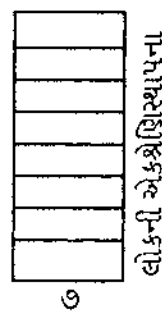
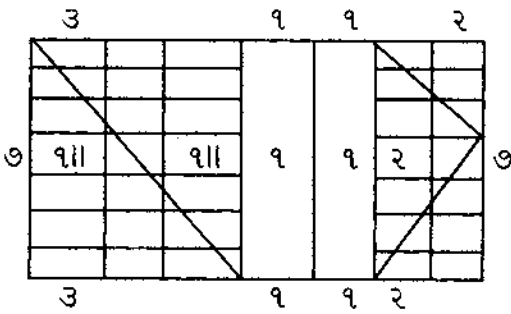

घनीकृतलोकस्थापना ज्ञेयम्

लोकप्रतस्थापना

अथ घनीकृत लोकस्वरूप लिख्यते—अथ पुनः किस प्रकार करके लोक संवर्त्य समचतुरस्र करीये तिसका स्वरूप कहीये है. स्वरूप थकी इह लोक चौदां रज्जु ऊंचा है, अने नीचे देश ऊन सात रज्जु चौड़ा है, तिर्यग्लोकने मध्य भागे एक रज्जु चौड़ा है, ब्रह्मदेवलोकने मध्ये पांच रज्जु विस्तीर्ण है, ऊपर लोकांते एक रज्जु चौड़ा है, शेष स्थानकमे अनियत विस्तार है. रज्जुका प्रमाण—‘स्वयंभूरमण’ समुद्रकी पूर्वकी वेदिकासे पश्चिमकी वेदिका लगे, अथवा दक्षिणनी वेदिकाथी उत्तरकी वेदिका पर्यंत एक रज्जु जान लेना. ऐसे रह्या इह लोकना बुद्धि करी कल्पना करके संवर्त्य घन करीये है. तथाहि—एक रज्जु विस्तीर्ण त्रसनाडीके दक्षिण दिशावर्ती अधोलोकको खंड नीचे देश ऊन रज्जु तीन विस्तीर्ण अनुक्रमे हायमान विस्तारथी उपर एक रज्जुका संख्यातमे भाग चौड़ा अने सात रज्जु झझेर ऊंचा एहवा पूर्वोक्त खंड लइने त्रसनाडीके उत्तर पासे विपरीतपणे स्थापीये, नीचला भाग उपर अने उपरला भाग नीचे करी जोडना इत्यर्थः. ऐसे कर्या अधोवर्ति लोकका अर्ध देश ऊन चार रज्जु विस्तीर्ण विस्तीर्ण झझेर सात रज्जु ऊंचा अने चौड़ा नीचे तो किहा एक देश ऊन सात रज्जु मान अने अन्यत्र तो अनियत प्रमाणे जाडा अर्थात् बाह(हु)ल्यपणे है. अब उपरला लोकार्ध संवर्ती(की)ये है तिहां पिण रज्जु प्रमाण

જલાનલ સૂર ધ્યાન આતમ અધિજ્ઞાન જલાનલ ગ્યાન ભાન માનકે રહતુ હૈ
વસનકી મૈલ ઝરે લોહ કેરી કીટી જરે મહી કેરો પંક હરે ઉપમા લહતુ હૈ ૧
જૈસે ધ્યાન ધર કરી મન વચ કાય લરી તાપ સોસ ભેદ પરી એસે કર્મ કહે હૈ
જૈસે વૈદ લંઘન વિરેચન ઉષધ કર એસે જિનવૈદ વિભુરીત પરઠહે હૈ
તપ તાપ તપ સોસ તપ હી ઉષધ જોસ ધ્યાન ભયો તપકો સ રોગ દૂર થહે હૈ
એ હી ઉપમાન ગ્યાન તપરૂપ ભયો ધ્યાન માર કિર પાન ભાન કેવલકો લહે હૈ ૧
જૈસે ચિર સંચિ એધ અગન ભસમ કરે તૈસે ધ્યાન છારરૂપ કરત કર્મકો
જૈસે વાત આભવુંદ છિનમે ઉડાય ડારે તૈસે ધ્યાન ઢાહ ડારે કર્મરૂપ હર્મકો
જબ મન ધ્યાન કરે માનસીન પીર કરે તનકો ન દુખ ધરે ધરે નિજ સર્મકો
મનમે જો મોખ વસી જગ કેરી તો (?) રસી આતમસરૂપ લસી ધાર ધ્યાન મર્મકો ૧
હવે પાછળના સવૈયાઓના ભાવાર્થમાં લોકસ્વરૂપ આદિ વિવરણ જણાવે છે—

ઘનીકૃતલોકસ્થાપના જાણવી

લોકપ્રતરસ્થાપના

હવે ઘનીકૃત લોકસ્વરૂપ જણાવે છે :—હવે પુનઃ કઈ રીતે લોક સંવર્ત્ય સમયતુરસ્ક કરાય, તેનું સ્વરૂપ કહે છે. સ્વરૂપથી આ લોક ચૌદ રજજી ઊંચો છે અને નીચે દેશોન સાત રાજ પહોળો છે, તિર્યંગલોકના મધ્ય ભાગે એક રજજી પહોળો છે. બ્રહ્મદેવલોકના મધ્યમાં પાંચ રજજી પહોળો છે. ઉપર લોકાંતે એક રજજી પહોળો છે. શેષ સ્થાનકમાં અનિયત વિસ્તાર છે. રજજીનું પ્રમાણ—‘સ્વયંભૂરમણ’સમુદ્રની પૂર્વની વેદિકાથી પશ્ચિમની વેદિકા સુધી, અથવા દક્ષિણની વેદિકાથી ઉત્તરની વેદિકા પર્યંત એક રજજી જાણવી, આ રીતે રહેલા આ લોકની બુદ્ધિથી કલ્પના કરીને સંવર્ત્ય ઘન કરીએ છીએ. તે આ પ્રમાણે—એક રજજી વિસ્તીર્ણ ત્રસનાડીના દક્ષિણ દિશાવર્તી અધોલોકને વિશે પહેલો ખંડ નીચે દેશોન ત્રણ રજજી વિસ્તીર્ણ અનુક્રમે હાયમાન વિસ્તારથી ઉપર એક રજજીનો સંખ્યાતમો ભાગ પહોળો અને સાત રજજી અધિક ઊંચો એવો પૂર્વોક્ત ખંડ ત્યાંથી લઈને ત્રસનાડીની ઉત્તર તરફ વિપરીતપણે સ્થાપવો. નીચલો ભાગ ઉપર અને ઉપરનો ભાગ નીચે કરી જોડવો ઇત્યર્થ. (એમ અર્થ છે.) એમ કરી અધોવર્તિ લોકનો અર્ધ ભાગ દેશોન ચાર રજજી વિસ્તીર્ણ સાત રજજી અધિક ઊંચા પહોળાં અને નીચે તો ક્યાંક દેશોન સાત રજજી માનવા અને અન્યત્ર તો અનિયત પ્રમાણે જાડાઈ અર્થાત્ બાહ(હ)લ્ય

त्रसनाडीके दक्षिण दिशे रह्या ब्रह्मलोकके मध्य भाग थकी नीचला अने उपरना दो दो खंड, ब्रह्मलोकके मध्यमे प्रत्येक प्रत्येक दो दो रज्जु विस्तीर्ण उपर लोकने समीपे अने नीचा रत्नप्रभाने क्षुल्लक प्रतर समीपे अंगुल सहस्र भाग विस्तारे देश ऊन साढे तीन रज्जु प्रमाण दोनो खंडाने बुद्धि कर करे गृहीने तेहने उत्तरने पासे पूर्वोक्त रीत करके स्थापीये. ऐसा कर्या हुंते उपरले लोकानो अर्ध अंगुलना दो सहस्र भाग अधिक तीन रज्जु विस्तीर्ण हुइ. इहां चारो ही षंडाने छेहडे चार अंगुलना सहस्र भाग हुइ केवल एक दिशने विषे दोनो ही भागे करी एक ज अंगुल सहस्र भाग होइ एक दिग्वर्तीपणा थकी, इम अनेराइ जे दो भाग तिने करी एक सहस्र भाग हुइ, इस वास्ते दो भाग अधिकपणे कह्यो. देश ऊन सात रज्जु ऊंचा बाहल्य थकी ब्रह्मलोकने मध्ये पांच रज्जु बाहल्य अने अन्यत्र ओर जगें अनियत विस्तार. ऐसा ऊर्ध्व लोक गृहीने हेठला संवर्तिक लोकना अर्द्धने उत्तरने पासे जोडीये तिवारे अधोलोकना षंड थकी जे प्रतर अधिक हुइ ते खंडने ऊपरिला जोड्या खंडना बाहल्यने विषे उर्द्धायत जोडीये. इम कर्या पांच रज्जु झझेरा किहाएक बाहल्यपणे हुइ तथा हेठिले खंडने हेठे यथासंभव देश ऊन सात रज्जु बाहल्य पूर्वे कहा है. ऊपरिला खंडना देश ऊन रज्जुद्वय बाहल्य थकी जे अधिक हुइ ते खंडीने ऊपरिला खंडना बाहल्यने विषे जोडीये. इम कर्या हुंते बाहल्य थकी सर्व ए चउरंस कृत आकाशनो खंड कितनेक प्रदेशाने विषे रज्जुना असंख्यातमो भाग अधिक छ रज्जु होइ ते व्यवहार थकी ए सर्व सात रज्जु बाहल्य बोलाये, जे भणी व्यवहार नय ते कछुक ऊणा सात हस्तप्रमाण पट आदि वस्तुने परिपूर्ण सात हस्त प्रमाण माने, एतले देश ऊन वस्तुने व्यवहार नय परिपूर्ण कहै. इस वास्ते एहने मते इहा सात रज्जु बाहल्यपणे सर्वत्र जानना अने आयाम विष्कंभपणे प्रत्येक प्रत्येक देश ऊन सात रज्जु प्रमाण हुया है ते पिण 'व्यवहार' नयमते सात सात रज्जु पूरा गिण्या. एवं 'व्यवहार' नयमते सब जगे सात रज्जु प्रमाण घन होइ तथा श्रीसिद्धांतमे जहां कही श्रेणीनाम न ग्राह्यो है तिहां सब जगे घनीकृत लोकनी सात रज्जुप्रमाण लंबी श्रेणी जाननी, एवं प्रतर पिण, एह घनीकृत लोकनो स्वरूप अनुयोगद्वारानी वृत्तिथी लिख्या है.

१	१	१	१
१	१	१	१
१	१	१	१
१	१	१	१

प्रतररज्जुस्थापना

४	४	४	४
४	४	४	४
४	४	४	४
४	४	४	४

घनरज्जुस्थापना

१
१
१
१

सूचीरज्जुस्थापना

१

षंडुक

६४ षंडुकका एक 'घन-रज्जु' होता है. १६ षंडुकका एक 'प्रतर-रज्जु' होता है. ४ षंडुकका एक 'सूची-रज्जु' होता है. निश्चे लोकस्वरूप तो अनियत प्रमाण है. सो सर्वज्ञ गम्य है, परंतु स्थूल दृष्टिके वास्ते सर्व प्रदेशांकी घाटवाध एकठी करके एह स्वरूप लोकका जानना लोकनालिकाबत्तीसीसे.

પણ છે. હવે ઉપરની લોકાર્થ સંવત્તી કહે છે. ત્યાં પણ રજજુ પ્રમાણ ત્રસનાડીના દક્ષિણ દિશાએ રહેલા બ્રહ્મલોકના મધ્ય ભાગથી નીચલા અને ઉપરના બે-બે ખંડ (વિભાગ) બ્રહ્મલોકના મધ્યપ્રદેશથી ઉપર અને નીચે પ્રત્યેક પ્રત્યેક બે-બે રજજુ વિસ્તીર્ણ ઉપર લોકના સમીપે અને નીચે રત્નપ્રભાને કુલ્લક પ્રતર સમીપે અંગુલ હજાર ભાગ વિસ્તાર દેશોન સાડા ત્રણ રજજુ પ્રમાણ બંને ખંડોને બુદ્ધિથી ગ્રહીને તેને ઉત્તરની પાસે પૂર્વોક્ત રીતે સ્થાપીએ. એમ કરવાથી ઉપરના લોકનો અર્ધ ભાગ બે હજાર અંગુલથી અધિક ત્રણ રજજુ વિસ્તીર્ણ થાય. અહીં ચારેય ખંડોને છેડે ચાર અંગુલના સહસ્ર ભાગ થાય, કેવળ એક દિશના વિષે બન્ને ભાગે કરી એક જ અંગુલ સહસ્ર ભાગ થાય, એક દિગ્વર્તીપણાથી, એમ અનેરા જે બે ભાગ તેણે એક સહસ્ર ભાગ થાય, એથી બે ભાગ અધિક પણે કહ્યા. દેશોન સાત રજજુ ઊંચા બાહલ્યથી બ્રહ્મલોકને મધ્યે પાંચ રજજુ બાહલ્ય અને અન્યત્ર, બીજી જગ્યાએ અનિયત વિસ્તાર, એવા ઊર્ધ્વ લોક લઈને નીચેના સંવર્તિક લોકના અર્ધને ઉત્તરને પાસે જોડીએ ત્યારે અધોલોકના ખંડથી જે પ્રતર અધિક થાય તે ખંડને ઉપરના જોડેલા ખંડના બાહલ્યના વિષે ઉદ્ધારિત (ઉપરના અડધા ભાગ સાથે) જોડવા. એમ કરવાથી પાંચ રજજુ કાંઈક બાહલ્ય પણે થાય અને નીચેના ખંડની નીચે યથાસંભવ દેશોન સાત રજજુ બાહલ્ય પૂર્વે કહ્યાં છે. ઉપરના ખંડના દેશોન બે રજજુ બાહલ્ય થકી જે અધિક થાય તે ખંડને ઉપરના ખંડના બાહલ્યને વિષે જોડીએ. એમ કરવાથી બાહલ્યથી સર્વ એ ચોરસ કૃત આકાશનો ખંડ કેટલાક પ્રદેશોને વિષે રજજુનો અસંખ્યાતમો ભાગ અધિક છ રજજુ થાય તે વ્યવહાર થકી એ સર્વ સાત રજજુ બાહલ્ય બોલાય, વ્યવહાર નય જે કંઈક ઓછા સાત હસ્ત પ્રમાણ પટ આદિ વસ્તુને પરિપૂર્ણ સાત હસ્ત પ્રમાણ માને છે. એટલે દેશોન વસ્તુને વ્યવહાર નય પરિપૂર્ણ કહે છે. આથી એમના મતે અહીંયાં સાત રજજુ બાહલ્ય પણે સર્વત્ર જાણવા અને આયામ વિષ્કંભ પણ પ્રત્યેક પ્રત્યેક દેશોન સાત રજજુ પ્રમાણ થયા છે, તે પણ ‘વ્યવહાર’ નયમતે સાત સાત રજજુ પૂરા ગણવા. એમ ‘વ્યવહાર’ નયમતે બધી જગ્યાએ સાત રજજુ પ્રમાણ ધન થાય તથા શ્રીસિદ્ધાંતમાં જ્યાં ક્યાંય શ્રેણીનામ ન ગ્રહ્યો હોય, ત્યાં બધી જગ્યાએ ધનીકૃત લોકની સાત રજજુ પ્રમાણ લાંબી શ્રેણી જાણવી અને પ્રતર પણ, આ ધનીકૃત લોકના સ્વરૂપ અનુયોગદ્વારની વૃત્તિથી લખ્યા છે.

૧	૧	૧	૧
૧	૧	૧	૧
૧	૧	૧	૧
૧	૧	૧	૧

૪	૪	૪	૪
૪	૪	૪	૪
૪	૪	૪	૪
૪	૪	૪	૪

૧
૧
૧
૧

સૂચીરજજુસ્થાપના

૧
ખંડુક

પ્રતરરજજુસ્થાપના ધનરજજુસ્થાપના

૬૪ ખંડુકનો એક ‘ધન રજજુ’ થાય છે. ૧૬ ખંડુકનો એક ‘પ્રતર-રજજુ’ થાય છે. ૪ ખંડુકનો એક ‘સૂચી-રજજુ’ થાય છે. નિશ્ચે લોકસ્વરૂપ તો અનિયત પ્રમાણ છે, તે સર્વજ ગમ્ય છે. પરંતુ સ્થૂળ દષ્ટિને માટે સર્વ પ્રદેશોની ઘટવધ એકઠી કરીને આ લોકનું સ્વરૂપ લોકનાલિકાબત્તીસીથી જાણવું.

(१२०) अथ अर्धालोकमे नाम आदि नरकका स्वरूप चितवे तेहना यंत्रम्

नाम नरकका	नरक ७	घमा १	वंशा २	शैला ३	अंजना ४	अरिष्टा ५	मघा ६	मा० ७
गोत्र सार्धक	नरक ७	रत्नप्रभा	शर्कराप्रभा	वालुका- प्रभा	पंकप्रभा	धूमप्रभा	तमप्रभा	तमत- मप्रभा
पृथ्वीपिंड	० ० ० ० ० ०	१,८०,०००	१,३२,०००	१,२८,०००	१,२०,०००	१,१८, ०००	१,१६, ०००	१,०८, ०००
घनोदधि	० ० ० ० ० ०	२०,०००	—	→	ए	व	म्	→
घनवात	० ० ० ० ० ०	असंख्य योजन	—	→	ए	व	म्	→
तनुवात	० ० ० ० ० ०	असंख्य योजन	—	→	ए	व	म्	→
आकाश	० ० ० ० ० ०	असंख्य योजन	—	→	ए	व	म्	→
वलय	० ० ० ० ० ०	१२ योजन	१२ $\frac{२}{३}$	१३ $\frac{१}{३}$	१४ योजन	१४ $\frac{२}{३}$	१५ $\frac{१}{३}$	१६ योजन
घनोदधि- वलय	० ० ० ० ० ०	६ योजन	६ $\frac{१}{३}$	६ $\frac{२}{३}$	७ योजन	७ $\frac{१}{३}$	७ $\frac{२}{३}$	८ योजन
घनवात- वलय	० ० ० ० ० ०	४॥ योजन	४॥॥ योजन	५ योजन	५॥ योजन	५॥ योजन	५॥॥ योजन	६ योजन
तनुवात- वलय	० ० ० ० ० ०	१॥ योजन	१ $\frac{७}{१२}$	१ $\frac{८}{१२}$	१॥॥ योजन	१ $\frac{१०}{१२}$	१ $\frac{११}{१२}$	२ योजन
आकाश वलय	० ० ० ० ० ०	अलोक	—	→	ए	व	म्	→
प्रतर	४९	१३	११	९	७	५	३	१
शून्य पृथ्वी	० ० ० ० ० ०	१००० योजन	—	→	ए	व	म्	→
प्रतर अंतर	० ० ० ० ० ०	११५७३ $\frac{१}{३}$ भागा	९,७००	१२,३७५	१६,१६६ $\frac{२}{३}$	२५,२५०	५२,५००	० ० ० ० ० ०
आवलि	० ० ० ० ० ०	८	८	८	८	८	८	४
नरकावास	८४,००,०००	३० लाख	२५ लाख	१५ लाख	१० लाख	३ लाख	९९,९९५	५
दिशा	० ०	४९	३६	२५	१६	९	४	१
विदिग्	० ०	४८	३५	२४	१५	८	३	०
प्रमाण	० ० ० ० ० ०	असंख्य संख्य	— —	→ →	ए ए	व व	म् म्	→ →
उत्सेध	० ० ० ० ० ०	३,००० योजन	—	→	ए	व	म्	→

(૧૨૦) હવે અધોલોકમાં નરકનું નામ આદિ સ્વરૂપ ચિંતવે તેનું યંત્ર

નરકનું નામ	નરક ૭	ધમા ૧	વંશા ૨	શૈલા ૩	અંજના ૪	અરિષ્ટા ૫	મધા ૬	મા. ૭
ગોત્ર સાર્થક	નરક ૭	રત્નપ્રભા	શર્કરા-પ્રભા	વાલુકા-પ્રભા	પંક-પ્રભા	ધૂમ-પ્રભા	તમ-પ્રભા	તમત-પ્રભા
પૃથ્વીપિંડ	૦૦૦ ૦૦૦	૧,૮૦, ૦૦૦	૧,૩૨, ૦૦૦	૧,૨૮, ૦૦૦	૧,૨૦, ૦૦૦	૧,૧૮, ૦૦૦	૧,૧૬, ૦૦૦	૧,૦૮, ૦૦૦
ધનોદધિ	૦૦૦ ૦૦૦	૨૦,૦૦૦	—	→	એ	વ	મૂ	→
ધનવાત	૦૦૦ ૦૦૦	અસંખ્ય યોજન	—	→	એ	વ	મૂ	→
તનુવાત	૦૦૦ ૦૦૦	અસંખ્ય યોજન	—	→	એ	વ	મૂ	→
આકાશ	૦૦૦ ૦૦૦	અસંખ્ય યોજન	—	→	એ	વ	મૂ	→
વલય	૦૦૦ ૦૦૦	૧૨ યોજન	૧૨ $\frac{૨}{૩}$	૧૩ $\frac{૧}{૩}$	૧૪ યોજન	૧૪ $\frac{૨}{૩}$	૧૫ $\frac{૧}{૩}$	૧૬ યોજન
ધનોદધિ- વલય	૦૦૦ ૦૦૦	૬ યોજન	૬ $\frac{૧}{૩}$	૬ $\frac{૨}{૩}$	૭ યોજન	૭ $\frac{૧}{૩}$	૭ $\frac{૨}{૩}$	૮ યોજન
ધનવાત- વલય	૦૦૦ ૦૦૦	૪ યોજન	૪ યોજન	૫ યોજન	૫ યોજન	૫ યોજન	૫ યોજન	૬ યોજન
તનુવાત- વલય	૦૦૦ ૦૦૦	૧ યોજન	૧ $\frac{૧}{૨}$	૧ $\frac{૧}{૨}$	૧ યોજન	૧ $\frac{૧૦}{૧૨}$	૧ $\frac{૧૧}{૧૨}$	૨ યોજન
આકાશ વલય	૦૦૦ ૦૦૦	અલોક	—	→	એ	વ	મૂ	→
પ્રતર	૪૯	૧૩	૧૧	૯	૭	૫	૩	૧
શૂન્ય પૃથ્વી	૦૦૦ ૦૦૦	૧૦૦૦ યોજન	—	→	એ	વ	મૂ	→
પ્રતર અંતર	૦૦૦ ૦૦૦	૧૧૫૭૩ $\frac{૧}{૩}$ ભાગા	૯,૭૦૦	૧૨,૩૭૫	૧૬,૧૬૬ $\frac{૨}{૩}$	૨૫, ૨૫૦	૫૨, ૫૦૦	૦૦૦ ૦૦૦
આવલિ	૦૦૦ ૦૦૦	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૪
નરકાવાસ	૮૪,૦૦, ૦૦૦	૩૦ લાખ	૨૫ લાખ	૧૫ લાખ	૧૦ લાખ	૩ લાખ	૯૯, ૯૯૫	૫
દિશા	૦૦	૪૯	૩૬	૨૫	૧૬	૯	૪	૧
વિદિશા	૦૦	૪૮	૩૫	૨૪	૧૫	૮	૩	૦
પ્રમાણ	૦૦૦ ૦૦૦	અસંખ્ય સંખ્ય	—	→	એ	વ	મૂ	→
ઉત્સેધ	૦૦૦ ૦૦૦	૩,૦૦૦ યોજન	—	→	એ	વ	મૂ	→

(१२१) अथ दशभवनपतियंत्रम्

भुवन- पतिनाम	असुर कुमार	नाग	सुवर्ण	विद्युत्	अग्नि	द्वीप	उदधि	दिक्	पवन	स्तनित
दक्षिण विमान	३४ लाख	४४ लाख	३८ लाख	४० लाख	४० लाख	४० लाख	४० लाख	४० लाख	५० लाख	४० लाख
उत्तरश्रेणि के विमान	३० लाख	४० लाख	३४ लाख	३६ लाख	३६ लाख	३६ लाख	३६ लाख	३६ लाख	४६ लाख	३६ लाख
विमान- परिमाण जघन्य	जम्बू- द्वीप	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
मध्यम	संख्य योजन	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
उत्कृष्ट	असंख्य योजन	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
चिह्न	चूडामणि	फण	गरुड	वज्र	कलश	सिंह	अश्व	गज	मगर	वर्धमान
वर्ण	काला	पंडुर	कनक	अरुण	अरुण	अरुण	पंडुर	कनक	प्रियंगु	कनक
वस्त्र	रता	नीला	धवला	नीला	नीला	नीला	नीला	धवला	संध्या- वर्ण	वर्ण
इन्द्र	चमर	धरण	वेणुदेव	हरिकंत	अग्नि- सिंह	पूरण	जलकांत	अमित- गति	वेलंब	घोष
	बल	भूतानंद	वेनुदालि	हरिसिंह	अग्नि- मानव	विशिष्ट	जलप्रभ	अमित- वाहन	प्रभञ्जन	महा- घोष
सामानिक	६४,०००	६,०००	—	—	→	ए	व	म्	—	→
	६०,०००	६,०००	—	—	→	ए	व	म्	—	→
आत्मरक्षक	२५६०००	२४,०००	—	—	→	ए	व	म्	—	→
	२४००००	२४,०००	—	—	→	ए	व	म्	—	→
त्रायस्त्रिंश	३३	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
अणिका	७	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
लोकपाल	४	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
अग्र- महिषी	५	६	—	—	→	ए	व	म्	—	→
	५	६	—	—	→	ए	व	म्	—	→
परिषद्	३	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→

(૧૨૧) દશભવનપતિયંત્ર

ભવન- પતિનામ	અસુર કુમાર	નાગ	સુવર્ણ	વિદ્યુત્	અગ્નિ	દ્વીપ	ઉદધિ	દિક્	પવન	સ્તનિ.
દક્ષિણશ્રેણિ વિમાન	૩૪ લાખ	૪૪ લાખ	૩૮ લાખ	૪૦ લાખ	૪૦ લાખ	૪૦ લાખ	૪૦ લાખ	૪૦ લાખ	૫૦ લાખ	૪૦ લાખ
ઉત્તરશ્રેણિ ના વિમાન	૩૦ લાખ	૪૦ લાખ	૩૪ લાખ	૩૬ લાખ	૩૬ લાખ	૩૬ લાખ	૩૬ લાખ	૩૬ લાખ	૪૬ લાખ	૩૬ લાખ
વિમાન- પરિમાણ જથ્થા	જમ્બૂ- દ્વીપ	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→
મધ્યમ	સંખ્ય યોજન	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→
ઉત્કૃષ્ટ	અસંખ્ય યોજન	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→
ચિહ્ન	ચૂડામણિ	સાપ	ગરુડ	વજ્ર	કળશ	સિંહ	અશ્વ	ગજ	મગર	શરાવ
વર્ણ	કાલા	ગૌર	સોના	રક્ત	રક્ત	રક્ત	ગૌર	સોના	નીલ	કનક
વસ્ત્ર	રાતા	નીલા	ઉજ્જવળ	નીલા	નીલા	નીલા	નીલા	ઉજ્જવળ	સંધ્યા વર્ણ	ઉજ્જવળ
ઈન્દ્ર	ચમર	ધરણ	વેણુદેવ	હરિકાંત	અગ્નિ- સિંહ	પૂરણ	જલકા.	અમિ. ગાતિ	વેલંબ	ઘોષ
	બલ	ભૂતનંદ	વેણુ- દાહિ	હરિ- સિંહ	અગ્નિ- માનવ	વિશિષ્ટ	જલપ્ર.	અમિ. વાહન	પ્રભં.	મહા- ઘોષ
ચમરેન્દ્રના સામાનિક	૬૪,૦૦૦	૬,૦૦૦	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	→
બલીન્દ્રના સામાનિક	૬૦,૦૦૦	૬,૦૦૦	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	→
ચમરેન્દ્રના આત્મરક્ષક	૨૫૬૦૦૦	૨૪૦૦૦	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	→
બલીન્દ્રના આત્મરક્ષક	૨૪૦૦૦૦	૨૪૦૦૦	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	→
ત્રાયચ્છિશ	૩૩	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→
અણિકા	૭	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→
લોકપાલ	૪	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→
અગ્ર- મહિષી	૫	૬	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	→
	૫	૬	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	→
પરિપદ્મ	૩	—	—	→	એ	વ	મૂ	—	—	→

(१२२) अथ व्यंतर १६ का यंत्र तिर्यग् लोके चितवे

व्यंतरनाम	पिशाच	भूत	यक्ष	राक्षस	किन्नर	किंपुर- (रुष)	महोरग	गान्धर्व
नगरसंख्या	असंख्य	—	→	ए	ब	म्	—	→
नगरपरि- माण	जंबूद्वीप	—	→	ए	व	म्	—	→
मध्यम्	विदेह	—	→	ए	व	म्	—	→
जघन्य	भरतक्षेत्र	—	→	ए	व	म्	—	→
चिह्न	कलंब	सुलस	वड वृक्ष	तापसपात्र	अशोक	चंपग	नाग	तुंबरु
वर्ण	श्याम	श्याम	श्याम	धवल	नील	धवल	श्याम	श्याम
इन्द्र	काल	सरूप	पूर्णभद्र	भीम	किन्नर	सत्पुरुष	अतिकाय	गीतरति
	महाकाल	प्रतिरूप	मणिभद्र	महाभीम	किंपुरुष	महापुर- (रुष)	महाकाय	गीतयश
सामानिक	४०००	—	→	ए	व	म्	—	→
आत्मरक्षक	१६,०००	—	→	ए	व	म्	—	→
अनीक	७	—	→	ए	व	म्	—	→
अग्रमहिषी	४	—	→	ए	व	म्	—	→
परिषद्	३	—	→	ए	व	म्	—	→
व्यंतर लघु	अणपत्री	पणपत्री	इसिवाइ	भूयवाइ	कंदिय	महा- कंदिय	कुहुंड	पयंगदेव
इन्द्र	संनिहिय १	धाइ ३	इसि ५	ईसरप ७	सुवत्स ९	हास्य ११	श्वेत १३	पयंग १५
	समाणि २	विधाइ ४	इसिपाल ६	महेष ८	सुविशाल १०	हास्य- रति १२	महा- श्वेत १४	पयंगो १६

(૧૨૨) તિર્યગ્ લોકે ૧૬ વ્યંતરનું યંત્ર

વ્યંતરનામ	પિશાય	ભૂત	યક્ષ	રાક્ષસ	કિન્નર	કિંપુર- (રુષ)	મહોરગ	ગાન્યર્વ
નગસંખ્યા	અસંખ્ય	—	→	એ	વ	મ્	—	→
નગરપરિ- માણ	જંબૂદ્વીપ	—	→	એ	વ	મ્	—	→
મધ્યમ્	વિદેહ	—	→	એ	વ	મ્	—	→
જયન્ત્ય	ભરતક્ષેત્ર	—	→	એ	વ	મ્	—	→
ચિહ્ન	કદંબ	સુલસ	વડવૃક્ષ	તાપસ પાત્ર	અશોક	ચંપગ	નાગ	તુંબરુ
વર્ણ	શ્યામ	શ્યામ	શ્યામ	ધવલ	નીલ	ધવલ	શ્યામ	શ્યામ
ઇન્દ્ર	કાલ	સ્વરૂપ	પૂર્ણભદ્ર	ભીમ	કિન્નર	સત્પુરુષ	અતિકાય	ગીતરતિ
	મહાકાલ	પ્રતિરૂપ	મણિભદ્ર	મહાભીમ	કિંપુરુષ	મહાપુર- (રુષ)	મહાકાય	ગીતયશ
સામાનિક	૪૦૦૦	—	→	એ	વ	મ્	—	→
આત્મરક્ષક	૧૬,૦૦૦	—	→	એ	વ	મ્	—	→
અનીક	૭	—	→	એ	વ	મ્	—	→
અગ્રમહિ.	૪	—	→	એ	વ	મ્	—	→
પરિષદ્	૩	—	→	એ	વ	મ્	—	→
વ્યંતરલઘુ	અણપત્રી	પણપત્રી	ઋષિવાદી	ભૂતવાદી	કંદિત	મહા- કંદિત	કોહંડ	પતંગદેવ
ઇન્દ્ર	સંનિહિત ૧	ધાતા ૩	ઋષિ ૫	ઈશ્વર ૭	સુવત્સ ૮	હાસ્ય ૧૧	શ્વેત ૧૩	પતંગ ૧૫
	સમાન ૨	વિધાતા ૪	ઋષિપાલ ૬	મહેશ્વ ૮	સુવિશાલ ૧૦	હાસ્ય- રતિ ૧૨	મહા- શ્વેત ૧૪	પતંગ ૧૬

(१२३) ज्योतिषचक्रस्वरूप चितवे यंत्रम्

ज्योतिषचक्र आबाधा	मेरुथी ११२१ योजन	अलोकथी ११११ योजन
अवधा मेरु पर्वत धकी	चंद्र चंद्रके ४४८२० योजन	सूर्य सूर्यके ४४८२० योजन
जंबूद्वीपप्रवेश	१८० योजन	१८० योजन
लवणप्रवेश	३३० योजन ५६।६१ भाग	३३० योजन ४८ भा. ६१
मंडलक्षेत्र	५१० योजन ५६।६१ भाग	५१० योजन ४८ भा. ६१
मंडलसंख्या	१५	१८४
पंक्ति	२	२
मंडलांतर	चंद्र ३५ योजन, $\frac{३०}{६१} \times \frac{४}{७}$	सूर्यके २ योजन
जंबूद्वीप चन्द्रसूर्यसङ्ख्या	२	२

(१२४)

ज्योतिषी	ज्योतिषचक्र	चंद्र	सूर्य	ग्रह	नक्षत्र	तारक
समभूतलथी	७९० योजन	८८० योजन	८०० योजन	८८८ योजन	८८४ योजन	७९० योजन
विष्कंभ	१ रज्जु	५६।६१	४८।६१	१।२	१।४	१।८
उच्चत्व	११०	२८।६१	२४।६१	१।४	१।८	१।१६
अंतर	जघन्य	९९६४०	९९६४०	३	२	२६६ यो. ५०० ध.
	उत्कृष्ट	१००६६०	१००६६०	३	२	१२२४२ यो. ४०० ध.
गति	० ०	१ मंद	२ शीघ्र	३ शीघ्र	४ शीघ्र	५ शीघ्र
ऋद्धि	० ०	५ महा	४ महा	३ महा	२ महा	१ अल्प
विमानवाहक	० ०	१६,०००	१६,०००	८,०००	४,०००	२,०००
अल्पबहुत्व	० ०	१ स्तोक	१ स्तोक	३ संख्येय	२ संख्येय	४ संख्येय

(१२५)

	योजन	धनुष	अंगुल	यव	जूका	लीष
अंदर ले माडलेकी परिधि	३,१५,०८९	२,७६८	४५।।	०	०	०
अंदर ले मांडलेकी चक्षुस्पर्श	४७,२६३	३,२१५	२६	०	४	०
अभ्यंतरलेकी चाल	५,२५१	३,९१२	७७	४	४	०
चक्षुस्पर्शका घटावना वधावना	८३	३,६०७	४१	७	२	१
मुहूर्तकी चाल घटावना वधावना	०	२,३५०	१०	२	७	३।।

(૧૨૩) જ્યોતિષયક સ્વરૂપ ચિત્રિત વે યંત્ર

જ્યોતિષયક આબાધા	મેરુથી ૧૧૨૧ યોજન	અલોકથી ૧૧૧૧ યોજન
મેરુ પર્વતથી અવધિ	ચંદ્ર ચંદ્રના ૪૪૮૨૦ યોજન	સૂર્ય સૂર્યના ૪૪૮૨૦ યોજન
જંબુદ્વીપપ્રવેશ	૧૮૦ યોજન	૧૮૦ યોજન
લવણપ્રવેશ	૩૩૦ યોજન પદ્મદેવ ભાગ	૩૩૦ યોજન ૪૮ ભા. દેવ
મંડલક્ષેત્ર	૫૧૦ યોજન પદ્મદેવ ભાગ	૫૧૦ યોજન ૪૮ ભા. દેવ
મંડલસંખ્યા	૧૫	૧૮૪
પંક્તિ	૨	૨
મંડલાંતર	ચંદ્ર ૩૫ યોજન, $\frac{૩૦}{૬૧} \times \frac{૪}{૭}$	સૂર્યના ૨ યોજન
જંબુદ્વીપ ચંદ્રસૂર્યસંખ્યા	૨	૨

(૧૨૪)

જ્યોતિષી	જ્યોતિષયક	ચંદ્ર	સૂર્ય	ગ્રહ	નક્ષત્ર	તારક
સમભૂતલાથી	૭૮૦ યોજન	૮૮૦ યોજન	૮૦૦ યોજન	૮૮૮ યોજન	૮૮૪ યોજન	૭૮૦ યોજન
વિષ્કંભ	૧ ૨૪૪૭	૫૬૬૧	૪૮૬૧	૧૧૨	૧૧૪	૧૧૮
ઉચ્ચત્વ	૧૧૦	૨૮૬૧	૨૪૬૧	૧૧૪	૧૧૮	૧૧૬
અંતર	જથ્થા	૮૮૬૪૦	૮૮૬૪૦	૩	૨	૨૬૬ યો. ૫૦૦ ઘ.
	ઉત્કૃષ્ટ	૧૦૦૬૬૦	૧૦૦૬૬૦	૩	૨	૧૨૨૪૨ યો. ૪૦૦ ઘ.
ગતિ	૦૦	૧ મંદ	૨ શીઘ્ર	૩ શીઘ્ર	૪ શીઘ્ર	૫ શીઘ્ર
ઋદ્ધિ	૦૦	૫ મહા	૪ મહા	૩ મહા	૨ મહા	૧ અલ્પ
વિમાનવાહક	૦૦	૧૬,૦૦૦	૧૬,૦૦૦	૮,૦૦૦	૪,૦૦૦	૨,૦૦૦
અલ્પબહુત્વ	૦૦	૧ સ્તોક	૧ સ્તોક	૩ સંખ્યેય	૨ સંખ્યેય	૪ સંખ્યેય

(૧૨૫)

	એજન	ધનુષ	અંગુલ	યવ	જૂકા	લીખ
અંદરના માંડલાની(મં.) પરિધિ	૩,૧૫,૦૮૮	૨,૭૬૮	૪૫૧	૦	૦	૦
અંદરના માંડલાની(મં.) ચક્ષુસ્પર્શ	૪૭,૨૬૩	૩,૨૧૫	૨૬	૦	૪	૦
અભ્યંતરની ચાલ	૫,૨૫૧	૩,૮૧૨	૭૭	૪	૪	૦
ચક્ષુસ્પર્શની વધવધ	૮૩	૩,૬૦૭	૪૧	૭	૨	૧
મુહૂર્તની ચાલ ઘટવધ	૦	૨,૩૫૦	૧૦	૨	૭	૩૧

	યોજન	ધનુષ	અંગુલ	યવ	જૂકા	લીષ
પરિધિકા ઘટાવના વધાવના	૧૭	૫,૦૦૬	૪૬	૦	૦	૦
બાહિરલે માંડલેકી પરિધિ	૩,૧૮,૩૧૫	૬,૧૫૪	૧૫૥	૦	૦	૦
બાહિરલે માંડલેકી ચાલ મુહૂર્તમે	૫,૩૦૫	૧,૧૮૨	૫૪	૫	૥	૦
બાહિરલે માંડલેકી ચક્ષુસ્પર્શ	૩૧,૮૩૧	૩,૮૧૫	૩૧	૬	૩	૦

(૧૨૬)

સંખ્યા	જંબૂદ્વીપ	લવણ	ધાતકી	કાલોદધિ	પુષ્કર	દ્વીપોદધિ	શ્રેણય:	ચંદ્ર સૂર્ય
ચંદ્ર, સૂર્ય	૨	૪	૧૨	૪૨	૭૨	જંબૂ	૧	૨
નક્ષત્રાણિ	૫૬	૧૧૨	૩૩૬	૧,૧૭૬	૨,૦૧૬	લવણ	૨	૪
ગ્રહા	૧૭૬	૩૫૨	૧,૦૫૬	૩,૬૧૬	૬,૩૩૬	ધાતકી	૬	૧૨
તારકા	૧,૩૩,૧૫૦	૨,૬૭,૧૦૦	૮,૦૩,૭૦૦	૨૮,૧૨,૧૫૦	૪૮,૨૨,૨૨૦	કાલોદધિ	૨૧	૪૨
કોડાકોડી સંજ્ઞા(લ્ખ્યા) સબ જગે જાનની તારકી						પુષ્કર	૩૬	૭૨

કર્કસંક્રાન્તિ ને પ્રથમ દિન સર્વ અભ્યંતર મંડલ સૂર્યના તાપક્ષેત્ર સ્થાપના સર્વત્ર યંત્ર. તે દિન માન ૧૮ મુહૂર્ત, રાત્રિમાન ૧૨ મુહૂર્ત, મેરુ થકી ૪૫,૦૦૦ યોજન જગતી હે અને લવણ સમુદ્ર માહિ ૩૩,૩૩૩ યોજન અને એક યોજનકા ત્રીજા ભાગ અધિક એતલે બેહુ મિલીને ૭૮,૩૩૩ યોજન એક યોજનકા ત્રીજા ભાગ અધિક ઇતના તાપક્ષેત્ર હૈ લાંબા અને અંધકારક્ષેત્રની અભ્યંતરકી બાહ મેરુ પાસ ૬૩૨૪ યોજન, એક યોજનકા દસીયા ષડ્ભાગ ૬ જાનને. બાહિરલી બાહ ૬૩૨૪૫ યોજન, એક યોજનના દસીયા ૬ ભાગ, તાપક્ષેત્રની અંતર બાહ ૧૪૮૬ યોજન, એક યોજનના દસીયા ૧ ભાગ, બાહિરલી બાહ ૧૪,૮૬૮ યોજન, એક યોજનકા દસીયા ૪ ભાગ હૈ, ઇમ અભ્યંતરલે માંડલે થકી બાહિર જાતા હૂયા તાપ ક્ષેત્ર ઘટે, અંધકાર વધે. શનિ ૧૦૦, મંગલ ૮૧૭, બૃહસ્પતિ ૮૧૪, શુક્ર ૮૧૧, બુધ ૮૮૮-ગ્રહ ઉચ્ચત્વ.

(૧૨૭)

૦	મહાકલશ	લઘુકલશ	૦
સંખ્યા	૪	૭,૮૮૪	કલશ
વલયસંખ્યા	એક વલય	૧ વલય	વલય
વિષ્કંભ	૧૦,૦૦૦	૧૦૦	મુખ
વિષ્કંભ	૧ લાખ યોજન	૧,૦૦૦	મધ્ય
વિષ્કંભ	૧૦,૦૦૦	૧૦૦	તલે
ઠીકરી	૧,૦૦૦	૧૦	જાડી
ત્રિભાગ	જલ	જલ	ઉપરિ
ત્રિભાગ	જલ ૧, વાયુ ૨	જલ ૧, વાયુ ૨	મધ્ય
ત્રિભાગ	વાયુ	વાયુ	તલે

૧. આ યંત્રનું સ્થાન ૧૨૮ મા યંત્રની બરાબર ઉપર છે, પરંતુ ૧૮૧ મા પૃષ્ઠ ગત ચિત્રને અહીં સ્થલસંકોચને લીધે સ્થાન નહિ આપી શકાવાથી આનો અહીં નિર્દેશ કરાયો છે.

	યોજન	ધનુષ	અંગુલ	યવ	જૂકા	લીખ
પરિધિની ઘટવધ	૧૭	૫,૦૦૬	૪૬	૦	૦	૦
બહારના મંડળની પરિધિ	૩,૧૮,૩૧૫	૬,૮૫૪	૧૫૧	૦	૦	૦
બહારના મંડળની ચાલ મુહૂર્તમાં	૫,૩૦૫	૧,૮૮૨	૫૪	૫	૧૧	૦
બહારના મંડળની ચક્ષુસ્પર્શ	૩૧,૮૩૧	૩,૮૮૫	૩૮	૬	૩	૦

(૧૨૬)

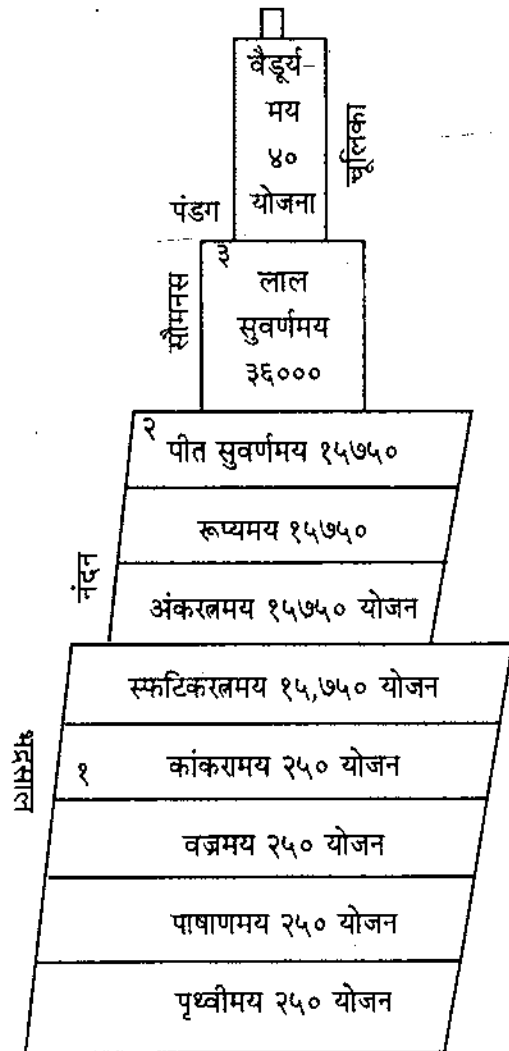
સંખ્યા	જંબૂદ્વીપ	લવણ	ધાતકી	કાલોદધિ	પુષ્કર	દ્વીપો.	શ્રેણય:	ચંદ્રસૂર્ય
ચંદ્ર, સૂર્ય	૨	૪	૧૨	૪૨	૭૨	જંબૂ	૧	૨
નક્ષત્રાણિ	૫૬	૧૧૨	૩૩૬	૧,૧૭૬	૨,૦૧૬	લવણ	૨	૪
મ્રહા	૧૭૬	૩૫૨	૧,૦૫૬	૩,૬૮૬	૬,૩૩૬	ધાતકી	૬	૧૨
તારકા	૧૩૩૮૫૦	૨૬૭૮૦૦	૮૦૩૭૦૦	૨૮૧૨૮૫૦	૪૮૨૨૨૨૦	કાલો.	૨૧	૪૨
કોડકોડિ સંજ્ઞા(ખ્યા) સર્વ જગ્યાએ તારાઓની જાણવી.						પુષ્કર	૩૬	૭૨

કર્કસંક્રાન્તિના પ્રથમ દિન સર્વ અભ્યંતર મંડલ સૂર્યના તાપક્ષેત્ર સ્થાપના સર્વત્ર યંત્ર. તે દિન-માન ૧૮ મુહૂર્ત, રાત્રિમાન ૧૨ મુહૂર્ત, મેરુથી ૪૫,૦૦૦ યોજન જગતી છે અને લવણ સમુદ્રમાં ૩૩,૩૩૩ યોજન અને એક યોજનનો ત્રીજો ભાગ અધિક એટલે બેઉ મળીને ૭૮,૩૩૩ યોજન એક યોજનનો ત્રીજો ભાગ અધિક એટલું તાપક્ષેત્ર છે લાંબા અને અંધકાર-ક્ષેત્રની અભ્યંતરની બાજુ મેરુ પાસે ૬૩૨૪ યોજન, એક યોજનના દસીયા ૬ ભાગ જાણવા. બહારની બાજુ ૬૩૨૪ યોજન, એક યોજનના દસીયા ૬ ભાગ, તાપક્ષેત્રની અંતર બાજુ ૮૪૮૬ યોજન, એક યોજનના દસીયા ૮ ભાગ બહારની બાજુ ૮૪,૮૬૮ યોજન, એક યોજનના દસીયા ૪ ભાગ છે, આમ, અભ્યંતરના મંડલથી બહાર જતારહેતા તાપક્ષેત્ર ઘટે, અંધકાર વધે. શનિ ૮૦૦, મંગળ ૮૮૭, બૃહસ્પતિ ૮૮૪, શુક્ર ૮૮૧, બુધ ૮૮૮-મ્રહા ઉચ્ચત્વ. (૧૧૨૭)

૦	મહાકળશ	લઘુકળશ	૦
સંખ્યા	૪	૭,૮૮૪	કળશ
વલયસંખ્યા	એક વલય	૮ વલય	વલય
વિષ્કંભ	૧૦,૦૦૦	૧૦૦	મુખ
વિષ્કંભ	૧ લાખ, યોજન	૧,૦૦૦	મધ્ય
વિષ્કંભ	૧૦,૦૦૦	૧૦૦	તળિયું
ઠીકરી	૧,૦૦૦	૧૦	જાડી
ત્રિભાગી	જલ	જલ	ઉપરિ
ત્રિભાગી	જલ ૧, વાયુ ૨	જલ ૧, વાયુ ૨	મધ્ય
ત્રિભાગી	વાયુ	વાયુ	તલે

૧. આ યંત્રનું સ્થાન ૧૨૮માં યંત્રની બરાબર ઉપર છે, પરંતુ ૧૮૮માં પૃષ્ઠ ગત ચિત્રને અહીં સ્થળ સંકોચને લીધે સ્થાન નહીં આપી શકવાથી આનો નિર્દેશ અહીં કરાયો છે.

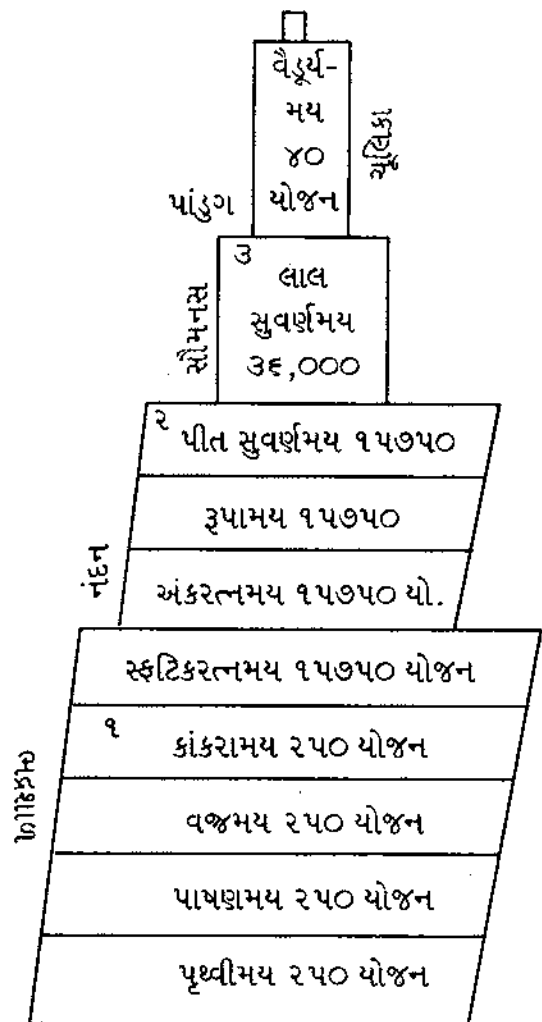
भूतले मेरुपरिधि २१,६२३, भूतले मेरुविष्कंभ १०,०००, मेरु उपरि विष्कंभ १०००, मेरु उपरि परिधि ३१६२, मेरु मूलविष्कंभ १००९० $\frac{१}{११}$, मेरु मूलपरिधि ३१९१० $\frac{३}{११}$. एक सहस्र योजनप्रमाण मेरुका प्रथमकांड जानना, ६३ सहस्र योजनका द्वितीय कांड, ३६ सहस्र योजनप्रमाण तीजा कांड. भद्रशालथी ५०० योजन उंचा नंदन वन है. नन्दनवनस्य परिधि ३१, ४७९, नन्दनवन-मध्ये परिधि (?), नन्दनवनस्य विष्कंभ ९९५४ $\frac{१}{११}$, नन्दनवनमध्ये विष्कंभ ८९५४ $\frac{१}{११}$, सौमनसवनस्य परिधि १३५११ $\frac{१}{११}$, सौमनसवनमध्ये परिधि १०३४९ $\frac{१}{११}$, सौमनसवनस्य विष्कंभ ४२७२ $\frac{१}{११}$, सौमनसवनमध्ये विष्कंभ ३२७२ $\frac{१}{११}$, चूलकके मूलथी ४९४ योजन वलयाकारे विष्कंभ पंडग वन(का) है. जिनप्रसाद अर्ध कोश पृथुत्व, कोश लांबा, १४४० धनुष उच्चत्व. पंडग वनमे चार शिला ५०० योजनकी लांबी, २०० योजन पिहुली ४ योजनकी उंची है. अर्धचन्द्राकारे श्वेत सुवर्णमयी शिलाना मानथी आठ सहस्रमे भागे सिंहासनका प्रमाण जानना. पूर्व पश्चिमकी शिला उपरि दो दो सिंहासन है अने दक्षिण, उत्तरकी शिला उपरि एकेक सिंहासन है. इन शिलां उपरि भगवानका जन्ममहोत्सव इन्द्र करते है.

(१२८) हैमवंत १ शिखरीकी दाढा चार, चार तिस उपरि सात, सात अंतर्द्वीप.

०	१	२	३	४	५	६	७
जगती परस्पर अंतर	३००	४००	५००	६००	७००	८००	९००
विष्कंभ	३००	४००	५००	६००	७००	८००	९००
परिधि	९४९ यो०	१२६५ यो०	१५८१ यो०	१८९७ यो०	२२१३ यो०	२५२९ यो०	२८४५ यो०
जल उपरि	२॥ २॥ $\frac{२०}{९५}$	२॥ २॥ $\frac{९०}{९५}$	३ ३ $\frac{६५}{९५}$	४ ४ $\frac{४०}{९५}$	५ ५ $\frac{१५}{९५}$	५ ५ $\frac{८५}{९५}$	६ अभ्यं- ६ $\frac{६०}{९५}$ तर
कोश २	२ कोश	→	ए	व	मू	—	→ बाह्य

ભૂતલે મેરુપરિધિ ૨૧,૬૨૩, ભૂતલે મેરુવિષ્કંભ ૧૦,૦૦૦, મેરુ ઉપર વિષ્કંભ ૧૦૦૦, મેરુ ઉપર પરિધિ ૩૧૬૨, મેરુ મૂલવિષ્કંભ $૧૦૦૮૦ \frac{૧૦}{૧૧}$, મેરુ મૂલપરિધિ $૩૧૮૧૦ \frac{૩}{૧૧}$, એક હજારયોજન પ્રમાણ મેરુનો પ્રથમ કાંડ જાણવો. ૬૩ હજાર યોજનનો દ્વિતીય કાંડ, ૩૬ હજાર યોજન પ્રમાણ ત્રીજો કાંડ, ભદ્રશાલથી ૫૦૦ યોજન ઊંચું નંદનવન છે. નંદનવનની પરિધિ ૩૧,૪૭૮, નંદનવન મધ્યે પરિધિ (?), નંદનવનની વિષ્કંભ $૮૮૫૪ \frac{૬}{૧૧}$, નંદનવનમધ્યે વિષ્કંભ $૮૮૫૪ \frac{૬}{૧૧}$, સૌમનસવનની પરિધિ $૧૩૫૧ \frac{૧૬}{૧૧}$, સૌમનસવન મધ્યે પરિધિ $૧૦૩૪૮ \frac{૩}{૧૧}$, સૌમનસવનની વિષ્કંભ $૪૨૭૨ \frac{૬}{૧૧}$, સૌમનસવનમધ્યે વિષ્કંભ $૩૨૭૨ \frac{૬}{૧૧}$, ચૂલીકાના મૂળથી ૪૮૪ યોજન ગોળાકારે વિષ્કંભ પાંડુક વન(નો) છે, જિનપ્રસાદ અર્ધ કોશ પહોળુ, કોશ લાંબો, ૧૪૪૦ ધનુષ ઊંચો પાંડુગ વનમાં ચાર શિલા ૫૦૦ યોજનની લાંબી, ૨૦૦ યોજન પહોળી, ૪ યોજનની ઊંચી છે. અર્ધચંદ્રાકારે શ્વેત સુવર્ણમયી. શિલાના માનથી આઠ હજારમા ભાગે સિંહાસનના પ્રમાણ જાણાવી પૂર્વ પશ્ચિમની શિલા ઉપર બે-બે સિંહાસન છે અને દક્ષિણ, ઉત્તરની શિલા ઉપર એકેક સિંહાસન છે, આ શિલા ઉપર ભગવાનનો જન્મ મહોત્સવ ઈન્દ્ર કરે છે.

(૧૨૮) હૈમવંત ૧ શિખરીની દાઢા ચાર, ચાર તેની ઉપર સાત-સાત અંતરદ્વીપ

૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
જગતી પરસ્પર અંતર	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦	૯૦૦
વિષ્કંભ	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦	૯૦૦
પરિધિ	૯૪૮ યો.	૧૨૬૫ યો.	૧૫૮૧ યો.	૧૮૯૭ યો.	૨૨૧૩ યો.	૨૫૨૯ યો.	૨૮૪૫ યો.
જલ ઉપર	૨ ૨ $\frac{૨૦}{૮૫}$	૨ $\frac{૮૦}{૮૫}$	૩ $\frac{૬૫}{૮૫}$	૪ $\frac{૪૦}{૮૫}$	૫ $\frac{૧૫}{૮૫}$	૫ $\frac{૮૫}{૮૫}$	૬ અભ્યં- $\frac{૬૦}{૮૫}$ તર
ગાઉ ૨	૨ ગાઉ	→	એ	વ	મુ	—	→ બાહ્ય

(१२९)

०	वेलंधर	अनुवेलंधर	०
संख्या	४	४	०
दिग्	दिग् ४	विदिग् ४	०
समुद्रमे जाय	४२,०००	४२,००० यो०	०
विष्कंभ शिखरविस्तार	४२४	४२४ यो०	शिखर
मूलविस्तार	१,०२२	१,०२२ यो०	०
ऊंचाई	१,७२१	१,७२१ यो०	०
दिसें	९६९ $\frac{७७}{१५}$ यो.	९६९ $\frac{७७}{१५}$ यो.	४ दिसा
	९६३ $\frac{७७}{१५}$	९६३ $\frac{७७}{१५}$	४ दिसा

नन्दीश्वरद्वीपे यतः अञ्जनगिरिवृत्तस्यामः (?) वापीमध्ये दधिमुखाः वृत्ताः श्वेताः, वाप्यन्तरे द्वौ द्वौ रतिकरौ अस्त्रो (स्तः ?) एवं अष्टौ रतिकराः, चत्वारो दधिमुखाः, एकोऽञ्जनगिरिः, एवं एकाभ्यां(कस्यां ?) दिशि त्रयोदश पर्वताः स्युः, चतुर्दिक्षौ(क्षु) च द्विपञ्चाशदिति विदिक्षु च इन्द्राणीनां राजधानी (?) सन्ति नन्दीश्वरे. अग्रे सर्वाणां स्थाना(नि) चित्रात् ज्ञेयं (ज्ञेयानि).

(१३०) नन्दीश्वरद्वीपयंत्रम् स्थानांगचतुर्थस्थानात्

१	नामानि	आयाम	विष्कंभ	परिधि	उंचा	अधः	संस्थान
२	अंजनगिरि	०	१०,००० मू १,००० उपर	यथायोग्य	८४ सहस्र योजन	१००० यो.	गोपुच्छ
३	वापी	एक लाख योजन	५०,००० योजन	०	०	१००० यो.	आयाम
४	दधिमुख	०	१०,००० योजन	यथायोग्य	६४ सहस्र योजन	१००० यो.	पल्लक
५	रतिकर	०	१०,००० यो.	यथायोग्य	१००० यो.	२५० यो.	
६	राजधानी	०	जंबूद्वीप	जंबूद्वीप	०	०	चंद्र

(१३१) अथ ऊर्ध्वलोके स्वरूपचित्रनयंत्र. प्रथम बारदेवलोके देवता

देवलोक- नामानि	सौधर्म १	ईशान २	सनत्कु- मार ३	माहेन्द्र ४	ब्रह्म ५	लान्तिक ६	शुक्र ७	सहस्रार ८	आनत ९ प्राणत १०	आरण ११ अच्युत १२
संस्थान	अर्ध चंद्र	अर्ध चंद्र	अर्ध चंद्र	अर्ध चंद्र	पूर्ण चंद्र	पूर्ण चंद्र	पूर्ण चंद्र	पूर्ण चंद्र	अर्ध चंद्र	अर्ध चंद्र
आधार	घनोदधि	घनोदधि	घनवात	घनवात	घनवात	२	२	२	आकाश	आकाश

(૧૨૯)

૦	વેલંધર	અનુવેલંધર	૦
સંખ્યા	૪	૪	૦
દિગ્	દિગ્ ૪	વિદિગ્ ૪	૦
સમુદ્રમાં જાય	૪૨,૦૦૦ યો.	૪૨,૦૦૦ યો.	૦
શિખર વિસ્તાર	૪૨૪ યો.	૪૨૪ યો.	શિખર
મૂળ વિસ્તાર	૧,૦૨૨ યો.	૧,૦૨૨ યો.	૦
ઉંચા	૧,૭૨૧ યો.	૧,૭૨૧ યો.	૦
દિશા	૮૬૯ ^{૪૦} / _{૯૫} યો.	૮૬૯ ^{૪૦} / _{૯૫} યો.	૪ દિશા
	૮૬૩ ^{૭૭} / _{૯૫} યો.	૮૬૩ ^{૭૭} / _{૯૫} યો.	૪ દિશા

નન્દીશ્વરદ્વીપે યતઃ અઙ્ગનગિરિવૃત્તસ્યામઃ (?) વાપીમધ્યે દધિમુખાઃ વૃત્તાઃ શ્વેતાઃ, વાપ્યન્તરે દ્વૌ દ્વૌ રતિકરૌ અસ્ત્રો (સ્તઃ ?) एवं अष्टौ रतिकराः, ચત્વારો દધિમુખાઃ, એકોઽઙ્ગનગિરિઃ, एवं एकाभ्यां(कस्यां ?) दिशि त्रयोदश पर्वताः स्युः, ચતુર્દિક્ષૌ(ક્ષુ) च द्विपञ्चाशदिति विदिक्षु च इन्द्राणीनां राजधानी (?) सन्ति नन्दीश्वरे. અગ્રે સર્વાણાં સ્થાના(નિ) ચિત્રાત્ જ્ઞેયં (જ્ઞેયાનિ).

(૧૩૦) નન્દીશ્વરદ્વીપયંત્રમ્ સ્થાનાંગયતુર્થસ્થાનાત્

૧	નામાનિ	આયામ	વિષ્કંભ	પરિધિ	ઉંચા	નીચા અધઃ	સંસ્થાન
૨	અંજનગિરિ	૦	૧૦,૦૦૦ મૂ ૧,૦૦૦ ઉપર	યથાયો.	૮૪ હજાર યોજન	૧૦૦૦ યો.	ગોપુશ્ચ
૩	વાપી	એક લાખ યોજન	૫૦,૦૦૦ યોજન	૦	૦	૧૦૦૦ યો.	આયામ
૪	દધિમુખ	૦	૧૦,૦૦૦ યોજન	યથાયો.	૬૪ હજાર યોજન	૧૦૦૦ યો.	ધાન્યના પાલા
૫	રતિકર	૦	૧૦,૦૦૦ યો.	યથાયો.	૧૦૦૦ યો.	૨૫૦ યો.	
૬	રાજધાની	૦	જંબૂદ્વીપ	જંબૂદ્વીપ	૦	૦	,ચંદ્ર

(૧૩૧) હવે ઉર્ધ્વલોકે સ્વરૂપચિંતનયંત્ર. પ્રથમ બાર દેવ લોકે દેવતા

દેવલોક- નામાનિ	સૌધર્મ ૧	ઈશાન ૨	સનત્કુ- માર ૩	માહેન્દ્ર ૪	બ્રહ્મ ૫	લાન્તિક ૬	શુક ૭	સહ- સ્રાર ૮	આનત ૯ પ્રાણત ૧૦	આરણ ૧૧ અચ્યુત ૧૨
સંસ્થાન	અર્ધ ચંદ્ર	અર્ધ ચંદ્ર	અર્ધ ચંદ્ર	અર્ધ ચંદ્ર	પૂર્ણ ચંદ્ર	પૂર્ણ ચંદ્ર	પૂર્ણ ચંદ્ર	પૂર્ણ ચંદ્ર	અર્ધ ચંદ્ર	અર્ધ ચંદ્ર
આધાર	ધનો.	ધનો.	ધન.	ધન.	ધન.	૨	૨	૨	આકાશ	આકાશ

विमान- सङ्ख्या	३२ लाख	२८ लाख	१२ लाख	८ लाख	४ लाख	५० सहस्र	४० सहस्र	६ सहस्र	४००	३००
पृथ्वी- पिंड	२७००	२७००	२६००	२६००	२५००	२५००	२४००	२४००	२३००	२३००
विमान- उच्चत्व	५०० यो.	५०० यो.	६०० यो.	६०० यो.	७०० यो.	७०० यो.	८०० यो.	८०० यो.	९०० यो.	९०० यो.
विष्कम्भ विमान	संख्येय असंख्य	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
विमानवर्ण	५	५	४	४	३	३	२	२	१	१
प्रतर ६२	१३	१३	१२	१२	६	५	४	४	४	४
आवलि	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४
चिह्न	मृग	महिष	वराह	सिंह	छग	शालूर	हय	गज	भुंजग शशी	वृषभ जाति विशेष मृग
शरीरवर्ण	कनक	कनक	पद्म	पद्म	पद्म	श्वेत	श्वेत	श्वेत	श्वेत	श्वेत
यान विमान	पालक	पुष्कक	सौमनस	श्रीवत्स	नंदावर्त	कामगम	प्रीतिमन	विमल	वर	सर्कोपद्म
इन्द्र	सुधर्म	ईशान	सनत्कु- मार	माहेन्द्र	ब्रह्म	लांतक	महा शुक्र	सहस्रार	प्राणत	अच्युत
सामानिक	८४, ०००	८०, ०००	७२, ०००	७०, ०००	६०, ०००	५०, ०००	४०, ०००	३०, ०००	२०, ०००	१०, ०००
आत्मरक्षक	४ गुणा	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
त्रायस्त्रिंश	३३	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
लोकपाल	४	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
अनीक	७	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
देवी अग्र- महिषी	८	८	०	०	०	०	०	०	०	०
परिषद्	३	—	—	→	ए	व	म्	—	—	→
कंदर्प किल्बिषिक आभियोगिक	३	२	२	१	१	१	०	०	०	०

ବିମାନ- ସଂଖ୍ୟା	୩୨ ଲାଖ	୨୮ ଲାଖ	୧୨ ଲାଖ	୮ ଲାଖ	୪ ଲାଖ	୫୦ ହଜାର	୪୦ ହଜାର	୧ ହଜାର	୪୦୦	୩୦୦
ପୃଥିବୀ- ପିଣ୍ଡ	୨୭୦୦	୨୭୦୦	୨୧୦୦	୨୧- ୦୦	୨୫- ୦୦	୨୫- ୦୦	୨୪- ୦୦	୨୪- ୦୦	୨୩- ୦୦	୨୩- ୦୦
ବିମାନ- ଉତ୍ପାଦନ	୫୦୦ ଯୋ.	୫୦୦ ଯୋ.	୧୦୦ ଯୋ.	୧୦୦ ଯୋ.	୭୦୦ ଯୋ.	୭୦୦ ଯୋ.	୮୦୦ ଯୋ.	୮୦୦ ଯୋ.	୮୦୦ ଯୋ.	୮୦୦ ଯୋ.
ବିକ୍ରୟ ବିମାନ	ସଂଖ୍ୟା ଅସଂଖ୍ୟା	— —	— —	→ →	ଐ ଐ	୧ ୧	୨ ୨	— —	— —	→ →
ବିମାନବର୍ଷ	୫	୫	୪	୪	୩	୩	୨	୨	୧	୧
ପ୍ରତି ୧୨	୧୩	୧୩	୧୨	୧୨	୧	୫	୪	୪	୪	୪
ଆବୃତ୍ତି	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪	୪
ସିଦ୍ଧ	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩	୧୨୩
ଶରୀର ବର୍ଷ	କନକ	କନକ	୫୫	୫୫	୫୫	୫୫	୫୫	୫୫	୫୫	୫୫
ଧାନ ବିମାନ	ପାଳକ	ପୁଷ୍ପକ	ସୌମନସ	ଶ୍ରୀରାମ	ନନ୍ଦାବର୍ତ୍ତ	କାମଗମ	ପ୍ରୀତିମନ	ବିମଳ	ବର	ସର୍ବତୋମୁଖ
ଈନ୍ଦ୍ର	ସୁଧର୍ମ	ଈଶାନ	ସନାତନ- ମାର	ମାଣେନ୍ଦ୍ର	ବ୍ରହ୍ମ	ଲୀଳା	ମହା ଶୁକ	ସହସ୍ରାର	ପ୍ରାଣାତ	ଅଧ୍ୟୁତ
ସାମାନ୍ୟ	୮୪, ୦୦୦	୮୦, ୦୦୦	୭୨, ୦୦୦	୭୦, ୦୦୦	୧୦, ୦୦୦	୫୦, ୦୦୦	୪୦, ୦୦୦	୩୦, ୦୦୦	୨୦, ୦୦୦	୧୦, ୦୦୦
ଆତ୍ମବିକାଶ	୪ ଗୁଣା	—	—	→	ଐ	୧	୨	—	—	→
ତ୍ରାୟସିଂହ	୩୩	—	—	→	ଐ	୧	୨	—	—	→
ଲୋକପାଳ	୪	—	—	→	ଐ	୧	୨	—	—	→
ଅନୀକ	୭	—	—	→	ଐ	୧	୨	—	—	→
ଦେବୀଅଗ୍ର ମହିଷୀ	୮	୮	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦	୦
ପରିଷଦ୍	୩	—	—	→	ଐ	୧	୨	—	—	→
କର୍ତ୍ତୃ କ୍ରିୟାବିଧି ଆତ୍ମିଯୋଗିକ	୩	୨	୨	୧	୧	୧	୦	୦	୦	୦

सौधर्म देवलोक अपरिगृहीत देवीना विमान ६ लाख, ते किणि किणि देवलोक
भोग आवे ते (१३२) यंत्रम्

सनत्कुमार	पल्योपम १०	स्पर्शभोगी
ब्रह्म	पल्योपम २०	रूप देखी भोगवे
महाशुक्र	पल्योपम ३०	शब्द सांभळी भोगवे
आनत	पल्योपम ४०	मन करी विकार करी
आरण	पल्योपम ५०	मनई चितवी

(१३३) ईशान देवलोक अपरिगृहीत देवीना विमान ४ लक्ष, ते किस किसके ?

माहेन्द्र	पल्योपम १५	स्पर्शभोगी
लान्तक	पल्योपम २५	रूप देखी
सहस्रार	पल्योपम ३५	शब्दभोगी
प्राणत	पल्योपम ४५	मनि विकार करी
अच्युत	पल्योपम ५५	मन चितवी भोगवे

(१३४) अथ ९ ग्रैवेयक, ५ अनुत्तरविमानयंत्रम्

	हेतुत्रिक	मध्यत्रिक	उपरत्रिक	४ अनुत्तर	सर्वार्थसिद्ध
संस्थान	पूर्ण चंद्र	पूर्ण चंद्र	पूर्ण चंद्र	अंस	वृत्त
विमान-संख्या	१११	१०७	१००	४	१
पृथ्वीपिंड	२,२००	२,२००	२,२००	२,१००	२,१००
विमान-उच्चत्व	१,०००	१,०००	१,०००	१,१००	१,१००
विष्कंभ	संख्य असंख्य	संख्य असंख्य	संख्य असंख्य	असंख्य	संख्य
प्रतर	३	३	३	१	०
पदवी	अहमिन्द्र	अहमिन्द्र	अहमिन्द्र	अहमिन्द्र	अहमिन्द्र

(१) उडु प्रतर, (२) चंद्र प्र०, (३) रजत प्र०, (४) वल्लु प्र०, (५) वीर्य प्र०, (६) वरुण प्र०, (७) आनंद प्र०, (८) ब्रह्म प्र०, (९) कांचन प्र०, (१०) रुचिर प्र०, (११) चंच प्र०, (१२) अरुण प्र०, (१३) दिश प्र०, (१४) वैडूर्य प्र०, (१५) रुचक प्र०, (१६) रुचिर (?) प्र०, (१७) अंक प्र०, (१८) मेघ प्र०, (१९) स्फटिक प्र०, (२०) तपनीय प्र०, (२१) अर्घ प्र०, (२२) हारिद्रि प्र०, (२३) नलिन प्र०, (२४) लोहिताक्ष प्र०, (२५) वज्र प्र०, (२६) अंजन प्र०, (२७) वरमाल, (२८) अरिष्टि प्र०, (२९) देव प्र०, (३०) सौम्य प्र०, (३१) मंगल प्र०, (३२), बलभद्र प्र०, (३३) चक्र प्र०, (३४) गदा प्र०, (३५) स्वस्तिक प्र०, (३६) नंदावर्त प्र०, (३७) आभंकर प्र०, (३८) गृद्धि प्र०, (३९) केतु प्र०, (४०) गरुड प्र०, (४१) ब्रह्म प्र०,

સૌધર્મ દેવલોક અપરિગૃહીત દેવીના વિમાન ૬ લાખ, તે કયા કયા દેવલોકમાં ભોગ આવે તે
(૧૩૨) યંત્રમ્

સન્તુમાર	પલ્યોપમ ૧૦	સ્પર્શભોગી
બ્રહ્મ	પલ્યોપમ ૨૦	રૂપ દેખી ભોગવે
મહાશુક	પલ્યોપમ ૩૦	શબ્દ સાંભળી ભોગવે
આનંત	પલ્યોપમ ૪૦	મનથી વિકાર કરી
આરણ	પલ્યોપમ ૫૦	મનથી ચિંતવી

(૧૩૩) ઈશાન દેવલોકે અપરિગૃહીત દેવીના વિમાન ૪ લાખ, તે કોના કોના ?

માહેન્દ્ર	પલ્યોપમ ૧૫	સ્પર્શભોગી
લાન્તક	પલ્યોપમ ૨૫	રૂપ દેખી
સહસ્રાર	પલ્યોપમ ૩૫	શબ્દ ભોગી
પ્રાણત	પલ્યોપમ ૪૫	મનથી વિકાર કરી
અચ્યુત	પલ્યોપમ ૫૫	મન ચિંતવી ભોગવે

(૧૩૪) હવે ૯ ગ્રૈવેયક, ૫ અનુત્તરવિમાન યંત્રમ્

	હેકત્રિક	મધ્યત્રિક	ઉપરત્રિક	૪ અનુત્તર	સર્વાર્થસિદ્ધ
સંસ્થાન	પૂર્ણ ચંદ્ર	પૂર્ણ ચંદ્ર	પૂર્ણ ચંદ્ર	અંશ	વૃત્ત
વિમાન-સંખ્યા	૧૧૧	૧૦૭	૧૦૦	૪	૧
પૃથ્વીપિંડ	૨,૨૦૦	૨,૨૦૦	૨,૨૦૦	૨,૧૦૦	૨,૧૦૦
વિમાન-ઉચ્ચત્વ	૧,૦૦૦	૧,૦૦૦	૧,૦૦૦	૧,૧૦૦	૧,૧૦૦
વિષ્કંભ	સંખ્ય અસંખ્ય	સંખ્ય અસંખ્ય	સંખ્ય અસંખ્ય	અસંખ્ય	સંખ્ય
પ્રતર	૩	૩	૩	૧	૦
પદવી	અહમિન્દ્ર	અહમિન્દ્ર	અહમિન્દ્ર	અહમિન્દ્ર	અહમિન્દ્ર

(૧) ઉડુ પ્રતર, (૨) ચંદ્ર પ્ર., (૩) રજત પ્ર., (૪) વલ્ગુ પ્ર., (૫) વીર્ય પ્ર., (૬) વરુણ પ્ર., (૭) આનંદ પ્ર., (૮) બ્રહ્મ પ્ર., (૯) કાંચન પ્ર., (૧૦) રુચિર પ્ર., (૧૧) ચંચ પ્ર., (૧૨) અરુણ પ્ર., (૧૩) દિશ પ્ર., (૧૪) વૈદૂર્ય પ્ર., (૧૫) રુચક પ્ર., (૧૬) રુચિર પ્ર., (૧૭) અંક પ્ર., (૧૮) મેઘ પ્ર., (૧૯) સ્ફટિક પ્ર., (૨૦) તપનીય પ્ર., (૨૧) અર્ધ પ્ર., (૨૨) હારિદ્ર પ્ર., (૨૩) નલિન પ્ર., (૨૪) લોહિતાક્ષ પ્ર., (૨૫) વજ્ર પ્ર., (૨૬) અંજન પ્ર., (૨૭) વરમાલ પ્ર., (૨૮) અરિષ્ટ પ્ર., (૨૯) દેવ પ્ર., (૩૦) સૌમ પ્ર., (૩૧) મંગલ પ્ર., (૩૨) બલભદ્ર પ્ર., (૩૩) ચક્ર પ્ર., (૩૪) ગદા પ્ર., (૩૫) સ્વસ્તિક પ્રતર, (૩૬) નંદાર્વત પ્ર., (૩૭) આભંકર પ્ર., (૩૮) ગૃહ્ણિ પ્ર., (૩૯) કેતુ પ્ર., (૪૦) ગુરુડ પ્ર., (૪૧) બ્રહ્મ પ્ર., (૪૨) બ્રહ્મહિત પ્ર.,

(४२) ब्रह्महित प्र०, (४३) ब्रह्मोत्तर प्र०, (४४) लांतक प्र०, (४५) महाशुक्र प्र०, (४६) सहस्रार प्र०, (४७) आनत प्र०, (४८) प्राणत प्र०, (४९) पुष्प प्र०, (५०) अलंकार प्र०, (५१) आरण प्र०, (५२) अच्युत प्र०, (५३) सुदर्शन प्र०, (५४) सुप्रबुद्ध प्र०, (५५) मन्मोहर प्र०, (५६) सर्वतोभद्र प्र०, (५७) विशाल प्र०, (५८) सुमनस प्र०, (५९) सौमनस प्र०, (६०) प्रीतिकर प्र०, (६१) आदित्य प्र०, (६२) सर्वार्थसिद्ध प्र०-इति ६२ प्रतरनामानि.

अथ ध्यानसामाप्ती (?) सवैश्या ३१ सा—

पूज जो खमाश्रमण जिनभद्र गणि विभु दूषण अंधारे बीच दीप जो कहायो है
सत सात अधिक जो गाथाबद्धरूप करी ध्यानको सरूप भरी सतक सुहायो है
टीका नीका सुषजीका भेदने प्रभेद धीका तुच्छ मति भये नीका पठन करायो है
लेसरूप भाव धरी छंद बंध रूप करी आतम आनंद भरी वा लप्प्या लगायो है ॥१॥
इति श्रीजिनभद्रगणिक्षमाश्रमणविरचितध्यानशतकात्.

(१३५) असज्झाड स्थानांग, निसी[ह]थ, प्रवचनसारोद्धार (द्वा. २६८) थकी

१	उत्कापात तारा डूटे उजाला हुइ रेषा पडे आकाशमे	क्षेत्र जिस मंडळमे	निवर्त्या पीछे १ प्रहर सूत्र न पडे
२	कणगते कहीये जिहां रेषा हुइ उजाला नही	क्षेत्र जिस मंडळमे	निवर्त्या पीछे १ प्रहर सूत्र न पडे
३	दिरदाह दसो दिसा अग्निवत् राती होइ	क्षेत्र जिस मंडळमे	निवर्त्या पीछे १ प्रहर सूत्र न पडे
४	आकाशे गंधर्वनगर देवताना कीधा दीसे	क्षेत्र जिस मंडळमे	निवर्त्या पीछे १ प्रहर सूत्र न पडे
५	आकाशथी सूक्ष्म रज पडे	क्षेत्र जिस मंडळमे	जा लग पडे ता लगे
६	मांसरुधिरवृष्टि	क्षेत्र जिस मंडळमे	१ अहोरात्र निवर्त्या पीछे
७	केस १ पाषाणवृष्टि	क्षेत्र जिस मंडळमे	निवर्त्या पछे सूझे
८	अकाल गर्जे	क्षेत्र जिस मंडळमे	२ प्रहर
९	अकाल बीजळी	क्षेत्र जिस मंडळमे	१ प्रहर
१०	आसो सुदि ५ ना दो पहरथी लेकर कार्तिक वदि १	सब जगे	११ दिन असज्झाड (१२॥ दिन असज्झाड)
११	आषाढ चौमासी पडिकमणाथी श्रावण वदि	सब जगे	२, २॥ दिन
१२	एवं कार्तिक चौमासी	सब जगे	२, २॥ दिन असज्झाड
१३	एवं चैत्र सुदि ५ थी वैशाख वदि पडवा लगे	सब जगे	११ दिन असज्झाड (१२॥ दिन असज्झाड)
१४	राजाना युद्ध	जिस मंडले	निवर्त्या पछे सूझे
१५	प्लेच्छने भये	जिस मंडले	निर्भय थया पीछे १ अहोरात्र

(૪૩) બ્રહ્મોત્તર પ્ર., (૪૪) લાંતક પ્ર., (૪૫) મહાશુક પ્ર., (૪૬) સહસ્રાર પ્ર., (૪૭) આનન્દ પ્ર., (૪૮) પ્રાણત પ્ર., (૪૯) પુષ્પ પ્ર., (૫૦) અલંકાર પ્ર., (૫૧) આરણ પ્ર., (૫૨) અચ્યુત પ્ર., (૫૩), સુદર્શન પ્ર., (૫૪) સુપ્રભુદ્ર પ્ર., (૫૫) મનોહર પ્ર., (૫૬) સર્વતોભદ્ર પ્ર., (૫૭) વિશાલ પ્ર., (૫૮) સુમનસ પ્ર., (૫૯) સૌમનસ પ્ર., (૬૦) પ્રીતિકર પ્ર., (૬૧) આદિત્ય પ્ર., (૬૨) સર્વાર્થસિદ્ધ પ્ર., ઇતિ ૬૨ પ્રતરનામાનિ.

હવે ધ્યાનસામામી (?) સવૈયા ૩૧ સા—

પૂજ જો ખમાશ્રમણ જિનભદ્ર ગણિ વિભુદૂષણ અંધારે બીચ દીવ જો કહાયો હૈ,
સત સાત અધિક જો ગાથાબદ્ધરૂપ કરી ધ્યાનકો સરૂપ ભરી સતક સુહાયા હૈ
ટીકા નીકા સુષજ્જકા ભેદને પ્રભેદત ધીકા તુચ્છ મતિ ભયે નીકા પઠન કરાયો હૈ
લેસ રૂપ ભાવ ધરી છંદ બંધ રૂપ કરી આતમ આનંદ ભરી વા લખ્યા લગાયો હૈ
ઈતિ શ્રીજિનભદ્રગણિક્ષમાશ્રમણવિરચિત ધ્યાનશતકાત્

(૧૩૫) અસજ્જાઈ સ્થાનાંગ, નિસી(હ)થ, પ્રવચનસારોદ્ધાર (દ્વા. ૨૬૮)થી

૧	ઉલ્કાપાત તારા તૂટે, અજવાળું થાય આકાશમાંથી રેખા પડે	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	નિવ.પછી ૧ પ્રહર સૂત્ર ન ભણે
૨	કણગતે કહેવાય જ્યાં રેખા થાય અજવાળું નહીં	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	નિવ.પછી ૧ પ્રહર સૂત્ર ન ભણે
૩	દિગ્દાહ દસેય દિશા અગ્નિ જેવી રાત્રી થાય	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	નિવ.પછી ૧ પ્રહર સૂત્ર ન ભણે
૪	આકાશે દેવતાના કરેલા ગંધર્વનગર દેખાય	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	નિવ.પછી ૧ પ્રહર સૂત્ર ન ભણે
૫	આકાશથી સૂક્ષ્મ રજ પડે	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	જ્યાં સુધી પડે ત્યાં સુધી
૬	માંસરુધિરવૃષ્ટિ	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	૧ અહોરાત્ર નિવર્ત્યા પછી
૭	કેસ ૧ પાષાણવૃષ્ટિ	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	નિવર્ત્યા પછી સૂઝે
૮	અકાળે ગર્જે	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	૨ પ્રહર
૯	અકાળે વીજળી	ક્ષેત્ર જે મંડળમાં	૧ પ્રહર
૧૦	આસો સુદ પના બે પ્રહરથી લઈને કાર્તિક વદિ ૧	સર્વ જગ્યાએ	૧૧ દિવસ અસજ્જાઈ (૧૨૧ દિવસ અસજ્જાઈ)
૧૧	આષાઢ ચૌમાસી પરિક્કમણાર્થી શ્રા. વદિ	સર્વ જગ્યાએ	૨, ૨૧ દિવસ
૧૨	એમ કાર્તિક ચૌમાસી	સર્વ જગ્યાએ	૨, ૨૧ દિવસ અસજ્જાઈ
૧૩	એમ ચૈત્ર સુદ પથી વૈશાખ વદિ પડવા સુધી	સર્વ જગ્યાએ	૧૧ દિવસ અસજ્જાઈ (૧૨૧ દિવસ અસજ્જાઈ)
૧૪	રાજાના પુદ્	જે મંડળે	નિવર્ત્યા પછી સૂઝે
૧૫	મ્લેચ્છનો ભય.	જે મંડળે	નિર્ભય થયા પછી ૧ અહોરાત્ર

१६	उपाश्रय दूकडा स्त्री पुरुष जूझे मल्लपुडे	उपाश्रय दूकडा	निवर्त्त्या पडे सूझे
१७	होली पर्वे रज उडे	जिस जगे	निवर्त्त्या पडे सूझे
१८	निर्घात वादले अथवा अणवादले शब्द कडकड होवे	जिस मंडले	१ अहोरात्र
१९	जूव० शुक्ल पक्षनी पडिवासे ३ दिन	सब जगे	१ प्रहर रात्रि
२०	जक्खालिए आकोशे अग्नियक्षप्रभावे	जिस मंडले	१ प्रहर
२१	कोबी धौली धूयर गर्भमासे	जिस जगे	जा लग पडे तां लग सर्व क्रिया न करे
२२	पंचेन्द्रिय तिर्यचना हाड, मांस लोही, चाम	६० हाथ दूर नही	३ प्रहर
२३	मांजरी मुसा आदि मारे उपाश्रये तथा ले जावे	उपाश्रय अभ्यंतर	१ अहोरात्रि
२४	मनुष्याना हाड, मांस, लोही, चाम	१०० हाथ उरे	१ अहोरात्रि
२५	स्त्रीधर्मनी	उपाश्रयमे	३ दिन
२६	स्त्रीजन्मनी		८ दिन
२७	पुरुषजन्मनी		७ दिन
२८	हाड पुरुषथी अलग कीया	१०० हाथ माहे	१२ वर्ष लगे
२९	मलमूत्र	जा लग दीषे गंध आवे	तब लगे
३०	मसाणना समीपे	१०० हाथ चौफेरे	सदा
३१	राजाके पडणे	जहां ताइ आज्ञा	नवा राजा न बैठे
३२	गाममे असमंजस प्रवर्ते न भांजे तो	जिस मंडले	८ प्रहर
३३	सात घरमे कोइ प्रसिद्ध पुरुष मरे	जिस गामे	१ अहोरात्रि
३४	तथा सामान्य पुरुष सात घरंतरे मरे	जिस गामे	कलेवर काढ्या पीछे सूझे
३५	इंडा पू(फू)टे गाय वियाइ जर पडे	जिस जगे	३ प्रहर
३६	भूमी कंपे	जिस जगे	८ प्रहर
३७	बुदबुदा रहित तथा सहित वर्षे	जिस जगे	अहोरात्रि उपरांत असज्झाइ
३८	नान्ही फुंवारे निरंतर वर्षे	जिस मंडले	७ दिन असज्झाइ
३९	पक्षीनी रात्रि	सब जगे	४ दिन असज्झाइ
४०	प्रभात १, मध्याह्न २, अस्त ३, अर्ध रात्रि ४	सब जगे	२ घटी
४१	आसो १ कार्तिक २, चैत्र ३, आषाढ ४ पूर्णमासी	सब जगे	१ अहोरात्रि

૧૬	ઉપા. પાસે સ્ત્રી પુરુષ મલ્લયુદ્ધે લડે	ઉપાશ્રય પાસે	ઉપશાંત થયા પછી ચાલે
૧૭	હોળી પર્વે રજા ઉડે	જે જગ્યાએ	ઉપશાંત થયા પછી ચાલે
૧૮	નિર્ધાત વાદળે અથવા અણવાદળે શબ્દ કડકડ થાય	જે મંડળે	૧ અહોરાત્ર
૧૯	યૂપ. શુક્લ પક્ષના પડવાથી ૩ દિવસ	સર્વ જગ્યાએ	૧ પ્રહર રાત્રિ
૨૦	યજ્ઞાદીપ્ત આકોશે અગ્નિયક્ષત્રભાવે	જે મંડળે	૧ પ્રહર
૨૧	કાળી ધોળી ધૂયર ગર્ભમાંસમાં	જે જગ્યાએ	જ્યાં સુધી પડે ત્યાં સુધી સર્વ ક્રિયા ન કરે
૨૨	પંચે. તિર્થ.ના હાડ, માંસ, લોહી, ચામડી	૬૦ હાથમાં હોય તો	૩ પ્રહર
૨૩	માંજરી મુઝા (બિલાડી ઉદર) આદિ ઉપાશ્રયે મારે તથા લઈ જાયે	ઉપાશ્રય અભ્યંતર	૧ અહોરાત્રિ
૨૪	મનુષ્યના હાડ, માંસ, લોહી, ચામ	૧૦૦ હાથમાં	૧ અહોરાત્રિ
૨૫	સ્ત્રીધર્મની	ઉપાશ્રયમાં	૩ દિવસ
૨૬	સ્ત્રીજન્મની		૮ દિવસ
૨૭	પુરુષજન્મની		૭ દિવસ
૨૮	હાડ પુરુષથી અલગ કર્યા	૧૦૦ હાથમાં	૧૨ વર્ષ સુધી
૨૯	મળમૂત્ર	જ્યાંસુધી દેખાય ગંધ આવે	ત્યાં સુધી
૩૦	સ્મશાનની નજીક	૧૦૦ હાથ ચારેતરફ	સદા
૩૧	રાજા મરી જાય તો	જ્યાં સુધી આજ્ઞા	નવા રાજા ન બેસે
૩૨	ગામમાં અસમંજસ પ્રવર્તે ન ભાંજે તો	જે મંડળે	૮ પ્રહર
૩૩	સાત ઘરમાં કોઈ પ્રસિદ્ધ પુરુષ મરે	જે ગામે	૧ અહોરાત્રિ
૩૪	તથા સામાન્ય પુરુષ સાત ઘરાંતરે મરે	જે ગામે	ફૂલેવર કાઢ્યા પછી સૂએ
૩૫	ઈંડા પૂ(ફૂ)ટે ગાય વિયાઈ જર પડે	જે જગ્યાએ	૩ પ્રહર
૩૬	ભૂમિ કંપે	જે જગ્યાએ	૮ પ્રહર
૩૭	બુદ્ધબુદ્ધા રહિત તથા સહિત વર્ષે	જે જગ્યાએ	અહોરાત્રિ ઉપરાંત અસ.
૩૮	નાના કૂવારે નિરંતર વર્ષે	જે મંડલે	૭ દિન અસજજાઈ
૩૯	પક્ષીની રાત્રિ	સર્વ જગમાં	૪ દિન અસજજાઈ
૪૦	પ્રભાત ૧, મધ્યાહ્ન ૨, અસ્ત ૩, અર્ધ રાત્રિ ૪	સર્વ જગમાં	૨ ઘડી
૪૧	આસો ૧, કાર્તિક ૨, ચૈત્ર ૩, અષાઢ ૪ પૂર્ણમાસી	સર્વ જગમાં	૧ અહોરાત્રિ

४२	कार्तिक १ मागसर २, वैशाख ३, श्रावण ४ वदी पडिवा	सब जगे	८ प्रहर
४३	चंद्रग्रहणे	सब जगे	जघन्य - ८ प्रहर उत्कृष्ट - १२ प्रहर
४४	सूर्यग्रहणे	सब जगे	१६ प्रहर १२ प्रहर ४ प्रहर

चंद्रग्रहणे ऊगतो ग्रस्यो ग्रस्यो ज आथम्यो तदा ४ प्रहर दिन रात्री १ अहोरात्र आगे, एवं १२, रात्रिने छेहडे ग्रस्या तदा ८ प्रहर आगले, एवं ८ वीचमे मध्यम, तथा सूर्यो ऊगता ग्रस्यो ग्रस्यो ज आथम्यो तो ४ प्रहर दिनना, ४ रात्रिना अने एक अहोरात्रि आगे, एवं १६, आथमतो ग्रहे १२ प्रहर, दिने ग्रहो दिने छूट तो रात्रिना ४ प्रहर, एवं ४.

इति 'निर्जरा' तत्त्वसंपूर्णम् ॥

अथ अग्रे 'बन्ध' तत्त्व लिख्यते. प्रथम सर्वबंध देशबंधनो स्वरूप लिखीये हे ते यंत्रात् ज्ञेयम्.

(१३६) औदारिक शरीरना सर्वबंध, देशबंधनी स्थिति

१	सर्वबन्धस्थिति	देशबन्धस्थिति
समुच्चय औदारिक शरीरना प्रयोगबंधनी स्थिति	१ समय	जघन्य १ समय, उत्कृष्ट एक समय ऊणा तीन पत्योपम
एकेन्द्रिय औदारिक	१ समय	ज० १ समय, उ० एक समय ऊणा २२,००० वर्ष
पृथ्वीना औदारिक	१ समय	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव, उ० १ समय ऊणा २२,००० वर्ष.
अप, तेजस्काय, वनस्पति, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरिंद्री औदारिक	१ समय	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव, उ० जिसकी जितनी आयुकी स्थिति है उत्कृष्टी सो १ समय ऊणी कहणी.
वायु औदारिक शरीर प्रयोग बंध	१ समय	ज० १ समय, उ० जिसकी जितनी आयु की उत्कृष्टीस्थिति है सो १ समय अणी कहणी
तिर्यच पंचेद्री मनुष्य औदारिक शरीर	१ समय	ज० १ समय, उ० १ समय ऊणे ३ पत्योपम

एह औदारिकना देशबंध, सर्वबंधनी स्थिति.

૪૨	કાર્તિક ૧ માગસર ૨, વૈશાખ ૩ શ્રાવણ ૪ વદિ પડવા	સર્વ જગ્યાએ	૮ પ્રહર
૪૩	ચન્દ્રગ્રહણમાં	સર્વ જગ્યાએ	જયન્ધ - ૮ પ્રહર ઉત્કૃષ્ટ - ૧૨ પ્રહર
૪૪	સૂર્યગ્રહણમાં	સર્વ જગ્યાએ	૧૬ પ્રહર ૧૨ પ્રહર ૪ પ્રહર

ચંદ્રગ્રહણે ઉગતો ગ્રસ્યો ગ્રસ્યો જ આથમ્યો ત્યારે ૪ પ્રહર દિન રાત્રી ૧ અહોરાત્ર આગળ, એમ ૧૨, રાત્રીના છોડે ગ્રસ્યા હોય તો ૮ પ્રહર આગળના. એમ ૮ વચ્ચે મધ્યમ, તથા સૂર્ય ઉગતાં ગ્રસ્યો, ગ્રસ્યો જ આથમ્યો તો ૪ પ્રહર દિવસના, ૪ રાત્રીના અને એક અહોરાત્રિ આગળ એમ ૧૬, આથમતો ગ્રહે ૧૨ પ્રહર, દિને ગ્રહો દિને છૂટે તો રાત્રિના ૪ પ્રહર એમ ૪.

આ રીતે નિર્જરા તત્ત્વ પૂર્ણ થાય છે

હવે આગળ 'બન્ધ' તત્ત્વ જણાવે છે. પ્રથમ સર્વબંધ-દેશબંધનું સ્વરૂપ જણાવે છે. તે યંત્રથી જાણવું. (૧૩૬) ઔદારિક શરીરના સર્વબંધ, દેશબંધની સ્થિતિ

૧	સર્વબંધ સ્થિતિ	દેશબંધસ્થિતિ
સમુચ્ચય ઔદારિક શરીરના પ્રયોગબંધની સ્થિતિ	૧ સમય	જયન્ધ ૧ સમય, ઉત્કૃષ્ટ એક સમય ઓછા ત્રણ પલ્લોપમ
એકેન્દ્રિય ઔદારિક	૧ સમય	જ. ૧ સમય, ઉ. એક સમય ઓછા ૨૨,૦૦૦ વર્ષ
પૃથ્વીના ઔદારિક	૧ સમય	જ. ૩ સમય ઓછા શુલ્લક ભવ, ઉ. ૧ સમય ઓછા ૨૨,૦૦૦ વર્ષ
અપ્, તેજસ્કાય, વનસ્પતિ, બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, ચતુર્િન્દ્રિય ઔદારિક	૧ સમય	જ. ૩ સમય ઓછા શુલ્લક ભવ, ઉ. જેની જેટલી ઉત્કૃષ્ટિ આયુષ્યની સ્થિતિ છે, તેમાં ૧ સમય ઓછી કહેવી.
વાયુ ઔદારિક શરીર પ્રયોગ બંધ	૧ સમય	જ. ૧ સમય, ઉ. જેનું જેટલું આયુ. છે તેટલામાંથી ૧ સમય ન્યૂન
તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય ઔદારિક શરીર	૧ સમય	જ. ૧ સમય, ઉ. ૧ સમય ઓછા ૩ પલ્લોપમ

આ ઔદારિકના દેશબંધ, સર્વબંધની સ્થિતિ.

(१३७) औदारिक शरीरके सर्वबंध, देशबंधका अंतरा

२	सर्वबंधका अंतरा	देशबंधका अंतरा
समुच्चय औदारिक	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव १, उ० ३३ सागर पूर्व कोड १ समय अधिक	ज० १ समय, उ० ३ समय अधिक ३३ सागर
समुच्चय एकेन्द्रिय औदारिक	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव १, उ० १ समय अधिक २२,००० वर्ष	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त १
पृथ्वीके औदारिकका	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव १, उ० १ समय अधिक २२,००० वर्ष	ज० १ समय, उ० ३ समय
अप, तेज, वणस्सइ, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरिंद्री	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव १, उ० १ समय अधिक जिसकी जितनी स्थिति	ज० १ समय, उ० ३ समय
वायु औदारिक	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव, उ० समय अधिक ३,००० वर्ष	ज० १ समय, उ० अंतर्मुहूर्त
पंचेन्द्रिय तिर्यच, मनुष्य	ज० ३ समय ऊणा क्षुल्लक भव, उ० पूर्व कोड १ समय अधिक	ज० १ समय, उ० १ अंतर्मुहूर्त

जीव एकेन्द्रियपणा छोडी नोएकेन्द्रिय हुया फेर एकेन्द्रिय होय तो सर्वबंध, देशबंधना कितना अंतर ए (१३८) यंत्रम्

३	सर्वबन्धान्तरम्	देशबन्धान्तरम्
एकेन्द्रिय नोएकेन्द्रिय फेर एकेन्द्रिय हुया	ज० ३ समय ऊणा २ क्षुल्लक भव, उ० २,००० सागर संख्याते वर्ष अधिक	ज० १ समय अधिक १ क्षुल्लक भव, उ० २,००० सागर संख्याते वर्ष अधिक
पृथ्वी, अप, तेज, वाउ, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरिंद्री तिर्यच पंचेद्री, मनुष्य	ज० ३ समय ऊणा २ क्षुल्लक भव, उ० वनस्पतिकाल असंख्य पुद्गलपरावर्त	ज० १ समय अधिक १ क्षुल्लक भव, उ० वनस्पतिकाल असंख्य पुद्गलपरावर्त
वनस्पति	ज० ३ समय ऊणा २ क्षुल्लक भव, उ० असंख्याती अवसर्पिणी उत्सर्पिणी	ज० २ क्षुल्लकभव, ३, वनस्पतिकाल

(१३९) औदारिक शरीरके सर्वबंध, देशबंध, अबंधककी अल्पबहुत्व

देशबंध	सर्वबंध	अबंधक
असंख्य गुणा ३	सर्वसे स्तोक १	विशेषाधिक २

ए औदारिकका यंत्र चौथा इति औदारिक.

(૧૩૭) ઔદારિક શરીરનાં સર્વબંધ, દેશબંધનાં અંતરા

૨	સર્વબંધના અંતરા	દેશબંધના અંતરા
સમુચ્ચ ઔદારિક	જ. ૩ સમય ઓછા કુલ્લક ભવ ૧, ઉ. ૧ સમય અધિક ૩૩ સાગર પૂર્વ કોડ	જ. ૧ સમય, ઉ. ૩ સમય અધિક ૩૩ સાગરોપમ
સમુચ્ચ એકેન્દ્રિય ઔદારિક	જ. ૩ સમય ઓછા કુલ્લક ભવ ૧, ઉ. ૧ સમય અધિક ૨૨,૦૦૦ વર્ષ	જ. ૧ સમય, ઉ. ૧ અંતર્મુહૂર્ત
પૃથ્વીના ઔદારિકના	જ. ૩ સમય ઓછા કુલ્લક ભવ ૧, સમય અધિક ૨૨,૦૦૦ વર્ષ	જ. ૧ સમય, ઉ. ૩ સમય
અપ્, તેઉ, વનસ્પતિ, બેઠન્દ્રિય, તેઠન્દ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય	જ. ૩ સમય ઓછા કુલ્લક ભવ ૧, ઉ. ૧ સમય અધિક જેની જેટલી આયુ સ્થિતિ	જ. ૧ સમય, ઉ. ૩ સમય
વાયુ ઔદારિક	જ. ૩ સમય ઓછા કુલ્લક ભવ, ઉ. સમય અધિક ૩,૦૦૦ વર્ષ	જ. ૧ સમય, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત
પંચેન્દ્રિય તિર્યચ, મનુષ્ય	જ. ૩ સમય ઓછા કુલ્લક ભવ, ઉ. ૧ સમય અધિક પૂર્વ કોડ	જ. ૧ સમય, ઉ. ૧ અંતર્મુહૂર્ત

જીવ એકેન્દ્રિયપણું છોડી નોએકેન્દ્રિય થાય, ફરી એકેન્દ્રિય થાય તો સર્વબંધ, દેશબંધનું કેટલું અંતર એ (૧૩૮) યંત્ર

૩	સર્વબંધાન્તરમ્	દેશબંધાન્તરમ્
એકેન્દ્રિય નોએકેન્દ્રિય ફરી એકેન્દ્રિય થાય.	જ. ૩ સમય ઓછા ૨ કુલ્લક ભવ, ઉ. ૨,૦૦૦ સાગરોપમ સંખ્યાત વર્ષ અધિક	જ. ૧ સમય અધિક ૧ કુલ્લકભવ, ઉ. સંખ્યાત વર્ષ અધિક ૨,૦૦૦ સાગરોપમ
પૃથ્વી, અપ્, તેઉ, વાઉ બેઠન્દ્રિય, તેઠન્દ્રિય ચતુરિન્દ્રિય, તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય	જ. ૩ સમય ઓછા ૨ કુલ્લક ભવ, ઉ. વનસ્પતિકાલ અસંખ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત	જ. ૧ સમય અધિક ૧ કુલ્લકભવ, ઉ. વનસ્પતિકાલ અસંખ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત
વનસ્પતિ	જ. ૩ સમય ઓછા ૨ કુલ્લક ભવ, ઉ. અસંખ્યાતી અવસર્પિણી ઉત્સર્પિણી	જ. ૨ કુલ્લકભવ ઉ. વનસ્પતિકાળ

(૧૩૯) ઔદારિક શરીરનાં સર્વબંધ, દેશબંધ, અબંધકની અલ્પબહુત્વ

દેશબંધ	સર્વબંધ	અબંધક
અસંખ્ય ગુણા ૩	સર્વથી સ્તોક ૧	વિશેષાધિક ૨

આ ઔદારિકનું યંત્ર ચોથું ઇતિ ઔદારિક.

(१४०) वैक्रिय शरीरके सर्वबंध, देशबंधनी स्थिति

१	सर्वबंधनी स्थिति	देशबंधनी स्थिति
समुच्चय वैक्रिय	ज० १ समय, उ० २ समय	ज० १ समय, उ० १ समय ऊणा ३३ सागर
वायु वैक्रिय	ज० १ समय	ज० १ समय, उ० १ अंतर्मुहूर्त
रत्नप्रभा वैक्रिय	ज० १ समय	ज० ३ समय उणा १०,००० वर्ष, उ० १ समय ऊणा १ सागर
शेष ६ नरक, भवनपति १०, व्यंतर, जोतिषी, वैमानिक	ज० १ समय	ज० ३ समय ऊणी जेहनी जितनी जघन्य स्थिति कहनी, उ० उत्कृष्टी स्थितिमे १ समय ऊणी कहनी
तिर्यच पंचेन्द्रिय, मनुष्य	ज० १ समय	ज० समय, उ० १ अंतर्मुहूर्त

(१४१) वैक्रियशरीरप्रयोगबन्धान्तरम्

२	सर्वबन्धान्तरम्	देशबन्धान्तरम्
ओघवैक्रिय	ज० १ समय, उ० वनस्पतिकाल	ज० १ समय, उ० वनस्पतिकाल
वायु वैक्रिय	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० पल्योपमनो असंख्यातमो भाग	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० पल्योपमनो असंख्यातमो भाग
पंचेन्द्रिय तिर्यच, मनुष्य	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० पृथक् पूर्व कोड	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० पृथक् पूर्व कोड

(१४२) जीव हे भगव(न्) वायुकाय हुइने नोवायुकाय हुया फेर वायुकाय हुइ तो अंतरयन्त्रम्

३	सर्वबन्धान्तरम्	देशबन्धान्तरम्
वायु, पंचेन्द्रिय तिर्यच, मनुष्य	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० वनस्पतिकाल	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० वनस्पतिकाल

वायु, मनुष्य, तिर्यच पंचेन्द्रिय वैक्रिययन्त्रम् (१४३)

रत्नप्रभा पुनरपि रत्नप्रभा	ज० अंतर्मुहूर्त अधिक १०,००० वर्ष, उ० वनस्पतिकाल	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० वनस्पतिकाल
शेष ६ नरक, भवनपति आदि यावत् सहस्रार	ज० अंतर्मुहूर्त अधिक जिसकी जितनी जघन्य स्थिति, उ० वनस्पतिकाल	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० वनस्पतिकाल
आनतसे ग्रैवेयक पर्यंत	ज० पृथक् वर्ष अधिक जेहनी जितनी जघन्य स्थिति, उ० वनस्पतिकाल	ज० पृथक् वर्ष, उ० वनस्पतिकाल
४ अनुत्तर वैमानिक	ज० पृथक् वर्ष अधिक ३१ सागर, उ० संख्याते सागर	ज० पृथक् वर्ष अधिक, उ० संख्याते सागर

(૧૪૦) વૈકિય શરીરના સર્વબંધ, દેશબંધની સ્થિતિ

૧	સર્વબંધની સ્થિતિ	દેશબંધની સ્થિતિ
સમુચ્ચ વૈકિય	જ. ૧ સમય, ઉ. ૨ સમય	જ. ૧ સમય, ઉ. સમય ન્યૂન ૩૩ સાગર
વાયુ વૈકિય	જ. ૧ સમય	જ. ૧ સમય, ઉ. ૧ અંતર્મુહૂર્ત
રત્નપ્રભા વૈકિય	જ. ૧ સમય	જ. ૩ સમય ઓછા ૧૦,૦૦૦ વર્ષ, ઉ. ૧ સમય ન્યૂન ૧ સાગર
શેષ ૬ નરક, ભવનપતિ ૧૦, વ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક	જ. ૧ સમય	જ. ૩ સમય ઓછી જેની જેટલી જઘન્ય સ્થિતિ હોય તેટલી કહેવી, ઉ. ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિમાં ૧ સમય ઓછી કહેવી.
તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય	જ. ૧ સમય	જ. સમય, ઉ. ૧ અંતર્મુહૂર્ત

(૧૪૧) વૈકિયશરીરપ્રયોગબન્ધાન્તરમ્

૨	સર્વબન્ધાન્તરમ્	દેશબન્ધાન્તરમ્
ઓઘવૈકિય	જ. ૧ સમય, ઉ. વનસ્પતિકાલ	જ. ૧ સમય, ઉ. વનસ્પતિકાલ
વાયુ વૈકિય	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ
પંચેન્દ્રિય તિર્યચ, મનુષ્ય	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. પૃથક્ પૂર્વકોડ	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. પૃથક્ પૂર્વકોડ

(૧૪૨) જીવ હે ભગવ(ન) વાયુકાય થઈને નોવાયુકાય થઈ ફરી વાયુકાય થાય તો અંતરયંત્ર.

૩	સર્વબન્ધાન્તરમ્	દેશબન્ધાન્તરમ્
વાયુ, પંચેન્દ્રિય તિર્યચ, મનુષ્ય	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. વનસ્પતિકાલ	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. વનસ્પતિકાલ

વાયુ, મનુષ્ય, તિર્યચ પંચેન્દ્રિય વૈકિયયંત્ર (૧૪૩)

રત્નપ્રભા ફરી પણ રત્નપ્રભા	જ. અંતર્મુહૂત અધિક ૧૦,૦૦૦ વર્ષ, ઉ. વનસ્પતિકાલ	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. વનસ્પતિકાલ
શેષ ૬ નરક, ભવનપતિ આદિ યાવત્ સહસ્રાર	જ. અંતર્મુહૂર્ત અધિક જેની જેટલી જઘન્ય સ્થિતિ, ઉ. વનસ્પતિકાલ	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. વનસ્પતિકાલ
આનતથી ઐવેયક પર્વત	જ. પૃથક્ વર્ષ અધિક જેની જેટલી જઘન્ય સ્થિતિ, ઉ. વનસ્પતિકાલ	જ. પૃથક્ વર્ષ, ઉ. વનસ્પતિકાલ
૪ અનુત્તર વૈમાનિક	જ. પૃથક્ વર્ષ અધિક ૩૧ સાગ- રોપમ, ઉ. સંખ્યાત સાગરોપમ	જ. પૃથક્ વર્ષ અધિક, ઉ. સંખ્યાત સાગરોપમ

(१४४) वैक्रियना सर्वबंधादि संबंधी अल्पबहुत्व

अल्पबहुत्व	देशबंध	सर्वबंध	अबंधक
०	असंख्यगुणा २	१ स्तोक	अनंतगुणा ३

इति वैक्रिययन्त्रचतुष्टयम्.

(१४५) आहारक शरीरना प्रयोगबंधनी स्थिति

१	सर्वबन्धस्थिति	देशबन्धस्थिति
आहारक मनुष्य	ज० १ समय	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० अंतर्मुहूर्त

(१४६) अंतर

२	सर्वबन्धान्तर	देशबन्धान्तर
आहारक अंतर	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० देश ऊन अर्ध पुद्गलपरावर्त

(१४७) अल्पबहुत्व सर्व० देश० अबन्ध

आहारककी अल्पबहुत्व	देशबंध	सर्वबंध	अबंधक
	संख्यात गुणे २	सर्व स्तोक १	अनंत गुणे ३

इति आहारकयंत्र तीन.

(१४८) (तैजस शरीर)

१		देशबन्धस्थिति	
तैजस शरीर		अनादि अपर्यवसित, अनादिसपर्यवसित	
२		देशबन्धान्तर	
तैजस		दोनाका अंतर नहीं	
३		देशबन्ध	अबन्धक
तैजस शरीर		अनंत गुणा २	सर्व स्तोक १
अल्पबहुत्व		०	

(१४९) (कर्मण शरीर)

१	देशबन्धस्थिति	
कार्मणशरीरस्थिति	अनादि अपर्यवसित, अनादि सपर्यवसित	
२	देशबन्धान्तर	
कार्मण	दोनाका अंतर नहीं	
३	देशबन्ध	अबन्धक
कर्म ७ अल्पबहुत्व	अनंत गुणा २	सर्व स्तोक १
आयु अल्पबहुत्व	१ स्तोक	संख्यात गुणा २

(૧૪૪) વૈક્રિયના સર્વબંધાદિ સંબંધી અલ્પબહુત્વ

અલ્પબહુત્વ	દેશબંધ	સર્વબંધ	અબંધક
૦	અસંખ્યગુણા ૨	૧ સ્તોક	અનંતગુણા ૩

ઇતિ વૈક્રિયચતુષ્ટયમ્

(૧૪૫) આહારક શરીરના પ્રયોગબંધની સ્થિતિ

૧	સર્વબન્ધસ્થિતિ	દેશબંધસ્થિતિ
આહારક મનુષ્ય	જ. ૧ સમય	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત

(૧૪૬) અંતર

૨	સર્વબંધાન્તર	દેશબંધાન્તર
આહારક અંતર	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. દેશોન અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. દેશોન અર્ધ પુદ્ગલપરાવર્ત

(૧૪૭) અલ્પબહુત્વ સર્વ. દેશ. અબંધ

આહારકનું અલ્પબહુત્વ	દેશબંધ સંખ્યાત ગુણા ૨	સર્વબંધ સર્વ સ્તોક ૧	અબંધક અનંત ગુણા ૩

ઇતિ આહારકયંત્ર ત્રણ

(૧૪૮) (તૈજસ શરીર)

૧		દેશબંધસ્થિતિ	
તૈજસ શરીર		અનાદિ અપર્યવસિત, અનાદિસપર્યવસિત	
૨		દેશબંધાન્તર	
તૈજસ		બંનેનું અંતર નથી	
૩		દેશબન્ધ	અબંધક
તૈજસ શરીર		અનંત ગુણા ૨	સર્વ સ્તોક ૧
અલ્પબહુત્વ		૦	

(૧૪૯) (કાર્મણ શરીર)

૧	દેશબંધસ્થિતિ	
કાર્મણશરીરસ્થિતિ	અનાદિ અપર્યવસિત, અનાદિસપર્યવસિત	
૨	દેશબંધાન્તર	
કાર્મણ	બંનેનું અંતર નથી	
૩	દેશબન્ધ	અબન્ધક
કર્મ ૭ અલ્પબહુત્વ	અનંત ગુણા ૨	સર્વ સ્તોક ૧
આયુ અલ્પબહુત્વ	૧ સ્તોક	સંખ્યાત ગુણા ૨

(१५०) आपसमे नियम भजनेका यंत्र

१	औदारिक २	वैक्रिय २	आहारक २	तैजस १	कार्मण १
औदारिक सर्व देश ३	०	नथी	नथी	भजना	भजना
वैक्रिय सर्व १, देश २	नथी	०	०	भजना	भजना
आहारक सर्व १, देश २	नथी	नथी	नथी	भजना	भजना
तैजस देशबन्ध १	नियमा	नियमा	नियमा	०	भजना
कार्मण देशबन्ध १	नियमा	नियमा	नियमा	नियमा	०

(१५१) अल्पबहुत्वयन्त्रम्

अल्पबहुत्व	देशबन्ध	सर्वबन्ध	अबन्धक
औदारिक	असंख्य ८	अनंत ६	विशे० ७
वैक्रिय	असंख्य ४	असंख्य ३	विशे० १०
आहारक	संख्यात २	स्तोक १	विशे० ११
तैजस	विशे० ९	०	अनंत ५
कार्मण	तुल्य ९	०	तुल्य ५

तेरह बोलकी अल्पबहुत्व संपूर्ण

(१५२) आपआपनी अल्पबहुत्व

औदारिक	३ असंख्य	१ स्तोक	२ विशे०
वैक्रिय	२ असंख्य	१ स्तोक	३ अनंत
आहारक	२ संख्येय	१ स्तोक	३ अनंत
तैजस	०	२ अनंत	१ स्तोक
कार्मण	०	२ अनंत	१ स्तोक
आयुर्कर्म	०	१ स्तोक	२ संख्येय

इति श्रीभगवत्यां सर्वबन्ध देशबन्ध अधिकार शते ८, उ० ९ और विशेष स्वरूप टीकासे जानना. किस वास्ते ? थोड़े घणे है टीकामे स्वरूप कथन कीया है.

“जीवा १ य लेस्स २ पक्खी ३ दिट्ठी ४ अन्नाण ५ नाण ६ सन्नाओ ७ ।

वेद ८ कसाय ९ उवओग १० जोग ११ एगारस जीवट्ठाणा ॥१॥”

माथा है भगवती श० २६ (उ० १).

१. छाया—जीवाश्च लेश्याः पक्षो दृष्टिज्ञानज्ञानसञ्ज्ञाः ।

वेदः कषाय उपयोगो योग एकादश जीवस्थानानि ॥

(૧૫૦) આપસમાં (પરસ્પર) નિયમ ભજનાનાં યંત્ર

૧	ઔદારિક ૨	વૈક્રિય ૨	આહારક ૨	તૈજસ ૧	કાર્મણ ૧
ઔદારિક સર્વ દેશ ૩	૦	નથી	નથી	ભજના	ભજના
વૈક્રિય સર્વ ૧, દેશ ૨	નથી	૦	૦	ભજના	ભજના
આહારક સર્વ ૧, દેશ ૨	નથી	નથી	નથી	ભજના	ભજના
તૈજસ દેશબંધ ૧	નિયમા	નિયમા	નિયમા	૦	ભજના
કાર્મણ દેશબંધ ૧	નિયમા	નિયમા	નિયમા	નિયમા	૦

(૧૫૧) અલ્પબહુત્વયંત્રમ્

અલ્પબહુત્વ	દેશબંધ	સર્વબંધ	અબંધક
ઔદારિક	અસંખ્ય ૮	અનંત ૬	વિશે. ૭
વૈક્રિય	અસંખ્ય ૪	અસંખ્ય ૩	વિશે. ૧૦
આહારક	સંખ્યાત ૨	સ્તોક ૧	વિશે. ૧૧
તૈજસ	વિશે. ૮	૦	અનંત ૫
કાર્મણ	તુલ્ય ૮	૦	તુલ્ય ૫

તેર બોલનું અલ્પબહુત્વ સંપૂર્ણ.

(૧૫૨) પોતપોતાનું અલ્પબહુત્વ

ઔદારિક	૩ અસંખ્ય	૧ સ્તોક	૨ વિશે.
વૈક્રિય	૨ અસંખ્ય	૧ સ્તોક	૩ અનંત
આહારક	૨ સંખ્યેય	૧ સ્તોક	૩ અનંત
તૈજસ	૦	૨ અનંત	૧ સ્તોક
કાર્મણ	૦	૨ અનંત	૧ સ્તોક
આયુકર્મ	૦	૧ સ્તોક	૨ સંખ્યેય

ઇતિ શ્રીભગવતી સૂત્રમાં સર્વબન્ધ દેશબન્ધ અધિકાર શતક-૮, ઉ. ૮ અને વિશેષ સ્વરૂપ ટીકાથી જાણવું. શા માટે ? ટીકામાં સ્વરૂપ કથન થોડું વધારે કર્યું છે.

“જીવા ૧ ચ લેસ્સ ૨ પક્ષી ૩ દિટ્ટી ૪ અન્નાણ ૫ નાણ ૬ સન્નાઓ ૭ ।

વેદ ૮ કસાય ૯ ઉવઓગ ૧૦ જોગ ૧૧ ઇગારસ જીવદ્વાળા ૧૧।”

ગાથા હૈ ભગવતી શં ૨૬ (૩૦ ૧).

૧. છાયા—જીવાશ્ચ લેશ્યાઃ પક્ષો દષ્ટિજ્ઞાનજ્ઞાનસજ્ઞાઃ ।

વેદઃ કષાય ઉપયોગો યોગ એકાદશ જીવસ્થાનાનિ ॥

बंधी बंधइ बंधिस्सइ १, बंधी बंधइ न बंधिस्सइ २, बंधी न बंधइ बंधिस्सइ ३, बंधी न बंधइ न बंधिस्सइ ४ ए च्यार भांगा जान लेना.

(१५३) (पापकर्मादि आश्री भंग)

जीव मनुष्य १, २, ३, ४	पापकर्म १ ज्ञानावरणी २ दर्शनावरणी ३ मोहनीय ४ नाम ५ गोत्र ६ अंतराय आश्री
१ ३, २ ४ भंग	सलेशी १, शुक्ललेशी २, शुक्लपक्षी ३, सम्यग्दृष्टि ४, सज्ञान आदि जाव मनःपर्यव- ज्ञानी ९, नोसंज्ञोपयुक्त १०, अवेदी ११, सजोगी १२, मन १३, वाक् १४, काया १५ योगी, साकारोपयुक्त १६, अनाकारोपयुक्त १७
१ २	कृष्णा आदि लेश्या ५, कृष्णपक्षी ६, मिथ्यादृष्टि ७, मिश्रदृष्टि ८, चार संज्ञा १२, अज्ञान ४११६, सवेद आदि ४१२०, क्रोध २१, मान २२, माया २३, लोभ २४ सकषायी २५,
४	अलेशी १, केवली २, अयोगी ३
३	अकषायी १, एवं ४६ बोल
४	

(१५४) (वेदनीय आश्री भंग)

जीव मनुष्य	वेदनीय कर्म आश्री बंधभंग १, २, ४
१ २ ४	सलेशी १, शुक्ललेशी २, शुक्लपक्षी ३, सम्यग्दृष्टि ४, नाणी ५, केवलनाणी ६, नोसंज्ञोपयुक्त ७, अवेदी ८, अकषायी ९, साकारोपयुक्त १०, अनाकारोपयुक्त ११
४	अलेशी १, अयोगी २,
१ २	कृष्ण आदि लेश्या ५, कृष्णपक्षी ६, मिथ्यादृष्टि ७, मिश्रदृष्टि ८, अज्ञान आदि ४११२, संज्ञा ४११६, ग्यान ४१२०, सवेद आदि ४१२४, सकषाय आदि ५१२९ सयोग आदि ४१३३ एवं बोल ४६

(१५५) (आयु आश्री भंग)

जीव मनुष्य	आयुर्कर्म आश्री बंधभंग १, २, ३, ४
१ ३, २ ४	सलेशी आदि ७, शुक्लपक्षी ८, मिथ्यादृष्टि ९, अज्ञान आदि ४११३, संज्ञा ४११७, सवेद आदि ४१२१, सकषाय आदि ५१२६, सयोग आदि ४१३०, साकारोपयुक्त ३१, अनाकारोपयुक्त ३२, सम्यग्दृष्टि ३३, सज्ञान आदि जीव अवधिज्ञान ४१३७
१, ३, ४	मनःपर्यव १, नोसंज्ञोपयुक्त २
४	अलेशी १, केवली २, अयोगी ३
१, ३	कृष्णपक्षी
३, ४	मिश्रदृष्टि १, अवेदी २, अकषायी ३, एवं ४६ बोल

પાપકર્મ બાંધ્યું, બાંધે છે અને બાંધશે ૧ અથવા પાપકર્મ બાંધ્યું, બાંધે છે અને નહીં બાંધશે ૨ અથવા પાપકર્મ બાંધ્યું, નથી બાંધતો અને બાંધશે ૩ અથવા પાપકર્મ બાંધ્યું. નથી બાંધતો અને નહીં બાંધશે ૪ આ ચાર ભાંગા જાણવા. (૧૫૩) (પાપકર્માદિને આશ્રયી ભાંગા)

જીવ મનુષ્ય ૧, ૨, ૩, ૪	પાપકર્મ ૧, જ્ઞાનાવરણી ૨, દર્શનાવરણી ૩, મોહનીય ૪, નામ ૫, ગોત્ર ૬, અંતરાય આશ્રયી
૧ ૩, ૨ ૪ ભાંગા	સલેશી ૧, શુક્લલેશી ૨, શુક્લપક્ષી ૩, સમ્યગ્દષ્ટિ ૪, સજ્ઞાન આદિ યાવત્ મનઃપર્યવજ્ઞાની ૯, નોસંજોપયુક્ત ૧૦, અવેદી ૧૧, સયોગી ૧૨, મન ૧૩, વાફ ૧૪, કાયા ૧૫ યોગી, સાકારોપયુક્ત ૧૬, અનાકારોપયુક્ત ૧૭.
૧ ૨	કૃષ્ણા આદિ લેશ્યા ૫, કૃષ્ણપક્ષી ૬, મિથ્યા. ૭, મિશ્ર. ૮, ચાર સંજ્ઞા ૧૨, અજ્ઞાન ૪૧૬, સવેદ આદિ ૪૨૦, કોષ ૨૧, માન ૨૨, માયા ૨૩, લોભ ૨૪, સકષાયી ૨૫,
૪	અલેશી ૧, કેવલી ૨, અયોગી ૩
૩	અકષાયી ૧, એમ ૪૬ બોલ
૪	

(૧૫૪) (વેદનીયને આશ્રયી ભાંગા)

જીવ મનુષ્ય	વેદનીય કર્મ બંધભંગ ૧, ૨, ૪
૧ ૨ ૪	સલેશી ૧, શુક્લલેશી ૨, શુક્લપક્ષી ૩, સમ્યક્દષ્ટિ ૪, નાણી ૫, કેવલનાણી ૬, નોસંજોપયુક્ત ૭, અવેદી ૮, અકષાયી ૯, સાકારોપયુક્ત ૧૦, અનાકારોપયુક્ત ૧૧
૪	અલેશી ૧, અયોગી ૨
૧ ૨	કૃષ્ણા આદિ લેશ્યા ૫, કૃષ્ણપક્ષી ૬, મિથ્યાદષ્ટિ ૭, મિશ્રદષ્ટિ ૮, અજ્ઞાન આદિ ૪૧૨, સંજ્ઞા ૪૧૬, જ્ઞાન ૪૨૦, સવેદ આદિ ૪૨૪, સકષાય આદિ પાર ૯, સયોગ આદિ ૪૩૩ એમ બોલ ૪૬

(૧૫૫) (આયુને આશ્રયી ભાંગા)

જીવ મનુષ્ય	આયુકર્મને આશ્રયી બંધભંગ ૧, ૨, ૩, ૪
૧ ૩, ૨ ૪	સલેશી આદિ ૭, શુક્લપક્ષી ૮, મિથ્યાદષ્ટિ ૯, અજ્ઞાન આદિ ૪૧૩, સંજ્ઞા ૪૧૭, સવેદ આદિ ૪૨૧, સકષાય આદિ પાર ૬, સયોગ આદિ ૪૩૦, સાકારપોયુક્ત ૩૧, અનાકારોપયુક્ત ૩૨, સમ્યગ્દષ્ટિ ૩૩, સજ્ઞાન આદિ યાવત્ અવધિજ્ઞાન ૪૩૭
૧, ૩, ૪	મનઃપર્યવ ૧, નોસંજોપયુક્ત ૨
૪	અલેશી ૧, કેવલી ૨, અયોગી ૩
૧, ૩	કૃષ્ણપક્ષી
૩, ૪	મિશ્રદષ્ટિ ૧, અવેદી ૨, અકષાયી ૩, એમ ૪૬ બોલ

परंपरोववन्नगा १, परं० गाढा २, परंपरा आहारगा ३, परं० पञ्जत्तगा ४, चरम ए पांच उद्देशा जीव मनुष्यना प्रथम उद्देशावत् ज्ञेयं. नवरं इतना विशेष चरम मनुष्यने आयुना बंध आश्री एक चौथा भंग संभवे, और भंग नही. एह अर्थ श्रीमदभयदेवसूरिये भगवतीजीकी टीकामे लिख्या है जो कर चौथा भंग आदि सर्व भंग पावे तो चरमपण कैसे होय ? इस वास्ते चौथा भंग संभवता है.

(१५६) पापकर्म १ मोह २ ज्ञाना० ३ दर्शना० ४ वेदनीय ५ नाम ६ गोत्र ७

अंतराय ८ आश्री

३४	३६	२६	२५	३०	३९	३६	३३	३५
नरक	भवनपति	पृथ्वी १, अप् २ वन- स्पति ३	तेज १, वायु २	विगलेंद्री	तिर्यच	व्यंतर	जोतिषी	वैमा- निक
११२	११२	११२	११२	११२	११२	११२	११२	११२

(१५७) आयु आश्री यंत्र

कृष्णलेशी	११३ भंग	४	तेजोले- श्यामे १ तीजा भंग ३, शेष २५-४	समदिट्टी ज्ञान आभि० ज्ञा० श्रुत० भं.-३	४ ज्ञानीमे ३ भंग	सम० १ ज्ञानीमे ४ ११३१४	११३ भंग	११३ भंग	११३ भंग
कृष्णपक्षी	११३	११३	११३	११३	११३	११३	११३	११३	११३
मिश्रदृष्टि	३१४	३१४	०	०	०	३१४	३१४	३१४	३१४
शेष बोल	११२३१४	११२३१४	११२३१४	११३	११३	११२३१४	११२३१४	११२३१४	११२३१४

मनुष्य अनंतरो० मे नही	अलेशी १, मनःपर्यव २, केवल ३, नो- संज्ञोपयुक्त ४, अवेदी ५, अकषायी ६, अयोगी ७. ए ७ नही	मिश्रदृष्टि नही	मन १, वचन २, योग नही	विभंग नही	अवधि है
नरक, देव	उपरले सात मूलसे नही	०	०	है	है
तिरिय	उपरले सात मूलसे नही	०	०	०	०
विगलेंद्री	उपरले सात मूलसे नही	मूले नही	वचन नही	मूले नही	मूले नही

नारक आदि २४ दंडकमे आयु वर्जी शेष ज्ञानावरण १ पापकर्म आदि ८ बोल आश्री जिसमे जितने बोल है लेश्या आदि सर्व बोलमे ११२ भंग जानना. आयु आश्री २३ दंडकमे एक त्रीजा ३ भंग, मनुष्यमे आयु आश्री ३१४ भंग अनंतरोववन्नगा १, अनंतरोगाढा २, अनंतरआहारगा ३,

પરંપરોવવન્નગા ૧, પરં. ગાઢા ૨, પરંપરા આહારગા ૩, પરં. પજજતગા ૪, ચરમ ૫ આ પાંચ ઉદેશા જીવ મનુષ્યના પ્રથમ ઉદેશાવત્ જાણવા. અન્ય એટલું વિશેષ ચરમ મનુષ્ય આયુને આશ્રયી એક ચોથો ભાંગો બને. વધારે ભાંગા નહીં, આ અર્થ શ્રીમદભયદેવસૂરિએ ભગવતીજની ટીકામાં જણાવ્યો છે, જેથી ચોથો ભાંગો આદિ સર્વ ભાંગા પામે તો ચરમપણું કેમ થાય ? એટલા માટે ચોથો ભાંગો સંભવે છે.

(૧૫૬) પાપકર્મ ૧, મોહ ૨, જ્ઞાના. ૩, દર્શના. ૪, વેદનીય ૫, નામ ૬, ગોત્ર ૭,
અંતરાય ૮ આશ્રયી

૩૪	૩૬	૨૬	૨૫	૩૦	૩૮	૩૬	૩૩	૩૫
નરક	ભવનપતિ	પૃથ્વી ૧, અપ્ ૨, વનસ્પતિ ૩	તેજ ૧, વાયુ ૨	વિગ- લેન્દ્રિય	તિર્યચ	વ્યંતર	જ્યોતિષી	વૈમા- નિક
૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨

(૧૫૭) આયુને આશ્રયી યંત્ર

કૃષ્ણ- લેશી	૧૩ ભંગ	૪	તેજો.માં ત્રીજોને ૧ લો ભાંગો ૨૫ માં ૪ ભાંગા	સમદિઢી જ્ઞાન આ- ભિનિ.જ્ઞાન શ્રુત.,ભાં-૩	૪ જ્ઞાની- માં ભંગ૩	સમ્યક્ત્વ ૧ જ્ઞાનીમાં ૪ ૧૩૩૪	૧૩ ભંગ	૧૩ ભંગ	૧૩ ભંગ
કૃષ્ણપક્ષી	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩
મિશ્રદષ્ટિ	૩૪	૩૪	૦	૦	૦	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪
શેષબોલ	૧૨૩૩૪	૧૨૩૩૪	૧૨૩૩૪	૧૩	૧૩	૧૨૩૩૪	૧૨૩૩૪	૧૨૩૩૪	૧૨૩૩૪

મનુષ્ય અનંતરો માં નથી	અલેશી ૧, મન:પર્યવ ૨, કેવલ ૩, નોસંજોપ- યુક્ત ૪, અવેદી ૫, અકષાયી ૬, અયોગી ૭, એ ૭ નથી	મિશ્રદષ્ટિ નથી	મન ૧, વચન ૨, યોગ નથી	વિભંગ નથી	અવધિ છે
નરક, દેવ	ઉપરના સાત મૂળથી નથી	૦	૦	છે	છે
તિરિય	ઉપરના સાત મૂળથી નથી	૦	૦	૦	૦
વિગલેન્દ્રિય	ઉપરના સાત મૂળથી નથી	મૂળે નથી	વચન નથી	મૂળે નથી	મૂળે નથી

નારકઆદિ ૨૪દંડકમાં આયુનેછોડી શેષજ્ઞાનાવરણ ૧ પાપકર્મઆદિ ૮ બોલ આશ્રયી જેમાં જેટલાબોલછે. લેશ્યાઆદિ સર્વબોલમાં ૧૨ ભંગજાણવા. આયુઆશ્રયી ૨૩દંડકમાં એકત્રીજો ૩ ભંગ, મનુષ્યમાં આયુ આશ્રયી ૩૪ ભંગ અનંતરોવવન્નગા ૧, અનંતરોવગાઢા ૨, અનંતર

अनं०पञ्जत्तगा ४ ए चार उद्देशे एक सरीषे है. एवं सर्व उद्देशो १० हूये.

अथ अचरमना ११ मा उद्देशा लिख्यते-मनुष्य वर्जी २३ दंडके आयु वर्जी पापकर्म आदि ८ आश्री सर्व बोला मे १।२ भांगा. आयु आश्री नरक १, तिर्यच २, देव ३ मे १।३ भंग मिश्रदृष्टिमे भंग ३ तीजा. पृथ्वी १, अप २, वनस्पति ३, तेजोलेश्यीमे ३ तीजा भंग. विगलेंद्रीमे १।३ भंग सम्यक्त्व १, ज्ञान आदि ३ ए ४ मे ३ तीजा भंग, मनुष्य अचरममे अलेश्यी १, केवली २, अयोगी ३ ए ३ नही, शेष बोल ४३ मे जहां चौथा भंग है सो नही कहना और सर्व प्रथम उद्देशवत् इति बंध अलम्.

(१५८) (अतीतादि आश्री भंग)

भंग	अतीत	वर्तमान	अनागत
१	बं	बं	बं
२	बं	बं	न
३	बं	न	बं
४	बं	न	न
५	न	बं	बं
६	न	बं	न
७	न	न	बं
८	न	न	न

(१५९) (भव आश्री भंग)

घणे भव अपेक्षा	एक भव अपेक्षा
श्रेणिथी गिर फेर ११ मे	कति समये उपशांत
पूर्व भवे ११ मे, वर्तमाने क्षीणमोह	सयोगीने छेहले समये
पूर्व भवे ११ मे, वर्तमान नही, आगे होगा ११	११ मे से गिर फिर श्रेणि पावे नही
सिद्ध	१४ मे गुणस्थाने
उपशांत पहिले ही पाया है	उपशांत मोहके प्रथम समये
क्षपकश्रेणि चढ्या, उपशम कदे नही	शून्य
भव्य मोक्षार्ह	१० मे गुणस्थानवाळा भव्य
अभव्य	मिथ्यादृष्टि वा अभव्य

(१६०) संपरायके बंधके भंग

SSS	अभव्य वा भव्यक
SSI	भव्य

SIS	उपशांतमोह गुणस्थान
SIIS	क्षीणमोह आदिक

एह दोनो यंत्र भगवतीजीके.

આહારગા ૩, અન્ન. ૫જજતગા ૪ આ ચાર ઉદ્દેશા એક સરખા છે, એમ બધા ઉદ્દેશા ૧૦ થયા.

હવે અચરમના ૧૧ મા ઉદ્દેશાને જણાવે છે—મનુષ્ય છોડી ૨૩ દંડના આયુ છોડી પાપકર્મ આદિ ૮ આશ્રયી સર્વ બોલોમાં ૧૨ ભાંગા, આયુ આશ્રયી નરક ૧, તિર્યચ ૨, દેવ ૩માં ૧લો ને ૩જો ભંગ મિશ્રદષ્ટિમાં ભંગ ૩ ત્રીજો. પૃથ્વી ૧, અપ્ ૨, વનસ્પતિ ૩, તેજોલેશીમાં ૩ ત્રીજો ભંગ. વિગલેન્દ્રિયમાં ૧લો ને ૩જો ભંગ, સમ્યક્ત્વ ૧, જ્ઞાન આદિ ૩ એ ૪માં ૩ ત્રીજો ભાંગો, મનુષ્ય અચરમમાં અલેશી ૧, કેવલી ૨, અયોગી ૩ એ ૩ નથી. શેષ ૪૩ બોલમાં જ્યાં ચોથો ભંગ છે તે ન કહેવા અને સર્વ પ્રથમ ઉદ્દેશવત્ વિસ્તારથી સર્વુ.

(૧૫૮) (અતીતાદિ આશ્રયી ભંગ)

ભંગ	અતીત	વર્તમાન	અનાગત
૧	બં	બં	બં
૨	બં	બં	ન
૩	બં	ન	બં
૪	બં	ન	ન
૫	ન	બં	બં
૬	ન	બં	ન
૭	ન	ન	બં
૮	ન	ન	ન

(૧૫૯) (ભવ આશ્રયી ભંગ)

અધિક ભવ અપેક્ષા	એક ભવ અપેક્ષા
શ્રેણિથી નીચે ફરી ૧૧માં	કોઈ સમયે ઉપશાંત
પૂર્વ ભવે ૧૧માં, વર્તમાનમાં ક્ષીણમોહ	સયોગીને છેલ્લે સમયે
પૂર્વ ભવે ૧૧માં, વર્તમાન નથી, આગળ થશે ૧૧	૧૧માંથી પડી નીચે ફરી શ્રેણી ન પામે
સિદ્ધ	૧૪માં ગુણસ્થાને
ઉપશાંત પહેલાથી પામ્યો છે	ઉપશાંત મોહના પ્રથમ સમયે
ક્ષપકશ્રેણિ ચઢ્યા ઉપશમ ક્યારેય નથી.	શૂન્ય
ભવ્ય મોક્ષાર્હ	૧૦માં ગુણસ્થાન-વાળા ભવ્ય
અભવ્ય	મિથ્યાદષ્ટિ અથવા અભવ્ય

(૧૬૦) સંપરાય બંધના ભંગ

૬૬૬	અભવ્ય અથવા ભવ્ય
૬૬૧	ભવ્ય

૬૧૬	ઉપશાંતમોહ ગુણસ્થાન
૬૧૬	ક્ષીણમોહ આદિક

આ બંને યંત્ર ભગવતીજીના.

(१६१) कर्म समुच्चय जीव मनुष्य आश्री

कर्म	बांधे । बांधे १	बांधे । वेदे २	वेदे । बांधे ३	वेदे । वेदे ४
१	८।७।६	८	८।७।६।१	८।७
२	८।७।६	८	८।७।६।१	८।७
३	८।७।६।१	८।७।४	८।७।६।१।०	८।७।४
४	८।७	८	८।७।६।१	८
५	८	८	८।७।६।१।०	८।७।४
६	८।७।६	८	८।७।६।१।०	८।७।४
७	८।७।६	८	८।७।६।१।०	८।७।४
८	८।७।६	८	८।७।६।१	८।७

(१६२) शेष २३ दंडक आश्री ४ भंग

१	८।७	८	८।७	८
२	८।७	८	८।७	८
३	८।७	८	८।७	८
४	८।७	८	८।७	८
५	८	८	८।७	८
६	८।७	८	८।७	८
७	८।७	८	८।७	८
८	८।७	८	८।७	८

श्रीपन्नवणापद. (१६३) आथ आयुयन्त्रम्

द्वार	देव नरक युगल	नो(निरु ?) पक्रमी	सोपक्रमी	संख्या
अबन्ध काल	६ मास ऊणा स्वस्व भवस्थिति	दोतिहाइ () आपआपणे आयुकी	ज० दो तिहाइ, उ० अंतर्मुहूर्त ऊणा भव	१
बन्ध काल	अंतर्मुहूर्त	अंतर्मुहूर्त	अंतर्मुहूर्त	२
आबाधा	६ मासा	एक तिहाइ आपआपणे आयुकी	ज० अंतर्मुहूर्त, उ० पूर्व कोडकी तिहाइ	३

उ (सो)पक्रम आयु ब्रूटवाना कारण ७—(१) अध्यवसाय-भय आदिक, सोमल ब्राह्मणवत्, (२) निमित्त-शस्त्र आदिकसे मरण पामे, (३) आहार-अजीर्ण आदिसे मरण, (४) वेदना-शूल आदिक, (५) पराघात आदि-ठोकर खाइने पडना, (६) स्पर्श-सर्प आदि डंकणा, (७) आनप्राण-श्वासोच्छ्वासना रोकणा. एह सात प्रकारे सोपक्रमीना आयु ब्रुटे पिण नोपक्रमीनो नही. एह यंत्र श्रीस्थानांग, भगवतीथी जानना इति.

(૧૬૧) કર્મ સમુચ્ચય જીવ મનુષ્ય આશ્રયી

કર્મ	બાંધે । બાંધે ૧	બાંધે । વેદે ૨	વેદે । બાંધે ૩	વેદે । વેદે ૪
૧	ટાંજાદ	૮	ટાંજાદા૧	ટાંજ
૨	ટાંજાદ	૮	ટાંજાદા૧	ટાંજ
૩	ટાંજાદા૧	ટાંજા૪	ટાંજાદા૧૧૦	ટાંજા૪
૪	ટાંજ	૮	ટાંજાદા૧	૮
૫	૮	૮	ટાંજાદા૧૧૦	ટાંજા૪
૬	ટાંજાદ	૮	ટાંજાદા૧૧૦	ટાંજા૪
૭	ટાંજાદ	૮	ટાંજાદા૧૧૦	ટાંજા૪
૮	ટાંજાદ	૮	ટાંજાદા૧	ટાંજ

(૧૬૨) શેષ ૨૩ દંડક આશ્રયી ૪ ભંગ

૧	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮
૨	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮
૩	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮
૪	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮
૫	૮	૮	ટાંજ	૮
૬	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮
૭	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮
૮	ટાંજ	૮	ટાંજ	૮

શ્રીપન્નવણાપદ. (૧૬૩) અથ આયુર્ધન્રમ્

દ્વાર	દેવ નરક યુગલ	નો (નિરુ ?) પકમી	સોપકમી	સંખ્યા
અબન્ધ કાલ	૬ માસ ઓછા સ્વસ્વ ભવસ્થિતિ	બે તૃતીયાંશ (૨૧૩) પોતપોતાના આયુની	જ. બે તૃતીયાંશ, ઉ. અંતર્મુહૂર્ત ઓછા ભવ	૧
બન્ધ કાલ	અંતર્મુહૂર્ત	અંતર્મુહૂર્ત	અંતર્મુહૂર્ત	૨
અબાધા	૬ માસ	એક તૃતીયાંશ પોતપોતાના આયુની	જ. અંતર્મુહૂર્ત, ઉ. પૂર્વ કોડની તૃતીયાંશ	૩

ઉ(સો)પકમ આયુ તૂટવાનાં કારણ ૭-(૧) અધ્યવસાય-ભય આદિક, સોમલ-બ્રાહ્મણવત્, (૨) નિમિત્ત-શસ્ત્ર આદિકથી મરણ પામે, (૩) આહાર-અજીર્ણ આદિથી મરણ, (૪) વેદના-શૂલ આદિક, (૫) પરાધાત આદિ-ઠોકર ખાઈને પડવું. (૬) સ્પર્શ-સર્પ આદિ ડસવું. (૭) આનપ્રાણ-શ્વાસોચ્છ્વાસનું રોકાવું-અટકવું આ સાત પ્રકારે સોપકમીના આયુ તૂટે પણ નોપકમીનું નહી. આ યંત્ર શ્રીસ્થાનાંગ, ભગવતીથી જાણવું. ઈતિ.

(१६४) भगवती बंधी ५० बोलकी अष्ट कर्म आश्री

		ज्ञाना०, दर्शना०, अंतराय	वेदनीय	मोहनीय	आयु	नाम, गोत्र
१-३	स्त्री, पुरुष, त्रिपुंसकवेद	नियमा	नियमा	नियमा	भजना	नियमा
४	अवेदी संयत	भ.	भ.	भ.	०	भ.
५	संयती	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
६	असंयती	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
७	श्रावक संयतासंयत	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
८	नोसंयत, नोअसंयत, नोसंयतासंयत	०	०	०	०	०
९	सम्यग्दृष्टि	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
१०	मिथ्यादृष्टि	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
११	मिश्रदृष्टि	नि.	नि.	नि.	०	नि.
१२	संज्ञी	भ.	नि.	भ.	भ.	भ.
१३	असंज्ञी	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
१४	नो संज्ञी नो असंज्ञी	०	भ.	०	०	०
१५	भव्य	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
१६	अभव्य	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
१७	न भव्य न अभव्य	०	०	०	०	०
१८-२०	चक्षु आदि ३ दर्शन	भ.	नि.	भ.	भ.	भ.
२१	केवलदर्शन	०	भ.	०	०	०
२२	पर्याप्ता	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
२३	अपर्याप्ता	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
२४	न पर्याप्त न अपर्याप्त	०	०	०	०	०
२५	भाषक	भ.	नि.	भ.	भ.	भ.
२६	अभाषक	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
२७	परित्त संसारी	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
२८	अपरित्त संसारी	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
२९	न परित्त न अपरित्त	०	०	०	०	०
३०-३३	मति आदि ४ ज्ञान	भ.	नि.	भ.	भ.	भ.
३४	केवलज्ञान	०	भ.	०	०	०

(૧૬૪) ભગવતી અષ્ટ કર્મ આશ્રયી ૫૦ બોલની બંધી

		જ્ઞાના., દર્શના., અંતરાય	વેદનીય	મોહનીય	આયુ	નામ, ગોત્ર
૧-૩	સ્ત્રી, પુરુષ, નપુંસકવેદ	નિયમા	નિયમા	નિયમા	ભજના	નિયમા
૪	અવેદી સંયત	ભ.	ભ.	ભ.	૦	ભ.
૫	સંયતી	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૬	અસંયતી	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૭	શ્રાવક સંયતાસંયત	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૮	નોસંયત, નોઅસં., નોસંયતાસં.	૦	૦	૦	૦	૦
૯	સમ્યગ્દૃષ્ટિ	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૧૦	મિથ્યાદૃષ્ટિ	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૧૧	મિશ્રદૃષ્ટિ	નિ.	નિ.	નિ.	૦	નિ.
૧૨	સંજી	ભ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.
૧૩	અસંજી	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૧૪	નો સંજી નો અસંજી	૦	ભ.	૦	૦	૦
૧૫	ભવ્ય	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૧૬	અભવ્ય	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૧૭	ન ભવ્ય ન અભવ્ય	૦	૦	૦	૦	૦
૧૮-૨૦	ચક્ષુ આદિ ૩ દર્શન	ભ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.
૨૧	કેવલદર્શન	૦	ભ.	૦	૦	૦
૨૨	પર્યામા	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૨૩	અપર્યામા	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૨૪	ન પર્યામ ન અપર્યામ	૦	૦	૦	૦	૦
૨૫	ભાષક	ભ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.
૨૬	અભાષક	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૨૭	પરિત્ત સંસારી	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૨૮	અપરિત્ત સંસારી	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૨૯	ન પરિત્ત ન અપરિત્ત	૦	૦	૦	૦	૦
૩૦-૩૩	મતિ આદિ ૪ જ્ઞાન	ભ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.
૩૪	કેવલજ્ઞાન	૦	ભ.	૦	૦	૦

३५-३७	मति आदि ३ अज्ञान	नि.	नि.	नि.	भ.	नि.
३८-४०	मन, वचन, काया योग	भ.	नि.	भ.	भ.	भ.
४१	अयोगी	०	०	०	०	०
४२-४३	साकार अनाकार उपयोग	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
४४	आहारक	भ.	नि.	भ.	भ.	भ.
४५	अणाहारी	भ.	भ.	भ.	०	भ.
४६	सूक्ष्म	नि.	नि.	नि.	भ.	भ.
४७	बादर	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.
४८	न सूक्ष्म न बादर	०	०	०	०	०
४९-५०	चरम, अचरम	भ.	भ.	भ.	भ.	भ.

अथ द्वार गाथा (?)—

‘वेय संजय दिट्ठी सन्नी भविण् दंसण पज्जत्त भासय परित्त नाण जोगो इ उवओग आहारण सुहम्म चरम बद्धे य अप्पाबहु १

अल्पबहुत्व सुगम.

अथ मार्गणा उपरि बंधद्वार. अथ घर्मा आदि नरकत्रय रचना गुणस्थान ४, बंधप्रकृति १०१ अस्ति. एकेन्द्रिय १, स्थावर १, आतप १, सूक्ष्म १, अपर्याप्ति(त्त) १, साधारण १, विकलत्रय ३, नरकत्रिक ३, देवत्रिक ३, वैक्रियद्विक २, आहारकद्विक २ एवं १९ नास्ति.

१	मि	१००	तीर्थकर उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १ एवं ४ विच्छित्ति
२	सा	९६	अनंतानुबंधी आदि २५ विच्छित्ति व्यौरा सास्वादनवत्
३	मि	७०	मनुष्यायु उतारी १
४	अ	७२	मनुष्यायु १, तीर्थकर १ एवं २ मिले

अथ अंजना आदि नरकत्रय रचना गुणस्थान ४, बंधप्रकृति १०० अस्ति. १९ पूर्वोक्त अने तीर्थकर १ एवं २० नास्ति.

१	मि	१००	मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १ एवं ४ विच्छित्ति
२	सा	९६	अनंतानुबंधी आदि २५ विच्छित्ति सास्वादन गुणस्थानवत्
३	मि	७०	मनुष्यायु उतारी १
४	अ	७१	मनुष्यायु १ मिले

१. छाया—वेदः संयमो दृष्टिः सज्जी भविको दर्शनं पर्याप्तो भाषकः परीतो ज्ञानं योगश्चोपयोग आहारकः सूक्ष्मश्चरमबद्धे चाल्पबहुत्वम् । २. विवरण ।

૩૫-૩૭	મતિ આદિ ૩ અજ્ઞાન	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	નિ.
૩૮-૪૦	મન, વચન, કાયાયોગ	ભ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.
૪૧	અયોગી	૦	૦	૦	૦	૦
૪૨-૪૩	સાકાર અનાકાર ઉપયોગ	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૪૪	આહારક	ભ.	નિ.	ભ.	ભ.	ભ.
૪૫	અણાહારી	ભ.	ભ.	ભ.	૦	ભ.
૪૬	સૂક્ષ્મ	નિ.	નિ.	નિ.	ભ.	ભ.
૪૭	બાદર	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.
૪૮	ન સૂક્ષ્મ ન બાદર	૦	૦	૦	૦	૦
૪૯-૫૦	ચરમ, અચરમ	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.	ભ.

અથ દ્વાર ગાથા (?)—

‘વેય સંજય દિટ્ટી સત્રી ભવિં દંસણ પજ્જત્ત ભાસય પરિત્ત નાણ જોગો ઇ ઉવઓગ આહારગ સુહમ્મ ચરમ બદ્ધે ય અપ્પાબહુ ૧

અલ્પબહુત્વ સુગમ.

હવે માર્ગણા ઉપર બંધદ્વાર, હવે ધર્મા આદિ નરકત્રય રચના ગુણસ્થાન ૪, બંધ પ્રકૃતિ ૧૦૧ છે. એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આત્મ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્તિ(મ) ૧, સાધારણ ૧, વિકલત્રય ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈકિયદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨ એમ ૧૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૦	તીર્થંકર ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧ એમ ૪ કાઢતાં
૨	સા	૮૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ કાઢતાં સાસ્વાદનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ઉતારી ૧
૪	અ	૭૨	મનુષ્યાયુ ૧, તીર્થંકર ૧ એમ ૨ મળે.

હવે અંજના આદિ નરકત્રય રચના ગુણસ્થાન ૪, બંધ પ્રકૃતિ ૧૦૦ છે. ૧૮ પૂર્વોક્ત અને તીર્થંકર ૧ એમ ૨૦ નથી.

૧	મિ	૧૦૦	મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧ એમ ૪ કાઢતા
૨	સા	૮૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ કાઢતાં સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ઉતારી ૧
૪	અ	૭૧	મનુષ્યાયુ ૧ મળે.

૧. છાયા—વેદ: સંયમો દૃષ્ટિ: સજ્જી ભવિકો દર્શનં પર્યાપ્તો ભાષક: પરીતો જ્ઞાનં યોગશ્લોપયોગ આહારક: સૂક્ષ્મશ્વરમબદ્ધે ચાલ્પબહુત્વમ્ । ૨. વિવરણ ।

अथ माघवती नरक रचना गुणस्थान ४, बंधप्रकृति ९९, पूर्वोक्त २०, मनुष्यायु १ एवं २१ नास्ति.

१	मि	९६	मनुष्यद्विक २, उंच गोत्र १ एवं ३ उतारे मिथ्यात्व १, हुंडक १, नपुंसक १, छेवट्टा १, तिर्यचायु १ एवं ५ विच्छिति
२	सा	९१	अनंतानुबंधी आदि २४ विच्छिति व्यौरा सास्वादनवत्
३	मि	७०	मनुष्यद्विक २, उंच गोत्र १ मिले.
४	अ	७०	० ० ०

अथ तिर्यग् गति रचना गुणस्थान ५ आदिके बंधप्रकृति ११७ अस्ति. तीर्थकर १, आहारकद्विक नास्ति.

१	मि	११७	मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेन्द्रिय १, थावर १, आतप १, सूक्ष्म १, अपर्याप्ति १, साधारण १, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३ एवं १६ विच्छिति.
२	सा	१०१	अनंतानुबंधी आदि २५ तो सास्वादन गुणस्थानवत् अने वज्रऋषभ १, औदारिकद्विक २, मनुष्यत्रिक ३ एवं ३१ विच्छिति.
३	मि	६९	देवायु १ उतारे.
४	अ	७०	देवायु १ मिले. अप्रत्याख्यान ४ विच्छिति.
५	दे	६६	० ० ०

अथ तिर्यच अपर्याप्ति रचना गुणस्थान तीन-१।२।४, बंधप्रकृति १११ अस्ति. तीर्थकर १, आहारकद्विक २, आयु ४, नरकद्विक २ एवं ९ नास्ति.

१	मि	१०७	देवद्विक २, वैक्रियद्विक २ उतारे मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेन्द्रिय १, थावर १, आतप १, सूक्ष्म १, अपर्याप्ति १, साधारण १, विकलत्रय ३ एवं १३ विच्छिति.
२	सा	९४	अनंतानुबंधी ४, स्त्यानगृह्णित्रिक ३, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संस्थान ४ मध्यके, संहनन ४ मध्यके, अप्रशस्त गति १, स्त्रीवेद १, नीच गोत्र १, तिर्यचद्विक २, उद्द्योत १, वज्रऋषभ १, औदारिकद्विक २, मनुष्यद्विक २ एवं २९ विच्छिति.
३	अ	६९	देवद्विक २, वैक्रियद्विक २ एवं ४ मिले

अथ तिर्यच लब्धिअपर्याप्ति रचना गुणस्थान १-प्रथम, बंधप्रकृति १०९ अस्ति. तीर्थकर १, आहारकद्विक २, देवत्रिक ३, वैक्रियद्विक २, नरकत्रिक ३ एवं ११ नास्ति. उपरला यंत्र करण अपर्याप्तका जान लेना.

હવે માધવતી નરક રચના ગુણસ્થાન ૪, બંધપ્રકૃતિ ૯૯, પૂર્વોક્ત ૨૦, મનુષ્યાયુ ૧ એમ ૨૧ નથી.

૧	મિ	૯૬	મનુષ્યદ્વિકે ૨, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧ એમ ૩ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, હુંડક ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, તિર્યંચાયુ ૧ એમ ૫ કાઢતાં
૨	સા	૯૧	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૪ કાઢતાં વિવરણ સાસ્વાદનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યદ્વિકે ૨, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧ મળે.
૪	અ	૭૦	૦૦૦

હવે તિર્યંચ ગતિ રચના ગુણસ્થાન ૫ આદિના બંધપ્રકૃતિ ૧૧૭ છે. તીર્થંકર ૧, આહારદ્વિકે નથી.

૧	મિ	૧૧૭	મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, સાધારણ ૧, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩ એમ ૧૬ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૧	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ તો સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્ અને વજ્રઋષભ ૧, ઔદારિકદ્વિકે ૨, મનુષ્યત્રિક ૩ એમ ૩૧ કાઢતાં
૩	મિ	૬૯	દેવાયુ ૧ ઉતારે.
૪	અ	૭૦	દેવાયુ ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪ કાઢતાં
૫	દે	૬૬	૦૦૦

હવે તિર્યંચ અપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ત્રણ - ૧/૨/૪, બંધપ્રકૃતિ ૧૧૧ છે. તીર્થંકર ૧, આહારકદ્વિકે ૨, આયુ ૪, નરકદ્વિકે ૨ એમ ૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૭	દેવદ્વિકે ૨, વૈક્રિયદ્વિકે ૨ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, સાધારણ ૧, વિકલત્રય ૩ એમ ૧૩ કાઢતાં.
૨	સા	૯૪	અનંતાનુબંધી ૪, ધીણદ્વિત્રિક ૩, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, સંસ્થાન ૪ મધ્યના, મધ્યના ૪ સંઘયણ, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નીચગોત્ર, તિર્યંચદ્વિકે ૨, ઉદ્યોત ૧, વજ્રઋષભ ૧, ઔદારિકદ્વિકે ૨, મનુષ્યદ્વિકે ૨ એમ ૨૯ કાઢતાં
૩	અ	૬૯	દેવદ્વિકે ૨, વૈક્રિયદ્વિકે ૨ એમ ૪ મળે.

હવે તિર્યંચ લબ્ધિઅપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૧-પ્રથમ, બંધપ્રકૃતિ ૧૦૯ છે. તીર્થંકર ૧, આહારકદ્વિકે ૨, દેવત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, નરકત્રિક ૩ એમ ૧૧ નથી. ઉપરનું યંત્ર કરણ અપર્યાપ્તનું જાણવું:-

૧	મિ	૧૦૯	૦ ૦ ૦

અથ મનુષ્ય રચના ગુણસ્થાન સર્વે ૧૪, બંધપ્રકૃતિ ૧૨૦ સર્વે અસ્તિ. આદિકે ચ્યાર ગુણસ્થાન યંત્ર અન્ય ૫ મેસે લેકર સર્વ ગુણસ્થાન સમુચ્ચયવત્.

૧	મિ	૧૧૭	આહારકદ્વિક ૨, તીર્થકર ૧ ઉતારે મિથ્યાત્વ આદિ ૧૬ પ્રકૃતિકી વિચ્છિતિ વ્યૌરા મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાન રચનાથી જ્ઞેયમ્.
૨	સા	૧૦૧	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ સાસ્વાદન ગુણસ્થાન રચનાવલી અને વજ્રઋષભ ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, મનુષ્યત્રિક ૩ એવં ૩૧ વિચ્છિતિ.
૩	મિ	૬૯	દેવાયુ ૧ ઉતારી
૪	અ	૭૧	દેવાયુ ૧, તીર્થકર ૧ મિલે

અથ મનુષ્ય લબ્ધિઅપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ, બંધપ્રકૃતિ ૧૦૯. તીર્થકર ૧, આહારકદ્વિક ૨, દેવત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિક ૨ એવં ૧૧ નાસ્તિ.

ભવનપતિ, વ્યંતર, જોતિષી તત્ત્વદેવી ૩ તથા વૈમાનિકદેવી રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિકે બંધપ્રકૃતિ ૧૦૩ હૈ. સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિક-લત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨, તીર્થકર ૧ એવં ૧૭ નહી.

૧	મિ	૧૦૩	મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટ્તા ૧, એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, આતપ ૧ એવં ૭ વિ૦
૨	સા	૧૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ તો સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવાલી વિચ્છિતિ
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ૧ ઉતારે.
૪	અ	૭૧	મનુષ્યાયુ ૧ મિલે

તત્ અપર્યાપ્તિ રચનામે ગુણસ્થાન યથા સંભવે તિનમે મનુષ્યાયુ ૧, તિર્યંચાયુ ૧ એવં ૨ નાસ્તિ.

અથ સૌધર્મ, ઈશાન રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિકે બંધપ્રકૃતિ ૧૦૪ હૈ. સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨ એવં ૧૬ નહી. બંધ ભવનપતિવત્ જહાં સંભવે, તિહાં તીર્થકર અધિક ચૌથેમે.

તત્ અપર્યાપ્તમે ગુણસ્થાન ત્રીન-૧૧૨૧૪, બંધ ૧૦૨ કા. ૧૬ પૂર્વોક્ત અને મનુષ્યાયુ ૧, તિર્યંચાયુ ૧ એવં ૧૮ નહી. પહિલે ૧૦૧, દૂજે ૯૪, ચૌથે ૭૧ ઉપરવત્.

અથ સનત્કુમાર આદિ ૬ કલ્પરચના ગુણસ્થાન ૪ આદિકે બંધપ્રકૃતિ ૧૦૧ હૈ. પૂર્વોક્ત (૧૬) સૌધર્મ, ઈશાનવાલી અને એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, આતપ ૧ એવં ૧૯ નહી.

૧	મિ	૧૦૦	તીર્થકર ૧ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટ્તા ૧ એવં ૪ વિચ્છિતિ.
૨	સા	૧૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ વિચ્છિતિ સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૭૨	મનુષ્યાયુ ૧, તીર્થકર ૧ મિલે.

૧	મિ	૧૦૮	૦૦૦

હવે મનુષ્ય રચના ગુણસ્થાન સર્વે ૧૪, બંધપ્રકૃતિ ૧૨૦ સર્વે છે. આદિના ચાર ગુણસ્થાન યંત્ર અન્ય ૫ માંથી લઈને સર્વ ગુણસ્થાન સમુચ્ચયવત્

૧	મિ	૧૧૭	આહારકદ્વિક ૨, તીર્થંકર ૧ ઉતારે. મિથ્યાત્વ આદિ ૧૬ પ્રકૃતિને કાઢતાં વિવરણ મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાન રચનાથી જાણવું
૨	સા	૧૦૧	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ સાસ્વાદન ગુણસ્થાન રચનાવાળી અને વજ્રઘભ ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, મનુષ્યત્રિક ૩ એમ ૩૧ કાઢતાં
૩	મિ	૬૮	દેવાયુ ૧ ઉતારી
૪	અ	૭૧	દેવાયુ ૧, તીર્થંકર ૧ મળે.

હવે મનુષ્ય લબ્ધિ અપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ. બંધપ્રકૃતિ ૧૦૮, તીર્થંકર ૧, આહારકદ્વિક ૨, દેવત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિક ૨ એમ ૧૧ નથી. ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષ, તદ્દેવી ૩ તથા વૈમાનિકદેવી રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની બંધપ્રકૃતિ ૧૦૩ છે. સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૧૭ નથી.

૧	મિ	૧૦૩	મિથ્યા. ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકે. ૧, સ્થાવર ૧, આતપ. ૧ એમ ૭ વિ.
૨	સા	૮૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવાળી કાઢતાં
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૭૧	મનુષ્યાયુ ૧ મળે

તેના અપર્યાપ્ત રચનામાં ગુણસ્થાન યથાસંભવે તેમાં મનુષ્યાયુ ૧, તિર્યયાયુ ૧ એમ ૨ નથી.

હવે સૌધર્મ, ઈશાન રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિના બંધપ્રકૃતિ ૧૦૪ છે. સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈક્રિયદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨ એમ ૧૬ નથી. બંધ ભવનપતિ જેવો સંભવે, તેમાં ચોથામાં તીર્થંકર અધિક.

તેના અપર્યાપ્તમાં ત્રણ ગુણસ્થાન-૧૧૨૧૪, બંધ ૧૦૨ના ૧૬ પૂર્વોક્ત અને મનુષ્યાયુ ૧, તિર્યયાયુ ૧ એમ ૧૮ નથી. પહેલામાં ૧૦૧, બીજામાં ૮૪, ચોથામાં ૭૧ ઉપરવત્.

અથ સનત્કુમાર આદિ ૬ કલ્પરચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની બંધપ્રકૃતિ ૧૦૧ છે. પૂર્વોક્ત (૧૬) સૌધર્મ, ઈશાનવાલી અને ઐકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧ એમ ૧૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૦	તીર્થંકર ૧ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧ એમ ૪ કાઢતાં
૨	સા	૮૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ કાઢતા સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૭૨	મનુષ્યાયુ ૧, તીર્થંકર ૧ મળે.

तत् अपर्याप्ति रचना गुणस्थान ३-१।२।४, बंधप्रकृति ९९ है. पूर्वोक्त तिर्यचायु अने मनुष्यायु एवं २ नास्ति. पहिले, दूजे चौथे पर्याप्तवत्.

१	मि	९८	तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १ एवं ४ विच्छित्ति.
२	सा	९४	अनंतानुबंधी आदि २४ विच्छित्ति व्यौर माघवतीके सास्वादनवत्
४	अ	७१	तीर्थकर १ मिले.

अथ आनत आदि ग्रैवेयक पर्यंत रचना गुणस्थान ४ आदिके बंधप्रकृति ९७ अस्ति. पूर्वोक्त १९ सनत्कुमार आदिवाली अने तिर्यचत्रिक ३, उद्द्योत १ एवं २३ नही. तीसरे गुणस्थानकी रचना बहुश्रुतसे समज लेनि.

१	मि	९६	तीर्थकर उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १ एवं ४ विच्छित्ति.
२	सा	९२	अनंतानुबंधी ४, स्थानगृद्धित्रिक ३, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संस्थान ४ मध्यके, संहन ४ मध्यके, अप्रशस्त गति १, स्त्रीवेद १, नीच गोत्र १ सर्व २१ विच्छित्ति
३	मि	७०	मनुष्यायु १ उतारे
४	अ	७२	मनुष्यायु १, तीर्थकर १ एवं २ मिले.

तत् अपर्याप्ति रचना ३ गुणस्थान-१।२।४, बंधप्रकृति ९६ है. पूर्वोक्त २३ अने मनुष्यायु १ एवं २४ नास्ति. मनुष्यायु घटा देना. पहिले ९५, दूजे ९१, चौथे ७१ है.

अथ पांच अनुत्तर रचना गुणस्थान १-चौथा, बंधप्रकृति ७२. पूर्वोक्त २३ तो आनत आदि रचनावाली अने मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, अनंतानुबंधी ४, स्थानगृद्धित्रिक ३, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संस्थान ४ मध्यके, संहनन ४ मध्यके, अप्रशस्त गति १, स्त्रीवेद १, नीच गोत्र १ एवं ४८ नही.

तत् अपर्याप्तिरचना मनुष्यायु १ नही. और सर्व पूर्वोक्तवत्.

अथ एकेन्द्रिय १, विकलत्रय ३, अपर्याप्ति रचना गुणस्थान २ आदिके बंधप्रकृति १०७ है. आहारकद्विक २, तीर्थकर १, देवत्रिक ३, नरकत्रिक ३, वैक्रियद्विक २, मनुष्यायु १, तिर्यचायु १ एवं १३ नास्ति. करण-अपर्याप्त.

१	मि	१०७	मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेन्द्रिय १, थावर १, आतप १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १, साधारण १, विकलत्रय ३ एवं १३ विच्छित्ति
२	सा	९४	० ० ०

अथ एकेन्द्रिय १, विकलत्रय ३ पर्याप्त रचना गुणस्थान १-मिथ्यात्व १, बंधप्रकृति १०९ है. पूर्वोक्त १०७, मनुष्यायु १, तिर्यचायु १, ए दोइ अधिक वधी.

अथ एकेन्द्रिय, विकलत्रय लब्धि अपर्याप्त रचना गुणस्थान १-मि०, बंध १०९ पूर्वोक्त.

તે અપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૩ - ૧૧૨૪, બંધપ્રકૃતિ ૮૮ છે. પૂર્વોક્ત તિર્યયાયુ અને મનુષ્યાયુ એમ ૨ નથી. પહેલા, બીજા, ચોથામાં પર્યાપ્તવત્

૧	મિ	૮૮	તીર્થંકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧ એમ ૪ કાઢતાં
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૪ કાઢતાં, વિવરણ માધવતીના સાસ્વાદનવત્
૪	અ	૭૧	તીર્થંકર ૧ મળે.

અથ આનંત આદિ ત્રૈવેયક પર્યંત રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિના બંધપ્રકૃતિ ૮૭ છે. પૂર્વોક્ત ૧૮ સનત્કુમાર આદિવાળી અને તિર્યચત્રિક ૩, ઉદ્યોત ૧ એમ ૨૩ નથી, ત્રીજા ગુણસ્થાનની રચના બહુશ્રુતથી સમજી લેવી

૧	મિ	૮૬	તીર્થંકર ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એમ ૪ કાઢતાં
૨	સા	૮૨	અનંતાનુબંધી ૪, થીજાદ્વિત્રિક ૩, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, સંસ્થાન ૪ વચ્ચેના, મધ્યના ૪ સંઘયણ, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નીચ ગોત્ર ૧ સર્વ ૨૧ કાઢતાં
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૭૨	મનુષ્યાયુ ૧, તીર્થંકર ૧ એમ ૨ મળતાં

તે અપર્યાપ્ત રચના, ૩ ગુણસ્થાન-૧૧૨૪, બંધપ્રકૃતિ ૮૬ છે. પૂર્વોક્ત ૨૩ અને મનુષ્યાયુ ૧ એમ ૨૪ નથી, મનુષ્યાયુ ઘટાડી દેવી, પહેલાં ૮૫, બીજામાં ૮૧, ચોથામાં ૭૧ છે.

હવે પાંચ અનુત્તર રચના ગુણસ્થાન ૧ ચૌથું, બંધપ્રકૃતિ ૭૨, પૂર્વોક્ત ૨૩ તો આનંત આદિ રચનાવાળી અને મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, અનંતાનુબંધી ૪, થીજાદ્વિત્રિક ૩, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, સંસ્થાન ૪ મધ્યના, સંઘયણ ૪ મધ્યના, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નીચગોત્ર ૧ એમ ૪૮ નથી.

તત્ અપર્યાપ્તરચના મનુષ્યાયુ ૧ નથી, બીજું સર્વ પૂર્વોક્તવત્. હવે એકેન્દ્રિય ૧, વિકલત્રય ૩, અપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિના બંધપ્રકૃતિ ૧૦૭ છે. આહારકલ્પિક ૨, તીર્થંકર ૧, દેવત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, વૈકિંચલ્પિક ૨, મનુષ્યાયુ ૧, તિર્યયાયુ ૧ એમ ૧૩ નાસ્તિ (નથી). કરણ અપર્યાપ્ત

૧	મિ	૧૦૭	મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, સાધારણ ૧, વિકલત્રય ૩ એમ ૧૩ કાઢતાં
૨	સા	૮૪	૦૦૦

હવે એકેન્દ્રિય ૧, વિકલત્રય ૩ પર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ ૧, બંધપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે, પૂર્વોક્ત ૧૦૭, મનુષ્યાયુ ૧, તિર્યયાયુ ૧, એ બે અધિક વધી.

હવે એકેન્દ્રિય, વિકલત્રય લબ્ધિ અપર્યાપ્ત રચના ગુણસ્થાન ૧-મિ., બંધ ૧૦૮ પૂર્વોક્ત.

अथ पंचेन्द्रियरचनागुणस्थानवत्. अथ पृथ्वीकाय, अप, वनस्पति अपर्याप्तिरचना एकेन्द्रिय-विकलत्रयपर्याप्तवत्. अथ तेजवायुररचनागुणस्थान १-मिथ्यात्व १, बंधप्रकृति १०५ है. आहारकद्विक २, तीर्थकर १, देवत्रिक ३, नरकत्रिक ३, मनुष्यत्रिक ३, वैक्रियद्विक २, उंच गोत्र १ एवं १५ नास्ति. अथ त्रसकायररचना गुणस्थानवत्. अथ मनोयोग ४, वचनयोग ४, रचनागुणस्थान १३ वत्. अथ औदारिकयोग ना गुणस्थान सर्वे १४, बंधप्रकृति १२० सर्वे सन्ति, मनुष्यरचनागुणस्थानवत् सर्व. अथ औदारिकमिश्रयोगरचनागुणस्थान ४-पहिला, दूजा, चौथा, तेरमा, बंधप्रकृति ११४ है. देवायु १, नरकत्रिक ३, आहारकद्विक २ एवं ६ नही. इहां कार्मणसे मिल्या मिश्र ग्राह्य.

१	मि	१०९	वैक्रियद्विक २, देवद्विक २, तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेन्द्रिय १, थावर १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, विकलत्रिक ३, मनुष्यायु १, तिर्यचायु १ एवं १५ विच्छित्ति.
२	सा	९४	अनंतानुबंधी आदि २९ विच्छित्ति. व्यौर तिर्यच अपर्याप्ति रचना सास्वादन गुणस्थानवत्
४	अ	७०	वैक्रियद्विक २, देवद्विक २, तीर्थकर १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, प्रत्याख्यान ४, षष्ठ गुणस्थानकी ६, अष्टम गुणस्थानकी ३४, आहारकद्विक २ विना नवमे गुणस्थानकी ५, दशम गुणस्थानकी १६ एवं ६९ विच्छित्ति.
१३	स	१	० ० ० ०

अथ देवगति वैक्रियक मिश्रयोग रचना गुणस्थान ३-१।२।४, बंधप्रकृति १०२ है. सूक्ष्म-त्रिक ३, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३, देवत्रिक ३, वैक्रियकद्विक २, आहारकद्विक २, तिर्यचायु १, मनुष्यायु १ एवं १८ नही.

१	मि	१०१	तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेन्द्रिय १, स्थावर १, आतप १ एवं ७ विच्छित्ति.
२	सा	९४	अनंतानुबंधी आदि उद्योत पर्यंत २४ की विच्छित्ति. सौधर्म, ईशान अपर्याप्तिरचना सास्वादनगुणस्थानवत् माधवतीवाली
४	१	७१	तीर्थकर १ मिले.

अथ देवगति वैक्रियक रचना गुणस्थान ४ आदिके बंधप्रकृति १०४ है. पूर्वोक्त सूक्ष्म आदि आहारकद्विक पर्यंत १६ नास्ति.

१	मि	१०३	तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेन्द्रिय १, थावर १, आतप १ एवं ७ व्यवच्छेद
२	सा	९६	अनंतानुबंधी आदि २५ विच्छित्ति सास्वादन गुणस्थानवत्
३	मि	७०	मनुष्यायु १ उतारे
४	अ	७२	मनुष्यायु १, तीर्थकर १ मिले.

હવે પંચેન્દ્રિયરચનાગુણસ્થાનવત્. હવે પૃથ્વીકાય, અપ્, વનસ્પતિ અપર્યાપ્તરચના એકેન્દ્રિયવિકલત્રયપર્યાપ્તવત્. અથ તેજવાયુરચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ ૧, બંધ પ્રકૃતિ ૧૦૫ છે. આહારકદ્ધિક ૨, તીર્થકર ૧, દેવત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, મનુષ્યત્રિક ૩, વૈકિયદ્ધિક ૨, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧ એમ ૧૫ નથી. હવે ત્રસકાયરચના ગુણસ્થાનવત્. હવે મનોયોગ ૪, વચનયોગ ૪, રચના ૧૩ ગુણસ્થાનવત્. હવે ઔદારિકયોગના ગુણસ્થાન સર્વે ૧૪, બંધપ્રકૃતિ ૧૨૦ બધી છે. મનુષ્યરચનાગુણસ્થાનવત્ સર્વ. હવે ઔદારિકમિશ્રયોગરચના-ગુણસ્થાન ૪-પહેલું, બીજું, ચોથું, તેરમું, બંધપ્રકૃતિ ૧૧૪ છે, દેવાયુ-૧, નરકત્રિક ૩, આહારકદ્ધિક ૨ એમ ૬ નથી. અહીંયા કાર્મણથી મળેલ મિશ્ર સમજવું.

૧	મિ	૧૦૮	વૈકિયદ્ધિક ૨, દેવદ્ધિક ૨, તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, મનુષ્યાયુ ૧, તિર્ય્યાયુ ૧ એમ ૧૫ કાઢતાં.
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૮ કાઢતાં, વિવરણ તિર્યચ અપર્યાપ્ત રચના સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્
૪	અ	૭૦	વૈકિયદ્ધિક ૨, દેવદ્ધિક ૨, તીર્થકર ૧ મળે. અપ્રત્યાખ્યાન ૪, પ્રત્યાખ્યાન ૪, ૫૪ ગુણસ્થાનની ૬, અષ્ટમ ગુણસ્થાનની ૩૪, આહારકદ્ધિક ૨ વિના નવમા ગુણસ્થાનની ૫, દશમ ગુણસ્થાનની ૧૬ એમ ૬૯ કાઢતાં.
૧૩	સ	૧	૦૦૦૦

હવે દેવગતિ વૈકિયમિશ્રયોગ રચના ગુણસ્થાન ૩-૧૨૧૪, બંધપ્રકૃતિ ૧૦૨ છે. સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈકિયદ્ધિક ૨, આહારકદ્ધિક ૨, તિર્ય્યાયુ ૧, મનુષ્યાયુ ૧ એમ ૧૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૧	તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧ એમ ૭ કાઢતાં.
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધી આદિ ઉદ્યોત પર્યંત ૨૪ ને કાઢતાં, સૌધર્મ, ઈશાન અપર્યાપ્ત-રચના સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્ માધવતીવાળી
૪	૧	૭૧	તીર્થકર ૧ મળે.

હવે દેવગતિ વૈકિય રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની બંધપ્રકૃતિ ૧૦૪ છે. પૂર્વોક્ત સૂક્ષ્મ આદિ આહારકદ્ધિક પર્યંત ૧૬ નથી.

૧	મિ	૧૦૩	તીર્થકર ૧ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧ એમ ૭ વ્યવચ્છેદ.
૨	સા	૮૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ કાઢતાં સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્યાયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૭૨	મનુષ્યાયુ ૧, તીર્થકર ૧ મળે

अथ नरकगति वैक्रियमिश्र रचना गुणस्थान २-पहिला-चौथा, बन्धप्रकृति ९९ है. एकेंद्री १, थावर १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३, देवत्रिक ३, वैक्रियद्विक २, आहारकद्विक २, मनुष्य-आयु १, तिर्यच-आयु १ एवं २१ नास्ति.

१	मि	९८	तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, हुंडक १, नपुंसक १, छेवट्टा १, अनंतानुबंधी आदि २४ एवं २८ व्यवच्छेद
४	अ	७१	तीर्थकर १ मिले.

अथ नरकगति वैक्रिय रचना गुणस्थान ४ आदिके बंधप्रकृति १०१. पूर्वोक्त एकेंद्री आदि आहारकद्विक पर्यंत १९ नहीं, समुच्चयनरकवत्.

१	मि	१००	तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १ एवं ४ विच्छित्ति
२	सा	९६	अनंतानुबंधी आदि २५ विच्छित्ति सास्वादन गुणस्थानवत्
३	मि	७०	मनुष्य-आयु १ उतारे
४	अ	७२	मनुष्य-आयु १, तीर्थकर १ मिले.

अथ आहारक काय योग तथा आहारक मिश्र रचना गुणस्थान १-प्रमत्त, बन्धप्रकृति ६३ है. मिथ्यात्व १, हुंड १, नपुंसक १, छेवट्टा १, एकेंद्री १, थावर १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३, अनंतानुबंधी ४, स्त्यानगृद्धित्रिक ३, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १, संस्थान ४ मध्यके, संहनन ४ मध्यके, अप्रशस्त गति १, स्त्रीवेद १, नीच गोत्र १, तिर्यचद्विक २, उद्योत १, तिर्यच-आयु १, अप्रत्याख्यान ४, वज्रऋषभ १, औदारिकद्विक २, मनुष्यद्विक २, मनुष्य-आयु १, प्रत्याख्यान ४, आहारकद्विक २ एवं ५७ नहीं.

अथ कार्मण योग रचना गुणस्थान ४-१।२।४।१३ मा बन्धप्रकृति ११२ है. देव-आयु १, नरक-आयु १, नरकद्विक २, आहारकद्विक २, मनुष्य-आयु १, तिर्यच-आयु १ एवं ८ नहीं.

१	मि	१०७	द्वेद्विक २, वैक्रियद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व आदि विकलत्रय पर्यंत १३ विच्छित्ति
२	सा	९४	अनंतानुबंधी आदि उद्योत पर्यंत २४ विच्छित्ति
४	अ	७५	देवद्विक २, वैक्रियद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ मिले. अप्रत्याख्यान ४, वज्रऋषभ १, औदारिकद्विक २, मनुष्यद्विक २, प्रत्याख्यान ४, षष्ठ गुणस्थानकी ६, आहारकद्विक विना अष्टम गुणस्थानकी ३४, नवम गुणस्थानकी ५, दशम गुणस्थानकी १६ एवं ७४ व्यवच्छेद. एक सातावेदनीय रही तेरमे
१३	स	१	० ० ० ० ०

अथ वेदरचना गुणस्थानकरचनावत् नवमे गुणस्थान पर्यंत. अथ अनंतानुबंधिचतुष्करचना गुणस्थान २ आदिके बन्धप्रकृति ११७ है. आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ३ नास्ति.

હવે નરકગતિ વૈકિયમિશ્ર રચના ગુણસ્થાન ૨-પહેલું-ચોથું, બંધપ્રકૃતિ ૮૮ છે. એકેન્દ્રી ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, વૈકિયદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨, મનુષ્ય-આયુ ૧, તિર્યચ-આયુ ૧ એમ ૨૧ નથી.

૧	મિ	૮૮	તીર્થંકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, અનંતાનુબંધી આદિ ૨૪ એમ ૨૮ વ્યવચ્છેદ.
૪	અ	૭૧	તીર્થંકર ૧ મળે

હવે નરકગતિ વૈકિયરચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની બંધપ્રકૃતિ ૧૦૧, પૂર્વોક્ત એકેન્દ્રિય આદિ આહારકદ્વિક પર્યંત ૧૮ નથી, સમુચ્ચયનરકવત્.

૧	મિ	૧૦૦	તીર્થંકર ૧ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧ હુંડ ૧, નપુંસક ૧ છેવટું ૧ એમ ૪ કાઢતાં
૨	સા	૮૬	અનંતાનુબંધી આદિ ૨૫ કાઢતાં સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્
૩	મિ	૭૦	મનુષ્ય-આયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૭૨	મનુષ્ય આયુ ૧, તીર્થંકર ૧ મળે.

હવે આહરક કાયયોગ તથા આહરક મિશ્ર રચના ગુણસ્થાન ૧. પ્રમત્ત, બન્ધપ્રકૃતિ ૬૩ છે. મિથ્યાત્વ ૧, હુંડ ૧, નપુંસક ૧, છેવટું ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, અનંતાનુબંધી ૪, થીણદ્વિત્રિક ૩, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, મધ્યના ૪ સંસ્થાન, મધ્યના ૪ સંઘયણ, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, તિર્યચદ્વિક ૨, ઉદ્યોત ૧, તિર્યચ-આયુ. ૧, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, વજ્રઋષભ ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, મનુષ્યદ્વિક ૨, મનુષ્ય આયુ. ૧, પ્રત્યાખ્યાન ૪, આહારકદ્વિક ૨ એમ ૫૭ નથી.

હવે કાર્મણ યોગ રચના ગુણસ્થાન ૪-૧/૨/૪/૧૩મું, બંધપ્રકૃતિ ૧૧૨ છે. દેવ-આયુ. ૧, નરક-આયુ. ૧, નરકદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨, મનુષ્ય-આયુ. ૧, તિર્યચ આયુ. ૧, એ ૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૭	દેવદ્વિક ૨, વૈકિયદ્વિક ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૫ ઉતારે, મિથ્યાત્વ આદિ વિકલત્રય પર્યંત ૧૩ કાઢતાં
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધી આદિ ઉદ્યોત પર્યંત ૨૪ કાઢતાં.
૪	અ	૭૫	દેવદ્વિક ૨, વૈકિયદ્વિક ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૫ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, વજ્રઋષભ ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, મનુષ્યદ્વિક ૨, પ્રત્યાખ્યાન ૪, ષષ્ઠ ગુણસ્થાનની ૬, આહારકદ્વિક રહિત અષ્ટમ ગુણસ્થાનની ૩૪, નવમા ગુણસ્થાનની ૫, દશમા ગુણસ્થાનની ૧૬ એમ ૭૪ વ્યવચ્છેદ. એક સાતાવેદનીય રહે તેરમે
૧૩	સ	૧	૦૦૦૦

હવે વેદરચના ગુણસ્થાનકરચનાવત્, નવમા ગુણસ્થાનપર્યંત, હવે અનંતાનુબંધિયતુષ્ક-રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની બંધપ્રકૃતિ ૧૧૭ છે. આહારકદ્વિક ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૩ નથી.

१	मि	११७	मिथ्यात्व आदि नरक-आयु पर्यंत १६ विच्छिति
२	सा	१०१	० ० ०

अप्रत्याख्यान ४ का बंध आदिके चार गुणस्थानवत्. प्रत्याख्यान आदिके पांच गुणस्थानवत्. संज्वलन क्रोध १, मान २, माया ३ नवमे लग पूर्ववत् अने संज्वलन लोभ आदिके दश गुणस्थानवत्.

अथ अज्ञान रचना गुणस्थान २ आदिके बन्धप्रकृति ११७ पहिले, दूजे १०१ पूर्ववत्.

अथ मति, श्रुत, अवधिज्ञान रचना चौथेसे लेकर बारमे ताइ समुच्चयगुणस्थानवत्. अथ मनःपर्यवज्ञान छट्टेसे लेकर बारमे पर्यंत रचना समुच्चयवत्. केवलज्ञान १३ मे १४ मे वत्.

अथ सामायिक, छेदोपस्थापनीय छट्टे, सातमे, आठमे, नवमे गुणस्थानवत्. अथ परिहारविशुद्धि ६।७ मे वत्, सूक्ष्मसंपराय दशमेवत्. यथाख्यात ११।१२।१३।१४ वत्, देश संयम पांचमेवत्, असंयती आदिके चार गुणस्थानवत्.

अथ चक्षु, अचक्षु, अवधिदर्शन अवधिज्ञानवत् रचना १२ मे पर्यंत गुणस्थानवत्, केवलदर्शन केवलज्ञानवत्.

अथ कृष्ण १, नील २, कापोत ३ लेश्या रचना बन्धप्रकृति ११८ है. आहारकद्विक नही. गुणस्थानक ४ आदिके तीर्थकर रहित पहिले ११७ आगले तीन गुणस्थान समुच्चयगुणस्थानवत्. अथ तेजोलेश्या रचना गुणस्थान ७ आदिके बन्धप्रकृति १११ है. सूक्ष्मत्रिक ३, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३ एवं ९ नास्ति. तीर्थकर १, आहारकद्विक २, ए तीन विना पहिले १०८ आगे ६ गुणस्थानोमे समुच्चयगुणस्थानावत्. पद्मलेश्या रचना गुणस्थान ७ आदिके बन्धप्रकृति १०८ है. ऐकेंद्रि १, थावर १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३ एवं १२ नास्ति. तीर्थकर १, आहारकद्विक २, ए त्रण विना पहिले १०५ आगे गुणस्थानवत्. अथ शुक्ललेश्या रचना गुणस्थान १३ आदिके बन्धप्रकृति १०४ है. पूर्वोक्त ऐकेंद्रिय आदि १२ अने तिर्यचत्रिक ३, उद्द्योत १ एवं १६ नास्ति. तीर्थकर १, आहारद्विक २ विना पहिले १०१ आगे सर्वगुणस्थानवत्.

अथ भव्यरचना १४ गुणस्थानवत्, अभव्य प्रथम गुणस्थानवत् जानना.

अथ क्षायिक सम्यक्त्व रचना गुणस्थान ११-अविरति सम्यग्दृष्टि आदि, बन्धप्रकृति ७९ है. मिथ्यात्व आदि १६, अनंतानुबंधि आदि २५ एवं ४१ नही. आहारकद्विक विना चौथे ७७ आगे समुच्चयगुणस्थानद्वारवत्. अथ क्षयोपशम सम्यक्त्व रचना गुणस्थान ४-अविरतिसम्यग्दृष्टि आदि, बन्ध पूर्वोक्त ७९ क्षायिकवत्, चारो गुणस्थान जेसे जान लेना. अथ उपशम सम्यक्त्व रचना गुणस्थान ८-अविरति सम्यग्दृष्टि आदि, बन्धप्रकृति ७७ है. पूर्वोक्त ४१ तो क्षायिकवाली

૧	મિ	૧૧૭	મિથ્યાત્વ આદિ નરક-આયુ પર્યંત ૧૬ કાઢતાં.
૨	સા	૧૦૧	૦૦૦

અપ્રત્યાખ્યાન ૪ આદિનો બંધ ચાર ગુણસ્થાનવત્. પ્રત્યાખ્યાન આદિ પાંચમા ગુણસ્થાનવત્. સંજવલન કોષ ૧, માન ૨, માયા ૩ નવમા સુધી પૂર્વવત્ અને સંજવલન લોભ આદિનો બંધ દસમ ગુણસ્થાનવત્.

હવે અજ્ઞાનરચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની બન્ધપ્રકૃતિ ૧૧૭ પહેલાં, બીજા ૧૦૧ પૂર્વવત્ હવે મતિ, શ્રુત, અવધિજ્ઞાનરચના ચોથાથી લઈને બારમા સુધી સમુચ્ચય ગુણસ્થાનવત્. હવે મનઃપર્યવજ્ઞાન છઠ્ઠાથી લઈને બારમા સુધી રચના સમુચ્ચયવત્. કેવલજ્ઞાન ૧૩-૧૪માની જેમ.

હવે સામાયિક, છેદોપસ્થાપનીય છઠ્ઠા, સાતમા, આઠમા, નવમા ગુણસ્થાનવત્. હવે પરિહારવિશુદ્ધિ ૬૩ માની જેમ, સૂક્ષ્મસંપરાય દશમાની જેમ, યથાખ્યાત ૧૧૧૨૧૩૧૪ વત્, દેશ સંયમ પાંચમાની જેમ, અસંયત આદિને ચાર ગુણસ્થાનવત્.

હવે ચક્ષુ, અચક્ષુ, અવધિદર્શન, અવધિજ્ઞાનવત્ રચના ૧૨મા સુધી ગુણસ્થાનવત્, કેવલદર્શન કેવળજ્ઞાનવત્,

હવે કૃષ્ણ ૧, નીલ ૨, કાપોત ૩ લેશ્યા રચના બન્ધ પ્રકૃતિ ૧૧૮ છે. આહારકદ્વિકે નથી. ગુણસ્થાનક ૪ આદિના તીર્થંકર રહિત પહેલા ૧૧૭ આગળના ત્રણ ગુણસ્થાન સમુચ્ચય ગુણસ્થાનવત્. હવે તેજોલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૭ આદિની બન્ધપ્રકૃતિ ૧૧૧ છે. સૂક્ષ્મ ત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩ એમ ૯ નથી. તીર્થંકર ૧, આહારકદ્વિકે ૨, એ ત્રણ વગર પહેલાં ૧૦૮ આગળ ૬ ગુણસ્થાનોમાં સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્, પદ્મલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૭ આદિની બંધપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે. એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩ એમ ૧૨ નથી. તીર્થંકર ૧, આહારકદ્વિકે ૨, એ ત્રણ વગર પહેલાં ૧૦૫ આગળ ગુણસ્થાનવત્. હવે શુક્લલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૧૩ આદિના બંધપ્રકૃતિ ૧૦૪ છે. પૂર્વોક્ત એકેન્દ્રિય આદિ ૧૨ અને તિર્થંચત્રિક ૩, ઉદ્યોત ૧ એમ ૧૬ નથી. તીર્થંકર ૧, આહારકદ્વિકે ૨, વિના પહેલાં ૧૦૧ આગળ સર્વગુણસ્થાનવત્.

હવે ભવ્યરચના ૧૪ ગુણસ્થાનવત્, અભવ્ય પ્રથમ ગુણસ્થાનવત્ જાણવા.

હવે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૧૧-અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ આદિ, બંધપ્રકૃતિ ૭૯ છે. મિથ્યાત્વ આદિ ૧૬, અનંતાનુબંધિ આદિ ૨૫ એમ ૪૧ નથી. આહારકદ્વિકે રહિત ચોથા ૭૭ આગળ સમુચ્ચયગુણસ્થાનદ્વારવત્. હવે ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૪ અવિરતિસમ્યગ્દૃષ્ટિ આદિ, બંધ પૂર્વોક્ત ૭૯ ક્ષાયિકવત્, ચારેય ગુણસ્થાનની જેમ જાણી લેવું. હવે ઉપશમ સમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૮ અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ આદિ, બંધપ્રકૃતિ ૭૭ છે, પૂર્વોક્ત ૪૧ તે ક્ષાયિકવાળી અને મનુષ્ય-આયુ ૧, દેવ-આયુ ૧ એમ ૪૩ નથી, ક્ષાયિકવત્

अने मनुष्य-आयु १, देव-आयु १, एवं ४३ नास्ति, क्षायिकवत् बन्ध परंतु आयु दोनो सातमे ताइ घटावनी सास्वादन सास्वादन गुणस्थानवत्, मिश्र मिश्र गुणस्थानवत्.

हवे संज्ञी रचना गुणस्थानरचनावत्. हवे असंज्ञी रचना गुणस्थान २ आदिके बन्ध पहिले, दूजे पूर्ववत् ११७।१०१.

हवे आहारक रचना गुणस्थान १३ पर्यंत. हवे अनाहारक रचना गुणस्थान ४-१, २, ४ अने १३, बन्धप्रकृति ११२ अस्ति. आयु ४, आहारकद्विक २, एवं नरकद्विक २ एवं ८ नास्ति.

१	मि	१०७	वेदद्विक २, वैक्रियद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व आदि विकलत्रिक ३ पर्यंत १३ की विच्छिति
२	सा	९४	अनंतानुबंधी आदि उद्योत पर्यंत २४ विच्छिति
४	अ	७५	देवद्विक २, वैक्रियद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ मिले. अप्रत्याख्यान ४, आदि ९, प्रत्याख्यान ४, अस्थिर आदि ६, आहारकद्विक २ विना ३४ अपूर्वकरणकी, अनिवृत्तिकरणकी ५, सूक्ष्मसंपरायकी १६ एवं ७४ की विच्छिति
१३	स	१	एक सातावेदनीय रही.

इति श्रीबन्धाधिकार संपूर्ण.

अथ उदयाधिकारः लिख्यते गुणस्थानेषु—

अथ नरकगति रचना गुणस्थान ४ आदिके उदयप्रकृति ७६ अस्ति. स्त्यानगृद्धित्रिक ३, पुरुषवेद १, स्त्रीवेद १, आयु ३ नरक विना, उंच गोत्र १, गति ३ नरक विना, जाति ४ पंचेंद्री विना, औदारिकद्विक २, आहारकद्विक २, संहनन ६, संस्थान ५ हुंडक विना, प्रशस्त गति १, नरक विना आनुपूर्वी ३, थावर १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १, साधारण १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय १, यश १, आतप १, उद्योत १, तीर्थकर १ एवं ४६ नास्ति.

१	मि	७४	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १ उतारे. मिथ्यात्व (१) विच्छिति
२	सा	७२	नरकगति-आनुपूर्वी १ उतारी. अनंतानुबंधी ४ विच्छिति
३	मि	६९	मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छिति
४	अ	७०	सम्यक्त्वमोहनीय १, नरकगति-आनुपूर्वी १ मिले.

अथ सामान्य तिर्यच रचना गुणस्थान ५ आदिके उदयप्रकृति १०७. आयु ३ तिर्यच विना, मनुष्याद्विक २, उंच गोत्र १, आहारकद्विक २, वैक्रियछक ६, तीर्थकर १ एवं १५ नास्ति.

બંધ પરંતુ બંને આયુ સાતમા સુધી ઘટાડવા સાસ્વાદને સાસ્વાદન ગુણસ્થાનવત્, મિશ્રે મિશ્ર ગુણસ્થાનવત્.

હવે સંજી રચના ગુણસ્થાન રચનાવત્, હવે અસંજી રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિનો બન્ધ પહેલાં, બીજા પૂર્વવત્ ૧૧૭/૧૦૧.

હવે આહારક રચના ગુણસ્થાન ૧૩ સુધી હવે અનાહારક રચના ગુણસ્થાન ૪-૧, ૨, ૪ અને ૧૩, બંધપ્રકૃતિ ૧૧૨ છે. આયુ ૪, આહારકદ્વિકે ૨ અને નરકદ્વિકે ૨ એમ ૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૭	વેદદ્વિકે ૨, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, તીર્થકર ૧ એમ ૫ ઉતારે, મિથ્યાત્વ આદિ વિકલત્રિક ૩ પર્યંત ૧૩ ને કાઢતાં.
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધિ આદિ ઉદ્યોત પર્યંત ૨૪ કાઢતાં
૪	અ	૭૫	દેવદ્વિકે ૨, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, તીર્થકર ૧ એમ ૫ મળે. અપ્રત્યાખ્યાન ૪, આદિ ૮, પ્રત્યાખ્યાન ૪, અસ્થિર આદિ ૬, આહારકદ્વિકે ૨ સિવાય ૩૪ અપૂર્વકરણની અનિવૃત્તિકરણની ૫, સૂક્ષ્મસંપરાયની ૧૬ એમ ૭૪ ને કાઢતાં.
૧૩	સ	૧	એક સાતાવેદનીય રહે.

ઇતિ શ્રીબંધાધિકાર સંપૂર્ણ. (બંધાધિકાર પૂર્ણ)

હવે ઉદયાધિકાર :- ગુણસ્થાન જણાવે છે—

હવે નરકગતિ રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૭૬ છે. થીણદ્વિત્રિક ૩, પુરુષવેદ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, આયુ ૩ નરક સિવાય, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, ગતિ ૩ નરક સિવાય, જાતિ ૪ પંચેન્દ્રિય સિવાય, ઔદારિકદ્વિકે ૨, આહારકદ્વિકે ૨, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૫ હુંડક સિવાય, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, નરક સિવાય આનુપૂર્વી ૩, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, સાધારણ ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, યશ ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, તીર્થકર ૧ એમ ૪૬ નથી.

૧	મિ	૭૪	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ(૧) કાઢતાં,
૨	સા	૭૨	નરકગતિ-આનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, અનંતાનુબંધિ ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૬૮	મિશ્રમોહનીય ૧ મળે, મિશ્રમોહનીય ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૭૦	સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, નરકગતિ - આનુપૂર્વી ૧ મળે.

હવે સામાન્ય તિર્યચ રચના ગુણસ્થાન ૫ આદિના ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૭, આયુ ૩ તિર્યચ સિવાય, મનુષ્યદ્વિકે ૨, ઉચ્ચગોત્ર ૧, આહારકદ્વિકે ૨, વૈક્રિયષટ્ક ૬, તીર્થકર ૧ એમ ૧૫ નથી.

१	मि	१०५	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १ उतारे. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १, साधारण १ एवं ५ विच्छित्ति
२	सा	१००	अनंतानुबंधि ४, एकेन्द्रिय १, थावर १, विकलत्रय ३ एवं ९ विच्छित्ति
३	मि	९१	मिश्रमो. १ मिले तिर्यचानुपूर्वी १ उतारे. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	९२	सम्यक्त्वमोहनीय १, तिर्यचानुपूर्वी १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, तिर्यचानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं ८ विच्छित्ति
५	दे	८४	० ० ०

अथ पंचेद्री रचना गुणस्थान ५ आदिके उदयप्रकृति ९९ है. आयु ३ तिर्यच विना, मनुष्यद्विक २, आहारकद्विक २, उंच गोत्र १, वैक्रियषट्क ६, तीर्थकर १, एकेद्री १, थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, आतप १, विकलत्रय ३ एवं २३ नास्ति.

१	मि	९७	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ उतारे. मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १ विच्छित्ति
२	सा	९५	अनंतानुबंधि ४ विच्छित्ति
३	मि	९१	तिर्यचानुपूर्वी १ उतारे. मिश्रमोह० १ मिले. मिश्रमोह० १ विच्छित्ति
४	अ	९२	सम्यक्त्वमोह० १, तिर्यचानुपूर्वी १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, तिर्यचानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं ८ विच्छित्ति
५	दे	८४	० ० ०

अथ पर्याप्त तिर्यचने रचना गुणस्थान ५ आदिके उदयप्रकृति ९७ अस्ति. पूर्वोक्त २३, स्त्रीवेद १, अपर्याप्त १ एवं २५ नास्ति.

१	मि	९५	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	९४	अनंतानुबंधि ४ विच्छित्ति
३	मि	९०	मिश्रमोहनीय १ मिले. तिर्यचानुपूर्वी १ उतारी. मिश्रमोह १ विच्छित्ति
४	अ	९१	सम्यक्त्वमोहनीय १, तिर्यचानुपूर्वी १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, तिर्यचानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं ८ विच्छित्ति
५	दे	८३	० ० ०

अथ लब्धि अपर्याप्त तिर्यच रचना गुणस्थान १-मिथ्यात्व, उदयप्रकृति ७१ अस्ति. आयु ३ तिर्यच विना, उंच गोत्र १, मनुष्यद्विक २, आहारकद्विक २, वैक्रियषट्क ६, तीर्थकर १, थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, आतप १, एकेद्री १, बेद्री १, तेंद्री १, चौखिंद्री १, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १, प्रशस्त गति १, अप्रशस्त गति १, यश १, आदेय १, सुभग १, संस्थान ५ हुंडक विना, संहनन ५ छेवट्टा विना, स्त्रीवेद १, पुरुषवेद १, स्त्यानगृद्धित्रिक ३,

૧	મિ	૧૦૫	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧, સાધારણ ૧ એમ ૫ કાઢતાં.
૨	સા	૧૦૦	અનંતાનુબંધિ ૪, એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, વિકલત્રય ૩ એમ ૮ કાઢતાં.
૩	મિ	૮૧	મિશ્રમો. ૧ મળે. તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧ ઉતારે મિશ્રમોહનીય ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૮૨	સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧ મળે. અપ્રત્યાખ્યાન ૪ તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ કાઢતાં.
૫	દે	૮૪	૦૦૦

હવે પંચેન્દ્રિય રચના ગુણસ્થાન ૫ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૮૮ છે. આયુ ૩ તિર્યંચ સિવાય, મનુષ્યદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, વૈકિયષટ્ક ૬, તીર્થંકર ૧ એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, આતપ ૧, વિકલત્રય ૩ એમ ૨૩ નથી.

૧	મિ	૮૭	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ કાઢતાં
૨	સા	૮૫	અનંતાનુબંધી ૪ કાઢતાં
૩	મિ	૮૧	તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧ ઉતારે, મિશ્રમોહ ૧ મળે, મિશ્રમોહ ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૮૨	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ કાઢતાં
૫	દે	૮૪	૦૦૦

હવે પર્યાપ્ત તિર્યંચના રચના ગુણસ્થાન ૫ આદિના ઉદયપ્રકૃતિ ૮૭ છે. પૂર્વોક્ત ૨૩, સ્ત્રીવેદ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ એમ ૨૫ નથી.

૧	મિ	૮૫	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં.
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધિ ૪ કાઢતાં
૩	મિ	૮૦	મિશ્રમોહનીય ૧ મળે, તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, મિશ્રમોહ ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૮૧	સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, તિર્ય્યાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ કાઢતાં
૫	દે	૮૩	૦૦૦

હવે લબ્ધિ અપર્યાપ્ત તિર્યંચ રચના ગુણસ્થાન ૧ મિથ્યાત્વ, ઉદયપ્રકૃતિ ૭૧ છે. આયુ ૩ તિર્યંચ સિવાય, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, મનુષ્યદ્વિક ૨, આહારકદ્વિક ૨, વૈકિયષટ્ક ૬, તીર્થંકર ૧, થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, આતપ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, બેઈન્દ્રિય ૧, તેઈન્દ્રિય ૧, ચૌરિન્દ્રિય ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્ચશ્વાસ ૧, ઉદ્યોત ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, યશ ૧, આદેય ૧, સુભગ ૧, હુંડક સિવાયના સંસ્થાન ૫, છેવટ સિવાયના સંઘયણ ૫, સ્ત્રીવેદ ૧, પુરુષવેદ ૧, થીજાદ્વિ-

पर्याप्त १, सुस्वर १, दुःस्वर १, मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १ एवं ५१ नास्ति. एह संमूर्च्छिम अपेक्षा जानना, पहिले गु. ७१ है.

अथ सामान्य मनुष्य रचना गुणस्थान सर्वे, उदयप्रकृति १०२ है. थावर १, सूक्ष्म १, तिर्यचत्रिक ३, नरकत्रिक ३, देवत्रिक ३, आतप १, उद्योत १, एकेंद्री १, विकलत्रय ३, साधारण १, वैक्रियद्विक २ एवं २० नास्ति.

१	मि	९७	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १ विच्छिति
२	सा	९५	अनंतानुबंधी ४ व्यवच्छेद
३	मि	९१	मनुष्यानुपूर्वी १ उतारे. मिश्रमोह० १ मिले. मिश्रमोह० १ विच्छिति
४	अ	९२	सम्यक्त्वमोहनीय १, म(आ ?)नुपूर्वी १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, मनुष्यानुपूर्वी १, दुर्भंग १, अनादेय १, अयश १ एवं ८ विच्छिति
५	दे	८४	प्रत्याख्यान ४, नीच गोत्र १ एवं ५ विच्छिति
६	प्र	८१	आहारकद्विक २ मिले

सातमेसे लेकर आगे सर्व समुच्चयगुणवस्थानवत् जान लेना.

अथ पर्याप्त मनुष्य रचना गुणस्थान सर्वे १४, उदयप्रकृति १०० है. पूर्वोक्त २०, स्त्रीवेद १, अपर्याप्त १ एवं २२ नास्ति.

१	मि	९५	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छिति
२	सा	९४	अनंतानुबंधी ४ विच्छिति
३	मि	९०	मनुष्यानुपूर्वी १ उतारे. मिश्रमोह० १ मिले. मिश्रमोह० १ विच्छिति
४	अ	९१	सम्यक्त्वमोहनीय १, मनुष्यानुपूर्वी १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, मनुष्यानुपूर्वी १, दुर्भंग १, अनादेय १, अयश १ एवं ८ विच्छिति
५	दे	८३	प्रत्याख्यान ४, नीच गोत्र १ एवं ५ विच्छिति
६	प्र	८०	आहारकद्विक २ मिले. आहारकद्विक २, स्त्यानगृद्धित्रिक ३ एवं ५ विच्छिति
७	अ	७५	सम्यक्त्वमोह० १, संहनन ३ अंतके एवं ४ विच्छिति
८	अ	७१	हास्य आदि षट् ६ विच्छिति
९	अ	६५	नपुंसक १, पुरुषवेद १, संज्वलन क्रोध १, मान १, माया १ विच्छिति

शेष गुणस्थानमे समुच्चयवत्.

अथ अलब्धिपर्याप्त मनुष्य रचना गुणस्थान १-मिथ्यात्व, उदयप्रकृति ७१ है. ज्ञानावरण ५,

ત્રિક ૩, પર્યાપ્ત ૧, સુસ્વર ૧, દુઃસ્વર ૧, મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ એમ ૫૧ નથી. એ સંમૂર્ચિત્તમ અપેક્ષાએ જાણવું. પહેલાં ગુ. ૭૧ છે.

હવે સામાન્ય મનુષ્ય રચના ગુણસ્થાન સર્વ, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૨ છે. થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, તિર્યચત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, દેવત્રિક ૩, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, એકેન્દ્રિય ૧, વિકલત્રય ૩, સાધારણ ૧, વૈકિયદ્વિકે ૨ એમ ૨૦ નથી.

૧	મિ	૮૭	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, આહારકદ્વિકે ૨, તીર્થંકર ૧ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ કાઢતાં
૨	સા	૮૫	અનંતાનુબંધી ૪ વ્યવચ્છેદ
૩	મિ	૮૧	મનુષ્યાપૂર્વી ૧ ઉતારે. મિશ્રમોહ. ૧ મળે. મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૮૨	સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧ મળે. અપ્રત્યાખ્યાન ૪, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ કાઢતાં.
૫	દે	૮૪	પ્રત્યાખ્યાન ૪, નીચગોત્ર ૧ એમ ૫ કાઢતાં
૬	પ્ર	૮૧	આહારકદ્વિકે ૨ મળે.

સાતમાથી લઈને આગળ સર્વ સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્ જાણી લેવા.

હવે પર્યાપ્ત મનુષ્ય રચના ગુણસ્થાન સર્વે ૧૪, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૦ છે, પૂર્વોક્ત ૨૦, સ્ત્રીવેદ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ એમ ૨૨ નથી.

૧	મિ	૮૫	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, આહારકદ્વિકે ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૫ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ વિચ્છેદ (કાઢતાં)
૨	સા	૮૪	અનંતાનુબંધી ૪ કાઢતાં
૩	મિ	૮૦	મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી. મિશ્રમોહ ૧ મળે. મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૮૧	સમ્યક્ત્વમોહ ૧, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ કાઢતાં
૫	દે	૮૩	પ્રત્યાખ્યાન ૪, નીચ ગોત્ર ૧ એમ ૫ કાઢતાં
૬	પ્ર	૮૦	આહારકદ્વિકે ૨ મળે. આહારકદ્વિકે ૨, થીણદ્વિત્રિક ૩ એમ ૫ કાઢતાં
૭	અ	૭૫	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, સંહનન અંતના ૩ એમ ચાર કાઢતાં
૮	અ	૭૧	હાસ્ય આદિ ષટ્ ૬ કાઢતાં
૯	અ	૬૫	નાપુંસક ૧, પુરુષવેદ ૧, સંજવલન કોષ ૧, માન ૧, માયા ૧ કાઢતાં

શેષ ગુણસ્થાનમાં સમુચ્ચવત્.

અથ અલબ્ધિપર્યાપ્ત મનુષ્યરચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ, ઉદયપ્રકૃતિ ૭૧ છે. જ્ઞાના-

दर्शनावरण ४, निद्रा १, प्रचला १, मिथ्यात्व १, कषाय १६, हास्य आदि ६, नपुंसकवेद १, मनुष्यत्रिक ३, नीच गोत्र १, औदारिकद्विक २, वेदनीय २, हुंडक १, छेवट्टा १, पंचेद्री १, तैजस १, कर्मण १, वर्णचतुष्क ४, अपर्याप्त १, अथिर १, अशुभ १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, त्रस १, बादर १, प्रत्येक १, थिर १, शुभ १, अगुरुलघु १, उपघात १, निर्माण १, अंतराय ५ एवं ७१ है.

अथ सामान्य देव रचना गुणस्थान ४ आदिके उदयप्रकृति ८०. ज्ञानावरण ५, दर्शनावरण ४, निद्रा १, प्रचला १, वेदनीय-२, मोहनीय २७, नपुंसक विना वेद २, देव-आयु १, देवद्विक २, वैक्रियकद्विक २, पंचेद्री १, तैजस १, कर्मण १, समचतुरस्र १, प्रशस्त गति १, वर्णचतुष्क ४, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १, निर्माण १, अथिर १, अशुभ १, त्रसदशक १०, उंच गोत्र १, अंतराय ५ एवं ८० अस्ति, शेष ४२ नास्ति.

१	मि	७८	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छिति
२	सा	७७	अनंतानुबंधि ४ विच्छिति
३	मि	७३	देवानुपूर्वी १ उतारी. मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छिति
४	अ	७४	अनुपूर्वी देवस्य १, सम्यक्त्वमोहनीय १ मिले.

अथ सौधर्म आदि नव ग्रैवेयक पर्यंत रचना गुणस्थान ४ आदिके उदयप्रकृति ७९ अस्ति, स्त्रीवेद विना पूर्वोक्त, एवं भवनपति आदि ३.

१	मि	७७	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छिति
२	सा	७६	अनंतानुबंधि ४ विच्छिति
३	मि	७२	देवानुपूर्वी १ उतारी. मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छिति
४	अ	७३	देवानुपूर्वी १, सम्यक्त्वमोहनीय १ एवं २ मिले.

अनुत्तर ५ रचना गुणस्थान १-चौथा, उदयप्रकृति ७३ है. पूर्वोक्त सामान्य देव रचनावाली ८०, तिण मध्ये मिथ्यात्व १, मिश्रमोहनीय १, अनंतानुबंधी ४, स्त्रीवेद १ एवं ७ नास्ति.

४	अ	७३	० ० ० ०

अथ एकेंद्री रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति ८०. ज्ञाना० ५, दर्शना० ९, वेदनीय २, मोहनीय २४ मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, पुंम १, स्त्रीवेद विना, तिर्यच-आयु १, तिर्यचद्विक २, औदारिक शरीर १, हुंड १, तैजस १, कर्मण १, वर्णचतुष्क ४, अपर्याप्त १, अथिर १, अशुभ १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, बादर १, प्रत्येक १, थिर १, शुभ १, अगुरुलघु १, उपघात १, निर्माण १, थावर १, एकेंद्री १, पराघात १, उच्छ्वास १, आतप १,

વરણ ૫, દર્શનાવરણ ૪, નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, મિથ્યાત્વ ૧, કષાય ૧૬, હાસ્ય આદિ ૬, નપુસંકવેદ ૧, મનુષ્યત્રિક ૩, નીચ ગોત્ર ૧, ઔદારિકદ્વિક ૨, વેદનીય ૨, હુંડક ૧, છેવટું ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧ વર્ણયતુષ્ક ૪, અપર્યાપ્ત ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧ દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, ત્રસ ૧, બાદર ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, નિર્માણ ૧, અંતરાય ૫ એમ ૭૧ છે.

હવે સામાન્ય દેવ રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૮૦. જ્ઞાનાવરણ ૫, દર્શનાવરણ ૪, નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, વેદનીય-૨, મોહનીય ૨ ૭નપુંસકવેદ વિના દેવ-આયુ ૧, દેવદ્વિક ૨, વૈક્રિયદ્વિક ૨, પંચેન્દ્રિય ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, સમયતુરસ્ક ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, વર્ણયતુષ્ક ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અપયશ ૧, નિર્માણ ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, ત્રસદશક ૧૦, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫ એમ ૮૦ છે, શેષ ૪૨ નથી.

૧	મિ	૭૮	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહ ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં.
૨	સા	૭૭	અનંતાનુબંધિ ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૭૩	દેવાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, મિશ્રમોહનીય ૧ મળે, મિશ્રમોહનીય ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૭૪	આનુપૂર્વી દેવની ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ મળે.

હવે સૌધર્મ આદિ નવ ઐવેયક પર્યંત રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૭૮ છે. સ્ત્રીવેદ વિના પૂર્વોક્ત, એમ ભવનપતિ આદિ ૩.

૧	મિ	૭૭	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં
૨	સા	૭૬	અનંતાનુબંધિ ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૭૨	દેવાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી. મિશ્રમોહનીય ૧ મળે. મિશ્રમોહનીય ૧ કાઢતાં
૪	અ	૭૩	દેવાનુપૂર્વી ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ એમ ૨ મળે.

અનુત્તર ૫ રચના ગુણસ્થાન ૧-ચોથું, ઉદયપ્રકૃતિ ૭૩ છે. પૂર્વોક્ત સામાન્ય દેવ રચનાવાળી ૮૦, તેની વચ્ચે મિથ્યાત્વ ૧, મિશ્રમોહનીય ૧, અનંતાનુબંધી ૪, સ્ત્રીવેદ ૧ એમ ૭ નથી.

૪	અ	૭૩	૦૦૦૦

હવે એકેન્દ્રિય રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૮૦. જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શના. ૮, વેદનીય ૨, મોહનીય ૨૪, મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, પુંમ ૧ સ્ત્રીવેદ વિના, તિર્યચ-આયુ ૧, તિર્યચદ્વિક ૨, ઔદારિક શરીર ૧, હુંડ ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણયતુષ્ક ૪, અપર્યાપ્ત ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, બાદર ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, નિર્માણ ૧, સ્થાવર ૧, એકેન્દ્રિય ૧, પરાધાત

उद्योत १, पर्याप्त १, साधारण १, सूक्ष्म १, यश १, नीच गोत्र १, अंतराय ५ एवं ८० है, शेष ४२ नहीं.

१	मि	८०	मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १ एवं ८ विच्छित्ति
२	सा	७२	० ० ०

अथ विकलत्रय रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्र० ८२. ज्ञाना० ५, दर्शना० ९, वेदनीय २, मिथ्यात्व १, कषाय १६, हास्य आदि ६, नपुंसकवेद १, तिर्यच-आयु १, तिर्यचद्विक २, औदारिकद्विक २, हुंडक १, छेवट्टा १, विकलेंद्री स्वकीय १, तैजस १, कर्मण १, वर्ण(चतुष्क) ४, अपर्याप्त १, अथिर ६, त्रस ६, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, निर्माण १, उच्छ्वास १, उद्योत १, यश १, सुस्वर, अप्रशस्त गति १, नीच गोत्र १, अंतराय ५ एवं ८२ है.

१	मि	८२	मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १, पराघात १, उच्छ्वास १, सुस्वर, उद्योत १, दुःस्वर १, अप्रशस्त गति १ एवं ८ विच्छित्ति
२	सा	७४	० ० ०

अथ पंचेद्री रचना गुणस्थान १४ सर्वे, उदयप्रकृति ११४ अस्ति. एकेंद्री १, थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, विकलत्रय ३, आतप १ एवं ८ नास्ति.

१	मि	१०९	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १ विच्छित्ति
२	सा	१०६	नरकानुपूर्वी १ उतारी, अनंतानुबंधि ४ विच्छित्ति
३	मि	१००	शेष आनुपूर्वी ३ उतारी. मिश्रमोहनीय १ मिली. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	१०४	आनुपूर्वी ४, सम्यक्त्वमोहनीय १ एवं ५ मिले.

पांचमेसे लेकर सर्व गुणस्थानमे समुच्यवत्.

अथ पृथ्वीकाय रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति ७९. ज्ञाना० ५, दर्शना० ९, वेदनीय २, मिथ्यात्व १, कषाय १६, हास्य आदि ६, नपुंसक १, तिर्यच-आयु १, तिर्यचद्विक २, औदारिक १, हुंडक १, तैजस १, कर्मण १, वर्णचतुष्क ४, अपर्याप्त १, अथिर १, अशुभ १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, बादर १, प्रत्येक १, धिर १, शुभ १, अगुरुलघु १, उपघात १, पराघात १, निर्माण १, उच्छ्वास १, आतप १, उद्योत १, पर्याप्त १, एकेंद्री १, यश १, थावर १, सूक्ष्म १, नीच गोत्र १, अंतराय ५ एवं ७९ है, ४३ नहीं.

१	मि	७९	मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १, आतप १, सूक्ष्म १, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १ एवं ७ विच्छित्ति
२	सा	७२	० ० ०

૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, આતપ ૧, ઉઘોત ૧, પર્યાપ્તિ ૧, સાધારણ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, યશ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫ એમ ૮૦ છે. શેષ ૪૨ નથી.

૧	મિ	૮૦	મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, ઉઘોત ૧ એમ ૮ કાઢતાં.
૨	સા	૭૨	૦૦૦

હવે વિકલત્રય રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિના ઉદયપ્ર. ૮૨. જ્ઞાના. ૫, દર્શના. ૮, વેદનીય ૨, મિથ્યાત્વ ૧, કષાય ૧૬, હાસ્ય આદિ ૬, નપુંસકવેદ ૧, તિર્યચ-આયુ ૧, તિર્યચ-દ્વિકે ૨, ઔદારિકદ્વિકે ૨, હુંડક ૧, છેવટું ૧, વિકલેન્દ્રિયસ્વકીય ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણ (ચતુષ્ક) ૪, અપર્યાપ્તિ ૧, અસ્થિર ૬, ત્રસ ૬, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, પરાધાત ૧, નિર્માણ ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, ઉઘોત ૧, યશ ૧, સુસ્વર, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫ એમ ૮૨ છે.

૧	મિ	૮૨	મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યાપ્તિ ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, સુસ્વર, ઉઘોત ૧, દુઃસ્વર ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, એમ ૮ કાઢતાં
૨	સા	૭૪	૦૦૦

હવે પંચેન્દ્રિય રચના ગુણસ્થાન ૧૪ સર્વે, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૪ છે, એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, વિકલત્રય ૩, આતપ ૧ એમ ૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૮	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, આહારકદ્વિકે ૨, તીર્થકર ૧ એમ ૫ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યાપ્તિ ૧ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૬	નરકાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, અનંતાનુબંધી ૪ છોડતાં.
૩	મિ	૧૦૦	શેષ આનુપૂર્વી ૩ ઉતારી, મિશ્રમોહનીય ૧ મળે, મિશ્રમોહનીય ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૪	આનુપૂર્વી ૪, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ એમ ૫ મળે.

પાંચમાથી લઈને સર્વ ગુણસ્થાનમાં સમુચ્ચયવત્.

હવે પૃથ્વીકાય રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૭૮. જ્ઞાના. ૫, દર્શના. ૮, વેદનીય ૨, મિથ્યાત્વ ૧, કષાય ૧૬, હાસ્ય આદિ ૬, નપુંસક ૧, તિર્યચ-આયુ ૧, તિર્યચ-દ્વિકે ૨, ઔદારિક ૧, હુંડક ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણચતુષ્ક ૪, અપર્યાપ્તિ ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, બાદર ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, પરાધાત ૧, નિર્માણ ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, આતપ ૧, ઉઘોત ૧, પર્યાપ્તિ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, યશ ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, અંતરાય ૫ એમ ૭૮ છે, ૪૩ નથી.

૧	મિ	૭૮	મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યાપ્તિ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, ઉઘોત ૧ એમ ૭ કાઢતાં
૨	સા	૭૨	૦૦૦

अथ अप्कायरचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति ७८ है. पूर्वोक्त ७९, आतप १ विना.

१	मि	७८	मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १, सूक्ष्म १, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १ विच्छित्ति
२	सा	७२	० ० ०

अथ तेजोवायुकाय रचना गुणस्थान १-मिथ्यात्व, उदयप्रकृति ७६ है. पूर्वोक्त ७९ आतप १, उद्योत १, यशनाम विना.

अथ वनस्पतिकाय रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति (७९). ज्ञाना० ५, दर्शना० ९, अंतराय ५, मिथ्यात्व १, कषाय १६, हास्य आदि ६, नपुंसक १, तिर्यचत्रिक ३, नीच गोत्र १, औदारिक १, हुंडक १, तैजस १, कर्मण १, वर्णचतुष्क ४, अपर्याप्त १, अथिर १, अशुभ १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, बादर १, प्रत्येक १, थिर १, शुभ १, अगुरुलघु १, उपघात १, निर्माण १, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १, पर्याप्त १, साधारण १, ऐकेंद्री १, यश १, थावर १, सूक्ष्म १, वेदनीय २ सर्वे अस्ति ७९, शेष ४३ नास्ति.

१	मि	७९	मिथ्यात्व १, सूक्ष्मत्रिक ३, पराघात १, उच्छ्वास १, उद्योत १ विच्छित्ति.
२	सा	७२	० ० ०

अथ त्रसकाय रचना गुणस्थान १४ सर्वे, उदयप्रकृति ११७ अस्ति. थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, ऐकेंद्री १, आतप १ एवं ५ नास्ति.

१	मि	११२	मिश्रमोहनीय १, सम्यक्त्वमोहनीय १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १ एवं २ विच्छित्ति
२	सा	१०९	नरकानुपूर्वी १ उतारी. अनंतानुबंध ४, विकलत्रय ३ विच्छित्ति.
३	मि	१००	शेष आनुपूर्वी ३ उतारी. मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	१०४	आनुपूर्वी ४, सम्यक्त्वमोहनीय १ मिले.

पांचमेसे लेकर चौदमे ताई समुच्चयवत् जानना.

अथ मनचतुष्क आदि वचनत्रिक एवं ७ योगरचना गुणस्थान १२ आदिके उदयप्रकृति १०९ अस्ति. ऐकेंद्री १, थावर १, सूक्ष्मत्रिक ३, आतप १, विकलत्रय ३, आनुपूर्वी ४ एवं १३ नास्ति.

१	मि	१०४	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १ वि०
२	सा	१०३	अनंतानुबंध ४ विच्छित्ति.
३	मि	१००	मिश्रमोहनीय १ मिली. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	१००	सम्यक्त्वमोह० १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, वैक्रियद्विक २, देवगति १, नरकगति १, देव-आयु १, नरक-आयु १, दुर्भग १, आनेदय १, अयश १ विच्छित्ति.
५	दे	८७	० ० ०

હવે અપકાયરચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૭૮ છે. પૂર્વોક્ત ૭૮, આતપ ૧ વિના.

૧	મિ	૭૮	મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યામિ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, ઉઘોત ૧ એમ ૬ કાઢતાં
૨	સા	૭૨	૦૦૦

હવે તેજોવાયુકાયરચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ, ઉદયપ્રકૃતિ ૭૬ છે. પૂર્વોક્ત ૭૮માં આતપ ૧, ઉઘોત ૧, યશનામ સિવાય.

હવે વનસ્પતિકાય રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની, ઉદયપ્રકૃતિ (૭૮), જ્ઞાના. ૫, દર્શના. ૮, અંતરાય ૫, મિથ્યાત્વ ૧, કષાય ૧૬, હાસ્ય આદિ ૬, નપુંસક ૧, તિર્યચત્રિક ૩, નીચગોત્ર ૧, ઔદારિક ૧, હુંડક ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, વર્ણચતુષ્ક ૪, અપર્યામિ ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, બાદર ૧, પ્રત્યેક ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, અગુરુલઘુ ૧, ઉપઘાત ૧, નિર્માણ ૧, પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, ઉઘોત ૧, પર્યામિ ૧, સાધારણ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, યશ ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, વેદનીય ૨ સર્વે છે ૭૮, શેષ ૪૩ નથી.

૧	મિ	૭૮	મિથ્યાત્વ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, પરા. ૧, ઉચ્છ્. ૧, ઉઘોત ૧ એમ ૭ કાઢતાં
૨	સા	૭૨	૦૦૦

હવે ત્રસકાય રચના ગુણસ્થાન ૧૪ સર્વે, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૭ છે. થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, આતપ ૧ એમ ૫ નથી.

૧	મિ	૧૧૨	મિશ્રમોહનીય ૧, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧, આહારકલ્લિક ૨, તીર્થકર ૧, એમ ૫ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યામિ ૧ એમ ૨ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૮	નરકાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, અનંતાનુબંધી ૪, વિકલત્રય ૩ કાઢતાં
૩	મિ	૧૦૦	શેષ આનુપૂર્વી ૩ ઉતારી, મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૪	આનુપૂર્વી ૪, સમ્યક્ત્વમોહનીય ૧ મળે.

પાંચમાંથી લઈને ચૌદમા સુધી સમુચ્ચયવત્ જાણવું.

હવે મનચતુષ્ક આદિ વચનત્રિક એમ ૭ યોગરચના ગુણસ્થાન ૧૨ આદિના ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે. એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, આતપ ૧, વિકલત્રય ૩, આનુપૂર્વી ૪ એમ ૧૩ છે.

૧	મિ	૧૦૪	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્. મોહ. ૧, આહારકલ્લિક ૨, તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યા. ૧ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૩	અનંતાનુબંધી ૪ કાઢતાં
૩	મિ	૧૦૦	મિશ્રમોહનીય. ૧ મળે. મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૦	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, વૈક્રિયલ્લિક ૨, દેવગતિ ૧, નરક- ગતિ ૧, દેવ-આયુ ૧, નરક-આયુ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૩ કાઢતાં
૫	દે	૮૭	૦૦૦

आगले गुणस्थानोमे समुच्चयवत् जानना.

अथ व्यवहार वचन योग रचना गुणस्थान १३ आदिके उदयप्रकृति ११२ है. एकेंद्री १, थावर १, सूक्ष्मत्रिक ३, आतप १, आनुपूर्वी ४ एवं १० नास्ति.

१	मि	१०७	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ उतारे मिथ्यात्व १, विकलत्रय ३, वि०
२	सा	१०३	अनंतानुबंधि ४ एवं ४ विच्छित्ति.
३	मि	१००	मिश्रमोहनीय १ मिली. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	१००	सम्यक्त्वमोह० १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, वैक्रियद्विक २, देवगति १, देव-आयु १, नरकगति १, नरक-आयु १, दुर्भग १, आनेदय १, अयश १ विच्छित्ति.
५	दे	८७	० ० ०

आगले गुणस्थानोमे समुच्चयवत् जानना.

अथ औदारिककाययोगरचना गुणस्थान १३ आदिके उदयप्रकृति १०९ अस्ति. आहारकद्विक २, वैक्रियद्विक २, आनुपूर्वी ४, देवगति १, देवआयु १, नरकगति १, नरक-आयु १, अपर्याप्त १ एवं १३ नास्ति.

१	मि	१०६	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, तीर्थकर १ उतारे मिथ्यात्व १, आतप १ सूक्ष्म १, साधारण १ एवं ४ विच्छित्ति.
२	सा	१०२	अनंतानुबंधि ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३ एवं ९ विच्छित्ति.
३	मि	९४	मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	९४	सम्यक्त्व १ मिले. अप्रत्याख्यान ४, दुर्भग १, आनेदय १, अयश १ विच्छित्ति.
५	दे	८७	प्रत्याख्यान ४, तिर्यचगति १, तिर्यच-आयु १, नीच गोत्र १, उद्योत १ एवं ८ वि०
६	प्र	७९	० ० ०

आगले गुणस्थानोमे समुच्चयवत्.

अथ औदारिकमिश्र योग रचना गुणस्थान ४-पहिलो, दूजौ, चौथौ, तेरमौ, उदयप्रकृति ९८ है. आहारकद्विक २, वैक्रियद्विक २, आनुपूर्वी ४, देवगति १, देवआयु १, नरकगति १, नरक-आयु १, मिश्रमोह० १, धीणद्धित्रिक ३, सुस्वर १, दुःस्वर १, प्रशस्त गति १, अप्रशस्त गति १, पराधात १, उच्छ्वास १, आतप १, उद्योत १ एवं २४ नही.

१	मि	९६	सम्यक्त्वमोह० १, तीर्थकर १ उतारे मिथ्यात्व १, सूक्ष्मत्रिक ३ विच्छित्ति
२	सा	९२	अनंतानुबंधि ४, एकेंद्रिय १, थावर १, विकलत्रय ३, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, नपुंसकवेद १, स्त्री १ एवं १४ व्यवच्छेद.
४	अ	७९	सम्यक्त्वमोह० १ मिले. अप्रत्या० ४, प्रत्या० ४, तिर्यच गति १, तिर्यच-आयु १, नीच गोत्र १, सम्यक्त्वमोह० १, अंतके संहनन ३, हास्य आदि ६, पुंवेद १, संजलनके ४, ऋषभनाराच १, नाराच १, निद्रा १, प्रचला १, आवरण ९, अंतराय ५ एवं ४४ प्रकृतिकी विच्छित्ति हुइ.
१३	स	३६	तीर्थकर १ मिले

આગળના ગુણસ્થાનોમાં સમુચ્ચયવત્ જાણવું.

હવે વ્યવહાર વચન યોગ રચના ગુણસ્થાન ૧૩ આદિના ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૨ છે. એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, આતપ ૧, આનુપૂર્વી ૪ એમ ૧૦ નથી.

૧	મિ	૧૦૭	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વ. ૧, આહાર. ૨, તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યા. ૧, વિકલત્રય ૩, કાઢતાં
૨	સા	૧૦૩	અનંતાનુબંધી ૪ એમ ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૧૦૦	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૧૦૦	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, દેવગતિ ૧, દેવ-આયુ ૧, નરકગતિ ૧, નરક-આયુ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ કાઢતાં
૫	દે	૮૭	૦૦૦

આગળના ગુણસ્થાનોમાં સમુચ્ચયવત્ જાણવું.

હવે ઔદારિકકાયયોગરચના ગુણસ્થાન ૧૩ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે, આહારકદ્વિકે ૨, વૈક્રિયકદ્વિકે ૨, આનુપૂર્વી ૪, દેવગતિ ૧, દેવઆયુ ૧, નરકગતિ ૧, નરકઆયુ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ એમ ૧૩ નથી.

૧	મિ	૧૦૬	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧ એમ ૪ કાઢતાં.
૨	સા	૧૦૨	અનંતાનુબંધિ ૪, એકેન્દ્રી ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩ એમ ૮ કાઢતાં
૩	મિ	૮૪	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૮૪	સમ્યક્ત્વ ૧ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન ૪, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ કાઢતાં
૫	દે	૮૭	પ્રત્યા. ૪, તિર્થયગતિ ૧, તિર્થય-આયુ ૧, નીચગોત્ર ૧, ઉદ્યોત ૧ એમ ૮ કાઢતાં
૬	પ્ર	૭૮	૦૦૦

આગળના ગુણસ્થાનોમાં સમુચ્ચયવત્.

હવે ઔદારિકમિશ્ર યોગરચના ગુણસ્થાન ૪-પહેલું, બીજું, ચોથું, તેરમું, ઉદયપ્રકૃતિ ૮૮ છે. આહારકદ્વિકે ૨, વૈક્રિયદ્વિકે ૨, આનુપૂર્વી ૪, દેવગતિ ૧, દેવઆયુ ૧, નરકગતિ ૧, નરકઆયુ ૧, મિશ્રમોહ. ૧, થીણદ્વિત્રિક ૩, દુઃસ્વર ૧, સુસ્વર ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧ એમ ૨૪ નથી.

૧	મિ	૮૬	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩ કાઢતાં
૨	સા	૮૨	અનંતાનુ. ૪, એકેન્દ્રિય ૧, ધાવર ૧, વિકલત્રય ૩, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, નપુંસકવેદ ૧, સ્ત્રી ૧ એમ ૧૪ વ્યવચ્છેદ.
૪	અ	૭૮	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ મળે. અપ્રત્યા. ૪, પ્રત્યા. ૪, તિર્થય ગતિ ૧, તિર્થય-આયુ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, અંતના સંઘયણ ૩, હાસ્ય આદિ ૬, પુંવેદ ૧, સંજવલનના ૪, ઋષભનારાય ૧, નારાય ૧, નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, આવરણ ૮, અંતરાય ૫ એમ ૪૪ પ્રકૃતિને કાઢતાં.
૧૩	સ	૩૬	તીર્થકર ૧ મળે.

अथ वैक्रिय योग रचना गुणस्थान ४ आदिके उदयप्रकृति ८६ है. ज्ञानावरण ५, दर्शना० ६ थीणद्वित्रिक विना, वेदनीय २, मोहनीय २८, अंतराय ५, गोत्र २, देवगति १, देव-आयु १, वैक्रियद्विक २, पंचेंद्री १, तैजस १, कर्मण १, समचतुरस्त्र १, हुंडक १, प्रशस्त गति १, अप्रशस्त गति १, वर्णचतुष्क ४, अगुरुलघु १, पराघात १, उपघात १, उच्छ्वास १, निर्माण १, अधिर १, अशुभ १, त्रसदशक १०, दुःस्वर १, अनादेय १, अयश १, नरकगति १, नरक-आयु १, दुर्भग १ एवं ८६ अस्ति, शेष ३६ नास्ति.

१	मि	८४	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	८३	अनंतानुबंध ४ विच्छित्ति.
३	मि	८०	मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	८०	सम्यक्त्वमोह० मिले.

अथ वैक्रियमिश्र योग रचना गुणस्थान ३-प्रथम, द्वितीय, चतुर्थ, उदयप्रकृति ७९ अस्ति. पूर्वोक्त ८६ तिण मध्ये मिश्रमोह० १, पराघात १, उच्छ्वास १, सुस्वर १, दुःस्वर १, प्रशस्त गति १, अप्रशस्त गति १ एवं ७ नास्ति.

१	मि	७८	सम्यक्त्वमोह० १ उतारी. मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	६९	नरकगति १, नरक-आयु १, नीच गोत्र १, हुंडक १, नपुंसक १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं ८ उतारे. अनंता० ४, स्त्रीवेद १ एवं ५ विच्छित्ति.
४	अ	७३	सम्यक्त्वमोह० १, नरकगति १, नरक-आयु १, नीच गोत्र १, हुंडक १, नपुंसकवेद १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं ९ मिले.

अथ आहारक योग रचना गुणस्थान १-प्रमत्त, उदयप्रकृति ६१ अस्ति. मिथ्यात्व १, मिश्रमोह० १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, अनंता० ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, अप्रत्या० ४, वैक्रियद्विक २, देवगति १, देव-आयु १, नरक-गति १, नरक-आयु १, आनुपूर्वी ४, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, प्रत्या० ४, तिर्यच-आयु १, नीच गोत्र १, तिर्यच गति १, उद्योत १, तीर्थकर १ एवं ४१ नास्ति, शेष ६१ षष्ठ गुणस्थान अस्ति. तिण मध्ये थीणद्वित्रिक ३, नपुंसकवेद १, स्त्रीवेद १, अप्रशस्त गति १, दुःस्वर १, संहनन ६, औदारिकद्विक २, संस्थान ५ समचतुरस्त्र विना एवं २० नास्ति, शेष ६१ अस्ति.

अथ आहारकमिश्र योग रचना गुणस्थान १-प्रमत्त, उदयप्रकृति ५७ अस्ति. पूर्वोक्त ६१ तिण मध्ये सुस्वर १, पराघात १, उच्छ्वास १, प्रशस्त गति १ एवं ४ नहीं.

अथ कर्मण योग रचना गुणस्थान ४-पहिला, दूजा, चौथा, तेरमा, उदयप्रकृति ८९ अस्ति. सुस्वर १, दुःस्वर १, प्रशस्त गति १, अप्रशस्त गति १, प्रत्येक १, साधारण १, आहारकद्विक २, औदारिकद्विक २, मिश्रमोह० १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, आतप १, उद्योत १, वैक्रियद्विक २, थीणद्वित्रिक ३, संस्थान ६, संहनन ६ एवं ३३ नास्ति.

હવે વૈક્રિય યોગ રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૮૬ છે. જ્ઞાનાવરણ ૫, દર્શના. ૬ થીજદ્વિત્રિક સિવાય, વેદનીય ૨, મોહનીય ૨૮, અંતરાય ૫, ગોત્ર ૨, દેવગતિ ૧, દેવ-આયુ ૧, વૈક્રિયદ્વિક ૨, પંચેન્દ્રિય ૧, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, સમયતુરગ્ન ૧, હુંડક ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, અપ્રશસ્તિ ગતિ ૧, વર્ણચતુષ્ક ૪, અગુરુલઘુ ૧, ઉપધાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, નિર્માણ ૧, પરાધાત ૧, અસ્થિર ૧, અશુભ ૧, ત્રસદશક ૧૦, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, નરક-ગતિ ૧, નરક-આયુ ૧, દુર્ભગ ૧ એમ ૮૬ છે, શેષ ૩૬ નથી.

૧	મિ	૮૪	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં.
૨	સા	૮૩	અનંતાનુબંધિ ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૮૦	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૮૦	સમ્યક્ત્વમોહ. મળે.

હવે વૈક્રિયમિશ્ર યોગ રચના ગુણસ્થાન ૩-પ્રથમ, દ્વિતીય, ચતુર્થ, ઉદયપ્રકૃતિ ૭૮ છે. પૂર્વોક્ત ૮૬ તેની મધ્યે મિશ્રમોહ. ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, સુસ્વર ૧, દુઃસ્વર ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧ એમ ૭ નથી.

૧	મિ	૭૮	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ ઉતારી, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં
૨	સા	૬૯	નરકગતિ ૧, નરક-આયુ ૧, નીચગોત્ર ૧, હુંડક ૧, નપુંસક ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, એમ ૮ ઉતારે, અનંતા. ૪, સ્ત્રીવેદ ૧ એમ ૫ કાઢતાં
૪	અ	૭૩	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, નરકગતિ ૧, નરક-આયુ ૧, નીચ-ગોત્ર ૧, હુંડક ૧, નપુંસકવેદ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૮ મળતાં

હવે આહારક યોગ રચના ગુણસ્થાન ૧-પ્રમત્ત, ઉદયપ્રકૃતિ ૬૧ છે. મિથ્યાત્વ ૧, મિશ્રમોહ. ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, અનંતા. ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, અપ્રત્યા. ૪, વૈક્રિયદ્વિક ૨, દેવગતિ ૧, દેવ-આયુ ૧, નરક-ગતિ ૧, નરક-આયુ ૧, આનુપૂર્વી ૪, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, પ્રત્યા. ૪, તિર્યચ-આયુ ૧, નીચ ગોત્ર ૧, તિર્યચ ગતિ ૧, ઉદ્યોત ૧, તીર્થકર ૧ એમ ૪૧ નથી. શેષ ૬૧ ષષ્ઠ ગુણસ્થાન છે. તેની વચ્ચે થીજદ્વિત્રિક ૩, નપુંસકવેદ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, દુઃસ્વર ૧, સંઘયણ ૬, ઔદારિકદ્વિક ૨, સંસ્થાન ૫ સમયતુરગ્ન સિવાય એમ ૨૦ નથી, શેષ ૬૧ છે.

હવે આહારકમિશ્ર યોગ રચના ગુણસ્થાન ૧-પ્રમત્ત ઉદય પ્રકૃતિ ૫૭ છે. પૂર્વોક્ત ૬૧ તેની વચ્ચે સુસ્વર ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧ એમ ૪ નથી.

હવે કાર્મણ યોગ રચના ગુણસ્થાન ૪-પહેલુ, બીજું, ચોથું, તેરમું, ઉદયપ્રકૃતિ ૮૮ છે. સુસ્વર ૧, દુઃસ્વર ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, પ્રત્યેક ૧, સાધારણ ૧, આહારકદ્વિક ૨, ઔદારિકદ્વિક ૨, મિશ્રમોહ. ૧, ઉપધાત ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, વૈક્રિયદ્વિક ૨, થીજદ્વિત્રિક ૩, સંસ્થાન ૬, સંઘયણ ૬ એમ ૩૩ નથી.

१	मि	८७	सम्यक्त्वमोह० १, तीर्थकर १ उतारे मिथ्यात्व १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १ विच्छित्ति
२	सा	८९	नरकत्रिक उतारे अनंता० ४, ऐकेंद्रि १, थावर १, विकलत्रय ३, स्त्रीवेद १ एवं १० विच्छित्ति
४	अ	७५	सम्यक्त्वमोह० १, नरकत्रिक ३ मिले. अप्रत्या० ४, देवत्रिक ३, नरकत्रिक ३, तिर्यचत्रिक ३, मनुष्यानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, प्रत्या० ४, नीच गोत्र १, सम्यक्त्वमोह० १, नपुंसकवेद १, पुरुषवेद १, हास्य आदि ६, संज्वलन ४, निद्रा १, प्रचला १, आवरण ९, अंतराय ५ एवं ५१ विच्छित्ति
१३	स	२५	तीर्थकर मिले.

अथ पुरुषवेद रचना गुणस्थान ९ आदिके उदयप्रकृति १०७ है. थावर १, सूक्ष्मत्रिक ३, नरकत्रिक ३, विकलत्रिक ३, ऐकेंद्री १, स्त्रीवेद १, नपुंसकवेद १, आतप १, तीर्थकर १ एवं १५ नास्ति.

१	मि	१०३	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २ उतारे मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	१०२	अनंतानुबंधि ४ विच्छित्ति.
३	मि	९६	आनुपूर्वी ३ नरक विना उतारे. मिश्रमोहनीय १ मिले, मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	९९	सम्यक्त्वमोह० १, आनुपूर्वी ३ नरक विना एवं ४ मिले. अप्रत्या० ४, वैक्रिय-द्विक २, देवत्रिक ३, मनुष्यानुपूर्वी १, तिर्यचानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं १४ विच्छित्ति
५	दे	८५	प्रत्या० ४, तिर्यचआयु १, नीचगोत्र १, उद्योत १, तिर्यच गति १ विच्छित्ति
६	प्र	७९	आहारकद्विक २ मिले. धीणद्वित्रिक ३ आहारकद्विक २ विच्छित्ति
७	अ	७४	सम्यक्त्वमोह० १, अंतके संहनन ३, एवं ४ विच्छित्ति
८	अ	७०	हास्य आदि ६ विच्छित्ति
९	अ	६४	० ० ० ०

अथ स्त्रीवेद रचना गुणस्थान ९ आदिके उदयप्रकृति १०५ अस्ति. पूर्वोक्त १०७, स्त्रीवेद १ एवं १०८. तिण मध्ये आहारकद्विक २, पुरुषवेद १ एवं ३ नहीं.

१	मि	१०३	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ उतारे, मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	१०२	अनंतानुबंधि ४, आनुपूर्वी ३ नरक विना एवं ७ विच्छित्ति
३	मि	९६	मिश्रमोहनीय १ मिली. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	९६	सम्यक्त्वमोह० १ मिले. अप्रत्या० ४, देवगति १, देवआयु १, वैक्रियद्विक २, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं ११ विच्छित्ति
५	दे	८५	प्रत्या० ४, तिर्यचआयु १, उद्योत १, नीच गोत्र १, तिर्यचगति १ विच्छित्ति

૧	મિ	૮૭	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, તીર્થંકર ૧ ઉતારે, મિથ્યા. ૧ સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ કાઢતાં
૨	સા	૮૧	નરકત્રિક ઉતારે, અનંતા. ૪, એકેન્દ્રી ૧, થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, સ્ત્રીવેદ ૧ એમ ૧૦ કાઢતાં.
૪	અ	૭૫	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, નરકત્રિક ૩ મળે, અપ્રત્યા. ૪ દેવત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, તિર્યચત્રિક ૩, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, પ્રત્યા. ૪, નીચ ગોત્ર ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, નપુંસકવેદ ૧, પુરુષવેદ ૧, હાસ્ય આદિ ૬, સંજવલન ૪, નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, આવરણ ૮, અંતરાય ૫ એમ ૫૧ કાઢતાં
૧૩	સ	૨૫	તીર્થંકર મળે

હવે પુરુષવેદ રચના ગુણસ્થાન ૮ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૭ છે, થાવર ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, એકેન્દ્રિય ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, નપુંસકવેદ ૧, આતપ ૧, તીર્થંકર ૧ એમ ૧૫ નથી.

૧	મિ	૧૦૩	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકલ્પિક ૨ ઉતારે, મિથ્યા. ૧ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૨	અનંતાનુબંધી ૪ કાઢતાં
૩	મિ	૮૬	આનુપૂર્વી ૩ નરક સિવાય ઉતારી, મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૮૮	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આનુપૂર્વી ૩ નરક સિવાય એ ૪ મળે, અપ્રત્યા. ૪, વૈકિયલ્પિક ૨, દેવત્રિક ૩, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભગ ૧ અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૪ કાઢતાં.
૫	દે	૮૫	પ્રત્યા. ૪, તિર્યચઆયુ ૧, નીચગોત્ર ૧, ઉદ્યોત ૧, તિર્યચગતિ ૧ કાઢતાં.
૬	પ્ર	૭૮	આહારકલ્પિક ૨ મળે થીણલ્પિક ૩, આહારકલ્પિક ૨ કાઢતાં.
૭	અ	૭૪	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, અંતના સંઘયણ ૩ એમ ૪ કાઢતાં.
૮	અ	૭૦	હાસ્ય આદિ ૬ કાઢતાં
૯	અ	૬૪	૦૦૦૦

હવે સ્ત્રીવેદ રચના ગુણસ્થાન ૮ આદિના ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૫ છે, પૂર્વોક્ત ૧૦૭, સ્ત્રીવેદ ૧ એમ ૧૦૮, તેની વચ્ચે આહારકલ્પિક ૨, પુરુષવેદ ૧ એમ ૩ નથી.

૧	મિ	૧૦૩	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૨	અનંતા. ૪, આનુપૂર્વી ૩ નરક સિવાય એમ ૭ કાઢતાં.
૩	મિ	૮૬	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૮૬	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ મળે, અપ્રત્યા. ૪, દેવગતિ ૧, દેવઆયુ ૧, વૈકિયલ્પિક ૨, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૧ કાઢતાં.
૫	દે	૮૫	પ્રત્યા. ૪, તિર્યચઆયુ ૧, ઉદ્યોત ૧, નીચગોત્ર ૧, તિર્યચગતિ ૧ કાઢતાં.

६	प्र	७७	थीणत्रिक ३ विच्छित्ति
७	अ	७४	सम्यक्त्वमोह० १, अंतके संहनन ३ एवं ४ विच्छित्ति
८	अ	७०	हास्य आदि ६ विच्छित्ति
९	अ	६४	० ० ०

अथ नपुंसकवेद रचना गुणस्थान ९ आदिके उदयप्रकृति ११४ है. आहारकद्विक २, तीर्थकर १, देवत्रिक ३, स्त्रीवेद १, पुरुषवेद १ एवं ८ नही.

१	मि	११२	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ उतारे. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३ वि०
२	सा	१०६	नरकानुपूर्वी १ उतारी. अनंता० ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, मनुष्यानुपूर्वी १, तिर्यचापूर्वी १ एवं ११ विच्छित्ति
३	मि	९६	मिश्रमोहनीय १ मिली. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	९७	सम्यक्त्वमोह० १, नरकानुपूर्वी १ मिले. अप्रत्या० ४, नरकत्रिक ३, वैक्रियद्विक २, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं १२ विच्छित्ति
५	दे	८५	प्रत्या० ४, तिर्यचआयु १, उद्योत १, नीच गोत्र १, तिर्यचगति १ विच्छित्ति
६	प्र	७७	थीणद्वित्रिक ३ विच्छित्ति
७	अ	७४	सम्यक्त्वमोह० १, अंतके संहनन ३ एवं ४ विच्छित्ति
८	अ	७०	हास्य आदि ६ विच्छित्ति
९	अ	६४	० ० ०

अथ क्रोधचतुष्क रचना गुणस्थान ९ आदिके उदयप्रकृति १०९ अस्ति. तीर्थकर १, मान ४, माया ४, लोभ ४ एवं १३ नास्ति.

१	मि	१०५	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २ उतारे. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३ एवं ५ विच्छित्ति
२	सा	९९	नरकानुपूर्वी १ उतारी. अनंता० क्रोध १, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३ एवं ६ विच्छित्ति
३	मि	९१	आनुपूर्वी ३ नरक विना उतारी. मिश्रमोहनीय १ मिले. मिश्रमोहनीय १ विच्छित्ति
४	अ	९५	सम्यक्त्वमोह० १, आनुपूर्वी ४ मिले. अप्रत्या० क्रोध १, वैक्रिय-अष्टक ८, मनुष्यानुपूर्वी १, तिर्यचानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं १४ विच्छित्ति
५	दे	८१	प्रत्या० क्रोध १, तिर्यचआयु १, नीच गोत्र १, उद्योत १, तिर्यचगति १ विच्छित्ति
६	प्र	७८	आहारकद्विक २ मिले. थीणद्वित्रिक ३, आहारकद्विक २ विच्छित्ति
७	अ	७३	सम्यक्त्वमोह० १, अंतके संहनन ३ एवं ४ विच्छित्ति
८	अ	६९	हास्य आदि ६ विच्छित्ति
९	अ	६३	० ० ०

૬	પ્ર	૭૭	થીજાદ્વિત્રિક ૩ કાઢતાં
૭	અ	૭૪	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, અંતના સંઘયજ ૩ એમ ૪ કાઢતાં
૮	અ	૭૦	હાસ્ય આદિ ૬ કાઢતાં
૯	અ	૬૪	૦૦૦

હવે નપુંસકવેદ રચના ગુણસ્થાન ૯ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૪ છે. આહારકદ્ધિકે ૨, તીર્થકર ૧, દેવત્રિક ૩, સ્ત્રીવેદ ૧, પુરુષવેદ ૧ એમ ૮ નથી.

૧	મિ	૧૧૨	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ ૧, ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૬	નરકાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, અનંતા. ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય- ૩, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, તિર્થયાપૂર્વી ૧ એમ ૧૧ કાઢતાં
૩	મિ	૮૬	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૮૭	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, નરકાનુપૂર્વી ૧ મળે, અપ્રત્યા, ૪, નરકત્રિક ૩, વૈકિયદ્ધિકે ૨, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૨ કાઢતાં
૫	દે	૮૫	પ્રત્યા. ૪, તિર્થયાપુ ૧, ઉદ્યોત ૧, નીચગોત્ર ૧, તિર્થયાગતિ ૧ કાઢતાં.
૬	પ્ર	૭૭	થીજાદ્વિત્રિક ૩ કાઢતાં
૭	અ	૭૪	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, અંતનાં સંહનન ૩ એમ ૪ કાઢતાં.
૮	અ	૭૦	હાસ્ય આદિ ૬ કાઢતાં
૯	અ	૬૪	૦૦૦

અથ ક્રોધચતુષ્ક રચના ગુણસ્થાન ૯ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે. તીર્થકર ૧, માયા ૪, માન ૪, લોભ ૪ એમ ૧૩ નથી.

૧	મિ	૧૦૫	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકદ્ધિકે ૨ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩ એમ ૫ કાઢતાં
૨	સા	૮૮	નરકાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, અનંતા. ક્રોધ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, એમ ૬ કાઢતાં.
૩	મિ	૮૧	આનુપૂર્વી ૩ નરક સિવાય ઉતારી, મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૮૫	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આનુપૂર્વી ૪ મળે, અપ્રત્યા. ક્રોધ ૧, વૈકિય-અષ્ટક ૮, મનુષ્યાનુ. ૧, તિર્થયાનુ. ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૪ કાઢતાં
૫	દે	૮૧	પ્રત્યા. ક્રોધ ૧, તિર્થયાપુ ૧, નીચગોત્ર ૧, ઉદ્યોત ૧, તિર્થયાગતિ ૧ કાઢતાં
૬	પ્ર	૭૮	આહારકદ્ધિકે ૨ મળે, થીજાદ્વિત્રિક ૩, આહારકદ્ધિકે ૨ કાઢતાં
૭	અ	૭૩	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, અંતનાં સંહનન ૩ એમ ૪ કાઢતાં.
૮	અ	૬૮	હાસ્ય આદિ ૬ કાઢતાં.
૯	અ	૬૩	૦૦૦

एवं मानचतुष्क एवं माया ४ एवं लोभ ४. इतना विशेष-आपणे अपणे चतुष्क करी जानना. लोभ दशमे ताई है सोइ नवमे गुणस्थानकी ६३ माहिथी वेद तीनकी विच्छित्ति कर्या ६० रही. अपणी बुद्धिसैं विचार लेना.

अथ मति-अज्ञान, श्रुत-अज्ञान रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति ११७ पहिले, १११ दूजे, समुच्चयवत्.

अथ विभंगज्ञान रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति १०६ अस्ति. एकेंद्री १, आतप १, विकलत्रय ३, थावरचतुष्क ४, आनुपूर्वी मनुष्यकी १, तिर्यचकी १, मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं १६ नास्ति.

१	मि	१०६	मिथ्यात्व १, नरकानुपूर्वी १ विच्छित्ति
२	सा	१०४	० ० ०

अथ ज्ञानत्रय रचना गुणस्थान ९ अवरितिसम्यग्दृष्टि आदि, उदयप्रकृति १०६ है. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, अनंता० ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, मिश्रमोह० १, तीर्थकर १ एवं १६ नास्ति.

४	अ	१०४	आहारकद्विक २ उतारे. अप्रत्या० ४, वैक्रिय-अष्टक ८, मनुष्यानुपूर्वी १, तिर्यचानुपूर्वी १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ विच्छित्ति
५	दे	८७	० ० ०

आगे सर्वत्र समुच्चयगुणस्थानवत्. मनःपर्याय छट्ठेसे लेकर पूर्वोक्तवत्. केवलज्ञान १३११४ मे वत्. सामायिक, छेदोपस्थापनीय छट्ठेसे नवमे लग समुच्चयवत्.

अथ परिहारविशुद्धि रचना गुणस्थान-२ प्रमत्त, अप्रमत्त, उदयप्रकृति ७८ है. पूर्वोक्त छट्ठेकी ८१, तिण मध्ये स्त्रीवेद १, आहारकद्विक २ एवं ३ नही. सातमे थीणद्वित्रिक नही ७५. सूक्ष्मसंपराय दशमे वत्. यथाख्यातमे १११२१३१४ मे गुणस्थानवत् जान लेनी. देशविरते ८७. अथ असंयम प्रथम चार गुणस्थानवत्.

अथ चक्षुर्दर्शन रचना गुणस्थान १२ आदिके उदयप्रकृति १०९ है. तीर्थकर १, साधारण १, आतप १, एकेंद्री १, थावर १, सूक्ष्म १, बेंद्री १, तेंद्री १ आनुपूर्वी ४, अपर्याप्त १ एवं १३ नही.

१	मि	१०५	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २ एवं ४ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	१०४	अनंतानुबंध ४, चौरिंदी १ एवं ५ विच्छित्ति
३	मि	१००	मिश्रमोह० १ मिली. मिश्रमोह० १ विच्छित्ति
४	अ	१००	सम्यक्त्वमोह० १ मिली

आगे समुच्चयगुणस्थानवत्.

એમ માનયતુષ્ક એમ માયા ૪ એમ લોભ ૪ એટલું વિશેષ પોતપોતાનું ચતુષ્ક કરી જાણવું. લોભ દસમા સુધી છે, તે નવમા ગુણસ્થાનની દુઝમાંથી વેદ ૩ કાઢતાં ૬૦ રહે. સ્વબુદ્ધિએ વિચારી લેવું.

હવે મતિ-અજ્ઞાન, શ્રુત-અજ્ઞાન રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની-ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૭ પહેલાં, ૧૧૧ બીજા, સમુચ્ચયવત્.

હવે વિભંગજ્ઞાન રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૬ છે. એકેન્દ્રિય ૧, આતપ ૧, વિકલત્રય ૩, સ્થાવરચતુષ્ક ૪, આનુપૂર્વી મનુષ્યની ૧, તિર્યચની ૧, મિશ્ર-મોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકદ્વિકે ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૧૬ છે.

૧	મિ	૧૦૬	મિથ્યાત્વ ૧, નરકાનુપૂર્વી ૧ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૪	૦૦૦

હવે જ્ઞાનત્રય રચના ગુણસ્થાન ૮ અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ આદિ, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૬ છે. મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, અનંતા. ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, મિશ્રમોહ. ૧, તીર્થંકર ૧ એમ ૧૬ નથી.

૪	અ	૧૦૪	આહારકદ્વિકે ૨ ઉતારે, અપ્રત્યા. ૪, વૈક્રિય-અષ્ટક ૮ મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, દુર્ભંગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ કાઢતાં
૫	દે	૮૭	૦૦૦

આગળ સર્વત્ર સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્, મનઃપર્યવ છઠ્ઠાથી લઈને પૂર્વોક્તવત્. કેવલજ્ઞાન ૧૩૧૪ મા જેમ, સામાયિક, છેદોપસ્થાનીય છઠ્ઠાથી નવમા સુધી સમુચ્ચયવત્.

હવે પરિહારવિશુદ્ધિ રચના ગુણસ્થાન-૨, પ્રમત્ત, અપ્રમત્ત, ઉદયપ્રકૃતિ ૭૮ છે. પૂર્વોક્ત છઠ્ઠાની ૮૧, તેમાં સ્ત્રીવેદ ૧, આહારકદ્વિકે ૨ એ ૩ નથી, સાતમામાં થીજાદ્વિત્રિક નથી ૭૫, સૂક્ષ્મસંપરાય દશમાની જેમ યથાખ્યાતમાં ૧૧૧૨૧૩૧૪માં ગુણસ્થાનવત્ જાણી લેવી. દેશવિરતિએ ૮૭, હવે અસંયમ પ્રથમ ચાર ગુણસ્થાનવત્.

હવે ચક્ષુર્દર્શન રચના ગુણસ્થાન ૧૨ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે. તીર્થંકર ૧, સાધારણ ૧, આતપ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, બેઈન્દ્રિય ૧, તેઈન્દ્રિય ૧, આનુપૂર્વી ૪, અપર્યાપ્ત ૧ એમ ૧૩ નથી.

૧	મિ	૧૦૫	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્મોહ. ૧, આહારકદ્વિકે ૨ એમ ૪ ઉતારે, મિથ્યા. ૧ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૪	અનંતાનુબંધી ૪, ચઉરિન્દ્રિય ૧ એમ ૫ કાઢતાં
૩	મિ	૧૦૦	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં.
૪	અ	૧૦૦	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ મળે.

આગળ સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્.

अचक्षुर्दर्शनमे गुणस्थान १२ आदिके उदयप्रकृति १२१. तीर्थकर १ नास्ति. गुणस्थानोमे समुच्चयवत् पहिले ११७, दूजे १११ इत्यादि. अवधिदर्शन अवधिज्ञानवत्. केवलदर्शन केवलज्ञानवत्.

अथ कृष्ण, नील, कापोत लेश्या रचना गुणस्थान ४ आदिके उदयप्रकृति ११९ है. आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ३ नास्ति.

१	मि	११७	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ उतारे. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, नरकानुपूर्वी १ एवं ६ विच्छित्ति
२	सा	१११	अनंता० ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, देवानुपूर्वी १, तिर्यचानुपूर्वी १ एवं ११ विच्छित्ति
३	मि	१००	मनुष्यानुपूर्वी १ उतारी. मिश्रमोह० १ मिली. मिश्रमोह० १ विच्छित्ति
४	अ	१०४	आनुपूर्वी ४, सम्यक्त्वमोह० १ एवं ५ मिली

अथ तेजोलेश्या रचना गुणस्थान ७ आदिके उदयप्रकृति १११ है. आतप १, विकलत्रय ३, सूक्ष्मत्रिक ३, नरकत्रिक ३, तीर्थकर १ एवं ११ नास्ति.

१	मि	१०७	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २ एवं ४ उतारे. मिथ्यात्व १ वि०
२	सा	१०६	अनंतानुबंधि ४, एकेंद्री १, थावर १ एवं ६ विच्छित्ति
३	मि	९८	आनुपूर्वी ३ उतारे. मिश्रमोह० १ मिले, मिश्रमोह० १ विच्छित्ति
४	अ	१०१	सम्यक्त्वमोह० १, आनुपूर्वी ३ एवं ४ मिले. वैक्रियद्विक २, अप्रत्या० ४, देवत्रिक-३, आनुपूर्वी २, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं १४ विच्छित्ति
५	दे	८७	प्रत्या० ४, तिर्यचआयु १, नीचगोत्र १, उद्योत १, तिर्यचगति १ विच्छित्ति
६	प्र	८१	आहारकद्विक २ मिले. धीणद्वित्रिक ३, आहारकद्विक २ विच्छित्ति
७	अ	७६	० ० ०

अथ पद्मलेश्या रचना गुणस्थान ७ आदिके उदयप्रकृति १०९ है. आतप १, एकेंद्री १, थावरचतुष्क ४, विकलत्रिक ३, नरकत्रिक ३, तीर्थकर १ एवं १३ नास्ति. १०५।१०४।९८, चौथे १०१।८७।८१।७६.

अथ शुक्ललेश्या रचना गुणस्थान १३ आदिके उदयप्रकृति ११० अस्ति. आतप १, एकेंद्री १, विकलत्रय ३, थावरचतुष्क ४, नरकत्रिक ३ एवं १२ नास्ति.

१	मि	१०५	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व १ विच्छित्ति
२	सा	१०४	अनंतानुबंधि ४ विच्छित्ति
३	मि	९८	आनुपूर्वी ३ उतारी. मिश्रमोह० १ मिली. मिश्रमोह० १ विच्छित्ति
४	अ	१०१	सम्यक्त्वमोह० १, आनुपूर्वी ३ मिली

અચક્ષુર્દર્શનમાં ગુણસ્થાન ૧૨ આદિની, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૨૧ છે. તીર્થંકર ૧ નથી. ગુણસ્થાનોમાં સમુચ્ચયવત્ પહેલાં ૧૧૭, બીજા ૧૧૧ ઇત્યાદિ, અવધિદર્શન અવધિજ્ઞાનવત્, કેવલદર્શન કેવલજ્ઞાનવત્.

હવે કૃષ્ણ, નીલ, કાપોત લેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૮ છે. આહારકલ્પિકે ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૩ નથી.

૧	મિ	૧૧૭	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક- ૩, નરકાનુપૂર્વી ૧ એમ ૬ કાઢતાં.
૨	સા	૧૧૧	અનંતા. ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, દેવાનુપૂર્વી ૧, તિર્થયાનુપૂર્વી ૧ એમ ૧૧ કાઢતાં.
૩	મિ	૧૦૦	મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૪	આનુપૂર્વી ૪, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ એમ ૫ મળે.

હવે તેજોલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૭ આદિની, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૧ છે. આતપ ૧, વિકલત્રય ૩, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, તીર્થંકર ૧ એમ ૧૧ નથી.

૧	મિ	૧૦૭	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકલ્પિકે ૨ એમ ૪ ઉતારે, મિથ્યા. ૧ કાઢતાં.
૨	સા	૧૦૬	અનંતાનુબંધી ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧ એમ ૬ કાઢતાં.
૩	મિ	૮૮	આનુપૂર્વી ૩ ઉતારે મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૧	સમ્યક્ત્વમોહ ૧, આનુપૂર્વી ૩ એમ ૪ મળે, વૈકિયલ્પિકે ૨, અપ્રત્યા. ૪, દેવત્રિક ૩, આનુપૂર્વી ૨, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૪ કાઢતાં.
૫	દે	૮૭	પ્રત્યા. ૪, તિર્થય-આયુ ૧, નીચગોત્ર ૧, ઉઘોત ૧, તિર્થયગતિ ૧ કાઢતાં.
૬	પ્ર	૮૧	આહારકલ્પિકે ૨ મળે થીણલ્પિક ૩, આહારકલ્પિકે ૨ કાઢતાં
૭	અ	૭૬	૦૦૦

હવે પદ્મલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૭ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૮ છે. આતપ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, ધાવરચતુષ્ક ૪, વિકલત્રિક ૩, નરકત્રિક ૩, તીર્થંકર ૧ એમ ૧૩ નથી. ૧લા ગુ. ૧૦૫ારજા ગુ. ૧૦૪ાઉજા ગુ. ૮૮, ચોથા ૪થા ગુ. -૧૦૧ાપમા ગુ. ૮૭ાફઠા ગુ. ૮૧ા૭મા ગુ. ૭૬

હવે શુક્લલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૧૩ આદિના, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૦ છે. આતપ ૧, એકેન્દ્રિય ૧, વિકલત્રય ૩, સ્થાવર ચતુષ્ક ૪, નરકત્રિક ૩ એમ ૧૨ નથી.

૧	મિ	૧૦૫	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકલ્પિકે ૨, તીર્થંકર ૧ એમ ૫ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧ કાઢતાં.
૨	સા	૧૦૪	અનંતાનુબંધી ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૮૮	આનુપૂર્વી ૩ ઉતારી, મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૧	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આનુપૂર્વી ૩ મળે.

आगे गुणस्थान समुच्चयवत्. अथ भव्यरचना गुणस्थानवत् १४ सर्वे. अथ अभव्य प्रथम गुणस्थानवत्.

अथ उपशम रचना गुणस्थान ८, चौथा आदि उदयप्रकृति १०० है. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, अनंतानुबंधि ४, ऐकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, मिश्रमोह० १, सम्यक्त्व-मोह० १, आनुपूर्वी ३ देव विना, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं २२ नास्ति.

४	अ	१००	अप्रत्याख्यान ४, वैक्रियद्विक २, देवत्रिक ३, नरकगति १, नरकआयु १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १ एवं १४ व्यवच्छेद
५	दे	८६	प्रत्याख्यान ४, तिर्यचआयु १, नीचगोत्र १, उद्योत १, तिर्यचगति १ एवं ८ विच्छित्ति
६	प्र	७८	थीणद्वित्रिक ३ विच्छित्ति
७	अ	७५	०

आगले च्यार गुणस्थानोमे समुच्चय गुणस्थानवत्.

अथ क्षयोपशम सम्यक्त्व रचना गुणस्थान ४-४।५।६।७ समुच्चयगुणस्थानवत्.

अथ क्षायिक सम्यक्त्व रचना गुणस्थान ११-चौथा आदि, उदयप्रकृति १०१ है. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, अनंतानुबंधि ४, ऐकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, ऋषभनाराच आदि ५ संघयण एवं २१ नास्ति.

४	अ	९८	आहारकद्विक २, तीर्थकर १ उतारे. अप्रत्या० ४, वैक्रिय-अष्टक ८, मनुष्य-आनुपूर्वी १, तिर्यच-आनुपूर्वी १, तिर्यचआयु १, उद्योत १, तिर्यचगति १, दुर्भग १, अनादेय १, अयश १, नीचगोत्र एवं २१ विच्छित्ति
५	दे	७७	प्रत्याख्यान ४, नीचगोत्र १ विच्छित्ति
६	प्र	७५	आहारकद्विक २ मिले. थीणद्वित्रिक ३, आहारकद्विक २ विच्छित्ति
७	अ	७०	०

आगे समुच्चयवत्. अथ मिश्र १, सास्वादनसम्यक्त्व १, मिथ्यात्व १, आपणे आपणे गुणस्थानवत्.

अथ संज्ञी रचना गुणस्थान १२ आदि के उदयप्रकृति ११३ अस्ति. ऐकेंद्री १, थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, आतप १, विकलत्रय ३, तीर्थकर १ एवं ९ नास्ति.

१	मि	१०९	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २ एवं ४ उतारे. मिथ्यात्व १, अपर्याप्त १ विच्छित्ति
२	सा	१०६	नरक-आनुपूर्वी १ उतारी. अनंतानुबंधि ४ विच्छित्ति
३	मि	१००	आनुपूर्वी ३ नरक विना उतारी. मिश्रमोह० १ मिली

आगे समुच्चयवत्.

આગળ ગુણસ્થાન સમુચ્ચયવત્. હવે ભવ્યરચના ગુણસ્થાનવત્ ૧૪ સર્વે. હવે અભવ્ય પ્રથમ ગુણસ્થાનવત્.

હવે ઉપશમ રચના ગુણસ્થાન ૮, ચોથું આદિ ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૦ છે. મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, અનંતાનુબંધી ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આનુપૂર્વી ૩ દેવસિવાય, આહારકલ્લિક ૨, તીર્થકર ૧ એમ ૨૨ નથી.

૪	અ	૧૦૦	અપ્રત્યાખ્યાન ૪, વૈકલ્પિક ૨, દેવત્રિક ૩, નરકગતિ ૧, નરકઆયુ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧ એમ ૧૪ વ્યવચ્છેદ (કાઢતાં)
૫	દે	૮૬	પ્રત્યાખ્યાન ૪, તિર્યચઆયુ ૧, નીચગોત્ર ૧, ઉદ્યોત ૧, તિર્યચગતિ ૧ એ પ્રમાણે ૮ કાઢતાં,
૬	પ્ર	૭૮	શીણદ્વિત્રિક ૩ કાઢતાં
૭	અ	૭૫	૦

આગળના ચાર ગુણસ્થાનોમાં સમુચ્ચય ગુણસ્થાનવત્

હવે ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૪-૪૧૫૬૧૭ સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્.

હવે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૧૧-ચોથું આદિ, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૦૧ છે. મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, અનંતાનુબંધિ ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, ઋષભનારાય આદિ ૫ સંઘયાણ એમ ૨૧ નથી.

૪	અ	૮૮	આહારકલ્લિક ૨, તીર્થકર ૧ ઉતારે, અપ્રત્યા. ૪, વૈકલ્પિક-અષ્ટક ૮, મનુષ્ય, આનુપૂર્વી ૧, તિર્યચ આનુપૂર્વી ૧, તિર્યચઆયુ ૧, ઉદ્યોત ૧, તિર્યચગતિ ૧, દુર્ભગ ૧, અનાદેય ૧, અયશ ૧, નીચગોત્ર ૧ એમ ૨૧ કાઢતાં.
૫	દે	૭૭	પ્રત્યાખ્યાન ૪, કાઢતાં
૬	પ્ર	૭૫	આહારકલ્લિક ૨ મળે, શીણદ્વિત્રિક ૩, આહારકલ્લિક ૨ કાઢતાં
૭	અ	૭૦	૦

આગળ સમુચ્ચયવત્. હવે મિશ્ર ૧, સાસ્વાદનસમ્યક્ત્વ ૧, મિથ્યાત્વ ૧, પોતપોતાનાં ગુણસ્થાનવત્.

હવે સંજી રચના ગુણસ્થાન ૧૨ આદિની, ઉદયપ્રકૃતિ ૧૧૩ છે. એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, સૂક્ષ્મ ૧, સાધારણ ૧, આતપ ૧, વિકલત્રય ૩, તીર્થકર ૧ એમ ૮ નથી.

૧	મિ	૧૦૮	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકલ્લિક ૨ એમ ૪ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ કાઢતાં.
૨	સા	૧૦૬	નરક-આનુપૂર્વી ૧ ઉતારી, અનંતાનુબંધિ ૪ કાઢતાં.
૩	મિ	૧૦૦	આનુપૂર્વી ૩ નરક સિવાય ઉતારી, મિશ્રમોહનીય. ૧ મળે.

આગળ સમુચ્ચયવત્

अथ असंज्ञी रचना गुणस्थान २ आदिके उदयप्रकृति ९४ अस्ति. उंच गोत्र १, वैक्रियच्छक ६, संहनन ५ छेवद्वा विना, संस्थान ५ हुंडक विना, प्रशस्त गति १, सुभगत्रिक ३, आयु २ देव, नरककी, आहारकद्विक २, तीर्थकर १, मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ एवं २८ वही.

१	मि	९४	मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३, थीणद्धित्रिक ३, पराघात १, मनुष्यत्रिक ३, उच्छ्वास १, उद्योत १, दुःस्वर १, अप्रशस्त गति १ एवं १६ विच्छित्ति.
२	स	७८	०

अथ आहारक रचना गुणस्थान १३ है, आदिके उदय प्रकृति ११८, आनुपूर्वी ४ नही.

१	मि	११३	मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, आहारकद्विक २, तीर्थकर १ एवं ५ उतारे. मिथ्यात्व १, आतप १, सूक्ष्मत्रिक ३ एवं ५ विच्छित्ति
२	स	१०८	अनंतानुबंधि ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३ एवं ९ विच्छित्ति
३	मि	१००	मिश्रमोह० १ मिले. मिश्रमोह० १ विच्छित्ति
४	अ	१००	सम्यक्त्वमोह० १ मिली

आगे सर्व समुच्चयवत्.

अथ अनाहारक रचना गुणस्थान ४. पहिलो, दूजो, चौथो, तेरमो, उदयप्रकृति ८९ अस्ति. दुःस्वर १, सुस्वर १, प्रशस्त गति १, अप्रशस्त गति १, प्रत्येक १, साधारण १, आहारकद्विक २, औदारिकद्विक २, मिश्रमोह० १, उपघात १, पराघात १, उच्छ्वास १, आतप १, उद्योत १, वैक्रियद्विक २, थीणद्धित्रिक ३, संहनन ६, संस्थान ६ एवं ३३ नास्ति.

१	मि	८७	सम्यक्त्वमोह० १, तीर्थकर १ उतारे. मिथ्यात्व १, सूक्ष्म १, अपर्याप्त १ विच्छित्ति.
२	सा	८१	नरकत्रिक उतारे. अनंतानुबंधि ४, एकेंद्री १, थावर १, विकलत्रय ३, स्त्रीवेद १ एवं १० विच्छित्ति.
४	अ	७५	सम्यक्त्वमोह० १, नरकत्रिक ३ मिले. अप्रत्याख्यान आदि अंतराय पर्यंत ५१ विच्छित्ति व्यौरा कार्मणरचनावत्
१३	स	२५	तीर्थकर १ मिले

इति उदयाधिकार समाप्त.

अथ सत्ताधिकार कथ्यते. अथ घर्मा आदि नरकत्रय रचना गुणस्थान ४ आदि, सत्ताप्रकृति १४७. देव-आयु नही.

१	मि	१४७	०	१	मि	१४६	०	अंजना आदि त्रयमे देव-आयु १, तीर्थकर १ एवं २ नास्ति. सातमीमे तीर्थकर १, देव-आयु १, मनुष्य-आयु १ एवं ३ नही. १४५ मि. १४५ सा. १४५ मि. १४५ अ.
२	सा	१४६	तीर्थकर १ उतारे	२	सा	१४६	०	
३	मि	१४६	०	३	मि	१४६	०	
४	अ	१४७	तीर्थकर १ मिले	४	अ	१४६	०	

હવે અસંજી રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની ઉદયપ્રકૃતિ ૮૪ છે. ઉચ્ચગોત્ર ૧, વૈક્રિયષટ્ક ૬, સંઘયણ ૫ છેવટું સિવાય, સંસ્થાન ૫ હુંડક સિવાય, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, સુભગત્રિક ૩, આયુ ૨ દેવ, નરકનું, આહાર. ૨, તીર્થકર ૧, મિશ્ર. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ ૧ એમ ૨૮ નથી.

૧	મિ	૮૪	મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, થીણદ્વિત્રિક ૩, પરાઘાત ૧, મનુષ્યત્રિક ૩, ઉચ્છ્વાસ ૧, ઉદ્યોત ૧, દુઃસ્વર ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧ એમ ૧૬ કાઢતાં
૨	સ	૭૮	૦

હવે આહારક રચના ગુણસ્થાન ૧૩ છે, આદિની ઉદય પ્રકૃતિ ૧૧૮, આનુપૂર્વી ૪ નથી.

૧	મિ	૧૧૩	મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, આહારકદ્વિક ૨, તીર્થકર ૧ એમ ૫ ઉતારે. મિથ્યાત્વ ૧, આતપ ૧, સૂક્ષ્મત્રિક ૩ એમ ૫ કાઢતાં
૨	સા	૧૦૮	અનંતાનુબંધિ ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩ એમ ૮ કાઢતાં.
૩	મિ	૧૦૦	મિશ્રમોહ. ૧ મળે, મિશ્રમોહ. ૧ કાઢતાં
૪	અ	૧૦૦	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ મળે.

આગળ સર્વ સમુચ્ચયવત્.

હવે અનાહાર રચના ગુણસ્થાન ૪. પહેલું, બીજું, ચોથું, તેરમું, ઉદયપ્રકૃતિ ૮૮ છે. દુઃસ્વર ૧, સુસ્વર ૧, પ્રશસ્ત ગતિ ૧, અપ્રશસ્ત ગતિ ૧, પ્રત્યેક ૧, સાધારણ ૧, આહારકદ્વિક ૨, ઔદારિકદ્વિક ૨, મિશ્રમોહ. ૧, ઉપઘાત ૧, પરાઘાત ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, આતપ ૧, ઉદ્યોત ૧, વૈક્રિયદ્વિક ૨, થીણદ્વિત્રિક ૩ સંઘયણ ૬ સંસ્થાન ૬ એમ ૩૩ નથી.

૧	મિ	૮૭	સમ્યક્ત્વમોહ ૧, તીર્થકર ૧ ઉતારે, મિથ્યાત્વ ૧, સૂક્ષ્મ ૧, અપર્યાપ્ત ૧ કાઢતાં
૨	સા	૮૧	નરકત્રિક ઉતારે, અનંતાનુબંધિ ૪, એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, વિકલત્રય ૩, સ્ત્રીવેદ ૧ એમ ૧૦ કાઢતાં
૪	અ	૭૫	સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, નરકત્રિક ૩ મળે, અપ્રત્યાખ્યાન આદિ અંતરાય સુધી ૫૧ કાઢતાં. વિવરણ કાર્મણરચનાવત્
૧૩	સ	૨૫	તીર્થકર ૧ મળે

ઈતિ ઉદયાધિકાર સમાપ્ત.

હવે સત્તાધિકાર જણાવે છે. અથ ધર્મા આદિ નરકત્રય રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિ, સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૭. દેવ-આયુ નથી.

૧	મિ	૧૪૭	૦	૧	મિ	૧૪૬	૦	અંજના આદિત્રયમાં દેવ-આયુ ૧,
૨	સા	૧૪૬	તીર્થ. ૧ ઉતારે	૨	સા	૧૪૬	૦	તીર્થકર ૧ એમ ૨ નથી. સાતમીમાં
૩	મિ	૧૪૬	૦	૩	મિ	૧૪૬	૦	તીર્થ. ૧, દેવાયુ. ૧, મનુષ્યાયુ ૧ એમ
૪	અ	૧૪૭	તીર્થ. ૧ મળે.	૪	અ	૧૪૬	૦	૩ નથી. ૧૪૫ મિ, ૧૪૫ સા, ૧૪૫ મિ., ૧૪૫ અ.

अथ सामान्य तिर्यच रचना गुणस्थान ४ आदिके सत्ताप्रकृति १४७, तीर्थकर १ नहीं। पहिले १४७, दूजे १४७, तीजे १४७, चौथे १४७, मनुष्य रचना गुणस्थान १४ वत्।

अथ सौधर्म आदि सहस्रार पर्यंत देवलोक रचना गुणस्थान ४, सत्ताप्रकृति १४७, नरक-आयु नास्ति। अथ आनत आदि नव ग्रैवेयक पर्यंत सत्ता० १४६, नरक १, तिर्यच-आयु नहीं।

१	मि	१४६	तीर्थकर १ उतारे	१	मि	१४५	तीर्थकर १ उतारे	अथ ५ अनुत्तर रचना गुणस्थान १-चौथा, सत्ता० १४६, नरक-आयु १, तिर्यच-आयु १ एवं २ नहीं।
२	सा	१४६	०	२	सा	१४५	०	
३	मि	१४६	०	३	मि	१४५	०	
४	अ	१४७	तीर्थकर १ मिले	४	अ	१४६	तीर्थकर १ मिले	

अथ भवनपति, व्यंतर १, जोतिषि १, सर्व देवी १, रचना गुणस्थान ४ आदिके सत्ता-प्रकृति १४६ अस्ति। तीर्थकर १, नरक-आयु १ एवं २ नास्ति।

१	मि	१४६	०	अथ एकेंद्री विकलत्रय रचना गुणस्थान २ आदिके सत्ताप्रकृति १४५ अस्ति। तीर्थकर १, नरक-आयु १, देव-आयु १ नहीं। अथ पंचेद्री रचना गुणस्थानवत्
२	सा	१४६	०	
३	मि	१४६	०	
४	अ	१४६	०	

१	मि	१४५
२	सा	१४५

अथ पृथ्वीकाय १, अप्काय १, वनस्पतिकाय रचना एकेंद्री विकलत्रय रचनावत्। अथ तेजोवायुकाय रचना गुणस्थान १-मिथ्यात्व १, सत्ताप्रकृति १४४ है। तीर्थकर १, देव-आयु १, मनुष्य-आयु १, नरक-आयु १ एवं ४ नास्ति। अथ त्रसकाय रचना गुणस्थानवत्। अथ मनोयोगचतुष्क ४, वचनयोगचतुष्क ४, औदारिककाययोग १ एवं योग ९ गुणस्थान रचनावत्। अथ वैक्रियकाययोग रचना गुणस्थान ४ आदिके सत्ताप्रकृति १४८, पहिले १४८, दूजे १४७, तीजे १४७, चौथे १४८।

अथ आहारक, आहारक मिश्र रचना गुणस्थान १-प्रमत्त, सत्ताप्रकृति १४८ सर्वे।

अथ औदारिकमिश्रयोग रचना गुणस्थान ४-पहिला, दूजा, चौथा, तेरमा, सत्ता० १४६ अस्ति। देव-आयु १, नरक-आयु १ नहीं।

१	मि	१४५	तीर्थकर १ उतारे
२	सा	१४५	०
४	अ	१४६	तीर्थकर १ मिले। सातमे गुणस्थानकी, नवमे गुण० की, दशमे गुण० की, बारमे गुण० की एवं ६१ की विच्छित्ति। शेष ८५ रही तेरमे गुणस्थानमे।
१३	स	८५	०

હવે સામાન્ય તિર્યચ રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૭, તીર્થંકર ૧ નથી. પહેલાં ૧૪૭, બીજા ૧૪૭, ત્રીજા ૧૪૭, ચોથા ૧૪૭, મનુષ્ય રચના ગુણસ્થાન ૧૪ની જેમ

હવે સૌધર્મ આદિ સહસ્રારપર્યંત દેવલોક રચના ગુણસ્થાન ૪, સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૭, નરક-આયુ નથી. હવે આનંત આદિ નવ પ્રૈવેયક પર્યંત સત્તા. ૧૪૬, નરક ૧, તિર્યચ-આયુ ૧ નથી.

૧	મિ	૧૪૬	તીર્થ. ૧ ઉતારે	૧	મિ	૧૪૫	તીર્થ. ૧ ઉતારે	હવે ૫ અનુત્તર રચના ગુણસ્થાન ૧-ચોથું સત્તા. ૧૪૬, નરક-આયુ ૧, તિર્યચઆયુ ૧ એમ ૨ નથી
૨	સા	૧૪૬	૦	૨	સા	૧૪૫	૦	
૩	મિ	૧૪૬	૦	૩	મિ	૧૪૫	૦	
૪	અ	૧૪૭	તીર્થ. ૧ મળે.	૪	અ	૧૪૬	તીર્થ. ૧ મળે.	

હવે ભવનપતિ, વ્યંતર ૧, જ્યોતિષિ ૧, સર્વ દેવી ૧, રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૬ છે. તીર્થંકર ૧, નરક-આયુ ૧ એમ ૨ નથી.

૧	મિ	૧૪૬	૦	હવે એકેન્દ્રિય વિકલત્રય રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની, સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૫ છે. તીર્થંકર ૧, નરક-આયુ ૧, દેવ-આયુ ૧ નથી. હવે પંચેન્દ્રિય રચના ગુણ- સ્થાનવત્.			
૨	સા	૧૪૬	૦				
૩	મિ	૧૪૬	૦				
૪	અ	૧૪૬	૦				

હવે પૃથ્વીકાય ૧, અષ્ટકાય ૧, વનસ્પતિકાય રચના એકેન્દ્રિય વિકલત્રય રચનાવત્. હવે તેઉવાયુકાય રચના ગુણસ્થાન ૧-મિથ્યાત્વ ૧, સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૪ છે. તીર્થંકર ૧, દેવ-આયુ ૧, મનુષ્ય-આયુ ૧, નરક-આયુ ૧ એમ ૪ નથી. હવે ત્રસકાય રચના ગુણસ્થાનવત્, હવે મનોયોગચતુષ્ક ૪, વચનયોગચતુષ્ક ૪, ઔદારિકકાયયોગ ૧, એમ યોગ ૮ ગુણસ્થાન રચનાવત્. હવે વૈક્રિયકાયયોગ રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિની સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૮, પહેલામાં ૧૪૮, બીજામાં ૧૪૭, ત્રીજામાં ૧૪૭, ચોથામાં ૧૪૮.

હવે આહારક, આહારક મિશ્ર રચના ગુણસ્થાન ૧ પ્રમત્ત, સત્તાપ્રકૃતિ ૧૪૮ સર્વે.

હવે ઔદારિકમિશ્રયોગ રચના ગુણસ્થાન ૪-પહેલું, બીજું, ચોથું, તેરમું, સત્તા. ૧૪૬ છે. દેવ-આયુ ૧, નરક-આયુ ૧ નથી.

૧	મિ	૧૪૫	તીર્થંકર ૧ ઉતારે				
૨	સા	૧૪૫	૦				
૪	અ	૧૪૬	તીર્થંકર ૧ મળે, સાતમા ગુણસ્થાનની, નવમા ગુણ.ની, દશમા ગુણ.ની બારમા ગુણ.ની એમ ૬૧ની વિચ્છિન્નિ, શેષ ૮૫ રહે તેરમા ગુણસ્થાનમાં				
૧૩	સ	૮૫	૦				

अथ नरकगति मिश्रवैक्रियका गुणस्थान २-पहिला, चौथा, सत्ता० १४५. मनुष्य-आयु १, तिर्यच-आयु १, देव-आयु १ एवं ३ नहीं. पहिले १४५, चौथे १४५ है.

अथ देवगति संबंधि वैक्रियमिश्रयोग रचना गुणस्थान ३-पहिला, दूजा, चौथा, सत्ता० १४५. मनुष्य-आयु १, तिर्यच-आयु १, नरक-आयु १ एवं ३ नहीं.

अथ कर्मणरचना गुणस्थान ४-पहिला, दूजा, चौथा, तेरमा, सत्ता० १४८ सर्वे सन्ति.

१	मि	१४४	तीर्थकर १ उतारे	१	मि	१४८	०
२	सा	१४४	०	२	सा	१४६	तीर्थकर १, नरक-आयु १ उतारे
४	अ	१४५	तीर्थकर १ मिले	४	अ	१४८	तीर्थकर १, नरक-आयु १ मिले
०	०	०	०	१३	स	८५	रही ८५ का व्यौर गुणस्थानवत्

अथ वेद तीनों नव गुणस्थान लग समुच्चयगुणस्थानवत् जानना. अथ अनंतानुबंधिचतुष्क रचना गुणस्थान २ आदिके सत्ता० पहिले १४८, दूजे १४७. अथ अप्रत्याख्यान ४ रचना गुणस्थान ४ आदि सत्ता० समुच्चयगुणस्थानवत्. अथ प्रत्याख्यानमे गुणस्थान ५ आदिके रचना समुच्चयगुणस्थानवत्. अथ संज्वलन क्रोध १, मान १, माया १ नवमे ताइ लोभ दशमे ताइ समुच्चयवत्. अथ अज्ञानत्रय रचना गुणस्थान २ आदिके सत्ता समुच्चयवत् जानना. अथ ज्ञान-त्रय रचना गुणस्थान ९ चौथा आदि बारमे लग सत्ता १४८ समुच्चयवत्. अथ मनःपर्यायज्ञान-रचना गुणस्थान ७-प्रमत्त आदि, सत्ता १४८ सर्वे समुच्चयवत्. केवलज्ञानमे सत्ता० ८५ की, गुणस्थान १३१४ मा समुच्चयवत्. अथ सामायिक, छेदोपस्थापनीय रचना गुणस्थान ४-प्रमत्त आदि, सत्ता १४८ समुच्चयवत्. अथ परिहारविशुद्धि रचना गुणस्थान २-प्रमत्त, अप्रमत्त, सत्ताप्रकृति १४८ समुच्चयवत्. सूक्ष्मसंपराय चारित्र दशमेवत्. अथ यथाख्यात रचना १११२१ १३१४ मे वत्. अथ देशविरति पंचमे वत्. अथ असंयम रचना आदिके ४ गुणस्थानो वत्. अथ अचक्षु, चक्षुदर्शनरचना गुणस्थानरचनावत् गुणस्थान १२ पर्यंत. अथ अवधिदर्शन रचना अवधिज्ञानवत्. अथ केवलदर्शन केवलज्ञानवत्. अथ कृष्ण, नील लेश्या, कापोत लेश्या रचना गुणस्थान ४ प्रथमवत्. अथ तेजो, पद्मलेश्या रचना गुणस्थान ७ आदिके समुच्चयवत्. अथ शुक्ल लेश्या रचना गुणस्थान १३ आदिके रचना १४८ सत्ता० समुच्चयवत्, अथ भव्य रचना गुणस्थानवत्. अथ अभव्य रचना गुणस्थान १-मिथ्यात्व, सत्ताप्रकृति १४१. मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १, तीर्थकर १, आहारकद्विक २, आहारकबंधन १, आहारकसंघातन १ एवं ७ नहीं. अथ उपशमसम्यक्त्वरचना गुणस्थान ८-अविरतिसम्यग्दृष्टि आदि, सत्ता० सर्व गुणस्थानोकी १४८ जाननी. अथ क्षयोपशमसम्यक्त्व रचना गुणस्थान ४-अविरतिसम्यग्दृष्टि आदि, सत्ता० १४८ समुच्चयगुणस्थानवत्. अथ क्षायिक सम्यक्त्वरचना गुणस्थान ११-अविरतिसम्यग्दृष्टि आदि, सत्ताप्रकृति १४१ अस्ति. अनंतानुबंधि ४, मिथ्यात्व १, मिश्रमोह० १, सम्यक्त्वमोह० १ एवं ७ नास्ति. यंत्र नाम मात्र लिख्या. विस्तार समुच्चयसत्ताथी जानना.

હવે નરકગતિ મિશ્રવૈક્રિયના ગુણસ્થાન ૨-પહેલું, ચોથું. સત્તા. ૧૪૫, મનુષ્ય-આયુ ૧, તિર્યચ આયુ ૧, દેવ-આયુ ૧ એમ ૩ નથી. પહેલાં ૧૪૫, ચોથે ૧૪૫ છે.

હવે દેવગતિ સંબંધિ વૈક્રિયમિશ્રયોગ રચના ગુણસ્થાન ૩-પહેલું, બીજું, ચોથું, સત્તા. ૧૪૫, મનુષ્ય-આયુ ૧, તિર્યચ આયુ ૧, નરક-આયુ ૧ એમ ૩ નથી.

હવે કાર્મણરચના ગુણસ્થાન ૪ પહેલું, બીજું, ચોથું, તેરમું. સત્તા. ૧૪૮ સર્વે છે.

૧	મિ	૧૪૪	તીર્થ. ૧ ઉતારે	૧	મિ	૧૪૮	૦
૨	સા	૧૪૪	૦	૨	સા	૧૪૬	તીર્થકર ૧, નરક-આયુ ૧ ઉતારે
૪	અ	૧૪૫	તીર્થ. ૧ મળે	૪	અ	૧૪૮	તીર્થકર ૧, નરક-આયુ ૧ મળે
૦	૦	૦	૦	૧૩	સ	૮૫	બાકીના ૮૫નું વિવરણ ગુણસ્થાનવત્

ત્રણ વેદ નવ ગુણસ્થાન સુધી સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્ જાણવા. હવે અનંતાનુબંધિ-ચતુષ્ક રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની સત્તા. પહેલે ૧૪૮, બીજે ૧૪૭, હવે અપ્રત્યાખ્યાન ૪ રચના ગુણસ્થાન ૪ આદિ સત્તા. સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્. હવે પ્રત્યાખ્યાનમાં ગુણસ્થાન ૫ આદિની રચના સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્. હવે સંજવલન ક્રોધ ૧, માન ૧, માયા ૧ નવમા સુધી, લોભ દશમા સુધી સમુચ્ચયવત્. હવે અજ્ઞાનત્રય રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની સત્તા સમુચ્ચયવત્ જાણવી. હવે જ્ઞાનત્રય રચના ગુણસ્થાન ૮ ચોથા આદિથી બારમા સુધી સત્તા ૧૪૮ સમુચ્ચયવત્. હવે મનઃપર્યાયજ્ઞાનરચના ગુણસ્થાન ૭ પ્રમત્ત આદિ, સત્તા ૧૪૮ સર્વે સમુચ્ચયવત્. કેવલજ્ઞાનમાં સત્તા. ૮૫ની, ગુણસ્થાન ૧૩ ૧૪મા સમુચ્ચયવત્. હવે સામાયિક, છેદોપસ્થાપનીય રચના ગુણસ્થાન ૪-પ્રમત્ત આદિ, સત્તા ૧૪૮ સમુચ્ચયવત્. હવે પરિહારવિશુદ્ધિ રચના ગુણસ્થાન ૨-પ્રમત્ત, અપ્રમત્ત, સત્તા પ્રકૃતિ ૧૪૮ સમુચ્ચયવત્. સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર દશમાની જેમ. હવે યથાખ્યાત રચના ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪માની જેમ. હવે દેશવિરતિ પાંચમાની જેમ. હવે અસંયમ રચના આદિની ૪ ગુણસ્થાનોની જેમ. હવે અચક્ષુ, ચક્ષુદર્શનરચના ગુણસ્થાનવત્ ગુણસ્થાન ૧૨ સુધી. હવે અવધિદર્શન રચના અવધિજ્ઞાનવત્. હવે કેવલદર્શન કેવલજ્ઞાનવત્. હવે કૃષ્ણ, નીલ લેશ્યા, કાપોત લેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૪ પ્રથમવત્, હવે તેજો, પદ્મલેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૭ આદિની સમુચ્ચયવત્. હવે શુકલ લેશ્યા રચના ગુણસ્થાન ૧૩ આદિની રચના ૧૪૮ સત્તા. સમુચ્ચયવત્, હવે ભવ્ય રચના ગુણસ્થાનવત્, હવે અભવ્ય રચના ગુણસ્થાન ૧ મિથ્યાત્વ, સત્તા પ્રકૃતિ ૧૪૧, મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧, તીર્થકર ૧, આહારકદ્ધિકે ૨, આહારક-બંધન ૧, આહારકસંઘાતન ૧ એમ ૭ નહીં. હવે ઉપશમસમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૮ અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ આદિ સત્તા. સર્વ ગુણસ્થાનોની ૧૪૮ જાણવી. હવે ક્ષયોપશમસમ્યક્ત્વ રચના ગુણસ્થાન ૪ અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ આદિ સત્તા. ૧૪૮ સમુચ્ચયગુણસ્થાનવત્, હવે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વરચના ગુણસ્થાન ૧૧ અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ આદિ સત્તા પ્રકૃતિ ૧૪૧ છે. અનંતાનુબંધિ ૪, મિથ્યાત્વ ૧, મિશ્રમોહ. ૧, સમ્યક્ત્વમોહ. ૧ એમ ૭ નથી. યંત્ર નામ માત્ર લખ્યા. વિસ્તાર સમુચ્ચયસત્તાથી જાણવો.

४	अ	१४१	
५	दे	१४१	
६	प्र	१४१	
७	अ	१४१	आयु ३ की विच्छिति
८	अ	१३८	०
९	अ	१३८	भाग ९ करी ३६ की विच्छिति व्यौर गुणस्थानरचनावत्
१०	सू	१०२	संज्वलन लोभ विच्छिति
११	उ	१०१	०
१२	क्षी	१०१	निद्रा १, प्रचला १, ज्ञानावरण ५, दर्शना० ४, अंतराय ५ विच्छिति
१३	स	८५	०
१४	अ	८५	० ८५ व्यवच्छेदे मुक्तौ

मिथ्यात्व मिथ्यात्ववत्, सास्वादन सास्वादनवत्, मिश्र मिश्रगुणस्थानवत्, अथ संज्ञी रचना गुणस्थानरचनावत् गुणस्थान १२ पर्यंत. अथ असंज्ञी रचना गुणस्थान २ आदिके सत्ता० १४७ अस्ति, तीर्थकर १ नहीं. पहिले १४७, दूजे १४७. अथ आहारक रचना गुणस्थानरचनावत् १३ लगे. अथ अनाहारक रचना कर्मणयोगरचनावत्. अति सत्ताधिकार संपूर्ण.

(१६५) उत्कृष्ट प्रकृतिबन्धयन्त्रम्
शतकात्

(१६६) जघन्यप्रकृतिबन्धस्वामियन्त्रम्

प्रकृति	स्वामी
तीर्थकर १	४ गुणस्थान
आहारकद्विक २, देव-आयु १	७ अप्रमत्त
विकलत्रिक ३, सूक्ष्म ३, नरक, तिर्यग्, मनुष्य-आयु ३, सुर-द्विक २, वैक्रियद्विक २, नरकद्विक २ सर्व १५	तिर्यच, मनुष्य मिथ्यात्वी
एकेंद्री १, थावर १, आतप १	मिथ्यात्वी ईशानांत
तिर्यच गति १, तिर्यचानुपूर्वी १, औदारिकद्विक २, उद्योत १, छेवद्वा १	देवता, नारकी मिथ्यात्वी
शेष ९२ प्रकृति	चारो गतिका मिथ्यात्वी

प्रकृति	बन्ध-स्वामी
आहारक २, तीर्थकर १	८ गुणस्थान
संज्वलन ४, पुरुषवेद १	नवमा गुणस्थाने
साता १, यश १, उच्चगोत्र १, ज्ञानावरणीय ५, दर्श-नावरण ४, अंतराय ५ एवं सर्व १७,	सूक्ष्मसंपराय गुणस्थानवाला
नरकद्विक २, वैक्रियद्विक २, देवद्विक २	असंज्ञी तिर्यच पर्याप्त
आयु ४	संज्ञी पंचेन्द्रिय असंज्ञी
शेष प्रकृति ८५ रही	बादर एकेंद्री पर्याप्त

૪	અ	૧૪૧	
૫	દે	૧૪૧	
૬	પ્ર	૧૪૧	
૭	અ	૧૪૧	આયુ ૩ ને કાઢતાં
૮	અ	૧૩૮	○
૯	અ	૧૩૮	ભાગ ૯ કરી ૩૬ ને કાઢતાં વિવરણ ગુણસ્થાનરચનાવત્
૧૦	સૂ	૧૦૨	સંજવલન લોભ કાઢતાં
૧૧	ઉ	૧૦૧	○
૧૨	ક્ષી	૧૦૧	નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, જ્ઞાનાવરણ ૫, દર્શના. ૪, અંતરાય ૫ કાઢતાં
૧૩	સ	૮૫	○
૧૪	અ	૮૫	○ ૮૫ વ્યવચ્છેદે મુક્ત

મિથ્યાત્વે મિથ્યાત્વવત્, સાસ્વાદનમાં સાસ્વાદનવત્, મિશ્રે મિશ્રગુણસ્થાનવત્, હવે સંજી રચના ગુણસ્થાનરચનાવત્ ગુણસ્થાન ૧૨ પર્યંત. હવે અસંજી રચના ગુણસ્થાન ૨ આદિની સત્તા ૧૪૭ છે, તીર્થકર ૧ નહીં. પહેલાં ગુ. ૧૪૭, બીજા ગુ. ૧૪૭, હવે આહારક રચના ગુણસ્થાન-રચનાવત્ ૧૩ સુધી હવે અનાહારક રચના કાર્મણયોગરચનાવત્ ઈતિ સત્તાધિકાર સંપૂર્ણમ્.

(૧૬૫) ઉત્કૃષ્ટ પ્રકૃતિબન્ધયન્ત્રમ્

(૧૬૬) જઘન્યપ્રકૃતિ બંધ સ્વામિયંત્રમ્

શતકાત્

પ્રકૃતિ	સ્વામી
તીર્થકર ૧	૪ ગુણસ્થાન
આહારકદ્વિકે ૨, દેવ-આયુ ૧	૭ અપ્રમત્ત
વિકલત્રિક ૩, સૂક્ષ્મ ૩, નરક, તિર્થગૂ, મનુષ્ય-આયુ ૩, સુરદ્વિકે ૨, વૈકિયદ્વિકે ૨, નરકદ્વિકે ૨ એમ ૧૫	તિર્થય, મનુષ્ય મિથ્યાત્વી
એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧, આતપ ૧	મિથ્યાત્વી - ઈશાનાંત
તિર્થય ગતિ ૧, તિર્થયાનુપૂર્વી ૧, ઔદારિકદ્વિકે ૨, ઉદ્યોત ૧, છેવટું ૧	દેવતા, નારકી મિથ્યાત્વી
શેષ ૯૨ પ્રકૃતિ	ચારેય ગતિના મિથ્યાત્વી

પ્રકૃતિ	બન્ધ-સ્વામી
આહારક ૨, તીર્થકર ૧	૮ ગુણસ્થાન
સંજવલન ૪, પુરુષવેદ ૧	નવમાગુણસ્થાને
સાતા ૧, યશ ૧, ઉચ્ચ-ગોત્ર ૧, જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણ ૪, અંતરાય ૫ એમ સર્વ ૧૭	સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણસ્થાનવાળા
નરકદ્વિકે ૨, વૈકિયદ્વિકે ૨, દેવદ્વિકે ૨	અસંજી તિર્થય પર્યાપ્ત
આયુ ૪	સંજી અસંજી પંચેન્દ્રિય
શેષ પ્રકૃતિ ૮૫ રહે	બાદર એકેન્દ્રિય પર્યાપ્ત

(१६७) अथ स्थितिबंध अल्पबहुत्व संख्या

यति सूक्ष्म संपराय जघन्य	स्तो १
बादर ऐकेंद्री पर्याप्त जघन्य	असं २
सूक्ष्म ऐकेंद्री पर्याप्त जघन्य	वि ३
बादर ऐकेंद्री अपर्याप्त जघन्य	वि ४
सूक्ष्म ऐकेंद्री अपर्याप्त जघन्य	वि ५
सूक्ष्म ऐकेंद्री अपर्याप्त उत्कृष्ट	वि ६
बादर ऐकेंद्री अपर्याप्त उत्कृष्ट	वि ७
सूक्ष्म ऐकेंद्री पर्याप्त उत्कृष्ट	वि ८
बादर ऐकेंद्री पर्याप्त उत्कृष्ट	वि ९
बेइंद्री पर्याप्त जघन्य	सं १०
बेइंद्री अपर्याप्त जघन्य	वि ११
बेइंद्री अपर्याप्त उत्कृष्ट	वि १२
बेइंद्री पर्याप्त उत्कृष्ट	वि १३
तेइंद्री पर्याप्त जघन्य	वि १४
तेइंद्री अपर्याप्त जघन्य	वि १५
तेइंद्री अपर्याप्त उत्कृष्ट	वि १६
तेइंद्री पर्याप्त उत्कृष्ट	वि १७
चउरिंद्री पर्याप्त जघन्य	वि १८

चउरिंद्री अपर्याप्त जघन्य	वि १९
चउरिंद्री अपर्याप्त उत्कृष्ट	वि २०
चउरिंद्री पर्याप्त उत्कृष्ट	वि २१
असंज्ञी पंचेंद्री पर्याप्त जघन्य	सं २२
असंज्ञी पंचेंद्री अपर्याप्त जघन्य	वि २३
असंज्ञी पंचेंद्री अपर्याप्त उत्कृष्ट	वि २४
असंज्ञी पंचेंद्री पर्याप्त उत्कृष्ट	वि २५
यतिना उत्कृष्ट स्थितिबंध	सं २६
देशविरति जघन्य स्थितिबंध	सं २७
देशविरति उत्कृष्ट स्थितिबंध	सं २८
अविरतिसम्यग्दृष्टि पर्याप्त जघन्य	सं २९
अविरतिसम्यग्दृष्टि अपर्याप्त जघन्य	सं ३०
अविरतिसम्यग्दृष्टि अपर्याप्त उत्कृष्ट	सं ३१
अविरतिसम्यग्दृष्टि पर्याप्त उत्कृष्ट	सं ३२
संज्ञी पर्याप्त जघन्य	सं ३३
संज्ञी अपर्याप्त जघन्य	सं ३४
संज्ञी अपर्याप्त उत्कृष्ट	सं ३५
संज्ञी पर्याप्त उत्कृष्ट	सं ३६

(१६८) अथ ४१ प्रकृतिका अबंध कालयंत्र

प्रकृति	अबंधकाल
नरकत्रिक ३, तिर्यचत्रिक ३, उद्योत १ एवं सर्व ७	१६३ सागरोपम, ४ पल्योपम अधिक मनुष्य-७ भव अधिक जुगलियाने
थावरचतुष्क ४, ऐकेंद्री १, विकलत्रिक ३, आतप १	१८५ सागरोपम, ४ पल्योपम मनुष्यभव अधिक नारकने
प्रथम संहनन वर्जी ५ संहनन, प्रथम संस्थान वर्जी ५ संस्थान, अशुभ गति १, अनंतानुबंधि ४, मिथ्यात्व १, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १, धीणद्धित्रिक ३, नीच गोत्र १, नपुंसकवेद १, स्त्रीवेद १	१३२ सागरोपम मनुष्य-भवे अधिक यति-भव आदि देइ पंचेंद्रीने अबंधस्थिति

अथ १६३।१८५ कह्या ते पूरवाना ठाम लिख्यते. विजय आदिकने विषय दो २ वार तीन वार अच्युतने विषय १३२, एक ग्रैवेयकने विषे १६३, इम तमाने विषे १८५

(૧૬૭) હવે સ્થિતિબંધ અલ્પબહુત્વસંખ્યા

યતિ સૂક્ષ્મ સંપરાય જઘન્ય	સ્તો. ૧
બાદર એકન્દ્રિય પર્યાપ્ત જઘન્ય	અસં. ૨
સૂક્ષ્મ એકન્દ્રિય પર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૩
બાદર એકન્દ્રિય અપર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૪
સૂક્ષ્મ એકન્દ્રિય અપર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૫
સૂક્ષ્મ એકન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૬
બાદર એકન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૭
સૂક્ષ્મ એકન્દ્રિય પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૮
બાદર એકન્દ્રિય પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૯
બેઇન્દ્રિય પર્યાપ્ત જઘન્ય	સં. ૧૦
બેઇન્દ્રિય અપર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૧૧
બેઇન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૧૨
બેઇન્દ્રિય પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૧૩
તેઇન્દ્રિય પર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૧૪
તેઇન્દ્રિય અપર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૧૫
તેઇન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૧૬
તેઇન્દ્રિય પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૧૭
ચતુરિન્દ્રિય પર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૧૮

ચતુરિન્દ્રિય અપર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૧૯
ચતુરિન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૨૦
ચતુરિન્દ્રિય પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૨૧
અસંજી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્ત જઘન્ય	સં. ૨૨
અસંજી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત જઘન્ય	વિ. ૨૩
અસંજી પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૨૪
અસંજી પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	વિ. ૨૫
યતિના ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ	સં. ૨૬
દેશવિરતિ જઘન્ય સ્થિતિબંધ	સં. ૨૭
દેશવિરતિ ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિબંધ	સં. ૨૮
અવિરતિસમ્યક્. પર્યાપ્ત જઘન્ય	સં. ૨૯
અવિરતિસમ્યક્. અપર્યાપ્ત જઘન્ય	સં. ૩૦
અવિરતિસમ્યક્. અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	સં. ૩૧
અવિરતિસમ્યક્. પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	સં. ૩૨
સંજી પર્યાપ્ત જઘન્ય	સં. ૩૩
સંજી અપર્યાપ્ત જઘન્ય	સં. ૩૪
સંજી અપર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	સં. ૩૫
સંજી પર્યાપ્ત ઉત્કૃષ્ટ	સં. ૩૬

(૧૬૮) હવે ૪૧ પ્રકૃતિના અબંધ કાલયંત્ર

પ્રકૃતિ	અબંધકાલ
નરકત્રિક ૩, તિર્યચત્રિક ૩, ઉઘોત ૧ એમ સર્વ ૭	૧૬૩ સાગરોપમ અને ૪ પલ્યોપમ અધિક મનુષ્યના પૂર્વ કોડવર્ષના, ૭ ભવ અધિક યુગલને
સ્થાવરચતુષ્ક ૪, એકેન્દ્રિય ૧, વિકલત્રિક ૩, આતપ ૧	૧૮૫ સાગરોપમ ૪ પલ્યોપમ મનુષ્યભવ અધિક નારકને
પ્રથમ સંહનન છોડી ૫ સંહનન, પ્રથમ સંસ્થાન છોડી ૫ સંસ્થાન, અશુભગતિ ૧, અનંતાનુબંધિ ૪, મિથ્યાત્વ ૧, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧, ધીજાદિત્રિક ૩, નીચગોત્ર ૧, નપુંસકવેદ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧	૧૩૨ સાગરોપમ મનુષ્યભવે અધિક યતિ- ભવ આદિ દઈ પંચેન્દ્રિયને અબંધસ્થિતિ.

હવે ૧૬૩+૧૮૫ કલ્યા તે કેવી રીતે થાય તે જણાવે છે. વિજય આદિકના વિષે બે ૨ વાર ત્રણ વાર અચ્યુતને વિષે ૧૩૨, એક ગ્રૈવેયકને વિષે ૧૬૩, એમ તમા (તમ:પ્રભાને) વિષે ૧૮૫.

(१६९) अथ ७३ अधुवबंधनो उत्कृष्ट जघन्य निरंतर बन्धयन्त्र

प्रकृतिनामानि	निरंतर बन्ध
सुरद्विक २, वैक्रियद्विक २	तीन पल्योपम
तिर्यच गति १, तिर्यचानुपूर्वी १, नीच गोत्र १	समयथी लइ असंख्य काल
आयु ४	१ अंतर्मुहूर्त
औदारिक शरीर १	असंख्य पुद्गलपरवर्त
सातावेदनीय १	देश ऊन पूर्व कोड
पराधात १, उच्छ्वास १, पंचेद्री १, त्रसचतुष्क ४	१८५ सागरेपम
शुभ विहायगति १, पुरुषवेद १, सुभगत्रिक ३, उंच गोत्र १, समचतुरस्त्र संस्थान १,	१३२ सागरेपम
अशुभविहायगति १, जाति ४, अशुभ संहनन ५ अशुभ संस्थान ५, आहारकद्विक २, नरकगति १, नरकानुपूर्वी १, उद्द्योत १, आतप १, धिर १, शुभ १, यश १, स्थावरदशक १०, नपुंसकवेद १, स्त्रीवेद १, हास्य १, रति १, अरति १, शोक १, असातावेदनीय १	जघन्य उत्कृष्ट समयथी लेइ अंतर्मुहूर्त
मनुष्यद्विक २, जिननाम १, वज्रऋषभनाराच १, औदारिक अंगोपांग १	३३ सागर, जघन्य अंतर्मुहूर्त

(१७०) अथ उत्कृष्ट रसबन्धस्वामियन्त्रं शतक कर्मग्रन्थात्

प्रकृतिनामानि	रसबन्धस्वामी
एकैद्री १, थावर १, आतप १	मिथ्यात्वी ईशानांत देवता बांधे
विकलत्रिक ३, सूक्ष्मत्रिक ३, तिर्यच-आयु १, मनुष्य-आयु १, नरकत्रिक ३	मिथ्यात्वी तिर्यच, मनुष्य
तिर्यच गति १, तिर्यचानुपूर्वी १, छेवट्टा १, वैक्रियद्विक २, देवगति १, देवानुपूर्वी १, आहारकद्विक २, शुभ विहायगति १, शुभ वर्णचतुष्क ४, तैजस १, कर्मण १, अगुरुलघु १, निर्माण १, जिननाम १, साता- वेदनीय १, समचतुरस्त्र १, पराधात १, त्रसदशक १० पंचेद्री १, उच्छ्वास १, उच्चगोत्र १ एवं सर्व ३२	देवता, नारकी
उद्योत	अपुर्वकरण गुणस्थानमे सूक्ष्मसंपरायगुण. क्षपकश्रेणिमे यथासंभव बंध करो
मनुष्यगति १, मनुष्यानुपूर्वी १, औदारिकद्विक २ वज्रऋषभसंहनन १	सातमी नरकका नारकी सम्यक्त्वके सन्मुख
देवायु १	सम्यग्दृष्टि देवता
शेष ६८ प्रकृति	अप्रमत्तयति
	४ गतिना मिथ्यात्वी

(૧૬૯) હવે ૭૩ અધુવબંધનો ઉત્કૃષ્ટ જઘન્ય નિરંતર બંધયંત્ર

પ્રકૃતિના નામો	નિરંતર બંધ
દેવદ્વિકે ૨, વૈકિયદ્વિકે ૨	ત્રણ પલ્લોપમ
તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, નીચગોત્ર ૧, આયુ ૪	સમયથી લઈ અસંખ્ય કાળ
ઔદારિક શરીર ૧	૧ અંતર્મુહૂર્ત
સાતાવેદનીય ૧	અસંખ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત
પરાધાત ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ત્રસચતુષ્ક ૪	૧૮૫ સાગરોપમ
શુભ વિહાયોગતિ ૧, પુરુષવેદ ૧, સુભગત્રિક ૩, ઉચ્ચ ગોત્ર ૧, સમચતુરસ્ર સંસ્થાન ૧,	૧૩૨ સાગરોપમ
અશુભ વિહાયોગતિ ૧, જાતિ ૪, અશુભ સંઘયણ ૫, અશુભ સંસ્થાન ૫, આહારકદ્વિકે ૨, નરકગતિ ૧, નરકાનુપૂર્વી ૧, ઉદ્યોત ૧, આતપ ૧, સ્થિર ૧, શુભ ૧, યશ ૧, સ્થાવરદશક ૧૦, નપુંસકવેદ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, હાસ્ય ૧, રતિ ૧, અરતિ ૧, શોક ૧, અસાતાવેદનીય ૧	જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ સમયથી લઈ અંતર્મુહૂર્ત
મનુષ્યદ્વિકે ૨, જિનનામ ૧, વજ્રઋષભ નારાય ૧, ઔદારિક અંગોપાંગ ૧	૩૩ સાગર, જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત

(૧૭૦) હવે ઉત્કૃષ્ટ રસબંધસ્વામિયંત્ર શતકકર્મગ્રન્થાત્

પ્રકૃતિનામો	રસબંધસ્વામી
એકેન્દ્રિય ૧, થાવર ૧, આતપ ૧	મિથ્યાત્વી ઈશાનાંત દેવતા બાંધે
વિકલત્રિક ૩, સૂક્ષ્મત્રિક ૩, તિર્યચ-આયુ ૧, મનુષ્ય-આયુ ૧, નરકત્રિક ૩	મિથ્યાત્વી તિર્યચ, મનુષ્ય
તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, છેવટું ૧	દેવતા, નારકી
વૈકિયદ્વિકે ૨, દેવગતિ ૧, દેવાનુપૂર્વી ૧, આહારક- દ્વિકે ૨, શુભવિહાયોગતિ ૧, શુભ વર્ણચતુષ્ક ૪, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, અગુરુલઘુ ૧, નિર્માણ ૧, જિનનામ ૧, સાતાવેદનીય ૧, સમચતુરસ્ર ૧, પરાધાત ૧, ત્રસદશક ૧૦, પંચેન્દ્રિય ૧, ઉચ્ચવાસ ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૧ એમ સર્વ ૩૨	અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાનમાં સૂક્ષ્મ- સંપરાયગુ.માં ક્ષપકશ્રેણિમાં બંધ કરે
ઉદ્યોત	સાતમી નરકના નારકી સમ્યક્ત્વને સન્મુખ
મનુષ્યગતિ ૧, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, ઔદારિકદ્વિકે ૨, વજ્રઋષભસંઘયણ ૧	સમ્યગ્દષ્ટિ દેવતા
દેવાયુ ૧	અગ્રમત્તયતિ
શેષ ૬૮ પ્રકૃતિ	૪ ગતિના મિથ્યાત્વી

(१७१) अथ जघन्यरसबन्धयन्त्रम्

प्रकृति	बन्धस्वामि
स्त्यानर्द्धि १, प्रचलाप्रचला १, निद्रानिद्रा १, अनंतानुबंधि ४, मिथ्यात्व १.	संयम सन्मुख मिथ्यात्वी
अप्रत्याख्यान ४	अविरतिसम्यग्दृष्टि संयम सन्मुख
प्रत्याख्यान ४	देशविरति
अरति १, शोक १	प्रमत्त यति
आहारकद्विक २	अप्रमत्त यति
निद्रा १, प्रचला १, शुभ वर्णचतुष्क ४, हास्य १, रति १, जुगुप्सा १, भय १, उपघात १	अपूर्वकरण गुणस्थानवर्ती क्षपक
पुरुषवेद १, संज्वलनचतुष्क ४	नवमे गुणस्थानवाला क्षपक
अंतराय ५, ज्ञानावरणीय ५, दर्शनावरणीय ४	१० मे गुणस्थाने क्षपक
सूक्ष्मत्रिक ३, विकलत्रिक ३, आयु ४ वैक्रियकषट् ६	मनुष्य, तिर्यच
उद्योत १, औदारिकद्विक २	देवता, नारकी
तिर्यच गति १, तिर्यचानुपूर्वी १, नीच गोत्र १	सातमी नरके उपशमसम्यक्त्वके सन्मुख
जिननाम १	अविरतिसम्यग्दृष्टि
एकेंद्री १, थावर १	नरक बिना तीन गतिना
आतप १	सौधर्म लगे देवता
साता १, असाता १, स्थिर १, अस्थिर १, शुभ १, अशुभ १, यश १, अयश १	समदृष्टि वा मिथ्यादृष्टि परावर्तमान मध्यम परिणाम
त्रस १, बादर १, पर्याप्त १, प्रत्येक १, अशुभ वर्ण आदि चतुष्क ४, तैजस १, कार्मण १, अगुरुलघु १, निर्माण १, मनुष्यगति १, मनुष्यानुपूर्वी १, शुभ विहायो- गति १, अशुभविहायोगति १, पंचेंद्री १, उच्छ्वास १, पराघात १, उच्चगोत्र १, संहनन ६, संस्थान ६, नपुंसकवेद १, स्त्रीवेद १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय १, दुर्भग १, दुःस्वर १, अनादेय १	चार गतिका मिथ्यात्वी बांधे

इति रसबन्ध समाप्त.

(१७२) अथ प्रदेशबन्धयन्त्रम्, मूल प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबन्धस्वामि शतकात्

मोहनीय	१।४।५।६।७ गुणस्थानवर्ती
आयु, मोहनीय वर्जी ६ कर्म	१० गुणस्थानवर्ती

(૧૭૧) હવે જઘન્યરસબંધયંત્ર

પ્રકૃતિ	બન્યસ્વામિ
સ્થાનર્દિ ૧, પ્રયલાપ્રયલા ૧, નિદ્રાનિદ્રા ૧, અનંતાનુબંધિ ૪, મિથ્યાત્વ ૧	સંયમ સન્મુખ મિથ્યાત્વી
અપ્રત્યાખ્યાન ૪	અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ સંયમ સન્મુખ
પ્રત્યાખ્યાન ૪	દેશવિરતિ
અરતિ ૧, શોક ૧	પ્રમત્ત યતિ
આહારકલ્પિકે ૨	અપ્રમત્ત યતિ
નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, શુભ વર્ણયતુષ્ક ૪, હાસ્ય ૧, રતિ ૧, જુગુપ્સા ૧, ભય ૧, ઉપધાત ૧	અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાનવર્તી ક્ષપક
પુરુષવેદ ૧, સંજવલનયતુષ્ક ૪	નવમા ગુણસ્થાનવાળા ક્ષપક
અંતરાય ૫, જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૪	૧૦મા ગુણસ્થાને ક્ષપક
સૂક્ષ્મત્રિક ૩, વિકલત્રિક ૩, આયુ ૪, વૈકિયષદ્ ૬	મનુષ્ય, તિર્યચ
ઉદ્યોત ૧, ઔદારિકલ્પિકે ૨	દેવતા, નારકી
તિર્યચ ગતિ ૧, તિર્યચાનુપૂર્વી ૧, નીચગોત્ર ૧	સાતમી નરકે ઉપશમસમ્યક્ત્વની સન્મુખ
જિનનામ ૧	અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્ય
એકેન્દ્રિય ૧, સ્થાવર ૧	નરક સિવાય ત્રણ ગતિના જીવો
આતપ ૧	સૌધર્મ સુધી દેવતા
સાતા ૧, અસાતા ૧, સ્થિર ૧, અસ્થિર ૧, શુભ ૧, અશુભ ૧, યશ ૧, અયશ ૧	સમ્યદષ્ટિ અથવા મિથ્યાદષ્ટિ પરાવર્તમાન મધ્યમ પરિણામ
ત્રસ ૧, બાદર ૧, પર્યાપ્ત ૧, પ્રત્યેક ૧, અશુભ વર્ણ આદિ ચતુષ્ક ૪, તૈજસ ૧, કાર્મણ ૧, અગુરુલઘુ ૧, નિર્માણ ૧, મનુષ્યગતિ ૧, મનુષ્યાનુપૂર્વી ૧, શુભ વિહાયોગતિ ૧, અશુભ વિહાયોગતિ ૧, પંચેન્દ્રિય ૧, ઉચ્છ્વાસ ૧, પરાધાત ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૧, સંઘયણ ૬, સંસ્થાન ૬, નપુંસક વેદ ૧, સ્ત્રીવેદ ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, દુર્ભગ ૧, દુઃસ્વર ૧, અનાદેય ૧	ચાર ગતિના મિથ્યાત્વી બાંધે

ઈતિ રસબંધ સમાપ્ત.

(૧૭૨) હવે પ્રદેશબંધયંત્રમ્-મૂલ પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબન્યસ્વામિ શતકાત્

મોહનીય	૧૪૪૫૫૬૭ ગુણસ્થાનવર્તી
આયુ, મોહનીય છોડી ૬ કર્મ	૧૦ ગુણસ્થાનવર્તી

(१७३) अथ उत्तर प्रकृतिना उत्कृष्ट प्रदेशबंधयंत्र शतककर्मग्रन्थात्

ज्ञानावरणीय ५, दर्शन० ४, साता० १, यश १, उच्च गोत्र १, अंतराय ५	१० गुणस्थानवर्ती
अप्रत्याख्यान ४	४ गुणस्थाने
प्रत्याख्यान ४	देशविरति
पुरुषवेद १, संज्वलन ४	९ मे गुणस्थाने
शुभ विहायगति १, मनुष्य-आयु १, देव-आयु १, देवगति १, देवानुपूर्वी १, सुभग १, सुस्वर १, आदेय १, वैक्रियद्विक २, समचतुरस्र १, असाता० १, वज्ररूप १ एवं सर्व १३	सम्यग्दृष्टि, मिथ्यादृष्टि
निद्रा १, प्रचला १, हास्य आदि षट् ६, तीर्थकर १	अविरतिसम्यग्दृष्टि
आहारकद्विक २	अप्रमत्त ७ तथा ८ मे वाला
शेष ६६ प्रकृति	मिथ्यात्वी

(१७४) अथ जघन्यप्रदेशबन्धस्वामियन्त्रम्

आहारकद्विक २	अप्रमत्त यति
नरकत्रिक ३, देव-आयु १	असंज्ञी पंचेन्द्रिय पर्याप्त जघन्य योगी
देवद्विक २, वैक्रियद्विक २, जिननाम १	मिथ्यात्वने सन्मुख सम्यग्दृष्टि
शेष १०९ प्रकृति	आपणे भवके प्रथम समय सूक्ष्म निगोद अपर्याप्त जघन्य योगी

(१७५) अथ सात बोलकी

अल्पबहुत्व

योगस्थान	स्तोक १
प्रकृतिभेद	असंख्य २
स्थितिभेद	असंख्य ३
स्थिति बंधाध्यवसाय	असंख्य ४
अनुभागस्थानक	असंख्य ५
कर्मप्रदेश	अनंत ६
रसच्छेद	अनंत ७

(१७६) जीव बंधवर्गणा ग्रहे तिसका

कर्मपणे वांटा

कर्म	वांटा
आयु	स्तोक १
नाम	वि २
गोत्र	तुल्य २
अंतराय	वि ३
ज्ञाना० १, दर्शना० १,	वि ३ तुल्य
मोहनीय	वि ४
वेदनीय	वि ५

(१७७)

बंधभेद ४	प्रकृतिबंध	स्थितिबंध	अनुभागबंध	प्रदेशबंध
अर्थ	स्वभाव	काल	रस	दल वाडे
दृष्टांत	वात आदि शमन	मास, अर्ध मास आदि	षंड, शर्करा आदि	तोला, दो तोला
कारण	योग	कषाय	कषाय	योग
भेदसंख्या	असंख्य	असंख्य	अनंत	अनंत
प्रमाण	श्रेणिके असंख्य भाग	श्रेणिके असंख्य भाग	अनंते	अनंते

(૧૭૩) હવે ઉત્તર પ્રકૃતિના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદેશબંધયંત્ર. શતકકર્મગ્રન્થાત્

જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શના. ૪, સાતા. ૧, યશ ૧, ઉચ્ચગોત્ર ૧, અંત. ૫	૧૦માં ગુણસ્થાનવર્તી
અપ્રત્યાખ્યાન ૪	૪ ગુણસ્થાને
પ્રત્યાખ્યાન ૪	દેશવિરતિ
પુરુષવેદ ૧, સંજવલન ૪	૮મા ગુણસ્થાને
શુભ વિહાયોગતિ ૧, મનુષ્ય-આયુ ૧, દેવ-આયુ ૧, દેવ-ગતિ ૧, દેવાનુપૂર્વી ૧, સુભગ ૧, સુસ્વર ૧, આદેય ૧, વૈક્રિયદિકે ૨, સમયતુરસ્ત્ર ૧, અસાતા. ૧, વજ્રઋષભ ૧ એમ સર્વ ૧૩	સમ્યગ્દષ્ટિ, મિથ્યાદષ્ટિ
નિદ્રા ૧, પ્રયલા ૧, હાસ્ય આદિ છ ૬, તીર્થંકર ૧	અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ
આહારકદિકે ૨	અપ્રમત્ત ૭મા તથા ૮મા વાળા
શેષ ૬૬ પ્રકૃતિ	મિથ્યાત્વી

(૧૭૪) હવે જઘન્યપ્રદેશબન્ધસ્વામિયંત્રમ્

આહારકદિકે ૨	અપ્રમત્ત યતિ
નરકત્રિક ૩, દેવ-આયુ ૧	અસંજી પંચેન્દ્રિયપર્યાપ્ત જઘન્ય યોગી
દેવદિકે ૨, વૈક્રિયદિકે ૨, જિનનામ ૧	મિથ્યાત્વને સન્નુબ સમ્યગ્દષ્ટિ
શેષ ૧૦૯ પ્રકૃતિ	પોતાના ભવના પ્રથમ સમય સૂક્ષ્મ નિગોદ અપર્યાપ્ત જઘન્ય યોગી

(૧૭૫) હવે સાત બોલનું

અલ્પબહુત્વ

યોગસ્થાન	સ્તોક ૧
પ્રકૃતિભેદ	અસંખ્ય ૨
સ્થિતિભેદ	અસંખ્ય ૩
સ્થિતિબંધાધ્યવસાય	અસંખ્ય ૪
(રસબંધના અધ્યવસાય)	અસંખ્ય ૫
અનુભાગસ્થાનક	
કર્મપ્રદેશ	અનંત ૬
રસચ્છેદ	અનંત ૭

(૧૭૬) જવ બંધવર્ગણા ગ્રહે તેને

કર્મપણે વેંચે

કર્મ	વેંચે
આયુ	સ્તોક ૧
નામ	વિ. ૨
ગોત્ર	તુલ્ય ૨
અંતરાય	વિ. ૩
જ્ઞાના. ૧, દર્શના. ૧	વિ. ૩ તુલ્ય
મોહનીય	વિ. ૪
વેદનીય	વિ. ૫

(૧૭૭)

બંધભેદ ૪	પ્રકૃતિબંધ	સ્થિતિબંધ	અનુભાગબંધ	પ્રદેશબંધ
અર્થ	સ્વભાવ	કાલ	રસ	દળ, વાડો
દષ્ટાંત	વાયુ આદિ શમન	માસ, અર્ધ માસ આદિ	ખાંડ, શર્કરા આદિ	તોલા, બે તોલા
કારણ	યોગ	કષાય	કષાય	યોગ
ભેદસંખ્યા	અસંખ્ય	અસંખ્ય	અનંત	અનંત
પ્રમાણ	શ્રેણિના અસંખ્ય ભાગ	શ્રેણિના અસંખ્ય ભાગ	અનંત	અનંત

(૧૭૮)

સંખ્યા	બંધપ્રકૃતિ ૮	મૂલ પ્રકૃતિ ૮	જ્ઞાનાં ૧	દર્શનાં ૨	વેદનીય ૩	મોહાં ૪	આયુ ૫	નામ ૬	ગોત્ર ૭	અંતરય ૮
૧	બંધસ્થાન	૮૭૭૬૧	૫	૯ ૬ ૪	૧	૨૨૨૨૧ ૧૭૧૩૧ ૯૫૫૪ ૩૨૨૧	૧	૨૩૨૫૧ ૨૬૨૮૧ ૨૯૨૩૦ ૩૧૨૧	૧	૫
૨	ભુયસ્કાર	૬૭૭૮	૦	૬ ૯	૦	૨૩૨૪૫૫ ૯૧૨૩ ૧૭૨૨૧ ૨૨	૦	૬	૦	૦
૩	અલ્પતર	૭૬૧૧	૦	૬ ૪	૦	૧૭૧૨૩ ૯૫૫૪૩૧ ૨૧૨	૦	૭	૦	૦
૪	અવસ્થિત	૮૭૭૬૧	૧	૯, ૬ ૪	૧	૧૦	૧	૮	૧	૧
૫	અવક્તવ્ય	૦	૧	૪ ૬	૦	૧ ૧૭	૧	૩	૧	૧

અધિક બંધ કરે તે 'ભુયસ્કાર' કહીયે. અલ્પ અલ્પ બંધ કરે તેહને 'અલ્પતર બંધક' કહીયે. જિતને હે તિતને હી બંધ કરે તે 'અવસ્થિત બંધ' કહીયે. અબંધક હોય કર ફેર બાંધે તે 'અવ્યક્તવ્ય' કહીયે. 'અગ્રે સ્વધિયા વિચારણીયા.

અથ અગ્રે બન્ધકારણં લિખ્યતે કર્મગ્રન્થાત્—

જ્ઞાનાવર- ણીય કર્મ	મતિ આદિ ૫ જ્ઞાન, જ્ઞાની-સાધુ પ્રમુખ, જ્ઞાનસાધક(ન)-પુસ્તક આદિ તેહના બુદ્ધિ ચિત્તણા ૧, નિદ્ધવણા ગુરુલોપણા ૨, સર્વથા વિણાસ કરણા ૩, અંતરંગ અગ્રીત ૪, અંતરાયધક્ત, પાન, વસ્ત્ર આદિના વિઘ્ન કરણા ૫, અતિ આશાતના જાતિ પ્રમુખ કરી હીલણા ૬, જ્ઞાન-અવર્ણવાદ ૭, આચાર્ય, ઉપાધ્યાયની અવિનય ૮, અકાલે સ્વાધ્યાય કરણી ૯, ષટ્કાયકી હિંસા ૧૦
દર્શના- વરણીય	દર્શન-ચક્ષુ આદિ ૪, દર્શન-સાધુ આદિ, દર્શનસાધન-શ્રોત્ર, નયન આદિ અથવા સંમતિ, અનેકાન્તજયપતાકા આદિ પ્રમાણશાસ્ત્રનાં પુસ્તક આદિકને પ્રત્યનીક આદિ, પૂર્વોક્ત જ્ઞાનાવરણીયવત્ દશ બોલ જાનને.
સાતા- વેદ- નીય	ગુરુ જે માતા, પિતા, ધર્માચાર્ય તેહની ભક્તિ ૧, ક્ષમાવાન ૨, દયાવાન ૩, ૫ મહાવ્રતવાન ૪, દશવિધસમાચારીવાન ૫, બાલ, વૃદ્ધ, ગ્લાન આદિકના વૈયાવૃત્ત્યનો કરણહાર ૬, ભગવાનની પૂજામે તત્પર ૭, સળા સંયમ ૮, દેશસંયમ ૯, અકામનિર્જરા ૧૦, બાલતપ ૧૧
અ- સા- તા	ગુરુની અવજ્ઞાનો કરણહાર ૧, રીસાલુ ૨, દયા રહિત ૩, ઉત્કટ કષાય ૪, કૃપણ ૫, પ્રમાદી ૬, હાથી, ઘોડા, બઢદને નિર્દયપણે દમન, વાહન, લાંછન આદિકનો કરવો ૭, આપ પરને દુઃખ, શોક, બંધ, તાપક, ક્રંદકારક ૮
દર્શનમોહ- નીય	ઉન્માર્ગના ઉપદેશક ૧, સન્માર્ગના નાશક ૨, દેવદ્રવ્યનો હરણહાર ૩, વીતરાગ, શ્રુત, સંઘ, ધર્મ, દેવતાના અવર્ણવાદ બોલે ૪, જગમે સર્વજ્ઞ હૈ નહીં હમ કહે ૫, ધર્મમેં દૂષણ કાઢે ૬, ગુરુ આદિકનો અપમાનકારી ૭

૧. આગલ પોતાની બુદ્ધિ પ્રમાણે વિચારી લેવું.

(૧૭૮)

સંખ્યા	બંધપ્રકૃતિ ૮	મૂળ પ્રકૃતિ ૮	જ્ઞાના. ૧	દર્શના. ૨	વેદનીય ૩	મોહ. ૪	આયુ ૫	નામ ૬	ગોત્ર ૭	અંત. ૮
૧	બંધસ્થાન	૮૭૭૬૧	૫	૮ ૬ ૪	૧	૨૨૨૨૧ ૧૭૧૭૩ ૮૧૫૪ ૩૨૧૧	૧	૨૩૨૨૫ ૨૬૨૨૮ ૨૮૩૦૧ ૩૧૧૧	૧	૫
૨	ભુયસ્કાર	૬૭૭૮	૦	૬ ૮	૦	૨૩૪૪૫ ૮૧૭૩ ૧૭૨૨૧ ૨૨	૦	૬	૦	૦
૩	અલ્પતર	૭૭૬૧	૦	૬ ૪	૦	૧૭૧૭૩ ૮૧૫૪૩ ૨૧	૦	૭	૦	૦
૪	અવસ્થિત	૮૭૭૬૧	૧	૮, ૬ ૪	૧	૧૦	૧	૮	૧	૧
૫	અવક્તવ્ય	૦	૧	૪ ૬	૦	૧ ૧૭	૧	૩	૧	૧

અધિક બંધ કરે તે 'ભુયસ્કાર' કહેવાય. અલ્પ અલ્પ બંધ કરે તેને 'અલ્પતર બંધ' કહેવાય. જેટલો છે તેટલો જ બંધ કરે તે 'અવસ્થિત બંધ' કહેવાય, અબંધક થઈને ફરી બાંધે તે 'અવક્તવ્ય' કહેવાય, આગળ સ્વબુદ્ધિ પ્રમાણે વિચારી લેવું.

હવે આગળ કર્મગ્રંથમાંથી બંધકારણ જણાવે છે.

જ્ઞાના- વરણીય કર્મ	મતિ આદિ ૫ જ્ઞાન, જ્ઞાની-સાધુ પ્રમુખ, જ્ઞાનસાધક(ન)-પુસ્તક આદિ તેનું ખરાબ ચિંતન ૧, નિહવણા ગુરુલોપવા ૨, સર્વથા વિનાશ કરવો ૩, અંતરંગ અપ્રીતિ, અંતરાય-ભક્ત, પાનવસ્ત્ર આદિનું વિધ્ન કરવું ૫, આશાતના જાતિ પ્રમુખ કરી હીલના કરવી ૬, જ્ઞાન-અવર્ણવાદ ૭, આચાર્ય-ઉપાધ્યાયનો અવિનય ૮, અકાળે સ્વાધ્યાય કરવો ૯, પટ્ટકાપની હિંસા ૧૦.
દર્શના- વરણીય	દર્શન ચક્ષુ આદિ ૪, દર્શની સાધુ આદિ, દર્શનસાધન-શ્રોત્ર, નયન આદિ અથવા સંમતિ, અનેકાંતજયપતાકા આદિ પ્રમાણશાસ્ત્રમાં પુસ્તક આદિકના પ્રત્યનીક આદિ, પૂર્વોક્ત જ્ઞાનવરણીયવત્ દશ બોલ જણાવા.
સાતા- વેદ- નીય	ગુરુ જે માતા, પિતા, ધર્માચાર્ય તેની ભક્તિ ૧, ક્ષમાવાન ૨, દયાવાન ૩, ૫ મહાવ્રત-વાન ૪, દશવિધસામાચારીવાન ૫, બાલ, વૃદ્ધ, ગ્લાન આદિની વૈયાવચ્ચ કરવાવાળો ૬, ભગવાનની પૂજામાં તત્પર ૭, સરાગસંયમ ૮, દેશસંયમ ૯, અકામનિર્જરા ૧૦, બાલતપ ૧૧
અ- સા- તા	ગુરુની અવજ્ઞાનો કરવાવાળો ૧, રીસાળુ ૨, દયારહિત ૩, ઉત્કટ કષાય ૪, કૃપણ ૫, પ્રમાદી ૬, હાથી, ઘોડા, બબ્બદને નિર્દયપણે દમન, વાહન, લાંછન આદિ કરવું, ૭ પોતાને બીજાને દુઃખ શોક, બંધ, તાપ આકંઠ કરાવનાર ૮
દર્શન- મોહનીય	ઉન્માર્ગના ઉપદેશક ૧, સન્માર્ગના નાશક ૨, દેવદ્રવ્યનો હરણ કરવાવાળો ૩, વીતરાગ, શ્વેત, સંધ, ધર્મ, દેવતાના અવર્ણવાદ બોલે ૪, જગમાં સર્વજ્ઞ નથી એમ કહે ૫, ધર્મમાં દૂષણ કાઢે ૬, ગુરુ આદિકનો અપમાનકારી ૭

कषाय	कषाये करी परवश चित्त थकउ सोला कषाय बांधे
हास्य	उत्प्रासन १, कंदर्प २, प्रहास ३, उपहास ४, श्ली(अश्ली)ल घणा बोले ५, दीन वचन बोले ६
रति	देश आदि देखनेमे औत्सुक्य १, चित्राम, रमण, खेलन २, परचित्तावर्जन ३
अरति	पापशील १, परकीर्तिनाशन २, खोटी वस्तुमे उत्साह ३
शोक	परशोकप्रगटकरण १, आपको शोच उपजावनी २, रोणा ३
भय	आप भय करणा १, परकूं भय करणा २, त्रास देणी ३, निर्दय ४
जुगुप्सा	चतुर्विध संघनी जुगुप्सा करे १, सदाचारजुगुप्सा २, समुच्चयजुगुप्सा ३
स्त्रीवेद	ईर्ष्या १, विषाद २, गृद्धिपणा ३, मृषावाद ४, वक्रता ५, परस्त्रीगमनरक्त ६
पुरुषवेद	स्वदारसन्तोष १, अनीर्ष्या २, मंद कषाय ३, अवक्रचारी ४
नपुंसकवेद	अनंगसेवी १, तीव्र कषाय २, तीव्र काम ३, पाषंडी ४, स्त्रीका व्रत षंडे ५
नरक- आयु	महारंभे १, महापरिग्रह २, पंचेन्द्रियवध ३, मांसाहार ४, रौद्र ध्यान ५, मिथ्यात्व ६, अनंतानु- बन्धि कषाय ७, कृष्ण, नील, कापोत लेश्या ८, अनृत भाषण ९, पद्मव्यापहरण १०, वार वार मैथुनसेवन ११, इन्द्रियवशवर्ती १२, अनुग्रह रहित १३, स्थिर घणा काल लग रोस राखणहार १४
तिर्यच- आयु	गूढ हृदय १, शठ बोले मधुर, अंदर दारुण २, शल्य सहित ३, उन्मार्गदेशक ४, सत्मार्गनाशक ५, आर्त ध्यानी ६, माया ७, आरंभ ८, लोभी ९, शीलव्रतमें अतिचार १०, अप्रत्याख्यान कषाय ११, तीन अधम लेश्या १२
मनुष्य- आयु	मध्यम गुण १, अल्प परिग्रह २, अल्प परिग्रह (?) ३, मार्दव ४, आर्जव स्वभाव ५, धर्म ध्याननो रागी ६, प्रत्याख्यान कषाय ७, संविभागनो करणहार ८, देव, गुरुना पूजक ९, प्रिय बोले १० सुखे (?) प्रज्ञापनीया ११, लोकव्यवहारमें मध्यम परिणाम स्वभावे पतली कषाय १२, क्षमावान् १३
देव- आयु	अविरतिसम्यग्दृष्टि १, देशविरति २, सरागसंयम ३, बालतपस्वी ४, अकामनिर्जरा ५, भले साथ प्रीति ६, धर्मश्रवणशीलता ७, पात्रमें दान देणा ८, अवक्तव्य सामायिक अजाण पणे सामायिक करे ९
शुभ नाम	माया रहित १, गारव तीनसे रहित २, संसारभीरु ३, क्षमा, मार्दव, आर्जव आदि गुणे सहित ४
अशुभ नाम कर्म	मायावी १, गौरववान् २, उत्कट क्रोध आदि परिणाम ३, परकूं विप्रतारण ४, मिथ्यात्व ५, पैशुन्य ६, चल चित्त ७, सुवर्ण आदिकमें षोट मिलावे ८, कूडी साख ९, वर्ण, रस, गंध स्पर्श अन्यथाकरण १०, अंगोपांगनउ छेदन करणा ११, यंत्र पंजर वणावे १२, कूडा तोला, कूडा मापा १३, आपणी प्रशंसा १४, पांच आश्रवना सेवनहार १५, महारंभ परिग्रह १६, कठोर भाषी १७ जूठ बोले १८, मुखरी १९ आक्रोश करे २०, आगलेके सुभागका नाश करणा २१, कर्मण करे २२, कुतूहली २३, चैत्याश्रयबिंबका नाश करणहार २४, चैत्येषु अंगराग २५, परकी हांसी २६, परकूं विडंबना करणी २७, वेश्या आदिकूं अलंकार देणा २८, वनमे आग लगावे २९, देवताना मिस करी गंध आदि चोरे ३०, तीव्र कषाय ३१

કષાયમો.	કષાયથી પરવશ ચિત્તથી સોળ કષાય બાંધે
હાસ્ય	ઉત્પાસન ૧, કંદર્પ ૨, પ્રહાસ ૩, ઉપહાસ ૪, શી(અશ્લી)લ ઘણું બોલે ૫, દીનવચન બોલે ૬
રતિ	દેશ આદિ જોવામાં ઔત્સુક્ય ૧, ચિત્રામ, રમણ, ખેલન ૨, પરચિત્તાવર્જન ૩
અરતિ	પાપશીલ ૧, પરકીર્તિનાશન ૨, ખોટી વસ્તુમાં ઉત્સાહ ૩
શોક	પરશોકપ્રગટકરણ ૧, પોતાને શોક ઉપજાવવો ૨, રોવું ૩
ભય	આપ (પોતે) ભય કરવો, ૧, બીજાને ભય કરાવવો. ૨, ત્રાસ આપવો ૩, નિર્દય ૪
જુગુપ્સા	ચતુર્વિધ સંધની જુગુપ્સા કરે ૧, સદાચારજુગુપ્સા ૨, સમુચ્ચયજુગુપ્સા ૩
સ્ત્રીવેદ	ઈર્ષ્યા ૧, વિષાદ ૨, ગૃહ્ધિપણું ૩, મૃષાવાદ ૪, વક્તા ૫, પરસ્ત્રીગમનરક્ત ૬
પુરુષવેદ	સ્વદારાસંતોષ ૧, અનીર્ષ્યા ૨, મંદ કષાય ૩, અવકચારી ૪
નપુંસક.	અનંગસેવી ૧, તીવ્ર કષાય ૨, તીવ્રકામ ૩, પાખંડી ૪, સ્ત્રીના વ્રત ખેડે ૫
નરક-આયુ	મહારંભ ૧, મહાપરિગ્રહ ૨, પંચેન્દ્રિયવધ ૩, માંસાહાર ૪, શૈદ્રધ્યાન ૫, મિથ્યાત્વ ૬, અનંતા. કષાય ૭, કૃષ્ણ, નીલ, કાપોત લેશ્યા ૮, અનૃત ભાષણ ૯, પરદ્રવ્યાપહરણ ૧૦, વારંવાર મૈથુનસેવન ૧૧, ઇન્દ્રિયવશવર્તી ૧૨, અનુગ્રહ રહિત ૧૩, સ્થિર ઘણા કાળ સુધી રોષ રાખનાર ૧૪.
તિર્થ-આયુ	ગૂઢ હ્રદય ૧, શઠ મધુર બોલે, અંદર દારુણ ૨, શલ્ય સહિત ૩, ઉન્માર્ગદિશક ૪, સત્માર્ગનાશક ૫, આર્તધ્યાની ૬, માયા ૭, આરંભ ૮, લોભી ૯, શીલવ્રતમાં અતિચાર ૧૦, અપ્રત્યાખ્યાન કષાય ૧૧, ત્રણ અધમ લેશ્યા ૧૨
મનુષ્ય-આયુ	મધ્યમ ગુણ ૧, અલ્પપરિગ્રહ ૨, અલ્પ પરિગ્રહ (?) ૩, માર્દવ ૪, આર્જવ સ્વભાવ ૫, ધર્મધ્યાનનો રાગી ૬, પ્રત્યાખ્યાન કષાય ૭, સંવિભાગનો કરવાવાળો ૮, દેવ, ગુરુના પૂજક ૯, પ્રિય બોલે ૧૦, સુખે (?) પ્રજ્ઞાપનીયા ૧૧, લોકવ્યવહારમાં મધ્યમ પરિણામ સ્વભાવે પાતળા કષાય ૧૨, ક્ષમાવાન ૧૩
દેવ-આયુ	અવિરતિસમ્યગ્દષ્ટિ ૧, દેશવિરતિ ૨, સરાગસંયમ ૩, બાલતપસ્વી ૪, અકામનિર્જરા ૫, ભલા સાથે પ્રીતિ ૬, ધર્મશ્રવણશીલતા ૭, પાત્રમાં દાન દેવું, ૮, અવક્તવ્ય સામાયિક અજાણપણે સામાયિક કરે ૯.
શુભ નામ	માયા રહિત ૧, ગારવ ત્રણથી રહિત ૨, સંસારભીરુ ૩, ક્ષમા, માર્દવ, આર્જવ આદિ ગુણો સહિત ૪
અશુભ નામ કર્મ	માયાવી ૧, ગૌરવવાન ૨, ઉત્કટ ક્રોધ આદિ પરિણામ ૩, બીજાને વિપ્રતારણ ૪, મિથ્યાત્વ ૫, મૈથુન્ય ૬, ચલચિત્ત ૭, સુવર્ણ આદિકમાં ખોટું મેળવે ૮, ખરાબ શાખ ૯, વર્ણ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ અન્યથાકરણ ૧૦, અંગોપાંગને છેદવા ૧૧, યંત્ર પંજર બનાવે ૧૨, ફૂડા(ખોટા) તોલમાપ ૧૩, સ્વપ્રશંસા ૧૪, પાંચ આશ્રવના સેવનહાર ૧૫, મહારંભ પરિગ્રહ ૧૬, કઠોર ભાષી ૧૭, ખોટું બોલે ૧૮, મુખરી ૧૯, આક્રોશ કરે ૨૦, સામેલાના સુભાગનો નાશ કરવો ૨૧, કાર્મણ કરે ૨૨, કુતૂહલી ૨૩, ચૈત્યાશ્રયબિંબનો નાશ કરનાર ૨૪, ચૈત્યમાં અંગરાગ ૨૫, બીજાની હાંસી ૨૬, બીજાને વિડંબણા કરવી. ૨૭, વેશ્યા આદિને અલંકાર આપવાં ૨૮, વનમાં આગ લગાવવી ૨૯, દેવતાના બહાને ગંધ આદિ ચોરે ૩૦, તીવ્ર કષાય ૩૧

शुभ नाम	संसारभीरु १, अप्रमादी २, शुद्ध स्वभाव ३, क्षमावान् ४, सधर्मीना स्वागतकारक ५, परोपकारी ६, सारका ग्रहणहार ७
उच्च गोत्र	गुण बोले यथावत् १, दूषणमे उदासीन २, अष्ट मद रहित ३, आप ज्ञान पठन करे ४, अवराकूं पढावे ५, बुद्धि थोडी होवे तो पढणेवालोकी बहुमानसे अनुमोदन करे ६, जिन, सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय, चैत्य, साधु, गुणगण्ठि तेहने विषे भक्ति, बहुमानकारक ७
नीच गोत्र	परनिन्दा १, अपहास २, सत्गुणलोपन ३, असत्दोषकथन ४, आपणी कीर्ति वांछे ५, आपणा दोष छिपावे ६, अष्ट मदका कारक ७
अंतराय कर्म	तीर्थकरकी पूजाका विघ्न करे १, हिंसा आदि ५ आश्रव सेवे २, रात्रिभोजन आदिक करे ३, ज्ञान, दर्शन, चास्त्रिको विघ्न करे ४, साधु प्रत्ये देता भात, पाणी, उपाश्रय, उपगरण, भेषज आदि निवारे ५, अन्य प्राणीने दान, लाभ, भोग, परिभोगमे विघ्न करे ६, मंत्र आदिक करी अनेरना वीर्य हरे ७, वध, बंधन करे ८, छेदन, भेदन करे जीवाने ९, इन्द्रिय हणे १०

इति अष्ट कर्मना बंधकारण संपूर्ण. अथ पंचसंग्रह थकी युगपत् बंधहेतु लिख्यते—

पृथक् पृथक् गुणस्थानोपरि पांच प्रकारे मिथ्यात्व, एकैक मिथ्यात्वमे छ छ काया, एवं ३० हुइ. एकैक इन्द्रिय व्यापार पूर्वोक्त ३० मे एवं १५० हुइ. ऐसे ही एकैक युग्म साथ देढसै दोढसै, एवं ३०० होइ. एवं एकैक वेदसे तीन सो तीन सो, एवं ९०० हुए. एवं एकैक क्रोध आदि चारि कषायसे नव(से) नवसे, एवं ३६०० हुइ. एवं दश योगसे ३६०० कू गुण्या ३६००० होइ. $५ \times ६ \times ५ \times २ \times ३ \times ४ \times १०$.

मिथ्यात्व १, काय १, इन्द्रिय १, एक युगल २, तीनों वेदमेसू एक वेद १, अप्रत्याख्यान, प्रत्याख्यान, संज्वलनका क्रोध आदि त्रिक कोइ एक, एवं ९, दश योगमेसूं एक व्यापार योगका, एवं दश बंधहेतुसे ३६००० भंग हुइ.

दस तो पूर्वोक्त अने भय युक्त कीये ११ हुइ. तिसकी विभाषा पूर्ववत् करनेसे ३६००० हुइ. एवं जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण ३६०००. अथवा अनंतानुबंधी प्रक्षेपणे ते ११ हुइ अने योग १३ जानने तिहां भंग ४६८००. अथवा कायद्वयवधसंयोग प्रक्षेपणे ते ग्यारे संयोग वियोग ते पूर्ववत् लब्ध भंगा ९००००. एवं सर्व २०८८००, दो लाख अठ्यासी सै. एकादश बंधहेतु करी इतने भंग हुइ.

दस तो पूर्वोक्त संयोग अने भय, जुगुप्सा प्रक्षेपे १२ संयोग हुइ, तिसके भंग ३६०००. अथवा भय अनंतानुबंधी युक्त करे योग तिहां १३ जानने तदा भंग ४६८००. जुगुप्सा, अनंतानुबंधी प्रक्षेपे पिण भंग ४६८००. अथवा त्रिकायवध प्रक्षेपणे ते १२ होय है ते पिण वीस भांगा होय है तदा पूर्ववत् लब्ध भंगा १२००००. भय द्विकायवध क्षेपते लब्ध भंग पूर्ववत् ९००००. एवं जुगुप्सा द्विकायवध क्षेपे पिण भंगा ९००००. अनंतानुबंधी द्विकायवध क्षेपे पूर्ववत् लब्ध भंगा ११७०००, एवं सर्व बारे समुदायके हेतु ५४६६०० हुइ.

શુભ નામ	સંસારભીરુ ૧, અપ્રમાદી ૨, શુદ્ધ સ્વભાવ ૩, ક્ષમાવાન ૪, સધર્મીના સ્વાગતકારક ૫, પરોપકારી ૬, સારનો ગ્રહણહાર ૭.
ઉચ્ચ ગોત્ર	યથાવત્ ગુણબોલે ૧, દૂષણમાં ઉદાસીન ૨, અષ્ટ મદ રહિત ૩, પોતે જ્ઞાન ભણે ૪, બીજાને ભણાવે ૫, બુદ્ધિ થોડી હોય તો ભણવાવાળાઓની બહુમાનથી અનુમોદન કરે ૬, જિન, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, ચૈત્ય, સાધુ, ગુણગરિષ્ઠ તેના વિષે ભક્તિ, બહુમાનકારક ૭
નીચ ગોત્ર	પરનિંદા ૧, અપહાસ ૨, સત્ગુણલોપન ૩, અસત્દોષકથન ૪, પોતાની કીર્તિ ઇચ્છે ૫, પોતાના દોષ છૂપાવે ૬, અષ્ટ મદના કારક ૭.
અંતરાય કર્મ	તીર્થંકરની પૂજામાં વિઘ્ન કરે ૧, હિંસા આદિ ૫ આશ્રવ સેવે ૨, રાત્રિભોજન આદિ કરે ૩, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રમાં વિઘ્ન કરે ૪, સાધુ પ્રત્યે દેવાતા ભાત, પાણી, ઉપાશ્રય, ઉપગરણ, ઔષધ ૪ આદિ નિવારે ૫, અન્ય પ્રાણીને દાન, લાભ, ભોગ, પરિભોગમાં વિઘ્ન કરે ૬, મંત્ર આદિક કરી અન્યના વીર્ય હરે ૭, વધ, બંધન કરે (જીવોને છેદન, ભેદન કરે) ૮, ઇન્દ્રિય હણે ૧૦

ઇતિ અષ્ટ કર્મના બંધકારણ સંપૂર્ણ. અથ પંચસંગ્રહથી યુગપત્ બંધહેતુ જણાવે છે.

પૃથક્ પૃથક્ ગુણસ્થાનોપરિ પાંચ પ્રકારે મિથ્યાત્વ, એકેક મિથ્યાત્વમાં છ છ કાયા એમ ૩૦ થયા. એકેક ઇન્દ્રિય વ્યાપાર પૂર્વોક્ત ૩૦માં એમ ૧૫૦ થયા, એમ જ એકેક યુગ્મ સાથે દોઢસો દોઢસો એમ ૩૦૦ થયા. એમ એકેક વેદથી ત્રણસો ત્રણસો, એટલે ૮૦૦ થયા. એમ એકેક કોષ આદિ ચારેય કષાયથી નવ(સો) નવસો, એટલે ૩૬૦૦ થયા. એમ દશ યોગથી ૩૬૦૦ ને ગુણતાં ૩૬૦૦૦ થાય. $૫ \times ૬ \times ૫ \times ૨ \times ૩ \times ૪ \times ૧૦$.

મિથ્યાત્વ ૧, કાય ૧, ઇન્દ્રિય ૧, એક યુગલ ૨, ત્રણેય વેદમાંથી એક વેદ ૧, અપ્રત્યાખ્યાન, પ્રત્યાખ્યાન, સંજવલનના કોષ આદિ ત્રિક કોઈ એક, એમ ૮, દશ યોગમાંથી એક વ્યાપાર યોગનો, એમ દશ બંધહેતુથી ૩૬૦૦૦ ભંગ થયા.

દસ તો પૂર્વોક્ત અને ભય ઉમેરતાં ૧૧ થયા. તેની વિભાષા પૂર્વવત્ કરવાથી ૩૬૦૦૦ થયા, એમ જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૩૬૦૦૦. અથવા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં તે ૧૧ થાય અને યોગ ૧૩ જાણવા. ત્યાં ભંગ ૪૬૮૦૦, અથવા કાયદ્વયવધસંયોગ ઉમેરાય તે અગિયાર સંયોગ-વિયોગ તે પૂર્વવત્ પ્રાપ્ત ભાંગા ૮૦૦૦૦. એમ બધા મળી ૨૦૮૮૦૦, બે લાખ અઠ્યાસી સો, અગ્યાર બંધહેતુના આટલા ભાંગા થયા.

દસ તો પૂર્વોક્ત સંયોગ અને ભય, જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૨ સંયોગ થયા, તેના ભાંગા ૩૬,૦૦૦. અથવા ભય અનંતાનુબંધી યુક્ત કરે, ત્યાં કુલ ૧૩ યોગ જાણવા, ત્યારે ભાંગા ૪૬,૮૦૦. જુગુપ્સા, અનંતાનુબંધી પ્રક્ષેપે પણ ૪૬,૮૦૦ ભાંગા, અથવા ત્રિકાયવધ ઉમેરતાં તે ૧૨ થાય છે તે પણ ૨૦ ભાંગા થાય છે ત્યારે પૂર્વવત્ લબ્ધ ભાંગા ૧,૨,૦૦૦૦. ભય દ્વિકાયવધ ઉમેરતાં પ્રાપ્ત ભાંગા પૂર્વવત્ ૮૦,૦૦૦. એમ જુગુપ્સા દ્વિકાયવધ ઉમેરતાં પણ ભાંગા ૮૦,૦૦૦. અનંતાનુબંધી દ્વિકાયવધ ઉમેરતાં પૂર્વવત્ મળતાં ભાંગા ૧,૧૭,૦૦૦, એમ સર્વ બારેય સમુદાયના હેતુ ૫,૪૬,૬૦૦ થયા.

दस तो तेही ज पूर्वोक्त भय, जुगुप्सा, अनंतानुबंधी युक्त १३ हुइ. इहां १३ संयोगना भंगा ४६८००. चार कायना वध प्रक्षेपणे ते १३ होय है तिहां १५ संयोगना भंगा पूर्ववत् लब्ध भंगा ९००००. त्रिकायवध भय क्षेपे १२०००० भंगा. एवं त्रिकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण लब्ध भंगा १२००००. त्रिकायवध अनंतानुबंधी प्रक्षेपे १५६०००. द्विकायवध, भय, जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण १३, तिहां पिण ९०००० भंगा. द्विकायवध भय अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ११७०००. एवं द्विकायवध अनंतानुबंधी जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण ११७०००. एवं तेरा समुदायना सर्व हेतुना भंगा ८५६८००.

दस तो तेही ज पूर्वोक्त अने पांच काय वध संयुक्त १४ होते है, तिहां षट्कायना पांचना संयोग पूर्ववत् ३६००० भंगा. चार काय वध भय प्रक्षेपे १४, तिहां पिण ९०००० भंगा. एवं चार काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण ९०००० भंगा. चार काय वध अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ११७०००. त्रिकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १२००००. त्रिकायवध भय अनंतानुबंधी प्रक्षेपे १५६०००. एवं त्रिकायवध जुगुप्सा अनंतानुबंधी षे(प्रक्षे)पे पिणि १५६०००. द्विकाय वध भय जुगुप्सा अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ११७०००. सर्व भंग १४ समुदायके ८८२०००.

दस तो तेही पूर्वोक्त अने छकाय वध युक्त १५ होते है. तिहां षट्काययोग १, तिहां ६००० पूर्ववत्. पांच काय वध भय प्रक्षेपणे ते १५, तिहां ३६००० भंगा. एवं पांच काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे ३६००० भंगा. पांच काय वध अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ४६८००. चार काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे ९००००. चार काय वध भय अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ११७०००. एवं चार काय वध जुगुप्सा अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ११७०००. त्रिकायवध भय जुगुप्सा अनंतानुबंधी १५६०००. १५ समुदायना सर्व भंग ६०४८००.

दस पूर्वोक्त षट् काय वध भय युक्त १६ होते है, तिहां ६००० भंगा. षट्कायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण ६०००. षट्कायवध अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ७८००. पांच काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे ३६०००. पांच काय वध भय अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ४६८००. एवं पांच काय वध जुगुप्सा अनंतानुबंधी प्रक्षेपे पिण ४६८००. चार काय वध भय जुगुप्सा अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ११७०००. ए सर्व सोला समुदायके भंगा २६६४००.

दस पूर्वोक्त षट्कायवध भय जुगुप्सा युक्त १७ होते है, तिहां भंगा ६०००. षट्कायवध भय अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ७८००. एवं षट्कायवध जुगुप्सा अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ७८०० पांच काय वध भय जुगुप्सा अनंतानुबंधी प्रक्षेपे ४६८००. एवं सर्व १७ ना भंगा ६८४००.

दस पूर्वोक्त षट्कायवध भय जुगुप्सा अनंतानुबंधी युक्त १८ होते है, तिहां ७८०० भंगा. एवं मिथ्यादृष्टिके सर्व भंगा पूर्वोक्त मेलनसे ३४,७७,६००. मिथ्यादृष्टिना हेतु समाप्त. १

अनंतानुबंधी रहित योगका कारण कहीये है—अनंतानुबंधीके उदय १३ योग होते है, परंतु दस नही होते तिसका कारण कहीये है. उद्वेलना करता हूया अनंतानुबंधीकी सम्यग्दृष्टि प्राप्त

દસ તો તે જ પૂર્વોક્ત ભય, જુગુપ્સા, અનંતાનુબંધી સહિત ૧૩ થયા, અહીં ૧૩ સંયોગના ભાંગા ૪૬,૮૦૦, ચાર કાયના વધ ઉમેરતાં ૧૩ થાય છે, ત્યાં ૧૫ સંયોગના ભાંગા પૂર્વવત્ લબ્ય ભાંગા ૮૦,૦૦૦. ત્રિકાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧,૨૦,૦૦૦ ભાંગા, એમ ત્રિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ પ્રાપ્ત ભાંગા ૧,૨,૦૦૦૦, ત્રિકાયવધ અનંતાનુબંધી પ્રક્ષેપે ૧,૫૬,૦૦૦. દ્વિકાયવધ, ભય, જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૧૩, ત્યાં પણ ૮૦,૦૦૦ ભાંગા. દ્વિકાયવધ ભય, અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૧,૧૭,૦૦૦, એમ દ્વિકાયવધ અનંતાનુબંધી જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૧,૧૭,૦૦૦, એમ તેર સમુદાયના સર્વ હેતુના ભાંગા ૮,૫૬,૮૦૦.

દસ તો તે જ પૂર્વોક્ત અને પાંચ કાય વધ સંયુક્ત ૧૪ થાય છે, ત્યાં ષટ્કાયના પાંચના સંયોગે પૂર્વવત્ ૩૬,૦૦૦ ભાંગા, ચાર કાય વધ ભય ઉમેરતાં ૧૪, ત્યાં પણ ૮૦,૦૦૦ ભાંગા, એમ ચાર કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૮૦,૦૦૦ ભાંગા. ચાર કાય વધ અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૧,૧૭,૦૦૦, ત્રિકાયવધ ભય જુગુપ્સા પ્રક્ષેપે ૧,૨૦,૦૦૦, ત્રિકાયવધ ભય અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૧,૫૬,૦૦૦, એમ ત્રિકાયવધ જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં પણ ૧,૫૬,૦૦૦, દ્વિકાય વધ ભય જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૧,૧૭,૦૦૦, સર્વ ભંગ ૧૪ સમુદાયના ૮,૮૨,૦૦૦.

દસ તો તે જ પૂર્વોક્ત અને છકાય વધ યુક્ત ૧૫ થાય છે. ત્યાં ષટ્કાયયોગ ૧, ત્યાં ૬૦૦૦ પૂર્વવત્. પાંચ કાય વધ ભય ઉમેરતાં તે ૧૫, ત્યાં ૩૬૦૦૦ ભાંગા, એમ પાંચ કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૩૬૦૦૦ ભાંગા. પાંચ કાય વધ અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૪૬,૮૦૦ ભાંગા, જુગુપ્સા અને ૪ કાય વધ ઉમેરતાં ૮૦,૦૦૦ ભાંગા ભય અનંતાનુબંધી અને ૪ કાયવધ ઉમેરતાં ૧,૧૭,૦૦૦, એમ ચાર કાય વધ જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૧,૧૭,૦૦૦, ત્રિકાયવધ ભય જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી, ૧,૫૬,૦૦૦, ૧૫ સમુદાયના સર્વ ભંગ ૬,૦૪,૮૦૦.

દસ પૂર્વોક્ત ષટ્કાય વધ ભય યુક્ત ૧૬ થાય છે, ત્યાં ૬૦૦૦ ભાંગા. ષટ્કાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૬૦૦૦. ષટ્કાયવધ અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૭૮૦૦. પાંચ કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૩૬,૦૦૦. પાંચ કાય વધ ભય અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૪૬,૮૦૦. એમ પાંચ કાય વધ જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં પણ ૪૬,૮૦૦, ચાર કાય વધ ભય જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૧,૧૭,૦૦૦, એ સર્વ સોળ સમુદાયના ભાંગા ૨,૬૬,૪૦૦.

દસ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય જુગુપ્સા યુક્ત ૧૭ થાય છે, ત્યાં ભાંગા ૬૦૦૦. ષટ્કાય વધ ભય અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૭૮૦૦, એમ ષટ્કાયવધ જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૭૮૦૦. પાંચ કાય વધ ભય જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી ઉમેરતાં ૪૬,૮૦૦. એ સર્વ ૧૭ના ભાંગા ૬૮,૪૦૦.

દસ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય જુગુપ્સા અનંતાનુબંધી યુક્ત ૧૮ થાય છે, ત્યાં ૭૮૦૦ ભાંગા.

એમ મિથ્યાદૃષ્ટિના સર્વ ભાંગા પૂર્વોક્ત મળવાથી ૩૪,૭૭,૬૦૦. મિથ્યાદૃષ્ટિના હેતુ સમાપ્ત. ૧

मिथ्यात्व उदयके नही संक्रामआवलिका जां लगे अनंतानुबंधीका उदय तिसके उदय अभाव ते मरणका पिण अभाव है. भवां(त ?)रके अभाव ते वैक्रियमिश्र १, औदारिकमिश्र १, कर्मण १ इन तीनोंका अभाव है, इस वास्ते अनंतानुबंधी भय जुगुप्साके विकल्पोदयमे तथा उत्तर पदांमे हेतुयाका अभाव सूचन कर्या.

अथ सास्वादनका विशेष कहीये है—सास्वादनमे मिथ्यात्वके अभाव ते प्रथम पद गया शेष पूर्वोक्त नव अनंतानुबंधीके विकल्प अभाव ते दस. ६।५।२।३।४।१३. इस चक्र विषे प्रथम वेदां ३ करके योगानूं गुणाकार करके एक रूप ऊछा करणा यथा एकैक वेदमे तेरा योग है. एवं ३९ हूये. नपुंसक वेदे वैक्रियमिश्र नही. एवं एक काढ्या ३८ रहै. इन ३८ करी एकैक काय वधसूं गुण्या २२८ होय है. इन २२८ कूं एकेक इन्द्रियव्यापारसूं गुण्या ११४० हुइ. इन ११४० कूं एकेक युग्मसूं गुण्या २२८० हुइ. २२८० कूं एकैक कषाय चारसूं गुण्या ९१२०. इतने हेतुसमुदाय हुये. एवं शेष विषे भावना करवी.

दस पूर्वोक्त अने द्विकायवध युक्त ग्यारे हूये, तिहां पूर्ववत् २२८०० भंगा. भय प्रक्षेपणे ते ११ हूये, तिहां ९१२० भंगा. एवं जुगुप्सा प्रक्षेपे ९१२०. सर्व ग्यारे समुदायना भंगा ४१०४०.

पूर्वोक्त दस त्रिकायवध प्रक्षेपे बारा होते है, तिहां पिण पूर्ववत् ३०४००. अथवा द्विकायवध भय प्रक्षेपे पिण बारा होते है, तिहां पिण २२८००. एवं द्विकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे २२८००. अथवा भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १२, तिहां पिण ९१२०. एवं सर्व बारा समुदायके ८५१२० भंगा.

दस पूर्वोक्त चार काय वध युक्त तेरा होते है. पूर्ववत् तिहां २२८००. अथवा भय त्रिकायवध प्रक्षेपे तेरा, तिहां ३०४०० भंगा. एवं त्रिकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे ३०४००. अथवा द्विकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १३, तिहां भांगा २२८००. एवं सर्व तेराके भंग संख्या १०६४००.

दस पूर्वोक्त पंचकायवध प्रक्षेपे चौदां हुइ, तिहां भंगा ९१२०. अथवा चार काय वध प्रक्षेपे चौदां, तिहां २२८०० भंगा. एवं चतुःकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे २२८००. अथवा त्रिकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १४, तिहां ३०४००. सर्व एकत्र मेले ८५१२०.

पूर्वोक्त दस षट्कायवध युक्त पंदरा हुइ, तिहां १५२० भंगा. पंचकायवध प्रक्षेपे १५, तिहां ९१२०. एवं पांच काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे ९१२०. अथवा चार काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १५, तिहां २२८०० भंगा. सर्व एकत्र करे ४२५६०.

दस पूर्वोक्त षट्कायवध भय युक्त १६ होते है, तिहां भांगा १५२०. षट्कायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे १५२०. अथवा पांच काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १६, तिहां ९१२० भंगा. सर्व एकत्र करे १२१६०.

અનંતાનુબંધી રહિત યોગનું કારણ કહેવાય છે—અનંતાનુબંધીના ઉદયે ૧૩ યોગ હોય છે, પરંતુ ૧૦ નથી હોતા, તેનું કારણ કહે છે, અનંતાનુબંધીની ઉદ્વલના કરવાથી સમ્યગ્દષ્ટિ મિથ્યાત્વ ઉદયનાં નહીં પ્રાપ્ત સંક્રમ-આવલિને, જ્યાં સુધી અનંતાનુબંધીના ઉદય, તેના ઉદય અભાવે તેના મરણનો પણ અભાવ છે. ભવાં(ત?)રના અભાવમાં તેને વૈક્રિયમિશ્ર ૧, ઔદારિકમિશ્ર ૧, કાર્મણ ૧ આ ત્રણેયનો અભાવ છે. એટલા માટે અનંતાનુબંધી ભય જુગુપ્સાના વિકલ્પોદયમાં તથા ઉત્તર પદોમાં હેતુનો અભાવ સૂચન કર્યો છે.

હવે સાસ્વાદનમાં વિશેષ કહેવાય છે—સાસ્વાદનમાં મિથ્યાત્વના અભાવે તે પ્રથમ પદ જતાં શેષ પૂર્વોક્ત નવ અનંતાનુબંધીના વિકલ્પ અભાવ તે દસ. દ્વાપારાઝા ૧૩. આ ચક્ર વિશે પ્રથમ ૩ વેદ કરીને યોગો સાથે ગુણાકાર કરીને એક રૂપ ઓછું કરવું, જેમ કે એકેક વેદમાં તેરયોગ છે, એમ ૩૯ થયા, નપુંસક વેદે વૈક્રિયમિશ્ર નહીં, એમ એક કાઢતાં ૩૮ રહે. આ ૩૮થી એકેક કાય વધ સાથે ગુણતાં ૨૨૮ થાય છે. આ ૨૨૮ ને એકેક ઈન્દ્રિયવ્યાપાર સાથે ગુણતાં ૧૧૪૦ થયા. આ ૧૧૪૦ સાથે એકેક યુગ્મથી ગુણતાં ૨૨૮૦ થયા. ૨૨૮૦ ને એક એક કષાય ચાર સાથે ગુણતાં ૯૧૨૦. એટલા હેતુસમુદાય થયા. એમ શેષ વિશે ભાવના કરવી.

દસ પૂર્વોક્ત અને દ્વિકાયવધ અગિયાર થયા, ત્યાં પૂર્વવત્ ૨૨૮૦૦ ભાંગા, ભય ઉમેરતાં તે ૧૧ થાય, ત્યાં ૯૧૨૦ ભાંગા. એમ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૯૧૨૦, સર્વ અગિયાર સમુદાયના ભાંગા ૪૧૦૪૦.

પૂર્વોક્ત દસ ત્રિકાયવધ ઉમેરતાં બાર થાય છે, ત્યાં પણ પૂર્વવત્ ૩૦૪૦૦. અથવા દ્વિકાયવધ ભય ઉમેરતાં પણ બાર થાય છે, ત્યાં પણ ૨૨૮૦૦. એમ દ્વિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૨૨૮૦૦, અથવા ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૨, ત્યાં પણ ૯૧૨૦. એમ સર્વબાર સમુદાયના ૮૫૧૨૦ ભાંગા.

દસ પૂર્વોક્ત ચાર કાય વધ યુક્ત તેર થાય છે. પૂર્વવત્ ત્યાં ૨૨૮૦૦, અથવા ભય ત્રિકાયવધ ઉમેરતાં તેર, ત્યાં ૩૦૪૦૦ ભાંગા. એમ ત્રિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૩૦૪૦૦, અથવા દ્વિકાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૩, ત્યાં ૨૨૮૦૦ ભાંગા. એમ બધાં તેરના ભાંગાની સંખ્યા ૧૦૬૪૦૦.

દસ પૂર્વોક્ત પંચકાયવધ ઉમેરતાં ચૌદ થાય, ત્યાં ભાંગા ૯૧૨૦, અથવા ચાર કાય વધ ઉમેરતાં ચૌદ, ત્યાં ૨૨૮૦૦ ભાંગા. એમ ચતુષ્કાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૨૨૮૦૦ અથવા ત્રિકાયવધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૪, ત્યાં ૩૦૪૦૦. સર્વ એકત્ર મળતાં, ૮૫૧૨૦.

પૂર્વોક્ત દસ ષટ્કાયવધ યુક્ત પંદર થયા. ત્યાં ૧૫૨૦ ભાંગા. પંચકાયવધ ઉમેરતાં ૧૫ ત્યાં ૯૧૨૦, એમ પાંચકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૯૧૨૦, અથવા ચાર કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૫, ત્યાં ૨૨૮૦૦ ભાંગા, સર્વ ભેગા કરતાં ૪૨૫૬૦.

દસ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય યુક્ત ૧૬ થાય છે, ત્યાં ભાંગા ૧૫૨૦. ષટ્કાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૫૨૦, અથવા પાંચ કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૬, ત્યાં ૯૧૨૦ ભાંગા, સર્વ એક્ય કરતાં ૧૨૧૬૦

दस पूर्वोक्त षट्कायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १७ होते है, तिहां भंगा १५२०.

एवं पूर्वोक्त सास्वादनके बंधहेतु सर्व एकत्र करे ३८३०४०. इति सास्वादनके बंधहेतु समाप्त २.

मिश्रदृष्टिके तेही दसमेसूं अनंतानुबंधी वर्जित नव होय है. एकैक काया वधे पांच इन्द्रिय व्यापारा, एवं ३० भांगे एकैक युगले त्रिंशत्, एवं ६०. एकैक वेदे साठ साठ, एवं १८०. एकैक कषाये ७२०. एवं दश जोगसे गुण्या ७२००. $६ \times ५ \times २ \times ३ \times ४ \times १०$.

ए नव हेतु नव पूर्वोक्त द्विकायवध युक्त १० होइ पूर्ववत् १८०००. अथवा भय प्रक्षेपे १०, तिहां ७२०० भंगा. एवं जुगुप्सा प्रक्षेपे ७२००. एवं एकत्र दस समुदायना सर्व ३२४०० भंगा.

नव पूर्वोक्त त्रिकायवध युक्त ११ होते है, तिहां २४००० भंगा. तथा द्विकायवध भय प्रक्षेपे ११ हुइ. तिहां १८०००. एवं द्विकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे १८०००. अथवा भय जुगुप्सा प्रक्षेपे ११ हुइ, तिहां भंगा ७२००. एवं सर्व ६७२००.

नव पूर्वोक्त चार काय वध युक्त बारा हुइ, तिहां १८०००. अथवा त्रिकायवध भय प्रक्षेपे १२, तिहां २४००० भंगा. एवं त्रिकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे २४०००. अथवा द्विकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १२, इहां पिण १८०००. एवं सर्व मिले ८४०००.

नव पूर्वोक्त पांच काय वध युक्त १३ हुइ, तिहां भांगा ७२००. अथवा चार काय वध भय प्रक्षेपे १३, तिहां १८००० भंगा. एवं चार काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे १८०००. अथवा त्रिकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १३, तिहां भांगा २४०००. सर्व एकत्र ६७२००.

नव पूर्वोक्त षट्कायवध युक्त १४ होते है, इहां भांगा १२००. अथवा पांच काय वध भय प्रक्षेपे १४, तिहां भांगा ७२००. एवं पांच काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे ७२००. अथवा चार काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १४, तिहां १८००० भांगा. सर्व एकत्र करे ३३६००. इति १४ समुदाय.

नव पूर्वोक्त षट्कायवध भय प्रक्षेपे १५ होते है, तिहां पूर्ववत् भांगा १२००. एवं षट्कायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे १२००. अथवा पांच काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १५, तिहां भांगा पूर्ववत् ७२००. ए सर्व ९६००. ए १५ समुदाय.

नव पूर्वोक्त षट्कायवध भय जुगुप्सा युक्त सोला होते है, इहां भांगा १२००.

सर्व मिश्रदृष्टिके भंगा मिलाय करे ३०२४००. इति मिश्रदृष्टिहेतवः समाप्ताः. ३

एक काय १, एक इन्द्रिय १, एक युग्म १, एक वेद १, तीन कषाय ३, एक योग १, एह नव हेतु होते है जघन्य, अथ चक्ररचना ६।५।२।३।४।१।३. इहां प्रथम योगा करी वेदांकू गुणना तिवारे पीछे पूर्वोक्त भांगे च्यार काढे शेष ३५ रहे. वली शेष अंक करी गुण्या हुइ ८४००. ए

દસ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૭ થાય છે, ત્યાં ભાંગા ૧૫૨૦.

એમ પૂર્વોક્ત સાસ્વાદનના બંધહેતુ સર્વ એકત્ર કરતાં ૩૮૩૦૪૦. ઇતિ સાસ્વાદનના બંધહેતુ સમાપ્ત ૨.

મિશ્રદષ્ટિના તે જ દસમાથી અનંતાનુબંધી છોડીને નવ હોય છે. એકએક કાય વધે પાંચ ઇન્દ્રિય વ્યાપાર, એમ ૩૦ ભાંગા, એક એક યુગલે ૩૦, એમ ૬૦, એકએક વેદે સાઈઠ, સાઈઠ, એમ ૧૮૦, એકેએક કષાયે ૭૨૦, એમ દશ યોગથી ગુણતાં ૭૨૦૦, ૬×૫×૨×૩×૪×૧૦.

આ નવ હેતુ નવ પૂર્વોક્ત દ્વિકાયવધ યુક્ત ૧૦ થાય પૂર્વવત્ ૧૮૦૦૦, અથવા ભય ઉમેરતાં ૧૦, ત્યાં ૭૨૦૦ ભાંગા, એમ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૭૨૦૦. એમ એકત્ર દસ સમુદાયના સર્વ ૩૨૪૦૦ ભાંગા.

નવ પૂર્વોક્ત ત્રિકાયવધ યુક્ત ૧૧ થાય છે. ત્યાં ૨૪૦૦૦ ભાંગા, તથા દ્વિકાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧૧ થાય, ત્યાં ૧૮૦૦૦, એમ દ્વિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૮૦૦૦, અથવા ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૧ થયા, ત્યાં ભાંગા ૭૨૦૦, એમ સર્વ ૬૭૨૦૦.

નવ પૂર્વોક્ત ચાર કાય વધ યુક્ત ૧૨ થાય, ત્યાં ૧૮૦૦૦, અથવા ત્રિકાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧૨, ત્યાં ૨૪૦૦૦ ભાંગા, એમ ત્રિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૨૪,૦૦૦. અથવા દ્વિકાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૨, ત્યાં પણ ૧૮૦૦૦, એમ બધાં થઈને ૮૪૦૦૦.

નવ પૂર્વોક્ત પાંચ કાય વધ યુક્ત ૧૩ થયા, ત્યાં ભાંગા ૭૨૦૦. અથવા ચાર કાય વધ ભય ઉમેરતાં ૧૩, ત્યાં ૧૮૦૦૦ ભાંગા, એમ ચાર કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૮૦૦૦, અથવા ત્રિકાયવધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૩, ત્યાં ભાંગા ૨૪૦૦૦, સર્વ એકત્ર કરતાં ૬૭૨૦૦.

નવ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ યુક્ત ૧૪ થાય છે, અહીં ભાંગા ૧૨૦૦. અથવા પાંચ કાય વધ ભય ઉમેરતાં ૧૪, ત્યાં ભાંગા ૭૨૦૦, એમ પાંચ કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૭૨૦૦. અથવા ચાર કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૪, ત્યાં ૧૮૦૦૦ ભાંગા. સર્વ એકત્ર કરતાં ૩૩૬૦૦. ઇતિ ૧૪મો સમુદાય.

નવ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧૫ થાય છે. ત્યાં પૂર્વવત્ ભાંગા ૧૨૦૦, એમ ષટ્કાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૨૦૦, અથવા પાંચ કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૫, ત્યાં ભાંગા પૂર્વવત્ ૭૨૦૦. એ સર્વ ૮૬૦૦ એ ૧૫મો સમુદાય.

નવ પૂર્વોક્ત ષટ્કાય વધ ભય જુગુપ્સા યુક્ત સોળ થાય છે. અહીંયાં ભાંગા ૧૨૦૦.

સર્વ મિશ્રદષ્ટિના ભાંગા મળીને ૩૦૨૪૦૦ ઇતિ મિશ્રદષ્ટિના હેતુઓ સમાપ્ત ૩.

એક કાય ૧, એક ઇન્દ્રિય ૧, એક યુગ્મ ૧, એકવેદ ૧, ત્રણ કષાય ૩, એક યોગ ૧, આ નવ હેતુ જ્ઞાન્ય હોય છે. આથી ચક્ર રચના દ્વાપારાઝા૧૩. અહીંયાં પ્રથમયોગે કરી વેદોની

नवकी समुदायके भावना पीछे कही ही है.

ते नव पूर्वोक्त द्विकायवध प्रक्षेपे १० हुइ, इहां भांगा २१०००. अथवा भय प्रक्षेपे १० हुइ, तिहां भांगा ८४००, एवं जुगुप्साप्रक्षेपात् ८४००. सर्व एकत्र ३७८००. ए दस समुदायके.

नव पूर्वोक्त त्रिकायवध प्रक्षेपे ११ हुइ, तिहां २८००० भांगा. अथवा द्विकायवध भय प्रक्षेपे ११ हुइ, तिहां २१००० भांगा. एवं द्विकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे २१०००. अथवा भय जुगुप्सा प्रक्षेपे ११ हुइ, इहां ८४०० भांगा. सर्व एकत्र ७८४००. ए एकादश समुदाय.

ते नव पूर्वोक्त चार काय वध प्रक्षेपे १२ होते है, तिहां पूर्ववत् २१००० भांगा. अथवा त्रिकायवध भय प्रक्षेपे १२ हुइ, तिहां भांगे २८०००. एवं त्रिकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे २८०००. अथवा द्विकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १२ हुइ, तिहां २१००० भांगा. सर्व एकत्र करे ९८०००. ए बार समुदाय.

नव पूर्वोक्त पांच काय वध युक्त १३ हुइ, तिहां भांगा ८४००. अथवा चार काय वध भय प्रक्षेपे १३ हुइ, तिहां भांगा २१००० एवं चार काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण २१०००. अथवा त्रिकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १३ हुइ, तिहां पिण २८००० भांगा. सर्व एकत्र करे ७८४००. ए तेरा समुदाय.

नव पूर्वोक्त षट्कायवध प्रक्षेपे १४ होते है, तिहां भांगा १४००. अथवा पांच काय वध भय प्रक्षेपे १४ हुइ, तिहां भांगा ८४००. एवं पांच काय वध जुगुप्सा प्रक्षेपे ८४००. अथवा चार काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १४ हुइ, तिहां भांगा २१०००, सर्व एकत्र करे थके ३९२००. ए चौदा समुदाय.

नव पूर्वोक्त षट्कायवध भय प्रक्षेपे १५ हुइ, तिहां १४०० भांगा. एवं षट्कायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे १४०० भांगा. अथवा पांच काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १५ हुइ, तिहां भांगा ८४००. सर्व एकत्र मेले ११२००. ए १५ समुदाय.

नव पूर्वोक्त षट्कायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे सोला होते है, तिहां भांगा १४००.

एवं सर्व एकत्र करे ३५२८००. ए अविरतिके बंधहेतु समाप्त. ४

देशविरतिके त्रस कायकी विरति है, इस कारण ते पांच काय, तिसके द्विक, त्रिक, चार, पांच संयोग विचारने. तिसके आठ हेतु—एक काय १, एक इन्द्रिय १, एक युग्म १, एक वेद १, दो २ कषाय, एक योग १, ए आठ. चक्ररचना—५×५×२×३×४×११. एकैक काये पांच पांच इन्द्रिया, एवं २५. ते युग्म भेदते ५०. ते पिण तीन वेदसूं १५०. ते पिण चार कषायसे ६००. ते पिण ११ योगसे गुण्या ६६००. ए आठ हेतुसमुदाय.

સાથે ગુણવા. ત્યાર પછી પૂર્વોક્ત ભાંગા ચાર કાઢતાં શેષ ૩૫ રહે. વળી શેષ અંકથી ગુણતાં થયા ૮૪૦૦, એ નવના સમુદાયની ભાવના પાછળ કહી જ છે.

તે નવ પૂર્વોક્ત દ્વિકાયવધ ઉમેરતાં ૧૦ થયા, અહીંયા ભાંગા ૨૧૦૦૦, અથવા ભય ઉમેરતાં ૧૦ થયા, ત્યાં ભાંગા ૮૪૦૦, એમ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૮૪૦૦, સર્વ એકત્ર કરતાં ૩૭૮૦૦, આ દસ સમુદાયનો.

નવ પૂર્વોક્ત ત્રિકાયવધ ઉમેરતાં ૧૧ થયા, ત્યાં ૨૮૦૦૦ ભાંગા. અથવા દ્વિકાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧૧ થયા, ત્યાં ૨૧૦૦૦ ભાંગા, એમ દ્વિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૨૧૦૦૦, અથવા ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૧ થયાં. ત્યાં ૮૪૦૦ ભાંગા, સર્વ એકત્ર કરતાં ૭૮૪૦૦. આ એકાદશ સમુદાય.

તે નવ પૂર્વોક્ત ચાર કાય વધ ઉમેરતાં ૧૨ થાય છે, ત્યાં પૂર્વવત્ ૨૧૦૦૦ ભાંગા, અથવા ત્રિકાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧૨ થયા, ત્યાં ભાંગા ૨૮૦૦૦, એમ ત્રિકાયવધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૨૮૦૦૦. અથવા દ્વિકાયવધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૨ થયા, ત્યાં ૨૧૦૦૦ ભાંગા, સર્વ એકત્ર કરતાં ૯૮૦૦૦, આ બારનો સમુદાય.

નવ પૂર્વોક્ત પાંચ કાય વધ યુક્ત ૧૩ થયા, ત્યાં ભાંગા ૮૪૦૦, અથવા ચાર કાય વધ ભય ઉમેરતાં ૧૩ થયા, ત્યાં ભાંગા ૨૧૦૦૦ એમ ચાર કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૨૧૦૦૦, અથવા ત્રિકાયવધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૩ થયા, ત્યાં પણ ૨૮૦૦૦ ભાંગા, સર્વ એકત્ર કરતાં ૭૮૪૦૦, આ તેરનો સમુદાય.

નવ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ઉમેરતાં ૧૪ થાય છે, ત્યાં ભાંગા ૧૪૦૦, અથવા પાંચ કાય વધ ભય ઉમેરતાં ૧૪ થયા, ત્યાં ભાંગા ૮૪૦૦, એમ પાંચ કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૮૪૦૦, અથવા ચાર કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૪ થયા, ત્યાં ભાંગા ૨૧૦૦૦, સર્વ એકત્ર કરવાથી ૩૯૨૦૦, આ ચૌદનો સમુદાય.

નવ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય ઉમેરતાં ૧૫ થયા, ત્યાં ૧૪૦૦ ભાંગા. એમ ષટ્કાય વધ જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૪૦૦ ભાંગા, અથવા પાંચ કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૫ થયા, ત્યાં ભાંગા ૮૪૦૦, સર્વ એકત્ર મળે ૧૧૨૦૦, એ પંદરનો સમુદાય.

નવ પૂર્વોક્ત ષટ્કાયવધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં સોળ થાય છે. ત્યાં ભાંગા ૧૪૦૦.

એમ બધાંના એકત્ર કરતાં ૩,૫૨,૮૦૦, આ અવિરતિના બંધહેતુ સમાપ્ત. ૪.

દેશ-વિરતિમાં ત્રસ કાયની વિરતિ છે, આ કારણે પાંચ કાય, તેના દ્વિક, ત્રિક, ચાર, પાંચ સંયોગ વિચારવા, તેના આઠ હેતુ એક કાય ૧, એક ઈન્દ્રિય ૧, એક યુગ્મ ૧, એક વેદ ૧, બે ૨ કષાય, એક યોગ ૧, આ આઠ ચક્રચના - ૫×૫×૨×૩×૪×૧૧ એક એક કાયે પાંચ પાંચ ઈન્દ્રિયો, એમ ૨૫, તે યુગ્મ ભેદના ૫૦, તે પણ ત્રણ વેદથી ગુણતાં ૧૫૦, તે પણ ચાર કષાયથી ૬૦૦, તે પણ ૧૧ યોગથી ગુણતાં ૬૬૦૦, એ આઠ હેતુસમુદાય.

आठ पूर्वोक्त अने द्विकायवध प्रक्षेपे नव हुइ, तिहां १३२०० भांगा. अथवा भय प्रक्षेपे ९ हुइ, तिहां ६६०० भांगा. अथवा जुगुप्सा प्रक्षेपे ९, तिहां ६६०० भांगा है. सर्व एकत्र करे २६४००. ए नव हेतु समुदाय.

आठ पूर्वोक्त त्रिकायवध युक्त करे दस हुइ. तीन संयोग इहां दस होय, तिस कारण ते भांगा १३२००. अथवा द्विकायवध भय प्रक्षेपे १० हुइ, इहां दस द्विकसंयोग है. भांगा १३२००. द्विकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे पिण १३२००. अथवा भय, जुगुप्सा प्रक्षेपे १० हुइ, तिहां ६६०० भांगा. सर्व एकत्र ४६२००. ए दस समुदाय.

आठ पूर्वोक्त चार काय वध प्रक्षेपे ११ हुइ, तिहां ६६०० भांगा. अथवा त्रिकायवध भय प्रक्षेपे ११ हुइ, तिहां १३२००. एवं त्रिकायवध जुगुप्सा प्रक्षेपे १३२००. अथवा द्विकायवध भय जुगुप्सा घाले ११ हुइ, तिहां भंग १३२००. सर्व एकत्र ४६२००. ए ग्यारे समुदायना.

आठ पूर्वोक्त पांच काय वध प्रक्षेपे १२ हुइ, तिहां भंग १३२०. अथवा चार काय वध भय प्रक्षेपे १२ हुइ, तिहां ६६०० भंग. एवं चार काय वध जुगुप्सा घाले ६६००. अथवा त्रिकायवध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १२ हुइ, तिहां १३२०० भांगा. सर्व एकत्र करे २७७२०. भंग. ए बारा समुदाय.

आठ पूर्वोक्त पांच काय वध भय प्रक्षेपे १३ हुइ, तिहां १३२० भंग. एवं पांच काय वध जुगुप्सा घाले १३२०. अथवा चार काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १३ हुइ, तिहां भंगा ६६००. सर्व एकत्र करे ९२४० भंग. ए तेरा समुदाय.

आठ पूर्वोक्त पांच काय वध भय जुगुप्सा प्रक्षेपे १४ हुइ, तिहां १३२० भांगा. ए चौदा हेतु समुदाय.

सर्व एकत्र मेले १६३६८०. ए देशविरतिना भांगा. ५

अथ प्रमत्त अप्रमत्त विचार—प्रमत्तमे स्त्रीवेदमे आहारक १, आहारकमिश्र नहीं. अप्रमत्तमे आहारकद्विक ही नहीं है. प्रमत्त यंत्रक २।१।१।१, २।३।४।१३. प्रमत्त आदिकोंके पांच हेतु है—युग्म २, वेद ३, कषाय ४, योग. १३ योगा करी तीन वेद गुण्या ३९ हुइ. दो काढे ३७ रहै. युग्म भेदते द्विगुणा ७४. कषाय भेदते च्यार गुणा २९६. ए पांच हेतुसमुदाय. पांच तो तेही ज अने भय प्रक्षेपे ते तेही ज भांगा २९६. एवं जुगुप्सा घाले २९६. एवं भय, जुगुप्सा घाले ७ हेतु हुइ, भांगे तेही ज २९६. सर्व एकत्र करे ११८४. ए प्रमत्त भांगा. ६

अप्रमत्त यंत्रक—२।१।१।१, २।३।४।११. वेदांसे योग गुण्या ३३. एक रूप काढे ३२ रहै. युग्म भेदते दुगुणे ६४. कषाय भेदते च्यार गुणा २५६. ए पांच हेतुसमुदाय. एवं भय साथ षट् २५६. एवं जुगुप्सा साथ भांगा २५६. सर्व मेले १०२४. ए अप्रमत्तना भांगा. ७

अपूर्वकरण यंत्र—२।१।१।१, २।३।४।९. युग्मसे वेद गुण्या ६. ते पिण कषाय भेदते २४. ए पिण चउवीस नव योगसे गुण्या २१६ (२×३×४×९). ए पांच हेतुसमुदाय. भय प्रक्षेपे ६, भांगा

આઠ પૂર્વોક્ત અને દ્વિકાયવધ ઉમેરતાં નવ થયા, ત્યાં ૧૩૨૦૦ ભાંગા, અથવા ભય ઉમેરતાં ૮ થયા. ત્યાં ૬૬૦૦ ભાંગા. અથવા જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૮, ત્યાં ૬૬૦૦ ભાંગા છે, સર્વ એકત્ર કરતાં ૨૬૪૦૦, આ નવ હેતુ સમુદાય.

આઠ પૂર્વોક્ત ત્રિકાયવધ યુક્ત કરતાં દશ થયા, ત્રિક સંયોગે અહીં દશ થાય, તે કારણે તે ભાંગા ૧૩૨૦૦, અથવા દ્વિકાયવધ, ભય, ઉમેરતાં ૧૦ થયા, અહીં દશ દ્વિકસંયોગ છે. ભાંગા ૧૩૨૦૦, દ્વિકાયવધ, જુગુપ્સા ઉમેરતાં પણ ૧૩૨૦૦, અથવા ભય, જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૦ થયા, ત્યાં ૬૬૦૦ ભાંગા, સર્વ એકત્ર કરતા ૪૬૨૦૦, આ દસનો સમુદાય.

આ આઠ પૂર્વોક્ત ચાર કાય વધ ઉમેરતાં ૧૧ થયા. ત્યાં ૬૬૦૦ ભાંગા અથવા ત્રિકાયવધ, ભય ઉમેરતાં ૧૧ થયા, ત્યાં ૧૩૨૦૦. એમ ત્રિકાયવધ, જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૩૨૦૦. અથવા દ્વિકાયવધ, ભય, જુગુપ્સા નાખતાં ૧૧ થયા, ત્યાં ભાંગા ૧૩૨૦૦, સર્વ એકત્ર કરતાં ૪૬૨૦૦, આ અગિયારના સમુદાયના.

આઠ પૂર્વોક્ત પાંચ કાય વધ ઉમેરતાં ૧૨ થયા. ત્યાં ભાંગા ૧૩૨૦, અથવા ચાર કાય વધ, ભય ઉમેરતાં ૧૨ થયા, ત્યાં ૬૬૦૦ ભાંગા. એમ ચાર કાય વધ, જુગુપ્સા નાખતાં ૬૬૦૦, અથવા ત્રિકાયવધ, ભય, જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૨ થયા, ત્યાં ૧૩૨૦૦ ભાંગા, સર્વ એકત્ર કરતા ૨૭૭૨૦ ભાંગા. આ બારનો સમુદાય.

આઠ પૂર્વોક્ત પાંચ કાય વધ, ભય ઉમેરતાં ૧૩ થયા, ત્યાં ૧૩૨૦ ભાંગા, એમ પાંચ કાય વધ, જુગુપ્સા નાખતાં ૧૩૨૦, અથવા ચાર કાય વધ, ભય, જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૩ થયા, ત્યાં ભાંગા ૬૬૦૦, સર્વ એકત્ર કરતાં ૮૨૪૦, આ તેરનો સમુદાય.

આઠ પૂર્વોક્ત પાંચ કાય વધ ભય જુગુપ્સા ઉમેરતાં ૧૪ થયા, ત્યાં ૧૩૨૦ ભાંગા, આ ચૌદનો હેતુ સમુદાય.

સર્વ એકત્ર મળતાં ૧,૬૩,૬૮૦, આ દેશવિરત્તિના ભાંગા. ૫, હવે પ્રમત્ત-અપ્રમત્ત વિચાર-પ્રમત્તમાં સ્ત્રીવેદમાં આહારક ૧, આહારકમિશ્ર નથી, અપ્રમત્તમાં આહારકદ્વિક જ નથી પ્રમત્ત યંત્રક ૨૧૧૧૧, ૨૧૩૪૧૩. પ્રમત્ત આદિના પાંચ હેતુ છે, યુગ્મ ૨, વેદ ૩, કષાય ૪, યોગ. ૧૩, યોગથી ત્રણ વેદ ગુણતાં ૩૯ થયા. બે કાઢતાં ૩૭ રહે. યુગ્મ ભેદથી દ્વિગુણ ૭૪, કષાય ભેદથી ચાર ગુણતાં ૨૮૬, આ પાંચ હેતુસમુદાય. પાંચ તો તે જ અને ભય ઉમેરતાં તે તે જ ભાંગા ૨૮૬, એમ જુગુપ્સા નાખતાં ૨૮૬. એમ ભય, જુગુપ્સા નાખતાં ૭ હેતુ થયા. ભાંગા તે જ ૨૮૬, સર્વ એકત્ર કરતાં ૧૧૮૪, આ પ્રમત્ત ભાંગા ૬.

અપ્રમત્તયંત્રક-૨૧૧૧૧, ૨૧૩૪૧૧. વેદથી યોગગુણતાં ૩૩, એક રૂપ કાઢતાં ૩૨ રહે, યુગ્મભેદથી ગુણતાં ૬૪. કષાયભેદથી ચારથી ગુણતાં ૨૫૬, આ પાંચ હેતુસમુદાય. એમ ભય સાથે ૫૮૨૫૬. એમ જુગુપ્સા સાથે ભાંગા ૨૫૬, સર્વ મળીને ૧૦૨૪. આ અપ્રમત્તના ભાંગા ૭.

અપૂર્વકરણયંત્ર-૨૧૧૧૧, ૨૧૩૪૧૮, યુગ્મથી વેદ ગુણતાં ૬. તે પણ કષાય ભેદથી ૨૪, તે પણ ચૌવીસ નવ યોગથી ગુણતાં ૨૧૬ (૨×૩×૪×૬), આ પાંચ હેતુસમુદાય, ભય ઉમેરતાં

२१६. जुगुप्सा प्रक्षेपे षट् भागा २१६. उभय प्रक्षेपे सात हुइ भंग २१६. सर्व एकत्र करे ८६४. ए अपूर्वकरणना हेतु. ८

बादरका यंत्रक—१।१, ४।९. कषाय ४, योग ९. द्विकसंयोगे ३६. ए द्विकसमुदाय. बादर पांच बंधकके वेदका पिण उदय है, इस कारण ते वेद प्रक्षेपे. तीन हेतु भांगे त्रिगुणे करे १०८. ए तीन हेतुसमुदाय. सर्व एकत्र करे १४४ भंग. ए बादर कषायना हेतु.

सूक्ष्मके एक कषाय एकैक योगसे नव योग साथ ९ द्विकयोग. उपशांतके नव हेतु. एवं क्षीणके नव हेतु. सयोगीके सात हेतु.

सर्व गुणस्थानना विशेषबंधहेतुसंख्या ४६८२७७०. इति गुणस्थानकमे बंध हेतु समाप्त. इति श्रीआत्मारामसंकलता(ना)यां बन्धतत्त्वमष्टमं सम्पूर्णम्.

अथ अग्रे 'मोक्ष' तत्त्व लिख्यते. प्रथम तीन श्रेणी रचना. (१७९) अथ गुणश्रेणि-
रचनायन्त्रं शतकात्—

	सम्यक्त्वप्राप्ति आदि लेइ	निर्जरा	काल अल्प- बहुत्व
१	सम्यक्त्वप्राप्ति	स्तोक १	असंख्य ११
२	देशविरति	असंख्य गुणा	असंख्य १०
३	सर्वविरति	असंख्य गुणा	असंख्य ९
४	अनंतानुबंधिविसंयोजन	असंख्य गुणा	असंख्य ८
५	दर्शनमोहनीयक्षय	असंख्य गुणा	असंख्य ७
६	उप(शम)श्रेणि चढता	असंख्य गुणा	असंख्य ६
७	उपशांतमोह ११ मे	असंख्य गुणा	असंख्य ५
८	क्षपकश्रेणि चढता	असंख्य गुणा	असंख्य ४
९	क्षीणमोह	असंख्य गुणा	असंख्य ३
१०	सयोगी केवली	असंख्य गुणा	असंख्य २
११	अयोगी केवली	असंख्य गुणा	स्तोक १

(१८०) उप(शम)श्रेणियन्त्रम्

आवश्यकनिर्युक्तिः

संज्वलन लोभ	
अप्रत्याख्यान लोभ	प्रत्याख्यान लोभ
संज्वलन माया	
अप्रत्याख्यान माया	प्रत्याख्यान माया
संज्वलन मान	
अप्रत्याख्यान मान	प्रत्याख्यान मान
संज्वलन क्रोध	
अप्रत्याख्यान क्रोध	प्रत्याख्यान क्रोध
पुरुषवेद	
हास्य	रति
शोक	अरति
भय	जुगुप्सा
स्त्री	
नपुंसक	
मिथ्यात्वमोह	मिश्रमोह
अनंतानुबंधि	अनंतानुबंधि
क्रोध	मान
माया	लोभ

क्षपकश्रेणिस्वरूपयन्त्र आवश्यकनिर्युक्ति थकी लिखतोऽस्ति (लिखितमस्ति). चरम समये पांच ज्ञानावरणीय ५, च्यार दर्शनावरणीय ४, पांच अंतराय ५, एवं सर्व १४ षेपे. बार गुणस्थानके जद दो २ समये बाकी रहे तदा पहिले समय निद्रा १, प्रचला १, देवगति १, देवानुपूर्वी १, वैक्रिय शरीर १, वैक्रिय अंगोपांग १, प्रथम संहनन वर्जी ५ संहनन, एक संस्थान वर्जी पांच संस्थान ५, तीर्थ(कर)नाम १, आहारकद्विक २ एवं सर्व १९ प्रकृति पहिले समय षेपवे. जो तीर्थकर होय तो १९ प्रकृति न होय तो तीर्थकर(नामकर्म) टाली १८ प्रकृति षेपइ ए प्रथम.

૬, ભાંગા ૨૧૬, જુગુપ્સા ઉમેરતાં છ, ભાંગા ૨૧૬, બન્ને ઉમેરતાં સાત થયા. ભાંગા ૨૧૬, સર્વ એકત્ર કરતાં ૮૬૪. આ અપૂર્વકરણના હેતુ. ૮

બાદરના યંત્રક-૧૧૧, ૪૮૮, કષાય ૪, યોગ ૮, દ્વિકસંયોગે ૩૬. આ દ્વિક સમુદાય. બાદર પાંચ બંધકને વેદનો પણ ઉદય છે, આ કારણે તે વેદ ઉમેરતાં, ત્રણ હેતુ ભાંગા ત્રિગુણા (ત્રણગણા) કરવા ૧૦૮. આ ત્રણ હેતુસમુદાય, સર્વ એકત્ર કરતાં ૧૪૪ ભાંગા, આ બાદર કષાયના હેતુ.

સૂક્ષ્મનો એક કષાય એક એક યોગથી નવ યોગ સાથે ૯ દ્વિકયોગ, ઉપશાંતના નવ હેતુ. એમ ક્ષીણના નવ હેતુ. સયોગીના સાત હેતુ.

સર્વગુણસ્થાનના વિશેષ બંધ હેતુસંખ્યા ૪૬, ૮૨, ૭૭૦. ઇતિ ગુણસ્થાનકમાં બંધ હેતુ સમાપ્ત.

॥ ઇતિ શ્રીઆત્મારામસંકલિત બન્ધતત્ત્વઅષ્ટમં સંપૂર્ણ ॥

હવે આગળ 'મોક્ષ' તત્ત્વ જણાવે છે. પ્રથમ ત્રણ શ્રેણી રચના. (૧૭૮) હવે ગુણશ્રેણિરચનાયંત્ર શતકાતુ

	સમ્યક્ત્વપ્રાપ્તિ આદિ લઈ	નિર્જરા	કાલ અલ્પ- બહુત્વ
૧	સમ્યક્ત્વપ્રાપ્તિ	સ્તોક ૧	અસંખ્ય ૧૧
૨	દેશવિરતિ	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૧૦
૩	સર્વવિરતિ	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૯
૪	અનંતાનુ.વિસંયોજન	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૮
૫	દર્શનમોહનીયક્ષય	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૭
૬	ઉપ(શમ)શ્રેણિચઢતાં	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૬
૭	ઉપશાંતમોહ ૧૧માં	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૫
૮	ક્ષયકશ્રેણિ ચઢતાં	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૪
૯	ક્ષીણમોહ	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૩
૧૦	સયોગી કેવલી	અસંખ્ય ગુણી	અસંખ્ય ૨
૧૧	અયોગી કેવલી	અસંખ્ય ગુણી	સ્તોક ૧

(૧૮૦) ઉપ(શમ) શ્રેણિયંત્રમ્
(આવશ્યકનિર્યુક્તિથી)

સંજવલન લોભ			
અપ્રત્યા. લોભ		પ્રત્યાખ્યાન લોભ	
સંજવલન માયા			
અપ્રત્યા. માયા		પ્રત્યાખ્યાન માયા	
સંજવલન માન			
અપ્રત્યા. માન		પ્રત્યાખ્યાન માન	
સંજવલન ક્રોધ			
અપ્રત્યા. ક્રોધ		પ્રત્યાખ્યાન ક્રોધ	
પુરુષવેદ			
હાસ્ય	રતિ	શોક	અરતિ ભય જુગુપ્સા
સ્ત્રી			
નપુંસક			
મિથ્યાત્વમોહ		સમ્યક્ત્વમોહ	
અનંતાનુબંધિ ક્રોધ		અનંતાનુ. લોભ	

ક્ષયકશ્રેણિસ્વરૂપયંત્ર આવશ્યકનિર્યુક્તિથી લખીએ છીએ, ચરમ સમયે પાંચ જ્ઞાનાવરણીય ૫, ચાર દર્શનાવરણીય ૪, પાંચ અંતરાય ૫, એમ સર્વ ૧૪ ખપાવે. બારમા ગુણસ્થાનમાં જ્યારે બે ૨ સમય બાકી રહે ત્યારે પહેલા સમયે નિદ્રા ૧, પ્રયત્ન ૧, દેવગતિ ૧, દેવાનુપૂર્વી ૧, વૈક્રિય શરીર ૧, વૈક્રિય અંગોપાંગ ૧, પ્રથમ સંઘયણ છોડી ૫ સંઘયણ, એક સંસ્થાન છોડી પાંચ સંસ્થાન ૫, તીર્થ(કર)નામ ૧, આહારકદ્વિકે ૨ એમ સર્વ ૧૯ પ્રકૃતિ પહેલા સમયે ખપાવે, જો તીર્થકર હોય તો ૧૯ પ્રકૃતિ, નહોય તો તીર્થકર (નામકર્મ) ટાળી ૧૮ પ્રકૃતિ એ પ્રથમ ખપાવે.

(१८१)

			संज्वलन लोभ				
			संज्वलन माया				
			संज्वलन मान				
			संज्वलन क्रोध				
			पुरुषवेद षेपे				
	हास्य	रति	शोक	अरति	भय	जुगुप्सा	
			स्त्रीवेद षपावे				
			नपुंसकवेद				
अप्र० क्रोध	अप्र० मान	अप्र० माया	अप्र० लोभ	प्र० क्रोध	प्र० मान	प्र० माया	प्र० लोभ
			सम्यक्त्वमोह				
			मिश्रमोह				
			मिथ्यात्वमोह				
अनंता० क्रोध	अनंता० मान	अनंता० माया	अनंता० लोभ				

आठ कषाय क्षपाया पीछे कुछक शेष रहे आठ कषाय षेपता बीचमे १७ प्रकृति षेपे तेहनां नाम—नरकगति १, नरकानुपूर्वी १, तिर्यच गति १, तिर्यचानुपूर्वी १, एकेन्द्रिय आदि जाति ४, आतप १, उद्योत १, थावर १, सूक्ष्म १, साधारण १, अपर्याप्त १, निद्रानिद्रा १, प्रचलाप्रचला १, थीणद्धि १ ए सत्तरे प्रकृति आठ कषाय क्षेपता बीचमे क्षपावे. तदनंतर अवशेष आठ कषाय षेपे, पीछे नपुंसकवेद, स्त्रीवेद.

(१८२) अथ सीझणद्वार लिख्यते श्रीपूज्यमलयगिरिकृत नंदीजीकी वृत्तिथी

	बोल संख्यानामानि	द्रव्य-परिमाण	निरंतर सीझे
१	ऊर्ध्वलोके उत्कृष्ट	४	२
२	समुद्रे उत्कृष्ट सर्वत्र	२	२
३	सामान्य जले	४	२
४	तिर्यग्लोके	१०८	८
५	अधोलोक	२० पृथक्	४
६	नंदनवने	४	२
७	पंडगवने	४	२
८	एकैक विजयमे	वीस वीस	४
९	३० सर्व अकर्मभूमौ	दस दस	४
१०	१५ कर्मभूमिमे	१०८	८

११	कालद्वारे सुषमसुषम	१०	४
१२	कालद्वारे सुषम	१०	४
१३	कालद्वारे सुषमदुःषम	१०८	८
१४	कालद्वारे दुःषमसुषम	१०८	८
१५	कालद्वारे दुःषम	२०	४
१६	कालद्वारे दुःषमदुःषम	१०	४
१७	गतिद्वारे देवगति आया	१०८	८
१८	गति शेष ३ गतिका आया	दस दस	४
१९	गति रत्नप्रभाना आया	१०	४
२०	गति शर्कराप्रभाना आया	१०	४
२१	गति वालुकाप्रभाना आया	१०	४
२२	गतिप्रंकप्रभाना आया	४	२

સંજવલન લોભ							
સંજવલન માયા							
સંજવલન માન							
સંજવલન ક્રોધ							
પુરુષવેદ ખપાવે							
હાસ્ય	રતિ	શોક	અરતિ	ભય	જુગુપ્સા		
સ્ત્રીવેદ ખપાવે							
નપુંસવેદ							
અમ્ર.ક્રોધ	અમ્ર.માન	અમ્ર.માયા	અમ્ર.લોભ	પ્ર. ક્રોધ	પ્ર.માન	પ્ર.માયા	પ્ર.લોભ
સમ્યક્ત્વમોહ							
મિશ્રમોહ							
મિથ્યાત્વમોહ.							
અનંત.ક્રોધ	અનંત.માન	અનંત.માયા	અનંત.લોભ				

(૧૮૨) હવે સીઝણદ્વાર જણાવે છે (શ્રીપૂજ્યમલયગિરિકૃત નંદીજીની વૃત્તિથી)

	બોલ સંખ્યાના નામો	દ્રવ્ય- પરિમાણ	નિરંતર સીઝે
૧	ઉર્ધ્વલોકે ઉત્કૃષ્ટ	૪	૨
૨	સમુદ્રે ઉત્કૃષ્ટ સર્વત્ર	૨	૨
૩	સામાન્ય જળમાં	૪	૨
૪	તિર્થગ્લોકમાં	૧૦૮	૮
૫	અધોલોકમાં	૨૦ પૃથક્	૪
૬	નંદનવનમાં	૪	૨
૭	પંડગવનમાં	૪	૨
૮	એકએક વિજયમાં	વીસ વીસ	૪
૯	૩૦ સર્વ અકર્મભૂમિમાં	દસ દસ	૪
૧૦	૧૫ કર્મભૂમિમાં	૧૦૮	૮

૧૧	કાલદ્વારે સુષમસુષમ	૧૦	૪
૧૨	કાલદ્વારે સુષમ	૧૦	૪
૧૩	કાલદ્વારે સુષમ દુઃષમ	૧૦૮	૮
૧૪	કાલદ્વારે દુઃષમ સુષમ	૧૦૮	૮
૧૫	કાલદ્વારે દુઃષમ	૨૦	૪
૧૬	કાલદ્વારે દુઃષમ દુઃષમ	૧૦	૪
૧૭	ગતિદ્વારે દેવગતિ આવે	૧૦૮	૮
૧૮	ગતિશેષ ૩ ગતિના આવે	દસ દસ	૪
૧૯	ગતિ રત્નપ્રભાના આવે	૧૦	૪
૨૦	ગતિ શર્કરાપ્રભાના આવે	૧૦	૪
૨૧	ગતિ વાલુકપ્રભાના આવે	૧૦	૪
૨૨	ગતિ પંકપ્રભાના આવે	૪	૨

२३	गति० पृथ्वी, अप्कायना आया	४४	२२
२४	गति० वनस्पतिकायना आया	६	२
२५	गति० तिर्यच पंचेन्द्रिय, पुरुषना आया	१०	४
२६	गति० तिर्यच स्त्रीना आया	१०	४
२७	गति० सामान्ये मनुष्य-गतिना आया	२०	४
२८	गति० मनुष्यपुरुषना आया	१०	४
२९	गति० मनुष्यस्त्रीना आया	२०	४
३०	गति० भवनपतिना आया	१०	४
३१	गति० भवनपतिनीना आया	५	२
३२	गति० व्यंतरना आया	१०	४
३३	गति० व्यंतरीना आया	५	२
३४	गति० जोतिषीना आया	१०	४
३५	गति० जोतिषीनी देवीना आया	२०	४
३६	गति० वैमानिक देवना आया	१०८	८
३७	गति० वैमानिक देवीना आया	२०	४
३८	पुरुष मरी पुरुष	१०८	८
३९	शेष भागे ८	दस दस	४
४०	तीर्थद्वारे तीर्थकर	४	२
४१	तीर्थद्वारे स्वयंबुद्ध	४	२
४२	तीर्थद्वारे बुद्धबोधित	१०८	८
४३	तीर्थद्वारे स्त्री	२०	४
४४	तीर्थद्वारे तीर्थकरी	२	२
४५	लिंगद्वारे गृहस्थलिंगी	४	२
४६	लिंगद्वारे अन्यलिंगी	१०	४

४७	लिंगद्वारे स्वलिंगी	१०८	८
४८	चारित्रद्वारे सा, सू, य	१०८	८
४९	चारित्र सा, छे, सू, य	१०८	८
५०	सा, प, सू, य	१०	४
५१	चारित्रसा, छे, प, सू, य	१०	४
५२	बुद्धद्वारे प्रत्येकबुद्ध	१०	४
५३	बुद्धद्वारे बुद्धबोधित पुरुष	१०८	८
५४	बुद्धद्वारे बुद्धबोधित स्त्री	२०	४
५५	बुद्धद्वारे बुद्धबोधित नपुंसक	१०	४
५६	बुद्धद्वारे बुद्धबोधित स्त्री	२०	४
५७	बुद्धद्वारे बुद्धबोधित पुरुषसामान्ये	२०	४
५८	ज्ञानद्वारे, मति, श्रुत	४	२
५९	ज्ञानद्वारे मति, श्रुत, मनः-पर्याय	१०	४
६०	ज्ञानद्वारे मति, श्रुत, अवधि	१०८	८
६१	ज्ञानद्वारे मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्याय	१०८	८
६२	अवगाहनाद्वारे जघन्य	४	२
६३	अवगाहना मध्यम	१०८	८
६४	अवगाहना उत्कृष्ट	२	२
६५	उत्कृष्टद्वारे अच्युत सम्यक्त्वथी	४	२
६६	संख्या, असंख्यकाल च्युत	१०११०	४४
६७	संख्या, अनंत कालका पतित	१०८	८

अथ सांतरद्वारे एक सो तीन १०३ से लेकर एक सो आठ ताड़ सीझे तो एक समय पीछे अवश्य अंतर पड़े, ९७ से लेकर १०२ पर्यंत दो समय निरंतर सीझे, ८५ से लेकर ९६ लगे

૨૩	ગતિ. પૃથ્વી અપકાયના આવે	૪૧૪	૨૧૨
૨૪	ગતિ. વનસ્પતિકાય આવે	૬	૨
૨૫	ગતિ. તિર્યચ પંચેન્દ્રિય, પુરુષના આવે	૧૦	૪
૨૬	ગતિ. તિર્યચ સ્ત્રીના આવે	૧૦	૪
૨૭	ગતિ. સામાન્યે મનુષ્ય- ગતિના આવે	૨૦	૪
૨૮	ગતિ. મનુષ્યપુરુષના આવે	૧૦	૪
૨૯	ગતિ. મનુષ્યસ્ત્રીના આવે	૨૦	૪
૩૦	ગતિ. ભવનપતિના આવે	૧૦	૪
૩૧	ગતિ. ભવનપતિનીના આવે	૫	૨
૩૨	ગતિ. વ્યંતરના આવે	૧૦	૪
૩૩	ગતિ. વ્યંતરીના આવે	૫	૨
૩૪	ગતિ. જ્યોતિષીના આવે	૧૦	૪
૩૫	ગતિ. જ્યોતિષીનીના આવે	૨૦	૪
૩૬	ગતિ. વૈમા. દેવના આવે	૧૦૮	૮
૩૭	ગતિ. વૈમાનિક દેવીના આવે	૨૦	૪
૩૮	પુરુષ મરી પુરુષ	૧૦૮	૮
૩૯	શેષ ભાંગા ૮	૬૨ ૬૨	૪
૪૦	તીર્થદ્વારે તીર્થકર	૪	૨
૪૧	તીર્થદ્વારે સ્વયંબુદ્ધ	૪	૨
૪૨	તીર્થદ્વારે બુદ્ધબોધિત	૧૦૮	૮
૪૩	તીર્થદ્વારે સ્ત્રી	૨૦	૪
૪૪	તીર્થદ્વારે તીર્થકરી	૨	૨
૪૫	લિંગદ્વારે ગૃહસ્થલિંગી	૪	૨
૪૬	લિંગદ્વારે અન્યલિંગી	૧૦	૪

૪૭	લિંગદ્વારે સ્વલિંગી	૧૦૮	૮
૪૮	ચારિત્રદ્વારે સા, સૂ, ય	૧૦૮	૮
૪૯	ચારિત્ર સા, છે, સૂ, ય	૧૦૮	૮
૫૦	સા, પ, સૂ, ય	૧૦	૪
૫૧	ચારિત્ર સા, છે, પ, સૂ, ય	૧૦	૪
૫૨	બુદ્ધદ્વારે પ્રત્યેકબુદ્ધ	૧૦	૪
૫૩	બુદ્ધદ્વારે બુદ્ધબોધિત પુરુષ	૧૦૮	૮
૫૪	બુદ્ધદ્વારે બુદ્ધબોધિત સ્ત્રી	૨૦	૪
૫૫	બુદ્ધદ્વારે બુદ્ધબોધિત નપુંસક	૧૦	૪
૫૬	બુદ્ધદ્વારે બુદ્ધબોધિત સ્ત્રી	૨૦	૪
૫૭	બુદ્ધદ્વારે બુદ્ધબોધિત પુરુષ સામાન્ય	૨૦	૪
૫૮	જ્ઞાનદ્વારે મતિ, શ્રુત	૪	૨
૫૯	જ્ઞાનદ્વારે મતિ, શ્રુત મન:પર્યાય	૧૦	૪
૬૦	જ્ઞાન. મતિ, શ્રુત, અવધિ	૧૦૮	૮
૬૧	જ્ઞાનદ્વારે મતિ, શ્રુત, અવધિ, મન:પર્યાય	૧૦૮	૮
૬૨	અવગાહનાદ્વારે જ્ઞાન્ય	૪	૨
૬૩	અવગાહના મધ્યમ	૧૦૮	૮
૬૪	અવગાહના ઉત્કૃષ્ટ	૨	૨
૬૫	ઉત્કૃષ્ટદ્વારે અચ્યુત સમ્યક્ત્વથી	૪	૨
૬૬	સંખ્યાત અસંખ્યાત કાલચ્યુત	૧૦૧૦	૪૧૪
૬૭	સંખ્યાત અનંતકાળના પતિત	૧૦૮	૮

હવે સાંતરદ્વારે એક સો ત્રણ ૧૦૩થી લઈને એક સો આઠ સુધી સીઝે તો એક સમય પછી
અવશ્ય અંતર પડે, ૯૭થી લઈને ૧૦૨ સુધી બે સમય નિરંતર સીઝે, ૮૫થી લઈને ૯૬

तीन समय निरंतर सीझे, ७३ से लेकर ८४ लगे चार समय निरंतर सीझे, ६१ से लेकर ७२ लगे ५ समय०, ४९ से लेकर ६० ताइ ६ समय०, ३३ से लेकर ४८ लगे ७ समय०, एक से लेकर ३२ लगे ८ समय०.

गणनद्वार पूर्ववत् जघन्य १।२। यावत् ३२. एवं सर्व जगे जान लेना.

(१८३) क्षेत्रद्वार, अंतरद्वार लिख्यते. सांतर

१	जंबूद्वीप धातकी षंडे	पृथक्च वर्ष
२	जंबूद्वीपके तथा धातकी षंड विदेहे	पृथक्च वर्ष
३	पुष्करद्वीपे १ तथा तिसके विदेहे	१ वर्ष झझेरा
४	कालद्वारे भरत, ऐरावतमे जन्म आश्री	युगलकाल, १८ कोडाकोडि सागर
५	साहारण आश्री भरत, ऐरावते	संख्यते हजार वर्ष
६	नरकगतिना आया उपदेशथी सीझे तिसका	१००० वर्ष
७	नरकगतिना आया हेतुये सीझे	संख्येय सहस्र वर्ष
८	तिर्यच गतिना आया उपदेशे	पृथक्च १०० वर्ष
९	अनंतरोक्त तिर्यचना हेतुये सीझे तिसका	संख्येय सहस्र वर्ष
१०	तिर्यच स्त्रीना १, मनुष्यना २, मनुष्यस्त्रीना ३, सौधर्म, ईशान वर्जके सर्व देवता आया उपदेशे	१ वर्ष झझेरा सहस्र वर्ष
११	अनंतरोक्त बोल हेतुये	संख्येय सहस्र वर्ष
१२	पृथ्वी १, अप् २, वनस्पति, गर्भज, पहिली, दूजी नरक, सौधर्म, ईशान देवका आया हेतुये सीझे	संख्येय सहस्र वर्ष १ वर्ष झझेरा
१३	वेदद्वारे पुरुषवेदे	१ वर्ष झझेरा
१४	स्त्री, नपुंसक वेदे	संख्येय सहस्र वर्ष
१५	पुरुष मरी पुरुष हुइ	१ वर्ष झझेरा
१६	शेष ८ भांगे	संख्येय सहस्र वर्ष
१७	तीर्थद्वारे तीर्थकर	पृथक् सहस्र वर्ष
१८	तीर्थकरी	अनंत काल
१९	अतीर्थकर	१ वर्ष झझेरा
२०	नोतीर्थसिद्धाका प्रत्येकबुद्धी	संख्येय सहस्र वर्ष
२१	लिंगद्वारे अन्यलिगे गृहलिगे	संख्येय सहस्र वर्ष
२२	स्वलिगे	१ वर्ष झझेरा
२३	चारित्रद्वारे सामायिक १, सूक्ष्मसंप्रणय २, यथाख्यात ३	१ वर्ष झझेरा

સુધી ત્રણ સમય નિરંતર સીંચે, ૭૩થી લઈને ૮૪ સુધી ચાર સમય નિરંતર સીંચે, ૬૧થી લઈને ૭૨ સુધી ૫ સમય., ૪૯થી લઈને ૬૦ સુધી ૬ સમય., ૩૩થી લઈને ૪૮ સુધી ૭ સમય., ૧થી ૩૨ સુધી ૮ સમય.

ગણનાદ્વારે પૂર્વવત્ જઘન્ય ૧૧૨થી ૩૨ સુધી, એમ સર્વ જગ્યાએ જાણી લેવું.

(૧૮૩) ક્ષેત્રદ્વાર, અંતરદ્વાર જણાવે છે. સાંતર

૧	જંબૂદ્વીપ ધાતકી ખંડમાં	પૃથક્ત્વ વર્ષ
૨	જંબૂદ્વીપના તથા ધાતકી ખંડ વિદેહમાં	પૃથક્ત્વ વર્ષ
૩	પુષ્કરદ્વીપે ૧ તથા તેના વિદેહે	૧ વર્ષ અધિક
૪	કાલદ્વારે ભરત, ઐરાવતમાં જન્મ આશ્રયી	યુગલકાળ, ૧૮ કોડાકોડિ સાગર
૫	સાધારણ આશ્રયી ભરત, ઐરાવતમાં	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૬	નરકગતિના આવે ઉપદેશથી સીંચે તેનું	૧૦૦૦ વર્ષ
૭	નરકગતિના આવે હેતુથી સીંચે	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૮	તિર્યંચ ગતિના ઉપદેશે આવે	પૃથક્ત્વ ૧૦૦ વર્ષ
૯	અનંતરોક્ત તિર્યંચના હેતુથી સીંચે તેનું	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૧૦	તિર્યંચ સ્ત્રીના ૧, મનુષ્યના ૨, મનુષ્યસ્ત્રીના ૩, સૌધર્મ, ઈશાન છોડીને સર્વ દેવતાના ઉપદેશે આવે	૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ
૧૧	અનંતરોક્ત બોલ હેતુથી	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૧૨	પૃથ્વી ૧, અપ ૨, વનસ્પતિ, ગર્ભજ, પહેલી, બીજી નરક, સૌધર્મ, ઈશાન દેવના હેતુથી આવે સીંચે	સંખ્યાત હજાર વર્ષ ૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ
૧૩	વેદદ્વારે પુરુષવેદે	૧ વર્ષ અધિક, હજાર વર્ષ
૧૪	સ્ત્રી નપુસકવેદે	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૧૫	પુરુષ મરી પુરુષ થયા	૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ
૧૬	શેષ ૮ ભાંગા	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૧૭	તીર્થદ્વારે તીર્થંકર	પૃથક્ત્વ હજાર પૂર્વ
૧૮	તીર્થંકરી	અનંત કાલ
૧૯	અતીર્થંકર	૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ
૨૦	નોતીર્થસિદ્ધોના પ્રત્યેકબુદ્ધિ	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૨૧	લિંગદ્વારે અન્યલિંગે ગૃહલિંગે	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૨૨	સ્વલિંગે	૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ
૨૩	ચારિત્રદ્વારે સામાયિક ૧, સૂક્ષ્મસંપરાય ૨, યથાખ્યાત ૩	૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ

२४	सामायिक १, छेदोपस्थापनीय २, सूक्ष्मसंपराय ३, यथाख्यात ४	१८ कोडाकोडी सागर किंचित् ऊणा
२५	सा० १, परिहारविशुद्धि २, सूक्ष्म० ३, यथा० ४	१८ कोडाकोडी सागर किंचित् ऊणा
२६	सा० १, छेदो० २, परिहार० ३, सूक्ष्म० ४, यथा० ५	१८ कोडाकोडी सागर किंचित् ऊणा
२७	बुद्धद्वारे बुद्धबोधित	१ वर्ष झज्ञेरा
२८	बुद्धबोधित स्त्रियाका १, प्रत्येक बुद्धियांका २	संख्येयसहस्र वर्ष
२९	स्वयंबुद्ध	पृथक्सहस्र वर्ष
३०	ज्ञानद्वारे मति १, श्रुत २	पल्यका असंख्य भाग
३१	ज्ञानद्वारे मति १, श्रुत २, अवधि ३	१ वर्ष झज्ञेरा
३२	ज्ञानद्वारे मति १, श्रुत २, मनःपर्याय ३	संख्येय सहस्र वर्ष
३३	ज्ञानद्वारे मति १, श्रुत २, अवधि ३, मनःपर्याय ४	संख्येय सहस्र वर्ष
३४	अवगाहनाद्वारे जघन्य १, उत्कृष्ट २, यवमध्यम ३	श्रेणिके असंख्य भाग
३५	अजघन्योत्कृष्ट अवगाहना	१ वर्ष झज्ञेरा
३६	उत्कृष्टद्वारे अप्रतिपतित सम्यक्त्व	१ सागरके असंख्य भाग
३७	संख्य, असंख्य कालका पतित	संख्येय सहस्र वर्ष
३८	अनंत कालका पतित	१ वर्ष झज्ञेरा
३९	निरंतरद्वारे	
४०	सांतरद्वारे	संख्येय सहस्र वर्ष

अल्पबहुत्वद्वारे च्यार च्यार सिद्धा अने दस दस सिद्धा परस्पर सर्व तुल्य, तिण थकी वीस सिद्धा अने पृथक् वीस सिद्धा थोडा, तिण थकी एक सो आठ सिद्धा संख्येय गुणा. इति अनंतरसिद्धा प्ररूपणा समाप्ता.

अथ परम्परसिद्धस्वरूपं लिख्यते—द्रव्यपरिमाणमे सर्व जगे अढाइ द्वीपमे. अनंते अनंते कहणे अंतर नहना (?), अंतरका असंभव हे इस वास्ते.

(१८४)

नामानि	अल्पबहुत्व
१ समुद्रसिद्धा	१ स्तोक
२ द्वीपसिद्धा	२ संख्येय
३ जलसिद्धा	१ स्तोक
४ स्थलसिद्धा	२ संख्येय

नामानि	अल्पबहुत्व
१ ऊर्ध्वलोकसिद्धा	१ स्तोक
२ अधोलोकसिद्धा	२ संख्येय
३ तिर्यग्लोकसिद्धा	३ संख्येय

૨૪	સામાયિક ૧, છેદોપસ્થાપનીય ૨, સૂક્ષ્મસંપરાય ૩, યથાખ્યાત ૪	૧૮ કોડાકોડી સાગર કિંચિત્ ઓછા
૨૫	સા. ૧, પરિહારવિશુદ્ધિ ૨, સૂક્ષ્મ. ૩, યથા. ૪	૧૮ કોડાકોડી સાગર કિંચિત્ ઓછા
૨૬	સા. ૧, છેદો. ૨, પરિહાર. ૩, સૂક્ષ્મ. ૪, યથા. ૫	૧૮ કોડાકોડી સાગર કિંચિત્ ઓછા
૨૭	બુદ્ધદ્વારે બુદ્ધબોધિત	૧ વર્ષ અધિક હજાર વર્ષ
૨૮	બુદ્ધબોધિત સ્ત્રીઓનો ૧, પ્રત્યેક બુદ્ધિઓનો ૨	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૨૯	સ્વયંબુદ્ધ	પૃથક્ત્વ હજાર પૂર્વ
૩૦	જ્ઞાનદ્વારે મતિ ૧, શ્રુત ૨,	પલ્લોપમનો અસંખ્ય ભાગ
૩૧	જ્ઞાનદ્વારે મતિ ૧, શ્રુત ૨, અવધિ ૩	૧ વર્ષ અધિક પલ્લોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ
૩૨	જ્ઞાનદ્વારે મતિ ૧, શ્રુત ૨, મન:પર્યાય ૩	સંખ્યેય હજાર વર્ષ
૩૩	જ્ઞાનદ્વારે મતિ ૧, શ્રુત ૨, અવધિ ૩, મન:પર્યાય ૪	સંખ્યેય હજાર વર્ષ
૩૪	અવગાહનાદ્વારે જઘન્ય ૧, ઉત્કૃષ્ટ ૨, યવમધ્યમ ૩	શ્રેણિનો અસંખ્યાતમો ભાગ
૩૫	અજઘન્યોત્કૃષ્ટ અવગાહના	૧ વર્ષ અધિક સંખ્યાતવર્ષ
૩૬	ઉત્કૃષ્ટદ્વારે અપ્રતિપતિત સમ્યક્ત્વ	૧ સાગરોપમનો અસંખ્યાત ભાગ
૩૭	સંખ્ય, અસંખ્ય કાલના પતિત	સંખ્યાત હજાર વર્ષ
૩૮	અનંત કાલના પતિત	૧ વર્ષ અધિક સંખ્યાતવર્ષ
૩૯	નિરંતરદ્વારે	
૪૦	સાંતરદ્વારે	સંખ્યાત સહસ્ર વર્ષ

અલ્પબહુત્વદ્વારમાં ચાર ચાર સિદ્ધ અને દસ દસ સિદ્ધ પરસ્પર સર્વ તુલ્ય, તેથી વીસ સિદ્ધ અને પૃથક્ વીસ સિદ્ધ થોડા પણ પરસ્પર તુલ્ય, તેથી એક સો આઠ સિદ્ધ સંખ્યેય ગુણા. ઇતિ અનંતરસિદ્ધ પ્રરૂપણા સમાપ્ત.

હવે પરંપરાસિદ્ધસ્વરૂપ જણાવે છે—દ્રવ્યપરિમાણમાં સર્વ જગતમાં અઢી દ્વીપમાં અનંત અનંતના કથનમાં અંતર નથી (?), અંતરનો અસંભવ છે તેથી.

(૧૮૪)

નામો	અલ્પબહુત્વ
૧ સમુદ્રસિદ્ધ	૧ સ્તોક
૨ દ્વીપસિદ્ધ	૨ સંખ્યાતગુણા
૩ જલસિદ્ધ	૧ સ્તોક
૪ સ્થલસિદ્ધ	૨ સંખ્યાતગુણા

નામો	અલ્પબહુત્વ
૧ ઉર્ધ્વલોકસિદ્ધ	૧ સ્તોક
૨ અધોલોકસિદ્ધ	૨ સંખ્યાતગુણા
૩ તિર્યંગલોકસિદ્ધ	૩ સંખ્યાતગુણા

(१८५)

लवणसमुद्रे सिद्धा	१ स्तोक	धातकीषंड सिद्धा	४ सं.
कालोदधि सिद्धा	२ सं.	पुष्करार्धद्वीप सिद्धा	५ सं.
जंबूद्वीप सिद्धा	३ सं.		

(१८६) अथ तीनो द्वीपकी मिलायके अल्पबहुत्वयंत्रम्. ए तीनो यंत्र परंपरासिद्ध.

द्वीपनाम	भरत ऐरावत	हैमवंत शिखरी	हैमवंत ऐरण्यवत	महाहैमवंत रूपी	हरिवास रम्यक	निषध नीलवंत	देवकुरु उत्तरकुरु	महा- विदेह
जंबू	७ सं.	१ स्तो.	२ सं.	३ सं.	५ वि.	६ सं.	४ सं.	८ सं.
धातकी	७ सं.	१ स्तो.	४ वि.	२ सं.	६ वि.	३ सं.	५ सं.	८ सं.
पुष्करार्ध	७ सं.	१ स्तो.	४ सं.	२ सं.	६ वि.	३ सं.	५ सं.	८ सं.

(१८७)

द्वीपनाम	भरत ऐरावत	हैमवंत शिखरी	हैमवंत ऐरण्यवत	महाहैमवंत रूपी	हरिवास रम्यक	निषध नीलवंत	देवकुरु उत्तरकुरु	महा- विदेह
जंबू	१९ सं.	१ स्तो.	२ सं.	३ सं.	५ वि.	६ सं.	४ सं.	२२ संख्येय
धातकी	२० सं.	७ वि.	१२ वि.	८ सं.	१५ वि.	१० सं.	१४ सं.	२३ संख्येय
पुष्करार्ध	२१ सं.	९ सं.तु	१६ सं.	११ सं.	१८ वि.	१३ सं.	१७ सं.	२४ संख्येय

(१८८) अथ आगे कालद्वारे परंपरासिद्धांकी अल्पबहुत्व लिख्यते-

आरे ६	सुषमसुषम	सुषम	सुषमदुःषम	दुषमसुषम	दुःषम	दुःषमदुःषम
अवसर्पिणी	५ वि	४ वि	३ असंख्येय	६ संख्येय	२ संख्येय	१ स्तोक
उत्सर्पिणी	५ वि	४ वि	३ असंख्येय	६ संख्येय	२ संख्येय	१ स्तोक

(१८९) अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी दोनाकी एकठी अल्पबहुत्वयन्त्रम्

आरे ६	सुषमसुषम	सुषम	सुषमदुःषम	दुषमसुषम	दुःषम	दुःषमदुःषम	
अवसर्पिणी	५ वि	४ वि	४ असंख्येय	६ संख्येय	३ संख्येय	१ स्तोक	अवसर्पिणी ७ संख्येय
उत्सर्पिणी	४ वि	४ वि	४ असंख्येय	६ संख्येय	२ वि.	१ स्तोक	उत्सर्पिणी ८ वि

(१९०) गतिद्वारे

गतिका आया अनंतर	नरक	तिर्यंच	तिर्यंचिणी	मनुष्य	मनुष्यणी	देव	देवी
अल्पबहुत्व	३ सं.	५ सं.	४ सं.	२ सं.	१ स्तोक	७ सं.	८ सं.

(૧૮૫)

લવણસમુદ્રે સિદ્ધ	૧ સ્તોક	ધાતકીખંડ સિદ્ધ	૪ સં.
કાલોદધિ સિદ્ધ	૨ સં.	પુષ્કરાર્ધદ્વીપ સિદ્ધ	૫ સં.
જંબૂદ્વીપ સિદ્ધ	૩ સં.		

(૧૮૬) હવે ત્રણેય દ્વીપના મળીને અલ્પબહુત્વયંત્રમ્, આ ત્રણેય યંત્રો પરંપરાસિદ્ધ

દ્વીપમાન	ભરત ઐરાવત	હેમવંત શિખરી	હેમવંત ઐરણ્યવંત	મહાહિમ- વંત રુપ્ય	હરિવાસ રમ્યક	નિષપ નીલવંત	દેવકુરુ ઉત્તરકુરુ	મહા- વિદેહ
જંબૂ	૭ સં.	૧ સ્તો.	૨ સં.	૩ સં.	૫ વિ.	૬ સં.	૪ સં.	૮ સં.
ધાતકી	૭ સં.	૧ સ્તો.	૪ વિ.	૨ સં.	૬ વિ.	૩ સં.	૫ સં.	૮ સં.
પુષ્કરાર્ધ	૭ સં.	૧ સ્તો.	૪ સં.	૨ સં.	૬ વિ.	૩ સં.	૫ સં.	૮ સં.

(૧૮૭)

દ્વીપમાન	ભરત ઐરાવત	હેમવંત શિખરી	હેમવંત ઐરણ્યવંત	મહાહિમ- વંત રુપ્ય	હરિવાસ રમ્યક	નિષપ નીલવંત	દેવકુરુ ઉત્તરકુરુ	મહા- વિદેહ
જંબૂ	૧૮ સં.	૧ સ્તો.	૨ સં.	૩ સં.	૫ વિ.	૬ સં.	૪ સં.	૨૨ સં.
ધાતકી	૨૦ સં.	૭ વિ.	૧૨ વિ.	૮ સં.	૧૫ વિ.	૧૦ સં.	૧૪ સં.	૨૩ સં.
પુષ્કરાર્ધ	૨૧ સં.	૮ સં.તુ.	૧૬ સં.	૧૧ સં.	૧૮ વિ.	૧૩ સં.	૧૭ સં.	૨૪ સં.

(૧૮૮) હવે આગળના કાળદ્વારે પરંપરાસિદ્ધોનું અલ્પબહુત્વ જણાવે છે—

આરા ૬	સુષમસુષમ	સુષમ	સુષમદુઃષમ	દુઃષમસુષમ	દુઃષમ	દુઃષમદુઃષમ
અવસર્પિણી	૫ વિ.	૪ વિ.	૩ અસંખ્યેય	૬ સંખ્યેય	૨ સંખ્યેય	૧ સ્તોક
ઉત્સર્પિણી	૫ વિ.	૪ વિ.	૩ અસંખ્યેય	૬ સંખ્યેય	૨ સંખ્યેય	૧ સ્તોક

(૧૮૯) અવસર્પિણી, ઉત્સર્પિણી, બંનેના સંયુક્ત અલ્પબહુત્વયંત્રમ્

આરા ૬	સુષમસુષમ	સુષમ	સુષમદુઃષમ	દુઃષમસુષમ	દુઃષમ	દુઃષમદુઃષમ	
અવસર્પિણી	૫ વિ.	૪ વિ.	૪ અસંખ્યાત ગુણા	૬ સંખ્યેય	૩ સંખ્યાત ગુણા	૧ સ્તોક	અવસર્પિણી ૭ સંખ્યેય
ઉત્સર્પિણી	૪ વિ.	૪ વિ.	૪ અસંખ્યાત ગુણા	૬ સંખ્યેય	૨ વિ.	૧ સ્તોક	ઉત્સર્પિણી ૮ વિ.

(૧૯૦) ગતિદ્વારે

ગતિના અનંતર આવે	નરક	તિર્યંચ	તિર્યંચિણી	મનુષ્ય	મનુષ્યણી	દેવ	દેવી
અલ્પબહુત્વ	૩ સં.	૫ સં.	૪ સં.	૨ સં.	૧ સ્તોક	૭ સં.	૮ સં.

(१११)

एकेन्द्रियना आया अनंतर	१ स्तो.
पंचेन्द्रियना आया अनंतर	२ सं.
वनस्पतिना आया अनंतर	१ स्तोक
पृथ्वीना आया अनंतर	२ सं.
अपकायना आया	३ सं.
त्रसकायना आया अनंतर	४ सं.
चौथी नरकना आया अनंतर	१ स्तो.
तीजी नरकना आया अनंतर	२ सं.
द्वितीय नरकना आया अनंतर	३ सं.
बादर वनस्पति पर्याप्तना आया	४ सं.
बादर पृथ्वी पर्याप्तना आया	५ सं.
बादर अपकाय पर्याप्तना आया	६ सं.
भवनपति देवीना आया अनंतर	७ सं.
भवनपति देवताना आया अनंतर	८ सं.
व्यंतरीना आया अनंतर	९ सं.
व्यंतर देवताना आया अनंतर	१० सं.
जोतिषीनी देवीना आया अनंतर	११ सं.
जोतिषी देवताना आया अनंतर	१२ सं.
मनुष्य स्त्रीना आया अनंतर	१३ सं.
मनुष्यना आया अनंतर	१४ सं.
प्रथम नरकना आया अनंतर	१५ सं.
तिर्यच स्त्रीना आया अनंतर	१६ सं.
तिर्यचना आया अनंतर	१७ सं.
अनुत्तर विमानना आया अनंतर	१८ सं.
ग्रैवेयकना आया अनंतर	१९ सं.
अच्युतना आया अनंतर	२० सं.
आरणना आया अनंतर	२१ सं.
एवं अधोमुख सनत्कुमार लगे	२८ सं.
ईशान देवीना आया	२९ सं.
सौधर्म देवीना आया	३० सं.
ईशान देवताना आया	३१ सं.

सौधर्म देवताना आया	३२ सं.
वेदद्वारे	अल्पबहुत्व
नपुंसकसिद्धा	१ स्तो.
स्त्रीसिद्धा	२ सं.
पुरुषसिद्धा	३ सं.
तीर्थद्वारे	अल्पबहुत्व
तीर्थकरी	१ स्तो.
तीर्थकरीतीर्थे प्रत्येकबुद्धी	२ सं.
तीर्थअतीर्थकरी	३ सं.
तीर्थअतीर्थकर	४ सं.
तीर्थकरसिद्धा	५ सं.
तीर्थकरतीर्थे प्रत्येकबुद्धा	६ सं.
तीर्थकरतीर्थे साध्वी	७ सं.
तीर्थकरतीर्थे अतीर्थकर	८ सं.
लिंगद्वारे	अल्पबहुत्व
लिंगद्वारे गृहलिंगी	१ स्तो.
लिंगद्वारे अन्यलिंगी	२ असं.
लिंगद्वारे स्वलिंगी	३ असं.
चारित्रद्वारे	अल्पबहुत्व
छेद०, परि०, सू०, यथा०	१ स्तो.
सामा०, छेद०, परि०, सू०, यथा०	२ सं.
छेद०, सूक्ष्म०, यथा०	३ असं.
सामा०, छेद०, सू०, यथा०	४ सं.
सामा०, सूक्ष्म०, यथा०	५ सं.
बुद्धद्वारे	अल्पबहुत्व
स्वयंबुद्धा	१ स्तो.
प्रत्येकबुद्धा	२ सं.
बुद्धिबोधितसिद्धा	३ सं.
बुद्धबोधितसिद्धा	४ सं.
ज्ञानद्वारे	अल्पबहुत्व
मति, श्रुत, मनःपर्याय	१ स्तो.

(૧૯૧)

એકેન્દ્રિયના આવે અનંતર	૧ સ્તો.
પંચેન્દ્રિયના આવે અનંતર	૨ સં.
વનસ્પતિના આવે અનંતર	૧ સર્વથી થોડા
પૃથ્વીના આવે અનંતર	૨ સં.
અપૂકાયના આવે	૩ સં.
ત્રસકાયના આવે અનંતર	૪ સં.
ચોથી નરકના આવે અનંતર	૧ સ્તો.
ત્રીજી નરકના આવે અનંતર	૨ સં.
દ્વિતીય નરકના આવે અનંતર	૩ સં.
બાદર વનસ્પતિ પર્યામિના આવે	૪ સં.
બાદર પૃથ્વી પર્યામિના આવે	૫ સં.
બાદર અપ્કાય પર્યામિના આવે	૬ સં.
ભવનપતિ દેવીના આવે અનંતર	૭ સં.
ભવનપતિ દેવતાના આવે અનંતર	૮ સં.
વ્યંતરીના આવે અનંતર	૯ સં.
વ્યંતર દેવતા આવે અનંતર	૧૦ સં.
જ્યોતિષીની દેવીના આવે અનંતર	૧૧ સં.
જ્યોતિષી દેવતાના આવે અનંતર	૧૨ સં.
મનુષ્ય સ્ત્રીના આવે અનંતર	૧૩ સં.
મનુષ્યના આવે અનંતર	૧૪ સં.
પ્રથમ નરકના આવે અનંતર	૧૫ સં.
તિર્યચ સ્ત્રીના આવે અનંતર	૧૬ સં.
તિર્યચના આવે અનંતર	૧૭ સં.
અનુત્તર વિમાનના આવે અનંતર	૧૮ સં.
ઐવેયકના આવે અનંતર	૧૯ સં.
અચ્યુતના આવે અનંતર	—૨૦ સં.
આરણના આવે અનંતર	૨૧ સં.
એમ અધોમુખ સનતકુમારે સુધી	૨૮ સં.
ઈશાન દેવીના આવે	૨૯ સં.
સૌધર્મ દેવીના આવે	૩૦ સં.
ઈશાન દેવતાના આવે	૩૧ સં.

સૌધર્મ દેવતાના આવે	૩૨ સં.
વેદદ્વારે	અલ્પબહુ.
નપુંસકસિદ્ધ	૧ સ્તો.
સ્ત્રીસિદ્ધ	૨ સં.
પુરુષસિદ્ધ	૩ સં.
તીર્થદ્વારે	અલ્પબહુ.
તીર્થકરી	૧ સ્તો.
તીર્થકરી તીર્થે પ્રત્યેકબુદ્ધી	૨ સં.
તીર્થઅતીર્થકરી	૩ સં.
તીર્થઅતીર્થકર	૪ સં.
તીર્થકરસિદ્ધ	૫ સં.
તીર્થકરતીર્થે પ્રત્યેકબુદ્ધ	૬ સં.
તીર્થકરતીર્થે સાધ્વી	૭ સં.
તીર્થકરતીર્થે અતીર્થકર	૮ સં.
લિંગદ્વારે	અલ્પબહુ.
લિંગદ્વારે ગૃહલિંગી	૧ સ્તો.
લિંગદ્વારે અન્યલિંગી	૨ અસં.
લિંગદ્વારે સ્વલિંગી	૩ અસં.
ચારિત્રદ્વારે	અલ્પબહુ.
છેદ., પરિ., સૂ., યથા.	૧ સ્તો.
સામા., છેદ., પરિ., સૂ., યથા.	૨ સં.
છેદ., સૂક્ષ્મ., યથા.	૩ અસં.
સમા., છેદ., ૨, સૂ., યથા.	૪ સં.
સામા., સૂક્ષ્મ., યથા.	૫ સં.
બુદ્ધદ્વારે	અલ્પબહુ.
સ્વયંબુદ્ધા	૧ સ્તો.
પ્રત્યેકબુદ્ધા	૨ સં.
બુદ્ધિ, બોધિત સિદ્ધા	૩ સં.
બુદ્ધ બોધિત સિદ્ધ	૪ સં.
જ્ઞાનદ્વારે	અલ્પબહુ.
મતિ, શ્રુત, મન:પર્યાય	૧ સ્તો.

मति, श्रुत	२ सं.
मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्याय	३ असं.
मति, श्रुत, अवधि	४ सं.
अवगाहनाद्वारे	अल्पबहुत्व
द्विहस्त अवगाहना	१ स्तो.
पृथक्त्व धनुष अधिक ५०० धनुषवाला	२ असं.
मध्यम अवगाहना	३ असं.
अवगाहनाविशेष	अल्पबहुत्व
७ हस्त अवगाहना	१ स्तो.
५०० धनुष अवगाहना	२ सं.

५०० सें ऊणी ऊणी	३ सं.
झञ्जेरी ७ हस्त	४ वि.
उत्कृष्टद्वारे	अल्पबहुत्व
अप्रतिपतितसिद्धा	१ स्तो.
संख्येयकालपतित	२ असं.
असंख्येयकालपतित	३ सं.
अनंतकालपतित	४ असं.
अंतद्वारे	अल्पबहुत्व
६ मास अंतरे सिद्धा	१ स्तो.
द्वि समय अंतरे सिद्धा	२ सं.
त्रि समय अंतरे सिद्धा	३ सं.

एवं तां लगे कहना जां लगे यवमध्य तिवारे पीछे संख्येय गुण हीना कहना. जां लगे १ समय हीन ६ मास सिद्धा संख्येय गुण हीन.

(१९२)

अनुसमयद्वारे	अल्पबहुत्व
१०८ सिद्धा	१ स्तो.
१०७ सिद्धा	२ सं.
१०६ सिद्धा	३ सं.

एवं समय समय हानि तां लगइ कहनी जां लगे द्वि समय सिद्धा संख्येय गुणा

गणनद्वारे	अल्पबहुत्व
१०८ सिद्धा	१ स्तो.
१०७ सिद्धा	२ अनंत
१०६ सिद्धा	३ अनंत
१०५ सीझे	४ अनंत

एवं एकेक हानि तां लगे जां लग ५० सिद्धा अनंत गुणा ५

४९ सिद्धा	६ असं.
४८ सिद्धा	७ असं.

एवं २५ लग कहना

२४ सीझे	८ सं.
२३ सीझे	९ सं.

एवं एकेक हानि तां लगे कहनी जां लगे द्वि समय

विशेष सिद्धप्राभृत टीकातः लिख्यते	
अधोमुख सिद्धा	१ स्तो.
ऊर्ध्वमुख सिद्धा कायोत्सर्गे	२ सं.
ऊकडू आसन सिद्धा	३ सं.
वीरसन	४ सं.
न्युब्जासन सिद्धा	५ सं.
पासेस्थित सिद्धा	६ सं.
उत्तानस्थित सिद्धा	७ सं.
सनिकर्षद्वारे	अल्पबहुत्व
सर्वसे बहोत एकैक सिद्धा	१
दो दो सिद्धा संख्येय गुण हीन	२

एवं तां लगे कहना जां लगे २५ सिद्धा संख्येय गुण हीना ३

पच्चीस पच्चीस थकी छव्वीस छव्वीस सिद्धा असंख्येय गुण हीना ४

મતિ શ્રુત	૨ સં.
મતિ, શ્રુત, અવધિ, મન:પર્યાય	૩ અસં.
મતિ, શ્રુત, અવધિ	૪ સં.
અવગાહનાદ્વારે	અલ્પબહુ.
દ્વિહસ્ત અવગાહના	૧ સ્તો.
પૃથક્ત્વ ધનુષ અધિક ૫૦૦ ધનુષ.	૨ અસં.
મધ્યમ અવગાહના	૩ અસં.
અવગાહનાવિશેષ	અલ્પબહુ.
૭ હસ્ત અવગાહના	૧ સ્તો.
૫૦૦ ધનુષ અવગાહના	૨ સં.

૫૦૦થી ઓછી ઓછી	૩ સં.
૭ હસ્ત ઝઝેરી	૪ વિ.
ઉત્કૃષ્ટદ્વારે	અલ્પબહુ.
અપ્રતિપતિતસિદ્ધ	૧ સ્તો.
સંખ્યેયકાલપતિત	૨ અસં.
અસંખ્યેયકાલપતિત	૩ સં.
અનંતકાલપતિત	૪ અસં.
અંતરદ્વારે	અલ્પબહુ.
૬ માસ અંતરે સિદ્ધ	૧ સ્તો.
દ્વિ સમય અંતરે સિદ્ધ	૨ સં.
ત્રિ સમય અંતરે સિદ્ધ	૩ સં.

એમ ત્યાં સુધી કહેવું જ્યાં સુધી યવમધ્ય આવે ત્યાર પછી સંખ્યેય ગુણ હીન કહેવા. જ્યાં સુધી ૧ સમય હીન ૬ માસ સુધી સિદ્ધ સંખ્યેય ગુણ હીન. (ઓછા)

(૧૯૨)

અનુસમયદ્વારે	અલ્પબહુત્વ
૧૦૮ સિદ્ધ	૧ સ્તો.
૧૦૭ સિદ્ધ	૨ સં.
૧૦૬ સિદ્ધ	૩ સં.
એમ સમય સમય હાનિ ત્યાં સુધી કહેવી જ્યાં સુધી દ્વિ સમય સિદ્ધ સંખ્યેયગુણા	
ગણનાદ્વારે	અલ્પબહુત્વ
૧૦૮ સિદ્ધ	૧ સ્તો.
૧૦૭ સિદ્ધ	૨ અનંત
૧૦૬ સિદ્ધ	૩ અનંત
૧૦૫ સીઝે	૪ અનંત
એમ એકેક હાનિ ત્યાં સુધી જ્યાં સુધી ૫૦ સિદ્ધ અનંત ગુણા ૫	
૪૯ સિદ્ધ	૬ અસં.
૪૮ સિદ્ધ	૭ અસં.
એમ ૨૫ સુધી કહેવું	
૨૪ સીઝે	૮ સં.
૨૩ સીઝે	૯ સં.

એમ એક એક હાનિ ત્યાં સુધી કહેવી, જ્યાં સુધી દ્વિસમય	
વિશેષ સિદ્ધપ્રાપ્ત ટીકાથી લખે છે	
અધોમુખ સિદ્ધ	૧ સ્તો.
ઊર્ધ્વમુખ સિદ્ધ કાયોત્સર્ગ	૨ સં.
ઉત્કટિકા આસન સિદ્ધ	૩ સં.
વીરાસન સિદ્ધ	૪ સં.
ન્યૂબ્જસન સિદ્ધ	૫ સં.
પાસેસ્થિત સિદ્ધ	૬ સં.
ઉત્તાનસ્થિત સિદ્ધ	૭ સં.
સંનિકર્ષદ્વારે	અલ્પબહુ.
સર્વથી ઘણા એકેક સિદ્ધ	૧
બે-બે સિદ્ધા સંખ્યેય ગુણ હીન	૨
એમ ત્યાં સુધી કહેવું જ્યાં સુધી ૨૫ સિદ્ધ સંખ્યેય ગુણ હીન ૩	
પચ્ચીસ પચ્ચીસથી છવ્વીસ છવ્વીસ સિદ્ધ અસંખ્યેય ગુણ હીન ૪	

एवं एकैक वृद्धि असंख्येय गुण हीन तां लगे कहना जां लगे ५० सिद्धा. पंचास पंचास सिद्धाथी ५१ सिद्धा अनंत गुण हीन, बावन बावन सिद्धा अनंत गुण हीन, एवं एकैक हानि तां लगे कहनी जां लगे १०८ आठ आठ सिद्धा अनंत गुण हीना.

तथा जिहां जिहां बीस बीस सिद्धा तिहां एकैक सिद्धा सर्वसे घणे १, द्वौ द्वौ सिद्धा संख्येय गुण हीन २, एवं तां लगे कहना जां लगे पांच पांच सिद्धा.

अथ छ छ सिद्धा असंख्येय गुण हीना. एवं दश लगे कहना. ग्यारेसे लइ अग्रे अनंत गुण हीना २० सुधी कहेवुं.

तथा अधोलोक आदिमे पृथक्त्व बीस सिद्धा. तिहां पहिले चौथे भागमे संख्येय गुण हीना, दूजे चौथे भागमे असंख्येय गुण हीना, तीजे चौथे भागसे लेकर आगे सर्वत्र अनंत गुण हीना. तथा जिहां हरिवर्ष आदिमे दश दश सिद्धा तिहां तीन लगे तो संख्येय गुण हीन, चौथे पांचमे असंख्येय गुण हीन, ६ से लेकर सर्वत्र अनंत गुण हीना.

जिहां पुनः अवगाहना यवमध्य ते अनुत्कृष्टी आठ तिहां चार लगे संख्येय गुण हानि तिस आगल आठ सुधी अनंत गुण हानि.

जिहां वली ऊर्ध्वलोक आदिमे चार सीझे एकैक सिद्धा सबसे बहुत, दो दो सिद्धा असंख्येय गुण हीना, तीन तीन सिद्धा अनंत गुण हीना, चार चार सिद्धा अनंत गुण हीना.

जिहां लवण आदिकमे दो दो सिद्धा तिहां एकैक सिद्धा बहुत, दो दो सिद्धा अनंत गुण हीना. इति सन्निकर्ष द्वार संपूर्ण. शेष द्वार सिद्धप्राभृत टीकासे जानने. श्री ६ परमपूज्य महाराज आचार्य श्रीमलयगिरिकृत श्रीनंदीजीकी वृत्तिथी ए स्वरूप लिख्या.

इति नवतत्त्वसंकलनायां मोक्षतत्त्वं नवमं सम्पूर्णम्.

अथ ग्रंथसमाप्ति सर्वईया इकतीसा—

आदि अरिहंत वीर पंचम गणेश धीर भद्रबाहु गुर फी(फि) सुद्ध ग्यान दायके
जिनभद्र हरिभद्र हेमचंद्र देव इंद अभय आनंद चंद चंदरिसी गायके
मलयगिरि श्रीसाम विमल विग्यान धाम ओर ही अनेक साम रिदे बीच धायके
‘जीवन आनंद करो सुष(ख)के भंडार भरो आत्म आनंद लिखी चित्त हुलसायके १
वीर विभु वैन ऐन सत परगास दैन पठत दिवस रैन सम रस पीजीयो
मै तो मूढ रिदे गूढ ग्यान विन महाफूढ कथन करत रूढ मोपे मत पीजीयो
जैसे जिनराज गुरु कथन करत धुरु तैसे ग्रंथ सुद्ध कुरु मोपे मत धीजीयो
मै तो बालख्यालवत् चित्तकी उमंग करी हंसके सुभाव ग्या(ज्ञा)ता गुण ग्रह लीजीयो २
ग्राम तो ‘वि(बि)नोली’ नाम ‘लाल चिरंजी व ‘स्याम भगत सुभाव चित्त धरम सुहायो है

१. जीवनराम ए ग्रन्थकर्ताना स्थानकवासी गुरुनुं नाम छे ।

२-३. लाला चिरंजीलाल अने लाला श्यामलाल ए बने श्रावको भक्त अने समजदार हता ।

એમ એક-એક વૃદ્ધિ અસંખ્યેય ગુણ હીન ત્યાં સુધી કહેવા જ્યાં સુધી ૫૦ સિદ્ધ. પચાસ પચાસ સિદ્ધથી ૫૧ સિદ્ધ અનંત ગુણહીન, બાવન-બાવન સિદ્ધ અનંત ગુણ હીન, એમ એક એક હાનિ ત્યાં સુધી કહેવી જ્યાં સુધી ૧૦૮ આઠ આઠ સિદ્ધ અનંત ગુણ હીન.

તથા જ્યાં જ્યાં વીસ વીસ સિદ્ધ ત્યાં એક-એક સિદ્ધ સર્વથી અધિક ૧, બે બે સિદ્ધ સંખ્યેય ગુણ હીન ૨, એમ ત્યાં સુધી કહેવું જ્યાં સુધી પાંચ પાંચ સિદ્ધ.

હવે છ છ સિદ્ધ અસંખ્યેય ગુણ હીન એમ ૧૦ સુધી કહેવું, અગિયારથી લઈ આગળ અનંત ગુણ હીન ૨૦ સુધી કહેવું.

તથા અધોલોક આદિમાં પૃથક્ત્વ વીસ સિદ્ધ ત્યાં પહેલા ચોથા ભાગમાં સંખ્યેય ગુણ હીન, બીજા ચોથા ભાગમાં અસંખ્ય ગુણહીન, ત્રીજા ચોથા ભાગથી લઈને આગળ સર્વત્ર અનંત ગુણ હીન, તથા જ્યાં હરિવર્ષ આદિમાં દશ દશ સિદ્ધો ત્યાં ત્રણ સુધી તો સંખ્યેય ગુણ હીન, ચોથા પાંચમામાં અસંખ્યેય ગુણહીન, ૬ થી લઈને સર્વત્ર અનંત ગુણ હીન.

જ્યાં પુનઃ અવગાહના યવમધ્ય તે અનુત્કૃષ્ટી આઠ ત્યાં ચાર સુધી સંખ્યેય ગુણ હાનિ તેથી આગળ આઠ સુધી અનંત ગુણ હાનિ.

જ્યાં વળી ઊર્ધ્વલોક આદિમાં ચાર સીઝે એકએક સિદ્ધ બધાથી વધારે, બે-બે સિદ્ધ અસંખ્યેય ગુણ હીન, ત્રણ ત્રણ સિદ્ધ અનંત ગુણ હીન. ચાર ચાર સિદ્ધ અનંત ગુણ હીન.

જ્યાં લવણ આદિકમાં બે-બે સિદ્ધ ત્યાં એક-એક સિદ્ધ અધિક, બે-બે સિદ્ધ અનંત ગુણ હીન. ઇતિ સન્નિકર્ષ દ્વાર સંપૂર્ણ. શેષ દ્વાર સિદ્ધપ્રાપ્ત ટીકાથી જાણવા. શ્રી ૬ પરમપૂજ્ય મહારાજ આચાર્ય શ્રીમલયગિરિકૃત શ્રીનંદીજીની વૃત્તિથી આ સ્વરૂપ જણાવ્યું.

॥ ઇતિ નવતત્ત્વસંકલનાયાં મોક્ષતત્ત્વં નવમં સંપૂર્ણમ્ ॥

અથ ગ્રંથસમાપ્તિ સવૈયા એકત્રીસા—

આદિ અરિહંત વીર પંચમ ગણેસ ધીર ભદ્રબાહુ ગુર કી(ર્કિ) સુદ્ધ ગ્યાન દાયકે
જિનભદ્ર હરિભદ્ર હેમચંદ દેવ ઈદ અભય આનંદ ચંદ ચંદરિસી ગાયકે
મલયગિરિ શ્રીસામ વિમલ વિગ્યાન ધામ ઓર હી અનેક સામ રિદે બીચ ધાયકે
જીવન આનંદ કરો સુષ(ખ)કે ભંડાર ભરો આતમ આનંદ લિખી ચિત્ત હુલસાયકે ૧
વીર વિભુ વૈન ઐન સત પરગાસ દૈન પઠત દિવસ રૈન સમ રસ ખીજ્યો.
મૈ તો મૂઢ રિદે ગૂઢ ગ્યાન વિન મહાકૂઢ કથન કરત રૂઢ મોપે મત ખીજ્યો
જૈસે જિનરાજ ગુરુ કથન કરત ધુરુ તૈસે ગ્રંથ સુદ્ધ કુરુ મોપે મત ખીજ્યો
મૈ તો બાલખ્યાલવત્ ચિત્તકી ઉમંગ કરી હંસકે સુભાવ ગ્યા(જ)તા ગુણ ગ્રહ લીજ્યો ૨
ગ્રામ તો 'વિ(બિ)નોલી' નામ 'લાલા ચિરંજીવ વ' ષ્યામ ભગત સુભાવ ચિત્ત ધરમ સુહાયો હૈ

૧. જીવનરામ એ ગ્રંથકર્તાના સ્થાનકવાસી ગુરુનું નામ છે.

૨-૩. લાલા ચિરંજીવ અને લાલા શ્યામલાલ એ બંને શ્રાવકો ભક્ત અને સમજદાર હતા.

सुखसे चोमास करी ग्यानकी लगन षरी तिनकी कहन करी ग्यानरूप ठायो है
 भव्य जन पठन करत मन हरषत ग्यानकी तरंग देत चित्तमे सुहायो है
 संवत तो 'भुनि कर' 'अंक' 'इंदु' 'संष' धर कातिक सुमास वर तीज बुध आयो है ३

दोहा—ग्यान कला घटमे वसि, रसेसु निज गुण माहि
 परचे आतमरामसे, अचल अमरपुरि जाहि १
 संघ चतुर्विध वांचिउ, ग्यानकला घट चंग
 गुरुजन केरे मुख थकी, लहिसो तत्त्वतरंग २

इति श्रीआत्मारामकृत नवतत्त्वसंग्रह संपूर्ण. लिपीचक्रे 'वि(बि)नोली' मध्ये.
 शुभं भवतु. वाच्यमानं चिरं नन्दात्. श्रीरस्तु.

• • •

સુખસે ચોમાસ કરી ગ્યાનકી લગન ખરી તિનકી કહન કરી ગ્યાનરૂપ ઠાયો હૈ
ભવ્ય જન પઠન કરત મન હરખત ગ્યાનકી તરંગ દેત ચિત્તમે સુહાયો હૈ
સંવત તો જુનિ કર^૨ અંક^૨ ઈંદુ^૧ સંખ ધર કાતિક સુમાસ વર તીજ બુધ આયો હૈ ૪

દોહા—ગ્યાન કલા ઘટમે વસિ, રસેસુ નિજ ગુણ માહિ

પરચે આતમરામસે, અચલ અમરપુરિ જાહિ ૧

સંઘ ચતુર્વિધ વાંચિઉ, ગ્યાનકલા ઘટ ચંગ

ગુરુજન કેરે મુખ થકી, લહિસો તત્ત્વતરંગ ૨

આ રીતે શ્રીઆત્મારામજીમ. કૃત નવતત્ત્વસંગ્રહ પૂર્ણ થાય છે.

परिशिष्ट-१

॥ उपदेशबावनी ॥

(सवैया एकतीसा)

श्रीपार्श्वनाथाय नमो नमः ॥

ॐ नीत पंच भीत समर समर चीत अजर अमर हीत नीत चीत धरीए
सूरि उज्झा मुनि पुज्जा जानत अरथ गुज्जा मनमथ मथन कथनसुं न ठरीए
बार आठ षट्तीस पणवीस सातवीस सत आठ गुण ईस माल बीच करीए
एसो विभु ॐ कार बावन वरण सार आतम आधार पार तार मोक्ष वरीए

१

अथ देवस्तुतिः—

नथन करन पन हनन करमघन धरत अनघ मन मथन मदनको
अजर अमर अज अलख अमल जस अचल परम पद धरत सदनको
समर अमर वर गनधर नगवर थकत कथन कर भरम कदनको
सरन परत तभ(स) नमत अनघ जस अतम परम पद रमन ददनको
नमो नीत देव देव आतम अमर सेव इंद चंद तार वृंद सेवे कर जोरके
पांच अंतराय भीत रति ने अरति जीत हास शोक काम चीत(घीन ?) मिथ्यागिरि तोरके
निंद ने अत्याग राग द्वेष ने अज्ञान याग अष्टादश दोष हन निज गुण फोरके
रूप ज्ञान मोक्ष जश वध ने वैराग सिरी इच्छा धर्म वीरज जतन ईश घोरके

२

३

अथ गुरुस्तुतिः—

मगन भजन मग धरम सदन जग ठरत मदन अग भग तज सरके
कटत करम वन हसत भरम जन भवबन सघन हटत सब जरके
नमत अमरवर परत सरन तस करत सरन भर अघ मग टरके
धरत अमल मन भरत अचर धन करत अतम जन पग लग परके
महामुनि पूर गुनी निज गुन लेत चुनी मार धार मार धुनि वुनी सुख सेजको
ज्ञान ते निहार छार दाम धाम नार पार सातवीस गुण धार तारक से हजको
पुगल भरम छोर नाता ताता जोर तोर आतम धरम जोर भयो महातेजको
जग भ्रमजाल मान ज्ञान ध्यान तार दान सत्ताके सरूप आन मोक्षमे रहेन(ज)को

४

५

अथ धर्मस्वरूपमाह—

सिद्धमत स्यादवाद कथन करत आद भंगके तरंग साद सात रूप भये है
अनेकंत माने संत कथंचित रूप ठंत मिथ्यामत सब हंत तत्त्व चीन लये है

- नित्यानित्य एकानेक सासतीन वीतीरेक भेद ने अभेद टेक भव्याभव्य ठये है
शुद्धाशुद्ध चेतन अचेतन मूर्ती रूप रूपातीत उपचार परमकुं लये है ६
- सिद्ध मान ज्ञान शेष एकानेक परदेश द्रव्य खेत काल भाव तत्त्व नीरनीत है
नय सात सत सात भंगके तरंग थात व्यय ध्रुव उतपात नाना रूप कीत है
रसकुं प केरे रस लोहको कनक जैसे तैसे स्यादवाद करी तत्त्वनकी रीत है
मिथ्यामत नाश करे आतम अनघ धरे सिद्ध वधु वेग वरे परम पुनीत है ७
- धरती भगत हीत जानत अमीत जीत मानत आनंद चित भेदको दरसती
आगम अनुप भूप ठानत अनंत रूप मिथ्या भ्रम मेहनकुं परम फरसती
जिन मुख वैन ऐन तत्त्वज्ञान कामधेन कवि मति सुधि देन मेघ ज्युं वरसती
गणनाथ चित(त) भाइ आतम उमंग धाइ संतकी सहाइ माइ सेवीए सरसती ८
- अधिक रसीले झीले सुखमे उमंग कीले आतमसरूप ढीले राजत जीहानमे
कमलबदन दीत सुंदर रदल(न) सीत कनक वरन नीत मोहे मदपानमे
रंग वदरंग लाल मुगता कनकजाल पाग धरी भाल लाल राचे ताल तानमें
छीनक तमासा करी सुपनेसी रीत धरी ऐसे वीर लाय जैसे वादर विहानमें ९
- आलम अजान मान जान सुख दुःख खान खान सुलतान रान अंतकाल रोये
रतन जरत ठान राजत दमक भान करत अधिक मान अंत खाख होये है
केसुकी कलीसी देह छीनक भंगुर जेह तीनहीको नेह एह दुःखबीज बोये है
रंभा धन धान जोर आतम अहित भोर करम कठन जोर छारनमे सोये है १०
- इत उत डोले नीत छोरत विवेक रीत समर समर चित नीत ही धरतु(त) है
रंग राग लाग मोहे करत कूफर धोहे रामा धन मन टोहे चितमे अचेतु(त) है
आतम उधार ठाम समरे न नेमि नाम काम दगे(हे) आठ जाम भयो महाप्रेतु(त) है
तजके धरम ठाम परके नरक धाम जरे नाना दुःख भरे नाम कौन लेतु(त) है ११
- ईस जिन भजी नाथ हिरदे कमलपाथ नाम वार सुधारस पीके महमहेगो
दयावान जगहीत सतगुरु सुर नीत चरणकमल भीत सेव सुख लहेगो
आतमसरूप धार मायाभ्रम जार छार करम वी(वि)डार डार सदा जीत रहेगो
दी(दे)ह खेह अंत भइ नरक निगोद लइ प्यारे मीत पुन कर फेर कौन कहेगो ? १२
- उदे भयो पुन पूर नरदेह भुरी नूर वाजत आनंदतूर मंगल कहाये है
भववन सघन दगध कर अगन ज्युं सिद्धवधु लगन सुनत मन भाये है
सरध्या(धा)न मूल मान आतम सुज्ञान जान जनम मरण दुःख दूर भग जाये है
संजम खडग धार करम भरम फार नहि तार विषे पिछे हाथ पसताये है १३
- ऊंच नीच रंक कंक कीट ने पतंग ढंक ढोर मोर नानाविध रूपको धरतु है
श्रंगधार गजाकार वाज वाजी नराकार पृथ्वी तेज वात वार रचना रचतु है

- आतम अनंत रूप सत्ता भूप रोग धूप वडे (परे ?) जग अंध कूप भरम भरतु हे
सत्ताको सरूप भुल करनहींडोरे जुल कुमताके वश जीआ नाटक करतु है १४
- रिधी सिद्धि ऐसे जरी खोदके पतार धरी करथी न दान करी हरि हर लहेगो
रसना रसक छोर वसन ज(अ)सन दोर अंतकाल छोर कोर ताप दिल दहेगो
हिंसा कर मृषा धर छोर धोर काम पर छोर जोर कर पाप तेह साथ रहेगो
जौलो मित आत(दे) पान तौलो कर कर दान वसेहुं मसान फेर कोन देद(दे) करेगो १५
- रीत विपरीत करी जरता सरूप धरी करतो बुगड़ लाइ ठाने मद मानकुं
द्युत धुत (झूठ) मंस खात सुरापान जीवधात चोरी गोरी परजोरी वेश्यागीत गानकुं
सत कर तुत उत जाने न धरमसूत माने न सरम भूत छोर अभेदानकुं
मुत ने पुरीस खात गरभ परत जात नरक निगोद वसे तजके जहानकुं १६
- लिखन पठन दीन शीखत अनेक गिन क(को)उ नहि तात(तत्त)चिन छीनकमें छिजे है
उत्तम उतंग संग छोरके विविध रंग रंभा दंभा भोग लाग निश दिस भीजे है
काल तो अनंत बली सुर वीर धीर दली ऐसे भी चलत ज्युं सींचान चिट लीजे है
छोरके धरम द्वार आतम विचार डार छारनमे भइ छार फेर कहा किजे है १७
- लीलाधारी नरनारी खेभंग जोगकुं वारि ज्ञानकी लगन हारि करे राग ठमको
योवन पतंग रंग छीनकमे होत भंग सजन सनेहि संग विजकेसा जमको
पापको उपाय पाय अध पुर सुर थाय परपरा तेहे घाय चरो भये जमको
अरे मूढ चेतन अचेतन तुं कहा भयो आतम सुधार तुं भरोसो कहा दमको ? १८
- एक नेक रीत कर तोष धर दोष हर कुफर गुमर हर कर संग ज्ञानीको
खंति निरलोभ भज सरल कोमल रज सत धार भा(मा)र तज तज संग मानीको
तप त्याग दान जाग शील मित पीत लाग आतम सोहाग भाग माग सुख दानीको
देह स्नेह रूप एत(ते) सदा मीत थिर नही अंत हि विलाय जैसे बुदबुद पानीको १९
- ऐरावत नाथ इंद वदन अनुप चंद रंभा आद नारवृंद तु(धु ?)जे द्रग जोयके
खट षंड राजमान तेज भरे वर भान भामनिके रूप रंग दीसे सेज सोयके
हलधर गदाधर धराधर नरवर खानपान गानतान लाग पाप वोयके
आतम उधार तज बीनक इशक भज अंत वेर हाय धेर गये सब रोयके २०
- ओडक वरस शत आयु मान मान सत सोवत विहात आघ लेतहे बिभावरी
तत वाल खेल ख्याल अरध हरत प्रौढ आध व्याध रोग सोग सेव कांता भावरी
उदग तरंग रंग योवन अनंग संग सुखकी लगन लगे भई मित(मति) बावरी
मोह कोह दोह लोह जटक पटक खोह आतम अजान मान फेर कहां दावरी ? २१

औषध अनेक जरि मंत्र तंत्र लाख करी होत न बचाव घरि एक कहु प्रानको सार मार करी छार रूप रस धरे परे यम निशदिन खरे हरे मानी मानको वाल लाल माल नाल थाल पाल भाल साल ढाल जाल डाल चले छोर थानको आतम अजर कार सिंचत अमृतधार अमर अमर नाम लेत भगवान को	२२
अंध ज्ञान द्रगरित मानत अहित चित ग(गि)नत अधम रीत रूप निज हार रे अख अनंत अंश ज्ञान चिन तेरो हंस केवत अखंड वंस बाके कर्म भार रे चुरा नुर लुरा सुरा श्यामा श्वेत रूप भूरा अमर नरक कुरा नर हे न नार रे सत चित निराबाध रूप रंग विना लाध पूरण अखंड भाग आतम संभार रे	२३
अधिक अज्ञान करी पामर स्वरूप धरी मांगे भीख घरि घरि नाना दुःख लहीये गरे घरि रिध खरि करमत विज जरी भुल विन ज्ञान दिन हीन रहीये गुरु विभु वेन ऐन सुनत परत चेन करत जतन जैन फेन सब दहिये कामकलंक नासे आतम विमल भासे खोल द्रग देख लाल तोपे सर्व(ब) कहिये	२४
काची काया मायाके भरोसो भमीयो तुं बहु नाना दुःख पाया काया जात तोह छोरके सास खास सुल हुल नीर भरे पेट फुल कोढ मोढ राज खाज जुग तुर छोरके मुख भ्रम रोग सदल डहल सोग मुत ने पुरीस रोक होक सहे जोरके इत्यादि अनेक खरी काया संग पीड परी सुंदर मसान जरी परी प्यार तोरके	२५
खेती करे चिदानंद अघ बीज बोत वृंद रसहे शींगार आद लाठी रूप लइ हे राग द्वेष तुव घोर कसाय बलद जोर शिरथी मिथ्यात धोर गर्दभी लगइ हे तो होय प्रमाद आयु चक्रकार कार घटी लायु शिर प्रति प्रष्ट हारा कर खइ हे नाना अवतार कलार चिदानंद वार धार इत उत प्रेरकार आतमकुं दइ हे	२६
गेरके विभाव दूर असि चार लाख नूर एहि द्रव्य वंजन प्रजाय नाम लयो हे मति आदि ज्ञान चार व्यंजन विभाव गुन पराजय नाम सुन शुद्ध ज्ञान ट्यो हे चरम शरीर पुन आतम किंचित न्यून व्यंजन सुभाव द्रव्य परजाय धर्यो हे चार हि अनंत फुन व्यंजन सुभाव गुन शुद्ध परजाय थाय धाय मोक्ष वर्यो हे	२७
घरि घरि आठ घटे घरि काल मान घटे रूप रंग तान हटे मूढ कैसें सोइये ? जीया तुं तो जाने मेरो मात तात सुत चेरो तामे कौन प्यारो तेरो पान कि गोइये चाहत करण सुख पावत अनंत दुःख धरम विमुख रूख फेर चित रोइये आतम विचार कर करतो धरम वर जनम पदारथ अकारथ न खोइये	२८
नरको जनम वार वार न विचार कर रिदे शुद्ध ज्ञान धर परहर कामको पदम वदन घन पद मन अठ भन कनक वरन तन मनमथ वामको हरि हर भ्रम(ब्रह्म)वर अमर सरव भर मन मद पर छर धरे चित भामको शील फिल चरे जंबु जारके मदनतंबु निशरंग अंगकंबु आतम आरामको	२९

- छरद करत फीर चाटत अनंत रीत जानत ना हित कित श्वानदशा धरके
सुरी कुरी कुख परे नाना रूप पीर परे जात ही अगन जरे मरे दुःख करके
कुगुरु कुदेव सेव जानत न तत्त भेव मान अहमेव मूढ कहे हम डरके
मिथ्यामति आतमसरूप न पिछाने ताते डोलत जंजालमें अनंत काल भ(म)रके ३०
- जोर नार गरभस मद (मोह) लोभ ग्रसे राग रंग जंग लसें रसक जीहान रे
मनकी तरंग फसे मान सनमान हसे खान पान धरमसें आतम अज्ञान रे
सिद्धि रिद्धि चित लावे पुतने विभुत भावे पुगलकुं भोर धावे परो दुःखखान रे
करमको चरो हुवो आस बांध झुर मुवो फेर मूढ कहेवे हम हुवो भ्रम(ब्रह्म) ज्ञान रे ३१
- जननी रोआई जेति जनमा(म) जनम धार आंसुनसे पारावार भरीए महान रे
आतम अज्ञान भरी चाटत छरद करी मनमे न थी(घी ?) न परि भरे गंद खान रे
तिशना तिहोरी यारी छोरत न एक घरी भमे जग जाल लाल भुले निज थान रे
अंध मति मंद भयो तप तार छोर दयो फेर मूढ कहे हम हुवो ब्रह्मज्ञान रे ३२
- जलके विमल गुण दलके करम फुन हलके अटल धुन अघ जोर कसीए
टलके सुधार धार गलके मलिन भार छलके न पुरतान मोक्ष नार रसीए
चलके सुज्ञान मग छलके समर ठग मलके भ्रम जगजालमें न फसीए
थलके वसन हार खलके लगन टार टलके कनक नार आतम दरसीए ३३
- टहके सुमन जेम महके सुवास तेम जहके रतन हेम ममताकुं मारी हे
दहके मदनवन करके नगन तन गहके केवलधन आस वा(ना ?)स डारी हे
कहके सुज्ञानभान लहके अमर थान गहके अखर तान आतम उजारी हे
चहके उवार दीन राजमति पारकीन ऐसे संत ईश प्रभु (बाल)ब्रह्मचारी हे ३४
- ठोर ठोर ठानत विवाद पखपात मूढ जानत न मूर चूर सत मत वातकी
कनक तरंग करी श्वेत पीत भान परि स्यादवाद हान करी निज गुण घातकी
पर्यो ब्रह्मजाल गरे मिथ्यामत रीझ धरे रहत मगन मूढ जुरी भरे खातकी
आतमसरूपघाती मिथ्यामतरूपकाति ऐसो ब्रह्मघाति है मिथ्याति महापातकी ३५
- डर नर पाप करी देत गुरु शिख खरी मान लो ए हित धरी जनम विहातु है
जोवन न नित रहे वाग गुल जाल महे आतम आनंद चहे रामा गीत गातु है
बके परनिंदा जेति तके पर रामा तेती थके पुन्य सेती फेर मूढ मुसकातु है
अरे नर बोरे तोकुं कहूं रे सचेत होरे पिंजरेकुं तोरे देख पंखी उड जातु है ३६
- ढोरवत रीत धरी खान पान तान करी पुरन उदर च(भ)री भार नित वढ्यो है
पीत अनगल नीर करत न पर पीर रहत अधीर कहा शोध नही लढ्यो है
वाल विन पत तोल भक्षाभक्ष खात घोल हरत करत होल पाप राच रह्यो है
शींग पुछ दाढी मुछ वात न विशेष कछु(कुछ) आतम निहार अछु(उछ) मोटा रूप कढ्यो है ३७

नीके मधु पीके टीके शीखंड सुगंड लीके करत कलोल जीके नागबेर चाख रे अतर कपूर पूर अव(ग)र तगर भूर मृगमद घनसार भरे धरे खात(ख) रे सेव आरू आंब दारू पीसता बदाम चारू आतम चंगेरा पेरा चखत सुदाख रे मृदु तन नार फास सजक(के) जंजीर पास पकरी नरकवास अंत भई खाख रे तरु खग वास वसे रात भए कसमसे सूर उगे जात दसे दूर करी चीलना प्यारे तारे सारे चारे ऐसी रीत जात न्यारे कोउ न संभारे फेर मोह कहा कीलना जैसे हटवाले मोल मीलके वीछर जात तैसे जग आतम संजोग मान दीलना कौन वीर मीत तेरो जाको तु करत हेरो रयेन वस(से)रो तेरो फेर नहि मीलना थोरे सुख काज मूढ हारत अमर राज करत अकाज जाने लेयुं जग लुंटेके कुटंबके काज करे आतम अकाज खरे लछी जोरी चोर हरे भरे शीर फुटके करम सनेह जोर ममता मगन भोर प्यारे चले छेर जोर रोवे शीर कुटके नरको जनम पाय वीरथा गमाय ताह भूले सुख राह छले रीते हाथ उठके देवता प्रयास करे नर भव कुल खरे सम्यक श्रद्धान धरे तन सुखकार रे करण अखंड पाय दीरघ सुहात आय सुगुरु संजोग थाय वाणी सुधा धार रे तत्त्व परतीत लाय संजम रतन पाय आतमसरूप धाय धीरज अपार रे करत सुप्यार लाल छेर जग भ्रमजाल मान मीत जित काल वृथा मत हार रे धरत सरूप खरे अधर प्रवाल जरे सुंदर कपुर खरे रदन सोहान रे इंदुवत वदन ज्युं रतिपति मदन ज्युं भये सुख मगन ज्युं प्रगट अज्ञान रे पीक धुन साद करे धाम दाम भुर भरे कामनीके काम जरे परे खान पान रे करता तु मान काहा(ह) आतम सुधार राह नहि भारे मान छोरे सोवना मसान रे नरवर हरि हर चक्रपति हलधर काम हनुमान वर भानतेज लसे है जगत उद्धार कार संघनाथ गणधार फुरन पुमान सार तेउ काल ग्रसे है हरिचंद मुंज राम पांडुसुत शीतधाम नल ठाम छर वाम नाना दुःख फसे है देढ दिन तेरी बाजी करतो निदान राजी आतम सुधार शिर काल खरो हसे है परके भरम भोर करके करम घोर गरके नरक जोर भरके मरदमे धरके कुटंब पूर जरके आतम नूर लरके लगन भूर परके दरदमें सरके कुटंब दूर जरके परे हजूर मरके वसन मूर खरके ललदमे भरके महान मद धरके निव न हद धरके पुरान रद मीलके गरदमें फटके सुज्ञान संग मटके मदन अंग भटके जगत कंग कटके करदमें रटके तो नार नाम खटके कनक दाम गटके अभक्षचाम भटके विहदमें हटके धरम नाल डटके भरमजाल छटके कंगाल लाल रटके दरदमें झटके करत प्रान लटके नरक थान खटके व्यसन मिर(ल) आतम गरदमे द्वा(बा)रामती नाथ निके सकल जगत टीके हलधर भ्रात जीके सेवे बहु रान है हाटक प्रकार करी रतन कोशीश जरी शोभत अमरपुरी स(सा)जन महान रे	३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५

- पुन ही(वी ?)ते हाथ रीते संपत विपत लीते हाय साद रोद कीते जयों निज नाथ(थान ?) रे
सोग भरे छोर चरे वनमे विलाप करे आतम सीयानो काको करता गुमान रे ४६
- भूल परी मीत तोय निज गुन सब खोय कीट ने पतंग होय अप्पा वीसरतु है
हीन दीन डीन चास दास वास खीन त्रास काश पास दुःख भीन ज्ञानते गीरतु है
दुःख भरे झुर मरे आपदाकी तान गरे नाना सुत मित करे फिर विसरतु है
आतम अखंड भूप करतो अनंत रूप तीन लोक नाथ होके दीन क्युं फीरतुं है ? ४७
- महाजोधा कर्म सोधा सत्ताको सरूप बोधा ठारत अगन क्रोधा जडमति धोया हुं
अजर अमर सिद्ध पुरन अखंड रिद्ध तेरे विन कौन दीध सब जग जोया हुं
मुससें तु न्यारो भयो चार गति वास थयो दुःख कहुं(?) अनंत लयो आतम वीगोया हुं
करता भरमजाल फस्यो हुं बीहाल हाल तेरे विन मित मैं अनंत काल रोया हुं ४८
- यम आठ कुमतासें प्रीत करी नाथ मेरे हरे सब गुन तेरे सत बात बोलुं हुं
महासुखकारी प्यारी नारी न्यारी छारी धारी मोह नृप दारी कारी दोष भरे तोरुं हुं
हित करुं चित्त धरुं सुखके भंडार भरुं सम्यक सरूप धरुं कर्म छार छोरुं हुं
आतम पीयार कर कतां(कुमत ?) भरम हट तेरे विन नाथ हुं अनाथ भइ डोलुं हुं ४९
- रुल्यो हुं अनादि काल जगमें बीहाल हाल काट गत चार जाल ढार मोहकीरको
नर भव नीठ पायो दुषम अंधेर छायो जग छोर धर्म धायो गायो नाम वीरको
कुगुरु कुसंग नी(तो)र सत मत जोर दोर मिथ्यामति करे सोर कौन देवे धीरको ?
आतम गरीब खरो अब न विसारो धरो तेरे विन नाथ कौन जाने मेरी पीरको ? ५०
- रोग सोग दुःख परे मानसी वीथाकुं धरे मान सनमान करे हुं करे जंजीरको
मंदमति भूप(त) रूप कुगुरु नरक हूत संग करे होत भंग काची (कांजी ?) संग छिरको
चंचल विहंग मन दोरत अनंत(ग ?) वन धरी शीर हाथ कौन पुछे वृग नीरको
आतम गरीब खरो स(अ)ब न विसारो धरो तेरे बीन नाथ कौन मेटे मेरी पीरको ? ५१
- लोक बोक जाने कीत आतम अनंत मीत पुरन अखंड नीत अव्याबाध भूपको
चेतन सुभाव धरे जडतासो दूर परे अजर अमर खरे छांडत विरूपको
नरनारी ब्रह्मचारी श्वेत श्याम रूपधारी करता करम कारी छाया नहि धूपको
अमर अकंप धाम अविकार बुध नाम कृपा भइ तोरी नाथ जान्यो निज रूपको ५२
- वार वार कहुं तोय सावधान कौन होय मिता नहि तेरो कोय उंधी मति छइ है
नारी प्यारी जान धारी फिरत जगत भारी शुद्ध बुद्ध लेत सारी लुंठवेको ठइ है
संग करो दुःख भरो मानसी अगन जरो पापको भंडार भरो सुधीमति गइ है
आतम अज्ञान धारी नाचे नाना संग धारी चेतनाके नाथकुं अचेतना क्या भइ है ? ५३
- शीत सहे ताप दहे नगन शरीर रहे घर छोर वन रहे तज्यो धन थोक है
वेद ने पुराण परे तत्त्वमसि तान धरे तर्क ने मीमांस भरे करे कंठ शोक है
क्षणमति ब्रह्मपति संख ने कणाद गति चारवाक न्यायपति ज्ञान विनु बोक है
रंगबी(ब)हीरंग अछु मोक्षके न अंग कछु आतम सम्यक विन जाण्यो सब फोक है ५४

षट पीर सात डार आठ छार पांच जार चार मार तीन फार लार तेरी फरे है तीन दह तीन गह पांच कह पांच लह पांच गह पांच बह पांच दूर करे है नव पार नव धार तेरकुं विडार डार दशकुं निहार पार आठ सात लरे है आतम सुज्ञान जान करतो अमर थान हरके तिमिर मान ज्ञानभान चरे है शीतल सरूप धरे राग द्वेष वास जरे मनकी तरंग हरे दोषनकी हान रे सुंदर कपाल उंच कनक वरण कुच अधर अनंग रुच पीक धुन गान रे षोडश सिंगार करे जौबनके मद भरे देखके नमन चरे जरे कामरान रे ऐसी जिन रीत मित आतम अनंग जित काको मूढ वेद धीत ऐही ब्रह्मज्ञान रे हिरदेमे सुन भयो सुधता विसर गयो तिमिरअज्ञान छयो भयो महादुःखीयो निज गुण सुज नाहि सत मत बुज नाहि भरम अरुझे ताहि परगुण रुशीयो ताप करवेको सुर धरम न जान मूर समर कसाय वहि अरणमे धुखीयो आतम अज्ञान बल करतो अनेक छल धार अधमल भयो मूढनमे मुखीयो लंबन महान अंग सुंदर कनक रंग सदन वदन चंग चांदसा उजासा है रसक रसील द्र(द)ग देख माने हार मृग शोभत मांदार शृंग आतम बरासा है सनतकुमार तन नाकनाथ गुण भन देव आय दरशन कर मन आसा है छिनमे बिंगर गयो क्या हे मूढ मान गयो पानीमें पतासा तेसा तनका तमासा है क्षीण भयो अंग तोउ मूढ काम धन जोउ की(क)हा करे गुरु कोउ पापमति साजी है खे(खै)लने शौधान चाट माने सुख केरे थाट आनन उचाट मूढ ऐसी मति चाजी है मूत ने पुरिश परि महादुरगंध भरी ऐसी जोनी वास करी फेर चहे पाजी है करतो अनित रीत आतम कहत मित गंदकीको कीरो भयो गंदकीमें राजी है त्राता धाता मोक्षदाता करता अनंत साता वीर धीर गुण गाता तारो अब चरेको तुं ज (तुम) है महान मुनि नाथनके नाथ गुणी सेवुं निसदिन पुनी जानो नाथ देरेको जैसो रूप आप धरो तैसो मुज दान करो अंतर न कुछ करो फेर मोह चरेको आतम सरण पर्यो करतो अरज खरो तेरे विन नाथ कोन मेटे भव फेरको ? ज्ञान भान का(क)हा मोरे खान पान ता(दा)रा जोरे मन हु विहंग दोरे करे नाहि थीरता मुजसो कठोर घोर निज गुण चोर भोर डारे ब्रह्म डोर जोर फीरुं जग फीरता अब तो छी(ठि)काने चर्यो चरण सरण पर्यो नाथ शिर हाथ धर्यो अघ जाय खीरता आतम गरीब साथ जैसी कृपा करी नाथ पीछे जो पकरो हाथ काको जग फीरता शो(खि ?)लीवार ब्रह्मचारी धरमरतन धारी जीवन आनंदकारी गुरु शोभा पावनी तिनकी कृपा ज करी तत्त्व मत जान परि कुगुरु कुसंग टरी सुद्ध मति धावनी पढतो आनंद करे सुनतो विराग धरे करतो मुगत चरे आतम सोहावनी संवत तो मुनि कर निधि इंदु संख धर तत चीन नाम कीन उपदेशबावनी करता हरता आतमा, धरता निरमल ज्ञान, वरता भरता मोक्षको, करता अमृत पान.	५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ १

મુનિશ્રી દ્વારા સંપાદિત-લેખિત-સંકલિત પુસ્તકો

ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશનવર્ષ
૧-૨	ષડ્દર્શન સમુચ્ચય ભાગ-૧-૨ (ગુજરાતી ભાવાનુવાદ)	વિ.સં. ૨૦૬૧
૩	ધર્મસંગ્રહ સારોદ્ધાર, શ્રમણધર્મ, ભાગ-૨	વિ.સં. ૨૦૬૧
૪	તિથિ અંગે સત્ય અને કુતર્કોની સમાલોચના●	વિ.સં. ૨૦૬૧
૫	તત્ત્વવિષયક પ્રશ્નોત્તરી●	વિ.સં. ૨૦૬૨
૬	યોગદષ્ટિથી જીવનદષ્ટિ બદલીયે	વિ.સં. ૨૦૬૨
૭	ત્રિસ્તુતિક મત સમીક્ષા (પ્રશ્નોત્તરી)	વિ.સં. ૨૦૬૪
૮	ત્રિસ્તુતિક મત સમીક્ષા (પ્રશ્નોત્તરી)	વિ.સં. ૨૦૬૪
૯	ચતુર્થસ્તુતિ નિર્ણય (સાનુવાદ) ભાગ ૧-૨	વિ.સં. ૨૦૬૪
૧૦	યોગપૂર્વસેવા	વિ.સં. ૨૦૬૪
૧૧	શુદ્ધધર્મ●	વિ.સં. ૨૦૬૫
૧૨	અધ્યાત્મશુદ્ધિ	વિ.સં. ૨૦૬૬
૧૩	સમાધિ મૃત્યુ થકી સદ્ગતિ અને સદ્ગતિ થકી ભવમુક્તિ	વિ.સં. ૨૦૬૭
૧૪-૧૫	ષડ્દર્શન સમુચ્ચય, ભાગ-૧-૨ (હિન્દી ભાવાનુવાદ)	વિ. સં. ૨૦૬૮
૧૬	ષડ્દર્શનસૂત્રસંગ્રહ एवं षड्दर्शनविषयककृतयः	વિ.સં. ૨૦૬૮
૧૭	આત્માની ત્રણ અવસ્થા	વિ.સં. ૨૦૬૮
૧૮	જૈનદર્શનના મહત્ત્વના સિદ્ધાંતો	વિ.સં. ૨૦૬૮
૧૯	આત્માનો વિકાસક્રમ	વિ.સં. ૨૦૬૮
૨૦	છત્રીસ છત્રીસી (મુદ્રણમાં)	

નોંધ : ● આ નિશાનીવાળા પુસ્તક ઉપલબ્ધ નથી.

જીવાઇનવ પયત્થે જો જાણઇ તસ્સ હોઇ સમ્મત્તં ।
ભાવેણ સદ્દહંતો અયાણમાણેવિ સમ્મત્તં ॥ ૫૧ ॥

જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા,
બંધ અને મોક્ષ : આ જીવાદિ નવ પદાર્થોને જે જાણે છે,
તેને સમ્યક્ત્વ હોય. બોધ વિના પણ ભાવથી શ્રદ્ધા
રાખનારને પણ સમ્યક્ત્વ હોય છે.

- નવતત્ત્વ પ્રકરણ

